This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

+ *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.

+ *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.

+ *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.

+ *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter `http://books.google.com` durchsuchen.

LELAND STANFORD JUNIOR UNIVERSITY
ORGANIZED 1891
STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

BEARBEITET

VON

OTTO BÖHTLINGK.

VIERTER THEIL.

प — भ.

ST. PETERSBURG.

BUCHDRUCKEREI DER KAISERLICHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN.

(Wass.-Ostr. 9. L. No. 12.)

1883.

Zu beziehen durch Eggers & Comp. in St. Petersburg und durch Voss' Sortiment (G. Haessel) in Leipzig.

Preis dieses Theiles: 2 Rbl. 40 Kop. Silber = 8 Mark.

ECB

PK 935
G5 B73
f
v.4

Gedruckt auf Verfügung der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.

Im Mai 1883.

C. Vesselofski, beständiger Secretär.

VORWORT.

line während des Druckes dieses vierten Theiles iu eff von Sanskrit-Wörterbüchern geführte officielle Corndenz, über die mich weiter auszulassen ich nicht chtigt bin, zwingt mich, so zu sagen, zu der hier nden öffentlichen Meinungsäusserung, die sonst unterben wäre.

m Jahre 1872 erschien das Sanskrit-Englische Wörter- von Monier Williams, im Jahre 1871 der 6te Theil grossen Petersburger Wörterbuchs. Im letzten Theile es Wörterbuchs so wie in dem jetzt im Druck befindli- Sanskrit-Wörterbuch in kürzerer Fassung konnte das st genannte Werk schon aus dem Grunde nicht benutzt len, weil hier die Wörter und Wortbedeutungen ohne ge*) aufgeführt werden. Auf Treu und Glauben wollten Nichts herübernehmen, würden wohl auch nicht viel es und Wichtiges gefunden haben, wodurch eine derge Herübernahme gerechtfertigt gewesen wäre. Monier liams dagegen hat das Petersburger Wörterbuch mit r Unselbständigkeit benutzt, die uns in Erstaunen setzt. selbst drückt sich darüber in der Vorrede folgendersen aus: „Indeed, it is impossible for me to express uately my sense of obligation to the great work of Prors Böhtlingk and Roth. Although I have referred to other dictionary, glossary, and vocabulary, including of Professor Benfey and Westergaard and the eight-

volumed Encyclopaedia of Rādhākāntadeva, commonly called the Śabda-kalpa-druma, and although I have striven to weigh and verify for myself all the words and meanings given by my fellow lexicographers, yet I have always considered an appeal to the St. Petersburg Wörterbuch as the most satisfactory available means for deciding doubtful questions".

Nach diesen Worten müsste man annehmen, dass Monier Williams bei der Compilation seines Wörterbuchs stets kritisch verfahren wäre, niemals aber auf Treu und Glauben abgeschrieben oder übersetzt hätte. Dem ist aber nicht so. Sein Vertrauen zum Petersburger Wörterbuch ging so weit, dass er häufig, ohne nachzuprüfen (was für ihn ein Leichtes gewesen wäre, da wir die Belege zu den Wörtern und Wortbedeutungen stets beifügen) einfach abschrieb oder, genauer gesprochen, übersetzte. Wenn sogar solche Druckfehler, die jeder Anfänger ohne Mühe hätte beseitigen können, in sein Werk hinübergegangen sind, so schliesse ich daraus, dass der Compilator bisweilen ganz gedankenlos zu Werke gegangen ist.

Es folgen hier einige Beweise für das so eben Ausgesprochene. Sie beginnen erst mit घुक und घुकारि, bei welchem Worte ich, wenn ich mich nicht irre, zum ersten Mal bei M. W. Rath suchte, da ich in einem schwachen Augenblicke nicht sogleich darauf kam, was mit घूक und घूकारि gemeint sei.

*) Wenn in dem Werke hier und da einmal ein Citat erscheint, ist nicht wenig überrascht und frägt unwillkürlich „wozu?".

1) P. W. घुक m. *Eule* und घुकारि m. *Krähe* bei Wilson fehlerhaft

für घूक, घूकारि. — M. W. घुक *dyuka, as* m. an owl. *Dyukāri* (°*ka-ari*), *is*, m. 'the owl's enemy', a crow (wrong forms for *dyūka* and *dyūkāri*). — घूक und घूकारि im P. W. Druckfehler für घूक und घूकारि. Die Zusätze hätte M. W. sich ersparen können, da ja die Worte falsch sind.

2) P. W. धुर् f. (m. MBh. 13,2876). — M. W. धुर् *dhur, ūr*, f. (m. in Mahā-bh. Anuśāsanap. 2876. *dhur* is masc.). — 2876 im P. W. Druckfehler für 2786.

3) P. W. नितम्भू m. N. pr. eines Mannes MBh. 13,1765. Viell. fehlerhaft für नित्यंभू. — M. W. नितम्भू *nitambhū, ūs*, m. N. of a person mentioned in Mahā-bh. Anuśāsanap. 1765; (perhaps for *nityam-bhū*). — Hier ist Alles, auch das Citat richtig wiedergegeben, ich frage nur, ob M. W. die Conjectur (die übrigens von keinem Werth ist) aufgestellt hat.

4) P. W. नैवसंज्ञानासंज्ञायतन n. *der Ort* (आयतन), *wo es kein* (न + एव) *Denken* (संज्ञान) *und kein Nichtdenken* (असंज्ञा) *giebt* Burn. Lot. de la b. l. 813. — M. W. नैवसंज्ञानासंज्ञायतन (die Umschreibungen und die Angabe des Nomin. lasse ich von nun an weg, wenn Nichts darauf ankommt) n. a place (*āyatana*) where there is no (*na-eva*) thinking (*sañjñāna*) and no (*na*) not thinking (*a-sañjñā*). — Das Wort zerlegt sich bei einiger Aufmerksamkeit in नैव-संज्ञा-नासंज्ञा-आयतन.

5) P. W. पङ्कज 3) f. ई Bein. der Durgā MBh. 4,188. — M. W. *Pankaja*—, (*ī*), f. an epithet of Durgā. — Das f. von पङ्कज wäre पङ्कजा; पङ्कजी an der angeführten Stelle ist Nomin. von पङ्कजिन्.

6) पदक्रमक n. *der* Pada- *und* Krama-pāṭha P. 2,4,5, Sch. — M. W. *padakramaka, n.* the Pada-pāṭha and the Krama-pāṭha. — An der angeführten Stelle steht पदकक्रमक. Das Wort bedeutet *ein mit dem* Pada- *und ein mit dem* Krama-pāṭha *vertrauter Mann.*

7) पदात wird im P. W. beanstandet; die Vergleichung neuerer Ausgaben hat den Verdacht als begründet erwiesen. Bei M. W. erscheint पदात als eine ganz berechtigte Form, ohne dass ein Grund dafür angegeben würde.

8) P. W. परिषञ्जीयंस् adj. *fester umfassend* AV. 10,8,25. — M. W. *Parishvañjīyas*, Ved. clasping more firmly. — An der angeführten Stelle steht परिषञ्जीयंस् oder, nach der Schreibart von M. W., *pari-shvajīyas.*

9) P. W. परोक्ष adj. f. °क्षी *aussen* —, *oben eng* Çat. Br. 3,4,4,26. — M. W. *paro'nhu* (°*as-an*°) Ved. *narrow on the outside or at the top.* — परोक्ष ist eine Conjectur, der Text liest परोऽक्षी.

10) P. W. 2. पस् *Schamgegend.* प्रभःपसं युवतीम् TBr. 3,1,4,12 in Z. f. d. K. d. M. 7,269. — M. W. पस् 2. the pudenda. — Der Text in der Bibliotheca indica, der schon in den 60er Jahren erschienen war, liest richtig सुभंसमं युवतिम्.

11) P. W. पालकृरि m. N. pr. eines Mannes Rāǵa-Tar. 8,2497. Viell. patron. von पलकृर. — M. W. पालकृरि m. (probably a patronymic fr. *palahara*) N. of a man. — An der angegebenen Stelle steht पालकृारि.

12) P. W. पिस्पृतु adj. *zu berühren im Begriff stehend.* जलम् so v. a. *im Begriff stehend in's Wasser zu gehen, sich abzuwaschen* MBh. 12,8338. — M. W. पिस्पृतु being about to touch; (with *jalam*) being about to enter the water, being about to perform ablutions. — An der angeführten Stelle steht nicht जलम्, sondern सलिलम्, was dem Sinne nach allerdings dasselbe ist.

13) P. W. 2. प्रकृतिभाव adj. *natürlich, naturgemäss, gewöhnlich* Vaiś. Bṛh. S. 29,22. — M. W. *Prakṛiti-bhāva* (*as, ā, am*), natural, usual, common. — Bei der Ausarbeitung dieses Wörterbuchs erschien mir °भा verdächtig, und ich fand 30,22 die Form प्रकृतिभव, die ich vermuthet hatte.

14) P. W. प्रतिप्रस्थान n. 1) *das Amt* u. s. w. — 2) N. *eines best.* Soma-Graha VS. 18,19. — M. W. *Prati-prasthāna* n. *the office etc.*; N. of a particular Soma-graha (Ved.). — In der zweiten Bed. m., wie man aus der angegebenen Stelle ersehen kann.

15) P. W. प्रतोष m. *Befriedigung*, N. eines der 12 Söhne des Manu Svājambhuva Bhâg. P. 4,1,7. — M. W. *Pra-tosha* m. 'gratification', N. of one of the twelve sons of Manu Svājambhuva. — Der Bearbeiter dieses Wörterbuchs hat nachgeschlagen und gefunden, dass Pratosha einer der 12 Söhne Vishṇu's und einer der Götter Tushita im Manvantara Svājambhuva ist.

16) P. W. प्रत्याख्यायम् absolut. TS. 3,1,3,2. Çat. Br. 13,3,4,1. — M. W. *Praty-ākhyājam*, ind., Ved. having refuted or rejected, having denied. — Die hinzugefügte Bedeutung ist eine sehr unglücklich gewählte.

17) P. W. प्रत्यायितव्य adj. *klar zu machen, zu beweisen* Mâlav. 14,14. — M. W. *Praty-āyitavya* to be made clear, to be proved. — प्रत्यायितव्य Druckfehler für प्रत्याययितव्य.

18) P. W. प्रपञ्चसार m. Titel eines Buches Verz. d. Oxf. H. 95,*a*,40. 108,*a*,27. 110,*b*,7. °विवेक desgl. Hall 94. — M. W. führt *Prapañca-viveka* und *Prapañca-sāra* als Titel auf. Das eine Werk heisst aber nicht प्रपञ्चविवेक, sondern प्रपञ्चसारविवेक, was auch ohne Nachschlagen zu ersehen war.

19) P. W. giebt das f. von प्रभद्रक nicht an, M. W. schreibt *Prabhadraka, as, ā, am.* — Das f. lautet natürlich *prabhadrikā.*

20) P. W. प्रलोलुप m. N. pr. Kunti's, eines Nachkommen des Garuḍa, Mârk. P. 2,2. — M. W. प्रलोलुप m., N. of Kunti (a descendant of Garuḍa). — N. pr. Kunti's Druckfehler für N. pr. eines Sohnes des Kunti.

21) P. W. 2. प्रसूति 4) N. pr. einer Tochter Maru's, die Daksha zur Ehe erhielt, VP. 53. fg. Bhâg. P. 3,12,55 u. s. w. — M. W. *Prasūti* N. of a daughter of Maru and wife of Daksha. — Maru's Druckfehler für Manu's.

22) P. W. प्रिय 1) *b*) *theuer, hoch im Preise stehend:* अन्न Varâh. Bṛh. S. 8,8. 33,14. प्रियान्नत्व n. *Theuerung* 17,5. °धान्यक *Theuerung bereitend* (Gegens. सुभिक्षकारिन्) 4,20. — M. W. *Priya-dhānyaka*, Ved. (sic!) *) causing dearness of provisions, producing scarcity of corn (opposed to *subhikshakārin*). — °धान्यक Druckfehler für °धान्यकर.

23) P. W. प्लव 1, *b*) *vorzüglich* Mund. Up. 1,2,7. — M. W. *Plava* superior, excellent (Ved.). — *Vorzüglich* Druckfehler für *vergänglich.*

*) Auch u. मातृका wird die Bed. „a wooden peg driven into the ground for the support of the staff of Indra's banner", die im grossen Wörterbuch durch Varâh. Bṛh. S. belegt wird, als vedisch bezeichnet! Bei मित्रअ wird statt Varâh. Bṛh. und Varâh. Bṛh. S. gleichfalls vedisch substituirt. Mit dem Worte vedisch treibt M. W. überhaupt einen ganz unerlaubten Unfug; Varâhamihira aber für einen vedischen Ṛshi zu halten ist doch gar zu arg.

1. प 1) Adj. (*f. पा und पी) am Ende eines Comp. *trinkend.* — 2) *m. f. (पा) *das Trinken.*

2. प 1) Adj. am Ende eines Comp. *hütend, beschützend.* — 2) *f. पा *das Hüten.*

3. प m. Abkürzung von पञ्चम *die fünfte Note.*

4. *प 1) m. *a) Wind.* — *b) Ei.* — *c)* = पूत. — 2) f. पा = पूत und पूरितक.

*पंप्र्, पंप्, पंशति und पंशयति, पंसति und पंसयति नाशने.

1. °पक Adj. *trinkend.*

2. °पक Adj. *hütend, beschützend.*

पकथ m. N. pr. fehlerhaft für पक्थ.

*पक्कटी f. *Thespesia populnea.*

पक्कण m. n. *die Hütte eines Kaṇḍâla, ein von Wilden bewohntes Dorf* MBh. 12,141.12. 35. Kâd. 2,128.2. 14. 129,8. 130,8.

*पक्कपोड m. *eine best. Pflanze.* Richtig पक्षोड.

पक्कर् Nom. sg. mit Gen. 1) *der da kocht, brät, backt.* — 2) *die Verdauung befördernd.* — 3) *das Feuer der Verdauung, Verdauungskraft* Karaka 1,6.

पक्तवे Dat. Inf. zu 1. पच् AV. 11,1,3.

पक्तव्य Adj. *zu kochen, zu backen.*

पक्ति und पक्ति (VS.) f. 1) *das Kochen, Zubereiten von Speisen.* — 2) *ein gekochtes Gericht.* — 3) *Verdauung.* — 4) *Ort der Verdauung.* Auch °स्थान n. — 5) *das Reifwerden* (vorangegangener Werke), so v. a. *das Eintreten der Folgen* Spr. 7703. — 6) *Läuterung* MBh. 12,270,38. — 7) *Entwickelung, Bildung.*

*पक्तिशूल n. *heftige Verdauungsbeschwerden.*

*पक्त्र n. 1) *der Stand des Haushalters, der Besitz eines eigenen Heerdes.* — 2) *das von dem Haushalter unterhaltene Feuer.*

पक्त्रिम 1) Adj. *a) durch Kochen gewonnen.* — *b) reif* Hem. Par. 2,365. — 2) n. *durch Kochen gewonnenes Salz.*

पक्थ m. N. pr. 1) eines Schützlings der Açvin. पक्थस्य मैभारस्य सामनी हे Ârsh. Br. — 2) Pl. eines Volksstammes.

पक्थ्यन् wohl m. N. pr. eines Mannes. Nach Sâj. Adj. *kochend* (das Opfer).

पक्व 1) Adj. (f. श्रा) *a) gekocht* (im Sinne eines Partic.) Karaka 6,5. *weichgekocht, gar, gebraten, gebacken* u. s. w.; überh. *fertig zubereitet* (am Feuer). Das *Worin* geht im Comp. voran. — *b)* für *gekocht* gilt auch die Milch im Euter. — *c) fertig gebacken* oder *gebrannt* (von Backsteinen und irdenen Geschirren). — *d) reif* von Früchten und Pflanzen. — *e) reif* von Bäumen und Zweigen *mit reifen Früchten.* — *f) reif* von Geschwüren. — *g) reif* von Haaren, so v. a. *grau.* — *h) reif, vollkommen ausgebildet* vom Verstande, von Kenntnissen u. s. w. — *i) reif*, so v. a. *dem Ende, Vergehen, Tode nahe,* — *verfallen* Karaka 5,11. — 2) n. *a) fertige Speise, Schüssel, Gericht.* — *b) reifes Getraide.*

पक्वर्क m. von unbekannter Bed. AV. 20,130,6.

*पक्वकृत् m. *Azadirachta indica.*

पक्वण m. fehlerhaft für पक्वण.

पक्वता f. 1) *Reife.* — 2) *das Grauwerden* (der Haare).

पक्वरस m. *ein berauschendes Getränk aus dem Saft des Zuckerrohrs* Bhâvapr. 2,58.

*पक्वल Adj. *frisch, stramm.*

*पक्ववारि n. 1) *saurer Reisschleim* oder *Reisschleim* überh. — 2) *kochendes* oder *destillirtes Wasser.*

*पक्वश m. *ein Kaṇḍâla.*

*पक्वसप्तोपमोक्ति m. *eine Art Kadamba.*

पक्वहरितलून Adj. *reif, aber noch nicht dürr, geschnitten* (Getraide) Râgân. 16,104.

पक्वातीसार m. *chronische Dysenterie* Bhâvapr. 3,134.

पक्वाधान n. = पक्वाशय.

पक्वान्न n. *gekochte, auf dem Feuer gar gemachte Speise* Spr. 3848.

पक्वापक्वेति (onomatop. mit इति) vom Geschrei der Vögel.

पक्वाशय m. *der Ort der gekochten,* d. i. *verdauten Speise, Unterleib* Râgân. 18,44.

पक्वाशिन् Adj. *nur gekochte Speise geniessend* Pa. P. 19.

पक्वेष्टक Adj. *aus gebrannten Ziegeln verfertigt* Mṛicch. 47,9. Hemâdri 1,664,3.

पक्वेष्टकचित n. *ein Gebäude aus gebrannten Ziegeln* P. 6,3,65, Sch. Jâgñ. 1,197.

पक्वेष्टका f. *ein gebrannter Ziegel* Varâh. Bṛ. S. 53,23.

पक्वेष्टकामय Adj. *aus gebrannten Ziegeln verfertigt* Hemâdri 1,649,19. 665,12.

*पत्, पत्ति und पत्तयति (परिग्रहे).

पत्त्र m. (adj. Comp. f. श्रा und *ई) 1) *Flügel, Fittig, Schwinge.* Einmal n. — 2) Bez. *der Zahl zwei* Hemâdri 1,136,10. — 3) *die Federn an einem Pfeile.* — 4) *Achsel, Seite des Körpers.* — 5) *Seitentheil, Hälfte* überh., *Seitenpfosten* (eines Gebäudes), *Seitengebäude, Flanke* (eines Heeres), *Seitentheil eines Wagens,* so v. a. *Rad.* — 6) *Monatshälfte.* In Comp. mit einem Vollmondstage, *die auf diesen Vollmond folgende dunkle Monatshälfte.* — 7) Sg. und Pl. *Seite, Partei, Anhang, Angehörige, Bundesgenossen.* — 8) *Schaar, Klasse von Wesen.* — 9) *Menge, Masse* in केश°. — 10) *Schaar,* so v. a. *Einige.* °संमत Adj. *von Einigen gebilligt* MBh. 13,93,49. — 11) *Stelle, Statt.* °पत्तिनिषेध m. *das Stellen —, Rechnen zu.* — 12) *der eine von zwei Fällen, Fall* überh. पत्ते *im andern Falle* 232,30. 233,30. 234,26. अत्र पत्ते *in diesem Falle* 232,21. ताभ्यां मुक्ते पत्ते *in einem andern als in diesen beiden Fällen* 242,28. पत्तमेकतरं कुरु so v. a. *entschliesse dich zu Einem von Beiden.* — 13) *Bezug.* °पत्ते *in Bezug auf* 104,12. — 14) *Ansicht, Idee, Meinung, eine aufgestellte Behauptung, ein aufgestellter Satz.* — 15) bei den Juristen *Klage* 214,30. 215,14. 15. — 16) in der Logik *das Subject eines Schlusses.* — 17) *ein in Rede stehender Gegenstand.* — 18) **die Sonne* Sâj. zu RV. 3,53,16. — 19) N. pr. verschiedener Männer VP². — Nach den Lexicographen ausserdem: = गृकभित्ति oder भित्ति. यक्ष, राजकुञ्जर, देकाङ्ग oder देकावयव.

समीप, विरुग, वलय, प्रुङ्, *a primary division* und *side of an equation in a primary division.* Nach Sâj. zu ṚV. 6,47,19 Adj. = पाचक, बाधक.

पत्तक m. 1) *Flügel* am Ende eines adj. Comp. — 2) Bez. *der Zahl zwei* Hemâdri 1,136,7. — 3) **Fächer, Wedel* Gal. — 4) **Seitenthür.* — 5) *Seite.* — 6) **Bundesgenosse, Gehülfe.*

पत्तताय m. *das Ende einer Monatshälfte.*

पत्ततोप m. *Flügelschlag* Bhâvapr. 2,11. पत्तोत्तोप v.l.

पत्तगम Adj. *mit Flügeln sich fortbewegend, fliegend.*

*पत्तगुप्त m. *ein best. Vogel.*

पत्तग्रकृषा n. *das Ergreifen der Partei von* (Gen.).

पत्तग्राह und °ग्राहिन् Adj. *Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Partei ergreifend.*

पत्तघ्न Adj. in Verbindung mit त्रिशालक n. *ein Haus mit drei Hallen, die nach Osten, Süden und Norden gerichtet sind.*

पत्तंगम Adj. = पत्तगम.

पत्तचर m. 1) *Vogel* in ज्ञल° (Nachtr. 3). — 2) *ein von der Heerde abgekommener Elephant* Kâd. 30, 17. — 3) **der Mond.*

पत्तच्छिद् Adj. *der den Bergen die Flügel abgeschnitten hat,* Beiw. Indra's.

पत्तज m. 1) **der Mond.* — 2) Bez. *bestimmter Wolken* VP.^{2} 2,279.

*पत्तजन्मन् m. *der Mond.*

पत्तता f. 1) *Bundesgenossenschaft.* °तां गम् *Jmds* (Gen.) *Partei ergreifen.* — 2) *das Subjectsein eines Schlusses.* — 3) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °टिप्पणी f. und °टीका f. ebend.

पत्तताक्रोड m., पत्ततायग्रन्थ m. (Opp. Cat. 1,363), पत्ततावाद् m. (Opp. Cat. 1), पत्ततातविचार m. und पत्ततातसिद्धान्तग्रन्थ m. Titel von Njâja-Werken.

पत्तति f. *der Ort, wo die Flügel* oder *die vordern Extremitäten angewachsen sind.* Beim Fisch Bhâvapr. 2,14. — 2) *Gefieder.* Am Ende eines adj. Comp. Bâlar. 171,12. Kâd. 51,10. 14. 218,16 (Nom. abstr. ता f.). — 3) **der erste Tag in einer Monatshälfte.* Auch *पत्तती.

पत्तपुट m. Pl. *ausgebreitete Flügel* Kâṇḍak. 67,1. Vgl. पत्तपुट.

पत्तत्व n. 1) *das ein Bestandtheil Sein von* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Klagesein* 215,32. — 3) *das Subjectsein eines Schlusses.*

पत्तद्वार n. *Seitenthür.*

पत्तधर 1) Adj. *a) Jmds* (Gen.) *Partei haltend.* — *b) sich haltend zu Etwas, hängend an* (Loc.). — 2) m. *a) Vogel.* — *b)* **ein von der Heerde abgekommener Elephant.* — *c)* **der Mond.* — *d)* Bein. eines Gajadeva.

पत्तधरोद्धार m. Titel eines Werkes.

*पत्तनखरा f. *eine Art Fledermaus* Gal.

पत्तनाडी f. *Federkiel.*

पत्तपात m. 1) *die Mause der Vögel.* — 2) *Flug* 303,14. — 3) *Parteinahme, Parteilichkeit, Vorliebe für, Hinneigung zu* (Loc., Gen., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend) 303,14. 312,18.

पत्तपातिता f. 1) *das Fliegen.* — 2) *Vorliebe für, Hinneigung zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

पत्तपातिन् Adj. 1) *fliegend.* — 2) *Partei nehmend, parteiisch, Vorliebe zeigend, begünstigend;* die Ergänzung im Comp. vorangehend.

पत्तपालि f. 1) *Flügel* Kâṇḍak. 71,5. — 2) **Seitenthür.*

पत्तपुट m. = पत्ततिपुट und auch einfach *Flügel* Kâd. 37,4. 12. 41,18.

पत्तपोषण Adj. *Jmds* (Gen.) *Partei begünstigend.*

पत्तप्रद्योत m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

*पत्तबिन्दु m. *Reiher.*

*पत्तभाग m. *die Flanke eines Elephanten.*

*पत्तमूल n. *Flügelwurzel, der Ort wo die Flügel angewachsen sind.*

पत्तरचना f. *das Bilden einer Partei, das Gewinnen von Bundesgenossen.*

पत्तरात्रि f. *ein best. Spiel.*

पत्तवस्तिक n. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

पत्तवध m. = पत्ताघात Bhâvapr. 4,163. Kanaka 6,24.

पर्त्तवत्त् Adj. 1) *beflügelt, mit Flügeln, Seiten u. s. w. versehen.* — 2) *Verbindungen —, eine grosse Partei habend* 82,11.

पत्तवाद् m. *das Aussprechen seiner Meinung, Urtheil.*

*पत्तवाकृन m. *Vogel.*

पत्तविकल Adj. *flügellahm* Spr. 3849.

पत्तशस् Adv. *zu halben Monaten.*

पर्त्तस् n. 1) **Flügel.* — 2) *Seite.* — 3) *Seitentheil eines Wagens.* — 4) *Flügel eines Thores.* — 5) *Seitenpfosten.* — 6) *Flügel eines Heeres.* — 7) *Hälfte, Abtheilung* überh. — 8) *Hälfte eines Monats.* — 9) *Gestade eines Flusses.*

*पत्तसुन्दर m. *Symplocos racemosa.*

पत्तस्कृत Adj. *an der Seite gelähmt.*

पत्तस्कर m. *ein Abtrünniger* MBh. 13,32,16.

पत्तस्तोम m. *ein alle Halbmonate darzubringendes Opfer.*

पत्ताघात m. *einseitige Lähmung, Hemiplegie* Karaka 6,26.

पत्तादि m. *der erste Tag eines Halbmonats* Pân. Gṛhj. 1,12,1.

पत्तान्त m. 1) *Flügelende eines in Gestalt eines Vogels aufgestellten Heeres.* — 2) *das Ende —, der letzte Tag eines Halbmonats* AK. 1,1,8,7. H. 148. Gobh. 1,5,5. M. 6,20. Varâh. Bṛh. S. 5,97.

पत्तान्तर n. 1) *ein bestimmter Fall.* Mit °रे wird die Bedeutung von *wenn* erklärt AK. 3,5,12. Trik. 3,3,465. H. 1542. — 2) *eine andere Ansicht* Schol. zu Çâk. 42.

पत्ताभास m. *Scheinklage, eine gegenstandslose Klage* 215,15. 17. 30. Nom. abstr. °त्व n. 215,15.

पत्तालिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*पत्तालु m. *Vogel.*

*पत्तावसर (!) m. und पत्तावसान n. (Varâh. Bṛh. S. 96,5) *der letzte Tag in einem Halbmonat.*

पत्ताष्टमी f. *der achte Tag in einer Monatshälfte* Pân. Gṛhj. 3,3,4.

पत्ताहार Adj. *der in einem halben Monat nur einmal Nahrung zu sich nimmt.*

पत्ति m. *Vogel.* Nur पत्तीन् (metrisch).

पत्तिज्योतिष n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पत्तित्व n. *der Zustand eines Vogels.*

पर्त्तिन् 1) Adj. *a) geflügelt.* — *b) mit Flügeln* (uneig.) *versehen.* — *c)* in Verbindung mit रात्रि *eine Nacht mit den beiden angrenzenden Tagen* Gobh. 3,3,10. — *d)* am Ende eines Comp. *auf Jmds Seite stehend, zu Jmds Partei gehörend.* — 2) m. *a) Vogel, ein geflügeltes Thier* überh. — *b)* **der Vogel* Garuḍa *als einer der 18 Diener des Sonnengottes.* — *c)* Bein. Çiva's. — *d)* **ein Tag mit den beiden angrenzenden Nächten.* — *e)* **Pfeil.* — *f) eine best. Opferhandlung* Tâṇḍja-Br. 19,10,1. — 3) f. पत्तिणी *a) Vogelweibchen.* — *b)* **Vollmondstag.* *c) eine Nacht mit den beiden angrenzenden Tagen* Gaut. — *d)* *N. pr. einer Çâkinî.

पत्तिपति m. Bein. Sampâti's.

*पत्तिपानीयशालिका f. *ein Wasserbehälter, aus dem die Vögel zu trinken bekommen.*

पत्तिपुंगव m. Bein. 1) Garuḍa's. — 2) Gaṭâju's.

पत्तिप्रवर m. Bein. Garuḍa's.

पत्तिमनुष्यालयलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पत्तिमार्ग m. *der Luftraum* Gal.

पत्तिमृगता f. *der Zustand eines Vogels oder eines Thieres des Waldes.*

पक्षिराज् und °राज m. Bein. 1) Garuḍa's. — 2) Gaṭâju's.

पक्षिल und पक्षिलस्वामिन् m. Bein. Vâtsjâjana's.

पक्षिशार्दूल m. *ein best. Tanz* S. S. S. 261.

*पक्षिशाला f. *Vogelhaus.*

*पक्षिसिंह und पक्षिस्वामिन् (132,9.) m. Bein. Garuḍa's.

पक्षी Adv. mit कर् *sich zu eigen machen, sich Jmds bemeistern* Harshaṁ. 123,18.

पक्षीन्द्र m. Bein. 1) Garuḍa's. — 2) Gaṭâju's.

°पक्षीय Adj. *stehend auf der Seite —, gehörend zu der Partei von.*

पक्षीश m. Bein Garuḍa's.

पक्षोत्क्षेप m. *Flügelschlag* Bhâvapr. (Hdschr.) 2, 11. पक्षोत्क्षेप v. l.

*पक्ष्ण Adj. von 1. पक्ष्.

पक्ष्म 1) *Augenlid.* Nur °पक्ष्माणाम् (metrisch) MBh. 4,390. — 2) *n. *Blei* Gal.

पक्ष्मकोप m. *Einwärtskehrung der Augenlider, Entropium.*

पक्ष्मन् n. 1) Sg. und Pl. *die Augenwimpern.* पक्ष्मणो निपातेन so v. a. *in einem Augenblicke.* — 2) *Haar* (am Reh). — 3) **Staubfaden.* — 4) **ein dünnes Fädchen.* — 5) *Blüthenblatt* Kâd. 242, 20. — 6) **Flügel.*

पक्ष्मपात m. *das Schliessen der Augen* Ragh. 11,36.

पक्ष्मप्रकोप m. = पक्ष्मकोप.

*पक्ष्मयूका f. *eine in den Augenwimpern lebende Laus* Râǵan. 19,132.

पक्ष्मल Adj. (f. आ) 1) *mit starken* oder *schönen Wimpern versehen.* °दृश् Adj. f. Vidḍh. 74,2. — 2) *langhaarig, dichthaarig, rauch* Ind. St. 14,388. *mit Daunen versehen, daunenweich* Kâd. 2,123,6. Bâlar. 74,7. Prasannar. 111,15. — Vgl. आयत° (Nachtr. 3).

*पक्ष्मान्न Adj. *am Entropium leidend.*

पक्ष्य, पक्षिंय Adj. (f. आ) 1) *in den Flügeln befindlich.* — 2) wohl *nach Seiten, Hälften, Halbmonaten wechselnd.* Nach Sâj. f. *eine Tochter der Sonne.* — 3) am Ende eines Comp. *auf der Seite von — stehend, zur Partei von — gehörend.*

पक्ष्यवपस् Adj. *dessen Kraft in den Flügeln liegt* Çulbas. 2,20.

*पक्षोट् und *पक्षोड m. *Capparis divaricata* Râǵan. 8,44.

पगारा f. N. pr. einer Oertlichkeit.

पङ्क (*m. n.) 1) *Schlamm, Schmutz, Koth, aufgeweichter Lehm* Suparn. 2,4. *schmierige Secretion* (z. B. an den Zähnen) Kâraka 5,2. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) am Ende eines Comp. *eine Salbe von* Kâd. 70,8. — 3) **moralischer Schmutz, Sünde.*

*पङ्ककर्वट m. *Uferschlamm.*

*पङ्ककीर m. *ein best. Wasservogel.*

*पङ्ककोड und *°क्रोडनक m. *Schwein.*

*पङ्कगउक m., *पङ्कगण्डी f. und *पङ्कगति f. *ein best. Fisch.*

*पङ्कग्राह m. *das Seeungeheuer* Makara.

पङ्कचिक्कट m. *Strychnos potatorum.*

पङ्कज 1) n. (adj. Comp. f. आ) *die am Abend sich schliessende Blüthe von Nelumbium speciosum.* Des Bildes wegen einmal auch f. आ. — 2) m. Bein. Brahman's.

पङ्कजजन्मन् m. Bein. Brahman's.

पङ्कजनाभ Adj. *aus dessen Nabel eine Wasserrose hervortritt* (Vishṇu).

पङ्कजनेत्र Adj. *lotusäugig* (Vishṇu).

*पङ्कजन्मन् n. = पङ्कज 1).

पङ्कजमालिन् Adj. *mit einem Kranze von Wasserrosen geschmückt* (Vishṇu).

पङ्कजलावम् Absol. mit लू *wie eine Lotusblüthe abschneiden* Bâlar. 276,19.

पङ्कजवत् Adj. *mit einer Wasserrose versehen* Nilak. zu MBh. 4,6,10.

पङ्कजाक्षी f. *eine Lotusäugige* Kautukar. 101.

पङ्कजाङ्कि Adj. *dessen Füsse mit Wasserrosen geschmückt sind* (Vishṇu).

पङ्कजावली f. *ein best. Metrum.*

पङ्कजासनस्थ Adj. *auf einer Wasserrose sitzend* (Brahman).

पङ्कजित् m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

पङ्कजिन् 1) Adj. *mit einer Wasserrose versehen* MBh. 4,6,10. — 2) f. °नी *Nelumbium speciosum, eine Lotusgruppe.* °सरस् n. *Lotusteich.*

*पङ्कण m. fehlerhaft für पङ्कण.

पङ्कता f. Nom. abstr. zu पङ्क 1).

पङ्कदत्त Adj. *Lehm zwischen den Zähnen habend* Suparn. 16,5.

पङ्कदिग्धशरीर m. N. pr. eines Dânava.

पङ्कदिग्धाङ्ग m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*पङ्कप्रभा f. bei den Gaina *eine der 7 Abtheilungen der Hölle.*

पङ्कभाव m. Nom. abstr. zu पङ्क 1).

पङ्कमग्न Adj. *in Schlamm versunken* Suparn. 2,3.

*पङ्कमण्डुक (!) m. *eine zweischalige Muschel.*

पङ्कय्, °यति *beschmieren* Harshaṁ. 82,6.

*पङ्करुह् n. und *°रुह n. = पङ्कज 1).

पङ्करुहिणी f. = पङ्कजिनी Vikramâṅkaṁ. 11,30.

पङ्कलग्न Adj. *im Morast steckend* Bhâvapr. 1,138.

पङ्कवत् Adj. *schlammig.*

*पङ्कवारि n. v. l. für पङ्कवारि.

*पङ्कवास m. *Krebs, Krabbe* Râǵan. 19,76.

*पङ्कशुक्ति f. *Wendeltreppe* (eine Muschelart).

*पङ्कशूरण n. *die essbare Wurzel einer Wasserrose.*

*पङ्कार m. 1) *Blyxa octandra.* — 2) *Trapa bispinosa.* — 3) *Damm.* — 4) *Leiter, Treppe.*

पङ्कावली f. *ein best. Metrum.*

°पङ्किन् Adj. *Etwas zum Schlamm u. s. w. habend.*

पङ्किल 1) Adj. (f. आ) *a) schlammig, schmutzig, kothig, beschmiert mit* (Instr.) Bâlar. 258,7. — *b) dick, verdickt.* सुरा Deçîn. 3,41. 5,2. — 2) *m. *Boot.*

*पङ्केज्ञ n. = पङ्कज 1).

पङ्केरुक् n. dass. Prasannar. 141,9.

पङ्केरुक् 1) n. dass. — 2) *m. *der indische Kranich.*

पङ्केरुकवसति m. Bein. Brahman's Vikramâṅkaṁ. 18,76.

पङ्केरुकिणी f. *Nelumbium speciosum* Vikramâṅkaṁ. 13,8.

पङ्केशय Adj. *im Schlamm sich aufhaltend.*

पङ्क्ति und पङ्क्ती (metrisch) f. 1) *Fünfheit, Fünfzahl, eine Reihe von Fünfen.* — 2) *ein fünftheiliges Metrum mit der Grundform von fünf Stollen zu acht Silben.* — 3) *ein Metrum von 4×10 Silben.* — 4) *Zehnzahl* Hemâdri 1,291,11. 12. 293,15. — 5) *Reihe, Gruppe. Schaar, Verein, Gesellschaft.* Steht im Comp. bisweilen unlogisch voran. — 6) **die Erde.* — 7) häufig fehlerhaft für पक्ति.

*पङ्क्तिकण्टक m. *eine weiss blühende Achyranthes* Râǵan. 4,92.

*पङ्क्तिकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,97.

पङ्क्तिका f. 1) *Zehnzahl* Hemâdri 1,291,20. — 2) *Reihe.*

पङ्क्तिक्रम m. *Reihenfolge* 160,4.

*पङ्क्तिग्रीव m. Bein. Râvaṇa's.

*पङ्क्तिचर m. *Meeradler* Râǵan. 19,96.

पङ्क्तिदूष, °क und °दूषण (Âpast.) Adj. *eine Gesellschaft verunreinigend* (Person).

पङ्क्तिदोष m. *ein Schaden für die Gesellschaft, was eine Gesellschaft verunreinigt.*

पङ्क्तिपावन Adj. *eine Gesellschaft reinigend* (Person) Gaut. Âpast. °पावन Adj. *eine Gesellschaft reinigender Personen reinigend* Comm. zu TS. 1, 23,3 v. u.

*पङ्क्तिबीज m. *Acacia arabica* Râǵan. 8,37.

*पङ्क्तिबीजक m. *Pterospermum acerifolium* Râǵan. 9,42.

*पङ्क्तिमाला f. *eine best. Pflanze* Gal.

पङ्क्तिरथ m. N. pr. = दशरथ.

पञ्चाधम् Adj. *fünffache Gaben — oder Gruppen von Gaben enthaltend.*

पङ्क्तिविकंगमनामभृत् m. = पङ्क्तिरथ Vâmana.

1. पङ्क्ती f. s. u. पञ्चन्.

2. पङ्क्ती Adv. mit कर् *zu Gruppen vereinigen.*

*पङ्क्तीकार anzunehmen wegen पाङ्क्तीकरि.

पङ्क्तिपत्रा f. *ein best. Metrum* RV. Prât. 16,45.

पङ्गु 1) Adj. (f. पङ्गी und *पङ्गू) *a) lahm an den Füssen. — b)* Bez. derjenigen Elemente des Körpers, *die an sich unbeweglich sind* (die vom Winde in Bewegung gesetzt werden) Bhâvapr. 3,56. — 2) m. *a) *der Planet Saturn. — b)* Bein. Nirgitavarman's.

पङ्गुक Adj. *lahm an den Füssen.*

पङ्गुता f. und पङ्गुत्व n. *Lahmheit an den Füssen.*

*पङ्गुत्वकारिणी f. *ein best. Strauch.*

पङ्गुभाव m. = पङ्गुत्व Vikramâṅkaṅ. 16,26.

पङ्गुल 1) Adj. *lahm an den Füssen.* Zu belegen in der Bed. eines Nom. abstr. — 2) *m. *ein Pferd von der Farbe des weissen Glases.*

1. पच् 1) पचति, °ते *a)* trans. α) *kochen, backen, braten.* *Mit doppeltem Acc. *Etwas aus Etwas kochen.* Med. auch *für sich kochen.* — β) *backen, brennen* (Backsteine u. s. w.). — γ) Speise *im Magen gar kochen, machen, dass sie verdaut wird.* — δ) *reifen, zur Reife —, zur Entwickelung bringen, dem Ende zuführen.* *Mit doppeltem Acc. *Etwas zu Etwas entwickeln.* — *b)* Act. intrans. *reif werden* Bhâvapr. 5,114. — 2) पच्यते *reifen, reif werden.* लोकः पच्यमानः *die heranreifende, sich entwickelnde Welt.* — 3) Pass. पक्यते *a) gekocht —, gebacken —, gebraten werden. — b) gar werden. — c)* in der Hölle *braten* (intrans.) Vishṇus. 43,23. — *d) gebacken —, gebrannt werden* (von Backsteinen u. s. w.). — *e) schmelzen* (intrans.). — *f)* vom *Magen gar gekocht —, verdaut werden. — g) reifen, reif werden* (auch von Geschwüren), *zur Entwickelung gelangen, dem Ende zugehen. — h)* mit Acc. Frucht *zur Reife bringen,* so v. a. *tragen* Maitr. S. 1,6,5. 8,1. Kâṭh. 6,1. Kap. S. 3,12. 37,7. — Caus. पाचयति 1) *machen, dass Etwas kocht, kochen* (trans.), *kochen* (trans.) *lassen.* Med. *für sich kochen lassen.* पाचित *gekocht in* (im Comp. vorangehend). — 2) *reifen machen.* — 3) *zur Reife —, zur Entwickelung —, zu Ende bringen, heilen.* — *Desid. पिपक्षति. — Intens. 1) *पापचीति. — 2)* पापच्यते intrans. *heftig kochen, — braten* (auch bildlich vom Herzen). — *Desid. vom Intens. पापचिषति, °ते. — Mit अनु *allmählich reif werden lassen.* Pass. *allmählich reif werden* (auch bildlich). — Mit अभि *aufsieden* (trans.). — Mit आ in आपाक. — Mit उद् in *उत्पचनिपचा und *उत्पचिषु. — Mit नि in *उत्पचनिपचा und *निपाक. — Mit *प्रणि und *प्रनि. — Mit निस् in निष्पक्व. — Mit परि Pass. 1) *gekocht —, gebraten werden, braten* (in der Hölle). — 2) *reif werden,* so v. a. *seine Folgen haben.* — 3) *seinem Ende zugehen.* — Caus. 1) *kochen, braten* (trans.). — 2) *zur Reife bringen* Kâraṇḍ. 14, 8. 21,21. 63,14. — Mit प्र trans. 1) **zu kochen anfangen.* — 2) *zu kochen pflegen.* — Mit अभिप्र Pass. *gekocht werden, reifen, sich entwickeln.* — Mit संप्र Pass. *völlig reif werden* (von Geschwüren). — Mit वि *verkochen, durch Kochen auflösen.* — Pass. 1) *braten* (intrans.). — 2) *verdaut werden.* — 3) *zur Reife kommen, seine Folgen haben.* — Caus. 1) *verkochen, durch Kochen auflösen.* — 2) *zur vollen Reife —, — Entwickelung bringen* Kâraka 8,6. — Mit सम् in संपक्व. — Caus. *zusammenbacken.* — Mit अभिसम् *zu einem best. Zeitpunkt* (Acc.) *reif werden.*

2. पच् Adj. *kochend, bratend.*

3. *पच्, पचति, °ते (व्यक्तीकरणे).

पच 1) Adj. am Ende eines Comp. trans. *kochend, backend, bratend.* — 2) *m. und f. आ Nom. act. von 1. पच्.

*पचक Adj. = पच 1).

पचत 1) Adj. *gekocht, gar.* — 2) *m. *a) Feuer. — b) die Sonne. — c)* Bein. Indra's. — 3) n. *gekochte Speise.*

*पचतभृज्जता f. *beständiges Kochen- und Bratenlassen.*

*पचत्पुट m. *Hibiscus phoeniceus.*

(पचत्य), पचतिम्ब Adj. *gekocht, gar.*

पचन 1) Adj. am Ende eines Comp. *kochend, bratend.* — 2) *m. *Feuer.* — 3) f. पचना *das Reifwerden.* — 4) *f. पचनी *der wilde Citronenbaum* Râǵan. 11,155. पवनी v. l. — 5) n. *a) Mittel zum Kochen, Feuerung, Kochgeräthe. — b) das Kochen, Braten. — c) das Garwerden.*

पचनक्रिया f. *das Kochen, Zubereiten der Mahlzeit* Gaut.

*पचनिक *Pfanne* (buddh.).

पचपच Adj. *stets kochend, zur Reife bringend* (Çiva).

*पचप्रकूटा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

पचंपचा (Râǵan. 6,203. Bhâvapr. 1,177. 3,95) und *पचंबचा f. *Curcuma aromatica* oder *xanthorrhiza.*

*पचल्लवणा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

पचव in कारपचव.

*पचि m. 1) *Feuer.* — 2) Nom

पचेलिम 1) Adj. *schnell gar* — 2) *m. *a) Phaseolus Mung Bohnenart. — b) Feuer. — c)*

*पचेलुक m. *Koch.*

पच्चनिका und पच्चनी f. *Pfluges.*

*पच्चुड् m. *das Geräusch d*

पच्चःशस्य n. *das Recitiren*

पच्चन् Adv. *stollenweise.*

पच्चौच n. *Reinigung der F*

पच्य in कृष्टपच्य.

पच् mit अप *zurückweichen.*

*पञ्च m. *ein* Çûdra.

पञ्चकारिका f. 1) *ein kleines best. Metrum, eine Strophe in*

पञ्च 1) Adj. (f. आ) *wohlbel derb;* nach den Erklärern *beg bensmitteln, kräftig.* — 2) verschiedener Männer. — 3) ma-*Pflanze.* — 4) n. Name e

पञ्चकोपिन् Adj. etwa *feiste*

पञ्चिम m. Bein. des Kaksh

*पञ्च्, पञ्चति, °ते (व्यक्तीकर (विस्तारवचने). S. प्रपञ्च्.

पञ्च 1) Adj. (*f. आ) *ausgeb best. Tact.* S. S. S. 227.

पञ्चक 1) Adj. *a) aus Fünf fünf Tage alt. — c) *für fü* Verbindung mit शत n. *fünf I Procent nehmend.* — 2) m. VP.² 4,217. — *b)* N. pr. α) ei folge Skanda's. — β) eines sha VP.² 4,46. — 3) f. पि Adhjâja *bestehendes Buch.* — 4) n. *a) Fünfzahl.*

पञ्चकपाल Adj. (f. ई) *auf theilt* TS. 1,5,1,4. 2,1. m. so rodâça.

पञ्चकमाला f. *ein best. Met*

*पञ्चकमासिक Adj. *im Mon*

पञ्चकर्ण 1) *dem eine Fünf — 2) m. N. pr. eines Manne

पञ्चकर्पट m. Pl. N. pr. ein

*पञ्चकर्म n., °कर्मन् n. un *Handlungen,* insbes. *die menschlichen Körper vorgen*

*पञ्चकल्प Adj. *fünf* Kalp St. 13,453.

m. act. von 1. पञ्च्-
r werdend. — reifend.
ngo oder eine andere
c, die Sonne.

ein best. Theil des

der Fusstritte.
n nach Stollen Varrân.

Fusse.

en. Nur ३पञ्च-३पाणि.

es Glöckchen. — 2) ein
in solchem Metrum.
beleibt, stattlich, feist,
begütert, reich an Le-
2 m. N. pr. oder Bein.
3 f. आ Bez. der Se-
e eines Sâman.
ste Opfer habend RV.
kshivant.
काण. — Caus. पञ्चयति

sgebreitet. — 2) m. ein

Fünfen bestehend. — b)
r fünf gekauft. — d) im
fünf Procent. — e) * fünf
2 m. a eine best. Kaste
2 eines Wesens im Ge-
eines Sohnes des Nabu-
f. पञ्चिका a) ein aus fünf
Buch. — b, ein best. Spiel-
— b) * Schlachtfeld.
auf fünf Schüsseln ver-
m. so v. a. ein solcher Pu-

st. Metrum.
n Monate fünf erhaltend.
e Fünf in's Ohr gebrannt ist.
Mannes Taitt. Âr. 1,7,2.
pr. eines Volkes.
n. und *कर्मी f. die fünf
die vom Arzte mit dem
vorgenommenen.
Kalpa 2, d) studirend Iod.

पञ्चकल्याणक m. *ein Pferd mit weissen Füssen und weisser Schnauze* Hemâdri 1,278,3. 4.

पञ्चकशत *fünf Procent* Bigâg. 101.

पञ्चकषाय (* m. Sg.) *ein Decoct aus den Früchten von fünf bestimmten Pflanzen* Mat. med. 177.

पञ्चकापित्थ Adj. *mit den fünf Erzeugnissen der Feronia elephantum zubereitet.*

पञ्चकारुकी f. Sg. *die fünf Handwerker* (in einem Dorfe) Ind. St. 13,333. 468.

पञ्चकालपद्धति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चकावली f. *ein best. Metrum.*

1. पञ्चकृत्य° n. *die fünf Thätigkeiten, in denen sich die göttliche Macht offenbart.*

2. *पञ्चकृत्य m. *eine best. Pflanze.*

पञ्चकृत्वस् Adv. *fünfmal.*

पञ्चकृष्ण m. *ein best giftiges Insect.*

पञ्चकृष्णल n. Sg. *fünf* Kṛshṇala (*eine best. Münze*) Gaut.

पञ्चकोण m. *Fünfeck.*

पञ्चकोल n. Sg. *die fünf Pfeffer* und dgl. Bhâvapr. 1,164. 3,65. Kâraka 6,18. 19. Rasar. 233.

पञ्चकोलक n. Sg. dass. Kâraka 6,19.

पञ्चक्रम m. 1) *ein fünfgliedriger* Krama 11). — 2) Titel eines Werkes.

पञ्चक्रोश° und °क्रोशी f. *eine Entfernung von fünf* Kroça oder N. pr. einer Oertlichkeit.

***पञ्चक्राष्ट्र** Adj. = पञ्चभिः क्राष्ट्रीभिः क्रीतः Mânava. 7,78,*a*.

पञ्चक्लेशभेद Adj. (f. आ) *mit fünf Arten von Leiden versehen* Çvetâçv. Up. 1,5 nach der Lesart Çaṁkara's.

***पञ्चक्षार** n. *die fünf ätzenden Stoffe* Râgan. 22,44.

***पञ्चक्षट्टु** n. und *°क्षट्टी f. *fünf Bettstellen.*

पञ्चगङ्ग (wohl n.) und °गङ्गा f. Pl. N. pr. einer Oertlichkeit.

***पञ्चगणयोग** m. Bez. *fünf bestimmter Pflanzen* Râgan. 22,37.

पञ्चगत Adj. *zur fünften Potenz erhoben.*

***पञ्चगव** n. und *°गवी f. *fünf Kühe.* *°गवधन Adj. *dessen Reichthum in fünf Kühen besteht.*

पञ्चगव्य n. Sg. und Pl. *die fünf Dinge von der Kuh: Milch, saure Milch, Butter, Harn und Koth* Hemâdri 1,201,22. °घृत n. *eine best. Mixtur* Rasa. 377.

पञ्चगव्यापानवत् Adj. *dessen After aus dem Paṅkagavja gebildet ist* Hemâdri 1,436,21.

***पञ्चगार्ग्य** Adj. = पञ्चभिर्गार्गीभिः क्रीतः Mânava. 2,136,*b*.

***पञ्चगु** Adj. *für fünf Kühe erstanden.*

पञ्चगुण Adj. *fünfmal grösser —, mehr betragend als* (Abl.).

***पञ्चगुप्त** m. 1) *Schildkröte.* — 2) *das materialistische System des Kârvâka.*

***पञ्चगुप्ति** f. *Medicago esculenta* Râgan. 12,135.

पञ्चगृहीत Adj. *fünfmal geschöpft.*

पञ्चगोणि Adj. *fünf Säcke tragend, so v. a. eine schwere Bürde tr.*

पञ्चग्रामी f. *ein Verein von fünf Dörfern.*

पञ्चघात m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

पञ्चचत्वारिंश Adj. *der 45ste.*

पञ्चचत्वारिंशत् f. *fünfundvierzig.*

पञ्चचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

पञ्चचामर m. n. Bez. *verschiedener Metra.*

पञ्चचितिक Adj. *in fünf Lagen geschichtet.*

पञ्चचितीक Adj. dass. Âpast. Çr. 16,15.

***पञ्चचीर** m. Bein. Mañgucṛi's.

पञ्चचूड 1) Adj. (f. आ) *a) mit fünf Wülsten versehen. — b) fünf Haarbüschel habend.* — 2) f. आ *a) ein Backstein mit fünf Wülsten* Çat. Br. 8,6,1, 11. fgg. — *b)* N. pr. einer Apsaras.

पञ्चचूडामणि m. Titel eines Werkes.

पञ्चचौडा f. *ein Backstein mit fünf Wülsten* TS. 5,3,3,2. Âpast. Çr. 17,3. Çulbas. 2,28. 59.

पञ्चजन 1) m. *a)* Pl. *die fünf Stämme, — Geschlechter: Götter, Menschen,* Gandharva-Apsaras, *Schlangen und Manen. — b) Mensch* Harshaṅ. 147,6. 222,20. — *c)* am Anf. eines Comp. *die fünf Elemente* MBh. 13,159,40. — *d)* N. pr. α) eines von Kṛshṇa erschlagenen Unholds. — β) eines Prag*âpati. — γ) verschiedener Männer. — 2) f. °जनी *a) *ein Verein von fünf Menschen. — b)* N. pr. einer Tochter Viçvarûpa's.

पञ्चजनालय Adj. MBh. 16,270 fehlerhaft für पञ्चजनालय.

पञ्चजनीन 1) Adj. *den fünf Geschlechtern bestimmt, — geweiht.* — 2) *m. *Possenreisser.*

पञ्चजनीय Adj. = पञ्चजनीन 1).

पञ्चजिनतंत्र Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

***पञ्चज्ञान** m. *ein* Buddha.

पञ्चडाकिनी f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

***पञ्चत्** Adj. *fünftheilig.*

***पञ्चतन्त्र** n. und *°तन्त्री f. *ein Verein von fünf Zimmerleuten.*

पञ्चतत्त्व n. 1) *die fünf Elemente.* — 2) bei den Tântrika *die fünf Realitäten;* s. पञ्चमकार.

पञ्चतन्त्र und °क n. Titel der bekannten *aus fünf Büchern bestehenden* Fabelsammlung.

पञ्चतन्मात्र n. Sg. *die fünf feinen Elemente* Kap. 1,62. 2,17.

पञ्चतप (metrisch) Adj. =
1. पञ्चतपस् n. am Anf. eine
vier Weltgegenden angezün
oben brennende Sonne.
2. पञ्चतपस् Adj. *sich den e*
aussetzend.

पञ्चतय Adj. (f. ई) *fünffach*

पञ्चता f. 1) *Fünffachheit,*
— 2) *die Auflösung des Kö*
mente, der Tod 310,12.

पञ्चतिक्त n. *die fünf bitte*
154. Mat. med. 137. °घृत n.
sar. 373. 375. 610.

पञ्चतीर्थी f. 1) *die fünf h*
2) N. pr. eines Tîrtha. —
Tage der Tag- und Nachtgl

पञ्चत्रिंश Adj. 1) *der 35s*
bunden, + 35.

पञ्चत्रिंशत् und **पञ्चत्रिंशति**

पञ्चत्रिंशिक Adj. *eine L*
Çulbas. 1,49.

पञ्चत्रिक Adj. Pl. *fünfma*

पञ्चत्व n. 1) **die Fünfhei*
mente. — 3) *die Auflösung d*
Elemente, der Tod.

पञ्चथ Adj. *der fünfte.*

***पञ्चथु** m. 1) *Zeit.* — 2) *d*

पञ्चदक m. Pl. N. pr. ein

पञ्चदण्ड Adj. *mit fünf St*

पञ्चदण्डच्छत्रप्रबन्ध m. T
ber herausgegebenen Erzäh

पञ्चदश 1) Adj. (f. ई) *a) de*
fünfzehn verbunden, + 15.
stehend, fünfzehn zählend.
des Hauptwortes, z. B. VP.
Kadaça-Stoma *enthalten*
nachbildend, damit verbund
der 15te Tag in einem Halb
nes Werkes. °व्याख्या f. O

पञ्चदशकृत्वस् Adv. *fünfzeh*

पञ्चदशच्छदि Adj. *15 Dächer*

पञ्चदशधा Adj. *in fünfzeh*

पञ्चदशन् Adj. Pl. *fünfzeh*

पञ्चदशम Adj. *der fünfzeh*

पञ्चदशरात्र m. *ein Zeitra*
3,137, Sch.

पञ्चदशर्च Adj. *aus fünfze*
Subst. *ein solches Lied* AV.

पञ्चदर्शवत् Adj. *mit dem*
versehen.

पञ्चदशवार्षिक Adj. *fünfzehnjährig* Pañcat. 101,5. Bez. einer Art von Kâturmâsja Âpast. Çr. 8,22, 12. Comm. zu 13.

पञ्चदशात्तार् Adj. *fünfzehnsilbig.*

पञ्चदशाह् m. *ein Zeitraum von fünfzehn Tagen.*

पञ्चदशाहिक Adj. *fünfzehntägig* Jâgñ. 3,323.

पञ्चदशिक Adj. *eine Länge von 15 habend* Çulbas. 1,49.

पञ्चदशिन् Adj. *fünfzehntheilig.*

पञ्चदशीप्रकरण n. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

पञ्चदशीसमास m. Titel eines Werkes Verz. d. Oxf. H.

पञ्चदीर्घ n. Sg. *die fünf langen Theile des Körpers.*

पञ्चदैवत Adj. *mit fünf Gottheiten (Sinnesorganen) versehen* Jogaç. Up. 4. Vgl. 1. दैवता 4).

पञ्चदैवत्य n. *ein best. Brahmanen dargebrachtes Geschenk, bei dem fünf Gottheiten eine Rolle spielen,* Hemâdri 1,793,9. fgg.

पञ्चद्रोणिक Adj. *fünf* Droṇa *(ein best. Hohlmaass) fassend, — enthaltend* MBh. 2,61,29.

पञ्चधनुस् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,147.

पञ्चधा Adv. *fünfgetheilt, fünffach.*

पञ्चधातु n. Sg. *die fünf Elemente* Jâgñ. 3,72.

पञ्चधातुक Adj. *aus den fünf Elementen bestehend* MBu. 14,36,2.

पञ्चधावन्ध्याप्रकाश (?) m. Titel eines Werkes.

पञ्चधारणक Adj. *durch die fünf Elemente aufrechterhalten werdend, — bestehend* MBu. 12, 186,7.

*पञ्चधीव Adj. (f. आ) = पञ्चभिर्धीवरीभिः क्रीतः Mahâbh. 4,22,*b.*

पञ्चन् und पञ्चन् 1) Adj. Pl. *fünf.* — 2) Titel des 14ten Lambaka im Kathâs.

पञ्चनख 1) Adj. *fünf Nägel —, fünf Krallen habend.* — 2) m. *a) ein fünfkralliges Thier* Âpast. — *b) * Elephant. — c) * Löwe* Gal. — *d) * Tiger. — e) * Schildkröte.*

*पञ्चनखिन् m. *Tiger* Gal.

पञ्चनद् 1) n. *a) das Fünfstromland, der Pendschab* MBh. 16,8,17. — *b)* N. pr. eines oder verschiedener Tîrtha. — 2) m. *a) ein Fürst von* Pañkanada 1) *a).* — *b)* Pl. *die Bewohner von* Pañkanada 1) *a).* — *c)* Bez. des in den Sindhu sich ergiessenden Flusses, der sich aus der Vereinigung *der fünf Flüsse des* Pañkanada 1) *a)* bildet. — *d)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Lehrers. — 3) f. ई = 1) *a)* Hemâdri 2,55,4.

पञ्चनदक्षेत्रमाहात्म्य n. Titel eines Abschnittes in einem best. Purâṇa Opp. Cat. 1.

पञ्चनदमाहात्म्य n. desgl. ebend.

पञ्चनलीय n. Titel eines Werkes ebend.

पञ्चनवत Adj. 1) *der 95ste.* — 2) *mit 95 verbunden, + 95.* °ते दिनशते *am 195sten Tage.*

पञ्चनवति f. *fünfundneunzig.*

पञ्चनवतितम Adj. *der 95ste.*

पञ्चनामन् Adj. (f. °नाम्नी) *fünfnamig.* लुद्रकः पञ्चनामा (sc. गणः) *die sogenannte kleine Reihe der fünf Wurzeln.*

पञ्चनालि Adj. *fünfmal 24 Minuten dauernd* Sâh. D. 553.

पञ्चनिधन n. Name verschiedener Sâman.

पञ्चनिम्ब n. Sg. *die fünf Dinge (Blätter, Rinde, Blüthen, Frucht und Wurzel) der Azadirachta indica* Râgan. 22,30. Bhâvapr. 6,29.

पञ्चनिर्ग्रन्थीसूत्र n. Titel eines Werkes.

*पञ्चनी f. *Puppe.*

पञ्चपक्षिन् m. n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चपञ्चक (R. 3,53,42) und पञ्चपञ्चन् (Bhâg. P. 6,5,8) am Anf. eines Comp. *fünfmalfünf.*

पञ्चपञ्चाश Adj. *der 55ste.*

पञ्चपञ्चाशत् f. *fünfundfünfzig.*

पञ्चपञ्चिन् Adj. *fünftheilig.*

पञ्चपटलिका f. Titel eines Werkes.

*पञ्चपटु Adj. = पञ्चभिः पटुभिः क्रीतः Mahâbh. 4,23,*a.*

पञ्चपत्त्र 1) Adj. *fünf Federn habend* R. 3,35,87. — 2) *m. *ein best. Knollengewächs (fünfblättrig).*

पञ्चपद् Adj. (f. आ) *fünf Stollen habend.*

पञ्चपदी 1) Adj. f. *fünfschrittig.* — 2) f. *a) fünf Schritte* Spr. 7142. — *b) die fünf starken Casus.* — *c)* N. pr. eines Flusses in Çâkadvîpa.

*पञ्चपर्णिका f. *eine best. Pflanze.*

पञ्चपर्व Adj. (f. आ) *fünf Windungen habend* (Fluss) Çvetâçv. Up. 1,5.

पञ्चपर्वत n. Sg. *die fünf Bergspitzen im* Himâlaja.

पञ्चपर्वन् Adj. *mit drei Knoten* (Pfeil) R. 3,35, 87. 43,20.

पञ्चपर्वीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

पञ्चपल Adj. (f. आ) *fünf* Pala *an Gewicht betragend* Jâgñ. 2,179.

पञ्चपलिक Adj. dass. Comm. zu Kâtj. Çr. 61,7.

पञ्चपली f. *ein Gewicht von fünf* Pala Kathâs. 61,286.

पञ्चपल्लव n. Sg. *Zweige von fünf bestimmten Bäumen.*

1. पञ्चपशु m. (!) Sg. *die fünf Opferthiere* Kâtj. Çr. 16, 3,25.

2. पञ्चपशु Adj. *für fünf Opfer*

*पञ्चपात्र n. Sg. *fünf S*
Çrâddha, *bei dem f. Sch.*

पञ्चपाद् 1) Adj. *fünffüssig*
verschiedener Werke.

पञ्चपादिका f. Titel vers
Cat. 1. °टीका f., °टीकातट
°विवरणप्रकाशिका f. und
Commentaren und Subcom

*पञ्चपित्त n. Sg. *die Galle*

पञ्चपुर n. N. pr. einer *S*

पञ्चपुराणीय Adj. *im We*
(eine best. Münze).

पञ्चपुरुषम् Adv. *fünf G*
Verz. d. B. H. 39,33. Com

पञ्चपुष्पमय Adj. (f. ई) *aus*

*पञ्चपूली f. *fünf Bündel P*

पञ्चप्रकरण n. Titel eines

पञ्चप्रस्थ Adj. *mit fünf B*

पञ्चप्रकृण Adj. *mit fün*
P. 4,26,2.

पञ्चप्रादेश Adj (f. आ) *fün*
Çr. 16,3,25.

*पञ्चप्रासाद m. *ein Tempel*

पञ्चफुट्टिक Adj. *fünf Phu*
webend; m. N. pr. eines M

पञ्चबन्ध n. *der fünfte Th*
Sache Jâgñ. 2,171.

पञ्चबन्धुर Adj. etwa *m*
Bhâg. P. 4,26,1.

पञ्चबाण m. *der Liebesgot*

पञ्चबाणविजय m. und
von Werken Opp. Cat. 1.

पञ्चबाणी f. *die fünf Pf*
Naish. 8,50.

पञ्चबाहु m. N. pr. eines

पञ्चबिन्दुप्रसृत n. *eine be*
beim Tanze.

पञ्चबिल Adj. *fünf Oeffnu*

*पञ्चबीज n. Sg. *eine Zusa*
Samenarten.

पञ्चबोध m. Titel eines W

पञ्चब्रह्मन् n. Titel einer
ब्राह्मणोपनिषद्.

पञ्चब्रह्ममन्त्र Titel eines V

पञ्चब्राह्मणोपनिषद् f. Tit
ebend.

पञ्चभङ्ग m. Pl. *Zweige vo*
men Hemâdri 2,47,3.

पञ्चभट्टीय n. Titel eines

पञ्चभद्र 1) Adj. *a) fünferlei Gutes an sich habend. — b) fünf löbliche Male habend* (Pferd) Harshak. 43,22. — *c) aus fünf guten Stoffen bestehend. — d) *lasterhaft.* — 2) m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 831. — 3) n. *eine best. Mixtur* Mat. med. 177. Bhâvapr. 3,63. Çârṅg. Saṃh. 2,2,17.

पञ्चभार Adj. *fünf* Bhâra *(ein best. Gewicht) wiegend* Ind. St. 15,278.

*पञ्चभुज्ञ m. Bein. Gaṇeça's Gal.

पञ्चभूत n. Pl. *die fünf Elemente* Kap. 2,10.

पञ्चभूतवादार्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चभूतात्मक Adj. *aus den fünf Elementen bestehend.*

पञ्चभूर्याभिमुखा (!) f. N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,13.

*पञ्चभृङ्ग Collectivname für *fünf best. Pflanzen.*

पञ्चभौतिक Adj. MBh. 6,186 fehlerhaft für पाञ्च°.

पञ्चम 1) Adj. (f. ई) *a) der fünfte.* °म् Adv. *zum fünften Mal, fünftens. — b) den fünften Theil bildend.* अंश m. *Fünftel. — c) *glänzend, schön. — d) *geschickt.* — 2) m. *a) die fünfte* (später *die siebente*) *Note der indischen Tonleiter. — b) ein best.* Râga S. S. S. 37. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 207. — *d) der 21ste* Kalpa 2) *h*). — *e) der fünfte Consonant eines* Varga, *ein Nasal.* — *f)* N. pr. eines Muni. — 3) f. ई *a) der fünfte Tag in einem Halbmonat. — b) die Endungen des fünften Casus, ein Wort im Ablativ. — c) eine Personalendung des Imperativs. — d) eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55. — *e) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *f) ein Backstein von der Länge eines Fünftels* (eines Purusha) Çulbas. 3,42. — *g) *Spielfigur. — h) *Bein. der* Draupadî. — *i)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) Fünftel. — b)* bei den Tântrika *die fünfte Realität*, d. i. *der Beischlaf.*

पञ्चमक Adj. *der fünfte.*

*पञ्चमकार m. bei den Tântrika *die fünf mit* म *anlautenden Realitäten*: मद्य, मांस, मत्स्य, मुद्रा und मैथुन.

पञ्चमक्षतनु Adj. Beiw. Çiva's bei den Çaiva.

पञ्चमभागीय Adj. (f. आ) *ein Fünftel* (eines Purusha) *lang* Çulbas. 3,31.

पञ्चमय Adj. *aus fünf* (Elementen) *gebildet.*

*पञ्चमवत् Adj. *mit der fünften* (Note) *versehen.*

पञ्चमसारसंहिता f. Titel eines Werkes.

पञ्चमस्वर m. *ein best. Metrum* Prasannar. 38,7.

पञ्चमहाभूतमय Adj. *aus den fünf Elementen bestehend* Harshak. 89,16.

पञ्चमहिष n. *die fünf Dinge von der Büffelkuh.*

पञ्चमार m. 1) bei den Gaina *die fünfte Speiche im Zeitenrade.* — 2) *N. pr. eines Sohnes des Baladeva.

पञ्चमारक m. = पञ्चमार 1).

पञ्चमाषक (f. ई! Gaut.) und °माषिक Adj. *fünf* Mâsha *betragend.*

1. पञ्चमास्य Adj. *fünfmonatlich.*

2. *पञ्चमास्य m. *der indische Kuckuck.*

*पञ्चमिन् Adj. *im fünften* (Monat) *stehend.*

पञ्चमीक्रमकल्पलता f., पञ्चमीविविवस्यारूढस्य n., पञ्चमीमुद्योद्य m. und पञ्चमीस्तवराज m. Titel von Werken.

पञ्चमुख 1) Adj. *a) fünfgesichtig. — b) fünfspitzig* (Pfeil). — 2) m. *a)* *Bein. Çiva's. — *b) *Löwe. — c) ein fünfspitziger Pfeil.* — 3) *f. ई *Gendarussa vulgaris.*

*पञ्चमुष्टि und *°मुष्टी f. *Trigonella corniculata.*

पञ्चमुष्टिक m. *ein best. Decoct* Bhâvapr. 3,46.

*पञ्चमूत्र n. Sg. *der Harn einer Kuh, einer Ziege, eines Schafes, einer Büffelkuh und einer Eselin.*

पञ्चमूर्ति Adj. *fünf Erscheinungsformen habend* (Çiva) und *eine darnach benannte Spende an die Brahmanen* Hemâdri 1,789,16. 790,1. °क 792,14.

पञ्चमूल 1) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — 2) n., f. ई und °मूलक n. *eine Zusammenstellung von fünf verschiedenen Wurzeln* Madanav. 1,59. 72. Râǵan. 22,23. fgg. Bhâvapr. 3,92.

पञ्चमेनि Adj. *fünf Wurfgeschosse habend.*

पञ्चयज्ञा f. N. pr. eines Tîrtha.

पञ्चयाम m. N. pr. eines Sohnes des Âtapa.

पञ्चयुग n. *der fünfjährige Cyclus.*

पञ्चयोजन n. *eine Strecke von fünf* Joǵana.

*पञ्चरत्नक m. *eine best. Pflanze.*

पञ्चरत्ना f. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

पञ्चरत्न n. 1) *die fünf kostbaren Dinge* (Edelsteine und edle Metalle). — 2) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

पञ्चरत्नप्रकाश m. Titel eines Werkes.

पञ्चरत्नमय Adj. (f. आ!) *aus den fünf kostbaren Dingen bestehend* Hemâdri 1,423,20.

पञ्चरत्नस्तव m. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

पञ्चरश्मि Adj. *fünfsträngig.*

*पञ्चराजीफल m. *Trichosanthes dioeca* Râǵan. 3,11.

1. पञ्चरात्र n. *ein Zeitraum von fünf Tagen.*

2. पञ्चरात्र 1) Adj. *fünf Tage während.* — 2) n. *a) ein best. fünftägiger* Ahina. — *b)* allgemeine Bezeichnung für das heilige Buch verschiedener Vishṇu'itischer Secten. Auch Pl.

पञ्चरात्रक 1) Adj. *fünf Tage während.* — 2) m. = पाञ्चरात्र.

पञ्चरात्रज्ञा f. Titel eines Werkes.

पञ्चरात्रिक Adj. als Beiw. Vishṇu's fehlerhaft für पाञ्च°.

पञ्चराशिक n. *Regula de quinque.*

पञ्चरूपकोश m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चर्च Adj. *aus fünf Versen bestehend;* m. *ein solches Lied* Ind. St. 13,171.

पञ्चलक्षण Adj. *fünf charakteristische Zeichen habend.*

पञ्चलक्षणी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °क्रोड m. desgl.

*पञ्चलक्ष्मन् m. *Wind* Gal.

पञ्चलम्बक m. Titel des 14ten Lambaka im Kathâs.

पञ्चलवण n. Sg. *die fünf Salze* Râǵan. 22,45.

पञ्चलाङ्गलक n. *ein Geschenk an Land, zu dessen Bearbeitung fünf Pflüge erforderlich sind,* Hemâdri 1,287,18. 21. 23.

*पञ्चलोह n. *eine Mischung von Kupfer, Messing, Zinn, Blei und Eisen* Râǵan. 13,36.

*पञ्चलोहक n. Sg. *die fünf Metalle Gold, Silber, Kupfer, Zinn und Blei* Râǵan. 23,42. 43.

पञ्चवक्त्र 1) Adj. *fünfgesichtig.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) *Löwe.* — *c)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) f. आ Bein. der Durgâ.

पञ्चवक्त्रारस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 99. Bhâvapr. 3,89. Rasendrak. 88.

1. पञ्चवट 1) n. und f. (ई) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. ई *die fünf Feigenarten.*

2. पञ्चवट m. 1) **die über die Schulter getragene Opferschnur.* — 2) N. pr. eines Mannes.

पञ्चवटमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

1. पञ्चवर्ग 1) m. *a) eine Gruppe —, eine Reihe von Fünfen. — b) die fünf Hauptbestandtheile des Körpers. — c)* so v. a. *das Abece* Karaka 3,8. — 2) f. ई *fünf Reihen.*

2. पञ्चवर्ग Adj. *in fünf Reihen —, in fünf Malen vor sich gehend.*

पञ्चवर्ण 1) Adj. *a) fünffarbig. — b) fünfartig.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,534,1. — 2) N. pr. *a)* m. eines Berges. — *b)* n. eines Waldes.

*पञ्चवर्धन m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 8,44.

पञ्चवर्ष, °क und °वर्षीय Adj. *fünfjährig.*

पञ्चवल्कल n. Sg. *die Rinde von fünf bestimmten Bäumen* Râǵan. 22,22. Rasar. 255.

*पञ्चवल्लभा f. Bein. der Draupadî Gal.

पञ्चवस्तु Titel eines Werkes.

पञ्चवार्तीय Adj. *eine best. an die fünf Winde*

richtete Darbringung beim Râǵasûja.

पञ्चवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चवार्षिक Adj. *fünfjährig, alle fünf Jahre wiederkehrend.*

पञ्चवार्ष्किन् Adj. *mit Fünfen bespannt.*

पञ्चविंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 25ste* 138,16. — *b) aus 25 bestehend, 25 enthaltend.* — *c) den* Pañčaviṁça-Stoma *darstellend, zu ihm gehörig, ihm gefeiert* u. s. w. — 2) m. *ein 25theiliger* toma.

पञ्चविंशक Adj. 1) *der 25ste.* — 2) *aus 25 bestehend.* — 3) *25 Jahre alt.*

पञ्चविंशत् (Hemâdri 1,385,16) und **पञ्चविंशति** f. *fünfundzwanzig.*

पञ्चविंशतिक 1) Adj. *aus 25* (Paṇa) *bestehend* (Geldstrafe). — 2) f. आ und n. *25-Zahl.* — 3) f. आ Titel eines Werkes.

पञ्चविंशतितम und **°विंशतिम** Adj. *der 25ste.*

पञ्चविक्रम Adj. *auf fünferlei Weise sich bewegend* (Wagen) Bhâg. P. 4,26,2.

पञ्चविग्राकृम् Absol. *unter fünfmaliger Vertheilung* Âçv. Çr. 3,1,14.

पञ्चविजय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चविध und **पञ्चै°** Adj. *fünfartig, fünffach.*

पञ्चविधिसूत्र n. und **°विधेय** n. Titel eines Sûtra des SV.

पञ्चवृत् und **°वृतम्** Adv. *fünffach, fünfmal.*

पञ्चवृष Adj. *fünf Stiere habend* AV. 5,16,5.

पञ्चशत 1) Adj. *a)* Pl. *fünfhundert.* — *b) in fünfhundert bestehend* (Geldstrafe). — *c) eine Geldstrafe von fünfhundert* (Paṇa) *zahlend.* — *d) der fünfhundertste.* **°ते काले** so v. a. *im 500sten Jahre* 52,5. — 2) n. *a) hundertundfünf.* — *b) fünfhundert.* — 3) f. ई *a) fünfhundert.* — *b) eine Periode von 500 Jahren.* पश्चिमायां **°शत्याम्** Vaǵrakkh. 22, 9. 12. 16.

पञ्चशततम Adj. *der 500ste.*

पञ्चशतिक Adj. *500 — hoch* (Berg) Hemâdri 1, 348,12. 380,1.

पञ्चशतीप्रबन्ध m. Titel eines Werkes Paṅkad. 2.

पञ्चशर m. *der Liebesgott* Kâd. 266,10.

पञ्चशरविजय m. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

पञ्चशराव Adj. *von fünf* Çarâva *(ein best. Kornmaass)* Ǵaim. 6,4,28.

पञ्चशरी f. Sg. *die fünf Pfeile* (des Liebesgottes) Naish 7,70.

पञ्चशल *eine Entfernung von fünf* Çala.

पञ्चशस् Adv. *zu Fünfen.*

पञ्चशाख 1) Adj. *fünffingerig* R. 6,36,32. — 2) m. *Hand* Duâǵan.

पञ्चशारदीय m. *ein fünf Jahre darstellender* Paṅkâha.

पञ्चशास्त्र n. = 2. **पञ्चरात्र** 2) *b)* Hemâdri 2,*a*, 107,11; vgl. 108,21.

पञ्चशिख 1) Adj. *fünf Haarstränge auf dem Kopfe habend* (Asket). — 2) m. *a)* **Löwe.* — *b)* N. pr. α) eines Sâṁkhja-Lehrers. — β) eines Dieners des Çiva. — γ) *eines Gandharva.

पञ्चशिखिन् Adj. = **पञ्चशिख** 1) AV. Pariç. 40,2.

पञ्चशिरीष m. *ein aus Wurzel, Rinde, Blatt, Blüthe* und *Frucht der Acacia Sirissa zusammengesetztes Heilmittel* Kâraka 6,23.

पञ्चशिल Adj. (f. आ) *aus fünf Felsen bestehend.*

पञ्चशीर्ष 1) Adj. (f. आ) *a) fünfköpfig* Ind. St. 9, 28. — *b) fünfjährig auf einem Halme* (यवाः) MBh. 6,3,19. — 2) m. N. pr. eines Berges.

पञ्चशुक्त m. *ein best. giftiges Insect.*

***पञ्चशूरणा** n. Sg. *die fünf* Çûraṇa *genannten Knollengewächse* Râǵan. 22,36.

***पञ्चशैरीषक** n. *Blatt, Blüthe, Frucht, Rinde und Wurzel der Acacia Sirissa* Râǵan. 22,35.

पञ्चशैल m. N. pr. eines Berges.

पञ्चश्लोकी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चष Adj. (f. आ) Pl. *fünf oder sechs* Spr. 7629.

पञ्चषष्ट Adj. *der 65ste.*

पञ्चषष्टि f. *fünfundsechzig.*

पञ्चषष्टितम Adj. *der 65ste.*

पञ्चसंस्कार m., **°प्रयोग** m. und **°विधि** m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पञ्चसत्त्र N. pr. einer Oertlichkeit.

पञ्चसंधि Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चसप्तत Adj. *der 75ste.*

पञ्चसप्तति f. *fünfundziebenzig.*

पञ्चसप्ततितम Adj. *der 75ste.*

पञ्चसप्तन् Adj. (am Anf. eines Comp.) *fünfmal sieben, fünfunddreissig.*

पञ्चसवन Adj. *fünf* Savana *enthaltend* (Opfer) Âpast. Çr. 14,19.

पञ्चसस्य n. Sg. *die fünf Kornarten.*

पञ्चसहस्री f. Sg. *fünf Tausend.* Am Ende eines adj. Comp. **°क**.

पञ्चसांवत्सरिक Adj. *fünfjährig,* Bez. einer Art von Kâturmâsja Âpast. Çr. 8,22,9. 16. Comm. zu 21,5. 22,1. 11. 15.

पञ्चसायक Titel eines Werkes.

पञ्चसिद्धान्तिका f. Titel eines astron. Werkes.

***पञ्चसिद्धौषधिक** Adj. *aus fünf best. Heilkräutern bestehend.*

***पञ्चसिद्धौषधी** f. Sg. *die fünf Heilkräuter.*

***पञ्चसुगन्धक** n. Sg. *die fünf wohlriechenden Dinge* Râǵan. 22,20.

पञ्चसूत्र 1) n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 740. — 2) f. ई Sg. *die fünf* Sûtra.

पञ्चस्कन्धक Titel eines Werkes.

पञ्चस्कन्धी f. Sg. *die fünf* Skandha (buddh.) Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,18.

पञ्चस्तवव्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चस्तवी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 457.

पञ्चस्रोतस् n. nach Nilak. = मनस्.

पञ्चस्वरा f., **°स्वरोदय** m. und **पञ्चस्वरोदयन** n. Titel von Werken.

पञ्चहविस् Adj. *mit fünf* Havis *versehen.*

पञ्चहस्त N. pr. 1) m. des Sohnes eines Manu VP. 3,2,23. — 2) einer Oertlichkeit.

पञ्चहायन Adj. *fünfjährig.*

पञ्चहाव m. N. pr. eines Sohnes des Manu Rohita Hariv. 1,7,63. **पञ्चहोत्र** v. l.

पञ्चहोतृ 1) Adj. *dem fünf Priester dienen.* — 2) m. *ein best. Spruch, in welchem fünf Gottheiten als* Hotar, Adhvarju u. s. w. *genannt werden,* Maitr. Çr. 1,4,2. 7,1.

पञ्चहोत्र m. N. pr. v. l. für **पञ्चहाव**.

पञ्चहृदतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पञ्चांश m. *Fünftel.*

पञ्चात्तर 1) Adj. *fünfsilbig.* — 2) f. **पञ्चात्तरी** *fünf Silben* Viddh. 47,7.

पञ्चात्तरकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चात्तरमय Adj. *aus fünf Silben bestehend* Hemâdri 1,827,2.

पञ्चात्तरशस् Adv. *zu fünf Silben.*

पञ्चाध्यान und **°क** n. = **पञ्चतन्त्र**.

पञ्चाध्यानवार्त्तिक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 741.

1. **पञ्चाग्नि°** *die fünf heiligen Feuer.*

2. **पञ्चाग्नि** Adj. 1) *die fünf heiligen Feuer unterhaltend.* — 2) *von fünf Feuern sich braten lassend;* vgl. **पञ्चतपस्**.

पञ्चाग्निक n. *eine best. Begehung* Mân. Çr. 8,5.

पञ्चाग्नित्व m. *eine Verbindung von fünf Feuern* (den Menschen in Brand setzenden Leidenschaften).

पञ्चाग्निविद्या f. *die* (esoterische) *Kenntniss der fünf Feuer* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,2. 4,3,14.

पञ्चाग्निविद्याप्रकरण n. Titel eines Werkes.

पञ्चाग्निसाधन n. *das Vollführen der fünf Feuer, eine best. Kasteiung, bei der man sich von vier in den vier Weltgegenden angezündeten Feuern und von der Sonne braten lässt.*

1. **पञ्चाङ्ग** n. 1) am Anf. eines Comp. *fünf Glieder.*

— *Körpertheile*, — *Theile* Kir. 2,12. — 2) **die fünf Theile eines Baumes: Wurzel, Rinde, Blatt, Blüthe und Frucht, gemischt* Râǵan. 22,86.

2. पञ्चाङ्ग 1) Adj. (f. ई) *fünfgliederig, fünftheilig* Ind. St. 13,220. — 2) *m. *a) Schildkröte. — b) ein an fünf Stellen gefleckes Pferd.* — 3) f. ई *a) Gebiss eines Zaumes* Kâtj. Çr. 16,2,4. — *b) ein best. Verband.* — 3) n. *Kalender.*

पञ्चाङ्गकौतुक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 537.

पञ्चाङ्गगणित n. desgl. Opp. Cat. 1.

***पञ्चाङ्गगुप्त** m. *Schildkröte.*

पञ्चाङ्गरत्नावली f., **पञ्चाङ्गविनोद** m., **पञ्चाङ्गसारली** f. (Opp. Cat. 1) und **पञ्चाङ्गसाधनसारणी** f. Titel von Werken.

पञ्चाङ्गिक Adj. *fünfgliederig.*

पञ्चाङ्गुरि Adj. *fünffingerig.*

पञ्चाङ्गुल 1) m. *die Ricinuspflanze (mit fünflappigen Blättern).* — 2) *f. ई *eine best. Staude* Râǵan. 4,160.

पञ्चाङ्गुलि Adj. *fünf Finger breit* Kaṇḍak. 69,6.

पञ्चाङ्ग n. Sg. *die fünf Dinge von der Ziege.*

पञ्चातपा f. *die Kasteiung mit den fünf Feuern* (s. पञ्चाग्निसाधन).

पञ्चात्मक Adj. *aus den fünf Elementen bestehend* Çvetâçv. Up. 2,12. Nom. abstr. °त्व n.

पञ्चानन 1) *Adj. *überaus grausig (fünfgesichtig).* — 2) m. *a)* * Bein. Çiva's. — *b) Löwe* Vikramâṅkaḱ. 16,44. — *c)* Bez. *kräftiger medicinischer Präparate* Rasar. 302. 601. Rasendrak. 135. — *d)* am Ende von Gelehrtennamen ursprünglich wohl auch *Löwe.* — *e)* N. pr. eines Helden Ind. St. 14, 100 u. s. w. — 3) f. ई Bein. der Durgâ.

पञ्चाननदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

पञ्चानन्दमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

पञ्चानुगान n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

पञ्चापञ्चीना f. *ein best. Backstein* Maitr. S. 3,5,2.

पञ्चापूप Adj. *nebst fünf Kuchen.*

पञ्चाप्सरस् und °रस n. N. pr. eines Teiches.

पञ्चाब्जमण्डल n. *ein best. mystischer Kreis.*

पञ्चाब्दाढ्य Adj. *fünf Jahre bestehend* M. 2,134.

1. पञ्चामृत n. Sg. und Pl. *die fünf göttlichen Speisen: süsse —, saure Milch, Butter, Honig und Zucker* Râǵan. 22,28. Hemâdri 1,201,15. 22. 218,2. 581,7. 2,44,13.

2. पञ्चामृत 1) *Adj. *aus fünf Species bestehend.* — 2) n. Titel eines Tantra.

पञ्चाम्ल n. Sg. *die fünf sauern Dinge* Râǵan. 22, 31. Bhâvapr. 1,251.

पञ्चायतनपद्धति f. Titel eines Werkes.

पञ्चायतनाथर्वणशीर्ष n. Titel einer Upanishad Cat. Gujar. 1,96.

पञ्चायुधप्रपञ्च m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçak. 30.

पञ्चायुधस्तव m. und **पञ्चायुधस्तोत्र** Titel zweier *Lobgesänge* Opp. Cat. 1.

पञ्चार 1) Adj. *fünfspeichig.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers Ind. St. 15,154.

***पञ्चारी** f. *Puppe.*

पञ्चार्चिस् m. *der Planet Mercur* VP.² 2,257.

पञ्चार्थ n. Sg. bei den Pâçupata *die fünf Sachen.*

पञ्चार्थदीपिका f. Titel eines Werkes.

पञ्चाल 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Kriegerstammes und einer Dynastie. — *b)* Pl. *eine best. Schule.* — *c)* * *ein Mann vom Volke der* Pañkâla. — *d) ein Fürst der* Pañkâla MBh. 12,13527. Richtig पाञ्चाल. — *e)* Bein. Çiva's. — *f)* N. pr. α) eines Mannes. — β) *eines Schlangendämons. — 2) f. ई *a) Puppe* Kâd. 100,10. — *b)* * *eine Art Gesang.* — 3) wohl n. *ein best. Metrum.*

पञ्चालक 1) Adj. *zu den* Pañkâla *in Beziehung stehend.* Richtig पाञ्चालक. — 2) m. *a)* Pl. = पञ्चाल 1) *a).* — *b) ein best. giftiges Insect.* — 2) * f. °लिका *a) Puppe.* — *b) eine Art Gesang.*

पञ्चालचण्ड m. N. pr. eines Lehrers Ait. Âr. 328,4.

पञ्चालपद्वृत्ति f. *eine best. lautliche Erscheinung.*

1. पञ्चावट n. = 1. पञ्चवट 1).

2. *पञ्चावट m. = 2. पञ्चवट 1).

पञ्चावत्त Adj. *fünfgetheilt;* n. *der Fünfschnitt* (eines zu opfernden Gegenstandes) Mân. Çr. 1,3,2. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

पञ्चावत्तिन् Adj. *der den Brauch hat, das* Havis *in fünf Abtheilungen zu opfern.*

पञ्चावत्तीय Adj. *nach Art der Fünftheilung behandelt.*

पञ्चावदान n. *das Opfern des* Havis *in fünf Abtheilungen* Mân. Grhj. 2,2.

पञ्चावयव Adj. *fünfgliederig.*

पञ्चावर्त Adj. (f. आ) *fünf Strudel habend* Çvetâçv. Up. 1,5.

***पञ्चावस्थ** m. *Leichnam.*

पञ्चाविक n. *die fünf Dinge vom Schafe.*

पञ्चाश Adj. 1) *der 50ste.* — 2) *mit 50 verbunden,* = *50.*

पञ्चाशक 1) Adj. Pl. *fünfzig.* — 2) f. °शिका *a) eine Zusammenstellung von 50.* — *b)* Titel zweier Werke Opp. Cat. 1. Bühler, Rep. No. 742.

पञ्चाशच्छस् Adv. *zu je fünfzig.*

पञ्चाशत् f. *fünfzig.* Auch Pl. als Adj. construirt Hariv. 1,11,14. °शत् auch als Acc. Ind. St. 14,153.

पञ्चाशत n. und °शति f. dass.

पञ्चाशत्क Adj. (f. आ) 1) *aus fünfzig bestehend* Kâraka 1,4. — 2) *fünfzigjährig.*

पञ्चाशत्तम Adj. *der 50ste.*

पञ्चाशत्पणिक Adj. *in 50* Paṇa *bestehend* (Strafe) Jâǵ. 2,233.

पञ्चाशत्पलिक Adj. *50* Pala *wiegend* Jâǵ. 2, 105. Hemâdri 1,456,13. 462,15.

पञ्चाशद्गाथा f. Titel eines Gaina-Werkes.

पञ्चाशद्धा Adv. *in 50 Theile.*

पञ्चाशद्भाग m. *der 50ste Theil.*

पञ्चाशद्भेद् Adj. (f. आ) Çvetâçv. Up. 1,5 wohl fehlerhaft für पञ्चक्लेशभेद्.

पञ्चाशदर्ष Adj. *50 Jahre alt.* Nom. abstr. °ता f. Âçv. Çr. 2,7,6.

पञ्चाशा° (angeblich पञ्चन् + आशा *Weltgegend*) f. *fünfzig* Hemâdri 1,111,7. 9.

पञ्चाशीत Adj. *der 85ste.*

पञ्चाशीति f. 1) *fünfundachtzig.* — 2) Titel eines Werkes.

पञ्चाशीतितम Adj. *der 85ste.*

पञ्चाश्र Adj. *fünfeckig* Hemâdri 1,132,9.

पञ्चाश्व m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,145.

पञ्चासुबन्धुर Adj. *bei dem die fünf Lebenshauche die Wagenriemen (?) bilden* Bhâg. P. 4,29,18.

पञ्चास्तिकाय m., °बालावबोध m. (Bühler, Rep. No. 626) und °संग्रहसूत्र n. Titel von Werken.

पञ्चास्य 1) Adj. *a) fünfgesichtig.* — *b) fünfspitzig* (Pfeil). — 2) m. *a) Löwe.* — *b)* Bez. *kräftiger medicinischer Präparate* Rasar. 306.

1. पञ्चाह m. *ein Zeitraum von fünf Tagen.*

2. पञ्चाह m. *ein* Soma-*Opfer mit fünf* Sutja-*Tagen.*

पञ्चाह्निक Adj. *fünf Feiertage enthaltend.*

पञ्चि m. N. pr. eines Sohnes des Nahusha VP.² 4,46.

पञ्चिक Adj. *eine Länge von 5 habend* Çulbas. 1,49.

पञ्चिन् Adj. 1) *fünftheilig.* — 2) *mit einem fünftheiligen* Stoma *versehen.*

पञ्ची Adv. mit कर् *zu fünf machen,* so v. a. jedes grobe Element *in Verbindung mit allen fünf feinen Elementen bringen.*

पञ्चीकरण n. 1) Nom. act. von पञ्ची–कर् 267, 7. 21. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चीकरणतात्पर्यचन्द्रिका f., °करणप्रक्रिया f., °करणवार्त्तिक n., °करणवार्त्तिकाभरण n. und °करणविवरण n. Titel von Werken.

पञ्चेध्मीय wohl n. *eine Begehung, bei der fünf Feuerbrände angewandt werden*, Âpast. Çr. 18,9. Mân. Çr. 9,1,1.

*पञ्चेन्द्र Adj. = पञ्चेन्द्राणयो देवता अस्य.

1. पञ्चेन्द्रिय n. Pl. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

2. पञ्चेन्द्रिय Adj. *fünf Sinnesorgane habend.*

पञ्चेन्द्रोपाख्यान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चेषु m. *der Liebesgott.*

पञ्चोपाख्यान n. = पञ्चतन्त्र.

पञ्चौदन Adj. *mit dem fünffachen Mus zugerichtet.*

पञ्चक्रीकिल m. N. pr. eines Mannes.

*पञ्ज् (आवरणे).

पञ्जक m. N. pr. eines Mannes.

पञ्जर 1) n. *a) Käfig, Gitterbehälter, ein gitterartiges Netz* Bâlar. 19,19 (Pl.). Uneigentlich von Allem, was Einen nach Art eines *Käfigs* gefangen hält. Ausnahmsweise im Comp. hinter dem was gefangen gehalten wird. — *b) Gerippe, Skelet* Kaṇḍak. 73,10. Auch *m. — *c)* wohl *bestimmte Gebete und Formeln, mit denen man eine Gottheit gleichsam gefangen hält.* — 2) (*m.) *a) Körper* Spr. 1238 (zugleich *Käfig*). — *b)* **das* Kalijuga. — *c)* **eine mit Kühen vorgenommene Reinigungsceremonie.* — *d)* **ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,83. पञ्जल v. l.

पञ्जरक 1) *Käfig.* — 2) f. °रिका wohl = पञ्जर 1) *c)*.

पञ्जरकेसरिन् m. *ein Löwe im Käfig* Kâd. 110,4.5.

पञ्जरचालनन्याय m. *die Art und Weise, wie* (eilf Vögel ungeachtet ihrer verschiedenen Thätigkeiten im Verein) *den Käfig in Bewegung setzen*, Çaṅk. zu Bâdar. 2,4,1.

पञ्जरभाज् Adj. *im Käfig sitzend* Kâd. 59,3.

*पञ्जराखेट m. *ein zum Fischfang dienender durchbrochener Korb.*

*पञ्जल m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,83.

पञ्जि f. 1) **eine Rolle zum Aufwickeln von Garn.* Auch *पञ्जी. — 2) पञ्जी *a) Almanach, Kalender.* — *b)* vielleicht *Register.*

पञ्जिका f. 1) **eine Rolle zum Aufwickeln von Garn.* — 2) *ein Commentar, der jedes Wort erklärt und zerlegt.* Auch Titel eines best. *Commentars.* °प्रदीप m. *ein Commentar dazu.* — 3) **Almanach, Kalender.* — 4) **ein Buch, in welches die Einnahmen und Ausgaben eingetragen werden.* — 5) **das vom Todtenrichter* Jama *geführte Register über die Handlungen der Menschen.*

*पञ्जिकाकारक, *पञ्जिकारक und *पञ्जीकार m. 1) *Schreiber.* — 2) *Kalendermacher.*

पट्, पटति (गतौ) *sich spalten, bersten, sich öffnen* Harshaṅ. 81,22. — Caus. 1) *पटयति (ग्रन्थे oder वेष्टने). — 2) पाटयति *a) spalten, durchbrechen, aufschlitzen, aufreissen, zerreissen, zerkratzen.* Einmal Med. पाटित *zersplittert* als Bez. einer Form des Beinbruchs Suçr. 1,301,11. — *b) ausreissen, ausbrechen, auskratzen, auspicken, abreissen, abknikken.* — *c)* *भाषार्थं oder भाषार्थ. — Mit अव Caus. (अवपा°) *zerspalten, zerreissen* Kâd. 2,129,13.14. Pass. *sich spalten.* — Mit आ Caus. (आपा°) *spalten.* — Mit उद् Caus. (उत्पा°) 1) *abspalten, abschlitzen, abreissen, ausreissen, ausbrechen, ausraufen* Gaut. *aus der Scheide ziehen* (ein Schwert) Prasannar. 117,9. — 2) *aufreissen, aufschlitzen* (Harshaṅ. 128,2), *aufwühlen.* Pass. *sich spalten.* — 3) *aufreissen*, so v. a. *öffnen* (die Augen, einen Korb). — 4) *verscheuchen, entfernen.* — 5) mit und ohne राज्यात् *von der Herrschaft entfernen, entthronen.* — 6) *vernichten.* — Mit समुद् Caus. (समुत्पा°) 1) *ausreissen, ausziehen, abreissen.* — 2) *von der Regierung ausschliessen, entthronen.* — Mit विनि Caus. (विनिपा°) *zerspalten.* — Mit विनिस् Caus. (विनिष्पा°) dass. — Mit वि Caus. (विपा°) 1) *zerspalten, zerreissen, aufschlitzen* Karaka 7,10. *zerstieben machen* Kâd. 149,24. विपाटित *zerrissen, auseinandergezogen, klaffend* Karaka 6,13. — 2) *theilen, dividere* Müller, SL. 238,3. — 3) *ausreissen, entwurzeln.* — 4) *entfernen, verscheuchen* Râgat. 3,482.

पट 1) m. (*n.; adj. Comp. f. आ) *a) gewebtes Zeug, ein Stück Zeug, Gewand, Laken.* Auf *Zeug* wurden Bilder und Urkunden aufgetragen; daher °पट so v. a. *Gemälde, Bild.* कामदेव° *des Liebesgottes* Kâd. 2,86,12. — *b)* etwa *Ordensgewand* Kâraṇḍ. 81,6. fgg. — *c) ein best. Vogel.* — *d)* **Buchanania latifolia.* — *e)* *= पुरस्कृत. — 2) f. ई *a) ein Stück Zeug, Streifen, Zipfel* Bâlar. 25,4. Harshaṅ. 131,4. — *b) Vorhang auf dem Theater.* — 3) *n. *a) Dach.* — *b)* am Ende eines Comp. = विस्तार.

*पटक m. 1) *Baumwollenzeug.* — 2) *ein fürstliches Lager, Lagerzelt.* — 3) *die Hälfte eines Dorfes.*

*पटकार m. 1) *Weber.* — 2) *Maler.*

पटकुटी f. *Zelt* Comm. zu Kâtj. Çr. 7,9,9.

पटगत Adj. *auf Zeug gemalt* MBh. 15,32,20.

पटचर 1) m. *a) Dieb, Räuber.* Nach Nîlak. zu MBh. 7,23,63 *eine Art* Asura. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) (*n.) *ein abgetragenes Kleid, Lappen, Fetzen* Bâlar. 279,8. Kâd. 2,103,24.

*पटत् onomatop.

*पटत्काकन्थ n. N. pr. einer Stadt.

*पटत्पटदिति, *पटत्पटिति und *पटत्पटेति onomatop. mit इति.

*पटपटा onomatop. mit कर्, भू und अस्: auch mit unmittelbarem Anschluss von Personalendungen; *klappern.*

*पटपटाय्, °यति und °यते Denom. von पटपटा.

पटभाज m. *ein best. Instrument zum Sehen.*

*पटभेदन n. = पुटभेदन.

पटमण्डप m. und *पटमय m. *Zelt.*

*पटय्, °यति Denom. von पटु.

1. पटर m. oder n. *Streifen* (des Sonnenlichts).

2. पटर 1) Adj. als Beiw. Varuṇa's nach Sây. *eine seugartige Haut habend* Taitt. Âr. 1,2,3. — 2) m. *die dritte unter den sieben Sonnen.*

पटल 1) (*n. und f. ई) *Dach.* — 2) n. und ausnahmsweise f. (ई) *Hülle, Decke, Schleier.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) n. *Membrane* (am Auge) Kâraṇḍ. 58,24. — 4) m. (*n.) *krankhafte Hülle auf dem Auge, Staar* u. s. w. — 5) n. *Korb*, insbes. *Bienenkorb.* f. ई etwa *Lade, Kasten* Bâlar. 255,6. — 6) m. oder n. *Abschnitzel, Streifen* Kir. 252,1. — 7) m. n. *Abschnitt, Abtheilung eines Buches.* — 8) n. f. (ई) *Klumpen, Masse, Menge* Vikramâṅkaṅk. 11,1. — 9) *n. *Gefolge.* — 10) *n. *ein zur Zierde oder als Sectenzeichen mit Farbe aufgetragener Fleck auf der Stirn oder auf andern Theilen des Körpers.* — 11) m. = 2. पटर 2). — 12) *m. f. *Stiel eines Blattes* u. s. w. oder *Baum.*

पटलक m. oder n. 1) etwa *Hülle, Schirm* Kâd. 76,12.13. — 2) *Kästchen, Körbchen* Kathâs. 43,27. Kâd. 112,1. 226,18.

पटवर्धन m. N. pr. eines Geschlechts.

पटवाद्य n. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198.

1.*पटवास m. *Zelt.*

2.*पटवास m. *Tuch, Binde.*

3. पटवास m. *wohlriechendes Pulver* 292,27. Nom. abstr. °ता f.

पटवासक m. 1) *dass. — 2) N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,57,18.

*पटवेश्मन् n. *Zelt.*

*पटव्य Adj. von पटु.

*पटशारक = पारीरण.

पटह 1) m. f. (ई nur Paṅkad.) und ausnahmsweise n. *Trommel, Pauke.* पटहं भ्रमय्, दा und दापय् *durch Trommelschlag Etwas öffentlich bekannt machen, — machen lassen.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. *a) Beginn, Unternehmung.* — *b) Beschädigung, Verletzung.*

पटहघोषक m. *Einer, der unter Trommelschlag dem Volke Etwas bekannt macht.*

पटहघोषणा f. *eine öffentliche Bekanntmachung unter Trommelschlag.* °णां दा und भ्रमय् *u. Tr. Etwas öff. bekannt machen.*

पटहप्रोद्घोषणा n. und पटहभ्रमण n. dass.

पटहीवादक m. *Trommelschläger* Paṅkad.

*पटाक 1) m. *Vogel.* — 2) f. आ *Fahne.*

पटाक्षेप m. Prasannar. 121,19. Richtig पटोक्षेप.

पटात्त m. *der Saum eines Gewandes* 305,14. 308,10. 15.

*पटालुका f. *Blutegel.*

पटि f. 1) *eine Art Zeug.* — 2) *= वागुलि. — 3) *eine best. Pflanze.*

पटिका f. *gewebtes Zeug.*

पटिकावेत्रवानविकल्प m. Pl. *eine best. Kunst* (कला) Verz. d. Oxf. H. 217,*a*,11. Vgl. पट्टिकावेत्रबाणविकल्प.

*पटिति onomatop. mit इति.

*पटिमन् m. Nom. abstr. von पटु.

पटिष्ठ Adj. (Superl. zu पटु) in वचन° Adj. *dem das Reden sehr geläufig ist* (Papagei).

पटीक्षेप m. *das Wegziehen des Vorhangs* (auf dem Theater). °क्षेपेण प्र-विश् so v. a. *hastig auftreten* Bilar. 183,1.

पटीयस् Adj. (Compar. von पटु) *überaus geschickt in* (im Comp. vorangehend), *trefflich geeignet zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Çiç. 1,18. 59.

पटीर 1) m. *a) Sandelbaum* Bhâvapr. 4,128. — *b) *Spielball* (v. l. *Dorn*). — *c) *der Liebesgott.* — 2) n. *a) *Catechu.* — *b) *Bauch.* — *c) *Sieb.* Hierher vielleicht पातय पटीरमाहृतम् so v. a. *fächle mir Wind zu* Harshaṅ. 127,7. Die zur Abkühlung dienende Vorrichtung Taṭṭi gleicht einem *Siebe.* — *d) *Rettig.* — *e) *Feld.* — *f) *Wolke.* — *g) *Bambusmanna.* — *h) *Höhe.* — *i) *Katarrh.* — *k) *was geraubt werden kann.*

पटु 1) Adj. (*f. पटु und पट्वी), Compar. °तर, Adv. पटु und °तरम्; *a) scharf, stechend* (vom Lichte). — *b) hell* (von Tönen), *hellklingend.* — *c) *scharf* (vom Geschmack), *salzig* in त्रि°. — *d) *scharf* (von den Sinnesorganen und vom Verstande). — *e) heftig, stark, intensiv.* — *f) geschickt, gewandt, sich verstehend auf, geeignet zu* (Loc. Spr. 7747, oder im Comp. vorangehend). — *g) *grausam, hart.* — *h) *gesund* Râǵan. 20,46. — *i) *beredt.* — *k) *klar, offenbar.* — 2) m. *a) *Trichosanthes dioeca.* — *b) *das Blatt der Trichosanthes dioeca.* — *c) *Momordica Charantia* Râǵan. 3,112. — *d) *Nigella indica* Râǵan. 6,61. — *e) *ein best. wohlriechender Stoff* Râǵan. 12,144. — *f) *eine Art Kampfer* Râǵan. 12,70. — *g)* N. pr. *α)* eines Mannes. — *β)* Pl. eines Volkes. — *γ)* einer Kaste VP.^{2} 4,217. — 3) *m. n. *Pilz.* — 4) *n. *Salz, pulverisirtes Salz.*

*पटुक m. *Trichosanthes dioeca.*

पटुज्ञातीय Adj. *ziemlich geschickt, recht gewandt.*

पटुतरगिर् Adj. *dessen Stimme heller ertönt.*

*पटुतृणक n. *eine Grasart* Râǵan. 8,138.

पटुत्व n. 1) *Schärfe* (des Gesichts). — 2) *Gewandtheit, Geschicklichkeit, Schlauheit.*

*पटुपत्त्रिका f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,150.

*पटुपर्णिका f. desgl. Râǵan. 5,50.

*पटुपर्णी f. *Bryonia grandis.*

पटुमति Adj. *von scharfem Verstande* 175,13.

पटुमत्त् m. N. pr. eines Fürsten.

पटुमित्र m. desgl. Pl. als Name einer Dynastie VP. 4,24,17.

पटुश m. N. pr. eines Rakshas.

पटुस m. N. pr. eines Fürsten.

पटेरक m. *Panicum uliginosum* Mat. med. 169. Bhâvapr. 2,210.

*पटोटज (!) n. 1) *Pilz.* — 2) *Sonnenschein.* — 3) *Zelt.*

पटोल 1) m. *Trichosanthes dioeca;* n. *die Frucht.* — 2) *f. ई *eine andere Gurkenart.* — 3) *n. *eine Art Zeug.*

*पटोलक 1) m. *Muschel.* — 2) f. °लिका *eine Gurkenart.* Vgl. दीर्घ° (auch Râǵan. 7,173).

*पटोकम् n. *Zelt.*

पटोर् m. *ein best. Körpertheil.*

पट्ट् 1) m. *a) Tafel, Platte* (auf die ein Bild oder eine Urkunde aufgetragen wird), *lamina* MBh. 7, 147,82. Häufig in Comp. mit einem Worte für *Stirn.* — *b) Binde, Zeugstreifen, Stirnbinde* (ein Ehrenschmuck). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c) = पट *gewebtes Zeug.* — *d) *Kreuzweg.* — *e) *= विदूषक Gal. — *f)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) *f. ई *a) Stirnschmuck.* — *b) Futtersack, aus dem ein Pferd frisst* (तलसारक). — *c) *eine Art* Lodhra Râǵan. 6,214. — 3) n. *Stadt* in °निवसन.

पट्ट 1) m. *a) Platte, Brett.* — *b) Binde, Gurt* Hemâdri 1,391,12. — 2) f. पट्टिका *a) Platte, Tafel, lamina.* — *b) Binde, Band, Zeugstreifen, Tuch* Vikramâṅkaṅ. 18,31. — *c) *Seidenzeug.* — *d) *eine Art* Lodhra. — *e) *N. pr. eines Frauenzimmers.* — 3) n. *a) Urkunde auf einer Tafel.* दान° *Schenkungsurkunde* Râǵat. 5,396. — *b) Binde, Band, Zeugstreifen.*

पट्टकर्मकर् m. *Weber* Paṅkat. 249,21.

पट्टकर्मन् n. *Weberarbeit* Paṅkat. 249,22.

पट्टकिल m. etwa *der Pächter eines Landstückes* Vet. (U.) 60,16. fgg.

पट्टज्ञ n. *eine Art Zeug.*

पट्टतल्प m. *ein weiches Bett* LA. 20,5.

पट्टदेवी f. *eine mit der Stirnbinde geschmückte Fürstin, die Hauptgemahlin eines Fürsten* Râǵat. 7,1475.

पट्टन n. und *पट्टनी f. *Stadt.*

पट्टनिवसन m. *Städter* Daçak. 46,5.

पट्टबन्ध m. *das Umbinden der Stirnbinde.*

पट्टमहादेवी (B. A. J. 9,242) und *पट्टमहिषी f. = पट्टदेवी.

*पट्टरङ्ग n., पट्टराङ्गक n. (Bhâvapr. 1,184), *पट्टराङ्गन n. (Râǵan. 12, 18) und *पट्टराङ्गनक n. *Caesalpinia Sappan.*

*पट्टराग m. *Sandel* Râǵan. 12,18.

पट्टराज्ञी f. = पट्टदेवी Ind. St. 15,219. 270. 299. 339.

पट्टला f. *Canton, Gemeinde.*

पट्टव *eine Art Zeug.*

पट्टवस्त्र n. desgl. Spr. 2426. Daçak. 87,18.

पट्टवस्त्रान्तरी Adv. mit कर् *in Zeug einwickeln* Sucr. 2,14,20.

पट्टवासस् Adj. *ein aus einem best. Stoff verfertigtes Kleid tragend* MBh. 12,203,13.

*पट्टवासिता f. *eine Art Kopfschmuck* Dhûrtan. 4,43.

पट्टशाक n. *eine best. Gemüsepflanze* Bhâvapr. 1,282.

*पट्टशाटक = पटीरण.

पट्टशाला f. *Zelt* Hemâdri 1,668,3.

पट्टसूत्र n. *Seidenfaden* Ind. St. 15,434. S. S. S. 198.

पट्टसूत्रकार m. *Seidenspinner.*

पट्टसूत्रमय Adj. (f. ई) *aus Seidenfäden gemacht* Hemâdri 1,423,18. S. S. S. 178.

पट्टस्थ Adj. *gemalt* Hariv. 9985.

पट्टांशुक n. *ein Art Gewand* 318,6 (im Prâkrit). Vgl. अंशुपट्ट.

पट्टाभिराम m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1, 760. fg. 1273. Auch °शास्त्रिन्.

पट्टाभिरामरिप्पणी f., °रामप्रकाशिका f., °रामशास्त्रिपत्र n. und °रामीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पट्टाभिषेक m. *Einweihung der Stirnbinde.*

°पट्टाय्, °यते *einer Platte von — gleichen* Kâd. 9,19.

*पट्टार N. pr. einer Gegend.

*पट्टारोका (!) und *पट्टार्का (Râǵan. 18,9) f. = पट्टदेवी.

पट्टावलि f. Titel zweier Werke Bühler, Rep. No. 629. 743.

पट्टिकाध्य m. *eine Art* Lodhra Râǵan. 6,214.

).
vielleicht *Seidenspinner;* f. ई.
m. *eine Art* Lodhra Râǵan. 6,214.
).
m. vielleicht fehlerhaft für °वा-
timmter Stoffe.
णविक्रत्य m. Pl. *eine best. Kunst* zu Bhâg. P. 10,45,36. Vgl. पट्टिका-
त्.
e Art Lodhra Bhâvapr. 1,178.
silandina Bonduc.
1 *°क m. *eine Art* Lodhra.
Speer mit einer scharfen Schneide
e mit drei Spitzen.
mit einem Paṭṭiça *bewaffnet.*
10658 fehlerhaft für पट्टिश.
perus hexastachyus communis.
m. *Ausfertiger von Urkunden.*
Urkunde.
. eines Mannes. Richtig wohl पट्ट.
episch auch Med.) 1) *laut hersagen, tiren.* Mit dem Acc. einer Gottheit
r *Gottheit laut aussprechen;* auch
n नामभिस्. — 2) *für sich hersagen,*
en, lesen. — 3) *Etwas vortragen,*
, in einem Buche Jmd oder *Etwas*
wähnen, aufführen, benennen, be-
Acc.). — 4) *Etwas von Jmd* (Abl.)
ius. पाठयति 1) *sprechen lehren.* —
), *unterrichten;* mit doppeltem Acc.
lesen 138,23. — Intens. पापठीति,
t hersagen. — 2) *fleissig studiren,*
lit अति *hoch preisen.* — Mit *व्यति
g Etwas vorsagen. — Mit अनु *nach-*
lerholen. — Mit अभि *benennen.* —
s. उत्पाठयति häufig fehlerhaft für
Mit नि in *निपठ u. s. w. — Mit परि
ausführlich reden. — 2) *aufführen,*
ähnen, nennen, bezeichnen als (Acc.).
hersagen. — Caus. *lesen, vortra-*
durchlesen, lesen. — Mit सम् *lesen.*
r. eines Schlangendämons MBh. ed.
).
citirer, Leser.
das Hersagen. — 2) *das Studiren,*
das Erwähnen.
. *zu lesen* Comm. zu Mṛicch. 38,13.
eine best. Râgiṇî S. S. S. 37.
i. pr. eines Mannes.
n. N. pr. eines Schlangendämons.

पटवासक und पठवासिका (also 2 Namen) v. l.
*पठसमञ्जरी f. *eine best.* Râgiṇî.
पठकैसिका f. *ein best.* Râga S. S. S. 82.
*पठि f. = पठन.
पठितव्य n. *das Erwähntwerden* Hemâdri 1, 779,10.
पठितव्य Adj. 1) *zu studiren, zu lesen.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Nyâyam. 9,3,9. — 2) *zu erwähnen.*
पठितसिद्ध Adj. *nur hergesagt und schon wirkend* 122,6.
पठिताङ्ग *eine Art Gürtel.*
पठिति f. *eine best. Wortfigur.*
पद् m. = पद् *Fuss* in पञ्चभिस् (RV. 4,2,12 wohl zu 2. पश्) neben पद्भिस् und in पद्भृभि fg.
पड und पडु v. l. für पट 1) c).
पद्भृभि m. N. pr. eines Dämons oder eines Mannes.
पद्वीश (RV. TS. AV.), पद्वीश (VS.) und पद्विंश 1) n. *Fussfessel,* insbes. *für das Pferd.* पद्वीशशङ्कु m. Çat. Br. 14. — 2) m. *Ort der Fesselung, Halteplatz.*
1. पण्, पणते (metrisch auch Act.) 1) *einhandeln, eintauschen, kaufen.* — 2) *handeln, feilschen* Âpast. 2,10,8. — 3) *wetten, spielen,* — *um* (Gen.). प्राणानाम् *sein Leben auf's Spiel setzen.* पणित *der gewettet hat.* — 4) *Etwas* (Acc.) *beim Spiel einsezzen.* युद्धम् so v. a. *einen Kampf wagen, sich in einen Kampf wie in ein gefährliches Spiel einlassen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *im Spiel um Etwas* (Instr.) *bringen.* — Caus. पणयति *Handel treiben.* — Mit आ in आपण. — Mit प्र in प्रपण. — Mit वि 1) *verkaufen.* — 2) *wetten,* — *um* (Gen.).
2.*पण्, पणते *ehren, preisen.*
पण m. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein Spiel* —, *ein Wettkampf* —, *Wette um* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend) Bâlar. 90,20. पणं कर् *wetten,* पणे नि-अस् *auf's Spiel setzen.* — 2) *Vertrag, Pact, Stipulation.* — 3) *Einsatz in einem Spiele,* — *in einer Wette.* — 4) *der versprochene* —, *ausbedungene Lohn, das womit man für Etwas einsteht.* परपणे *im Solde eines Andern* Spr. 6117, v. l. — 5) *eine Münze von best. Gewicht.* — 6) **eine Handvoll* (als Maass beim Verkauf). — 7) **Schenkwirth, Branntweinbrenner.* — 8) **Haus.*
पणक्रिया f. *das Einsetzen in einem Spiele, ein Wettkampf um* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 67, 21. °यां कर् *Etwas in einem Spiele einsetzen* Kathâs. 56,304.
पणक्रीत Adj. *als Lohn erhalten* Hemâdri 1, 448,1.4.
*पणग्रन्थि m. *Markt.*
पणग्यूत n. MBh. 6,4090 fehlerhaft für क्रुलग्यूत.
*पणधा (?) f. *Panicum verticillatum* Râǵan. 8,140.
पणन n. 1) *das Einhandeln.* — 2) **Verkauf, Handel mit* (im Comp. vorangehend).
पणफर n. ἐπαναφορά, *das auf ein* Kendra *folgende Haus.*
पणबन्ध m. *das Abschliessen eines Vertrages, Contract.*
पणबन्धन n. dass. Daçak. 63,15.
पणयितर् Nom. ag. *Verkäufer.*
पणव 1) m. (* f. आ) *eine Art Trommel.* — 2) m. *a) ein best. Metrum.* — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.2 4,72.
पणवाद्य n. Hariv. 2,8,3 schlechte Lesart für पर्ण°.
पणविन् Adj. *mit einer Trommel versehen.*
*पणस m. 1) *Handelsartikel.* — 2) *Artocarpus integrifolia.* Richtig पनस.
पणस्त्री f. *Hure.*
*पणस्य्, °स्यति *ehren.*
*पणाङ्गना f. *Hure.*
1. पणाय् *verkaufen.* °यितुम् Kathâs. 121,53.
3.*पणाय्, °यति und °यते *ehren, preisen.*
*पणाया f. *Handel.*
पणाय्य Adj. *preisenswerth.*
°पणास्थि und *°क n. *Otterköpfchen.*
पणि m. 1) *ein Karger, Knauser, Geizhals;* so werden insbes. diejenigen bezeichnet, *welche im Opfer karg sind,* oder *die Ungläubigen, welche das Ihrige ganz behalten wollen.* — 2) *ein Schätze hütender missgünstiger Dämon.* — 3) *Dieb, ein als* Purohita *auftretender Dieb* Comm. zu Bhâg. P.
पणिक in पञ्चाशत्पणिक.
पणित 1) Adj. s. u. 1. पण्. — 2) n. *a) Wette,* — *um* (Loc.) 54,23. — *b) Einsatz in einem Spiele,* — *in einer Wette* Bâlar. 88,8.
पणितर् Nom. ag. *Händler, Verkäufer.*
*पणितव्य Adj. *käuflich, zum Verkauf bestimmt.*
*पणिन् m. N. pr. eines Mannes.
पणी Adv. mit कर् *im Spiel einsetzen, auf's Spiel setzen.*
*पण्ठ m. Mahâbh. 7,116,b.
*पण्ड्, पण्डति und पण्डयति (नाशने), पण्डते (गतौ), पण्डयति (संघाते).
पण्ड m. 1) *Eunuch, ein Impotenter.* — 2) *f. आ *Verstand, Klugheit, Kenntniss.*
पण्डक m. 1) *Eunuch, ein Impotenter.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) N. pr. eines der Söhne des 3ten Manu.
पैण्डग m. wohl = पण्डक 1).

पण्डापूर्व n. *ein Schicksal, das keine Folgen nach sich zieht.*

पण्डित 1) Adj. *unterrichtet, klug, sich verstehend auf* (im Comp. vorangehend); m. *ein unterrichteter —, kluger —, gelehrter Mann.* — 2) m. *a)* * *Weihrauch.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — Auch fehlerhaft für पण्डित.

पण्डितक 1) Adj. Subst. *klügelnd, Klügling.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*पण्डितज्ञातीय Adj. *ziemlich klug, recht gelehrt.*

पण्डितत्व n. *Klugheit, das Sichverstehen auf* (im Comp. vorangehend).

पण्डितपाण्डाविशारद् m. N. pr. eines Mannes Kautukas.

पण्डितमानिक, °मानिन् und पण्डितंमन्य (Kâd. 2, 7,14) Adj. *sich für unterrichtet —, sich für klug haltend.*

पण्डितराज m. 1) *ein Fürst unter den Gelehrten.* — 2) N. pr. eines Mannes.

पण्डितराजशतक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पण्डितशिरोमणि m. Ehrentitel Râmakṛshṇabhaṭṭa's.

पण्डितसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

*पण्डिताय्, °यते *unterrichtet —, klug werden.*

*पण्डितिमन् m. Nom. abstr. zu पण्डित 1).

*पण्डु m. = पण्ड्र. Wohl fehlerhaft.

पण्ड्र und °क m. *Eunuch, ein Impotenter.*

1. पण्य 1) Adj. *was einzutauschen ist, käuflich.* — 2) *f. आ *Cardiospermum Halicacabum.* — 3) n. *a) Handelsartikel, Waare.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Handel.* — *c) Verkaufsladen* Daçak. 1,6.

2. पण्य Adj. *zu preisen* Âpast. Çr. 4,12,6.

3. पण्य in *अध्यर्ध° und *द्वि°.

*पण्यकम्बल m. (संज्ञायाम्).

पण्यजन m. *Händler* 219,29.

पण्यता f. *Preiswürdigkeit* (in beiden Bedeutungen) Spr. 3541.

पण्यदासी f. *Lohndienerin* Daçak. (1925) 2,119,12.

*पण्यंध m. und *°धा f. *Panicum verticillatum.*

पण्यपति m. *ein Besitzer von vielen Waaren, Grosshändler.* Nom. abstr. °त्व n.

पण्यभूमि f. *Stapelplatz für Waaren.* गुण° so v. a. *der Inbegriff aller Tugenden.*

पण्ययोषित् f. *Hure.*

पण्यवत् Adj. *viele Handelsartikel habend, reich mit Waaren ausgestattet.*

*पण्यवर्चस् n. Vop. 6,78.

*पण्यविक्रयशाला f. *Kaufhalle.*

पण्यविक्रयिन् m. *Handelsmann.*

पण्यविलासिनी f. 1) *Hure.* — 2) * *Unguis odoratus* Râgân. 12,129

पण्यवीथिका und *°वीथी f. *Markt, Kaufhalle.*

*पण्यशाला f. *Kaufbude.*

पण्यस्त्री und पण्याङ्गना f. *Hure.*

*पण्याजिर n. *Markt.*

*पण्याजीव m. *Handelsmann.*

*पण्यान्धा f. *Panicum verticillatum.*

1. पत्, पतति (episch auch Med.) 1) *fliegen, sich in der Luft schnell bewegen* (von Belebtem und Unbelebtem), *wehen* (von Fahnen), *dahineilen, fliehen* (von der Zeit). — 2) *sich herablassen, sich niederlassen, sich senken* (von der Sonne), *sich niederwerfen, sich stürzen, sich werfen auf* oder *in* (Loc. oder Acc.), — *zu Jmds Füssen* (Loc., ausnahmsweise Acc.). मूर्ध्ना *mit dem Kopfe sich Jmd* (Gen.) *zu Füssen werfen.* पादयोः पतितः und पादपतित *sich Jmd zu Füssen geworfen habend.* — 3) *herabfallen, fallen in* (Acc.) oder *auf* (Loc. oder उपरि mit Gen.), *herabstürzen, zusammenstürzen, einstürzen, umfallen, abfallen, ausfallen.* पतित *herabgefallen* u. s. w. Am Ende eines Comp. *gefallen auf* und ausnahmsweise *aus* (149,20). — 4) *vom Himmel niederfahren* (freiwillig oder gezwungen, von Himmelsbewohnern); das Wohin im Loc. oder Acc. *स्वर्गपतित *des Himmels verlustig gegangen.* — 5) zu einer Hölle (Loc.) *niederfahren;* auch mit अधस्. — 6) *fallen* in moralischem Sinne. — 7) *fallen, stürzen* in gesellschaftlicher Beziehung, *seiner Stellung —, seiner Kaste verlustig gehen.* पतित *aus der Kaste gestossen.* — 8) *fallen auf,* so v. a. *sich richten auf, treffen, zu Theil werden, hereinbrechen* (von einem Unglück); mit Loc. — 9) *gerathen in* (Loc.). पतित *gerathen in* (Loc. oder im Comp. vorangehend) 121,4. 135,10. 186,15. मध्य° so v. a. *dazwischen befindlich.* — Caus. पातयति, °ते (metrisch; पतय् s. bes.) 1) *fliegen lassen, schleudern, — auf* (Loc.). — 2) *fallen machen, — lassen,* eine Axt, ein Messer u. s. w. *fallen lassen,* so v. a. damit *einen Schlag —, einen Schnitt verursachen.* Das Worauf im Loc., Gen. oder Gen. mit उपरि. आत्मानम् *sich niederwerfen.* पत्तया — वक्त्रे ऽस्याः स्वाङ्गुल्यो दश पातिताः so v. a. *dass sie mit allen zehn Fingern auf ihr Gesicht schlug* 114,32. दण्डम् auch so v. a. *Strafe verhängen über* (Loc.), जलम् so v. a. *Wasser auf die Erde giessen,* जलं नेत्राभ्याम् so v. a. *Thränen vergiessen,* अश्रूणि so v. a. *Thränen hervorrufen* Spr. 7786. स्थानात् *Jmd von seiner Stelle stürzen.* — 3) *hinabwerfen, abschlagen* (den Kopf), *ausschlagen* (Zähne), *niederwerfen, niederhauen, umwerfen, werfen in* (Acc. oder Loc.). — 4) *zerfallen lassen.* द्वेधा so v. a. *in zwei Theile theilen* (in einer Etymologie) 31,14. — 5) *hineinwerfen,* so v. a. *hineinthun, hineingelangen lassen in* (Loc.). — 6) *auflegen, anlegen, niedersetzen —, legen auf* (Loc.). सूत्रम् *die Messschnur anlegen.* — 7) *das Auge, den Blick werfen —, richten auf* (Loc.). — 8) einen Fluch, eine Beschuldigung, Schande, Feindschaft u. s. w. *schleudern auf, ergehen lassen über* (Loc.). — 9) *Jmd stürzen, zu Fall —, in's Unglück bringen, in eine schlimme Lage versetzen, zur Hölle* (Loc.) *fahren lassen* Mṛkkh. 50,7. s. — 10) अर्घतस् *eine Sache um ihren Preis bringen, den Preis einer S. verderben.* — 11) *Jmd zu Etwas* (Loc.) *verleiten* 124,21. — 12) *einführen, in Gang bringen.* — 13) *subtrahiren.* — 14) *sich stürzen in* (Loc.). — 15) Med. *dahinfliegen, — eilen.* — Desid. पिपतिषति und पित्सति *im Begriff stehen* 1) *zu fliegen.* दिवम् Maitr. S. 4,1, 10. — 2) *einzustürzen.* — 3) *पित्सत् = प्रतिपन्न. — *Intens. पनीपत्यते und पनीपतीति. — Mit अच्छ् *hinfliegen zu* (Acc.). — Mit अति 1) *vorüber —, vorbei —, überfliegen.* — 2) *hinausgehen über, nicht fallen unter* (einen Begriff, eine Kategorie); mit Acc. सर्वकर्मणां विषयमतिपतितः so v. a. *auf keine Weise zu behandeln, — zu heilen* Kâraka 6, 11. — Caus. 1) *hinüber schiessen* in अनतिपातयत् (Nachtr. 3). — 2) *wirkungslos machen.* — 3) *umkommen lassen* Âpast. 2,28,5. *hinraffen.* — 4) अतिपातित *ganz gebrochen* Suçr. 1,301,10. 13. — Mit अनु 1) *heranfliegen an* (Acc.). — 2) *durchfliegen.* — 3) *nachfliegen, hinterher laufen, — gehen, nachfolgen, nachgehen* (eig. und übertr.). — Caus. 1) *hinfliegen an* (Acc.). — 2) *Jmd mit sich* (in die Hölle) *hinabstürzen.* — Mit प्र — अनु *hinfliegen* ṚV. 6, 63, 6. — Mit वि — अनु *davonfliegen nach* (Acc.) AV. 7,43,1. — Mit अन्तर् *hineinfliegen in* (Loc.) ṚV. 4,16,17. — Mit अभि 1) *herbeifliegen, — eilen, — springen, zufliegen auf, hinfliegen zu, losstürzen —, losgehen auf* (in freundlicher oder feindlicher Absicht). — 2) *überfliegen, im Fliegen überholen.* — 3) *durchlaufen, zurücklegen.* — 4) *herabfallen, — auf* (Acc.). — 5) *hineinfallen —, gerathen in, sich begeben in* oder *auf* (Acc.). — Caus. 1) *mit Etwas* (Instr.) *nach Etwas werfen* TBr. 3,2,8,10. — 2) *werfen —, schleudern auf* (Dat. oder Loc.) MBh. 3, 101,4. — 3) *hinwerfen, hinabwerfen.* — 4) *zubringen* (die Zeit). — Mit समभि *losstürzen auf* (Acc.). — Mit अव *herabfliegen, — stürzen, — springen, — fallen, — auf* (Loc.). अवपतित am Ende eines Comp. *herabgefallen von* und *worauf Etwas gefal-*

ist. Vgl. अनवपतित (Nachtr. 3). — Caus. *niederwerfen.* — Mit अभ्यव *herbeifliegen.* — Mit आ *herbeifliegen, hinfliegen zu* (Acc.), *herbeieilen, anstürzen, — kommen.* आँ पपत्यात् Opt. Perf. . 6,29,3. — 2) *fallen in* oder *auf* (Acc. oder :.). — 3) *unerwartet zum Vorschein kommen, ich einstellen, — sich ereignen, Jmd* (Gen.) *zuen, unerwartet zu Theil werden, — treffen.* — 4) l (Gen.) *erscheinen, dünken;* mit doppeltem No-ıD. KÂD. 265,23. — Caus. 1) *fallen machen, niedererfen auf* (Loc.); *niederhauen.* — 2) अश्रम् *Thränen ergiessen.* — Mit अभ्या *herbeieilen, hinstürzen zu, isstürzen auf* (Acc. oder Acc. mit प्रति). — Caus. *hinthnen —, hinziehen* (einen Strick) *zu* (Acc.) ÇULBAS. 58. — Mit पर्या *forteilen, davoneilen.* — Mit समा *herangeflogen kommen, herbeieilen, losstürzen uf* (Acc.). — 2) *niederfahren.* — 3) *sich geschlechtch verbinden mit* (सह) einem Weibe. — 4) *gengen zu, theilhaftig werden;* mit Acc. — Mit उद्) *auffliegen, sich in die Luft erheben, aufspringen, einen Sprung in die Höhe thun, aufschnellen, auffahren, sich erheben.* — 2) *sich erheben,* so v. a. *vom Schlafe aufstehen.* — 3) *aufschiessen.* — 4) *sich aufmachen, schleunig einen Ort verlassen.* — 5) *herauseilen, — springen, — steigen, — treten, hervorsprudeln.* — 6) *entkommen, entrinnen.* — 7) *sich erheben,* so v. a. *entstehen.* — Caus. 1) *auffliegen —, aufsteigen machen.* — 2) *aufheben.* — 3) उदपातयत् KATHÂS. 72,86 fehlerhaft für °पाटयत्. — Desid. *auffliegen wollen.* — Mit अनूद् *nach Jmd* (Acc.) *auffliegen, — sich in die Luft erheben, hernach aufspringen.* — Mit अभ्युद् *auffliegen zu* (Acc.), *aufspringen, losstürzen auf* (Acc.). — Mit प्रोद् *auffliegen* BHATT. — Mit समुद् 1) *zusammen auffliegen, — aufsteigen, auffliegen, aufspringen, sich erheben.* — 2) *sich nach Jmd* (Acc.) *erheben.* — 3) *sich zum Kampf erheben, einen Angriff machen.* — 4) *aufgehen* (von der Sonne), *aufsteigen* (von Wolken). — 5) *hervorspringen, — stürzen.* — 6) *sich erheben, hervorbrechen, entstehen.* — 7) *entfliehen, verschwinden.* — Mit उप *hinfliegen —, hineilen zu* (Acc. oder Loc.). — Mit आँ—उँप *hinzufliegen zu* (Acc.) ṚV. 5,78,1. — Mit नि 1) *herabfliegen, sich niederlassen, sich herabstürzen, sich herablassen, — auf* (Loc.). पादयोः *sich Jmd* (Gen.) *zu Füssen werfen.* नभोनिपतित *vom Himmel herabgeflogen.* — 2) *sich stürzen auf, herfallen über* (Acc. oder Loc.) 133,11. 321,4. — 3) *sich hineinbegeben in* (Loc.) 176,18. — 4) *sich ergiessen —, münden in* (Loc.). — 5) *gerathen in* (Loc.). — 6) *sich einfügen, zu stehen kommen, seinen Platz erhalten.* — 7) *niederfallen, stürzen auf* (Loc. oder Gen. mit उपरि) oder *in* (Acc. oder Loc.), *umfallen, fallen.* निपतित vom Busen so v. a. *eingefallen.* — 8) *fallen auf,* so v. a. *sich richten auf* (Loc.). — 9) *herausfallen,* so v. a. *abgehen* (von einer Leibesfrucht). — 10) *einfallen, eintreffen, sich einstellen, eintreten, auf Jmd fallen,* so v. a. *Jmd zu Theil werden, treffen;* mit Loc. 179,22. — 11) *zu Schanden werden, zu Nichte gehen.* — Caus. 1) *herabschleudern —, fallen lassen auf* (Loc.), *herabstürzen, — werfen, — in* oder *auf* (Loc.), *niederwerfen, umwerfen, fällen, werfen auf* (Loc.). व्यसने *in's Unglück stürzen.* — 2) *hineindrängen, infigere.* दशनानङ्गे *die Zähne in den Leib* 47,24. — 3) *auswerfen,* so v. a. *ausspeien.* — 4) *herabfallen lassen,* so v. a. *tröpfeln.* — 5) den Blick *fallen lassen —, richten auf* (Loc.). — 6) *Jmd* (Gen.) *Etwas anhängen* (uneig.). — 7) *niedermachen, tödten, um's Leben bringen.* मांसं श्व°निपातितम् *Fleisch von einem Thiere, das ein Hund* u. s. w. *getödtet hat.* — 8) कारान् *Tribut erheben von* (Abl.). — 9) in der Gramm. *eine Erscheinung, die sich einer allgemeinen Regel nicht fügt, fertig hinstellen, als Unregelmässigkeit besonders aufführen, Etwas als unregelmässig betrachten.* — 10) *niederlegen.* Besser v. l. पद् mit नि Caus. — Mit अभिनि Caus. *nieder —, hinunterwerfen.* — Mit उपनि 1) *niederfliegen zu* (Acc.). — 2) *dazu eintreten, sich einstellen, zur Hand kommen* ÇAṂK. zu BÂDAR. 3,3,41. — 3) *gelegentlich zur Erwähnung kommen.* — Caus. *sich niederlegen heissen.* Richtig पद् mit उपनि Caus. — Mit *परिणि. — Mit प्रणि *sich niederwerfen, sich ehrfurchtsvoll verneigen vor* (Acc., Dat. oder Loc.). — Caus. *machen, dass Jmd sich niederwirft.* — Mit प्रतिनि in °पात. — Mit विनि 1) *herabfliegen, sich herabstürzen, sich hinablassen auf* (Loc.), *sich niederwerfen zu* (Loc.), *herabstürzen, — fallen, hineinfallen in* (Loc.). — 2) *überfallen.* — Caus. 1) *hinabschleudern, — werfen, niederfallen machen, abhauen* (den Kopf). — 2) *niedermachen, tödten, umbringen, um's Leben bringen.* — 3) *zu Fall bringen, zu Grunde richten, zu Schanden machen.* Vgl. अविनिपातित (Nachtr. 2). — Mit संनि 1) *herabfliegen, sich herablassen, — auf* (Loc.), *herabfallen auf* (Loc.). — 2) *zusammenkommen, — stossen, — treffen, — fallen* ÂPAST. 1,11,27. MEGH. 28. — *mit* (Instr. oder Instr. mit सह), *sich in einer Versammlung* (Loc.) *einstellen* VAGRAKKH. 19,14. संनिपतित Pl. *zusammengetroffen, versammelt* KÂRAND. 2,7. 15. 15,5. — 3) *sich darbieten.* — 4) *zu Grunde gehen, umkommen.* v. l. स न्यपतत् st. सं न्यपतत्. — Caus. 1) *herabwerfen, — schleudern, — schiessen, abschiessen.* — 2) *zusammenkommenlassen, versammeln* KÂRAND. 20,21. *vereinigen, zusammenbringen* MÂN. GṚHJ. 1,14. — *mit* (Loc.). — 3) *hinziehen* (einen Strick) *zu* (Loc.) ÇULBAS. 1,56. 57. — Mit निस् 1) *hinausfliegen, — stürzen, hervorstürzen, hinausgehen, herauskommen, hervorschiessen, herausfallen.* — 2) *wegfliegen, davoneilen.* — Caus. 1) *ausfallen machen.* — 2) निष्पातित R. 2,73,15 fehlerhaft für निष्पादित; निर्पातित ed. Bomb. — Mit अभिनिस् 1) *ausfliegen zu* (Acc.). — 2) *hervorspringen, hinausschiessen.* — Mit विनिस् 1) *herausfliegen, hervorfliegen, herausspringen, hervorstürzen, — kommen, — treten, herausfallen.* — 2) *sich aus dem Staube machen, davonlaufen.* — Mit परा 1) *wegfliehen, entfliehen, fortziehen* (von Wolken). — 2) *vorbeifliegen.* — 3) *hinfliegen, hineilen* HARSHAK. 117,18. KÂD. 2,62, 13. 64,6. 67,9. — 4) *herbeieilen, ankommen* KÂD. 2,25,16. 27,15. 31,16. 51,5. 114,22. 128,22. — 5) *entfallen.* — 6) *ausbleiben, ermangeln zu kommen.* — Caus. *verjagen.* — Mit अनुपरा *neben Jmd* (Acc.) *fliegen, — eilen.* — Mit परि 1) *herumfliegen, umfliegen, herumlaufen, in die Kreuz und in die Quere laufen, sich tummeln, umlaufen, hinundherspringen* (vom Winde); als Trans. mit Acc. — 2) *herunterspringen von* (Abl.). — 3) *sich stürzen auf* (Loc.). — 4) *fallen auf* (Loc.). — Caus. 1) *niederfallen machen, herunter —, abschiessen.* — 2) *stürzen* (trans.) *in* (Loc.). — Mit विपरि *umherfliegen* ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,3,40. — Mit प्र 1) *aus —, davonfliegen, hinfliegen, davon —, hineilen, — zu* (Loc.). — 2) *hinabfliegen, — stürzen, — fallen, — auf* (Loc. oder Acc.), *stürzen, fallen.* — 3) *gerathen in* (Loc.). — 4) einer Sache (Abl.) *verlustig gehen.* — Caus. 1) *davonfliegen machen.* — 2) *verfolgen, nachsetzen.* — 3) *abwerfen* MBH. 7,36,33. — Desid. (प्रँ—पिपतिषति) *davoneilen wollen.* — Intens. (पापतीति प्रँ) *hervorschiessen.* — Mit अनुप्र in *गोक्षानुप्रपातम्. — Mit निष्प्र in दुर्निष्प्र° (u. दुर्निष्प्रपतर). — Mit प्रति *entgegenfliegen, — eilen;* mit Acc. — Mit वि 1) *dahinfliegen* ṚV. 10,96,9. *durchfliegen.* — 2) *sich spalten, zerspringen, bersten* (vom Kopfe). — Caus. 1) *wegfliegen machen, abschiessen.* — 2) *spalten, zersprengen* (den Kopf). — 3) *niederschiessen, — machen, tödten.* — Mit सम् 1) *zusammenfliegen, — eilen, sich zusammenfinden, sich vereinigen bei* oder *auf* (Acc.), *zusammenkommen*

mit (Instr.), *feindlich zusammenstossen.* सँपतिता: *zusammengeflossen, — geronnen.* — 2) *hinfliegen, hineilen zu* (Acc.), *herbeigeflogen —, herbeigeeilt kommen, herankommen, hinzukommen, hingehen —, sich begeben —, kommen —, gelangen in* oder *zu* (Acc. oder Loc.), *daherfliegen, — kommen.* — 3) *lustwandeln.* — 4) *hinabfliegen, herabfallen, — auf* (Loc.). — 5) *gerathen in* (Loc.). — 6) *vor sich gehen, geschehen.* — Caus. *schleudern auf, hinabwerfen in* (Loc.).

2. पत् in अभिपँत्.

3. पत्, पँत्यते s. पत्य्.

1. पत m. *Flug* in पतग, पतंग.

2.*पत Adj. = पुष्ट.

*पतक 1) Adj. *fallend* u. s. w. — 2) m. *eine astronomische Tafel.*

1. पतग Adj. *braun* MBh. 6,11,22 (auch ed. Vardh.).

पातंग v. l.

2. पतग m. 1) *ein fliegendes Thier, Vogel.* — 2) *der Vogel am Himmel, die Sonne.* — 3) *eines der fünf Feuer beim* Svadhâkâra.

पतगराज m. Bein. Garuḍa's.

पतगेश्वर m. Bein. 1) Garuḍa's 52,24. — 2) Gaṭâju's.

पतंग 1) Adj. *fliegend.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b) ein geflügeltes Insect, Heuschrecke, Schmetterling,* insbes. *Lichtmotte.* पतंग Cat. Bh. Nom. abstr. पतंगता f. Prasannar. 9,15. — *c) die Sonne.* — *d) eine der sieben Sonnen.* — *e) Spielball.* — *f) Funke* nach Sâj., *ein* Piçâka nach Mahîdh. — *g) eine Reisart* Karaka 1,27. — *h) *ein best. Baum* Râgân. 11,94. — *i) *Quecksilber.* — *k)* als Bein. Kṛshṇa's nach Nilak. = गरुड. — *l)* Pl. Bez. *der zweiten Kaste in* Plakshadvîpa. — *m)* N. pr. *α)* des Liedverfassers von RV. 10,177 und Bez. *dieses Liedes.* — *β)* eines Sohnes der Devakî. — *γ)* eines Gebirges. — 3) f. ई N. pr. einer der Frauen des Târkshja, der Mutter *der fliegenden Geschöpfe.* — 4) n. *a) *Quecksilber.* — *b) eine Art Sandelholz* Buâvapr. 1,184.

पतंगक 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) f. °गिका *a) Vögelchen.* — *b) *eine kleine Bienenart.*

पतंगकान्त m. *der Stein* Sûrjakânta Çiç. 4,16.

पतंगग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* Râgat. 8,471.

पतंगम m. 1) **Vogel.* — 2) *Lichtmotte.*

पतंगर Adj. *vogelähnlich.*

पतंगराज m. Bein. Garuḍa's.

1. पतंगवृत्ति f. *das Benehmen der Lichtmotte,* so v. a. *die grösste Unbesonnenheit* 325,11.

2. पतंगवृत्ति Adj. *sich wie eine Lichtmotte benehmend,* so v. a. *im höchsten Grade unbesonnen* 180,2.

पतंगिनी f. *Vogelweibchen.*

पतञ्चल und पतञ्जल (!) m. N. pr. eines Mannes.

*पतञ्चिका f. *Bogensehne.*

*पतञ्जल m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

पतञ्जलि m. N. pr. eines Philosophen, Grammatikers u. s. w. °योग m. und °सूत्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

पतत्प्रकर्ष Adj. in der Rhetorik 1) *an Schwung —, an rhetorischem Schmuck abnehmend, prosaischer werdend* Kâvjapr. 7,5. S. 159, Z. 13. 194,5. Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 575. 598. — 2) *wobei der Vorrang fällt,* so v. a. *gestört ist;* Bez. *einer unlogischen Aufeinanderfolge.* Nom. abstr. °ता.

पतत्र n. 1) *Schwinge, Fittig, Flügel, Feder.* — 2) ** Vehikel.*

पतत्रि m. 1) *Vogel.* — 2) *ein best. Feuer.* — 3) N. pr. eines Mannes.

पतत्रिकेतन Adj. *einen Vogel zum Attribut habend.* देव m. so v. a. Vishṇu.

पतत्रिन् 1) Adj. *beschwingt, beflügelt, fliegend.* पर्ण n. *Schwungfeder* RV. 4,27,4. — 2) m. *a) Vogel.* — *b) Pferd* R. ed. Bomb. 1,14,34. 36. — *c) Pfeil.* — *d) ein best. Feuer.* — *e)* Du. *Tag und Nacht.*

पतत्रिराज् und पतत्रिराज (Suparṇ. 31,1. R. 5,42, 18) m. Bein. Garuḍa's.

पतद्ग्रह m. 1) *Almosentopf* Hem. Par. — 2) *Spucknapf* Comm. zu TS. 1,251,1 v. u. zu Njâjam. 4, 2,9. Auch *n. — 3) **der Rückhalt eines Heeres.*

पतद्ग्राह m. *Almosentopf* und *Spucknapf* Cit. im Comm. zu Gobh. Çrâddhak. 2,19 (S. 965, Z. 6).

पतन 1) *Adj. *der da fliegt, zu fallen pflegt.* — 2) m. N. pr. eines Rakshas. — 3) n. *a) das Fliegen* 81,30. — *b) das Herabfliegen, Sichniederwerfen, Sichniederfallenlassen, Sichstürzen, Herabfallen, Abfallen, Umfallen, Sturz, Fall.* Das Woher im Abl., das Wohin im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *c) das Herunterfallen,* so v. a. *Schlaffwerden* (der Brüste). — *d) Fehlgeburt* (mit Ergänzung von गर्भस्य). — *e) das Gerathen in* (Loc.). कारागृहे *das in's Gefängniss Kommen* Vikramâṅkaṅ. 17,67. — *f) Fall, Sturz* in übertr. Bed. — *g) Vernachlässigung der mit einer Kaste verbundenen Verpflichtungen.* — *h) Subtraction.* — *i) *die Breite eines Planeten.*

पतनधर्मिन् Adj. *was abzufallen pflegt* Suçr. 1, 117,19. Nom. abstr. °र्मित्व n. ebend.

पतनशील Adj. *der niederzufallen pflegt* Spr. 7799.

पतनीय Adj. *zum Fall —, zum Verlust der Kaste führend;* n. *ein solches Verbrechen* Âpast. Gaut. °वृत्ति f. Âpast.

पतत्त् 1) Adj. *fliegend* u. s. w. — 2) m. *Vogel* Âpast. 1,31,19.

पतत्तक m. *eine beschleunigte Art des* Açvamedha.

*पतम m. 1) *Vogel.* — 2) *Heuschrecke.* — 3) *der Mond.*

पतय् 1) पतँयति *a) fliegen, dahineilen.* — *b) beflügeln.* पतँयन्मन्द्रँयत्सखम् RV. 1,4,7 nach Grassmann so v. a. पतँयत्सखं मन्द्र°. — 2) पतँयते *in die Flucht treiben* oder *fällen.* — Mit अभ्रक् Act. *hinfliegen zu* (Acc.). — Mit अत्तर् Act. *hindurchfliegen durch* (Acc.) RV. 1,135,9. — Mit आ Act. *hinzufliegen zu.* — Mit वि Act. 1) *sich aufthun, sich öffnen.* — 2) *nach verschiedenen Seiten fliegen* (von Wünschen) RV. 3,55,3.

पतयालु, पतयिष्णु und पतयिष्णुक Adj. *fliegend.*

पतँर und पतँरु Adj. *fliegend, flüchtig.*

*पतस m. 1) *Vogel.* — 2) *Heuschrecke.* — 3) *der Mond.*

पताक 1) m. *a)* = 2) *a).* Verdächtig. — *b) eine best. Stellung der Hand* oder *der Finger der Hand.* — 2) f. आ *a) Flagge, Fahne, Wimpel, Banner.* In Comp. mit dem, was die Fahne verkünden soll. पताकां लभ् so v. a. *die Palme erringen unter* (Loc.) Vikramâṅkaṅ. 9,22. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine best. hohe Zahl.* = महापद्म Nilak. — *c)* in der Dramatik *ein Zwischenfall, eine Episode.* — *d) *Wohlfahrt.* — *e)* Titel eines Werkes.

पताकांशुक n. *Fahnentuch, Flagge* Kathâs. 18,121.

पताकादण्ड m. *Fahnenstock.*

पताकास्थान und °क n. in der Dramatik *Andeutung eines Zwischenfalles.*

*पताकिक Adj. *mit einer Fahne versehen, eine Fahne tragend.*

पताकिन् 1) Adj. *mit einer Fahne —, mit einer Flagge versehen, eine Fahne tragend.* — 2) m. *a) Fahnenträger.* — *b) Fahne.* — *c) Wagen* Çiç. 13, 4. — *d) *eine best. zum Wahrsagen dienende Figur.* — 3) f. °नी *a) Heer* Kâd. 21,3. Vikramâṅkaṅ. 13,73. — *b)* N. pr. einer Gottheit.

पताकोच्छ्रायवत् Adj. *mit aufgezogenen Fahnen* MBh. 1,128,32.

पतापत Adj. *hinfällig, eine Neigung zum Fallen habend.*

1. पँति 1) m. *a) Inhaber, Besitzer, Herr, Gebieter.* — *b) Gemahl, Gatte.* — *c) *Wurzel.* — 2) *f. *a)*

. — *b) Gattin.*

. f. *den Gatten selbst wählend.*
ndica.
eines adj. Comp. (f. आ) *Gatte.*
nen Gatten wünschend.
in. Çiva's MBh. 13,17,119. Nach

f. Titel eines *Commentars* zur

Gattenmörderin.
len Gatten tödtend.
dem Gatten lieb.
u. 1. पत्. — 2) n. *Flug.*
Zustand eines aus der Kaste
IKEA.
das Leben eines aus der Kaste
nd Spr. 5876.
Niederfahren zur Hölle.
Adj. *der die* Sâvitrî *sich hat*
l. h. *das* Upanajana *versäumt*

. *auf dem Boden liegend* Kathâs.

lj. 1) *gefallen und wieder aufge-*
en (bei einem Schiffbruch) *und*
4,25. 26. — 2) *ausgefallen und*
°दत्त Adj. Comm. zu Âpast. Çr.

त्वन् n. *Gattenschaft, Eheverbin-*

पतिदेवा Adj. f. *den Gatten als*
den G. über Alles verehrend.
f. *dem Gatten feind* RV. 8,91,4.
Pflicht gegen den Gatten.
lj. f. *dem Gatten gegenüber ihren*
achkommend, dem G. treu er-

ते 1) *a)* in गृहपतिन्.
deren Leben der Gatte ist 146,15.
f. *einen Gatten habend, verhei-*
Instr.) *einen Herrn* oder *Gatten*

um Gatten führend (Weg) Gobh.

f. *den Gatten täuschend.*
ie Welt des Gatten, der Aufent-
n künftigen Leben.
zur Familie des Gatten gehörig

पतिवती Adj. f. *einen Gatten habend.*

पतिवत्नी Adj. f. dass.; Subst. *eine verheirathete Frau.*

पतिवयस् Adj. f. *des Gatten Alter habend*, so v. a. *so angesehen, als wenn sie des G. A. hätte,* Âpast.

पतिविद्य n. *das Finden eines Gatten.*

पतिवेदन 1) Adj. *einen Gatten verschaffend.* — 2) m. Du. *ein best. Körpertheil* (*der den Gatten anzieht*); wohl *die Schamlefzen.* — 3) n. *das Verschaffen eines Gatten* (Spruch und magische Handlung).

पतिव्रत n. *Treue gegen den Gatten.*

पतिव्रता Adj. f. *dem Gatten gehorsam, — treu;* Subst. *eine solche Gattin.* °माहात्म्य n. Titel verschiedener Erzählungen Opp. Cat. 1. Nom. abstr. °त्व n.

पतिव्रतामय Adj. *in einer treuen Gattin bestehend* Mahâvîrak. 97,10. Bâlar. 282,3.

पतिशुच् f. *Trauer um den* (verstorbenen) *Gatten* Harshak. 139,7.

पतिष्ठ Adj. *am Meisten —, am Besten fliegend.*

पतीय्, °यति 1) = इषुध्य् Ait. Âr. 78,14. Nach dem Comm. *den Herrn spielen.* — 2) *Gebieter werden,* so v. a. *erstarken* (vom Vieh). — 3) *sich einen Gatten wünschen, sich Jmd* (Acc.) *zum G. w.* Hem. Par. 12,246. *Jmd zum G. nehmen* Pankâd.

पतीय n. *das Herr* oder *Herrin Sein* Mantrabh. 1,2,5.

पतीयस् Adv. mit पत् *besser —, gut fliegen.*

*पतेर् 1) Adj. *fliegend.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b) Grube.* — *c) ein best. Hohlmaass.*

पत्काषिन् Adj. *sich die Füsse wund reibend, sich mühsam zu Fusse fortschleppend.*

पत्तङ्ग 1) m. (*n.) *rother Sandel.* — 2) n. *Caesalpina Sappan* Mat. med. 313.

पत्ततस् Adv. = पत्तस्.

पत्तन 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,180. — 2) f. आ N. pr. einer Gemahlin Vikrama's Ind. St. 14,103. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *Stadt.*

*पत्तनवणिज् m. *ein in der Stadt handelnder Kaufmann.*

पत्तनाधिपति m. N. pr. eines Fürsten.

*पत्तरङ्ग n. = पटरङ्ग.

पत्तलक m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,12.

पत्तला f. *Kanton, Bezirk.*

पत्तली (पत्त्रली?) Adv. mit कर् *zu dünnen Blättchen schlagen* Bhâvapr. 2,83.

पत्तवे Dat. Inf. zu 1. पद् RV. 4,18,1.

पत्तस् Adv. *von den Füssen aus, zu Füssen* Tândya-Br. 4,6,15. 6,1,11. Âpast. Çr. 9,11,23.

1. पत्ति 1) m. *a) Fussgänger, Fussknecht.* — *b) *Held.* — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. पप्रु v. l. — 2) f. Bez. *der kleinsten Heeresabtheilung: 1 Wagen, 1 Elephant, 3 Reiter und 5 Fussknechte.* Auch *ein Trupp von 55 Fussknechten.*

2.*पत्ति f. *Gang.*

पत्तिक Adj. *zu Fusse gehend.*

*पत्तिकाय m. *Infanterie.*

*पत्तिकार् m. fehlerhaft für पट्टिकार्.

*पत्तिगणक m. vielleicht *der das Amt hat die Fussknechte zu überzählen.*

पत्तिन् (metrisch) m. = 1. पत्ति 1) *a) Fussknecht.*

*पत्तिसंहति f. und पत्तिसैन्य n. *Infanterie.*

पत्तूर 1) m. *Achyranthes triandra.* — 2) n. *rother Sandel.*

पत्त्र n. (adj. Comp. f. आ und *ई) 1) *Fittig, Flügel, Feder* (Çulbas. 3,102. 115). — 2) *Feder an einem Pfeil.* — 3) * *Vogel* Med. r. 56. — 4) *Vehikel, Wagen, Pferd, Kamel* u. s. w. — 5) *Blatt, Blüthenblatt.* — 6) *das Blatt einer best. wohlriechenden Pflanze* oder *eine best. Pflanze mit wohlriechenden Blättern; das Blatt der Laurus Cassia* (Râgân. 6,175. Bhâvapr. 1,189) und *Laurus Cassia* nach den Lexicographen. — 7) *ein zum Schreiben zugerichtetes Blatt* 216,8. 10. *ein beschriebenes Blatt, Brief, ein schriftliches Document.* — 8) *Blatt,* so v. a. *ein schmaler dünner Streifen von Metall.* Auch *Platte* überh. ललाट°. — 9) *Dolch, Messer.* — 10) = पत्रभङ्ग.

पत्त्रक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. पत्त्रिका) *a) Flügel.* — *b) Blatt.* — 2) m. *a) Blatt* in कर्ण°. — *b) *Achyranthes triandra.* — 3) f. पत्त्रिका *a) ein Blatt zum Schreiben, ein beschriebenes Blatt, Brief, Briefchen* Kâd. 168,8. — *b) Ohrgehänge.* दत्त° Çiç. 1,60; vgl. दत्तपत्त्र. — *c)* Titel eines Werkes. — 4) n. *a) *Blatt.* — *b) das Blatt der Laurus Cassia* Râgân. 6,178. Bhâvapr. 1,189. — *c) * = पत्रभङ्ग.

*पत्त्रकाकुला f. *das Rauschen der Blätter.*

*पत्त्रकृच्छ्र n. = पर्णकृच्छ्र.

पत्त्रकौमुदी f. Titel eines Werkes.

पत्त्रगुप्त m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) * *Asteracantha longifolia.*

*पत्त्रघना f. wohl *eine Cactusart* Râgân. 4,199.

*पत्त्रङ्ग n. *rother Sandel.*

पत्त्रचारिक (buddh.) Adj. von unbekannter Bed.

*पत्त्रच्छेदक m. *Blattschneider* (als Handwerk).

पत्त्रच्छेद्य Adj. *dem die Federn ausgerupft sind.*

*पत्त्रकंकार् m. 1) *das Rauschen der Blätter.* — 2) *Strömung eines Flusses.*

*पत्तणा f. *das Bestecken eines Pfeiles mit Federn.*

*पत्तनएडुला f. 1) *Andrographis paniculata.* — 2) *Weib.*

*पत्तनएडुली f. *Andrographis paniculata* Râǵan. 3,64.

*पत्तनक्र m. *ein der Acacia Catechu verwandter Baum* Râǵan. 8,28.

*पत्तद्रारक m. *Säge.*

पत्तदेवी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*पत्तनाडिका f. *Blattader.*

पत्तनामक m. *Zimmetblatt* Bhâvapr. 1,189.

*पत्तन्यास m. *das Bestecken eines Pfeiles mit Federn* H. 781.

*पत्तपरशु m. *eine feine Feile* oder *Säge.*

*पत्तपाक m. *geröstete Arzenei.*

*पत्तपाल 1) m. *ein langes Messer, ein langer Dolch.* — 2) f. ई *der Theil des Pfeiles, in dem die Federn stecken.*

*पत्तपाश्या f. *eine Art Stirnschmuck.*

*पत्तपिशाचिका f. *eine Art Regenschirm* oder *Regenhut aus Blättern.*

पत्तपुट m. n. und °पुटिका f. *ein in eine Düte zusammengerolltes Blatt.*

*पत्तपुष्प 1) m. *roth blühendes Basilienkraut.* — 2) f. आ *Basilienkraut* od. *B. mit kleinen Blättern.*

*पत्तपुष्पक m. *Betula Bhojpatra.*

पत्तप्रकाश m. Titel astronomischer *Tabellen.*

*पत्तबन्ध m. *Verzierungen mit Blättern und Blumen.*

*पत्तबाल m. *Ruder.*

पत्तभङ्ग m. (Kâd. 62,8), *°भङ्गि und °भङ्गी (Naish. 6,69) f. *mit Moschus und andern wohlriechenden Stoffen* (insbes. *auf das Gesicht und andere Theile des Körpers*) *aufgetragene Striche und Zeichen.*

*पत्तभद्रा f. *eine best. Pflanze.*

*पत्तमञ्जरी f. = पत्तभङ्ग.

*पत्तमाल m. *Calamus Rotang.*

*पत्तमूलक Adj. *wie Blätter und Wurzeln aussehend.*

पत्तय्, °यति *mit Federn bestecken.* पत्तित (Pfeil).

पत्तरथ m. *Vogel* Harshaṅ. 141,5.

पत्तरथमेष्ठ m. Bein. Garuḍa's.

पत्तरथेन्द्र m. desgl.

पत्तरथेन्द्रकेतु m. Bein. Vishṇu's.

पत्तरथेश्वर m. Bein. Ǵaṭâju's.

पत्तरेखा f. = पत्तलेखा 1).

पत्तल 1) Adj. *blattreich, laubreich* Hem. Par. 3, 62. 6,35. — 2) *n. *dünne saure Milch.*

पत्तलता f. 1) = पत्तभङ्ग Kâd. 63,22. 76,2. 77, 22. 88,17. 109,3. — 2) *ein langes Messer, ein langer Dolch.* — 3) N. pr. eines Frauenzimmers Harshaṅ. 221,13.

*पत्तली Adv. s. पत्तली.

पत्तलेखा f. 1) = पत्तभङ्ग. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) ein Frauenname.

*पत्तवल्लरी f. = पत्तभङ्ग.

पत्तवल्लि f. 1) = पत्तभङ्ग. Auch °वल्ली. — 2) *°वल्ली Name *zweier Schlingpflanzen* Râǵan. 2, 68. 133.

पत्तवात Adj. *mit Federn besteckt* (Pfeil).

*पत्तवाह m. 1) *Vogel.* — 2) *Pfeil.* — 3) *Briefträger.*

पत्तविशेषक = पत्तभङ्ग.

पत्तवृश्चिक m. *ein best. giftiges Thier.*

पत्तवेष्ट m. *eine Art Ohrschmuck.*

*पत्तशबर m. *ein mit Federn sich schmückender* Çabara (*Wilder*).

पत्तशाक n. *Blättergemüse* Bhâvapr. 1,143.

*पत्तशृङ्गी und *पत्तश्रेणी (Râǵan. 5,133) f. *Anthericum tuberosum.*

*पत्तश्रेष्ठ m. *Aegle Marmelos* Râǵan. 11,191.

*पत्तसंस्कार m. v. l. für पत्तकर्कार.

*पत्तसिरा f. 1) *Blattader.* — 2) = पत्तभङ्ग.

*पत्तसुन्दर *eine best. Pflanze.*

*पत्तसूचि f. *Dorn.*

*पत्तहिम n. *Schneewetter.*

*पत्ताढ्य n. 1) *das Blatt der Laurus Cassia.* — 2) = तालीशपत्र Râǵan. 6,184.

*पत्ताङ्ग n. 1) *rother Sandel.* — 2) *Caesalpinia Sappan.* — 3) *Betula Bhojpatra.* — 4) = पद्मक (*eine best. Pflanze*).

*पत्ताङ्गुलि und *°ली f. = पत्तभङ्ग.

*पत्ताञ्जन n. *Dinte.*

*पत्ताद्य 1) m. *Pfau* Gal. — 2) n. *a) die Wurzel des langen Pfeffers* Râǵan. 6,23. — *b) ein best. Gras* Râǵan. 8,133. — *c) Caesalpinia Sappan* Râǵan. 12,128.

*पत्ताण्य n. *Caesalpinia Sappan.*

*पत्ताम्ला f. *Oxalis corniculata.*

पत्ताय्, °यते *sich in Blätter* (zum Schreiben) *verwandeln.*

पत्तालि f. = पत्तभङ्ग.

*पत्तालु m. 1) *eine best. Knolle* Râǵan. 7,73. — 2) *eine Schilfart* Râǵan. 8,127.

पत्तावलम्बन n. Titel eines Werkes.

पत्तावलि f. 1) *eine Reihe* —, *eine Anzahl von Blättern.* — 2) = पत्तभङ्ग Kâṇḍan. 15,16. °ली 8,5.

पत्तासुर m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 117. fg.

*पत्तिक m. gaṇa पुरोक्तिादि in der Kâç.

*पत्तिकाष्य n. *eine Art Kampfer.*

पत्तिन् 1) Adj. *a) beflügelt.* — *b) befiedert, mit Federn besteckt* (Pfeil). — 2) m. *a) Vogel.* — *b) *Falke, Habicht.* — *c) Pfeil.* — *d) *Berg.* — *e) *Besitzer eines Wagens* oder *Einer der im Wagen fährt.* — *f) *Wagen.* — *g) *Baum.* — *h) *die Weinpalme* Râǵan. 9,86. — *i) *eine Achyranthes.* — *k) *eine bestimmte Schlingpflanze.* — *l) Artemisia Abrotanum* Râǵan. 10,148. — *m) *= गङ्गापत्री Râǵan. 10,168. — 3) *f. °णी *ein junger Schoss.*

*पत्तिवाह m. *Vogel.*

*पत्तीय Adj. von पत्त.

पत्तेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*पत्तोपस्कर m. *Cassia Sophora.*

पत्तोर्ण 1) m. *a) *Calosanthes indica.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) n. *gebleichte Seide, Zeug —, ein Tuch —, ein Gewand aus solchem Stoffe.* Auch f. आ.

पत्तोर्णक n. = पत्तोर्ण 2).

*पत्तोल्लास m. *Knospe, Auge an einer Pflanze.*

पत्तोर्णिक Varâh. Bṛh. S. 16,30 wohl fehlerhaft für पत्तोर्णक.

*पत्त्य Adj. von पत्त.

पत्नि (metrisch) f. = पत्नी *Gattin.*

पत्नी f. 1) *Inhaberin, Herrin.* — 2) *Gattin, Weibchen eines Thieres.* — 3) *das 7te astrol. Haus.* — 4) am Ende eines adj. Comp. f. zu °पति; vgl. ज्ञीव° u. s. w.

पत्नीक am Ende eines adj. Comp. von पत्नी *Gattin.*

पत्नीकर्मन् n. *eine Verrichtung der Gattin.*

पत्नीत्व n. *der Stand der Gattin.*

पत्नीमन्त्र m. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Vaitân.

पत्नीय्, °यति *Jmd* (Acc.) *für die Gattin halten,* (das Weib eines Andern) *als Gattin behandeln* Harshaṅ. 218,16.

पत्नीयूप m. *der Opferpfosten für die Gattinnen der Götter* Çat. Br. 3,7,3,8. Kâtj. Çr. 8,8,41.

पत्नीवत् Adj. *mit einem Weibe —; mit Weibern versehen, von W. begleitet.*

पत्नीशाल n. und °शाला f. *eine am Opferplatz errichtete Hütte, bestimmt für die Weiber und häuslichen Verrichtungen der Opfernden.*

पत्नीसंयाज m. Pl. *die 4 Âǵja-Spenden an Soma, Tvashṭar, die Weiber der Götter und* Agni Gṛhapati.

पत्नीसंयाजन n. *Vollbringung der* Patnîsaṁjâǵa.

पत्नीसंनकृन n. 1) *das Umgürten der Gattin.* —

2) *Gürtel eines Weibes.*

*पत्न्याट्ट m. *Gynaeceum.*

पत्मन् n. *Pfad, Bahn.*

पत्मिन् Adj. Supaṛṇ. 13,2 vielleicht fehlerhaft fü पद्मिन् *gefleckt.*

पत्य्, पत्यते 1) *Gebieter —, mächtig —, theilhaftig sein, verfügen über; habhaft werden, innehaben, besitzen, potiri;* mit Acc. oder Instr. — 2) *theilnehmen an, Genosse sein von;* mit Loc. — 3) *taugen für, dienen zu* (Dat.). — 4) *taugen als Etwas, sein.* — Mit अभि *innehaben.*

पत्य n. *das Fallen* in गर्तपत्य.

पत्येकदेवता Adj. f. *nur den Gatten als Gottheit verehrend.*

पत्र defective Schreibart für पत्त्र.

पत्वन् 1) Adj. (f. पत्वरी) *fliegend.* — 2) n. *das Fliegen, Flug.*

पत्वरी s. u. पत्वन् 1).

पत्सङ्गिन् Adj. *am Fuss hängen bleibend.*

*पत्सल m. *Weg.*

पत्सुख Adj. (f. आ) *den Füssen angenehm.*

पत्सुतःशी Adj. *zu Füssen liegend.*

पत्सुतस् Adv. *zu Füssen.*

1. पद्, पद्यति *fliegen* (!) Supaṛṇ. 12,5. 13,2. 15,5. Kaṭç. 68. — *Caus. पादयति (प्रत्ययं). — Mit अपि Caus. (°पादयति) *Jmd* auf einen Pfad (Acc.) *bringen.* अपिपातयति Comm.

2. पद्, पथि, पन्थन् und पन्था m. 1) *Pfad, Weg, Bahn* (eig. und übertr.). शिवास्ते पन्थानः सन्तु so v. a. *glückliche Reise!* अन्धस्य पन्थाः *der Weg gehört dem Blinden,* so v. a. *einem Blinden muss man aus dem Wege gehen.* पन्थानं दा *Jmd* (Gen.) *den Weg einräumen,* so v. a. *ausweichen beim Gehen.* पथि auch *unterweges* 135,23. 151,16. पथानेन *auf diesem Wege, auf diese Weise.* पथि नि-अस् *auf den Weg werfen,* so v. a. *Etwas aufgeben.* Nur ganz ausnahmsweise am Ende eines Comp., wo in der Regel पथ erscheint. — 2) *der rechte —, richtige Weg* (eig. und übertr.). — 3) *eine best. Hölle.* — 4) N. pr. eines Lehrers mit dem Patron. Saubhara.

पथ m. (adj. Comp. f. आ) *Pfad, Weg, Bahn* (eig. und übertr.). In der Regel nur am Ende eines Comp.

*पथक Adj. *des Weges kundig.*

*पथकल्पना f. *Betrügerei, Gaukelei.*

*पथत्त् m. *Pfad, Weg.*

पथन्वत्त् Adj. *das Wort* पन्थन् u. s. w. *enthaltend.*

पथातिथि m. *Reisender, Wanderer.*

पथिं s. 2. पथ्.

पथिक 1) m. *Wanderer, Reisender.* — 2) *f. आ *röthliche Trauben* Rāǵan. 11,104. — 3) *f. ई f. zu 1).

*पथिकसंकृति f., *पथिकसंतति f. und पथिकसार्थ m. *eine Reisegesellschaft.*

*पथिकार m. N. pr. eines Mannes.

पथिकृत् Adj. *einen Weg —, Wege bereitend.*

*पथिदेय n. *Wegeabgabe, Wegegebühren.*

*पथिद्रुम m. *Acacia Catechu* oder *eine weiss blühende Species derselben* Dhanv. 1,8. Rāǵan. 8,24.

पथिपा Adj. *die Wege hütend* Maitr. S. 1,5,4.

पथिप्रिय m. wohl *ein angenehmer Reisekamerad.*

पथिमत् Adj. *das Wort* पथि u. s. w. *enthaltend.*

पथिरक्षित् und °रक्षि Adj. *die Wege hütend.*

*पथिल m. *Wanderer, Reisender.*

*पथिवारुक 1) Adj. *grausam, hart.* — 2) m. *a) Vogelfänger. — b) Lastträger.*

पथिषद् und °षदि Adj. *am Wege sitzend.*

पथिष्ठ AV. 6,28,1 fehlerhaft für पतिष्ठ.

पथिष्ठा Adj. *am* oder *im Wege stehend.*

पथिस्थ Adj. *auf dem Wege befindlich, — gehend, unterwegs seiend.*

पथी f. in आपथी.

*पथीन्, पथीनति künstliches Denom. zu 2. पथ्.

पथेष्ठा Adj. = पथिष्ठा.

*पथोपदेशक m. *Wegweiser* 325,22 (im Prâkrit).

पथ्य 1) Adj. *a) herkömmlich, regelmässig. — b) angemessen. — c) förderlich, zuträglich, heilsam* (eig. und übertr.). — 2) m. *a) *Terminalia Chebala* oder *citrina.* — *b)* N. pr. eines Lehrers. — 3) f. पथ्या, पथिआ *a) Pfad, Weg.* रेवती und स्वस्ति personif. als *Genie der Fülle, des Wohlstandes, der Wohlfahrt.* — *b) Terminalia Chebula* oder *citrina.* — *c) *eine Gurkenart,* = चिर्भिटा und मृगेर्वारु Rāǵan. 7,208. 211. — *d) *= वन्ध्याकर्कोटकी Rāǵan. 3,49. — *e)* N. *verschiedener Metra.* — 4) *n. *eine Art Salz* Rāǵan. 6,90.

पथ्यशन n. *Wegekost.*

*पथ्यशाक m. *Amaranthus polygonoides* Rāǵan. 5,72.

पथ्यापथ्यनिघण्टु m., पथ्यापथ्यविधि m. und पथ्यापथ्यविनिश्चय m. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

पथ्योदन m. *Wegekost.*

1. पद्, पद्यते (hier und da auch Act.) 1) *zu Fall kommen, abfallen, ausfallen, dahinfallen, umkommen.* पन्न *ausgefallen.* — 2) *hingehen zu* (Acc.). — 3) *sich wenden zu,* so v. a. *sich halten an, beobachten.* Die Lesart steht nicht sicher. — 4) अप्यपद्यत MBh. 9,2847 fehlerhaft für अभ्यपद्यत. — Caus. पादयति, °ते *zu Fall bringen.* — Desid. पित्सते vom Simpl. nicht zu belegen. — Intens. पनीपद्यते, *पनीपदीति. Vgl. u. सम्. — Mit अति 1) *hinausgehen über* (Acc.), *überspringen.* — 2) *versäumen, übertreten.* — Caus. *verstreichen lassen.* — Mit अनु 1) *niederfallen,* — *auf* (Acc.). — 2) *Jmd nachgehen, folgen,* einem Weibe *nachgehen, nachstellen;* mit Acc. — 3) *sich begeben in* oder *zu* (Acc.) 82,28. — 4) *gelangen zu* (Acc.) MBh. 12,126,13. — 5) *Jmd treffen, Jmd zu Theil werden;* mit Acc. — 6) *gehen —, sich machen an.* नान्वपद्यत किं च न *that Nichts, verhielt sich ganz ruhig.* — 7) *eingehen auf, sich einverstanden erklären mit* (Acc.) 53,13. — 8) *hinter Etwas kommen, ausfindig machen, finden.* — Mit समनु 1) *eintreten* Spr. 7073, v. l. — 2) *obliegen, befolgen.* Richtig v. l. समनुवत्स्यति st. समनुपत्स्यति. — Mit अप *entrinnen.* — Mit अपि *eintreten —, eingehen in* (Acc.). — Caus. *eintreten lassen* Maitr. S. 1,10,17. — Mit अन्वपि *hinterdrein eintreten* Maitr. S. 1, 10,17. — Mit अभि 1) *herbeikommen, kommen, sich einstellen, sich hinbegeben —, kommen —, gelangen zu, gerathen in* (Acc., ausnahmsweise Loc.). — 2) *sich begeben zu,* so v. a. *Schutz suchend sich wenden an* (Acc.). *अभिपन्न *Schutz suchend.* — 3) *Jmd zu Hülfe kommen, sich auf Jmds Seite stellen, Jmd in Schutz nehmen;* mit Acc. अभिपन्न *beschützt.* — 4) *erfassen, in die Hand bekommen, erwischen, Jmd auf den Leib rücken, sich über Jmd hermachen, über Jmd kommen, sich Jmds bemächtigen;* mit Acc. अभिपन्न *erfasst* u. s. w. — 5) *zu Etwas gelangen, bekommen, in den Besitz von Etwas gelangen;* mit Acc. — 6) *annehmen, entgegennehmen.* — 7) *gehen —, sich machen an, sich hingeben, hängen an;* mit Acc. अभिपन्न mit act. und pass. Bed. — 8) अभिपन्न *a) schuldig, der sich gegen Jmd* (im Comp. vorangehend) *vergangen hat* MBh. 12,68,50. 58. — *b) *entfernt.* — *c) *gestorben, todt.* — Mit समभि 1) *kommen, sich einstellen, gelangen zu* oder *in* (Acc.). — 2) *des Lohnes theilhaftig werden.* — 3) *antworten.* — Mit अव 1) *herab —, hinab —, ent —, ausfallen.* अवपन्न *worauf Etwas gefallen ist.* कीटावपन्न *worauf ein Insect g. ist* Kap. S. 48,16. Mān. Çr. 3,2. AV. Prāǵāç. 2,6. 4,1. — 2) *einer Sache* (Abl.) *verlustig gehen.* — 3) *zu Fall kommen, verunglücken.* — 4) *stürzen.* — Caus. *herunter —, hinabfallen machen.* — Mit पर्यव, °पन्न *zusammengestürzt, zu Nichts geworden.* — Mit व्यव *auseinander und herabfallen.* — Mit आ 1) *herankommen, nahen.* — 2) *eintreten in, betreten, gelangen in, sich hinbegeben zu*

(Acc.) Spr. 7734. — 3) *hineingerathen in*, in eine Stimmung, eine Lage, ein Verhältniss, einen Zustand *gerathen;* mit Acc. तँस्मादिदँमापदि (1te Sg. Aor.) 28,25. आपद्य so v. a. *in diesen Fall kommend* Âçv. Çr. 1,3,38. आपन्न *hineingerathen*, einer Stimmung u. s. w. *theilhaftig geworden*, *gerathen in* (Acc. oder im Comp. vorangehend, ausnahmsweise Loc.). — 4) *in's Unglück gerathen.* आपन्न *in's U. g., unglücklich.* — 5) *sich finden in* (Loc.). — 6) *zutreffen.* एवमापद्यते so v. a. *so ist es, so verhält es sich.* — 7) *eintreten, geschehen.* आपन्न *eingetreten, geschehen.* — 8) आपन्न fehlerhaft für आसन्न und आपत्त; vgl. Spr. 5939. 6869. — Caus. 1) *betreten machen, bringen auf, in* oder *zu* (Acc. oder Loc.). — 2) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) in eine Lage, einen Zustand (Acc.) *bringen.* — 3) *in's Unglück bringen, zu Grunde richten.* — 4) *herbeiführen, — schaffen, verschaffen, bringen, hervorbringen, veranlassen, verursachen.* Metrisch auch Med. — 5) *für sich herbeischaffen, erlangen, in den Besitz von Etwas gelangen;* mit Acc. — 6) *machen zu, verwandeln in;* mit doppeltem Acc. — Mit अभ्या *sich hineinbegeben —, gerathen in* (Acc.). — Mit प्रत्या *zurück —, wiederkehren.* °पन्न *zurück —, wiedergekehrt.* — Mit व्या 1) *verderben, zu Grunde gehen, umkommen.* °पन्न *in Unordnung gerathen, verdorben, missrathen; zu Grunde gegangen, umgekommen* 45,18. — 2) vom Visarga *eine Veränderung erleiden, in einen* Ûshman *übergehen.* °पन्न *auf diese Weise alterirt.* — Caus. *verderben, verschlimmern, zu Grunde richten, vernichten, umbringen, tödten.* — Mit समा 1) *anfallen, angreifen;* mit Acc. — 2) *gerathen in*, in einen Zustand, ein Verhältniss, eine Lage *gerathen;* mit Acc. °पन्न *gerathen in* (Acc.). — 3) *gehen —, sich machen an* (Acc.) Kâraṇḍ. 93,21. fgg. °पन्न mit act. Bed.; Instr. (!) statt des erwarteten Acc. Kâraṇḍ. 51,3.5. — 4) *eintreten, zur Erscheinung kommen.* — 5) समापन्न *a) gekommen, genaht.* v. l. समासन्न. — *b)* am Ende eines Comp. *versehen mit.* — *c)* * *beendigt.* — *d)* * = क्षिप्त. — *e)* * *getödtet.* — Mit अभिसमा *gerathen in* (Acc.) — Mit उद् 1) *hervorgehen, entstehen, — aus* (Abl.), *geboren werden.* उत्पन्न *hervorgegangen aus* (im Comp. vorangehend), *geboren, — von* (Loc.), *erzeugt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend) *mit* (Loc.), *zur Welt gekommen in* (Loc. oder im Comp. vorangehend), * *vor Kurzem zur Welt gekommen.* — 2) *entstehen*, so v. a. *sich ereignen, eintreffen, sich zeigen, zur Erscheinung kommen.* उत्पन्न *entstanden, eingetroffen, zur Erscheinung gekommen, sich darbietend, da seiend, fertig.* — 3) *vor sich gehen, beginnen.* — 4) उत्पन्न *a) auf die Gegenwart gerichtet* (बुद्धि). — *b) ausdrücklich erwähnt* Gaim. 3,3, 10. — Caus. Act. und bisweilen Med. *hervorbringen, herstellen, herbeischaffen, schaffen, verfassen, erzeugen, — mit* (Loc.), *gebären, bewirken, verursachen.* अग्नीन् *Feuer anlegen,* असृक् *Blutvergiessen,* कार्यम् *einen Rechtshandel hervorrufen, — anstiften,* किं चित्कारणम् *eine Ursache schaffen*, so v. a. *eine Veranlassung suchen.* उत्पाद्य भू so v. a. *durch sich selbst Etwas werden.* °संज्ञाम्, °चित्तम्, °मनसिकारम्, °मनसिकारसंज्ञाम्, स्पृक्काम् (buddh.) so v. a. *eine Idee* u. s. w. *in sich aufkommen lassen* Vaǵraćch. 22,10. 18. Kâraṇḍ. 12,16. 27,12. 39,20. Saddh. P. Text zu Burnouf 47,2. 50,22 und Bl. 57,*a*. — Mit उपोद् *sich aufmachen gegen.* — Mit प्रोद्, प्रोत्पन्न *entstanden.* — Caus. *entstehen lassen, hervorbringen, bewirken* MBh. 2,3,101. — Mit प्रत्युद्, प्रत्युत्पन्न 1) *im gegebenen Augenblick da seiend, gegenwärtig* Vaǵraćch. 39,14. — 2) *durch Multiplication gewonnen.* — Mit व्युद् 1) *entstehen;* in der Gramm. so v. a. *aus einer Wurzel —, aus einem andern Worte hervorgehen, seine Etymologie haben.* — 2) व्युत्पन्न *entwickelt, gelehrt, unterrichtet, erfahren, bewandert in* (Instr.) Comm. zu Njâjam. 1,1,6. — Caus. 1) *hervorbringen, verursachen.* — 2) in der Gramm. *ableiten, auf ein Etymon zurückführen.* — 3) *weiter ausführen, entwickeln, erörtern* Harshaḱ. 204,10. Njâjam. S. 4, Z. 6. S. 10, Z. 13. S. 11, Z. 8. — Mit समुद् *entstehen, geboren werden, — von* (Loc.), *sich ereignen, sich darbieten.* समुत्पन्न *entstanden, geboren, erzeugt von* (Abl.) *mit* (Loc.), *gekommen* (Zeit), *sich darbietend.* कौतूकलसमुत्पन्न = समुत्पन्नकौतूकल Adj. — Caus. *hervorbringen, erzeugen, hervorrufen, verursachen.* — Mit उप 1) *sich an Jmd* (Acc.) *machen, anfallen.* — 2) *gelangen —, kommen zu* oder *in* (Acc. oder Loc.); insbes. in eine Hölle (Loc.) *fahren* Varâh. Brh. S. 2, 13. Kâraṇḍ. 18,12. 15. 35,10. 97,7. — 3) *zum Lehrer kommen, sich als Schüler in die Lehre begeben bei* (Acc. oder Gen.). उपपन्न mit act. Bed. — 4) *sich an Jmd wenden, Hülfe suchen.* Nur उपपन्न mit act. Bed. — 5) einen Weg (Acc.) *einschlagen.* — 6) *wiederholend einfallen.* — 7) *zu Etwas gelangen, — kommen*, so v. a. *theilhaftig werden*, in einen Zustand *treten, antreten;* mit Acc. oder Dat. उपपन्न mit act. Bed. — 8) *gelangen zu*, so v. a. *Jmd* (Gen.) *zu Theil werden, zufallen.* उपपन्न *zu Theil geworden, zugefallen.* — 9) *stattfinden, — finden, zur Erscheinung kommen, sich zeigen —, erscheinen als* (Nom.), *vorkommen, eintreten, sich darbieten, vorhanden —, möglich sein.* उपपन्न *erschienen* (अन्यथा so v. a. *anders gekommen*), *vorhanden, da seiend, zur Verfügung stehend.* — 10) *stimmen, zutreffen, zukommen, passen, angemessen sein, sich ziemen, — für* (Loc. oder Gen.). उपपन्न *zutreffend, passend, angemessen, entsprechend, in aller Ordnung seiend, ganz natürlich.* — 11) *entstehen.* उपपन्न *geboren.* — 12) *werden —, gereichen zu* (Dat.), so v. a. *stiften.* — 13) उपपन्न *im Besitz seiend von, verbunden —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). सर्वतम् *mit Allem ausgerüstet.* — Caus. 1) *Jmd zu Etwas bringen*, mit doppeltem Acc. विश्वासम् *bewirken, dass Jmd Vertrauen fasst.* — 2) *Etwas* (Acc.) *zu Jmd* (Dat. und seltener Loc.) *gelangen lassen, zuführen, darreichen, darbringen, schenken.* — 3) *zu Stande —, zur Erscheinung bringen, ausführen, in's Werk setzen* MBh. 12,137,24. — 4) *zurechtmachen, herrichten, in einen angemessenen Zustand bringen, anpassen.* — 5) *medicinisch behandeln* Kâraka 3,7. 8. 6,26. Suçr. 1,56,20. — 6) *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *versehen, — ausrüsten, Etwas* (Acc.) *begleitet sein lassen von* (Instr.), *Etwas* (Instr.) *auf Etwas* (Acc.) *folgen lassen.* — 7) *Jmd machen —, erklären für* (Acc.). — 8) *hinter Etwas kommen, ausfindig machen.* — 9) *darthun, beweisen.* — Mit अध्युप, °पन्न *sinnlich* (von Menschen) Çilâñka 1,304. — Mit अभ्युप 1) *Jmd* (Acc.) *zu Hülfe eilen, helfen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *um Hülfe angehen.* °पन्न mit act. Bed. — 3) *Jmd versehen —, bedenken mit* (Instr.). — Mit प्रत्युप, °पन्न = प्रत्युत्पन्न *im Augenblick da seiend, gegenwärtig.* — Mit समुप 1) *zu Stande kommen.* — 2) *theilhaftig werden, Etwas erleben;* mit Acc. — Caus. *fertig machen, zubereiten.* — Mit नि 1) *sich niederlegen, ruhen, rasten.* — 2) *sich niederlegen bei Einer* (Acc.) *zum Beischlaf.* — Caus. 1) *niederlegen.* — 2) *niederschlagen, fällen.* — Mit अनुनि *sich niederlegen neben* (Acc. oder Loc.). — Mit अभिनि dass. Kaush. Up. 2, 15. — Mit उपनि dass. — Caus. 1) *sich niederlegen heissen neben* (Dat.). — 2) *hinlegen an.* — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit निस् 1) *heraus —, entfallen.* — 2) *hervorgehen, entstehen.* निष्पन्न *hervorgegangen, entstanden, — aus, stammend von* (Abl., metrisch auch Instr.); in der Gramm. *abgeleitet —, kommend von* (Abl.). — 3) *gerathen, reif werden, zu Stande*

kommen, fertig werden. निष्पन्न *gerathen, reif geworden* (243,24. fgg.), *zu Stande gekommen, vollbracht, vollendet, fertig geworden, zubereitet* (Speise), *fertig.* स्थिरयौवन° so v. a. *in ewiger Jugend verharrend.* — Caus. Act. und ausnahmsweise Med. *hervorbringen, zu Stande —, zu Wege —, zur Reife bringen, bereiten* (Speise), *vollbringen, ausführen, an den Tag legen.* राज्यम् so v. a. *regieren.* — Mit अनुनिस् *hernach* (d. i. *als Folge*) *zu Stande kommen* Comm. zu Nâjâm. 4,2,2. — Mit अभिनिस् 1) *gelangen zu* (Acc.). — 2) *eingehen in, werden zu* (Acc.). — 3) *hervortreten, erscheinen.* अभिनिष्पन्न *schon fertig, — daseiend.* — Caus. *hineinbringen in, verhelfen zu;* mit doppeltem Acc. — Mit परिनिस् 1) *sich umgestalten —, werden zu* (Nom.) Kâraṇḍ. 29,20. — 2) °निष्पन्न *a) zur Erscheinung gebracht, da seiend* Çañk. zu Bâdar. 2,1, 4. — *b)* (buddh.) *vollkommen.* — Caus. *zur Erscheinung bringen, offenbaren* Kâraṇḍ. 39,22 (परिनिष्पादित: zu lesen). — Mit विनिस् Caus. in विनिष्पाद्य. — Mit संनिस् Caus. *zeugen, erzeugen* Âpast. 1,29,9. — Mit परि s. परिपन्न und अपरिपादिन्. — Caus. *in den* Aṇusvâra *umwandeln.* — परिपाद्या° und परिपाद्य Hem. Par. 9,86 und Comm. zu ṚV. Prât. 2,1 fehlerhaft für परिपाद्या. — Mit प्र 1) *herabstürzen von* (Abl.). — 2) *sich zu Jmds Füssen* (Acc.) *werfen.* प्रपन्न mit act. Bed. — 3) *antreten an, eintreten in, betreten* (einen Weg), *besuchen, gelangen —, kommen zu, gerathen in, sich aufmachen nach, sich begeben zu* oder *in;* mit Acc., ausnahmsweise Loc. प्रपन्न mit act. Bed. — 4) *Hülfe* oder *Schutz suchend sich einstellen bei, sich flüchten zu* (Acc). प्रपन्न mit act. Bed. — 5) *Jmd* (Acc.) *anfallen.* — 6) *sich in* ein Verhältniss *begeben, in* eine Lage, eine Stimmung, einen Zustand *gerathen;* mit Acc. °निदानपद्म् *die Ursache von Etwas werden.* स्वां मतिम् so v. a. *sich sein Urtheil bilden.* प्रपन्न mit act. Bed. — 7) *gelangen zu, erlangen, theilhaftig werden;* mit Acc. 181,26. मां पतिम् *mich zum Gatten erhalten* 131, 14. — 8) eine Lehre, einen Glauben (Acc.) *annehmen.* प्रपन्न mit act. Bed. — 9) *sich machen —, gehen an* (Acc. oder Loc.). किमियं प्रपद्यते *was wird sie thun?* Spr. 4012 (v. l. मयि किं प्र°). — 10) *anbrechen, eintreten.* प्रपन्न *eingetreten.* — 11) *erscheinen.* — 12) *von Statten gehen.* — 13) *werden, sein* Hariv. 11157. प्रवत्स्यन्ति v. l. für प्रपत्स्यन्ते. अन्यथा *anders werden, sich anders gestalten* Chr. 164,2. — 14) *einwilligen, zugeben.* प्रपन्न *anerkannt.* — 15) प्रपन्न *versehen mit* (Instr.). — प्रैं पद्यात् AV. 6,28,1 fehlerhaft für प्रैं पतात्. — Caus. Act. Med. *eintreten lassen, einführen in* (Acc. oder Loc.). — Desid. 1) Act. (प्रपित्सति) *eintreten wollen in* (Acc.). — 2) Med. (प्रपित्सते) *an Etwas* (Acc.) *zu gehen im Begriff stehen.* — Mit अतिप्र Caus. *Jmd in die andere Welt befördern* (nach Nîlak.) MBh. 4,55,30. — Mit अनुप्र 1) *nach Jmd* (Acc.) *eintreten, — betreten.* — 2) **der Reihe nach eintreten* in *अनुप्रपाद्म् und *गेहानुप्रपाद्म्. — 3) *Hülfe suchend sich an Jmd wenden, sich flüchten zu.* Nur अनुप्रपन्न mit act. Bed. — 4) *hineingelangen in* (Acc.). — 5) *folgen, willfahren;* mit Acc. अनुप्रपन्न mit act. Bed. — 6) *werden zu* (Acc.). Nur अनुप्रपन्न mit act. Bed. MBh. 13,159, 10. — Mit अभिप्र 1) *hinzutreten, betreten, gelangen zu* oder *in, sich begeben —, hineilen zu* (Acc.). अभिप्रपन्न mit act. Bed. — 2) *Schutz* oder *Hülfe suchen bei Jmd* (Acc.). Nur अभिप्रपन्न mit act. Bed. — 3) *gehen —, sich machen an* (Acc.) Kâraka 3,8. — Mit संप्र 1) *zusammen betreten, — eintreten in* (Acc.). — 2) *sich begeben auf* (den Weg, Acc.), *sich hineinbegeben in* (Acc.). — 3) *Hülfe* u. s. w. *suchend sich begeben zu* (Acc.). संप्रपन्न mit act. Bed. — 4) *zu Stande kommen.* — 5) mit einem Adv. auf सात् *werden zu* Bhaṭṭ. — 6) °संप्रपन्न *erfüllt von.* — Mit अभिसंप्र *gelangen zu, theilhaftig werden;* mit Acc. — Mit प्रति 1) *betreten, hinzutreten, antreten, gelangen nach, sich begeben nach, zu* oder *auf, anlangen —, ankommen bei* (Acc., इव). अन्तरेण mit vorangehendem Acc. *treten —, gerathen zwischen.* प्रतिपन्न mit act. Bed. — 2) *wieder anlangen bei* (Acc.), *wieder —, heimkehren.* — 3) *seine Zuflucht nehmen zu* (Acc.). स्वप्रतिपन्न *der zu ihm seine Zuflucht genommen hat* MBh. 3,150, 48. — 4) *wandeln* (अनेन पथा). — 5) *kommen, eintreten.* प्रतिपन्न *gekommen* (von einem Zeitpunct). — 6) *in* eine Lage *kommen, in* einen Zustand *gerathen;* mit Acc. प्रतिपन्न mit act. Bed. — 7) *erlangen, theilhaftig werden* (Âpast. 2,2,3), *bekommen, empfangen, in sich aufnehmen; in die Hand nehmen.* प्रतिपन्न mit pass. Bed. Kâd. 124,7. 131,6. — 8) *wiedererlangen.* — 9) *Jmd wieder in Gnaden aufnehmen.* — 10) *auf Etwas stossen, antreffen, finden.* — 11) *sich machen an* (mit Acc. Âpast. 1,7,25, v. l. 13,6. mit Dat. 2,11,8. mit Infin. 6,2), *thun, üben, vollbringen, vollführen.* — 12) *Jmd Etwas thun, gegen Jmd Etwas unternehmen, gegen Jmd verfahren, sich gegen Jmd benehmen;* mit Loc., Gen. oder Acc. der Person. प्रतिपत्स्व = प्रतिपद्यस्व. अन्यथा प्रतिपन्ना: *die anders verfahren.* — 13) *machen zu, reddere;* mit doppeltem Acc. — 14) *Statt finden.* — 15) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden* Pâr. Gṛhj. 2,6,21. — 16) *Jmd* (Dat.) *Etwas zukommen lassen.* प्रतिपन्न *gegeben an* (Loc.) Âpast. 2,16,25. — 17) *wieder abgeben.* — 18) *gewahr —, inne werden, hinter Etwas kommen, eine Kenntniss von Etwas erlangen, kennen lernen, erfahren, erkennen, einsehen, begreifen.* अन्यथा *eine falsche Meinung von Jmd* (Acc.) *haben* Spr. 5619. 5651. प्रतिपन्न *a) vertraut mit* (Loc.). — *b) gekannt.* — 19) *annehmen, dafür halten.* तद्भेदेन *Etwas* (Acc.) *nicht für verschieden von diesem halten.* प्रतिपन्न *der Ansicht seiend, überzeugt.* — 20) *eingehen auf, ja* (auch mit beigefügtem तथेति oder तथा) *sagen zu, zusagen, versprechen, sich einverstanden erklären mit, einwilligen, zugeben, anerkennen;* mit Acc. der Sache oder der Person (Bhaṭṭ.). प्रतिपन्न *a) der zugesagt hat.* प्रतिपन्नवत् dass. — *b) was man zugesagt hat, worin man eingewilligt hat, anerkannt.* — *c)* n. impers. 135,16. — 21) *anfangen zu reden, anheben* (mit Acc.), *mit Etwas* (Instr.) *anheben.* — 22) *antworten* (auch mit beigefügtem उत्तरम् *Antwort*), *Etwas* (Acc.) *beantworten.* — 23) **प्रतिपन्न* = विक्रान्त. — Caus. 1) *hinführen —, hinschaffen zu* (Acc.), *stellen zwischen* (अन्तरेण). — 2) *herbeischaffen.* — 3) *Jmd gelangen lassen zu,* so v. a. *theilhaftig machen;* mit doppeltem Acc. — 4) *Jmd* (Loc., Dat. oder Gen.) *Etwas zukommen lassen, geben, übergeben, schenken* Âpast. 2,15,3. *zur Gattin geben* 11,17. 19. *veranlassen* 14,15. *geben* mit Gen. des Obj. Bhâg. P. *beschenken mit* (Instr.) Kâraṇḍ. 44,10. — 5) *einsetzen in* (Loc.). — 6) *bewirken, bereiten, verursachen, hervorrufen.* — 7) *zu wissen thun, darlegen, auseinandersetzen, lehren, klar machen.* — 8) *ansehen —, halten für;* mit doppeltem Acc. v. l. वदसि st. प्रतिपादयसि. — Desid. 1) *zu erlangen wünschen* Çañk. zu Bâdar. 3,3,24. — 2) *zu erfahren verlangen.* Partic. प्रतिपित्सित Bhâm. 107,16. — Desid. vom Caus. प्रतिपिपादयिषति *darzulegen —, auseinanderzusetzen im Sinne haben.* — Mit अभिप्रति *anheben mit* oder *bei Jmd* (Acc.). — Mit विप्रति 1) *nach verschiedenen Richtungen hin gehen, hierhin und dorthin sich begeben, divagari.* विप्रतिपद्यमानानि — इन्द्रियाणि Kâd. 2,57,21 (69, 9). — 2) *hierhin und dorthin sich wenden,* so v. a. *nicht wissen was zu thun ist, mit sich uneins sein.* — 3) *auseinander gehen,* so v. a. *verschiedener Ansicht sein.* — 4) *sich versehen in, eine falsche Auffassung haben von* (Loc.) Kâraka 3,7. —

em Acc. — 15
n Theil werden
Dat.) Etwas zu
n Loc.) Âpast.
18, gerathe —
n, eine Kenntniss
rnen, erfahren
चा eine falsche
pr. 5619. 5634.
b) gekannt —
न Etwas Acc.
alten. प्रतिपन्न
) eingehen auf
der नवा sagen
verstanden er-
rkennen; mit
Bhatt. प्रति-
न्न dass. — b
in eingewilligt
135,16. — 21
Acc.) mit Et-
rten (auch mit
ras (Acc.) be-
क्त. — Caus.
Acc., stellen
ffen. — 3) Jmd
aftig machen;
oc., Dat. oder
en, übergeben,
geben 11,17.
Gen. des Obj-
ASD. 44,10. —
bereiten, ver-
ten thun, dar-
ar machen. —
ltem Acc. v. l.
1) zu erlangen
2) zu erfahren
w. 107,16. —
darzulegen —,
n. — Mit अ-
Acc.). — Mit
ungen hin ge-
en, diragard.
). 2,57,21 (69,
nden, so v. a.
sich uneins
a. verschie-
hen in, eine
ARAKA 3,7. —

3) *verkehrt erwiedern* Comm. zu Nâjas. 1,1,60. — 6) **विप्रतिपन्न** *a) mit sich uneins —, nicht im Klaren seiend* Âpast. 2,10,12. — *b) entgegengesetzter Meinung seiend. — c) verkehrt, falsch* (Ansicht). — *d) eine falsche Auffassung habend von, sich irrend in* (Loc.) Kâraka 3,7. — *e) untersagt, verboten* Âpast. 2,27,4. — **Mit संप्रति** 1) *gelangen zu* Baudh. bei Bühler, zu Âpast. Uebers. 1,29,9 (Âpast. hat eine verdorbene Lesart), *hingehen zu* (Acc.). **संप्रतिपन्न** *herangetreten, herbeigekommen.* — 2) *sich einer Sache hingeben, fröhnen;* mit Acc. Spr. 6310 (Conj.). — 3) *empfangen.* — 4) *wiedererhalten.* — 5) *in Bezug auf Jmd* (Loc.) oder *Etwas* (Acc.) *einig sein, — sich verständigen, in Etwas* (Acc.) *einwilligen.* **संप्रतिपन्न** *anerkannt.* — 6) *halten —, ansehen für;* mit doppeltem Acc. — 7) *vollbringen.* — Caus. *Jmd* (Loc. oder Gen.) *Etwas zukommen lassen, geben.* — Mit **वि** 1) *hindernd in den Weg kommen.* — 2) *verkehrt gehen, missglücken, missrathen, misslingen.* **विपन्न** *missglückt, missrathen, misslungen.* — 3) *herunterkommen, in eine schlimme Lage gerathen, Schlimmes erfahren, in's Unglück gerathen.* **विपन्न** *unfähig geworden, geschwächt, in's Unglück gerathen.* — 4) *zu Nichte werden, dahin —, zu Grunde gehen, umkommen, sterben.* **विपन्न** *zu Nichte geworden, zu Grunde gegangen, umgekommen.* — 5) schlechte Lesart für **प्र** Spr. 364. — Caus. *umbringen.* — Mit **सम्** 1) *Jmd* (Dat. oder Gen.) *zufallen, zu Theil werden.* — 2) *gelingen, gerathen, in Erfüllung gehen, zu Stande kommen.* — 3) *voll werden* (von einer Zahl u. s. w.), *zusammen betragen.* — 4) *zusammenfallen, — treffen, sich vereinigen mit, theilhaftig werden, bekommen;* mit Instr. — 5) *eingehen in* (Loc. oder Acc.). — 6) *gerathen in, gelangen zu, theilhaftig werden, bekommen;* mit Acc. MBh. 5, 147,25. Spr. 4021. — 7) *entstehen, geboren werden.* — 8) *werden a)* mit doppeltem Nomin. — *b)* mit Dat. — *zu, sich umwandeln in* 229,3. so v. a. *bewirken, erzeugen* Pañcat. 94,21. — 9) *mit einem Adv. auf सात् a) zu Etwas werden. — b) in Jmds Gewalt kommen.* — 10) *mit einem Adv. auf **श्रा** Jmd zufallen.* — 11) *mit einem Onomatop. auf **श्रा** diesen best. Laut bewirken* Vop. 7,87. fg. — 12) **संपन्न** *a) zu Theil geworden. — b) gelungen, gerathen, in Erfüllung gegangen, zu Stande gekommen. — c) gut gerathen,* so v. a. *vollkommen, vollendet, überaus tüchtig, im besten Zustande sich befindend* (von Personen und Sachen); mit Loc. oder am Ende eine Comp. *vollkommen vertraut mit.* **संपन्नतम** *der vollkommenste unter* (Gen.) Ait. Âr. 220,6. — *d) wohlschmeckend, lecker.* Compar. **°तर** *überaus wohlschmeckend* 85,23. — *e) versehen —, begabt —, ausgerüstet mit, im Besitz von* (Instr., Adv. auf **तस्** oder im Comp. vorangehend). Superl. **संपन्नतम** *auf das Reichste versehen mit* (Instr.). — *f) geworden.* **मित्र°** *zu einem Freunde.* — *g) geworden, entstanden,* so v. a. *da seiend, vorhanden* (am Anfange eines adj. Comp.). — *h)* fehlerhaft für **संपन्न**. — Caus. Act., selten Med. 1) *Jmd* (Dat. oder Gen.) *Etwas verschaffen, zu Theil werden lassen, zuführen.* — 2) *sich Etwas verschaffen.* — 3) *gedeihen —, gerathen lassen* (Korn) MBh. 12,29,53. *fertig machen, zubereiten* (Speise), *zu Stande bringen, hervorbringen, vollführen, ausführen.* **प्रुश्रूषाम्** *Jmd* (Gen.) *Gehorsam erweisen* Spr. 6088. — 4) *vollständig machen.* — 5) *umbilden in, machen zu;* mit doppeltem Acc. — 6) *versehen mit* (Instr.). **क्रियया** so v. a. *Jmd ein Geschäft auftragen.* — 7) *erwägen* MBh. 5,39,42. — 8) *eins werden, sich vereinigen, übereinkommen.* — 9) *erreichen, gelangen zu* (Acc.). — Desid. vom Caus. **संपिपादयिषति** *vollständig machen wollen;* s. **°यिषितव्य**. — Intens. **संपनीपद्यते** *gut passen.* — Mit **अभिसम्** 1) *zu Etwas werden, einem Andern gleich werden, übergehen in* (Acc.). **अभिसंपन्न** mit act. Bed. und mit Acc. Auch *übereinstimmend mit* (Instr.). — 2) *gelangen auf* (Loc.). — 3) *gelangen zu, erreichen;* mit Acc. — Caus. *gleich machen, umbilden in* (Acc.). — Mit **उपसम्** 1) *gelangen zu* (Acc.). — 2) *erlangen, erreichen, theilhaftig werden.* — 3) *ausmachen, betragen, geben* Tâṇḍya-Br. 13,10,16. — 4) **उपसंपन्न** *a) *erlangt. — b) *fertig, zubereitet, gut zubereitet. — c) *hinreichend. — d) versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *e) vollkommen vertraut mit* (im Comp. vorangehend). — *f) im selben Hause wohnend* Gaut. 14,22. M. 5,81. — *g) *heimgegangen, gestorben. — h) *geschlachtet, geopfert.* — Caus. 1) *herbeischaffen, verschaffen, zuführen.* — 2) buddh. *in den Stand der Priester aufnehmen, Jmd der Priesterweihe theilhaftig machen.*

2. **पद्** m. (stark **पाद्**, am Ende eines adj. Comp. f. **पद्** und **पदी**) 1) *Fuss.* **पदा** (Spr. 7677), **पद्भ्याम्** u. **पद्भिस्** auch *zu Fuss.* Am Ende eines adj. Comp. auch *sich an Jmds Füsse hängend.* — 2) *Schritt.* — 3) *Viertel.*

3. *पद्, पद्रति (स्थैर्ये).

पद् n. (ausnahmsweise m.; adj. Comp. f. **श्रा**) 1) *Tritt, Schritt.* Acc. mit **दा** *einen Schritt —, Schritte thun.* **पदं कर्** in übertragener Bed. so v. a. *bemühen um* (**प्रति**), *sich einlassen mit, es haben mit* (Loc. im Prâkrit). Vishṇu's (zweiter) *Schritt* bezeichnet den *Luftraum bei jedem Schritt, auf Schritt und Tritt, bei jeder Gelegenheit.* — 2) *Fussstapfe.* **विष्णोः पदम्** als Bez. *einer best. Oertlichkeit.* **पदानि** urspr. wohl *ein best. Gestirn, der Zwischenraum zwischen den Brauen* (?). **विष्णोः पदम्** als Bez. *einer best. Oertlichkeit.* — 3) *Spur* überh. — 4) *die Spur eines Messers, Schnitt* Bhâvapr. 5,117; vgl. **शस्त्र°**. — 5) *Merkmal.* — 6) *Standort, Ort, Stelle, Platz.* **पदम् श्रा-तन्** so v. a. *sich ausbreiten, sich [illegible] chen.* — 7) *Stellung, Amt, Würde, Rang.* — *Feld, Parcelle eines Landstückes.* — 9) *Ge[illegible]* (der Geringachtung, des Staunens, Streite — 10) *Veranlassung, Grund.* — 11) *ein vorg[illegible] ter Grund, Vorwand.* — 12) *Fuss.* **पदेन** [illegible] **पदं धा** *Fuss fassen,* so v. a. *sich einstellen* **दक्षौ पदं धा** *den Fuss auf seinen Pfad s[illegible]* v. a. *sich mit ihm messen können* 251,7. **धा** *den Fuss setzen auf,* auch so v. a. [illegible] *machen auf* (Loc.); **पदं नि-धा पद्व्याम्** gendem Gen. *den Fuss auf Jmds Pfad s[illegible]* v. a. *es Jmd gleich thun wollen* Ragh. 3,50 *den Fuss setzen auf* (Loc.); **मूर्ध्नि पदं कर्** *auf Jmds* (Gen.) *Haupt setzen,* so v. a. *übertreffen;* **हृदये** oder **चित्ते पदं कर्** *Herzens* oder *Geistes ganz bemächtigen;* **बन्ध्** so v. a. *auf Etwas eingehen, sich mit* (Loc.). — 13) *Fuss* als *best. Längenm[illegible]* 14) **Strahl;* soll m. sein. — 15) *Versgli[illegible] viertel, Stollen.* — 16) *Cäsur.* — 17) *Wo[illegible]* Grammatik heisst auch ein Wortstamm gewissen consonantisch anlautenden Suffi[illegible] es vor diesen in Bezug auf den Auslaut *Wort* im Satze behandelt wird. — 18) = — 19) gemeinschaftlicher Name *des Pa[illegible]* pada *und Âtmanepada.* — 20) *die P[illegible]* ner arithmetischen *Progression.* — 21) *wurzel.* — 22) *Quadrant.* — 23) *= त्रा[illegible]

पद्क 1) *Adj. *mit dem Padapâṭha* — 2) *m. *a) eine Art Schmuck* (**निष्क**). pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.* — *Schritt. — b) Stellung, Amt. — c) Fuss.* Ende eines adj. Comp. in **त्रिपदिका** u **दिका**.

पद्कार m. *der Verfasser eines Padap[illegible]*

पद्काल m. = **पद्पाठ** Sâj. zu RV. 3,3

पद्कृत् m. = **पद्कार**.

पदकृत्य n. Titel eines Commentars.

पदक्रम m. 1) *eine Reihe von Schritten. — 2) Gangart Çiç. 1,52. — 3) eine Reihe von Versvierteln. — 4) eine eigenthümliche Recitations- und Schreibweise des Veda. — 5) Pl. der Pada- und die verschiedenen Krama-Pâṭha.

पदक्रमलक्षण n. Titel eines Werkes.

*पदग Adj. zu Fusse gehend; m. Fussgänger, Fussknecht.

पदगति f. Gang, Art und Weise zu gehen.

पदगोत्र n. das einer bestimmten Wortklasse vorstehende Geschlecht.

पदचतुर्ध n. ein best. Metrum.

पदचन्द्रिका f. Titel zweier Commentare.

पदचिह्न n. Fussspur Daçak. 88,12.

पदच्छेद m. Worttrennung Comm. zu Taṇḍja-Br. 5,1,12. zu Âpast. Çr. 5,20,12.

पदज्ञात n. 1) Wortklasse. — 2) *ein Verein zusammengehöriger Worte, Satz, Periode.

पदज्ञ Adj. ortskundig, die Heimat kennend.

पदज्योतिस् n. Titel eines Werkes.

*पदञ्जल m. N. pr. eines Mannes; Pl. sein Geschlecht.

पदता f. die ursprüngliche Wortform.

पदत्व n. das Wortsein.

*पदत्राण (!) f. Schuh.

पददेवता f. die einer bestimmten Wortklasse vorstehende Gottheit.

पदद्योतिनी f. Titel eines Commentars (zu Gîr.) Cat. Willmot 60.

*पदन Adj. von 1. पद्.

पदनिधन Adj. am Ende jedes Versviertels das Nidhana habend (Sâman).

पदनी Adj. der Spur nachfolgend.

पदनीय 1) Adj. auf dessen Spur man zu kommen hat, auszumitteln. Nom. abstr. पदनीयत्व n. — 2) n. als Erklärung von पद् Nilak. zu MBh. 12,281,2.

पदनुषङ्ग m. Versviertel-Anhängsel.

पदन्यास m. (adj. Comp. f. आ) 1) das Niedersetzen des Fusses, Tritt, Fussspur Spr. 7840. — 2) das Niederschreiben von Versvierteln, — Versen Spr. 7840. — 3) *Asteracantha longifolia oder Tribulus lanuginosus.

पदपङ्क्ति f. 1) eine Reihe von Fusstritten, Fussspuren 134,10. — 2) ein aus fünf Pada mit je fünf Silben bestehendes Metrum. — 3) ein nach dem Metrum benannter Backstein. — 4) eine Reihe von Worten.

पदपञ्चक n. und °पञ्चिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पदपद्धति f. eine Reihe von Fusstritten, Fussstapfen, Fussspuren.

पदपांसु m. Pl. der Staub an den Füssen Sâmav. Br. 2,6,8.

पदपाठ m. eine eigenthümliche Recitations- und Schreibweise des Veda, bei der jedes Wort und Nominalthema (dieses jedoch nur vor consonantisch anlautenden Suffixen) in seiner ursprünglichen Form recitirt und geschrieben wird; vgl. पद् 17).

पदपूरण 1) Adj. zur Vollmachung des Verses dienend. — 2) n. das Vollmachen eines Verses durch einen Lückenbüsser Med. avj. 5.

*पदबन्ध m. Schritt.

*पदभञ्जन n. Wortanalyse.

*पदभञ्जिका f. ein Commentar, der die zusammengesetzten und zusammengeflossenen Wörter in ihre Bestandtheile zerlegt.

पदभ्रंश m. das Verlustiggehen der Stellung, — des Ranges Prasannar. 15,22.

पदमञ्जरी f. Titel verschiedener Commentare Opp. Cat. 1.

पदमाला f. Zauberworte, Zauberspruch.

*पदय्, पदयते (गतौ).

पदयोजना f. Titel eines Commentars Opp. Cat. 1. °योजनिका f. desgl.

पदर्यापन 1) Adj. (f. ई) die Fussspur verwischend. — 2) n. das Verwischen des Weges.

पदरचना f. Zusammenfügung von Worten, eine literärische Composition.

पदवाक्यरत्नाकर m. Titel verschiedener Werke.

पदवाद्य n. eine Art Trommel S. S. S. 192.

पदवायु m. Anführer, Wegweiser, Vortreter.

*पदवि f. = पदवी Weg, Pfad.

पदविग्रह und पदविच्छेद m. Worttrennung.

पदविद् Adj. vertraut mit Etwas (Gen.).

पदविराम m. die Pause nach einem Versviertel TS. Prât.

पदवी 1) m. (Nom. °स्) Anführer, Wegweiser, Vortreter. — 2) f. (Nom. पदवी) a) Wegspur, Spur (Kâd. 30,12); Weg, Pfad, Weg zu (im Comp. vorangehend). पदं पदव्यां निधा den Fuss auf den Pfad von Jmd (Gen.) setzen, so v. a. es ihm nachthun wollen; *तत्पदव्यां पदं धा so v. a. sich damit oder mit ihm messen können 251,7; °पदवीम् अभि-इ den Weg von — betreten, so v. a. gleichkommen, ähnlich sein; °पदवीं प्र-आप् auf den Weg von — gelangen und पदवीं समा-रुह् den Weg von — betreten, so v. a. sich einer Sache hingeben; यौवनपदवीमारूढः so v. a. in's Jünglingsalter getreten; °पदवीं या den Weg des — betreten, so v. a. zum Gegenstand von Etwas (z. B. des Gelächters) werden. — b) Bereich (der Augen, Ohren, der Erinnerung). — c) Reihe, Reihung, Amt Prasannar. 123,2.

पदवीयम् RV. 10,71,3 = पदव्यम्, Acc. von पदवी Wegspur.

पदवृत्ति f. 1) der Hiatus zwischen zwei Wörtern im Satze. — 2) Titel eines Commentars (zu Kâç.) Cat. Willmot 102.

*पदव्याख्यान n. Worterklärung.

पदशस् Adv. 1) Schritt vor Schritt, nach und nach, allmählich. — 2) Wort für Wort.

पदशास्त्र n. die Lehre von den getrennt gesprochenen Wörtern.

पदश्रेणि f. eine Reihe von Fusstritten, Fussspuren.

*पदष्ठीव n. Sg. die Füsse und die Knie.

पदसंहिता f. = पदपाठ TS. Prât.

*पदसंघाट und °संघात m. das Zusammenrücken der (in der Saṁhitâ durch refrainartige Wörter getrennten Wörter.

पदसधातु n. eine best. Singweise.

पदसंदर्भ m. Titel eines grammatischen Werkes.

पदसंधि m. die euphonische Verbindung der Wörter.

पदसमय m. = पदकाल = पदपाठ TS. Prât. Comm.

पदसमूह m. 1) eine Reihe von Versgliedern oder Wörtern. — 2) = पदपाठ.

पदस्तोभ m. 1) Name verschiedener Sâman. Ârsh. Br. — 2) Titel eines Werkes.

पदस्थ Adj. 1) auf den Füssen stehend, so v. a. zu Fusse gehend. — 2) in Amt und Würden stehend.

पदस्थान n. Fussspur.

पदस्थित Adj. = पदस्थ 2).

पदाङ्क m. Fussspur.

पदाङ्कदूत m. Titel eines Gedichts.

*पदाङ्गी f. Cissus pedata Râgân. 3,111.

पदाङ्गुष्ठ m. die grosse Zehe. पादाङ्गुष्ठ v. l.

*पदाजि m. Fussgänger, Fussknecht.

पदात m. fehlerhaft für पदाति und पादात.

पदाति 1) Adj. zu Fusse gehend, — seiend 2) m. a) Fussgänger, Fussknecht. — b) Bauer Schachspiel Paṇḍ. — c) N. pr. eines Sohnes Ganamegaja.

पदातिक m. Fussknecht. Am Ende eines Comp. f. आ.

पदातिन् Adj. 1) mit Fussknechten versehen, F. bestehend. — 2) zu Fusse gehend, — seiend m. Fussknecht.

पदातिलव m. so v. a. unterthänigster Diener

Bâlar. 112,13. 236,3. 240,17. Vgl. भृत्यपरमाणु u. परमाणु 1) *a*).

पदातीय m. *Fussknecht.* v. l. पत्तपश्च st. पदातीयः.

पदात्यध्यक्ष m. *ein Oberbefehlshaber über das Fussvolk.*

पदादि m. 1) *der Anfang eines Versgliedes.* — 2) *der Anfang eines Wortes, Anlaut.*

*पदाम्नविद् m. *ein schlechter Schüler.*

पदाध्ययन m. *das Studium des* Veda *nach dem* Padapâṭha.

पदाध्यायिन् Adj. *den* Veda *nach dem* Padapâṭha *studirend.*

पदानुग Adj. 1) *Jmd* (Gen.) *auf dem Fusse folgend;* m. *Begleiter.* — 2) *entsprechend, angenehm für* (im Comp. vorangehend).

*पदानुराग m. 1) *Diener.* — 2) *Armee.*

पदानुशासन n. *die Lehre von den Wörtern.*

पदानुषङ्ग m. Pada-*Anhängsel.*

पदानुस्वार n. Bez. *bestimmter* Sâman.

1. पदान्त m. 1) *der Schluss eines Versgliedes.* — 2) *das Ende eines Wortes, Auslaut.*

2. पदान्त Adj. *auf das Wort* पद् *auslautend.*

पदान्तर n. 1) *ein Zwischenraum von einem Schritte.* °रे स्थित्वा *nach einem Schritt wieder stehen bleibend.* — 2) *ein anderes Wort* 280,3.

पदान्तप्रश्नाप्रश्नीय n. Name eines Sâman.

पदान्तीय und पदान्त्य Adj. *im Auslaut stehend, auslautend.*

पदान्वेषिन् Adj. *eine Fussspur verfolgend* Daçan. 20,2.

पदाभिकृत्व m. *die Ausgiessung des Opfers auf die Fussstapfe* Vaitân. 13,6.

पदाम्नायसिद्धि f. Titel eines Commentars.

*पदायत 1) Adj. *so lang wie der Fuss.* — 2) f. आ *Stiefel.*

*पदार् m. 1) *Staub der Füsse.* — 2) *Boot.*

पदार्थ m. 1) *die einem Worte entsprechende Sache, Ding, Gegenstand.* — 2) *Gegenstand der Betrachtung, Vorwurf.* — 3) in der Philosophie *Hauptbegriff, Kategorie.* — 4) *Wortbedeutung.* P. 1,4,96 wird das Wort unnöthiger Weise durch *Bedeutung eines nicht beigefügten Wortes* erklärt. *Ding, Gegenstand* genügt.

पदार्थक am Ende eines adj. Comp. *Wortbedeutung* Pat. zu P. 8,2,84.

पदार्थकौमुदी f., पदार्थखण्डन n., °टिप्पणा, °टीका f., °व्याख्या f., °शिरोमणि m. (Opp. Cat. 1), पदार्थचन्द्रिका f., °विलास m., पदार्थतत्त्व n., °टीका f. (Opp. Cat. 1), °निरूपण n. (ebend.), °निर्णय m., °विवेचन n., °विवेचनप्रकाश m., पदार्थदीपिका f., पदार्थदीपिनी f., पदार्थधर्मसंग्रह m., पदार्थनिरूपण n., पदार्थपारिजात m., पदार्थप्रकाश m., पदार्थबोध m., पदार्थमणिमाला f., °प्रकाश m., पदार्थमाला f., °दीपिका f., °प्रकाश m., पदार्थरत्नमञ्जूषा f. (Bühler, Rep. No. 393), °रत्नमाला f., पदार्थविवेक m., पदार्थसंग्रह m. (Opp. Cat. 1) und पदार्थादर्श m. Titel von Werken.

पदार्थानुसमय m. *die Verrichtung einer rituellen Handlung an allen Gegenständen in ihrer Reihenfolge, ehe man zur Verrichtung einer zweiten Handlung an alle Gegenstände in derselben Reihenfolge übergeht,* Comm. zu Âçv. Grhj. 1,24, 7. zu Kâtj. Çr. 1,3,9. 11. zu Nâjâm. 5,2,1. fgg. Vgl. काण्डानुसमय.

पदार्थोद्देश m. Titel eines Werkes.

*पदालिक = धुन्धुमार. v. l. पादालिक.

पदावग्राहम् Absol. *mit einer Pause nach jedem Versviertel* Ait. Br. 6,33,14. 35,22. Vaitân.

पदावली f. 1) *eine Reihe von Versgliedern* oder *Worten.* — 2) Titel einer Grammatik.

पदावृत्ति f. *Wiederholung eines Wortes.* In der Rhetorik *Wiederkehr desselben Wortes, aber in anderer Bedeutung.*

पदास n. वसिष्ठस्य पदासे Name zweier Sâman Ârsn. Br.

*पदासन n. *Fussbank.*

पेदि m. vielleicht *ein best. Thier.* Nach Mahîdh. *Vogel,* nach Nir. = गन्तु.

पदिक 1) Adj. (* f. ई) *a*) **zu Fusse gehend;* m. *Fussgänger, Fussknecht.* — *b*) *nur ein Fach einnehmend* Hemâdri 1,652,18. — *c*) *einen Fuss lang.* — 2) *n. *Fussspitze.*

पदिबद्ध Adj. (f. आ) *am Fusse gefesselt.*

पदी Adv. mit कर् *zur Quadratwurzel erheben* Comm. zu Âryabh. 2,28. °कृतत्व n. ebend.

पडुक oder पडुम m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 4,221.

*पदेक (!) m. *Habicht.*

पदैकदेश m. *Wortheil* TS. Prât. Comm.

पदोच्चय m. in der Dramatik *eine Fülle von Worten mit entsprechendem Sinne.*

*पदोपकृत Adj. P. 6,3,52.

*पद्य Adj. *zu Fusse gehend;* m. *Fussgänger, Fussknecht.*

पद्होष m. *das Geräusch der Fusstritte.* Nur Pl.

पद्धडी f. *eine Art Composition* S. S. S. 167.

पद्धति und *°ती f. 1) *Wegspur, Spur* (Kâd. 30, 9); *Weg, Pfad* (eig. und übertr.). — 2) *Linie, Reihe.* — 3) *Wegweiser, Leitfaden, Texterklärung* als Bez. einer best. Klasse von Werken. — 4) *Beiname* oder vielleicht genauer *das charakteristische, die Kaste, Beschäftigung u. s. w. andeutende Wort in einem zusammengesetzten Personennamen.*

पद्धतिचिन्तामणि m., पद्धतिभूषण n. und पद्धतिरत्न n. Titel von Werken.

*पद्धिम m. *Kälte an den Füssen.*

पद्म 1) m. n. *a*) *die am Abend sich schliessende Blüthe von Nelumbium speciosum.* (*m. n.) Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) (*n.) *die Form —, die Figur einer Wasserrose.* Die Tântrika theilen den menschlichen Oberkörper in 6 Padma oder Ćakra. — *c*) (*m. n.) *ein Mal —, Fleck von best. Gestalt.* — *d*) (*m. n.) *ein best. Theil einer Säule.* — *e*) (*n.) *eine best. Tempelform.* — *f*) (*m. n.) *ein in der Gestalt einer Wasserrose aufgestelltes Heer.* — *g*) (*m.) *eine best. Stellung des Körpers beim Sitzen* (bei religiösen Vertiefungen). v. l. पद्मक. — *h*) (*n.) *quidam coeundi modus.* — *i*) (*n.) *einer der 9 Schätze* Kubera's. Auch personificirt. — *k*) (*n.) *einer der 8 Schätze, die zur Zauberkunst* Padmini *in Beziehung stehen.* — *l*) (*m.) *eine best. hohe Zahl (1000 Billionen).* Auch wohl *1000 Millionen* wie अब्ज. — *m*) (*n.) *eine best. Constellation.* — *n*) (*m. n.) *eine best. kalte Hölle* (buddh.). — *o*) (*m. n.) *ein best. wohlriechender Stoff.* v. l. पद्मक. — *p*) **die Wurzel von Nelumbium speciosum.* — *q*) *eine Art Bdellion* Bhâvapr. 1,186. — *r*) **Blei.* n. Râgân. 13,25. — 2) m. *a*) **eine best. Pflanze.* — *b*) *eine Schlangenart.* — *c*) **Elephant.* — *d*) Bein. Râma's, Sohnes des Daçaratha. — *e*) N. pr. α) zweier Schlangendämone. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — γ) *eines der 9 weissen Bala bei den Ǵaina. — δ) *des 9ten Ćakravartin in Bhârata bei den Ǵaina. — ε) verschiedener Männer. — ζ) eines mythischen Elephanten. — η) eines Affen. — ϑ) eines Berges. — 3) f. आ *a*) Bein. der Göttinnen Çrî und *Manasâ. — *b*) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Clerodendrum Siphonanthus* und *Hibiscus mutabilis.* — *c*) **Gewürznelken.* — *d*) **die Blüthe von Carthamus tinctorius.* — *e*) N. pr. α) *eines weiblichen Schlangendämons. — β) einer Tochter des Fürsten Bṛhadratha. — γ) *der Mutter des Arhant Munisuvrata. — 4) Adj. *lotusfarbig.*

पद्मक 1) m. n. *a*) **rothe Flecken auf der Haut eines Elephanten.* — *b*) *das Holz von Cerasus Puddum* MBh. 1,127,28. Nach Râǵân. 12,148 n.

Nilak. m. — 2) m. *a) ein in der Form einer Wasserrose aufgestelltes Heer. — b) eine best. Constellation* Hemâdri 1,78,21. — *c)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *a) *Costus speciosus* oder *arabicus* Râǵan. 12,128. — *b) eine best. Stellung beim Sitzen* (bei religiösen Vertiefungen) 285,33.

*पद्मकन्दाद् m. *ein best. Vogel* Gal.

1. पद्मकर m. *eine lotusähnliche Hand.*

2. पद्मकर 1) Adj. (f. आ) *eine Lotusblüthe in der Hand haltend.* — 2) *m. *die Sonne.* — 3) f. आ Bein. der Göttin Çrî.

*पद्मकर्कटी f. *Lotussamen* Râǵan. 10,191.

पद्मकर्णिक 1) (metrisch) m. oder n. = °का f. *ein in der Form der Samenkapsel einer Lotusblüthe aufgestelltes Heer* MBh. 7,25,27. — 2) f. आ N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.

पद्मकल्पाख्यान n. Titel eines *Abschnittes* in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

पद्मकाष्ठ n. *das Holz von Cerasus Puddum* Râǵan. 12,148. Mat. med. 312.

*पद्मकिन् m. *Betula Bhojpatra.*

पद्मकीट m. *ein best. giftiges Insect.*

पद्मकुण्ड n. *eine best. mystische Figur.*

पद्मकूट N. pr. 1) m. eines Fürsten der Vidjâdhara. — 2) n. des Palastes der Subhîmâ.

पद्मकेतन m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

पद्मकेतु m. *ein best. Komet.*

पद्मकेसर n. *die Staubfäden der Wasserrose* Râǵan. 10,196.

पद्मकोश m. 1) *der Blumenkelch des Taglotuses.* — 2) *eine best. Stellung der Finger, die an einen Blumenkelch des Taglotuses erinnert.* — 3) Titel eines Vedânta-Werkes.

पद्मकोशाय्, °यते *dem Blumenkelch einer Wasserrose gleichen* Bâlar. 170,10.

पद्मक्षेत्र n. N. pr. eines *heiligen Gebietes* in Orissa.

पद्मखण्ड n. 1) *eine Gruppe von Taglotusen.* — 2) Titel eines *Kapitels* im Brahmâṇḍapurâṇa.

पद्मखण्डनगर् n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15, 359.

*पद्मगन्ध Adj. (f. आ) *den Geruch eines Taglotuses habend.*

पद्मगन्धि 1) Adj. dass. — 2) n. *Cerasus Puddum* Bhâvapr. 1,185.

पद्मगर्भ 1) m. *a)* Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's. — γ) Çiva's. — *b) *die Sonne.* — *c)* N. pr. α) eines Buddha Lalit. 201,11. — β) verschiedener Männer. — 2) n. N. pr. eines Sees 160,21.

पद्मगुप्त m. N. pr. eines Dichters.

पद्मगृहा f. Bein. der Lakshmî.

पद्मचरण m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

पद्मचारिणी f. 1) *Hibiscus mutabilis* Mat. med. 312. Râǵan. 5,79. Bhâvapr. 6,183. — 2) *eine best. Personification* Mân. Gṛuj. 2,13.

पद्मज m. Bein. Brahman's.

पद्मजाति f. = पद्मबन्ध Haeb. Anth. 291.

*पद्मतन्तु m. *der Flaum am Blumenstiel des Lotus* Râǵan. 10,193.

पद्मता f. Nom. abstr. zu पद्म 1) *a)* 231,19.

पद्मदर्शन m. 1) **das Harz der Pinus longifolia.* — 2) N. pr. eines Mannes.

पद्मधर् Adj. *eine Wasserrose in der Hand haltend* (Vishṇu) Visḥṇus. 98,75.

पद्मधाराधर Adj. *eine Reihe —, einen Kranz von Wasserrosen tragend* (Vishṇu) Visḥṇus. 98,76.

पद्मनन्दिन् m. N. pr. eines Autors.

पद्मनन्दिपञ्चविंशतिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 630.

पद्मनाभ m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) *der 11te Monat* (vom Mârgaçîrsha gerechnet). — 3) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — 4) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — γ) *des 1ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇî. — δ) verschiedener Männer. Auch °तीर्थ, °भट्ट und °मिश्र.

पद्मनाभदत्त m. N. pr. eines Grammatikers und Lexicographen.

पद्मनाभद्वादशी f. *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Âçvajuǵa.

पद्मनाभपुरी m. N. pr. eines Gelehrten.

पद्मनाभबीज n. *die Algebra des* Padmanâbha.

*पद्मनाभि m. Bein. Vishṇu's.

*पद्मनाल n. *die röhrige Wurzel des Lotus* Râǵan. 10,193.

पद्मनिधि m. *einer der 9 Schätze* Kubera's. Personificirt Paṅkat. 235,10. 11.

*पद्मनेत्र m. *ein best. Vogel* Gal.

1. पद्मपत्र n. *das Blüthenblatt eines Taglotuses.*

2. पद्मपत्र n. *Costus speciosus* oder *arabicus* Râǵan. 6,154. Bhâvapr. 1,175.

पद्मपद् m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

*पद्मपर्ण n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

पद्मपाणि m. 1) Bein. *a)* Brahman's. — *b)* Vishṇu's. — *c)* Avalokiteçvara's. — 2) **die Sonne.* — 3) *N. pr. eines Buddha.

पद्मपाद् m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

पद्मपादाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

पद्मपुर् m. N. pr. einer *Stadt.*

पद्मपुराण n. Titel verschiedener Purâṇa Bühler, Rep. No. 631. fg.

*पद्मपुष्प m. 1) *Pterospermum acerifolium.* — 2) *ein best. Vogel.*

पद्मप्रभ N. pr. 1) m. *a)* eines zukünftigen Buddha. — *b)* eines Devaputra Lalit. 346,12. — *c)* *des 6ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî. — 2) f. आ einer Tochter Mahâdaṁshṭra's.

*पद्मप्रिया f. Bein. der Göttin Manasâ.

पद्मबन्ध m. *eine künstliche Schreibweise von Versen, bei der man die einzelnen Silben auf die 8 Blüthenblätter einer eine Wasserrose darstellenden Figur vertheilt und diejenige Silbe, die vor jedem Silbencomplex zu wiederholen ist, in die Samenkapsel stellt.* Kâvjapr. S. 252.

*पद्मबन्धु m. 1) *die Sonne.* — 2) *Biene.*

पद्मबन्धुकुल n. N. pr. eines *Geschlechts.*

*पद्मबीज n. *der Same des Taglotuses* Râǵan. 10,191.

*पद्मबीजाभ n. *der Same von Euryala ferox.*

पद्मभव m. Bein. Brahman's.

पद्मभास m. Bein. Vishṇu's. v. l. पद्मनाभ.

पद्मभू m. Bein. Brahman's Dhûrtan. 65.

पद्ममय Adj. (f. ई) *aus Taglotusen gebildet,* — *bestehend.*

पद्ममालिन् 1) Adj. *mit einem Kranze von Taglotusen geschmückt.* — 2) m. N. pr. eines Rakshas. — 3) f. °नी Bein. der Göttin Çrî.

पद्ममित्र m. N. pr. eines Geschichtsschreibers.

*पद्ममुखी f. *Alhagi Maurorum.*

*पद्ममूल n. *Lotuswurzel* Râǵan. 10,194.

पद्मयोनि m. 1) Bein. Brahman's Gṛihjâs. 1,1. 19. — 2) N. pr. *a)* eines Buddha Lalit. 201,9. — *b)* verschiedener Männer.

पद्मयोनिन् (metrisch) m. = पद्मयोनि 1).

पद्मरति f. N. pr. zweier Fürstinnen.

*पद्मरत्न m. N. pr. des 23sten buddh. Patriarchen Eitel, Ch. B.

पद्मराग m. N. pr. verschiedener Fürsten Hem. Par. 1,420.

पद्मराग 1) m. *Rubin* Râǵan. 13,149. — 2) f. ई *eine der 7 Zungen* Agni's.

पद्मरागक m. *Rubin* Hemâdri 1,273,6.

पद्मरागमय Adj. (f. ई) *aus Rubinen gebildet,* — *bestehend* Kâraṇḍ. 85,23.

पद्मराज m. N. pr. verschiedener Männer.

पद्मरूप Adj. (f. आ) *lotusfarbig* (Çrî) MBh. 3, 229,3.

*पद्मरेखा f. *eine best. Linie im Innern der Hand, die auf Erlangung grosser Reichthümer hinweist.*

*पद्मलाञ्छन 1) m. *a) Fürst, König.* — *b)* Bein. *α)* Brahman's. — *β)* Kubera's. — *c) die Sonne.* — 2) f. आ Bein. *a)* der Çrî. — *b)* der Sarasvatî. — *c)* der Târâ.

पद्मलेखा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

पद्मवनबान्धव m. *die Sonne.* °वंश m. = सूर्यवंश Prasannar. 56,13.

पद्मवत् 1) Adj. *mit Taglotusen versehen.* — 2) f. °वती N. pr. *a)* einer Gattin Açoka's. — *b)* einer Stadt.

पद्मवर्चस् Adj. *lotusfarbig* 47,32. 65,7. R. Gorr. 2,60,16.

पद्मवर्ण 1) Adj. *lotusfarbig.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Jadu.

*पद्मवर्णक n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

*पद्मवासा f. Bein. der Göttin Çrî.

पद्मवाहिनी f. Titel eines Werkes.

*पद्मवृत्त m. *Cerasus Puddum* Râgân. 12,148.

पद्मवृषभविक्रामिन् m. N. pr. eines zukünftigen Buddha.

पद्मवेष m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

*पद्मव्यूह m. *ein best.* Samâdhi.

पद्मशस् Adv. *zu tausend Billionen.*

*पद्मशायिनी f. *ein best. Vogel* Gal.

पद्मशेखर m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

पद्मश्री 1) Adj. *von der Pracht der Wasserrose* als Beiw. Avalokiteçvara's Kâraṇḍ. 11,3. — 2) m. N. pr. eines Bodhisattva. — 3) f. N. pr. verschiedener Frauen Hem. Par. 2,80.

पद्मश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

पद्मषण्ड n. *eine Gruppe von Taglotusen.*

पद्मसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पद्मसद्मन् m. Bein. Brahman's Bâlar. 219,5.

पद्मसमासन m. desgl.

पद्मसंभव m. 1) desgl. — 2) N. pr. eines buddh. Gelehrten.

पद्मसरस् n. 1) *Lotusteich* Ind. St. 14,380. — 2) N. pr. verschiedener *Seen.*

पद्मसुन्दर m. N. pr. eines Autors.

पद्मसूत्र n. *eine Guirlande von Wasserrosen.*

पद्मसेन N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. आ eines Frauenzimmers Hem. Par. 2,80.

पद्मसौगन्धिक und °वत् Adj. *mit Blüthen von Nelumbium speciosum und der weissen Wasserlilie besetzt* (Teich).

*पद्मस्तुषा f. Bein. 1) der Gañgâ. — 2) der Çrî — 3) der Durgâ.

पद्मस्वामिन् m. N. pr. eines Heiligthums.

पद्मस्तक m. *ein best. Längenmaass* Agni-P. 39,21.

*पद्महास m. Bein. Vishṇu's.

पद्महेममणि m. N. pr. eines Lehrers.

पद्माकर m. (adj. Comp. f. आ) *eine Gruppe von Taglotusen* Spr. 3909. *ein Teich mit solchen Lotusen* Ind. St. 14,366.

पद्माकरभट्ट m. N. pr. eines Gelehrten.

पद्मात 1) Adj. (f. ई) *lotusäugig.* — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई N. pr. einer Surâñganâ Ind. St. 15,232. — 4) *n. *der Same der Wasserrose* Râgân. 10,191.

पद्माङ्कमुद्रा f. *eine best.* Mudrâ Kâraṇḍ. 74,8.

पद्माङ्घ्रि m. N. pr. = पद्मपाद्.

पद्माट m. *Cassia Tora* Bhâvapr. 1,178.

पद्मादित्य n. Nom. abstr. von पद्मादि *die Blüthe von Nelumbium speciosum u. s. w.* 253,5.

पद्माधीश m. Bein. Vishṇu's Dhûrtan. 62.

पद्मालंकारा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,2.

पद्मालय 1) Adj. (f. आ) *dessen Wohnsitz eine Wasserrose ist.* — 2) m. Bein. Brahman's. — 3) f. आ Bein. der Çrî. — 4) n. N. pr. einer Stadt Ind. St. 15,382.

पद्मावत m. N. pr. eines von Padmavarṇa gegründeten Reiches.

पद्मावती f. 1) **Hibiscus mutabilis* Râgân. 5,80. — 2) *ein best. Prâkrit-Metrum.* — 3) Bein. *a)* der Lakshmî. — *b)* *der Göttin Manasâ. — 4) N. pr. *a)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *b)* einer Surâñganâ Ind. St. 15. — *c)* *einer Gaina-Gottheit. — *d)* verschiedener Frauen Hem. Par. 2,75. — *e)* einer Stadt. — *f)* der Stadt Ugâjinî im Kṛtajuga. — *g)* *eines Flusses. — 5) Titel des 17ten Lambaka im Kathâs.

पद्मावतीकल्प m. Titel eines Werkes.

*पद्मावतीप्रिय m. Bein. Garatkâru's.

पद्मावभास m. *ein best. Stein der Weisen* Kâraṇḍ. 85,14.

पद्मावलि f. Titel eines Werkes.

1. पद्मासन n. 1) *eine Wasserrose als Sitz.* — 2) *eine best. Art zu sitzen bei den Asketen.* — 3) *quidam coeundi modus.*

2. पद्मासन 1) Adj. (f. आ) *a) auf* oder *in einer Wasserrose sitzend.* — *b) auf die* Padmâsana (1. पद्मासन 2) *genannte Art sitzend.* Nom. abstr. °ता f. — 2) m. *a)* Bein. Brahman's. — *b)* **die Sonne.* — 3) *f. आ Bein. der Göttin Manasâ.

पद्माह्वय m. *Cerasus Puddum* Bhâvapr. 1,185.

*पद्माह्वा f. *Hibiscus mutabilis* Râgân. 5,78.

पद्मिन् 1) Adj. *gefleckt* (von Elephanten). — 2) *m. *Elephant* Râgân. 19,15. — 3) f. °नी *a) Nelumbium speciosum (die ganze Pflanze), eine Menge von Wasserrosen, Lotusteich.* — *b)* **Elephantenkuh* Râgân. 19,19. — *c) eine best. Zauberkunst.* — *d) ein Frauenzimmer mit bestimmten Eigenschaften.* — *e)* N. pr. *α)* einer Surâñganâ Ind. St. 15. — *β)* eines Frauenzimmers.

पद्मिनीक am Ende eines adj. Comp. von पद्मिन् 3) *a).*

पद्मिनीकण्टक m. *eine best. Ausschlagskrankheit.*

*पद्मिनीकान्त m. *die Sonne.*

पद्मिनीखण्ड n. 1) *eine Gruppe von Wasserrosen.* — 2) N. pr. einer Stadt Ind. St. 15,359.

पद्मिनीपत्त्र n. *ein Blatt von Nelumbium speciosum.*

*पद्मिनीवल्लभ und *पद्मिनीश m. *die Sonne.*

पद्मिनीषण्ड und °पुर n. N. pr. einer Stadt Ind. St. 15,359.

पद्मिष्ठा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

पद्मेशय m. Bein. Vishṇu's.

पद्मोत्तम m. 1) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51, 21. — 2) *eine best. Welt* Kâraṇḍ. 70,4. — 3) N. pr. eines in Padmottama lebenden (Kâraṇḍ. 70, 5. fgg. 75,21) und eines zukünftigen Buddha.

पद्मोत्तर m. 1) *Carthamus tinctorius.* — 2) N. pr. *a)* eines Buddha. — *b)* *des Vaters von Padma.

*पद्मोत्तरात्मज m. Patron. des Ćakravartin Padma.

पद्मोत्तरिकाशाक n. *eine best. Gemüsepflanze* Ćaraka 1,26.

पद्मोत्पलकुमुदवत् Adj. *mit den* Padma, Utpala und Kumuda *genannten Lotusblüthen versehen* Bhâg. P. 4,9,64.

पद्मोद्भव 1) Adj. *aus einer Wasserrose hervorgegangen.* — 2) m. *a)* Bein. Brahman's. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) *f. आ Bein. der Göttin Manasâ.

पद्मोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

पैप्प 1) Adj. (f. आ) *a) auf den Fuss bezüglich, zum Fusse gehörig.* — *b)* **den Füssen Schmerz verursachend.* — *c)* **Fusstritte zeigend, mit Fussspuren versehen.* — *d) einen Fuss lang und breit* Comm. zu Kâtj. Ça. 17,5,3. 10,1. 3. — *e) aus Versgliedern gebildet.* — *f) final.* — 2) m. *a)* **ein Çû-*

dra. — *b*) *Wortheil.* — 3) f. पंथा, पैंद्धा *a*) Pl. *Fusstritte, Hufschläge.* — *b*) **Weg, Pfad.* — *c*) *ein Fuss als Längenmaass.* — 4) n. *a*) *Vers.* — *b*) Titel verschiedener Hymnen.

पद्यपञ्चाशिका f. Titel eines Werkes.

पद्यमय Adj. *aus Versen gebildet, — bestehend.*

पद्यमाला f., पद्यरचना f., पद्यवेणी f. und पद्यसंग्रह m. Titel von Werken.

पद्यात्मिका Adj. f. उपनिषद् Titel einer Upanishad.

पद्यामृततरंगिणी f., पद्यामृतसरोवर n. (Cat. Gu-JAR. 2,92) und पद्यामृतसोपान n. (BÜHLER, Rep. No. 146) Titel von Werken.

पद्यालय m. desgl. BÜHLER, Rep. No. 744.

पद्यावलि f. desgl. ebend. No. 147.

पद्र m. 1) *Dorf.* Statt पद्रवड, पद्रशएड und पद्रसड HEM. PAR. 3,112 ist vielleicht पद्रबटु *Dorfjunge* oder पद्रबाएड *Dorfkrüppel* zu lesen. — 2) **Dorfweg.* — 3) **die Erde.* — 4) *= संवेश. — 5) *N. pr. einer Gegend.

पद्रथ m. *Fussknecht.*

पद्द in einer Formel ÂPAST. ÇR. 16,31 (समुद्रे—मध्ये—पद्दे—अप्ते u. s. w.). Nach den Lexicographen m. 1) *die Erde.* — 2) *Weg.* — 3) *Wagen.* — Zu belegen निसर्गपद्द Adj. (f. ई) *von Natur geneigt zu, — sich hingezogen fühlend zu* (Loc.).

*पद्दन् m. *Weg.*

पद्दन् 1) Adj. *mit Füssen versehen, laufend.* — 2) n. *laufendes Gethier.*

पन्, पनते 1) *bewundernswerth sein.* — 2) *bewundern.* — Caus. पनयति, °ते 1) *mit Staunen wahrnehmen, bewundern, loben, anerkennen.* पनित *bewundert, gepriesen.* — 2) Med. *sich freuen über, sich Glück wünschen zu;* mit Acc. oder Gen. — Intens., Partic. पनिप्रत् *sich wunderbar beweisend.* — Mit आ *bewundern, loben.* — Mit वि Pass. *sich rühmen.*

पनक m. *eine Art Arum* ÇILÂÑKA 1,379. KALPAS. 123.

(पनयाय्य) पनयायिय Adj. *bewundernswerth, staunenswerth.*

पनस 1) m. *a*) *Brodfruchtbaum, Artocarpus integrifolia* RÂGAN. 11,32. — *b*) **Dorn.* — *c*) *eine Art Schlange.* — *d*) N. pr. eines Affen. — 2) f. ई *eine best. Krankheit,* = पनसिका. — 3) n. *die Frucht des Brodfruchtbaumes* RÂGAN. 11,33. पनसास्थि n. *der Kern darin.*

*पनसतालिका oder *पनसनालिका f. = पनस 1) *a*).

पनसिका f. *Pusteln um die Ohren und im Nacken.*

पनस्य्, पनस्यते (*पनस्यति NAIGH.) *sich erstaunlich erweisen, bewundernswerth sein, sich rühmlich zeigen.*

पनस्यु Adj. *sich rühmlich zeigend, grossthuend, gloriosus.*

पनाय्, *पनायति, पनायते *als bewundernswerth zeigen.*

(पनाय्य) पनायिय Adj. *erstaunlich, bewundernswerth.*

पनितर् Nom. ag. *mit Lob anerkennend, preisend; begrüssend.*

पनिष्ठम SV. wohl fehlerhaft.

पनिष्टि f. wohl *Bewunderung, Lob.*

पनिष्ठ Adj. *sehr wunderbar, — rühmlich.*

पनिष्पद् Adj. *zuckend.*

पनीयंस् Adj. *wunderbarer, rühmlicher, sehr wunderbar, — rühmlich.*

पनु oder पनू f. *Bewunderung, Lob.*

*पन्थ्, पन्थति und पन्थयति (गतौ).

पन्थक 1) *Adj. *auf dem Wege geboren, — entstanden.* — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

पन्थन् s. u. 2. पथ्.

पन्थलिका f. *Weg, Pfad* KÂRAṆḌ. 54,18. 21. 55,5.

पन्था s. u. 2. पथ्.

पन्थान m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — पन्थानम् Acc. als N. einer Hölle M. 4,90 führen wir auf 2. पथ् zurück.

पन्न 1) Adj. s. u. 1. पद्. — 2) (*m.!) *das Hinschleichen dem Boden entlang.*

पन्नग 1) m. *a*) *Schlange, Schlangendämon* SUPARṆ. 24,1. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **Cerasus Puddum.* — 2) f. ई *a*) *Schlangenweibchen, ein weiblicher Schlangendämon.* °गीतकीर्ति Adj. BÂLAR. 188,12. — *b*) **ein best. Strauch* RÂGAN. 5,127.

*पन्नगकेसर m. *Mesua Roxburghii* RÂGAN. 6,179.

पन्नगनाशन m. *Schlangenvernichter,* Bein. Garuḍa's.

पन्नगपुरी f. *die Stadt der Schlangendämone.*

पन्नगभोजन m. *Schlangenverspeiser,* Bein. Garuḍa's 52,21.

पन्नगमय Adj. (f. ई) *aus Schlangen gebildet.*

पन्नगराज m. *ein Fürst der Schlangendämone* 72,26.

पन्नगारि m. v. l. für पन्नगारि 2).

पन्नगारि m. 1) *Schlangenfeind,* Bein. Garuḍa's. — 2) N. pr. eines Lehrers.

*पन्नगाशन m. = पन्नगभोजन.

पन्नगेन्द्र m. *ein Fürst der Schlangendämone* 62,12. 63,3.

पन्नगेश्वर m. dass. 59,3. 65,2. 72,2.

पन्नद् Adj. *dem die Zähne ausgefallen sind* ज्ञातदत्त Comm.

पन्नद्धा f. *Schuh* HEM. PAR. 3,254.

*पन्नद्धी f. dass.

पन्नरूप Adj. (f. आ) *entfärbt* (कुमारिका). Davon Adj. °रूपीय *von ihr handelnd.*

*पन्नागार m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*पन्निष्क m. *ein viertel* Nishka.

पन्नेजनी f. Pl. *Fussbad.*

*पन्मिश्र = पाद्मिश्र.

पन्य Adj. *bewundernswerth, erstaunlich.* Sup. पन्यतम ṚV. 3,59,5.

पन्यंस् Adj. = पनीयंस्.

*पपस्य्, पपस्यति v. l. für पम्पस्य्.

पपि 1) Adj. mit Acc. *trinkend.* — 2) *m. *Mond.*

*पपो m. (Nom. °स्) 1) *die Sonne.* — 2) *Mond.*

*पपु 1) m. *Beschützer.* — 2) f. *Amme.*

पपुरि Adj. 1) *freigebig, spendend.* — 2) *reich.*

पपृक्षण्य Adj. *begehrenswerth.*

1. पप्रि Adj. *spendend,* mit Gen. oder Acc. Sup. पप्रितम.

2. पप्रि Adj. *hinüberführend, rettend.*

*पफक m. N. pr. eines Mannes. °नरकाः *Nachkommen des* P. *und* Naraka.

पब्बेक m. N. pr. eines Mannes. पब्येक v. l.

*पमरा f. *ein best. wohlriechender Stoff.*

*पम्पस्य्, °स्यति *Schmerz empfinden.*

पम्पा f. N. pr. eines Flusses und eines Sees.

*पम्ब्, पम्बति (गतौ).

*पय्, पयते (गतौ).

*पयःकन्दा f. *Batatas paniculata* RÂGAN. 7,10

*पयःक्षीर n. *ein best. Extract aus Gerste* RÂ. 6,181.

*पयःपान n. *das Milchtrinken.*

*पयःपायिका f. dass. KÂÇ. zu P. 3,3,111.

पयःपारावार m. *das Milchmeer.*

पयःपूर m. *Wassermenge* 292,20.

*पयःफेनी f. *ein best. kleiner Strauch* RÂGAN. 5

*पयश्चय m. *Wasserbehälter, See, Teich.*

पयस् n. 1) *Saft, Flüssigkeit, Feuchtigkeit. — Lebenssaft, Kraft.* — 3) *Milch.* — 4) *Wasser, gen.* — 5) *der männliche Same.* — 6) *eine Art dropogon* BHÂVAPR. 3,101. — 7) Name eines man. — 8) *eine best.* VIRÂĠ. — 9) **Nacht.*

पयस 1) etwa *von Saft strotzend* AV. Wa scheinlich nur Entstellung aus वायस. — 2)

Wasser.

*पयसिष्ठ Superl. zu पयस्विन् 1).

*पयस्क am Ende eines adj. Comp. = पयस्.

*पयस्कंस m. *ein Becher mit Milch.*

*पयस्कर्णी f. P. 8,3,46, Sch.

*पयस्काम wohl Adj. *nach Milch verlangend.*

*पयस्काम्य्, °म्यति *Milch mögen, nach M. verlangen.*

*पयस्कार् P. 8,3,46, Sch.

*पयस्कुम्भ m. *ein Krug mit Milch.*

*पयस्कुशा f. P. 8,3,46, Sch.

पयस्पति m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,22.

पयस्पा³ Adj. *Milch trinkend.*

*पयस्पात्र n. *eine Schale mit Milch.*

*पयस्य्, पयस्यति *fliessen, flüssig werden;* Med. *flüssig sein.*

पयस्य 1) Adj. *aus Milch entstanden, — bereitet.* — 2) m. *a) *Katze. — b)* N. pr. eines Sohnes des Aṅgiras. — 3) f. आ *a) Milchknollen. — b)* Bez. *verschiedener Pflanzen* Kâraka 1,4. Nach den Lexicographen *Gynandropsis pentaphylla,* काकोली, क्षीरकाकोली (Râǵan. 3,16), कुटुम्बिनी (Râǵan. 5, 76), दुग्धिका, श्वेतविदारिकन्द् (Comm. zu Kâraka 1,4) und स्वर्णक्षीरी.

पयस्वत्³ 1) Adj. *a) saftig, saftreich, feucht, voller Saft und Kraft. — b) milchreich, trankreich. — c) Milch haltend. — d) samenreich, strotzend.* — 2) *f. °वती *a) Nacht. — b)* Pl. *Flüsse.*

पयस्वल 1) Adj. (f. आ) *milchreich.* v. l. पयस्विन्. — 2) *m. *Bock* Râǵan. 19,41.

पयस्विन् 1) Adj. *a) saftreich. — b) milchreich.* — 2) f. °नी *a) eine milchreiche Kuh. — b)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Batatas paniculata* (Râǵan. 7,102), *Asteracantha longifolia* (Râǵan. 7,104), काकोली, क्षीरकाकोली (Râǵan. 3,16), जीवन्ती (Bhâvapr. 1,200) und दुग्धफेनी (Râǵan. 5,98).

पयःसामन् n. Name eines Sâman.

*पयाय्, °यते = पयस्य्.

*पयिष्ठ Superl. zu पयस्विन् 1) Mahâbh. 6 (4), 47, *a.*

*पयोगड 1) m. *Hagel.* — 2) m. n. *Insel.*

पयोग्रह³ m. *Milchspende.*

पयोग्रहसमर्थनप्रकार m. Titel eines Werkes.

*पयोघन m. *Hagel.*

*पयोजन्मन् m. *Wolke.*

पयोद 1) Adj. (f. आ) *a) Milch gebend. — b) Wasser spendend.* — 2) m. *a) Wolke. — b)* N. pr. eines Sohnes des Jadu. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

पयोदसुकृद् m. *Pfau.*

पयोदुह् Adj. *milchend* oder *Samen gebend.*

पयोधर m. 1) *die weibliche Brust, Euter.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Wolke.* — 3) **die Wurzel von Scirpus Kysoor.* — 4) **eine Art Zuckerrohr.* — 5) **Cocosnuss.* — 6) **eine Art Cyperus.* — 7) *Amphibrachys.*

पयोधरी Adv. भू *zu einem Euter werden.*

पयोधरोन्नति f. *ein hoher Busen* und zugleich *aufziehende Wolken* Spr. 7864.

*पयोधस् m. 1) *Regenwolke.* — 2) *das Meer.*

पयोधा³ Adj. *Milch saugend.*

पयोधारा f. 1) *Wasserstrahl.* — 2) N. pr. eines Flusses.

पयोधारागृह n. = धारागृह.

पयोधि m. 1) *Wasserbehälter.* — 2) *das Meer.*

*पयोधिक n. *Meerschaum.*

*पयोधिज्ञ n. *Os sepiae* Râǵan. 6,135.

*पयोधा m. = पयोधर 1) Gal.

पयोनिधन n. Name eines Sâman.

पयोनिधि m. *das Meer.*

*पयोपवसन n. *ein Fasten, wobei man nur Milch geniesst.*

पयोभक्त Adj. *nur Milch geniessend* Saṃhitopan. 41,3.

पयोमय Adj. *aus Wasser bestehend.*

पयोमुख Adj. *auf der Oberfläche Milch zeigend* 143,2.

पयोमुच् 1) Adj. *Milch entlassend, — gebend* Hemâdri 1,405,15. — 2) m. *Wolke.*

पयोऽमृततीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

*पयोर् m. *Acacia Catechu.*

पयोरय m. *ein reissender Strom.*

पयोराशि m. 1) *das Meer.* — 2) Bez. *der Zahl vier.*

*पयोरुह n. *Lotusblüthe* Râǵan. 7,103.

*पयोलता f. *Batatas paniculata* Râǵan. 7,102.

पयोवाह् m. *Wolke.*

*पयोविदारिका f. *Batatas paniculata* Râǵan. 7,103.

पयोवृध्³ Adj. 1) *saftreich, strotzend.* — 2) *fluthend.*

1. पयोव्रत n. *der Genuss von blosser Milch als Gelübde.*

2. पयोव्रत³ Adj. (f. आ) *von blosser Milch sich nährend in Folge eines Gelübdes.* Nom. abstr. पयोव्रतता³ f.

पयोव्रतिका f. = पयोव्रती VP.² 2,144.

*पयोव्रतिज्ञाता f. Bein. des Flusses Sarasvatî Râǵan. 14,21.

पयोव्रती f. N. pr. eines Flusses Râǵan. 14,27.

1. पॄ 1) पिपर्ति, पृणाति, पृणीते, पूर्धि³, पिपीपृहि (! Bhâg. P.); auch Med. *a) füllen,* Med. *sich anfüllen. — b) mit Luft anfüllen, blasen in* (Acc.). — *c) voll machen,* so v. a. *sich ansammeln lassen. — d) sättigen, nähren, laben. — e) Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *reichlich spenden, — verleihen.* पृणत्³ *reichlich schenkend,* so v. a. *freigebig, uneigennützig. — f) Jmd* (Acc.) *beschenken mit* (Instr.). — *g) erfüllen* (einen Wunsch, ein Verlangen). — 2) पूर्यते (पूर्यते³ Çat. Br. 14,4,2,5. episch auch पूर्यति) *a) sich füllen, — mit* (Instr.), *erfüllt —, voll werden, — von* (Instr.). — *b) voll werden* (von einer Zahl). — 3) पूर्त 1) *gefüllt, voll von* (Gen.) Bhâg. P. ed. Bomb. 3,24,32 (°म्रिया bei Burnouf fehlerhaft). — *b) *verdeckt, verhüllt. — c)* in der Verbindung इष्टश्च पूर्तश्च धर्मौ so v. a. इष्टापूर्त. पूर्णाधर्मान् Mârk. P. 66,34 wohl fehlerhaft für पूर्त°. — 4) पूर्ण³ *a) angefüllt, voll* (auch vom Monde), *erfüllt —, voll von* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). वेद° *mit dem* Veda *vollständig vertraut* Hemâdri 1,456,20. — *b) vollständig, vollzählig, voll* (von einer Zahl). — *c) in Fülle vorhanden* 86,17. 173,15. — *d)* von einem Bogen oder einem Pfeile so v. a. *vollkommen gespannt, — angezogen. — e) abgelaufen* (Zeit). — *f) vollbracht, beendigt* (ein Gelübde). — *g) erfüllt, in Erfüllung gegangen. — h) abgemacht, geschlossen* (Vertrag, Verbindung). — *i) befriedigt. — k)* in der Auguralkunde vom Geschrei der Vögel und Thiere *volltönend,* so v. a. *Glück bringend* Varâh. Bṛh. S. 88, 10. Auch vom Thiere selbst gesagt, *wenn es solche Töne von sich giebt,* 47. — *l) *im Stande seiend. — m) *= स्वमुखेच्छावदान्य. — Caus. 1) पारयति 1) *füllen. — 2) *erfüllen* (einen Wunsch). Nur पीपरत् zu belegen. — 2) पूरयति, °ते *a) füllen, voll machen, anfüllen, — mit* (Instr.). — *b)* mit Geräusch (Instr.) *erfüllen;* auch vom Geräusch selbst gesagt. — *c)* einen Laut *voll machen,* so v. a. *verstärken. — d) mit Luft anfüllen, blasen in* (Acc.). — *e)* einen Bogen *vollkommen spannen,* einen Pfeil — *anziehen. — f) vervollständigen, ergänzen* (einen Satz, eine Rede). — *g) voll machen,* so v. a. *vollkommen bedecken, überziehen, bestecken, überschütten, — mit* (Instr.). — *h)* mit Gaben (Instr.) *überschütten, — überhäufen, beschenken. — i) erfüllen* einen Wunsch, ein Verlangen, eine Hoffnung, ein Versprechen u. s. w. — *k)* einen Zeitraum *voll machen,* so v. a. *ablaufen lassen.* — *Desid. पुपूर्षति. — Mit अति (°पूर्यति) *sich stark anfüllen, stark anschwellen.* —

Mit अनु Caus. (°पूरयति) *erfüllen* (einen Wunsch u. s. w.). — Mit अभि 1) *voll machen.* Nur पृणीहि. — 2) °पूर्यते *sich füllen, voll werden;* mit Gen. Spr. 5270. °पूर्ण *voll,* — *von* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). — Caus. °पूरयति 1) *füllen, anfüllen, voll machen, durch Zugiessen ergänzen* Mân. Çr. 1,2,4. — 2) *beladen.* — 3) *überschütten mit* (Instr.). — 4) *reichlich beschenken,* — *mit* (Instr.). — 5) *Jmd erfüllen,* so v. a. *sich Jmds ganz bemächtigen* (von einem Schmerze). — 6) *füllen,* so v. a. *vermehren, steigern.* — 7) *vollbringen, ausführen.* — Mit समभि Caus. (°पूरयति) *füllen, anfüllen mit* (Instr.). — Mit अव, °अवपूर्ण *voll von, angefüllt mit.* — एवावपूर्यते Bṛh. Âr. Up. 1, 5,14 Druckfehler für एवा (एव–आ) च पू°. — Mit आ 1) आपिपर्ति u. s. w. *a) füllen, ausfüllen, ergänzen;* Med. *sich füllen, sich sättigen,* — *mit* (Instr.). — *b) erfüllen* einen Wunsch. — 2) आपूर्यते *a) sich füllen, voll werden, sich anfüllen mit* (Instr. oder Gen.). — *b) an Umfang zunehmen* (vom Körper). — *c) ganz gespannt werden* (vom Bogen). — *d) reichlich versehen sein mit* (Instr.). — 3) आपूर्ण *a) gefüllt, voll* (auch vom Monde), — *von, gefüllt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b)* von einem Geräusch (Instr.) *erfüllt.* — *c) gesättigt.* — Caus. आपूरयति 1) *füllen, anfüllen, voll machen.* — 2) mit Geräusch (Instr.) *erfüllen;* auch vom Geräusch selbst gesagt. — 3) *mit Luft anfüllen, blasen in* (Acc.). — 4) *vollkommen bedecken, bestecken, überschütten,* — *mit* (Instr.). — *Intens. आपोपूर्यते. — Mit समा, °पूर्यते *sich füllen mit, voll werden von* (Instr.). समापूर्ण *voll, ganz* (Jahr). — Caus. °पूरयति 1) *voll machen mit* (Instr.). — 2) *vollkommen spannen* (einen Bogen). — Mit उद् Caus. (उत्पुपूर्यास्) *auffüllen.* — Mit उप (°पृणाघम्) *auffüllen.* — Mit नि (°पृणाति, °पृणुयात्) *niedergiessen,* — *setzen, ausschütten* (technischer Ausdruck beim Manenopfer). Partic. निपृत und *निपूर्त. — *Intens. निपोपूर्यते. — Mit निस्, निष्पूर्त *ausgegossen* MBh. 7,59,16. — Mit परि 1) °पूर्यते *sich füllen, voll werden durch* (Instr.). — 2) परिपूर्ण *a) angefüllt, voll,* — *von* (im Comp. vorangehend). — *b) überdeckt, überzogen mit* (im Comp. vorangehend). — *c) vollständig, vollzählig* 214,20. Hemâdri 1,592,20. 21. *vollkommen, woran Nichts fehlt* (eig. und übertr.). — *d) der es vollauf hat* Spr. 5911. — *e) erfüllt, in Erfüllung gegangen, erreicht.* — Caus. °पूरयति 1) *füllen, anfüllen, voll machen.* °परिपूरित *erfüllt von.* — 2) mit Geräusch (Instr.) *erfüllen;* auch vom Geräusch selbst gesagt. — 3) *füllen,* so v. a. *verstopfen.* — 4) *voll machen,* so v. a. *vollkommen erfüllen, vollbringen* (Kâraṇḍ. 68,19. 82,9), *vom Anfang bis zu Ende durchmachen.* °पूरित Gît. 2,16. — 5) °पूरित *in reichlichstem Maasse vorhanden.* — Mit संपरि, °पूर्ण 1) *erfüllt, in Erfüllung gegangen, erreicht.* — 2) *vollendet* (Wissen). — Mit प्र 1) °पृणाति *füllen, ergänzen.* — 2) °पूर्यते *a) sich füllen, sich anfüllen, voll werden.* — *b) vollständig werden.* — *c) sich erfüllen, in Erfüllung gehen.* — Caus. प्रपूरयति 1) *füllen, voll machen, anfüllen mit* (Instr.) °प्रपूरित *gefüllt mit, voll von* Hemâdri 1,647,13. — 2) mit Geräusch (Instr.) *erfüllen.* — 3) *vervollständigen.* — 4) *Jmd reich machen, Jmd reichlich beschenken mit.* — Mit अभिप्र (°पूर्यते) *sich füllen.* — Mit प्रति *dagegen schenken* ṚV. 7,65,4. — प्रतिपूर्ण 1) *voll* (auch vom Monde), — *von, angefüllt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *befriedigt.* — Caus. °पूरयति 1) *füllen, anfüllen, voll machen.* — 2) *erfüllen* (von einem Geräusche gesagt). — 3) *satt machen, zufriedenstellen, befriedigen.* — 4) *vollbringen, ausführen.* — Mit सम् 1) (संपूर्यते) *sich füllen, voll werden.* — 2) संपूर्ण *a) gefüllt, voll* (auch vom Monde), *angefüllt mit, voll von, vollständig versehen mit* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) voll,* so v. a. *nicht mager.* — *c) voll, ganz, vollständig, voll der Zahl nach, woran Nichts fehlt.* — *d) in reichlichem Maasse vorhanden.* — *e) vollauf habend.* — *f) erfüllt, in Erfüllung gegangen.* — Caus. संपूरयति 1) *anfüllen, voll machen.* — 2) eine Zahl *voll machen.* — 3) mit Geräusch (Instr.) *erfüllen.* — 4) *erfüllen* ein Verlangen.

2. पॄ, पिपर्ति (पीपृहि Bhâg. P.), *पृणाति 1) *hinüberführen,* — *bringen über* oder *zu* (Acc.). — 2) *hinausführen, erretten aus* (Abl.). — 3) *geleiten, beschützen.* — 4) *vorwärts bringen, fördern, unterstützen.* — 5) *Jmd überbieten,* — *treffen.* — 6) *vermögen, im Stande sein;* mit Infin. — Caus. पारयति (episch und ausnahmsweise auch in der Prosa Med.) 1) *übersetzen, hinüberführen, hindurchgeleiten.* — 2) *hinausführen, retten,* — *aus* (Abl.). — 3) *beschützen,* insbes. *am Leben erhalten.* — 4) *über Etwas hinwegkommen, Etwas zu Ende bringen, überwinden.* — 5) *Stand halten, Widerstand leisten;* mit Acc. — 6) *im Stande sein, vermögen, können;* mit Infin. Das Passiv ist durch *können* mit einem Infin. pass. wiederzugeben. — Mit अति 1) *hinüberführen, hindurchgeleiten, übersetzen über* (Acc.). — 2) *übersetzen* (intrans.). — 3) *hinüberkommen über,* so v. a. *erfüllen* (ein Versprechen). — Caus. 1) *hinüberführen, hindurchgeleiten, übersetzen über.* — 2) Med. *erretten* —, *befreien von* (Abl.). — Mit प्र पर्अति *hinüberschaffen über* ṚV. 1,174,9 = 6,20,12. — Mit अप *wegschaffen.* — Mit आ *helfen zu* (Loc.) ṚV. 10,143,4. — Mit उद् Caus. 1) *hinausführen* (an's Ufer). — 2) *erretten* —, *befreien von* (Abl.). — Mit निस् 1) *herausschaffen,* — *helfen aus* (Abl.). — 2) etwa *herauskommen.* — Caus. *herausschaffen,* — *helfen aus* (Abl.). — Mit सम् Caus. *zum Ende* —, *zum Ziele führen.*

3. पॄ, *प्रिपते (व्यापारे). — Mit आ, आपृणोति *sich beschäftigen mit, nachgehen;* mit Dat. आपृत *beschäftigt.* — Mit व्या, °प्रिपते und °पृणुते *beschäftigt sein mit* (°अर्थम्). व्यापृत *beschäftigt mit* oder *bei* (Loc., °अर्थम्, केतोम् oder im Comp. vorangehend) 296,13. — Caus. व्यापारयति *Jmd beschäftigen an, bei* oder *mit, Jmd* oder *Etwas gebrauchen bei* oder *zu* (Loc., Instr. oder °अर्थम्). कस्तम् so v. a. *mit der Hand eine Bewegung machen* Bâlar. 142,17. वाणीम् so v. a. *seine Stimme ertönen lassen* Harshaṅ. 212,16.

पॅर 1) Adj. (f. आ) *a)* örtlich: *weiterhin* —, *ferner gelegen,* — *stehend, jenseitig* (Ufer, Welt), *entfernter,* — *als* (Abl., ausnahmsweise Gen.). Compar. परतर. — *b)* zeitlich: α) *vergangen, früher.* — β) *später, zukünftig, nachfolgend, folgend auf, hinausliegend über* (Abl.). m. so v. a. *Nachkomme.* Compar. पॅरतर. — γ) *der späteste, äusserste, höchste* (Zeit 77,28. Lebensdauer). — *c)* in Bezug auf die Zahl: *hinausgehend über, mehr als* (Abl. oder im Comp. vorangehend) Naish. 12. 106. Auch in Congruenz mit dem Zahlwort: परं शतं *mehr als hundert,* परा: कोट्य: Hemâdri 1,2,5. — *d)* in Bezug auf die Reihenfolge: *nachstehend, dahinterstehend, nachfolgend, folgend auf* (Abl. oder im Comp. vorangehend). पर: पर: *jeder folgende.* — *e)* in Bezug auf den Grad: *vorzüglicher, besser, trefflicher, ärger,* — *als* (Abl., ausnahmsweise im Comp. vorangehend Spr. 2011. 6439). *der vorzüglichste, beste, trefflichste, ärgste, summus.* Compar. परतर mit Abl. — *f) über Etwas* (Abl.) *hinausliegend,* so v. a. *nicht zu erreichen durch.* विज्ञानात् *jenseits der Erkenntniss gelegen.* — *g)* im Gegensatz zu स्व, स्वयम्, आत्मन् α) *fremd,* m. *ein Fremder, ein Anderer.* — β) *feindlich,* m. *Feind, Widersacher, Opponent* (Kâraka 3, 8. — *h) verschieden von* (Abl.). — *i) übriggeblie-*

ben. — k) besorgt um Etwas (Loc.). — 2) m. a) ein nachfolgender Laut. Nur am Ende eines adj. Comp. — b) ein subsidiärer Somagraha. — c) das höchste Wesen, Gott, die Allseele. — d) N. pr. α) verschiedener Fürsten. — β) eines Palastes der Mitravindâ. — 3) f. आ a) die Fremde (!) Karmâs. 52,189. Kern möchte परप्रिया über Alles lieb lesen. — b) *eine best. Pflanze, = वन्ध्यार्कोट-की Râǵan. 3,50. — c) Bez. des Lautes in dem ersten seiner vier Stadien. — d) ein best. Zeitmaass. — e) N. pr. eines Flusses. v. l. पारा, वेणा und वेष्णा. — 4) n. a) die weiteste Ferne. पृथिव्याः परं परात् — गत्वा so v. a. in den entferntesten Winkel der Erde gehend MBh. 5,107,5. — b) Höhepunct. परं गतः auf der Höhe von (Gen.) —, in Bezug auf (Loc.) a. d. H. stehend. — c) das Höchste in metaphysischem Sinne, der höchste Zustand nach dem Tode, vollkommene Erlösung. Auch परन्तरम् und परात्परतरम्. — d) die Zahl 10,000,000,000 VP.² 5,188. Als Bez. des vollen Lebensalters Brahman's VP. 1,3,4. — e) Bez. bestimmter Sâman Kâṭh. 33,6. — f) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) α) Höhepunct, die äusserste Grenze. दश° höchstens zehn. — β) Hauptziel, Hauptzweck, Hauptsache, Hauptbeschäftigung. Wiederzugeben durch ganz beschäftigt mit, ganz aufgehend in, nur bedacht auf (सुख° Çiç. 162, v. l.); vor Allem bestimmt zu, hauptsächlich dienend zu; vor Allem bestehend in, ganz beruhend auf (Gaim. 1,1,17). — γ) die weitere Bedeutung eines Wortes. पाणिशब्दो बाहुपरः so v. a. das Wort Hand bezeichnet in weiterer Bedeutung den Arm. — 5) परम् Adv. a) darauf, später 176,20. — b) mit einem vorangehenden Abl. hinaus über, jenseits, nach (zeitlich). नास्मात्परम् (man hätte मास्मा° erwartet) nicht mehr davon! genug! अतः परम् (einmal परमतः) weiter von hier, von hier an, hierauf, darauf, von nun an, ferner, darüber hinaus, noch immer (291,8). इतः परम् weiter von hier, von nun an. ततः परम् darauf, ततश्च परम् dass. 108,6. Compar. परतरम्. — c) in hohem Grade, über die Maassen. Auch पर°. — d) höchstens, nur, nur noch, nichts als MBh. 13,102,15. Spr. 1070. Bâlar. 79,6. 94,19. न परम् — अपि nicht nur —, sondern auch, परं न — अपि न (Bâlar. 77,10) nicht nur nicht — sondern auch nicht, न परम् — यावत् nicht nur, sondern sogar auch. — e) न — परम् nicht — sondern Prasannar. 16,2. — f) यदि परम् wenn überhaupt, allenfalls. — g) jedoch, allein. परं तु und परं किं तु dass.

परंउरु Adj. (f. °उरी) aussen —, hinten breit.

परउष्णिक् f. ein best. Metrum.

परऋक्शतगाथ Adj. ausser hundert Veda-Versen auch Gâthâ enthaltend.

परंशक्ति f., nur Instr. °क्त्या mit der grössten Kraftanstrengung M. 7,89. 10,118. MBh. 5,173,15. ed. Calc. 7,7041 (v. l. यथाशक्ति).

परंसहस्र Adj. Pl. mehr als tausend MBh. 12,38,24.

परःकृष्ण Adj. mehr als schwarz, — dunkel, überaus dunkel.

परःपुंसी Adj. f. aus dem Kreise der Männer entfernt.

परःपुरुष Adj. über Manneshöhe gehend.

परक am Ende eines adj. Comp. = पर 2) a).

परकथा f. Pl. Reden über Andere 179,15.

परकरगत Adj. in den Händen eines Andern befindlich, in fremden Händen seiend Spr. 1871.

परकर्मन् n. eine Dienstleistung für Andere.

परकर्मनिरत m. Lohndiener.

परकायप्रवेशन n. das Hineinfahren in eines Andern Leib (eine Zauberkraft).

परकार्य n. die Angelegenheit eines Andern, eine fremde Sache.

परकाल Adj. einer späteren Zeit angehörend, später besprochen.

परकीय 1) Adj. (f. आ) a) einem Fremden —, einem Andern gehörig, einen A. betreffend, fremd Spr. 7831. Nom. abstr. °ता f. Kautukas. — b) feindlich. — 2) f. आ eines Andern Weib und ein von Andern abhängiges Mädchen. Nom. abstr. °त्व n.

परकृति f. die That —, die Geschichte eines Andern, ein analoger Fall, Präcedensfall, von einem Andern hergenommenes Beispiel Njâjas. 2,1,63. Gaim. 6,7,26. Kull. zu M. 9,128. Comm. zu Njâjam. 2,1,23.

1. परकृत्य n. eines Andern Sache, — Angelegenheit Spr. 7753.

2. परकृत्य Adj. die Sache des Feindes betreibend, zur feindlichen Partei gehörend Mudrâr. 63,7. °पक्ष die feindliche Partei 36,2 (der älteren Ausg.).

परक्रम m. die Verdoppelung des zweiten Lautes einer Consonantengruppe.

परक्राधिन् m. N. pr. eines Helden auf Seiten der Kuru.

परक्रान्ति f. die grösste Declination, die Neigung der Ekliptik.

परक्षुद्रा f. Pl. die überaus winzigen, kleinen Veda-Verse.

परक्षेत्र n. 1) ein fremdes Feld. — 2) eines Andern Weib. — 3) ein Leib in einem andern Leben P. 5,2,92.

परखातक Adj. von einem Andern gegraben AV. Paric. 42,4.

परगत Adj. bei einem Andern —, bei seinem Nächsten sich findend, — daseiend.

परगामिन् Adj. 1) einem Andern zu Gute kommend. — 2) auf einen Andern sich beziehend (ein Adjectiv).

1. परगुण m. Pl. oder am Anf. eines Comp. die Vorzüge Anderer. °ग्राहिन् d. V. A. anerkennend Spr. 5692.

2. परगुण Adj. (f. आ) einem Andern, dem Feinde Vortheil bringend.

परगुरु m. der Lehrer eines Lehrers Comm. zu Mṛkkh. 47,20. 21.

परगेहवास m. der Aufenthalt in fremdem Hause Spr. 7717.

*परग्रन्थि m. Gelenk.

परचक्र n. das Feindes Heer Hemâdri 1,794,17.

परचित्तज्ञान n. die Kenntniss der Gedanken Anderer.

परचित्ता f. das Denken an —, das Sichkümmern um Andere.

1. परच्छन्द m. der Wille eines Andern.

2.*परच्छन्द Adj. vom Willen eines Andern abhängig.

*परच्छन्दवत् Adj. dass.

परच्छिद्र n. eines Andern Gebrechen, — Blösse.

परज Adj. 1) nachstehend Kâṭh. 36,7. — 2) vom Feinde kommend.

*परज्ञात und *परज्ञित m. Diener.

परज्ञानमय Adj. in der Kenntniss des Höchsten bestehend VP. 2,14,30.

*परञ्ज 1) m. a) Oelpresse. — b) Schaum. — c) Klinge. — d) Schwert. — 2) f. आ der Schall der Instrumente an einem Feste. — 3) n. Indra's Schwert.

*परञ्जन m. Bein. Varuṇa's.

परंजप m. 1) *Bein. Varuṇa's. — 2) N. pr. eines Fürsten, v. l. für पुरंजय VP.² 3,261. 263.

परण 1) Adj. übersetzend in अरित्रपरण. — 2) n. a) Nom. act. Hariv. 16173 fehlerhaft für पारण. — b) N. pr. einer Stadt.

परतःपोष Adj. von Anderen seine Nahrung erhaltend.

परतङ्गण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

परतत्त्वनिर्णय m. (Opp. Cat. 1) und °तत्त्वप्रकाशिका f. Titel zweier Werke.

1. **परतत्त्व** n. *die Norm für eine andere heilige Handlung.*

2. **परतन्त्र** Adj. (f. आ) *von einem Andern abhängig* Vens. 44,16. 17. *einem Andern gehorchend, abhängig von* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Mṛkkh. 29,7.

परतन्त्री Adv. mit कर् 1) *Jmd abhängig machen, seiner Selbstständigkeit berauben.* — 2) *Etwas einem Andern abtreten, verkaufen.*

परतर्कक nnd °तर्कुक m. *Bettler.*

परतल्प m. Pl. *das Weib eines Andern* Âpast.

परतल्पगामिन् Adj. *der das Ehebett eines Andern schändet* Âpast.

परतस् Adv. 1) = Ab.. von पर 1) *e*) *g*) α) und β). — 2) *hinterdrein, weiter fort, in der Ferne, darauf.* इतस्—परतस् *hier — dort.* सप्त पुरुषानितश्च परतश्च so v. a. *sieben Vorfahren und sieben Nachkommen* Gaut. 23,31. Nach einem vorangehenden Abl. *nach* (zeitlich). — 3) *hoch oben; mit einem vorangehenden Abl. hoch über, über* (der Macht, der Würde, dem Range nach).

परतस्त्व n. Nom. abstr. von परतस् *anderswoher, von aussen her.*

परता f. Nom. abstr. zu पर 1) *e*); am Ende eines Comp. zu 4) *f*) β).

परतापन m. N. pr. eines Marut.

परतीर्थिक m. *Anhänger einer anderen Secte, ein Andersgläubiger* Ind. St. 10,257. 274.

परतोषयितृ Nom. ag. *Andere erfreuend* Spr. 3919.

परत्र Adv. 1) *jenseits, in jener Welt.* भीरु Adj. *um das Jenseits besorgt* 211,12. **परत्राय** MBh. 13, 7688 fehlerhaft für परत्र च. — 2) *weiter unten, in der Folge* (in einem Buche).

परत्व n. 1) *das Fernsein.* — 2) *das Hinterdreinfolgen, Nachfolgen.* — 3) *das Vorzüglichersein, — als* (Gen.). — 4) *das Fremdsein* Âpast. — 5) Nom. abstr. zu पर 2) *b*). — 6) Nom. abstr. zu पर 4) *e*) Kâṭh. 33,6. — 7) am Ende eines adj. Comp. Nom. abstr. zu पर 4) *f*) β).

परत्नाकर m. Titel eines Werkes.

परदार m. 1) Sg. (Âpast.) und Pl. *eines Andern Eheweib.* — 2) *Ehebruch* Gaut. 22,29.

परदारपरिग्रह Adj. *Anderer Eheweiber zu Ehebweibern habend* R. 5,14,57.

***परदारिक** fehlerhaft für पारदारिक.

परदारिन् Adj. *mit eines Andern Weibe Ehebruch treibend.* Vgl. पारदारिन्.

परदूषण m. *ein Friedensschluss, bei dem der Feind die Einkünfte des ganzen Landes in Beschlag nimmt,* Spr. 4600.

परदेवता f. *die höchste Gottheit* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,6. °स्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

परदेश m. 1) *ein anderer Ort.* — 2) *die Fremde, das Ausland.* — 3) *des Feindes Land.*

परदोषज्ञ Adj. *die Fehler Anderer kennend* 166,5.

परद्रव्य n. Pl. *fremdes Gut* 140,25. °द्रव्यापहारक Adj. *fremdes Gut entwendend* 204,9.

परद्रोह m. *Feindseligkeit gegen den Nächsten* Spr. 3922.

परद्रोहकर्मधी Adj. *durch die That oder in Gedanken Feindseligkeit gegen den Nächsten an den Tag legend* M. 2,161. 4,177.

परधन n. *eines Andern —, fremde Habe* 104,28.

परधर्म m. 1) *die Pflichten —, pflichtmässigen Beschäftigungen eines Andern, — einer anderen Kaste.* — 2) *die Eigenthümlichkeit eines Andern.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 6,11.

परनिपात m. *das unregelmässige Hinterhergehen eines Wortes in einer Zusammensetzung.*

परनिर्मितवशवर्तिन् m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.* Vgl. परनि°.

परनिर्वाण n. *das höchste* Nirvâṇa, *das Nichts* (buddh.).

परन्तप 1) Adj. *den Feind peinigend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des Manu Tâmasa. — *b*) eines Fürsten der Magadha.

परपक्ष m. 1) *die Partei des Feindes* 156,15. — N. pr. eines Sohnes des Anu. परमेष्ठु v. l.

परपत्नी f. *die Gattin eines Andern, — Fremden.*

परपद n. *die höchste Stellung, die letzte Erlösung.*

परपरिग्रह m. 1) *die Habe eines Andern* Âpast. — 2) *das Weib eines Andern* 190,30. 32.

परपरिभव m. *eine von Andern erlittene Kränkung, — Demüthigung* Mṛkkh. 8,18.

परपरिवाद m. *das Tadeln Anderer* Spr. 3931. Tattvas. 20.

परपाक m. *das Mahl —, der Mittagstisch eines Andern.*

परपारभूत Adj. als Beiw. Vishṇu's VP. 1,15, 56. Wird auf mannichfache Weise erklärt.

***परपिण्डाद** m. *Diener.*

परपुरंजय 1) Adj. *die Stadt (Städte) des Feindes erobernd.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4, 210. 212.

परपुरुष m. 1) *ein fremder Ehemann.* — 2) **der höchste Geist,* Bein. Vishṇu's.

परपुष्ट 1) *Adj. *von einem Andern ernährt.* — 2) m. *der indische Kuckuck.* — 3) f. आ *Weibchen des indischen Kuckucks.* — *b*) *dirne.* — *c*) **eine Parasitenpflanze.* — einer Prinzessin.

परपुष्टमय Adj. (f. ई) *ein vollkommener seiend* Harshaṃ. 90,12.

***परपुष्टमकोत्सव** m. *der Mangobaum.*

परपूर्वत्व n. *das Vorangehen dessen, welch lich folgen sollte,* Sis. zu ṚV. 1,53,9.

परपूर्वा f. *eine Frau, die früher einen Mann hatte.* °पति m. *der Gatte einer Frau.*

परपौरवतनय m. N. pr. eines Sohnes çvâmitra.

परप्रकाशक m. N. pr. eines Autors von tra bei den Çâkta.

***परप्रतिनप्तर्** und ***परप्रपौत्र** m. auf Verständniss von H. 544 beruhende Formen.

परबलीयस् Adj. Pl. *der je folgende* Gaut. 6,20.

परब्रह्मन् n. 1) *das höchste* Brahman Titel einer Upanishad. °ब्रह्मोपनिषद् Cat. 1.

परभाग m. *Obermacht, Oberhand, das ragen über Alle* oder *Alles, der Gipfelpu Vorzüglichkeit.* लब्ध °Adj. *hervorragend üb übertreffend* Kâd. 2,34,23. Davon Nom. abst

***परभाषा** f. *die Sprache der Fremden, eine Sprache.*

परभूत Adj. *nachfolgend* (Wort u. s. w.)

परभूति f. Kathâs. 109,95 fehlerhaft f भूति.

परभूप्रकरण n. Titel eines Werkes.

परभूषण m. v. l. für परदूषण.

परभृत् 1) Adj. *Andere ernährend.* — *Krähe.*

परभृत 1) m. *der indische Kuckuck.* — 2 *das Weibchen dieses Vogels.*

परभृतमय Adj. *ganz aus Kuckucken be* Kâd. 171,24.

परभृत्य Adj. *durch Andere zu ernähren, halten.* Nom. abstr. °त्व n.

परभेदन Adj. *Feinde durchbohrend* Çiç. 2

परमँ 1) Adj. (f. आ) *a*) *der fernste, äus letzte.* — *b*) *der vorzüglichste, ausgezeich höchste, beste, grösste, ärgste, summus.* चेतसा (vgl. परमात्मन् 1) so v. a. *mit ganzem zen,* परमकण्ठेन so v. a. *aus vollem Halse.* vorzüglicher —, *grösser —, ärger als* (Abl.) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) α) *Höhe*

die äusserste Grenze. चतुर्विंशति° *höchstens 24.* — β) *Hauptbestandtheil, das Vorwiegende, Hauptziel, Hauptzweck, Hauptsache.* Wiederzugeben durch *ganz beschäftigt mit, ganz aufgehend in, nur bedacht auf.* — 3) परम् Adv. *ja wohl, schön, gut* (als Bejahung, Einwilligung). — 4) परम° Adv. *in hohem Grade, überaus, sehr.* — 5) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Auttami VP. 3,1,15.

परमक Adj. (f. परमिका) *der vorzüglichste, höchste, beste, grösste, ärgste, summus.*

परमक्रान्ति f. = परक्रान्ति. °ज्या f. *der Sinus der grössten Declination.*

परमक्रोधिन् m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

*परमगव m. *ein vorzüglicher Stier.*

परमगुरु m. 1) *ein Haupt-Guru* (wie der Vater oder Lehrer) Âpast. — 2) = परगुरु und auch *der Lehrer des* परगुरु Comm. zu Mânâk. 47,20.21.

परमचिकित्सक m. *ein vorzüglicher Arzt.*

परमजा f. nach dem Comm. = प्रकृति, aber wahrscheinlich entstellt.

परमज्या, °ज्रिया Adj. *die höchste Obergewalt habend.*

परमणि m. N. pr. eines Prinzen.

परमत n. *die Ansicht Anderer.*

परमतकालानल m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

परमतखण्डनसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परमता f. *die höchste Stellung, oberste Würde, Gipfelpunct.*

परमद m. *die äusserste Stufe des Rausches.*

परमनन्द (परमानन्द?) m. N. pr. eines Lehrers.

*परमत्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.). परमात्र v. l.

परमन्थु oder परमन्यु m. N. pr. eines Sohnes des Kaksheju. v. l. परमर्त.

परमपदनिर्णायक Titel eines Werkes.

परमपदात्मवत् Adj. *dessen Wesen die höchste Stufe* (d. i. *das* Brahman) *ist* VP. 3,17,34.

परमपरम Adj. *der allervortrefflichste, allerhöchste.*

परमपुंस् m. *der höchste Geist,* als Bein. Vishṇu's 105,3.

परमपुरुष m. dass. °पुरुषप्रार्थनामञ्जरी f. und °संहिता f. (Opp. Cat. 1.) Titel zweier Werke.

परमपूरुष m. dass.

*परमब्रह्मचारिणी f. Bein. der Durgâ.

परममहत् Adj. *unendlich gross.*

*परमरस m. *Buttermilch mit Wasser gemischt.*

परमरहस्यवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परमरहस्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad ebend.

*परमराज m. *Oberkönig* L. K. 1027.

परमर्त m. N. pr. eines Sohnes des Kaksheju Hariv. 1,31,17. Vgl. परमन्थु.

परममन्त्र Adj. *die geheimen Pläne Anderer kennend.*

परममभाषण n. *das Verrathen der Geheimnisse Anderer* Ind. St. 15,408.

परमर्षि m. *ein grosser Weiser.*

परमलघुमञ्जूषा f. Titel eines gramm. Tractats.

परमव्योमिक Adj. *im höchsten Himmel weilend* Ind. St. 9,76.

परमसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*परमसर्वत्र Adv. *allüberall.*

परमसिंहपरिव्राजकोपनिषद् f. Opp. Cat. 1 fehlerhaft für परमहंसपरि°.

परमहंस m. 1) *ein Asket der höchsten Ordnung.* — 2) *die Weltseele.* — 3) N. pr. eines Mannes.

परमहंसकवच n., °हंसतन्त्रराग m., °हंसधर्मनिरूपण n., °हंसपटल m. oder n., °हंसपद्धति f., °हंसपरिव्राजकोपनिषद् f., °हंसप्रबोध m. (Bühler, Rep. No. 745), °हंसप्रिया f., °हंससंहिता f., °हंससहस्रनामन् n. Pl., °हंसोपनिषद् f. und °निषद्धृदय n. Titel verschiedener Werke.

परमाक्षर n. nach dem Comm. *die Silbe* ओम् oder *das* Brahman 102,4.

परमाघ्य Adj. *den Namen des Höchsten führend, für das H. geltend.*

परमागमसार Titel eines Gaina-Werkes.

परमाटिक m. Pl. *eine best. Schule des* Jaǵus AV. Paric. 49,2 (neben आटिक). Vgl. परमावटिक.

परमाणु 1) m. *a) ein unendlich kleiner Theil, Atom.* भृत्य° so v. a. *unterthänigster Diener* Harshaṁ. 18,1; vgl. पदातिलघ. Nom. abstr. °ता f. — *b) ein unendlich kleiner Zeittheil.* — 2) n. $^1/_8$ *einer Mora.*

परमाणुकारणवाद m. *Atomistik, das* Vaiçeshika-*System* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,10. 12.

परमाणुमय Adj. *aus Atomen bestehend.*

*परमाणवङ्क m. Bein. Vishṇu's.

परमात्मक Adj. (f. °त्मिका) *der höchste, grösste, summus.*

परमात्मन् m. 1) *die ganze Seele;* nur Instr. *mit ganzer Seele* MBh. 12,228,10. Vgl. परमेण चेतसा unter परम 1) *b*). — 2) *der höchste Geist, die Weltseele, Allseele.* Nom. abstr. °त्मत्व n.

परमात्मप्रकाश m. Titel eines Werkes. °विवरण n. Bühler, Rep. No. 633.

परमात्ममय Adj. (f. ई) [illegible] Man-

shaṁ. 90,16.

*परमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

परमादीश्वर m. N. pr. eines Scholiasten des Âryabhaṭṭa.

परमाद्वैत 1) m. Bein. Vishṇu's. — 2) *n. *die höchste Einheitslehre.*

परमानन्द m. 1) *die höchste Wonne.* — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °सरस्वती und °नन्दाश्रम.

परमानन्दतन्त्र n. Titel eines Werkes.

परमान्न n. *Reis in Milch gekocht.*

परमापक्रम m. = परक्रान्ति.

*परमायुष m. *Terminalia tomentosa.*

परमायुस् Adj. *das höchste Alter erreichend.*

परमार m. N. pr. eines Fürsten.

परमार्थ m. *die höchste —, ganze Wahrheit, der wahre Sachverhalt, Wirklichkeit.* °भाज् Adj. *im Besitz der höchsten Wahrheit seiend* Mahâvîraṁ. 120 s. °र्थात्, °र्थेन, °र्थतस् und °र्थ° *in Wirklichkeit.* Nom. abstr. °ता f.

परमार्थदर्शन m. *ein best.* Samâdhi-Kâraṇḍ. 52,11.

परमार्थधर्मविज्ञप्य m., °र्थनिर्वृतिसत्यनिर्देश m., °र्थप्रकाश m., °र्थप्रदीपिका f., °र्थप्रपा f., °र्थबोध m., °र्थविवेक m., °र्थसंग्रह (Bühler, Rep. No. 459), °र्थसत्यशास्त्र n. (Eitel, Ch. B.), °र्थसार und °र्थस्तुति f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*परमार्हत m. Bein. Kumârapâla's.

परमावटिक m. Pl. *eine best. Schule des weissen* Jaǵus Ârjav. 46,15. Vgl. परमाटिक.

परमासन m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

*परमाह्न m. *ein vorzüglicher Tag.*

परमिक Brahmaṇ. 1,16 fehlerhaft.

परमुखचपेटिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*परमृत्यु (!) m. *Krähe.*

परमेतु m. N. pr. eines Sohnes des Anu. v. l. परमेषु.

परमेश m. *der höchste Herr* als Beiw. Vishṇu's.

परमेशस्तोत्रावलि f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 458.

परमेश्मन् n. fehlerhaft für परवेश्मन्.

परमेश्वर 1) m. *a) ein reicher, vornehmer, hoher Herr, Fürst* Bâlar. 85,9. — *b) der höchste Herr, Gott;* häufig als Beiw. verschiedener Götter und göttlicher Wesen. — *c)* N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1,4528. — 2) f. ई *die höchste Frau,* Bein. der Durgâ und der Sitâ. — 3) n. N. pr. eines Heiligthums des Çiva.

परमेश्वरतन्त्र n. Titel eines Werkes.

परमेश्वरता f. und °त्व n. *Oberherrlichkeit.*

परमेश्वरवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 8,277.

परमेश्वरसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परमेश्वरीय n. *das Werk des* Parameçvara Opp. Cat. 1.

परमेषु m. N. pr. eines Sohnes des Anu. परमेनु v. l.

परमेष्ठ 1) *Adj. *am Höchsten stehend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

परमेष्ठि m. *Oberhaupt* —, *Obergott der* Gaina.

परमेष्ठिगुरु m. *der Lehrer des Lehrers eines Lehrers.*

परमेष्ठिता f. *Oberhauptschaft.*

परमेष्ठिन् 1) Adj. *an der Spitze stehend, der oberste.* — 2) m. *a) Oberhaupt*, Bez. und Bein. verschiedener Götter und göttlicher Wesen. परमेष्ठिनः प्राजापत्यस्य व्रतम् Name eines Sâman. — *b) der Lehrer des Lehrers eines Lehrers.* — *c) ein best. Metrum.* — *d) eine Art Ammonit.* — *e)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) *f. °परमेष्ठिनी *Ruta graveolens* Râgân. 5,63.

परमेष्ठिन (metrisch) Adj. = परमेष्ठिन् 1).

परमेषास m. *ein ausgezeichneter Pfeilschütze* Bhag. 1,17. Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,309,18.

*परमैश्वर्य n. *Oberherrschaft.*

परमोपासक m. *ein eifriger buddhistischer Laienbruder* Harshaṅ. 204,12.

परंपर 1) Adj. *Einer auf den Andern folgend, einander ablösend.* °म् Adv. *Einer nach dem Andern, in steter Folge.* — 2) *m. *a) des Enkels Enkel* oder *der Urenkel mit seinen fernern Nachkommen.* — *b) eine Art Gazelle.* — 3) f. आ *a) eine ununterbrochene Reihe, — Kette, stete Folge.* — *b) Mittelbarkeit.* Instr. *mittelbar.* — *c) * Verletzung, Beschädigung, Tödtung.*

*परंपराक m. *das Schlachten eines Opferthieres.*

परंपराप्राप्त und °परायात Adj. *überliefert.*

परंपरावाहन n. *ein mittelbares Vehikel* (wie z. B. der Träger einer Sänfte, das an einen Karren gespannte Pferd).

परंपरासंबन्ध m. *eine mittelbare Verbindung.*

परंपरित Adj. *eine ununterbrochene Kette bildend, zusammenhängend* Kâvjâpr. 10,9.

परंपरीण Adj. (f. आ) *von den Vorfahren ererbt, — überliefert.*

परयुवतिग Adj. = परदारिन् Varâh. Bṛh. 23(21),5.

परयोषित् f. *das Weib eines Andern* Gaut. 9,48. Ind. St. 15,288.

पररमण m. *ein fremder Liebhaber, ein Nebenmann.*

*पररण n. 1) = पर्वन्. — 2) = पर्णवृन्तरस. — 3) = पर्णसिरा. — 4) = घृतकम्बल.

*पररु m. *eine best. Gemüsepflanze.* v. l. पवरु.

परलूप n. *der nachfolgende, an zweiter Stelle stehende Laut.*

परलोक m. *die jenseitige Welt.* °स्थान n. Çat. Br. 14,7,2,9.

परवत् Adv. *wie ein Fremder.*

परवत्ता f. *das Bereitsein Jmd* (Gen.) *zu Willen sein, — zu gehorchen.*

परवधू f. *das Weib eines Andern* Ind. St. 15, 430.

परवत्स् Adj. *von einem Andern abhängig, zu gehorchen —, zu dienen bereit, — Jmd* (Loc.), *abhängig von* (Instr. oder Gen.), *ganz in der Gewalt von Etwas* (im Comp. vorangehend) *stehend, einer Sache ganz ergeben.*

परवल्लभ m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,176.

परवश Adj. *vom Willen eines Andern abhängig, in der Gewalt eines Andern stehend, übermannt —, ganz beherrscht von Etwas* (im Comp. vorangehend) Kâd. 37,5. 199,23. 215,2. 2,26,21. Harshaṅ. 25,22. °वर्श करु *Jmd übermannen* Kâd. 38,12.

परवशातेप m. in der Rhetorik *eine versteckte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, indem man sich als ganz in der Gewalt eines Andern darstellt.*

परवश्य Adj. = परवश. Nom. abstr. °ता f.

1. परवाच्य n. *der Fehler eines Andern.*

2. परवाच्य Adj. *dem Tadel Anderer unterliegend, dem Gerede Anderer ausgesetzt.* Nom. abstr. °ता f.

*परवाणि m. 1) *Richter.* — 2) *Jahr.* — 3) N. pr. des von Kârttikeja gerittenen Pfaues.

परवाद् m. 1) *das Gerede der Andern, Gerücht, üble Nachrede.* — 2) *Einwendung, Einwurf, Controvers.*

परवादिन् m. *ein Andersgläubiger* Ind. St. 14, 383.

परवित्त n. *fremde Habe* R. Gorr. 2,109,35 (परिवित्त gedr.).

परविप्रतिषेध m. *ein Conflict zweier Bestimmungen, bei dem die folgende die vorangehende aufhebt.*

परवीरहन् Adj. *feindliche Helden tödtend.*

परवेश्मन् n. 1) *eines Andern Haus* Varâh. Jogaj. 5,11. — 2) *das Haus —, der Sitz der Allseele* Ind. St. 2,91 (°मेश्मन् Hdschr.).

परव्याक्षेपिन् Adj. *Feinde zerstreuend* Mahâvîraṅ. 105,19.

*परव्रत m. Bein. Dhṛtarâshṭra's.

परश n. *eine Art Edelstein.*

परशक्ति m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

परशरीरावेश m. = परकायप्रवेशन.

*परशव und *°शव्य Adj. von परशु.

परशिव m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

1. परशु m. 1) *Beil, Axt des Holzhauers, Streitaxt.* परशुवृक्ण Adj. *mit einem Beile abgehauen.* — 2) *der Donnerkeil.* — 3) N. pr. eines Fürsten. — 4) ṚV. 3,53,22. Çat. Br. 14,9,4,26 und Âçv. Gṛhj. 1, 15,3 fehlerhaft für पर्शु.

2. परशु AV. 7,28,1 = पर्शु.

परशुक m. = 1. परशु 1) Hemâdri 2,*a*,127,12.

परशुचि m. N. pr. eines Sohnes des Manu Auttama.

*परशुधर m. Bein. Gaṇeça's.

परशुमत् Adj. *mit einer Axt versehen.*

परशुराम m. 1) Bein. Râma's, des Sohnes des Gamadagni. — 2) N. pr. eines Fürsten und eines Autors.

*परशुरामक m. = परशुराम 1).

परशुरामजयन्ती f. *der dritte Tag in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha Verz. d. Oxf. H. 284,*b*,5.

परशुरामप्रकाश m. und °रामप्रताप m. Titel zweier Werke.

परशुराममिश्र m. N. pr. eines Mannes.

परशुरामसूत्र n. Titel eines Werkes.

*परशुल Adj. von 1. परशु gaṇa सिध्मादि in der Kâç.

परशुवन n. *eine best. Hölle.*

परशुहस्ता f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

परश्चत्वारिंश Adj. Pl. *mehr als vierzig.*

परश्री f. *das Glück Anderer* Ind. St. 15,430.

परश्वध m. (adj. Comp. f. आ) *Beil, Axt.*

परश्वधिन् Adj. *mit einer Axt versehen.*

परश्वन् (Comm.) oder °श्वत् m. *eine Art Schlange* (nach dem Comm.). Vgl. परस्वत्.

परश्वस् Adv. *übermorgen.* Auch °श्वो ऽकृनि.

परःशत 1) Adj. (f. आ) *a)* Pl. *mehr als hundert.* — *b) mehr als 100* (Verse) *enthaltend.* — 2) Pl. (wohl n.) mit Gen. *mehr als 100.*

परःशतगाथ Adj. = परश्चत्गाथ.

*परःश्वस् Adv. = परश्वस्.

परःषष्ट Adj. Pl. *mehr als sechzig.*

परस् 1) Adv. *a) darüber hinaus, weiter, weiterhin, jenseits, weit weg, weg, entfernt.* — *b) in Zukunft, nachher.* — 2) Praep. *a)* mit Acc. *jenseits, hinaus über, mehr als.* — *b)* m. Instr. *a) hinaus über, hinwärts von, höher —, mehr als.* परस् हनो

und एना परँः dass. — β) *ohne.* — c) mit Abl. α) *hinaus über, jenseits von.* एना परँः dass. — β) *ohne, mit Ausschluss von.* — d) mit Loc. in der Verbindung त्रिंशति त्रिंपस्परँः *drei über dreissig* ṚV. 8,28,1.

परसंचारक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*परसंज्ञक m. *die Seele.*

परसवर्ण Adj. *mit dem nachfolgenden Laute homogen.*

परसवर्णी Adv. mit भू *mit dem nachfolgenden Laute homogen werden.*

परसस्थान Adj. (f. आ) = परसवर्ण.

परसात् Adv. mit कर् *einem Andern (Mann) übergeben, verheirathen* (ein Mädchen).

परसामन् Adj. ungenau für परःसामन्.

परसेवा f. *Fremdendienst.*

परस्तरँम् und °तरँाम् (Âpast. Çr. 9,1,18) Adv. *weiter weg.* परस्तरां परस्तराम् *immer weiter.*

परँस्तात् Adv. Praep. (mit Gen.) 1) *jenseits, — von, darüber hinaus, weiterhin, hinwärts.* — 2) *vom ferner Liegenden an, von oben, von vorn* oder *von hinten.* — 3) *weiterhin, abseits.* — 4) *unter* (örtlich). — 5) *in der Folge, nachher, später, nach* (zeitlich). परस्तादवगम्यत एव *was da folgt, erräth man schon.* — 6) *seither* (?). — 7) *über* (dem Range nach).

परस्तात्त Adj. *nachfolgend.*

परस्त्री f. *eines Andern Weib* und *ein unverheirathetes Mädchen, das von einem Andern* (Vater u. s. w.) *abhängig ist.*

परस्थान n. *die Fremde* 155,1.

परँस्प 1) Adj. *schützend.* — 2) n. *Schutz.*

परस्पर्त्र n. *Schutz.*

परस्पर 1) m. Pl. (nur einmal) *Einer wie der Andere.* — 2) Adj. (f. आ) *beiderseitig* Bhaṭṭ. — 3) °परम् Acc. und Adv. *einander, mit —, gegen —, unter —, auf —, zu einander, gegenseitig, beim Einen wie beim Andern* (Bhâg. P. 1,8,9). — 4) °परेण *von —, mit —, durch einander.* — 5) °रात् *von dem Einen und vom Andern.* — 6) °परस्य *Einer des Andern.* — 7) °परतस् *Einer durch den Andern.* — 8) am Anf. eines Comp. in den Bedeutungen 3) 4) 5) und 6) — 9) am Ende eines adj. Comp. अविज्ञात° Pl. *sich gegenseitig nicht kennend.* — 10) f. आ Kathâs. 103,38 fehlerhaft für पंपरा.

परस्पराव्यावृत्ति f. *das sich gegenseitig Ausschliessen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,21.

परस्परामिषता f. *gegenseitiges Beutesein* Spr. 3943.

1. परस्पराश्रय m. *gegenseitige Abhängigkeit,* so v. a. *ein Schluss von A auf B und von B auf A* Müller, SL. 196. Insbes. Bez. *eines best. Fehlers der Argumentation, wenn man nämlich die Wahrheit einer Behauptung A durch die unerwiesene Behauptung B und die Wahrheit dieser wiederum durch die unerwiesene Behauptung A zu beweisen versucht.*

2. परस्पराश्रय Adj. *gegenseitig* Ragh. 3,24.

परस्पाँ m. *Beschützer, Beschirmer.* परस्पाँ Du., परस्पायाः (d. i. °पै) इति Âpast. Çr. 15,14,1. Mân. Çr. 4,4. Vgl. परस्पाँ.

परस्फान AV. 19,15,3 Lesart der Hdschrr. st. गयस्फान.

परस्मैपद n. *die auf einen Andern bezügliche Wortform, die Personalendungen der activen Verbalform.*

परस्मैभाष 1) Adj. = परस्मैपदिन् Mahâbh. 6,87, *a.* — 2) f. आ = परस्मैपद.

परस्पाँ m. TBr. 2,8,8,3. 3,7 fehlerhaft für परस्पाँ. परस्पाँयाः Taitt. Âr. 4,11,2. 3 fehlerhaft für परस्पायै.

1. परस्व n. Sg. und Pl. *fremdes Eigenthum.* °हृत् und °स्वादायिन् Adj. *fr. E. entwendend,* °स्वोपजीविन् Adj. *auf Kosten Anderer lebend,* °अप m. und °हरण n. *das Entwenden von fremdem Eigenthum.* °स्वेहा f. *das Begehren nach fr. E.* H. 431.

2. परस्व Adj. (f. ई) Mantrabr. 1,6,28 nach dem Comm. = सर्वस्वभूत.

परँस्वत् m. *der wilde Esel* AV. Paipp. 19,13,3. Nâsam. 9,4,18. Vgl. पारस्वत्.

परःसहस्र und परँःसहस्र Adj. (f. आ) Pl. *mehr als tausend.*

परँःसामन् Adj. *überschüssige* Sâman *habend;* m. Pl. Bez. *bestimmter Opfertage.*

परहंस m. *ein Asket der höchsten Ordnung.*

परहन् m. N. pr. eines Fürsten.

परहित n. *das Wohl Anderer* 169,23. 24. °ग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परहितरक्षित m. N. pr. eines Gelehrten.

परँा Adv. *weg, ab, fort, hin, per-.* Nur in Verbindung mit Verbalformen und in Zusammensetzungen mit Substantiven.

परँाक् s. u. परँाञ्च्.

पराकँ 1) *Ferne.* Nur Loc. *in der Ferne* und Abl. *aus d. F., fern.* — 2) m. *a) ein best.* Trirâtra. — *b) eine best. Kasteiung.* — *c) *Schwert.* — *d) *eine best. Krankheit.* — *e) *ein best. Thier.* — 3) *Adj. *winzig.*

पराकँात्तात् Adv. *aus der Ferne.*

पराकाश m. *eine ferne Aussicht,* — *Erwartung.* Nur in der Verbindung आशापराकाशँा.

पराक्त n. *Nichtwiederkehr.*

*पराकपुष्पी f. *Achyranthes aspera* Râǵan. 4,91.

पराक्रम m. 1) Sg. und Pl. *muthiges, kräftiges Auftreten, Anstrengung, Muth, Macht, Kraft, Gewalt* (auch von einem Bogen). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) **das Hinaustreten.* — 3) N. pr. *a)* eines Fürsten der Vidjâdhara. — *b)* eines Helden auf Seiten der Kuru.

पराक्रमकेसरिन् m. N. pr. eines Prinzen.

पराक्रमवत् Adj. *mit Muth —, mit Kraft ausgestattet.*

पराक्रमिन् Adj. *Muth —, Kraft an den Tag legend.*

पराक्रान्त 1) Adj. s. u. क्रम् mit परा. — 2) n. = पराक्रम 1) Bhaṭṭ. 8,93.

पराक्रान्तर् Nom. ag. = पराक्रमिन्.

पराग m. 1) Sg. und Pl. *Blüthenstaub.* — 2) *Staub* überh. — 3) **wohlriechender Puder.* — 4) **Sandel.* — 5) **Sonnen-* oder *Mondfinsterniss.* — 6) **Berühmtheit.* — 7) **Unabhängigkeit.* — 8) *N. pr. eines Berges.

*परागत्तर् Nom. ag. als Erklärung von परायँति Sâj. zu ṚV. 9,71,7.

*परागपुष्प m. *eine Art* Kadamba Râǵan. 9,104.

परागम m. *die Ankunft —, der Einfall eines Feindes.*

परागदृश् Adj. *dessen Auge auf die Aussenwelt gerichtet ist.*

परागवसु Adj. *Güter fortnehmend.*

पराघातन n. *Richtplatz, Schlachthaus* Karaka 1,25.

पराङ्गावृत्त Adj. *auf der Flucht begriffen* Âpast.

पराङ्गशपाङ्कापञ्चाशत् f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पराङ्ग m. *Hinterkörper.*

*पराङ्गद् m. Bein. Çiva's.

पराङ्गना f. Spr. 4915 fehlerhaft für वाराङ्गना.

*पराङ्गव m. *das Meer.*

परँाञ्चनस् Adj. *dessen Sinn rückwärts gewandt ist.*

पराङ्मुख 1) Adj. (f. ई) *a) dessen Gesicht abgewandt ist, den Rücken kehrend, — Jmd* (Gen.), *fliehend vor* (Abl.). Adv. °मु. — *b) abgewandt* (Blick). — *c) sich abwendend von,* so v. a. *abgeneigt, Nichts wissend wollend von, sich nicht weiter kümmernd um, meidend.* Die Ergänzung im Loc., Gen., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend. — *d) widrig, ungünstig* (Schicksal u. s. w.). — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Zau-*

berspruch. — 3) wohl n. *das Sichzurückziehen.*

पराञ्चुखता f. *das Abgewandtsein des Gesichts.*

पराञ्चुखत्व n. *Abgeneigtheit, Widerwille,* — *gegen* (im Comp. vorangehend).

पराञ्चुखय्, °यति *umwenden.*

1. पराञ्चुखी Adj. f. s. पराञ्चुख.

2. पराञ्चुखी Adv. 1) mit कर् *in die Flucht schlagen.* — 2) mit भू *a) das Gesicht abwenden, den Rücken kehren, fliehen.* — *b) sich von Jmd abwenden, von Jmd* (Gen.) *Nichts wissen wollen.* — *c) sich widrig —, sich ungünstig zeigen* (vom Schicksal).

पराच s. पराचैस्.

*पराचित m. *Sclave, Diener.*

पराचीन 1) Adj. *a) abgewandt, nach der entgegengesetzten Richtung gewandt.* पराचीनपाणि Adj. *die Rückseite der Hand nach unten richtend* Denker, Pind. 21,2. — *b) jenseits befindlich,* — *gelegen.* — *c) sich nicht kümmernd um, gleichgültig gegen* (Abl.). — *d) verkehrt, unpassend, ungehörig* Harshak. 143,23. — 2) °म् Adv. *a) darüber hinaus, weg von* (Abl.). — *b) vorzeitig.* — *c) nach* (zeitlich, mit Abl.). — *d) mehr* (der Zahl nach).

पराचीनरात्र n. *die zweite Hälfte der Nacht* Âpast. Çr. 8,11,17.

पराचैस् Adv. *abseits, beiseite, weg.*

पराजय m. 1) *das Kommen um Etwas, Verlust, Einbusse;* die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Niederlage, das Unterliegen* (im Streite, Processe). — 3) *Besiegung, das Herrwerden —, Sieg über;* das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend.

पराजित् m. N. pr. eines Sohnes des Rukmakavaka.

पराजिन् in *आरुणा°.

पराजिष्णु Adj. 1) *unterliegend* in अ° — 2) *siegreich.*

पराञ्च् 1) Adj. (f. पराची, Nom. n. पराक् und पराङ्) *a) hinwärts gerichtet, weggekehrt, abgewandt, hinwärts gehend, jenseits gelegen von* (Abl.), *den Rücken bietend, ein Anderes hinter sich habend, hinter einander stehend, sich abwendend von* (Abl.), *sich entziehend.* — *b) verkehrt.* — *c) sich entfernend, nicht wiederkehrend, dahin gegangen, ein für alle Male abgethan, unwiederbringlich.* — *d) nach einander folgend, nachfolgend* (mit Abl.). — *e) auf die Aussenwelt gerichtet* (Sinne). — 2) n. *der Körper* Bhâg. P. 4,11,10. — 3) Adv. *a)* पराक् α) *abgewandt* Kâtj. Çr. 8,3,32. — β) *nach vorn* Bhâg. P. 5,5,31. — *b)* पराङ् *auf die Aussenwelt.*

*पराञ्चन n. *das Abbeugen.*

पराञ्चिन् Adj. *nicht wiederkehrend.*

*पराञ्ज m. 1) *Oelpresse.* — 2) *Schaum.* — 3) *Klinge.*

*पराञ्जन n. Taik. fehlerhaft für पत्राञ्जन.

*पराण् Adj. P. 8,4,20, Sch.

पराणुत्ति f. *Abtreibung, Vertreibung.*

पराणुदे Dat. Infin. zu 1. नुद् mit परा ṚV. 1,39, 2. 8,14,9.

परातंस in अ° (Nachtr. 3).

परातरम् Adv. *weiter weg.*

परात्परगुरु m. *der Lehrer des Lehrers des Lehrers eines Lehrers.*

*परात्प्रिय m. *eine Grasart.*

1. परात्मन् m. *der höchste Geist, die Allseele.*

2. परात्मन् Adj. *den Körper für die Seele haltend.*

परात्रिंशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 460.

परादृ Adj. *hingebend, preisgebend;* mit Acc.

*परादन m. *ein persisches Pferd.*

परादान n. *das Hingeben.*

परादेवी f. *eine Form der* Devî.

परादे Dat. Inf. zu 1. दा mit परा ṚV. 7,19,7.

*पराधि m. *Jagd.*

पराधीन Adj. (f. आ) 1) *von einem Andern abhängig, abhängig von* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. — 2) *ganz in Anspruch genommen von, beschäftigt mit, nur bedacht auf* (im Comp. vorangehend) Râǵat. 6,9. Kâd. 204,15. Chr. 295,19 (im Prâkrit).

परानन्द m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

*परानसा f. *ärztliche Behandlung, Heilung.*

1. परान्त m. *das äusserste Ende, der schliessliche Tod.* °काले.

2. परान्त m. Pl. N. pr. eines Volkes. Auch *°क.

1. परान्न n. *die Speise eines Andern, fremde Speise* zu Spr. 1596.

2. परान्न m. *Diener.*

*पराप n. = परा + अप् *Wasser.*

परापर n. 1) *das Entferntere und Nähere.* — 2) *das Frühere und Spätere (Ursache und Wirkung).* — 3) *das Höhere und Niedere, Bessere und Schlechtere.* — 4) *Grewia asiatica.*

*परापरगुरु m. *ein um mehrere Generationen älterer Lehrer.* Vgl. परात्परगुरु.

परापरण in अपरापरण.

परापरता f. *der höhere und niedere Grad, Absolutheit und Relativität.*

परापरत्व n. 1) *Priorität und Posteriorität.* — 2) *Absolutheit und Relativität.*

परापरेश m. Bein. Vishṇu's VP.² 5,214. Vgl. परावरेश.

परापरेतर् Nom. sg. *der nach dem Andern —, in seiner Reihe hingeht* (in jene Welt).

परापवन n. *das durch Reinigung Beseitigen* Comm. zu Âpast. Çr. 1,20,7.

परापातिन् Adj. *abfliegend, sich ablösend* Âpast. Çr. 7,2,4.

परापौतुक Adj. *vor der Zeit abgehend, abortiv.*

परापावम् Absol. *durch Reinigung beseitigend* Âpast. Çr. 1,7,10.

परापुर् f. *ein grosser Leib* (Comm.).

परापूजा f. Titel eines Vedânta-Werkes.

पराप्रवेशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 461.

पराप्रासादमन्त्र m. *ein best. mystisches Gebet.*

परावत्व n. Du. Name zweier Sâman. पारवव v. l.

पराभव m. 1) *Weggang, Trennung.* — 2) *das Verschwinden, zu Ende Gehen, zu Schanden Werden.* — 3) *Niederlage, eine Demüthigung —, eine Kränkung, die man erleidet,* — *von Seiten von* (Instr. oder Abl.). — 4) *das 40ste oder 14te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

पराभाव m. *Niederlage.*

पराभावन n. *das Unterdrücken* Comm. zu Âpast. Çr. 5,15,3.

पराभावुक Adj. *dem Untergang entgegengehend.*

पराभित्त Hariv. 14533 fehlerhaft für पर्णभित्त.

पराभुवे Dat. Inf. von 1. भू mit परा AV. 1,29,4.

पराभूति f. *Niederlage, eine Demüthigung —, eine Kränkung, die man erleidet,* — *von Seiten von* (Abl. oder im Comp. vorangehend).

परामर्श m. 1) *das Packen an.* केश° *an die Haare.* — 2) *das Spannen* (eines Bogens). — 3) *Leidzufügung, eine an Jmd verübte Gewalt, Angriff auf Jmd* oder *Etwas* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend), *Schädigung* Kâd. 118,16. — 4) *das Sichbeziehen —, Hindeuten auf.* — 5) *das sich zur Erinnerung Bringen, das Sichvergegenwärtigen.* — 6) *Reflexion, Betrachtung.*

*परामर्शन n. = परामर्श 5).

परामर्शवाद m. (Opp. Cat. 1), °हेतुविचार m. und °वादार्थ m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

°परामर्शिन् Adj. *sich beziehend —, hindeutend auf.* Nom. abstr. °र्शित्व n.

1.*परामृत n. *Regen.*

2. परामृत Adj. *der den Tod besiegt hat, keinem fernern Tode mehr unterworfen* Kaivaljop. 4.

ण 1) n. *a) das Weggehen, Hingang.* — *b) g des Hinganges.* — *c) das letzte —, höch-, die letzte Zuflucht, Zuflucht.* स्वर्ग (स्वयं aft MBh. 6,3929) कृत्वा परायणम् so v. a. *n Himmel vor Augen habend* MBh. 6,88,43. *er Inbegriff von Etwas, Hauptsache, sum-* *e) das Bestimmende von Etwas* (Gen.) 82. — *f)* in der Med. so v. a. *Haupt —, rmittel* Karaka 6,24. — *g)* am Ende eines mp. (f. आ) *Hauptziel, Hauptzweck, Haupt-Hauptbeschäftigung.* Wiederzugeben durch *ganz widmend, mit allem Eifer oblie-ich — angelegen sein lassend, ganz auf-in, ganz in Beschlag genommen von.* द्- v. a. *ganz auf den Stock* (als Stütze) *an-n* Lalit. 226,9. Nom. abstr. °ता f. Da-,8. — β) *sich ganz beziehend auf, nur — nd.* — *h) ein best. Werk* 239,1. — *i) *a s order or division.* — 2) Adj. (f. आ; die lt des Adj. oft n.) *a) heftig, stark* (Schmerz). *ie letzte Zuflucht seiend für* (Gen.) 77,8. — *Hauptsache seiend von* (Gen.). — *d) führend* .), *bewirkend.* — *e) abhängig von* (Gen.). *ch ganz in Etwas* (Acc.) *fügend.* — 3) m. ines Schülers des Jâgñavalkja. — Statt ायणकृता Pañcat. 126,2 liest ed. Bomb. .11 गणेऽपधानवर्तिकृता.

णावत् Adj. *den Höhepunkt einnehmend,* .

त Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ति Adj. nach Sâj. = परागत्तर्.

त्त Adj. (f. आ) *von einem Andern abhängig, g —, ganz übermannt von* (im Comp. vor-ad) Kâd. 171,10. 173,15. Bâlar. 101,10.

स् m. Bein. Brahman's.

Adv. *im drittletzten Jahre.*

त्व Adj. von परारि.

क m. oder °का f. *Lauch.*

m. *Momordica Charantia.* Vgl. पवारु.

क m. *Stein, Fels.* Vgl. पवारुक.

न m. N. pr. eines Mannes.

m. 1) *der hohe Vortheil, die grosse Be-* . — 2) *eines Andern Sache, — Angelegen-Nutzen.* — 3) euphem. so v. a. *Beischlaf.*

र्थम्, °र्थे und °र्थ° *für einen Andern, für* — 5) परार्थम् *in Bezug auf das Fernere.* l mit पदार्थ verwechselt.

Adj. *ein Anderes zum Zweck habend, um dern willen geschehend, für Andere da-durch Anderes bedingt.* Nom. abstr. °ता f. (Mahâvîrak. 10,6) und °त्व n.

परार्थक Adj. = 2) परार्थ. Nom. abstr. °त्व n.

परार्थवादिन् Adj. *für einen Andern redend* (vor Gericht), *Stellvertreter* 214,6. 8.

परार्थिन् Adj. *nach dem Höchsten strebend.*

परार्ध 1) m. *die entferntere —, jenseitige —, andere Seite* oder *Hälfte.* — 2) m. n. *a) die grösste Zahl* (100,000,000,000,000,000) Spr. 7710. — *b) die Hälfte des äussersten Lebensalters* Brahman's, *fünfzig Jahre* Brahman's. — 3) Adj. fehlerhaft für परार्ध्य.

परार्धक *die eine Hälfte von Etwas.*

परार्ध्य 1) Adj. (f. आ) *a) auf der entfernteren —, jenseitigen —, anderen —, folgenden Seite* oder *Hälfte befindlich.* — *b) der Zahl nach am Fernsten stehend, möglichst viel zählend.* — *c) der Würde, der Qualität nach am Höchsten stehend, am Meisten geltend, der vorzüglichste, ausgezeichnetste, schönste, beste.* — *d) vorzüglicher als* (Abl.). — 2) n. *das Maximum.* Nur am Ende eines adj. Comp. — 3) fehlerhaft für परार्ध.

*परार्बुद m. *ein fliegendes leuchtendes Insect.*

परार्वत् f. *die Ferne.*

*परावत m. *Grewia asiatica.*

परावत्त् Adj. *voller Seligkeit* (Welten) Âpast.

परावपिष्ठ Adj. in अति° (Nachtr. 3).

परावर Adj. (f. आ) 1) *der entferntere und nähere, frühere und spätere, höhere und niedere, Alles umfassend;* n. *das Entferntere und Nähere, Frühere und Spätere, Ursache und Wirkung, Grund und Folge, der ganze Umfang eines Begriffs.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *jeder nachfolgende.* — 3) *vom Frühern zum Spätern übergehend, überliefert.*

परावरत्व n. *das höher und niedriger Sein.*

परावरार्ध्य Adj. Pl. *von den kleinsten bis zu den grössten.*

परावरेश m. Bein. Vishṇu's VP. 6,5,85. Vgl. परापरेश.

परावर्त m. *Tausch* Hem. Par. 2,326.

परावर्तन n. *das Sichumwenden.*

परावर्तिन् in अ° (Nachtr. 3).

परावर्य Harîv. 7202 fehlerhaft für पारावर्य.

परावसु 1) Adj. *Reichthum abtreibend.* — 2) m. *a) das 40ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *b)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) eines Sohnes des Raibhja.

परावक् m. Bez. *eines der sieben Winde.*

परावाक् m. *Widerspruch.*

*पराविद्ध m. Bein. 1) Vishṇu's. — 2) Kubera's.

परावृङ् m. *ein Verstossener, Auswürfling.*

परावृत् m. N. pr. eines Sohnes des Rukmakavaka.

परावृत्त 1) Adj. s. u. वर्तृ mit परा. — 2) n. *a) *das Sichwälzen* H. 1245. — *b)* fehlerhaft für पुरावृत्त Z. d. d. m. G. 7,311, N. 2.

परावृत्ति f. 1) *Wiederkehr* in अ° (Nachtr. 3). — 2) *das Abprallen, Verfehlen der Wirkung.* — 3) *Vertauschung, Verstellung* Spr. 7650.

*परावेदी f. = बृहती.

परावेध m. *Wurfweite.*

पराशक्ति f. *eine Form der* Çakti *bei den* Çâkta.

पराशर् m. 1) *Zerstörer.* — 2) *ein best. wildes Thier* (°सर् geschr.). — 3) N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.*

पराशरतन्त्र n., °शरधर्म m. und °शरपुराण n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पराशरभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

पराशरमाधवीय n., °शरवंशवर्णन n., °शरविजय m., °शरसंपात m., °शरस्मृति f. und °संग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*पराशरिन् m. = पाराशरिन्.

पराशरेश्वर m. Name eines Liṅga.

पराशरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पराशरोपपुराण n. Titel eines Upapurâṇa Opp. Cat. 1.

पराशस् f. etwa *Verwünschung* TBr. 3,7,12,4.

*पराशातयितर् Nom. ag. als Erklärung von पराशार.

1. पराश्रय m. 1) *die Abhängigkeit von Andern.* — 2) *eine Zuflucht der Feinde.*

2. पराश्रय 1) Adj. *sich an ein Anderes anschliessend, von Andern abhängig.* — 2) *f. आ *Schmarotzerpflanze.*

पराश्रित 1) Adj. = 2. पराश्रय 1). — 2) m. *Diener.*

परास 1) m. *Wurfweite.* — 2) *n. *Zinn.*

परासङ्ग m. *das Anhängen.*

*परासन n. *Blutbad, Metzelei.*

°परासिन् Adj. *werfend, Wurfweiten messend.*

परासु Adj. (f. eben so) 1) *dessen Lebensgeister davongehen, sterbend, moribundus, dem Tode verfallen.* — 2) *dessen Lebensgeister davongegangen sind, leblos, todt.*

परासुकरण Adj. *todt machend, todbringend.*

परासुता f. und परासुत्व n. 1) *Abgespanntheit des Geistes, Apathie.* — 2) *Todesnähe* Harshaṅ. 123,23.

परासेध m. *Haft, Gefängniss.*

*परास्कन्दिन् m. *Räuber.*

परास्तोत्र n. Titel eines Werkes.

परास्य oder परास्य Adj. *wegzuwerfen.*

*पराक् m. *der folgende Tag.*

पराकृति f. *das im Widerspruch Stehen.*

पराह्ण m. *Nachmittag.*

पराह्ण fehlerhaft für पराह्ण. Nach den Grammatikern = परागतमकः.

परि 1) Adv. *a) rings, ringsum, umher* zu Spr. 867. — *b) ringsum, hier und dort,* so v. a. *reichlich* ṚV. 7,3,7. Häufig am Anf. eines Comp. als Ausdruck *der Fülle, des vollen Maasses, des hohen Grades.* — 2) Präp. *a)* mit Acc. α) *um* (örtlich und zeitlich). — β) *gegen, nach — hin, entgegen, gegenüber.* — γ) *hinaus über, mehr als.* — δ) **gegen,* so v. a. *in Bezug auf Jmd.* — ε) **zu Theil.* Mit अस् oder भू *Jmd zu Theil werden.* — ζ) *in distributiver Bed. वृक्षं वृक्षं परि सिञ्चति (nicht परिषिञ्चति) *Baum für Baum.* — *b)* mit Abl. α) *von — her, von — weg, aus — her.* — β) **um — herum,* so v. a. *ausserhalb, mit Ausschluss von, bis auf.* Auch verdoppelt. — γ) *nach Ablauf von.* — δ) *in Folge —, aus Anlass von, wegen.* — ε) *gemäss, nach, secundum* Pâr. Gṛhj. 2,11,12 (vgl. Âçv. Çr. 6,12,12). — *c)* **am Anf. und am Ende eines adv. Comp. *ausserhalb, mit Ausschluss von, bis auf.* — *d)* **am Anf. eines adj. Comp. *gegen* (als Ausdruck der Abneigung u. s. w.).

परिंश m. *das Beste von* (Gen.).

*परिकथा f. *eine Art Erzählung.*

परिकन्दल Adj. (f. आ) *strotzend von* (im Comp. vorangehend) Buddh. 88,24.

*परिकम्प m. 1) *heftiges Zittern.* — 2) *grosse Furcht.*

परिकम्पिन् Adj. *heftig zitternd.*

परिकर m. (adj. Comp. f. आ) 1) Sg. und Pl. *Gefolge, Dienerschaft* Bâlar. 161,4. — 2) Sg. und Pl. *Beistand, Hülfsmittel* 311,12. °भूत Adj. *auxiliaris* Comm. zu Ârjabh. S. 2, Z. 5. — 3) *Zubehör, Zuthat* Spr. 7260. Hemâdri 1, 481, 5. — 4) *Menge, Schaar* Bâlar. 178,6. — 5) *ein Gürtel, vermittelst dessen das Gewand aufgeschürzt wird.* परिकरं बन्ध् oder कृ *sich gürten zu,* so v. a. *sich anschicken —, Anstalten treffen zu* (Loc. oder Infin.). Daher bei den Lexicographen = आरम्भ, समारम्भ. — 6) in der Dramatik *Andeutungen der kommenden Handlung, die Keime des sogenannten Samens* (बीज) *im Schauspiel.* — 7) in der Rhetorik *die Anwendung spielender Beiwörter* Kâvjapr. 10,32. — 8) **Untersuchung, Kritik.*

परिकरत्रितय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परिकरित Adj. *begleitet von* (Instr.) Vikramâṅkaḱ. 6,92.

परिकर्त m. = परिकर्तन 2) *b)* Bhâvapr. 5,85. Ḱaraka 8,11. °रुज् f. dass. ebend.

परिकर्तन 1) Adj. *zerschneidend.* — 2) n. *a) das Ausschneiden, Ausschälen.* — *b) Schneiden, stechender Schmerz.*

परिकर्तृ Nom. ag. *ein Priester, der an einem jüngern Bruder, während der ältere noch nicht verheirathet ist, die Hochzeitsceremonie vollzieht.*

परिकर्ति f. und °का f. = परिकर्तन 2) *b)* Bhâvapr. 5,85. Ḱaraka 8,6. 5,10. 6,3. 26. Am Ende eines adj. Comp. °कर्तिक 3.

1. परिकर्मन् n. 1) *das Herumsein um Jmd, Cult, Verehrung.* — 2) *Pflege des Körpers, das Salben und Schmücken desselben.* — 3) *Reinigung, Reinigungsmittel.* — 4) *Vorbereitungen zu* (im Comp. vorangehend). — 5) *eine arithmetische Operation.* — 6) *bei den Ǵaina *einer der 5 Theile des* Dṛshṭivâda H. 246.

2.*परिकर्मन् m. *Gehülfe, Diener.* Vgl. परिकर्मिन्.

परिकर्मय्, °यति 1) *salben, schmücken.* — 2) *bereiten, in Ordnung bringen.* — Vgl. अपरिकर्मितमति (Nachtr. 3).

परिकर्मिन् m. *Gehülfe, Diener.*

1. परिकर्ष m. *das Herumziehen, Herumschleppen.*

2.*परिकर्ष m. = परि + कर्ष.

परिकर्षण n. 1) = 1. परिकर्ष. — 2) *Kreis* Çulbas. 3,210.

परिकर्षिन् Adj. *Alles mit sich fortreissend.*

परिकलयितृ Nom. ag. *umschliessend* Mahâvîraḱ. 75,7 (°यिता zu lesen).

*परिकलितिन् Adj. = परिकलितं येन सः.

परिकल्कन n. *das Betrügen.*

*परिकल्प m. 1) *Täuschung* (buddh.). — 2) Med. p. 27 fehlerhaft für परिकम्प.

परिकल्पना f. 1) *Bewerkstelligung.* रूप° so v. a. *das Annehmen einer Gestalt.* — 2) *Berechnung.*

परिकल्प्य Adj. *zu berechnen.*

*परिकाङ्क्षित m. = पारिकाङ्क्षिन्.

परिकायन (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

परिकीर्तन n. *das laute Verkünden, Nennen.*

*परिकूट 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *eine Art Schutzwehr an einem Stadtthor.*

*परिकूल n. etwa *am Ufer gelegenes Land.* Vgl. परितीर.

परिकृश Adj. *überaus mager* u. s. w. Nom. abstr. °त्व n. *schlanker Wuchs* Lalit. 28,11.

परिकृष्ट m. N. pr. eines Lehrers.

*परिकेश m. gaṇa निरुदकादि.

परिकोप m. *heftiger Zorn.*

परिक्रम m. 1) **das Lustwandeln.* — 2) *das Umschreiten, Durchwandern;* mit Gen. — 3) *das Hindringen.* — 4) *Uebergang* (?) ṚV. Prât. v क्रम. — 5) *Reihenfolge, Ordnung.* — 6) *Mitt* dic.) Ḱaraka 7,10. — परिक्रमाणां Müller, S fehlerhaft für परिक्रमणात्.

परिक्रमण n. *das Umhergehen, Herumwa*

*परिक्रमसक् m. *Ziege.*

परिक्रय m. 1) *das in den Kauf Geben, ben* (des Lebens). — 2) *Miethe.* — 3) *ein m erkaufter Friede.*

परिक्रयण n. *das Dingen, Miethen.*

परिक्रान्त n. *der Platz, auf dem Jmd u schritten ist, die Fussstapfen* R. 2,100,10. S

परिक्रान्ति f. *Umlauf.*

परिक्रामम् Absol. *umherschreitend, herum* Çat. Br. 12,8,2,17. Kâtj. Çr. 3,1,13. *umsch* mit Acc. 17,5,20.

परिक्रामितक n. *das Umhergehen.* Nur In scenische Bemerkung Bâlar. 131,17. 140,6. 87,5. Pr. P.

परिक्रिया f. 1) **Umschliessung.* — 2) *Pfl* Feuers). परिष्क्रिया v. l. — 3) *Ausübung* (de scherwürde). — 4) = परिकर 6).

परिक्री m. *ein best.* Ekâha.

परिक्रोश m. *Schreier;* vielleicht *ein best.* ṚV. 1,29,7.

परिक्लिष्ट 1) Adj. s. u. क्लिश् mit परि. — = परिक्लेश H. an. 4,302. Med. v. 57.

परिक्लेद m. *Nässe, Feuchtigkeit.*

परिक्लेदिन् Adj. *nässend, Feuchtigkeit au dend.*

परिक्लेश m. *Beschwerden, Anstrengunge den, Qual.* Ausnahmsweise Pt.

परिक्लेष्टृ Nom. ag. *Quäler, Peiniger.*

परिक्वाण Adj. *laut tönend.*

परित m. N. pr. v. l. für परिक्षित् VP.² 4

परितय m. *das Schwinden, Verschwinden lassen, Aufhören, Untergang, Neige* (des T

परितर्व m. *häufiges Niesen.*

*परित्ता f. *Koth, Dreck.*

परित्ताण n. Pl. *Verkohltes.*

परित्ताम Adj. *ganz abgemagert, ausgemerg* 80,12.

परित्तालन n. *Waschwasser.*

परित्ति m. N. pr. v. l. für परिक्षित् VP.²

परित्तिंत् 1) Adj. *rings umher wohnend* (*rings sich ausbreitend* (Du. von Himmel u de). — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten

परित्तित 1) Adj. Hemâdri 1,700,21 feh für परिचित. — 2) m. N. pr. v. l. für पा

[illegible].² 4,162.

परिक्षेप m. 1) *das Hinumdherwerfen, — bewegen.* — 2) *das Umfangen, Umschliessen.* — 3) *Alles was ein Anderes umschliesst, umgrenzt.* — 4) *Umfang.*

परिक्षेपक 1) *Adj. P. 3,2,146. — 2) = परिक्षेप am Ende eines adj. Comp. (f. °पिका), so v. a. *begangen mit* Kâraṇḍ. 30,11.

परिक्षेपिन् m. *eine Art Fistel.*

परिख (metrisch) = परिखा 1) Bhâg. P.

परिखण्डन n. *Verringerung, Schmälerung.* मा° *der Ehre.*

परिखा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein zur Sicherstellung eines Ortes um diesen Ort gezogener Graben, Stadt —, Festungsgraben.* Von den Meeren, die die Erde umgeben, Spr. 7705. — 2) *N. pr. eines Dorfes.

परिखात m. *Furche, Geleise.*

परिखास्थित Adj. *sicher stehend, keiner Gefahr ausgesetzt.*

परिखी Adv. mit कर् *zu einem umgrenzenden Graben machen.*

परिखेद् m. (adj. Comp. f. आ) *Ermüdung, Erschlaffung, Erschöpfung, Mitgenommenheit.*

*परिख्याति f. *Ruhm, Berühmtheit.*

*परिग Adj. *umhergehend.*

*परिगण *Haus.*

परिगणन n. und °ना f. *vollständige Aufzählung, Herzählung, genaue Angabe.*

परिगणनीय Adj. *vollständig aufzuzählen, genau anzugeben.*

*परिगणितिन् Adj. etwa *der Alles wohl erwogen hat* 233,8.

परिगण्य Adj. in अपरिगण्य.

परिगतार्थ Adj. *mit einer Sache vertraut, in Etwas eingeweiht* Çâk. 93,20. Ragh. 7,28.

*परिगदितिन् Adj. = परिगदितं येन सः.

परिगन्तव्य Adj. *zu erlangen, zu erreichen.*

परिगम m. 1) *das Umfassen* Bâlar. 93,6. — 2) *Begegnung, Bekanntschaft* Bâlar. 63,21. — 3) *das Bekanntwerden mit,* so v. a. *das Sicheinlassen auf, Sichbetheiligen an, Sichbeschäftigen mit* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 147,12. 229,6. Pr. P. 126.

परिगर्वित Adj. *sehr hochmüthig.*

परिगर्हण n. *Tadel.*

*परिगहन n. gaṇa नुभ्रादि.

परिगीति f. *ein best. Metrum.*

*परिगूढक Adj. gaṇa ऋश्यादि.

परिगृहीत 1) Adj. s. u. ग्रह् mit परि. — 2) *m. N. pr.

परिगृहीतर् fehlerhaft für परिग्रहीतर्.

परिगृहीति f. *das Zusammenfassen* TS. 7,3,4,2.

परिगृह्यवत् Adj. *das Wort* परिगृह्य (Absol.) *enthaltend.*

*परिगृह्या f. *Weib.*

परिग्रह् m. (adj. Comp. f. आ) 1) Nom. act. *a) das Umfassen, Umspannen.* — *b) das Umfassen, Einschliessen* in übertragener Bed. — *c) das Umlegen, Anlegen, Aufsetzen, Annehmen* (einer Gestalt, eines Körpers). — *d) das Zusammenfassen, Zusammenhalten.* — *e) das Ergreifen, in die Hand Nehmen, Anfassen.* — *f) das Annehmen, in Empfang Nehmen.* आसनपरिग्रहं कर् *einen Sitz annehmen, Platz nehmen* 327,31. Ohne Ergänzung *Entgegennahme von Gaben.* — *g) das Entnehmen —, Hinübernehmen aus* (Abl.). — *h) das Erlangen, in Besitz Gelangen, Sichverschaffen, Erwerbung, Besitzergreifung.* — *i) Aufnahme einer Person* (in sein Haus, in seine Gesellschaft), *freundliche Aufnahme* R. Gorr. 1,46,26. Kâraṇḍ. 79,21. — *k) das Heimführen* (eines Weibes), *Heirath.* — *l) das Erwählen, Aussuchen.* — *m) das Auffassen, Daruntervorstehen.* — *n) das Unternehmen, Sichhingeben* (Spr. 4649), *Sichunterziehen, Treiben, Sichbeschäftigen mit* (180,32). — *o) Ehrenbezeigung, Gnadenerweisung, Gunstbezeugung, Gnade, Beistand.* — *p) Züchtigung, Bestrafung* (Gegens. अनुग्रह). Nur einmal. — *q) Herrschaft.* Am Ende eines adj. Comp. *stehend unter der Herrschaft von —, abhängig von.* — *r) Ansprüche auf* (Loc.). — *s)* in der Veda-Grammatik *doppelte Aufführung eines Wortes, vor und nach* इति. — *t) *Fluch, Schwur.* — 2) concr. *a) Einfassung* (der Vedi). — *b) Summe.* — *c) Besitz, Besitzthum.* Am Ende eines adj. Comp. *im Besitz seiend von, versehen mit.* — *d) Weib, Gattin.* Auch in collectiver Bed. — *e) die Angehörigen, Hausgenossen, Familie, Dienerschaft;* insbes. *die Kebsweiber eines Fürsten.* — *f) Behausung.* — *g) Wurzel, Grundlage, das worauf Etwas beruht.* — *h)* in der Veda-Grammatik *das dem zwischen einem wiederholten Worte stehenden* इति *vorangehende Wort.* — *i) *Sonnenfinsterniss.* — *k) *der Rückhalt einer Armee.* v. l. प्रतिग्रह.

*°परिग्रहक Adj. *ergreifend, sich einer Sache hingebend.*

परिग्रहण n. *das Anlegen, Umthun.*

परिग्रहत्व n. *das Heirathen* eines Weibes (Gen.).

परिग्रहमय Adj. *aus der Familie bestehend.*

परिग्रहवत् Adj. *im Besitz weltlicher Dinge seiend, an ihnen hängend.*

परिग्रहार्थीय Adj. *die Bedeutung des Zusammenfassens (Verallgemeinerns) ausdrückend* Nir. 1,7.

परिग्रहिन् Adj. = परिग्रहवत्.

परिग्रहीतर् Nom. ag. 1) *der Jmd Beistand leistet.* — 2) *Beherrscher.* — 3) *Gatte.* — 4) *Adoptivvater.*

परिग्रहीतव्य Adj. 1) *anzunehmen* Çaṅk. zu Bâdar. 2,3,12. — 2) *was beherrscht wird.* — 3) *in dessen Besitz man zu gelangen hat* Vâgrakîṛ. 44,3. fgg.

*परिग्रामम् Adv. *um ein Dorf herum.*

परिग्राहक m. *Einfassung* (der Vedi).

परिग्राहक Adj. *Jmd eine Gnade erweisend* Bâlar. 45,18.

परिग्राह्य Adj. *freundlich zu behandeln, dem man gute Worte geben muss.*

परिघ m. 1) *ein eiserner Querbalken zum Verschliessen eines Thores.* Damit werden wuchtige Arme und Lenden verglichen. — 2) bildlich so v. a. *Hinderniss.* — 3) *eine eiserne* oder *mit Eisen beschlagene Keule.* Einmal n. — 4) *das in der Querlage zur Geburt sich stellende Kind.* — 5) *ein bei Sonnenauf — oder — untergang sich quer vor die Sonne stellender Wolkenstreif.* — 6) Du. als Anguralausdruck *zwei zu beiden Seiten eines Reisenden fliegende Vögel.* — 7) *das Thor eines Palastes, Thor* überh. — 8) *Haus.* — 9) *der 19te astrol. Joga. — 10) *Topf, Krug, ein gläserner Krug.* — 11) *Schlag, Tödtung, Beschädigung.* — 12) N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Kâṇḍâla. — *c)* eines frommen Mannes.

परिघट्टन n. *das Umrühren.*

परिघर्घरम् Adv. *mit lautem Grunzen* VP. 1,4,25.

परिघर्म Lâṭj. 1,6,36 fehlerhaft für °घर्म्य.

परिघर्म्य m. *ein Geräthe, das zur Bereitung des heissen Opfertrankes dient.*

परिघात m. 1) *das aus dem Wege Räumen.* — 2) *Keule.

*परिघातन n. *Keule.*

°परिघातिन् Adj. *zu Nichte machend, übertretend* (einen Befehl).

परिघुर्घुरम् Adv. wohl nur fehlerhaft für परिघर्घरम्.

परिघृष्टिक Adj. MBh. 14,2852 fehlerhaft für परिपृच्छिक oder परिपृष्टिक.

*परिघोष m. 1) *Laut, Geräusch.* — 2) *Donner.* — 3) *eine unpassende Rede.*

परिचक्र 1) m. Titel eines Abschnitts im Dvavimçatjavadânaka. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt. परिचक्रा v. l.

परिचर्त्ता f. *Verwerfung, Missbilligung.*

परिचैत्ति Loc. Inf. zu चत् mit परि SV. v. l.

परिचैत्य, °चैत्तिम्र Adj. *zu verschmähen, nicht zu billigen.*

परिचतुर्दश und °न् Adj. *volle —, mehr als vierzehn.*

परिचपल Adj. *überaus beweglich.*

1. परिचय m. *Anhäufung.*

2. परिचय m. *das Kennenlernen, Bekanntwerden mit, Bekanntschaft, vertrauter Umgang, vertrautes Verhältniss, Vertrautheit;* die Ergänzung im Gen., Loc., Instr. (Spr. 7760), Instr. mit समम् oder im Comp. vorangehend. Kâd. 57,9. 151,15. 199,13. 204,7. रति° so v. a. *häufige Wiederholung.*

परिचयवत् Adj. *genau bekannt* (pass.).

परिचयावस्था f. *ein best. ekstatischer Zustand bei den Jogin.*

परिचर् 1) Adj. (f. आ) *a) umherstreifend. — b) beweglich, rinnend.* — 2) m. *a) Gefährte, Gehülfe, Diener, Wächter. — b) *eine herumgehende Wache, Patrouille. — c) Bedienung, Huldigung.* — 3) f. परिचरा Bez. von *Versen, welche in den Litaneien, nach einem Schema, bald am Anfange, bald in der Mitte oder am Ende stehen,* Lâṭj. 6,5,3. fgg.

परिचरण 1) m. *Gehülfe, Diener.* — 2) n. *a) das Umhergehen. — b) das Bedienen, Behandeln, Pflegen.*

परिचरणीय Adj. 1) *zu bedienen, zu pflegen.* — 2) *zur Anwendung kommend, erforderlich.*

परिचरितर् Nom. ag. *Diener, Pfleger.*

परिचरितव्य Adj. *zu bedienen, zu pflegen, zu ehren.*

°परिचर्चा f. *das Sichkümmern —, Sorge um* Hâsj. 9.

परिचर्तन n. Pl. *diejenigen Theile des Pferdegeschirres, welche vom Leibgurt zur Brust und zum Schwanz laufen.*

परिचर्मण्य n. *Riemen.*

परिचर्य 1) Adj. *zu bedienen, zu pflegen, zu ehren.* — 2) f. आ *Bedienung, Aufwartung, Pflege, Huldigung.* Ausnahmsweise Pl.

परिचर्यावत् Adj. *bedienend, aufwartend.*

परिचाय्य m. *ein im Kreise aufgeschichtetes Feuer* Çulbas. 3,249.

परिचार m. 1) *Bedienung, Dienst, Huldigung.* — 2) *Spazierplatz.* — 3) MBh. 7,1261 fehlerhaft für परिवार.

परिचारक 1) m. *Gehülfe, Handlanger, Diener* Gaut. तदाज्ञा° so v. a. *der Vollstrecker seiner Befehle.* — 2) f. °रिका *Dienerin, Wärterin.*

परिचारण (metrisch) n. = परिचरण 2) *b*).

परिचारय् (von परिचार), °यति *sich ergehen, spaziren* Sadde. P. 46, 4.

परिचारिक m. 1) = परिचारक 1). — 2) *Pl. *geröstetes Korn.*

परिचारिन् 1) Adj. *a) hierhin und dorthin gehend, beweglich.* — *b) bedienend, pflegend, huldigend.* — 2) m. *Diener, Wärter.*

परिचित् Adj. *rings aufschichtend* Âpast. Çr. 1, 22,3.

परिचिति f. *Bekanntschaft, vertrauter Umgang mit* (im Comp. vorangehend).

परिचित्तक f. Adj. *der über Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *nachsinnt, — nachgedacht hat.*

परिचित्तनीय Adj. *reiflich zu erwägen.*

परिचुम्बन n. *das Abküssen, Küssen* Bâlar. 123,10.

परिच्छद् am Ende eines adj. Comp. = परिच्छद 2).

परिच्छद m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Decke, Ueberwurf.* — 2) *Alles was man um sich herum hat: Hausgeräthe, Geräthe, utensilia, Reisebedarf, Reisezeug; Gefolge, Dienerschaft.* Am Ende eines adj. Comp. auch so v. a. *versehen —, verziert mit.*

*परिच्छन्द m. *Gefolge.*

परिच्छित्ति f. 1) *genaue Bestimmung.* — 2) *Maassbestimmung, Maass.*

परिच्छेत्तव्य n. impers. *zu entscheiden, in's Reine zu bringen.*

परिच्छेद m. 1) *Trennung, Scheidung.* — 2) *genaue Unterscheidung, — Bestimmung, das auf's Reine Kommen mit Etwas, richtiges Urtheil* Spr. 3959. — 3) *Bestimmtheit, Entschiedenheit, Decidirtheit* Kâd. 2,43,9. — 4) *Abschnitt, Kapitel eines Buches.*

परिच्छेदक 1) Adj. *zur Gewissheit —, völlig in's Reine bringend.* — 2) n. *Maassbestimmung, Maass.*

*परिच्छेदकर m. *ein best.* Samâdhi.

परिच्छेद्य Adj. *genau zu bestimmen, zu messen.* Vgl. °अ (Nachtr. 1).

परिच्यवन n. 1) *das Herabfallen vom Himmel um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. — 2) *Verlust, das Kommen um* (Abl.) Comm. zu Âpast. 2,2,7.

परिच्युति f. *das Herabfallen.*

*परिजग्ध m. N. pr.

परिजन m. (adj. Comp. f. आ) *Diener, Dienerin;* gewöhnlich in collect. Bed. *Umgebung, Gefolge, Dienerschaft;* insbes. *die weibliche.* Ausnahmsweise Pl.

*परिजन्मन् (!) m. 1) *der Mond.* — 2) *Feu*

परिजय्य Adj. *zu besiegen, dessen ma werden kann.*

परिजल्पित n. *die versteckten Vorwür von ihrem Geliebten schlecht behandelten Ge*

परिजा f. etwa *Ort der Entstehung.*

परिजाड्य Adj. Suçr. 2,327,4 wohl fehl Bhâvapr. 6,92 liest dafür जालकानीव; man परिजालानि vermuthen.

परिजातक n. Titel eines Werkes.

परिजिहीर्षा f. *der Wunsch, Etwas zu ver — zu beseitigen* Kâd. 52,24. 68,11. Çaṅk. dar. 2,1,26. Comm. zu Gaim. S. 217, Z. 18.

परिजिहीर्षु Adj. *Etwas* (im Comp. vorang *zu vermeiden wünschend* Ind. St. 10,413.

परिज्ञप्ति f. *Erkennung.*

*परिज्ञा f. *Kenntniss.*

परिज्ञातर् Nom. ag. *Erkenner, genauer l*

परिज्ञान n. *das Erkennen, Erkennung, E lernen, Erfahren, Kennen, Kenntniss.*

परिज्ञानमय Adj. *dessen Wesen Erkenntn*

परिज्ञानिन् Adj. *viele Kenntnisse besitze*

परिज्ञेय Adj. *zu erkennen, kennen zu ler*

परिज्मन् 1) Adj. *a) herumlaufend, — f — wandelnd.* — *b) rings befindlich, überall wärtig.* — 2) gleichlautender Loc. *rings allenthalben.* — 3) *m. *a) der Mond.* — *b)*

परिज्यानि f. in अपरिज्यानि.

परिज्रि Adj. *herumlaufend* oder *sich ring breitend.*

*परिज्वन् m. 1) *der Mond.* — 2) *Diener. ein Kenner des Opfers, Liturgiker.*

परिडीन n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,27. °क n.

परिणतवयस् Adj. *alt* Venis. 43,18.

परिणति f. 1) *Veränderung, Umwandelung, sel der Form, natürliche Entwickelung.* Au — 2) *das Reifwerden, Reife.* — 3) *das reife* — 4) *die Folgen.* — 5) *Ende, Schluss.* अवा णतिं गम् so v. a. *endlich zu Ohren komme* lar. 43,6. °तिं या *sein Endziel —, seinen punct erreichen.* Am Anfange eines Com *Schluss, schliesslich.* — 6) *Erfüllung* (eines sprechens) Spr. 4019.

परिणमन n. *das Sichumwandeln in* (Inst

पारणामयितर् Nom. ag. *zur Reife bringe* °त्री Vidḍh. 82,3.

परिणय m. (adj. Comp. f. आ) *das Herum der Braut um's Feuer, Hochzeit, Heirath* 7738. °विधि m. Vikramâṅkaḱ. 18,1.

परिणायन n. 1) *das Herumführen um's Feuer.* — 2) *Heirath.*

परिणाह् f. N. pr. einer Oertlichkeit, = परीणाह्.

परिणाहन n. *das Verhüllen* Gobh. 3,2,35. Mân. Çr. 4,7.

*परिणाद्क Adj. von नद् mit परि.

परिणाम m. 1) *Veränderung, Umwandlung, Wechsel der Form, Entwickelung zu* (Instr.); insbes. *natürliche Entwickelung.* — 2) *Umwandlung der Speise, Verdauung.* — 3) *das Welkwerden.* — 4) *Verlauf, Ablauf* (der Zeit). — 5) *Zunahme* (des Alters). — 6) *Alter, senectus.* — 7) *die Folgen.* — 8) *Ende, Schluss.* परिणामे und परिणाम° *schliesslich, zuletzt;* परिणामे तु *schliesslich jedoch* Râgat. 7,625. वयसः परिणामे so v. a. *im Alter.* — 9) *eine best. Redefigur: dichterische Uebertragung der Eigenschaften und Thätigkeiten eines Gegenstandes auf sein Bild.*

परिणामक Adj. *die Veränderungen zu Wege bringend.*

परिणामवत् Adj. *eine natürliche Entwickelung habend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,14. Nom. abstr. °वत्त्व n. ebend.

परिणामवाद् m. *die Entwickelungstheorie, die Sâṁkhja-Theorie.*

परिणामशूल m. n. *heftige Verdauungsbeschwerden* Çârṅg. Saṁh. 1,7,34. Bhâvapr. 3,9.

परिणामिक Adj. 1) **durch eine Veränderung entstanden.* — 2) *gut verdaulich.* — Wohl fehlerhaft für पारि°.

परिणामिन् Adj. 1) *sich verändernd, sich umwandelnd, einem Wechsel der Form unterworfen;* insbes. *sich natürlich entwickelnd* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,14. Nom. abstr. °मित्व n. ebend. — 2) *reifend, Früchte tragend* (in übertr. Bed.). Nom. abstr. °मित्व n.

*परिणाय m. *Zug im Schachspiel* u. s. w.

परिणायक m. 1) *Führer.* — 2) *Gatte.* — 3) etwa *Gouverneur, Heerführer* (buddh.) Lalit. 156,8. Kâraṇḍ. 17,20.

परिणायन n. = परिणाय Hem. Par. 8,321.

परिणाह् m. 1) *Umfang, Weite, Peripherie.* — 2) **Bein. Çiva's.* — Vgl. परी°.

परिणाहवत् Adj. *einen grossen Umfang habend.*

परिणाहिन् Adj. dass. Am Ende eines Comp. *den Umfang von — habend.*

परिणिंसक Adj. *kostend, schmeckend.*

परिणिनंसु Adj. *einen Seitenstoss zu machen im Begriff stehend* (Elephant).

परिणीत 1) Adj. s. u. 1. नी mit परि. — 2) n. *Heirath* Uttarar. 29,15 (39,3).

परिणीतपूर्वा Adj. f. *vormals geheirathet* Çâk. 65,23.

परिणेतर् Nom. ag. *Gatte.*

परिणेतव्य Adj. 1) f. आ zu *heirathen* Pañcad. 13. — 2) *umzusetzen in, zu vertauschen mit* (Instr. eines Nom. abstr.) Comm. zu Nyâyam. 2,2,10.

परिणेय Adj. 1) *herumzuführen.* — 2) f. आ *um das Feuer herumzuführen, zu heirathen.* — 3) *ausfindig zu machen, auszuspüren.* — 4) *umzusetzen in, zu vertauschen mit* (Instr. eines Nom. abstr.) Sây. zu Ait. Br. 1,28,16. Govindân. S. 615.

परितंसयैध्यै Dat. Inf. zu तंस् mit परि Caus. ṚV. 1,173,7. 6,22,7.

*परितकन n. *das Umherlaufen.*

(परितक्य) पेरितक्निय 1) Adj. (f. आ) *Angst —, Unruhe verursachend, unsicher, gefährlich.* — 2) f. या *ängstliche Lage, Schrecken, Gefahr.*

परितन्नु Adj. *umspannend, umschlingend.*

परितप्ति f. *Seelenschmerz, Betrübniss.*

परितर्कण n. *das Erwägen.*

परितर्पण 1) Adj. *befriedigend, zufriedenstellend.* — 2) n. *a) das Befriedigen.* — *b) Labsal, Stärkungsmittel* Kârana 6,6.

परितस् 1) Adv. *ringsum, von allen Seiten, nach a. S. hin, allerwärts.* न — परितस् *auf keine Weise.* — 2) Präp. *um, um — herum;* mit Acc., einmal mit Gen.

°परिताडिन् Adj. *allerwärts treffend, — verwundend* Bâlar. 55,8.

परिताप m. 1) *Glut, Hitze.* — 2) *Seelenschmerz, Trauer, Betrübniss.* — 3) *Reue.* — 4) *Schmerzbereitung* zu Spr. 155. — 5) **eine best. Hölle.*

परितापिन् Adj. 1) *brennend heiss.* — 2) *Seelenschmerz —, Trauer —, Betrübniss verursachend.*

परितारणीय Adj. Verz. d. Oxf. H. 90,*a*,6 vielleicht fehlerhaft für परिचारणीय (metrisch) = °चरणीय *zu verehren.*

*परितिक्त m. *Melia Azedarach.*

*परितीर n. wohl = परिकूल.

परितुष्टि f. *Befriedigung, Zufriedenheit.*

परितृप्तत्व n. *vollkommenes Befriedigtsein* Wind. Sanc. 142.

परितृप्ति f. *vollkommene Befriedigung* Kaivaljop. 12.

परितोष m. 1) *Befriedigung, Zufriedenheit, Freude an* (Loc. oder Gen.). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) N. pr. eines Mannes.

परितोषक Adj. *zufriedenstellend, befriedigend* Ind. St. 15,221.

परितोषण 1) Adj. dass. — 2) n. *das Zufriedenstellen, Befriedigen.*

परितोषयितर् Nom. sg. *Andere zufriedenstellend, — befriedigend.* परितो° v. l.

परितोषवत् Adj. *zufrieden, froh.*

°परितोषिन् Adj. *zufrieden mit, erfreut über.*

परित्यक्तर् Nom. ag. *der Jmd verlässt, im Stich lässt.*

°परित्यज् Adj. *verlassend, aufgebend, im Stich lassend.* v. l. besser अग्निमातृपितृत्यज्ञाम् st. अग्निमातृपरित्यज्ञाम्.

परित्यज्य Adj. fehlerhaft für °त्याज्य.

परित्याग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das im Stich Lassen, seinem Schicksal Ueberlassen, Ziehenlassen, Verstossen* einer Person. — 2) *das Verlassen* eines Ortes. — 3) *das Fahrenlassen, Aufgeben* (einer Sache), *Aufopfern, Verzichten auf Etwas, Unterlassen, Entsagen.* Pl. *Entsagungen,* so v. a. *Opfer.* — 4) *Trennung von* (°सकाशात्). — 5) Titel eines Werkes.

परित्यागपद्धति n. wohl *Entsagungsurkunde.*

परित्यागसेन m. N. pr. eines Fürsten.

परित्यागिन् Adj. 1) *Jmd verlassend.* — 2) *Etwas aufgebend, verzichtend auf* (im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung *der da entsagt.*

°परित्याजन n. *das Veranlassen zum Aufgeben von.* प्राण° *das Jmd das Leben Nehmen.*

परित्याज्य Adj. 1) *im Stich zu lassen, seinem Schicksal zu überlassen, zu verstossen, zu meiden.* — 2) *aufzugeben, hinzugeben, zu unterlassen, dem man entsagen muss* MBh. 13,8,25. — 3) *wegzulassen.*

परित्राण n. 1) *das Behüten, Beschützen, Retten, Rettung,* — *von* (Abl.). — 2) *Schutzmittel,* — *gegen* (Gen.), *Schutz, Zuflucht.* — 3) **Selbstvertheidigung.* — 4) **die Haare auf dem Körper;* **Schnurrbart* Gal. — °परित्राणम् MBh. 13,6227 fehlerhaft für °पवित्राणाम्.

परित्रात m. N. pr. eines Mannes.

परित्रातर् Nom. ag. mit Gen. und Acc. *Behüter, Beschützer, Retter.*

परित्रातव्य Adj. *zu behüten* (Bâlar. 46,12), *zu beschützen vor* (Abl.).

परित्रास m. (adj. Comp. f. आ) *Schreck, Angst, Furcht.*

*परित्रिगर्तम् Adv. *um die* Trigarta *herum, überall, nur nicht bei den* Tr. Sch. zu P. 2,1,12. 6,2,33.

परिदंशित Adj. *vollkommen gerüstet, — gewaffnet.*

परिदर m. *eine Krankheit des Zahnfleisches, bei der sich dieses ablöst und blutet.*

परिदा f. *das Sichüberlassen der Gnade, dem Schutze eines Andern, Hingabe.*

परिदान n. 1) dass. — 2) * *Wiederablieferung eines Pfandes.* v. l. प्रतिदान.

परिदाय Adj. nach Nilak. परितो दीयते वित्तं ब्रह्माढ्यं यस्य सः.

परिदायिन् m. *ein Vater* oder *ein anderer über ein Mädchen verfügender Anverwandter, der seine Tochter* oder *sein Mündel an einen Mann verheirathet, dessen älterer Bruder noch nicht verheirathet ist.*

परिदारिक Adj. *rissig werdend* (Euter) AV. Paiç. 50,5.

परिदाह m. 1) *das Brennen.* — 2) *Seelenschmerz.*

*परिदाहिन् Adj. *brennend.*

*परिदिग्ध n. *ein mit einem Ueberzug von Mehl u. s. w. bereitete Fleischspeise* Madanav. 118,103.

परिदीन Adj. *überaus niedergeschlagen, —betrübt.*

परिदुर्बल Adj. (f. आ) *überaus schwach, — hinfällig, — elend* zu Spr. 1478.

परिदृंहण n. *das Festmachen* Âpast. Çr. 7,10,11.

*परिदृढ 1) Adj. *überaus fest.* — 2) m. N. pr. eines Mannes; s. पारिदृढ.

परिदृष्टकर्मन् Adj. *eine grosse practische Erfahrung habend* Kâraka 3,8. Nom. abstr. °र्मता f. ebend.

परिदेव m. *Wehklage* Lalit. 119,14. Kâraṇḍ. 21,5.

परिदेवित 1) Adj. s. u. 2. दिव् mit परि Caus. — 2) n. *Wehklage.*

परिदेविन् Adj. *wehklagend, jammernd.*

*परिदृढय्, °यति *fest machen.*

परिदृष्टर् Nom. ag. *Zuschauer, Wahrnehmer, Erkenner.*

परिद्वीप m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa. सरिद्वीप v. l.

परिद्वेषस् m. *Hasser, Feind.*

परिधर्षण n. *Angriff, Beleidigung, Misshandlung.*

परिधातवे Dat. Inf. zu 1. धा mit परि AV. 2,13,2.

परिधान und परिधानं (Çat. Br. 14) n. 1) *das Herumlegen* (des Holzes). — 2) *das Umwerfen, Umlegen* (eines Gewandes), *Bekleiden.* — 3) *Umwurf, Gewand,* insbes. *Untergewand.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) *das Abschliessen* (der Recitation).

परिधानवस्त्र n. *Obergewand* Pañkat. 226,17.

परिधानीय 1) *n. *Untergewand.* — 2) f. आ *Schlussvers.*

परिधापन n. *das Umnehmenlassen* (eines Gewandes).

परिधापनीय Adj. *auf das Umnehmenlassen bezüglich.*

*परिधाय m. 1) *Gefolge.* — 2) *die Hinterbacken.* — 3) *Wasserbehälter.*

*परिधायक m. *Gehege, Umzäunung.*

परिधारण 1) n. *das Tragen,* so v. a. *Sichhingeben.* शोकस्य *dem Schmerze.* — 2) f. आ *das Aushalten, Ausdauer* Mahâvîraḥ. 27,5.

परिधार्य Adj. *zu erhalten, aufrechtzuhalten.*

परिधावन n. *das Ausweichen* (einem Geschosse) MBh. 9,57,18.

परिधाविन् m. *das 46ste (20ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

परिधि m. 1) *Einschluss, Gehege, Wall.* Auch vom Meere, das die Erde *umschliesst.* — 2) *Umfassung, Schutzwehr.* — 3) *Hülle, Gewand.* — 4) *der Hof um Sonne und Mond, Doppelsonne.* — 5) *Horizont.* — 6) *Umfang, Umkreis; Epicyclus.* — 7) *Umgebung.* — 8) im Opferwesen *die grünen Hölzer* (gewöhnlich drei), *welche, um das Altarfeuer gelegt, dasselbe zusammenhalten sollen.* °संधि m. Mân. Çr. 1,3,1. 3. 2,3,3. 5,2. 8,26. — 9) षडिन्द्राः परिधयः Namen von Sâman Ârsh. Br. — 10) *N. pr. eines Mannes.

परिधिन् (nach Nilak.) Adj. als Beiw. Çiva's MBh. 13,17,119.

परिधिस्थ 1) Adj. *am Horizont stehend.* — 2) *m. *eine im Umkreise aufgestellte Wache.*

परिधी Adv. mit कर् *umhängen* Mahâvîraḥ. 90,12.

परिधीर Adj. *sehr lange nachtönend, — tief* (Ton).

परिधूपन n. (Suçr. 2,488,13, v. l. Bhâvapr. 4,100), परिधूमन n. und परिधूमायन n. = धूमायन.

परिधूसर Adj. *ganz grau, — bestäubt.* Nom. abstr. °त्व n. Prasannar. 23,22.

परिधेय Adj. = परिधिभव Mahîdh. बर्हिषद् v. l.

परिधंस 1) m. *a) Verfinsterung* in विधु°. — *b) Ungemach, das Misslingen.* — *c) Verlust der Kaste.* Auch वर्ण° Comm. zu Âpast. 2,2,7. — *d) ein aus der Kaste Gestossener* Âpast. 2,2,7. — 2) f. आ *Verlust* der Kaste (im Comp. vorangehend) Âpast. 2,2,7.

परिधंसिन् Adj. 1) *abfallend.* — 2) *Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu Grunde richtend, — zerstörend.* Ohne Ergänzung *Alles zu Gr. r.*

*परिनन्दन n. Nom. act. von नन्द् mit परि.

*परिनर्तन n. Nom. act. von नर्त् mit परि.

परिनिन्दा f. 1) *heftiger Tadel, das Tadeln Jmds* (Gen.). — 2) *Tadelsucht.*

परिनिम्न Adj. *stark vertieft.*

परिनिर्मितवशवर्तिन् m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern in* Indra's *Welt* Comm. zu Jogas. 3, 25. Vgl. परनि°.

परिनिर्वाण n. 1) *das vollkommene Erlöschen eines Individuums* (buddh.). — 2) *Name *des Ortes, an dem* Çâkjamuni *entschwand.*

परिनिर्वाणवैपुल्यसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra Eitel, Ch. B.

परिनिर्वापयितव्य Adj. *vollkommen zu erlösen durch die Einführung in das* Nirvâṇa Vaǵraǵ. 21,1. 36,2.

परिनिर्विवप्सु Adj. *in vollem Maasse zu geben die Absicht habend* Bhaṭṭ.

परिनिर्वृति f. *vollkommene Erlösung.*

परिनिश्चय m. *eine ganz feststehende Meinung, ein ganz fester Entschluss.* v. l. besser स्वनिश्चय st. सुनिश्चय und प्रतिनिश्चय st. परिनिश्चय.

परिनिष्ठा f. 1) *ein äusserster Grenzpunct, Gipfelpunct.* — 2) *vollkommenes Vertrautsein mit Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Çaṅk. zu Bâdar. 3,3,57.

परिनिष्ठान in घपरिनिष्ठान.

परिनिष्पत्ति f. *Vollkommenheit* Vaǵraǵ. 40, 8. fgg.

परिनिष्पन्नत्व n. *das wirkliche Dasein, Vorhandensein* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,6.

परिनेतर् Nom. ag. fehlerhaft für परिणेतर्.

परिनैष्ठिक Adj. (f. ई) *der allerhöchste, vollendetste, vollkommenste.*

परिन्दन n. (Text zu Lot. de la b. l. 235) und °ना f. = परी°.

परिन्यास m. in der Dramatik *die Anspielung auf die Entwickelung des sogenannten Samens* (बीज).

परिपक्व Adj. 1) *fertig gebrannt* (Backstein u. s. w.). — 2) *ganz reif* von Früchten. — 3) *ganz reif* von Geschwüren. — 4) *ganz reif* vom Verstande und von einem *vollkommen ausgebildeten* Menschen. — 5) *ganz reif,* so v. a. *dem Verfalle, dem Ende, dem Vergehen, dem Tode nahe.*

*परिपण m. n. = नीवी.

परिपतन n. *das Umherfliegen.*

परिपति m. *ein Herrscher ringsum.* Nach Sây. und Mahîdh. Adj. *umherfliegend.*

परिपद् f. *Falle.*

*परिपदिन् m. *Feind.*

परिपन्थक m. *Widersacher, Gegner, Feind.*

*परिपन्थम् Adv. *am Wege.*

परिपन्थय्, °यति *entgegentreten, widerstehen;* mit Acc.

परिपन्थिक m. *Widersacher, Gegner, Feind.*

परिपन्थित्व n. *das ein Widersacher Sein, Beein-*

trächtigen.

परिपन्थिन् m. *Widersacher, Gegner, Feind, Beeinträchtiger, Abbruchthuer.* Als Adj. (f. °न्थिनी) *im Wege stehend, hinderlich* MBh. 12,130,40. Bâlar. 33,18.

परिपन्थी Adv. mit भू *Jmds Widersacher werden, sich Jmd* (Gen.) *widersetzen.*

परिपर in अपरिपर.

परिपरिन् m. *Widersacher, Gegner.*

परिपवन n. 1) *das Reinigen* (des Getraides). — 2) *Getraideschwinge, vannus.*

परिपशव्य Adj. *auf das Opferthier bezüglich;* . आ *eine solche Spende.*

परिपाक m. 1) *das Garwerden.* — 2) *Verdauung.* — 3) *das Reifwerden, Reife* (eig. und übertr.). सत्व° Kâraṇḍ. 18,16. 25,22. 47,8. Lalit. 217,15. सत्वधातोः 216,9. — 4) *Reife*, so v. a. *Erfahrenheit, Vollkommenheit.* कवितायाः परिपाकान् Spr. 7627. — 5) *die Folgen von Etwas.* °कात् und °कतस् so v. a. *in Folge von.* — 6) *das Eintreten* (eines Zeitpunctes).

*परिपाकिनी f. *Ipomoea Turpethum.*

परिपाचन 1) Adj. *a) kochend, zur Reife bringend.* — *b) zur Reife bringend* in übertr. Bed. Nom. abstr. °ता f. Lalit. 38,12. 13. — 2) n. *das zur Reife Bringen* (in übertr. Bed.) Lalit. 219,2. Kâraṇḍ. 24,21.

परिपाचयितर् Nom. ag. = परिपचन 1) *a*).

परिपाटल Adj. *überaus blassroth* Kâd. 80,14.

परिपाटि und °टी f. 1) *Reihenfolge* Kaṇḍak. 39, 9. 70,3. Ind. St. 15,346. Comm. zu ṚV. Prât. 2,1 (परिपाट्या zu lesen). चैत्य° *ein Besuch der — der Reihe nach* Kalpas. 120. Hem. Par. 9,86. — 2) *Arithmetik.*

परिपाठ m. *vollständige Herzählung, — Aufzählung.* Instr. so v. a. *vollständig* (kennen).

परिपाठक Adj. *vollständig herzählend, den Inhalt angebend.*

परिपाण m. n. 1) *Schutz, Schirm.* — 2) *Versteck.*

परिपाण्डु Adj. *überaus weiss, — bleich* 297,9.

परिपाण्डुर Adj. *blendend weiss* Vikramâṅkaṅ. 9, 119. Bâlar. 185,19.

*परिपाद् m. gaṇa निरुदकादि.

परिपान n. *Trunk.*

परिपार्श्व Adj. *zur Seite befindlich* Kâtj. Çr. 24, 6,23.

परिपार्श्वचर Adj. *zur Seite gehend.*

परिपार्श्वतस् Adv. *zur Seite, — von* (Gen.).

परिपार्श्ववर्तिन् Adj. *an der Seite befindlich* Comm. zu Kâtj. Çr. 24,6,23. *zur S. —, daneben stehend, neben Jmd* (Gen.) *stehend* 300,10.

परिपालक Adj. 1) *behütend, beschützend.* — 2) *bewahrend, aufrecht erhaltend.* — 3) *das Seinige in Acht nehmend.*

परिपालन 1) n. *a) das Behüten, Beschützen.* — *b) das Hegen und Pflegen, gutes Füttern* Pañcat. 228,24. — *c) das Bewahren, Erhalten, Aufrechterhalten.* प्रतिज्ञा° *das Worthalten* 106,8. — 2) f. आ *Schutz, Pflege, Fürsorge* Bâlar. 278,3.

परिपालनीय Adj. *zu behüten, —bewahren, — erhalten* Kâd. 2,88,8.

परिपालयितर् Nom. ag. *Behüter, Beschützer.*

परिपाल्य Adj. 1) *zu behüten, zu beschützen.* — 2) *zu wahren, aufrechtzuerhalten, zu beobachten.*

परिपिच्छ n. *ein Schmuck von Pfauenfedern rundherum* Bhâg. P. 10,14,1.

परिपिञ्ज Adj. *voll von* (Instr.) Kumâras. 13,28.

परिपिञ्जर Adj. (f. आ) *braunroth, gelblichroth* Vikramâṅkaṅ. 10,11. Kâd. 79,13.

परिपिपालयिषा f. *der Wunsch zu wahren, aufrechtzuhalten.*

*परिपिष्टक n. *Blei.*

परिपीडन n. 1) *das Quetschen, Ausdrücken.* — 2) *das Beeinträchtigen, Eintrag Thun einer Sache.*

परिपीडा f. *das Quälen, Peinigen.*

*परिपुच्छय् °यते *mit dem Schwanze wedeln.*

परिपुटन m. *das Sichabschälen.*

परिपुटनवत् Adj. *sich abschälend.*

*परिपुष्करा f. *Cucumis maderaspatanus.*

°परिपुष्टता f. *das Genährtwerden, Sichnähren von.*

परिपूति f. *vollständige Reinigung* Bâlar. 283,3.

परिपूरक Adj. 1) *erfüllend.* — 2) *Fülle —, Gedeihen verleihend.*

परिपूरण n. 1) *das Füllen, Vollmachen, Vervollständigen* Spr. 7611. — 2) *vollständiges Erfüllen, — Genügethun* Kâraṇḍ. 69,10. 12.

परिपूरणीय Adj. *vollzumachen* Hemâdri 1,730,18.

परिपूरयितव्य Adj. *vollkommen zu erfüllen* (eine Tugend) Kâraṇḍ. 50,18. 20.

परिपूरिन् Adj. *in Fülle beschenkend* Çiç. 19,94.

*परिपूर्णचन्द्रविमलप्रभ m. *ein best.* Samâdhi.

*परिपूर्णता f. und *°पूर्णत्व n. *Fülle.*

परिपूर्णभाषिन् Adj. *sehr vollkommen —, sehr verständig redend* R. 3,52,52.

*परिपूर्णसकलचन्द्रवती f. Bein. der Gattin Indra's.

परिपूर्णार्थ Adj. 1) *der sein Ziel erreicht hat* R. 6,105,22. — 2) *einen vollen Sinn habend, verständig* (Rede) MBh. 1,178,6. R. 5,73,19.

परिपूर्णेन्दु m. *der Vollmond.*

परिपूर्ति f. 1) *das Vollwerden, Sichfüllen mit* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 67,10. — 2) *Vervollständigung.*

परिपृच्छक m. *Frager.*

*परिपृच्छा f. *Frage, Erkundigung.*

परिपृच्छिक Adj. nach Nîlak. *derjenige, der nur dann Etwas annimmt, wenn er darum gebeten wird,* MBh. 14,92,7, v. l.

परिपृष्टिक Adj. dass. MBh. 14,92,7.

*परिपेल n. *Cyperus rotundus* Dhanv. 3,35. Râgân. 8,152.

परिपेलव 1) Adj. *sehr fein, — zart, winzig.* — 2) n. *ein dem Cyperus rotundus verwandtes Gras.*

परिपोट und °क m. *das Sichabschälen: eine best. Krankheit des Ohres.*

परिपोटन n. *das Sichabschälen.*

परिपोटवत् Adj. *sich abschälend.*

परिपोष m. *volle Entwickelung.*

परिपोषक Adj. *bestärkend.*

परिपोषण n. *das Befördern, Hegen und Pflegen.*

परिपोषणीय Adj. *zu befördern, zu hegen und zu pflegen.*

परिप्रश्न m. *das Fragen, Frage, Erkundigung, — nach* (im Comp. vorangehend).

परिप्रापण n. *das Eintreten, Erfolgen.*

परिप्राप्ति f. *Erlangung.*

परिप्रार्घ n. *Nähe.*

परिप्रीं Adj. *theuer, werth.*

परिप्रुष् Adj. *sprühend, spritzend.*

परिप्रेप्सु Adj. mit Acc. *zu gelangen wünschend zu, suchend, verlangend nach.*

परिप्रेरक Adj. *erregend, bewirkend* Sâj. zu ṚV. 9,85,8.

परिप्रेष्य m. *Diener.* v. l. परे प्रेष्याः st. परिप्रेष्याः.

परिप्लवं 1) Adj. *a) schwimmend.* — *b) sich herumschwingend.* — *c) hinundher laufend.* — 2) m. *a) das Hinundherschwanken, ewige Unruhe* Bhâvapr. 4,125. — *b) Schiff.* v. l. पारि°. — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. आ *ein kleiner Schöpflöffel* (beim Opfer) Âpast. Çr. 12,20,20. Auch पारि°.

परिप्लाव्य Adj. *überzugiessen.*

परिप्लुत 1) Adj. s. u. प्लु mit परि. — 2) *f. आ *ein berauschendes Getränk.*

परिप्लोष m. *Brand, brennendes Gefühl* Kâraka 6,8.

परिबर्ह m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Alles was man um sich hat, die zum Bedürfniss oder Luxus nöthigen Dinge, Staat* u. s. w. Kâraka 4,8 (376,8 ed. Calc.). — 2) **die Insignien eines Fürsten.*

परिबर्हण 1) n. *a) *das Abschneiden, Abhauen.* — *b) Verehrung, Cult.* — *c)* = परिबर्ह 1). — 2)

*f. आ (als Erklärung von बर्हणा) = परिवृढि oder परिहिंसा.

परिबर्हवत् Adj. *mit dem gehörigen Geräthe versehen* (Haus).

परिबाँधृ f. *Belästiger, Peiniger.* Mit Grassmann auch ṚV. 8,45,40. 9,105,6 परिबाँधः st. पँरि बाँधः zu lesen.

परिबाध 1) m. *ein hemmender Dämon* Mantrabr. 2,5,6. 7. — 2) f. आ *Mühseligkeiten, Beschwerden.*

परिबृंहण n. 1) *Stärkung* Kâraka 8,3. — 2) *Wohlfahrt.* — 3) *Anhang, Zusatz* (zum Veda).

*परिबोध m. *Vernunft.*

परिबोधन n. und °ना f. *Ermahnung, admonitio* Kâd. 2,56,16. 100,10. 111,17. 44,6.

परिबोधनीय Adj. *zu ermahnen, admonendus* Kâd. 2,112,12.

परिबोधवत् Adj. *mit Vernunft begabt.* v. l. प्रतिबोधवत्.

परिभक्त m. in अपरिभक्त.

परिभक्षण n. 1) *das Auffressen.* — 2) *das Angefressensein durch* (Instr.).

परिभय m. *Besorgniss, Furcht.*

परिभव m. *eine ehrenrührige Behandlung, Beleidigung, Kränkung, Demüthigung, Erniedrigung, an den Tag gelegte Geringschätzung,* — *Verachtung,* — *gegen Jmd* oder *Etwas* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend) *von Seiten Jmds* (Instr., Abl. oder im Comp. vorangehend). °पद् n. und °भवास्पद् n. *ein Gegenstand der Geringschätzung* u. s. w.

परिभवन n. *Demüthigung, Erniedrigung.*

परिभवनीय Adj. *der beleidigt* —, *gekränkt* —, *gedemüthigt werden kann* Mâlav. (ed. Boll.) 15, 15, v. l. *zu demüthigen* Kâd. 263,9.

परिभविन् Adj. *beleidigend, kränkend, Geringschätzung an den Tag legend, gering achtend, Jmds* (Gen.) *spottend* (von Belebtem und Unbelebtem).

परिभाग Kâraṇḍ. 44,17 fehlerhaft für °भोग.

परिभाण्ड n. *Geräthe, Mobilien.*

परिभाव m. *Geringachtung* Pañcat. 56,8. °भव ed. Bomb. 1,59,12.

परिभावन 1) n. *das Zusammenhalten, Bilden einer festen Masse.* — 2) f. आ *a) das Nachdenken.* — *b)* in der Dramatik *Neugier erregende Worte.*

परिभाविन् Adj. = परिभविन् 312,12. Nom. abstr. °वित्व n.

परिभाषण 1) Adj. *viel redend* in अ° (Nachtr. 3). — 2) n. *a) das Plaudern, Gespräch, Unterhaltung.* — *b) Zurechtweisung, Verweis; Tadel, Vorwurf* Lalit. 217,20. — *c)* *= नियम.

परिभाषणीय Adj. *zurechtzuweisen, dem ein Verweis zu ertheilen ist.*

परिभाषा f. 1) *Rede, Worte.* — 2) *Tadel, Vorwurf; Beschimpfung* Bâlar. 261,18. Nur Pl. — 3) *eine allgemeine Bestimmung, die durchweg Geltung hat;* insbes. *eine grammatische.* — 4) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

परिभाषाचन्द्रिका f. (Opp. Cat. 1), °भाषाप्रकाशिका f. (ebend.), °भाषाप्रदीपार्चि m., °भाषाभाष्यसूत्र n. (Opp. Cat. 1), °भाषाभास्कर m. (ebend.), °भाषामञ्जरी f., °भाषार्थदीपिका f., °भाषार्थसंग्रह m., °व्याख्याचन्द्रिका f., °भाषावृत्ति f., °भाषाव्याख्या f. (Opp. Cat. 1) und °भाषासंग्रह m. (ebend.) Titel von Werken.

°परिभाषिन् Adj. *redend.*

परिभाषेन्दुशेखर m., °काशिका f., °संग्रह m. (Opp. Cat. 1) und °भाषोपस्कार m. Titel von Werken.

परिभाष्य Adj. in अ° (Nachtr. 3).

परिभूँ Adj. mit Acc. 1) *umgebend, umfassend, zusammenhaltend.* — 2) *rings sich erstreckend, durchdringend.* — 3) *überlegen, leitend, lenkend.*

परिभूतता f. Nom. abstr. zu परिभूत *gedemüthigt, gekränkt, erniedrigt* Vâgrakkh. 34,18.

पँरिभूति f. 1) *überlegene Kraft.* — 2) *Kränkung, Demüthigung, Erniedrigung, an den Tag gelegte Geringschätzung.* Auch Pl.

परिभूषण m. *ein durch Abtretung aller Landeseinkünfte erkaufter Friede* Spr. 4600, v. l.

परिभेद् m. *Verletzung.*

परिभेदक Adj. *durchbrechend.*

परिभोक्तृ Nom. ag. 1) *Geniesser.* — 2) *der einen Andern ausbeutet, auf eines Andern Kosten lebt.*

परिभोग m. 1) *Genuss* (auch *ehelicher*) Kâraṇḍ. 44,17 (°भाग gedr.). — 2) *Mittel zum Genuss, Subsistenzmittel.*

परिभ्रंश m. *das Entwischen.*

परिभ्रंशन n. *das Verlustiggehen, Kommen um* (Abl.).

परिभ्रम 1) Adj. (f. आ) *umherfliegend* in खे°. — 2) m. *a) das Umherschweifen, Hinundhergehen.* — *b) Umschweife, nicht zur Sache gehörige Reden.*

परिभ्रमण n. 1) *das Umlaufen, Umdrehung.* — 2) *das Hinundhergehen.* — 3) *Umkreis.*

परिभ्रामण n. *das Hinundherdrehen, Hinundherbewegen.*

°परिभ्रामिन् Adj. *umherlaufend auf* Bâlar. 290,18.

*परिमङ्कन n. Nom. act.

1. परिमण्डल n. *Umkreis* Hemâdri 1,305,8.

2. परिमण्डल 1) Adj. (f. आ) *kreisförmig, rund, kugelförmig, kugelrund* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,11. — 2) m. *eine giftige Mückenart.*

परिमण्डलकुष्ठ n. *eine Art Aussatz,* = मण्डलकुष्ठ Kâraka 2,5.

परिमण्डलता f. *Kreisförmigkeit* Kâd. 46,5.

परिमण्डलित Adj. *rund gemacht.*

*परिमत् Adj. von मन् mit परि.

परिमन्थर Adj. (f. आ) *überaus langsam,* — *träge* Kaṇḍak. 54,2.

परिमन्थरता f. *Trägheit.* विवेक° Vent. 162.

परिमन्द् Adj. *überaus matt* (Auge). Am Anfange eines Comp. Adv. *klein wenig.*

परिमन्दता f. *Abgespanntheit, das Gefühl der langen Weile.*

परिमन्यु Adj. *grollend.*

परिमर्ँ 1) Adj. *dessen nächste Umgebung hingestorben ist.* — 2) m. *das Sterben um Jmd her.* ब्रह्मणः °र्: heisst *eine auf den Untergang der Widersacher gerichtete magische Handlung.* देवः °र्: *das Hinsterben der Götter* Kaush. Up. 2,12.

परिमर्द m. 1) *Verbrauch.* — 2) *Aufreibung, Vernichtung* (eines Feindes).

परिमर्दन n. 1) *das Einreiben* Kâraka 6,11. — 2) *Mittel zum Einreiben* Kâraka 6,24.

परिमर्श m. *Erwägung, Betrachtung* MBh. 12, 120,19.

परिमल m. 1) *Wohlgeruch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *ein wohlriechender Stoff.* — 3) *eine Versammlung von Gelehrten. — 4) *eheliche Genuss.* — 5) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. — 6) N. pr. eines Dichters.

परिमलय्, °यति *wohlriechend machen* Prasannar. 149,7.

परिमल्ल m. N. pr. eines Autors.

परिमाँ f. *Maass im Umfange* Maitr. S. 1,4,11.

परिमाण n. 1) *das Messen.* — 2) *Maass, Umfang, Grösse, Gewicht, Dauer, Anzahl, Betrag.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

परिमाणक n. = परिमाण 2).

परिमाणवत् Adj. *messbar.* Nom. abstr. °वत्त्व n.

परिमाणिन् Adj. *was gemessen wird.*

परिमाणय (?) n. *Umfang* Verz. d. Oxf. H. 48,b,2. Vgl. पारि°.

परिमाथिन् Adj. *hart mitnehmend, aufreibend.*

परिमाँद् f. und °माद् m. Bez. *von sechzehn Sâman, welche zum* Mahâvratastotra *gehören.*

*परिमार्ज्ञ् Adj. von मर्ज् mit परि.

परिमार्ग m. *das Umhersuchen.*

परिमार्गण n. *das Nachspüren, Aufsuchen.*

परिमार्गितव्य Adj. *aufzusuchen.*

°परिमार्गिन् Adj. *nachspürend, aufsuchend; nachgehend* (seiner Obliegenheit).

*परिमार्ग्य Partic. fut. pass. von मृज् mit परि.

परिमार्ज und °क Adj. *streichend* in तुन्द्°.

परिमार्जन n. 1) *das Abwischen, Reinigen, Scheuern* Gaut. — 2) *das Abstreifen, Entfernen* Hemâdri 1,133,10. — 3) *eine best. süsse Speise.

परिमित्[3] f. *Deckbalken, Verbindungsholz* oder dergl.

परिमितायुस् Adj. *dessen Jahre gezählt sind, der nicht lange zu leben hat* R. 3,55,20.

परिमिताहार Adj. *wenig Speise zu sich nehmend* MBh. 3,293,8.

परिमिति f. *Maass, Quantität.*

परिमितिमत् Adj. *begrenzt* Spr. 7761.

परिमिलन n. *Berührung.*

*परिमुखम् Adv. *vor Jmds Angesicht, neben Jmd.*

परिमुग्धता f. 1) *Einfältigkeit.* — 2) *Lieblichkeit.*

परिमूढता f. *Verwirrung.*

परिमूर्ण Adj. (f. ई[3]) etwa *abgängig, hinfällig* (Kuh) Çat. Br. 5,3,5,13.

परिमृज्र Adj. *streichend* in *तुन्द्°.

*परिमृज्य Partic. fut. pass. von मृज् mit परि.

परिमेय Adj. *messbar, zählbar, gering an Zahl.*

°परिमेक् m. *das Umpissen* Pâr. Grihj. 3,7,1.

परिमोक्ष m. 1) *Befreiung, das Entgehen*; die Ergänzung im Abl., Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Entkleidung.* सर्वत: so v. a. *vollkommene Nacktheit.* — 3) *Entleerung.*

परिमोक्षण n. 1) *das Ablösen.* — 2) *Befreiung,* — *von* (Gen.).

परिमोटन n. *das Knacken.*

परिमोष[3] m. *Diebstahl, Entwendung, Bestehlung.*

परिमोषक Adj. *stehlend.*

परिमोषण n. *das Fortnehmen* Âpast.

परिमोषिन्[3] Adj. *stehlend*; m. *Dieb, Räuber.*

परिमोक्तृ n. *das Bethören, Bestricken.*

परिमोक्तिन् Adj. *verwirrt.*

परिम्लायित्व n. *das Einfallen, Einsinken, Schwinden.*

परिम्लायिन् 1) Adj. *fleckig.* — 2) m. *eine best. Krankheit der Augenlinse.*

1. परियज्ञ m. *eine begleitende, vorangehende oder folgende Handlung in der Liturgie, Nebenceremonie* Vaitân.

2. परियज्ञ Adj. *eine begleitende Handlung in der Liturgie —, eine Nebenceremonie bildend.*

परियष्टृ Nom. sg. *ein jüngerer Bruder, der vor einem älteren Bruder ein* Soma-*Opfer darbringt,* Âpast. 2,12,22, v. l.

*परियाण n. Nom. act. von या mit परि.

परियाणि f. in *अपरियाणि.

*परियाणीय Part. fut. pass. von या mit परि.

*परियानिक m. *Reisewagen* Gal.

*परियोग m. = पल्ययोग.

परियोग्य m. Pl. *eine best. Schule.*

परिरक्तृ m. *Hüter.*

परिरक्षण 1) Adj. (f. ई[3]) *hütend, beschützend.* — 2) n. *a) das Hüten, Erhalten, Beschützen, Inachtnehmen, Retten, Rettung.* — *b) das Geheimhalten.* — *c) das Sichhüten, Sichinachtnehmen.*

परिरक्षणीय Adj. *zu hüten, zu erhalten, sorgfältig zu bewahren* Prasannar. 6,12.

परिरक्षा f. *Hütung, Erhaltung.*

परिरक्षितृ Nom. sg. *Hüter, Erhalter, Beschützer.*

परिरक्षितव्य Adj. *geheim zu halten.*

*परिरक्षितिन् Adj. = परिरक्षितं येन सः.

°परिरक्षिन् Adj. *hütend.*

परिरक्ष्य Adj. *geheim zu halten.*

परिरथ्य[3] 1) n. *ein best. Theil des Wagens.* — 2) f. परिरथ्या *Fahrweg* (nach Nilak.).

परिरम्भ m. *Umarmung.*

परिरम्भण n. *das Umarmen, Umarmung.*

°परिरम्भिन् Adj. *umspannt —, umgürtet von.*

*परिराटक und *°राटिन् Adj. von रट् mit परि.

परिराप्[3] (Padap. °रप्) m. Pl. Bez. *beschwatzender Dämonen.*

परिरापिन्[3] Adj. *einflüsternd, beschwatzend.*

परिरोध m. *Hemmung, Zurückhaltung.*

परिरोधम्[3] Absol. *einschliessend* TBr. 3,9,11,3.

*परिल m. N. pr. eines Mannes.

परिलघु Adj. 1) *überaus leicht,* — *klein.* — 2) *sehr fein,* — *dünn* Kâd. 17,17. 2,75,23. Nom. abstr. °ता f. 40,19. — 3) *leicht verdaulich.* — 4) *ganz unbedeutend, nichtssagend.*

परिलङ्घन n. *das Hinundherspringen.*

परिलम्ब m. *Gezauder, Verzögerung* Kâd. 2,108, 5. Harshaṅ. 116,1.

परिलम्बन n. *das Zaudern, Zögern* Kâd. 280,24.

परिलिखन n. *das Glattmachen, Poliren.*

परिलेख m. *Umriss* (mit Linien u. s. w.), *Figur, Zeichnung.*

परिलेखन 1) m. *der mit* परिलिखितम्[3] *beginnende Spruch* (TS. 1,2,5,1) Âpast. Çr. 7,9,7. — 2) n. *das Umreissen* (mit Linien u. s. w.).

*परिलेश m. als Erklärung von परिशेष[3] Sâj. zu ṚV. 1,187,3.

परिलेक्तृ m. *eine best. Krankheit des Ohres.*

परिलोप m. *Einbusse, Verkümmerung, Unterbleibung.*

*परिवंश m. gaṇa भृश्यादि. Hariv. 3,21,19 Druckfehler für परिवत्स. Davon *Adj. °क.

परिवक्रा[3] f. 1) *eine rundliche Grube.* — 2) N. pr. einer Stadt.

परिवत्स m. *ein dazu* (zur Kuh) *gehöriges Kalb* Hariv. 3,21,19 (wo so zu lesen ist st. परिवंश). v. l. पारिवत्स.

परिवत्सक m. *Sohn* (nach Nilak.).

परिवत्सर[3] m. 1) *ein rundes —, volles Jahr.* Einmal n. — 2) *das zweite Jahr im fünfjährigen Cyclus.*

परिवत्सरीण[3] (f. आ) und °वत्सरीय (Mân. Gṛihj. 2,8. Çr. 1,6,4. 7,4) Adj. von परिवत्सर 1) und 2).

परिवित्[3] Adj. *das Wort* परि *enthaltend* Çat. Br. 6,3,2,25. Tâṇḍya-Br. 12,5,3.

*परिवपण n. Nom. act. von वप् mit परि.

परिवप्य m. *der die Handlungen, welche mit der Netzhaut* (वपा) *vorzunehmen sind, sowohl einleitende als abschliessende* Homa Âpast. Çr. 7,20,9. 21,2. Comm. zu 3,13,3. Fehlerhaft °वाप्य Mân. Gṛihj. 2,4.

परिवर्ग[3] m. 1) *Beseitigung.* — 2) *Abhängigkeit* Varâh. Brh. S. 15,32.

परिवर्ग्य Adj. *zu vermeiden.*

°परिवर्जक Adj. *meidend, vermeidend, sich einer Sache begebend.*

परिवर्जन n. 1) *das Meiden, Vermeiden, Sichbegeben einer Sache, Entgehen.* — 2) **Mord, Todtschlag.*

परिवर्जनीय Adj. *zu meiden.*

परिवर्त m. 1) *Umdrehung, Umlauf* (der Gestirne). — 2) *Umlauf, Ablauf* einer Zeitperiode, insbes. eines Juga. — 3) *Ablauf,* so v. a. *Ende.* — 4) **Jahr.* — 5) *Hinundherbewegung, das Sichtummeln* Prasannar. 15,17. — 6) **Umkehr, Flucht.* — 7) *Vertauschung, Tausch, Wechsel.* — 8) *Tummelplatz, Aufenthaltsort, Ort, Platz.* — 9) *Kapitel, Abschnitt* Lalit. 40,1. — 10) N. pr. *a)* eines Sohnes des bösen Dämons Duḥsaha. — *b)* **eines Fürsten der Schildkröten.*

परिवर्तक 1) Adj. *a) ablaufen machend, zum Ablauf bringend.* — *b) umkehren —, zurückfliessen machend.* — 2) m. *a) die in einer Paronomasie durch Abtrennung eines Consonanten vom folgenden Vocal bewirkte Zerstückelung eines Wortes, wodurch ein anderer Sinn gewonnen wird,* Vâmana 4,1,6. — *b)* in der Dramatik *Wechsel der Beschäftigung.* — *c)* N. pr. = परिवर्त 10) *a).* — 3) f. °र्तिका *Verengung der Vorhaut, Phimosis.*

परिवर्तन 1) Adj. (f. ई) *umkehren machend.* विद्या *eine best. Zauberkunst.* — 2) n. *a) das Sichherumdrehen,* — *um* (im Comp. vorangehend), *das Sichherumwälzen auf* (im Comp. vorangehend) Kâtyây. 35,18. — *b) Umlauf, Ablauf* einer Zeitperiode, *Kreislauf.* — *c) das Umdrehen.* — *d) das Umtauschen, Wechseln.* — *e) das Beschneiden der Haare.* — *f)* angeblich = प्रेरण.

परिवर्तनीय Adj. *umzutauschen, umtauschbar,* — *gegen* (Instr.).

परिवर्तिन् 1) Adj. *a) sich herumdrehend, sich herumbewegend.* — *b) sich windend, labyrinthisch* Kâtyâs. 20,39. — *c) umlaufend, einen Kreislauf machend, sich stets wiedererneuernd, stets wiederkehrend.* — *d) wechselnd, übergehend in* (im Comp. vorangehend als Nom. abstr.). — *e) verweilend an, bei* oder *um, sich aufhaltend bei, sich befindend in* oder *bei* (Loc., Adv. auf तस् oder im Comp. vorangehend). अन्तक° so v. a. *dem Tode nahe* Harshaṅ. 124,9. — 2) f. °नी *eine Litanei nach der Formel abc abc abc.*

परिवर्तुल Adj. *ganz rund.*

परिवर्तमन् Adj. *ringsum gehend,* — *sich erstreckend.*

परिवर्धक m. *Pferdeknecht* Kâd. 2,88,14. Harshaṅ. 127,17.

परिवर्धन 1) m. Harshaṅ. 173,12 wohl nur fehlerhaft für °वर्धक. — 2) n. *das Vermehren, Vergrössern, Vervielfältigen.*

परिवर्धितक Adj. *aufgezogen* (in sentimentaler Sprachweise).

परिवर्मन् Adj. *gepanzert, gerüstet.*

*परिवसथ m. *Dorf.*

परिवह m. 1) *einer der sieben Winde.* — 2) *eine der sieben Zungen des Feuers.*

परिवाद् m. 1) *üble Nachrede, Tadel;* die Ergänzung im Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend. Gaut. Âpast. — 2) **ein Werkzeug zum Spielen der indischen Laute.*

*परिवादक m. *Lautenspieler.*

परिवादकथा f. *üble Nachrede, Tadel.*

परिवादगिरु f. Pl. dass.

*परिवादितिन् Adj. = परिवादितं येन सः.

परिवादिन् 1) Adj. *Böses redend von Andern, Andere tadelnd.* — 2) f. °नी *eine siebensaitige Laute* Kâd. 99,7. 211,6.

परिवाप् m. 1) *geröstete Reiskörner;* nach Anderen *saure Milch.* — 2) *Standort, Platz* MBh. 5,111,2. — 3) ** Wasserbehälter.* — 4) ** = परिच्छद *Hausgeräthe* u. s. w. — 5) ** das Aussäen.*

परिवापण n. *das Scheeren, Sichscheerenlassen.* °वापन Âpast. Comm. zu Âçv. Çr. 12,8,25.

*परिवापिक und *°वापिन् Adj. von परिवाप.

परिवाप्य 1) Adj. (f. आ) *dem der* परिवाप 1) *gehört.* — 2) m. Mân. Gṛhj. 2,4 fehlerhaft für °वप्य.

परिवार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Decke* (eines Wagens). — 2) *Umgebung, Gefolge, Begleitung.* Ausnahmsweise Pl.; am Ende eines adj. Comp. *umgeben von.* — 3) ** Degenscheide.* — 4) ** Dorfhecke* Gal.

परिवारक (wohl m.) etwa *Decke, Matte* Comm. zu Kâtj. Çr. 8,6,12.

परिवारण n. 1) *Decke.* त्वगस्थि° Adj. *mit Haut und Knochen bedeckt,* so v. a. *nur aus Haut und Knochen bestehend.* — 2) *Gefolge, Anhang.* — 3) *das Abwehren.*

परिवारता f. Nom. abstr. zu परिवार 2) Çiç. 2,90.

परिवारवत् Adj. *ein grosses Gefolge habend.*

परिवारी Adv. mit कर् *sich zum Gefolge erwählen, sich umgeben mit* (Acc.).

1. परिवास m. 1) *Aufenthalt, das Verbleiben an einem Orte.* — 2) ** bei den Buddhisten *die Entfernung eines Schuldigen aus der Gemeinde.*

2. परिवास m. *Wohlgeruch.*

परिवासन n. *Abschnitzel* Âpast. Çr. 1,6,6. 8.

परिवासस् n. अङ्गिरसामभिवास[ः]परिवाससी Name zweier Sâman Ârsh. Br.

परिवाह m. *das Ueberfluthen eines vollen Wasserbehälters, das Ableiten eines v. W., ein Kanal, der das angesammelte Wasser abführt.* — Vgl. परीवाह.

*परिवाहवत् m. *Teich*

परिवाहिन् Adj. (f. °णी) *überfluthend, überfliessend von* (im Comp. vorangehend).

परिविंशत् f. *volle zwanzig.*

परिविक्रयिन् Adj. *handelnd mit* (Gen.).

परिविक्षोभ m. *Erschütterung.*

परिविघट्टन n. *das Zersprengen, Zunichtemachen.*

परिविण्ण m. = परिविन्न, परिवित्त.

परिवितर्क m. *Gedanke, das Gedachte* Text zu Lot. de la b. l. 164. 184.

परिवित्त und परिवित्ति m. *ein älterer Bruder, dem ein jüngerer im Heirathen zuvorgekommen ist,* Âpast. Çr. 9,12,11. — Âpast. 2,12,22 fehlerhaft für परिवेत्तर्, R. Gorr. 2,109,35 für परावित्त.

परिविति m. dass. Nom. abstr. °ता f. u. °त्व n.

परिविन्न m. 1) dass. — 2) *ein älterer Bruder, dem ein jüngerer im Empfang seines Erbtheils zuvorgekommen ist* (!), Comm. zu Âpast. 2,12,22.

परिविविदान m. 1) *ein jüngerer Bruder, welcher einem ältern im Heirathen zuvorkommt.* — 2) *ein jüngerer Bruder, welcher einem ältern im Empfang seines Erbtheils zuvorgekommen ist* (!), Âpast. (nach dem Comm.).

परिविषे Dat. Inf. zu 1. विष् mit परि RV.

परिविष्टि f. *Dienstleistung, Aufwartung.*

*परिविष्णु Adv.

परिविहार m. *das Lustwandeln.*

परिविह्वल Adj. *überaus verwirrt,* — *bestürzt.*

परिवीत Adj. *umwunden.*

परिवीत 1) Adj. s. u. व्या mit परि. — 2) *n. Brahman's *Bogen.*

परिवृक्त 1) Adj. s. u. वर्ज् mit परि. — 2) f. परिवृक्ता und परिवृक्ती *die Unbeliebte, Verschmähte,* Bez. *einer geringgeschätzten Gattin neben der höher geehrten* (महिषी, वावाता).

परिवृज् f. *Vermeidung, Beseitigung.*

परिवृढ 1) Adj. s. u. बर्ह् mit वि. — 2) m. *Herr, Gebieter, Anführer* Bhâg. P. 5,1,8. 16,16. 6,16,25. Verz. d. Oxf. H. 117,b,5. क्षिति° *Landesherr, Fürst* Vikramâṅkaṅ. 18,93.

परिवृढाष्टक n. Titel eines Werkes.

परिवृत 1) Adj. s. u. 1. वर् mit परि. — 2) n. *ein bedeckter Ort, eine als Opferplatz dienende mit Wänden verschlossene Hütte.*

परिवृति f. *das Umgében, Umstéhen.*

*परिवृत्तक Adj. gaṇa अश्यादि.

*परिवृत्तफला f. *eine best. Pflanze* Gal.

1. परिवृत्ति f. 1) *das Umherwandern in* (Loc.) MBh. 14,18,29. — 2) *Wiederkehr in diese Welt* Âpast. — 3) *Tausch, Wechsel.* परिवृत्त्या *abwechselnd.* — 4) *eine best. rhetorische Figur* Vâmana 4,3,16. — 5) = परिवर्तिका *Verengung der Vorhaut, Phimosis.* — 6) Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

2.*परिवृत्ति m. schlechte v. l. für परिविवित्ति.

परिवृत्ती f. wohl fehlerhaft für परिवृक्ती.

परिवृद्धता f. *das Quellen, Aufschwellen* (der Speise im Magen).

परिवृद्धि f. *Wachsthum, Zunahme* Âpast.

*परिवृस्ति m. schlechte v. l. für परिविवित्ति.

परिवेत्तर् m. *ein jüngerer Bruder, welcher vor dem ältern heirathet,* Gaut.

परिवेद m. *vollständige Erkenntniss.*

परिवेदक m. = परिवेत्तर्.

1. परिवेदन n. *vollständiges Erkennen.* v. l. पद्वेदन.

2. परिवेदन n. *das Heirathen eines jüngern Bruders vor einem ältern.*

3. परिवेदन n. und °ना f. *das Wehklagen, Jammern.* Richtig परिदेवन, °ना.

परिवेदनीया und *°वेदिनी f. *die Frau eines Parivettar.*

परिवेद्य n. = 2. परिवेदन VP. 4,20,9.

परिवेपिन् Adj. *bebend, zitternd* Verṇis. 47.

परिवेशन n. *Umkreis, Radkranz* MBh. 14,45,1.

परिवेशस् m. *Nachbar.*

परिवेष m. 1) *Zurüstung, Aufwartung von Speisen.* — 2) *ein Hof um die Sonne* oder *den Mond* Âpast. MBh. 6,112,10. 7,7,39. 8,24,47. 16,1,5. Hariv. 1,45, 58. — 3) *Kreis,* (Strahlen-) *Kranz, orbis.* जघन° Vidḍh. 30,14. — 4) *= परिवृति, परिधान, वेष्टन.

परिवेषक 1) m. *Aufwärter, Aufträger von Speisen* Kâraka 2,6. MBh. 2,49,35. 3,51,26. 7,67,2 (mit Acc. des Bedienten). 14,81,26. — 2) f. °षिका f. zu 1).

परिवेषण n. 1) *das Aufwarten, Auftragen von Speisen, Aufwartung.* आचार्यपरिवेषणे *wenn dem Lehrer Speisen aufgetragen werden* Gaut.; vgl. 2). — 2) *ein Hof um die Sonne* oder *den Mond* MBh. 3,224,17. आचार्य° Gaut. soll nach einem Comm. *ein Hof um Jupiter und Venus* (*die Lehrer* der Götter und Ungötter) bedeuten.

परिवेषवत् Adj. *mit einem Hofe versehen* (Sonne, Mond) MBh. 3,79,31. 82,20.

परिवेषिन् Adj. dass.

परिवेष्टन 1) n. a) *Decke, Hülle.* — b) *Verband.* — 2) f. आ *das Umbinden, Verbinden.*

परिवेष्टृ Nom. ag. *Aufwärter.* f. °वेष्ट्री Çat. Br. 11,2,3,5. Kaush. Up. 2,1.

परिवेष्टव्य Adj. *aufzutragen* (eine Speise).

परिवेष्टितृ Nom. ag. *Umschliesser.*

परिवेष्टीमत् Adj. *eine Aufwärterin habend* Kaush. Up. 2,1.

परिव्यय m. *Zukost.*

परिव्यायण 1) *das Umwinden, Umhüllen.* — 2) *die umhüllte Stelle* Çat. Br. 3,7,3,13; vgl. Kâtj. Çr. 6,3,5.

परिव्ययणीय Adj. (f. आ) *zum Umwinden gehörig.*

परिव्याण n. *das Umwinden* Gaim. 5,2,7. Comm. zu Âpast. Çr. 7,10,5. 11,7.

परिव्याध m. 1) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Calamus fasciculatus* (Râǵan. 9, 107. Bhâvapr. 1,207) und *Pterospermum acerifolium* (Râǵan. 9,42). — 2) N. pr. eines alten Weisen.

परिव्याधि m. Kâraka 4,8 fehlerhaft für °व्याध 1).

परिव्रज्य 1) n. impers. *in die Fremde zu gehen* MBh. 13,104,44. — 2) f. आ *das Herumwandern von einem Ort zum andern,* insbes. *das herumwandernde Leben eines religiösen Bettlers.*

*परिव्रढय्, °तयि Denom. von परिवृढ Mahâbh. 7,90,a.

*परिव्रढिमन् m. Nom. abstr. von परिवृढ.

*परिव्रढिष्ठ und °व्रढीयस् Superl. und Compar. zu परिवृढ

परिव्राज् m. (Nom. °व्राट्) *ein heimat- und familienloser Asket, ein herumwandernder religiöser Bettler* Çâṁk. zu Bâdar. 3,4,20.

परिव्राज m. dass. Âpast.

परिव्राजक 1) m. dass. *Am Ende eines adj. Comp. f. °व्राजका. — 2) f. °जिका f. zu 1). Am Ende eines adj. Comp. f. °व्राजिका.

*परिव्राजि oder *°जी f. *Sphaeranthus mollis* Râǵan. 5,17.

परिशक्वे Dat. Infin. zu 1. शक् mit परि RV. 8,78,5.

परिशङ्कनीय 1) Adj. *den man in Verdacht haben muss, gegen den man misstrauisch zu verfahren hat.* आत्मवत् *für seines Gleichen zu halten von* (Gen.). — 2) n. impers. *Misstrauen an den Tag zu legen.*

°परिशङ्किन् Adj. 1) *Etwas befürchtend.* — 2) *Befürchtungen habend wegen.*

परिशठ Adj. *überaus unehrlich, durch und durch schlecht* Kâraka 3,8.

परिशायन n. *vollständiges Eintauchen* Baudh. 1, 6,12,7.

परिशाश्वत Adj. *für die Ewigkeit geltend.*

परिशिष्ट 1) Adj. s. u. शिष् mit परि. — 2) n. *Ergänzung, Supplement, Anhang.*

परिशिष्टपर्वन् n. Titel eines Werkes des Hemakandra.

परिशिष्टप्रकाश m., °प्रकाशस्य सारमञ्जरी f., °शिष्टप्रबोध m. und °शिष्टसिद्धान्तरत्नाकर m. Titel von Werken.

°परिशीलन n. *häufige Berührung mit, Verkehr, Umgang, anhaltende Beschäftigung mit* (Vikramâṅkaḱ. 18,75), *Studium.*

परिशुद्धि f. 1) *vollkommenes Reinwerden* (auch in moralischem Sinne), *das an den Tag Kommen der Unschuld eines Menschen* Bâlar. 282,5. °द्धिं कर् *sich reinigen, seine Unschuld beweisen.* — 2) *richtige Beschaffenheit, Correctheit* Kâraṇḍ. 74,10.

परिशुश्रूषा f. *absoluter Gehorsam.*

परिशुष्क Adj. (f. आ) *vollkommen trocken, — getrocknet, — vertrocknet.* Vom Gesicht so v. a. *eingefallen,* von einer angeschlagenen Ader so v. a. *kein Blut entlassend.* *मांस n. *auf besondere Art geröstetes Fleisch* Madanav. 118,102.

परिशून्य Adj. *ganz leer, — frei von* (im Comp. vorangehend).

*परिशृत *Branntwein.*

परिशेष 1) Adj. *übrig, sonstig.* — 2) m. n. a) *Rest, Ueberrest* Gṛhjâs. 1,118. Instr. auch so v. a. *bis auf den Rest, vollständig.* — b) *Ergänzung, Supplement.* — 3) Abl. °षात् so v. a. *folglich.*

परिशेषण n. *Rest.* v. l. °शेषित.

परिशेषवत् Adj. *mit einem Anhang versehen.*

परिशेषशास्त्र n. *ein Supplement zu einem Werke.*

परिशोधन n. 1) *das Reinigen.* — 2) *das Auszahlen, Bezahlen.*

परिशोभितकाया f. N. pr. 1) einer Apsaras Kâraṇḍ. 3, 11. — 2) einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,3.

परिशोष m. *vollkommenes Austrocknen, Trockenheit.* °शोषं गम् *trocken werden* und *einschrumpfen, abmagern.*

°परिशोषण 1) Adj. *austrocknend, vertrocknen machend, Kraft und Saft entziehend* MBh. 5,1026. °शोषिन् v. l. — 2) n. *das Austrocknen, Vertrocknen —, Abmagernlassen.*

परिशोषिन् Adj. 1) *vertrocknend, einschrumpfend, vollkommen abmagernd.* — 2) = परिशोषण 1) MBh. 5,33,56.

परिश्रम m. *Ermüdung, eine ermüdende Beschäftigung, Anstrengung, anhaltende Beschäftigung mit* (im Comp. vorangehend). Ausnahmsweise Pl.

परिश्रमण Adj. *frei von Ermüdung* (nach dem Comm.).

परिश्रय m. 1) *Umfassung, Einfriedigung* in सँ° Adj. — 2) **Zuflucht.* — 3) **Versammlung.* — 4) N. pr. eines Fürsten VP.[2] 4,165.

परिश्रयण n. *das Umfassen, Einfriedigen.*

परिश्रयितव्य Dat. Infin. zu 1. श्रि mit परि Çat. Br. 12,4,3,1.

परिश्रव fehlerhaft für परिस्रव.

°परिश्राम (metrisch) m. *die grosse Mühe, die man sich um — giebt.*

परिश्रित् f. Pl. *kleine Steinchen, mit denen die Feuerstelle und andere Theile des aufgeschichteten Altars umlegt werden.* Am Ende eines adj. Comp. परिश्रित्क.

परिश्रित 1) Adj. s. u. 1. श्रि mit परि. — 2) n. = परिवृत 2) TS. 2,2,3,3. Çat. Br. 6,4,4,19. Taitt. Âr. 5,3,1.

परिश्रुत् f. = परिस्रुत् AV. 20,127,9.

परिश्रुत 1) Adj. s. u. 1. श्रु mit परि. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,61. 62.

परिश्लथ Adj. *ganz locker, — schlaff* Vikramâṅkaḱ. 9,78.

*परिषण्ड *ein best. Theil des Hauses* (buddh.).

*परिषण्डवारिक m. *Diener* (buddh.).

परिषद्य n. Nom. abstr. von परिषद् 2) *a*).

परिषद् 1) Adj. *umlagernd*. — 2) f. *a*) *consessus, Versammlung, Zuhörerschaft, Rathsversammlung*. Ausnahmsweise Pl. — *b*) *N. pr. eines Dorfes im Nordlande.

परिषद् 1) *m. = पारिषद्, पार्षद्. — 2) n. Titel eines Werkes. पार्षद् v. l.

परिषेण्य 1) Adj. *a*) *was man umwerben muss, worum man sich Mühe geben muss*. Nach Nir. *zu meiden*. — *b*) *colendus* TBa. 3,1,2,9. Nach den Erklärern *für eine Versammlung geeignet*. — 2) *m. *Mitglied einer Versammlung, Beisitzer, Zuhörer*.

परिषेद्वन् Adj. *umlagernd, umgebend*.

*परिषद्वल 1) Adj. *a*) *von einem Rath umgeben*. — *b*) *Versammlungen darbietend*. — 2) m. *Mitglied einer Versammlung, Beisitzer*.

*परिषय m. P. 8,3,70.

परिषवण n. *das Zusammenraffen* Âpast. Çr. 1, 4,6; vgl. 1,3,6.

परिषहा f. *geduldiges Ertragen aller Widerwärtigkeiten*.

परिषीवण n. *das Umwinden*.

परिषूति f. *das Umfangen, Bedrängen*.

परिषेक m. 1) *Begiessung, Uebergiessung, Giessbad*. — 2) *Badeapparat, Giesskanne* u. s. w.

परिषेचक Adj. *begiessend, übergiessend*.

परिषेचन n. 1) *das Begiessen, Uebergiessen*. — 2) *Wasser zum Begiessen der Bäume*.

*परिषेण m. N. pr. eines Mannes.

*परिषेणय्, °यति *mit einem Heere umzingeln*. Desid. परिषिषेणयिषति.

परिषोडश Adj. Pl. *volle sechzehn*.

परिष्कन्द् und परिस्कन्द् m. 1) *Diener, insbes. ein zur Seite des Wagens gehender*. — 2) *Tempel* Gaut. 19,14 (परिष्कन्ध gedr.).

परिष्कन्ध m. Gaut. soll nach Bühler fehlerhaft, nach Stenzler die besser beglaubigte Lesart für परिष्कन्द् 2) sein.

*परिष्कन्न 1) Adj. = परिस्कन्न; s. u. स्कन्द् mit परि. — 2) m. = परिष्कन्द् 1).

परिष्कर m. nach Nîlak. = परिष्कन्द् 1).

परिष्कार m. 1) *Schmückung, Schmuck, Verzierung* Prasannar. 50,13. स° Adj. (f. आ) *ausgeschmückt*, so v. a. *idealisirt* Comm. zu Nâjas. 4, 2,3. — 2) etwa *an sich ausgeübte Zucht* Lalit. 217, 8. — 3) **Hausgeräthe*.

*परिष्कारचीवर n. *eine Art von Gewand*.

परिष्कृति f. *eine best. rhetorische Figur*, = परिकर 7).

परिष्क्रिया f. 1) *das Verzieren*. — 2) *Pflege* (des Feuers).

*परिष्टवन n. *das Loben, Preisen*.

परिष्टवनीय Adj. *zum Loben —, zum Preisen bestimmt*.

परिष्टि f. 1) *Hemmung, Hinderniss*. — 2) *geklemmte Lage, Klemme, angustiae*.

परिष्टुति f. *Lob, Preis*.

परिष्टुभ् Adj. *umjauchzend*. — RV. 9,62,24 vielleicht परि ष्टुभः zu trennen.

परिष्टोभ m. *reiche Verzierung des Sâman mit sogenannten* Stobha.

*परिष्टोम m. = परिस्तोम.

परिष्ठा 1) Adj. *hemmend*. — 2) f. *Hemmniss, Schranke*.

परिष्यन्द् und परिस्यन्द् m. 1) *Strom, Fluss* (von Reden). — 2) **Nässe*. — 3) *eine umflossene Sandbank, Insel*. — 4) *Unterhaltung, Pflege* (des Feuers) MBh. 13,141,106. — 5) **Schmückung des Haares*. — 6) **Gefolge*.

*परिष्यन्दिन् und परिस्यन्दिन् Adj. *fliessend, strömend*.

परिषङ्ग m. 1) *Umarmung*. — 2) *Berührung —, Contact mit* (im Comp. vorangehend) Spr. 3526. 6192. — 3) N. pr. eines Sohnes der Devakî.

परिषङ्गन n. *das Umarmen, Umarmung*.

परिषङ्गीयंस् Adj. *fester umfassend* AV. 10,8,25.

परिषदे Dat. Infin. zu स्वद् mit परि RV. 10,40,10.

परिषङ्ग्य Adj. *zu umarmen*.

परिषञ्जन n. *das Umarmen*.

परिषञ्जल्य *ein best. zusammenhaltendes Geräthe am Hause*.

*परिषप्किन n. *das Umhergehen* oder *-springen*.

1. परिसंवत्सर m. *ein volles Jahr*.

2. परिसंवत्सर Adj. 1) *ein volles Jahr alt*. — 2) *ein volles Jahr wartend* Gobh. 4,10,25. — 3) *alt, eingewurzelt* (Krankheit).

परिसङ्ख्य n. etwa *wahre Freundschaft* Pâr. Grhj. 2,11,12. Es kann aber auch anders getrennt werden.

परिसंख्या f. 1) *Aufzählung im Einzelnen, Zusammenzählung* (Gaim. 1,2,42), *Gesammtzahl, Gesammtheit, Anzahl* überh. — 2) *erschöpfende Herzählung*, so v. a. *Beschränkung auf das Aufgezählte, — namentlich Erwähnte*. — 3) *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,33.

परिसंख्यान n. 1) = परिसंख्या 1). — 2) = परिसंख्या 2) 226,27. 30. — 3) *richtige Beurtheilung*.

*परिसंचक्ष्य Adj. *zu meiden*.

परिसंचर 1) Adj. *sich herumtreibend* Bhar. Nir. 34,41. — 2) m. *ein überaus schwieriger Durchgang, eine sehwer zu überwindende Zeit*.

परिसत्य n. etwa *die volle Wahrheit* Âçv. Çr. 6, 12,12. Es kann aber auch anders getrennt werden.

परिसंतान n. *Sehne, Band*.

*परिसभ्य m. *Mitglied einer Versammlung, Beisitzer*.

*परिसमन्त m. *Umkreis*. Am Ende eines adj. Comp. °क.

परिसमापनीय und °समापयितव्य Adj. *zu vollführen* Comm. zu Gaim. 6,2,16.

परिसमाप्ति f. 1) *Abschluss, Beendigung, Schluss, Ende*. — 2) *das Sicherstrecken auf* (Loc. oder Adv. mit प्रति).

परिसमुत्सुक Adj. *überaus besorgt, — unruhig, — aufgeregt*.

परिसमूहन n. *das Zusammenkehren, Fegen*.

परिसर 1) Adj. *angrenzend* Sây. zu RV. 3,33,2. Am Ende eines Comp. *grenzend an, liegend an* oder *auf*. — 2) m. *a*) *Standort*. — *b*) *Umgebung, unmittelbare Nähe*. — *c*) *Ader*. — *d*) **Tod*. — *e*) ** = विधि*. — *f*) **ein Gott*.

परिसरण n. *das Umherlaufen*.

परिसर्प m. 1) **das Umhergehen, Lustwandeln*. — 2) *das suchende Umhergehen, Nachgehen*. — 3) **Umschliessung, Umgebung*. — 4) *eine best. Schlangenart*. — 5) *eine best. Form des sogenannten kleinen Aussatzes*. = विसर्प Karaka 6,11. — Vgl. परीसर्प.

परिसर्पण n. 1) *das Kriechen auf* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Umherwandeln, Hinundherlaufen, beständiges Wechseln des Ortes*. — 3) = परिसर्प 3).

परिसर्पम् Absol. *sich umherbewegend* Çat. Br. 7,4,2,32. 10,3,3,7.

परिसर्पिन् Adj. *umherstreichend, sich herumbewegend*.

*परिसर्या f. *das Umherlaufen*.

परिसहस्र Adj. Pl. *volle tausend*.

परिसाधन n. 1) *das zu Stande Bringen, Vollbringen*. — 2) *das in Ordnung Bringen einer Sache, das Eintreiben —, Zurückfordern* (einer ausgeliehenen Schuld u. s. w.).

परिसान्त्वन n. *das Trösten*. Pl. *gute Worte, blandimenta* Kâd. 193,21.

परिसामन् n. *ein gelegentlich eingelegtes Sâma*

परिसारक n. N. pr. einer Oertlichkeit an der Sarasvatî.

*परिसारिन् Adj. *umherlaufend*.

*परिसावकीय्, °यति Denomin.

*परिसिद्धिका f. *eine Art Reisschleim.*

*परिसीरम् Adv.

परिसीर्य n. *Riemen am Pfluge.*

परिसृत 1) Adj. s. u. सृ mit परि. — 2) m. oder n. *ein umschlossener Platz* MBh. 13,90,21.

*परिसौवीरम् Adv. *um die* Sauvira *herum, überall mit Ausnahme der* S. Mahâbh. 6,82,*b*.

परिस्कन्द् s. परिष्कन्द.

परिस्कन्ध MBh. 14,45,1 wohl = परिस्कन्द 1), wie die v. l. hat. Nach Nilak. = समूह.

परिस्कन्न 1) Adj. s. u. स्कन्द् mit परि. — 2) m. = परिष्कन्द 1) Mahâvîrak. 31,19.

परिस्तर m. 1) *Streu.* — 2) etwa *Decke.* परिच्छद् v. l.

परिस्तरण 1) n. *a) das Umherstreuen, Umstreuen, Bestreuen. — b) Streu.* — 2) f. ई *ein best. Spruch* Âpast. Çr. 1,14,13.

परिस्तरणिका f. *eine bei einem Todtenopfer geschlachtete Kuh, mit deren Gliedern der Leichnam Glied für Glied belegt wird.*

परिस्तरणीय Adj. *zum Umstreuen dienend* Comm. zu Âpast. Çr. 1,14,14.

परिस्तरितर् Nom. ag. *rings bestreuend, umlegend* Comm. zu Âpast. Çr. 1,14,12.

परिस्तरीतवै Dat. Infin. zu स्तर् mit परि Maitr. S. 1,4,10.

परिस्तोम m. *Decke, Polster.* Statt परिस्तोमानि चित्राणि MBh. 6,2287 liest ed. Bomb. 6,54,54 परिस्तोमान्विचित्रांश्च.

परिस्थान(म्) MBu. 14,1163 fehlerhaft für परं स्थानम्.

परिस्पन्द् m. 1) *Bewegung* 228,23. वक्र° MBh. 1,61,3. बुद्धि° so v. a. *das Aufkommen eines Gedankens.* वाक्य° Prasannar. 50,12. — 2) *Unterhaltung, Pflege* (des Feuers). Richtig °स्यन्द्. — 3) **Schmückung des Haars.* — 4) **Gefolge.*

*परिस्पन्दन n. *Bewegung.*

परिस्पन्दित n. *das Zucken, Aufflodern, Sichäussern* Mahâvîrak. 93,22.

°परिस्पर्धिन् Adj. *wetteifernd mit.*

परिस्पर्धिन् f. *Nebenbuhler.*

°परिस्पृश् Adj. *berührend* Hem. Par. 1,19.

परिस्फुट Adj. (f. आ) 1) *sehr deutlich* zu Spr. 5914. °म् Adv. Kâd. 160,14. — 2) **ganz erfüllt* (buddh.). — Vgl. नाति°.

परिस्फूर्ति f. *das Erhellen, Deutlichwerden, Hervorleuchten.*

परिस्मापन n. *das Ueberraschen.*

परिस्यन्द und °स्यन्दिन् s. °ष्यन्द und °ष्यन्दिन्.

परिस्रज् f. *Kranz* Âpast. Çr. 12,1,11.

परिस्रजिन् Adj. *bekränzt*, so v. a. *einen mit Haar bekränzten Scheitel habend, glatzköpfig.*

परिस्रव m. 1) *Erguss, das Ueberfliessen, Ablaufen, Fluss.* भूरिस्रवण° Adj. *dem viel Blut aus der Wunde fliesst.* — 2) *das Hinabgleiten.* गर्भ° *eines Fötus* R. ed. Bomb. 1,37,26. — 3) **Rottleria tinctoria.*

परिस्रष्टर् Nom. ag. *in Berührung stehend —, Etwas zu thun habend mit* MBh. 12,248,21 (Bl. 112,*a*).

परिस्रंसा f. *Schutt, Gerölle.*

परिस्राव m. 1) *Ausfluss, starker Fluss.* — 2) *ein best. Krankheitszustand, welcher aus dem Ueberfliessen der Feuchtigkeiten des Körpers abgeleitet wird.*

*परिस्रावकल्प m. *eine Art Seihe* (buddh.).

*परिस्रावण n. *Seihe, Durchschlag* (buddh.).

परिस्राविन् 1) m. (sc. भगंदर) *eine best. Form der Mastdarmfistel.* — 2) n. (sc. उदर) *eine unheilbare Form von Anschwellung des Unterleibes, Riss im Gedärm* Bhâvapr. 3,81. 82.

परिस्रुत् 1) Adj. *umfluthend, überfluthend, schäumend, gährend.* — 2) f. *ein best. aus Kräutern bereitetes berauschendes Getränk* Râgan. 14,136.

परिस्रुत 1) Adj. s. u. स्रु mit परि. — 2) *f. आ = परिस्रुत् 2).

परिस्रुन्मत् Adj. *mit* परिस्रुत् 2) *versehen.*

परिस्वार m. *eine best. Sangfigur.*

*परिस्कान n. Nom. act. von स्कन् mit परि.

*परिस्कनु Adv.

परिस्कत्तु in दुष्परिस्कत्तु.

परिस्कर m. v. l. für परिस्कार *das Verheimlichen, Nichtzuerkennengeben* Çâk. (Pischel) 19,11.

*परिस्करक v. l. für परिस्कारक.

परिस्करण n. 1) *das Herumbewegen, — tragen, — legen.* — 2) *das Vermeiden.*

परिस्करणीय Adj. *zu vermeiden.*

परिस्कर्तव्य Adj. 1) *weiter zu geben, zu übergeben* Comm. zu Nyâyam. 10,2,6. — 2) *zu vermeiden* (Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,22), *dem man entgehen muss, dessen man sich zu enthalten hat.* — 3) *für sich zu behalten, zu verheimlichen.* — 4) *mit Argumenten zu beseitigen, zu widerlegen* Comm. zu Bâdar. 3,3,36. 4,4,18. — 5) *mit einem dazwischengesetzten* इति *doppelt aufzuführen* Comm. zu AV. Prât. 4,120. fg.

परिस्कर्षण (f. ई) und °स्कर्षिन् (MBh. 9,11,54) Adj. *in hohem Grade erfreuend.*

परिस्कर्व m. etwa *das Beschreien, Berufen.*

परिस्कर्त m. *Handring, ein um die Hand gelegtes Amulet, welches die Geburt sichern soll.*

परिस्कारक 1) Adj. *ganz von Gold.* — 2) *n. *ein Arm-* oder *Beinring.*

परिस्काण n. in अपरिस्काण (Nachtr. 3).

परिस्काणि und °स्कानि f. *Abnahme.*

परिस्कापणीय Adj. *zu unterlassen* Kâd. 2,117,5.

परिस्कार m. 1) *das Herumführen.* — 2) *das Weitergeben, Uebergeben* Comm. zu Nyâyam. 10,2,5. — 3) *Vermeidung, das Meiden* (279,14), *das Entgehen.* — 4) *das Sichinachtnehmen, Vorsicht, cautio* Kâraka 8,1. — 5) *das im Stich Lassen Jmdes.* — 6) *das Ausschliessen.* — 7) *das Uebergehen, Nichterwähnen.* Instr. *mit Uebergehung von diesem und jenem,* so v. a. *mit einiger Zurückhaltung.* — 8) *das Verheimlichen, Nichtzuerkennengeben* Çâk. (Pischel) 19,11, v. l. — 9) *Bestreitung durch Argumente, Widerlegung* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,14. 27. 3,3,53. — 10) **Verachtung, Geringachtung.* — 11) in der Veda-Grammatik *doppelte Aufführung eines Wortes, vor und nach* इति. — 12) in der Dramatik *das Wiedergutmachen eines begangenen Fehlers.* — 13) *ausserordentliche Verwilligung, Erlassung von Abgaben, Ertheilung von Privilegien, Immunität.* — 14) *ein rings um ein Dorf oder um eine Stadt abgegrenztes Gebiet, das als Gemeingut betrachtet wird.*

*परिस्कारक *ein ganzer Armring* (buddh.).

परिस्कारम् Absol. *herumbewegend* Ait. Br. 2,27, 8. Çat. Br. 4,3,2,1. 9,4,2,14. 15.

परिस्कारवत् in अ° (Nachtr. 3).

परिस्कारविशुद्धि f. bei den Gaina *purification by such mortification and penance as are enjoined by the example of ancient saints and sages.*

परिस्कारस्थान n. = परिस्कार 14).

°परिस्कारिन् Adj. *vermeidend, aus dem Wege gehend* Bâlar. 47,22.

परिस्कार्य 1) Adj. *a) zu meiden* (MBh. 12,111,18), *zu vermeiden, zu unterlassen, dem man zu entgehen vermag.* — *b) auseinander zu bringen, zu trennen.* — *c) mit einer Immunität* (Instr.) *zu versehen* 212,1. — *d) mit einem dazwischengesetzten* इति *aufzuführen.* — 2) *m. = पारिस्कार्य *ein auf dem Handgelenk getragenes Armband.*

परिस्काम m. 1) *Scherz, Spass.* अग्राम्य° Kâd. 7, 4. — 2) *das Verlachen, Verspotten, Spott.*

परिस्कामकथा f. *eine komische Erzählung.*

परिस्कामपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

परिस्कामवस्तु n. *ein Gegenstand des Spottes.* Nom. abstr. °ता f.

परिस्कामशील Adj. 1) *zu scherzen liebend.* — 2) *zu spotten liebend.* Nom. abstr. °ता f. 303,29 (im Prâkrit).

परिक्रामकरि m. N. pr. eines Heiligthums des Vishṇu.

*परिक्रिंसा f. als Erklärung von परिबर्हणा Durga zu Nir. 6,18.

परिक्रुति f. *Vermeidung.*

परिक्रुत्य Adj. *weiter zu geben, zu übergeben.*

परिक्रुँत् Adj. *zu Fall bringend.*

परिक्लाँलम् Absol. *stammelnd.*

1. परिक्लृति f. *das Fehlgehen, Fehlen* RV. 8,47,6 (Loc.).

2. परिक्लृँति f. *Täuschung, Betrug.*

परीक्क m. *Prüfer, Kenner einer Sache.*

परीक्षण n. und °णा f. (ausnahmsweise) *das Prüfen, auf die Probe Stellen, Untersuchen.*

परीक्षणीय Adj. *zu prüfen, zu untersuchen.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 1,1,15.

परीक्षा f. 1) *Prüfung, Untersuchung.* — 2) Titel eines Commentars.

परीक्षाक्षम Adj. *die Probe bestehend, stichhaltig.*

परीक्षार्थ Adj. *zu probiren verlangend* Âpast.

परीक्षित् m. N. pr. verschiedener Fürsten.

परीक्षित 1) Adj. Partic. von ईक्ष् mit परि. — 2) m. Nebenform von परीक्षित्.

परीक्षितव्य Adj. *zu prüfen, auf die Probe zu stellen, zu untersuchen.*

परीक्षिति m. Nebenform von परीक्षित् Spr. 6230.

परीक्षिन् Adj. *prüfend, Jmd* (Gen.) *auf die Probe stellend;* m. *Prüfer, Probirer.*

परीक्ष्य Adj. = परीक्षितव्य.

परीचिक्षिषु Adj. mit Acc. *zu prüfen —, zu untersuchen beabsichtigend.*

परीज्या f. = 1) परियज्ञ.

परीणँशे Dat. Inf. zu 3. नश् mit परि RV. 1,54,1.

परीणँस् n. *Fülle, Reichthum, copia.* Instr. *reichlich, in Fülle.*

परीणास् n. dass.

परीणाक् f. (Nom. °णात्) 1) *Umfassung, Verschlag.* — 2) *Truhe, Kasten* (auf einem Wagen). — 3) N. pr. eines Ortes an der Sarasvatî; vgl. परिणाक्.

परीणाम m. = परिणाम *Ablauf, Verlauf* (der Zeit) R. 4,24,8.

*परीणाय m. = परिणाय.

परीणाह m. 1) *Umfang, Weite* MBh. 7,175,19. R. 3,4,34. Suçr. 2,135,18. — 2) *ein rings um ein Dorf oder eine Stadt abgegrenztes Gebiet, das als Gemeingut betrachtet wird,* Jâgñ. 2,167. — Vgl. परिणाह.

परीत 1) Partic. von 3. इ mit परि. Nom. abstr. °ता f. *das Umgebensein —, Erfülltsein von.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP^2 2,168.

*परीतत् von तन् mit परि.

परीताप m. *Glut, Hitze* 178,9. Vgl. परिताप.

*परीति *Vitriol als Collyrium.*

°परीतिन् Adj. *erfüllt —, ergriffen von.*

परीतोष m. = परितोष *Befriedigung, Zufriedenheit.*

परीत्त s. u. 1. दा und 3. दा mit परि.

परीत्तभ्रु m. Pl. *eine Klasse von Göttern* bei den Buddhisten.

परीताभ m. Pl. desgl.

परीँरीत्ति f. *Uebergabe* TBr. 2,2,5,5.

परीत्य Adj. in अ° (Nachtr. 4).

परीदाह m. = परिदाह *das Brennen* Karaka 6,5.

परीधान n. = परिधान *Umwurf, Gewand* MBh. 3,263,13. 12,303,13. Hemâdri 1,747,17.

परीँध्य Adj. *anzuzünden* (Feuer).

परीन्दना f. *Gnadengeschenk* Vaǵrakkh. 20,5. 11. Auch परि°.

परीन्दित Adj. *gnädig beschenkt* Vaǵrakkh. 20, 4. 10.

परीपाक m. 1) *das Reifwerden, Reife, völlige Entwickelung* Karaka 6,3. सत्त्व° Kâraṇḍ. 89,7. — 2) *die Folgen von Etwas* Mahâvîraḱ. 61,7. — Vgl. परिपाक.

परीप्सा f. 1) *der Wunsch zu erlangen.* — 2) *der Wunsch zu retten, — zu erhalten.* — 3) *Hast, Eile.*

परीप्सु Adj. mit Acc. *zu retten —, zu erhalten verlangend.*

*परीभाव m. = परिभाव.

परीँमन् *Spende.* Loc. *in reicher Gabe.*

परीमाण n. = परिमाण *Maass, Umfang, Grösse* (Hemâdri 1,578,4), *Gewicht, Dauer, Anzahl, Betrag.*

परीमोष m. Karaka 1,7 vielleicht fehlerhaft für °शोष = परिशोष.

*परीर n. *Frucht.*

*परीरण m. 1) *Schildkröte.* — 2) *Stock.* — 3) = षट्शाटक. — Nach H. an. = अभीष्ट, तत्पर und आश्रय, welche Bedeutungen nach Med. dem Worte परायण zukommen.

परीरम्भ m. = परिरम्भ *Umarmung* Bâlar. 47,22.

परीवर्त m. 1) *Vertauschung, Tausch, Wechsel* Kâd. 18,3. — 2) N. pr. eines Fürsten der Schildkröten. — Vgl. परिवर्त.

परीवर्तम् Absol. *im Kreislauf, wiederholentlich* Tâṇḍja-Br. 2,2,2.

परीवाद m. = परिवाद *üble Nachrede, Tadel* Âpast.

परीवापँ m. = परिवापँ *geröstete Reiskörner;* nach Andern *saure Milch.*

परीवाप्य Adj. = परिवाप्य 1).

परीवार m. 1) *Umgebung, Gefolge, Begleitung.* — 2) **Degenscheide.* — Vgl. परिवार.

परीवाह m. 1) = परिवाह. — 2) **die königlichen Insignien.*

परीवेत्तर् m. = परिवेत्तर्.

परीवेष m. = परिवेष *ein Hof um die Sonne* oder *den Mond* Hariv. 1,44,38.

परीशासँ m. 1) *Ausschnitt.* — 2) Du. *ein beim Opfer dienendes zangenartiges Geräthe, mit welchem der Kessel vom Feuer gehoben wird.*

परीशेष m. = परिशेष *Ueberrest.*

परीषद्या f. = परिषद्या.

परीषेक m. = परिषेक 1).

परीष्ट m. *ein älterer Bruder, dem ein jüngerer in der Darbringung eines* Soma-*Opfers zuvorgekommen ist,* Âpast.

परीष्टि f. 1) *Nachforschung.* — 2) **Bedienung, Aufwartung, Huldigung.* — 3) **Belieben.*

परीसर m. *Umkreis, Umgebung* Bâlar. 28,7.

परीसर्प m. 1) *eine Art Wurm, der den Aussatz erzeugt,* Suçr. 2,310,10. Bei der Lesart कुष्ठजाः सपरीसर्पाः (ungenau für सपरीसर्पजाः) = 2). — 2) *eine Art Aussatz,* = विसर्प Karaka 1,1. — Vgl. परिसर्प.

*परीसर्या f. = परिसर्या.

*परीसार m. *das Umhergehen.*

परीहार m. = परिहार 3) 6) (Suçr. 2, 412, 15. 443,10) *10) 12) und 13).

परीहास m. = परिहास 1) und 2). °परीहासत्तम Adj. *lächerlich zu machen geeignet,* so v. a. *zu übertreffen g.* Spr. 5896.

परीहासकेशव m. N. pr. eines Heiligthums des Vishṇu.

परीहासशील Adj. = परिहासशील 1).

परु m. 1) *Gelenk, Glied* in यथापरुँ. — 2) **Berg.* — 3) **Meer.* — 4) **die Himmelswelt.*

पँरुच्छेप m. N. pr. eines Ṛshi.

परुत्क Adj. *mit Gelenken —, mit Gliedern versehen* (दर्भ) Âpast. Çr. 5,27,11.

*परुत् Adv. *im vergangenen Jahre.*

*परुत्त्न Adj. *vorjährig.*

*परुद्वार und *परुल m. *Pferd.*

परुशँस् und परुश्शस् Adv. *gliedweise.*

परुषँ 1) Adj. (f. श्या, in der älteren Sprache पँरुष्णी) *a) knotig* (Rohr). — *b) fleckig, bunt, ungleichartig.* — *c) schmutzig.* — *d) rauh, uneben.* — *e) struppig, zottig* (Haar). द्रुम so v. a. von

lanzen umschlungen. — *f*) *rauh, stechend* onne, Feuer). — *g*) *rauh* (Ton). °म् Adv. — *hart, grob, barsch* (Reden und Personen). 2) *Rohr.* — *b*) *Pfeil.* — *c*) **Grewia asiatica* 1,12) oder *Xylocarpus granatum.* — *d*) pro- N. pr. eines Dämons Supârṇ. 23,5. — 3) f.) *Wolke.* — *b*) N. pr. eines Flusses im ıb, heut zu Tage Ravi. — 4) n. *a*) Sg. u. :, *harte, barsche Worte.* — *b*) *die Frucht wia asiatica* oder *Xylocarpus granatum.* ne blau blühende Barleria.

चन und परुषवादिन् (Mahâvîrak. 46,16) sche, *rohe Reden führend.*

तर Adj. *rauh, barsch* (von Reden und ı). °म् Adv.

तेप m. in der Rhetorik *eine durch barsche n den Tag gelegte Erklärung, dass man zs nicht einverstanden sei.*

र्ह m. *eine best. Rohrart.*

न Adj. *roh* —, *barsch* —, *grob angefahren andelt.*

मन् m. *rauhes, verwildertes Aussehen.*

Adv. mit कर् 1) *beflecken, schmutzig* — 2) *roh* —, *barsch anfahren.*

ार Adj. *milde.*

क्ति f. *eine barsche, rauhe Rede.*

क्तिक Adj. *barsche, rohe Reden führend.*

f. s. u. परुष्.

त् Adj. als Erklärung von परुषत्क Comm. . Ça. 5,27,11.

Adj. *bunt, mannichfaltig.*

n. 1) *Knoten, Stengelglied der Pflanzen.* lenk, *Glied des Körpers.* — 3) *Fuge.* — nitt, *Abtheilung.* — 5) **Grewia asiatica* 1,112.

र्ष m. *Gelenkbruch.*

und °क m. *Grewia asiatica* (Râgân. 11, r *Xylocarpus granatum.* °क n. *die Frucht.*

c. Adv. *später, künftig.* मध्ये वाक्परुस्ततो um *Mittagszeit oder später* (d. i. *zwischen nd Abend*) Spr. 4291. — MBh. 13,2880 ft für पुरे.

I n. Nom. act. von इङ् oder ईङ् mit परा.

I n. Nom. act. von इङ् mit परे.

Instr. Adv. Präp. 1) *weiterhin, vorüber,* 0,20), *jenseits, hinaus über;* mit Acc. — ch, *nachher, später, nach* (zeitlich); mit r Gen.

) Adj. s. u. 3. इ mit परा. — 2) m. *a*) *ein ener.* — *b*) **eine Art von Gespenstern.*

परेतभर्तृ m. Bein. Jama's Naish. 6,109. Çiç. 1,57.

परेतभूमि f. *Leichenacker.*

परेतर Adj. nach dem Comm. entweder *eigen, Jmd zugethan, zuverlässig* oder *Gegner verführend, zu sich heranlockend.*

*परेतराज् m. Bein. Jama's.

परेतराज m. 1) *ein Herrscher über Todte* Naish. 9,23. — 2) Bein. Jama's ebend. °सदनद्वार n. Prasannar. 69,22.

परेतावास m. *Leichenacker* Daçak. (1925) 73,20.

परेति f. *Weggang.*

परेद्यवि Adv. *den folgenden Tag, morgen* Naish. 9,65.

*परेद्युस् (?) Adv. dass.

*परेप Adj. *von wo sich das Wasser zurückgezogen hat.*

परेप्राण Adj *mehr als das Leben geltend.*

परेमन् wohl fehlerhaft für परीमन्.

परेश m. Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's.

परेशेश m. Bein. Vishṇu's.

*परेष्टु und *°का f. *eine Kuh, die öfters gekalbt hat.*

*परेधित 1) Adj. *von einem Andern grossgezogen.* — 2) m. *a*) *Diener.* — *b*) *der indische Kuckuck.*

परोऽक्ष (Conj.) Adj. (f. °क्षी) *aussen —, oben eng.*

परोकुमत्त (!). Verz. d. B. H. No. 903 (XIII).

परोऽक्ष 1) Adj. (f. श्रा) *ausserhalb des Gesichtskreises liegend, der Wahrnehmung sich entziehend, unbekannt, unverständlich; nur durch den innern Sinn* (मनस्) *erkennbar, — vermittelt.* Definition des Wortes bei den Grammatikern 241,25. fgg. *a*) Acc. *so dass man es nicht sieht, hinter dem Rücken, ohne Wissen von* (Instr., später Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b*) Instr. *auf eine dem Auge sich entziehende, geheimnissvolle, versteckte Weise.* — *c*) Abl. α) *heimlich vor* (Instr.). — β) *hinter dem Rücken, — von* (Gen.), *wenn man nicht zugegen ist* oder *war* 241,24. — *d*) परोऽक्ष° *auf nicht wahrnehmbare Weise.* — 2) m. *a*) **Büsser.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Anu. — 3) f. परोऽक्षा *a*) *eine vergangene, vollendete Handlung.* — *b*) *eine Personalendung des Perfects.* — *c*) N. pr. eines Flusses VP.² 2,151.

परोऽक्षकाम Adj. *das Versteckte, Geheimnissvolle mögend.*

परोऽक्षकृत Adj. (ein Vers) *welcher den Gott nicht anredet, sondern nur von ihm aussagt.*

परोऽक्षता f. und परोऽक्षत्व n. *Nichtwahrnehmbarkeit, das nicht vor Augen Stehen.*

परोऽक्षपृष्ठ m. *ein best.* Pṛshṭhja Çâṅkh. Ça. 10,8,33. 12,7,4. 8. Âçv. Ça. 8,4,28.

परोऽक्षप्रिय Adj. = परोऽक्षकाम.

परोऽक्षवृत्ति Adj. 1) *nicht vor unsern Augen lebend.* — 2) *auf eine dem Auge sich entziehende, undeutliche Weise gebildet.* Nom. abstr. °ता f.

परोगव्यूति Adv. 1) *über das Weideland* —, *über das Weidegebiet hinaus.* — 2) *entfernter als eine* Gavjûti.

परोगोष्ठम् Adv. *über den Kuhstall hinaus* Maitr. S. 1,10,13. Mân. Gṛhj. 2,1. 17.

परोच्य Adj. *dem man widersprechen darf.*

परोढा f. *eines Andern Weib.*

*परोढृक् m. *der indische Kuckuck* Gal.

परोपकरण (Conj.) n. *das Diensterweisen* —, *Helfen Andern* Spr. 3980.

परोपकरणी Adv. mit कर् *zum Werkzeug Anderer machen.*

परोपकार m. *einem Andern erwiesene Dienste, Hülfeleistung* Spr. 3981. fgg. 7718.

परोपकारिन् Adj. 1) *Andern Dienste erweisend, Andern helfend* 180,26. Nom. abstr. °रित्व n. Spr. 5690. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

परोपकृति f. *Erweisung von Diensten Andern* 181,1. Spr. 2403.

परोपग Adj. *sich an Etwas Anderes anschliessend,* so v. a. *adjectivisch* Ak. 3,6,6,43.

परोपवास m. *das Zusammenwohnen mit einem Andern* Âpast.; vgl. Bühler's Uebersetzung.

परोबाहु Adv. *über den Arm hinaus, weiter als der Arm reicht.*

परोमात्र Adj. *übermässig, ungeheuer.*

परोरजस् Adj. 1) *über den Staub* —, *über den Dunst hinaus liegend.* — 2) *frei von Leidenschaften.*

*परोलक्ष Adj. Pl. *mehr als hunderttausend.*

परोऽवरम् Adv. *von oben nach unten, der Reihe nach, von Hand zu Hand, nacheinander.*

*परोऽवरीण Adj. von परोऽवरम्.

1. परोवरीयस् Adj. *aussen —, oben breiter.*

2. परोवरीयस् 1) Adj. *besser als gut, der allervorzüglichste.* Nom. abstr. °यस्त्व n. Bîdar. 3,3,7. — 2) n. *das höchste Glück.*

परोविंश Adj. Pl. *mehr als zwanzig.*

परोऽशीति Adj. Pl. *mehr als achtzig.*

*परोष्टी f. = परोक्षी 1).

परोष्णिक् f. *ein best. Metrum.*

परोक्षी f. 1) **eine Art Schabe, Kakerlak.* — 2) N. pr. eines Flusses.

परोक्षविस् Adj. *mehr als eine Opfergabe* Âpast. Ça. 10,20,5.

पौरुक्ष Adj. Çat. Br. 3,4,4,26 wohl fehlerhaft für पौरुक्.

-पर्क m. 1) *Mischung* oder *Spende* in मधुपर्क. — 2) गौतमस्य पर्को Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पर्कट 1) *m. *Reiher.* — 2) f. ई a) *Ficus infectoria* 143,27. — b) *eine frische Betelnuss* u. s. w. — 3) *n. *Angst, Schmerz.*

*पर्कटि f. = पर्कट 2) a).

पर्च्, पृणक्ति, पृङ्क्, पर्चयति, पिपृग्धि, पपृचासि u. s. w. 1) *mengen, mischen, in Verbindung setzen,* — *mit* (Instr. oder ausnahmsweise Loc.). धनुषा शरम् so v. a. *den Pfeil auf den Bogen legen* Bhaṭṭ. पृक्त *gemischt* —, *verbunden* —, *sich berührend mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Gaut. 11, 27. जल° so v. a. *auf dem Wasser schwimmend.* — 2) *füllen, sättigen;* Med. *sich füllen* (?). पृक्त *erfüllt* —, *voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *in Fülle geben, Etwas* (Acc. oder Gen.) *Jmd* (Dat.) *reichlich schenken.* — 4) *mehren.* — Mit अधि *setzen auf* (Loc.) Baudh. bei Hillebr. N. 41, N. 7. — Mit अनु, °पृक्त *verbunden mit* (im Comp. vorangehend). — Mit अपि *beimischen.* °पृक्तवत्ति AV. 5,2,3 fehlerhaft für °वृक्तवत्ति. — Mit आ 1) *vermischen* —, *durchmengen mit* (Instr.). — 2) *erfüllen, durchdringen.* — 3) Med. *sich sättigen.* — Mit उप 1) *hinzufügen zu* (Loc.). — 2) *mehren.* — 3) *sich nahen zu* (Acc.). — 4) *sich mischen,* so v. a. *sich begatten,* die Begattung (Acc.) *vollziehen mit* (Loc.). — Mit निस्, निष्पृक्त *der sich von Etwas befreit hat, an Etwas nicht hängt* MBh. 3,181,14. — Mit प्र *sich in Berührung setzen mit* (Acc.). — Mit वि 1) *ausser Berührung bringen, trennen von* (Instr.). — 2) *zertheilen, zerstreuen.* — 3) *erfüllen, sättigen* ṚV. 4,24,5. — Mit सम् 1) Act. Med. *mengen, mischen, vereinigen, berühren;* Med. und Pass. *sich mengen, sich vereinigen, in Berührung kommen, zusammenstossen.* संपृक्त *vermischt, verbunden, in Berührung gekommen,* — *mit* (Instr., Loc. [ausnahmsweise] oder im Comp. vorangehend). स्तनसंपृक्तं रक्तम् *das in der Brust befindliche Blut.* — 2) *erfüllen, begaben, beschenken mit* (Instr.); Med. und Pass. *erfüllt* —, *begabt werden.* संपृक्त *erfüllt mit* TBr. 3,1,2,10.

*पर्ज्, पृक्ते, पृङ्क्ते v. l. für पर्च् und पिञ्ज्.

पर्जनी f. *Curcuma aromatica* oder *xanthorrhiza* Bhâvapr. 1,177.

पर्जन्य 1) m. a) *Regenwolke.* — b) *Regen.* — c) *der Regengott, ein Donnerer und Befruchter.* Wird von Indra unterschieden (45,16), aber auch mit ihm identificirt; erscheint unter den 12 Âditja. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — d) N. pr. α) eines Devagandharva oder Gandharva. — β) eines Ṛshi in verschiedenen Manvantara. — γ) eines Prajâpati. — 2) *f. पर्जन्या = *पर्जनी Rigân. 6,208.

(पर्जन्यवक्त्र) °क्रन्दिन् Adj. *wie die Regenwolke* oder *wie der Regengott dröhnend.*

पर्जन्यजिन्वित Adj. *vom Regengott belebt.*

पर्जन्यनिनद् m. *Donner.*

पर्जन्यपत्नी Adj. f. *den Regengott zum Gatten habend.*

पर्जन्यप्रयोग m. Titel eines Werkes Cat. NW. Pr. 1,102.

पर्जन्यरेतस् Adj. *aus des Regengottes Samen entstanden.*

पर्जन्यवृद्ध Adj. *durch die Regenwolke genährt.*

पर्जन्यशान्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पर्जन्यसूक्त n. *eine Hymne an den Regengott.*

पर्जन्यात्मन् Adj. *das Wesen des Regengottes habend* TS. 3,5,8,1.

पर्जन्यावात m. Du. *der Regen- und der Windgott.*

पर्ण्, पृणति s. u. 1. पॄ; पर्णय् s. bes.

पर्ण 1) n. a) *Schwungfeder, Fittig, Feder* überh. — b) *das Gefieder eines Pfeiles.* — c) *Blatt.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ und ई (nur bei Pflanzennamen). — d) *Betelblatt* Râgân. 7,946. — 2) m. a) *Butea frondosa.* Nom. abstr. पर्णत्व n. Maitr. S. 4,1,1 (TS. 3,5,3,1). — b) N. pr. α) eines Lehrers. — β) Pl. eines Volkes VP.² 2,164. — γ) *einer Oertlichkeit. — 3) f. पर्णी a) Gesammtname für *vier auf* पर्णी *auslautende Pflanzen* Kâraka 6,1. — b) **Pistia Stratiotes.* — b) **das Blatt der Asa foetida* (?).

पर्णक 1) m. a) nach Manu. = भिल्ल *ein Wilder.* — b) *N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.* — 2) f. पर्णिका a) *eine best. Gemüsepflanze* Kâraka 1,27. — b) N. pr. einer Apsaras.

पर्णकषायनिष्पक्व (f. आ Çat. Br. 6,5,2,1) und °कषायपक्व (Kâtj. Çr. 16,3,16) Adj. *mit dem ausgekochten Saft der Rinde von Butea frondosa* oder *mit dem ausg. S. von Blättern gar gekocht.*

*पर्णकार m. *ein Verkäufer von Betelblättern.*

*पर्णकुटिका und °कुटी f. *Laubhütte.*

पर्णकृच्छ्र m. *eine best. Kasteiung* Vishṇus. 46,23.

*पर्णखण्ड m. *Baum.*

*पर्णचर m. *eine Hirschart* Dhanv. 6,69.

पर्णचीरपट Adj. *in Blätter und Lumpen gehüllt* (Çiva).

*पर्णचोरक m. *Galläpfel* Râgân. 12,145.

पर्णदत्त m. N. pr. eines Mannes B. A. J.

पर्णधि m. *der Theil des Pfeilschafts, in w die Federn stecken.*

*पर्णघस् Adj. (Nom. °घत्) *die Blätter machend.*

पर्णनर m. *eine aus Blättern zusammeng Puppe, die an Stelle eines nicht aufzufind Leichnams verbrannt wird.*

पर्णनाल n. *Blattstiel.*

पर्णपुट m. n. *ein in eine Düte zusammenge Blatt.*

पर्णप्रात्यिक (!) N. pr. einer Oertlichkeit.

पर्णप्राशनिन् Adj. = पर्णभक्त Bâlar. 298,

पर्णभक्त Adj. *nur von Blättern sich nähren* RV. 3,76,3.

*पर्णभेदिनी f. *Fennich.*

*पर्णभोजन m. *Ziege.*

पर्णमणि m. *ein best. Zaubergegenstand.*

पर्णमय Adj. (f. ई) *aus dem Holze der frondosa gemacht.* Nom. abstr. °मयीत्व n. C zu Njâjam. 3,6,9.

*पर्णमाचाल m. *Averrhoa Carambola.*

*पर्णमुच् Adj. (Nom. °मुट्) *Blätter fallen mac*

पर्णमृग m. *ein im Laub der Bäume leb Thier.*

*पर्णय्, °यति (कुत्सितभावे).

पर्णय m. N. pr. eines von Indra überwun Feindes.

पर्णयघ्न Adj. *dem* Parṇaja *verderblich.*

*पर्णरुह् Adj. (Nom. °रुट्) *Blätter wachse chend.*

*पर्णल Adj. *blätterreich.*

*पर्णलता f. *Betelpfeffer* Râgân. 11,253.

*पर्णली Adv. mit भू *sich belauben.*

पर्णवत् Adj. *mit Blättern versehen.*

पर्णवल्क m. 1) Sg. und Pl. *der Bast vo Butea frondosa* TS. 2,5,2,5. TBr. 3,7,2,2. 1 past. Çr. 1,14,1. — 2) *N. pr. eines Mannes

*पर्णवल्ली f. *eine best. Schlingpflanze* Râgân. 3

पर्णवाद्य n. *Töne, die man durch Blasen i Blatt hervorbringt.*

*पर्णविलासिनी f. *ein best. wohlriechender* Gal.

पर्णवीटी Adj. *durch Fittige in Bewegung ge*

पर्णवीटिका f. *eine zerschnittene, mit Gewi bestreute und in ein Betelblatt gewickelte A* nuss.

पर्णशद् m. *Blätterfall.*

पर्णशब्द Adj. *auf den Blätterfall bezüglich.*

पर्णशबर 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. —

ई wohl N. pr. einer *Fee.*

पर्णाशब्द m. *das Rauschen der Blätter* Spr. 3993.

पर्णाशय्या f. *ein Lager aus Blättern.*

पर्णाशर m. *Blattstiel* oder *Blattstiel der Butea frondosa* Ait. Br. 7,2,7.

पर्णाशाखा f. *ein Zweig von der Butea frondosa* Çat. Br. 1,7,3,1. 11,1,4,2.

पर्णाशाद् m. *Blätterfall.*

पर्णाशाला f. 1) *Laubhütte* Kâd. 2,122,3. — 2) N. pr. einer Brahmanenansiedelung zwischen der Jamunâ und Gañgâ.

पर्णाशालाय m. N. pr. eines Gebirges.

पर्णाशालाय्, °यते *einer Laubhütte gleichen* Naish. 3,128.

*पर्णाम्रुष् Adj. (Nom. °म्रुट्) *Blätter verdorren machend.*

*पर्णास Adj. von पर्ण.

*पर्णासि m. 1) *ein auf dem* oder *am Wasser stehendes Haus.* — 2) *Wasserrose.* — 3) *Gemüse.* — 4) *das Schmücken.*

*पर्णाष्ठक m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

पर्णाष्ठ् m. N. pr. zweier Männer.

*पर्णाल m. 1) *Boot.* — 2) *Spaten.* — 3) *Zweikampf.*

पर्णाश 1) m. *eine best. Pflanze.* Nach den Erklärern *Cedrela Toona* und *eine Art Basilicum.* Auch पर्णास geschrieben Mat. med. 219. — 2) f. आ N. pr. verschiedener Flüsse.

पर्णाशन n. *das Sichnähren von Blättern* Sâṅkhây. 41,3.

पर्णाशिन् Adj. *Blätter essend* Vishṇus. 95,10.

पर्णास s. u. पर्णाश 1).

पर्णाहार Adj. *von Blättern sich nährend.*

*पर्णिक Adj. (f. ई) *mit* पर्णी *handelnd.*

पर्णिन् 1) Adj. *a) beschwingt, geflügelt.* — *b) Blätter tragend* (Bez. des Soma). — *c) aus dem Holze der Butea frondosa gemacht.* — 2) m. *a) Baum.* — *b) *Butea frondosa* Râǵan. 10,36. — 3) f. पर्णिनी *a) eine best. Pflanze.* — *b)* Gesammtname für *vier best. Pflanzen* Kâraka 6,3. — *c)* N. pr. einer Apsaras.

*पर्णिल Adj. *blätterreich.*

*पर्णिलता f. *Betelpfeffer* Râǵan. 11,253.

*पर्णिय Adj. von पर्ण.

पर्णोटज (* n.) *Laubhütte.*

पर्णोत्स m. N. pr. eines Dorfes.

पर्ण्य Adj. *auf die Blätter bezüglich.*

पर्तर् Nom. ag. *Retter.* Nur Instr. Pl., auch so v. a. *mit Rettungen.*

*पर्थ्, पर्थयति (प्रक्षेपे) Dhâtup. 32,20.

*पर्द्, पर्दते *farzen.*

*पर्द m. 1) *Furz.* — 2) *starkes Haar.*

*पर्दन n. *das Farzen, Furz.*

*पर्दि m. oder f. N. pr. einer Person Vârtt. in Mahâbh. 4,71,*b.*

*पर्प् (?), पर्पति (गतौ).

*पर्प 1) m. n. *eine Bank* oder dgl. *für Fusslahme.* — 2) n. *a) junges Gras.* — *b) Haus.*

पर्पट 1) m. *a) eine best. Arzeneipflanze.* Nach den Lexicographen *Hedyotis burmanniana* und *Mollugo pentaphylla.* — *b) ein in Schmalz gebratener bröcklicher Kuchen aus Reis- oder Erbsenmehl mit Gewürzen.* — 2) f. ई *a) eine roth färbende Oldenlandia* Bhâvapr. 1,194. — *b) *eine best. wohlriechende Erdart.*

पर्पटक 1) m. = पर्पट 1) *a)* Kâraka 6,3. Bhâvapr. 1, 203. Râǵan. 5,8. — 2) f. ई *eine best. Arzeneipflanze* Kâraka 1,27.

*पर्पटद्रुम m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,109.

*पर्परी f. *Haarflechte.*

*पर्परीक m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer.* — 3) *Wasserbehälter.*

*पर्परीण 1) m. *a) Blattader.* — *b)* = पर्णचूर्णरस. — *c)* = भूतकम्बल. — 2) n. = पर्वन्.

*पर्पिक Adj. (f. ई) von पर्प 1).

पर्फरीक 1) Adj. nach Sây. *zerreissend* oder *erfüllend.* — 2) *m. *ein junger Schoss.*

*पर्ब्, पर्बति (गतौ).

पर्माडि oder पर्माणिड m. N. pr. eines Fürsten.

पर्यक् Adv. *rund herum, nach allen Seiten hin.*

°पर्यगु Adj. wird in पर्य (= °परानर्कृति, °परानधिकरोति) und गु (= वाच्) oder in परि (= परितस्), अ (= न) und गु (= वाच्) zerlegt.

पर्यग्नि 1) m. *das umwandelnde Feuer;* so heisst im Ritual *der Feuerbrand, welcher um das Opferthier u. dgl. herumgetragen wird* und *die Ceremonie dieses Herumtragens.* — 2) Adv. mit कर् *das Feuer herumtragen um* (Acc.). पर्यग्निकृत *vom Feuerbrand umkreist.* Mit vorangesetztem अभि *auf Etwas hin den Feuerbrand herumtragen.* अभिपर्यग्निकृते देश उल्मुकं निदधाति Âpast. Çr. 7,16,2.

पर्यग्निकरण n. *das Herumtragen des Feuerbrandes um ein Opferthier* Mân. Gṛhj. 2,9. Çr. 5,1,9. 2,8. 6,1,3. 9,2,4. 4,2. Comm. zu Âpast. Çr. 7,15,3. zu Nyâyam. 2,3,20. 3,6,13.

पर्यग्निकरणीय Adj. *auf das* Parjagnikaraṇa *bezüglich* Comm. zu TBr. 3,386.

पर्यग्निकर्तर् Nom. ag. *der den Feuerbrand um ein Opferthier herumträgt* Mân. Çr. 6,1,3.

पर्यङ्क m. 1) *Ruhebett.* — 2) *das Sitzen mit untergeschlagenen Beinen.* °ङ्कमाभुज् *sich auf diese Weise setzend* Vaǵracch. 13,9. Lalit. 362,7. Kâraṇḍ. 85,8. 86,8. °बन्ध m., °ग्रन्थिबन्ध m. und °बन्धन n. *das Unterschlagen der Beine beim Sitzen.* °बद्ध Adj. *mit untergeschlagenen Beinen sitzend* Text zu Lot. de la b. l. 274,22. — 3) N. pr. eines Berges.

*पर्यङ्कपादिका (Bhâvapr. 1, 286; eine Hdschr. °पादिका) und °पादिका (Râǵan. 7,176) f. *eine Art Lupinus.*

पर्यङ्किका f. *Ruhebett* Kâd. 66,23.

पर्यङ्की Adv. mit कर् *zum Ruhebett machen.*

पर्यङ्ग्य Adj. *um die Seite befindlich.*

पर्यट m. Pl. N. pr. eines Volkes. Zu belegen nur अपर°.

पर्यटक (Conj.) m. *Herumstreicher.*

पर्यटन n. *das Herumstreichen, Durchstreichen* (das Obj. im Gen. oder im Comp. vorangehend).

*पर्यध्ययन Adj. *einen Widerwillen gegen das Studium habend* Pat. zu P. 2,2,18, Vârtt. 4.

पर्यनुयोक्तव्य Adj. *zu befragen, aufzufordern zu beantworten* Çaṅk. zu Bâdar. 3,3,54.

पर्यनुयोग m. 1) *das Fragen —, das Suchen nach, Nachforschung* Comm. zu Âpast. Çr. 1,1,3. — 2) *Vorwurf.*

पर्यनुयोज्य Adj. *zu tadeln, zu rügen.* °योज्योपेक्षण n. *das Versäumen Etwas zu rügen, was gerügt werden müsste.*

1. पर्यन्त m. *Umgrenzung, Grenze, Umkreis, Umgebung, Saum, Rand; Grenze,* so v. a. *Ende* überh. पर्यन्तात्पर्यन्तम् *von einem Ende zum andern.* Am Anfange eines Comp. mit der Function eines Loc. (°देश m. so v. a. *die angrenzende, benachbarte Gegend*). Häufig am Ende eines adj. Comp. (f. आ) nach einem Worte, das *die Grenze, das Ende* angiebt. अनेकगुण° Adj. so v. a. *mit einer endlosen Menge von Vorzügen versehen.* °पर्यन्तम् und °पर्यन्त° *bis an's Ende von, bis auf.* पर्यन्तम् allein so v. a. *summa summarum.*

2. पर्यन्त Adj. (f. आ) *mit Etwas zu Ende (Stande) kommend* Lalit. 167,12. — 2) *nach allen Richtungen gelegen.* v. l. पर्यस्त.

*पर्यन्तिका f. *der Verlust aller Vorzüge.*

पर्यन्तीय Adj. *am Ende befindlich* Âpast. Çr. 11, 10,6.

पर्यन्य m. fehlerhaft für पर्जन्य.

पर्यय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Umlauf, Ablauf* (einer best. Zeit), *Umlaufszeit* (eines Planeten) Ganit. 2, 1. — 2) *Wechsel, Veränderung, Ver-*

रुकung. पद्मणो ऽपि निपातेन येषां स्यात्स्कन्धपर्यय: so v. a. *bei denen Alles sich umdreht, auch wenn nur ein Wimperhaar zur Erde fällt.*

पर्ययण n. 1) *das Umschreiten, Umwandeln;* insbes. *die Umwandelung eines besäeten Feldes* Mân. Gṛhj. 2,10 (Comm. = स्वे क्षेत्रे प्रथमं परिगमनम्). Gobh. 4,4,30 (nach dem Comm. *das Einheimsen des Getraides*). — 2) *was zum Umwinden dient.* — 3) **Sattel.*

पर्यर्षण n. *das Umfangen, Befestigen.*

पर्यवदातत्व n. *vollkommenes Vertrautsein mit* (Loc.). Vgl. 7. दा mit पर्यव.

पर्यवदातश्रुत Adj. *mit der Kunst vollkommen vertraut* Kâraṇḍ. 1,29. 3,8. Nom. abstr. °ता 3,8. Vgl. 7. दा mit पर्यव.

पर्यवदान n. *das zu Ende Gehen, gänzliches Verschwinden* Lalit. 253,6. Vgl. पर्यावदान.

पर्यवधारण n. *reifliches Bedenken.*

पर्यवपाद् m. *Umgestaltung, Veränderung der Form.*

पर्यवपाद्य Adj. *eine Veränderung der Form bewirkend.*

*पर्यवरोध m. *Hemmung.*

पर्यवसान n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schluss, Ende* Nâgân. 45,4 (61,6). — 2) *das Enden mit, das Herauskommen auf* (Loc.).

पर्यवसानिक Adj. *zum Schluss —, zum Ende sich neigend.* v. l. पार्य°.

पर्यवसाय m. = पर्यवसान 2). Am Ende eines adj. Comp. = पर्यवसायिन् Bâlar. 42,11.

°पर्यवसायिन् Adj. *endend —, abschliessend mit, herauskommend —, hinauslaufend auf* Çaṅk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 815, Z. 10).

पर्यवस्कन्द् m. *das Hinabspringen* (vom Wagen) MBh. 7,114,5.

पर्यवस्कन्ध MBh. 7,4444 fehlerhaft für °स्कन्द्.

*पर्यवस्था f. *Widersetzung, Opposition.*

पर्यवस्थातृ Nom. ag. *Widersacher, Gegner.*

*पर्यवस्थान n. = पर्यवस्था.

पर्यश्रु Adj. *voller Thränen, in Thränen schwimmend,* (Auge, Gesicht, Person).

पर्यसन n. *das Hinundherwerfen, — bewegen, — geworfenwerden* (eines Wagens).

पर्यस्तमयम् Adv. *um Sonnenuntergang.*

पर्यस्तवत् Adj. *den Begriff des* पर्यस्त (von 2. अस् mit परि) *enthaltend.*

पर्यस्तात्त Adj. *verdrehte Augen habend.*

*पर्यस्ति f. = पर्यस्तिका 1).

पर्यस्तिका f. 1) *das Sitzen mit untergeschlagenen Beinen.* — 2) **Ruhebett.*

*पर्यस्तिकाकृति Adj. *der beide Schultern bedeckt hat.*

*पर्यङ्क m. Comm. zu AV. Prât.

पर्याकुल Adj. (f. आ) 1) *erfüllt —, voll von* (im Comp. vorangehend). — 2) *in Verwirrung* oder *Unordnung gerathen, aus seinem natürlichen Zustande gebracht, verwirrt* (eig. und übertr.), *aufgeregt.*

पर्याकुलत्व n. *Verwirrung.*

पर्याकुलय्, °यति *in Verwirrung —, in Aufregung versetzen* Çâk. (Pisch.) 26,2, v. l.

पर्याकुली Adv. 1) mit कर् *in Verwirrung —, in Aufregung versetzen* Çâk. (Pisch.) 26,2. — 2) mit भू *sich verwirren.*

*पर्याख्यान n. Nom. act. von ख्या mit पर्या.

*पर्याचित n. gaṇa आचितादि.

पर्याण 1) Adj. *einen Umweg bildend.* — 2) n. *Sattel.*

पर्याणकृत n. *Umwurf* in सोमपर्याणीकृत.

पर्याणित Adj. *gesattelt* Kâd. 2,35,17. 125,13.

पर्याधातृ Nom. ag. *ein jüngerer Bruder, der einem älteren mit der Anlegung des heiligen Feuers zuvorgekommen ist,* Gaut. Comm. zu Âpast. 2,12,22.

पर्याप्तम् (!) = °पर्याप्तम् *bis zu* Âpast. 1,9,21.

पर्याप्तता f. *die Hülle und die Fülle.* Vgl. आप् mit परि.

पर्याप्ति f. 1) *Abschluss.* — 2) *Genüge* MBh. 12, 129,1. — 3) *das Gewachsensein* 229,23. *Befähigung zu* (ein im Comp. vorangehendes Nom. act.). — 4) **Erlangung, Erreichung.* — 5) *erlangte Gewissheit* Nj. K. — 6) **Vertheidigung, Selbstvertheidigung.*

पर्याप्लाव m. *Kreislauf, Umlauf* TS. 7,5,2,2. Kâṭh. 33,7.

पर्याय m. 1) *Umgang, Umlauf.* — 2) *Umdrehung, Windung.* — 3) *Ablauf* (einer Zeit), *Wechsel der Zeiten* Spr. 3996. चतुर्थे पर्याये *beim vierten Male.* — 5) *Aufeinanderfolge, Reihenfolge.* पर्यायश्चाप्यगस्त्यस्य समपद्यत *die Reihe kam auch an A.* पर्यायेण und पर्याय° *der Reihe nach, abwechselnd.* — 6) *eine regelmässig wiederkehrende Reihe, Wendung, Satz* (in Formeln, liturgischen Handlungen u. s. w.); im Ritual insbes. *die drei Umläufe der nächtlichen Ceremonien mit den* Soma-*Bechern im* Atirâtra; *Strophe, Satz* (eines Liedes u. s. w.). — 7) *Wechselbegriff, Synonym.* — 8) *Berührungspunct.* — 9) *Art und Weise.* अनेन पर्यायेण *auf diese Weise* Vâgrâṅkṃ. 33,8. 9. — 10) *Wahrscheinlichkeit.* — 11) *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,31. — 12) bei den Gaina *der regelmässige Verlauf eines Dinges* und *das Ende dieses Verlaufes* Sarvad. 36,11. — 13) **Gelegenheit, ein günstiger Augenblick.* — 14) **Bildung, Schöpfung.* — MBh. 6,3745 fehlerhaft für अनय, wie ed. Bomb. 6,84,50 und ed. Vardh. 6,81,50 lesen.

पर्यायता f. *das Synonymsein.*

पर्यायत्व n. Nom. abstr. 1) zu पर्याय 6) Ait. Br. 4,5,3. Tâṇḍja-Br. 9,1,3. — 2) zu पर्याय 7) Comm. zu Njâjam. 10,1,18.

पर्यायपद्मञ्जरी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पर्यायम् Absol. *umschreitend, umwandernd* Ait. Br. 4,3,3. Tâṇḍja-Br. 9,1,3.

पर्यायमुक्तावली f. (Opp. Cat. 1.) und पर्यायरत्नमाला f. Titel zweier Werke.

पर्यायवचन n. *Wechselbegriff, Synonym.*

पर्यायवाक्य n. *ähnliche Worte* Hariv. 9647; vgl. 9652.

पर्यायवाचक Adj. *einen Wechselbegriff bezeichnend.* शब्द् m. *Synonym.*

पर्यायशब्द् m. *Synonym.*

पर्यायशस् Adv. 1) *periodisch.* — 2) *der Reihe nach.* — 3) *in Wendungen, Sätzen* u. s. w.

पर्यायसूक्त n. *eine Hymne mit regelmässig wiederkehrenden Wendungen.*

पर्यायात्मन् m. *die endliche Natur, Endlichkeit.*

पर्यायान्न n. *für einen Andern bestimmte Speise.*

पर्यायार्णव m. Titel eines *synonymischen* Wörterbuchs.

पर्यायिक Adj. *strophisch.*

पर्यायिन् Adj. 1) *umschliessend, umfassend.* — 2) *feindlich umgehend.* — 3) *periodisch.*

पर्यायोक्त n. *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,29.

पर्यायोक्ति f. desgl. Vâmana.

पर्यारिन् Adj. *sich lange vergebens abmühend, erst spät zum Ziele gelangend.*

*पर्याली Adv. mit कर्, भू und अस्.

पर्यालोच m. *Ueberlegung* Hem. Par. 2,126.

पर्यालोचन 1) n. *reifliches Ueberlegen, — in Betracht Ziehen.* — 2) f. आ *a)* dass. Comm. zu Njâjam. 1,4,19. zu Âpast. Çr. 7,26,11. — *b) Plan, consilium* 160,24.

पर्यावदान n. = पर्यवदान Kâraṇḍ. 71,1. 72,6.

पर्यावर्त m. 1) *Wiederkehr.* — 2) *Vertauschung, Wechsel* Paṅkad.

पर्यावर्तन 1) m. *eine best. Hölle.* — 2) n. *a) das Wiederkehren, Zurückkommen.* — *b) das Umwenden* (transit.) Comm. zu Âpast. Çr. 7,26,11.

पर्याविल Adj. *überaus trübe.*

पर्यास् m. 1) *Umdrehung.* — 2) *Einfassung, Verbrämung.* — 3) *Ende* Gaim. 5,3,8. — 4) *Abschluss, Endstück*; so heissen *bestimmte Schlussstrophen in der Recitation.*

पर्यासन n. *Umwälzung.*

*पर्याकार् m. *Bürde, Last.*

पर्याकाव m. *eine best. Formel, die einem Verse vorangeht und folgt,* Sâj. zu Ait. Br. 3,31,2.

पर्याकित s. u. 1. धा mit पर्या 2).

पर्युक m. N. pr. eines Mannes.

पर्युक्षण 1) n. *das Besprengen, Besprengung.* — 2) f. ई *ein Gefäss zum Besprengen.*

*पर्युत्थान n. *das Aufstehen.*

पर्युत्सुक 1) Adj. (f. आ) 1) *sehr unruhig, — aufgeregt* R. 2,65,27. Mâlav. 30,6. — 2) *sehr wehmüthig gestimmt* Çik. 99, v. l. — 3) *von einem heftigen Verlangen ergriffen, ein h. V. empfindend nach* (Dat.). Nom. abstr. °त्व n.

पर्युत्सुकी Adv. mit भू *sehr wehmüthig gestimmt werden.*

*पर्युदञ्चन n. *Schuld.*

पर्युदयम् Adv. *um Sonnenaufgang.*

पर्युदसितव्य Adj. *auszuschliessen, zu negiren.*

पर्युदस्तत्व n. *das Ausgeschlossensein, Negirtsein* Sâj. zu RV. 1,1,6. Comm. zu Âpast. Çr. 7,14,6.

पर्युदास m. *Ausschluss, Negirung.*

पर्युपवेशन n. *das Ringsherumsitzen.*

पर्युपस्थान n. 1) **das Aufstehen, Erhebung.* — 2) *das Bedienen, Aufwarten.*

पर्युपस्थापक Adj. *führend auf* (Gen.).

पर्युपासक Adj. *Jmd Ehre erzeigend, Verehrer.*

पर्युपासन n. 1) *das Umsitzen* (nur im Prâkrit zu belegen). — 2) *das Umlagern.* — 3) *freundliches, höfliches, liebenswürdiges Benehmen.* — 4) *Entschuldigung.* — 5) *das Verehren* Kâraṇḍ. 63,20. 78,5.

पर्युपासितर् Nom. ag. 1) *der Jmd umwohnt, sich um Jmd herumbewegt.* — 2) *der Jmd Ehre erzeigt, Verehrer.*

*पर्युप्ति f. *das Aussäen.*

*पर्युलूखलम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

पर्युषण n. und °णा f. (Hem. Par. 9,85. Kalpas. 120) *das Verbringen der Regenzeit* (buddh.).

पर्युषणाद्दशशतकवृत्ति f. Titel eines Werkes Kielh. Rep. (1881) S. 94.

पर्युषित s. u. 5. वस् mit परि.

पर्युषितव्य n. impers. *die Regenzeit zu verbringen* (buddh.) Kalpas. 120.

पर्युष्ट s. u. 5. वस् mit परि.

पर्यूषणाष्टाह्निका (richtig पर्यु°) f. Titel eines Werkes.

पर्यूक्षण n. *das ringsum Zusammenkehren, — fegen.*

पर्येतर् Nom. ag. *der sich bemächtigt —, Herr wird über* (Gen.).

पर्येतवे Dat. Infin. zu 3. इ mit परि RV. 8,24,21.

पर्येषण 1) n. *a) das Suchen, Nachforschen.* — *b) das Nachstreben* Nâjas. 4,1,57. — 2) *f. आ *a)* = 1) *a).* — *b) das Dienen, Aufwarten.*

पर्येषितव्य Adj. 1) *zu suchen.* — 2) *wonach man zu streben hat* Kâraka 1,11.

पर्येषि f. *das Suchen nach* (im Comp. vorangehend).

*पर्येकि N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. ई einer Frau.

पर्येग *eine Art Geschirr* Kâraka 1,15. 3,7.

*पर्योष्ठम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

*पर्व्, पर्वति (पूरणे).

पर्व am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = पर्वन्.

*पर्वक n. *Kniegelenk.*

पर्वकार् Adj. wohl=पर्वकारिन्. Nach Nilak. *Pfeile verfertigend* und *eine fremde Tracht anlegend.*

पर्वकारिन् Adj. *der aus Habsucht heilige Handlungen, die nur an den* Parvan *genannten Tagen zu verrichten sind, an gewöhnlichen Tagen verrichtet,* VP. 2,6,21.

पर्वकाल m. 1) *die Zeit des Mondwechsels.* — 2) *die Zeit, da der Mond bei seiner Conjunction oder Opposition durch den Knoten geht.* — 3) *Festzeit.*

पर्वकालराशि m. *Festzeit.*

पर्वगामिन् Adj. *der an den* Parvan *genannten Tagen seinem Weibe beiwohnt* VP. 2,6,21, v. l.

पर्वगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

पर्वण 1) m. N. pr. eines Unholds. — 2) f. ई *a) Mondwechsel.* — *b) eine best. Gemüsepflanze.* — *c) eine best. Krankheit der sogenannten Verbindungsstellen des Auges.* — °पर्वणी Bhâg. P. 5,17,24 erklärt der Comm. durch पर्वाणि ग्रन्थयः। तानि नयति (= प्रापयति).

पर्वणिका und °णीका f. = पर्वण 2) *c).*

पर्वत 1) Adj. als Beiwort von गिरि und अद्रि *aus Knoten oder Absätzen bestehend.* — 2) m. *Gebirge, Berg, Höhe, Hügel, Fels.* Den Brahmanen werden künstliche *Berge* (*Haufen*) von Getraide, Salz, Safran, Zucker, Silber, Gold u. s. w. dargebracht. Ein solches Geschenk heisst पर्वतदान. Häufig personificirt. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *der Zahl sieben.* — *c) Stein, Felsstück.* — *d) Wolke.* — *e)* **Baum.* — *f)* **ein best. Gemüse.* — *g)* **ein best. Fisch, Silurus Pabda.* — *h)* N. pr. *α)* eines Vasu. — *β)* eines zwischen Göttern und Menschen verkehrenden Ṛshi, Begleiters des Nârada. — *γ)* eines Sohnes des Paurṇamâsa. Vgl. पर्वस. — *δ)* eines Ministers des Purûravas und verschiedener anderer Männer B. A. J. 1,100. — *ε)* eines der zehn auf Çaṁkarâkârja zurückgeführten Bettelorden, deren Mitglieder das Wort पर्वत ihrem Namen beifügen. — *ζ) eines Affen.* — 3) f. पर्वती *Fels, Stein.*

पर्वतक m. 1) *Gebirge, Berg* in एक°. — 2) N. pr. eines Mannes Mudrâr. 70,7 (116,9).

*पर्वतकाक m. *Rabe.*

*पर्वतकीला f. *die Erde* Gal.

पर्वतच्युत् Adj. *Berge erschütternd.*

*पर्वतजा f. *Fluss.*

पर्वतजाल n. *Gebirge* Hariv. 9723. R. 4,40,23. 44,19.

*पर्वततृण n. *eine Grasart.*

पर्वतदुर्ग n. *ein undurchdringliches Gebirge* Spr. 5975.

पर्वतधातु m. *Erz* Amṛt. Up. 7.

*पर्वतनिवास m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Gal.

पर्वतपति m. *Gebirgsfürst.*

पर्वतमस्तक m. n. *Berggipfel.*

पर्वतमाला f. *Gebirge* Paṅkad.

*पर्वतमोचा f. *eine* Kadali-*Art* Râgân. 11,42.

पर्वतराज् und °राज m. *Hauptberg, ein hoher Berg* (Kâraṇḍ. 86,9. fgg.); insbes. Bein. des Himavant.

पर्वतराजपुत्री f. Patron. der Durgâ.

पर्वतवासिन् 1) m. *Gebirgsbewohner.* — 2) °नी *a)* **Narde* Râgân. 12,103. — *b)* Bein. der Durgâ.

पर्वतशिखर् m. n. *Berggipfel* 153,18.

पर्वताग्र n. dass. R. 1,45,31. 6,3,14. Spr. 3335.

पर्वतात्मजा f. Patron. der Durgâ.

*पर्वताधारा f. *die Erde.*

पर्वतायन m. N. pr. eines Kämmerers. v. l. पार्व°.

*पर्वतारि m. Bein. Indra's.

पर्वतावृध् Adj. *der Berge oder der Pressteine sich freuend.*

*पर्वताशय m. *Wolke.*

*पर्वताश्रय m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Râgân. 19,3.

पर्वताश्रयिन् m. *Gebirgsbewohner.*

पर्वति f. *Fels, Stein* TS. 1,1,6,1.

1. पर्वती f. s. पर्वत 3).

2. पर्वती Adv. mit कर् *zu einem Berge machen.*

पर्वतीय Adj. *zum Berg gehörig, montanus.*

पर्वतेश्वर m. 1) *Gebirgsfürst.* — 2) N. pr. eines

Mannes Mudrâr. 21,3 (40,4).

पर्वतेष्ठा Adj. *auf Höhen weilend.*

पर्वतोपत्यका f. *am Fusse eines Berges gelegenes Land* 152,15.

पर्वत्य und पर्वतिय Adj. *zum Berg—, zum Fels gehörig.*

पर्वदिवस m. *ein Tag, an dem ein Mondwechsel stattfindet,* Hemâdri 1,637,17.

*पर्वधि m. *der Mond.*

पर्वन् n. 1) *Knoten am Rohr* oder *an Pflanzen* überh. — 2) *Rohr* oder *Röhre* (eines Knochens). — 3) *Gelenk, Fuge, Glied.* — 4) *Glied der Gliederthiere.* — 5) *Absatz, Abschnitt, Abtheilung* überh., *Glied* in übertragener Bed. — 6) *Abtheilung in einem Texte.* — 7) *ein natürlicher Haltepunct in einer Erzählung* oder *in einem Gespräche.* — 8) *Glied eines Compositums.* — 9) *Zeitabschnitt, ein bestimmter Zeitpunct, Knotenpunct eines Zeitumlaufes;* insbes. *die beiden* oder *vier Mondwechsel* und *die* Kâturmâsja-*Feiertage.* Die 24 Parvan sind *die Monatshälften,* die 360 — *die Tage.* — 10) *ein beim Mondwechsel übliches Opfer.* — 11) *die Zeit, da der Mond bei seiner Conjunction oder Opposition durch den Knoten geht,* Spr. 7813.

पर्वात्यय m. Ragn. 7,80.

*पर्वपुष्पिका und °पुष्पी (Kâraka 1,27) f. *Tiaridium indicum.*

*पर्वपूर्णता f. *Zubereitungen zu einem Feste.*

पर्वप्रकाश m. und पर्वप्रबोध m. Titel zweier Werke.

पर्वभेद् m. *Reissen in den Gliedern.*

पर्वमाला f. Titel eines Werkes.

*पर्वमूल n. *die Zeit des Neumonds* und *Vollmonds.*

*पर्वमूला f. *eine best. Pflanze.*

पर्वयोनि Adj. *aus Knoten hervorschiessend.*

पर्वरत्नावली f. Titel eines Werkes.

*पर्वरीण 1) m. *a*) = पर्णवृत्तरस. — *b*) = पत्रचूर्णरस. — *c*) = पर्णसिरा. — *d*) = घृतकम्बल. — *e*) = गर्व. — *f*) = मारुत. — *g*) = मृतक n. — 2) n. = पर्वन्.

*पर्वरुक् m. (Nom. °रुट्) *Grandtbaum.*

*पर्ववत् Adj. zur Erklärung von पर्वत und पर्वत्क (Comm. zu Âpast. Çr. 5,27,11).

*पर्ववल्ली f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râgân. 8,114.

*पर्वविपट् m. *der Mond* Gal.

पर्वशर्करक m. N. pr. eines Mannes.

पर्वशस् Adj. *glied-, stückweise.* कर्तृ *zerstückeln.*

पर्वशाक n. *eine best. Gemüsepflanze.*

पर्वस Nom. pr. 1) m. eines Sohnes des Paurṇamâsa. Vgl. पर्वत 2) *h*) γ). — 2) f. आ der Gattin des Parvasa.

पर्वसंधि m. *Mondwechsel,* insbes. *die Zeit des Neumonds* und *Vollmonds* 85,5.

पर्वाङ्गुल n. *ein best. Längenmaass* Amṛt. Up. 32; vgl. Comm. S. 99.

*पर्वावधि m. *Gelenk.*

पर्वास्फोट m. *das Knacken mit den Fingern.*

पर्विणी f. *Festtag.*

*पर्विल m. *ein best. Fisch, Silurus Pabda.*

पर्वेश m. *der Regent eines astronomischen Knotens.*

पर्शान m. 1) *Einsenkung, Abgrund, Kluft.* — 2) **Wolke.*

1. पर्शु 1) f. *a*) *Rippe.* — *b*) *ein gebogenes Messer, Hippe, Sichel, falx.* — *c*) **die Seitenwände einer Cisterne.* — *d*) N. pr. eines Weibes. — 2) m. N. pr. *a*) eines Mannes. — *b*) *Pl. eines Kriegerstammes.

2. पर्शु m. = परशु *Beil, Axt.*

पर्शुका f. *Rippe.*

*पर्शुपाणि m. Bein. Gaṇeça's.

पर्शुमय Adj. *hippenartig.*

पर्शुराम m. N. pr. = परशुराम.

*पर्शुल Adj. von पर्शु. v. l. परशुल.

*पर्श्वध m. = परश्वध *Beil, Axt.*

*पर्ष्, पर्षति (सेचने, हिंसाक्लेशनयोः, दाने), पर्षते (स्नेहने). Vgl. पृषत्, पृषित und पृष्टि.

1. पर्ष m. *Büschel* oder *Garbe.*

2. पर्ष Adj. = परुष *rauh, stechend* (Wind).

1. पर्षण Adj. *überführend* (Schiff).

2. पर्षणि Loc. als Infin. debendi zu 2. पर् RV. 10, 126,3.

पर्षद् f. = परिषद् *Versammlung.*

*पर्षद्वल 1) Adj. *a*) *von einer Versammlung umgeben.* — *b*) *Versammlungen darbietend.* — 2) m. *Mitglied einer Versammlung.*

*पर्षिक gaṇa पुरोक्तितादि.

पर्षिन् in इषुपर्षिन्.

पर्षिष्ठ Adj. *am meisten herausführend, — rettend.*

पर्हाण n. = परिहाण in अ° (Nachtr. 4).

*पल्, पलति (गतौ). — पालय् s. bes.

पल 1) *m. *Stroh.* — 2) n. *a*) *ein best. Gewicht* Hemâdri 1,435,5. 477,21. Ausnahmsweise auch m.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. पलार्ध n. = 2 कर्ष Kâraka 7,12. — *b*) *ein best. Hohlmaass für Flüssigkeiten.* — *c*) *ein best. Zeitmaass* Râgân. 21, 35. Gaṇit. 1,17. = 1/60 घटी Comm. — *d*) *Fleisch* Varâh. Jogaj. 7,18. Spr. 7634. zu 2041.

*पलक्या f. *Beta bengalensis* Râgân. 7,31.

पलत Adj. (f. ई) = बलत *weiss.*

*पलत्तार् m. *Blut.*

*पलगण्ड m. *Maurer.*

*पलङ्कर Adj. *schüchtern, furchtsam.*

*पलंकार् m. *Galle.*

पलंकष 1) *m. *a*) *ein* Rakshas. — *b*) *Löwe.* — *c*) *Meer* Gal. — *d*) *Bdellium* Râgân. 12,111. — 2) f. आ *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Asteracantha longifolia, Butea frondosa, Dolichos sinensis* (Râgân. 16,67), महाश्रावणी (Râgân. 5,19), मुण्डीरी und राम्ना. — *b*) **Bdellium.* — *c*) *rother Lack* (लाक्षा) Râgân. 6,206. Bhâvapr. 1,176. 4,156. — *d*) **Fliege* Râgân. 19,129.

पलङ्का f. *Beta bengalensis* Bhâvapr. 1,282.

पलद् 1) m. *ein best. Bestandtheil des Hauses,* vielleicht *die zur Bedeckung und Verkleidung dienenden Stroh-* oder *Rohrbüschel* oder *Schindel.* — 2) *am Ende von Ortsnamen. — 3) *f. ई N. pr. eines Dorfes.

*पलप्रिय m. 1) *ein* Rakshas. — 2) *Rabe.*

पलभा f. *der Aequinoctialschatten zur Mittagszeit.*

पलल 1) *m. *ein* Rakshas. — 2) n. *a*) *zerriebene Sesamkörner* Râgân. 16,72. Bhâvapr. 2,30. — *b*) *Brei, Schmutz.* — *c*) **Fleisch.*

*पललज्वर m. *Galle.*

पललपिण्ड n. *ein Klumpen zerriebener Sesamkörner* Çira-Up. 5,6.

*पललप्रिय m. *Rabe.*

*पललाशय m. *Kropf.*

पललौदन m. n. *ein Brei aus zerriebenen Sesamkörnern* 234,24.

पलव m. 1) **ein zum Fischfang dienender durchbrochener Korb.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*पलविभा f. = पलभा.

पलस m. R. 3,76,3 fehlerhaft für पनस *Brodfruchtbaum;* vgl. ed. Bomb. 3,73,3.

पलस्तिजमदग्नि m. Pl. nach Sâj. *die altersgrauen* Ṛshi Gamadagni. Wohl *irgend ein Zweig der* G.

*पलाक m. n. Siddh. K.

*पलाग्नि m. *Galle.*

पलाग्र(तस्) Hariv. 8463 fehlerhaft für फला°.

*पलाङ्ग m. *Delphinus gangeticus.* Richtig चपलाङ्ग.

पलाण्डु m. (ausnahmsweise n.) *Zwiebel* Spr. 7800.

*पलाण्डुभक्षित Adj. (f. आ und ई) *der Zwiebeln gegessen hat.*

*पलाद् und *°न m. *ein* Rakshas.

पलान्न n. *Reis mit Fleisch* Suçr. 2,373,20. v. l. पवान्न.

*पलाप m. 1) *Halfter für einen Elephanten.* — 2) *Elephantenbacke.*

*पलापक्रा f. fehlerhaft für मलापक्रा.

s. 3. इ mit पला.

क Adj. *flüchtig, der sich auf der Flucht*

न n. 1) *das Fliehen, Davonlaufen, Flucht.* ttel.

यन् Adj. *fliehend.*

[1) (*m.) f. (ई) und n. *Halm, Stroh.* पला- . *eine Last Stroh* Gaut. — 2) *der Stengel hum, Moorhirse.* — 3) m. N. pr. eines den gefährlichen Dämons. पलालानुपलालिन्. श्रा N. pr. einer der Mütter im Gefolge 's.

दीक्ष् m. *der Mangobaum.*

तन Adj. von पलाल 1).

ाच्चय m. *ein Haufen Stroh* 184,30.

m. Pl. *Spreu, Hülse, palea.*

1) n. (adj. Comp. f. ई) *a) Blatt, Laub.* — enblatt. — *c) die Blüthe der Butea fron-* *d) *= शासन (!). — *e) *= परिभाषण (!).* *a) Butea frondosa.* Am Ende eines adj. श्रा. — *b)* am Ende eines Comp. als Aus- er *Pracht.* — *c) *Curcuma Zedoaria.* — Rakshas. — *e)* ein Name für Magadha. ई *a) eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3, *b) Cochenille.* — *c) rother Lack* (लाक्षा) Râ- 07. — 4) *Adj. *a) grün.* Richtig पालाश. *usam.*

क 1) m. *a) *Butea frondosa.* — *b) *Curdoaria* Râǵan. 6,229. — *c)* Pl. N. pr. einer keit. — 2) *f. °शिका *eine best. Schling-* Râǵan. 3,138.

ता f. Nom. abstr. zu पलाश *Laub.*

न n. ein zur Erklärung von पलाश gebildort.

नगर् n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15,346.

पत्र n. 1) *Blatt.* Nach Nîlak. soll पलाश- n *Blatt* oder *ein halbes Blatt* bedeuten. *Blatt der Butea frondosa.*

ापत्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

पर्णी f. *Physalis flexuosa* Râǵan. 4,112.

पुट m. n. *ein in eine Düte zusammengelatt.*

ातन n. *ein Werkzeug zum Abschlagen es.*

ाध्य m. *das Harz der Gardenia gummi-* an. 6,77.

ाङ्गा (Râǵan. 6,233), *पलाशाह्वा oder *प- f. *eine Art Curcuma.*

ान् 1) Adj. *belaubt, stark belaubt.* — 2) um Prasannar. 113,1. — *b) *ein Milch- *saft enthaltender Baum.* — *c) *ein Rakshas.* — *d)* N. pr. einer Stadt oder eines Dorfes. — 3) f. °नी N. pr. eines Flusses in Guzerat Ind. Antiq. 7,261.

2. पलाशिन् Adj. *fleischfressend* Bhâvapr. 2,11.

*पलाशिल und *पलाशीय Adj. von पलाश.

पलिक Adj. (f. श्रा) *ein* Pala *wiegend* Kâraka 6, 5. Hemâdri 1,435,6. Insbes. am Ende eines Comp. nach einem Zahlwort 390,2.

पलिक्नी 1) Adj. f. zu पलित *greis, altersgrau.* — 2) *f. *eine Kuh, die zum ersten Mal trächtig ist.*

*पलिघ m. 1) *Krug, ein gläserner Krug.* — 2) *Wall.* — 3) *Stadtthor.* — 4) *eine eiserne* oder *mit Eisen beschlagene Keule.*

पलित 1) Adj. (*f. श्रा) *a) greis, altersgrau.* — *b) *= पलापितर्. — 2) m. *a) eine Mausart.* — *b)* N. pr. *α)* einer Maus. — *β)* eines Fürsten Hariv. 1,36,12. VP.² 4,64. v. l. पालित. — 3) n. *a) graues Haar.* Auch Pl. — *b) *Haarschopf* (!). — *c) *Schlamm, Schmutz.* — *d) *Hitze, Glut.* — *e) *Erdharz* Râǵan. 12,141. — *f) *Pfeffer* Râǵan. 6,31.

*पलितंकरण Adj. *grau machend.*

*पलितंभविष्णु und *°भावुक Adj. *grau werdend.*

पलितिन् Adj. *graue Haare habend.*

*पलियोग m. = परियोग.

पलीजक m. *ein best. Dämon.*

पलेशिनी (पलाशिनी?) f. N. pr. eines Flusses.

पल्यूलन n. *Lauge,* überh. *ein mit beizenden Zusätzen versehenes Waschwasser.*

पल्यूलय्, °लयति *mit Lauge —, mit beizendem Wasser behandeln, abwaschen* überh. पल्यूलित *gelaugt, gegerbt, gewaschen* Baudh. 1,6,12,15 (nach dem Comm. *mit der Hand auf einem Steine geklopft,* wie noch heut zu Tage gewaschen wird).

पल्य n. 1) *ein Sack für Getraide.* — 2) *eine best. hohe Zahl.*

पल्यकथापुष्पाञ्जलि m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 634.

पल्यङ्क m. 1) *Ruhebett, Sitz, Bettstelle* Ind. St. 15,399. 435. Paṅkad. — 2) *das Sitzen mit untergeschlagenen Beinen.*

पल्यङ्कय्, पल्यङ्कयते *herumgehen lassen, umrühren;* Pass. *sich drehen.* — Mit वि *umhüllen.* Imperf. विपल्याङ्कयत्त.

पल्ययय्, °यते s. 3. इ mit पलि.

*पल्ययन n. 1) *Sattel.* — 2) *Zügel.*

पल्ययलिक N. pr. einer Oertlichkeit.

*पल्यवर्चस n. P. 5,4,78, Vârtt.

*पल्याण n. *Sattel;* vgl. die folgenden Wörter.

पल्याणय्, °यति *satteln* Bhoǵa-Kar. 26,3.

*पल्यान n. = पर्याण *Sattel* Gal.

*पल्युलय् und *पल्यूलय् v. l. für पल्यूलय्.

*पल्योपम *eine best. hohe Zahl.* Vgl. पल्य 2).

*पल्ल्, पल्लति (गतौ).

पल्ल 1) m. *ein grosser Behälter für Feldfrüchte* Kâraka 6,1.17. — 2) f. ई *a) ein kleines Dorf* (Kâraṇ. 98,14), insbes. *eine Ansiedelung wilder Stämme.* °पति (Spr. 7735) und *पल्लीश m. *der Häuptling einer solchen Ansiedelung.* — *b) *Hütte.* — *c) ein best. Getraidemaass* Comm. zu Kâtj. Çr. 6,10, 37. — *d) eine kleine Hauseidechse* Râǵan. 19,64.

पल्लक in दृतेरण्ड°.

पल्लल fehlerhaft für पल्वल.

पल्लव्, °वति *junge Schosse treiben.*

पल्लव 1) m. n. *a) Sprosse, ein junger Schoss,* — *Zweig.* Uneigentlich werden *Finger, Zehen* und *Lippen* so genannt. Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा. — *b) Streifen, Zipfel* Bâlar. 165,21. Kâd. 43, 19. 58,21. — *c) *Armband.* — *d) rother Lack.* — *e) *Ausdehnung.* — *f) *Kraft* (बल) oder *Wald (वन). — *g) *Geschlechtsliebe.* — *h) *Unbeständigkeit.* — 2) m. *a) eine best. Stellung der Hände beim Tanz.* — *b) *Wüstling, ein liederlicher Geselle.* — *c) *ein best. Fisch* Râǵan. 19,71. — *d)* Pl. N. pr. *α)* eines Fürstengeschlechts Ind. Antiq. 1876, S. 50. 8,275. — *β)* eines Volkes; richtig पल्लव. — Vgl. अंप्रुक° in Nachtr. 3.

पल्लवक 1) m. *a) Wüstling, ein liederlicher Geselle* Harshaṅ. 104,20. — *b) *ein best. Fisch.* — 2) f. °विका *a) *etwa *Schärpe.* — *b)* N. pr. einer Zofe.

पल्लवग्राहिन् Adj. *in die Breite gehend, sich überallhin verbreitend.* दोष m. *der Fehler der Breite, Weitschweifigkeit.*

*पल्लवट्टु m. *Jonesia Asoka* Râǵan. 10,56.

पल्लवन n. *unnützes Reden, Wortverschwendung* Naish. 9,8.

पल्लवपूर् m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 125.

पल्लवमय Adj. in सुललिततता°.

पल्लवय्, यति 1) *junge Schosse ansetzen.* पल्लवित *mit jungen Schossen versehen* Spr. 7791. वृत्तैः पल्लवितम् n. impers. — 2) *ausbreiten, ausdehnen, weiter verbreiten* (eine Nachricht) Vikramâṅkaṅ. 8,88. वाचः so v. a. *viele Worte machen.* पल्लवित *weit verbreitet* (Ruhm). — 3) पल्लवित *a)* am Ende eines Comp. *erfüllt —, voll von* Kâd. 11, 2. 61,9. — *b) *mit Lack roth gefärbt.*

*पल्लवाङ्कुर m. *Blattknospe.*

*पल्लवाद् m. *Gazelle.*

*पल्लवाधार m. *Zweig.*

*पल्लवास्त्र m. *der Liebesgott.*

*पल्लविक m. = पल्लवक 1) *a*). — पल्लविका s. u. पल्लवक.

पल्लविन् 1) Adj. *mit jungen Schössen versehen.* — 2) *m. *Baum.*

पल्लवी Adv. mit कर् *zu einem jungen Schoss machen.*

पल्लाण (!) n. = पल्यान *Sattel* Paṇḱad.

पल्लारण्यमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पल्लि f. 1) = पल्ल 2) *a*). — 2) **Hütte.*

पल्लिका f. = पल्ल 2) *a*) und **d*) (Râǵan. 19,64).

पल्लिपञ्चक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2, 181.

*पल्लिवाह् m. *eine best. Grasart* Râǵan. 8,136.

पल्लीदेश m. N. pr. einer *Gegend.*

पल्लीपतनकारिका f. Titel eines Werkes.

पल्लीविचार् m. desgl.

पल्वल (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *ein kleiner Wasserbehälter, Teich, Pfuhl.* — Wird mit पल्लव verwechselt.

पल्वलकर्षक Adj. *einen Pfuhl pflügend.*

*पल्वलावास m. *Schildkröte* Râǵan. 19,75.

पल्वल्य Adj. (f. आ) *paluster.*

*पव्, पवते (गतौ).

पव 1) m. *a*) **Reinigung* (des Getraides). — *b*) **Wind.* — *c*) **Morast.* — *d*) N. pr. eines Sohnes des Nahusha VP.² 4,46. — 2) f. पवी *Läuterung.* — 3) *n. *Kuhdünger.*

पवन 1) m. *a*) *Wind* (auch in medic. Bedeutung), *der Windgott.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) Bez. *der Zahl fünf.* — *c*) *Athem.* — *d*) *das im Hause gepflegte Feuer.* — *e*) **ein best. Gras* Râǵan. 8,132. — *f*) N. pr. α) eines Sohnes des Manu Uttama. — β) eines Berges Bhâg. P. 5,16,28. — γ) eines Landes in Bharatakshetra. — 2) *f. पवनी *a*) *Besen.* — *b*) *der wilde Citronenbaum* Râǵan. 11,155. पचनी v. l. — 3) n. *a*) **das Reinigen* (des Getraides). Angeblich auch m. — *b*) *ein Werkzeug zum Reinigen, Sieb, Seihe, Wedel* und dergl. — *c*) *das Blasen.* — *d*) **Wasser.* — 4) (*m. n.) *Töpferofen.* — 5) *Adj. *rein.*

पवनचक्र n. *Wirbelwind.*

पवनज m. Patron. Hanumant's Dhûrtan. 39.

पवनजव m. N. pr. eines Rosses (*windschnell*).

पवननय m. Patron. 1) Hanumant's Ragh. 15,103. — 2) Bhîmasena's.

पवनपावन n. Titel eines Werkes.

पवनयोगसंग्रह m. desgl.

पवनरंहस् Adj. *windschnell* Pr. P. 110.

*पवनवाहन n. *Feuer.*

पवनविजय m. Titel eines Werkes.

*पवनव्याधि m. Bein. Uddhava's.

पवनाघात m. *Windstoss* Râǵat. 5,330.

पवनात्मज m. 1) *Feuer.* — 2) Patron. *a*) *Hanumant's. — *b*) Bhîmasena's.

*पवनाल m. fehlerhaft für पवनाल.

पवनाशन m. *Schlange.*

पवनाशनाश m. 1) *Pfau.* — 2) *Bein. Garuḍa's.

पवनाशिन् m. *Schlange, Schlangendämon* VP. 5,18,37.

*पवनेष्ट m. *eine* Nimba-*Art.* Richtig यवनेष्ट.

*पवनोम्बुज (!) m. *Grewia asiatica.*

पवमान 1) Adj. s. u. 1. पू. — 2) m. *a*) *Wind, der Windgott* Bâlar. 89,5. — *b*) Bez. *eines best.* Agni oder eines Sohnes des Agni. — *c*) Bez. *gewisser von den* Sâmaga *gesungener* Stotra *bei den drei* Savana *des* Gjotiḥshṭoma. °संज्ञे पर्वणी Hariv. 2,95,30. Als Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — *d*) N. pr. eines Fürsten und des von ihm beherrschten Varsha im Çâkadvîpa Bhâg. P. 5, 20,25.

पवमानरिष्टपण Titel eines Werkes.

पवमानवत् Adj. *mit dem* Stotra Pavamâna *versehen.*

पवमानकविस् n. *eine Opferspende an* Agni *mit den Bezeichnungen* पवमान, पावक, शुचि.

पवमानेष्टि f. dass.

पवमानोक्थ n. *die Strophenreihe in dem mittägigen* Pavamâna 2) *c*).

पवयितर् Nom. ag. mit Gen. *Reiniger.*

*पवरु m. *eine best. Gemüsepflanze.* v. l. पररु.

पवर्ग m. *die Labiale* TS. Prât.

*पवष्टुरिक (!) m. N. pr. eines Mannes.

पवस्त m. etwa *Zeltdecke.* Du. so v. a. *Himmel und Erde.*

*पवाका f. *Sturm, Wirbelwind.*

*पवारु m. *Momordica Charantia.* v. l. पराहु.

*पवारुक m. *Fels, Stein.* v. l. पराहुक.

पवि m. 1) *Radschiene.* — 2) *metallener Beschlag* am Speer, Pfeil, Soma-*Stein.* — 3) *Donnerkeil* Harshaḱ. 147,9. zu Spr. 7380. — 4) **Diamant* Râǵan. 13,176. — 5) **Rede.* — 6) **Feuer.*

*पवित n. *schwarzer Pfeffer.* Richtig पलित.

पवितर् Nom. ag. *Reiniger.*

पवित्र 1) n. *a*) *Reinigungsmittel, Läuterungsmittel* überh.; insbes. *Seihe, Sieb, Seihetuch, Durchschlag, colum zur Läuterung von Flüssigkeiten,* insbes. des Soma. Schon zwei Kuça-Halme bewirken symbolisch *Läuterung.* Das Wort wird in eigentlichem und übertragenem Sinne auf die verschiedensten Dinge angewandt. Nach den Lexicographen *geschmolzene Butter* (Râǵan. 15,2), *Honig* (Râǵan. 14, 110), *Wasser, Kupfer, Regen* oder *das Reiben* (वर्षण, घर्षण; vgl. Varsma oder Varsama = पवित्र bei den Maga VP.² 5,384). — *b*) *das Gefäss, in dem die Ehrengabe dargebracht wird.* — *c*) **die heilige Schnur des Brahmanen.* — *d*) *die sichtende und scheidende Thätigkeit des Geistes.* — *e*) *ein reinigendes Gebet.* — *f*) आदित्यानां und देवानां पवित्रम् Namen von Sâman Ârsh. Br. — *g*) *ein best. Metrum.* — 2) Adj. (f. आ) *reinigend, Segen bringend; rein* (eigentlich und übertragen). — 3) m. *a*) *ein best. zu dem* Râǵasûja *gehöriges* Soma-*Opfer.* — *b*) **Sesamum indicum* Râǵan. 16,70. — *c*) **Nageia Putranjiva* Râǵan. 9,145. — *d*) N. pr. α) Pl. einer Klasse von Göttern im 14ten Manvantara. — β) eines Mannes. — 4) f. पवित्रा *a*) **Basilienkraut.* — *b*) **Gelbwurz* Râǵan. 6,198. — *c*) **der kleine* Pippala-*Baum* Râǵan. 11,123. — *d*) N. pr. zweier Flüsse VP. 2,4,43.

पवित्रक 1) n. *a*) *Siebchen.* — *b*) **Messing* Gal. — 2) am Ende eines adj. Comp. *a*) Kuça-*Halme,* insbes. *zwei.* — *b*) *das Gefäss, in welchem die Ehrengabe dargebracht wird.* — 2) *m. *a*) *Poa cynosuroides* Râǵan. 8,94. — *b*) *Artemisia indica* Râǵan. 10,148. — *c*) *Ficus religiosa* Râǵan. 11,114. — *d*) *Ficus glomerata* Râǵan. 11,130.

पवित्रगिरि m. N. pr. einer Oertlichkeit.

पवित्रतरी Adv. mit कर् *in hohem Grade läutern,* — *heiligen* Kâd. 146,23.

पवित्रता f. Nom. abstr. zu पवित्र 2).

पवित्रत्व n. Nom. abstr. zu पवित्र 1) *a*) und 2) (Hemâdri 1,565,4. Uttarârâmaḱ. 125,2 [168,14]).

पवित्रधर् m. N. pr. eines Mannes.

*पवित्रधान्य n. *Gerste* Râǵan. 16,33.

पवित्रपति m. *Herr des* Pavitra 1) *a*) VS.

पवित्रपाणि 1) Adj. Kuça-*Halme in der Hand haltend.* — 2) m. N. pr. eines alten Weisen.

पवित्रपूत Adj. *durch die Seihe geläutert.*

पवित्रय्, °यति *läutern, reinigen;* auch so v. a. *beglücken* Paṇḱad. पवित्रित *geläutert, gereinigt, beglückt, geheiligt* Mahâvîraḱ. 130,3. Ḱaṇḍaḱ. 90,6.

पवित्ररथ Adj. *die Seihe zum Wagen habend.*

पवित्रवत् 1) Adj. *a*) *mit einem Läuterungsmittel —, mit einer Seihe* (oder was dessen Stelle vertritt, z. B. Kuça-*Halme*) *versehen.* — *b*) *läuternd, reinigend.* — 2) f. पवित्रवती N. pr. eines Flusses.

पवित्रा, °ति Hemâdri 1,499,5 fehlerhaft für पवित्राति; vgl. MBh. 13,62,39.

पवित्रारोपण n. *ein best. Festtag* Pañcât. ed. Bomb. 1,36,3.

पवित्रारोहण n. desgl.

पवित्रिन् Adj. *läuternd, reinigend; rein.*

पवित्री Adv. 1) mit कर् *läutern, reinigen.* — 2) mit भू *rein werden.*

पवित्रेष्टिसूत्र n. Titel eines Werkes.

***पविन्द्** m. N. pr. eines Mannes. °न्द्रा f. Kâç.

पविमत् Adj. als Beiwort verschiedener Sâman Âsvâ. Bâ.

पवीतर् Nom. sg. *Läuterer, Reiniger.*

पवीनस m. N. pr. eines Dämons (*eine Nase wie eine Lanzenspitze habend*).

पवीर n. *eine Waffe mit metallener Spitze.*

पवीरव 1) Adj. *mit metallener Schar versehen* (Pflug). — 2) m. *Donnerkeil.*

पवीरवत् und **पवीरवत्** (AV.) Adj. 1) *mit einem Stachel (Speer) bewaffnet.* — 2) *mit metallener Schar versehen* (Pflug).

पवीरु m. N. pr. eines Mannes.

पव्या f. *Läuterung.*

1. **पश्**, nur Präsensstamm **पश्य** Act. Med. (meist metrisch). 1) *sehen, sehen können, das Augenlicht haben.* Mit न *nicht sehen, blind sein* Spr. 7826. — 2) *sehen, erblicken, wahrnehmen, bemerken, gewahr werden.* — 3) *hinsehen, ansehen, anschauen, betrachten, beschauen.* — 4) *zusehen.* तस्य पश्यतः so v. a. *vor seinen Augen.* — 5) *Jmd sehen,* so v. a. *vor sein Angesicht kommen lassen, empfangen.* — 6) *Jmd sehen,* so v. a. *vor Jmds Angesicht erscheinen, vor Jmd erscheinen, sich Jmd vorstellen, Jmd seine Aufwartung machen.* — 7) in der Astrol. so v. a. *in adspectu stehen.* — 8) *sich umsehen nach, aufsuchen.* — 9) *finden.* — 10) *zu sehen bekommen,* so v. a. *erleben, theilhaftig werden.* — 11) *ansehen für, erkennen als, halten für, betrachten als;* mit doppeltem Acc. Statt des zweiten Acc. auch Adv. auf वत् 140,26; statt des ersten Acc. ausnahmsweise Loc. (v. l. Acc.), statt des zweiten ein Adv. auf वत्. — 12) *mit dem geistigen Auge erschauen* (von Sehern und Dichtern); daher auch *erfinden* (z. B. Opfergebräuche). स्वप्नान् *Traumgesichte sehen.* — 13) mit und ohne (60,10) साधु *einsehen, die richtige Einsicht haben.* — 14) *sehen,* so v. a. *kennen.* — 15) *in Betracht ziehen, erwägen, prüfen.* — 16) *voraussehen.* — 17) पश्यामि, in den Satz eingeschoben, so v. a. *ich sehe es, ich bin davon überzeugt.* — 18) पश्य *sieh* und *पश्यत *sehet* interjectionsartig in den Satz eingeschoben oder vorangestellt, um die Aufmerksamkeit zu erregen. पश्य leitet in prosaischen Schriften häufig einen Vers ein. — Vgl. स्पश्. — Mit अति *hinausschauen über, durchschauen.* — Mit अनु 1) *hinblicken.* पृष्ठतस् *sich umsehen.* देवस्यानुपश्यतः so v. a. *vor den Augen des Gottes.* — 2) *erblicken, wahrnehmen, entdecken, finden.* प्रत्यक्षम् *vor sich sehen.* — 3) *hinterher —, wieder sehen.* — 4) *zurückschauen.* — 5) *erkennen als, ansehen —, halten für;* mit doppeltem Acc. — 6) *mit dem geistigen Auge schauen.* अनृतम् *Etwas falsch ansehen.* — 7) *in Betracht ziehen, erwägen, berücksichtigen.* — Mit समनु 1) *anblicken, hinblicken auf.* — 2) *bemerken, wahrnehmen.* — 3) *halten für,* mit doppeltem Acc. — Mit अन्तर् *dazwischen schauen, hineinschauen.* — Mit अप *Jmd bei Etwas* (Partic. Acc.) *überraschen* Maitr. S. 1,10,16. — Mit अभि 1) *beschauen, hinblicken auf, anblicken, überblicken, beobachten.* — 2) *erblicken, gewahr werden.* — 3) *kennen.* — Mit अव 1) *hinblicken auf, beobachten.* — 2) Med. *erblicken,* so v. a. *erleben.* — Mit आ *anschauen.* — Mit उद् 1) *in der Höhe erblicken.* — 2) *in der Zukunft erblicken, voraussehen, erwarten.* — 3) *erblicken, gewahr werden.* — Mit परा 1) *in die Ferne blicken.* यावदासीनः परापश्यति *so weit man sitzend sehen kann.* — 2) (*in der Ferne*) *erblicken* Maitr. S. 1, 10,16. — Mit परि 1) *überblicken, betrachten.* — 2) *erspähen, ansichtig werden, erblicken, bemerken, gewahr werden.* — 3) *seine Gedanken richten auf.* — 4) *kennen, erkennen, — als* (mit doppeltem Acc.). — परिपश्यते Pañcât. 199,10 fehlerhaft für °पच्यते. — Mit प्र 1) *vor sich sehen, hinsehen, hinschauen, hinblicken.* — 2) *ansehen, anschauen.* — 3) *gewahr werden, bemerken.* — 4) *sehen, sehen können, das Augenlicht haben.* — 5) *mit dem geistigen Auge schauen.* स्वप्नान् *Traumgesichter sehen.* — 6) *vorausblicken, voraussehen.* — 7) *erkennen, kennen.* — 8) *ansehen,* so v. a. *beurtheilen.* — 9) *eine Ansicht —, eine Meinung haben.* — 10) *eine richtige Einsicht haben.* — 11) *halten für,* mit doppeltem Acc. Spr. 7764. — Mit अभिप्र (प्रे–अभि) *hinausschauen auf, sich umsehen nach.* — Mit संप्र 1) *sehen, gewahr werden, schauen.* — 2) *ansehen, betrachten.* — 3) *wissen, kennen.* — 4) *ansehen —, halten für;* mit doppeltem Acc. — Mit प्रति 1) *entgegenblicken, anblicken.* — 2) *erblicken, sehen, gewahr werden.* — 3) *sehen,* so v. a. *kennen.* — 4) *sehen,* so v. a. *erleben, erfahren.* — 5) Med. (*im eigenen Besitz*) *sehen.* — Mit वि 1) (*an verschiedenen Orten, im Einzelnen*) *sehen, unterscheiden, kennen.* — 2) *erblicken, bemerken, gewahr werden, kennen lernen.* — Mit अनुवि 1) *beschauen.* — 2) *erblicken.* — Mit अभिवि 1) *an —, beschauen* Âpast. Çr. 1,5,8. — 2) *erblicken.* — 3) *herblicken.* — Mit सम् 1) *gleichzeitig erblicken, überblicken.* — 2) *erblicken, gewahr werden, sehen, ansichtig werden, erkennen.* यस्य संपश्यतः *vor wessen Augen.* — 3) *sehen auf, anschauen, besichtigen.* — 4) *Jmd sehen,* so v. a. *mit Jmd zusammenkommen, Jmd vor sich lassen.* — 5) Med. *sich gegenseitig ansehen.* — 6) Med. *sich beisammen sehen, — befinden.* — 7) *seine Aufmerksamkeit richten auf, betrachten, erwägen.* — 8) *überzählen, recapituliren, zusammenzählen.* — 9) *berechnen.* — Mit प्रसम् *gehörig in Erwägung ziehen* Mân. Çr. 1,1,1.

2. **पश्** f. *Blick* oder *Auge.* Nur पड्भिस् RV. 4,2,12.

3. **पश्**, पाशयति s. पाशय्.

4.***पश्**, Intens. पम्पश्यते, पम्पशीति.

पशव्य 1) Adj. *pecuarius, zum Vieh gehörig, für das V. dienlich, — geeignet, auf die Heerde sich beziehend.* काम m. *Geschlechtsliebe, die Befriedigung des Geschlechtstriebes.* Als Erklärung von पुरीष, पुरीष्य. — 2) n. *Heerde, Viehstand.*

पशव्यवाकृन Adj. als Erklärung von पुरीषवाकृण Çat. Br. 6,4,4,3.

1. **पशु** und **पश्** (im Dat. पश्ये neben पशवे) 1) m. *a*) *Vieh, pecus* (sowohl *das einzelne Stück* als auch *Heerde*); insbes. *das zum Opfer dienende Kleinvieh* und bisweilen auch *Thier* überh. Oefters wird der *Mensch* in der Bez. des mit ihm lebenden *Haus-* und *Opferthieres* mitbefasst; auch in verächtlichem Sinne vom *Menschen.* — *b*) *Fleisch.* — *c*) *Thieropfer* Ait. Âr. 220,5. — *d*) **Esel.* — *e*) **Bock* Râgân. 19,41. — *f*) *ein Vieh in heiligen Sachen,* so v. a. *ein Uneingeweihter.* — *g*) **ein Kobold im Gefolge* Çiva's. — *h*) bei den Mâheçvara und Pâçupata *die Einzelseele.* — *i*) **Ficus glomerata.* — *k*) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,67. v. l. पत्ति. — 2) n. पश्रु und पशु *Vieh* (nur im Acc. vor मन्यते und मन्यमान, so dass an einen Ausfall des Anusvâra gedacht werden kann). पशून्यपि Kathâs. 62,175 fehlerhaft für पशूनपि.

2.***पशु** Indecl. *sieh!*

पशुक 1) am Ende eines Comp. = पशु *Vieh* in एक°. — 2) f. आ *Kleinvieh* R. ed. Bomb. 2,32,18.

पशुकर्मन् n. 1) *Thieropferhandlung.* — 2) *Begattung.*

पशुकल्प m. *das Ritual des Thieropfers.*

पशुकाम Adj. *Viehbesitz wünschend.*

पशुकृन्ति f. = पशुकल्प Comm. zu TBr. 1,112,8.9.

पशुक्रिया f. 1) *Thieropferhandlung.* — 2) **Begattung.*

पशुगण m. *eine Gruppe von Opferthieren* Kâts. Ça. 19,4,6. Çâṅkh. Çr. 6,11,16.

पशुगायत्री f. *ein der heiligen* Gâjatrî *nachgebildeter Spruch, der dem zum Opfer bestimmten Thiere in's Ohr geraunt wird.*

पशुघ्न Adj. *Vieh tödtend.* ग्राम्यारण्यपशुघ्नत्व n. *das Tödten von zahmen und wilden Thieren.*

पशुघ्नी Adj. f. s. पशुकृन्.

पशुचर्या f. *das Treiben des Viehes, das Sichgehenlassen wie das Vieh.*

पशुचित् Adj. *aus Vieh geschichtet.*

पशुजात n. *Thierart* Mân. Gṛhj. 2,10.

पशुतत्त्व n. = पशुकल्प.

पशुतस् Adv. in der Bed. des Abl. von पशु *Vieh* Comm. zu Âpast. Çr. 7,17,5.

पशुता f. 1) *der Zustand eines Opferthieres, das Opferthiersein.* — 2) *Viehheit, Bestialität.*

पशुतृप् Adj. *an den Heerden sich gütlich thuend,* so v. a. *dort zugreifend.* Nach Kluge (Kuhn's Z. 25, 311) *Vieh raubend.*

पशुत्व n. 1) *der Zustand eines Opferthieres, das Opferthiersein.* — 2) *Viehheit, Bestialität.* — 3) bei den Mâheçvara und Pâçupata *das Einzelseelesein.*

पशुद् 1) Adj. **Vieh schenkend.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9, 46,28.

पशुदा Adj. *Vieh schenkend.*

पशुदेवत Adj. (f. आ) *dessen Gottheit* (d. i. *Gegenstand der Anrufung*) *das Vieh ist.*

पशुदेवता f. *die Gottheit des Opferthieres, die G., welcher das Thier dargebracht wird.*

पशुधर्म m. 1) *die Art, wie das Vieh verfährt.* — 2) **Begattung.* — 3) *die Art, wie man mit dem Vieh verfährt.*

पशुधर्मन् m. *die Art und Weise, wie das Viehopfer vor sich geht,* Çâṅkh. Çr. 9,27,6.

पशुधान्यधनर्द्धिमत् Adj. *reich an Vieh, Getraide und Habseligkeiten* R. 1,5,5.

*पशुनाथ m. Bein. Çiva's.

पशुप Adj. *das Vieh hütend;* m. *Viehhüter.*

पशुपति m. 1) *der Herr der Thiere,* Bein. des spätern Rudra-Çiva oder N. pr. einer göttlichen Person dieses Kreises. Auch Agni wird so genannt. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

पशुपतिनगर n. Bein. der *Stadt* Kâṭ.

पशुपतिनाथ m. *eine Form* Çiva's.

पशुपतिशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

पशुपतिशास्त्र n. *das von* Çiva *geoffenbarte heilige Buch der* Pâçupata.

*पशुपत्त्वल n. *Cyperus rotundus.*

पशुपा m. *Hüter der Heerde, Hirt.*

पशुपाल 1) m. *a*) dass. °वत् Adv. 177,15. — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes. — *c*) N. pr. eines Fürsten oder *ein Fürst der* Paçupâla. — 2) n. *das Reich der* Paçupâla (प्रपशु° gedr.).

पशुपालक 1) m. *Viehhirt.* — 2) *f. °लिका *die Frau eines Viehhirten.*

पशुपाश m. 1) *der Strick für das Opferthier.* — 2) *die Fesseln, die die Einzelseele gefangen hatten, die Sinnenwelt.*

पशुपाशक m. *quidam coeundi modus.*

पशुपुरोडाश m. *der Opferkuchen beim Thieropfer.*

पशुप्रयोग m. und पशुप्रश्न m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*पशुप्रेरणा n. *das Hinaustreiben des Viehes.*

पशुबन्ध m. 1) *Thieropfer.* °बन्धवत् Adv. *wie beim Th.* Mân. Gṛhj. 2,4. — 2) *ein best.* Ekâha.

*पशुबन्धक m. *ein Strick zum Anbinden des Viehes.*

पशुबन्धयाज्ञिन् Adj. *ein Thieropfer darbringend* Âpast. Çr. 7,1,1.

पशुबन्धयूप m. *der Pfosten, an den das Opferthier gebunden wird.*

पशुभर्तर् m. Bein. Çiva's.

पशुमत् 1) Adj. *a*) *mit Vieh —, mit Thieren verbunden, dazu in Beziehung stehend; viehreich, heerdenreich;* m. *Heerdenbesitzer.* — *b*) *mit einem Thieropfer verbunden.* — *c*) *das Wort* पशु *enthaltend.* — 2) n. *Viehstand.*

पशुमार m., Instr. °मारेण = पशुमारम्.

पशुमारक Adj. *wobei Opferthiere geschlachtet werden.*

पशुमारम् Absol. *wie man das Vieh* (*ein Opferthier*) *tödtet.*

*पशुमोक्षनिका f. *eine best. Pflanze* Râǵân. 3,127.

पशुयज्ञ m. *Thieropfer.*

पशुयाज्ञिन् Adj. *ein Thieropfer darbringend* Maitr. S. 3,9,5.

*पशुयूका f. *Viehlaus* Gal.

पशुरक्षिति und पशुरक्षितृ m. *Viehhüter, Hirt.*

*पशुरज्जु f. *ein Strick zum Anbinden des Opferthieres.*

*पशुराज m. *Löwe.*

पशुरूप n. *eine Form des Opferthieres, etwas das O. Darstellendes* Çat. Br. 9,2,3,40.

पशुवत् Adj. 1) *wie das Vieh* Kap. 3,72. Spr. 4003. — 2) *wie beim Vieh* Gaut. 13,20. — 3) *wie beim Thieropfer.*

पशुवर्धन RV. 9,94,1. Wohl zu lesen: पशुवं नाय.

पशुवित्तृ Adj. *Vieh verschaffend.*

पशुवीर्य n. *die dem Vieh eigene Kraft* Tâṇḍ. Br. 7,5,8.

पशुवेदि f. *die* Vedi *beim Thieropfer* Comm. Kâts. Çr. 5,3,18.

पशुव्रत Adj. *wie das Vieh verfahrend* Maitr. 1,8,7.

पशुशिरस् n. (Ind. St. 13,251) und पशुशीर्ष *Thierkopf.*

1. पशुश्रपण n. *das Kochen des Opferthieres.*

2. पशुश्रपण m. *das Feuer, in welchem das Fleisch des Opferthieres gekocht wird.*

पशुष und पशुषा Adj. *Vieh schenkend.*

पशुष्ठ Adj. (f. आ) *im Vieh befindlich.*

पशुसख m. N. pr. eines Çûdra.

पशुसनि Adj. *Vieh schenkend.*

पशुसमाम्नाय m. *Aufzählung der Opferthiere den* Açvamedha.

पशुसमाम्नायिक Adj. *im* Paçusamâmnâja *wähnt.*

पशुसाधन Adj. (f. ई) *das Vieh lenkend, — leite*

पशुसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पशुस्तोम m. bildliche Bez. des Pañkada stoma Tâṇḍya-Br. 16,2,6.

पशुकृन् Adj. (f. पशुघ्नी) *Vieh tödtend.* Vgl. अ

*पशुकरीतकी f. *die Frucht von Spondias m gifera.*

*पशुकृत्य n. *Thieropfer.*

पशुकैत्र n. *die Verrichtung des* Hotar *b Thieropfer,* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पशू Adv. mit कर् 1) *in ein Stück Vieh umw deln.* — 2) *zum Opferthier machen.*

पशूखा f. *der Topf, in welchem das Opferth gekocht* oder *gebraten wird,* Kâts. Çr. 25,9,14.

*पशूडवा f. *Viehlaus* Gal.

*पश्च Adj. *darauf* im Gegensatz zu पुरा *suers*

पश्चा Adv. 1) *hinten, hinterdrein.* — 2) *im W sten, westlich.* — 3) *später, nachher.*

पश्चाच्चर Adj. *hintennach kommend.*

पश्चाच्छ्रमण m. *ein buddhistischer Asket, hinter einem andern Asketen hergeht, wenn die das Haus eines Laien betritt.*

पश्चाज Adj. *nachgeboren.*

पश्चात् 1) Adv. *a*) *von hinten, hinterher, hin nach hinten, rückwärts.* Mit गम् *zurückgehen* I St. 15, 387. Mit कर् *hinter sich lassen,* so v *übertreffen.* — *b*) *von Westen, westlich, im Wes*

nach W. Megh. 16. — *c) hintennach, hernach, später, zuletzt.* Nach einem Absol. pleonastisch. — 2) Präp. mit Gen. und Abl. *a) hinter, hinter — her. — b) westlich von. — c) nach* (zeitlich). ततः प॰ *darauf, alsdann.*

पश्चात्तात् Adv. *von hinten.*

पश्चात्कर्णम् Adv. *hinter dem Ohr.*

पश्चात्काल m. *Folgezeit.* Loc. *später, nachher.*

पश्चात्तर Adj. *später nachfolgend* (mit Abl.) Âçv. Çr. 8,13,35. Man könnte aber auch °त्तरा Adv. *etwas später als* st. °त्तरान् vermuthen.

पश्चात्ताप m. 1) *Reue.* — 2) in der Dramatik *Reue über Etwas, das man aus Unverstand von sich gewiesen hat.*

पश्चात्तापिन् Adj. *Reue empfindend* Kâd. 2,73,3.

पश्चात्तिर्यकप्रमाण n. *die hintere Breite* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,6,8.

पश्चात्परिवेष्य n. *Nachtisch, Dessert* Bhâvapr. 2,27.

पश्चात्पादद्विगुण Adj. *durch Einschlagen eines Hinterfusses doppelt gemacht* (Fell) Kâtj. Çr. 7, 3,21.

पश्चात्पुरोमारुत m. Du. *West- und Ostwind* Ragh. 7,51.

पश्चात्सद् Adj. *hinten —, westlich sitzend.*

पश्चादक्षम् Adv. *hinter der Achse.*

पश्चादन्ववसायिन् Adj. *sich hinter Jmd* (Dat.) *anschliessend, von Jmd abhängig* TS. 2,1,8,3.

पश्चादपवर्ग Adj. *hinten schliessend* Kâtj. Çr. 2,7,26.

पश्चादह्नम् Adv. *am Nachmittag.*

पश्चादुक्ति f. *Wiedererwähnung, Wiederholung.*

पश्चादोषम् m. *Spätabend.*

पश्चाद्घाट *Nacken* Kâraka 8,9.

पश्चाद्घ्नन् Adj. *zurückbleibend, zu kurz kommend* Maitr. S. 3,9,4.

पश्चाद्वारिक Adj. *einem kriegerischen Auszuge nach Westen günstig* Ind. St. 14,356.

पश्चाद्बद्धपुरुष m. *ein Mann, dem die Hände auf dem Rücken gebunden sind,* Çik. 73,1.

पश्चाद्बाहुबद्ध Adj. *dem die Hände auf dem Rücken gebunden sind* Mṛicch. 175,12. Çik. (Pisch.) 113,1, v. l. Im Text °बन्ध und in der v. l. °बन्धन fehlerhaft.

1. पश्चाद्भाग m. 1) *Hintertheil.* — 2) *Westseite.*

2. पश्चाद्भाग Adj. *dessen Conjunction mit dem Monde am Nachmittage beginnt.*

पश्चाद्वात m. *Westwind.*

पश्चानुताप m. *Reue.*

पश्चानुपूर्वी f. *eine rückkehrende —, umgekehrte Reihenfolge.*

पश्चान्मुखाग्नित Adj. *sich nach Westen wendend* R. 2,55,4.

पश्चापिन् m. *Diener* (Comm.) Tândja-Br. 8,8,17. Man könnte पश्चायिन् *hinterher gehend* vermuthen.

पश्चार्ध m. 1) *die hintere Seite, Hintertheil* Kauç. 64. °र्धे mit Gen. *hinter.* — 2) *Westseite* Çat. Br. 5,5,1,1. Kâtj. Çr. 16,8,12. Âçv. Grihj. 1, 10,20. Kauç. 120.

पश्चार्ध्य Adj. *auf der Westseite befindlich.*

पश्चासोमप Adj. *hernach zum Genuss des* Soma *zugelassen* Kâṭh. 13,6.

पश्चिम 1) Adj. (f. श्रा) *a) der hintere.* °तस् *von hinten. — b) westlich, von Westen kommend.* °मे und °मेन (mit Acc. Lâṭj. 1,5,5. 13. 11,1. 21) *im Westen, westlich von. — c) der letzte.* क्रिया f. so v. a. *Todtenverbrennung,* °दर्शनं द्रष्टुम् *zum letzten Male sehen,* °मा यामिनी: *die verflossenen Nächte.* — 2) f. श्रा (sc. दिश्) *Westen.* — 3) n. Titel eines Tantra.

पश्चिमजन m. *die Bewohner des Westens.* Nur am Ende eines adj. Comp.

पश्चिमतान n. *eine best. Art zu sitzen.*

पश्चिमदक्षिण Adj. *südwestlich* Hemâdri 1,801,17.

*पश्चिमदिक्पति m. Bein. Varuṇa's Gal.

पश्चिमद्वारिक Adj. = पश्चाद्वारिक Ind. St. 14,356.

पश्चिमभाग m. *Westseite* Varâh. Bṛih. S. 48,34.

पश्चिमानूपक m. N. pr. eines Fürsten.

पश्चिमाम्बुधि m. *das Westmeer* Daçak. 83,12.

पश्चिमार्ध n. *Hintertheil.*

पश्चिमाशापति m. Bein. Varuṇa's Hemâdri 1, 768,12.

पश्चिमेतर Adj. *östlich* Kâd. 180,20.

पश्चिमोत्तर Adj. (f. श्रा) *nordwestlich.* °रे (Hemâdri 1,137,8), °रतस् (ebend. 1,801,18) und °रस्याम् (sc. दिशि) *im Nordwesten.*

*पश्चिमोत्तरदिक्पति m. Bein. des *Windgottes.*

पश्चिमोत्तरपूर्व Adj. Pl. *westlich, nördlich oder östlich* M. 5,92.

पश्य Adj. (f. श्रा) 1) *hinschauend* Naish. 6,38. — 2) *die richtige Einsicht habend.*

*पश्यक Adj. *sehend, schauend.*

पश्यत Adj. *sichtbar, conspicuus* AV.

*पश्यतोहर Adj. *vor Jmds Augen raubend.*

पश्यना f. in अपश्यना.

पश्यत्ती f. 1) * *Hure.* — 2) Bez. *eines bestimmten Lautes.*

पश्वइष्टि Adj. *Heerden begehrend.*

पश्वङ्ग n. *etwas zum Opferthier Gehöriges* Mân. Grihj. 1,9. Gaim. 4,4,22. Nom. abstr. °ता f. Nâjam. 4,4,13.

पश्वयन n. *eine von Thieropfern begleitete Festfeier.*

पश्वयत्न ṚV. 4,1,14 dem Zusammenhange nach (aber grammatisch nicht zu erklären) so v. a. पशवो ऽ यत्नासः.

पश्वाचार m. *eine best. Form der Verehrung der* Devî.

पश्विज्या f. *Thieropfer.*

पश्विडा f. *der* Idâ-*Theil wie beim Thieropfer* Ind. St. 10,388.

(पश्विष्) पश्विच्छ् Adj. *Vieh begehrend.*

पश्विष्टका f. *ein Backstein in Thiergestalt.*

पश्विष्टि f. *eine zum Thieropfer stattfindende* Ishṭi Âpast. Çr. 11,16,3.

पश्वेकादशिनी f. *eine Eilfzahl von Opferthieren* Vaitân.

*पष्, पषति, °ते (बन्धनस्पर्शनयोः), पषयति (बन्धबाधयोः, स्पर्शगत्योः), पाषयति (बन्धने).

पष्ठवट् 1) m. (Nom. °वाट् und in TS. °वात्) *a) ein vierjähriger Stier. — b)* N. pr. eines Âṅgirasa Tândja-Br. 12,5,11. — 2) f. पष्ठाही *eine vierjährige* und überh. *eine zuchtfähige junge Kuh.*

*पस्, पसति, °ते (बन्धनस्पर्शनयोः), पासयति (बन्धने).

पस्स् n. *das männliche Glied,* πέος.

(पस्त्य) पस्त्यघ 1) n. *a) Behausung, Stall. — b)* Du. wohl *die beiden Stücke der Presse.* — 2) f. श्रा *a)* Pl. *Haus und Hof, Wohnsitz; Hausgenossenschaft. — b) die Genien der Niederlassung* oder *des Hauswesens.*

(पस्त्यसद्) पस्त्यघसद् m. *Hausgenosse.*

(पस्त्यावत्) पस्त्यघावत् Adj. 1) *im Stall gehalten* ṚV. 9,97,18. — 2) *festen Wohnsitz habend;* m. *Hofbesitzer, ein begüterter Mann.* — 3) *einen Wohnsitz bildend, — gewährend.* — 4) *zur* Soma-*Presse gehörig* oder ähnlich.

पस्पशा f. Titel der Einleitung Patañgali's zum Mahâbhâshja.

पाकाडी f. *eine best.* Râgiṇî S.S.S. 40. 110. Vgl. पाकाडिका.

पक्लव m. Pl. häufiger Fehler für पह्लव.

पह्लव m. Pl. *die Parther* oder *Perser.*

*पह्लिका f. *Pistia Stratiotes.*

1. पा, Präsensstämme: पा, पिप् (ganz vereinzelt) und पिब्; Act., seltener Med.; Absol. पीत्वा, *°पाय und °पीय; पीयते Pass. 1) *trinken, einsaugen, einschlürfen;* mit Acc. oder partitivem Gen. (nur in der älteren Sprache) des Trankes; Blut *einsaugen* (vom Schwert und Pfeil gesagt); *saugen an* (252,27); Staub, Rauch *einschlucken, einziehen;*

trinken auch so v. a. *geistige Getränke trinken.* — 2) *einsaugen*, so v. a. *sich zu eigen machen, geniessen;* mit Augen, Ohren (Instr.) *einsaugen*, so v. a. *sich laben an.* जगतां मतम् *der Leute Meinungen einsaugen*, so v. a. *ablauschen.* — 3) *aussaugen*, so v. a. *erschöpfen* (einen Schatz), *absorbiren, verschwinden machen.* — 4) पीत a) mit pass. Bed. α) *getrunken, eingesogen* (auch Wasser durch einen Baum 179,9), *gesogen* (Blut durch ein Schwert, einen Pfeil), *eingezogen* (Rauch). पीतवत् *eingesogen habend* 39,9. — β) *eingesogen*, so v. a. *mit den Ohren e.* — γ) *ausgesogen*, so v. a. *erschöpft* (Schatz), *absorbirt* Kâd. 257,14. — *b*) mit act. Bed. α) *getrunken habend* (gewöhnlich in Comp. mit seinem Obj.). — β) *getränkt, in Oel eingetaucht* (Waffe). — *c*) MBh. 12,1722 fehlerhaft für प्रीत; Bhâg. P. 7,9,32 ist °आत्मनिपीतनिद्रः zu verbinden. — Caus. पायँयति, °ते (पापयति fehlerhaft) *tränken, zu trinken geben;* mit doppeltem Acc. (Kâraka 6,11) oder mit partitivem Gen. (nur in der älteren Sprache) des Trankes; *Jmd* (Instr.) *saugen lassen an* (Acc.). पायित 1) *was man zu trinken giebt.* — 2) *getränkt.* — 3) *getränkt*, so v. a. *eingetaucht in* (im Comp. vorangehend). — Desid. पिपासति und पिपीषति (nur im ṚV.) *Etwas trinken wollen, durstig sein.* पिपासत्त् (Çik. 72) und पिपासित *durstig.* — Desid. vom Caus. पिपायपिषति *zu trinken zu geben beabsichtigen.* — Intens. पेपीयते 1) *gierig —, wiederholt trinken.* — 2) *gierig —, wiederholt getrunken werden* (Spr. 7744), *gierig gesogen werden.* — Mit अति Caus. *in grosser Menge Jmd Etwas zu trinken geben*, mit doppeltem Acc. — Mit अनु 1) *nachher —, später —, darauf trinken.* — 2) *trinken an* (Acc.). v. l. नि. — Caus. *nachher trinken lassen.* — Mit अन्तर् in अन्तःपेय. — Mit अभि 1) *davon trinken* Gobh. 4,10,17. — 2) अभिपीत *getränkt —, erfüllt von* (Instr.). — Mit अव in अवपान. — Mit अन्वव *nach Andern zum Trunke kommen.* — Mit आ 1) *hineintrinken, einschlürfen, trinken* (57,8), — *aus* (Abl.) oder *an* (Acc.), *austrinken, einsaugen, aussaugen, einziehen* (Rauch) Kâraka 6,20. — 2) mit Augen, Ohren (Instr.) *einsaugen*, so v. a. *sich laben an.* आपीयताम् so v. a. *man höre.* — 3) *absorbiren, verschwinden machen.* — Caus. *einschlürfen lassen.* — Mit समा *einsaugen, aussaugen.* — Mit उद्, उत्पिबन्ते Çat. Br. 5,2,4,7. 11 fehlerhaft für उत्पिपते; vgl. 5. पा. — Mit अनूद् Med. *herfallen über, sich stürzen auf* (Acc.) Çat. Br. 3,7,1,29. fgg. Also gleichfalls Verwechselung mit 5. पा. — Mit उप Caus. *tränken* Mân. Çr. 1,2,5. 8,3. 3,5. Gṛhj. 2,4. — Mit नि 1) *hineintrinken, einschlürfen, trinken an.* — 2) *einsaugen*, so v. a. *absorbiren, verschwinden machen* Bhâg. P. 7,9,32 (°आत्मनिपीत° zu verbinden). — Caus. *einschlürfen lassen.* — Mit विनि *begierig einsaugen, sich laben an* Prasannar. 139,13. — Mit निस् *trinken aus* (Abl.), *austrinken, aussaugen.* निष्पीत *erschöpft* Kâraka 1,13. — Mit परि 1) *vor und nach Jmd* (Acc.) *trinken.* — 2) *austrinken, aussaugen, ausrauchen* (परिपीतधूपवर्ति Kâd. 18,6). उपनिषद: परिपीता: so v. a. *durchstudirt* Spr. 7772. — 3) *benehmen, entziehen* Kâd. 90,13. — 4) परिपीत *getränkt mit* (im Comp. vorangehend) Suçr. 1,160,5. — Mit प्र *sich an's Trinken machen, trinken, einschlürfen.* — Mit अनुप्र Act. *der Reihe nach Etwas trinken*, Med. *nach Jmd* (Acc.) *trinken.* — Mit प्रति in प्रतिपान. — Mit वि 1) *auf —, sich an —, sich voll trinken.* — 2) *heraus trinken aus* (Abl.) VS. 19,73. — Mit सम् Act. *zusammen hineintrinken*, Med. *zusammen trinken.* — Caus. *trinken lassen.*

2.°पा Adj. *trinkend.*

3. पा, पाति 1) *bewachen, bewahren, schützen, schirmen, hüten, — vor* (Abl.); die Erde, das Land *schirmen*, so v. a. *als Fürst regieren.* — 2) *beobachten, merken —, aufpassen auf, beaufsichtigen, beachten, halten, befolgen.* Partic. Praes. पान्. — Mit अधि in °प und °पा. — Mit अनु, °पाहि zu Spr. 2597 wohl nur fehlerhaft für °पाहि. — Mit अभि 1) *behüten.* — 2) *beobachten.* — Mit नि 1) *beschützen, behüten, — vor* (Abl.). — 2) *beobachten, überwachen, wahren.* — Mit निस् *behüten vor* (Abl.). — Mit परि 1) *rings behüten, — beschützen, bewahren.* — 2) *beobachten, wahren, aufrecht erhalten.* — Mit प्र *behüten —, bewahren vor* (Abl.).

4.°पा Adj. *bewachend, behütend, schirmend* u. s. w.

5. पा, पिपीते (3. Pl. पिपते) mit उद् *sich auflehnen, aufbegehren gegen, sich feindlich entgegenstellen.* Partic. उत्पिपान. — Mit अनूद् *herfallen über, sich stürzen auf* (Acc.). Vgl. 1. पा mit अनूद्. — Mit प्रत्युद् *sich gegen Jmd* (Acc.) *auflehnen.*

6.*पा, पायति (शोषणे).

पांग्वराष्ट्र (sic) n. N. pr. eines *Reiches* MBh. 2,52, 27. 5,4,20. Statt °राष्ट्रा: MBh. 6,351 liest ed. Bomb. पाण्डुराष्ट्रा:.

पांसन 1) am Ende eines Comp. Adj. (f. ई) *besudelnd, verunehrend.* f. आ nur im Voc. °पांसने am Ende eines Çloka und wohl fehlerhaft. — 2) *f. आ *Verachtung.*

पांसव 1) Adj. *aus Staub gebildet.* — 2) m. Patron. des Asant. — 3) *n. *eine Art Salz* Râgân. 6,108.

पांसव्य Adj. zu पांसु 1).

°पांसिन् Adj. = पांसन 1) Hem. Par. 2,575. Statt °पांसिनि Voc. f. R. 2,73,5 hat ed. Bomb. °पांसनि.

पांसु m. 1) gew. Pl. *zerfallende Erde, Staub, Sand, Sandkörner.* — 2) **Dünger.* — 3) wohl *die Menses* (vgl. रजस्) Kâraka 1,26. — 4) *eine best. Pflanze* Râgân. 5,8. Bhâvapr. 3,100. — 5) **eine Art Kampfer* Râgân. 12,62. — 6) **Landbesitz.*

पांसुक 1) m. Pl. *Staub, Sand.* — 2) *f. आ a) *ein menstruirendes Weib.* — *b*) *Pandanus odoratissimus.*

*पांसुकासीस n. *Eisenvitriol* Râgân. 13,80.

*पांसुकुली f. *Hauptstrasse.*

पांसुकूल n. 1) *Kehrichthaufen* und *die auf Kehrichthaufen aufgelesenen Lumpen, aus denen sich die buddhistischen Mönche ihre Gewänder zusammennähen.* — 2) **eine Rechtsurkunde, die nicht auf den Namen einer bestimmten Person geschrieben ist.*

*पांसुकूलसीवन n. N. pr. des Ortes, an welchem Çâkjamuni sich sein *geistliches Gewand nähte.*

पांसुकूलिक Adj. *ein aus aufgelesenen Lumpen zusammengenähtes Gewand tragend.*

पांसुकृत Adj. *bestaubt.*

पांसुक्रीडा f. *Spiel im Sande* Hem. Par. 1,131. 236.

*पांसुक्षार n. *eine Art Salz.*

पांसुखल m. *Sandhaufen* (Comm.) Kâtj. Çr. 22, 3,46.

*पांसुचत्वर n. *Hagel.*

*पांसुचन्दन m. Bein. Çiva's.

*पांसुचामर m. 1) *wohlriechendes Pulver.* — 2) = दूर्वाञ्चिततटीभू. — 3) = वर्धापक. — 4) = प्रशंसा. — 5) = पुरोटि.

पांसुज्ञ n. *ein Art Salz* Kâraka 1,27. 3,8.

*पांसुज्ञालिक m. Bein. Vishṇu's.

पांसुधान m. *Sand—, Schutthaufen* Kâraka 1,10.

पांसुनिपात m. *herabfallender Staub.*

*पांसुपत्र n. *Melde, Chenopodium.*

*पांसुपर्णी f. *eine Art Cocculus* Dhanv. 1,1.

पांसुपिशाच m. *eine Art Kobold* Lalit. 322,11.

*पांसुभव n. *eine Art Salz.*

*पांसुमर्दन m. = आलवाल 1).

पांसुर 1) Adj. *staubig.* Subst. *ein staubiger Ort.* — 2) *m. *a*) *Stechfliege.* — *b*) *Krüppel.*

*पांसुरागिणी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,26.

पांसुर्ल 1) Adj. *a*) *staubig, bestaubt, sandig* Pân-

8,53. Subst. *ein staubiger Ort.* — *b*) *besu-fleckt* (in moralischem Sinne). — *c*) am ines Comp. *besudelnd, verunehrend.* — 2) *Bösewicht.* — *b*) *Wüstling.* — *c*) Bein. — *d*) Çiva's *Keule.* — *e*) *Guilandina Bon-* — 3) f. आ *a*) **die Erde.* — *b*) **ein men-ides Weib* Râǵan. 18,20. — *c*) *ein ausschwei-Weib, Kebsweib* Vikramâṅkaḱ. 14,40. — *d*) *anus odoratissimus* Râǵan. 10,69.

नवण n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,108. Bhâ-,145. 181.

ा m. *Krüppel.*

र्ष m. n. *herabfallender Staub.*

ंचय m. *Sandhaufe* 78,3.

हर Adj. *Staub aufwirbelnd* Gaut.

कर 1) m. *a*) *Staubwolke* Varâh. Bṛh. S. — *b*) **Aetzkali* Râǵan. 6,258. — 2) n. *eine* 'z Bhâvapr. 1,181.

1) Adj. *a*) *ganz jung.* — *b*) *einfältig, so-enkundig, unwissend,* als auch *redlich,* '. Comp. पाकनर. — 2) m. *a*) *Thierjunges. Eule.* — *c*) N. pr. eines von Indra erschla-Daitja.

m. (adj. Comp. f. ई) 1) *das Kochen, Backen. is Kochen, Sieden* (intrans.). — 3) *das Bak-ennen* von Ziegeln und irdenen Geschir- 4) *das Kochen im Magen, Verdauung.* — *Reifen, Reifwerden.* — 6) *Entzündung, Ei-, Geschwür.* — 7) **das Grauwerden der hohes Alter.* — 8) *das Eintreten der Fol-s in Erfüllung Gehen.* — 9) *Reife, vollkom-ntwickelung, Vollkommenheit.* — 10) *Um-ng.* — 11) **Schrecken, grosse Gefahr.* — *kochtes, Gebratenes, ein gekochtes Gericht.* **Hausfeuer.* — 14) **Kochgeschirr.* — 15) *at, insofern sie Folgen hat.*

n. Nom. abstr. von 1. पाक.

कुटी f. *Töpferwerkstatt* Gal. Vgl. पाकपुटी.

कृष्ण und *°फल m. *Carissa Carandas.*

क्रिया f. *das Kochen.*

1) Adj. *durch Kochen* oder *Braten her-acht.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *n. *a*) *Ver-sbeschwerden.* — *b*) *schwarzes Salz* Râǵan.

ज्ञविचार m. Titel eines Werkes.

त्रा Adv. *in Einfalt, redlich, ohne Falsch.*

त्वा f. *eine best. Pflanze.*

द्वेष् und *पाकनिषूदन (Gal.) m. Bein. s.

पण्डित m. *Kochkünstler* Bhâvapr. 2,20.

पाकपात्र n. *Kochgeschirr* Bhâvapr. 2,21.

*पाकपुटी f. *Töpferwerkstatt.* Vgl. पाककुटी.

*पाकफल m. *Carissa Carandas.*

पाकबलि m. wohl = पाकयज्ञ 1) AV. 20,131,15.

पाकभाण्ड n. *Kochgeschirr.*

पाकभेदक Adj. Bez. eines best. Verbrechers Hemâdri 1,479,11.

पाकमत्स्य m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) **ein best. Fischgericht.* — 3) *ein best. giftiges Insect.*

पाकयज्ञ m. 1) entweder *ein schlichtes, einfaches, häusliches Opfer* oder *ein Kochopfer.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*पाकयज्ञिक Adj. *auf den* पाकयज्ञ 1) *bezüglich* u. s. w.

पाकयज्ञिय Adj. (f. आ) dass.

*पाकरञ्जन n. *das Blatt der Laurus Cassia.*

पाकल 1) Adj. *a*) *ganz schwarz* TS. 7,3,18,1. — *b*) **zum Eitern bringend.* — 2) m. *a*) *eine Species von Fieber* Bhâvapr. 3,71. 74. **Fieber beim Elephanten.* — *b*) **Feuer.* — *c*) **Wind.* — *d*) * = बोधनद्रव्य (wohl राघनद्रव्य). — 3) *f. आ *Bignonia suaveolens.* — 4) *f. ई *Cucumis utilissimus.* — 5) n. *Costus speciosus* oder *arabicus.* Hierher wohl Karaka 6,7. 23.

*पाकलि f. *eine best. Pflanze.*

पाकवत् Adv. *redlich.*

पाकवती f. *eine Pause von 3/4 einer Mora zwischen zwei Kürzen* Mând. Çikshâ 9,2. 3.

पाकशस् Adj. *redlich redend.*

पाकशाला f. *Küche.*

पाकशासन m. Bein. Indra's.

पाकशासनि m. Patron. 1) Ǵajanta's. — 2) Arǵuna's.

पाकशास्त्र n. *Kochkunst.*

*पाकसुक्ता f. *Kreide.*

पाकसंस्था f. *eine Grundform des* पाकयज्ञ 1) Çâṅkh. Gṛhj. 1,1.

पाकसुत्वन् Adj. *redlich den Soma kelternd.*

*पाकस्थान n. 1) *Küche.* — 2) *Ofen.*

पाकस्थामन् m. N. pr. eines Mannes.

पाकहंस m. *ein best. Wasservogel* Karaka 1,25.

पाकहरितर् m. Bein. Indra's.

पाकागार *Küche.*

पाकातीत Adj. *überreif* Bhâvapr. 1,251.

पाकातीसार m. *chronische Dysenterie.*

पाकात्यय m. *Verdunkelung der Cornea nach einer Entzündung.*

*पाकायन Adj. von पाक.

*पाकारि m. = श्वेतकाञ्चन.

पाकार्ह m. *eine best. Krankheit.*

पाकावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पाकिन् Adj. 1) *verdaut werdend.* — 2) *reifend.* — 3) *die Verdauung befördernd* Karaka 6,1.

पाकिम Adj. 1) *durch Kochen, Eindampfen gewonnen.* — 2) *durch Brennen erhalten, gebrannt* (Topf u. s. w.). — 3) *glühend heiss* Ind. St. 15,292.

*पाकिमन् m. Nom. abstr. zu 1. पाक.

पाकु in *दूरे° und *फले°.

*पाकुक m. *Koch.*

पाक्य 1) Adj. *a*) *was zum Kochen dient, kochbarer Stoff.* — *b*) *durch Kochen, Eindampfen gewonnen.* — *c*) *reifend* in *कृष्ट°. — 2) *m. *Salpeter.* — 3) n. *eine Art Salz.*

(पाक्या) पाकिंया f. *Einfalt.* Nur im gleichlautenden Instr. *in Einfalt, im Unverstand.*

*पाक्त Adj. von पक्त.

पाक्तपातिक Adj. *parteiisch* (Rede).

*पाक्तापण Adj. von पक्त.

1. पाक्षिक Adj. (f. ई) 1) *Jmds Partei haltend, parteiisch.* — 2) *einer Alternative unterworfen, was eintreten aber auch unterbleiben kann, möglich aber nicht nothwendig, erlaubt aber nicht geboten, nur in bestimmten Fällen geltend.* — माघ° MBh. 14,2513 fehlerhaft für माघमासिक.

2.*पाक्षिक m. *Vogelsteller.*

पाक्षिकसूत्रवृत्ति f. Titel eines Werkes.

पाखण्ड s. पाषण्ड.

पागल Adj. *wahnsinnig, verrückt.*

पाङ्क्त 1) Adj. *a*) *aus fünf Theilen bestehend, fünffach.* — *b*) *im Metrum* पङ्क्ति *abgefasst, darauf bezüglich* u. s. w. Auch als Bez. einer Art Soma. — *c*) *von Vielen angenommen* (Lesart). — 2) n. Name eines Sâman.

पाङ्क्तकाकुभ Adj. *mit einer* पङ्क्ति *endigend und einer* ककुभ् *beginnend.*

पाङ्क्तता f. und पाङ्क्तत्व n. *Fünffachheit.*

पाङ्क्तीकरि m. N. pr. eines Mannes.

पाङ्क्तेय und पाङ्क्त्य Adj. *würdig in einer Gesellschaft zu erscheinen, — an e. G. Theil zu nehmen.*

पाङ्क्त्र m. *eine Art Maus.*

पाङ्क्त्य n. *das Hinken.*

*पाङ्क्त्यकारिणी f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,167.

पाचक 1) Adj. (f. °चिका) *a*) *kochend, bratend.* — *b*) *Verdauung bewirkend.* — *c*) *zur Reife bringend.* — 2) *m. *a*) *Feuer.* — *b*) *Koch.* — 3) *f. °चिका *Köchin.*

*पाचकत्व n. Nom. abstr. zu पाचक 1).

*पाचत Adj. von पचत्.

पाचन 1) Adj. *a*) *kochen machend, erweichend, auflösend, Verdauung befördernd.* — *b*) **sauer.*

— 2) *m. *a) Feuer. — b) rother Ricinus.* — 3) *f. ई *Terminalia Chebula.* — 4) n. *a) das Backen, Zusammenbacken* (einer Wunde durch Styptica) und *ein Mittel dazu. — b) das Auskochen* (eines fremden Körpers aus einer Wunde, eines Geschwürs durch Kataplasmen und dergl.) und *ein Mittel dazu. — c) das Reifmachen, Auflösen* und *ein auflösendes Mittel, Digestivum* Kâraka 1,22. — *d) *Busse.*

पाचनक 1) *m. *Borax.* — 2) n. = पाचन 4) *c)* Kâraka 6,20.

पाचनीय Adj. *auflösend, digestiv* Kâraka 6,3.8,6.

*पाचयितर् Nom. ag. vom Caus. von 1. पच्.

*पाचल 1) m. *a) Koch. — b) Feuer. — c) Wind. — d)* = राधनद्रव्य. — 2) n. = पाचन 4) *c).*

पाचिम n. Kâsikadatta's Lesart für पक्तिम 2) Suçr. 1,157,8.

*पाची f. *eine best. Pflanze* Râgân. 10,168.

*पाचीकटु m. *Plumbago ceylanica.*

पाच्य Adj. 1) *was gekocht werden muss. — 2) was zur Reife gebracht werden kann.*

पाञ्च m. N. pr. eines Mannes.

पाञ्चक m. 1) *Küchenkorb* Âpast. Çr. 5,5,1. — 2) N. pr. eines Mannes, = पाञ्च.

पाञ्चन् n. 1) *Helle, Schimmer, Schein.* — 2) Pl. *schimmernde Farben.* — 3) *die schimmernde Fläche des Himmels,* Du. *Himmel und Erde.* — 4) *Heiterkeit, Frische, Regsamkeit, Kraft, vigor, impetus.* — 5) **Speise.*

पाञ्चस्य, पाञ्चसिंग्र n. *Bauchgegend beim Thier, die Weichen.*

पाञ्चस्वत् Adj. *schimmernd* oder *kräftig.*

पाञ्चिक m. = प्राञ्चिक *Falke* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 86,38. 88,1.

पाञ्च्य m. Patron. von पञ्च Ârsh. Br.

*पाञ्चकपाल Adj. von पञ्चकपाल.

पाञ्चकर्मिक Adj. *anwendbar bei den fünf* (medicinischen) *Verrichtungen* Kâraka 1,2.

*पाञ्चकलापिक n. N. pr.

*पाञ्चगतिक Adj. *aus den fünf Daseinsformen bestehend.*

पाञ्चजनी f. Patron. der Asikni.

*पाञ्चजनीन Adj. von पञ्चजन.

पाञ्चजन्य 1) Adj. (f. आ) *fünf* oder *die fünf Stämme enthaltend, sich darauf beziehend, sich über dieselben erstreckend* u. s. w. — 2) m. *a) die dem Dämon* Pañkagana *abgenommene Muschel* Kṛshṇa's. — *b) *Feuer. — c) *Fisch. — d)* N. pr. eines der 8 Upadvîpa in Gambudvîpa. — 3) f. पाञ्चजन्या Patron. der Asikni.

पाञ्चजन्यवन n. N. pr. eines *Waldes.*

*पाञ्चजन्यायनि von पाञ्चजन्य.

*पाञ्चदश Adj. *auf den 15ten Tag eines Monats bezüglich.*

पाञ्चदश्य 1) Adj. Bhâg. P. 6,4,27 = पञ्चदशसामिधेनीमन्त्रैः प्रकाश्यः nach dem Comm. — 2) n. *eine Anzahl von fünfzehn.*

पाञ्चनख Adj. *aus der Haut eines fünfkralligen Thieres* (*einer Ziege* nach Nîlak.) *verfertigt.*

पाञ्चनद 1) Adj. *im Fünfstromlande geltend.* — 2) m. *a) ein Fürst der Bewohner des Fünfstromlandes. — b)* Pl. *die Bewohner des Fünfstromlandes.*

*पाञ्चनापिति von पञ्चन् + नापित.

पाञ्चप्रसृतिकी f. *ein Gemisch von viererlei Fett, je eine Handvoll, mit Reiskörnern* Kâraka 1,13.

पाञ्चभौतिक Adj. *aus den fünf Elementen bestehend, dieselben enthaltend* MBh. 6,5,11. आदान n. *das Aufnehmen der fünf E.*

पाञ्चमाक्षिक Adj. *zu einem fünften Tag gehörig.*

पाञ्चमिक Adj. *im fünften* (Buch, Abschnitt) *behandelt.*

पाञ्चमूलिक Adj. *von den fünf Wurzeln herkommend* Kâraka 6,8.

पाञ्चयज्ञिक Adj. *zu den fünf Opfern in Beziehung stehend, zu ihnen gehörig.*

पाञ्चरात्र 1) m. Pl. *eine best.* Vishṇu'*itische Secte.* — 2) n. *die Lehre der* Pâñkarâtra.

पाञ्चरात्रक n. = पाञ्चरात्र 2).

पाञ्चरात्ररत्ना f. (Opp. Cat. 1.) und °रात्ररक्षस्य n. Titel zweier Werke.

1. पाञ्चरात्रिक Adj. *fünftägig.*

2. पाञ्चरात्रिक Adj. als Beiw. Vishṇu's *zum* Pâñkarâtra *in Beziehung stehend* MBh. 12,338, No. 67.

पाञ्चरात्र्य n. = पाञ्चरात्र 2).

*पाञ्चलिका f. = पाञ्चालिका *Puppe.*

*पाञ्चलोहितिक (Mahâbh. 5,12,*a*) und *°लौहितिक n. N. pr.

पाञ्चवर्ण n. N. pr. eines Waldes. Richtig पञ्च°.

पाञ्चवर्षिक Adj. (f. ई) *fünfjährig.*

पाञ्चवल्किक Adj. *von den fünf Bastarten kommend* Kâraka 6,11.

पाञ्चवाज n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पाञ्चवार्षिक Adj. (f. ई) *fünfjährig.*

पाञ्चविध्य n. Titel eines *über die fünf* Vidhi *des* Sâman *handelnden* Sûtra.

पाञ्चशब्दिक n. *die fünffache Musik.*

पाञ्चशर Adj. (f. ई) *dem Liebesgott gehörig, ihm eigen.*

*पाञ्चार्थिक m. *ein Verehrer des* Çiva Paçupati.

पाञ्चाल 1) Adj. (f. ई) *zu den* Pañkâla *in Beziehung stehend, ihnen gehörig, — eigen* u. s. w. रीति f. *eine best. Stilart* Vâmana. — 2) m. *a) ein Fürst der* Pañkâla. — *b) *das Land der* Pañkâla. — *c)* Pl. *das Volk der* Pañkâla. — *d) *die Verbindung von fünf Gewerken: Zimmerleute, Weber, Barbiere, Wäscher und Schuhmacher.* — 3) f. ई *a) eine Fürstin der* Pañkâla, insbes. Bez. der Draupadî. — *b) *Puppe.* — 4) n. *die Sprache der* Pañkâla.

पाञ्चालक 1) Adj. (f. °लिका) = पाञ्चाल 1). रीति f. *eine best. Stilart.* — 2) *m. *ein Fürst der* Pañkâla. — 3) f. °लिका *a) *eine Prinzessin der* Pañkâla. — *b) Puppe.* In collect. Bed. Pâsannar. 11,9.

पाञ्चालपुत्रिका f. Bein. der Draupadî Spr. 3865.

पाञ्चालानुयान n. *ein best. Spiel mit Puppen.*

*पाञ्चालायन und *पाञ्चालि m. Patron. von पञ्चाल.

पाञ्चालिक 1) Adj. (f. ई) in Verbindung mit चतुःषष्टि f. Bez. *der 64 Künste.* — 2) m. *a)* Pl. *ein Collegium von Tempelbeamten* (in Nepal) Ind. Antiq. 9,171. — *b)* N. pr. eines Mannes Daçak. 90,16.

पाञ्चालीविवाहकथन n. und पाञ्चालीस्वयंवरवर्णन n. Titel zweier Werke.

पाञ्चालेय m. Metron. von पाञ्चाली nach Nîlak.

पाञ्चाल्य 1) Adj. = पाञ्चाल 1). — 2) m. *ein Fürst der* Pañkâla.

पाञ्चि m. Patron.

पाञ्चिक m. N. pr. 1) eines Anführers der Jaksha. — 2) eines Mannes.

पाञ्चियाम m. N. pr. eines *Dorfes.*

*पाञ्चौदनिक Adj. (f. ई) von पञ्चौदन.

*पाञ्जर्य von पञ्जर.

*पाट् Interj. *des Anrufs.*

पाट 1) m. *a) Durchschnitt. — b) *Breite, Ausdehnung. — c)* Vikr. 56,17 angeblich = वाग्यतोत्कार. — 2) f. आ *a) eine best. Pflanze. — b) Reihenfolge.* — 3) f. ई *a) Arithmetik* Bîjag. 204. — *b) *eine best. Pflanze* Râgân. 4,96.

पाटक 1) m. *a) Spalter, Zerreisser. — b) *die Hälfte eines Dorfes, Theil eines Dorfes* oder *eine Art Dorf. — c) *Ufer. — d) *eine zu einem Wasser führende Treppe. — e) *ein best. musikalisches Instrument. — f) *eine grosse Spanne. — g) *Abnahme des Kapitals. — h) *das Werfen von Würfeln* u. s. w. — 2) f. पाटिका in दिन° (Nachtr. 3).

पाटच्चर m. *Dieb, Räuber.*

पाटन 1) n. *das Spalten, Aufschlitzen, Zerreissen,*

:n, *Sprengen, Zerschneiden, Zerhauen.* . *das Aufschneiden eines Geschwürs.* — Einschnitt Naish. 7,31.

Adj. *zu zerreissen* Kâd. 2,86,12.

1) Adj. (f. आ) *blassroth.* — 2) m. f. (आ) *suaveolens.* — 3) m. *a) blasse Röthe.* — Reisart. — *c)* **Rottleria tinctoria* Râ-. — *d)* N. pr. eines Mannes. — 4) **roth blühender* Lodhra. — *b) ein best.* . — *c) eine Form der* Durgâ oder Dâ-. — 5) f. (आ) n. *die Blüthe von Bignonia suaveolens.* — 6) *n. *Safran.*

Adj. (f. ई) *von der Bignonia suaveolens* , *ihr gehörig* u. s. w. — पाटली f. s. auch .

1) Adj. *blassroth.* Als Bez. *der 12ten un- Grösse* Colebr. Alg. 228. — 2) f. °लिका ा° und *सित°.

, °यति *blassroth färben* Kâd. 93,3. 181, . Çiç. 2,16.

चलमाहात्म्य und पाटलाद्रिमाहात्म्य n. Ti- er Werke Opp. Cat. 1.

पुष्पसंनिभ n. *das Holz von Cerasus Pud-* an. 12,147.

वती f. 1) Bein. der Durgâ. — 2) N. pr. sses.

1) (*m.) f. *a) Bignonia suaveolens.* Auch — *b)* **eine Reisart.* — 2) f. °ली *a)* *Name äume, = कटभी und मुष्कक Râgan. 9, 11. — *b)* N. pr. α) einer Stadt. — β) ei- hter Mahendravarman's.

क 1) *Adj. *a) eines Andern Geheimnisse* — *b)* = कालदेशिन्. — 2) *m. *Schüler.* N. pr. = पाटलिपुत्र 1).

न् Adj. *mit Blüthen der Bignonia sua- ersehen* Bâlar. 126,2.

पुत्र 1) n. N. pr. der Hauptstadt der Ma- — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Pâṭali- 34,11.

पुत्रक 1) Adj. (f. °त्रिका) *aus —, von —,* पुत्र 1). — 2) n. = पाटलिपुत्र 1).

मन् m. *blasse Röthe* Kâd. 8,2.

Adj. f. und Subst. s. u. 2. पाटल und

Adv. mit कर् *roth färben* Kâd. 9,9.64,2.

पल m. *Rubin.*

ll f. *eine Menge Blüthen von Bignonia ns.*

1) m. *a)* Patron. von पटु. — *b) ein Schüler* . — 2) n. *a) Schärfe, Intensität.* — *b) Geschicklichkeit, Gewandtheit,* — *in* (Loc.). — *c)* am Ende eines Comp. *das schnell bei der Hand Sein bei, das Sichübereilen mit.* — *d)* **Gesundheit* Râgan. 20,45.

*पाटविक Adj. *gewandt, schlau.*

*पाटकिका f. *Abrus precatorius.*

पाटावली f. Titel eines Werkes.

पाटिकावाडि N. pr. eines Dorfes.

पाटिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *spaltend* Hemâdri 2,*a*,117,4. — 2) m. *ein best. Fisch.*

पाटीगणित n. *Arithmetik.* °लीलावती f. und °सार Titel zweier Werke.

पाटीर m. 1) *Sandelbaum.* — 2) * *Rettig.* — 3) * *Sieb.* — 4) * *Wolke.* — 5) * *Feld.* — 6) * *Bambusmanna.* — 7) * *Zinn.* — 8) * *Katarrh.*

*पाटुपट und *पाटूपट Adj. von पटु.

पाटूर m. *ein best. Theil des Thieres in der Rippengegend.*

*पाट्टारक Adj. von पट्टार.

पाट्य 1) Adj. *aufzustechen* (ein Geschwür) Kâraka 6,13. — 2) *n. *eine best. Gemüsepflanze.*

पाठ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Vortrag, Recitation.* — 2) *das Lesen, Studiren.* — 3) *Text* Âpast. — 4) *Lesart.* — 5) = धातुपाठ. — पाठा s. bes.

पाठक m. 1) Nom. ag. (*f. °ठिका) *a) Vorträger, Hersager.* — *b) Leser, Ableser.* — *c) Schüler.* — *d) Gelehrter, Kenner einer Wissenschaft, Lehrer.* — 2) *Text.* — Vgl. पाठिका.

*पाठच्छेद् m. *Pause, Cäsur.*

पाठदोष m. *Fehler des Textes, falsche Lesart.*

पाठन 1) *m. und *°नी f. *gaṇa* गौरादि. — 2) n. *das Unterrichten* Paṇâd.

पाठनारम्भपीठिका f. Titel eines Werkes.

*पाठनिश्चय m. und *°निश्चिति f. *wiederholtes Studium, Repetition* H. an. 4,10. Med. k. 185.

पाठप्रणाली f. *Textesrecension* Comm. zu Kaush. Up. S. 129, Z. 1.

*पाठभू f. *der Ort, an dem die heiligen Schriften gelesen werden.*

*पाठमञ्जरी f. *Predigerkrähe.*

पाठवत् Adj. *studirt, gelehrt.*

*पाठविच्छेद् m. *Pause, Cäsur.*

पाठा f. *Clypea hernandifolia* Râgan. 6,121.

पाठिक Adj. *dem Text entsprechend.*

पाठिका f. 1) *Nom. ag.; s. पाठक. — 2) *Clypea hernandifolia* Râgan. 6,121.

पाठिकापन m. Patron.; auch Pl.

पाठिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *der Etwas studirt hat, Kenner, Gelehrter.* — 2) *m. *Plumbago zeylanica.*

*पाठीकुट m. *Plumbago zeylanica.*

पाठीन m. 1) *= पाठक. — 2) *eine Art Wels, Silurus Pelorius* Râgan. 19,70. Bhâvapr. 2,12. Ind. St. 14,375. — 3) * *eine roth blühende Moringa.*

*पाठेय Adj. von पाठा.

पाठ्य Adj. 1) *zu recitiren.* — 2) *der des Unterrichts bedarf.*

*पाडिनी f. *ein irdener Topf, Kochkessel.*

1. पाण m. *Einsatz beim Spiele.*

2.*पाण m. = पाणि *Hand.*

पाणविक 1) Adj. *von einer Trommel herrührend* u. s. w. Kâd. 224,20. — 2) m. *a) Trommelschläger.* — *b) ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.*

1. पाणि m. 1) *Hand.* पाणिं ग्रह् und पाणौ कर् *die Hand* (einer Jungfrau) *bei der Hochzeit ergreifen, heirathen;* पाणिं दा *die Hand reichen, heirathen* (von der Jungfrau gesagt). Am Ende eines adj. Comp. in Verbindung mit dem, was man in der Hand hält. — 2) *Huf.* — 3) N. pr. eines Commentators des Daçarûpa.

2.*पाणि f. *Markt.*

1.*पाणिक 1) Adj. von पण. — 2) m. *Kaufmann.*

2. पाणिक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = पाणि *Hand* Hemâdri 1,235,6. 670,6. 746,6. 2,*a*, 90,5. 18. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. कालिक v. l. — 3) f. आ *a) eine Art Gesang.* — *b) eine Art Löffel.*

पाणिकच्छपिका f. *eine best. Fingerverbindung.*

पाणिकर्ण Adj. *Ohren an der Hand habend.* Auch als Beiw. Çiva's.

पाणिकूर्चन् und °कूर्चस् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

पाणिखात n. N. pr. eines Tirtha.

पाणिगत Adj. *wen* oder *was man schon so gut wie in der Hand hat* Naish. 9,77.

*पाणिगृहीता und *°गृहीती f. *Gattin.*

पाणिग्रह m. *Ergreifung der Hand* (einer Jungfrau), *Heirath.*

पाणिग्रहण n. (adj. Comp. f. आ) dass.

पाणिग्रहणमन्त्र m. *Hochzeitsspruch.*

पाणिग्रहणिक Adj. *auf die Hochzeit bezüglich, zur Heirath dienend, dabei angewandt* u. s. w.

पाणिग्राहीय 1) Adj. dass. — 2) f. आ Gobh. 2, 2,16 Bez. *der Sprüche* RV. 10,85,36. fgg.

पाणिग्रहीतर्, °ग्राहक und °ग्राहिक (Daçak. [1925] 2,80,4) m. *Bräutigam, Gemahl.*

*पाणिघ m. *Händeklatscher.*

*पाणिघात m. *ein Schlag mit der Hand.*

पाणिघ्न m. *Händeklatscher.*

*पाणिचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

पाणिचापल n. (Gaut. 9,50) und °चापल्य n. *unbesonnene Bewegungen der Hände.*

पाणिज्ञ m. 1) *Fingernagel.* — 2) *Unguis odoratus* Râǵan. 12,129. Bhâvapr. 3,100.

पाणितल n. 1) *Handfläche.* — 2) *ein best. Gewicht.*

पाणिताल m. *ein best. Tact* MBh. 13,19,18.

पाणिधर्म m. *Heirathsform, Art und Weise zu heirathen.*

पाणिन् 1) am Ende eines adj. Comp. metrisch = पाणि *Hand.* — 2) Pl. N. pr. eines zu den Kauçika gezählten Geschlechts.

पाणिन m. Patron. von पणिन्; angeblich = पाणिनि.

पाणिनि m. N. pr. eines berühmten alten Grammatikers, der auch gedichtet haben soll.

पाणिनीय 1) Adj. *zu* Pâṇini *in Beziehung stehend, von ihm verfasst.* — 2) m. *ein Schüler, Anhänger* Pâṇini's (oder *Pâṇina's) und *seiner Grammatik.* — 3) n. Pâṇini's *Grammatik* Hemâdri 1,317,3.

पाणिनीयमतदर्पण m., °नीयलिङ्गानुशासन n., °नीयशिक्षा f. und °नीयसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पाणिनेय scheinbar Metron.; st. पाणिनेयो ist aber wohl पाणिनये zu lesen.

पाणिंधम Adj. *gedrängt voll* (Strasse), *so dass Einem die Hände schmelzen* Kâç. zu P. 3,2,37. Ind. St. 15,379.

*पाणिंधय Adj. *an den Händen saugend.*

1. पाणिपात्र n. *die Hand als Trinkgeschirr* Arun. Up. 5.

2. पाणिपात्र Adj. *die Hand als Trinkgeschirr brauchend, aus der Hand trinkend.*

पाणिपाद् n. Sg. (Âpast.) und m. Pl. *Hände und Füsse.*

पाणिपीडन n. *das Drücken der Hand* (einer Jungfrau), *das Heirathen* Hemâdri 1,686,7. Naish. 5,99.

पाणिपुटक *die hohle Hand* Spr. 4497.

पाणिपूर Adj. *die Hand füllend.* °पूरान्न n. *eine Handvoll Speise* Jâǵñ. 3,320.

पाणिप्रणयिन् 1) Adj. *nach der Hand verlangend.* Nom. abstr. °यिता f. यस्य °यितां समुपागतः so v. a. *in die Hand genommen* (Schwert). — 2) f. °यिनी *die Geliebte der Hand, Eheweib.*

पाणिप्रदान n. *das Reichen der Hand* (als Zeichen, dass man ein Versprechen halten wolle).

पाणिबन्ध m. *die Verbindung der Hände,* so v. a. *Ehebündniss.*

*पाणिभुज् m. *Ficus glomerata.*

पाणिमत् Adj. *Hände habend.*

*पाणिमर्द् m. *Carissa Carandas* Râǵan. 11,214.

पाणिमर्दम् Absol. *durch Reiben mit der Hand* Kâraka 3,7.

पाणिमानिका f. *ein best. Gewicht,* = पाणितल 2).

पाणिमित Adj. *mit der Hand* oder *den Händen zu umspannen* Spr. 2823.

*पाणिमुक्त n. *eine aus der Hand geschleuderte Waffe.*

पाणिमुख Adj. *dessen Mund die Hand ist.*

*पाणिमूल n. *Handwurzel.*

*पाणिरुक् m. *Fingernagel.*

*पाणिरुज् m. 1) *Fingernagel.* — 2) *Unguis odoratus* Râǵan. 12,129.

पाणिरेखा f. *eine Linie auf der Hand* Mahâbh. 3,66,*a*.

पाणिवाद् 1) *m. *Händeklatscher.* — 2) n. *Händegeklatsch.*

पाणिवादक m. *Händeklatscher.*

पाणिसंग्रह् m. und °ण n. *das Ergreifen der Hand* (als Zeichen, dass man ein Versprechen halten wolle).

पाणिसंघट्टन n. = पाणिपीडन Prasannar. 66, 6. 10.

*पाणिसग्र्य Adj. *mit der Hand gedreht werdend* (Strick).

पाणिस्वनिक m. *Händeklatscher.*

पाणिह्रता f. N. pr. eines Teiches.

पाणीतक m. Nom. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) Pl. eines Volkes.

*पाणीतल n. *ein best. Gewicht,* = पाणितल 2).

पाणीकरण n. *das Heirathen* (von Seiten des Mannes), *Hochzeit* Naish. 9,68.

पाण्ट *Decoct* Vaitân. wohl nur fehlerhaft für फाण्ट.

*पाण्ड m. und *पाण्डी f. gaṇa गौरादि. पाण्ड MBh. 2,119 fehlerhaft für पाण्ड्य, 15,81 für पाण्डु.

पाण्डक m. N. pr. eines Lehrers.

पाण्डर 1) Adj. (f. आ) *weissgelb, weiss, weisslich.* — 2) m. *a*) **eine best. Pflanze.* — *b*) N. pr. α) Pl. einer Secte oder eines Mönchordens. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Berges. — 3) f. आ N. pr. einer buddh. Göttin. — 4) *n. *a*) *Jasminblüthe.* — *b*) *Röthel.*

*पाण्डरक m. N. pr. eines Schlangendämons.

*पाण्डरपुष्पिका f. *eine best. Pflanze,* = शीतला.

*पाण्डरभिनु m. wohl = पाण्डर 2) *b*) α).

पाण्डरवायस m. *eine weisse Krähe* (als grosse Seltenheit) Kautukas.

पाण्डरवासस् Adj. *ein weisses Gewand tragend* Çat. Br. 14,5,1,3. 15.

पाण्डरवासिन् Adj. dass. पाण्डुर° v. l.

पाण्डरिन m. *eine Art Mönch* Harshaṃ. 204,5.

पाण्डरेतर Adj. *dunkelfarbig.* °वासस् Adj. *ein solches Gewand tragend.*

पाण्डलमेघा f. N. pr. einer Schlangenjungfrau Kâraṇḍ. 4,5.

1. पाण्डव m. 1) Patron. von पाण्डु. Pl. *die fünf Kinder* Pâṇḍu's und auch *ihre Partei.* — 2) N. pr. *a*) eines Landes. — *b*) eines Berges.

2. पाण्डव Adj. (f. ई) *den Kindern des* Pâṇḍu *gehörig.*

पाण्डवगीता f. und पाण्डवचरित्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

पाण्डवनकुल m. N. pr. eines Dichters.

पाण्डवपुराण n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 635.

पाण्डवानन्द् m. Titel eines Werkes Hall in der Einl. zu Daçar. 36.

*पाण्डवाभील m. Bein. Kṛshṇa's.

*पाण्डवायन m. 1) Pl. = 1. पाण्डव 1) Pl. — 2) Bein. Kṛshṇa's.

*पाण्डविका f. *eine Sperlingsart* Râǵan. 19,121.

पाण्डवीय Adj. *auf die Kinder* Pâṇḍu's *bezüglich, sie betreffend.*

पाण्डवेय 1) Adj. = 2. पाण्डव. — 2) m. Sg. und Pl. = 1. पाण्डव 1).

*पाण्डार Adj. Mahâbh. 4,55,*a*.

पाण्डित्य n. 1) *gelehrte Bildung, Gelehrsamkeit, Klugheit.* — 2) *Fertigkeit, Gewandtheit.*

पाण्डिमन् m. *die bleiche Farbe, Bleichheit* Vikramâṅkaṃ. 9,6. 10,89.

पाण्डु 1) Adj. (f. eben so) *a*) *weisslich gelb, weiss, bleich.* — *b*) *gelbsüchtig* Kâraka 6,18. — 2) m. *a*) *Gelbsucht* Kâraka 6,18. — *b*) **ein weisser Elephant.* — *c*) **Trichosanthes dioeca* Râǵan. 3,9. — *d*) **ein best. Strauch* Râǵan. 5,131. — *e*) N. pr. α) eines Sohnes des Vjâsa (Ǵanameǵaja) und Bruders des Dhṛtarâshṭra. — β) eines Sohnes des Dhâtar. प्राण v. l. — γ) **eines Dieners des* Çiva. — δ) **eines Schlangendämons. — ε) Pl. eines Volkes. — 3) *f. *Glycine debilis.*

पाण्डुक 1) *Adj. = पाण्डु 1) *a*). — 2) m. *a*) **Gelbsucht. — *b*) *eine best. Reisart.* — *c*) **einer der 9 Schätze bei den* Ǵaina. — *d*) *N. pr. = पाण्डु 2) *e*) α). — 3) n. N. pr. eines Waldes.

*पाण्डुकण्टक m. *Achyranthes aspera.*

पाण्डुकम्बल (*m.) 1) *eine weisse wollene Decke.* — 2) *eine best. Steinart.*

*पाण्डुकम्बलिन् Adj. *mit einer weissen wollenen Decke überzogen.*

रण und पाण्डुकर्मन् n. *das Weissmachen* erfahren).

कन् Adj. *gelbsüchtig.*

त्र Adj. *mit bleichfarbigem Körper,* ig. Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,263,17.

क्त्र्, °त्रति *einen gelben Sonnensehirm* Prasannar. 148,23.

रु m. *Anogeissus latifolia* Râgân. 9,112. f. *die weisslichgelbe Farbe, Blässe.*

र्घ n. N. pr. eines Tîrtha.

n. = पाण्डुता.

कूल n. *ein weisses Leichentuch.*

कूलसोवन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

ग m. *Rottlera tinctoria.*

त्र Adj. *gelbe Blätter habend.* Nom. f.

त्री (Râgân. 6,114) und पाण्डुपुत्री (Râ-3. Bhâvapr. 1,192) *ein best. wohlriechen-*

ष्ठ Adj. *einen weissen Rücken habend, on dem nichts Grosses zu erwarten ist.*

त्त 1) m. *Trichosanthes dioeca* Râgân. 3,9. *eine Gurkenart* Râgân. 7,108. — 3) f. *Strauch* Râgân. 5,131.

व m. *das Weissgelbwerden.*

म् m. *ein Boden mit weisslicher Erde* 6. Chr. 215,12.

त्तिक° (metrisch) und °का (Râgân. 13, *eisser Thon, Kreide.*

ट्टु f. *Kreide, kreidiger Boden* Râgân. 13,

1) Adj. (f. आ) *weisslich, weiss, bleich.* — **eine Form der Gelbsucht.* — *b*) **Anotifolia* Râgân. 9,112. — *c*) **ein weiss Andropogon* Râgân. 16,26. — *d*) N. pr. esens im Gefolge Skanda's. — 3) f. आ ne *debilis* Râgân. 3,19. — *b*) N. pr. einer öttin. — 4) *n. *der weisse Aussatz.*

ङ्ग 1) *m. *eine best. Gemüsepflanze.* — N. pr. einer Göttin (?) Verz. d. B. H. ; vgl. पाण्डुर 3) *b*).

ङ्गमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Cat. 26.

ता f. *die weisse Farbe.*

द्रुम m. *Wrightia antidysenterica* Râgân. vapr. 1,206.

पृष्ठ (Conj.) Adj. = पाण्डुपृष्ठ.

फली f. *ein best. Strauch* Râgân. 5,131.

वासिन् Adj. *weiss gekleidet* MBh. 1,18,35.

ग m. *Artemisia indica* Râgân. 10,147.

पाण्डुराष्ट्र m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9, 44. पाण्मुराष्ट्र v. l.

पाण्डुरित Adj. *gelblich weiss gefärbt* Kâd. 253, 15. Bâlar. 216,15.

पाण्डुरिमन् m. *die bleiche Farbe.*

पाण्डुरी Adv. mit कर् *gelblich weiss färben* Kâd. 180,18.

पाण्डुरीकरण n. *das gelblich weiss Färben* Vikramâñkaḱ. 8,9.

*पाण्डुरेचु m. *eine Art Zuckerrohr.*

पाण्डुरोग m. *Gelbsucht.*

पाण्डुलेख (216,7. 10) und °लेख्य (*n.) *Skizze, Conceptschrift, Nichtreinschrift, mit einem Griffel* oder *Kreide gemacht.*

पाण्डुलोमशपर्णी (Bhâvapr. 1,200), *°लोमशा und *°लोमा f. *Glycine debilis.*

पाण्डुलोह n. *Silber* Daçak. 44,18.

पाण्डुवर्मदेव m. N. pr. eines Fürsten.

पाण्डुशर्करा f. *Blasengries.*

*पाण्डुशर्मिला f. Bein. der Draupadî.

पाण्डुसूदनरस m. *ein best. Quecksilberpräparat* Rasendraḱ. 110. Mat. med. 34.

पाण्डुसोपाक und °सौपाक m. *eine best. Mischlingskaste.*

पाण्डूक m. *eine best. Reisgattung.*

पाण्ड्य m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes im Süden. Auch v. l. für पाण्डु in Madhjadeça. — 2) *ein Fürst der* Pâṇḍja. — 3) N. pr. eines Sohnes des Âkṛiḍa. — 4) N. pr. eines Gebirges.

पाण्ड्यवाट N. pr. einer Gegend Varâh. Bṛh. S. 81,6.

पाण्ड्यवाटक Adj. *in* Pâṇḍjavâṭa *gelegen* Varâh. Bṛh. S. 81,2.

पाण्ड्वि 1) n. *ein ungefärbtes wollenes Gewand.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पाण्ड्वरिरस m. *ein best. medic. Präparat* Rasendraḱ. 109.

पाण्ड्वामय m. *Gelbsucht.*

पाण्ड्वामयिन् Adj. *gelbsüchtig* Karaka 6,18 (20).

पाण्ड्वार्ति f. *Gelbsucht* Karaka 6,18 (20).

1. पाण्य 1) Adj. (f. आ) *zur Hand gehörig.* — 2) m. Patron. = कौणिडन्य.

2.*पाण्य Part. fut. pass. von 2. पण्.

पाण्यास्य Adj. *dessen Mund die Hand ist.*

*पाण्युपकर्षम् Absol. *mit der Hand heranziehend* P. 3,4,49, Sch.

पात m. 1) *Flug, Flugart.* — 2) *das Sichstürzen in* (Loc.). — 3) *Fall, Sturz in* (Loc.) oder *von* (Abl.); *das Niederfallen* auch so v. a. *Schuss, das Auf — oder Angesetztwerden* (eines Messers u. s. w.), *Aufgelegtwerden* (einer Salbe), *das Gerichtetwerden* (des Auges, des Blickes). गर्भस्य *Abgang des Fötus.* Am Ende eines Comp. nach dem Subject, dem Ausgangs- oder Endpuncte des *Falles.* — 4) so v. a. देहपात *das Niederfallen des Körpers, Tod* Bâdar. 4,1,14. — 5) *Einfall, Anfall, Ueberfall.* — 6) *Fall,* so v. a. *Möglichkeit.* — 7) *Fall,* so v. a. *Eintritt, Erscheinung.* — 8) *Fehler, Versehen.* — 9) in der Astron. *der Punct, in welchem Mond- und Sonnenbahn* (Ekliptik) *zusammenfallen,* d. i. *sich schneiden.* — 10) in der Astrol. *ein schlimmer Aspect.* — 11) Pl. *eine best. Schule des Jagurveda.*

पातक 1) Adj. *zu Fall bringend* in *गर्भ°. — 2) m. (ausnahmsweise) und n. (adj. Comp. f. आ) *ein zur Verlust der Kaste führendes Verbrechen* Gaut. 21,2. 10.

पातकिन् Adj. *frevelnd, sündigend* Kâṇḍaḱ. 30, 11. m. *Verbrecher, Frevler.* Nom. abstr. °किल्व n.

पातंग Adj. (f. ई) 1) *der Lichtmotte eigen.* — 2) *braun.*

पातंगि m. Patron. *des Planeten Saturn* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,3.

पातञ्जल 1) Adj. *von* Patañgali *verfasst.* — 2) m. *ein Anhänger des* Joga-*Systems des* Pat. — 3) n. *a*) *das* Joga-*System des* Pat. — *b*) *das* Mahâbhâshja *des* Pat.

पातञ्जलतन्त्र n., °ञ्जलभाष्य n., °वार्त्तिक n., °ञ्जलरहस्य n., °ञ्जलसूत्रभाष्यव्याख्या f. u. °सूत्रवृत्तिभाष्यचक्रायाव्याख्या f. Titel von Werken.

पातञ्जलि m. v. l. für पतञ्जलि.

पातञ्जलीय Adj. zu पातञ्जल 3) *a*).

*पातत्रिण Adj. *das Wort* पतत्रिन् *enthaltend.*

पातन 1) Adj. (*f. ई) *fällend, niedermachend.* — 2) n. *a*) *das Fallenlassen, Hinabwerfen, — schleudern, Werfen* (der Würfel, des Blickes), *Stürzen, Abschlagen, Niederschlagen.* दण्डस्य *das Fallenlassen des Stockes,* so v. a. *Strafen.* गर्भस्य *das Abtreiben der Leibesfrucht.* जलौकसाम् *das Ansetzen von Blutegeln.* — *b*) *das Fällen* als Bez. *eines best. Processes, dem Mineralien* (insbes. Quecksilber) *unterworfen werden.* — *c*) *das Vertreiben, Wegschaffen.* — *d*) **das Auseinanderfallenmachen, Trennen.*

पातनीय Adj. *zu schleudern auf* (Loc.).

पातयितृ Nom. ag. *Würfelwerfer.*

1. पातृ (mit Gen.) und पातृ (mit Acc.) Nom. ag. *Trinker.* In unaccentuirten Texten mit Gen. (Bâlar. 298,15) oder in Comp. mit seinem Object.

2. पातृ (mit Gen.) Nom. ag. *Beschützer, Hüter.*

In unaccentuirten Texten auch mit Acc. und in Comp. mit seinem Object.

3.*पातर् m. *eine Art Ocimum.*

पातल्य n. Du. *best. Theile des Wagens.*

पातवे und पातवै Dat. Inf. zu 1. पा *trinken* RV.

1. पातव्य Adj. *zu trinken* Spr. 7707.

2. पातव्य Adj. *zu behüten, zu schützen.*

पातसाह् m. = بادشاه.

पाताणिउनीय und °नेय m. Pl. *eine best. Schule des schwarzen* Jaǵurveda Ârjav. 44,19.

पाताधिकारोद्धरण n. Titel eines Werkes.

पाताल 1) n. *a) Unterwelt, eine unter der Erde gedachte Höhlung* oder *Stadt, in der Schlangen und Dämonen hausen;* auch *eine best. Hölle* 268, 4. m. Spr. 4024. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Vertiefung, Höhlung in der Erde. — c) *das unterseeische Feuer. — d)* in der Astrol. *das vierte Haus. — e)* N. pr. eines Tîrtha. — 2) m. *a) das Jupiterjahr zu 361 Tagen. — b) ein best. Tact* S. S. S. 217. — *c)* *N. pr. des Dieners des 14ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî.

पातालकेतु m. N. pr. eines Fürsten der Daitja.

पातालखण्ड Titel eines *Abschnittes* im Padma- und Skanda-Purâṇa.

पातालगरुडाह्व m. und °गरुडी f. (Râǵan. 3,90. Bhâvapr. 1,219) *eine best. Schlingpflanze.*

पातालतल n. *der Boden der Hölle.* यात्रा यातु °तलम् so v. a. *lass den Zug zum Teufel gehen, gieb den Z. auf* Harshak. 178,19.

पातालनगरी f. *Höllenstadt.*

*पातालनिलय m. 1) *Höllenbewohner, ein* Asura. — 2) *Schlange* Râǵan. 19,52.

*पातालप्रस्थ n. N. pr. eines Dorfes der Bâhîka.

*पातालप्रस्थिक Adj. von पातालप्रस्थ.

पातालयन्त्र n. *ein best. Destillationsapparat.*

*पातालौकस् m. *Höllenbewohner, ein* Asura.

*पाति m. *Herr, Eigenthümer.*

पातित्य n. *Verlust der Stellung, — der Kaste.*

पातिन् Adj. 1) *fliegend.* — 2) *sich niedersetzend auf* (Loc.); wahrscheinlich °निपातिनः zu lesen st. °णि पातिनः. — 3) *fallend, sinkend in* (im Comp. vorangehend). — 4) *einbrechend, aufziehend, erscheinend* in अकाण्ड°. — 5) *sich befindend* in एक° und अन्त:पातिन्. — 6) am Ende eines Comp. *fallen lassend, — machend, fällend, niederwerfend.*

*पातिली f. 1) *Schlinge.* — 2) *eine Art Thongefäss.* — 3) *eine Art Weib.*

पातिव्रत्य n. *Gattentreue.*

पातुक 1) Adj. *fallend, seiner Kaste verlustig gehend* oder *zur Hölle fahrend.* — 2) *m. *a) Abgrund.* — *b) Dugang* oder *Krokodil.*

*पात्तिगणक n. Nom. abstr. von पत्तिगणक.

*पात्त्रिक्य n. Nom. abstr. von पत्त्रिक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

पात्नीवत् 1) Adj. *a) dem* Agni patnîvant, d. i. *dem* Agni *sammt den Götterfrauen zugehörig.* — *b)* **das Wort* पत्नीवत् *enthaltend.* — 2) m. *ein best.* Graha 2) *b)* β) TS. 6,5,8,1.

पात्नीशाल Adj. *in der* पत्नीशाला *befindlich.*

1. पात्य Adj. *fallen zu lassen, zu schleudern.* दण्ड: m. so v. a. *Strafe ist zu verhängen über* (Loc.).

2. पात्य n. *Herrschaft.*

1. पात्र 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Trinkgefäss, Becher, Schale, Gefäss, Geräthe* überh. Hemâdri 1,456,4 (*Melkkübel*). — *b) Schüssel,* so v. a. *Mahl.* — *c) Flussbett* Kâd. 2,70,13. — *d) Gefäss, Behälter* in übertr. Bed., *Empfänger* 186,27. *Behälter für Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangeh.), so v. a. *ein Gegenstand,* insbes. *eine Person, in der sich Etwas concentrirt, zusammenfindet, in hohem Grade zur Erscheinung kommt; Meister in* (Gen.). — *e) eine würdige Person, eine Person, würdig* einer Sache (Gen. oder im Comp. vorangehend), *würdig zu* (Loc. eines Nom. act. oder Infin.); *ein Würdigerer als* (अतस्). m. MBh. 1,774 fehlerhaft. — *f) Schauspieler.* — *g) Schauspielerrolle.* — *h)* **Blatt.* — — 2) m. n. *a) ein best. Hohlmaass.* — *b) Minister.* *n. — 3) f. पात्री (पात्री Çat. Br. 2,5,2,6) *Gefäss, Topf, Fass, Schüssel.* पात्रीतस् = Abl. Comm. zu Âpast. Çr. 3,8,5.

2. पात्र n. RV. 1,121,1 nach Sây. = 2. पातर्.

पात्रक 1) n. = 1. पात्र 1) *a)* in कु° und *चर्वित°. — 2) f. °त्रिका *Schale, Betteltopf.*

*पात्रकटक *der Ring, an dem der Betteltopf getragen wird.*

*पात्रट 1) Adj. *mager.* — 2) m. *Lappen* (कर्पट) oder *Schale* (कर्पर).

*पात्रटीर् m. 1) *ein Exminister.* — 2) *ein metallenes Gefäss.* — 3) *Rotz.* — 4) *Feuer.* — 5) *Reiher.* — 6) *Krähe.* — 7) = पिङ्गाश.

पात्रतर् Adj. *würdiger als* (Abl.) Hariv. 5978.

पात्रता f. 1) *das Behältersein für* (Gen. oder im Comp. vorangehend). शीतोष्णयो: so v. a. *das Ertragen —, Erdulden von Kälte und Hitze.* Vgl. पात्र 1) *d).* — 2) *das Würdigsein, Würdigkeit.*

पात्रत्व n. = पात्रता 2).

पात्रनिर्णेग् m. *Abwascher der Geschirre* TBr. 3, 4,8.

*पात्रपाक m. fehlerhaft für पक्त्रपाक.

पात्रपाणि m. *ein best. den Kindern gefährlicher Dämon.*

*पात्रपाल m. *Ruder.*

पात्रभूत Adj. 1) *würdig —, verdienend Etwas von Jmd* (Gen.) *zu empfangen.* — 2) *eine würdige Erscheinung seiend für* (Gen.).

पात्रय्, °यति *als Trinkgeschirr gebrauchen.*

पात्रयोजन n. *das Zurechtstellen der Gefässe* Kâtj. Çr. 9,2,1.

पात्रवन्दन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 463.

पात्रशुद्धि f. *Reinigung der Gefässe.* Auch Titel eines Werkes.

*पात्रसंस्कार m. 1) *Reinigung der Geschirre.* — — 2) *Strömung eines Flusses.*

पात्रसंचार m. *das Herumgehen der Schüsseln.*

पात्रसात् Adv. mit कर् *einem Würdigen zukommen lassen.*

पात्रहस्त Adj. (f. आ) *ein Geschirr in der Hand haltend.*

पात्रार्थ m. *ein als Gefäss dienender Gegenstand.* पाणिभ्यां °र्थं कर् so v. a. *die Hände als Gefäss gebrauchen* Sâmav. Br. 3,7,5.

पात्रिक 1) *Adj. *mit einem* Pâtra *genannten Hohlmaass besäet, so viel enthaltend* u. s. w. — 2) n. *Geschirr* in कु°.

पात्रिन् Adj. *mit einem Trinkgeschirr —, mit einer Schüssel versehen* MBh. 4,6,10.

पात्रिय Adj. *würdig an einem Mahle Theil zu nehmen.*

1. पात्री f. s. 1. पात्र 3).

2. पात्री Adv. 1) mit कर् *a) zum Behälter für —, zum Gegenstand von Etwas* (Gen.) *machen* Bâlar. 74,20. — *b) würdig machen, zu Ehren bringen.* — 2) mit भू *eine würdige Person werden.*

*पात्रीण Adj. = पात्रिक 1).

पात्रीनिर्णेजन n. *Spülwasser* Çat. Br. 1,1,2,18.

*पात्रीय n. und *पात्रीव m. n. *eine Art Opfergeschirr.*

*पात्रेबकुल und *पात्रेसमित (dieses auch Sg.) Adj. Pl. *nur zum Mahle sich versammelnd, Schmarotzer.*

पात्रोपकरण n. angeblich *Schmucksachen untergeordneter Art.*

*पात्र्य Adj. = पात्रिय.

पाथ 1) *m. *a) Feuer.* — *b) die Sonne.* — 2) n. *a)* * *Wasser.* — *b)* Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पाथस् n. 1) *Stelle, Platz, Ort.* — 2) *Wasser.* —

e. — 4) *Luft. — पाथँस् RV. 2,2,4 fehlerhaft für पथँस् (Gen.).

ति m. *der Herr des Wassers*, Bein. Varuṇa's.

m. Patron. von पथिक.

र्य m. Patron. von पथिकार.

ा n. Nom. abstr. von पथिक.

1) n. *a*) = पाँथस् 1) Kap. S. 25,9. पाँथस् 2,7,18. — *b*) * = कीलाल. — 2) * m. *a*) *b*) *Auge*.

n. = पाथेान.

ı. (adj. Comp. f. आ) 1) *Wegekost, Reise-* — 2) = पाथेान.

ा Adj. von पाथेय.

त् Adj. — *als Wegekost habend, verse-* — Megh. 11.

ाद्ध n. *eine Art Todtenmahl*.

(* n.) *Lotusblüthe* Râǵan. 10,179. Pra- 16,3.

नी f. *Lotuspflanze* Prasannar. 129,14. (Vikramâṅkaṅ. 13,63) u. पाथेाधर (ebend. *Wolke*.

[m. *das Meer* Vikramâṅkaṅ. 11,92.

m. παρθένος, *die Jungfrau im Thier-*

थ (Mahâvîraṅ. 102,2. 103,16) und पाथेा- *das Meer*.

ज् Adj. *den Raum* —, *den Platz inne-*

ह n. *Lotusblüthe* Râǵan. 10,179.

ı. Patron. des Dadhîka. Vgl. पाथ्य.

पाथिश्रँ nach Sâj. m. Patron., nach Ma- . = सन्मार्गवर्तिन् oder हृदयाकाशे भवः. य.

2. पद्.

. 1) *Fuss* (bei Menschen und Thieren). nd पादे (ausnahmsweise) पत् *Jmd* (Gen.) ı *fallen*. पादैस् *zu Fusse* (von mehreren gesagt). दृतेः *der Fuss einer als Schlauch ı Thierhaut*. Bisweilen Pl. st. Du., stets Pl. eines Comp. *die Füsse dessen und des-* ırfurchtsvolle Bezeichnung einer Person. : eines adj. Comp. f. आ (häufiger) und ई. ıs bei leblosen Gegenständen (Bettstelle *Pfeiler, Säule*. — 3) *Fuss als Maass* = ıla. — 4) *der Fuss eines Baumes*, so v. *l*. — 5) *der Fuss eines Gebirges*, so v. a. Bhâvapr. 1,266. — 6) *Strahl*. — 7) *Vier-Fuss eines vierfüssigen Thieres*). Pl. *die le, — Stücke*. — 8) *Quadrant* (eines Kreises Comm. zu Âryabh. S. 17. — 9) *Kapitel in einem viertheiligen Werke* oder *grösserem Abschnitte;* ausnahmsweise auch *Kapitel* überh. — 10) *Versviertel, Stollen, Verstheil* überh. पादवत् Adv. — 11) *Cäsur*.

पादकँ 1) *Füsschen*. Am Ende eines adj. Comp. *Fuss;* f. °दिका (°दका fehlerhaft). — 2) Adj. (f. °दिका) *ein Viertel von Etwas ausmachend* Varâh. Bṛh. S. 77,30.

*पादकटक m. n. und *पादकीलिका f. *Fussring*.

पादकुठारिका f. *eine best. Stellung der Füsse* Çâṅkh. Gṛhs. 4,8.

पादकृच्छ्र m. *eine best. Kasteiung*, — *Busse*.

पादक्षेप m. *Fusstritt*.

पादगृह्य Absol. *am Fusse packend* RV. 4,18,12. 10,27,4.

*पादग्रन्थि m. *Fussknöchel*.

पादग्रहण n. *das Anfassen* —, *Umfassen der Füsse Jmds* (ein Zeichen der Ehrerbietung und Unterwürfigkeit).

पादघृत n. *Schmelzbutter zum Einsalben der Füsse*.

*पादचतुर und *°चत्वर m. 1) *ein Mann, der nur Böses von Andern zu erzählen hat*. — 2) *Ziege*. — 3) *Sandbank*. — 4) *Hagel*. — 5) *Ficus religiosa*.

पादचापल (Gaut. 9,50) und °चापल्य n. *unbesonnenes Setzen der Füsse, das Nichthinsehen wohin man den Fuss setzt*.

पादचार 1) Adj. *zu Fusse gehend*. — 2) m. *a*) *Fusssoldat*. — *b*) *das zu Fusse Gehen*. Instr. so v. a. *zu Fusse* Ind. St. 15,359.

पादचारिन् 1) Adj. *a*) *auf Füssen gehend, Füsse zum Gehen habend*. — *b*) *zu Fusse gehend*. — 2) m. *Fusssoldat*.

पादच्छेदन n. *das Abhauen eines Fusses* M. 8, 280.

पादज m. *ein* Çûdra (*aus* Brahman's *Fuss entstanden*).

1. पादजल n. *Wasser zum Waschen der Füsse*.

2. पादजल Adj. *wobei ein Viertel Wasser ist*. Auch n. mit Ergänzung von तक्र Buâvapr. 2,47.

*पादज्ञाक n. *tarsus*.

पादतल n. *Fusssohle*. °तले नि-पत् *Jmd* (Gen.) *zu Füssen fallen*.

पादतलाकृति f. *Fusstritt* Spr. 5691.

पादतस् Adv. 1) *von* —, *aus* —, *zu* —, *bei* —, *an den Füssen*. Mit कर् *zu den Füssen stellen*. — 2) *dem Stollen nach*. — 3) *schrittweise, stufenweise*.

पादत्र *Fussbekleidung, Schuh*. °धारण n. *das Tragen von Schuhen* Kâraka 1,5. Vgl. उप°.

पादत्राण n. dass.

पाददारिका und °दारी f. *Fussschrunde*.

पाददाह m. *Brennen in den Füssen*.

पादधावन n. *das Waschen der Füsse*.

*पादधावनिका f. *Sand zum Abreiben der Füsse*.

पादनख m. *Fussnagel*.

*पादनालिका f. *Fussring*.

पादनिकेत m. *Fussbank* Bhâg. P. 1,4,11.

पादनिचृत् Adj. *eine Silbe zu wenig in jedem Stollen habend*.

*पादनिष्क m. *ein viertel* Nishka.

पादन्यास m. 1) *das Niedersetzen der Füsse, Tritt, — auf* (Loc.). — 2) *Fussspur* Ind. St. 15, 423. — 3) *das Werfen der Strahlen auf* (Loc.).

1. पादप m. (adj. Comp. f. आ) *Pflanze*, insbes. *Baum*.

2. *पादप 1) m. *Fussbank*. — 2) f. आ *Fussbedekkung, Schuh*.

3. *पादप n. Nom. pr.

पादपक am Ende eines adj. Comp. *Baum*.

*पादपखण्ड m. *Baumgruppe*.

पादपतन n. *Fussfall* 319,4. Kathâs. 34,74.

पादपद्धति f. *Fussspuren*. Du. 133,24.

पादपद्म m. 1) *ein Fuss als Lotusblüthe* 290,16. — 2) N. pr. eines Lehrers, = पद्मपाद्.

पादपरिचारक m. *ein unterthäniger Diener* Mahâvîraṅ. 69,7.

*पादपरुहा f. *Vanda Roxburghii* Râǵan. 5,66.

पादपादधावन n. *das Waschen des einen Fusses mit dem andern* Gaut. 9,32.

*पादपालिका f. *Fussring*.

*पादपाश 1) m. f. (ई) *Fussfessel, Fusskette*. — 2) f. ई = खडुका.

पादपीठ n. *Fussbank*.

*पादपीठिका f. 1) *das Gewerbe eines Barbiers* u. s. w. — 2) *Granulit*.

पादपीठी Adv. mit कर् *zur Fussbank machen* Kâd. 167,15.

पादपूरण 1) Adj. *ein Versglied füllend*. — 2) n. *das Füllen eines Versgliedes*.

पादपोपगत Adj. *unter einem Baume weilend* (in der Erwartung des Todes) Hem. Par.

पादपोपगमन n. *das Weilen unter einem Baume* (in Erwartung des Todes) Hem. Par. 2,386.

पादप्रकरणसंगति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 292.

पादप्रक्षालन n. *das Waschen der Füsse* Âpast. Gaut. 2,32. Chr. 176,20.

पादप्रतिष्ठान n. *Fussgestell*.

*पादप्रधारण n. *Fussbedeckung, Schuh.*

पादप्रसारण n. *das Ausstrecken der Füsse* Gaut. 2,14. Suçr. 2,145,1.

पादप्रस्वेद m. *Fussschweiss* Hemâdri 1,443,22.

पादप्रस्वेदिन् Adj. *an Fussschweiss leidend* Hemâdri 1,443,23.

पादप्रहार m. *Fusschlag, Fusstritt.*

पादबद्ध Adj. *durch Versviertel zusammengehalten, aus Stollen bestehend.*

पादबन्ध m. *Fussfessel.*

*पादबन्धन n. 1) dass. — 2) *Viehstand.*

पादभट m. *Fusssoldat.*

1. पादभाग m. *Viertel.*

2. पादभाग Adj. (f. आ) *ein Viertel betragend* Ind. St. 13,239. 254.

पादभाज् Adj. 1) *ein Viertel von Jmd besitzend, nur ein Viertel von Jmd* (Gen.) *seiend in Bezug auf* (Loc.). — 2) *einen Stollen abtheilend.*

पादमध्ययमक n. *Paronomasie in der Mitte der vier Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,5.

1. पादमात्र n. *das Maass —, die Entfernung von einem Fusse* Âçv. Çr. 6,10,6. Kâtj. Çr. 16,7,31.

2. पादमात्र Adj. (f. ई) *einen Fuss lang* Çat. Br. 6, 5,3,2. 7,2,2,7. 8,7,3,17. Kâtj. Çr. 17,1,10. 4,12.

*पादमिश्र = पन्मिश्र.

पादमुद्रा f. 1) *Fussabdruck, Fussspur.* °पद्धति f. *Fussspuren* 135,15. — 2) *Anzeichen, indicium.*

पादमूल m. 1) *die Wurzel des Fusses, tarsus.* °मूले नि-पत् *Jmd* (Gen.) *zu Füssen fallen.* In ehrfurchtsvoller Sprechweise ist *Jmds* पादमूल so v. a. *die Person selbst.* — 2) *der Fuss eines Gebirges.*

*पादय्, °यति = पादौ निरस्यति.

पादयमक n. *Paronomasie in den Stollen* Vâmana 4,1,10.

पादरक्ष m. *Fusssch ützer; Pl. bewaffnete Männer, die in der Schlacht zur Seite eines Elephanten gehen, um dessen Füsse vor Verwundungen zu schützen.*

*पादरक्षण n. und *°रक्षिका f. *Fussbedeckung, Schuh.*

पादरज्स् n. *der Staub der Füsse.*

*पादरज्जु f. *Fussfessel* (beim Elephanten).

*पादरक्षी f. *Schuh.*

*पादरोहण m. *der indische Feigenbaum* Râgân. 11,119.

पादलग्न Adj. 1) *im Fusse steckend* (Dorn). — 2) *zu Jmds Füssen liegend.*

पादलिप्त m. N. pr. eines Gelehrten Dec. S. 2, Z. 7. Auch °सूरि Ind. St. 15,279. fg.

पादलेप m. *eine Fusssalbe von besonderer Zauberkraft.* °सिद्धि f. Kaṇḍak. 78,6.

पादवत् Adj. *mit Füssen versehen.*

पादवन्दन n. *Verehrung der Füsse, ehrfurchtsvolle Verehrung.*

पादवन्दनिक Adj. *wobei man eine ehrfurchtsvolle Verehrung bezeigt.*

*पादवल्मीक m. *Elephantiasis* Râgân. 20,11.

*पादविक m. *Wanderer, Reisender.*

1. पादविग्रह m. Pl. Hariv. 12030 von unbekannter Bed. कामविग्रह v. l.

2. पादविग्रह Adj. *einfüssig.*

पादविधान n. Titel eines Werkes.

*पादविरज्स् f. *Schuh.*

पादवृत्त 1) Adj. Bez. *des* Svarita, *welcher vom vorangehenden* Udâtta *durch Hiatus getrennt ist.* — 2) m. Du. *die beiden constitutiven Elemente eines Stollens, die Länge und die Kürze.*

*पादवेष्टनिक *Strumpf.*

*पादव्याख्यान Adj. von पदव्याख्यान.

पादशब्द m. *das Geräusch der Fusstritte.*

पादशस् Adv. 1) *Fuss bei Fuss, fussweise.* — 2) *viertelweise.* — 3) *nach Stollen* Mân. Gṛhj. 1,22.

*पादशाखा f. *Zehe.*

पादशुश्रूषा f. *das den Füssen zu Willen Sein,* ehrfurchtsvoller Ausdruck statt des einfachen शुश्रूषा.

*पादशैल m. *Vorberg.*

पादशौच n. *Reinigung der Füsse* Jâgñ. 1,209.

पादसंक्षिता f. *die Zusammenfassung mehrerer Wörter in einem Stollen.*

पादस्तम्भ m. *Stützbalken, Pfeiler.*

पादस्थ Adj. Hariv. 2,118,59 angeblich = चित्रफलकस्थ. Richtig v. l. पटस्थ.

*पादस्फोट m. *Blasen an den Füssen* Râgân. 20,11.

*पादस्वेदन n. *das Schwitzenlassen der Füsse.*

*पादस्वेदनिक Adj. *durch Schwitzenlassen der Füsse erreicht.*

पादहर्ष m. *das Einschlafen des Fusses* Râgân. 20,11.

*पादहारक Adj. *was man mit den Füssen entwendet.*

पादहीनात् Adv. *ohne Abschnitte oder Uebergänge, auf ein Mal.*

पादांशिक Adj. *um einen Theil grösser oder kleiner.*

पादाकुलक n. Name *zweier Metra.*

पादाग्र n. *Fussspitze* 290,1.

पादाघात m. *Fusstritt* Kathâs. 21,75.

*पादाङ्गद n. und *°दी f. *Fussring.*

पादाङ्गुलि und °ली f. *Zehe.*

*पादाङ्गुलीयक n. *ein auf einer Zehe getr Ring.*

पादाङ्गुष्ठ m. *die grosse Zehe* 107,4. M 105,31.

*पादात् m. *Fussknecht.*

पादात 1) m. dass. — 2) n. *Fussvolk.*

*पादाति und *°क m. *Fussknecht.*

पादादिमध्ययमक n. *Paronomasie am A und in der Mitte eines Stollens.* Beispiel 10,15.

पादादियमक n. *Paronomasie am Anfan Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,4.

पादाद्यन्तयमक n. *Paronomasie am Anfan am Ende der Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,1

पादानुध्यात und °ध्यान (!) Adj. *an d Füsse dessen und dessen gedacht haben.* der von dem und dem hohen Herrn des *Nachfolger.*

पादानुप्रास m. *Alliteration in den Stoll* mana 4,1,10.

पादान्त m. 1) *Fussende,* so v. a. *Kralle* 167,14. पादान्ते so v. a. *zu Jmds Füssen* (fallen, sich wälzen) Sâh. D. 48,7. — 2) *nes Stollens.*

पादान्तयमक n. *Paronomasie am Ende de len.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,3.

पादान्तर n. *die Entfernung eines Fuss* so v. a. *unmittelbar neben* (Gen.). °रे स्थि für पदान्तरे स्थित्वा.

पादान्तिकम् Acc. Adv. *in die Nähe seiner* so v. a. *zu ihm hin.*

पादाभिवन्दन und °वादन n. *Begrüssu Füsse Jmds* (Gen.), so v. a. *ehrfurchtsvol grüssung.*

पादाम्बु Adj. *wobei ein Viertel Wasser is*

पादाम्भस् n. *Wasser zum Waschen der F*

*पादायन m. Patron. von पाद.

*पादारक m. *Mast* oder *Rippe eines Schif*

पादार्ध n. *die Hälfte eines Viertels, Achte*

पादार्पण n. *das Aufsetzen der Füsse* Rag

*पादालिक m. = धुन्धुमार.

*पादालिन्द 1) m. *Mast* oder *Rippe eines S* — 2) f. ई *Boot.*

पादावनेक्तृ Nom. ag. *der Andern die wäscht* Âpast.

पादावनेजन 1) Adj. (f. ई) *zum Waschen de dienend* Ait. Br. 8,27,9. Bhâg. P. 10,48,1 f. ई Pl. *Wasser zum Waschen der Füsse* E 10,80,20.

नेज्य m. *das Waschen der Füsse Anderer* ıв. 6,1,11.

र्त m. 1) **Tretrad zum Heraufziehen des* . — 2) *Quadratfuss.*

सेचन n. *das Wasser, mit dem man die waschen hat*, Cit. bei Pat. zu P. 2,3,35, 2.

क m. *Fussknecht.*

ोल *Fussknöchel.*

न n. *Fussbank.*

ति f. *Fusstritt* Kathâs. 20,15. — *gegen* p. vorangehend) Chr. 294,30.

Adj. 1) *den vierten Theil von Etwas be-* — *während.* शत n. so v. a. *25 Procent.* Verbindung mit अक्ष oder n. mit Erdieses Wortes so v. a. *Tagelohn.*

ह Adj. *den* Padapâṭha *kennend* oder *d* gaṇa उक्थादि in der Kâç.

Adj. 1) *mit Füssen versehen;* m. *ein ıter mit Füssen.* — 2) *Ansprüche auf ein ıabend, ein V. empfangend* Âpast. Çr. ım. zu Nâjam. 3,7,36.

m. 1) etwa *Fuss* Nir. 4,15. — 2) etwa ıs. Gṛhj. 1,10.

(metrisch) und °का f. *Schuh, Pantoffel.*

वत् Adj. *beschuhet* Hemâdri 1,711,10.

ाकार und *पादुकाकृत् m. *Schuhmacher.*

ासहस्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

ारीता f.

ित् Adj. *beschuhet.*

. *Schuh, Pantoffel.*

ात् m. *Schuhmacher.*

Adj. = पादेन *um ein Viertel weniger,* r u. s. w. Âpast.

ग्र Absol. = पादगृह्य.

हा f. *Viertelziegel* Çulbas. 3,25.

क n. *Wasser zum Waschen der Füsse, in dem die Füsse gewaschen worden sind.*

कतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

ः m. *Schlange.*

न् n. s. u. उदून्. Auch VP. 5,20,55.

Adj. (f. आ) = पादून Âpast. 1,2,18, v. l. 13.253.

धान n. und °धानी f. *Fusskissen* MBh. ,192,10.

संग्रहण n. *das Umfassen der Füsse* (des Gaut. 1,52. 6,1.

n. Nom. coll. von पङ्क्ति.

) Adj. *zur Wasserrose in Beziehung ste- er dieselbe handelnd* u. s. w. — 2) m. *a) ein best.* Kalpa 2) *h)* VP. 1,3,26. Bhâg. P. ed. Bomb. 3,4,13 (nach dem Comm.). — *b)* Bein. Brahman's Bhâg. P. 3,1,26. — 3) wohl n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पाद्मपुराण (= पद्म°) n., पाद्मपूर्व n., पाद्मसंहिता f., °प्रयोग m., पाद्मोत्तर n. und °खण्ड n. Titel von Werken oder Abschnitten darin Opp. Cat. 1.

पाद्य 1) Adj. (f. आ) *a) zum Fuss gehörig, zum Waschen der Füsse dienend.* — *b) ein Viertel von Etwas betragend* Çulbas. 3,45. 64. — 2) n. *Wasser zum Waschen der Füsse.*

*पाद्यक Adj. = पाद्यप्रकार.

1. पान 1) n. *a) das Trinken, das Trinken geistiger Getränke, Trunk, das Trinken an* (Mund, Lippen). — *b) Trank, Getränk.* — *c) *Trinkgeschirr.* — *d) *Kanal.* — 2) *m. *Branntweinbrenner,* — *verkäufer, Schenkwirth.*

2. पानँ Partic. praes. von 3. पा.

3. पान 1) Adj. *schützend* in तनूपान 1). — 2) n. *Schutz, Schirm* in तनूपान 2) und वातपान.

4.*पान m. = अपान *der eingezogene Hauch.*

पानक m. n. (adj. Comp. f. आ) *Trank, Getränk, Tränkchen.*

पानकरसरागासवयोजन n. Sg. und पानकरसासवरागयोजन n. Pl. *eine der 64 Künste.*

पानकुम्भ m. *Trinkkrug.*

*पानगोष्ठिका und °गोष्ठी f. *Trinkgesellschaft, Trinkgelage.*

पानज Adj. *aus dem Trunk entstanden.*

पानप Adj. *berauschende Getränke trinkend.*

पानपात्र n. *Trinkgeschirr, Becher,* insbes. *ein Becher, aus dem berauschende Getänke getrunken werden.*

*पानभाजन n. *Trinkgeschirr, Becher.*

पानभाण्ड n. *Trinkgeschirr.*

पानभू, °भूमि und °भूमी (metrisch) f. *Trinkplatz, Trinkgemach.*

पानमङ्गल n. *Zechgelage.*

पानमत्त Adj. *von Wein berauscht* 119,13. 127,4.

पानमद् m. *Weinrausch* 118,3.

*पानवणिज् m. *ein Verkäufer berauschender Getränke.*

पानवत् Adj. *reich an Tränken.*

पानविधम m. *Weinrausch.*

*पानशौण्ड Adj. *dem Trunk ergeben.*

पानस Adj. *aus der Frucht des Brodfruchtbaumes bereitet.*

*पानसिन्धु P. 7,3,19, Sch.

*पानसैन्धव Adj. von पानसिन्धु.

पानागार *Trinkhaus, Schenke.*

*पानाघात m. und *पानाजीर्णक n. *Katzenjammer* Gal.

पानात्यय m. *übermässiges Trinken, Trunk.*

पानिक m. *Verkäufer von berauschenden Getränken.*

*पानिल n. *Trinkgeschirr.*

पानीय 1) Adj. *zu trinken, trinkbar.* — 2) n. *a) Getränk, Trank.* — *b) Trinkwasser, Wasser* überh.

*पानीयकाकिका f. *Seerabe.*

पानीयकुमाररस m. *ein best. medicinisches Präparat* Rasar. 241.

पानीयगोचर in दूरे°.

*पानीयचूर्णिका f. *Sand* Râgân. 13,141.

पानीयतण्डुलीय n. *eine best. Gemüsepflanze* Bhâvapr. 1,282.

*पानीयनकुल m. *Fischotter.*

पानीयपल n. *ein best. Zeitmaass,* = पल Comm. zu Ganit. 1,17.

*पानीयपृष्ठज m. *Pistia Stratiotes.*

पानीयफल n. *der Same von Euryala ferox.*

*पानीयमूलक n. *Vernonia anthelminthica.*

*पानीयवर्णिका f. *Sand.* Richtig पानीयचूर्णिका.

पानीयवर्ष *Regen* 152,22.

*पानीयशाला und *°शालिका f. *ein Gebäude, in dem Wasser gereicht wird* oder *zu haben ist.*

*पानीयशीत Adj. *zu kalt zum Trinken.*

पानीयाध्यक्ष m. *ein Aufseher über das Wasser.*

*पानीयामलक n. *Flacourtia cataphracta.*

*पानीयालु m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,76.

*पानीयाह्वा f. *Eleusine indica* Râgân. 8,97.

पान्त m. *Trank.*

पान्थ m. 1) *Wanderer, Reisender, ein auf Reisen befindlicher Mann.* Nom. abstr. °त्व n. *das Leben eines Wanderers.* — 2) am Ende eines Comp. (f. आ) so v. a. *begleitend, nicht weichend von* Naish. 7,6. — 3) **die Sonne.*

पान्थदेवता f. Pl. *eine best. Klasse von Gottheiten* Hemâdri 1,722,7.

*पान्थायन Adj. von पन्थन्.

पान्नग Adj. (f. ई) *aus Schlangen gebildet, wobei Schl. verwendet werden, zum Vorschein kommen.*

*पान्नागार Adj. von पान्नागारि.

*पान्नागारि m. Patron. von पन्नागार.

पान्नेजन 1) Adj. (f. ई) *zum Fusswaschen dienend.* — 2) n. *ein Gefäss zum Fusswaschen.*

पापँ (auch पाप Çat. Br. 14) 1) Adj. (f. ई in der älteren Sprache und ई in der späteren) *schlimm, übel, bös.* In der Astrol. *unheilvoll, Unglück verheissend, ungünstig.* Adv. पापम् *übel, schlecht,*

elend; पापँया *auf üble Weise, schlecht, unrecht;* पापँयामुयाँ *so übel, so hässlich.* Compar. *a)* पापीयँस् *übler daran, elender, kränker; geringer, ärmer, schlimmer, der recht übel daran ist, sehr schlimm, — schlecht.* Subst. *ein böser Mann, Bösewicht.* मारः पापीयान् bei den Buddhisten *der böse Dämon, der Teufel.* — *b)* पापतर् *schlimmer, schlechter, sehr schlecht.* — *c)* पापीयस्तर् dass. — Superl. पापिष्ठ *der geringste, schlechteste, überaus schlecht, — schlimm.* पापिष्ठतर् *am Uebelsten daran,* पापिष्ठतम *schlimmer als* (Abl.). — 2) m. *a) ein böser Mensch, Bösewicht.* — *b) eine best. Hölle.* — *c)* N. pr. eines *Bösewichts* in einem Schauspiel. — 3) f. पापा *Raubthier* oder *Hexe* Hemâdri 1,53, 1. Agni-P. 40,20. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Uebel, schlimmer Zustand, schlechtes Ergehen, Missgeschick, Unheil, Leid.* शान्तं पापम् so v. a. *der Himmel bewahre uns davor! — b) Böses, Unrechtes, Fehler, Fehltritt, Vergehen, Verbrechen, Schuld, Sünde.* ब्रह्महत्याकृतं पापम् *das im Brahmanenmorde bestehende Verbrechen.*

पापक 1) Adj. (f. °पिका und einmal °पकी) *übel, schlecht.* स्वप्न m. *ein übler Traum* Âpast. — 2) m. *a) Bösewicht.* — *b) ein Unheil verkündender Planet.* — 3) n. *Uebles, Schlechtes.*

1. पापकर्मन् n. *eine böse That.* °कर्मकृत् *Frevler.*

2. पापकर्मन् Adj. *der böse Thaten vollbringt;* m. *Missethäter, Frevler, Uebelthäter, Sünder.*

पापकर्मिन्, °कारक (Kâtyâs.), °कारिन् und °कृत् Adj. Subst. dass. °कृत्तम Superl.

पापकृत n. *Uebelthat, Missethat.*

*पापकृत्य्, °त्यति Denomin. von पापकृत्.

पापकृत्या f. *Uebelthat, Missethat.*

पापकृत्वन् m. *Frevler.*

पापक्षयतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पापगति Adj. *dem ein schlimmes Los zu Theil wird.*

पापग्रह m. *ein böser, ungünstiger Planet* Varâh. Jogaj. 5,4.

*पापघ्न 1) Adj. *Uebel —, Missethaten vernichtend.* — 2) m. *die Sesampflanze* Râgân. 16,70. — पापघ्नी s. u. पापकृन्.

*पापचक Adj. vom Intens. von पच् Pat. zu P. 1, 1,4, Vârtt. 6.

पापचर m. N. pr. eines *Bösewicht* in einem Schauspiel.

पापचारिन् Adj. *Böses thuend;* m. *Uebelthäter.*

पापचेतस् Adj. *übelgesinnt.*

*पापचेलिका f. und *°चेल्ली *Clypea hernandifolia* Râgân. 6,121.

पापचैल n. *ein schlechtes —, d. h. unheilbringendes Gewand* Kauç. 63.

पापजीव Adj. *ein böses Leben führend;* m. *Bösewicht.*

*पापठक Adj. vom Intens. von पठ् Pat. zu P. 1, 1,4, Vârtt. 6.

पापता f. Nom. abstr. zu पाप *Unglück verheissend, ungünstig* Utpala zu Varâh. Bṛh. 6,8.

*पापति Adj. vom Intens. von 1. पत्.

पापत्व n. *übler Zustand, Elend, Armuth.*

पापद् Adj. *Unheil bringend.*

पापदर्शन Adj. (f. आ) *böse Absichten habend* R. Gorr. 2,9,38.

पापदर्शिन् Adj. dass. R. 2,35,25. 73,5. Gorr. 2, 6,18. 8,37.

पापधी Adj. *übelgesinnt.*

पापनक्षत्र n. *ein böses Gestirn.*

पापनामन् Adj. *einen üblen Namen führend.*

पापनाशन 1) Adj. *Böse vernichtend* (Çiva). — 2) N. pr. eines Heiligthums des Vishṇu. °माहात्म्य n.

पापनिश्चय Adj. *Böses im Sinne führend.*

*पापपति m. *Nebenmann.*

पापपराजित Adj. *schmählich besiegt.*

पापपुरी f. v. l. für अपाप°. Vgl. पापापुरी.

पापपुरुष m. *Bösewicht* Kâṇḍak. 42,3. 4. Individualisirt als *Prototyp der schlechten Menschen.*

पापपूरुष m. *Bösewicht.*

पापप्रिय Adj. *das Böse liebend, dem Bösen nachgehend* Veṇis. 97.

पापफल Adj. *schlimme Folgen habend.*

पापबन्ध m. *eine ununterbrochene Kette von Missethaten* 104,8. 105,2.

1. पापबुद्धि f. *üble Absicht.*

2. पापबुद्धि 1) Adj. *übelgesinnt.* — 2) m. N. pr. eines *Bösewichts.*

पापभक्षण m. Bein. Kâlabhairava's.

पापभञ्जन m. N. pr. eines Brahmanen.

पापभाज् Adj. *des Unrechts theilhaftig, schuldig* 120,22.

पापमति Adj. *übelgesinnt.*

पापमोचन n. N. pr. eines Tîrtha VP.^{2} 1,lxxv.

पापय् *eines Vergehens wegen* (Abl.) *Jmd in's Unglück gerathen lassen.* Nur in der Form पापयिष्ट TS. 3,2,8,3.

पापयक्ष्मन् m. *die böse Auszehrung, Schwindsucht.*

पापयक्ष्मन् m. dass. Personificirt Hemâdri 1,651, 21. 654,15.

पापयोनि f. *eine schlechte —, niedrige Geburtsstätte* (vulva).

पापराक्षसी f. *Hexe* Âçv. Gṛhj. Paric. 4,5 stuv. 546. Hemâdri 1,655,17.

पापरिपु N. pr. eines Tîrtha.

पापरोग m. 1) *eine böse —, schlimme Krankheit* — 2) **die Blattern.* — 3) **Hämorrhoiden.*

पापरोगिन् Adj. *mit einer bösen Krankheit haftet.*

पापर्द्धि f. *Jagd* Vikramâṅkaṅ. 16,31.

*पापल n. *ein best. Maass.*

पापलोक m. *die üble Welt, Ort der Leiden Bösen.*

पापलोक्य Adj. (f. आ) *zur Hölle führend.*

पापवसीयस् 1) Adj. *verkehrt.* — 2) n. = पसीयस.

पापवसीयस und °वस्यस n. *Verkehrung, kehrte Ordnung, praeposterum, Wirrwarr.*

पापवाद् m. *unheilbringender Ruf.*

पापविनाशतीर्थ (Ind. St. 15,374) und °विनतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पापविनिश्चय Adj. *Böses im Sinne führend*

*पापशमनी f. *Prosopis spicigera* Râgân. 8,

पापशील Adj. (f. आ) *schlechten Charakters* 23,8. Nom. abstr. °ल n. 22,22.

पापशोधन n. N. pr. eines Tîrtha.

पापसंशमन Adj. *die Fehltritte beseitigend.*

पापसंकल्प Adj. (f. आ) *übelgesinnt.*

पापसम n. *ein schlimmes Jahr* Vaitân.

पापसूदनतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पापस्कन्ध n. Pl. *eine angehäufte Sündenmasse* Kâraṇḍ. 37,16.

पापहन् 1) Adj. *das Böse* oder *die Bösen scheuchend.* — 2) f. पापघ्नी N. pr. eines Flu °माहात्म्य n.

पापहर 1) Adj. *Böses wegnehmend;* n. *ein tel dazu.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

पापहृदय Adj. (f. आ) *schlechtherzig* Veṇis.

पापाध्या f. *eine der 7 Strecken der Planbahnen.*

पापाङ्कुशा f. *der 11te Tag in der lichten H des* Âçvina.

पापाचार 1) Adj. *einen bösen Wandel füh* — 2) m. N. pr. eines Fürsten Dhûrtan. 54.

पापात्मन् Adj. *übelgesinnt;* m. *ein böser Me Bösewicht.*

1. पापानुबन्ध m. *böse Folgen* Spr. 4059.

2. पापानुबन्ध Adj. *Böses im Schilde führend* 34,30.

पापापत्त n. N. pr. eines Tîrtha.

पापापुरी f. N. pr. einer *Stadt.* Vgl. पापपुरी

*पापाय्, °यते Denomin. von पाप.

वर्ह्यम् Adv. *Uebles hinter sich lassend.*
ाय Adj. *böse Absichten habend.*
र्ह *Unglückstag.*
न् Adj. *Böses thuend;* m. *Bösewicht, Frevler.*
ष्ठ, पापिष्ठतर und पापिष्ठतम s. u. पाप 1).
प Adj. = पापीयंस्.
यंस् und पापीयस्तर s. u. पाप 1).
यस्त्व n. *Schlechtigkeit, Gemeinheit.*
क Adj. *derjenige, gegen welchen Unglück de Worte gesprochen sind.*
न् (verkürzt aus पापिमन्) m. 1) *Unheil,* ı, *schlimme Lage, Unglück, Leiden.* — 2) *t, Vergehen.* — 3) *schädigend, böse.*
m. *Schwefel.*
ि (f. zu पामकन्) f. *eine best. Pflanze.*
m. *eine best. Hautkrankheit, Krätze* oder ı.
Adj. *krätzig, grindig.*
ीवुक (f. आ) und पामंभविष्णु (Maitr. S. 3, j. *krätzig werdend.*
1) *Adj. *krätzig.* — 2) m. *a) ein Mann irigsten Herkunft, der ein verachtetes Gereibt.* — *b) Bösewicht* Hit. 64,22. — *c) ummkopf* Govindân. zu Bâdar. 2,1,34.
ाद्धारा f. *Cocculus cordifolius.*
ान् Adj. *krätzig.*
f. *Krätze.* Pl. Karaka 6,1.
m. N. pr. eines Geschlechts.
ि m. *Schwefel.*
ाटिक m. Pl. v. l. für परमावटिक Weber, ás. 105.
Adj. *an der Pampâ gelegen.*
ाली Adv. mit कर् Ganar. 97.
पायते *cacare.*
ı. *Wasser.*
ि Adj. (f. पायिका) *trinkend* 239,7.
ाउ m. N. pr. eines Mannes.
1) n. *das Tränken.* — 2) f. पायना *das* ı *mit, Befeuchten.*
Absol. पायं पायम् *unter beständigem Trin-Saugen an Etwas* 230,2.
ायितवै Dat. Inf. zum Caus. von 1. पा *trinken* . 2,3,2,8.
1) Adj. *mit Milch zubereitet.* — 2) m. n. ıspeise, insbes. *in Milch gekochter Reis.* — *Harz der Pinus longifolia.*
ायिक Adj. (f. ई) *Milchspeisen mögend.*
क m. *Fusssoldat.*
न् Adj. *trinkend,* — *an* oder *aus, saugend.* n. 1) *Hüter, Beschützer;* Pl. insbes. Instr. *schützende Kräfte, Schutzäusserungen.* — 2) N. pr. eines Mannes.

2. पायु (पाय्यु Çat. Br. 14) m. *After.*
पायुक्षालनभूमि f. *Abtritt.* Nom. abstr. °ता f.
पायुक्षालनवेश्मन् n. dass.
पायुभेद् m. Bez. *zweier Weisen, auf welche eine Finsterniss endet.*
पायूपस्थ n. Sg. *der After und die Geschlechtstheile.*

1. पाय्य 1) Adj. *a) *zu trinken, getrunken werdend.* — *b) den man Etwas* (Acc.) *trinken lassen soll.* — 2) n. *a) Trunk* in पूर्वपाय्य. — *b) * Wasser.* — Vgl. नृपाय्य und बकुरपाय्य.
2. *पाय्य n. *Maass.*
3. *पाय्य Adj. *tadelnswerth.*

1. पार् 1) Adj. *hinüberbringend, übersetzend.* — 2) m. (ganz ausnahmsweise) und n. *a) das jenseitige Ufer, die jenseitige Grenze.* — *b) Ufer* überh. Râgat. 4,536. 554. Paiç. 17,1. — *c) die äusserste Grenze, das Letzte, Aeusserste, Ende, Endziel* überh. — 3) m. *a) das Ueberschiffen* in दुष्पार und सुपार्. — *b) * Quecksilber.* — *c) eine best. Personification* Gaut. — *d)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 9ten Manu. — 4) f. पारा N. pr. eines Flusses. — 5) f. पारी *a) Melkkübel* Çiç. 12,40. *Gefäss* überh. Vikramâñkak. 11,58. — *b) *Blüthenstaub.* — *c) *ein Strick zum Binden der Füsse eines Elephanten.* — *d) * Wasserfluth* (पूर) oder ** Stadt* (पुर).
2. पार m. = पाल *Hüter.*
पारक 1) Adj. (* f. ई) *hinüberführend, errettend* in उद्°. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.
*पारकाङ्क्षिन् m. = पारिकाङ्क्षिन्.
पारकाम Adj. *an's andere Ufer zu gelangen wünschend.*
*पारकुलीन Adj. = परकुले साधुः.
पारक्य 1) Adj. *einem Andern gehörig, für Andere bestimmt, Andern dienend, fremd, feindlich.* — 2) m. *Feind.*
पारक्रुद्ध Adj. mit यज्ञस् Bez. *eines best. Spruchs* Comm. zu Âpast. Çr. 5,15,3. 6,31,12.
पारग 1) Adj. (f. आ) *a) an's jenseitige Ufer gehend, hinübersetzend,* — *schiffend, überzusetzen beabsichtigend.* — *b) an's Ende von Etwas gelangt, Etwas durchstudirt habend, Etwas durchführend, vollständig vertraut mit Etwas;* die Ergänzung im Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend. Ohne Ergänzung *gründlich gelehrt.* — 2) Nom. abstr. *das Vollenden, Halten* (eines Versprechens); man könnte पारण vermuthen.
पारगत 1) Adj. *an's jenseitige Ufer gelangt, glücklich hinübergelangt über* (Gen.) Spr. 1047. — 2) *m. bei den Gaina *ein* Arhant.
*पारगति f. *das Durchstudiren, Durchlesen.*
°पारगमन n. *das Gelangen an's jenseitige Ufer, das Hinübersetzen über.*
पारगामिन् 1) Adj. *a) hinüberschiffend* Text zu Lot. de la b. l. 250. — *b) hinübergelangend, landend* Kâraṇḍ. 55,16. 58,9. fgg. — 2) m. MBh. 13, 34,18 nach Nilak. = परलोकस्थितं कर्म.
पारग्रामिक Adj. (* f. ई) *feindlich.*
पारचर Adj. *am jenseitigen Ufer wandelnd, für immer erlöst.*
*पारज् (Nom. पारक्) *Gold.*
पारजायिक und °जायिन् Adj. *der zu eines Andern Weibe geht;* m. *Ehebrecher.*
*पारटीट m. = मृन्मरु.

1. पारण 1) Adj. *hinüberschaffend, errettend.* — 2) n. *a) das zu Ende Führen, Vollbringen, Erfüllen.* — *b) das Beschliessen des Gelübdes der Fasten, Fastenbrechen, der erste Genuss von Speise nach vorangegangenem Fasten, breakfast, déjeûner, Frühmahl.* कारय चक्षुषी °णम् so v. a. *gewähre den Augen den Genuss* Bilar 273,17. 299,8. Auch f. आ. शोणितापरणा *ein Frühmahl in Blut.* — *c) das Durchstudiren, Durchlesen, Lesen.* Auch f. आ. — *d) der vollständige Text.*
2. *पारण m. *Wolke.*
*पारणि m. Patron.
पारणिक in मरु°.
पारणीय Adj. *zu dessen Ende man gelangen kann, mit dem* oder *womit man fertig werden kann, zu überwinden, zu vollbringen.*

पारत m. 1) *Quecksilber* 162,21. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes. — Vgl. पारद्.
पारतक m. Pl. N. pr. eines Volkes.
पारतन्त्र्य Râgat. 2,93 fehlerhaft für °तन्त्र्य.
पारतन्त्रिक Adj. *fremden Lehrbüchern angehörig* Gṛhjâs. 2,91. 92.
पारतन्त्र्य n. *Abhängigkeit.*
पारतल्पिक n. *Ehebruch* Daçak. 92,13.
पारस् Adv. *jenseits,* mit Gen.
पारत्रिक Adj. *jenseitig, zum Jenseits in Beziehung stehend, für's J. förderlich.*
पारत्र्य Adj. *zum Jenseits in Beziehung stehend, für's J. bestimmt.*

1. पारद् 1) m. n. *Quecksilber.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *a) eine best. Personification.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes.

2.°पारद Adj. (f. आ) *hinüberführend über* Ind. St. 15,209.

पारदकल्प m. Titel eines Werkes.

*पारदण्डक m. N. pr. eines Landes.

पारदर्शक Adj. *das jenseitige Ufer zeigend.*

पारदर्शन Adj. *auf das jenseitige Ufer hinüberschauend, Alles übersehend.*

पारदारिक Adj. 1) *mit eines Andern Weibe Umgang pflegend;* m. *Ehebrecher.* — 2) *das Weib eines Andern betreffend, darauf bezüglich.*

पारदारिन् Adj. = पारदारिक 1).

पारदार्य n. *der Umgang mit dem Weibe eines Andern, Ehebruch.*

पारदृश्वन् Adj. (f. °श्वरी Hem. Par. 2,85) *der das jenseitige Ufer gesehen hat, vollkommen vertraut mit;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend.

*पारदेशिक Adj. von परदेश.

पारदेश्य Adj. *aus einem fremden Lande herstammend, ausländisch.*

पारदौर्बल्य n. *die je geringere Geltung jedes Nachfolgenden* (परं) Gaim. 3,3,14.

*पारधेनु m. *eine best. Mischlingskaste.*

पारध्वज m. Pl. *jenseits des Meeres* (aus Ceylon) *kommende Standarten, die bei Processionen der Könige herumgetragen werden.*

पारनेतर् Nom. ag. *Jmd* (Gen.) *an's jenseitige Ufer bringend, mit Etwas* (Loc.) *vertraut machend.*

पारपार m. als Beiw. Vishṇu's VP. 1,15,56 auf mannichfache Weise erklärt.

पारबव n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पारमक Adj. (f. °मिका) = परमक.

*पारमगोपुच्छिक Adj. = परमगोपुच्छेन क्रीतम्.

पारमर्ष Adj. *von einem grossen Ṛshi herstammend.*

*पारमस्थ्य n. Nom. abstr. von परम-स्थ.

पारमहंस Adj. (f. ई) *zum* Paramahaṁsa 1)2) *in Beziehung stehend.*

पारमहंस्य 1) Adj. dass. — 2) n. Nom. abstr. von परमहंस 1) 2).

पारमार्थिक Adj. (f. ई) 1) *real, wirklich, wahr.* — 2) *dem es um die Wahrheit zu thun ist.*

पारमार्थ्य n. *die volle Wahrheit.*

पारमिता f. *das Gelangen zum jenseitigen Ufer, die vollkommene Erreichung* einer Tugend, *Vollkommenheit in* (im Comp. vorangehend). षट्पारमितानिर्देशन Kâraṇḍ. 11,9. 35,7. 50,16.

पारमेश्वर 1) Adj. (f. ई) *zum höchsten Herrn, zu* Çiva u. s. w. *in Beziehung stehend, ihm gehörig, ihn betreffend, von ihm kommend.* — 2) Titel eines Werkes.

पारमेश्वरक Adj. (f. °रिका) *von* Parameçvara (= Paramâdiçvara) *verfasst* Unterschr. im Comm. zu Âçvâsh.

पारमेष्ठ m. Patron. Nârada's v. l. *ष्ठ्य.

पारमेष्ठ्य 1) Adj. *zum Oberhaupt —, zum höchsten Gott —, zu* Brahman *in Beziehung stehend, ihm gehörig, — zukommend, von ihm kommend* u. s. w. — 2) Patron. Nârada's MBh. 12,235,5. — 3) n. *a) die höchste Stellung.* — *b)* Pl. *die königlichen Insignien.*

पारमैश्वर्य n. 1) *Oberherrlichkeit.* — 2) *das Gottsein.*

पारंपर Adj. *jenseitig.* लोक m. *Welt* Kâd. 2,66,4.

पारंपरीण Adj. *von Vater auf Sohn übergegangen, ererbt.*

पारंपरीय Adj. *überliefert.*

पारंपर्य n. 1) *ununterbrochene Folge, Kette, Tradition, das von Mund zu Mund Gehen.* °पर्यक्रमागत und °पर्यागत Adj. *überliefert.* Instr. *nach und nach, allmählich* MBh. 6,120,29 (die ältere Ausg. fälschlich °पर्येषु. — 2) *Vermittelung, Mittelbarkeit.*

*पारय Adj. vom Caus. von 2. पॄ.

पारयितॄ Nom. ag. vom Caus. von 2. पॄ. °यितास्मि als Fut. 27,24. 28,3.

पारयिष्णु 1) Adj. *glücklich durchführend, zum Ziel bringend, siegreich.* Mit Acc. *glücklich zu Ende bringend* Gobh. 3,2,9. Superl. पारयिष्णुतम Chr. 24,24. — 2) m. *eine best. Personification* Gaut.

*पारयुगीण Adj. von पर-युग Comm. zu Gaṇar. 338.

पारलौकिक MBh. 12,12053 fehlerhaft für °लौकिक.

पारलोक्य Adj. *zur jenseitigen Welt in Beziehung stehend.*

पारलौकिक 1) Adj. (f. ई) dass. MBh. 12,321,10. सहाय m. *ein Gefährte auf dem Wege in's Jenseits.* — *b)* Bez. einer best. Perlengrube und der darin gefundenen Perlen Varâh. Bṛh. S. 81,2. 4. — 2) n. *Dinge —, Angelegenheiten, die die andere Welt betreffen.*

पारवत m. 1) *Turteltaube.* — 2) Pl. N. pr. einer Klasse von Göttern unter Manu Svârokisha.

पारवर्ग्य Adj. *zur Partei eines Andern, — der Feinde gehörig.*

पारवश्य n. *Abhängigkeit, das Beherrschtwerden —, in der Gewalt Stehen von* (im Comp. vorangehend) Nîlak. zu MBh. 12,163,14.

पारविन्द m. *eine best. Personification.*

पारशव 1) Adj. (f. ई) *a) eisern.* Nur in der Verbindung सर्व° *ganz von Eisen,* was von Nîlak. sehr künstlich erklärt wird. — *b)* Bez. einer best. Perlenfundgrube und der darin gefundenen Perlen. — 2) *m. n. *Eisen.* — 3) m. *a) eine best. Mischlingskaste, der Sohn eines Brahmanen von einer* Çûdrâ Gaut. Angeblich auch *ein uneheliches Kind.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. ई f. zu 3) *a).* — Wird auch पारसव (auch MBh. ed. Bomb.) geschrieben; die im M. und MBh. vom Worte gegebene, übrigens werthlose Etymologie spricht für पारशव, wenigstens für die Bed. 3) *a)*.

*पारशवायन m. Patron. von पारशव.

पारशव्य m. Patron. des Tirindira.

*पारश्वध und *°श्वधिक Adj. *mit einer Streitaxt bewaffnet.*

पारषद n. v. l. für पारिषद 3).

पारस 1) Adj. (f. ई) *persisch.* — 2) f. ई *die persische Sprache.*

पारसव s. पारशव.

पारसिक 1) m. Pl. *die Perser.* — 2) Adj. *persisch.*

पारसीक 1) m. *a)* Pl. *die Perser.* — *b) ein persisches Pferd.* — 2) (wohl n.) *Persien* Bhâvapr. 1, 189.

पारसीकतैल n. *Naphtha* Vikramâṅkaṅ. 9,20.

पारसीकयमानी f. *Hyoscyamus niger* Mat. med. 312.

पारसीकेय Adj. *persisch.*

पारसीप्रकाश (पारशी° gedr.) m. und पारसीविवाद m. Titel von Werken.

*पारस्कन्द m. v. l. für परिस्कन्द.

पारस्कर 1) m. N. pr. eines Gelehrten. — 2) *n. N. pr. einer Gegend oder einer Stadt Comm. zu Gaṇar. 150. — 3) Adj. von Pâraskara *herrührend, — verfasst.*

*पारस्त्रैणेय m. *ein mit der Frau eines Andern gezeugter Sohn.*

*पारस्यकुलीन Adj. = परस्य कुले साधुः.

पारस्वत Adj. *dem wilden Esel gehörig* u. s. w.

पारहंस्य Adj. = पारमहंस्य 1).

*पारापत m. *Turteltaube* Râgân. 19,103.

पारापतक m. *eine Reisart.*

*पारापतपदी f. 1) *Cardiospermum Halicacabum* Râgân. 3,73. — 2) *Lesa hirta* Râgân. 4,144.

पारापार 1) *m. *Meer.* — 2) n. *das jenseitige und diesseitige Ufer.* °तट *an beiden Ufern.* v. l. पारावार.

पारायण 1) n. *a) das Durchstudiren, Durchlesen* (Âpast.). *Lesen.* — *b) das Ganze.* — *c) der vollstän-*

dige Text. — d) Titel eines Werkes. — 2) *f. ई a) Handlung. — b) Betrachtung. — c) Licht. — d) Bein. der Göttin Sarasvatî.

पारायणमाहात्म्य n. Titel eines Abschnittes im Pâdmapurâṇa.

पारायणिक 1) *Adj. der Etwas durchstudirt, durchliest. — 2) m. Pl. eine best. Schule.

पारायणीय n. Titel einer Grammatik.

*पारारुक्क m. Fels.

पारार्थ्य n. 1) das Bedingtsein durch Andere oder Anderes. — 2) warmes Gefühl für die Sache eines Andern, Uneigennützigkeit.

पारार्थ्यनिर्णय m. und पारार्थ्यविवेचन n. Titel eines Werkes.

पारावत 1) Adj. in der Ferne befindlich, aus d. F. stammend. Abl. Pl. so v. a. aus den Fernen. — 2) m. a) Turteltaube. Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा. — b) eine Schlangenart. — c) *Affe. — d) Diospyros embryopteris. — e) *Berg. — f) N. pr. α) Sg. und Pl. eines Volksstammes an der Jamunâ. — β) Pl. einer Klasse von Göttern unter Manu Svârokisha. — γ) eines Schlangendämons. — 3) *f. पारावती a) die Frucht der Averrhoa acida. — b) Hirtengesang. — c) N. pr. eines Flusses. — 4) n. die Frucht von Diospyros embryopteris.

पारावतघ्नी Adj. f. den Fernen (Dämon) treffend oder aus der Ferne —, in die F. treffend. Nach Nîl. das Ufer diesseits und jenseits zerstörend.

पारावतदेश m. N. pr. eines Landes.

पारावतपदी f. Cardiospermum Halicacabum Bhâvapr. 1,174. Karaka 7,1.

पारावतमालाय्, °यते einem Taubenschwarm gleichen Kâd. 28,14. fg.

पारावतसवर्णाश्व m. Bein. Dhṛshṭadjumna's.

पारावतात m. N. pr. eines Schlangendämons.

*पारावताङ्घ्रि f. Cardiospermum Halicacabum.

*पारावतार्ङ्घ्रिपिच्छ m. eine Art Taube.

पारावताश्व m. Bein. Dhṛshṭadjumna's.

पारावति m. Patron. des Vasurokis.

पारावद्घ्नी Adj. f. fehlerhaft für पारावतघ्नी.

पारावर्य n. das Allumfassendsein, Allseitigkeit Harîv. 2,68,32. Instr. so v. a. nach allen Seiten hin, vollständig.

पारावार 1) (*n.) das jenseitige und diesseitige Ufer. °तरे an beiden Ufern, °तारणार्थम् um von einem Ufer zum andern überzusetzen. — 2) m. Meer Prasannar. 131,14. न्यायपारावारपारदृश्वन् so v. a. mit dem Njâja vollkommen vertraut.

*पारावारीण Adj. von पारावार.

पारावाक् m. fehlerhaft für पारावक्.

पाराशर 1) Adj. a) von Parâçara herrührend. — b) *von Pârâçarja herrührend. — 2) m. a) Patron. von पराशर. Auch Pl. — b) Pl. eine best. Schule. — 3) f. पाराशरी a) Patron. von पराशर. — b) ein Werk des Parâçara. °पद्धति f. Bühler, Rep. No. 538. °मूल n. und °व्याख्या f. Opp. Cat. 1.

*पाराशरकल्पिक Adj. der den Parâçara-Kalpa studirt.

*पाराशरि m. Patron. Vjâsa's.

पाराशरिन् m. 1) ein Mönch aus dem Orden des Pârâçarja Harshaṅ. 42,10. 148,19. 208,21 (an den beiden letzten Stellen fälschlich परा°). — 2) Pl. eine bestimmte philosophische Schule.

पाराशरीकौणिडनीपुत्र und पाराशरीपुत्र m. N. pr. zweier Lehrer.

पाराशरीय n. das Werk des Parâçara Opp. Cat. 1.

पाराशर्य 1) m. Patron. von पराशर. — 2) n. das Werk des Parâçara Opp. Cat. 1.

पाराशर्यायण m. Patron. von पाराशर्य.

*पारिकाङ्क und *°काङ्किन् m. ein Brahman in seinem vierten Lebensstadium, als Bettler.

*पारिकार्मिक m. ein Aufseher über die unbedeutenden Geräthschaften.

पारिकुट m. Diener, Begleiter.

पारिक्षि (!) m. N. pr. eines Mannes Weber, Lit. 303.

पारिक्षित् (metrisch) m. = पारिक्षित 1) MBh. 12,150,3. v. l. पारीक्षित्.

पारिक्षित 1) m. Patron. des Ganamegaja. Auch Pl. — 2) f. ई Bez. der Verse AV. 20,127,7—10.

पारिक्षितीय m. nach dem Comm. der Bruder des Parikshit.

पारिक्षेपक oder °पिक vielleicht Einwurf.

*पारिख von परिखा; davon *Adj. पारिखीय.

*पारिखेय Adj. (f. ई) mit einem Graben umgeben.

*पारिग्रामिक Adj. um ein Dorf herum gelegen.

पारिजात m. 1) Erythrina indica. Auch Holz von diesem Baume. — 2) ein best. mythischer Baum, der bei der Quirlung des Oceans zum Vorschein kam, in Indra's Besitz gelangte und von Kṛshṇa geraubt wurde. — 3) Wohlgeruch Varâh. Bṛh. S. 77,27. — 4) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1,2374. Insbes. am Ende eines Comp. — 5) N. pr. a) eines Schlangendämons. — b) eines alten Ṛshi. — c) eines Autors von Mantra bei den Çâkta.

पारिजातक m. 1) und 2) = पारिजात 1) und 2). — 3) Titel eines Schauspiels, = पारिजातहरण Opp. Cat. 1. — 4) N. pr. verschiedener Männer Harshaṅ. 111,11.

पारिजातमय Adj. (f. ई) aus den Blumen des पारिजात 2) gemacht.

पारिजातरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

पारिजातवत् Adj. mit परिजात 2) versehen.

पारिजातसरस्वतीमन्त्र m. Pl. Bez. bestimmter Zaubersprüche.

पारिजातहरण n. der Raub des Pârigâta 2). Auch Titel eines Schauspiels.

पारिजानत m. Patron. Tâṇḍja-Br. 13,4,11. 10,8.

पारिण und °क m. N. pr. eines Mannes.

पारिणामिक Adj. 1) verdaulich Spr. 7394 (परि° wohl fehlerhaft). — 2) der Entwickelung unterworfen. भाव m. so v. a. natürliche Anlage (bei den Gaina) Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,6.

पारिणाय्य n. 1) Hausgeräthe 188,28. — 2) Heirathsgut.

पारिणाह्य n. Hausgeräthe.

*पारितथ्या f. eine Perlenschnur, mit der das Haar gebunden wird.

पारितवत् Adj. das Wort पारित oder andere Formen des Caus. von 2. पॄ enthaltend.

पारितोषिक n. Belohnung, Geschenk (als Zeichen der Zufriedenheit) 311,1. Bâlar. 114,1.

*पारिदृढि m. Patron. von परिदृढ; f. ई.

*पारिधेय m. Patron. von परिधि.

*पारिध्वजिक m. Standartenträger.

*पारिन्द्र m. Löwe.

पारिपन्थिक m. Wegelagerer, Räuber MBh. 12, 321,57.

*पारिपाठ्य n. Nom. abstr. von परिपाटी.

पारिपात्र, *°पात्रक und °पात्रिक fehlerhaft für °पात्र, *°पात्रक und °पात्रिक.

पारिपान्थिक MBh. 12,12100 fehlerhaft für पारिपन्थिक.

पारिपार्श्व wohl n. Nebenpersonen im Schauspiel. Nach Nîlak. = श्रुतिधरत्व.

पारिपार्श्वक 1) Adj. zur Seite stehend. नरा: so v. a. Diener. — 2) m. der Gehülfe des Schauspieldirectors Bhar. Nâṭjaç. 34,103. — 3) f. °र्श्विका Dienerin.

पारिपार्श्विक 1) Adj. zur Seite stehend, zum Gefolge gehörend; m. Diener, Pl. Gefolge. — 2) m. der Gehülfe des Schauspieldirectors.

पारिपाल्य n. Statthalterschaft Râǵat. 7,995.

*पारिपेल n. = परिपेलव.

पारिप्लव 1) Adj. (f. श्रा) a) umherschwimmend, schwimmend. — b) sich hinundher bewegend, unstät Vikramâṅkaṅ. 18,83. — c) unstät, schwankend,

HARSHAK. 207,14. — *d*) *im Kreislauf d*, Bez. einer beim Açvamedha zu und ein Jahr hindurch in bestimmten iederholenden Anzahl von Legenden DAR. 3,4,23. — 2) m. *a*) *Schiff.* — *b*) uppe von *Göttern im 5ten* Manvan- f. पारिप्लवा = परिप्लव 3) ÂRSAV. 83, 6. — 4) n. N. pr. eines Tirtha.

f. und °प्लवत्व n. *Unstätigkeit, Flat-* HARSHAK. 25,2. RÂǴAT. 7,1130.

n. *eine zur Recitation der* Pâriplagehörige *Spende.*

1) m. *Gans.* — 2) n. Nom. abstr. zu

n. 1) Sg. und Pl. = परिबर्ह 1). — 2) Sohnes des Garuḍa.

m. *a*) *Erythrina indica* BÂLAR. 90,2. — hta *indica.* — *c*) * *Pinus Deodora.* — *d*) *folia.* — *e*) N. pr. eines Sohnes des Ja- — 2) n. N. pr. des von Pâribhadra Varsha in Çâlmaladvîpa.

1) m. *a*) *Erythrina fulgens.* — *b*) *indica.* — *c*) Pl. N. pr. eines Ge- H. 6,51,9. — 2) *n. *Costus speciosus* r.

. = पारिभाव्य 2) BHÂVAPR. 1,175.

n. 1) *Bürgschaft.* — 2) **Costus spe- rabicus.*

ñ Adj. (f. ई) *technisch, der Kunsthörig* KAP. 5,5. Nom. abstr. °त्व n. त्य n. *Kugelrundheit* ÇAṂK. zu BÂDAR. l fehlerhaft °णिउत्य).

n. *Umfang.*

n. *das Begrenztsein, Beschränktsein.*

ī und *°मुख्य Adj. *vor Jmds Ange-, in Jmds Nähe sich befindend.*

. N. pr. 1) eines Gebirges, *der west-* ja. Am Ende eines adj. Comp. f. आ 5,21. — 2) eines Mannes.

m. = पारियात्र 1).

ñ m. *ein Bewohner des Gebirges*

ī m. *Reisewagen.*

und *°रत्तिक m. *ein Brahman im sstadium, als Bettler.*

Patron. von परिल.

n. *ein dazu* (zu den Kühen) *gehöriges* रेवत्स.

n. *das Unverheirathetsein eines älte- während ein jüngerer verheirathet ist.*

*पारिवृढि m. Patron. von परिवृढ; f. ई.

*पारिवृढ्य n. Nom. abstr. von परिवृढ.

पारिवेत्र्य n. *das Heirathen eines jüngern Bruders vor dem ältern.*

पारिव्रज्य n. fehlerhaft für °व्राज्य.

पारिव्राजक 1) Adj. *für den herumwandernden religiösen Bettler bestimmt.* — 2) *n. *das wandernde Leben des religiösen Bettlers.*

पारिव्राज्य n. = पारिव्राजक 2).

पारिश m. *Thespesia populneoides* Mat. med. 312. Vgl. पारीष.

*पारिशील m. *Kuchen.*

पारिशेष्य n. *Ergebniss, Resultat* Comm. zu TS. PRÂT. 14,28. Abl. *folglich, ergo* Comm. zu TS. PRÂT. Auch mit vorangehendem अतस् oder तस्मात्.

*पारिषत्क Adj. = परिषदमधीते वेद वा.

पारिषद 1) Adj. *a*) *in die Gesellschaft passend, anständig, decorus* KARAKA 1,5. — *b*) **zum Dorfe* परिषद् *gehörig* u. s. w. — 2) m. *a*) *Beisitzer in einer Rathsversammlung, Theilnehmer an einer Versammlung* PRASANNAR. 7,3. — *b*) Pl. *das Gefolge eines Gottes.* — 3) n. *die Theilnahme an einer Versammlung.*

*पारिषदक Adj. परिषदा कृतम्.

पारिषद्य m. *Theilnehmer einer Versammlung, Zuschauer.*

*पारिषेण्य m. Patron. von परिषेण.

*पारिसारक Adj. *das Wort* परिसारक *enthaltend.*

*पारिसीर्य Adj. von परिसीरम्.

*पारिस्नव्य Adj. von परिस्नु.

पारिस्कारिक 1) Adj. *privilegirt.* — 2) *m. *ein Verfertiger von Blumenkränzen.* — 3) f. ई *eine Art Räthsel.*

*पारिस्कारिणी (?) DEÇIN. 5,56.

पारिस्कार्य m. *ein auf dem Handgelenk getragenes Armband* KÂD. 64,11.

पारिहास्य n. *Scherz.*

पारीक्षित् (metrisch) m. = पारीक्षित 2). v. l. पारिक्षित्.

पारीक्षित 1) Adj. zu Parikshit *in Beziehung stehend, über ihn handelnd, von ihm herrührend.* — 2) m. Patron. des Ǵanameǵaja.

पारीण 1) *Adj. am Ende eines Comp. *vollkommen vertraut mit.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

पारीणाह्य n. *Hausgeräthe.*

पारीन्द्र m. 1) *Löwe* Spr. 4064. — 2) **eine Boa.*

°पारीय Adj. *der — durchstudirt hat* HEMÂDRI 1, 520,3 = Ind. St. 3,259,2 v. u.

*पारीरण m. = परीरण.

पारीष m. = पारीश BHÂVAPR. 1,230. v. l. प-लीश.

*पारु m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer.*

पारुच्छेप 1) Adj. (f. ई) *von* Parukkhepa *herrührend* u. s. w. — 2) f. ई Pl. Bez. *bestimmter Verse* VAITÂN. — 3) n. Name zweier Sâman ÂRSH. BR.

पारुच्छेपि m. Patron. von पारुच्छेप.

*पारुषक *eine best. Blume.*

पारुषेय Adj. *scheckig, fleckig.*

पारुष्क m. *ein best. Vogel.*

पारुष्य 1) *m. *der Planet Jupiter.* — 2) n. (adj. Comp. f. स्रा) *a*) *Rauhheit, Ruppigkeit* (der Haare). — *b*) *rauhes —, unfreundliches Benehmen, grobe —, beleidigende Reden.* Ausnahmsweise auch Pl. — *c*) *Indra's *Hain.* — *d*) **Agallochum.*

*पारेगङ्गम् Adv. *jenseits der* Gaṅgâ.

पारेतरंगिणि Adv. *jenseits des Flusses* PRASANNAR. 108,1.

*पारेधन्व N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. °क.

*पारेवडबा f. = पारे वडबेव.

पारेवत m. *eine Dattelart* RÂǴAN. 11,88.

पारेविशोकम् (°के wohl fehlerhaft) Adv. *jenseits des Gebirges* Viçoka. °काद्रि.

पारेश्मशानम् Adj. *jenseits der Leichenstätte.*

पारेसिन्धु Adv. *jenseits des Indus.*

पारोऽक्ष Adj. *unverständlich, räthselhaft.* v. l. °क्ष्य.

पारोऽक्ष्य 1) Adj. *dem Auge —, dem Verständniss sich entziehend, unverständlich, räthselhaft.* — 2) n. *a*) *Unfehlbarkeit.* — *b*) *eine geheimnissvolle Weise, Mysterium.*

पारोऽवर्य n. *Tradition.*

*पार्घट n. *Asche.*

पार्जन्य Adj. *dem* Parǵanja *gehörig, an ihn gerichtet* VAITÂN.

पार्ण 1) Adj. *a*) **von Blättern erhoben* (Abgabe). — *b*) *aus dem Holze der Butea frondosa gemacht.* — 2) *m. *a*) *Blätterhütte* GAL. — *b*) Patron.

*पार्णवत्क Adj. von पार्णवत्क्य.

पार्णवत्कि m. Patron. des Nigada.

*पार्णवत्क्य m. Patron. von पर्णवत्क.

1. पार्थ 1) m. Patron. von पृथि. — 2) n. *a*) Bez. von *zwölf bei der Salbung im* Râǵasûja *üblichen Spenden und Sprüchen, die dem* Pṛthi Vainja *zugeschrieben werden.* — *b*) Name verschiedener Sâman.

2. पार्थ m. 1) Metron. Judhishṭhira's, Bhîmasena's und Arǵuna's, insbes. des letztern. Pl. Bez. aller fünf Söhne des Pâṇḍu. — 2) N. pr.

eines Fürsten von Kâçmîra und auch eines andern Mannes. — 3) *Terminalia Arunja.

3.*पार्थ m. *Fürst, König.*

4.*पार्थ Med. th. 9 fehlerhaft für पीथ.

पार्थक्य n. *Besonderheit, Verschiedenheit.*

पार्थगर्ग्य n. *Verschiedenheit des Zweckes, — der Bedeutung* Çañk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 815, Z. 6). Comm. zu Gaim. 1,1,25.

पार्थपराक्रम n. Titel eines Schauspiels.

पार्थपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

पार्थमय Adj. *ganz aus Söhnen der* Pṛthâ *bestehend.*

पार्थव 1) Adj. (f. ई) *dem* Pṛthu *eigen, ihm gehörig u. s. w.* — 2) m. Patron. von पृथु. — 3) *Weite, grosse Ausdehnung* Comm. zu Âpast. Çr. 1, 25,6.

पार्थवि oder पार्थिवि etwa *Erdstoff.* Vgl. 1. पार्थिव 4) *b*).

पार्थश्रवस m. Patron. wohl fehlerhaft für पार्थु°.

पार्थसारथिमिश्र m. N. pr. eines Gelehrten.

पार्थस्तुति f. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

1.पार्थिव 1) Adj. (f. *आ und ई) *irdisch, auf oder in der Erde befindlich, auf die E. bezüglich, der E. eigen, aus E. entstanden, irden.* व्रत n. *die Weise der Erde.* — 2) m. *a*) *Erdbewohner.* — *b*) *Fürst, Krieger, König.* — *c*) *ein best.* Agni. — *d*) *ein irdenes Geschirr.* — *e*) *das 19te (53ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *f*) Metron. Pl. auch als Name eines zu den Kauçika gezählten Geschlechts Hariv. 1464. 1771. — 3) f. पार्थिवी *a*) Metron. α) der Sitâ. — β) *der Lakshmi. — *b*) n. *a*) Pl. *die irdischen Räume.* — *b*) *Erdstoff.*

2.पार्थिव Adj. 1) (f. ई) *Fürsten zukommend, ihnen gehörend, fürstlich, königlich.* — 2) *n. *Tabernaemontana coronaria* Râǵan. 10,145.

पार्थिवता f. und पार्थिवत्व n. *die fürstliche, königliche Würde, Königthum.*

पार्थिववाचनविधि m. Titel eines Werkes.

पार्थिवि s. पार्थवि.

पार्थिवेश्वरचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

पार्थुरश्मि n. Name verschiedener Sâman.

पार्थुश्रवस s. पार्थश्रवस.

(पार्थ्य) पार्थिश्रि m. Patron. von पृथि.

*पार्द 1) m. *ein best. Baum* Comm. zu Gaṇar. 300. — 2) f. आ N. pr. einer Frau ebend.

*पार्दाकी f. Comm. zu Gaṇar. 300.

*पार्दायनी f. von पर्दि.

*पार्दावत् Adj. von पार्द 1) Comm. zu Gaṇar. 300.

*पार्पर m. 1) *ein Mundvoll gekochten Reises.* — 2) *Schwindsucht.* Daneben = गदास्तर. — 3) *ein Staubfaden der Nauclea Cadamba.* — 4) *Asche.* — 5) Bein. Jama's. — 6) = झराट.

पार्य, पारिश्र 1) Adj. *a*) *am jenseitigen Ufer* oder *Ende befindlich.* — *b*) *der obere.* — *c*) *der letzte, äusserste,* so v. a. *den Ausschlag gebend, entscheidend.* — *d*) *zum Ziele führend, durchhelfend, erfolgreich, wirksam.* — 2) n. *a*) *Ende.* — *b*) *Entscheidung.*

पार्यवसानिक Adj. *zum Schluss —, zum Ende sich neigend* MBh. 12,339,89. पर्यव° v. l.

*पार्यास्तिक Adj. *der da sagt „genug“.*

*पार्युलूखल्य Adj. von पर्युलूखलम्.

*पार्योष्ठ्य Adj. von पर्योष्ठम्.

पार्वण 1) Adj. *a*) *zu einem Zeit- oder Mondesabschnitt (Neu- und Vollmond) gehörig, damit in Verbindung stehend.* — *b*) *zunehmend* oder *voll* (vom Monde). पार्वणौ शशिदिवाकरौ *Mond und Sonne zur Zeit des Vollmondes.* — 2) m. *a*) *Monatshälfte.* — *b*) *ein Neu- und Vollmondsopfer* Âpast. Gaut. Çâṅkh. Gṛhj. 5, 1. — *c*) *eine Hirschart.*

पार्वत 1) Adj. (f. ई) *im Gebirge wachsend, dort wohnend, — befindlich, von dorther kommend, daraus —, darin bestehend, gebirgig.* — 2) *m. *Melia Bukayun.* — 2) f. पार्वती (nur in Nigh. accentuirt) *a*) *Gebirgsfluss.* — *b*) *Boswellia thurifera. — *c*) *Grislea tomentosa* Râǵan. 6,216. — *d*) *eine Art Pfeffer* Râǵan. 6,17. — *e*) *= तुङ्गपाषाणभेदा (Râǵan. 5,43) und *जीवनी. — *f*) *eine best. wohlriechende Erdart.* — *g*) *die Tochter des* Himavant, Patron. der Durgâ. — *h*) N. pr. α) einer Höhle im Berge Meru. — β) eines Flusses VP.² 2,147. 340. — γ) verschiedener Frauen. — *i*) *Bein. der Draupadî; richtig पार्षती.

पार्वतायन m. Patron. von पर्वत, als N. pr. eines Kämmerers (v. l. पर्व°).

पार्वति m. Patron. des Daksha.

*पार्वतिक n. *Gebirge.*

पार्वतीक्षेत्र m. N. pr. eines *heiligen Gebietes* in Orissa.

पार्वतीधर्मपुत्रक m. *der Adoptivsohn der* Pârvatî, Bein. Paraçurâma's Bâlar. 12,6.

*पार्वतीनन्दन m. Metron. Skanda's.

पार्वतीनेत्र m. *ein best. Tact* S. S. S. 234.

पार्वतीपति m. Bein. Çiva's Bâlar. 76,10.

पार्वतीपरिणय n. Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

पार्वतीप्राणनाथ m. Bein. Çiva's Bâlar. 88,16.

पार्वतीय 1) Adj. *im Gebirge wohnend, — lebend.* — 2) m. *a*) *Gebirgsbewohner.* — *b*) *Juglans regia* Râǵan. 11,82. — *c*) N. pr. α) eines Fürsten. — β) Pl. *eines Gebirgsvolkes.*

पार्वतीलोचन m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

पार्वतीश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

पार्वतीसख m. Bein. Çiva's Ind. St. 14,147.

पार्वतीस्वयंवर n. (wegen नाटक) Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

पार्वतेय 1) m. *a*) *Scindapsus officinalis. — *b*) N. pr. eines Fürsten. — 2) f. ई Bez. *des kleineren, oberen Mühlsteins.* — 3) *n. *eine Salbe von Spiessglanz.*

पार्वायणात्तीय (fehlerhaft) und पार्वायनात्तीय Adj. (f. आ) *zu einem Mondesabschnitt (Neu- und Vollmond) und zu den Solstitien gehörig.*

*पार्शव m. *ein Fürst der* Parçu.

*पार्शुका f. = पर्शुका *Rippe.*

पार्श्व, पार्शुश्र 1) m. (ausnahmsweise) und n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *die Rippengegend, Seite* (eig. und übertr.); Pl. *die Rippen.* पार्श्वयोः *auf beiden Seiten,* पार्श्वम् *zur Seite* (blicken). — *b*) *Flanke eines Heeres* MBh. 7,20,9. — *c*) Pl. *die Wände* (eines Kessels). — *d*) *Seite,* so v. a. *unmittelbare Nähe, — von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). पार्श्वम् *hin zu;* पार्श्वे *in der Nähe, — von, — bei* (114,12), *an, hin zu* (Ind. St. 15,403); पार्श्वात् *weg von; von Seiten,* so v. a. *durch, mittels* Pañkat. 231,23. पार्श्व am Anfange eines Comp. so v. a. पार्श्वस्थ. — 2) m. *a*) *Seitenpferd am Wagen* MBh. 3,198,7. — *b*) *Du. *Himmel und Erde.* — *c*) N. pr. α) eines alten buddh. Lehrers. Vgl. पार्श्विक. — β) eines Gaina-Arhant und * dessen Dieners. — 3) *n. = *a*) पार्श्नि 2). — *b*) *Seitenwege, unredliche Mittel.*

पार्श्वक 1) m. *Rippe.* — 2) wohl n. *Seitenwege, unredliche Mittel* Hemâdri 1,42,12. 14. पार्श्विक Vishṇus. 58,11. — 3) *Adj. *auf unredliche Weise Geld erwerbend.*

पार्श्वग Adj. *an Jmdes Seite stehend, Jmd begleitend;* m. *Begleiter,* Pl. *Gefolge; in der nächsten Nähe von Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *seiend, — gelegen.* वाम° *zur Linken stehend.*

पार्श्वगत Adj. *zur Seite stehend, begleitend.* सव्य° *zur Linken gerichtet* (Blick).

°पार्श्वगमन n. *das zur Seite Gehen, Begleiten.*

पार्श्वचर m. *Begleiter,* Pl. *Gefolge.*

पार्श्वतस् Adv. *aus —, von —, an der —, zur Seite, seitwärts, abseits;* mit Gen. oder am Ende eines Comp.

*पार्श्वतीय Adj. *zur Seite befindlich, seitwärts gelegen.*

iter, Pl. *Gefolge.* v. l. überall

n *brennender Schmerz in der*

e.

pr. eines Arhant bei den Gaiीता f., °चरित्र n., °दशभावविं., °पुराण n. (Bühler, Rep. No. d °स्तुति f. Titel von Werken. *ein best. Festtag am 11ten Tage des* Bhâdra, an dem sich Vi- *umdrehen* soll.

Adj. *sich befindend an der Seite*

ine *Art* Harîtakî.

nerz in der Seite.

te, Flanke (eines Elephanten).

ı. *eine best. Stellung der Hände*

längere Seite eines Rechtecks, rats Çulbas. 1,48. 50. 3,192. ʀ. 450,9. 18.

nschmerz.

पार्श्व.

pr. eines Wesens im Gefolge

an Jmds Seite stehend; m. *Be-*

n Jmds Seite seiend, bei Jmd

f der Seite liegend.

dass. als Bez. eines best. Stan-

chender Schmerz in der Seite.

uf der Seite liegend.

as Zusammenlegen (der Ziegel) ULBAS. 2,23.

(f. आ) *an Jmdes Seite —, da- in der Nähe von — aufhaltend.*

ülfe des Schauspieldirectors.

= पार्श्वस्थ 1).

egleiter.

erangetreten.

nweh Kâraka 6,19.

leuritis Kâraka 1,20.

zur Seite —, daneben stehend,

zur Seite sitzend.

pe Sâj. zu ṚV. 7,83,1.

. auf unredliche Weise Geld er-

werbend. — 2) m. *a) *Gaukler.* — *b)* N. pr. eines buddh. Lehrers. Vgl. पार्श्व 2) *c*) α). — 3) n. *Seitenwege, unredliche Mittel* Viṣṇus. 58,11. Nârada 3, 49. Nach den Comm. *Dienstleistung;* vgl. jedoch पार्श्वक 2).

*पार्श्वेकादशी f. = पार्श्वपरिवर्तन.

*पार्श्वोदरप्रिय m. *Krebs.*

पार्श्वोपपीडम् Absol. *so dass man sich die Seiten hält* (beim Lachen) P. 3,4,49, Sch. Kâtyâs. 65,139.

*पार्श्व्य m. Du. *Himmel und Erde.* Vgl. अक्तः-पार्श्व्यँ.

पार्ष MBh. 7,800 fehlerhaft für पार्श्व.

पार्षकि m. Patron.

पार्षत 1) Adj. *von der bunten Gazelle stammend, aus dem Fell d. b. G. gemacht.* — 2) m. Patron. des Drupada und seines Sohnes Dhṛshṭadjumna. — 3) f. ई *a) *Boswellia thurifera.* — *b)* *= जीवनी. — *c)* Patron. der Draupadî. — *d)* *Bein. der Durgâ; richtig पार्वती.

पार्षद् wohl f. * *Versammlung;* Pl. *Gefolge* (eines Gottes).

पार्षद् 1) m. *a) Begleiter* (insbes. eines Gottes) MBh. 9,45,44. 13,19,17. 19. Suçr. 1,323,7. Pl. und ausnahmsweise auch Sg. *Gefolge.* — *b) Theilnehmer an einer Versammlung, Zuschauer* Prasannar. 2,2. — 2) n. *ein von einer grammatischen Schule anerkanntes Lehrbuch.* °टीका f., °परिशिष्ट n., °वृत्ति f. (Opp. Cat. 1) und °व्याख्या f. Titel von Werken. — 3) Titel eines Werkes über Ceremonial.

*पार्षदंश Adj. von पृषदंश.

*पार्षदक = पारिषदक.

पार्षदता f. *das Amt eines Begleiters, eines Dieners eines Gottes.*

पार्षदघ्न m. Patron. von पृषदघ्न.

पार्षदीय Adj. *dem von einer grammatischen Schule anerkannten Lehrbuche entsprechend.*

*पार्षद्य m. *Mitglied einer Versammlung, Beisitzer;* Pl. *das Gefolge eines Gottes* (insbes. Çiva's).

पार्षद्दाणौ m. Patron.

*पार्षिक 1) m. Metron. von 2). — 2) f. आ N. pr. einer Frau.

*पार्षिक्य n. Nom. abstr. von पर्षिक.

पार्ष्टिक Lâṭj. 8,11,6 und Comm. zu Tâṇḍja-Br. 10,12,1 fehlerhaft für पार्ष्णिक.

पार्ष्ठिय Adj. *in den Rippen befindlich.*

पार्ष्णिक Adj. *die Weise des* Pṛshṭhja (Shaḍaha) *habend.*

पार्ष्णि (*m.) f. 1) *Ferse.* Personificirt Pâr. Gṛhj. 2,17,15. Auch पार्ष्णी. — 2) *das äusserste Ende der Vorderachse, an welchem die Seitenpferde eines mit vier Pferden bespannten Wagens stehen.* वाम° (adj. Comp.) m. *das linke Seitenpferd* MBh. 3,198, 8. — 3) *die (der) vom Feinde bedrohte Ferse (Rücken).* पार्ष्णि ग्रह् *Jmd* (Gen.) *in den Rücken fallen.* — 4) **ein ausgelassenes Weib.* — 5) **eine best. Pflanze* = कुम्भी oder कुत्ती.

पार्ष्णितेमन् m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

पार्ष्णिग्रह Adj. *Jmd von hinten packend, — bedrohend.*

पार्ष्णिग्रहण n. *das einem Feinde in den Rücken Fallen.*

पार्ष्णियाह् Adj. *Jmd auf der Ferse nachfolgend, Jmd in den Rücken fallend;* m. *ein den Rücken bedrohender Feind* (auch von Planeten beim Planetenkampf).

पार्ष्णिघात m. *ein Schlag mit der Ferse.*

*पार्ष्णित्र n. *ein den Rücken deckendes Heer.*

पार्ष्णिप्रहार m. *ein Schlag mit der Ferse.*

पार्ष्णिवह् (stark °वाह्) oder °वाह् m. *Seitenpferd.*

पार्ष्णिसारथि m. Du. *die zwei Wagenlenker, welche die Seitenpferde lenken.*

*पार्ष्णीलि Adj. von पार्ष्णि.

पार्ष्णुवि (!) m. Patron.

पार्ष्ण्यभिघात m. *ein Schlag mit der Ferse.*

1. पाल 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Wächter, Hüter.* — *b) Hirt* Gaut. 12,20. 21. — *c) Hüter der Erde, Fürst, König.* — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Fürsten. — 2) f. ई *Hüterin.* — पाली s. auch u. पालि.

2. पाल m. n. *Almosentopf.*

1. पालक 1) m. *a) Wächter, Hüter.* — *b) Adoptivvater* Bṛhanm. — *c) Regent, Fürst, Beherrscher von.* — *d) Welthüter.* — *e) *Pferdeknecht.* — *f) Hüter,* so v. a. *Aufrechterhalter, Beobachter* (einer guten Sitte u. s. w.). — *g) eine best. Pflanze mit giftiger Knolle.* — *h) *Plumbago zeylanica* Râǵan. 6,44. — *i) *Pferd.* — *k)* N. pr. verschiedener Fürsten. — 2) f. °लिका f. zu 1) *a*). — Vgl. auch पालिका.

2. *पालक n. *Almosentopf* Gal.

पालकविराज m. N. pr. eines *Dichters.*

*पालकाप्या f. N. pr. der Mutter Pâlakâpja's.

*पालकाप्य 1) *m. N. pr. eines Autors. — 2) n. Titel seines Werkes.

पालकाव्य n. Titel eines Werkes Kumârasv. zu Pratâpar. 340,5. Richtig °काप्य.

पालक्क N. pr. eines Landes.

पालक्या f. *Beta bengalensis* Râǵan. 7,131. Kâraka 1,27.

*पालघ्र m. *Pilz.*

*पालङ्क 1) m. *a) Boswellia thurifera. — b) ein best. Vogel.* — 2) m. f. (ई) *Beta bengalensis.* — 3) f. ई *Olibanum.*

पालङ्किका f. *Beta bengalensis* Bhâvapr. 4,86.

पालङ्क्य n. (f. आ) 1) *Olibanum.* — 2) *Beta bengalensis.*

*पालङ्क्रिन् m. Pl. *eine best. Schule.*

*पालद् Adj. von पलद्.

पालन 1) Adj. (f. ई) *hütend, pflegend.* माता पालनी so v. a. *Pflegemutter.* — 2) n. *a) das Hüten, Bewachen, Schützen, Bewahren* (von Personen und Sachen). — *b) das Aufrechterhalten, Beobachten, Halten.* — *c) die Milch einer Kuh, die vor Kurzem gekalbt hat.*

पालनीय Adj. 1) *zu hüten, zu schützen, zu pflegen, zu bewahren.* — 2) *aufrechtzuhalten, zu respectiren.*

पालय्, पालँयति (AV.), पालयते (episch; Gaut. 11,31 ist vielleicht पालयत: zu lesen) 1) *bewachen, bewahren, schützen, schirmen, hüten.* — 2) *hüten,* so v. a. *beherrschen, herrschen über.* — 3) *behüten,* so v. a. *bevormunden.* — 4) *aufrecht erhalten, beobachten, halten* (ein Versprechen u. s. w.). — 5) पालित am Ende eines Comp. auch so v. a. *gesegnet mit.* — Mit अति *zubringen, verbringen.* — Mit अनु 1) *bewachen, bewahren, schützen, schirmen, hüten, in Verwahr halten.* — 2) *hüten,* so v. a. *herrschen, regieren.* — 3) *hüten,* so v. a. *bevormunden* Râgat. 6,188. — 4) *aufrecht erhalten, beobachten, halten* (ein Versprechen u. s. w.), *halten an* Gaut. — 5) *zubringen, verbringen.* — Mit समनु *beobachten, halten* (ein Versprechen u. s. w.). — Mit अभि *behüten, Jmd Beistand leisten.* — Mit समभि *beschützen,* so v. a. *herrschen über.* — Mit नि dass. — Mit परि 1) *bewachen, bewahren, schützen, schirmen, hüten,* — *vor* (Abl.). — 2) *hüten,* so v. a. *beherrschen, herrschen über.* — 3) *erhalten* (das Leben), *ernähren* Pañkat. 228,21. — 4) *hegen und pflegen, in Ehren halten, ehren* Spr. 4927, v. l. — 5) *aufrecht erhalten, beobachten, halten* (ein Versprechen u. s. w.) 45,32. — 6) *erwarten, abwarten.* — Mit संपरि in °पालन. — Mit प्र *hüten, schützen, schirmen.* — Mit प्रति 1) dass. — 2) *ehren.* — 3) *aufrecht erhalten, beobachten, halten an.* — 4) *warten, warten auf, erwarten.* — Mit संप्रति *erwarten.* — Mit सम् 1) *schirmen, hüten.* — 2) *halten* (ein Versprechen). — 3) *über Etwas hinwegkommen, glücklich überwinden* MBh. 4,71,32.

पालयितर् Nom. sg. *Wächter, Schützer, Schirmer, Hüter;* mit Gen., Acc. oder am Ende eines Comp.

पालल Adj. *aus zerriebenen Sesamkörnern gemacht.*

*पालवणिज् m. fehlerhaft für पानवणिज्.

पालवी f. *eine Art Geschirr.* Nach Nilak. = कपर्दनिर्मितपात्र.

पालकारि m. N. pr. eines Mannes.

पालागलँ 1) m. *Läufer, Bote;* nach Andern *ein lügnerischer Bote.* — 2) f. ई *die vierte Gemahlin eines Fürsten.*

पालाल Adj. Râgat. 8,2496 wohl fehlerhaft für पाल्वल.

पालाश 1) Adj. (f. ई) *a) von der Butea frondosa kommend, aus dem Holze dieses Baumes gemacht.* — 2) m. *Butea frondosa.* Personificirt MBh. 2,8, 32 (hier metrisch für पलाश).

*पालाशक Adj. von पलाश.

*पालाशखण्ड und *पालाशषण्ड m. Bein. von Magadha.

पालाशि m. Patron. von पलाश.

1. पालि m. wohl = पाल *Beschützer* in गो° und प्रजा°.

2. पालि f. 1) *Ohrläppchen,* überh. *das äussere Ohr.* Auch पाली. — 2) *Rand, Kante, Seite* Harshak. 100,24. Auch पाली und so auch am Ende eines adj. Comp. f. — 3) *Reihe.* Auch पाली. — 4) *Damm.* Auch पाली Vikramâñkak. 9,125. — 5) *Kochtopf.* इह विप्रस्य पालिर्लगति वा न वा *kommt hier eines Brahmanen Kochtopf zum Hängen oder nicht?* so v. a. *bekommt er hier Etwas zu essen?* Hem. Par. 8,282. Auch *पाली. — 6) *ein best. Hohlmaass.* — 7) *eine zugemessene Portion.* — 8) *Schooss.* — 9) *Zeichen.* — 10) *Laus.* Auch *पाली. — 11) *ein Weib mit einem Barte.* Auch *पाली. — 12) *= प्रशंसा. पाली am Ende eines Comp. als *Ausdruck des Lobes.* — 13) *= प्रभेद. — 14) पाली *ein länglicher Teich* Varâh. Bṛh. S. 54,118. — पाली s. auch u. 1. पाल.

पालिंक्रि m. *eine best. Schlange.*

1. पालिका f. s. u. 1. पालक.

2. पालिका f. 1) **Ohrläppchen.* — 2) **Rand, Kante.* — 3) *Kochtopf* Hemâdri 1,655,21. — 4) **Käse-* oder *Buttermesser.*

पालिज्वर (so zu lesen nach Weber) m. *eine Art Fieber* Govardh. 101.

पालित 1) Adj. Partic. von पालय्. — 2) m. *a) *Trophis aspera. — b)* N. pr. eines Fürsten. पलित v. l. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

पालित्य 1) n. *Altersgrauheit.* — 2) *Adj.

पालिन् 1) Adj. *schützend, schirmend, hütend.* — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *Beherrscher, Fürst.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Pṛthu. — 3) *f. °नी *Ficus heterophylla* Râgan. 8,56.

पालिन्द् 1) *m. *a) Olibanum* Râgan. 12,120. — *b) Jasminum pubescens.* — 2) f. ई *a) Ichnocarpus frutescens.* — *b) *= पालिन्धी.

पालिन्दि (metrisch) f. = पालिन्द् 2) *a*).

*पालिन्धी f. *eine Ipomoea mit dunklen Blüthen.*

पालिभद्र m. *Dammbruch* Râgat. 8,2901.

पालिशायन m. Patron.

पाली s. u. 1. पाल und पालि.

पालीवत m. *ein best. Baum,* wohl = पारेवत.

पालीव्रत n. *eine best. Begehung.*

*पालेय Adj. von 1. पाल.

पालेवत m. wohl = पालीवत.

पालोकृय (!) m. Patron.

पाल्य Adj. 1) *zu schützen, zu schirmen, zu hüten.* — 2) *unter Jmds* (Gen.) *Schutz, Vormundschaft stehend.* — 3) *aufrecht zu erhalten, zu beobachten, zu halten.*

पाल्यामय m. *eine Krankheit des äussern Ohres.*

*पाल्लक Adj. von पल्ली.

*पाल्लवा f. *ein Spiel mit jungen Schossen.*

पाल्लविक Adj. *abschweifend* Karaka 1,30.

पाल्वल Adj. (f. ई) *aus einem Teich, Pfuhl kommend, dort lebend* Bhâvapr. 2,36.

*पाल्वलतीर Adj. von पल्वल + तीर.

पाव m. *ein best. Blaseinstrument* S. S. S. 177. — पावा s. bes.

पावकँ 1) Adj. (f. ई) *rein, klar, hell, hellglänzend;* nach den Commentaren gewöhnlich *reinigend, läuternd.* Wurde von den vedischen Dichtern पवाक gesprochen. — 2) m. *a) ein best.* Agni Gṛhjâs. 1,2. 6, — *b) Feuer* überh., *der Gott des Feuers.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c)* Bez. *der Zahl drei.* — *d)* Pl. *eine Art* Ṛshi. — *e) *Premna spinosa.* — *f) *Plumbago zeylanica* oder *eine andere Species* Râgan. 6,47. — *g) *Semecarpus Anacardium.* — *h) *Carthamus tinctoria.* — *i) *Embelia Ribes.* — 2) f. पाविका *ein best. Blaseinstrument* S. S. S. 177. — 3) *f. ई Agni's *Gattin.*

पावकवत्स् Adj. 1) Bein. eines Agni. — 2) *das Wort* पावक *enthaltend.*

पावकँवर्चस् Adj. *hell glänzend.*

पावकँवर्ण Adj. *von reinem, hellen Ansehen* Gaut. 26,12.

पावकशोचि (nur Voc. °चे) und पावकँशोचिस् Adj. *hell leuchtend.*

पावकसुत m. Patron. Sudarçana's MBh. 13, 2,59.

पावकात्मज m. Patron. Skanda's.

*पावकारुणि m. *Premna spinosa.*

पावकार्चिस् f. *Feuerstrahl* 44,28.

पावकि m. Patron. 1) Skanda's. — 2) Sudarçana's. — 3) Vishṇu's.

पावकीय Adj. *vom Gott des Feuers herrührend* Bâlar. 188,7.

पावकेश्वर n. N. pr. eines Tirtha.

1.°पावन् Adj. *trinkend.*

2.°पावन् Adj. *schützend.*

पावन 1) Adj. (f. ई) *reinigend, entsündigend, heiligend; rein, heilig.* — 2) m. *a) ein best. Feuer.* — *b)* **Feuer* überh. — *c)* **Olibanum.* — *d)* **eine gelb blühende Verbesina* Râǵan. 4,141. — *e)* **ein* Siddha. — *f)* *Bein. Vjâsa's. — *g)* N. pr. α) eines der Viçve Devâs. — β) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 3) f. ई *a)* **Terminalia Chebula.* — *b)* **Basilienkraut* Râǵan. 10,152. — *c)* **Kuh* Râǵan. 19,27. — *d)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) das Reinigen, Läutern, Heiligen.* — *b) Reinigungs —, Läuterungsmittel.* — *c)* **Busse.* — *d)* **Wasser.* — *e)* **Kuhmist.* — *f)* **der zu Rosenkränzen verwandte Same von Elaeocarpus Ganitrus* Râǵan. 11,189. — *g)* **Sectenzeichen.* — *h)* *= अध्यास.

पावनत्व n. *die Eigenschaft des Reinigens, Läuterns.*

*पावनधनि m. *Muschel* Râǵan. 13,124.

पावमानँ 1) Adj. *auf den sich läuternden, durch die Seihe rinnenden* Soma-*Saft* oder *auf* Agni pavamâna *bezüglich.* — 2) m. Pl. *die Verfasser der* Pâvamâni-*Verse* Çâṅkh. Gṛhj. 4,10. — 3) f. ई Sg. (ausnahmsweise) und Pl. Bez. *bestimmter Lieder* (insbes. in ṚV. 9) Mân. Gṛhj. 2,14. Auch पावमान. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

पावर *ein best. Würfel,* = द्वापर.

*पावष्टुरिकेय m. Patron. von पवष्टुरिक.

पावा und °पुरी f. N. pr. einer Stadt.

पावित्र n. *ein best. Metrum.* Richtig पवित्र.

*पावित्रायण m. Patron. von पवित्र.

पावित्र्य n. *Reinheit, Lauterkeit* Ind. St. 15,363.

पाविनी Adj. f. MBh. 3,10548 fehlerhaft für पावनी.

*पाविन्द्रायन m. Metron. von पविन्द्रा gaṇa अश्वादि in der Kâç.

पौवीरव Adj. (f. ई) *vom Blitzgeschoss stammend, dazu gehörig, darauf bezüglich; f. des Blitzes Tochter,* so v. a. *Donnerstimme.*

पाव्य Adj. *zu reinigen* Bhaṭṭ.

पाश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schlinge, Fessel* (auch in übertr. Bed.), *Strick.* Einmal n., aber verdächtig. — 2) bei den Ǵaina *Alles was die Seele fesselt, die Aussenwelt, die Natur.* Auch °जाल n. Nom. abstr. पाशत्व n. — 3) *Sahl* oder *Leiste am Anfange eines Gewebes.* — 4) *Würfel* Nilak. zu MBh. 8,74,15. °क्रीडा Ind. St. 15,360. — 5) in der Astrol. *eine best. Constellation.* — 6) am Ende eines Comp. *a)* als *Ausdruck des Tadels.* भिषक्पाश *ein Pfuscher von Arzt* Spr. 7622. — *b)* als *Ausdruck des Lobes.* कर्ण° Kâd. 202,12. 211,13. — *c)* nach Wörtern, die Haupthaar bedeuten, so v. a. *Schopf, Menge.* — पाशी s. bes.

पाशक 1) m. *a)* = पाश 1). — *b) Würfel* Hem. Par. 8,355. — 2) f. °शिका *ein Riemen am Pfluge.*

पाशककेवली f. Titel eines Werkes. Vgl. पाशकावलि und पाशकेवली.

पाशकण्ठ Adj. *mit einer Schlinge am Halse* 127,18.

पाशकपालिन् Adj. *mit einer Schlinge und einem Schädel versehen* Hemâdri 2,*a*,95,9.

पाशकावलि f. (Cat. Willmot 232) und पाशकेवली f. (Cat. Gujar. 4,158) Titel eines Werkes. Vgl. पाशककेवली.

पाशग्रास m. N. pr. eines Mannes.

पाशग्रुम्न m. N. pr. eines Mannes.

पाशधर m. Bein. Varuṇa's.

पाशन MBh. 7,5923 fehlerhaft für लासन, 9141 für पांसन.

पाशपाणि Adj. 1) *eine Schlinge in der Hand haltend.* — 2) m. Bein. Varuṇa's.

पाशबन्ध m. *Schlinge, Netz.*

पाशबन्धक m. *Vogelfänger.*

1. पाशबन्धन n. *Schlinge, Fessel* Agni-P. 27,19.

2. पाशबन्धन Adj. *in einer Schlinge hängend.*

पाशभृत् 1) Adj. *eine Schlinge haltend.* — 2) m. Bein. Varuṇa's.

पाशय्, °यति *binden.* पाशित *gebunden, gefesselt* Agni-P. 27,19. — Mit अव, °पाशित *umwunden, umschlungen* R. 7,6,59. — Mit वि *losbinden, lösen* (Bande).

पाशरज्जु f. *Fessel, Strick.*

पाशव 1) Adj. *vom Vieh kommend, dem Vieh eigen, pecuinus.* — 2) *n. *Viehheerde.*

पाशवत् Adj. *mit einer Schlinge versehen.*

*पाशवपालन n. *Futter für's Vieh.*

पाशहस्त 1) Adj. *eine Schlinge in der Hand haltend* 103,31. — 2) m. Bein. Jama's.

पाशान्त *das hintere Ende eines Gewandes* Râh. Br. S. 71,1.

पाशाभिधाना f. *der zwölfte Tag einer Mondhälfte* Hemâdri 1,70,1. 5.

पाशिक m. 1) *der Thiere mit Schlingen fängt, Vogelfänger* u. s. w. — 2) N. pr. eines Mannes

पाशिका s. u. पाशक.

पाशिन् 1) Adj. *mit Stricken —, mit einer Schlinge versehen* 104,9. — 2) m. *a) Vogelfänger* u. s. w. Âpast. — *b)* Bein. Varuṇa's. — *c)* pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*पाशिल Adj. von पाश.

पाशिवाट m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पाशी f. *Stein.* v. l. पासी.

पाशुक 1) Adj. (f. ई) *auf das Vieh (Opferth bezüglich, dazu gehörig* Mân. Çr. 1,8,1. 2,2,4. 5,2,4. — 2) n. so v. a. पाशुकं कर्म Kâtj. Çr 11,20.

पाशुपत 1) Adj. (f. ई) *von* Çiva-Paçupati *k mend, ihm gehörig, ihn betreffend, ihm geweiht* 2) m. *a) ein Verehrer des* Çiva-Paçupati. – **Agati grandiflora.* — *c) Getonia floribunda* ǵan. 10,116; vgl. 5,123. — 3) n. *die Lehre* Pâçupata 2) *a).* — 4) N. pr. einer dem Çi Paçupati geweihten Oertlichkeit.

पाशुपतब्रह्मोपनिषद् f. Titel einer Upanis Opp. Cat. 1,8085.

पाशुपतव्रतिन् m. *ein Verehrer des* Çiva-P çupati.

पाशुपतोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

पाशुपाल्य n. *das Hüten des Viehes, Viehz* Kâraka 1,11.

पाशुबन्धक Adj. (f. °न्धिका) *zur Schlacht des Opferthieres gehörig.*

पाशुबन्धिक Adj. (f. ई) dass. Mân. Çr. 2,2,5. Gṛhj. 2,4. Comm. zu Âpast. Çr. 7,3,10.

पाश्चात्त्य oder पाश्चात्य Adj. 1) *der hint* °भाग m. bei einer Nadel so v. a. *das Oehr* 163 — 2) *westlich.* — 3) *der letzte.* °रात्री *gegen Ende der Nacht.*

पाश्चात्यनिर्णयामृत n. Titel eines Werkes.

*पाश्चात्याकरसंभव n. *eine Art Salz.*

*पाश्या f. *eine Mehrzahl von Schlingen, Netz*

पाषक m. *eine Art Fussschmuck.*

पाषण्ड 1) Adj. (f. ई) *ketzerisch.* — 2) m. *Ket* — 3) m. n. *Irrlehre, Ketzerei.*

*पाषण्डक m. *Ketzer.*

पाषण्डखण्डन n. Titel eines Werkes.

पाषण्डता f. *Ketzerthum.*

दलन n. Titel eines Werkes.

मुखचपेटिका f., °मुखमर्दन n. und पाष-
टिका f. Titel von Werken.

ड्क und पाषणिडन् m. *Ketzer.*

ड (Conj.) n. *Ketzerthum* Jâḱ. 3,6 (viel-
lesen °एऽमाश्रिताः).

1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Stein. — b)*
erk in Gestalt von grossen Kieselsteinen.
ई *ein als Gewicht dienendes Steinchen.*
गर्भ m. *harte Anschwellung am Kinn-*
nk.
चतुर्दशी f. *der 14te Tag in der lichten*
Mârgaçîrsha.
दारक und *°दारण m. *der Hammer ei-*
auers.
भेद (Râǵan. 5,37. Ḱaraka 1,4), °क, *°भे-
°भेदिन् m. *Plectranthus scutellarioides.*
n. Rasar. 478. °भेदन nach Mat. med.
im imbricatum, °भेदिन् nach ders. *Co-*
inicus.
मय Adj. (f. ई) *steinern.*
यन्त्रकरस m. *ein best. medic. Präparat*
7.
शिला f. *Steinplatte* Ind. St. 15,346.
संधि m. *Kluft in einem Felsen.*
; und °णिडन् m. v. l. für पाषणेड und
etzer.
= शिला oder शक्ति Sâj. zu ṚV. 1,56,6.
n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.
पार्ष्णिय n. 1) Pl. *Gestein, Steinbollwerk.*
die beiden Soma-*Steine.* Gen. पार्ष्ण्यास्,
ण्यास्.
*m. v. l. für पास. — 2) f. ई v. l. für

पास्त्य Adj. *zu Haus und Hof gehö-*
t. Hauswesen.
का f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. Vgl.
ad पाकिडा.
m. *der indische Maulbeerbaum.*
f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55. Vgl.
I und पक्काडी.
ellen s. पी.
ति (गतौ).
'erbindung mit Verben = अपि.
ad पिंष् s. पिंश् und पिष्.
पिंसति und पिंसयति (भाषार्थ oder भा-

m. *der indische Kuckuck* Râǵan. 19,109.
das Weibchen dieses Vogels.
या f. *die grosse* Gambû Râǵan. 11,26.

*पिकबन्धु m. *der Mangobaum.*
*पिकबान्धव m. *Frühling.*
*पिकभक्ता f. = भूमिजम्बू Râǵan. 11,30.
*पिकराग und पिकवल्लभ m. *der Mangobaum* Râǵan. 11,11.
पिकस्वरा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.
*पिकाक्त n. = रोचनी.
*पिकाङ्ग m. *ein best. Vogel.*
*पिकानन्द् m. *Frühling* Râǵan. 21,64.
*पिकेक्षणा f. *Asteracantha longifolia* Râǵan. 4, 196.
पिङ्क 1) *m. *ein zwanzigjähriger* oder *ein junger Elephant* überh. — 2) f. आ *eine Zahl von 15 Perlen, wenn sie ein* Dharaṇa *wiegen,* Varâh. Bṛh. S. 81,17.
पिङ्ग 1) Adj. (f. आ) *röthlich braun.* — 2) m. *a) *Büffel. — b) *Maus. — c)* N. pr. α) oxyt. vielleicht eines göttlichen Wesens. — β) *eines Wesens im Gefolge des Sonnengottes. — γ) eines Mannes. — 2) f. पिङ्गा *a) Bogensehne* nach Sâj. Vgl. पिङ्गलज्य MBh. 7,145,94. — *b) *Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,58. — *c) *der Stengel der Ferula Asa foetida. — d) *Tabaschir* Râǵan. 6,188. — *e) *Gelbwurz. — f)* N. pr. einer Frau. पिङ्गाया आश्रमः MBh. 13,25,55. — 3) *n. *Auripigment* Râǵan. 13,67.
*पिङ्गकपिशा f. *eine Art Schabe.*
*पिङ्गचक्षुस् m. *Krebs.*
*पिङ्गजट m. Bein. Çiva's.
पिङ्गतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.
पिङ्गदत्त m. N. pr. eines Mannes.
*पिङ्गदृश् (Gal.) und पिङ्गदृक् m. Bein. Çiva's.
*पिङ्गमूल m. *Möhre* Râǵan. 7,24.
पिङ्गल 1) Adj. (f. आ und *ई) *a) röthlich braun, — gelb* (Gold) Vikramâṅkaḱ. 17,12. Auch als Bez. *der 10ten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — *b) röthlich braune Augen habend.* — 2) m. *a) *Feuer. — b) *Affe. — c) *Ichneumon. — d) *eine kleine Eulenart* Râǵan. 19,123. — *e) *eine kleine Eidechsenart. — f) eine Schlangenart. — g) *ein best. vegetabilisches Gift. — h) *bei den Ǵaina *ein best. Schatz. — i) das 51ste (25ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus. — k)* Bein. Çiva's oder eines verwandten Dämons Gaut. — *l)* N. pr. α) eines Trabanten des Sonnengottes. — β) eines Rudra VP.² 2,25. — γ) eines Jaksha. — δ) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — ε) eines Dânava. — ζ) eines Schlangendämons, dem das Ḱhandas zugeschrieben wird. — η) verschiedener Männer. — 3) Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. पिङ्गला *a) eine Blutegelart* 217,12. 14. — *b) eine Eulenart. — c) *Dalbergia Sissoo. — d) *= कर्णिका. — e) *eine Art Glockengut* Râǵan. 13,29. — *f) eine best. Arterie. — g) *Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,58. — *h) *Bein. der Lakshmî* Gal. — *i)* N. pr. α) einer später fromm gewordenen Buhldirne. — β) *des Weibchens des Weltelephanten Vâmana. — 4) n. *a) eine röthlich braune Masse. — b) *Glockengut. — c) *Auripigment.*
पिङ्गलक 1) Adj. (f. °लिका) *röthlich braun.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Jaksha. — *b) *eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen. — c)* eines Löwen. — 3) f. °लिका *a) eine Eulenart. — b) *eine Kranichart. — c) eine Bienenart. — d)* N. pr. einer Frau.
पिङ्गलकाण्व m. N. pr. eines Lehres.
पिङ्गलगान्धार m. N. pr. eines Vidjâdhara.
पिङ्गलच्छन्दस् n. (Opp. Cat. 1) und °छन्दोग्रन्थ m. Titel von Piṅgala's *Metrik.*
पिङ्गलत्व n. *die rothbraune Farbe.*
पिङ्गलनागसूत्र n. (Opp. Cat. 1), पिङ्गलप्रकाश m., पिङ्गलप्रणवोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) und पिङ्गलप्रदीप m. Titel von Werken.
*पिङ्गललोक n. *eine Art Glockengut* Râǵan. 13,28.
पिङ्गलवृत्ति f., पिङ्गलसारविकाशिनी f. und पिङ्गलसूत्र n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.
पिङ्गलाक्ष Adj. *röthlich braune Augen habend* Citat im Comm. zu TS. Prât.
पिङ्गलातन्त्र n., पिङ्गलामत n., पिङ्गलामृत n. und पिङ्गलार्थ (पिङ्गलार्ण! Opp. Cat. 1) und °प्रदीप m. (Bühler, Rep. No. 267) Titel von Werken.
पिङ्गलित Adj. (f. आ) *röthlich braun geworden.*
पिङ्गलिन् Adj. *röthlich braun* in एकाक्षि° (Nachtr. 3).
पिङ्गलिमन् m. *die röthlich braune Farbe* Mâlatîm. 1,15. Kâd. 198,5.
पिङ्गलेश्वर 1) n. Name eines Liṅga. — 2) f. ई *eine Form der* Dâkshâjaṇî.
पिङ्गलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.
पिङ्गलोचन Adj. *röthlich braune Augen habend.*
*पिङ्गवर्णावती f. *Gelbwurz* Râǵan. 6,199.
*पिङ्गसार m. *Auripigment* Râǵan. 13,67.
*पिङ्गस्फटिक m. *eine Art Edelstein* Râǵan. 13, 189.
पिङ्गाक्ष 1) Adj. (f. ई) *röthlich braune Augen habend.* — 2) m. *a) Affe. — b)* Bein. α) Agni's 81,5. — β) *Çiva's. — c)* N. pr. α) eines Rakshas. — β) eines Daitja. — γ) eines Wilden. — δ) eines

Vogels, eines der 4 Söhne des Droṇa. — 3) f. ई N. pr. *a*) einer Familiengottheit. — *b*) einer Jogini Hemâdri 2,*a*,93,15. 17. — *c*) einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*पिङ्गाश 1) m. *a*) *das Haupt einer Ansiedelung wilder Stämme.* — *b*) *ein best. Fisch, Pimelodius Pangasius.* — 2) f. ई = नालिका oder नीलिका. — 3) n. *ächtes, reines Gold.*

*पिङ्गास्य m. = पिङ्गाश 1) *b*).

पिङ्गेक्षण 1) Adj. *röthlich braune Augen habend.* — 2) *m. Bein. Çiva's.

पिङ्गेश m. Bein. Çiva's.

पिङ्गेश्वर m. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Pârvatî.

*पिचण्ड 1) m. n. *Bauch.* — 2) m. *ein best. Theil beim Vieh.*

*पिचण्डक 1) Adj. von पिचण्ड. — 2) f. °ण्डिका *Wade.*

*पिचण्डिक, *पिचण्डिन् und पिचण्डिल Adj. *dickbäuchig.*

*पिचव्य m. *die Baumwollenstaude.*

*पिचिण्ड m. 1) *Bauch.* — 2) *ein best. Theil beim Vieh.*

*पिचिण्डवत् Adj. *dickbäuchig.*

*पिचिण्डिका f. *Wade.*

*पिचिण्डिल Adj. *dickbäuchig.*

*पिचिल (l) m. *Elephant* Gal.

पिचु m. 1) *Baumwolle, Watte* Karaka 4,8. — 2) *Vangueria spinosa.* — 3) **eine best. Getraideart.* — 4) *ein best. Maass.* — 5) **eine Art Aussatz.* — 6) *Bein. Bhairava's. — 7) *N. pr. eines Asura.

पिचुक m. *Vangueria spinosa.*

*पिचुकीय Adj. von पिचुक.

*पिचुतूल n. *Baumwolle, Watte.*

पिचुत्कार m. *der Laut* पिचुत् Lalit. 383,3.

पिचुमन्द und °मर्द m. *Azadirachta indica* Râgân. 9,7. 20,78. Bhâvapr. 1,204. 3,92.

पिचुल m. 1) *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Tamarix indica* und *Barringtonia acutangula.* — 2) **Baumwolle, Watte.* — 3) **Seerabe.*

पिचुवक्त्रा f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*, 99,17. 100,1.

पिच्च्, *पिच्चति (कुट्टने). पिच्चित *breitgedrückt, gequetscht.* Vgl. पिच्कन.

*पिच्चट 1) Adj. *breitgedrückt, gequetscht.* — 2) m. *eine best. Augenkrankheit.* — 3) n. *a*) *eine breitgedrückte Masse, Kuchen* in *तिल°. — *b*) *Zinn* Râgân. 13,21. — *c*) *Blei.*

पिच्चा f. *eine Zahl von 16 Perlen, die ein Dharaṇa wiegen,* Varâh. Bṛh. S. 81,17.

पिच्चिट und °क m. *ein best. giftiges Insect.*

पिच्छ 1) n. *a*) *Schwanzfeder,* insbes. *beim Pfau.* Pl. *das Gefieder eines Pfeils.* Nach den Lexicographen m. n. *Schwanz* überh. — *b*) **Flügel.* — *c*) **Scheitelhaar,* = चूडा. — 2) f. आ *a*) *Schleim von Reis und andern Fruchtkörnern* Karaka 3,8. — *b*) *schleimiger Auswurf* Karaka 1,14. 18. — *c*) **das Gummi von Bombax heptaphyllum.* — *d*) **der Speichel der Schlangen.* — *e*) *Klumpen, Masse, Menge.* — *f*) *Wade.* — *g*) **Scheide* (कोश). — *h*) **Betelnuss.* — *i*) **Reiher.* — *k*) **eine best. Krankheit der Füsse bei den Pferden.* — *l*) **Dalbergia Sissoo,* *= मोचा und *पिच्छल. — *m*) **Harnisch.*

पिच्छक 1) m. *Schwanzfeder.* — 2) f. पिच्छिका *die zu einem Büschel zusammengebundenen Schwanzfedern eines Pfaues bei Gauklern.*

पिच्छन n. *das Breitquetschen* Karaka 1,18. Wohl पिच्चन zu lesen.

*पिच्छबाण m. *Falke* Râgân. 19,86.

पिच्छल 1) Adj. *schleimig, schlüpfrig, schmierig* Kâd. 136,23. v. l. पिच्छिल. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 3) f. आ *a*) **Dalbergia Sissoo.* — *b*) **Bombax heptaphyllum.* — *c*) **Basella lucida* oder *rubra.* — *d*) N. pr. eines Flusses. पिच्छिला v. l.

पिच्छलतिका f. *Schwanzfeder* Bâlar. 75,17.

*पिच्छलदला f. *Zizyphus Jujuba.*

*पिच्छलाङ्ग m. *Pimelodus Gagora* (गर्गर) Gal.

पिच्छास्राव m. *Schleimauswurf* Karaka 6,9.

*पिच्छिकिका (l) f. *Dalbergia Sissoo.*

पिच्छिल 1) Adj. (f. आ) *schleimig, schlüpfrig, schmierig.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *m. *a*) *Cordia latifolia* Râgân. 11,205. — *b*) *Tamarix indica.* — 3) f. आ *a*) **Dalbergia Sissoo.* — *b*) **Bombax heptaphyllum* Râgân. 8,8. — *c*) **Basella lucida* oder *rubra.* — *d*) **Linum usitatissimum* Râgân. 16,74. — *e*) **Asteracantha longifolia.* — *f*) **Boerhavia procumbens.* — *g*) **eine best. Grasart* Râgân. 8, 150. — *h*) *= कट्वी. — *i*) N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,29. पिच्छला v. l. — Nach Hâr. ist पिच्छिला = स्फोटिकावात्यारामावाताखुपांसवः.

*पिच्छिलक m. *Grewia elastica* Râgân. 9,114.

*पिच्छिलच्छदा f. *Portulaca quadrifida* Râgân. 7,135.

*पिच्छिलत्वच् m. 1) *Grewia elastica.* — 2) *Orangenbaum.*

*पिच्छिलबीज n. *die Frucht der Dillenia indica* Râgân. 11,97.

*पिच्छिलसार m. *das Gummi von Bombax heptaphyllum* Râgân. 8,12.

पिच्छिली Adv. mit कर् *schlüpfrig machen* Kâd. 253,18.

पिच्छोरा und पिच्छोला (Âpast. Çr. 21,19) f. *Pfeife, Flöte.*

*पिछ्, पिच्छयति (कुटने).

पिञ्जवन m. N. pr. eines Mannes.

*पिञ्जूल m. desgl.

पिञ्जूदेव m. desgl.

*पिञ्ज n. *Flügel.*

पिञ्ज 1) Adj. *a*) **verwirrt.* — *b*) *voll von;* vgl. परि°. — 2) *m. *a*) *der Mond.* — *b*) *eine Art Kampfer* Râgân. 12,62. — 3) *f. आ *a*) *das Wehethun, Verletzen.* — *b*) *Gelbwurz.* — *c*) *Baumwolle.* — *d*) *ein best. der Weinpalme gleichender Baum.* — *e*) *Gerte, Ruthe.* — 4) f. ई in तिलपिञ्जी. — 5) *n. *Kraft, Macht.*

*पिञ्जट m. *Unreinigkeit des Auges.*

*पिञ्जन n. *ein bogenförmiges Werkzeug zum Auseinanderzupfen der Baumwolle.*

पिञ्जर 1) Adj. (f. आ) *röthlich gelb, goldfarben, fahl* (von den Haaren im Alter). — 2) m. *a*) **ein goldfarbenes Pferd.* — *b*) N. pr. eines Berges. — 3) n. *a*) **Gold.* — *b*) **Auripigment.* — *c*) **die Blüthe von Mesua Roxburghii* Râgân. 6,179. — *d*) *Käfig;* richtig पञ्जर. — *e*) **Skelet;* richtig पञ्जर.

पिञ्जरक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *n. *Auripigment* Râgân. 13,66.

पिञ्जरता f. *die Goldfarbe.*

पिञ्जरत्व n. dass. (Karaka 1,5. Kâd. 58,8) und *Fahlheit* (der Haare im Alter).

पिञ्जरय्, °यति *röthlich gelb färben* 292,12 (im Prâkrit). पिञ्जरित *r. g. gefärbt* Kâd. 14,18. Ind. St. 15,293. 363.

पिञ्जरिक n. *ein best. musikalisches Instrument.*

पिञ्जरिमन् m. *die röthlich gelbe Farbe* Kâd. 198,2.

पिञ्जरी Adv. mit कर् *röthlich gelb färben* Kâd. 64,1. 79,17.

पिञ्जल 1) *Adj. *überaus verwirrt.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) f. ई *Büschel von Halmen, Gras* u.s.w. Gobh. 2,7,5. 9,4. Hemâdri 1,107,1 (= Comm. zu Gobh. 2,7,5). Vgl. पिञ्जुल. — 4) *n. *a*) dass. — *b*) *Curcuma Zerumbet.* — *c*) *Auripigment.*

पिञ्जलक in उत्पिञ्जलक (Nachtr. 3).

*पिञ्जान n. *Gold* Râgân. 13,9.

*पिञ्जिका f. *Spinnrocken.*

पिञ्जुल (in दर्भपिञ्जुली) m., पिञ्जूल n. und °ली f.

Büschel von Halmen, Gras u. s. w. Vgl. पिञ्जल 3) und 4) *a*).

*पिञ्जूलक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*पिञ्जूष 1) m. *Ohrenschmalz.* — 2) m. n. *Ohr* Gal.

*पिञ्जेट n. *Unreinigkeit des Auges.*

*पिञ्जोला f. *das Rauschen der Blätter.*

पिट्, पेटति (शब्दसंघातयोः).

पिट 1) (*m. n.) *Korb.* — 2) *n. *Dach.*

पिटक 1) m. f. (आ) n. *a) Korb.* Am Ende eines adj. Comp. f. पिटिका (!) Mân. Gṛhj. 2,6. — *b) Beule* Kâraka 1,17 (पिठक gedr.). *f. *n. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *ein best. Schmuck an* Indra's *Banner.*

*पिटक्या f. *eine Menge von Körben.*

*पिटङ्काकी f. *die Koloquinthengurke.*

*पिटङ्काश m. *Silurus Pabda.*

*पिटङ्कोकी f. *die Koloquinthengurke.*

पिट्, °यति *feststampfen.* *पिटित *platt gedrückt.*

*पिठ्, पेठति (हिंसासंक्लेशयोः).

पिठक fehlerhaft für पिटक 1) *b*).

पिठन n. vielleicht *Unterweisung.*

पिठर 1) (*m.) f. (ई) und n. *Topf, Kochtopf.* — 2) m. *a) ein topfähnlicher Aufsatz auf einem Gebäude.* — *b) ein best.* Agni. — *c)* N. pr. eines Dânava. — 3) f. ई *Ziegel* Bhâvapr. 2,100. — 4) *n. *a) Butterstössel.* — *b) die Wurzel von Cyperus rotundus.*

पिठरक m. 1) *Topf, Kochtopf.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

पिठरपाक m. *die Verbindung von Ursache und Wirkung vermittelst Hitze.*

पिठीनस् m. N. pr. eines Mannes.

*पिडक m. und °का f. *Knoten, Beule, Blatter, Bläschen, papula, pustula.*

पिडकावत्त् und पिडकिन् Adj. *mit Knoten* u. s. w. *versehen.*

पिडिका f. = पिडका.

पिण्ड् s. पिण्डय्.

पिण्ड 1) m. f. (पिण्डी Âpast. Çr. 19,26) und n. (selten) *a) eine runde Masse, Klumpen, Knopf, Kloss, globus, globulus; Ballen, Auswuchs* Kâraka 6,17. कुड्यस्य पिण्डः पतति *es fällt ein Stück von der Wand* Chr. 221,10. — *b) Bissen,* so v. a. *das Brod, von dem man sich nährt, Lebensunterhalt* Gaut. 12,27. 22,35. *f. — 2) m. n. (selten) *a) Mehlkloss beim Manenopfer.* — *b) Bissen, Mundvoll.* — *c) Körper, Leib; Person* 276,8. *m. *n. — *d) Körper* im weitesten Sinne, *jedes Ding von bestimmter Dimension* Vâgrâśîkh. 45,4. *n. — *e) *die Blüthe der chinesischen Rose.* — *f) *ein best. Theil des Hauses.* — *g) *Macht, Heer.* — 3) m. *a)* Du. *die auf der Achsel über dem Schlüsselbein her liegenden fleischigen Theile.* — *b)* Du. *die beiden Erhöhungen auf der Stirn des Elephanten, die bei der Brunstzeit stark anschwellen.* — *c) *der Fötus in der ersten Zeit der Schwangerschaft.* — *d) ein best. Räucherwerk* Vaîkh. Bṛh. S. 77,9. Nach den Lexicographen *Myrrhe* und *Olibanum* Râgân. 6,116. — *e) *Fleisch.* — *f) *Vangueria spinosa.* — *g) *Menge, Haufe.* — *h) Totalsumme* J. A. O. S. 6,558. Comm. zu H. 94. Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — *i) ein in Zahlen ausgedrückter Sinus.* — *k) Laut, Ton* S. S. S. 5,2. — *l) *N. pr. eines Mannes. — 4) *f. आ *eine Moschusart* Râgân. 12, 51. — 5) f. पिण्डी *a)* s. 1) *a) b).* — *b) Pille.* — *c) *Nabe.* — *d) ein best. Baum* Daçak. 85,8. Nach den Lexicographen *Tabernaemontana coronaria* oder *eine andere Species* und *eine Art Dattelbaum.* — *e) *Flaschengurke.* — *f) *performance of certain gesticulations, accompanying the silent repetition of prayers, etc. in meditation on real or divine knowledge.* — *g)* *N. pr. eines Weibes. — 6) *n. *a) Eisen.* — *b) Stahl* Râgân. 13,46. — *c) frische Butter.*

पिण्डक 1) m. *a) Klumpen, Kloss; rundliche Hervorragung, Knöpfchen.* मस्तकपिण्डक neben °पिण्डिक (von पिण्डिका) am Ende eines adj. Comp. *die Ballen auf der Stirn eines brünstigen Elephanten.* पिण्डका f. in der Bed. *Klumpen, Ballen* Hemâdri 1,433,16 wohl fehlerhaft. — *b) Mehlkloss beim Manenopfer.* — *c) *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,69 (vgl. 21). — *d) *Olibanum* Râgân. 6,116. — *e) ein in Zahlen ausgedrückter Sinus.* — *f) *ein Piçâka. — 2) f. पिण्डिका *a) kugelförmige Anschwellung, Fleischballen* (an Schultern, Armen, Beinen u. s. w.) Bâlar. 12,4; insbes. Du. *die Waden* Vishṇus. 96,92. Am Ende eines adj. Comp. पिण्डक (die v. l. meist पिण्डिक) in der Bed. *Wade* fehlerhaft. — *b) Unterlage, Gestell eines Götterbildes* oder *eines* Liṅga Agni-P. 42,10. 43,29. 45,1. fgg. °पीठ Kâd. 253,19. — *c) Bank, Erhöhung* und dgl. *zum Liegen.* — *d) *Nabe.* — *e) *eine Moschusart* Râgân. 12,52. — *f) *Tamarindus indica.* Richtig पिष्टिका. — 3) *n. *a) Daucus Carota.* — *b) Myrrhe.*

*पिण्डकन्द् m. *ein best. Knollengewächs,* = पिण्डालु Râgân. 7,69.

पिण्डकरण n. = पिण्डदान 2) Pâr. Gṛhj. 3, 10,50.

पिण्डखर्जूर m. (Kâd. 142,21), *°रिका f. und *°री f. *eine Art Dattelbaum* Râgân. 11,61. Mat. med. 313.

पिण्डतनुक m. Pl. *die dem Urgrossvater vorangehenden Ahnen, die an den Ueberbleibseln der Mehlklösse zehren,* Gṛhjâs. 2,88. v. l. °तङ्क, °तर्कुक und °तर्नुक.

पिण्डता f. Nom. abstr. zu पिण्ड 2) *c)* Mahâvîrac. 30,4.

पिण्डतैल n. *eine als Salbe gebrauchte Oeltinctur* Kâraka 6,27. Suçr. 2,40,17.

*पिण्डतैलक m. *Olibanum* Râgân. 12,106.

पिण्डद् 1) Adj. (f. आ) *der den Manen die Mehlklösse darbringt, — darzubringen berechtigt ist.* — 2) m. *a) *Sohn* Gal. — *b) Brodherr, Hausherr.* — 3) f. आ *Mutter* MBh. 3,219,9. = शरीरकर्त्री माता Nilak.

पिण्डदातृ Nom. ag. = पिण्डद् 1) Kâraṇḍ. 59,5.

पिण्डदान n. 1) *das Reichen eines Mehlklosses.* — 2) *das Darbringen von Mehlklössen beim Manenopfer, das Manenopfer mit Klössen am Abend des Neumondes.* — 3) *Almosenvertheilung* Spr. 7741.

पिण्डन n. 1) *das Zusammenballen.* — 2) *das Bilden von Klössen für ein Manenopfer* (?). — 3) *Wall, Damm;* vgl. पिण्डल.

पिण्डनिर्युक्ति f. Titel eines Werkes.

पिण्डनिर्वपण n. *das Darbringen der Klösse an die Manen, Manenopfer.*

पिण्डनिवृत्ति f. *das Aufhören des* Piṇḍasaṁbandha Gaut. 14,13.

पिण्डपद् n. *eine best. Berechnung.*

पिण्डपात m. *Almosenreichung.*

पिण्डपात्र n. 1) *das Gefäss, in dem die Mehlklösse den Manen dargebracht werden.* — 2) *Almosentopf* Kâraṇḍ. 19,9. 20,19. 40,16. 73,1. — 3) *Almosen* Kâraṇḍ. 27,12. 28,3.

*पिण्डपाद् m. *Elephant.*

पिण्डपितृयज्ञ m. *ein Manenopfer mit Klössen am Abend des Neumondes* Mân. Gṛhj. 2,9. Çr. 1, 1,2. 7,6. 8,24.

*पिण्डपुष्प 1) m. *a) Jonesia Asoka.* — *b) die chinesische Rose.* — *c) Granatbaum.* — 2) n. *a) die Blüthe* α) *von Jonesia Asoka.* — β) *der chinesischen Rose.* — γ) *der Tabernaemontana coronaria.* — δ) *der Wasserrose.*

*पिण्डपुष्पक m. *Chenopodium album.*

पिण्डप्रद् Adj. = पिण्डद् 1) Kâd. 2,55,16.

पिण्डफल 1) Adj. *klossähnliche Früchte tragend.* — 2) f. आ *eine wilde Gurkenart* Kâraka 7,3.

*पिण्डबीज m. *Nertum odorum.*

*पिण्डबीजक m. *Pterospermum acerifolium.*

पिण्डभाज् Adj. *die beim Manenopfer dargebrachten Klösse empfangend;* m. Pl. *die Manen.* Nom. abstr. °भाक्त.

पिण्डभृति f. *Lebensunterhalt.*

पिण्डमय Adj. *aus einem* (Lehm-) *Klumpen bestehend.*

पिण्डमात्रोपजीविन् Adj. *nur von einem dargereichten Bissen lebend.*

*पिण्डमुस्ता f. *eine Cyperus-Art.*

*पिण्डमूल und °क (VP. 3,16,8. = पिण्डाकारं मूलकम् Comm.) n. *Daucus Carota* Râgân. 7,21.

पिण्डय्, °यति (angeblich auch पिण्डयते) 1) *zusammenthun, vereinigen.* एकत्र so v. a. *zusammenaddiren.* — 2) पिण्डित *a) geballt, massig, klumpig, aufeinandergehäuft, dicht zusammengedrängt.* Am Ende eines Comp. *gemischt mit* Varâh. Bṛh. S. 77,11. — *b)* Pl. *zusammengenommen, zu einem Ganzen verbunden, unter einander verbunden, vereinigt, alle zusammen.* — *c)* in Comp. mit einem Zahlwort *sich so und so viele Male wiederholend.* — *d)* **multiplicirt.* — Mit अव, °पिण्डित *als Kügelchen niedergefallen.* — Mit उद्, उत्पिण्डित *geschwollen* Kâraka 2,7 (उत्पिण्डत gedr.). — Mit परि, °पिण्डित *zusammengeballt* Mahâvîrac. 79,8. Bhâvapr. 2,152. — Mit सम् *zusammenhäufen, aneinanderreihen.* संपिण्डित *zusammengeballt, — gezogen, vereinigt.*

पिण्डयज्ञ m. *ein Manenopfer mit Mehlklössen.*

*पिण्डरोक्षणिक m. *Flacourtia sapida* Râgân. 9, 162.

*पिण्डल m. *Damm, Wall.*

पिण्डलक्षणपरीक्षा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पिण्डलेप m. *das was von den für die Manen bestimmten Klössen an den Händen kleben bleibt.*

पिण्डविशुद्धिदीपिका f. Titel eines Werkes.

*पिण्डशर्करा f. *aus Javanâla gewonnener Zucker* Gal.

पिण्डशीर्ष Adj. *einen klossähnlichen* (runden) *Kopf habend* MBh. 12,101,17.

*पिण्डस m. *Bettler.*

पिण्डसंबन्ध m. *eine so nahe Verwandtschaft zwischen einem Lebenden und einem Verstorbenen, dass jener beim Manenopfer diesem die Mehlklösse darbringt,* Gaut. 18,6. 28,21.

पिण्डसंबन्धिन् Adj. *in so naher Verwandtschaft mit einem Lebenden stehend, dass man beim Manenopfer Mehlklösse von ihm empfängt.*

पिण्डसेक्तृ Nom. sg. N. pr. eines Schlangendämons.

पिण्डस्थ Adj. *mit Anderm zusammengemischt, — vermengt* Varâh. Bṛh. S. 77,16.

पिण्डस्वेद m. *ein warmer Breiumschlag* Kâraka 1,14.

पिण्डकृतिताल n. *Auripigment in best. Form* Mat. med. 41. Bhâvapr. 1,283.

पिण्डाक्षर Adj. *eine Doppelconsonanz enthaltend* Vâmana 4,1,7.

पिण्डाग्र n. *ein Stückchen von einem Mehlkloss* M. 3,233.

*पिण्डात m. *Olibanum.*

पिण्डान्वाहार्यक Adj. in Verbindung mit श्राद्ध *das nach dem Manenopfer den Manen zu Ehren gefeierte Mahl.*

*पिण्डाभ्र n. *Hagel.*

*पिण्डायस n. *Stahl* Râgân. 13,46.

पिण्डार 1) m. *a)* **Bettler.* — *b)* **Büffel-* oder *Kuhhirt.* — *c) Trewia nudiflora* Mat. med. 313. Varâh. Bṛh. S. 54,50. — *d)* **ein Ausdruck des Tadels.* — *e)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *eine best. Gemüsepflanze* Bhâvapr. 1,288.

पिण्डारक 1) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Vṛshṇi, eines Sohnes des Vasudeva. — 2) n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

पिण्डालु m. 1) **eine Art Cocculus* Râgân. 3,8. — 2) *Dioscorea globosa* Râgân. 7,69. Mat. med. 313.

पिण्डालुक n. *ein best. Knollengewächs.*

*पिण्डालूक *Batate.*

*पिण्डाश und *क m. *Bettler.*

*पिण्डाश्म m. संज्ञायाम्.

*पिण्डाह्वा f. *das Harz der Gardenia gummifera* Râgân. 6,77.

*पिण्डि f. *Nabe.*

पिण्डिक n. *penis.*

पिण्डित 1) Adj. s. u. पिण्डय्. — 2) *m. *Olibanum* Râgân. 12,106.

*पिण्डितैलिक m. *Olibanum* Gal. Vgl. पिण्डतैलक.

पिण्डिन् 1) *Adj. *a) mit Mehlklössen versehen.* — *b) Mehlklösse empfangend.* — 2) m. *a)* **Darbringer von Klössen* (beim Manenopfer). — *b)* **Bettler.* — *c) ein männliches Geschöpf.* — *d) Vangueria spinosa* Râgân. 8,67. Bhâvapr. 1,173. — 3) f. °नी N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

*पिण्डिपाल m. *eine best. Waffe mit einer Spitze.*

*पिण्डिल 1) Adj. *a) starke Waden habend.* — *b) im Rechnen geübt;* m. *ein guter Rechner.* — 2) m. *Damm, Wall.* — 3) f. आ *maderaspatanus.*

1. पिण्डी f. s. u. पिण्ड.

2. पिण्डी Adv. 1) mit कर् *a) zu einem machen, zusammenballen, — drängen, — thun.* — *b) auf einen Punct concen c) identificiren mit* (सक्). — 2) mit भू *sic menballen, sich zu einer festen Masse v sich fest verbinden.*

पिण्डीकरण n. *das Zusammenballen.*

*पिण्डीजङ्घ m. N. pr. eines Mannes. *Nachkommen.*

पिण्डीतक m. 1) *Vangueria spinosa* 67. Bhâvapr. 1,173. n. *die Frucht.* — 2 *naemontana coronaria.* — 3) **eine Art kraut.*

*पिण्डीतगर m. *eine Species der Tabe tana.*

*पिण्डीतगरक n. *Tabernaemontana* Râgân. 10,145.

*पिण्डीतरु m. *eine dornige Gardenia* 147.

*पिण्डीपुष्प m. *Jonesia Asoka.*

पिण्डीभाव m. *das Sichzusammenballe*

*पिण्डीर 1) Adj. *saftlos.* — 2) m. *a) baum.* — *b) Meerschaum.*

पिण्डीलेप m. *eine best. Salbe.*

*पिण्डीशूर m. *ein Held bei den Mehlklö feiger Prahler.*

पिण्डोपजीविन् Adj. *eines Andern Bro von einem Andern ernährt werdend* M. 93,19.

पिण्डोपनिषद् f. Titel einer Upanish

पिण्डोल m. N. pr. eines Mannes.

*पिण्डोलि und *°का f. *Speiserest.*

*पिण्या f. *Cardiospermum Halicacabum*

पिण्याक 1) (*m. n.) *a) Oelkuchen* Âpa *Asa foetida.* — *c)* **Olibanum* Râgân. 12 *d)* **Saffran.* — 2) *f. आ *eine best. Pflan*

पितृ in अपितृ.

पितर् m. 1) Sg. *Vater.* So heissen Bṛh Varuṇa, Prâgâpati u. s. w.; insbes. d mel. — 2) Du. *die Eltern.* Auch मातर् — 3) Pl. *a) die Väter.* — *b) der Vater u Brüder, Vater und Onkel, des Vaters Vä schaft.* — *c) die Geister der Vorfahren, di* Neben पितामह m. Pl. *den entfernteren* 67,18. — 4) *ein best. Kinderdämon.*

*पितरिश्वर् m. *ein Held dem Vater ge*

ein feiger Prahler.

पितापुत्रौ m. Du. und am Anfange eines Comp. *Vater und Sohn* 135,17.

पितापुत्रीय Adj. *Vater und Sohn betreffend.* **संप्रदान** n. *die Uebergabe* (der leiblichen Fähigkeiten und Kräfte) *durch den Vater an seinen Sohn.* — 2) *die Worte* **पितर्** *und* **पुत्र** *enthaltend.*

पितामह 1) m. *a) der Grossvater väterlicherseits.* — *b)* Bein. Brahman's. °**मस्य सरस्** und **पितामहसरस्** n. N. pr. eines Wallfahrtsortes. — *c)* Pl. *die Manen*, insbes. *die entfernteren* 67,7. 18. — 2) f. °**मही** *die Grossmutter väterlicherseits.*

पितु m. n. (dieses nur einmal in Ait. Br.) *Saft, Trank, Nahrung* überh.

***पितुःपुत्र** m. *des Vaters Sohn.*

पितुकृत् Adj. *Nahrung schaffend.*

पितुभाज् Adj. *Nahrung geniessend.*

पितुभृत् Adj. *Nahrung bringend.*

पितुमत् Adj. 1) *von Trank und Speise begleitet.* — 2) *nahrungsreich. nährend.*

पितुर्धाणा Adj. *Nahrung spendend.*

***पितुःघसर्** f. *des Vaters Schwester.*

पितुस्तोम m. Bez. *des Liedes* RV. 1,187.

***पितुःस्वसर्** f. *des Vaters Schwester.*

पितूय् *Nahrung begehren.* Nur **पितूयतस्** Gen. Partic.

पितृक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = **पितर्** *Vater.* — 2) *m. Hypokoristikon von **पितृदत्त**.

पितृकर्मन् n. *Manenopfer.*

पितृकल्प m. 1) *die Vorschriften in Betreff der Manenverehrung.* — 2) *ein best.* Kalpa 2) *h*), Brahman's *Neumondstag.*

पितृकानन n. *Leichenacker* 129,22.

पितृकार्य n. *Manenopfer.*

पितृकिल्बिष n. *ein Vergehen gegen die Manen* Cat. Br. 12,9,3,2.

पितृकुल्या f. N. pr. eines *Flusses.*

पितृकृत Adj. 1) *gegen den Vater* —, oder *vom Vater gethan.* — 2) *gegen die Manen begangen.*

पितृकृत्य n. und **पितृक्रिया** f. *Manenopfer.*

पितृगण m. *die Schaar der Manen, die Manen* VP. 1,8,23. Pl. *Reihen* —, *Gruppen von Manen.*

पितृगाथा f. Pl. Bez. *bestimmter Gesänge.*

पितृगीत n. Pl. desgl. Comm. zu VP. 3,14,21.

***पितृगृह** n. *Leichenacker.*

पितृग्रह m. *ein best. Krankheitsdämon.*

पितृग्राम m. *Friedhof* B. A. J. 1,218.

पितृघातक (Kathâs. 26,140), °**घातिन्** und °**घ** m. *Vatermörder.*

***पितृचेट** (?) m. N. pr. eines Mannes.

पितृतम m. *der beste Vater.* Mit dem Gen. **पितॄणाम्** RV. 4,17,17.

पितृतर्पण n. 1) *das Laben der Manen, Manenopfer.* — 2) **der Theil der Hand zwischen Daumen und Zeigefinger.* — 3) **Sesam* Râgân. 16,70.

पितृतस् Adv. *vom Vater her, väterlicherseits.*

***पितृतिथि** f. *Neumondstag.*

पितृतीर्थ n. 1) Bein. der Stadt Gajâ. — 2) *der Theil der Hand zwischen Daumen und Zeigefinger.*

पितृत्व n. Nom. abstr. von **पितर्** *Vater.*

***पितृदत्त** m. ein Mannesname. *°**क** m. Hypokoristikon davon Mahâbh. 5,72,*a*.

पितृदयिता f. Titel eines Werkes.

***पितृदान** und *°**क** n. *Spenden an die Manen, Manenopfer.*

पितृदाय m. *das väterliche Erbe.*

1. **पितृदेव** m. Pl. 1) *die Manen und Götter.* — 2) Bez. *bestimmter göttlicher Wesen* 88,22. 27. 29. Nach dem Comm. = **कव्यवाहनादयः**.

2. **पितृदेव** Adj. 1) *den Vater als Gott verehrend* Taitt. Up. 1,11,2. — 2) *zu den Manen und Göttern führend.*

पितृदेवत Adj. *die Manen zur Gottheit habend, sie zum Gegenstand der Verehrung habend, ihnen geweiht.*

पितृदेवता f. Pl. *die Manen und Götter* 85,21.

पितृदेवत्य Adj. = **पितृदेवत**.

पितृदैवत 1) Adj. (f. ई) *auf die Verehrung der Manen sich beziehend.* °**कर्मन्** und °**कार्य** n. — 2) n. *a) das am Ashṭakâ genannten Tage gefeierte Manenopfer.* — *b) das unter den Manen stehende Mondhaus Maghâ.*

पितृदैवत्य n. = **पितृदैवत** 2) *a*).

पितृद्रोहिन् Adj. *dem Vater nachstellend* Daçak. 82,13.

1. **पितृपक्ष** m. 1) *die Monatshälfte der Manen, die dunkele Hälfte im* gaṇa Âçvina. — 2) *die Partei* —, *die Seite des Vaters* MBh. 5,140,10. — 3) Pl. *die Väter* Hariv. 3374.

2. **पितृपक्ष** Adj. *väterlicherseits* Kull. zu M. 2,32.

***पितृपक्षविधान** n. *das Ertheilen der Rechte eines Sapiṇḍa* Gal.

पितृपति m. 1) *der Herr der Manen*, Bein. Jama's. — 2) Pl. *die Väter und die Prajâpati.*

***पितृपाण** n. fehlerhaft für **पितृयाण**.

***पितृपितर्** m. *des Vaters Vater.*

पितृपीत Adj. *von den Vätern getrunken.*

पितृपूजन n. *die Verehrung der Manen.*

पितृपैतामह 1) Adj. (f. ई) *vom Vater und Grossvater ererbt,* — *überkommen, ihnen eigen.* **नामन्** n. *die Namen des Vaters und Grossvaters* 215,7. — 2) m. Pl. und am Anfange eines Comp. metrisch st. °**पितामह** *Väter und Grossväter.* Pân. 89,18 unmotivirt, und st. dessen °**पितामहान्** ed. Bomb. 1,97,6.

पितृपैतामहिक Adj. = **पितृपैतामह** 1).

***पितृप्रसू** f. *Zwielicht* Râgân. 21,41.

***पितृप्रिय** m. *Eclipta prostrata* Râgân. 4,140.

पितृबन्धु 1) m. *ein Blutsverwandter väterlicherseits.* — 2) n. *väterliche Blutsverwandtschaft.*

पितृबान्धव m. = **पितृबन्धु** 1).

पितृभक्तितरंगिणी f. Titel eines Werkes.

पितृभूति m. N. pr. eines Scholiasten.

***पितृभोगीण** Adj.

***पितृभोजन** m. *Phaseolus radiatus* Râgân. 16,43.

पितृमत् (VS. Çat. Br. TBr.) und **पितृमत्त्** (AV.) Adj. 1) *einen Vater habend.* — 2) *einen namhaften Vater habend.* — 3) *von den Manen begleitet, mit d. M. zusammengehörig* Mân. Çr. 8,19. Grhs. 2,9.

पितृमन्दिर n. 1) *Vaterhaus.* — 2) **Leichenacker.*

पितृमातृगुरुशुश्रूषाध्यानवत् Adj. *der nur daran denkt Vater, Mutter und Lehrer zu Willen zu sein* Sarîrîtopan. 41,3. 4.

पितृमातृमय Adj. *nur an Vater und Mutter denkend.*

पितृमात्रर्थ Adj. *für Vater und Mutter bettelnd* M. 11,1.

पितृमेध m. 1) *Manenopfer.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °**सार** desgl. ebend. °**सूत्र** n. desgl. Weber, Lit. 93.

पितृयज्ञ m. *Manenopfer.*

पितृयज्ञिय (°**यज्ञीय**?) Adj. *auf das Manenopfer bezüglich* Weber, Prâtiçâkh. 103.

पितृयाण und °**यान** 1) Adj. *von den Manen betreten, zu ihnen führend.* — 2) m. *der von den Manen betretene* —, *der zu ihnen führende Weg.*

1. **पितृयान** n. *der Gang zu den Vätern* Bhâg. P. 4,29,13. 7,15,51.

2. **पितृयान** Adj. und m. s. u. **पितृयाण**.

पितृराज und °**न्** m. Bein. Jama's.

पितृरूप 1) Adj. *in der Gestalt eines Ahnen erscheinend* Âpast. Çr. 1,8,7. — 2) m. N. pr. eines Rudra.

पितृलिङ्ग m. (sc. **मन्त्र**) *ein an die Manen gerichteter Vers.*

पितृलोक m. 1) *Vaterhaus.* — 2) *die Welt —, der Wohnort der Manen.*

पितृवंश m. *die Familie des Vaters* Âpast. Çrâddh. Gṛhj. 4,10. Mahâbh. 4,56,*a.*

पितृवंश्य Adj. *zur Familie des Vaters gehörig* Spr. 4076.

पितृवत् Adv. 1) *wie ein Vater.* — 2) *wie die Manen, wie f. d. M., wie bei den M., wie beim Manenopfer.*

पितृवध m. *Vatermord.*

पितृवन n. *Leichenacker.*

*पितृवनेचर m. 1) *ein* Vetâla. — 2) Bein. Çiva's.

पितृवर्तिन् m. Bein. des Fürsten Brahmadatta.

*पितृवसति f. *Leichenacker.*

पितृवित्त Adj. *von den Vätern erworben.*

पितृवेश्मन् n. *Vaterhaus* Spr. 4077.

पितृव्य m. *Vatersbruder, patruus* Gaut. Uneig. *ein älterer nahestehender Mann.*

*पितृव्यक m. dass. Gal.

*पितृव्यघातिन् m. *Mörder eines Vatersbruders* P. 3,2,86, Sch.

पितृशर्मन् m. N. pr. eines Dânava.

पितृश्रवण Adj. *dem Vater Ruhm verschaffend.*

पितृषद् Adj. 1) *beim Vater —, bei den Eltern —, ledig bleibend.* — 2) *bei den Manen wohnend.*

पितृषदन Adj. *den Manen zum Sitz dienend* TS. 1,3,6,1 (Âpast. Çr. 7,9,10). Mân. Çr. 1,8,2.

पितृष्वसर् f. *des Vaters Schwester* MBh. 1,191, 21. °स्वसर् fehlerhaft.

पितृष्वसामातुल° *des Vaters Schwester und Mutterbruder.*

पितृष्वस्रीय m. *der Vaters Schwester Sohn* MBh. 1,111,2. °स्वस्रीय fehlerhaft.

पितृसंहिता f. Titel eines Werkes.

पितृसद्मन् n. *Leichenacker.*

*पितृसंनिभ Adj. *dem Vater ähnlich.*

*पितृसू f. *Zwielicht.*

पितृसूक्त n. *eine best. Hymne.*

पितृस्वसर् und °स्वस्रीय s. °ष्वसर् und °ष्वस्रीय.

पितृहन् m. *Vatermörder* AV. Paipp. 9,4,3.

पितृहू f. Bez. *des rechten Ohres.*

पितृह्य n. *Anrufung der Väter.*

पित्त n. *Galle.*

*पित्तकुष्ठ n. *eine Art Aussatz* Gal.

पित्तगदिन् Adj. *gallenkrank.*

पित्तगुल्म m. *eine von der Galle herrührende Anschwellung im Unterleibe.*

पित्तघ्न 1) *der Galle entgegenwirkend.* — 2) n. *ein Mittel gegen gallige Zustände.* — Vgl. पित्तहन्.

पित्तज्वर m. *Gallenfieber.*

*पित्तदाह m. dass. Râgân. 13,205.

*पित्तद्राविन् m. *die süsse Citrone* Râgân. 11,180.

पित्तधर Adj. (f. आ) *gallenhaltig.*

पित्तप्रकृति Adj. *von galligem Temperament.*

*पित्तरक्त n. *Blutsturz* Râgân. 20,16. Vgl. रक्तपित्त.

पित्तरोगिन् Adj. *gallenkrank.*

पित्तल 1) Adj. (f. आ) *gallig, Galle machend.* — 2) *f. आ *Jussiaea repens.* — *b*) *f. ई *Sanseviera Roxburghiana.* — 4) n. *a*) *Glockengut* Mat. med. 75. — *b*) **Betula Bhojpatra.*

*पित्तवत् Adj. *gallig.*

पित्तविदग्ध Adj. *durch* (Uebermaass von) *Galle verbrannt,* d. i. — *beschädigt, — zerstört.*

पित्तविनाशन und पित्तशमन Adj. *der Galle entgegenwirkend.*

*पित्तशोणित n. *Blutsturz* Râgân. 20,16.

पित्तशोफ m. *eine* (durch Uebermaass) *von Galle herrührende Geschwulst* Suçr. 1,131,16.

पित्तश्लेष्मल Adj. *Galle und Schleim befördernd* Kâraka 1,27.

*पित्तसारक m. *Azadirachta indica* Râgân. 9,8.

पित्तस्थान n. *der Sitz der Galle* Garbhop. 2.

पित्तस्यन्द m. *eine gallige Form der Ophthalmie.*

पित्तकृत् 1) Adj. (f. °घ्री) *der Galle entgegenwirkend* Suçr. 1,142,9. — 2) *f. °घ्री *Cocculus cordifolius.* — Vgl. पित्तघ्न.

पित्तकर Adj. (f. ई) *der Galle entgegenwirkend.*

पित्तातीसार m. *eine gallige Form der Dysenterie.*

पित्तातीसारिन् Adj. *an* पित्तातीसार *leidend.*

पित्तात्तकरस m. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 93.

पित्ताभिष्यन्द m. *eine gallige Form der Ophthalmie.*

*पित्तारि m. Bez. verschiedener *der Galle entgegenwirkender Pflanzen* und *Stoffe* Râgân. 5,9. 6, 267. 12,23.

*पित्तास्र n. *Blutsturz* Râgân. 20,16.

पित्तोदर n. *eine von Galle herrührende Leibesanschwellung* Bhâvapr. 5,84.

पित्तोदरिन् Adj. *an einer von Galle herrührenden Leibesanschwellung leidend* Suçr. 2,86,15.

पित्तोपकृत Adj. = पित्तविदग्ध.

पित्थ und °क m. N. pr. eines Mannes.

पित्र्य, पैत्रिय 1) Adj. (f. या) *a*) *vom Vater kommend, väterlich, dem Vater oder den Vätern gehörig, beim Vater üblich* u. s. w. — *b*) *den Manen geweiht, unter d. M. stehend, auf ihren Cult bezüglich.* दिश् f. *Süden* Çâṅkh. Gṛhj. 4,10. तीर्थ n. *der den Manen geweihte Theil der Hand zwischen Daumen und Zeigefinger.* — 2) m. *a*) **der älteste Bruder.* — *b*) **der Monat* Mâgha. — *c*) nach dem Comm. *das Ritual für das Maṇenopfer* Kâṭh. Up. 7,1,2. 4. — *d*) **Phaseolus radiatus* Râgân. 16, 43. — 3) f. या *a*) *Manenopfer.* — *b*) **Pl. das unter den Manen stehende Mondhaus* Maghâ. — *c*) * *Vollmondstag* und *die an diesem Tage stattfindende Cultushandlung für die Manen.* — 4) n. *a*) *die Cultushandlung für die Manen.* — *b*) *das Mondhaus* Maghâ. — *c*) * *Honig* Râgân. 14,110.

(पित्र्यावत्) पैत्रियावत् Adj. vielleicht *väterliches Gut besitzend.* Nach Sâj. = पितृमत्.

पित्र्युपवीत (!) n. *das Umlegen der Manenschnur* Gop. Br. 1,3,12. Vaitân.

पित्र्युपवीतिन् (!) Adj. *der die Manenschnur umgelegt hat* Vaitân.

पित्सत् 1) Partic. vom Desid. von 1. पत्. — 2) *m. *Vogel* Râgân. 19,83.

पित्सरु in सोमैपित्सरु.

*पित्सल n. *Weg, Pfad.*

*पित्सु Adj. *zu fliegen* oder *zu fallen im Begriff stehend.*

पिधय्, °यति *verschliessen* (die Thür) Lalit. 280,13. पिधित *verschlossen, verhüllt* 348,2 (श्लाघानि पिधितानि zu lesen). 349,1 (gleichfalls zu verbessern). 134,3. Zurückzuführen auf 1. धी mit पि.

पिंदाकु m. Maitr. S. 3,14,14 wohl nur fehlerhaft für पूंदाकु, wie Padap. hat.

पिंह m. *ein best. Thier.*

पिधातव्य Adj. *zuzudecken, zu verstopfen, zu schliessen* (die Ohren).

पिधान 1) n. *a*) *das Zudecken, Verstopfen, Verschliessen.* — *b*) *Decke, Hülle* Spr. 7826. — *c*) *Deckel.* — *d*) *ein best. Process, dem das Quecksilber unterworfen wird.* — 2) *f. ई *Deckel* Deçîn. 8 161.

*पिधानक 1) n. *Hülle, Scheide* in *खड्ग°. — 2) f. °निका *Deckel* Deçîn. 4,14. 6,111.

°पिधायक Adj. *verhüllend, verdeckend.* Nom. abstr. °ता f. 261,23. 24.

पिधित्सु Adj. mit Acc. *zu verbergen wünschend* Naish. 5,51.

पिनद्ध nach Nilak. m. *Schmuck.* Nur am Ende eines adj. Comp., f. °का Hariv. 2,2,37. °द्धिका v. l.

*पिनस m. v. l. für पीनस.

पिनाक 1) (*m.) n. *a) Stab, Stock. — b)* in der späteren Literatur *die Keule* und *der Bogen* Rudra-Çiva's. — c) **herabfallender Staub.* — 2) **f.* पिनाकी *ein best. Streichinstrument.* — 3) n. *eine Art Talk.*

पिनाकगोप्तृ, पिनाकधृक् (VP. 5,16,7 nach dem Comm. Bein. Vîrabhadra's), पिनाकपाणि, *पिनाकभृत्, पिनाकहस्त, पिनाकावस und पिनाकि (metrisch für °न्) m. Beinamen Rudra-Çiva's.

पिनाकिदिश् f. *Nordost* Varâh. Bṛh. S. 28,10.

पिनाकिन् 1) Adj. MBh. 6,684 fehlerhaft für पातालिन्. — 2) m. *a)* Bein. Rudra-Çiva's. — 3) N. pr. eines Rudra. — 4) f. °नी N. pr. zweier Flüsse.

*पिन्यास m. *Asa foetida.*

पिन्व्, पिन्वति, °ते 1) Act. Med. *schwellen —, strotzen —, überlaufen —, reichlich machen.* — 2) Med. (im Çat. Br. auch Act.) *schwellen, strotzen, überströmen.* — Caus. पिन्वयति = Simpl. 1). — Mit प्र Act. Med. = Simpl.

°पिन्व Adj. *schwellen —, fliessen machend.*

पिन्वन n. *ein best. beim Cultus gebräuchliches Gefäss.*

पिन्वत्यपीय Adj. (f. आ) *mit* पिन्वत्यपः (RV. 1,64,6) *anfangend* (Vers).

*पिपत् Adj. vom Desid. von 1. पच्.

*पिपठिष् Adj. vom Desid. von पठ्.

पिपतिषत् 1) Adj. Partic. vom Desid. von 1. पत्. — 2) *m. *Vogel.*

पिपतिषु 1) Adj. *zu fallen im Begriff stehend.* — 2) *m. *Vogel.*

पिपाठक m. N. pr. eines Berges.

पिपासा f. *Durst.*

पिपासावत् Adj. *durstig* 271,21.

पिपासालु Adj. *stets durstig* Kâraka 4,8.

पिपासित Adj. *durstig* s. u. 1. पा Desid. Könnte auch auf पिपासा zurückgehen.

पिपासु Adj. mit Acc. oder am Ende eines Comp. *zu trinken verlangend.* Ohne Object *durstig.*

*पिपिली f. *Ameise.*

पिपिषत् Adj. *schwellend, übervoll, überreich.*

पिपीतक 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha.

पिपीलि m. (Vîrâh. Jogaj. 8,3) und *°ली f. (Râmây. 19,67) *Ameise.*

पिपीलक 1) m. und पिपीलिका f. dass. — 2) f. पिपीलिका = पिपीलिकमध्या Weber, Prâtiçâkhya.

पिपीलिक 1) m. *Ameise* — 2) n. angeblich *von Ameisen hervorgeholtes Gold.*

पिपीलिकपुट n. *Ameisenhaufe* MBh. 8,23,22.

पिपीलिकमध्य und °म Adj. *in der Mitte schmal wie eine Ameise;* f. आ *jedes Metrum, dessen mittlerer* Pâda *kürzer ist als der vorangehende und folgende,* Tâṇḍya-Br. 15,11,8.

पिपीलिकापरिसर्पण n. *Ameisenlaufen.*

पिपीलिकामध्य n. *Fasten, die am Vollmondstage mit 15 Bissen beginnen, bis zum Neumondstage täglich um einen Bissen abnehmen und dann bis zum zweiten Vollmondstage täglich um einen Bissen wieder zunehmen.*

पिपीलिकावत् Adv. *wie die Ameisen,* so v. a. *im Gänsemarsch* Comm. zu Tâṇḍya-Br. 6,7,15.

*पिपीलिकोत्कारण (Conj. für °कोत्करण) n. und पिपीलिकोद्वाप m. *Ameisenhaufe.*

पिपृच्छिषु Adj. *zu fragen im Begriff stehend.*

पिप्पका f. *ein best. Vogel.*

पिप्पल 1) m. *a) Ficus religiosa.* — *b)* *ein best. Vogel.* — *c)* **Brustwarze.* — *d)* *= निरंशुक oder निरंशुल. — *e)* Pl. *eine best. Schule des* AV. Richtig wohl पिप्पलाद्. — *f)* N. pr. eines Sohnes des Mitra. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) f. ई *a) Beere.* — *b) Piper longum, die Pflanze* und *das Korn* Râgân. 6,11. Mat. med. 213. — 4) n. पिप्पल *a) Beere,* insbes. *die der Ficus religiosa.* — *b) sinnliche Freuden* Spr. 7749. — *c)* **Wasser.* — *d)* *= वस्त्रच्छेदभेद.

पिप्पलक 1) m. *Stecknadel* Kâraka 4,8. — 2) (*n.) *a) Brustwarze.* — *b)* **Faden zum Nähen.*

पिप्पलनाथ m. N. pr. einer Gottheit.

पिप्पलमात्र Adj. *beerengross.*

पिप्पलाद 1) Adj. *die Früchte der Ficus religiosa essend* und zugleich *den sinnlichen Freuden ergeben.* — 2) m. N. pr. eines alten AV.-Lehrers. Pl. *seine Schule.*

पिप्पलादि m. N. pr. eines Mannes Hariv. 3,1, 12. v. l. पैप्प°.

पिप्पलादोक्तोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Cat. Gvjar. 1,100.

पिप्पलायन m. N. pr. eines Mannes.

पिप्पलायनि m. N. pr. eines Lehrers. Vgl. पैप्प°.

पिप्पलावती f. N. pr. eines Flusses VP.² 2,148.

पिप्पलाशन Adj. = पिप्पलाद 1) Kâlikop. 8.

पिप्पलि 1) (*f.) *langer Pfeffer* Âpast. — 2) n. वसिष्ठस्य पि° Name eines Sâman.

पिप्पलिश्रोणि f. N. pr. eines Flusses.

*पिप्पलीका f. *der kleine* Pippala-*Baum* Râgân. 11,123.

पिप्पलीमूल n. *die Wurzel des langen Pfeffers* Râgân. 6,22. Bhâvapr. 1,164.

*पिप्पलीमूलीय Adj. von पिप्पलीमूल.

*पिप्पलीय Adj. von पिप्पल.

पिप्पलीवर्धमान (Suçr. 2,417,15) und °क n. *eine best. Kur mit Pfefferkörnern, welche in zu- und abnehmender Anzahl genommen werden.*

*पिप्पलेय m. N. pr. eines Mannes.

पिप्पलेश m. desgl. Ind. St. 15.

*पिप्पिका f. *Weinstein an den Zähnen.*

पिप्पीक m. *ein best. Vogel.*

*पिप्पीता f. *Zucker.*

पिप्रीषा f. *das Verlangen Jmd* (im Comp. vorangehend) *etwas Liebes zu erweisen* R. 2,16,37. Kâraka 6,11.

पिप्रीषु Adj. *Jmd* (Acc.) *zu erfreuen wünschend.*

पिप्रु m. N. pr. eines Dämons.

पिप्लु m. *Mal am Körper* Kâraka 5,1.

पिप्लुकर्ण Adj. *ein Mal am Ohre habend.*

पिब्, पिबति s. 1. पा.

°पिब Adj. (f. आ) *trinkend, — aus* oder *an* Naish. 4,58. 6,34. Hem. Par. 6,136.

पिबध्यै Dat. Infin. zu 1. पा RV.

पिबवत् Adj. *eine Form des Zeitworts* पिब् (= 1. पा) *enthaltend.*

पिब्द्, nur Partic. पिब्दमान *fest —, derb —, compact werdend* oder *seiend.* — Mit आ dass.

पिब्दन Adj. *fest, derb, solid.*

*पिम्परि und *°री f. *Ficus infectoria* Râgân. 11,127.

पिम्पला f. N. pr. eines Flusses Râgat. 7,1127. Vielleicht पिप्पला zu lesen.

पियारु Adj. *schmähend, höhnend, übelwollend.*

पियाल m. *Buchanania latifolia;* n. *die Frucht.*

*पिल्, पेलयति (क्षेपे, auch *schicken, antreiben*).

पिलि m. N. pr. eines Mannes.

पिलिन्दवत्स m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

पिलिपिच्छ, °पिच्छ, °पिच्छक und °पिञ्ज m. N. pr. eines Dämons Hemâdri 1,655,23. Agni-P. 40,20. Vâstuv. 547. 596.

पिलिपिप्पल Adj. (f. आ) nach Mahidh. *schlüpfrig.* पित्पिल Maitr. S. 3,12,19 gegen das Metrum und Padap.

पिलु m. und *°क m. *ein best. Baum,* = पीलु.

पिलुपर्णी f. *Sanseviera Roxburghiana* Kâraka 6,3.

पिल्पिल 1) Adj. (f. आ) s. पिलिपिप्पल. — 2) *f. आ Bein. der Lakshmi Gal.

*पिल्ल 1) Adj. *triefende Augen habend.* — 2) m. *triefende Augen.*

1. पिश्, पिंशति, °ते, पिशान Partic. *aushauen,* insbes. das Fleisch *aushauen und zurechtschnei-*

den; zubereiten, zurüsten, schmücken, auszieren, putzen; gestalten, bilden; Med. auch *sich schmükken.* पिशितँ und पिष्टँ *geschmückt,* पिष्टँतम Superl. — Intens. पेपिशँत् (Sternen-)*Schmuck tragend,* पेपिशान *geschmückt mit* (Instr.). — Mit अनु *der Länge nach anbringen, — anheften.* — Mit अभि *mit Schmuck bestecken, ausschmücken.* — Mit आ *verzieren,* (mit Farbe) *schmücken.* — Mit निस् *herausschneiden, — schälen aus* (Abl.). — Mit वि, °पिंशति = विपुष्यति; °पिशित = विकसित oder विनिक्त *als Schmuck angebracht.*

2. पिँश् f. *Schmuck.*

पिशँ 1) m. *Damhirsch.* — 2) *f. पिशी *Nardostachys Jatamansi* Râǵan. 12,98.

पिशँङ्ग 1) Adj. (f. ई) *röthlich, röthlich braun.* Nom. abstr. पिशङ्गत्व n. Mahâvîraḱ. 14,12. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

पिशङ्गक m. N. pr. eines Trabanten des Vishṇu.

पिशङ्गजट m. N. pr. eines Muni.

पिशँङ्गभृष्टि Adj. *rothzackig.* Nach Sâj. *blassröthlich.*

पिशङ्गराति Adj. *röthliche (goldene) Gaben gebend* RV.

पिशँङ्गवृष und पिशँङ्गसंदृश् Adj. *röthlich —, röthlich gelb aussehend.*

पिशँङ्गाश्व Adj. *röthliche Rosse habend.*

पिशङ्गित Adj. *röthlich gelb gefärbt* Kâd. 9,22.

पिशङ्गिलँ Adj. (f. आँ) etwa *röthlich.*

1. पिशँङ्गी Adj. s. पिशँङ्ग.

2. पिशङ्गी Adv. mit कर् *röthlich färben* Mudrâr. 63,21 (104,4).

पिशाचँ 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) eine Klasse dämonischer Wesen,* zu deren Aufstellung die *Irrlichter* Veranlassung gegeben haben mögen. Am Ende eines Comp. so v. a. *ein Teufel —, ein Dämon von* Kâd. 235,11 (417,9). — *b)* N. pr. eines Rakshas. — 2) f. आ N. pr. einer Tochter Daksha's und Mutter der Piçâḱa. — 3) f. ई *a)* f. zu 1) *a).* Am Ende eines Comp. so v. a. *ein Teufel —, ein Dämon von* Bâlar. 86,11. — *b) *eine Valeriana* Râǵan. 12,101. — *c)* N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,100,2. 4.

पिशाचक 1) *Adj. = पिशाचे कुशलः. — 2) m. = पिशाच 1) *a).* — 3) f. ई = पिशाच 3) *a).* — *b) *die Sprache der* Piçâḱa. — *c)* N. pr. eines Flusses. Vgl. पिशाचिकी.

पिशाचकपुर n. N. pr. eines Dorfes.

*पिशाचकिन् m. Bein. Kubera's.

पिशाचक्षपण Adj. *die* Piçâḱa *vernichtend, — vertreibend.*

पिशाचगृहीतक m. *ein Besessener* Kâd. 235,14 (418,1).

पिशाचचर्या f. *das Treiben der* Piçâḱa.

पिशाचचातन Adj. *die* Piçâḱa *verscheuchend.*

पिशाचघ्नँम्भन Adj. (f. ई) *die* Piçâḱa *zermalmend.*

पिशाचता f. (Naish. 4,83) und °चत्व n. (Kâraṇḍ. 41,22) Nom. abstr. zu पिशाच 1) *a).*

पिशाचदक्षिणा f. *eine Gabe, wie sie bei den* Piçâḱa *üblich ist.* Vgl. पिशाचभिक्षा.

*पिशाचद्रु m. *Trophis aspera.*

पिशाचपति m. Bein. Çiva's Spr. 7770.

पिशाचभिक्षा f. *Almosen, wie sie bei den* Piçâḱa *üblich sind,* Âpast. Vgl. पिशाचदक्षिणा.

पिशाचमोचन n. und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पिशाचवदन Adj. *das Gesicht eines* Piçâḱa *habend* Mahâvîraḱ. 76,19.

पिशाचविद्यावेद् m. *der Veda der* Piçâḱa Âçv. Çr. 10,7,6. Vgl. पिशाचवेद्.

*पिशाचवृक्ष m. *Trophis aspera.*

पिशाचवेद् m. = पिशाचविद्यावेद् Gop. Br. 1, 1,10.

पिशाचक्षन् Adj. *die* Piçâḱa *schlagend, vernichtend.*

पिशाचालय m. *eine best. Lichterscheinung, Phosphorescenz.*

पिशाचि m. N. pr. eines Dämons. Vgl. पिशाचँ 1) *a).*

*पिशाचिकी f. N. pr. eines Flusses, = दृशार्णा Gal. Vgl. पिशाचक 3) *c).*

पिशाचीकरण n. *das Verwandeln in einen* Piçâḱa.

पिशिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पिशितँ 1) Adj. s. u. 1. पिश्. — 2) *f. आ *Nardostachys Jatamansi* Râǵan. 12,98. — 3) n. *a) ausgehauenes —, zugerichtetes Fleisch; Fleisch* überh. Auch Pl. — *b) Stückchen.*

पिशितपङ्कावनद्धास्थिपञ्जरमय Adj. (f. ई) *aus einem mit schwabbeligem Fleische überzogenen Knochengerüste bestehend* Prab. 70,18.

पिशितपिण्ड m. *ein Stück Fleisch.*

पिशितभुज् m. *Fleischesser.*

पिशितलोचन Adj. *fleischliche Augen habend.*

पिशिताम (wohl n.) *rohes Fleisch* Çâṅkh. Gṛhj. 2,12.

पिशिताश 1) m. *ein fleischfressender Dämon, ein* Piçâḱa oder Rakshas. — 2) f. आ N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,100,6. 7.

पिशिताश *Wolf.* — *b)* çâḱa oder

पिशिताशि *fleischfresse* Dämons H

पिशितोद् 3,92.

पिशीलँ *fäss, Napf.*

पिशीलवर्

पिँशुन 1) *nachtheilig rätherisch,* m. *Hinterbr Jmd verrath* eines Comp *gend, verkü*

°पिशुनम् A *trächtig, bös wolle.* — *b) d)* N. pr. *a)* chen Dämon Ministers de *esculenta* R *gerei.* — *b)*

पिशुनता

पिशुनय्, *fenbaren.* पि

पिष्, पिँ episch auch *zermalmen, malmen, st* ष्टँ *gemahlen* Karaka 6,1 नेषु; auch *rühren, an* Mit आ *drüc* 1) *zerquetsch quetscht,* ei Mit समुद्, स *zermalmen.* निम् *stampfe men* (Bâlar. *ken.* स्वचरँ *pfen,* करँ *ben,* दन्तैर्दन्त *nen knirsch ten.* — Mit *— klopfen, -*

पिष्, *die Hände aneinander reiben.* — Mit परि *zerreiben, — stampfen.* — Mit प्र *zermalmen.* प्रैपिष्ट *gemahlen, zerrieben.* — Caus. *mahlen, zerreiben.* — Mit प्रति *andrücken; zerschmettern, zerschlagen.* कारं करे, कस्तैर्कस्ताग्रम् *die Hände aneinander reiben.* प्रतिपिष्ट *zerschmettert;* Pl. *an einander geschlagen, sich aneinander reibend.* — Mit अभिप्रति *zer —, ausschlagen.* — Mit वि *Jmd bewerfen mit* (Instr.) 28,24. 27. — Mit सम् *zerstossen, — drücken, — reiben, — malmen, — schmettern.*

1. पिष्ट्र 1) Adj. s. u. 1. पिष्. — 2) *n. = द्रुप.

2. पिष्ट्र 1) Adj. s. u. पिष्. — 2) (*m.) *a) Gebäck, Kuchen.* — *b) *N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.* — 3) f. ई *Mehl* Bhâvapr. 2,20. 21. — 4) n. *a) Mehl.* न पिनष्टि पिष्टम् *er mahlt kein Mehl,* so v. a. *thut keine unnütze Arbeit.* — *b) *Blei.*

पिष्टक 1) m. *a) Backwerk, Kuchen.* — *b) eine best. Krankheit des Weissen im Auge.* — 2) f. पिष्टिका *a) eine Art Grütze* Bhâvapr. 2,18. — *b) *Tamarindus indica* Râgân. 4,178. — 3) n. *a) Mehl.* — *b) *gestampfte Sesamkörner* Râgân. 16,72.

पिष्टकसंक्रान्ति f. *ein best. Festtag.*

पिष्टज Adj. (f. आ) *aus Mehl gemacht* Hemâdri 2,*a*,42,4.

पिष्टप m. n. v. l. für विष्टप.

पिष्टपचन n. *Pfanne.*

पिष्टपशु m. *ein aus Mehl geformtes Opferthier.* °खण्डन n. und °मीमांसा f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

पिष्टपाक m. *Mehlgebäck.*

*पिष्टपाचक n. *Pfanne.*

पिष्टपात्री f. *Kuchenschüssel* Hillebr. N. 21.

पिष्टपिण्ड m. *Mehlkloss* Comm. zu TBr. 3,395,8.9.

*पिष्टपूर m. *eine Art Gebäck.*

पिष्टपेष m. *das Mehlmahlen,* so v. a. *unnütze Arbeit* Bhâg. P. 5,10,14.

पिष्टभाजन Adj. *Mehl* (als Speise) *erhaltend* (Pûshan) Gop. Br. 2,1,2.

पिष्टभुज् Adj. *Mehl essend* (Pûshan) Bhâg. P. 4,7,4.

पिष्टमय Adj. (f. ई) 1) *aus Mehl gemacht* Sâmav. Br. 2,5,4. Hemâdri 1,430,13. — 2) *mit Mehl vermischt.* जल n. *Wasser mit Mehl.*

पिष्टमेक m. *mehlige Harnruhr.*

पिष्टमेकिन् Adj. *an mehliger Harnruhr leidend.*

पिष्टरस m. *Wasser mit Mehl.*

पिष्टरात्री f. *ein Bild aus Mehl als Symbol einer best. verhängnissvollen Nacht* AV. Pariç. im Verz. d. B. H. 90,6.

पिष्टलेप m. *Mehlfleck, was von Mehl oder Teig hängen blieb* Mân. Çr. 1,2,3. 4. 7,3. 6.

पिष्टवर्ति f. *eine Art Gebäck.*

*पिष्टसौरभ n. *pulvertsirtes Sandelholz.*

पिष्टस्वेदम् Absol. mit स्विद् Caus. *so lange bähen, bis das Mehl (der Teig) aufgeht,* Sâmav. Br. 2,5,4.

*पिष्टात und °क (292,16. Kâd. 46,1. Râgat. 8, 2741) (*m.) *wohlriechendes Pulver.*

पिष्टाद् Adj. *Mehl essend* (Pûshan) Bhâg. P. 6,6,41.

पिष्टान्न n. *Mehlspeise* Suçr. 2,135,11.

पिष्टि f. *Pulver* Rasendrak. 120.

*पिष्टिक n. *aus Reis gewonnener Tabaschir.*

1. पिष्टी f. s. u. 2. पिष्ट.

2. पिष्टी Adv. mit कर् *zermalmen* Nilak. zu MBh. 1,76,38.

पिष्टीरस m. *ein best. medicinisches Präparat* Rasendrak. 120.

पिष्टोदक n. *Wasser mit Mehl.*

पिष्टोद्वपनी f. *ein best. Opfergefäss* Hillebr. N. 21.

*पिष्टौषडी f. *Tamarindus indica* (?) Râgân. 4,178.

पिष्प्यल fehlerhaft für पिप्पल.

पिस् 1) पिंस्यति *a) etwa sich ausdehnen.* — *b) *गतौ.* — 2) *पेसति (गतौ). — 3) *पेसयति (गतौ, हिंसाबालादाननिकेतनेषु; auch दान st. आदान).

पिस्पृतु Adj. *zu berühren beabsichtigend* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,12,112. सलिलम् *Wasser zu b. b.,* so v. a. *eine Waschung vorzunehmen —, sich den Mund zu spülen* u. s. w. *beabsichtigend* MBh. 12,228,6.

पिक्त 1) Adj. s. u. 1. धा mit अपि. — 2) n. in der Rhetorik *eine versteckte Andeutung, durch welche man einem Andern zu verstehen giebt, dass man sein Geheimniss kenne.*

पिक्ति f. *das Verstopfen, Verschliessen* Taṇḍya-Br. 18,5,1.

पिङ्कलि m. N. pr. eines Schlangendämons Ind. St. 14,136.

1. पी, पीयते *trinken.* पीयते mit passiver Bed. gehört zu 1. पा.

2. पी, पींयते, पिंयान, पीपेस्, पीप्यताम्, पीपिंक्षं, पीपींयत्, अपीपयत् u. s. w., पैपिघ्रान und पीपिघ्रानं; Act. Med. 1) *schwellen, strotzen, voll sein, überfliessen.* पीपिवंस् (f. पिप्युषी) *strotzend, voll, überlaufend, triefend von* (Gen. oder Acc.). पीन *fett, feist, dick.* — 2) *schwellen —, strotzen —, überlaufen machen, übersättigen.* — प्या s. bes. — *Intens. पेपीयते. — Mit अभि Med. *schwellen, strotzen.* — Mit आ 1) Med. *anschwellen.* आपीत und आपीन *schwellend, strotzend, voll.* — 2) *schwellen —, strotzen machen* RV. 1,152,6. — Mit उद्, उत्पीन *angeschwollen.* — Mit प्र 1) *anschwellen, strotzen.* प्रपीन. — 2) *anschwellen machen.*

3. पी, पींयति s. पीय्.

पीठ 1) n. *a) Stuhl, Sitz, Bank, Tisch* Bhâvapr. 2,24. Auch *f. ई. — *b) Thronsessel.* — *c) Stuhl,* so v. a. *Amt.* — *d) Unterlage, Piedestal.* Auch *f. ई. — *e)* Bez. *bestimmter Heiligthümer auf Plätzen, an denen der Sage nach die Glieder der bei* Daksha's *Opfer von* Vishṇu *in Stücke zerhauenen* Pârvatî *niedergefallen sein sollen.* — *f) District, Provinz.* — *g) eine best. Art zu sitzen.* — *h) das Complement eines Segments.* — 2) m. *a) ein best. Fisch* Ind. St. 14,375. — *b) *die Sonne* Gal. — *c)* N. pr. eines Asura. — किरीटपीठ° Hariv. 8063 fehlerhaft für किरीटापीड.

पीठक 1) (*m. n.) *a) Stuhl, Bank.* — *b) eine Art Palankin* Kâraṇḍ. 28,17. 52,23. 71,8 (an den beiden letzten Stellen fehlerhaft पिठक). — 2) f. °ठिका *a) Bank.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) 116,11. — *b) Unterlage* (Kâraṇḍ. 13,9, wo so zu lesen ist), *Piedestal.* — Vgl. पूर्वपीठिका.

*पीठकेलि m. *der Gefährte eines Helden bei grösseren Unternehmungen.*

पीठग Adj. *auf der Bank sitzend,* so v. a. *sich ruhig verhaltend.*

पीठचक्र n. *ein Wagen mit einem Sitz.*

पीठचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

पीठनायिका f. *ein 14jähriges nicht menstruirendes Mädchen, das bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.*

पीठन्यास m. *eine best. mystische Ceremonie.*

*पीठभू f. *Unterlage, Fundament.*

पीठमर्द 1) *Adj. *überaus frech.* — 2) m. *a) Begleiter eines vornehmen Herrn,* insbes. *der Gefährte eines Helden bei grösseren Unternehmungen* (im Schauspiel). — *b) *Tanzlehrer von Freudenmädchen.*

पीठलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पीठसर्प Adj. *lahm;* m. *Krüppel.* Nach Nilak. *Boa.*

पीठसर्पिन् Adj. Subst. dass.

पीठस्थान n. N. pr. einer Stadt, = प्रतिष्ठान Ind. St. 15.

पीठाध्यक्ष m. *scholae rector* nach Aufrecht.

पीठोपमपालि Adj. *dessen Ohrlappen vollständig abgeschnitten sind (platt wie ein Brett)* Suçr. 1,55,19.

पीड् (vgl. पिष्) *pressen.* Nur Perf. पिपीडे. — Caus. पीडयति (episch auch Med.) 1) *drücken, pressen.* पीडित *gedrückt, gequetscht.* °म् Adv. *fest andrückend* (Jmd umarmen) R. Gorr. 1,71,25. 79, 10. — 2) *quetschen* bei der Aussprache. पीडित *gequetscht*, auch so v. a. *unterdrückt, nicht laut.* — 3) कालं कालेन *die Zeit durch die Zeit drängen*, so v. a. *Alles der Zeit überlassen.* — 4) *drükken*, so v. a. *bedrängen, belagern* (eine Stadt), *hart zusetzen, mitnehmen, Schaden zufügen, plagen, peinigen, beeinträchtigen, leiden lassen, vernachlässigen;* Pass. *geplagt* —, *gepeinigt werden, leiden, schmerzen, weh thun* Pañcad. पीड्यमान *Mühe bei Etwas habend* Chr. 79,13. पीडितां भविष्यामि so v. a. *ich werde schlimm daran sein.* — 5) in der Astr. so v. a. *verfinstern.* — 6) in der Augural-kunde so v. a. *mit einem unglückverheissenden Gegenstande bedecken.* — Mit अति Caus. *heftig quälen* Pāṇ. 51,8. Vgl. अतिपीडित. — Mit अभि Caus. 1) *andrücken* (Âpast. 1,5,23), *drücken, pressen, treten.* — 2) *bedrängen, belagern* (eine Stadt), *hart zusetzen, quälen, peinigen, martern.* — Mit समभि Caus. *aneinander drücken.* — Mit अव Caus. 1) *niederdrücken,* — *schmettern, andrücken, ausdrücken* (eine Wunde). पद्भ्याम् *sich mit den Füssen anstemmen.* — 2) *bedrängen, hart zusetzen.* — Mit समव Caus. *zusammendrücken.* — Mit आ Caus. 1) *ausdrücken, drücken, zerdrücken.* मृल्लेपापीडित *belegt mit* —. — 2) *bedrängen, hart mitnehmen, plagen.* — Mit उद् Caus. *hinaufdrücken,* — *drängen, herausdrücken.* — Mit समुद् Caus. in समुत्पीडन. — Mit उप Caus. 1) *drücken, andrükken.* — 2) *mitnehmen, beschädigen, quälen, peinigen.* — 3) *niederdrücken, unter* —, *in Zaum halten* Spr. 1107. — 4) in der Astron. *verfinstern.* — Mit नि Caus. 1) *andrücken, drücken, pressen, drücken an.* — 2) *heimsuchen, plagen, mitnehmen.* — 3) in der Astron. *verfinstern.* — निपीडित Paṇḍat. I,209 fehlerhaft für निष्पीडित. — Mit अभिनि Caus. 1) *drücken.* — 2) *peinigen, quälen, mitnehmen.* — Mit उपनि Caus. *heimsuchen.* — Mit विनि Caus. *stark mitnehmen.* v. l. च निपीड्य st. विनिपीड्य. — Mit निस् Caus. 1) *herausdrükken, ausdrücken, zerdrücken, heftig drücken, zusammendrücken,* — *pressen, drücken an.* — 2) *quetschen* (in der Aussprache). — Mit विनिस् Caus. *ausdrücken.* — Mit परि Caus. 1) *ringsum drücken, zusammendrücken, drücken, liegen auf.* — 2) *stark mitnehmen, plagen, peinigen, quälen.* — 3) in der Auguralkunde so v. a. *bedecken.* — Mit प्र Caus. 1) *drücken, pressen.* प्राणान् *den Athem zurückdrängen.* — 2) *bedrängen, belästigen, hart mitnehmen, heimsuchen, plagen, quälen.* — Mit अभिप्र Caus. *heimsuchen, peinigen, quälen.* — Mit संप्र Caus. 1) *gut pressen* Kāraka 6,30. — 2) *heimsuchen, peinigen, quälen.* — Mit प्रति Caus. 1) *drücken.* — 2) *bedrängen, belästigen, peinigen.* — Mit वि Caus. °पीडित fehlerh. für निपीडित. — Mit सम् Caus. 1) *zusammendrücken,* — *pressen, drücken.* — 2) *bedrängen, belästigen, quälen.* संपीड्य *mit Anwendung von Gewalt* Jolly, Schuld. 318. — 3) *zusammenfassen,* — *zählen,* — *rechnen.* — 4) in der Astron. *verfinstern.* — 5) °संपीडित *ganz erfüllt von* Kāraṇḍ. 25,23.

. पीड in तिल° und तृण°.

पीडक in *तालु°.

पीडन 1) Adj. *belästigend, peinigend, unangenehm* in चतु°. — 2) n. *a) das Drücken, Pressen, Quetschen* Spr. 7708. — *b) Mittel zum Pressen.* — *c) das Quetschen,* ein Fehler der Aussprache. — *d) das Bedrängen, Belästigen, Peinigen, Quälen, Anwendung von Gewaltmitteln* Jolly, Schuld. 316. — *e) Calamität.* — *f) Verfinsterung* (eines Gestirns).

पीडनीय Adj. 1) *zum Pressen dienend.* — 2) *zu bedrängen, zu belästigen, zu quälen.*

पीडयितव्य Adj. = पीडनीय 2).

पीडा f. 1) *Schmerz, Pein, Leid.* पीडया so v. a. *ungern* 293,12. — 2) *Schaden, Nachtheil, Beeinträchtigung* Gaut. 13,11. 18,32. — 3) *Einschränkung.* — 4) *Verfinsterung, Bedeckung* (eines Sterns). — 5) **Mitleid.* — 6) **ein auf dem Scheitel getragener Kranz;* vgl. आपीड. — 7) **Pinus longifolia.* — 8) **Korb.* — 9) verwechselt mit पीठ.

पीडाकर (219,2) und पीडाकृत् Adj. *Leid zufügend, Schaden bringend.*

पीडाकृत n. *das Zufügen eines Schadens, Bringen eines Nachtheils* Gaut. 13,9.

पीडागृह n. *Folterkammer* Sāj. zu ṚV. 1,116,8.

पीडाय्, °यते *Schmerz fühlen, sich unangenehm berührt fühlen.*

पीडायन्त्रगृह n. *Folterkammer* Sāj. zu ṚV. 1, 116,8.

पीडास्थान n. in der Astrol. *eine unglückliche Stellung, eine ungünstige Entfernung.*

पीडित 1) Adj. s. u. पीड्. — 2) n. *a) Schaden.* पशु° *durch Vieh verursachter Sch.* Gaut. 12,19. — *b) das Belästigen, Zusetzen, Plagen* MBh. 13. 227. v. l. पीडन. — *c) *quidam coeundi modus.*

पीडितता f. in अति° (Nachtr. 3) und शिथिल°.

पीडितत्व n. *das Heimgesuchtsein, Geplagtsein.*

°पीडिन् Adj. *mitnehmend, beschädigend* Naish. 2,10.

पीठ Bhāg. P. 3,5,41 fehlerhaft für पीठ.

1. पीत 1) Adj. *getrunken* u. s. w.; s. u. 1. पा. — 2) *n. *das Trinken* Med. t. 34.

2. °पीत Partic. von 2. पी.

3. पीत 1) Adj. (f. आ) *gelb.* — 2) m. *a) *Topas* Rāgān. 13,171. — *b) *ein aus Kuhurin bereitetes gelbes Pigment.* — *c) *Alangium hexapetalum* Rāgān. 9,75. — *d) *Saffior.* — *e) *Trophis aspera* Rāgān. 9,129. — *f)* Pl. Bez. der Vaiçja in Çālmaladvīpa VP. 2,4,31. — 3) f. आ *a) *Curcuma longa* und *aromatica.* — *b) *eine Varietät von Dalbergia Sissoo* Rāgān. 9,185. — *c) eine Art Musa* Rāgān. 11,44. — *d) *Aconitum ferox.* — *e) *Panicum italicum* Rāgān. 12,45. — *f) *=मञ्जिष्ठाज्योतिष्मती. — *g) *Gallenstein des Rindes* Rāgān. 12,59. — *h)* mystische Bezeichnung *des Lautes* ष. — 4) n. *a) gelber Stoff* Kāṭh. Up. 3,6,1. — *b) Gold.* — *c) *Auripigment* Rāgān. 13,66.

पीतक 1) Adj. (°तिका) *gelb.* Als Bez. *der vierten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — 2) *m. *a) gelber Amaranth* Rāgān. 10,135. — *b) Odina pennata* Rāgān. 12,76. — 3) f. °तिका *a) Saffran.* — *b) *Gelbwurz.* — *c) *gelber Jasmin.* — 4) *n. *a) Auripigment.* — *b) Messing* Rāgān. 13,28. — *c) Honig.* — *d) Saffran.* — *e) gelber Sandel* Rāgān. 12,16. — *f) Aloeholz* Rāgān. 12,93. — *g) Curcuma aromatica.* — *h) Terminalia tomentosa.* — *i) eine Art* Çjonāka.

*पीतकदली f. *eine Art Pisang.*

*पीतकद्रुम m. *Curcuma aromatica.*

*पीतकन्द n. *Möhre* Rāgān. 7,24.

पीतकमाक्षिक n. *Schwefelkies* MBh. 5,64,18. = सुवर्णमाक्षिक Nīlak.; vgl. पीतमाक्षिक.

*पीतकरवीरक m. *gelber Oleander* Rāgān. 10,16.

*पीतकावेर n. 1) *Saffran.* — 2) *Glockengut.*

*पीतकाष्ठ n. 1) *gelber Sandel* Rāgān. 12,16. — 2) *Chloroxylon Swietenia* Rāgān. 9,125.

*पीतकीला f. *die Sennapflanze* Rāgān. 3,128.

पीतकुष्ठ n. *gelber Aussatz.*

*पीतकेदार m. *eine Reisart* Gal.

पीतकोश Adj. *der durch einen Trunk ein Bündniss besiegelt hat* Rāgat. 5,421. 8,283.

*पीतगन्ध n. *gelber Sandel.*

*पीतघोषा f. *gelb blühendes Anethum.*

*पीनर् Adj. von पीन.

पीनस 1) m. *Nasenkatarrh, Schnupfen.* — 2) *f. आ *Cucumis utilissimus* Râgan. 7,199.

पीनसित (Varâh. Jogaj. 5,24) und पीनसिन् Adj. *verschnupft.*

पीनायतककुभत् Adj. *einen fetten und hohen Höcker habend* Paṅkat. 30,19. 20.

पीनोधस् und *पीनोध्री Adj. f. *ein starkes Euter habend.*

*पीपरि m. *ein der Ficus infectoria verwandter Baum.*

पैंबस् und पीबःस्फार्क ungenau für पैंवस् und पीवःस्फार्क AV.

पीय्, पैंयति *schmähen, geringschätzig begegnen, höhnen.* — Mit नि und प्रति dass.

°पीय Absol. von 1. पा *trinken.*

पैंयक m. *Schmäher*, vielleicht Bez. *dämonischer Wesen.*

पीयत्नु Adj. *höhnisch.*

पीयु३ 1) Adj. dass. — 2) *m. a) *Eule.* — b) *Krähe.* — c) *Feuer.* — d) *Gold.* — e) *Zeit.*

*पीयूक्ता f. *ein best. Baum.* °वण (von वन) n.

*पीयूक्तिल Adj. von पीयूक्ता.

पीयूष्, °षति *zu Nektar werden.*

पीयूष३ m. n. 1) *die erste Milch der Kuh eine Woche lang nach dem Kalben, Biestmilch.* — 2) *Rahm, Seim, Saft* überh. — 3) *der beim Quirlen des Milchmeeres gewonnene Unsterblichkeitstrank, Nektar.* *m. Nom. abstr. °ता f. Ind. St. 14,384.

पीयूषद्युति m. *der Mond* Kautukar. 100.

पीयूषधारा f. Titel zweier Werke.

पीयूषधारकिरु m. *der Mond* Vidde. 66,4.

पीयूषभानु m. dass. Spr. 7641. Prasannar. 145,19.

पीयूषभुज् m. *ein Gott* Bâlar. 190,10. Pr. P. 55.

*पीयूषमक्स् und *पीयूषरुचि m. *der Mond.*

*पीयूषवर्ण m. *Schimmel* Gal.

पीयूषवर्षाय्, °यते *zu einem Regen von Nektar werden.*

*पील्, पीलति (प्रतिष्टम्भे = रोधे, ज्ञडीभावे).

पील MBh. 8,2054 fehlerhaft für पीलु.

*पीलक m. *Ameise.*

पैंलव f. 1) N. pr. einer Apsaras AV. 4,37,3. — 2) *ein Frauenname.

पीलु३ m. 1) *Careya arborea* oder *Salvadora persica;* n. *die Frucht* Mat. med. 313. AV. Paipp. 7,4,4. — 2) *eine Gruppe von Weinpalmen oder der Stamm einer Weinpalme. — 3) *Blüthe. — 4) *die Blüthe von Saccharum Sara. — 5) *Knochenstück. — 6) *Pfeil. — 7) *Wurm, Insect. — 8) Elephant. — 9) Atom.*

*पीलुक m. *Ameise.* — Vgl. *काक° u. *काल°.

*पीलुकुणा m. *die Zeit, in der die Früchte des* Pilu *reif werden.*

*पीलुनी f. und *पीलुपत्त्र m. (Râgan. 3,80) *Sanseviera Roxburghiana.*

*पीलुपर्णी f. 1) dass. Râgan. 3,7. — 2) *Momordica monadelpha* Râgan. 7,185. — 3) *ein best. Heilmittel.*

पीलुपाक m. *eine durch Hitze erfolgende Verbindung von Atomen.*

पीलु३मती Adj. f. mit द्यौ *der mittlere Himmel.*

*पीलुवरु N. pr. einer Gegend.

*पीलुसार und *°गिरि (Eitel, Chin. B.) m. N. pr. eines Berges.

*पीलुसारस्तूप m. N. pr. eines Stûpa Eitel, Chin. B.

*पीव्, पीवति (स्थौल्ये).

पैंव 1) Adj. *fett.* — 2) *f. पीवा *Wasser.*

पीवंस् Adj. *feist, fett.* Nur Nom. पीवान्.

पैंवन् 1) Adj. (f. पैंवरी) *schwellend, strotzend, voll, feist, fett.* — 2) m. *a) *Wind.* — b) N. pr. eines Sohnes des Djutimant. — 3) f. पीवरी *a) *ein junges Weib.* — b) *Kuh.* — c) N. pr. α) einer geistigen Tochter der Manen Barhishad und Gattin des Vedaçiras. — β) einer Prinzessin der Vidarbha.

पीवर् 1) Adj. *a) feist, fett.* — b) am Ende eines Comp. *strotzend von, reichlich versehen mit* Kâd. 29,17. — 2) m. *a) *Schildkröte.* — b) N. pr. α) eines der 7 Weisen unter Manu Tâmasa. — β) eines Sohnes des Djutimant VP. 2,4,48. — 3) f. आ *a) *Physalis flexuosus.* — b) *Asparagus racemosus* Râgan. 4,118. Bhâvapr. 1,198. — c) N. pr. einer Tochter des Gandharva Huhu. — 4) n. N. pr. des von Pivara 2) b) β) beherrschten Varsha in Krauńkadvîpa VP. 2,4,48.

पीवरत्व n. *Fülle, Stärke.*

1. पैंवरी f. s. u. पैंवन्.

2. पीवरी Adv. mit कर् *mästen.*

पैंवस् n. *Fett, Speck.*

पीवस३ Adj. (f. ओ३) 1) *von Fett strotzend* oder *fett*, so v. a. *reichlich.* — 2) *schwellend, sich blähend, bauschig,* oder *fettig*, so v. a. *glänzend.*

पैंवस्वत् Adj. *strotzend.*

पीवःस्फार्क Adj. *von Fett strotzend.*

पैंविष्ठ Adj. *überaus feist.*

पैंवोन्न Adj. *fette* oder *reichliche Speise habend.*

पैंवोश्व Adj. *fette Rosse habend.*

पैंवोपवसन Adj. *in Fett gehüllt* oder *neben breiten (fleischigen) Gliedern befindlich.*

पीवोन्नप Adj. *ein fettes Aussehen habend* Ait. Br. 2,3,10.

पीष् = पिष् AV. 4,6,7.

पु Adj. *reinigend, läuternd* in सुपु३.

*पुंयान n. etwa = नर्यान *Palankin.*

पुंयुज् und पुंयोग m. *der Zusammenhang —, das in Relation Stehen mit einem Manne.*

पुंरत्न n. *ein Edelstein von einem Manne.*

पुंराशि m. *ein männliches Zodiakalbild* (der Widder u. s. w.).

पुंलक्षण n. *das Kennzeichen eines Mannes, Männlichkeit* Râgat. 2,104.

1. पुंलिङ्ग n. 1) dass. — 2) in der Grammatik *das männliche Geschlecht* 234,28.

2. पुंलिङ्ग Adj. (f. आ) 1) *die Kennzeichen des Mannes habend* Agni-P. 43,14. — 2) in der Grammatik *männlichen Geschlechts.* Nom. abstr. °ता f.

पुंवत् Adv. 1) *wie ein Mann, wie beim Manne.* — 2) *wie das Masculinum* (gramm.).

1. पुंवत्स m. *ein männliches Kalb.*

2. पुंवत्स Adj. (f. आ) *männliche Kälber habend, von m. K. umgeben.*

*पुंवृष m. *Moschusratte.*

पुंवेषा Adj. f. *in männlicher Tracht.*

पुंव्यञ्जन n. *ein männliches Kennzeichen* Âpast. Çr. 8,6,2.

पुंशब्द् m. *ein Masculinum* Ind. St. 13,390.

पुंश्चली Adj. f. *Männern nachlaufend;* Subst. *Hure.* Unlogisch पुंश्चल m. *Hurer* Varâh. Bṛh. 23,5.

पुंश्चलीय m. *Hurensohn.*

पुंश्चलू३ f. *Hure;* m. *Hurer.*

*पुंश्चिह्न n. *das männliche Glied.*

*पुंश्चोर m. *ein männlicher Dieb.*

पुंष्कगला Adj. f. *ein Böckchen als Junges haben* Âpast. Çr. 15,1,6.

1. पुंस् m. s. पुमंस्.

2. *पुंस् पुंसयति (अभिमर्दने).

°पुंस = पुंस्, पुमंस्. Vgl. पुंसवत् und विपुंसी.

पुंसक in न°.

पुंसवन 1) Adj. *ein männliches Kind zur Geburt bringend, die Geburt eines männlichen Kindes befördernd* Karaka 6,30. व्रत n. oder n. mit Ergänzung von व्रत *eine zur Erzielung eines Sohnes im Beginne der Schwangerschaft übliche Ceremonie.* — 2) n. *a) Fötus.* — b) *Milch.*

पुंसवत् Adj. *einen Sohn habend.*

*पुंसानुज Adj. wohl *einen ältern Bruder habend.*

पुंस्३वन n. *das Zeugen eines männlichen Kindes.*

पुंस्क am Ende eines adj. Comp. (f. स्रा) = पुंस्, पुंस्.

*पुंस्कटी f. *die Hüfte beim Manne.*

पुंस्कर्माशय m. *die durch die Werke in einer früheren Geburt bedingte Anlage eines Menschen.*

पुंस्कामा Adj. f. *auf Männer versessen.*

पुंस्कृत्य Absol. *mit Anwendung männlicher Formen* Çat. Br. 4,5,2,10.

पुंस्कोकिल m. *das Männchen des indischen Kuckucks.* Nom. abstr. °ल n.

पुंस्ति n. Name eines Sâman Ârsh. Br. 1,512.

पुंस्त्रय n. *drei Generationen* Hemâdri 1,93,15. 16.

पुंस्त्व n. 1) *das Mannsein* (Gegens. *Weibsein*). — 2) *Mannheit, männliches Vermögen.* — 3) *das Männlichsein, das männliche Geschlecht* (gramm.). — 4) *der männliche Same.*

*पुंस्त्वदोष m. wohl *Impotenz* Gal.

*पुंस्त्वविघ्न m. *Andropogon Schoenanthus* Râgân. 8,122.

*पुंस्पुत्र m. *ein männliches Kind.*

पुंस्प्रजनन n. *Zeugungsglied.*

पुंस्प्रवाद m. *irgend eine Masculin-Form, irgend ein Casus eines Masculinum.*

पुंस्वत् Adj. *ein männliches Wesen enthaltend.*

*पुक m. = दान Ganar. 299.

*पुकिन् Adj. von पुक.

पुक्काश m. *eine best. verachtete Mischlingskaste.* Richtig पुल्कस.

*पुक्काष m. v. l. für पुक्काश.

पुक्कस 1) m. v. l. für पुक्काश. — 2) f. ई a) f. zu 1). — b) *die Indigopflanze. — c) *= कलिका oder कालिका.

पुंक्काक m. = पुल्कस Maitr. S. 1,6,11. पुंल्कस v. l.

*पुंकन्दा f. *eine best. Pflanze,* = लक्ष्मणा Râgân. 3,114.

*पुंतीर n. und *पुंतुर m.

पुङ्ख m. 1) *der unterste, mit der Sehne in Berührung kommende Theil des Pfeils, in dem der Schaft und die Federn stecken.* स्रपाङ्ख° so v. a. *ein pfeilähnlicher Seitenblick.* — 2) **Falke.* — 3) *= म-ङ्गलाचार.

पुङ्खित Adj. *mit* पुङ्ख 1) *versehen.* सीतया पुङ्खितैः कटाक्षैः so v. a. *ein von Sîtâ geschleuderter Seitenblick* Prasannar. 64,11.

पुङ्खितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पुंखेऽट m. *ein männlicher Planet.*

*पुंख्यान n. Siddh. K.

*पुङ्ग 1) m. n. *Menge.* — 2) f. ई *eine Art von Frauenzimmern.*

पुङ्गल fehlerhaft für पुद्गल.

पुंगव m. (adj. Comp. f. स्रा) 1) *Stier.* — 2) am Ende eines Comp. *ein Heros —, der Vorzüglichste unter* (von Belebtem u. Unbelebtem). Ausnahmsweise in der Bed. *ein Heros in Bezug auf.* वेद° Hemâdri 1,338,19. — 3) **ein best. Heilmittel,* = ऋषभ Râgân. 3,14.

पुंगवकेतु m. Bein. Çiva's.

पुंगुणान्नुन्नजीव m. *das thierische Lebensprincip mit dem Vorzuge des Menschen verbunden,* so v. a. *die menschliche Seele.*

पुच्छ m. n. *Schwanz, Schweif, Ruthe,* überh. *das äusserste Ende* (z. B. eines Jahres). Am Ende eines adj. Comp. f. स्रा (218,4. Hemâdri 1,402,20) und *ई.

पुच्छक 1) *am Ende eines adj. Comp. (f. पुच्छिका) = पुच्छ. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*पुच्छटी f. *das Knacken mit den Fingern.*

*पुच्छदा f. *eine gegen Unfruchtbarkeit angewandte Knolle.* Vgl. पुत्रदा.

पुच्छधि m. *Schwanzwurzel.*

*पुच्छबन्ध m. *Schwanzriemen* (beim Pferde) Gal.

पुच्छब्रह्मवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पुच्छमूल n. *Schwanzwurzel.*

पुच्छल in कपुच्छल.

पुच्छलक्षण n. Titel eines Njâja-Werkes.

पुच्छवत् Adj. *geschwänzt.*

पुच्छाग्र 1) n. *Schwanzspitze* 147,27. — 2) (wohl m.) N. pr. eines Berges.

पुच्छाण्डक m. N. pr. eines Schlangendämons.

पुच्छास्यचारिन् Adj. *mit Schwanz und Maul sich bewegend* Suçr. 1,207,3.

*पुच्छिन् m. 1) *Hahn.* — 2) *Calotropis gigantea* Râgân. 10,26.

पुच्छेश्वर N. pr. einer Oertlichkeit.

*पुच्छोटिका f. *Schwanzriemen* (beim Pferde) Gal.

*पुछ्, पुच्छति (प्रमादे).

°पुञ्ज m. (adj. Comp. f. स्रा) *Haufe, Klumpen, Masse, Menge* (auch von immateriellen Dingen). Nom. abstr. °ता f. Vikramâñkaṅ. 9,128.

पुञ्जक in क्षेम°.

पुंजन्मन् n. *die Geburt eines männlichen Kindes.*

पुंजन्मकर् und पुंजन्मद् Adj. *solches bewirkend.*

पुंजन्मयोग m. *eine Constellation, unter der männliche Kinder geboren werden.*

पुञ्जय्, पुञ्जयति *aufhäufen, zusammendrängen* Kâd. 2,49,3 (पुञ्जयमान zu lesen). 51,6. Bâlar. 58,9.

पुञ्जित *aufgehäuft, auf einander gelegt, an einander gedrückt, zusammengeballt* Kâd. 8,23. — Mit स्रव, °पुञ्जित *auf einen Haufen gebracht, zusammengekehrt.* — Mit उद् *aufhäufen* Kâd. 2,87,15.

पुञ्जराज m. N. pr. eines Grammatikers.

पुञ्जशस् Adv. *haufenweise.*

*पुञ्जातुक (!) n. = फलेलाङ्क (!).

*पुञ्जि f. = पुञ्ज.

पुञ्जिकास्थलौ, °स्थली, पुञ्जिकास्तना (!) und *पुञ्जिकास्थला f. N. pr. einer Apsaras.

पुञ्जिष्ठ m. *Fischer;* nach Andern *Vogelfänger.*

पुञ्जी Adv. 1) mit कर् *aufhäufen, auf einen Haufen legen.* — 2) mit भू *sich anhäufen, sich zusammenballen* Kâd. 169,15. Harshaṅ. 139,23.

पुञ्जीकर्तव्य Adj. *aufzuhäufen.*

पुञ्जील n. = पिञ्जूल in दर्भपुञ्जीलौ.

पुट्, पुटति (संश्लेषणे), *पोटति (संमर्दने), *पुटयति (संसर्गे), *पोटयति (भाषार्थ oder भासार्थ, संचूर्णने, स्रल्पीभावे). 1) *umhüllen —, verkleiden mit* (Instr.) Bhâvapr. 2,87.88. — 2) *zusammenreiben mit* (Instr.) Bhâvapr. 3,34. — *पुटित = पाटित und स्फुट. — Mit परि, °पुटयते *sich schälen.* — Mit सम्, संपुटित (könnte auch aus संपुट entstanden sein) *zusammengefügt* Comm. zu Bhâg. P. ed. Bomb. 6,8,6.

पुट 1) m. f. (ई) n. *a) Falte, Tasche, ausgebauchter —, hohler Raum, Ritze, Spalte.* Am Ende eines adj. Comp. f. स्रा. — *b) *ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch.* — 2) *m. n. *Pferdehuf.* — 3) m. *a) eine aus einem Blatt gebildete Düte,* = संपुट. — *b) Umhüllung eines Gegenstandes* (z. B. beim Glühen eines Tiegels), *das Kochen in einer Hülle* (vgl. पुटपाक) Bhâvapr. 2,84.85.91. — *c) ein Backwerk mit einer Fülle* Bhâvapr. 2,25. — *d) ein best. Metrum,* = स्रीपुट. — *e) *N. pr. eines Mannes. — 4) *n. *Muskatnuss* Râgân. 12,80.

पुटक 1) m. *a)* = पुट 1) *a).* पुटके पुटके मधु *in jeder Ritze Honig* VP. 1,13,30 und sonst häufig. — *b) eine best. Verbindung der Hände.* — 2) m. f. (पुटिका) = पुट 3) *a).* — 3) *f. पुटिका *a) eine zweischaltige Muschel* Râgân. 13,132. — *b) Kardamomen.* — 4) *n. *a) Muskatnuss.* — *b) Wasserrose.*

*पुटकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,83.

पुटकिनी f. *Lotuspflanze, eine Gruppe von L.* Nur im Prâkrit zu belegen.

*पुटग्रीव m. 1) *Butterfass.* — 2) *ein kupferner Topf.*

पुटधेनु f. *eine noch nicht ausgewachsene trächtige Kuh* Hemâdri 1,448,21. 449,2.

पुटन n. Nom. act. zu पुट् 1) Bhâvapr. 2,85. Rasendraṅ. 63,13.

*पुटवट m. *Cyperus rotundus* Râgân. 8,152. Vgl. कुटवट.

ीनर Adj. von पीन.

ीनस 1) m. *Nasenkatarrh, Schnupfen.* — 2) आ *Cucumis utilissimus* Rāǵan. 7,199.

ीनसित (Varāh. Jogaj. 5,24) und पीनसिन् Adj. *schnupft.*

ीनायतककुभत् Adj. *einen fetten und hohen Höcker habend* Pañǵat. 30,19. 20.

ीनोधस् und *पीनोध्री Adj. f. *ein starkes Euter habend.*

*पीपरि m. *ein der Ficus infectoria verwandter Baum.*

पीवस् und पीवःस्फाक ungenau für पीवस् und ीवःस्फाक AV.

पीय्, पीयति *schmähen, geringschätzig begegnen, höhnen.* — Mit नि und प्रति dass.

*पीय Absol. von 1. पा *trinken.*

पीयक m. *Schmäher*, vielleicht Bez. *dämonischer Wesen.*

पीयर्तु Adj. *höhnisch.*

पीयु 1) Adj. dass. — 2) *m. a) *Eule.* — b) *Krähe.* — c) *Feuer.* — d) *Gold.* — e) *Zeit.*

*पीयूक्ता f. *ein best. Baum.* °वण (von वन) n.

*पीयूक्तिल Adj. von पीयूक्ता.

पीयूष्, °षति *zu Nektar werden.*

पीयूष m. n. 1) *die erste Milch der Kuh eine Woche lang nach dem Kalben, Biestmilch.* — 2) *Rahm, Seim, Saft* überh. — 3) *der beim Quirlen des Milchmeeres gewonnene Unsterblichkeitstrank, Nektar.* *m. Nom. abstr. °ता f. Ind. St. 14,384.

पीयूषद्युति m. *der Mond* Kautukar. 100.

पीयूषधारा f. Titel zweier Werke.

पीयूषधारिकिरु m. *der Mond* Vidḍh. 66,4.

पीयूषभानु m. dass. Spr. 7641. Prasannar. 145,19.

पीयूषभुज् m. *ein Gott* Bālar. 190,10. Pr. P. 55.

*पीयूषमकस् und *पीयूषरुचि m. *der Mond.*

*पीयूषवर्ण m. *Schimmel* Gal.

पीयूषवर्षाय्, °यते *zu einem Regen von Nektar werden.*

*पील्, पीलति (प्रतिष्टम्भे = रोधे, ज्ञडीभावे).

पील Mbh. 8,2054 fehlerhaft für पीलु.

*पीलक m. *Ameise.*

पीला f. 1) N. pr. einer Apsaras AV. 4,37,3. — 2) *ein Frauenname.

पीलु m. 1) *Careya arborea* oder *Salvadora persica;* n. *die Frucht* Mat. med. 313. AV. Paipp. 7,4,4. — 2) **eine Gruppe von Weinpalmen* oder *der Stamm einer Weinpalme.* — 3) **Blüthe.* — 4) **die Blüthe von Saccharum Sara.* — 5) **Knochenstück.* — 6) **Pfeil.* — 7) **Wurm, Insect.* — 8) *Elephant.* — 9) *Atom.*

*पीलुक m. *Ameise.* — Vgl. *काक° u. *काल°.

*पीलुकृण m. *die Zeit, in der die Früchte des* Pilu *reif werden.*

*पीलुनी f. und *पीलुपत्र m. (Rāǵan. 3,80) *Sanseviera Roxburghiana.*

*पीलुपर्णी f. 1) dass. Rāǵan. 3,7. — 2) *Momordica monadelpha* Rāǵan. 7,185. — 3) *ein best. Heilmittel.*

पीलुपाक m. *eine durch Hitze erfolgende Verbindung von Atomen.*

पीलुमती Adj. f. mit द्यौ *der mittlere Himmel.*

*पीलुवह N. pr. einer Gegend.

*पीलुसार und *°गिरि (Eitel, Chin. B.) m. N. pr. eines Berges.

*पीलुसारस्तूप m. N. pr. eines Stûpa Eitel, Chin. B.

*पीव्, पीवति (स्थौल्ये).

पीव 1) Adj. *fett.* — 2) *f. पीवा *Wasser.*

पीवंस् Adj. *feist, fett.* Nur Nom. पीवान्.

पीवन् 1) Adj. (f. पीवरी) *schwellend, strotzend, voll, feist, fett.* — 2) m. a) **Wind.* — b) N. pr. eines Sohnes des Djutimant. — 3) f. पीवरी a) **ein junges Weib.* — b) **Kuh.* — c) N. pr. α) einer geistigen Tochter der Manen Barhishad und Gattin des Vedaçiras. — β) einer Prinzessin der Vidarbha.

पीवर 1) Adj. a) *feist, fett.* — b) am Ende eines Comp. *strotzend von, reichlich versehen mit* Kād. 29,17. — 2) m. a) **Schildkröte.* — b) N. pr. α) eines der 7 Weisen unter Manu Tâmasa. — β) eines Sohnes des Djutimant VP. 2,4,48. — 3) f. आ a) **Physalis flexuosus.* — b) *Asparagus racemosus* Rāǵan. 4,118. Bhâvapr. 1,198. — c) N. pr. einer Tochter des Gandharva Huhu. — 4) n. N. pr. des von Plvara 2) b) β) beherrschten Varsha in Krauńkadvîpa VP. 2,4,48.

पीवरत्व n. *Fülle, Stärke.*

1. पीवरी f. s. u. पीवन्.

2. पीवरी Adv. mit कर् *mästen.*

पीवस् n. *Fett, Speck.*

पीवस् Adj. (f. स्त्री) 1) *von Fett strotzend* oder *fett*, so v. a. *reichlich.* — 2) *schwellend, sich blähend, bauschig*, oder *fettig*, so v. a. *glänzend.*

पीवस्वत् Adj. *strotzend.*

पीवःस्फाक Adj. *von Fett strotzend.*

पीविष्ठ Adj. *überaus feist.*

पीवोग्रव Adj. *fette* oder *reichliche Speise habend.*

पीवोग्रश्व Adj. *fette Rosse habend.*

पीवोपवसन Adj. *in Fett gehüllt* oder *neben breiten (fleischigen) Gliedern befindlich.*

पीवोरूप Adj. *ein fettes Aussehen habend* Ait. Br. 2,3,10.

पीष् = पिष् AV. 4,6,7.

पु Adj. *reinigend, läuternd* in सुपु.

*पुंयान n. etwa = नरयान *Palankin.*

पुंयुज् und पुंयोग m. *der Zusammenhang —, das in Relation Stehen mit einem Manne.*

पुंरत्न n. *ein Edelstein von einem Manne.*

पुंराशि m. *ein männliches Zodiakalbild* (der Widder u. s. w.).

पुंलक्षण n. *das Kennzeichen eines Mannes, Männlichkeit* Rāǵat. 2,104.

1. पुंलिङ्ग n. 1) dass. — 2) in der Grammatik *das männliche Geschlecht* 234,28.

2. पुंलिङ्ग Adj. (f. आ) 1) *die Kennzeichen des Mannes habend* Agni-P. 43,14. — 2) in der Grammatik *männlichen Geschlechts.* Nom. abstr. °ता f.

पुंवत् Adv. 1) *wie ein Mann, wie beim Manne.* — 2) *wie das Masculinum* (gramm.).

1. पुंवत्स m. *ein männliches Kalb.*

2. पुंवत्स Adj. (f. आ) *männliche Kälber habend, von m. K. umgeben.*

*पुंवृष m. *Moschusratte.*

पुंवेषा Adj. f. *in männlicher Tracht.*

पुंव्यञ्जन n. *ein männliches Kennzeichen* Âpast. Çr. 8,6,2.

पुंशब्द m. *ein Masculinum* Ind. St. 13,390.

पुंश्चली Adj. f. *Männern nachlaufend;* Subst. *Hure.* Unlogisch पुंश्चल m. *Hurer* Varāh. Br. 23,5.

पुंश्चलीय m. *Hurensohn.*

पुंश्चली f. *Hure;* m. *Hurer.*

*पुंश्चिक्क n. *das männliche Glied.*

*पुंश्चोर m. *ein männlicher Dieb.*

पुंष्कगला Adj. f. *ein Böckchen als Junges habend* Âpast. Çr. 15,1,6.

1. पुंस् m. s. पुमंस्.

2. *पुंस् पुंसयति (अभिमर्दने).

°पुंस = पुंस्, पुमंस्. Vgl. पुंसवत् und विपुंसी.

पुंसक in न°.

पुंसवन 1) Adj. *ein männliches Kind zur Geburt bringend, die Geburt eines männlichen Kindes befördernd* Kāraka 6,30. व्रत n. oder n. mit Ergänzung von व्रत *eine zur Erzielung eines Sohnes im Beginne der Schwangerschaft übliche Ceremonie.* — 2) n. a) *Fötus.* — b) **Milch.*

पुंसवत् Adj. *einen Sohn habend.*

*पुंसानुज Adj. wohl *einen ältern Bruder habend.*

पुंसुवन n. *das Zeugen eines männlichen Kindes.*

पुंस्क am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = पुंस्, पुंस्.

*पुंस्कटी f. *die Hüfte beim Manne.*

पुंस्कर्माशय m. *die durch die Werke in einer früheren Geburt bedingte Anlage eines Menschen.*

पुंस्कामा Adj. f. *auf Männer versessen.*

पुंस्कृत्य Absol. *mit Anwendung männlicher Formen* Çat. Br. 4,5,2,10.

पुंस्कोकिल m. *das Männchen des indischen Kuckucks.* Nom. abstr. °ल n.

पुंस्ति n. Name eines Sâman Ârsh. Br. 1,512.

पुंस्त्रय n. *drei Generationen* Hemâdri 1,93,15. 16.

पुंस्त्व n. 1) *das Mannsein* (Gegens. *Weibsein*). — 2) *Mannheit, männliches Vermögen.* — 3) *das Männlichsein, das männliche Geschlecht* (gramm.). — 4) *der männliche Same.*

*पुंस्त्वदोष m. wohl *Impotenz* Gal.

*पुंस्त्वविघ्न m. *Andropogon Schoenanthus* Râgân. 8,122.

*पुंस्पुत्र m. *ein männliches Kind.*

पुंस्प्रजनन n. *Zeugungsglied.*

पुंस्प्रवाद् m. *irgend eine Masculin-Form, irgend ein Casus eines Masculinum.*

पुंस्वत् Adj. *ein männliches Wesen enthaltend.*

*पुक m. = दान Gaṇar. 299.

*पुकिन् Adj. von पुक.

पुक्कश m. *eine best. verachtete Mischlingskaste.* Richtig पुल्कस.

*पुक्कष m. v. l. für पुक्कश.

पुक्कस 1) m. v. l. für पुक्कश. — 2) f. ई *a*) f. zu 1). — *b*) **die Indigopflanze.* — *c*) *= कलिका oder कालिका.

पुंक्काक m. = पुल्कस Maitr. S. 1,6,11. पुंल्कक v. l.

*पुंकन्दा f. *eine best. Pflanze,* = लक्ष्मणा Râgân. 7,114.

*पुंक्तीर n. und *पुंक्तुर m.

पुङ्ख m. 1) *der unterste, mit der Sehne in Berührung kommende Theil des Pfeils, in dem der Schaft und die Federn stecken.* अपाङ्ग° so v. a. *ein pfeilähnlicher Seitenblick.* — 2) **Falke.* — 3) *= मङ्गलाचार.

पुङ्खित Adj. *mit* पुङ्ख 1) *versehen.* सीतया पुङ्खितः कटाक्षः so v. a. *ein von Sîtâ geschleuderter Seitenblick* Prasannar. 64,11.

पुङ्खितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पुंखेऽट m. *ein männlicher Planet.*

*पुंप्यान n. Siddh. K.

*पुङ्ग 1) m. n. *Menge.* — 2) f. ई *eine Art von Frauenzimmern.*

पुङ्गल fehlerhaft für पुद्गल.

पुंगव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Stier.* — 2) am Ende eines Comp. *ein Heros —, der Vorzüglichste unter* (von Belebtem u. Unbelebtem). Ausnahmsweise in der Bed. *ein Heros in Bezug auf.* वेद° Hemâdri 1,338,19. — 3) **ein best. Heilmittel,* = ऋषभ Râgân. 3,14.

पुंगवकेतु m. Bein. Çiva's.

पुंगुणाज्ञत्तुज्ञीव m. *das thierische Lebensprincip mit dem Vorzuge des Menschen verbunden,* so v. a. *die menschliche Seele.*

पुंच्छ् m. n. *Schwanz, Schweif, Ruthe,* überh. *das äusserste Ende* (z. B. eines Jahres). Am Ende eines adj. Comp. f. आ (218,4. Hemâdri 1,402,20) und *ई.

पुच्छक 1) *am Ende eines adj. Comp. (f. पुच्छिका) = पुच्छ्. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*पुच्छटी f. *das Knacken mit den Fingern.*

*पुच्छटा f. *eine gegen Unfruchtbarkeit angewandte Knolle.* Vgl. पुत्रदा.

पुच्छधि m. *Schwanzwurzel.*

*पुच्छबन्ध m. *Schwanzriemen* (beim Pferde) Gal.

पुच्छब्रह्मवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पुच्छमूल n. *Schwanzwurzel.*

पुच्छल in कपुच्छल.

पुच्छलक्षण n. Titel eines Njâja-Werkes.

पुच्छवत् Adj. *geschwänzt.*

पुच्छाग्र 1) n. *Schwanzspitze* 147,27. — 2) (wohl m.) N. pr. eines Berges.

पुच्छाण्डक m. N. pr. eines Schlangendämons.

पुच्छास्यचारिन् Adj. *mit Schwanz und Maul sich bewegend* Suçr. 1,207,3.

*पुच्छिन् m. 1) *Hahn.* — 2) *Calotropis gigantea* Râgân. 10,26.

पुच्छेश्वर N. pr. einer Oertlichkeit.

*पुच्छोटिका f. *Schwanzriemen* (beim Pferde) Gal.

*पुञ्ज्, पुञ्जति (प्रमादे).

°पुञ्ज m. (adj. Comp. f. आ) *Haufe, Klumpen, Masse, Menge* (auch von immateriellen Dingen). Nom. abstr. °ता f. Vikramâṅkaṅ. 9,128.

पुञ्जक in क्षेम°.

पुंज्जन्मन् n. *die Geburt eines männlichen Kindes.*

पुंज्जन्मकर् und पुंज्जन्मद् Adj. *solches bewirkend.*

पुंज्जन्मयोग m. *eine Constellation, unter der männliche Kinder geboren werden.*

पुञ्जय्, पुञ्जयति *aufhäufen, zusammendrängen* Kâd. 2,49,3 (पुञ्जयमान zu lesen). 51,6. Bâlar. 58,9.

पुञ्जित *aufgehäuft, auf einander gelegt, an einander gedrückt, zusammengeballt* Kâd. 8,23. — Mit अव, °पुञ्जित *auf einen Haufen gebracht, zusammengekehrt.* — Mit उद् *aufhäufen* Kâd. 2,87,15.

पुञ्जराज m. N. pr. eines Grammatikers.

पुञ्जशस् Adv. *haufenweise.*

*पुञ्जातुक (!) n. = फलेलाङ्क (!).

*पुञ्जि f. = पुञ्ज.

पुञ्जिकस्थली, °स्थली, पुञ्जिकास्तना (!) und *पुञ्जिकास्थला f. N. pr. einer Apsaras.

पुञ्जिष्ठ m. *Fischer;* nach Andern *Vogelfänger.*

पुञ्जी Adv. 1) mit कर् *aufhäufen, auf einen Haufen legen.* — 2) mit भू *sich anhäufen, sich zusammenballen* Kâd. 169,15. Harshaç. 139,23.

पुञ्जीकर्तव्य Adj. *aufzuhäufen.*

पुञ्जील n. = पिञ्जूल in दर्भपुञ्जीलं.

पुट्, पुटति (संश्लेषणे), *पोटति (संमर्दने), *पुट्यति (संसर्गे), *पोटयति (भाषार्थ oder भासार्थ, संचूर्णने, अल्पीभावे). 1) *umhüllen —, verkleiden mit* (Instr.) Bhâvapr. 2,87. 88. — 2) *zusammenreiben mit* (Instr.) Bhâvapr. 3,34. — *पुटित = पाटित und स्फुट. — Mit परि, °पुट्यते *sich schälen.* — Mit सम्, संपुटित (könnte auch aus संपुट entstanden sein) *zusammengefügt* Comm. zu Bhâg. P. ed. Bomb. 6,8,6.

पुट 1) m. f. (ई) n. *a*) *Falte, Tasche, ausgebauchter —, hohler Raum, Ritze, Spalte.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch.* — 2) **m. n. *Pferdehuf.* — 3) m. *a*) *eine aus einem Blatt gebildete Düte,* = संपुट. — *b*) *Umhüllung eines Gegenstandes* (z. B. beim Glühen eines Tiegels), *das Kochen in einer Hülle* (vgl. पुटपाक) Bhâvapr. 2,84. 85. 91. — *c*) *ein Backwerk mit einer Fülle* Bhâvapr. 2,25. — *d*) *ein best. Metrum,* = श्रीपुट. — *e*) *N. pr. eines Mannes. — 4) *n. *Muskatnuss* Râgân. 12,80.

पुटक 1) m. *a*) = पुट 1) *a*). पुटके पुटके मधु *in jeder Ritze Honig* VP. 1,13,30 und sonst häufig. — *b*) *eine best. Verbindung der Hände.* — 2) m. f. (पुटिका) = पुट 3) *a*). — 3) *f. पुटिका *a*) *eine zweischalige Muschel* Râgân. 13,132. — *b*) *Kardamomen.* — 4) *n. *a*) *Muskatnuss.* — *b*) *Wasserrose.*

*पुटकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,83.

पुटकिनी f. *Lotuspflanze, eine Gruppe von L.* Nur im Prâkrit zu belegen.

*पुटग्रीव m. 1) *Butterfass.* — 2) *ein kupferner Topf.*

पुटधेनु f. *eine noch nicht ausgewachsene trächtige Kuh* Hemâdri 1,448,21. 449,2.

पुटन n. Nom. act. zu पुट् 1) Bhâvapr. 2,85. Rasendrak. 65,13.

*पुटनट m. *Cyperus rotundus* Râgân. 8,152. Vgl. कुटनट.

पुटपाक m. *eine best. Art der Zubereitung von eneien, bei welcher die Stoffe in Blätter einunden, mit Lehm überzogen und im Feuer geüht werden.* Mat. med. 11. Bhâvapr. 2,76. 154. araka 8,9.

पुटभिद् Adj. etwa *gespalten* Varâh. Bṛh. S. 54,42.

पुटभेद् m. 1) *Flussbiegung.* — 2) *Flussmündung.* 3) *Stadt.* — 4) *ein musikalisches Schlaginstrument.*

पुटभेदक Adj. = पुटभिद् Varâh. Bṛh. S. 54,7.

पुटभेदन n. *Stadt.*

पुटाञ्जलि m. *die beiden hohl an einander egten Hände* Hemâdri 2,*a*,86,17. Comm. Kâṭj. Çr. 3,1,15.

पुटापुटिका f. gaṇa शाकपार्थिवादि.

पुटालु m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,83.

पुटाह्वय m. = पुटपाक.

पुटित 1) Adj. s. u. पुट् . — 2) n. = अञ्जिपुट (?) r कस्तपुट Med. t. 135.

पुटी f. s. u. पुट.

पुटी Adv. mit कर् *zu einer Düte machen* Bâlar.),14.

पुटोज n. *Sonnenschirm.*

पुटोदक n. *Cocosnuss.*

*पुट्, पुटति (अल्पीभावे).

*पुड्, पुडति (उत्सर्गे), पोडति (प्रमर्दने).

*पुण्, पुणति (कर्मणि शुभे), पोणयति (संघाते).

पुणतामकर m. Bein. Mahâdeva's.

*पुणिक N. pr. 1) m. eines Mannes Kâç. — 2) f. ī einer Frau Ind. St. 13,423.

*पुण्ट्, पुण्टयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

*पुण्ड्, पुण्डति (प्रमर्दने).

*पुण्ड m. *Mal, Zeichen.*

*पुण्डरिन् m. *Hibiscus mutabilis.*

पुण्डरिस्रजा f. *Lotusgewinde, — kranz.*

पुण्डरीक 1) n. *a) Lotusblüthe,* insbes. *eine weisse.* auch als Bild des menschlichen Herzens. Am nde eines adj. Comp. f. आ. — *b)* *am Ende eines omp. als Ausdruck der *Schönheit.* — *c)* **ein weisser Sonnenschirm.* — *d)* **ein best. Heilmittel.* — *e) Stirnzeichen.* — 2) m. *a) ein best. Opfer.* — *b) eine Art Reis.* — *c)* **eine wohlriechende Mango-Art.* — *d)* **Artemisia indica* Râǵan. 10,147. — *e)* **eine Art Zuckerrohr.* — *f)* **Tiger* Râǵan. 19,4. — *g) ein best. Vogel* Suçr. 1,205,13. — *h)* **eine Schlangenart.* — *i)* **eine Art Aussatz.* — *k)* **Fieber beim Elephanten.* — *l)* **die weisse Farbe.* — *m)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) des Weltelephanten im Südosten. — γ) eines alten Königs. — δ) eines Gaṇadhara bei den Ǵaina. — ε) eines Einsiedlers, eines Sohnes des Çvetaketu. — ζ) eines Berges. — 3) f. पुण्डरीका N. pr. *a)* einer Apsaras. — *b)* einer Tochter Vasishṭha's. — *c)* eines Flusses in Krauñkadvîpa VP. 2,4,55.

पुण्डरीकनयन m. 1) Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's VP. 4,14,14. 15,20. — 2) **ein best. Vogel,* = क्रौञ्च Gal. — Vgl. पुण्डरीकाक्ष.

पुण्डरीकपुर n. N. pr. einer *Stadt.* °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

पुण्डरीकमुखी f. *eine Art Blutegel* 217,12. 15.

पुण्डरीकवत् 1) Adj. *mit Lotusblüthen versehen* AV. 6,106,1. — 2) m. N. pr. eines Gebirges in Krauñkadvîpa VP. 2,4,50.

पुण्डरीकाक्ष 1) m. *a)* Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — *b) ein best. Vogel.* — 2) *n. *ein best. Heilkraut.* — Vgl. पुण्डरीकनयन.

पुण्डरीकाक्षस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

*पुण्डरीकान्वय m. *ein Elephant aus* Puṇḍarika's 2) *m*) β) *Geschlecht, ein E. mit besondern Kennzeichen* Gal.

पुण्डरीयक 1) m. N. pr. eines der Viçve Devâs. — 2) n. *a)* **die Blüthe von Hibiscus mutabilis.* — *b) ein best. Heilkraut* Râǵan. 12,149. Bhâvapr. 1,195.

*पुण्डर्य n. *ein best. Heilkraut* Râǵan. 12,149.

पुण्डवर्धन n. fehlerhaft für पुण्ड्र°.

पुण्ड्र 1) m. *a)* N. pr. α) Pl. eines Volkes im heutigen Bengalen und Bihâr. — β) eines Sohnes des Daitja Bali, des Urahnen der Puṇḍra 1) *a)* α) MBh. 1,1,234. — γ) eines Sohnes des Vasudeva VP.^{2} 4,110. — *b)* **Zuckerrohr.* Vgl. पुण्ड्रेक्षु. — *c)* **Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,95. — *d)* **Ficus infectoria* Râǵan. 11,127. — *e) Clerodendrum phlomoides* Râǵan. 10,42. — *f)* **eine weisse Lotusblüthe.* — *g)* **Wurm.* — 2) (*m.) n. *Sectenzeichen.* — 3) n. N. pr. einer mythischen Stadt.

पुण्ड्रक m. 1) Pl. = पुण्ड्र 1) *a)* α). — 2) *ein Fürst* der Puṇḍra 1) *a)* α). — 3) **Zuckerrohr.* — 4) **Gaertnera racemosa.* — 5) **Clerodendrum phlomoides* Râǵan. 10,42. — 6) *Sectenzeichen.* — 7) *ein Mann, der sich mit der Zucht der Seidenraupe abgiebt.*

*पुण्ड्रकेलि m. *Elephant.*

*पुण्ड्रनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

पुण्ड्रवर्धन n. desgl.

पुण्ड्रविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुण्ड्रेक्षु m. *Zuckerrohr* Râǵat. 4,500.

पुण्ड्र fehlerhaft für पुण्ड्र *Mal, Sectenzeichen.*

पुण्य 1) Adj. (f. आ) *a) günstig, glücklich, faustus. — b) richtig beschaffen, schön, gut, brav, bon — c) rein, reinigend, heilig* Gobh. 1,1,18. — m. *a)* N. pr. α) eines Mannes. — β) eines S — 3) f. पुण्या *a)* **Basilienkraut.* — *b)* **Physa flexuosa* Râǵan. 4,112. — *c)* N. pr. α) einer Toch Kratu's. — β) eines Flusses. — 4) n. *a) das Gu Rechte, ein gutes Werk, moralisches* oder *religi ses Verdienst.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ *b) eine best. Begehung, die eine Frau unternim um sich die Liebe des Mannes zu erhalten einen Sohn zu bekommen.* — *c)* **ein Trog z Tränken des Viehes.*

पुण्यक n. = पुण्य 4) *b).*

पुण्यकर्तृ Nom. Ag. *ein Rechtschaffener, gendhafter.*

पुण्यकर्मन् Adj. *Gutes thuend, rechtschaffen, gendhaft.*

पुण्यकाल m. *ein günstiger, glücklicher Z punkt* Hemâdri 1,75,23. 76,1. fgg. Nom. abstr. f. °कालविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat

पुण्यकीर्ति 1) Adj. *einen guten Ruf habend, rühmt.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer

पुण्यकूट m. *eine grosse Menge guter Werke* Bhâg. 78,7.

पुण्यकृत् 1) Adj. *rechtschaffen, tugendhaft.* 2) m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

पुण्यकृत्या und पुण्यक्रिया (Âpast.) f. *eine Handlung.*

पुण्यक्षेत्र n. *ein heiliges Gebiet, Wallfahrtso*

पुण्यगन्ध 1) Adj. (f. आ) *wohlriechend.* — 2) *Michelia Champaka.*

पुण्यगन्धि (f. eben so) und पुण्यगन्धिन् *wohlriechend.*

पुण्यगृह n. *Wohlthätigkeitshaus, Verpflegu haus.*

पुण्यगेह n. *ein Haus* —, so v. a. *eine Stätte Guten* Daçak. 16,16.

पुण्यजन m. 1) **ein rechtschaffener Mann.* - Pl. *gute Leute,* Bez. *bestimmter Genien* Gop. 1,3,12. Später Bez. *der* Jaksha (auch Sg. t einzelnen Individuum) und *einer Art von* kshas (VP. 4,2,1).

पुण्यजनेश्वर m. Bein. Kubera's.

पुण्यजन्मन् Adj. *reinen Ursprungs* Maitr. 6,12 (S. 106, Z. 7).

पुण्यजित Adj. *durch gute Worte gewonnen erreicht.*

पुण्यतरी Adv. mit कर् *reiner —, heiliger ma*

पुण्यता f. *Reinheit, Heiligkeit.*

1. पुण्यतीर्थ n. 1) *ein heiliger Wallfahrtsort*

— 2) N. pr. eines Tîrtha.

पुण्यतीर्थ Adj. (f. आ) *mit heiligen Badestellen versehen* 85,2.

*पुण्यतृण n. *weisses* Kuça-*Gras.*

पुण्यत्व n. *Reinheit, Heiligkeit.*

पुण्यदर्शन 1) Adj. (f. आ) *von schönem Aussehen, schön.* — 2) *m. *Coracias indica.*

पुण्यदृक् Adj. *Gutes —, Segen bringend, — verheissend.*

पुण्यनाथ m. N. pr. eines Grammatikers.

पुण्यनामन् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

पुण्यपालराजकथा f. Titel eines Werkes.

पुण्यपावन N. pr.

पुण्यपुण्यता f. *die grösste Heiligkeit.*

पुण्यप्रद् Adj. *verdienstlich.*

पुण्यप्रसव m. Pl. N. pr. einer Götterklasse bei den Buddhisten.

1. पुण्यफल n. *der Lohn für gute Werke.*

2. *पुण्यफल m. N. pr. des Gartens der Lakshmi.

पुण्यबल m. N. pr. eines Fürsten.

पुण्यभरित Adj. *überaus gesegnet.*

पुण्यभाज् (Spr. 7712. Kâd. 48,16) und °भाजिन् Adj. *glücklich, glückselig.*

*पुण्यभू und *°भूमि f. Bein. Âryâvarta's.

पुण्यमन्य Adj. *sich für gut haltend* Maitr. S. 1, 6,13 (S. 107, Z. 1).

पुण्यमय Adj. *aus Gutem gebildet.*

पुण्यमहस् Adj. *von schöner Herrlichkeit* Mahâvîrak. 8,18.

*पुण्यमित्र m. N. pr. eines buddh. Patriarchen.

*पुण्यरात्र m. *eine gute —, glückliche Nacht.*

पुण्यराशि m. N. pr. 1) eines Mannes. — 2) eines Berges.

पुण्यर्क n. *ein glückliches Sternbild* Hemâdri 1, 347,14.

पुण्यलक्ष्मीक Adj. *glücklich.*

पुण्यलोक Adj. *zur guten Welt gehörig, der guten Welt theilhaftig werdend.*

पुण्यलोकत्र (Conj.) Adv. *in der guten Welt.*

पुण्यवत् 1) Adj. *a) rechtschaffen, tugendhaft. — b) glücklich.* — 2) f. °वती N. pr. eines Landes.

पुण्यवर्जित m. N. pr. eines fingirten Landes Kâraṇḍ.

पुण्यवर्धन n. N. pr. einer Stadt.

पुण्यवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

पुण्यवल्लभ m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 3, 6,209.

पुण्यवाग्बुद्धिकर्मिन् Adj. *dessen Worte, Gedanken und Thaten rein sind* MBh. 17,3,24.

पुण्यशकुन m. *ein glückverheissender Vogel.*

पुण्यशाला f. *Wohlthätigkeitshaus, Verpflegungshaus.*

पुण्यशील Adj. *rechtschaffen, tugendhaft.*

पुण्यशेष m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,113.

पुण्यश्रीक Adj. *glücklich* Mahâvîrak. 7,11.

पुण्यश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

पुण्यश्लोक 1) Adj. (f. आ) *von dem man Gutes redet, einen guten Namen habend.* — 2) m. Bein. *a)* Nala's. — *b)* Judhishṭhira's. — *c)* Kṛshṇa's. — 3) f. आ Bein. *a)* der Draupadî. — *b)* der Sîtâ.

पुण्यसंभार m. *eine Fülle guter Werke* Kâraṇḍ. 19,3. 14. 18. 52,19.

पुण्यसार m. N. pr. eines Fürsten.

पुण्यसुन्दर m. N. pr. eines Mannes.

पुण्यसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

पुण्यस्कन्ध m. *eine grosse Menge verdienstlicher Werke* Vâgrakkh. 23,5. Kâraṇḍ. 19,10. 11. 28,4. 40,8.

पुण्यस्तम्भकर (?) m. N. pr. eines Mannes.

पुण्यस्थान n. *ein geweihter, heiliger Platz.*

पुण्यात्मन् Adj. *rechtschaffen, tugendhaft* 154,5.

पुण्यानगर n. N. pr. einer *Stadt.*

पुण्यालंकृत m. N. pr. eines Dämons.

पुण्याशय Adj. *fromm, harmlos* Harshak. 212,19.

पुण्याह्न n. *ein guter, glücklicher Tag, das Zurufen —, Wünschen eines glücklichen Tages.*

पुण्याहक n. (Hemâdri 1,322,9) und पुण्याहन् n. dass.

पुण्याहवाचन 1) n. *das Wünschen eines glücklichen Tages* — 2) *Adj. = पुण्याहवाचनं प्रयोजनमस्य.

पुण्यैककर्मन् Adj. *nur Gutes thuend* Spr. 2557.

पुण्योदका f. N. pr. eines Flusses im Jenseits.

पुण्योदय m. *der Aufgang des Glückes als Folge vorangegangener Werke.*

पुत् s. पुद्.

पुत m. 1) *Du. *die Hinterbacken.* — 2) *ein best. Metrum;* richtig पुट.

पुत्तल m. und *°ली f. *Puppe, Statuette.* Wenn Jmd in der Fremde stirbt, wird statt seiner eine *Puppe* verbrannt.

पुत्तलक 1) m. und °लिका f. = पुत्तल. — 2) Adj. in Verbindung mit विधि m. *das Verbrennen einer Puppe* (statt eines in der Fremde Verstorbenen).

*पुत्तलीचालन n. *ein best. Spiel mit Puppen* Gal.

पुत्तस् (Conj.) Adv. = Abl. von पुद् MBh. 14,2752.

पुत्तिका f. 1) *Puppe.* — 2) *Termite.* Nach Andern *eine kleine Bienenart* (Râgan. 4,115. Bhâvapr. 2, 61), *Mücke* und auch = पुत्रिष.

पुत्र 1) m. *a) Sohn, Kind, das Junge eines Thieres.* Du. *zwei Söhne* und auch *Sohn und Tochter.* Im Voc. aller drei Zahlen als Anrede einer jüngern Person. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* bildet am Ende eines Comp. Deminutiva. — *c) ein best. kleines, zu den Mäusen gezähltes, giftiges Thier.* — *d)* in der Astrol. *das fünfte Haus.* — *e)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई *a) Tochter.* — *b) *Puppe.* — *c)* *bildet am Ende eines Comp. Deminutiva. — *d) *eine best. Pflanze.* — *e)* *Bein. der Pârvatî.

पुत्रक 1) m. *a) Söhnchen, Knabe, Sohn.* Oft als Liebkosungswort. Am Ende eines adj. Comp. f. पुत्रिका. — *b) Puppe, Statuette.* — *c) *Schelm.* — *d) ein best. kleines, zu den Mäusen gezähltes, giftiges Thier.* — *e) *Heuschrecke.* — *f) *Haar.* — *g) *ein best. Baum.* — *h) Reibstein* Comm. zu Gobh. 2,6,9. — *i)* N. pr. α) des angeblichen Gründers von Pâṭaliputra. — β) *eines Berges. — 2) f. पुत्रिका und *पुत्रका *a) Tochter;* insbes. *eine solche, die ein sohnloser Vater insofern an Sohnes Statt annimmt, als er ihren Sohn für sich als Sohn in Anspruch nimmt.* Am Ende eines adj. Comp. f. eben so 135,7. — *b) Puppe, Statuette.* — *c)* bildet am Ende eines Comp. Deminutiva. — *d) *= पावतूलक; nach Wilson *Wolle auf der Tamariske.* — *e)* Suçr. 1,55,20 von unbestimmbarer Bed.

*पुत्रकन्दा f. *ein best. Knollengewächs* Râgan. 7, 114.

पुत्रकर्मन् n. *eine der Erlangung eines Sohnes geltende Ceremonie.*

पुत्रकाम Adj. *Söhne —, Kinder wünschend.*

पुत्रकामकृष्णपञ्चमीव्रत n. *eine best. Begehung.*

पुत्रकामिक Adj. (f. ई) *zum Wunsch einen Sohn zu erlangen in Beziehung stehend, die Erlangung eines Sohnes bezweckend.* इष्टि f. MBh. 13,30,30.

पुत्रकामेष्टि f. *die Darbringung eines Kinder Wünschenden.*

पुत्रकाम्य, °म्यति *sich einen Sohn wünschen.*

पुत्रकाम्या f. *der Wunsch nach einem Sohne, — nach Kindern* 130,2.

पुत्रकार्य n. = पुत्रकर्मन्.

पुत्रकिल्बिष Adj. *dem als Sohne eine Schuld anhängt, kein legitimer Sohn seiend* MBh. 13,49,25.

पुत्रकृतक Adj. *an Sohnes —, an Kindes Statt angenommen.*

पुत्रकृत्य n. *Sohnespflicht.*

पुत्रकृत्थ m. oder n. *Kindererzeugung.*

पुत्रक्रमदीपिका f. Titel eines Werkes.

पुत्रघ्नी s. u. पुत्रकृन्.

*पुत्रजग्धी f. etwa *Rabenmutter.*

पुत्रजननी f. *eine best. Pflanze,* = लक्ष्मणा Bhâvapr. 1,208.

*पुत्रजात Adj. *einen Sohn habend.*

*पुत्रजीव (fehlerhaft), *पुत्रंजीव und °क m. *Putranjiva Roxburghii* Râgân. 9,145. Bhâvapr. 1, 234.

पुत्रता f. *Sohnschaft.*

पुत्रतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पुत्रत्व n. *Sohnschaft.*

*पुत्रदा f. 1) *ein best. Strauch,* = गर्भदात्री Râgân. 4,161. — 2) *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,114. — 3) = वन्ध्याकर्कोटकी Râgân. 3,49.

*पुत्रदात्री f. *eine best. in Mâlava wachsende Schlingpflanze* Râgân. 3,131.

पुत्रदार n. Sg. *Sohn und Gattin, Weib und Kind* M. 4,239. 8,114.

पुत्रनामन् Adj. *Sohn heissend* Mân. Çr. 8,4. Grhj. 1,17.

*पुत्रपुत्र m. *des Sohnes Sohn, Enkel* Gal.

*पुत्रपुत्रादिनी f. etwa *Rabenmutter.*

पुत्रपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

पुत्रपौत्र n. Sg. und m. Pl. *Söhne und Enkel.*

पुत्रपौत्रक n. Sg. dass.

पुत्रपौत्रिन् Adj. *Söhne und Enkel habend.*

*पुत्रपौत्रीण Adj. *auf Söhne und Enkel übergehend.* Nom. abstr. °ता f.

*पुत्रप्रदा f. *eine Art Solanum* Râgân. 4,26.

पुत्रप्रवर m. *der älteste Sohn* MBh. 13,14,74. Bhâg. P. 9,7,1.

पुत्रप्रिय 1) Adj. *dem Sohne lieb, vom Sohne geliebt* Venis. 43,4. — 2) m. *ein best. Vogel* R. 2, 96,12.

*पुत्रभद्रा f. *eine best. Pflanze* Râgân. 3,27.

पुत्रभाग m. *das Erbtheil eines Sohnes* 201,24.

पुत्रभाण्ड (wohl n.) etwa *Stellvertreter eines Sohnes, der als Sohn zu betrachten ist* Bâlar. 108, 14. Vgl. भाग्नन.

पुत्रभाव m. *das Sohnsein, Sohnschaft.*

पुत्रमेय Adj. *aus dem Sohn bestehend, durch den S. gebildet.*

पुत्रमर्त्या f. *das Sterben der Söhne* Âpast. Çr. 5, 26,3.

पुत्रवत् Adv. *wie ein Sohn, wie Söhne* (195,2), *wie bei einem Sohne.*

*पुत्रवधू f. *Schwiegertochter.*

पुत्रवत्त् 1) Adj. *einen Sohn —, Söhne, —, Kinder habend, im wahren Sinne des Wortes einen Sohn habend* Bâlar. 79,3. — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,150.

*पुत्रवल Adj. = पुत्रवत् 1).

पुत्रवित्त्य n. *das Erlangen von Söhnen.*

*पुत्रशृङ्गी f. *Odina pinnata.*

पुत्रश्रेणी f. 1) *Salvinia cucullata.* — 2) *Odina pinnata* Râgân. 9,32. — 3) *Anthericum tuberosum* Dhanv. 1,86.

पुत्रसख m. *Kinderfreund.*

पुत्रसंकरिन् Adj. *Kinder aus gemischter Ehe habend.*

पुत्रसंग्रह m. Titel eines Werkes.

पुत्रसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina.

*पुत्रसू f. *Mutter eines Sohnes.*

पुत्रसेन m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 4,6,6.

पुत्रस्नेहमय Adj. (f. ई) *in der Liebe zum Sohne bestehend.*

पुत्रस्वीकारनिरूपण n. Titel eines Werkes.

पुत्रकृत 1) Adj. *dem die Söhne getödtet worden sind,* Beiw. Vasishṭha's. — 2) *f. ई etwa *Rabenmutter.*

पुत्रकृन् Adj. (f. पुत्रघ्नी) *das Kind tödtend* Kâraka 6,30. Suçr. 2,396,12. 397,3.

पुत्राचार्य Adj. *den Sohn zum Lehrer habend.*

*पुत्रादिन् 1) Adj. *die Kinder —, die Jungen fressend.* — 2) f. °नी etwa *Rabenmutter.*

*पुत्रान्नाद Adj. *auf des Sohnes Kosten lebend.*

*पुत्रिक gaṇa पोराक्षितादि wohl fehlerhaft für पत्त्रिक. °वत् Adv. Verz. d. B. H. 59,7 fehlerhaft für पुत्रिकावत्. पुत्रिका s. u. पुत्रक.

पुत्रिकापुत्र m. *der Sohn einer an Sohnes Statt angenommenen Tochter* Comm. zu Çâṅkh. Çr. 4, 4,11.

पुत्रिकापूर्वपुत्र m. *der Sohn einer zuvor an Sohnes Statt angenommenen Tochter* MBh. 13,23,20. अस्यामुत्पन्नः पुत्रो मदीय इति नियमेन या दीयते तस्यां च यो जातः स पुत्रिकापूर्वपुत्रः Nîlak.

*पुत्रिकाप्रसू f. *Mutter einer Tochter.*

पुत्रिन् Adj. 1) *einen Sohn —, Söhne habend, reich an Söhnen, — Kindern;* m. *Vater —,* f. *Mutter eines Sohnes.* — 2) von einer Beule so v. a. *kleine* (gleichsam *Junge*) *neben sich habend.*

पुत्रिय्, °यति *sich einen Sohn —, sich Kinder wünschen.*

पुत्रिय Adj. (f. या) *zu einem Sohn in Beziehung stehend.* Vgl. अ°.

1. पुत्री f. s. u. पुत्र.

2. पुत्री Adv. 1) mit कर् *an Sohnes Statt annehmen.* — 2) mit भू *zum Sohne werden.*

पुत्रीकरण n. *das Annehmen an Sohnes Statt.*

°मीमांसा f. Titel eines Werkes.

पुत्रीय्, °यति 1) *sich einen Sohn —, sich Kinder wünschen.* — 2) *als Sohn behandeln. — *Desid.* पुपुत्रीयिषति, पुतित्रीयिषति, पुत्रीयियिषति, पुत्रीयिषिषति, पुपुतित्रीयियिषिषति.

पुत्रीय Adj. (f. या) *zu einem Sohn in Beziehung stehend, einen Sohn verschaffend.*

*पुत्रीया f. *der Wunsch nach einem Sohne.*

*पुत्रीयितर् Nom. ag. *der sich einen Sohn wünscht.*

*पुत्रेष्टि und *°का f. *ein der Erlangung eines Sohnes geltendes Opfer.*

पुत्रेषणा f. *das Verlangen nach einem Sohne, — nach Söhnen* Çaṅk. zu Bâdar. 3,4,9.

पुत्रोत्सङ्गा Adj. f. *mit einem Sohne schwanger gehend* MBh. 14,68,19.

पुत्र्य Adj. (f. या) = पुत्रिय, पुत्रीय.

पुत्र्यपशव्य Adj. (f. या) *für Söhne und Vieh dienlich* Saṃhitopan. 8,2. 4.

पुत्सल in कपुत्सल.

पुथ्, *पुथ्यति (हिंसायाम्). — Caus. पोथयति (metrisch auch Med.) 1) *zerdrücken, zerschmettern, zermalmen, zerhacken* Kâraka 6,2. — 2) *niederschmettern,* so v. a. *übertreffen, bewirken, das Etwas nicht gehört —, nicht bemerkt* u. s. w. *wird.* — 3) *भाषार्थ oder भासार्थ. — Mit अभि Caus. *schmettern auf* (Loc.). — Mit अव Caus. *zerschmettern.* — Mit आ Caus. *zerdrücken, drücken; zerhacken* Kâraka 6,1. — Mit समा Caus. *zerstampfen* Kâraka 6,1. — Mit नि Caus. *niederschmettern.* — Mit प्र Caus. *fortstossen.* — Mit वि Caus. *zerschmettern, zermalmen, fein stampfen, mürbe machen* Kâraka 8,1. — Mit सम् Caus. dass. Kâraka 6,1.

पुद् *Hölle, eine Art Hölle.* Ein zur Erklärung von पुत्र (पुत्त्र) erfundenes Wort.

पुदक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,221.

पुद्गल 1) Adj. (f. आ) *schön.* — 2) m. *a) Körper.* Bei den Gaina *jedes Ding von bestimmten Dimensionen* mit Inbegriff *der Atome* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,33. °लास्तिकाय m. ebend. — *b) das Ich, die Seele.* — *c) Mann* Varâh. Bṛh. 4,4 (पुङ्गल gedr.). *Individuum, Subject* (in verächtlichem Sinne) Text zu Lot. de la b. l. 142. — *d)* Bein. Çiva's; nach Nîlak. = देह. — *e) *ein Pferd von der Farbe des Bergkrystalls* Gal. (पुङ्गल geschrieben).

पुद्गलपति m. *Fürst, König* Varâh. Bṛh. 11,6 (पुङ्गल° gedr.).

*पुद्गल fehlerhaft für पुङ्गल.

°पुन Adj. (f. आ) *reinigend.*

पुनःकरण n. *das Ummachen, Umformen, Umgiessen, das Verfertigen von Neuem* Baudh. 1,6,24, 6. Vaitân.

पुनःकर्मन् n. *Wiederholung einer Handlung* Çâṅkh. Br. 1,5.

पुनःकाम m. *ein wiederholter Wunsch* Âpast. Çr. 5,29,3.

पुनःक्रिया f. *Wiederholung einer Handlung* Kâtj. Çr. 25,4,15.

1. पुनःपद् n. *Refrain.*

2. पुनःपद् Adj. (f. आ) *mit einem Refrain versehen.*

पुनःपराजय m. in अपुनः°.

पुनःपरिधान n. *das Wiederumlegen* (eines Gewandes) Kâtj. Çr. 15,5,16.

पुनःपाक m. 1) *wiederholtes Kochen.* — 2) *wiederholtes Brennen* (irdener Geschirre).

पुनःपुना f. N. pr. eines Flusses.

पुनःप्रतिनिवर्तन n. *Umkehr, Rückkehr* R. 5,1,81.

पुनःप्रत्युपकार m. *Wiedervergeltung.*

पुनःप्रमाद् m. *eine wiederholte Fahrlässigkeit* Âpast. 2,28,8.

पुनःप्रयोग m. *Wiederholung* Vaitân. °प्रयोगरूप Adj. Çat. Br. 2,6,2,12.

*पुनःप्रवृद्ध Adj. *wiedergewachsen.*

पुनःप्राध्येषणा n. *wiederholte Aufforderung zum Studiren* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

पुनःप्रायणीय Adj. *wobei das* Prâjaṇîja *wiederholt wird* Çâṅkh. Br. 22,8.

पुनःप्रेप्सा f. *das Verlangen wieder zu erlangen, — wieder habhaft zu werden.*

पुनर् Adv. 1) *zurück, heim.* Mit इ, गा, गम् u. s. w. *heimkehren, wieder weggehen, entfliehen;* mit दा *zurückgeben, vergelten, herausgeben;* mit भू *sich umkehren, sich wenden;* mit यस् *zurückfallen auf* (Dat.). — 2) *wieder, von Neuem, abermals.* पुनर्भूय: dass. Mit भू *wieder entstehen, wieder neu werden; sich wieder verheirathen* (vom Weibe). पुनस्पुन: und das einfache पुनर् (Spr. 3914. 7272) *zu wiederholten Malen, immer und immer wieder.* न पुन: पुन: *nimmer wieder* Spr. 4124. 4126. — 3) *hinwiederum, so v. a. ferner* (am Anfange des Satzes Kâraka 2,7. 6,3), *nun, ausserdem, noch* (weiter ausführend oder einfach anreihend). अदो — पुनर् — पश्चात् *zuerst — dann — später* Spr. 7727. पुनरपरम् *ausserdem, dazu kommt noch dass* Kâd. 180,11. — 4) *dagegen, aber.* — 5) अथ वा पुन: (66, 1. 69,31. M. 8,240), अपि वा पुन: und वा पुन: am Ende eines Verses statt des einfachen वा *oder.* — 6) कदा पुन: *irgendwann, jemals.* — 7) किं पुन: *a) wie viel mehr* oder *weniger.* — *b) jedoch.* — *c) sondern.* — 8) पुनर् — पुनर् *bald — bald* Spr. 4125. Oefters wiederholt Kâraka 4,1.

पुनरपगम m. in अपुनरपगम.

पुनरभिधान n. *das Wiedererwähnen.*

पुनरभिषेक m. *Wiedersalbung.*

पुनरभ्याकारम् Absol. *unter beständiger Heranlockung* Ait. Br. 3,5,2. पुनरभ्याधारम् st. dessen Gop. Br. 2,3,1.

पुनरभ्याधारम् Absol. Gop. Br. 2,3,1 wohl fehlerhaft für पुनरभ्याकारम्, wie Ait. Br. 3,5,2 hat.

पुनरभ्यावर्तम् Absol. *unter Wiederholung* Tâṇḍja-Br. 5,1,7. 6,8,13.

पुनरभ्युन्नीत Adj. *wieder dazugegossen* Gaim. 3, 2,29.

पुनरर्थिन् Adj. *abermals bittend.* Nom. abstr. °र्थिता f.

पुनरर्वाचिन् Adj. *wieder herwärts gewandt* Kausîk. Âr. 2,14.

पुनरस्तु Adj. *wieder in's Leben tretend.*

पुनरागत Adj. *wiedergekommen, zurückgekehrt.*

पुनरागम m. *Wiederkehr* Âpast. Çr. 6,24,3.

पुनरागमन n. 1) *das Wiederkommen.* — 2) *Wiedergeburt.*

पुनरागामिन् Adj. *wiederkehrend.*

पुनराग्रन्थम् Absol. *wiederholt umschlingend* Ait. Br. 5,15,9.

पुनराजाति f. *Wiedergeburt* Gop. Br. 1,3,22.

पुनरादायम् Absol. *wiederholt ansetzend, — anhebend, wiederholt* Tâṇḍja-Br. 9,1,16. 19.

पुनरादि Adj. *von Neuem beginnend, wiederholt* Tâṇḍja-Br. 9,1,4. 16. 19.

पुनराधान n. *wiederholtes Anlegen des heiligen Feuers.*

पुनराधेय 1) *wieder anzulegen* (das heilige Feuer). — 2) m. *eine best.* Soma-*Feier.* — 3) n. *wiederholtes Anlegen des heiligen Feuers.*

पुनराधेयक n. = पुनराधेय 3).

पुनराधेयिक Adj. (f. ई) *auf das wiederholte Anlegen des Feuers bezüglich.* Vgl. पौनराधेयिक.

पुनरानयन n. *das Zurückführen* MBh. 3,280,14.

पुनराभाव m. in अपुनराभाव (Nachtr. 1).

पुनराम्नान n. *Wiedererwähnung* Lâṭj. 9,6,20.

पुनरायन n. *das Wiederkommen.*

पुनरालम्भ m. *das Wiederfassen* Âpast. Çr. 4, 16,12.

पुनरावर्तक Adj. *wiederkehrend* (Fieber) Kâraka 6,3.

पुनरावर्तन n. in अपुनरावर्तन.

पुनरावर्तनन्दा f. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

पुनरावर्तिन् Adj. 1) *wiederkehrend* (in das irdische Leben). — 2) *zur Wiederkehr* (in das irdische Leben) *führend.*

पुनरावृत्त Adj. *wiederholt.*

पुनरावृत्ति f. 1) *das Wiederkommen, Sichwiedereinstellen.* — 2) *Wiederkehr* (in das irdische Leben), *Wiedergeburt.* In Çat. Br. 14 als zwei Worte gefasst. — 3) *Wiederholung.* — Vgl. अपुनरावृत्ति.

पुनरासृत Adj. *wieder herbeigelaufen* (Wagen) Maitr. S. 1,11,7. v. l. und Çat. Br. 5,1,5,10 पुनरा°. Das Compositum würde पुनरासृत zu accentuiren sein.

पुनराहार m. *Wiedervornahme.*

पुनरिज्या f. *wiederholtes Opfer.*

पुनरुक्त 1) Adj. (f. आ) *a) von Neuem gesagt, wiederholt, abermalig.* °म् (Kâd. 258,1) und पुनरुक्त° Adv. *wiederholt.* — *b) überflüssig, unnütz* Harshaṅ. 206,6. — 2) n. *Wiederholung, unnütze Wiederholung, Tautologie.* — Vgl. अ°.

*पुनरुक्तजन्मन् m. *ein Brahman.*

पुनरुक्तता f. und °क्तत्व n. *Wiederholung, Tautologie.*

पुनरुक्तवदाभास m. in der Rhetorik *Anschein von Wiederholung, scheinbare Tautologie.*

पुनरुक्तायते *sich gleichsam wiederholen* Bilar. 186,15.

पुनरुक्ति f. 1) *Wiederholung* (210,22), *unnütze Wiederholung, Tautologie.* — 2) *ein leeres Wort* Spr. 1232. — Vgl. अ°.

पुनरुक्तिमत् Adj. *tautologisch.*

पुनरुक्तो Adv. mit कर् *überflüssig —, unnütz machen.*

पुनरुत्पत्ति f. *Wiederentstehung, Wiedergeburt.*

पुनरुत्पादन n. *das Wiedererzeugen* Khând. Up. 3,17,5.

पुनरुत्सृष्ट Adj. *wieder ausgemerzt* (Stier u. s. w.) Mân. Çr. 1,6,5. m. *ein solches Thier,* insbes. *ein Bock.*

पुनरुत्स्यूत Adj. *wieder geflickt* Mân. Çr. 1,6,5.

पुनरुपगमन n. *das Wiederkehren.*

पुनरुपसदन n. *abermaliges Verrichten* Gaut. 1,58.

पुनरुपाकरण n. *Wiederbeginn des Studiums* Gobh. 3,3,16.

पुनरुपागम m. *Wiederkehr.*

पुनर्गमन n. *das sich wieder auf den Weg Machen.*

पुनर्गर्भवती Adj. f. *von Neuem schwanger, — trächtig* 150,26.

*पुनर्गव m.

पुनर्गेय in अपुनर्गेय.

पुनर्यज्ञकृष्ण n. 1) *wiederholtes Schöpfen.* — 2) *Wiederholung.*

पुनर्जन्मन् n. *Wiedergeburt.*

पुनर्जात Adj. (f. आ) *wiedergeboren* 122,29.

पुनर्डीन n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,28.

पुनर्णव Adj. (f. आ) *sich erneuernd, sich verjüngend, aufgefrischt, wieder zurecht gemacht* Maitr. S. 1,7,2. Mân. Çr. 1,6,5. Vgl. पुनर्नव.

पुनर्दत्त Adj. (f. आ) = पुनर्दत्त *wiedergegeben* Taṇḍja-Br. 6,5,12.

पुनर्दर्शन n. *das Wiedersehen* 320,13.

पुनर्दातर् Nom. ag. *Vergelter.*

पुनर्दाय Absol. *zurückgebend* RV. 10,109,7.

पुनर्दारक्रिया f. *das Nehmen einer zweiten Frau* (nach dem Tode der ersten).

पुनर्दीयमान in अपुनर्दीयमान.

पुनर्द्यूत n. *Wiederholung eines Spiels* MBh. 3,34,8.

पुनर्धेनु f. *eine Kuh, die wieder Milch giebt.*

पुनर्नव 1) Adj. (f. आ) *sich erneuernd, sich erzeugend.* Vgl. पुनर्णव. — 2) *m. *Fingernagel.* — 3) f. पुनर्नवा *Boerhavia procumbens.*

पुनर्नवामण्डूर n. *eine best. Medicin* Mat. med. 358. Rasar. 299.

पुनर्निगन्थम् Absol. *wieder einschlingend* Ait. Br. 15,15,9.

पुनर्निगुत्त Adj. 1) *nochmals eingestossen, -eingebohrt* Kâṭh. 22,6. — 2) = पुनर्निनृत्त Kâṭh. 34,6.

पुनर्निनृत्त Adj. *wieder im Einzelnen wiederholt.*

पुनर्निवर्तम् Absol. in अपुनर्निवर्तम्.

पुनर्निष्कृत Adj. *wieder ausgebessert* Âpast. Çr. 5,29,1.

पुनर्बन्धयोग m. *eine abermalige Fesselung* Kap. 6,17.

पुनर्बाल 1) m. παλίμπαις, *wieder Kind, wieder kindisch geworden.*

पुनर्बाल्य n. *das wieder kindisch Sein, Altersschwäche.*

पुनर्भक्ष्य Adj. in अपुनर्भक्ष्य.

पुनर्भव 1) Adj. *wiedergeboren.* — 2) m. *a) Wiedergeburt.* — *b) *Fingernagel.* — *c) *eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 9,119.

*पुनर्भविन् m. *Seele.* Fehlerhaft.

पुनर्भार्या f. *eine zweite Gattin, so v. a. Wiederverheirathung.*

पुनर्भाव m. in अपुनर्भाव.

पुनर्भाविन् Adj. in अपुनर्भाविन्.

पुनर्भू 1) Adj. *wiederentstehend, wieder neu werdend, verjüngt.* — 2) f. *eine Wittwe, die wieder geheirathet hat,* MBh. 12,173,17. Nom. abstr. पुनर्भूत्व n. Nilak. zu MBh. 3,71,15. °भुत्व n. fehlerhaft. — 3) *m. *ein Wittwer, der wieder geheirathet hat.*

पुनर्भोग m. *wiederholter Genuss.*

पुनर्मघ Adj. 1) *habsüchtig.* — 2) *wiederholt Spenden gebend.*

पुनर्मन्यु Adj. vielleicht *wieder gedenkend, sich erinnernd.*

पुनर्मार m. in अपुनर्मार (Nacht. 3).

पुनर्मृत्यु m. *ein wiederholtes Sterben* Gop. Br. 1, 3,22.

पुनर्यज्ञ m. *ein wiederholtes Opfer.*

*पुनर्यात्रा f. *eine wiederholte Procession.*

पुनर्यामन् Adj. *wieder brauchbar.*

पुनर्युद्ध n. *Erneuerung des Kampfes.*

पुनर्युवन् m. *wieder Jüngling.* Nom. abstr. पुनर्युवत्व n. Karaka 6,1.

पुनर्लाभ m. *Wiedererlangung.*

पुनर्लेखन n. *abermaliges Niederschreiben* 214,17.

पुनर्वक्तव्य Adj. *zu wiederholen.* Nom. abstr. °ता f.

पुनर्वचन n. *das Wiedersagen, Wiederholen.*

पुनर्वर्ण n. in अगीत° (vgl. Nachtr. 3).

पुनर्वत्स m. 1) *ein abgewöhntes Kalb, das wieder zum Saugen zurückkehrt.* — 2) N. pr. des Liedverfassers von RV. 8,7.

पुनर्वत्सु Adj. *das Wort* पुनर् *enthaltend.*

पुनर्वरण n. *das Wiederwählen.*

पुनर्वसु 1) Adj. *Güter wiederbringend.* — 2) m. *a)* Du. und Sg. (Maitr. S. 1,7,2) *das fünfte oder siebente Mondhaus, β α der Zwillinge.* Nom. abstr. पुनर्वसुत्व n. Maitr. S. 1,7,2. — *b)* Bein. α) Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — β) *Çiva's. — γ) *Kâtjâjana's oder *Vararuki's. — *c) *Beginn von Reichthum.* — *d) *eine best. Welt.* — *e)* N. pr. verschiedener Männer.

पुनर्वाद m. *Wiederholung, Tautologie* Kap. 5,33.

पुनर्विरोह n. *das Wiederausschlagen* (von Pflanzen) Karaka 6,9.

पुनर्हन् Adj. *wieder vernichtend.*

पुनर्हविस् n. *eine wiederholte Opfergabe.*

पुनश्चन्द्रा f. N. pr. eines Flusses.

पुनश्चरणदीपिका und °श्चरणपद्धति f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1. Richtig पुरश्च°.

पुनश्चर्वण n. *das Wiederkäuen.*

पुनश्चिति f. *Wiederschichtung* MBu. 5,4801. °ति fehlerhaft 5,141,46.

पुनस्तति f. *eine abermalige Opferhandlung* Çâṅkh. Br. 26,8.

पुनःसंस्कार m. *eine abermalige Weihe.*

पुनःसंस्कृत Adj. *wieder hergestellt, ausgebessert.*

पुनःसंगम m. *das Wiederzusammenkommen*

पुनःसंदर्शन n. *das Wiedersehen.*

पुनःसंधान n. 1) *das Wiederherstellen* (des loschenen Hausfeuers). — 2) *Wiederverbindu* Sin. D. 45,21.

पुनःसंभव m. in अपुनः°.

पुनःसर Adj. (f. आ) *rücklaufig, zurückgetrieb* (Blüthen) *habend.*

पुनःसिद्ध Adj. *abermals gekocht* Gaut. 17,1

*पुनःसुख Adj. *wieder angenehm u. s. w.*

पुनःस्तोम m. *ein best.* Ekâha Gaut. Vaitâ

*पुनाराज m. *zum andern Mal König.*

पुनीत Adj. *gereinigt, geläutert* MBh. 12, 38. पुनीतानाम्। न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह ग्यत इति पवित्राणां सांख्यानामित्यर्थः Nîlak. die beiden anderen Ausgaben lesen पुनीत.

*पुन्थ्, पुन्थति (हिंसाक्लेशयोः).

*पुंदान n.

*पुंदास m. *ein männlicher Sclave.*

पुंदेवत Adj. *an eine männliche Gottheit geri*

पुन्द्र MBh. 1,228 fehlerhaft für पुण्ड्र.

*पुंधन्न m. *Männchen.*

पुंनक्षत्र n. *ein Mondhaus männlichen Geschl*

पुंनपुंसक n. *Masculinum und Neutrum* 24

पुंनाग m. 1) *Rottleria tinctoria.* Nach Mat. 232 *Calophyllum Inophyllum.* — 2) *eine *Lotusblüthe.* — 3) *Muskatnuss. — 4) *ein phant unter den Menschen, ein ausgezeic Mensch.* — 5) *ein weisser Elephant.*

पुंनाट und पुंनाड m. 1) *Cassia Tora* Râǵ 202. Bhâvapr. 1,178. — 2) पुंनाड N. pr. Fürsten Ind. Antiq. 5,139.

पुंनामधेय Adj. *einen männlichen Namen gend, Alles was Mann heisst.*

1. पुंनामन् 1) Adj. *einen männlichen Namen h* — 2) *m. *Rottleria tinctoria* Râǵan. 10,40.

2. पुन्नामन् Adj. *den Namen* पुंस् *führend.* n Ergänzung von नरक Mârk. P. 75,16.

पुपूर्तनि RV. 10,132,6 von unbekannter B

पुप्पुट m. *Anschwellung an Gaumen und fleisch.*

*पुप्फुल्ल m. *Blähung.*

*पुप्फुस m. 1) *Lunge.* — 2) *Samenkapsel der serrose.*

पुंमंस् (schwach पुंस्) m. 1) *Mann, ein männ Wesen.* — 2) *ein Masculinum* (grammatisc 3) *Mensch.* — 4) *Diener.* — 5) *Seele.* पर् un (Ind. St. 14,369) *die Weltseele.*

*पुमनुजा Adj. f. wohl *einen ältern Bruder h*

पुमपत्य n. *männliche Nachkommenschaft.*

पुमर्थ 1) m. *das Ziel des Menschen.* Nom. abstr. °ता f. — 2) °म् Adv. *der Seele wegen* Kap. 6,40.

*पुमाख्य Adj. *männlich heissend.*

पुमाख्या f. *eine Name für männliche Wesen, ein Wort zur Bezeichnung eines männlichen Wesens.*

*पुमाचार m. *Männerbrauch.*

पुंपशु m. *ein Mensch als Opferthier, Menschenopfer.*

पुंप्रकृति f. *die Natur —, der Charakter des Mannes* Varâh. Bṛh. S. 78,12.

पुंभाव m. *das Mannsein, männliches Geschlecht* Daçak. 27,14.

पुंभूमन् m. *ein Plural masculini generis.*

पुंमन्त्र m. *ein männlicher Zauberspruch.*

पुंमृग m. *Antilopenbock* Maulon. zu VS. 24,35.

1. पूर् f. *Fülle.* Nur Instr. Pl. पूर्भिस् *in Fülle.*

2. पुर् f. (Nom. पूर्) 1) *fester Platz, Burg, eine befestigte Stadt, Stadt* überh. — 2) *Leib, Körper* (als *Burg* Purusha's gedacht). — 3) *der Intellect.* — 4) *ein best.* Daçarâtra.

3. *पुर्, पुरति (अग्रगमने).

पुर 1) n. *a) Burg, eine befestigte Stadt, Stadt* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Gymnasceum.* — *c) Wohnort, Behälter.* — *d) *Söller.* — *e) *Bordel.* — *f) *die Stadt* κατ' ἐξόχην, Pâṭaliputra. — *g)* = त्रिपुर *die drei Burgen der* Asura. — *h) Leib, Körper.* — *i) *eine Cyperus-Art.* — *k) *Haut.* — *l) eine best. Constellation.* — *m) *eine Blattdüte;* richtig पुट. — *n)* Bez. der *Unterabtheilungen in der* Tripurî. — 2) (*m.) f. (आ) n. *Bdellium.* — 3) m. N. pr. eines Asura, = त्रिपुर. — 4) f. आ *a) Wehr, Burg* in अग्निपुरा und अश्मपुरा. — *b) *ein best. wohlriechender Stoff.* — 5) f. ई *a) Burg, Stadt.* — *b) Leib, Körper.* — *c)* Name eines der zehn auf Schüler Çaṁkarâkârja's zurückgeführten Bettelorden, deren Mitglieder das Wort पुरी ihrem Namen anhängen.

पुरउष्णिक् f. *ein best. Metrum.*

पुरएतर् Nom. ag. *der da vorangeht, Führer, Wegweiser.*

पुरःपाक Adj. (f. आ) *dessen Erfüllung bevorsteht.*

पुरःप्रस्रवण Adj. *vorströmend.*

पुरःप्रकर्तर् Nom. ag. *Vorkämpfer.*

पुरःफल Adj. *dessen Früchte bevorstehen, Früchte verheissend.*

पुरकोटृ n. *Citadelle.* °पाल m. *der Commandant einer C.*

°पुरग Adj. *geneigt —, gewillt zu.*

*पुरगावण n. N. pr. eines *Waldes.*

पुरजन m. Sg. *die Städter* 291,25. Paṅkad.

पुरज्ञानु m. v. l. für पुरुज्ञानु VP.² 4,144.

पुरञ्जित् m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Fürsten.

*पुरज्योतिस् n. Agni's *Welt.*

पुरंजन 1) m. *a) die als König gedachte Seele.* — *b)* *Bein. Varuṇa's Gal. — 2) f. ई *die als Königin und Gattin* Puramṁgaja's *gedachte Intelligenz.*

पुरंजननाटक n. Titel eines *Schauspiels* Cat. Willmot 70.

पुरंजय m. N. pr. 1) verschiedener Männer. — 2) eines Elephanten.

*पुरञ्जर m. *Achselgrube.*

पुरट n. *Gold.*

*पुराण m. *das Meer.*

पुराण m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP.² 4,206. Vgl. मुरुण्ड.

*पुरतटी f. *Marktflecken.*

पुरतस् Adv. 1) *voran, nach vorn, vorn, davor, vor sich,* — *mir* u. s. w. Mit Gen. (Spr. 7023) oder am Ende eines Comp. (7697) *vor, in Gegenwart von.* Mit कर् *voranstellen, vorangehen lassen.* — 2) *vorhin, vorher* Kathâs. 32,134. Spr. 7703. Mit gen. *vor* (zeitlich).

पुरद्वार n. (adj. Comp. f. आ) *Stadtthor* R. ed. Bomb. 2,88,24.

पुरद्विष् m. Bein. Çiva's.

पुरनारी f. *Hetäre* Dhûrtan. 35.

*पुरंद् m. = पुरंदर् 1) *a)* α).

पुरंदर् 1) m. *a)* Bein. α) Indra's. — β) Agni's. — γ) Çiva's. — *b) Dieb.* — *c)* N. pr. eines Mannes Ind. St. 15,350. — 2) *f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) *n. *Piper Chaba.*

पुरंदरचाप m. *Regenbogen.*

पुरंदरपुर 1) n. *a)* Indra's *Stadt.* °पुरातिथि m. so v. a. *verstorben* Daçak. 2,23. — *b)* N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 13,401. — 2) f. ई N. pr. einer *Stadt* der Mâlava.

पुरंदरकरित् f. Indra's *Weltgegend, Osten* Prasannar. 148,19.

पुरंधि 1) Adj. *hochgemuth, muthvoll, begeistert.* — 2) m. wohl N. pr. eines besondern Gottes. — 3) f. *Hochgefühl, Begeisterung.* Auch Pl.

पुरंधिवत् Adj. *begeisternd.*

पुरंधि und °धी f. *eine ältere verheirathete Frau, ehrbare Matrone, Weib* überh. Râgân. 18,3. Spr. 7697. Kâd. 79,23.

पुरपत्नि m. *ein in der Stadt lebender, zahmer Vogel.*

पुरपाल m. *Hüter einer Burg, — Stadt.*

पुरभिद् m. Bein. Çiva's Prasannar. 116,1.

पुरमथन m. desgl. Bilar. 249,18.

पुरमथितर् Nom. ag. Bein. Çiva's.

पुरमार्ग m. *Strasse einer Stadt.*

पुरमालिनी f. N. pr. eines Flusses.

पुरय m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) *Burg, Stadt* Gal.

पुररक्ष und °रक्षिन् (118,26) m. *Stadtwächter.*

पुरलोक m. Sg. *die Städter* Paṅkad.

पुरवधू f. *Hetäre* Ind. St. 15,336.

पुरवासिन् m. *Stadtbewohner, Städter.*

पुरवास्तु n. *ein zur Gründung einer Stadt geeigneter Platz.*

पुरवी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 57. Vgl. पुरुवी.

पुरवैरिन् m. Bein. Çiva's Prasannar. 59,18.

पुरशासन m. desgl.

पुरश्चरण 1) Adj. am Ende eines Comp. *Vorbereitungen treffend zu.* Nom. abstr. °ता f. — 2) n. *eine vorgängige Handlung, Vorbereitung* (im Ritual). पुरश्चरणाकर्मन् n. dass. पुरश्चरणतस् Çat. Br. 4,4,2,11. 6,2,1.

पुरश्चरणकौमुदी f., °श्चरणचन्द्रिका f., °श्चरणदीपिका f. (s. u. पुनश्च°), °श्चरणपद्धति f. (s. u. पुनश्च°), °माला f. und °श्चरणविधि m. Titel von Werken.

*पुरश्छद् m. 1) *Imperata cylindrica.* — 2) *Brustwarze.*

पुरःशुक्रम् Adv. *wobei der Planet Venus vor Einem steht* Kumâras. 3,43.

पुरस् 1) Adv. *a) voran, vorn, nach vorn, davor, vor den Augen, vor mir, — dir, — sich* u. s. w. Mit कर् α) *vor sich hinstellen, vornhin —, an die Spitze bringen, — stellen, vorangehen lassen.* — β) *an ein Amt stellen, anstellen bei* (Loc.) — γ) *voranstellen,* so v. a. *ehren, Jmd Ehre erweisen.* पुरस्कृतः सताम् *bei Guten in Ehren stehend.* — δ) *voranstellen, vorangehen lassen,* so v. a. *in den Vordergrund stellen, zur Richtschnur nehmen, vor Augen haben, sich vor Allem angelegen sein lassen.* पुरस्कृत्य kann oft durch *wegen, in Betreff von, über* (Etwas sprechen) wiedergegeben werden. — ε) *vorziehen, erwählen.* — ζ) *vor Augen treten lassen, an den Tag legen, zeigen, verrathen.* — η) °पुरस्कृत *begleitet von, verbunden —, versehen mit, im Besitz von — seiend, beschäftigt mit.* °पुरस्कृतम् Adv. *unter Begleitung von* 69,8.—Nach den Lexicographen soll पुरस्कृत auch = अरात्यभियुक्त oder अरियस्त und अभिशस्त sein. — Mit धा α) Med. *vor Jmd hinstellen, — aufstellen, aussetzen* (einen Preis), *an die Spitze —, vornan stellen.* — β) Med. *Jmd bestimmen —, beauftragen zu* (Dat.);

insbes. *mit den geistlichen Verrichtungen.* — γ) Act. *Jmd* (Dat. oder Gen.) *Etwas auftragen.* — δ) Act. *voranstellen*, so v. a. *hochschätzen, ehren.* — ε) *voranstellen*, so v. a. *vor Anderm berücksichtigen, — sich angelegen sein lassen.* — *b*) *im —, nach Osten.* दक्षिणातः पुरः *nach Südosten.* — *c*) *vorher, zuerst, zunächst* 311,24. स्थित so v. a. *bevorstehend.* — 2) Präp. *a*) *vor* (örtlich), mit Abl., Acc., Gen. oder am Ende eines Comp. (Hemâdri 1,591, 22). — *b*) *vor* (zeitlich), mit Gen.

*पुरसंस्कार m. = पुरोटि.

पुरस्कर्तव्य Adj. *voranzustellen, zu ehren.*

पुरस्कार m. 1) *Bevorzugung, Ehrenerweisung.* — 2) *Begleitung.* Am Ende eines Comp. so v. a. *begleitet von, verbunden mit, in sich schliessend.*

पुरस्कार्य Adj. *anzustellen bei* (Loc.), *zu beauftragen mit* (Infin.).

पुरस्क्रिया f. 1) *eine vorangehende Handlung.* — 2) *Ehrenerweisung.*

पुरस्ताज्जप m. *ein vorangehendes halblaut aufgesagtes Gebet* Ind. St. 15,313.

पुरस्ताज्ज्योतिष्मती und पुरस्ताज्ज्योतिस् f. *ein best. Metrum.*

पुरस्तात् 1) Adv. *a*) *vorn, nach vorn, von vorn, vor dem Angesicht, vor mir, — dir, — sich* u. s. w. — *b*) *im Osten, von Osten.* — *c*) *vorn, oben* (in einem Buche). — *d*) *nach vorn, weiterhin* (in einem Buche). — *e*) *am Anfange, zuerst, vorher, ehemals, früher.* ब्रह्म° als Adj. (!) *wo die Brahmanen früher* (als die Krieger) *sind.* — 2) Präp. mit Gen., Abl., Acc. oder am Ende eines Comp: *a*) *vor* (räumlich). — *b*) *vor* (zeitlich). स्तोत्र° *vor dem Stotra.*

पुरस्तात्क्रतु m. *ein unmittelbar beginnendes Opfer* Çat. Br. 2,1,2,11.

पुरस्तात्तिर्यक्प्रमाण n. *die vordere Breite* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,3,13. 2,6,8.

पुरस्तात्त्र Adj. *vorangehend.*

पुरस्तात्पृष्ठ्य n. *ein best.* Sattra Tâṇḍja-Br. 25, 2,1. 2.

पुरस्तात्प्रवण Adj. *nach vorn geneigt* TS. 5,3,2,5.

1. पुरस्तात्स्तोभ m. *ein vorangehender* Stobha Lâṭj. 7,1,10. 4,14.

2. पुरस्तात्स्तोभ Adj. *mit einem vorangehenden* Stobha Lâṭj. 7,2,15. 6,22. 7,27.

पुरस्तात्स्वाकाकार (Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,9) und पुरस्तात्स्वाकाकृति (TS. 3,1,5,2. Çat. Br. 3, 8,2,16. 13,2,22,2) Adj. *mit vorangehendem* Svâhâ-*Rufe.*

पुरस्तादग्निष्टोम Adj. *mit einem* Agnishṭoma *beginnend* Vaitân.

पुरस्तादपकर्ष m. *Anticipation* 232,3.

पुरस्तादपवाद m. *eine vorausgreifende Ausnahme* Comm. zu VS. Prât. 4,61.

पुरस्ताडुच्च Adj. *im Osten hoch* Kâtj. Çr. 7,1,21.

पुरस्ताडुद्धार m. *Vorantheil, Voraus.*

पुरस्ताडुदर्क Adj. *den Refrain vorn habend* Ait. Br. 5,2,17.

पुरस्ताडुपचार Adj. *woran man von Osten herantritt* Kâtj. Çr. 5,8,2.

पुरस्ताडुपयाम Adj. *mit vorangehenden* Upajâma-*Sprüchen* TS. 6,5,2,3.

पुरस्ताद्ग्रन्थि Adv. *mit den Knoten nach Osten* Çat. Br. 1,3,2,3.

पुरस्ताद्एड Adj. *mit dem Stiel nach Osten* Lâṭj. 4,11,12.

पुरस्ताद्धोम m. *ein einleitender* Homa Vaitân. °भाज् Adj. Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,9.

पुरस्ताद्धोमवत् Adj. *mit einem einleitenden* Homa *versehen.*

पुरस्ताद्बृहती f. *ein best. Metrum.*

पुरस्ताद्भाग Adj. (f. आ) *seinen Antheil vor einem Andern* (Gen.) *erhaltend* TS. 5,6,2,2.

पुरस्ताद्दर्श n. *Einleitung* Çat. Br. 4,6,2,2.

पुरस्ताल्लक्षण Adj. (f. आ) *vorn das Merkmal habend* Çat. Br. 1,7,2,18.

पुरस्ताल्लक्ष्मन् Adj. *vorn gezeichnet* TS. 2,6,2,3.4.

पुरस्वामिन् m. *Stadthaupt* Pañkad.

पुरःसद् Adj. 1) *praesidens.* — 2) *nach vorn —, nach Osten sitzend.*

पुरःसर Adj. (f. ई) *vorangehend;* m. *Vorgänger, Vorläufer, Diener, Begleiter.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *an der Spitze habend, folgend auf, begleitet von, verbunden —, versehen mit.* मनः° so v. a. *wohl überlegt* (Worte) Kâraka 3,8. °पुरःसरम् Adv. so v. a. *mit, unter, mittels, nach* (zeitlich) Chr. 280,28. 282,11.

पुरःस्थातर् Nom. ag. *an der Spitze stehend, Führer.*

पुरुकृत् m. Bein. Vishṇu's.

पुरा 1) Adv. *a*) *vormals, ehemals, in einer früheren Existenz* (Varâh. Jogaj. 4,58); mit einer Negation *niemals.* — *b*) mit Präsens *bisher, von jeher, von Alters her;* mit und ohne स्म. Mit einer Negation *bis jetzt nie* (das Präsens durch das Perfectum wiederzugeben). — *c*) *zuerst.* — *d*) *bald, in kurzer Zeit;* mit Präs. = Fut. — 2) Praep. mit Abl. *a*) *vor* (zeitlich). — *b*) *zum Schutz —, zur Sicherheit vor, sicher vor, unerreicht von.* — *c*) *mit Ausschluss von, ohne.* पुरा वाचः प्रवदितोः *ohne ein Wort zu reden.* In einem negativen Satz *ausser.* — 3) Conj. *bevor*, mit Praes. (einmal Potent. des Metrums wegen). Mit न (MBh. 4,17,21), mit न यावत् und folgendem तावत्, mit मा und mit यदि dass.

पुराकथा f. *eine Erzählung aus der Vorzeit, eine alte Sage.*

पुराकल्प m. *Vorzeit, eine Erzählung aus der Vorzeit* Njâjas. 2,1,63. Comm. zu Njâjam. 2,1,23. Loc. Sg. (Kathâs. 45,83) und Pl. *vor Zeiten.*

पुराकृत Adj. *früher —, ehemals vollbracht.* n. *eine früher vollbrachte That.*

पुराकृति f. Pl. *die frühere Handlungsweise.*

*पुराग gaṇa कशाश्वादि.

पुराजा Adj. *vormalig, von früher her —, von jeher seiend.*

पुराटङ्क m. N. pr. eines Lehrers. Vgl. पौराणटक.

पुराधृ m. *ein Wachtthurm der Stadt* R. 6,18,39.

पुराण 1) Adj. (f. ई und *आ) *früher dagewesen, vormalig, längst bestehend, alt;* auch so v. a. *abgelegen, gebraucht, vertrocknet* (Blatt). — 2) m. (*n.) *eine Münze von einem best. Gewicht.* — 3) m. N. pr. eines Ṛshi. — 4) n. *Dinge der Vorzeit, eine Erzählung aus der Vergangenheit, alte Geschichte* (λόγος und μῦθος); *eine best. Klasse von Werken.*

पुराणक am Ende eines adj. Comp. (f. °णिका) = पुराण 2).

पुराणकल्प m. = पुराकल्प.

*पुराणग, *पुराणगिर् (Gal.) und *पुराणगीत (Gal.) m. Bein. Brahman's.

पुराणपुरुष m. Bein. Vishṇu's Ind. St. 15,245.

पुराणप्रोक्त Adj. *von alten Weisen verkündet.*

पुराणरत्न n. Titel eines Werkes.

पुराणवत् Adv. *wie ehemals.*

पुराणविद् Adj. *die Dinge der Vorzeit kennend;* m. *ein Kenner der D. d. V.* Bîlar. 284,20.

पुराणविद्या f. und पुराणवेद m. *die Kunde von den Dingen der Vorzeit.*

पुराणसंहिता f. *eine Sammlung der* Purâṇa 4) Bhâg. P. 3,24,55. Verz. d. B. H. No. 479.

पुराणसंग्रह m. (Opp. Cat. 1), पुराणसमुच्चय m., पुराणसर्वस्व n. und पुराणसार Titel von Werken.

पुराणसिंह m. Bein. Vishṇu's *in seiner Erscheinung als halb Mensch halb Löwe.*

*पुराणात्त m. Bein. Jama's.

पुराणार्कप्रभा f. Titel eines Commentars zum Bhâg. P.

पुराणार्णव m. Titel eines Werkes VP.^{2} 1,XII.

पुराणीय in त्रि° (Nachtr. 3) und पञ्च°.

*पुराण्य्, °ण्यति *über die Dinge der Vorzeit erzählen.*

पुरातन 1) Adj. (f. ई) *aus alter Zeit stammend, ehemalig, alt; alt* auch s. v. a. *gebraucht.* Loc. (so wohl auch 53,29 zu lesen) so v. a. *ehemals, in vergangenen Zeiten.* — 2) m. Pl. *die Alten.* — 3) n. *eine alte Sage, die* Purâṇa 4) Hemâdri 1,514,1.

*पुरातल n. *die Region unterhalb der sieben Welten.*

पुराध्यस् m. N. pr. eines Âṅgirasa Ârsh. Br. v. प्रराध्यस्.

पुराधिप m. *der Gouverneur einer Stadt, Stadtvogt, Polizeimeister.*

पुराध्यक्ष m. *der Commandant einer Burg, Gouverneur einer Stadt, Polizeimeister.*

*पुरान्मथनवल्लभ n. *eine als Räucherwerk gebrauchte Art Agallochum* Râǵan. 12,95.

पुराण्योनि Adj. *von alter Herkunft* als Beiw. von Fürsten.

पुरारति m. Bein. Çiva's.

पुरारि m. Bein. 1) Çiva's. Nom. abstr. °त्व n. — 2) Vishṇu's.

पुरार्धविस्तर Adj. *den Umfang einer halben Stadt habend.*

पुरावती f. N. pr. eines Flusses.

*पुरावस् m. Bein. Bhîshma's.

पुराविद् Adj. *die Dinge der Vorzeit kennend* Gop. Br. 1,5,24.

पुरावृत्त 1) Adj. (f. आ) *in alter Zeit geschehen, längst verflossen, der in alter Zeit gelebt hat, auf die alte Zeit bezüglich.* — 2) n. *die Art und Weise wie Jmd ehemals verfahren ist, eine Begebenheit aus alter Zeit.*

*पुरासणी f. = पुरासिनी Râǵan. 4,100.

पुरासंक् Adj. (Nom. °साट्) *von jeher überlegen.*

*पुरासिनी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,100.

*पुरासुक्षुद् m. Bein. Çiva's (Pura's *Feind*).

पुरास्ति Adj. *zuerst vorgesetzt* Çat. Br. 3,9,4,12.

*पुरि 1) m. *Fürst, König.* — 2) f. *a) Stadt.* — *b) Fluss.*

पुरिका f. N. pr. einer Stadt.

पुरिकाय N. pr. 1) m. eines Fürsten VP.² 4,213. — 2) f. आ einer Stadt (?) ebend.

*पुरितत् fehlerhaft für पुरीतत्.

पुरिशय Adj. *in der Burg (im Körper) ruhend* Gop. Br. 1,1,39. Ein zur Erklärung von पुरुष erfundenes Wort.

पुरीकय m. *ein best. Wasserthier.* Vgl. पुलीकय, पुलीकय und कुलीपय.

पुरीकषेण m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,197.

पुरीकाय m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,213.

पुरीतत् m. (Kaush. Up. 4,19) n. *Herzbeutel* oder *ein anderes Eingeweide der Herzgegend, Eingeweide* überh. Vgl. पुलीतत्.

पुरीदास m. N. pr. eines Autors.

पुरीन्द्रसेन m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,197. 201.

पुरीमत् m. N. pr. eines Fürsten.

*पुरीमोक् m. *Stechapfel.*

पुरीलोक m. Pl. *die Einwohner einer Stadt* Ind. St. 15,401.

*पुरीश्रेष्ठा f. Bein. der Stadt Kâṣî Gal.

पुरीष 1) n. (adj. Comp. f. ई) *das Bröcklige, Feste* (im Gegensatz zum *Flüssigen*); vgl. Kuhn's Z. 26,62. fgg. *a) Erde, Land.* — *b) Schutt, lose Erde, Gerölle, Füllsel.* — *c)* Bez. *der Ausfüllstücke in der Recitation der sogenannten* Mahânâmni-*Verse.* Vollständig °पद् n. — *d) Unrath, Schmutz, Koth, die Excremente.* Am Ende eines Comp. so v. a. *der Auswurf von.* — *e)* आथर्वण Name eines Sâman. — 2) f. पुरीषी *das Schichten,* = चयन Comm.

पुरीषण n. 1) *Leibesentleerung, das Scheissen.* — 2) *m. *a) Unrath, Koth, die Excremente.* — *b) Mastdarm, After* Gal.

पुरीषनिग्रहण Adj. *stopfend.*

पुरीषपद् n. s. पुरीष 1) *c).*

पुरीषभीरु m. N. pr. eines Fürsten.

पुरीषभेद् m. *Durchfall* Kâraka 6,23.

*पुरीषम m. *Phaseolus radiatus.*

पुरीषमूत्रप्रतोघात m. *Verstopfung und Harnverhaltung* Verz. d. B. H. No. 949.

*पुरीषय्, °यति *scheissen.*

पुरीषवत् 1) Adj. *mit Schutt, Füllsel, Beiwerk u. s. w. versehen.* — 2) f. °वती *ein best. Backstein.*

पुरीषवाहण und °वाहन Adj. *Schutt —, Abfall wegschaffend.*

पुरीषविरञ्जनीय Adj. *die Farbe der faeces verändernd* (Heilmittel) Mat. med. 3.

पुरीषसंग्रहणीय Adj. *die faeces consistenter machend* (Heilmittel) Mat. med. 3.

पुरीषाधान n. *Mastdarm* Kâraka 1, 20.

*पुरीषित Adj. *beschissen.*

पुरीषिन् Adj. (vgl. Kuhn's Z. 24,65. fgg.) 1) *bodenreich, grossen Grundbesitz habend.* — 2) *das Land überziehend, darüber sich ausbreitend.* — 3) *das trockene Land bewohnend.* — 4) *Geröll —, Erde mit sich führend* als Beiw. der Sarajû; könnte als f. auch N. pr. eines Flusses sein. — 5) *consistent, fest, körperlich.*

पुरीषोत्सर्ग m. *Leibesentleerung* 154,8.

पुरीष्य, पुरीषिन Adj. (vgl. Kuhn's Z. 24,64) 1) als Beiw. des Feuers *im Erdboden befindlich.* — 2) *bodenreich, grossen Grundbesitz habend.* — 3) *kothig.*

*पुरीष्यवाहन Adj. wohl = पुरीषवाहन.

पुरु 1) Adj. *a)* (nur die Formen पुरु, पुर्, पुरु-णि, पुरुणाम् und das f. पूर्वी in verschiedenen Casus) *viel, reichlich.* In der späteren Sprache nur am Anfange einiger Composita. Adv. पुरु und पुर् *viel, oft, sehr* (auch mit einem Compar. und Superl.). Mit सिमा *allenthalben;* mit उरु *sehr weit, weit und breit;* mit तिरस् *weithin, weither;* mit विश्व *durchaus jeder, aller und jeder;* vor Zusammensetzungen mit पुरु noch weiter steigernd. — *b)* Superl. पुरुतम und पुरुतम *überaus viel, — häufig, — fleissig (Etwas thuend* oder *erscheinend), frequentissimus, oft sich wiederholend.* Adv. °म् *zum vielsten Male,* d. h. *auf's Neue wieder, wiederholt.* — 2) m. *a) *Blüthenstaub.* — *b) *die Himmelswelt.* — *c)* N. pr. (vgl. पूरु) α) eines alten Fürsten, eines Sohnes des Jajâti. — β) eines Sohnes des Vasudeva. — γ) eines Sohnes des Madhu VP.² 4,69. — δ) eines Sohnes des Manu Kâkshusha VP. 3,1,29.

पुरुकारकवत् Adj. *viele Factoren habend* Bhâg. P. 2,7,47.

पुरुकुत्स m. N. pr. verschiedener Männer VP.².

पुरुकुत्सव m. N. pr. eines Feindes des Indra.

पुरुकुत्सानी f. wohl *Gattin* Purukutsa's.

पुरुकृत् Adj. 1) *viel thuend, wirksam.* — 2) *mehrend,* mit Gen.

पुरुकृत्वन् Adj. = पुरुकृत् 1).

पुरुकृपा f. *grosses Mitleid* Bhâg. P. 5,25,10.

पुरुक्षु Adj. 1) *nahrungsreich.* — 2) *reichlich spendend,* mit Gen. ṚV. 6,19,5.

पुरुगूर्त Adj. *Vielen willkommen.*

पुरुचेतन Adj. *Vielen sichtbar* oder *sehr augenfällig.*

पुरुज्ञ 1) *Adj. *viel.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

पुरुज्ञात Adj. *vielfach erscheinend.*

पुरुज्ञाति und पुरुज्ञानु m. N. pr. zweier Fürsten.

पुरुजित् m. N. pr. verschiedener Männer.

पुरुञ्ज m. Pl. v. l. für पुरुण्ड VP.² 4,206.

पुरुणामन् Adj. *vielnamig.*

पुरुणीथ n. *vielstimmiges Lied, Chorgesang.*

पुरुण्ड m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP.² 4,206.

*पुरुत् f. Trik. 3,3,1.

पुरुत्मन् Adj. *vielfach existirend.*

पुरुत्रा Adv. *vielfach, nach vielen Seiten, an vielen Orten, in vielerlei Weise, vielmals, oft.*

*पुरुद n. *Gold.*

*पुरुदंशक m. *Gans.*

*पुरुदंशस् m. Bein. Indra's. Vgl. पुरुदंससू.

पुरुदंस Adj. *reich an wunderbaren Thaten, — Wirkungen.*

पुरुदंससू 1) Adj. dass. — 2) *m. Bein. Indra's.

पुरुदत्र Adj. *gabenreich* RV.

पुरुदम Adj. *viele Häuser besitzend* oder *aus vielen Häusern stammend.*

पुरुदय Adj. *viel Mitleid habend* Bhâg. P. 3,31,18.

पुरुदस्म Adj. = पुरुदंससू 1).

पुरुदस्यु Adj. *zumeist aus Räubern bestehend.*

पुरुदिन n. Pl. *viele Tage.*

पुरुद्रप्स Adj. *tropfenreich.*

पुरुद्रुह् Adj. *viel schadend.*

पुरुद्वत् m. N. pr. eines Fürsten Harîv. 1995. VP.² 4,69. 70.

पुरुधा (nur vor Doppelconsonanz) und °धाम् Adv. *auf vielerlei Weise, vielfach, vielmals.*

पुरुधाप्रतीक Adj. *mancherlei Ansehen habend.*

पुरुधस्मन् Adj. *viel scherzend* (Benfey). Wohl fehlerhaft.

पुरुधा s. u. पुरुधा.

पुरुनिष्ठ und °ष्ठा Adj. *unter Vielen hervorragend.*

पुरुनिःषिध् und °षिधन् Adj. *viel ausrichtend.*

पुरुनृम्ण Adj. *viel Mannhaftigkeit besitzend.*

पुरुपन्था m. N. pr. eines Mannes.

पुरुपशु Adj. *reich an Heerden.*

पुरुपुत्र Adj. (f. आ) *kinderreich.*

पुरुपेश (f. आ) und °पेशस् Adj. *vielgestaltig.*

पुरुप्रजात Adj. *vielfach sich fortpflanzend.*

पुरुप्रशस्त Adj. *vielgepriesen.*

पुरुप्रिय Adj. (f. आ) *vielbeliebt.*

*पुरुप्रेष und °प्रेषि Adj. *Viele antreibend.*

पुरुप्रौढ Adj. *viel Selbstvertrauen besitzend* Bhâg. P. 3,2,9. = अतिशयेन निपुण: Comm.

पुरुभुज् Adj. *vielfach geniessend* RV.

पुरुभू Adj. *an vielen Orten befindlich, — erscheinend* Superl. °तम.

पुरुभूत Harîv. 2453 fehlerhaft für पुरुहूत.

पुरुभोजस् 1) Adj. *viele Genussmittel enthaltend, — gewährend, viel nährend.* — 2) *m. *Wolke.*

पुरुमह m. N. pr. eines Mannes Âçv. Br.

पुरुमनस् Adj. zur Erklärung von पुमंस् gebildet.

पुरुमन्तु Adj. *einsichtsvoll.*

पुरुमन्द्र Adj. *Vielen angenehm.*

पुरुमङ्ग m. N. pr. fehlerhaft für पुरुमह्.

पुरुमाय und °मायिन् Adj. *der viele Künste, Kräfte* oder *Zauberkräfte hat, wunderbar.*

(पुरुमाय्य) °मायिघ्र m. N. pr. eines Mannes.

पुरुमित्र m. N. pr. verschiedener Männer Harîv. 2,35,42.

पुरुमीढ und °मीळ्ह m. N. pr. verschiedener Männer.

पुरुमेध und °स् 1) Adj. *weisheitsvoll.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

पुरुरथ Adj. *viele Wagen habend.*

पुरुरवस m. Mârk P. 111,13 fehlerhaft für पुरूरवस.

पुरुरावन् m. N. pr. eines Dämons (*viel bellend, — heulend*).

पुरुरुच् Adj. *sehr glänzend.*

पुरुरुज् Adj. *vielen Krankheiten unterworfen* Bhâg. P. 2,7,21.

पुरुरूप Adj. (f. आ) 1) *vielfarbig, vielgestaltig.* — 2) *mancherlei Gestalten bildend.*

पुरुलम्पट Adj. *sehr lüstern* Bhâg. P. 7,15,70.

पुरुवर्त्मन् Adj. *viele Gänge —, viele Pfade habend.*

पुरुवर्पस् Adj. *vielgestaltig.*

पुरुवश m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,69.

पुरुवाज Adj. (f. आ) *kraftreich, kräftig.*

1. पुरुवार Adj. *einen starken Schweif* (oder *Mähne*) *habend.*

2. पुरुवार Adj. *schätzereich, gabenreich.*

पुरुवारपुष्टि Adj. *schätzereiche Wohlfahrt habend, — gebend.*

पुरुविश्रुत m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva. Könnte auch zwei Namen enthalten.

पुरुवी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55. Vgl. पुरुवो.

पुरुवीर Adj. (f. आ) *männerreich, viele Mannen —, viele Leute habend.*

पुरुवेपस् Adj. *viel erregt* oder *viel erregend.*

पुरुव्रत Adj. *viele Satzungen habend.*

पुरुशक्ति Adj. *viele Kräfte besitzend* Bhâg. P. 2,4,7.

पुरुशाक Adj. *hülfreich.*

*पुरुशिष्ट m. N. pr. eines Mannes; vgl. पौरुशिष्टि.

पुरुश्चन्द्र Adj. *vielschimmernd, glänzend.*

पुरुष 1) m. (metrisch häufig पूरुष; adj. Comp. f. आ, in Bed. *n*) auch *ई) *a) Mann.* — *b) Mensch;* Pl. *Leute.* — *c) Person.* पुंसि पुरुषे *in einer männlichen Person, in einem Manne.* पुरुषो दण्ड: so v. a. *die personificirte Strafgewalt.* पुरुष:—पुरुष: mit demselben Verbum fin. (an zweiter Stelle nicht wiederholt) und gleichem Obj. so v. a. *je Einer.* — *d) Diener, Beamter.* — *e) Mann,* so v. a. *Held.* — *f)* पञ्च पुरुषा: Bez. *von fünf unter bestimmten Constellationen geborenen fürstlichen Personen, Wundermenschen.* — *g)* Pl. Bez. *der Brahmanen in* Krauñkadvîpa. — *h)* vielleicht *ein best. Thier* AV. 6,38,4. 19,49,4. Vgl. TBr. 2,7,8,1. — *i) *ein Kenner des* Sâṁkhja. — *k) *Freund.* — *l) Mann, Person,* so v. a. *Glied eines Geschlechts, Generation.* — *m) Person des Verbi.* प्रथम unsere *dritte,* मध्यम unsere *zweite,* उत्तम unsre *erste.* — *n) Mann als Maass* = 5 Aratni = 120 Aṅgula Çulbas. 1, 19. — *o) Männchen im Auge, Pupille.* — *p) das Persönliche und Beseelende im Menschen und in andern Wesen und Körpern: Seele, Geist.* — *q) ein gedachtes oberstes Persönliches, der höchste Geist, die Weltseele.* Auch in Verbindung mit पर, परम und उत्तम. Uebertragen auf Brahman, Vishṇu, Çiva und Durgâ. — *r) das Urindividuum, aus welchem der Makrokosmus sich entwickelt.* Auch mit dem Patron. Nârâjaṇa. — *s) Geist,* so v. a. *Riechstoff der Pflanzen.* — *t)* Name *eines* Pâda *in den* Mahânâmni-*Versen.* — *u)* Bez. *des 1ten, 3ten, 5ten, 7ten, 9ten und 11ten Zodiakalbildes.* — *v) *Rottleria tinctoria.* — *w) *Clerodendrum phlomoides.* — *x)* N. pr. α) eines Sohnes des Manu Kâkshusha. — β) *eines Dieners des Sonnengottes. — 2) f. ई *eine weibliche Person* Tâṇḍya-Br. 25,10,22. Nach dem Commentatoren auch *Sclavin.* — 3) *n. (!) Beim des Berges Meru.

पुरुषक 1) am Ende eines adj. Comp. = पुरुष *Mann* Mahâbh. (K.) 7,2. — 2) n. *die aufrechte Stellung —, das Sichbäumen des Pferdes.*

पुरुषकाम Adj. *Männer wünschend.*

पुरुषकार m. 1) *die That des Menschen, menschliche Anstrengung* (gewöhnlich im Gegensatz zu दैव *Schicksal*); *Heldenmuth* 321,12. क्लीनं °कारेण *worum sich kein Mensch gekümmert hat.* — 2) *Hochmuth, Dünkel.* — 3) N. pr. eines Grammatikers.

पुरुषकारमीमांसा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुरुषकुणप n. *ein menschlicher Leichnam* TS. 7,2,10,2.

पुरुषकेसरिन् m. *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem 4ten Avatâra).

पुरुषक्षेत्र n. *ein männliches, d. i. ungerades Zodiakalbild* oder *astrologisches Haus.*

पुरुषगति f. Name eines Sâman Gaut.

पुंरुषगन्धि Adj. *nach Menschen riechend.*

पुरुषगात्र Adj. *mit menschlichen* oder *männlichen Gliedmaassen versehen* Kauç. 11.

पुरुषघ्नी Adj. f. *den Mann getödtet habend.*

पुरुषच्छन्दस् n. *ein dem Menschen zugeeignetes Metrum.*

पुरुषजन m. Sg. *Männer* Pañkad.

पुरुषजातक n. Titel eines Werkes.

पुरुषजीवन Adj. (f. ई) *Menschen belebend* AV. 8,7,4. 19,44,3.

पुरुषज्ञान m. *Menschenkenntniss.*

पुरुषतन्त्र Adj. *vom Subjecte abhängig, subjectiv* Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,21. Nom. abstr. °त्व n. zu 1, 1,4. 2,1,27.

पुरुषता f. 1) *Mannheit.* — 2) der gleichlautende Instr. *a) in Menschenweise.* — *b) unter den Leuten.*

पुंरुषतेजस् Adj. *des Mannes Energie habend.*

पुरुषत्रा Adv. 1) *unter den Leuten.* — 2) *in Menschenweise.*

पुरुषत्व n. *die Mannheit, der Zustand des Mannes.*

पुरुषत्वता Adv. *in Menschenweise.*

पुरुषदत्त m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 30, 10 (53,1). 69,11 (114,11).

*पुरुषदन्तिका f. *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel.*

पुरुषदम्यसारथि m. *Lenker der als junge Stiere zu behandelnden Menschen*, Beiw. eines Buddha Kâraṇḍ. 14,14. 15,14. 24,16. 70,1.

पुरुषधर्म m. *eine Vorschrift für die Person.*

पुरुषनाथ n. *Menschenführer, Fürst, König.*

पुरुषनिष्क्रीयणा Adj. *die Person loskaufend* TS. 6,1,11,6.

पुरुषनिष्पत्ति m. N. pr. eines Mannes.

पुरुषपरीक्षा f. Titel eines Werkes.

पुरुषपशु m. 1) *ein Mensch als Opferthier* Ind. St. 10,318. Buâg. P. 5,9,13. — 2) *ein Vieh von einem Menschen* 105,2. Spr. 826.

*पुरुषपुण्डरीक m. N. pr. des 6ten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina.

*पुरुषपुर m. *die Stadt* Pèschavèr.

पुरुषप्रभु m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,70.

1. पुरुषमात्र n. *Mannesgrösse* TS. 5,2,5,1.

2. पुरुषमात्र Adj. (f. ई) *mannesgross* Âpast. Çr. 7, 2,16.

पुरुषमानिन् Adj. *sich für einen Mann —, sich für einen Helden haltend.* Nom. abstr. °नित्व n. 58,3.

पुरुषमुख Adj. *ein Menschengesicht habend.*

पुरुषमृग m. *Antilopenbock.* = नरमुखो मृगविशेष: Comm. zu TS. 5,5,25,1.

पुरुषमेध m. 1) *Menschenopfer.* — 2) N. pr. eines Liedverfassers; vielleicht fehlerhaft für पुरुमेध.

पुरुषयोगिन् Adj. *zur Person in Beziehung stehend* Kâtj. Çr. 1,7,21.

पुंरुषयोनि Adj. *von einem Manne (Männchen) stammend, — gezeugt* Maitr. S. 2,3,3.

पुरुषरक्षस् n. *ein menschenartiger Dämon.*

पुरुषराज m. *ein menschlicher König.*

1. पुरुषवपु n. *Menschengestalt.*

2. पुंरुषवपु Adj. *menschengestaltig.*

पुरुषवपुक Adj. dass.

पुरुषवरेषणा u. °रेषिन् Adj. *Menschen verletzend.*

पुरुषवर्षभ m. *ein Stier unter den Menschen, Fürst, König* 74,24. 89,7.

पुरुषवचस् Adj. Purusha *heissend.*

पुरुषवध m. *Menschenmord* Âpast.

पुंरुषवत् Adj. *von Leuten begleitet.*

पुरुषवर m. 1) *der beste Mensch* 105,7. — 2) Bein. Vishṇu's. — 3) N. pr. eines Fürsten VP.² 3,237.

पुरुषवाच् Adj. *menschliche Stimmen redend.*

पुरुषवाह m. Vishṇu's *Reitthier*, Bein. Garuḍa's.

*पुरुषवाहम् Absol. mit वह् *von Menschen gezogen fahren.*

पुंरुषविध Adj. *menschenartig.* Nom. abstr. पुरुषविधता f.

पुरुषव्याघ्र m. 1) *Menschentiger*, wohl Bez. *eines best. dämonischen Wesens.* — 2) *ein Tiger unter den Menschen, ein aussergewöhnlicher Mensch.* — 3) **Geier.*

पुरुषव्रत n. Name zweier Sâman Ârsh. Br. Vishṇus. 56,15.

पुरुषशिरस् und °शीर्ष n. *Menschenhaupt.*

पुरुषशीर्षक *ein best. Diebswerkzeug.*

पुरुषसंस्कार m. *ein an einem (verstorbenen) Menschen vollzogenes Sacrament* Âpast.

पुंरुषसंमित Adj. *menschenähnlich* TBr. 3,7,11,5.

पुरुषसामन् n. Name eines Sâman Âpast. Çr. 15,19,10.

पुरुषसिंह m. 1) *ein Löwe unter den Menschen, ein ausgezeichneter Mensch* zu Spr. 1416. — 2) **halb Mehsch halb Löwe*, N. pr. des 5ten Vâsudeva bei den Gaina.

पुरुषसूक्त n. *das* Purusha-*Lied* RV. 10,90. °भाष्य n., °व्याख्या f. und °व्याख्यान n. Opp. Cat. 1. °सूक्तोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

पुरुषहन् Adj. s. पुरुषघ्नी.

*पुरुषांसक m. N. pr. eines Lehrers. पुरुषांसक Kâç.

पुरुषाकार Adj. *in Mannesgestalt.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,765,10.

पुरुषाकृति f. *die Gestalt eines Mannes* Âpast. Çr. 15,15,1. Mân. Çr. 4,4. 8,21.

पुंरुषाज्ञान Adj. *von menschlicher Abkunft* Çat. Br. 3,1,2,4.

पुरुषाद् Adj. *Menschen verzehrend.*

पुरुषाद 1) Adj. (f. ई) *Menschen fressend.* — 2) m. *a) Menschenfresser, ein* Rakshas. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes.

पुरुषादक 1) Adj. *Menschen fressend.* — 2) m. *a) Menschenfresser, ein* Rakshas. — *b) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes.

पुरुषादत्व n. *der Zustand eines Menschenfressers, eines* Rakshas.

*पुरुषाद्य m. Bein. 1) Âdinâtha's. — 2) Ṛshabha's. — 3) Vishṇu's.

पुरुषानृत n. *eine in Bezug auf einen Menschen ausgesprochene Unwahrheit* 192,24.

1. पुरुषान्तर n. *eine andere, folgende Generation.*

2. पुरुषान्तर m. *eine durch einen Zweikampf zweier erwählter Personen zu Stande gekommene Versöhnung* Spr. 1036.

पुरुषान्तरम् Adv. *durch eine Mittelsperson, mittelbar.*

पुरुषान्तरात्मन् m. *die Seele.*

पुरुषायु, °यते *sich als Mann gebaren.* Vgl. पुरुषायित.

पुरुषायण Adj. (f. आ) *zur Allseele gehend, sich mit ihr vereinigend.*

पुरुषायत Adj. *von Manneslänge* Hemâdri 1, 606,6.

पुरुषायित 1) Adj. *die Rolle des Mannes übernehmend* (beim coitus). Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *das Benehmen nach Art eines Mannes* (insbes. beim coitus) Deçîn. 1,12.

पुरुषायुष und *°क (Gal.) n. *Menschenalter, die Dauer eines Menschenlebens.*

पुरुषार्थ 1) m. *a) die Angelegenheit —, das Ziel des Menschen, — der Seele.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) des Menschen Sache*, so v. a. *des Menschen That, menschliches Bemühen* MBh. 3,79,12. — 2) °म् Adv. *der Seele wegen.*

पुरुषार्थकार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुरुषार्थचिन्तामणि m. desgl.

पुरुषार्थत्रयीमय Adj. (f. ई) *nur auf die drei Ziele des Menschen* (धर्म, अर्थ und काम) *bedacht* Ind.

St. 15,269.

पुरुषार्थप्रबोध m., °र्थरत्नाकर m., °र्थसिद्ध्युपाय m., °र्थसुधानिधि m. und °र्थानुशासन n. (Bühler, Rep. No. 637) Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पुरुषावतार m. *eine Incarnation als Mensch* Ind. St. 15,365.

*पुरुषाशिन् m. *Menschenfresser, ein* Rakshas.

*पुरुषासक m. N. pr. eines Lehrers gaṇa शौनकादि in der Kâç. पुरुषांसक v. l.

पुरुषास्थि n. *Menschenknochen* AV. 5,31,9.

पुरुषास्थिमालिन् m. Bein. Çiva's.

1. पुरुषी f. s. u. पुरुष.

2. पुरुषी Adv. mit भू *Mann werden.*

पौरुषेषित Adj. *von Menschen angestiftet.*

पुरुषोत्तम m. 1) *der beste der Männer, ein vorzüglicher Mann* Hariv. 1995. Ind. St. 15,276. — 2) *der beste —, ein vorzüglicher Diener.* — 3) *die höchste Person, der höchste Geist* als Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — 4) *ein* Arhant *bei den* Gaina. — 5) N. pr. *a*) einer dem Vishṇu geheiligten Localität in Orissa. Vollständig °क्षेत्र. — *b*) *des 4ten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina. — c*) verschiedener Männer. Auch °दीक्षित, °देव, °देवशर्मन्, °प्रसाद, °भारत्याचार्य, °मिश्र, °सरस्वती, °माचार्य, °मानन्दयति, °माश्रम und भट्ट°.

पुरुषोत्तमक्षेत्र n. = पुरुषोत्तम 5) *a*)

पुरुषोत्तमपुर 1) n. N. pr. einer *Stadt.* — 2) f. ई desgl. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

पुरुषोत्तमपुराण n., °त्तममाहात्म्य n. und °त्तमवादार्थ m. Titel von Werken.

पुरुषोत्तमशास्त्रिन् m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1,1276. °शास्त्रीय n. Titel *seines Werkes* ebend.

पुरुषोत्तमसहस्रनामन् n. Titel einer Zusammenstellung *der tausend Namen* Vishṇu's.

पुरुषोत्तमायतन n. *ein Tempel* Purushottama's Prab. 33,5.

पुरुषोपहार m. *Menschenopfer* Harshaṅ. 129,23.

पुरुष्टुत Adj. *vielgepriesen.*

(पुरुष्य) पुरुषिध्र Adj. *menschlich.*

पुरुसंभृत Adj. *von Vielen zusammengebracht.*

पुरुस्पार्ह und °स्पृह् Adj. *vielerwünscht, vielbegehrt.*

*पुरुह् Adj. *viel.*

पुरुहन्मन् m. N. pr. eines Liedverfassers.

पुरुहानि f. *ein grosser Verlust* Spr. 7709.

*पुरुह्व Adj. *viel.*

पुरुह्वत m. N. pr. eines Fürsten.

पुरुह्वत 1) Adj. *vielgerufen.* — 2) m. Bein. Indra's. — 3) f. °ह्वता *eine Form der* Dâkshâjaṇi.

पुरुह्वतकाष्ठा f. Indra's *Himmelsgegend, Osten* Dhûrtan. 37.

पुरुह्वति f. *vielfache Anrufung.*

पुरुह्वोत्र m. N. pr. eines Sohnes des Anu.

पुवचि Adj. f. *reichlich, umfassend.* शतं शरदः-पुवचीः *hundert lange Jahre.* AV. 10,2,7 verdorben für उवचीः.

पुवतम s. u. पुरु.

पुवद्रुह् m. N. pr. eines Sohnes des 11ten Manu.

पुवरवस् 1) Adj. *laut* oder *viel schreiend.* — 2) m. N. pr. des Geliebten der Urvaçi und auch anderer Männer VP.[2].

पुवरवस (metrisch) m. = पुवरवस् 2).

पुवरुच् Adj. *viel leuchtend.*

पुवरुणा Instr. Adv. *weit und breit.*

पुववसु Adj. *güterreich.*

पुववृत् Adj. *vielfach sich bewegend.*

पुरोग्नि m. *vorderer* Agni, *Vorfeuer.*

पुरोऽक्षम् Adv. *vor der Achse* Âpast. Çr. 11,11, 1. 18,2.

पुरोग Adj. (f. आ) *vorangehend,* Subst. *Führer, Führerin;* in übertr. Bed. *der erste, vorzüglichste, beste.* Am Ende eines adj. Comp. *an der Spitze habend, geführt von, folgend auf, begleitet von, versehen mit.*

पुरोगत Adj. *voranstehend, vor Jmd stehend, befindlich.*

*पुरोगति m. *Hund.*

पुरोगन्तर् Nom. ag. *ein Bote, der vorangeht.*

पुरोगम Adj. (f. आ) Subst. = पुरोग. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

पुरोगव m. *Vortreter, Führer;* f. °वी *Führerin.*

पुरोगा m. *Führer.*

*पुरोगामिन् 1) Adj. *vorangehend;* m. *Führer.* — 2) m. *Hund.*

पुरोगुरु Adj. *vorn schwer.*

पुरोग्रन्थि Adj. = पुरस्ताद्ग्रन्थि Âpast. Çr. 2,8,1.

पुरोचन m. N. pr. eines Mannes.

पुरोजन्मन् Adj. *früher geboren.* Nom. abstr. °न्मता f.

पुरोजव 1) Adj. *schneller als* (im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a*) des Medhâtithi. — *b*) des Prâṇa. — 3) n. N. pr. des von 2) *a*) beherrschten Varsha.

पुरोजिति f. *Vorausbesitz, Vorauserwerb.*

पुरोज्योतिस् Adj. *dem Licht vorangeht.*

*पुरोटि = पत्रकंकार oder पुरसंस्कार.

पुरोडाश्, °ळाश् m. (Nom. °ळाश्) *aus Reismehl gebackener Opferkuchen, welcher in der Regel, in Stücke getheilt, in einer oder mehreren* (bis 13) *Schalen* (कपाल) *aufgesetzt wird.*

पुरोडाश m. 1) dass. पुरोडाशबृगल n. Çat. Br. 4, 3,2,1. — 2) *Darbringung von* (Gen.). — 3) **Opferrest.* — 4) **Soma-Saft.* — 5) **das bei Gelegenheit der Darbringung des Opferkuchens hergesagte Gebet.*

पुरोडाशभुज् m. *ein Gott* Çiç. 2,106.

पुरोडाशवत्सा Adj. f. *einen Opferkuchen zum Kalbe habend* AV. 12,4,35.

पुरोडाशस्विष्टकृत् m. *der mit dem Opferkuchen in Verbindung stehende* Svishṭakṛt Ait. Br. 2, 9,9. 24,11.

पुरोडाशहर Adj. *einen Opferkuchen empfangend,* Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98,67.

*पुरोडाशिक Adj. (f. ई) von पुरोडाश.

पुरोडाशिन् Adj. *mit Opferkuchen verbunden.*

पुरोडाशीय Adj. *zum Opferkuchen in Beziehung stehend, dazu bestimmt* Âpast. Çr. 1,17,9. Harshaṅ. 31,14.

पुरोडाशेडा f. *der Iḍâ-Antheil am* Puroḍâça Çat. Br. 11,7,2,5.

पुरोडाश्य Adj. = पुरोडाशीय Maitr. S. 1,4,10. 2,2,13. Zum m. Pl. ist etwa तण्डुल zu ergänzen.

पुरोत्सव m. *ein in der Stadt gefeiertes Fest.*

*पुरोद्भव m. oder *°वा f. *eine best. Heilpflanze.*

पुरोद्यान n. *ein zur Stadt gehöriger Lustgarten.*

पुरोध (metrisch) m. = पुरोधस् 1).

पुरोधस् m. 1) *ein beauftragter Priester, Hauspriester eines Fürsten.* — 2) N. pr. eines Mannes.

पुरोधा f. *Würde und Amt eines* Purohita.

पुरोधाकाम Adj. *nach der Würde eines* Purohita *verlangend.*

पुरोधातर् Nom. ag. *den* Purohita *aufstellend.*

पुरोधानीय m. = पुरोक्षित.

पुरोधिका f. *Favoritin.*

पुरोनिःसरण n. *der Vortritt beim Hinausgehen.*

पुरोऽनुवाक्यवत् Adj. *mit einem Einladungsspruch versehen.*

पुरोऽनुवाक्या f. *ein vor dem* Havis *zu recitirender, einleitender Spruch, Einladungsspruch.*

पुरोबलाक Adj. (nur) *die* Balâkâ *genannten Kraniche vor sich habend,* so v. a. *allen Andern voraneilend* (Parǵanja).

पुरोभाग m. 1) *Vordertheil.* मम °गे *vor mir* Daçak. 22,11. — 2) *das Sichvordrängen, Vorwitz.* °गं सुच् so v. a. *beschämt das Feld räumen* Kâd. 128,5. — 3) *Missgunst.*

पुरोभागिन् Adj. 1) *zudringlich, vorwitzig.* — 2) *missgünstig, tadelsüchtig.*

पुरोभाविन् Adj. *bevorstehend.*

पुरोभू Adj. *überragend*, mit Acc.

पुरोमारुत m. *Ostwind.*

पुरोमुख Adj. *mit der Oeffnung nach vorn, — nach Osten* Kauç. 91.

पुरोयावन् Adj. *vorangehend.*

पुरोयुध् und °योधि Adj. *vorkämpfend.*

पुरोरथ Adj. *dessen Wagen andern voraus ist; bildlich so v. a. Andere überholend, es zuvorthuend, superior.*

पुरोरवस् m. MBh. 3,8504 fehlerhaft für पुरूरवस्.

पुरोरुक्क in अपुरोरुक्क.

पुरोरुक्षत्त् Adj. *mit* पुरोरुच् 2) *versehen.*

पुरोरुच् 1) Adj. *voran —, vorleuchtend.* — 2) f. Bez. *bestimmter* Nivid-*Sprüche, welche beim Morgenopfer* Pâda-*weise bei der Recitation des* Âgja *und* Praüga *vor dem Hauptliede* (सूक्त) *oder dessen Theilen recitirt werden.*

पुरोवत् Adv. *wie früher.*

पुरोवत्स m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 120. 126. 139.

पुरोवर्तिन् Adj. 1) *vor Jmds Augen befindlich, — reiend.* — 2) *sich vordrängend, vorwitzig.*

पुरोवसु Adj. *vor welchem Reichthum hergeht* TBa.

पुरोवात m. (adj. Comp. f. आ) *der Wind von vorn, Ostwind* (Regen bringend).

पुरोवातसनि Adj. *Ostwind bringend.*

पुरोवाद m. *eine vorangehende Erwähnung* Comm. zu Njâjam. 2,2,16.

पुरोवृत्त Adj. (f. आ) *voran seiend, vorangehend.*

पुरोवृषन्द्र Adj. *mit dem stattlichen Stier voran* Bhâg. P. 4,4,4.

पुरोहन् Adj. *Burgen zerbrechend.*

पुरोहविस् Adj. *das Opfer vorn (im Osten) habend.*

पुरोहित Adj. *beauftragt, aufgestellt, bestimmt;* m. (adj. Comp. f. आ) *Beauftragter, Sachwalter;* insbes. *ein aufgestellter, beauftragter Priester, der Hauspriester eines Fürsten.*

पुरोहितत्व n. *die Würde eines* Purohita.

पुरोहिति f. *priesterliche Anwaltschaft.*

पुरोहितिका f. *Favoritin* oder N. pr. einer Frau.

पौरोकस् m. *Stadtbewohner, Bewohner von* Tripura.

पुर्य Adj. *in einem festen Ort befindlich.*

पुर्यष्ट und °क n. *die acht Bestandtheile des Körpers.* Nom. abstr. °कत्व n.

(पुर्वणीक) पुरुअणीक Adj. *vielerlei Erscheinungen darbietend* RV.

*पुल्, पुलति, पोलति und पोलयति (मरुत्वे, उच्छ्रये).

पुल 1) *Adj. *ausgedehnt, weit.* — 2) *m. *a*) = पुलक 1) *b*). — *b*) N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) *f. आ *der weiche Gaumen* oder *das Zäpfchen im Halse.* — 4) f. ई *Büschel* in तृण°. — 5) *n. *Grösse.*

पुलक 1) m. *a*) *eine best. Körnerfrucht.* — *b*) Pl. *die emporgerichteten Härchen am Körper* (ein Zeichen von Geilheit oder grosser Freude). Nur n. zu belegen. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c*) *Büschel* in तृण°. — *d*) *ein best. Edelstein.* — *e*) **ein Fehler in einem Edelstein.* — *f*) **eine Art Ungeziefer.* — *g*) **ein Fladen aus Mehl, den man Elephanten reicht.* — *h*) **Auripigment.* — *i*) **ein* Gandharva. — *k*) *=असुराञ्जी (?). — *l*) N. pr. α) eines Fürsten VP.² 4,197. — β) eines Schlangendämons Ind. St. 14,136. — 2) n. *a*) s. u. 1) *b*). — *b*) **eine best. Erdart* Râǵan. 13,143.

पुलकय्, °यति *ein Sträuben der Härchen am Körper empfinden.* पुलकित *mit sich sträubenden Härchen bedeckt.*

*पुलकाङ्ग m. Varuṇa's *Schlinge.*

*पुलकालय m. Bein. Kubera's.

पुलकित s. u. पुलकय्.

*पुलकिन् m. *Nauclea cordifolia* Râǵan. 9,103.

पुलकी Adv. mit कर् *die Härchen am Körper sträuben machen.* °कृत = पुलकित.

पुलकेशिवल्लभ m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,12.

*पुलस Adj. von पुल.

पुलस्ति 1) Adj. *schlichtes Haupthaar tragend.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

पुलस्त्य m. N. pr. eines alten Ṛshi, der unter den geistigen Söhnen Brahman's, unter den Prâǵâpati und den sieben Weisen genannt wird. Auch auf Çiva übertragen. Als *Stern* am Himmel 218,22.

पुलह m. N. pr. eines alten Ṛshi, der unter den geistigen Söhnen Brahman's, unter den Praǵâpati und den sieben Weisen genannt wird. Auch auf Çiva übertragen. Als *Stern* am Himmel 218,23. Hariv. 478 ungenau im Sinne des Patron. *ein Sohn* Pulaha's.

पुलहाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei*, = कृष्णक्षेत्र (Comm.).

पुलाक m. (*n.) 1) *eine best. Körnerfrucht.* — 2) *taubes —, leichtes Korn.* — 3) **ein Klümpchen Reis, in Kugelform geknetester Reis.* — 4) **Abkürzung.* — 5) **Geschwindigkeit.* °कारिन् Adj. *schnell machend, eilend.*

*पुलाकिन् m. *Baum.*

पुलानिका f. etwa *Rauhwerden der Haut.*

पुलिक 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ *gelblicher Alaun.*

पुलिन 1) (*m.) n. *Sandbank, angeschwemmtes Land am Ufer eines Flusses, eine kleine Insel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. N. pr. eines mythischen Wesens, das mit Garuḍa kämpft.

*पुलिनवती f. wohl N. pr. eines Flusses.

पुलिन्द 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines barbarischen Volkstammes. Wird später den भिल्ल und शबर gleichgesetzt. — *b*) *ein Individuum dieses Volkes.* — *c*) *ein Fürst der* Pulinda. — *d*) N. pr. eines Fürsten. — *e*) *=पोलिन्द *Mast* oder *Ribbe eines Schiffes.* — 2) f. आ N. pr. einer Schlangen-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,7. — 3) f. ई *a*) f. zu 1) *b*). — *b*) *ein best.* Râga *von fünf Tönen* S. S. S. 101. 106.

पुलिन्दक 1) m. *a*) = पुलिन्द 1) *a*). — *b*) N. pr. *a*) eines Fürsten der Pulinda, Çabara und Bhilla. — *b*) eines Sohnes des Ârdraka. — 2) f. °न्दिका = पुलिन्द 3) *b*) S. S. S. 106.

पुलिन्दसेन m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,197.

पुलिमत्त् m. N. pr. eines Mannes.

*पुलिरिक m. *Schlange.*

पुलिश m. *Paulus* (Alexandrinus).

पुलीकय m. *ein best. Wasserthier* Maitr. S. 3, 14,2. Vgl. कुलीकय, कुलीपय und पुरीकय.

पुलीका f. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,5. Vgl. कुलीका.

पुलीतत् n. = पुरीतत् Maitr. S. 3,13,7.

पुलु Adj. = पुरु in पुलुकाम und पुल्वघ.

पुलुकाम Adj. *begehrlich.*

*पुलुष m. N. pr. eines Mannes. Vgl. पालुषि.

पुलोम 1) m. = पुलोमन् aus metrischen Rücksichten. — 2) f. आ *a*) N. pr. einer Unholdin, die Puloman liebte, die aber die Gattin Bhṛgu's (Kaçjapa's) wurde. — *b*) **eine best. aromatische Wurzel*, = वचा.

पुलोमजा f. Patron. der Indrâṇî Prasannar. 146,18.

*पुलोमजित् m. Bein. Indra's.

*पुलोमतनया f. Patron. der Indrâṇî Gal.

*पुलोमद्विष् m. Bein. Indra's.

पुलोमन् m. N. pr. 1) eines Unholden, Schwiegervaters des Indra, von dem er erschlagen wurde. — 2) eines Fürsten VP.² 4,199. 202.

*पुलोमनिषूदन m. Bein. Indra's Gal.

पुलोमत्त् m. N. pr. zweier Fürsten VP.².

*पुलोमकी f. *Opium.*

पुलोमारि m. Bein. Indra's 250,9.

पुलोमार्चिस् m. N. pr. eines Fürsten.

पुलोमावि m. desgl. VP.² 4,200.

पुल्कक m. v. l. für पुल्लक Maitr. S. 1,6,11. Vgl. पुल्कस.

पुल्कस 1) m. *eine best. verachtete Mischlingskaste* Gaut. MBh. 12,180,38. Auch °क Bhâg. P. ed. Bomb. 6,13,8. — 2) f. ई f. zu 1). — Vgl. पौल्कस und पुक्कश.

*पुल्य Adj. von पुल.

*पुल्ल 1) Adj. *blühend.* — 2) n. *Blume.* — Richtig फुल्ल.

पुल्वघ Adj. 1) *viel Uebles thuend.* — 2) **viel essend.*

1. पुष्, पोषति (trans.; nur einmal in Nir.), पुष्यति (intrans. und trans.) und पुष्णाति (trans.; nicht in der älteren Sprache). Metrisch auch Med. 1) *gedeihen, in Zunahme —, in Wohlbefinden —, im Wohlstande sein.* पुष्यति so v. a. *ernährt werden von* (Instr.). — 2) *aufziehen, erziehen, ernähren, unterhalten, zur Entwicklung kommen —, wachsen lassen, heranwachsen sehen.* — 3) *gedeihen machen, — lassen, mehren, fördern, erhöhen, herrlicher machen, augere.* वाञ्छितम् *einen Wunsch fördern*, so v. a. *erfüllen.* — 4) *Zunahme einer Sache* (Acc.) *an sich erfahren, — empfinden, zunehmen an, Etwas sich mehren sehen, in reichlichen Besitz einer Sache gelangen;* überh. *erhalten, bekommen, gewinnen* (z. B. einen Freund), *besitzen, haben, an den Tag legen, entfalten, zeigen.* Mit पोषम्, पुष्टिम् oder वृद्धिम् *an Fülle u. s. w. gewinnen.* रुचा वः पोषमास्ते पुपुष्वान् so v. a. *dem Einen strömt eine Fülle von Liedern zu.* — 5) bisweilen verwechselt mit पुष्प्. s. das. — 6) पुष्ट *a) genährt, wohlgenährt, gepflegt, sich in einem gedeihlichen Zustande befindend.* — *b) reichlich.* — *c) reich an, gesegnet mit* (Instr.). — *d) volltönend.* — Caus. पोषयति 1) *aufziehen, auffüttern, ernähren, gedeihen machen, hegen, pflegen.* — 2) *ernähren —, füttern lassen durch* (Instr.). — Mit घनु 1) *fortwährend gedeihen, erblühen.* — 2) *nach Jmd* (Acc.) *gedeihen.* — Mit उद् 1) उत्पुष्णाति *auffüttern, feist machen* Mâlatîm. ed. Bomb. 171,5. — 2) उत्पुष्यत् *anschwellend* Mahâvîrak. 102,7. — Mit परि, °पुष्ट 1) *gehegt, gepflegt.* — 2) *gesegnet —, reichlich versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *gesteigert.* — Mit प्र *ernähren, füttern, unterhalten.* — Mit वि, °पुष्ट *schlecht genährt, ausgehungert* Spr. 5318.

2.°पुष् Adj. 1) *nährend, gedeihen machend* in विश्वपुष् und विश्वापुष्. — *b) bekommend, an den Tag legend, zeigend* Çiç. 10,32 (zu lesen विश्वमतिशयपूषि).

3.*पुष्, पुष्यति (विभागे).

*पुष 1) Adj. = 2.°पुष् 1) in *अक्पुष. — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — 3) f. आ *Methonica superba.*

*पुष्क ein zur Erklärung von पुष्कर erfundenes Wort.

पुष्कर 1) n. *a) eine blaue Lotusblüthe.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* bildliche Bez. *des Herzens.* — *c) der Kopf des Löffels* Kâty. Çr. 26, 1,20. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d) das Fell auf der Trommel.* — *e) die Spitze des Elephantenrüssels.* Auch पुष्कराग्र n. — *f) Wasser.* — *g) Luft, Luftraum.* — *h) eine auf einen Montag, Dienstag oder Donnerstag fallende Neumondsnacht* Hemâdri 1,66,8. — *i) *Pfeil.* — *k) *Schwertklinge.* — *l) *Schwertscheide.* — *m) *Käfig.* — *n) *Costus speciosus* oder *arabicus.* — *o) *Theil.* — *p) *Tanzkunst.* — *q) *Vereinigung.* — *r) *Kampf.* — *s) *Berauschung.* — *t)* Sg. und Pl. N. pr. einer oder mehrerer heiliger Wallfahrtsorte Vishnus. 83,1. 3. Nach dem Comm. zu Vishnus. giebt es deren drei: ज्येष्ठ (Chr. 90,8), मध्यम und कनिष्ठ. — 2) m. n. N. pr. eines Dvîpa. Bei den Gaina* eines der 5 Bhârata. — 3) m. *a) Ardea sibirica.* — *b)* Pl. Bez. *einer Art Wolken, die Hungersnoth bringen sollen.* — *c)* Bez. *der Mondhäuser* Punarvasu, Uttarâshâḍhâ, Kṛttikâ, Uttaraphalgunî, Pûrvabhâdrapadâ *und* Viçâkhâ. — *d)* *in der Astrol. *ein best. Unglück verheissender* Joga. — *e) eine Art Trommel* MBh. 6,43,103. — *f) *eine Art. Schlange.* — *g) *die Sonne.* — *h) *Teich, See.* — *i) *eine best. Krankheit.* — *k)* Pl. Bez. *der Brahmanen in* Kraunkadvîpa VP. 2,4,53. — *l) der Beherrscher von* Pushkaradvîpa; s. 2). — *m)* Bein. α) Kṛshṇa's. — β) Çiva's. — *n)* N. pr. α) eines Sohnes des Varuṇa. — β) *eines Heerführers der Söhne und Enkel Varuṇa's. — γ) eines Asura. — δ) eines Sohnes des Kṛshṇa. — ε) eines Buddha. — ζ) verschiedener Männer, insbes. Fürsten. — η) eines Berges. — 4) f. पुष्करी N. pr. einer der acht Frauen Çiva's. Nach Aufrecht richtig पुष्कसी d. i. पुल्कसी.

*पुष्करकर्णिका f. *der Finger am Ende des Elephantenrüssels* Gal.

पुष्करकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुष्करचूड m. N. pr. eines der 4 Weltelephanten.

*पुष्करज n. *die Wurzel von Costus speciosus* Râgân. 6,154.

पुष्करद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa Ind. St. 10, 269. 283.

*पुष्करनाडी f. *Hibiscus mutabilis* Râgân. 5,80.

पुष्करनाभ m. Bein. Vishṇu's.

पुष्करपत्र n. *ein Blüthenblatt des blauen Lotus* Spr. 75. °नेत्र Adj. Ragh. 18,29.

पुष्करपर्ण n. 1) *ein Blüthenblatt des blauen Lotus.* — 2) *ein best. Backstein.*

*पुष्करपर्णिका (Râgân. 5,80) und *°पर्णी f. *Hibiscus mutabilis.*

पुष्करपलाश n. = पुष्करपर्ण 1) Lâṭy. 1,3,8.

पुष्करपुराण n. Titel eines Purâṇa.

*पुष्करप्रिय *Wachs.*

1. पुष्करबीज n. *Lotussamen.*

2.*पुष्करबीज n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

पुष्करमालिन् m. N. pr. eines Mannes.

पुष्करमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 71.

पुष्करमुख Adj. (f. ई) *mit einem* Pushkara 1) *c) versehen* Ârsav. 83,16.

पुष्करमूल n. *die Wurzel von Costus speciosus* oder *arabicus* Râgân. 6,154. Mat. med. 314. Bhâvapr. 3,28.

*पुष्करमूलक n. *die Wurzel von Costus speciosus* oder *arabicus.*

पुष्करवन n. *der Wald im Wallfahrtsorte* Pushkara Comm. zu TBr. 3,564,15. °प्रादुर्भाव m. und °माहात्म्य n. Titel von Werken.

*पुष्करव्याघ्र m. *Alligator.*

पुष्करशायिका f. *ein best. Wasservogel.*

*पुष्करशिका f. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

*पुष्करसद् m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*पुष्करसागर *Costus speciosus* oder *arabicus.*

पुष्करसाद् m. *ein best. Vogel.* Nach dem Comm. zu TS. 5,15,4,1 = पुष्करसर्प oder ध्मर.

पुष्करसादि m. N. pr. eines Lehrers Âpast. Wohl nur fehlerhaft für पौष्क°.

पुष्करसादिन् m. = पुष्करसाद Mahîdh. zu VS. 24,31.

पुष्करसारिन् m. fehlerhaft für पौष्करसादि.

पुष्करसारी f. *eine best. Art zu schreiben.*

पुष्करस्थपति m. Bein. Çiva's MBh. 13,17,93. Nilak.: पुष्करस्य ब्रह्मणोऽस्य स्थपतिः स्वामी.

1. पुष्करस्रज् f. *ein Kranz von blauen Lotusblumen.*

2. पुष्करस्रज् 1) Adj. *einen Kranz von blauen Lotusblumen tragend.* — 2) *m. Du. Bein. der Açvin.

पुष्कराक्ष 1) Adj. *lotusblaue Augen habend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

*पुष्कराह्य m. *Ardea sibirica.*

*पुष्कराङ्क्ति *Costus speciosus* oder *arabicus.*

*पुष्काराच्छादिका f. *ein best. Vogel* Gal.

पुष्कार्य्, °यते *eine Trommel darstellen.*

पुष्कारण्य n. = पुष्कारवन 55,2. MBh. 2,32,8. 3,82,28. R. 1,61,3.

पुष्कारमृणि m. N. pr. eines Fürsten.

पुष्काराव Kâraka 1,27 fehlerhaft für पुष्काराह्व.

पुष्कारावती f. 1) N. pr. einer Stadt, Πευκελαῶτις. — 2) eine Form der Dâkshâjaṇi.

पुष्कारावर्तक m. Pl. Bez. *bestimmter Wolken.*

पुष्काराह्व 1) m. *Ardea sibirica* Kâraka 1,27 (पुष्कारव gedr.). — 2) n. *Costus speciosus* oder *arabicus* Kâraka 6,19.

*पुष्काराह्वय 1) m. = पुष्काराह्व 1). — 2) n. = पुष्काराह्व 2) Râǵân. 6,154.

पुष्कारिका f. 1) *eine Abscessbildung am männlichen Gliede.* — 2) N. pr. einer Frau.

पुष्करिन् 1) Adj. *mit blauen Lotusblumen versehen.* — 2) m. *a*) *Elephant* Dhûrtan. 41. — *b*) **Schwert* Gal. — *c*) N. pr. eines Fürsten. — 3) f. °रिणी *a*) *ein Teich mit blauen Lotusblumen, Teich* überh. — *b*) **Costus speciosus* oder *arabicus.* — *c*) **Hibiscus mutabilis* Râǵân. 5,80. — *d*) **Elephantenkuh.* — *e*) N. pr. α) verschiedener Frauen. — β) eines Flusses. — γ) *eines buddh. Tempels.

पुष्करेक्षण Adj. *lotusblaue Augen habend.* पुरुष m. Bez. Vishṇu's R. 2,4,40.

पुष्कल 1) Adj. f. (आ) *a*) *reichlich, viel.* — *b*) *reich, prächtig, herrlich.* — *c*) *in voller Kraft seiend.* — *d*) *voll tönend, laut.* — *e*) **gereinigt.* — 2) m. *a*) *eine Art Trommel.* पुष्कर v. l. — *b*) *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185. — *c*) Pl. Bez. *der Krieger in* Krauńkadvîpa VP. 2,4,53. — *d*) Bein. Çiva's. — *e*) N. pr. α) *eines Sohnes des Varuṇa. — β) eines Asura. — γ) Pl. eines Volkes. — δ) eines Ṛshi. — ε) eines Sohnes des Bharata. — ζ) eines Buddha. — η) *eines Wallfahrtsortes; eher n. — 3) *f. पुष्कली gaṇa गौरादि. — 4) n. *a*) *der Kopf des Löffels.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Gaṇit. 1,83. पुष्कर v. l. — *b*) *ein best. Hohlmaass* Comm. zu Âpast. Ça. 5, 20,7. — *c*) *ein best. Gewicht Gold.* — *d*) *ein Mundvoll erbettelter Speise.* — *e*) *Bein. des Berges Meru; eher m.

पुष्कलक m. 1) *Bisamthier.* — 2) **Pfahl, Pflock, Keil.* — 3) **ein buddhistischer* oder *Gaina-Bettler.*

पुष्कलावत 1) m. *a*) *ein Bewohner von* Pushkalâvatî. — *b*) N. pr. eines alten Arztes. पौष्क° v. l. — 2) f. ई N. pr. eines Stadt, = पुष्कारावती. — 3) n. N. pr. der Residenz Pushkala's, Sohnes des Bharata.

पुष्कलावतक m. = पुष्कलावत 1) *a*).

पुष्कलावर्तक m. Pl. = पुष्कारावर्तक.

पुष्कलेत्र m. N. pr. eines Dorfes.

पुष्कस 1) m. *a*) *eine best. verachtete Mischlingskaste.* Richtig पुल्कस. — *b*) Pl. N. pr. einer Dynastie. — 2) f. ई f. zu 1) *a*). Richtig पुल्कसी.

पुष्ट 1) Adj. s. u. 1. पुष्. — 2) n. *Erwerb, Besitz, Habe, Wohlstand* (vorzugsweise an Lebendem: Kindern, Vieh u. s. w.).

पुष्टपति m. *Herr des Gedeihens, — des Wohlstandes, — der Mastung* u. s. w.

पुष्टाङ्ग Adj. *wohlgenährt, fett* 141,18. 153,3.

पुष्टावत् Adj. (Vieh) *züchtend, pflegend.*

पुष्टि (ṚV.) und पुंष्टि f. 1) *Gedeihen, Wachsthum, Fülle, Entwickelung, Wohlergehen, guter Stand, Vermögen, Wohlstand.* Auch Pl. — 2) *Erziehung, Zucht, Pflege* (des Viehes u. s. w.). — 3) *eine das Gedeihen bezweckende Zaubercerемonie.* — 4) *das Dickwerden* Bhâvapr. 6,25. — 5) mannichfach personificirt Hariv. 9498. als Tochter Daksha's und Gattin Dharma's, als Tochter Dhruva's (VP.² 1,178), als Tochter Paurṇamâsa's, als eine Çakti (Hemâdri 1,197,21), als eine der 16 Mâtṛkâ, als eine Kalâ des Mondes, als eine Kalâ der Prakṛti und Gattin Gaṇeça's, als eine Form der Dâkshâjaṇi und der Sarasvati. — 6) **Physalis flexuosa.*

पुष्टिक 1) m. N. pr. eines Dichters. — 2) *f. आ *eine zweischalige Muschel, Auster.* Richtig पुटिका.

पुष्टिकर Adj. *Gedeihen —, Wachsthum verleihend, nahrhaft.*

पुष्टिकर्मन् n. *eine rituelle Begehung, welche Gedeihen* u. s. w. *zum Zweck hat.*

*पुष्टिकात्त m. Bein. Gaṇeça's.

पुंष्टिकाम Adj. *Gedeihen —, Wohlstand* u. s. w. *wünschend.*

पुंष्टिगु m. N. pr. eines Mannes.

पुष्टिद 1) Adj. *Gedeihen —, Wohlstand* u. s. w. *verleihend.* — 2) m. *eine best. Gruppe* (गण) *von Manen.* — 3) *f. आ *a*) *Physalis flexuosa.* — *b*) *ein best. Heilmittel,* = वृद्धि Râǵân. 5,29.

पुष्टिदावन् Adj. = पुष्टिद 1).

पुष्टिपति m. *Herr des Gedeihens, Wohlstandes* u. s. w.

पुष्टिप्रवाहमर्यादाभेद् m. Titel eines Werkes. °विवरण n. Titel eines *Commentars* dazu.

पुष्टिमति m. *ein best.* Agni.

पुष्टिमत्त् 1) Adj. *a*) *gedeihlich, reichlich, im Wohlstand befindlich, vermöglich* u. s. w. — *b*) *das Wort* पुष्टि oder *eine andere Ableitung von der Wurzel* पुष् *enthaltend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,99.

पुष्टिभर् Adj. *Gedeihen bringend.*

पुष्टिवर्धन 1) Adj. *Gedeihen —, Wohlstand fördernd.* — 2) *m. *Hahn.*

पुष्टिश्राद्ध n. *ein best.* Çrâddha VP.² 3,147.

पुष्प् s. पुष्प्य्.

पुष्प 1) n. *a*) *Blüthe, Blume.* Am Ende eines adj. Comp. f. घा, bei Pflanzennamen häufiger ई. — *b*) *Menstrualblut, les fleurs.* — *c*) *eine best. Krankheit des Auges, albugo* Hemâdri 1,745,11. — *d*) *ein Fleck auf den Nägeln und Zähnen* Kâraka 5,1. — *e*) *Galanterie, Artigkeit, Liebeserklärung, fleurettes.* — *f*) Name eines Sâman. — *g*) **ein best. Parfum.* — *h*) **Kubera's Wagen.* — *i*) **das Aufblühen.* — 2) m. *a*) *Topas* R. 2,94,6. — *b*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) verschiedener Männer. — γ) eines Berges. — 3) *f. पुष्पा Bein. der Stadt Kampâ. — पुष्प und पुष्प्य bisweilen verwechselt.

पुष्पक 1) m. *a*) *eine Art Schlange.* — *b*) **Pl. drei Puncte.* — *c*) **Katze.* — *d*) N. pr. eines Berges. — 2) m. (ausnahmsweise) und n. Kubera's *Wagen.* Auch °विमान n. — 3) *f. पुष्पिका *a*) *Unreinigkeit an den Zähnen, auf der Zunge* (Gal.) und *zwischen Vorhaut und Eichel.* — *b*) *die Unterschrift eines Abschnittes in einem Buche.* — 4) n. *a*) **Eisen* — oder *anderer Vitriol als Collyrium.* — *b*) **Armband* oder *ein A. von Juwelen.* — *c*) **ein irdener Ofen auf Rädern.* — *d*) **ein metallenes Gefäss.* — *e*) N. pr. eines Waldes.

पुष्पकरण्ड, *°क und °करण्डकोद्यान n. N. pr. eines Lustgartens bei Uǵǵajinî.

*पुष्पकरण्डिनी f. Bein. der Stadt Uǵǵajinî.

पुष्पकर्ण Adj. *ein blumenartiges Mal am Ohr habend.*

पुष्पकार m. *der Verfasser des* Pushpasûtra.

पुष्पकाल m. 1) *die Zeit der Blumen, Frühling* Varâh. Jogaj. 5,22. — 2) *die Zeit der Menstruation.*

पुष्पकासीस und *°क n. *gelblicher Eisenvitriol* Râǵân. 13,80. fg. Mat. med. 55. Bhâvapr. 1, 265.

*पुष्पकीट m. 1) *ein auf Blumen lebendes Insect.* — 2) *Biene.*

*पुष्पकेतन m. *der Liebesgott.*

पुष्पकेतु m. 1) *ein aus Messingasche bereitetes*

Collyrium Râǵan. 13,92. — 2) *der Liebesgott.* — 3) N. pr. *a*) eines Buddha. — *b*) eines Prinzen.

पुष्पगण्डिका f. *eine Art Posse, in welcher Weiber als Männer auftreten.*

पुष्पगृह m. *Blumenhaus, Blumengemach.*

पुष्पग्रन्थन n. *das Winden eines Blumenkranzes, — eines Blumengewindes.*

*पुष्पघातक m. *Bambusrohr.*

1. पुष्पचाप m. *ein Bogen aus Blumen, der Bogen des Liebesgottes.*

2. पुष्पचाप m. *der Liebesgott.*

*पुष्पचामर m. 1) *Artemisia indica.* — 2) *Pandanus odoratissimus.*

पुष्पज 1) Adj. *von Blumen kommend.* रजस् n. *Blüthenstaub.* — 2) *m. *Blumensaft* Râǵan. 10, 206. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses.

पुष्पजाति f. N. pr. eines Flusses.

*पुष्पद् m. *Baum.*

पुष्पदंष्ट्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

पुष्पदन्त 1) m. *a*) Du. *Sonne und Mond.* — *b*) Bein. α) Çiva's. — β) des Berges Çatrumêǵaja. — *c*) N. pr. α) eines nicht näher zu bestimmenden Genius Hemâdri 1,651,20. 654,12. — β) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — γ) eines Wesens im Gefolge Vishṇu's. — δ) eines Gandharva, Autors des महिम्नः स्तवः. — ε) *eines Vidjâdhara. — ζ) *eines Schlangendämons. — η) des Weltelephanten im Nordwesten Hemâdri 1,233,10. — ϑ) *des 9ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — 2) f. ई N. pr. einer Râkshasi. — 3) n. N. pr. *a*) eines Tempels. — *b*) eines Palastes. — *c*) eines Thores.

*पुष्पदन्तक m. = पुष्पदन्त 1) *c*) ϑ).

पुष्पदन्ततीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

*पुष्पदन्तभिद् m. Bein. Çiva's. Wohl fehlerhaft für पूषदन्तभिद्.

पुष्पदन्तवत् Adj. *geblümte Zähne habend* Hemâdri 1,233,6.

*पुष्पदन्तान्वय m. *ein Elephant mit besonderen Kennzeichen (aus dem Geschlecht* Pushpadanta's) Gal.

पुष्पदामन् n. 1) *Blumengewinde, Blumenkranz.* — 2) *ein best. Metrum.*

*पुष्पद्रव m. 1) *Blumensaft* Râǵan. 10,206. — 2) *ein Aufguss auf Blumen, Rosenwasser u. s. w.*

*पुष्पद्रुमकुसुमितमुकुट m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

पुष्पध m. *der Sohn eines ausgestossenen Brahmanen.*

पुष्पधनुस् (Prasannar. 151,9. Vikramâṅkaḱ. 10, 34) und °धन्वन् m. *der Liebesgott.*

पुष्पधारण m. Bein. Kṛshṇa's.

*पुष्पध्वज m. *der Liebesgott.*

पुष्पनाटक m. etwa *Courmacher.*

*पुष्पनिद्ध m. *Biene.*

*पुष्पनिर्यास und *°क m. *Blumensaft* Râǵan. 10,206.

पुष्पनेत्र n. *eine Art von Katheter* Suçr. 2,56, 12. 13.

पुष्पंधय m. *Biene* Râǵan. 19,127.

पुष्पन्यास m. *Darbringung von Blumen.*

पुष्पपट m. *geblümtes Zeug* Comm. zu Mṛḱḥ. 72,9.

*पुष्पपत्त्र m. *eine Art Pfeil.*

*पुष्पपद्म m. und पुष्पपद्मी f. (Hâsj. 27) *vulva.*

पुष्पपाण्डु m. *eine Art Schlange.*

पुष्पपुट m. 1) *eine Düte mit Blumen. — 2) *die Hände in Form eines Blumenkelchs zusammengelegt.* — 3) *eine best. Stellung beim Tanze* S. S. S. 241.

पुष्पपुर n. (Ind. St. 13,306. Daçak. 2,14) und °पुरी f. (Daçak. 1,8) Bein. der Stadt Pâṭaliputra.

*पुष्पप्रचय m. *das Pflücken von Blumen* (in diebischer Weise).

*पुष्पप्रचाय m. *das Pflücken von Blumen.*

*पुष्पप्रचायिका f. *Blumenlese.* तव पु° *es ist die Reihe an dir Blumen zu lesen.*

1. पुष्पफल n. *Blumen und Früchte* 170,18.

2.*पुष्पफल m. 1) *Feronia elephantum.* — 2) *Beninkasa cerifera.*

पुष्पफलद्रुम m. Pl. *Bäume in Blüthe und mit Früchten.*

पुष्पफलवत् Adj. *Blüthen und Früchte tragend* Suçr. 1,4,17.

पुष्पबटुक m. etwa *Courmacher.*

पुष्पबलि m. *eine Darbringung in Blumen.*

पुष्पबाण m. *der Liebesgott.* °विलास m. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

पुष्पभद्र 1) m. *eine Art Pavillon mit 62 Säulen* Vâstuv. 830. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

पुष्पभद्रक m. N. pr. eines Hains.

*पुष्पभव 1) Adj. *in Blumen sich befindend.* — 2) m. *Blumensaft.*

पुष्पभूति m. N. pr. eines Fürsten Harshaḱ. 70, 13. fgg.

पुष्पभूषित n. Titel eines Prakaraṇa.

पुष्पभैरात्स m. N. pr. eines Mannes.

*पुष्पमञ्जरिका f. *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,82.

पुष्पमय Adj. (f. ई) *aus Blumen gebildet, — bestehend* Hemâdri 1,404,17.

पुष्पमाथम् Absol. mit मथ् *wie eine Blume zerdrücken* Bâlar. 88,13.

पुष्पमालकथा f. Titel eines Werkes Paṅḱad. 2.

पुष्पमाला f. 1) *Blumenkranz.* — 2) Titel eines Schauspiels.

पुष्पमालामय Adj. (f. ई) *aus Blumenkränzen gebildet* Hemâdri 1,408,6.

पुष्पमास् und °मास m. *Blumenmonat, Frühling* Râǵan. 21,64.

पुष्पमित्र m. N. pr. zweier Fürsten; Pl. einer Dynastie. Richtig पुष्यमित्र.

पुष्पमेघ m. *eine Blumen regnende Wolke.*

पुष्पमेघी Adv. mit कर् *zu einer Blumen regnenden Wolke machen* Megh. 43.

*पुष्पयक्त m. *eine best. Blume.*

*पुष्पयचन n. *das Winden von Kränzen u. s. w.* (als eine der 64 Künste) Gal.

*पुष्पयज्ञस् n. *Blüthenstaub, insbes. Saffran.*

पुष्पयन्त्र m. *Vergnügungswagen* Hemâdri 1,283, 21. 284,2.

*पुष्पयस und *°यसाक्षय m. *Honig* Râǵan. 14, 110.

पुष्पयाग und *°याज m. *Topas* Râǵan. 13,169.

पुष्पयोणि m. *Blüthenstaub.*

*पुष्पयोचन m. *Mesua Roxburghii.*

*पुष्पयलक m. *Pfahl, Pflock, Keil.*

पुष्पयलाव 1) *m. *Blumenleser, Kranzwinder.* — 2) f. ई *Blumenleserin, Kranzwinderin.*

*पुष्पयलाविन् m. = पुष्पयलाव 1).

पुष्पयलित m. = पुष्पनिद्ध.

पुष्पयलिपि f. *eine best. Art zu schreiben.*

*पुष्पयलिक् m. (Nom. °लिट्) *Biene.*

पुष्पयलीला f. N. pr.

पुष्पयवत् Adv. *wie eine Blume.*

पुष्पयवन n. N. pr. eines *Waldes.*

पुष्पयवत् 1) Adj. *a) mit Blüthen versehen, blühend, mit Blumen geschmückt* Spr. 7681. — *b*) f. पुष्पयती α) *die Menses habend* Spr. 7681. — β) *rindernd.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Daitja. — *b*) verschiedener Männer. — *c*) eines Berges in Kuçadvipa. — 3) f. पुष्पयती N. pr. eines Wallfahrtsortes.

पुष्पयक्त m. Du. *Sonne und Mond* Bâlar. 135, 16. Gaṇit. Adhim. 4.

पुष्पयर्त्मन् m. versteckter Name Drupada's Harshaḱ. 155,14.

पुष्पयर्ष 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) n. *Blumenregen.*

पुष्पयक्त्रा f. N. pr. eines Flusses.

(श्रा) (*n.) *Manuscript, Buch* Hemâdri 1,546,12. 14. 15. 16.

पुस्तक 1) *Bosse, Bossage.* — 2) m. f. (पुस्तिका) n. *Handschrift, Buch* Hemâdri 1,546,12. 16. Spr. 4155. fgg. f. auch *Büchelchen* Kâd. 255,9.

पुस्तककार m. *Bossirer* Utpala zu Varâh. Bṛh. 5,12.

पुस्तकास्तरण n. *der Umschlag um eine Handschrift* Hemâdri 1,558,15 (fälschlich पुस्तकस्तरण). 559,20.

पुस्तमय Adj. *modellirt.*

पुस्तवार्त्त Adj. *vom Bossiren lebend* Varâh. Bṛh. S. 87,37.

1. पू, पुनाति, पुनीते, पवते (vom Act. nur einmal श्रौ पव und einmal पवताम् Partic. Gen. Pl.); Partic. पूत und *पून (= विनष्ट); 1) *reinigen, läutern, klären;* überh. *rein machen, sühnen,* καθαίρω. Med. auch *sich reinigen, gereinigt ausfliessen,* — *abträufeln, sich klären; büssen* (RV. 7,28,4). वर्णं पुनानः so v. a. *klar erscheinen lassend.* पवमान (s. auch bes.) *sich läuternd, durch die Seihe rinnend* RV. 9,11,9. Pass. auch *abgewaschen werden* (von Sünden), *rein werden,* so v. a. *sich* von einer Sünde (Abl.) *befreien.* — 2) श्रद्धां हिरण्यम् *Gold aus dem Wasser rein herausholen, Gold waschen.* — 3) *sichten, unterscheiden; ersinnen, dichten;* Med. auch *sich klar darstellen.* — 4) *klären, erhellen* (die Erkenntniss u. s. w.). — 5) Med. *reinigend gehen,* — *wehen, wehen* überh.; mit Acc. *reinigend durchwehen.* — Caus. पवयति und पावयति *reinigen;* metrisch auch Med. — *Desid. पुपूषति und पिपविषते. — *Desid. vom Caus. पिपावयिषति. — Mit अति *läutern über* oder *durch* (Acc.). Med. *reinigend durchrinnen, durchpurgiren;* insbes. gebraucht von der Wirkung des getrunkenen Soma, der auf dem natürlichen Wege und als laxans durchgeht. Mit Acc. *purgando ejicere.* अतिपूत und अतिपवित (vom Caus.) *purgirt.* — Mit अनु Med. *reinigend entlang strömen,* — *wehen.* — Mit अभि 1) Med. *sich läutern* —, *gereinigt ausfliessen in der Richtung auf, zum Zweck von, für Etwas* (Acc.). — 2) *zuwehen auf* (Acc.). — 3) *verklären.* — Caus. °पवयते *von allen Seiten reinigen* Ait. Âr. 198,3. 4. — Mit आ Med. 1) *geläutert fliessen zu* (Acc.) oder *in* (Loc.). — 2) *Etwas herströmen zu* (Dat.); einmal Act. — Mit समा *reinigen.* — Mit उद् 1) *ausreinigen, läutern* Gobh. 1,7,24. fg. — 2) *rein herausziehen aus* (Abl.). — Mit समुद् *ausreinigen, läutern* Mân. Gṛhj. 2,10. — Mit नि, निस् पूत *durchgeseiht, geläutert auf.* — Mit निस् *reinigend abschütteln* (die Spreu), Körner *reinigen* (Kâkâra 3,7), *reinigen* überh. — Mit प्रतिनिस् *wieder reinigen.* — Mit परा *reinigend beseitigen* Âpast. Çr. 1,20,7. Vgl. परापावम्. — Mit परि *durchseihen, läutern;* Med. *rein abrinnen.* °पूत *vollkommen gereinigt,* — *rein.* — Mit प्र in *प्रपवण fgg. — Mit वि 1) *vollständig läutern,* — *reinigen* Maitr. S. 1,11,6. — 2) विपुनाति Nir. 12,30 nach dem Comm. = विदारयति. — Mit सम् *läutern, reinigen.* — Caus. dass. — Mit अभिसम् *hinwehen über* (Acc.).

2. °पू Adj. *läuternd, reinigend.*

3. °पू Adj. *trinkend* in अपेपूं.

*पूःकाम्य्, °म्यति *sich eine Burg* oder *Stadt wünschen.*

पूग m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *Verein, Körperschaft, Schaar, Menge* überh. Einmal n. — 2) *die Betelpalme, Areca Catechu;* n. *Betelnuss.* In dieser Bed. auch *पूगफल (Râgân. 11,242) und पूगीफल n. Spr. 4157. Kâd. 237,11. Paṇḍar. — 3) * = कपटकिवृक्ष. — 4) * = कन्द oder कन्दस्. — 5) * = भाव.

*पूगतिथ Adj. *vielfach.*

*पूगपात्र n. 1) *Betelbüchse.* — 2) *Spucknapf.*

*पूगपीठ n. *Spucknapf.*

पूगयज्ञ m. *ein für eine ganze Körperschaft vollzogenes Opfer.* °यज्ञिय Adj. *zu einem solchen Opfer in Beziehung stehend.*

*पूगरोट oder *पूगवोट m. *Phoenix paludosa.*

पूगीलता f. *die Betelpalme* Kâd. 42,19.

*°पूगय Adj. *zur Schaar des — gehörig.*

पूज्, vom Simplex nur einmal पुपूज्रिरे (MBh. 6, 85,40. अपूज्रं यथा MBh. 3,1005 fehlerhaft für अपूजयथा[:]; vgl. 3,27,17), sonst nur Caus. पूजयति (metrisch auch Med.). 1) *Jmd Ehrfurcht bezeigen, Jmd ehren, mit Achtung behandeln, mit Ehren empfangen, Jmd mit Etwas* (Instr.) *beehren* auch so v. a. *beschenken; Etwas mit Ehrerbietung entgegennehmen, achten* —, *Rücksicht nehmen auf Etwas; einweihen* LA. 10,20. पूजित 1) *geehrt* —, *mit Ehren empfangen von* (Instr.), *dem Ehre erwiesen worden ist; mit Ehrerbietung entgegengenommen; in Ehren stehend bei* (*Gen. oder im Comp. vorangehend) oder *wegen* (im Comp. vorangehend). — 2) *in Ehren stehend,* so v. a. *geschätzt, empfohlen, als gut* —, *als günstig anerkannt, approbirt* Kâraka 6,18. 24. — 3) am Ende eines Comp. *beehrt von,* so v. a. *bewohnt von.* — 4) *eingeweiht* Kathâs. 20,193. — 5) *versehen mit* (im Comp. vorangehend). — Mit अनु Caus. *der Reihe nach ehren, ehren* überh. — Mit अभि Caus. *Jmd ehrenvoll empfangen,* — *begrüssen, ehren, mit Etwas* (Instr.) *beehren,* so v. a. *beschenken; Etwas beloben.* अभिपूजित auch so v. a. *erwünscht, genehm.* — Mit समभि Caus. *Jmd Ehre bezeigen, Jmd ehren.* — Mit परि Caus. *Jmd hoch ehren.* — Mit संपरि Caus. dass. — Mit प्र Caus. *Jmd Ehre bezeigen, Jmd ehren, Jmd* oder *Etwas beloben, in Ehren halten, Jmd mit Etwas* (Instr.) *beehren,* so v. a. *beschenken* Hemâdri 1,665,21. प्रपूजिरे MBh. 6,3790 fehlerhaft für पुपूजिरे. — Mit संप्र Caus. *Jmd Ehre bezeigen.* — Mit प्रति Caus. *eine Ehre erwiedern, Jmd Ehre bezeigen, ehrerbietig begrüssen, ehren, beehren mit* (Instr.), so v. a. *beschenken; Etwas beloben, mit Beifall aufnehmen.* — Mit संप्रति Caus. *Jmd Ehre bezeigen, Jmd ehrerbietig begrüssen, ehren.* — Mit सम् Caus. *Jmd Ehre bezeigen, Jmd ehrerbietig begrüssen, ehren, beehren mit* (Instr.), so v. a. *beschenken; Etwas beloben.* — Mit अभिसम् Caus. *Jmd Ehre erweisen, Jmd ehren.*

पूजक Nom. ag. (f. पूजिका) *Ehrfurchtbezeuger, Verehrer, Jmd ehrerbietig entgegenkommend, Etwas belobend;* das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend.

पूजन 1) n. *a) das Verehren, Ehren, Auszeichnen;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. — *b) eine Sache, die Jmd ehrt.* — 2) f. ई N. pr. eines Vogelweibchens, einer Freundin des Fürsten Brahmadatta.

पूजनमालिका f. Titel eines Werkes.

पूजनीय 1) Adj. *dem Ehre erzeigt werden muss, zu ehren von* (Gen.); Compar. °तर *höher zu ehren von* (Gen.); Superl. °तम *überaus hoch zu ehren von* (Instr.). — 2) f. श्रा = पूजन 2).

पूजयितर् Nom. ag. *Verehrer.*

पूजयितव्य Adj. = पूजनीय 1).

पूजा f. *Ehrenbezeigung, das Ehren, Verehren, Auszeichnung.* Am Ende eines Comp. nach dem verehrten Gegenstande oder nach dem, womit Jmd eine Ehre erwiesen wird (85,21).

पूजाकर Adj. *Ehre erzeigend, Jmd* (im Comp. vorangehend) — Spr. 6984.

पूजाकर्मन् Adj. *die Handlung des Ehrens bezeichnend, „ehren" bedeutend* Nir. 2,26. 7,15. 10,16.

पूजाकाण्ड n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूजाक्रम m. desgl.

पूजाखण्ड Titel eines buddh. Werkes.

पूजागृह n. *Tempel* Dhûrtan.

पूजापट्टक n. *Ehrenurkunde, Ehrendiplom* Lexpr. 2.

पूजाप्रकाश m., पूजाप्रदीप m. und पूजारत्न n. Titel von Werken.

पूजार्ह Adj. (f. आ) *Ehre —, Auszeichnung verdienend* 189,29.

पूजावत् Adj. *Ehre —, Auszeichnung geniessend.*

पूजाविधि m. 1) *Ehrenbezeigung.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूजाविकृत्यप्रायश्चित्त n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूजासत्कार m. *Ehrenbezeigung* 296,17 (im Prâkrit).

पूजित 1) Adj. s. u. पूज्. — 2) *m. *ein Gott.*

*पूजितपत्रफला f. *eine best. Pflanze.*

*पूजिल 1) Adj. = पूज्य 1). — 2) m. *ein Gott.*

पूजोपकरण n. *das zu einer Verehrung Erforderliche* 295,20. 296,6 (an beiden Stellen im Prâkrit).

पूज्य 1) Adj. *dem Ehre erzeigt werden muss, zu ehren, ehrenswerth, venerandus, colendus* (das Subj. im Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). Superl. °तम. — 2) m. *a) ein ehrenwerther Mann* Kâraka 3,3. — *b) Schwiegervater.

पूज्यता f. und पूज्यत्व n. *Ehrwürdigkeit.*

पूज्यपाद m. N. pr. eines Lehrers. °चरित्र n. Titel eines Werkes.

*पूण्, पूणयति (संघाते).

पूत् onomatop. vom Laute des *Pustens* und *Aechzens* (Vikramâṅkâk. 8,18). Richtiger फुत्, फूत्.

पूत 1) Adj. s. u. 1. पू. — 2) *m. *a) Seemuschel* Râgân. 13,122. — *b) weisses* Kuça-*Gras* Râgân. 8,92. — *c) Flacourtia sapida* Râgân. 9,162. — *d)* Du. *die Hinterbacken;* vgl. पुत. — 3) *f. आ *a) eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râgân. 8,103. — *b)* Bein. der Durgâ.

पूतक्रता f. N. pr. eines Weibes.

*पूतक्रतायी f. *die Gattin* 1) von Pûtakratu 1). — 2) Indra's.

पूतक्रतु m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) *Bein. Indra's.

*पूतगन्ध m. *eine best. Pflanze* Râgân. 10,173.

*पूततृण n. *weisses* Kuça-*Gras* Râgân. 8,92.

पूतदक्ष 1) Adj. *von reiner Gesinnung.* — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa.

पूतदक्षम् Adj. = पूतदक्ष 1).

*पूतद्रु m. *Butea frondosa* Râgân. 10,36.

1.*पूतधान्य n. *Sesam* Râgân. 16,70.

2. पूतधान्य Adj. (f. आ) *reines Korn enthaltend* AV. Paipp.

पूतन m. 1) *eine best. Klasse von Unholden, Gespenst* (auch = वेताल) Bâlar. 30,19. Saddh. P. 239. — 2) f. आ *a)* N. pr. einer Unholdin, die eine best. Kinderkrankheit bewirkt. Sie erschien in Vogelgestalt dem Kṛshṇa und säugte ihn, ward aber von ihm getödtet. Sie erscheint auch unter den Müttern in Skanda's Gefolge und als Jogini (Hemâdri 2,*a*,102,15. 16). Nom. abstr. त्व n. Kâraṇḍ. 41,23. — *b) *Terminalia Chebula* Râgân. 11, 222. 227. — *c) *eine Art Valeriana* Râgân. 12,101. — *d) *fehlerhaft für पूतना.

पूतनस्य n. fehlerhaft für पूतिनस्य.

पूतनाकेश (wohl m.) und °केशी f. *eine best. Pflanze* Kâraka 6,14. 15.

*पूतनाकूषण m. Bein. Kṛshṇa's.

पूतनाय्, °यति *die Unholdin* Pûtanâ *darstellen.*

*पूतनारि und *पूतनासूदन m. Bein. Kṛshṇa's.

पूतनिका f. = पूतन 2) *a*).

*पूतपत्री f. *Basilienkraut* Râgân. 10,153.

*पूतफल m. *Brodfruchtbaum* Râgân. 11,32.

पूतबन्धन Adj. (f. ई) *am Reinen hängend.*

पूतबन्धु Adj. *von reiner Abkunft, von edler Race.*

पूतभृत् m. *ein best.* Soma-*Gefäss, das den klaren Saft aufnimmt,* Âçjav. 85,22.

पूतमति Adj. *von reiner Denkart* (Çiva).

पूतमूर्ति Adj. *rein geworden, gereinigt* 174,11.

*पूतयवम् Adv. *zur Zeit, wann die Gerste gereinigt ist.*

पूतर m. *ein best. Wasserthier* Ganar. 4,291. Hem. Pr. Gr. (ed. Pischel) 1,170. Bildlich von *einem ganz unbedeutenden Menschen* im Gegens. zu कुञ्जर *Elephant* als Bez. *eines sehr hoch stehenden Mannes* Hem. Par. 1,230. Daher wohl = अघम nach Trivikrama bei Pischel a. a. O. 2, S. 40 (zu 1, 170).

पूतात्मन् Adj. *dessen Person gereinigt ist, geläutert.* Nom. abstr. °त्मता f.

1. पूति f. *Reinigung, Reinheit.*

2. पूति 1) Adj. *faul, stinkend, putidus.* *Nach einem Verbum fin. als Ausdruck des Tadels. — 2) m. *a) Jauche, Eiter.* — *b)* = पूतिक 2) *a*). — *c) *Zibeth.* — 3) *n. *ein best. Gras* Râgân. 8,99.

पूतिक 1) Adj. *faul, stinkend.* — 2) m. *a) ein als Surrogat für die* Soma-*Pflanze dienendes Kraut.* — *b) Guilandina Bonduc* Bhâvapr. 1,206. — *c) *Zibethkatze* Râgân. 19,14. — 3) f. आ *a) *Basella cordifolia.* — *b) Termite* Spr. 4150, v. l. Richtig पुत्तिका.

*पूतिकारञ्ज (!) u. °कारञ्ज m. *Guilandina Bonduc* Mat. med. 153. Râgân. 9,69.

पूतिकर्ण m. *eine best. Ohrenkrankheit mit stinkendem Ausfluss.*

पूतिकर्णक m. 1) dass. — 2) *Guilandina Bonduc* Râgân. 9,69.

पूतिकर्णता f. = पूतिकर्ण.

*पूतिकर्णिक m. v. l. für पूतिकर्णक 2) Râgân. 9,69.

*पूतिकामुख m. *eine zweischalige Muschel.*

*पूतिकाष्ठ n. *Pinus Deodora* und *longifolia.*

*पूतिकाष्ठक n. *Pinus longifolia.*

पूतिकीट m. *ein best. Insect.*

पूतिकुष्माण्डाय्, °यते *einem verfaulten Kürbis gleichen, so v. a. nicht den geringsten Werth haben.* °कुष्माण्डायनत्व n. *so v. a. vollkommene Werthlosigkeit.*

पूतिकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पूतिखष m. *ein best. Thier* Âpast. Vgl. पूतिघास.

1. पूतिगन्ध m. *Faulgeruch, Gestank.*

2.*पूतिगन्ध 1) Adj. *stinkend.* — 2) m. *a) Schwefel* Râgân. 13,70. — *b) Terminalia Catappa* Râgân. 8,146. — 3) *f. आ *Vernonia anthelminthica* Râgân. 4,64. — 4) n. *Zinn* Râgân. 13,21.

पूतिगन्धि Adj. *stinkend.*

*पूतिगन्धिक 1) Adj. *stinkend.* — 2) f. आ *Serratula anthelminthica.*

पूतिघास m. *ein best. auf Bäumen lebendes Thier.* Vgl. पूतिखष.

*पूतितैला f. *Cardiospermum Halicacabum.*

पूतित्व n. *das Stinken.*

पूतिधान्य Adj. (f. आ) fehlerhaft für पूतधान्य *reines Korn enthaltend,* wie AV. Paipp. liest.

पूतिनस्य n. und पूतिनासागद m. *eine best. Krankheit der Nase, welche von übelriechendem Athem begleitet ist.*

पूतिनासिक Adj. *eine stinkende Nase habend.*

*पूतिपत्र m. *eine Art* Çjonâka Râgân. 9,28.

*पूतिपर्ण m. *Pongamia glabra* Râgân. 9,62.

*पूतिपुष्पिका f. *eine Citronenart mit übelriechender Blüthe.*

*पूतिफला und *°फली f. *Serratula anthelminthica.*

पूतिभाव m. *Fäulniss* Kap. 5,114. 6,60.

*पूतिमयूरिका f. *Ocimum villosum* Râgân. 4,180.

पूतिमाष m. N. pr. eines Mannes.

*पूतिमुक्त *Stuhlgang.*

पूतिमृत्तिक m. *eine best. Hölle.*

*पूतिमेद m. *Vachellia farnesiana* Râgân. 8,42.

पूतिरज्जु f. wohl *eine best. Pflanze.*

पूतिवक्त्र Adj. *aus dem Munde übel riechend.* Nom. abstr. °ता f.

पूतिवय m. v. l. für पूतिघास im Comm. zu Suça. 1,202,17. Erklärt durch वृत्तचूडामणिक oder खदिर.

पूतिवात m. 1) *Farz.* — 2) **Aegle Marmelos.*

*पूतिवृत्त m. *Calosanthes indica.*

*पूतिशारिका f. *Zibethkatze.*

पूतिसृञ्जय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पूतीक m. 1) *ein als Surrogat für die* Soma-*Pflanze dienendes Kraut.* — 2) **Zibethkatze.*

*पूतीकरञ्ज m. v. l. für पूतिकरञ्ज.

पूतुदार m. = पूतद्रु *Butea frondosa.*

पूतुद्रु und पूतुद्रु m. *Acacia Catechu* oder *Pinus Deodora* Comm. zu Âpast. Çr. 7,5,6. n. *die Frucht.*

*पूत्कारी f. 1) Bein. der Sarasvatî. — 2) N. pr. der Stadt der Schlangen.

पूत्यण्ड m. 1) *ein best. fliegendes stinkendes Insect* Spr. 4150, v. l. — 2) **Moschusthier.*

पूत्रिम Adj. *geläutert, rein.*

पूर्वी Absol. von 1. पू RV. 8,91,7.

पूथिका (?) f. *eine best. Gemüsepflanze.* Der Comm. hat an einer Stelle wahrscheinlich पृथुका, an der anderen यूथिका.

*पून s. u. 1. पू.

पूनादेवी f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*पूनि f. Nom. act. von 1. पू.

पूप m. *Kuchen.*

*पूपला f. *eine Art Kuchen.*

पूपलिका f. *eine Art kleiner Kuchen* Madanav. 113,46. Karaka 1,27. 6,2.

*पूपली f. *eine Art Kuchen.*

पूपशाला f. *Bäckerwerkstatt.*

पूपालिक m. und °का f. *Kuchen.*

*पूपाली f. *eine Art Kuchen.*

*पूपाष्टका f. *der achte Tag des abnehmenden Mondes nach der Âgrahâjanî.*

*पूपिका f. *eine Art Kuchen.*

*पूपीय und *पूप्य Adj. von पूप.

पूय्, पूयति, *पूयते *faul werden, stinken.* — Mit आ *stinkend werden.*

पूय m. n. *stinkender —, fauliger Ausfluss, Jauche, Eiter.*

*पूयन n. dass.

पूयमान 1) Partic. Pass. von 1. पू. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*पूयमानपवम् Adv. *zur Zeit, da die Gerste gereinigt wird.*

पूयरक्त m. *eine best. Krankheit der Nase mit Ausfluss blutigen Eiters.*

पूयवक्त्र m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,4. 18.

*पूयाभ n. *eine Art Mutterblutfluss.*

*पूयारि m. *Azadirachta indica.*

पूयालस m. *eine best. Krankheit der sogenannten Verbindungsstellen* (संधि) *im Auge.*

पूयोद् m. *eine best. Hölle.*

पूर् 1) Adj. am Ende eines Comp. 1) *füllend.* — *b) erfüllend, befriedigend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Füllen, Vollmachen* Ind. St. 14,367. — *b) das Befriedigen, Zufriedenstellen.* — *c) Anschwellung eines Flusses, — des Meeres, ein volles Bette, Fluth, Strom, Erguss, Wassermenge.* Häufig im Zusammensetzung mit einem Worte, das Wasser oder eine andere Flüssigkeit bezeichnet. In übertragener Bed. auch so v. a. *Ueberfluss, hoher Grad von* (im Comp. vorangehend). — *d) Kuchen, Gebäck.* — *e) langsames Einziehen des Athems durch die Nase* (eine asketische Uebung). — *f)* **Reinigung einer Wunde;* vgl. पूरण 4) *b).* — *g)* **Citronenbaum.* — 3) f. ई N. pr. eines Frauenzimmers. — 4) n. *a)* **eine als Räucherwerk gebrauchte Art von Agallochum* Râgan. 12,95. — *b)* **Bdellium* Râgan. 12,108. — *c)* Hariv. 8659 fehlerhaft für पुर *Stadt.*

पूरक 1) Adj. *a) voll machend, füllend, ausfüllend.* *वर्षशतस्य 239,7. — *b) erfüllend, befriedigend.* — 2) m. *a) Strom, Erguss.* — *b) Multiplicator.* — *c)* **die zur Vollendung eines Manenopfers darzureichenden Mehlklösse;* vgl. पूरकपिण्ड. — *d) langsames Einziehen des Athems durch die Nase* (eine asketische Uebung). — *e) Citronenbaum.* — 3) f. पूरिका *eine Art Gebäck* Bhâvapr. 2,18. MBh. 7,64,7. Jâgn. 1,287. Hemâdri 1,654,20. Vâsruv. 11,38. Agni-P. 40,12. Dhûrtan. 35.

पूरकपिण्ड m. Pl. *die zur Vollendung eines Manenopfers darzubringenden Mehlklösse* Kull. zu M. 5,88.

पूरण 1) Adj. (f. ई) *a) voll machend, füllend.* — *b) erfüllend, befriedigend, bewirkend* Hariv. 2,72, 52. — 2) m. *a) der Vollmacher einer Zahl,* so v. a. *ein Nomen ordinale* (von द्वितीय an) *masc. gen.* — *b)* **Damm.* — *c)* **Meer.* — *d)* N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl. als Patron. — 3) f. पूरणी *a)* f. zu 2) *a).* — *b)* **Bombax heptaphyllum.* — *c) Zettel, Aufzug eines Gewebes.* Du. (!) Râgat. 8,2934. — 4) n. पूरण *a) das Vollmachen, Ausfüllen, Anfüllen, Aufblähen.* — *b)* in der Med. *das Füllen,* so v. a. *das Einbringen von Flüssigkeit* oder *andern Stoffen* (in's Ohr u. s. w.). — *c) das Vollmachen* eines Bogens, so v. a. *vollkommenes Spannen* desselben. — *d) das Durchlaufen* (einer Bahn). — *e) das Erfüllen, Befriedigen.* — *f) das Versehen mit dem Nöthigen, das Ausschmücken.* — *g) reichliche Zufuhr von Nahrung* Kâraka 3,3. — *h)* * *i) eine Art Gebäck, Gefülltes* Bhâvapr. 2 **Cyperus rotundus.* — *l)* **Zettel, Aufzug Gewebes.*

पूरणक m. N. pr. eines Schlangendäm Âçv. 9502.

पूरणकाश्यप m. N. pr. eines Mannes.

पूरणप्रत्यय m. *ein Suffix, das Nomina ordinalia bildet.*

पूरणीय Adj. 1) *auszufüllen, zu ergänzen zu erfüllen, zu befriedigen.*

पूरम् Absol. von 1. पृ in उदर°, *ऊष्पद° (Nachtr. 3) und स्रुव°.

पूरय्, पूरयति s. Caus. von 1. पृ.

पूरयितृ Nom. ag. 1) *der da füllt, an* 2) *Erfüller, Befriediger* Spr. 7635.

पूरयितव्य Adj. 1) *zu füllen* (Ârjav. 8 *voll zu machen.* — 2) *zu befriedigen.*

*पूराज्ञ n. *die Frucht der Spondias* Râgan. 6,125.

°पूरिन् Adj. *füllend, erfüllend.*

पूरु m. 1) *Mensch, Leute.* — 2) N. und Pl. eines Volksstammes. — *b)* eine rakshasa Çat. Br. 6,8,2,14. — *c)* ei Fürsten, eines Sohnes des Jajâti. — Liedverfassers mit dem Patron. Âtreja nes Sohnes des Gahnu. — *f)* eines S Manu Kâkshusha VP. 1,13,5. — Vgl.

पूरुष (metrisch) m. = पुरुष.

पूरुषघ्न Adj. *Leute treffend, — tödtet* 114,10.

पूरुषवत्ता Adv. = पुरुषवत्ता RV. 4,5

पूरुषाद् Adj. *Menschen verzehrend* RV.

पूरुषाद m. Pl. N. pr. eines *cannibalis* kes Varâh. Bṛh. S. 4,22.

पूरोत्पीड m. *ein starkes Anschwellen sers* Spr. 4165.

पूर्जयन n. *Eroberung einer Burg,* Bez. *Ceremonie* Maitr. S. 3,8,2.

पूर्ण 1) Adj. s. u. 1. पृ. — 2) m. *a) der Sonne.* — *b) ein best. Tact* S. S. S. N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) vagandharva. — γ) eines buddh. Relig 3) f. पूर्णा *a) die 15te* Kalâ *des Mondes. 5te, 10te und 15te* Tithi. — *c)* N. pr. α) dener Frauen. — β) zweier Flüsse VP °नदी. — 4) n. *a) Fülle, volles Maass.* — *der Null* Ganit. Tripa. 96.

पूर्णक 1) m. *a*) *ein best. Baum.* — *b*) *der blaue Holzhäher* MBh. 7,57,4 (nach Nîlak.). — *c*) *ein best. Geräthe* (bei den Maga) VP.² 5,334. — *d*) *= धान्यध्वर् Gal. — 2) f. पूर्णिका *ein best. Vogel* Mâlatîm. 145,20 (121,21).

पूर्णकंस m. *eine volle Schale.*

*पूर्णककुद् Adj. *einen vollen, ausgewachsenen Höcker habend.*

*पूर्णकाकुद् und *°काकुद् Adj.

पूर्णकाम Adj. (f. आ) *dessen Wünsche erfüllt sind* Mahâvîrak. 67,20. Nom. abstr. °ता f.

°पूर्णकारण Adj. *erfüllend, befriedigend.*

पूर्णकुट m. *eine best. Klasse von Vögeln.*

पूर्णकुम्भ 1) m. *a*) *ein voller Krug* Hemâdri 1, 170,5. अपाम् *ein mit Wasser gefüllter Krug.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Ragh. 5,63. — *b*) *eine best. Positur beim Kampfe.* Nach Nîlak. = अथिताङ्गुलिभ्यां हस्ताभ्यां परशिरसः पीडनम् — *c*) N. pr. eines Dânava. v. l. कुम्भकर्ण. — 2) m. n. *eine Bresche von best. Form* Mṛicch. 47,12. 15. — 3) Adj. (f. आ) *einen vollen Krug habend.*

पूर्णकूट m. = पूर्णकुट.

पूर्णकोशा f. *eine best. Pflanze* Varâh. Jogaj. 9,14.

*पूर्णकोष्ठा f. *eine Cyperus-Art* Râgân. 6,144.

पूर्णख Adj. etwa *mit gut geschmierter Büchse* (Wagen) Sâṅkhjop. 9,7. पूर्णं च तत्त्वं च पूर्णाक्षम् Sîs.

पूर्णगभस्ति Adj. *der die Arme voll hat.*

पूर्णगर्भ Adj. (f. आ) *dessen Inneres gefüllt ist* Bhâvapr. 2,18.

पूर्णचन्द्र m. 1) *Vollmond.* — 2) N. pr. *a*) eines Bodhisattva. — *b*) eines Autors.

पूर्णता f. *das Vollsein, Fülle.*

पूर्णत्व n. dass. Am Ende eines Comp. *das Vollsein von.*

पूर्णदर्व n. *die Ceremonie mit dem vollen Löffel.* v. l. auch °दर्व्य n.

पूर्णदेव m. N. pr. eines Autors.

पूर्णधर्म m. Mârk. P. 66,34 fehlerhaft für पूर्तधर्म.

पूर्णपात्र 1) m. f. (°पात्री) n. *ein volles Gefäss, ein Geschirr voll, quantum vas capit;* auch als *ein best. Hohlmaass* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,9,7. — 2) n. *ein Geschenk,* (Gewänder u. s. w.), *das dem Bringer einer guten Botschaft gereicht wird,* Harshak. 96,14. Kâd. 82,8.

पूर्णपात्रप्रतिभट Adj. *mit einem vollen Gefäss wetteifernd,* so v. a. *überfliessend, auf der höchsten Stufe stehend* (Ruhm).

पूर्णपात्रमय Adj. (f. ई) *aus einem vollen Gefässe —, aus einem* Pûrṇapâtra *genannten Hohlmaasse bestehend, so viel betragend, nur davon handelnd* (Reden).

पूर्णपुरी m. N. pr. eines Gelehrten.

पूर्णप्रज्ञ m. Bein. Madhjamandira's.

*पूर्णबीज m. *Citrone* Râgân. 11,149.

पूर्णभद्र m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. — 2) des Vaters des Jaksha Harikeça. — 3) verschiedener Männer.

*पूर्णभेदिनी f. *Fennich.*

पूर्णमण्डल n. *ein voller Kreis.*

*पूर्णमा f. *Vollmondsnacht, — tag.*

पूर्णमानस Adj. *dessen Herz befriedigt ist.*

पूर्णमास् m. *Vollmond.*

पूर्णमास 1) m. *a*) *Vollmond* und *die Feier am Tage des Vollmondes.* — *b*) N. pr. α) eines Sohnes Dhâtar's und der Anumati. — β) eines Sohnes des Kṛishṇa. — 2) f. पूर्णमासी *Vollmondsnacht, — tag* Bharadvâga im Comm. zu Âpast. Çr. 5, 3,16.

1. पूर्णमुख n. *ein voller Mund.* Instr. *mit vollen Backen* (blasen) Mân. Çr. 1,5,8.

2. पूर्णमुख m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

पूर्णमुष्टि m. f. *eine Handvoll* Çâṅkh. Gṛhj. 4,17.

पूर्णमैत्रायणीपुत्र m. N. pr. eines Mannes.

पूर्णयोग m. *eine best. Kampfart.* Nach Nîlak. *ein Faustschlag auf eine vorher nicht bedrohte Stelle des Körpers.*

पूर्णयौवन Adj. *in voller Jugendkraft* Daçak. (1925) 2,79,4.

पूर्णवन्धुर Adj. *dessen Wagenkasten gefüllt ist.*

पूर्णवपुस् Adj. *vollleibig, voll* (Mond).

पूर्णवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 1875, S. 356.

पूर्णविघन Adj. *voll, aber nicht steif* (?) Çâṅkh. Gṛhj. 1,3.

पूर्णवैनाशिक Adj. *an eine vollständige Vernichtung glaubend;* m. Pl. Bez. *der Buddhisten.*

पूर्णशक्ति f. *die volle, Alles in sich schliessende Energie* (eine Vergeistigung der Râdhâ).

पूर्णशक्तिमत् Adj. *die Energie* पूर्णशक्ति *besitzend* (Kṛishṇa).

पूर्णश्री Adj. *Glücksgüter in Fülle habend* 173,15.

पूर्णसमय m. N. pr. eines Kshapaṇaka.

*पूर्णसौगन्ध m. N. pr. eines Mannes.

पूर्णस्रुव m. *ein voller* Sruva *genannter Löffel* Mân. Çr. 1,2,6. 3,1.

पूर्णाकाम m. = पूर्णाकुति.

पूर्णाक्त und °क्त्य (!) m. N. pr. eines Maudgalja Kâraka 1,26.

पूर्णाङ्गद m. N. pr. eines Schlangendämons.

पूर्णाञ्जलि m. *zwei Handvoll.*

पूर्णात्मन् m. Spr. 1402 wohl fehlerhaft.

*पूर्णानक n. 1) *Trommel.* — 2) *der Laut einer Trommel.* — 3) *Gewänder, Kränze u. s. w., die gute Freunde an Festen erbeuten.* — 4) *Gefäss.* — 5) *Mondstrahl.*

पूर्णानन्द m. 1) *vollkommene Wonne.* — 2) N. pr. eines Mannes. Auch °सरस्वती.

पूर्णानन्दप्रबन्ध m. Titel eines Werkes.

पूर्णापूर्ण Adj. *bald voll bald knapp* Spr. 4167.

पूर्णाभिषिक्त m. Pl. *eine best. Abtheilung der* Çâkta.

पूर्णाभिषेक m. *eine best. Ceremonie bei den* Çâkta. °पद्धति f. Titel eines Werkes.

पूर्णाश्रम m. *ein best. Medicament* Rasendrak. 96.

पूर्णामृता f. *die 16te* Kalâ *des Mondes.*

पूर्णायत n. *ein vollkommen gespannter Bogen.*

पूर्णायुस् m. N. pr. eines Gandharva.

पूर्णार्थ Adj. *der sein Ziel erreicht hat, dessen Wunsch erfüllt worden ist.*

*पूर्णालक n. v. l. für पूर्णानक.

पूर्णाशा f. N. pr. eines Flusses. पर्णाशा v. l. MBh. 6,9,31.

पूर्णाकुति f. *Vollopfer,* so v. a. *die Darbringung eines vollen Löffels.*

पूर्णाकुतिक Adj. *auf die* पूर्णाकुति *bezüglich.*

पूर्णिमन् m. N. pr. eines Sohnes des Marîki.

पूर्णिमा f. *Vollmondsnacht, — tag.* Auch °रात्रि f., °शर्वरी f. (Spr. 6417) und °दिन n.

पूर्णिमामनोरथव्रत n. *eine best. Begehung.*

*पूर्णिमासी f. angeblich = पौर्णमासी.

पूर्णी Adv. mit कर् *vervollständigen.*

पूर्णेच्छ Adj. *dessen Wunsch erfüllt worden ist* 116,22.

पूर्णेन्दु m. *Vollmond* 303,16. Spr. 7860.

पूर्णेन्दुरस m. *ein best. Medicament* Rasâr. 772.

पूर्णेश m. N. pr. eines Verfassers — und पूर्णेशी f. N. pr. einer Verfasserin von Mantra bei den Çâkta.

पूर्णोत्कट m. N. pr. eines Berges.

पूर्णोत्सङ्ग 1) Adj. (f. आ) *hochschwanger* MBh. 14,2002. v. l. पुत्रोत्सङ्गा. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

पूर्णोद् Adj. (f. आ) *ein volles Bette habend* (Fluss).

पूर्णोदरा f. N. pr. einer Gottheit.

पूर्णोपमा f. *ein vollständiges Gleichniss.*

पूर्त 1) Adj. s. u. 1. पॄ. — 2) n. *a*) *Gewährung, Lohn, Belohnung.* — *b*) *Lohn, auf den man An-*

*spruch hat, Verdienst. — c) ein verdienstliches Werk, wie Speisung von Brahmanen, Brunnengraben u. s. w. — d) *das Hüten, Bewachen. — e) Titel eines Werkes; vollständig* पूर्तकमलाकर.

पूर्तकमलाकर m. Titel eines Werkes.

पूर्तधर्म m. = पूर्त 2) c) Mâk. P. 66,34 (पूर्णधर्म gedr.). Vgl. 1. पॄ 3) c).

पूर्तय्, °यति mit dem Obj. धर्मम् *die verdienstlichen Werke* पूर्त 2) c) *vollbringen.*

पूर्ति f. 1) *Füllung, Vollmachung.* — 2) *Vollendung, das zu Ende Gehen* Naish. 1,41. — 3) *Gewährung, Lohn, Belohnung.*

पूर्तिकाम Adj. 1) am Ende eines Comp. *zu vervollständigen* —, *zu ergänzen wünschend.* — 2) *Gewährung* —, *Lohn wünschend.*

पूर्तिन् Adj. *der das Verdienst* पूर्त 2) c) *hat.*

पूर्तोद्योत m. Titel eines Werkes.

पूर्वन् Adj. *sich voll gefressen habend* Kâṭh. 19,12.

पूर्वी f. *die Schutzgöttin einer Stadt.*

***पूर्वार्** f. und ***पूर्वार** n. *Stadtthor.*

पूर्वपति m. *Herr der Burg,* — *Stadt.*

पूर्भिद् Adj. *Wehren* —, *Burgen brechend.*

पूर्भिद्य n. *das Zerbrechen der Wehren,* — *Burgen.*

पूर्मार्ग m. *ein zur Stadt führender Weg* Ind. St. 15,320.

पूर्य Adj. in अपूर्य (Nachtr. 3).

पूर्वाण Adj. *zur Feste* (d. i. *zur himmlischen Welt*) *führend.*

***पूर्व्**, पूर्वति (पूरणे), पूर्वयति (निकेतने, कूर्दे).

पूर्व 1) Adj. (f. आ) *a) der vordere, voranseiend,* — *stehend.* — *b) östlich,* — *von* (Abl.). — *c) früher, vorherig, vorangegangen, vorhergehend vor* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *alt, herkömmlich, bisherig.* *मासेन पूर्व: oder *मासपूर्व *um einen Monat früher,* स्त्री° *früher Weib gewesen;* besonders beliebt ist diese Stellung des Wortes nach einem Partic. praet. pass. (दृष्ट° *früher gesehen*). पूर्वतर steigernd und auch = पूर्व. — *d) der erste in der Reihenfolge, vorangehend.* दम m. so v. a. *die niedrigste Strafe,* पूर्वे वयसि *in der Jugend* 179,1. गजपूर्व *Elephanten* —, d. i. *der Zahl acht vorangehend, der siebente.* — *e) vorangehend, früher,* so v. a. *vorher erwähnt, zuerst genannt,* — *aufgeführt,* — *ausgesprochen, aufgeführt vor* (Abl. AK. 2,6,2,7). पूर्वतर in derselben Bed. — *f)* *fehlerhafte Variante für पूर्ण *voll, ganz.* — 2) Adv. पूर्वम् *a) voran.* — *b) vormals, ehemals, früher* (auch mit Praes. statt Praet.); *zuerst, zuvor, vorher.* अद्य पूर्वम् *bis jetzt.* Mit Abl. *vor* (zeitlich). Ohne Flexionszeichen häufig im Comp. vor einem Adj., insbes. vor einem Partic. praet. pass. पूर्वतरम् *früher.* — *c) vorn, am Anfange einer Rede.* — 3) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *als Vorangehendes habend,* so v. a. *folgend auf.* °पूर्वम् Adv. *mit Vorangehung von* —, *so dass* — *vorangeht.* Häufig ist die Bedeutung des *Früheren, Vorangehenden* so erblasst, dass das Adj. durch *begleitet von, verbunden mit,* das Adv. (st. °पूर्वम् auch °पूर्वेण) durch *mit, unter, gemäss* (bei einer vorangehenden Negation durch *ohne*) wiedergegeben werden kann. — 4) m. *a)* Pl. *die Alten, Altvordern, Vorfahren.* Auch पूर्वतर (पितामहाः पूर्वतराश्च तेषाम्) in derselben Bed. — *b) ein älterer Bruder.* — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 5) f. पूर्वा *a) Osten.* — *b)* Bez. *der mit* पूर्व *zusammengesetzten Mondhäuser.* — 6) n. *a) Vordertheil.* — *b)* **eine best. grosse Zahl von Jahren.* — *c)* Pl. Bez. *der 14 ältesten Schriften der Gaina.* — *d)* Titel eines Tantra.

पूर्वक 1) Adj. (f. पूर्विका) *a)* = पूर्व 1) *c).* — *b)* = पूर्व 1) *d).* — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. °पूर्विका) = पूर्व 3). — 2) m. *Vorfahr, Ahn.*

पूर्वकर्मन् n. 1) *eine frühere, vorangegangene That.* — 2) *Vorbereitung.*

पूर्वकल्प m. 1) *vorangehende Weise, Vorgang.* — 2) *Vorzeit;* nur Loc. Sg. und Pl.

पूर्वकामकृत्वन् Adj. *alte Wünsche erfüllend.*

पूर्वकाय m. *Vorderkörper* (des Thieres), *Oberkörper* (des Menschen).

पूर्वकारिन् Adj. *zuerst thätig.* Kathâs. 117,147 ist अप्रेक्षापूर्वकारिणा zu lesen.

पूर्वकार्य Adj. *früher zu thun* Spr. 5012.

1.***पूर्वकाल** m. *die frühere Zeit.*

2. **पूर्वकाल** Adj. *aus einer frühern Zeit stammend, früher besprochen.* Nom. abstr. °ता f. *das Vorangehen in der Zeit.*

पूर्वकालिक Adj. *aus einer früheren Zeit stammend.*

पूर्वकालीन Adj. *der Zeit nach vorangehend.* Nom. abstr. °त्व n. Ns. K.

पूर्वकृत् Adj. *längst thätig.*

पूर्वकृत 1) Adj. *früher* —, *in einem frühern Leben vollbracht.* — 2) n. *eine Handlung aus früherer Zeit,* — *im frühern Leben.*

पूर्वकृत्वरी Adj. f. *voraushandelnd* AV.

***पूर्वकोटि** f. *Anticipation.*

पूर्वक्रमागत Adj. *von den Vorfahren stammend* Jâṭ. 2,27.

पूर्वक्रिया f. *Vorbereitung* Ind. St. 15,276.

पूर्वग Adj. 1) *vorangehend.* — 2) *zum Vorhergehenden gehörig.*

पूर्वगङ्गा f. Bein. des Flusses Narmadâ oder Revâ.

पूर्वगत 1) Adj. *vorangegangen.* — 2) n. Titel eines Gaina-Werkes.

पूर्वगत्वन् Adj. *entgegenkommend.*

पूर्वगम am Ende eines adj. Comp. *Vorgänger* Kâraṇḍ. 2,6.

पूर्वग्रामिन् m. N. pr. eines Geschlechts.

पूर्वगत (Daçâtan. 8) und ***पूर्वगम** Adj. *vorangehend.*

पूर्वचित् Adj. *zuerst schichtend, im Schichten zuvorkommend.*

पूर्वचिती f. MBh. 1,4821 fehlerhaft für °चित्ती.

पूर्वचित्त Adj. AV. 7,82,3 fehlerhaft für पूर्वचित्.

पूर्वचित्ति f. 1) *Vorahnung, praesensio.* Nur Dat. etwa so v. a. *auf den ersten Wink, alsbald.* — 2) etwa *erster Begriff.* — 3) N. pr. einer Apsaras. — 4) VS. 13,43 wohl fehlerhaft für पूर्वचित्त.

***पूर्वचित्तिका** (Gal.) und °चित्ती (metrisch MBh. 1,123,65) = पूर्वचित्ति 3).

पूर्वचित्तन n. *die früheren Sorgen* Spr. 2093.

पूर्वचोदित Adj. *früher festgesetzt,* — *bestimmt,* — *vorgeschrieben* M. 3,26. 8,160. Nom. abstr. °त्व n. Pâr. Gṛhj. 2,17,4.

पूर्वज 1) Adj. *a) vor Andern geboren,* — *entstanden, vormalig, uralt.* — *b) zuerstgeboren, älter, der älteste* (Sohn, Bruder, Schwester). — *c) vorhergehend vor* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) Vorfahr, Ahn* 214,27. क्षत्र° *der Ur-Kshatrija.* — *b) der älteste Sohn* Gaut. 28,3. 9. — *c) ein älterer Bruder, der älteste Br.*

पूर्वजदेव m. Bein. Brahman's MBh. 1,197,9.

पूर्वजन m. Pl. *Leute der Vorzeit.*

1. **पूर्वजन्मन्** n. *eine frühere Geburt, ein früheres Leben.*

2. **पूर्वजन्मन्** m. *der ältere Bruder.*

पूर्वजाति f. = 1. पूर्वजन्मन्.

पूर्वजा (RV. 8,6,41) und **पूर्वजावन्** Adj. = पूर्वज 1) *a).*

***पूर्वजिन** m. Bein. Mañjuçrî's.

पूर्वज्ञान n. *Kenntniss des frühern Lebens.*

पूर्वतस् Adv. 1) *vorn.* — 2) *nach Osten hin, im Osten.* — 3) *zuerst.*

पूर्वतस्कर m. *ein ehemaliger Dieb* 204,32.

°**पूर्वता** f. Nom. abstr. zu पूर्व 3) Daçak. 36,21.

पूर्वतापनीय n. *die erste Hälfte einer* Tâpanîjopanishad.

पूर्वतापिनी f. dass. °दीपिका Opp. Cat. 1.

पूर्वत्र Adv. 1) = Loc. पूर्वस्मिन् जन्मनि *in einem vorangehenden Leben,* दिने *am vorangehenden*

2) *im Voran —, im Vorhergehenden.*

ार्तक Adj. Ind. St. 13,372.

ालिन् Adj. von पूर्वव्यालिन् Mahâbh. 7,

ालिन् N. pr. eines Dorfes ebend.

n. *das Vorangehen, Frühersein, Priorität, erer Zustand.*

Adv. 1) *ehemals, von jeher.* — 2) *wie ehe-* 3) *zuerst, zuvor.*

ाण Adj. (f. आ) *südöstlich.*

Adj. *zuvor gegeben, — geschenkt* Hemâ-),8.

न m. N. pr. eines Mannes.

वेक Adj. von पूर्वदेविका.

ाक्पति und *°दिग्गीश m. Bein. Indra's.

ा् f. *Osten* Pañkad.

ट Adj. *durch vorangegangene Handlun-mmt.*

ी f. *die frühere Weihe* Çat. Br. 6,2,2,39.

ेतृ Adj. *die frühere Weihe nehmend* Ait. 1.

घ Adj. *zuvor ausgesogen, — ausgeplün-*ak. 65,2.

Adj. 1) *zuvor gesehen* Kathâs. 25,182. *mals erschienen, uralt* MBh. 14,18,28. — *lters her angesehen —, geltend als* 193,24.

व m. 1) *ein Urgott.* — 2) *ein* Asura Ind. 0.

ता f. *eine Urgottheit.*

विका f. N. pr. eines Dorfes.

ा m. 1) *die östliche Richtung.* Loc. *öst-*(Abl.). — 2) *das östliche Land.*

ह m. *ein früherer Leib.* Loc. so v. a. *in ühern Dasein.*

ैक und °दैकिक (Karaka 3,3) Adj. *in ühern Dasein vollbracht.*

ह Adj. *im Osten Glück bringend* Ind. St.

ारिक Adj. *einem kriegerischen Zuge nach instig* Ind. St. 14,336.

ारी f. N. pr.

ाक m. *ein oberer Röhrenknochen.*

पात m. *unregelmässiges Vorangehen eines in einem Compositum.*

मित्त n. *Vorzeichen* Lalit. 334,16.

वासानुस्मृति f. *die Erinnerung an die frü-ahnung, — an das frühere Dasein.*

विष्ट Adj. *früher* (von einem Andern) *an-reich)* 205,27.

ाय m. *ein vorläufiger Urtheilsspruch.*

पूर्वन्यास m. Titel eines Werkes.

पूर्वपक्ष m. 1) *Vordertheil, Vorderseite.* — 2) *die erste Hälfte eines Monats, die Zeit des zunehmenden Mondes.* — 3) *die erste Hälfte eines Jahres.* — 4) *Klage vor Gericht* 215,28. 216,3. 9. 15. — 5) *die erste Einwendung gegen eine aufgestellte Behauptung.* आक्षेप° *Einwendung.*

पूर्वपक्षय्, °यति *die erste Einwendung gegen eine aufgestellte Behauptung machen* Govindân. zu Bâdar. 2,4,5.

पूर्वपक्षलक्षण n., °पक्षव्याप्तिक्रोड m., °पक्षव्याप्तिलक्षण n., °पक्षव्युत्पत्तिलक्षण n. und °पक्षावलि f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पूर्वपक्षिन् Adj. *die erste Einwendung gegen eine aufgestellte Behauptung machend* Comm. zu Njâjam. 3,3,10. Govindân. zu Bâdar. 2,4,5.

पूर्वपक्षी Adv. mit करु = पूर्वपक्षय् Çaṁk. zu Bâdar. 1,1,4 (S. 91).

*पूर्वपक्षीय Adj. von पूर्वपक्ष.

*पूर्वपञ्चाल m. 1) Pl. *die östlichen* Pañkâla. — 2) = पूर्वः पञ्चालानाम् P. 7,3,13, Sch.

पूर्वपथ m. *der frühere, — vorhin gegangene Weg* 117,5.

पूर्वपद् n. *das vordere Glied eines Compositums.*

पूर्वपदप्रकृतिस्वर Adj. (*im Compositum*) *den ursprünglichen Accent des vordern Gliedes habend.* Nom. abstr. °त्व n. Vârtt. 2 zu P. 2,1,4.

*पूर्वपदिक Adj. = पूर्वपदमधीते वेद वा.

पूर्वपद्य Adj. *zum vordern Gliede eines Compositums gehörig.*

1. पूर्वपरिग्रह m. *die ersten Ansprüche, Vorrecht, Vorrang* MBh. 3,167,28. 312,12. 18. 313,42. 43.

2. पूर्वपरिग्रह Adj. (f. आ) *worauf Jmd* (Gen.) *die ersten Ansprüche hat* R. 7,110,11.

पूर्वपरिच्छेद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पूर्वपर्वत m. *der östliche Berg* (hinter dem die Sonne aufgehen soll).

पूर्वपश्चात् Adv. von *Osten nach Westen* Hemâdri 1,308,1.

पूर्वपश्चान्मुख Adj. (f. ई) *nach Osten und nach Westen fliessend.*

पूर्वपश्चायत Adj. von *Osten nach Westen sich verbreitend, — laufend* Hemâdri 1,296,2 = Mârk. P. 54,24.

पूर्वपश्चिम Adj. (f. आ) *von Osten nach Westen gerichtet* Sûrjas. 3,4. °तस् Adv. von *O. nach W.* Hemâdri 1,308,11.

पूर्वपा Adj. *zuerst —, vor Andern trinkend.*

*पूर्वपाञ्चालक Adj. *zu den östlichen* Pañkâla *gehörig.*

*पूर्वपाटलिपुत्र n. N. pr. einer Stadt. Davon *Adj. °क.

*पूर्वपाणिनीय 1) m. Pl. *die im Osten wohnenden Schüler* Pâṇini's. — 2) Adj. *zu diesen in Beziehung stehend.*

पूर्वपाद् m. 1) *Vorderfuss.* — 2) N. pr. eines Mannes. v. l. पूज्यपाद्.

*पूर्वपान und (पूर्वपाय्य) पूर्वपायिक्य n. = पूर्वपीति.

पूर्वपालिन् m. N. pr. eines Fürsten.

पूर्वपितामह m. *Aeltervater, Vorahn.*

पूर्वपीठिका f. *Einleitung* Daçak. Anf. Bühler in der Einl. zu Vikramâṅkak. 6.

पूर्वपीति f. *Vortritt im Trinken.*

पूर्वपुरुष m. 1) *Vorfahr, Ahn* Lalit. 25,14. Bâlar. 258,14. Pañkat. 235,11. Pl. *Ahnen, Vorfahren* Kâd. 122,24. — 2) *der Urgeist,* Bein. Brahman's.

पूर्वपूजित Adj. *vorher eingeweiht* Kathâs. 20,193.

पूर्वपूर्णमासी f. *der erste —, der wirkliche Vollmondstag* Weber, Gjot. 75.

पूर्वपूर्व 1) Adj. (f. आ) *der je frühere, — vorangehende, der je früher genannte.* Superl. °तम dass. — 2) m. Pl. *die Urahnen.*

पूर्वपूर्वानुगणिका f. N. pr. einer *Hügelkette* MBh 6,7,28. Vgl. अपरगणिका.

पूर्वपूर्वोक्त Adj. *der je früher genannte* 272,30.

पूर्वपेय n. 1) *Vortritt im Trinken.* — 2) *Vortritt überh.*

पूर्वप्रज्ञा f. *Wissen des Vergangenen, Gedächtniss.*

पूर्वप्रतिपन्न Adj. *der vorher Etwas zugesagt hat* Kathâs. 32,26.

पूर्वप्रयोग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्वप्रवृत्त Adj. (f. आ) *schon vorher eingetreten* R. Gorr. 1,70,13.

पूर्वप्रस्थित Adj. *früher aufgebrochen, vorausgeeilt* Vikr. 6,6.

पूर्वप्रायश्चित्त n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्वप्रेत 1) Adj. *früher fortgepflogen* Tâṇḍja-Br. 13,10,13. — 2) m. Pl. *die Manen.* °पूजक Adj. *die M. verehrend* Lalit. 26,11.

*पूर्वफल्गुनी f. *das 11te Mondhaus.*

*पूर्वफल्गुनीभव m. Bein. Bṛhaspati's.

पूर्वबाध m. *die Aufhebung von etwas Vorangehendem* Ind. St. 15,324.

*पूर्वभद्रपद् m. und *पदा f. Pl. *das 25te Mondhaus.*

1. पूर्वभाग m. 1) *Vordertheil, Obertheil.* — 2) *der frühere Theil.* दिन° so v. a. *Vormittag, Morgen.*

2. पूर्वभाग Adj. *dessen Conjunction mit dem Monde am Vormittag beginnt.*

पूर्वभाज् Adj. 1) *den ersten Antheil erhaltend, bevorzugt.* — 2) *vorzüglich.* — 3) *zum Vorangehenden gehörig.*

पूर्वभाद्रपद (*m.) und °पदा f. *das 25te Mondhaus.*

पूर्वभाव m. 1) *das Vorangehen, Frühersein.* — 2) in der Rhetorik *die Entdeckung einer Absicht.*

पूर्वभाविन् Adj. *vorangehend, früher seiend* Comm. zu TBr. 1,77,9. Nom. abstr. °विता n.

पूर्वभाषिन् Adj. *zuerst redend, — die Rede an Jmd richtend, zuvorkommend in der Unterhaltung.*

पूर्वभुक्ति f. *ein vorangegangener Niessbrauch* M. 8,252.

पूर्वभूत Adj. *voranstehend, — gehend.*

पूर्वभूभृत् m. 1) *der Berg des Ostens* (hinter dem die Sonne aufgehen soll). — 2) *ein früherer Fürst.*

*पूर्वमगध m. Pl. *die östlichen* Magadha.

*पूर्वमद्र m. Pl. *die östlichen* Madra. Vgl. पौर्वमद्र.

पूर्वमध्याह्न m. *Vormittag.*

*पूर्वमागधक Adj. von पूर्वमगध Ind. St. 13,384.

पूर्वमारिन् Adj. *zuvor sterbend.*

पूर्वमीमांसा f. 1) *das von Gaimini gegründete, mit der Erörterung des heiligen Textes sich beschäftigende philosophische System.* — 2) Titel eines Werkes des Somanâtha Opp. Cat. 1.

पूर्वमुख Adj. *mit dem Gesicht nach Osten gewandt* Hemâdri 1,103,6. 11. 729,14.

पूर्वय in उपाधाय्यपूर्वय.

*पूर्वयक्ष m. Bein. Maṇibhadra's.

पूर्वयाम्य Adj. *südöstlich.* Loc. *im Südosten* Hemâdri 1,137,8.

*पूर्वयायात n. *die ältere Form der Erzählung von Jajâti oder die im Osten gangbare E. von J.*

पूर्वयायिन् Adj. *nach Osten sich bewegend* Sûrjas. 1,29. 54.

पूर्वयावन् m. *Vertreter, Anführer.*

पूर्वरङ्ग m. *das Vorspiel in einem Schauspiele.*

पूर्वराग m. *die erste, — eben aufkeimende Liebe.*

पूर्वराज m. *ein Exkönig* Mudrâr. 25,14 (46,8).

पूर्वरात्र m. *der erste Theil der Nacht.*

1. पूर्वरूप n. 1) *Vorzeichen* (AV. 19,9,2), *Vorläufer von* (im Comp. vorangehend), *ein sicheres Anzeichen für* (प्रति 57,8), *ein vorangehendes Symptom* Kâraka 2,1. — 2) *der erste von zwei zusammenstossenden Vocalen oder Consonanten* Ait. Âr. 322,16. 328,16.. Nom. abstr. °ता f. — 3) *eine Redefigur, wo der gegen alle Erwartung wieder zum Vorschein kommende ursprüngliche Zustand eines Dinges hervorgehoben und erklärt wird.*

2. पूर्वरूप Adj. (f. आ) *die ehemalige Form habend, wie vorher seiend.*

पूर्वलक्षण n. *ein vorangehendes Symptom, Vorzeichen* Kâraka 2,5.

पूर्ववत् Adv. *wie früher, wie bisher, wie zuvor, wie oben gesagt.*

पूर्ववत् Adj. 1) *Vorangehendes habend, dem Anderes vorhergeht* Gaim. 1,4,17. — 2) *wobei aus einer Ursache ein Schluss auf die Wirkung gemacht wird* Nyâyas. 1,1,5. — 3) f. °वती *früher verheirathet gewesen* Âpast. — 4) Compar. °वत्तर *vorangehend, früher.*

पूर्ववयस् Adj. *im ersten Lebensalter stehend, jung.*

पूर्ववयस् n. *das erste Lebensalter, Jugend.*

पूर्ववयसिन् Adj. *im ersten Lebensalter stehend.*

पूर्ववर्तिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *vor — stehend.* Nom. abstr. °र्तित्व n. Comm. zu Mṛicch. 18,6. — 2) *früher gewesen.* Nom. abstr. °र्तिता f.

पूर्ववह् Adj. (stark °वाह्) Adj. *als Vorspann oder Leitferd laufend, oder zum ersten Mal im Gespann laufend* Âpast. Çr. 5,14,17. 18.

पूर्ववाक्य n. in der Dramatik *eine Anspielung auf eine frühere Aeusserung.*

पूर्ववाद m. *Klage vor Gericht* 216,13.

पूर्ववादिन् m. *Kläger.*

पूर्ववायु m. *Ostwind* Varâh. Jogas. 5,22.

*पूर्ववार्षिक Adj. *auf die erste Hälfte der Regenzeit bezüglich.*

पूर्वविद् Adj. *die Dinge der Vorzeit kennend.*

पूर्वविधि m. 1) *eine vorangehende Regel* 225,11. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्ववृत Adj. *vorher gewählt* Kumâras. 7,47.

पूर्ववृत्त 1) Adj. *a) früher geschehen. — b) auf ein früheres Ereigniss bezüglich.* — 2) n. *a) ein früheres Ereigniss, eine frühere Begebenheit. — b) ein früheres Benehmen.*

पूर्ववैरिन् Adj. *der zuerst Feindseligkeiten begonnen hat.*

*पूर्वशांशप Adj. von पूर्व-शिंशपा.

*पूर्वशारद Adj. *auf die erste Hälfte des Herbstes bezüglich.*

पूर्वशास्त्र n. Titel eines Werkes.

पूर्वशीर्ष Adj. (f. आ) *mit den Spitzen nach Osten gerichtet.*

पूर्वशैल m. 1) *der östliche Berg* (hinter dem die Sonne aufgehen soll). — 2) Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

पूर्वशैलसंघाराम m. Name eines buddh. *Klosters.*

पूर्वशैवदीक्षाविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्वसंकिता f. desgl. ebend.

*पूर्वसक्थ m. *Oberschenkel.*

पूर्वसंचित Adj. *vorher eingesammelt* M.

पूर्वसंज्ञल्प m. *eine Einleitung in Fo Dialogs* Kâraka 1,30.

पूर्वसद् Adj. *vorn sitzend.*

पूर्वसमुद्र m. *das östliche Meer.*

*पूर्वसर Adj. (f. ई) *vorangehend.*

पूर्वसस्य n. *zuerst gesäetes Korn.*

पूर्वसागर m. *das östliche Meer.*

*पूर्वसार Adj. *nach Osten gehend.*

पूर्वसारास्वादिनी f. Titel eines Werl Cat. 1.

पूर्वसारिन् Adj. *vorangehend, über allen stehend.*

पूर्वसिद्ध Adj. *vorher bestimmt* Kap. 5,5

पूर्वसिद्धान्त m. Titel eines Werkes Opp

पूर्वसुप्त Adj. *früher —, schon eingeschla* Kât. 129,1.

पूर्वसू Adj. 1) f. *erstgebärend.* — 2) v *uralt.*

पूर्वसूरि m. *ein alter Meister im Fache* 195,3.

पूर्वस्थ Adj. *voranstehend, der vornehms*

पूर्वहूति f. *erster —, frühester Ruf, Fr*

पूर्वहोम m. *Voropfer.*

पूर्वाग्नि m. *das ursprüngliche Feuer, das Feuer im Hause.*

पूर्वाग्निवहन n. *der Wagen für den* Pûr

पूर्वाग्निवाहु (so auch in den schwachen m. *ein den* Pûrvâgni *fahrender Stier.*

1. पूर्वाङ्ग n. 1) *der frühere Leib.* — 2) *ein B theil des Vorangehenden.*

2. पूर्वाङ्ग m. *der erste Tag im bürgerlichen*

पूर्वाचल m. *der östliche Berg* (hinter d Sonne aufgehen soll).

पूर्वाचार्य m. *ein alter Lehrer* 227,1.

पूर्वातिथ n. Name verschiedener Sâma Br.

पूर्वातिथि m. N. pr. eines Mannes.

पूर्वादि Adj. *mit* पूर्व *beginnend.*

पूर्वादितस् Adv. *von Osten beginnend* Vâ gaj. 3,1.

पूर्वाह्न Adj. *mit Osten beginnend* 218,23

पूर्वाद्रि m. = पूर्वाचल 132,27.

पूर्वाधिक Adj. *bedeutender —, grösser* her 122,27.

*पूर्वाधिराम n. *die ältere Form der Erz von* Râma *oder die im Osten gangbare E.*

पूर्वाध्युषित Adj. *ehemals bewohnt* R. 1,3

पूर्वानुभूत Adj. *ehemals empfunden, — genossen* Kaurap. Einl.

*पूर्वानुयोग m. Titel eines Gaina-*Werkes.*

पूर्वाह्न m. 1) *das Ende des vorangehenden Wortes.* — 2) *Anticipation.* °तस् so v. a. *im Voraus* Lalit. 216,17.

पूर्वापकारिन् Adj. *der Einem zuvor ein Leid angethan hat* R. 2,97,25.

पूर्वापर Adj. 1) *vorn und hinten befindlich, nach vorn und hinten gerichtet.* — 2) *östlich und westlich* 215,9. — 3) *der frühere und spätere.* °रात्रि f. *die erste und letzte Hälfte der Nacht,* °दिन n. *der Vor- und Nachmittag* Verz. d. Oxf. H. 10,*b*, N. 5. — 4) *vorangehend und nachfolgend, auf einander folgend, zusammenhängend.* पूर्वापरम् *nach einander* Bharadvâga im Comm. zu Âpast. Çr. 6,29,16. Nom. abstr. पूर्वापरत्व n. Çaṃk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 22.

पूर्वापरदक्षिण Adj. (f. आ) *östlich, westlich und südlich* MBh. 3,254,19.

पूर्वापरायत Adj. (f. आ) *von Osten nach Westen laufend* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,6,4.

पूर्वापरी Adv. mit भू *auf einander folgend werden, in Zusammenhang treten.*

पूर्वापरीभाव m. *Aufeinanderfolge.*

पूर्वापर्य n. = पौर्वापर्य. Instr. Adv. *Eines nach dem Andern* Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,8.

*पूर्वापकरण (sic) f. gaṇa अजादि in der Kâç. Vgl. अपरापकरण (sic).

*पूर्वापकरणा f. v. l. für पूर्वापकरण.

पूर्वापुष् Adj. *zuerst anlangend* ṚV. 8,22,2.

पूर्वाभाद्रपदा f. *das 25te Mondhaus* MBh. 13,64, 31. v. l. पूर्वभा°.

पूर्वाभिभाषिन् Adj. = पूर्वभाषिन्.

पूर्वाभिमुख Adj. (f. आ) *nach Osten gewandt, — fliessend.*

पूर्वाभिरामा f. N. pr. eines Flusses.

पूर्वाभिषेक m. *vorläufige Salbung.*

पूर्वाभ्यास m. *Wiederholung des Früheren.* Instr. *wieder von Neuem.*

पूर्वाम्बुधि m. *das östliche Meer.*

पूर्वायुस् Adj. v. l. für पूर्वापुष्.

पूर्वार्चिक n. *der erste Theil der* Sâmasaṃhitâ.

पूर्वार्जित Adj. *ehemals, — durch vorangegangene Werke erlangt, — gewonnen.*

पूर्वार्ध m. n. (später) 1) *Vordertheil, Obertheil.* — 2) *die Ostseite.* — 3) *die vordere, erste Hälfte.* दिनस्य so v. a. *Vormittag.*

पूर्वार्धकाय m. *Oberkörper* 82,9.

पूर्वार्धभाग m. *Obertheil, Spitze* Ragh. 7,42.

पूर्वार्ध्य Adj. *auf der Ostseite befindlich.*

पूर्वावधीरित Adj. *früher verschmäht* Çâk. 172.

पूर्वावेदक m. *Kläger.*

पूर्वाशा f. *Osten* Hemâdri 1,433,7.

पूर्वाशिन् Adj. *vor Andern* (Abl. oder Loc.) *essend.*

पूर्वाषाढा f. *das 18te (20ste) Mondhaus.*

पूर्वासिन्³ Adj. *zuerst schiessend.*

पूर्वाह्ण³ m. *Vormittag.* Gewöhnlich im Loc. *पूर्वाह्णकाले und *पूर्वाह्णे काले, *पूर्वाह्णतरे und *पूर्वाह्णेतरे, *पूर्वाह्णतमे und *पूर्वाह्णेतमे, *पूर्वाह्णेतराम् und *पूर्वाह्णेतमाम् Adv.

*पूर्वाह्णक m. N. pr. eines Mannes.

*पूर्वाह्णतन Adj. *vormittägig.*

पूर्वाह्णिक Adj. (f. ई) dass. Subst. so v. a. °क्रिया.

*पूर्वाह्णेगेय Adj. *am Vormittag zu singen.*

*पूर्वाह्णेतन Adj. *vormittägig.*

पूर्वाङ्ग fehlerhaft für पूर्वाह्ण.

पूर्विक Adj. *früher gemacht, aus alter Zeit stammend* Kâraṇḍ. 13,10. — MBh. 5,7553 fehlerhaft für पूर्वक.

पूर्विण Adj. *alt, herkömmlich.* Vgl. पूर्वीण.

पूर्विन् Adj. in अ°, दृश° und स्त्री°.

पूर्विनेष्ठ³ Adj. SV. fehlerhaft.

पूर्वी³ f. zu पुरु.

*पूर्वीण Adj. = पूर्विण.

पूर्वीण³ Instr. Adv. Praep. (mit Acc. und Gen.) 1) *vorn, vorn an, vor.* — 2) *im Osten von.* ततः पूर्वीण *im Osten davon.*

*पूर्वीतर Adj. (f. आ) *westlich.*

पूर्वेद्युराहृत³ Adj. *Tags zuvor herbeigeholt* Çat. Br. 3,9,3,29.

पूर्वेद्युर्दुग्ध³ Adj. *Tags zuvor gemolken.*

पूर्वेद्युस् Adv. *Tags zuvor, gestern.* Wird auch durch *früh am Morgen* erklärt.

पूर्वेन्द्र m. *ein ehemaliger* Indra MBh. 1,191,27; vgl. 35.

*पूर्वेषुकामशमी f. N. pr. eines Dorfes.

*पूर्वेषुकामशम Adj. von पूर्वेषुकामशमी.

पूर्वोक्त Adj. *vorhin gesprochen, — ausgespochen, — gesagt, — aufgeführt —, erwähnt* M. 2,185. 3,256. 7,200. Chr. 135,28. 209,22. 211,8.

पूर्वोचित Adj. *woran man früher gewohnt war, von früher bekannt, ehemalig* R. 2,35,2.

पूर्वोत्तर Adj. (f. आ) 1) *nordöstlich* Hemâdri 1, 322,11. Loc. *im Nordosten* 170,9. 11. — 2) Du. oder am Anf. eines Comp. im Du. *der vorangehende und nachfolgende.*

पूर्वोत्थायिन् Adj. *zuerst aufstehend* (am Morgen) Gaut. 2,21. MBh. 1,91,2.

पूर्वोत्थित Adj. *vorher aufgestiegen* (Rauch) Ragh. 7,40.

पूर्वोत्पत्ति Adj. *früher entstehend* Kap. 3,8.

पूर्वोत्पन्न Adj. *früher entstanden.* Nom. abstr. °त्व n. = पूर्वभाव.

पूर्वोदक्प्लव Adj. *nach Nordosten geneigt* Varâh. Bṛh. S. 48,15.

पूर्वोपकारिन् Adj. *der Einem früher einen Dienst erwiesen hat* Spr. 4181.

पूर्वोपनिक्षित Adj. *ehemals vergraben* (Schatz) M. 8,37.

पूर्वोपपन्न Adj. wohl *frühere Anrechte habend* MBh. 13,3,30.

पूर्वोपार्जित Adj. *ehemals in Besitz genommen* Pañkat. 20,7.

पूर्व्य³, पूर्विय³ und (seltener) पूर्विय³ 1) Adj. (f. आ) *a) vorherig, bisherig, alt.* — *b) vorangehend, der erste.* — *c) der erste,* so v. a. *der nächste.* — *d) der erste,* so v. a. *der vorzüglichste.* — 2) पूर्विय³म् Adv. *zuvor, zuerst, längst, bisher.*

(पूर्व्यस्तुति) पूर्वियस्तुति f. *vorzüglicher Preis.*

*पूल्, पूलति und पूलयति (संघाते).

पूल m. *Büschel, Bündel* Mân. Gṛhj. 1,23. Pl. *Stroh* Comm. zu Âçv. Çr. 9,7,14. 18.

पूलक 1) m. *Büschel, Bündel.* — 2) *f. पूलिका *eine Art Gebäck.*

*पूलाक gaṇa पलाशादि.

*पूलास n. gaṇa संकलादि und Gaṇar. 81.

*पूलासककण्ड (Kâç.), *पूलासककुण्ड oder *पूलासकुण्ड (Gaṇar. 88) n. gaṇa राजदन्तादि.

पूल्य³ n. *ein eingeschrumpftes oder taubes Fruchtkorn.*

*पूष्, पूषति (पुष्टौ) Dhâtup. 17,24.

पूष 1) *m. *eine Art Maulbeerbaum.* — 2) f. आ *die dritte Kalâ des Mondes.*

*पूषक m. = पूष 1).

पूषण³ 1) m. = पूषन्³ 1). — 2) f. पूषणा N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

पूषण्वत्³ Adj. *von* Pûshan 1) *begleitet.*

*पूषदन्तकर m. Bein. Çiva's.

पूषध्र m. N. pr. eines Sohnes des Manu. Wohl nur fehlerhaft für पृषध्र.

पूषन्³ m. 1) N. pr. eines vedischen Gottes. Seinem Wesen nach ein Sonnengenius, ein Hüter und Mehrer der Heerden. Nach einer älteren Legende soll er durch das Prâçitra, nach einer späteren durch Çiva seine Zähne eingebüsst haben und deshalb Brei essen. Im Epos erscheint er unter den 12 Âditja. Der Du. soll Arjaman mit einschliessen nach dem Comm. zu VP. 5,16,

7. — 2) *die Sonne* 249,27. Kâṭ. 230,23. Bâlar. 78,16. — 3) **die Erde.*

**पूषभासा* oder **°भाषा* (!) f. N. pr. der Burg Indra's.

पूषमित्र m. N. pr. eines Mannes Vaṃçabr. 3.

पूषरांति Adj. etwa *Wuchsthum schenkend* ṚV.

(पूषर्य) पूषरिंश्र Adj. *wohlgenährt* ṚV. 10,106,5.

पूषात्मज्ञ oder पूषानुज्ञ m. nach Nilak. Bein. Parấñja's MBh. 3,20,29.

**पूषासुहृद्* m. Bein. Çiva's.

पूष्कार n. ein zur Erklärung von पुष्कर erfundenes Wort.

**पृक्का* f. *Trigonella corniculata* Râǵan. 12,134.

पृक्क 1) Adj. s. u. पर्च्. — 2) **n.* fehlerhafte v. l. für पृक्थ.

पृक्तस्वर m. *der Laut* ऋ TS. Prât.

**पृक्थ* n. *Besitz, Vermögen.*

पृंक्त् f. *Labung, Sättigung; Nahrung, Speise.*

पृक्ष 1) Adj. etwa *getüpfelt, guttatus.* Nach den Commentatoren *mit Speise versehen* u. s. w. — 2) m. *a) ein solches Ross.* — *b)* **= संग्राम.* — *c)* N. pr. eines Mannes. — पृक्षम् ṚV. 2,34,3 vielleicht fehlerhaft für पृक्तम्.

पृक्षप्रयज् Adj. nach Sây. *an welchem* (Morgen) *man Speiseopfer zu bringen beginnt.* Die Stelle scheint verdorben zu sein.

पृक्षयाम Adj. *mit getüpfelten Rossen fahrend* oder m. N. pr.

पृक्षु SV. I,3,1,4,9 wohl fehlerhaft für पृत्सु (von पृत्).

पृक्षुध् Adj. von unbekannter Bed.

पृच्च् f. *Labung.*

पृच्छक Adj. 1) *der da frägt, sich erkundigend nach* (Gen.). — 2) *nach der Zukunft fragend.*

पृच्छा f. 1) *Frage,* — *an* (im Comp. vorangehend Spr. 7712), *Erkundigung nach* (im Comp. vorangehend). — 2) *eine Frage nach der Zukunft.*

पृच्छ्य Adj. *wonach man fragen kann* oder *soll.*

पृड in **उपचाय्यपृड.*

पृणध्यै Dat. Inf. zu 1. पॄ ṚV. 6,67,7.

पृणाका f. *Thierjunges* in हरिण°.

पृत्, f. *Kampf, Streit.* Nur Loc. पृत्सु und पृत्सुषु.

पृतन 1) n. *feindliches Treffen, Heer.* — 2) f. पृतना *a) Kampf, Treffen, Wettstreit.* — *b) feindliches Treffen, Heer.* Im System *eine aus 243 Elephanten, 243 Wagen, 729 Reitern und 1215 Fusssoldaten bestehende Heeresabtheilung.* — *c)* **Pl. Menschen.*

पृतनाज् Adj. *in den Kampf ziehend.*

पृतनाजि Adj. v. l. für पृतनाज्.

पृतनाजित् 1) Adj. *im Kampf siegreich, zum Siege im Kampfe verhelfend.* — 2) m. *ein best.* Ekâha.

(पृतनाज्य) पृतनाजित्र n. *Wettkampf, Kampf.*

पृतनानी und पृतनापति m. *Feldherr.*

पृतनाय् *feindlich streiten.* Nur Partic. °यत्.

पृतनायु Adj. *feindlich;* m. *Feind.*

पृतनाषाह् (stark °षाळ्ह्) 1) Adj. *feindliche Heere besiegend.* — 2) **m.* Bein. Indra's.

(पृतनाषाह्य) पृतनाषाहित्र und °साह्य n. *Bewältigung feindlicher Heere, siegreicher Kampf.*

पृतनाह्व m. *Aufforderung zum Kampf, Kampf.*

पृतन्य्, पृतन्यति *feindlich angreifen, bekämpfen.*

पृतन्यु Adj. *angreifend;* m. *Feind.*

पृत्सुति m. f. *feindlicher Angriff.*

पृत्सुतु Adj. *siegreich im Kampf.*

**पृत्सुधस्* v. l. für पृत्सु (von पृत्).

पृत्सुषु s. u. पृत्.

पृथ् 1) in कपृथ्. — 2) **f.* = पृथा 2).

पृथ 1) m. *a) die flache Hand.* — *b)* als *Längenmaass* = 13 Aṅgula Çulbas. 1,8. — 2) f. पृथा N. pr. einer der Gattinnen Pâṇḍu's.

पृथक् 1) Adv. *vereinzelt, einzeln, gesondert, jeder für sich;* daher oft so v. a. *zerstreut, da und dort; je nach der besonderen Art, verschieden, besonders.* Häufig verdoppelt. Mit कर् *a) absondern, trennen.* — *b) ablösen, abhauen.* — *c) abwenden von* (Abl.). — Mit भू *sich sondern.* पृथग्भूत Adj. *gesondert, verschieden.* — 2) Präp. mit Abl., **Instr.* oder **Gen. a) getrennt von, ohne.* — *b) mit Ausnahme von.* — *c)* **verschieden von.*

**पृथकत्* Adv. = पृथक्.

पृथक्करण n. *das Absondern* Comm. zu Âpast. Çr. 1,17,10.

पृथक्काम Adj. Pl. *je verschiedene Wünsche habend.*

पृथक्कार्य n. *die Angelegenheit eines Einzelnen, Privatangelegenheit.*

पृथक्कुल Adj. Pl. *zu je verschiedenen Geschlechtern gehörig.*

पृथक्कृति f. *Individuum.*

पृथक्क्रिया f. *Absonderung, Trennung.*

पृथक्क्षेत्र Adj. Pl. *von einem Vater mit verschiedenen Müttern gezeugt.*

पृथक्चेष्टा f. Pl. *verschiedene Thätigkeiten* Bhag. 18,14.

पृथक्ता f. (Comm. zu Njâyam. 2,2,6) und पृथक्त्व n. *Besonderheit, Gesondertsein, Einzelnheit, Individualität.* Instr. so v. a. *einzeln.*

**पृथक्पचा* f. *Sanseviera zeylanica* Dhanv. 1,3.

पृथक्पृथक्शस् Adv. *gesondert, einzeln* Cit. im Comm. zu Njâyam. 2,1,22.

पृथक्पद् Adj. *aus für sich* (nicht in Zusammensetzungen) *stehenden Wörtern bestehend.* Nom. abstr. °त्व n. Vâmana 3,1,18.

**पृथक्पर्णिका* f. *Sanseviera zeylanica* Râǵan. 3,7.

पृथक्पर्णी f. 1) *Hemionitis cordifolia* Râǵan. 4, 38. Karaka 6,16.20. — 2) **= पृथक्पर्णिका* Dhanv. 1, 3.

पृथक्पितृक m. *ein entfernterer Verwandter, der für sich besonders und nicht mit den Andern gemeinschaftlich den Manen Todtenklösse darbringt.*

पृथक्शब्द m. *ein Wort für sich.*

पृथक्शय्या f. *das Alleinschlafen* Spr. 878.

पृथक्शायिन् Adj. Pl. *je gesondert schlafend* Vishṇus. 19,17.

पृथक्सकृत् AV. 19,22,19 fehlerhaft als ein Wort betont.

पृथक्सुख Adj. Pl. *je verschiedene Freuden habend* 50,1.

पृथग m. Pl. v. l. für पृथुग VP.² 3,12.

पृथगर्थ Adj. Pl. 1) *je gesonderte Vortheile habend* 50,1. — 2) *eine je besondere Bedeutung habend.* Nom. abstr. °ता f. Kir. 2,27. — Vgl. पार्थगर्ह्य.

**पृथगात्मता* f. *Besonderheit, Gesondertheit.*

**पृथगात्मिका* f. *Individuum.*

पृथगालय Adj. Pl. *je eine Wohnung für sich habend.*

पृथगुपादान n. *eine besondere Erwähnung* 210,2.

पृथग्गण m. *eine Schaar für sich.*

पृथग्गोत्र Adj. Pl. *zu je verschiedenen Familien gehörig.*

पृथग्ग्रहण n. *das Absondern, Trennen* Comm. zu Kâtj. Çr. 22,6,23.

पृथग्जन m. 1) *ein Mann aus dem niedrigen Volke;* Sg. und Pl. *der grosse Haufe, plebs.* — 2) bei den Buddhisten *ein gewöhnlicher, noch nicht erleuchteter Mensch.* — 3) **Dummkopf.* — 4) **Bösewicht.* — 5) **Pl.* = पृथक्क्षेत्र.

पृथग्जनपद m. *jedes Volk für sich* Lâṭj. 1,11,13.

पृथग्जय m. *ein Sieg im Zweikampf.* अ° Gaut.

पृथग्जानपद Adj. Pl. *zu je verschiedenen Völkern gehörig* R. 2,1,30.

पृथग्दृश् Adj. *etwas Anderes sehend als* (Abl.) Bhâg. P. 1,5,14.

पृथग्द्वार n. Pl. *besondere Thore,* — *Mittel zur Erlangung von Etwas* MBh. 13,113,2.

पृथग्धर्मविद् Adj. Pl. *jeder ein besonderes Ge-*

etc. kennend Gaut. 28,49.

*पृथग्बीज m. *Semecarpus Anacardium* Rāǵan. 11,68.

पृथग्भाव m. *Besonderheit, Gesondertheit, Verschiedenheit.*

पृथग्योग Adj. Pl. Kātyās. 36,128 vielleicht fehlerhaft für पृथग्भोग *je verschiedene Empfindungen (von Freude und Leid) habend* oder पृथग्भाग *je verschiedene Lose habend.*

पृथग्योगकरण n. *das Theilen einer grammatischen Regel* (anstatt die Worte als eine einzige Regel zu fassen).

*पृथग्रूप Adj. *mannichfaltig, verschieden, — artig.*

पृथग्लक्षण Adj. (f. आ) Pl. *je verschiedene Kennzeichen habend.*

पृथग्वर्त्मन् Adj. *mannichfache Bahnen habend* Ç. Ba. 10,6,5,7. Kāṭh. Up. 5,14,1.

पृथग्वर्ष n. Pl. *je ein Jahr* Gaut. 22,28.

पृथग्वादिन् Adj. (mit einem Collectivum) *je etwas Anderes sagend* Ç. Ba. 8,7,2,3.

पृथग्विध Adj. 1) Pl. (oder Sg. mit einem Collectivum) *mannichfaltig, verschieden, — artig.* — 2) *verschieden von* (Instr.).

पृथङ्निष्ठ Adj. Pl. *je für sich bestehend, je etwas Anderes seiend* MBh. 12,349,2.

1. पृथमात्र n. *Handbreite.*

2. पृथमात्र Adj. *das Maass einer Handbreite habend.*

पृथवान m. N. pr. eines Mannes.

*पृथवी f. = पृथिवी.

पृथक्कर MBh. 14,210 fehlerhaft für पृथुक्कर.

*पृथाज m. 1) Metron. Arǵuna's. — 2) *Pentaptera Arjuna* Rāǵan. 9,123.

पृथाजन्मन् m. Metron. Judhishṭhira's Pa. P. 97.

पृथात्मज m. desgl. Venis. 97.

*पृथापति m. Bein. Pāṇḍu's.

पृथाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

पृथाभू m. Metron. Judhishṭhira's Pa. P. 114.

पृथासुत m. Metron. Arǵuna's.

पृथासूनु m. Metron. Judhishṭhira's Venis. 91.

पृथि m. N. pr. eines Mannes.

*पृथिका f. *Hundertfuss, Julus.*

पृथिवि f. = पृथिवी *Erde.*

पृथिवित्व n. Nom. abstr. von पृथिवि.

पृथिविद Adj. *Erde gebend* Āpast. Ç. 17,5.

पृथिविभाग Adj. *auf Erden berechtigt.*

पृथिविमूल m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 10,244.

पृथिविलोक m. *die Erde als eine Welt gedacht.*

पृथिविषद् Adj. = पृथिविसद्.

पृथिविष्ठ oder °ष्ठा Adj. *auf dem Erdboden stehend, fest auftretend.*

पृथिविसद् Adj. *auf dem Erdboden stehend.*

पृथिवी f. 1) *die Erde, als die weite und breite, orbis terrarum.* Es wird von *drei Erden* (der von uns bewohnten und zwei darunter liegenden) geredet, von einer zwischen der Menschenwelt und dem umgrenzenden Oceangelegenen, und schliesslich von einer in allen drei Weltgebieten. Die *Erde* wird auch als Göttin personificirt. — 2) *Land, Reich.* — 3) *Erdboden.* — 4) *Erde als Element.* — 5) **Luftraum.*

पृथिवीकम्प m. *Erdbeben.*

पृथिवीक्षित् 1) Adj. *a) die Erde bewohnend.* — *b) die Erde —, das Land beherrschend.* — 2) m. *Fürst, König.*

पृथिवीगन्ध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पृथिवीचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

पृथिवीजय m. N. pr. v. l. für °वींजय 1) Hariv. 3, 40,10.

पृथिवींजय m. N. pr. 1) eines Dānava MBh. 2, 9,12 = Hariv. 12695. — 2) eines Sohnes des Virāṭa MBh. 4,68,7. 69,57.

पृथिवीतल n. *Erdboden*, so v. a. *Welt, Unterwelt* MBh. 5,102,1.

पृथिवीतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

पृथिवीत्व n. Nom. abstr. zu पृथिवी 4).

पृथिवीदण्डपाल m. *Polizeimeister des Landes.* Nom. abstr. °ता f. Mārk. 177,19.

पृथिवीदेवी f. N. pr. einer Frau.

पृथिवीद्यौस् Nom. Du. *Erde und Himmel* RV. 3,46,5. Vgl. द्यौष्पृथिवी.

पृथिवींदृढा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kāraṇḍ. 3,4.

पृथिवीपति m. 1) *Fürst, König.* — 2) *Bein. Jama's. — 3) *eine best. auf dem Himavant wachsende Knolle.*

पृथिवीपरिपालक m. *Fürst, König.*

*पृथिवीपार्वतक *Erdöl* (!).

पृथिवीपाल und °क (Mārk. P. 67,5) m. *Fürst, König.*

पृथिवीप्र Adj. *die Erde füllend* AV. 13,2,44.

*पृथिवीप्लव m. *das Meer* Gal.

पृथिवीभुज् und पृथिवीभुजंग (Vikramāṅkaḱ. 10,85) m. *Fürst, König.*

पृथिवीभृत् m. *Berg* Çiç. 1,50.

*पृथिवीमण्ड *Erdschaum.*

*पृथिवीमत् Adj. von पृथिवी.

*पृथिवीमय Adj. *aus Erde gebildet, irden.*

*पृथिवीरस m. *Erdsaft.*

पृथिवीराज्य m. *Herrschaft über das Land, Königthum.*

पृथिवीरुह m. *Pflanze, Baum.*

पृथिवीलोक m. v. l. für पृथिविलोक.

पृथिवीवरलोचन m. N. pr. eines Bodhisattva Kāraṇḍ. 2,1.

पृथिवीश, *°वीशक्र und °वीश्वर m. *Fürst, König.*

पृथिवीषद् Adj. *auf der Erde sich aufhaltend* Mān. Ç. 1,1,2. v. l. °सद्.

पृथिवीसंशित Adj. *durch die Erde angetrieben.*

पृथिवीसद् Adj. s. पृथिवीषद्.

पृथिवीसव m. *eine best. Feier* Āpast. Ç. 22,25.

पृथिव्यापीड m. N. pr. zweier Fürsten.

पृथिव्युपसंक्रमणा f. N. pr. einer Kiṃnara-Jungfrau Kāraṇḍ. 6,19.

पृथिसत्र m. *eine best. Feier* TBr. Comm. 2,761.

पृथी m. N. pr. einer mythischen Person.

पृथु 1) Adj. (f. पृथ्वी und पृथ्वी) *a) breit, weit, geräumig, gross, üppig, riesig.* पृथु Adv., Compar. पृथुतर *geräumiger.* — *b) weitreichend, ausgebreitet.* विश्पृथ: so v. a. *von allen Seiten sichtbar* RV. 8,87,4. द्यि पृथु: so v. a. *am Himmel erscheinend* 1,46, 8. — *c) reichlich, weitreichend, amplus, zahlreich, mannichfach.* Compar. पृथुतर. — *d) ausführlich.* — *e) *geschickt.* — 2) m. *a) ein best. Längenmaass,* = पृथु 1) *b).* — *b) *Feuer.* — *c) Bein. Çiva's MBh. 13,149,57. 14,8,31. — *d)* N. pr. *α)* eines der Viçve Devās VP.² 3,192. — *β)* eines Dānava. — *γ)* verschiedener Männer. — *δ)* eines Affen. — 3) *f. पृथु *a) Nigella indica* Rāǵan. 6,64. — *b)* = रिङ्गुपत्री Rāǵan. 6,72. — *c) Opium.* — 4) f. पृथ्वी *a) die Erde.* — *b) Land, Reich.* — *c) Erdboden.* — *d) Erde als Element.* — *e) *Nigella indica* Rāǵan. 6,64. — *f) *Boerhavia procumbens.* — *g) *= रिङ्गुपत्री. — *h) *grosse Kardamomen* Rāǵan. 6,85. — *i)* Name *zweier Metra.* — *k)* *N. pr. der Mutter des 7ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

पृथुक 1) m. n. *halbreifer* (in der Hülse) *breitgedrückter Reis* Mat. med. 269. Rāǵan. 16,96. Auch पृथुकतण्डुल m. Āpast. 1,17,19. — 2) m. *a) Knabe, das Junge eines Thieres.* — *b)* Pl. *eine Art Korn* Kāraka 1,27. — *c)* Pl. v. l. für पृथुग VP.² 3,12. — 3) *f. पृथुका *a) Mädchen* Rāǵan. 18,14. 15. — *b)* = रिङ्गुपत्री.

पृथुकर्मन् m. N. pr. eines Sohnes des Çaçabindu.

*पृथुकल्पनी f. v. l. für पृथकल्पना.

*पृथुकीय Adj. von पृथुक 1).

पृथुकीर्ति 1) Adj. *weitberühmt* R. 3,53,45. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çaçabindu. — 3) f. N. pr. einer Tochter Çûra's.

पृथुकूचोत्पीडम् Absol. *mit einem Druck an den vollen Busen* Prab. 71,10.

पृथुकृत्ता f. *eine Art Kümmel* Bhâvapr. 1,166,4.

*पृथुकोल m. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11,143.

*पृथुक्य Adj. von पृथुक 1).

पृथुग m. Pl. *eine Klasse von Göttern unter Manu Ákákshusha.*

पृथुग्रैवेन् Adj. *breitbahnig*, etwa so v. a. *vierschrötig.*

पृथुग्रीव m. N. pr. eines Rakshas.

*पृथुच्छद m. *grünes* Darbha-*Gras* Râǵan. 8,94.

पृथुजघन Adj. (f. आ) *breithüftig.*

पृथुजय m. N. pr. eines Sohnes des Çaçabindu.

पृथुजाघन Adj. (f. आ) *breithüftig* ṚV. 10,86,8. °जघन Padap.

पृथुज्मन् Adj. *breitbahnig* AV.

पृथुत्रैय (f. ई) und °त्रैयम् Adj. *weite Flächen einnehmend, sich breit machend.*

पृथुंजय m. v. l. für पृथुजय VP.² 4,62.

पृथुतरी Adv. mit कर् *weiter öffnen* (die Augen) 306,4.

पृथुता f. und पृथुत्व n. (Hemâdri 1,474,12) *Breite.*

पृथुदंष्ट्र Adj. *mit grossen Spitzzähnen* MBh. 9, 45,102.

पृथुदर्शिन् Adj. *einen weiten Blick habend* (uneig.).

पृथुदातर् m. N. pr. v. l. für पृथुदान VP.² 4,63.

पृथुदान m. N. pr. eines Sohnes des Çaçabindu.

पृथुधर्मन् m. N. pr. v. l. für पृथुकर्मन् VP.² 4,62.63.

पृथुधार Adj. *mit breiter Schneide* MBh. 1,227, 14. 4,61,39. 64,8. 46. R. 6,92,14.

पृथुपक्षम् Adj. *breite Seiten habend.*

*पृथुपत्र m. *Knoblauch* Râǵan. 7,51.

पृथुपर्मन् Adj. *breite Hippen tragend.*

*पृथुपलाशिका f. *Curcuma Zedoaria.*

पृथुपाजवत् Adj. *das Wort* पृथुपाजस् *enthaltend* Âpast. Çr. 19,18.

पृथुपाजस् Adj. *weithin scheinend, — schimmernd.*

पृथुपाणि Adj. *breithändig.*

पृथुपीनवक्षस् Adj. *von breiter und fleischiger Brust* Varâh. Bṛh. S. 69,4.

पृथुप्रगाण Adj. *breiten Zugang habend.*

पृथुप्रगामन् Adj. *weit schreitend.*

*पृथुप्रज्ञ Adj. *von weiter Einsicht* Vjutp. 54.

पृथुप्रथ Adj. *weitberühmt* Râǵat. 2,68.

पृथुप्रोथ Adj. *mit weiten Nüstern* MBh. 3,71,13.

पृथुबाहु Adj. *dickarmig* MBh. 1,187,12.

*पृथुबीजक m. *Linsen* Râǵan. 16,56.

पृथुबुध्न und पृथुबुध्र Adj. 1) *eine breite Basis (Fuss, Sohle, Untertheil u. s. w.) habend, auf breiter Grundlage stehend, — ruhend.* — 2) *breit am hintern Ende* (Wurm) Kâraka 3,7.

पृथुमत्स् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,63.

पृथुमुख Adj. 1) **ein breites Maul habend* P. 6, 2,168. — 2) *eine dicke Spitze habend* Kâtj. Çr. 7,4,8.

पृथुमृद्वीका f. wohl *Rosine.*

पृथुयशस् 1) Adj. *weitberühmt* Varâh. Bṛh. 11, 10. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

पृथुयामन् Adj. *breitbahnig* ṚV.

पृथुरश्मि m. N. pr. eines Jaṭi.

पृथुरुक्म m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,12,2.

पृथुरोमन् m. *Fisch* Râǵan. 19,70. Bhâvapr. 2,6. °रोमयुग्म n. *die Fische im Thierkreise.*

पृथुल 1) Adj. (f. आ) *breit, gross.* — 2) m. N. pr. v. l. für पृथुलाक्ष VP.² 4,125. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze* Râǵan. 8,148.

पृथुललोचन Adj. (f. आ) *grossäugig.*

पृथुलविक्रम Adj. *von grossem Heldenmuth.*

पृथुलाक्ष m. N. pr. eines Fürsten.

पृथुलोचन Adj. (f. आ) *grossäugig.*

पृथुलोजस् Adj. *von grosser Energie.*

पृथुवक्त्रा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

पृथुवक्षस् Adj. *breitbrüstig.*

पृथुवेग m. N. pr. eines Fürsten.

पृथुव्यंस Adj. *breitschultrig.*

पृथुशिम्ब m. *eine Art* Çjonâka Râǵan. 9,27. Bhâvapr. 1,197.

पृथुशिरस् 1) Adj. *breit —, plattköpfig* 217,6. — 2) f. N. pr. einer Tochter Puloman's Hariv. 1, 3,93.

पृथुशृङ्ग m. *eine breithörnige Schafrace* Bhâvapr. 2,10.

*पृथुशेखर m. *Berg.*

पृथुश्रव m. MBh. 9,2564 fehlerhaft für °श्रवस्.

पृथुश्रवस् 1) Adj. *weitberühmt.* — 2) m. N. pr. *a*) verschiedener Männer. — *b*) eines Schlangendämons. — *c*) eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,62. — *d*) des Weltelephanten des Nordens J. R. A. S. 1871, S. 274.

पृथुश्री Adj. *überaus glücklich* (Person) MBh. 3, 64,46.

पृथुश्रोणि und पृथुश्रोणी Adj. f. *breithüftig.*

पृथुषेण m. N. pr. verschiedener Männer.

पृथुष्टु und °ष्टुका Adj. f. *einen breiten Zopf habend.* Nach Nir. auch = पृथुजघन.

पृथुसत्तम m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,63.

पृथुसंपद् Adj. *überaus reich* Râǵat. 4,226.

पृथुसेन m. v. l. für पृथुषेण.

*पृथुस्कन्ध m. *der wilde Eber* Râǵan. 19,32.

पृथुस्थर m. Bein. Çiva's MBh. 14,8,31.

पृथूदक 1) n. N. pr. eines Tîrtha. — 2) m. = °स्वामिन्.

पृथूदकस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

पृथूदर m. 1) ** Widder.* — 2) N. pr. eines Jaksha.

पृथ्विका f. = पृथ्वीका.

पृथ्वेरे s. u. पृथु.

पृथ्वीका f. *grosse* oder *kleine Kardamomen* und *Schwarzkümmel* Râǵan. 6,64. 66. 72. Bhâvapr. 1, 166.

*पृथ्वीकुरबक m. *ein best. Baum* Râǵan. 10,33.

पृथ्वीगर्भ m. 1) *Bein. Gaṇeça's. — 2) N. pr. eines Bodhisattva.

पृथ्वीगृह n. *eine Wohnung in der Erde, Höhle.*

पृथ्वीचन्द्रोदय m. Titel eines Werkes.

*पृथ्वीज n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,100.

पृथ्वीतल n. *der Erdboden, das Festland* Paṅkad.

पृथ्वीदण्डपाल m., Nom. abstr. °ता f. v. l. für पृथिवी° Mârkaṇd. 177,19.

पृथ्वीधर m. 1) *Berg* Naish. 22,44. — 2) N. pr. *a*) eines Genius Varâh. Bṛh. S. 53,47. Vâstuv. 523. Hemâdri 1,652,7. 655,5. — *b*) verschiedener Gelehrten. Auch °धराचार्य.

पृथ्वीपति m. *Fürst, König.* Nom. abstr. °त्व n.

पृथ्वीपाल m. N. pr. eines Mannes.

पृथ्वीपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

पृथ्वीभुज् m. *Fürst, König* Bâlar. 259,12.

पृथ्वीभृत् m. dass. Spr. 7824.

पृथ्वीराज m. N. pr. eines Fürsten.

पृथ्वीराजविजय m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 150.

पृथ्वीराज्य n. *Herrschaft über das Land, Königthum* Kathâs. 18,178.

पृथ्वीरूप m. N. pr. eines Fürsten.

पृथ्वीश m. *Fürst, König.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,426,5.

पृथ्वीसारतैल n. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 153. Kaṇk. 349.

पृथ्वीकर m. N. pr. eines Mannes.

पृ॑दाकु 1) m. *a*) *Natter, Schlange.* — *b*) ** Scorpion.* — *c*) ** Tiger.* —, *d*) ** Panther.* — *e*) ** Elephant.* — *f*) ** Baum.* — 2) f. पृदाकू = 1) *a*).

पृ॑दाकुसानु Adj. *die Oberfläche einer Schlange habend, glänzend wie e. Sch.*

पृशन n. etwa *das Sichanschmiegen.*

पृशनायु Adj. f. = पृशनी.

पृशनी Adj. f. *sich anschmiegend, zuthulich, zärtlich.*

*पृशन्य Adj. = स्पर्शनकुशल Sây. zu ṚV. 1,71,5. Es ist aber पृशन्यस् Nom. Pl. von पृशनी.

पृश्नि 1) Adj. *a) gesprenkelt, bunt, scheckig.* — *b) Pl. vielartig, vielerlei.* — *c) *zwerghaft, klein.* — 2) m. N. pr. *a) Pl. eines Ṛshi-Geschlechts* MBh. 12,26,7. 166,25. — *b) eines Fürsten.* — 3) f. पृश्नि *a) eine scheckige Kuh.* — *b) Milch.* — *c) die Erde.* — *d) Wolke.* — *e) der bunte oder gestirnte Himmel.* — *f) *Lichtstrahl.* — *g)* N. pr. α) der Mutter der Marut. — β) einer Gattin des Savitar. — γ) einer Gattin des Fürsten Sutapas. — 4) *f. पृश्नी *Pistia Stratiotes.* — 5) n. भरद्वाजस्य Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*पृश्निका f. *Pistia Stratiotes.*

पृश्निगर्भ Adj. (f. आ) 1) *im bunten Schooss — oder im Schooss der Bunten befindlich.* — 2) Beiw. und m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Visnus. 1,59.

पृश्निगु m. N. pr. eines Mannes.

पृश्निगो Adj. *scheckige Kühe als Gespann habend* ṚV. 7,18,10.

पृश्नित्व n. Nom. abstr. von पृश्नि.

पृश्निनिप्रेषित Adj. *zur Erde hinabgesandt, — hinabeilend.* Nach Sây. *von der* Pṛçni *gesandt.*

पृश्निपर्णिका und °पर्णी f. *Hemionitis cordifolia.* Nach Mat. med. 147 und Râgân. 4,37 *Uraria lagopodioides.*

पृश्निबाहु 1) Adj. *mit scheckigen Armen (Vorderbeinen) versehen.* — 2) m. *ein best. mythisches Wesen.*

*पृश्निभद्र m. Bein. Kṛshṇa's.

पृश्निमत् Adj. *das Wort* पृश्नि *enthaltend.*

पृश्निमातर् Adj. 1) *die Erde zur Mutter habend.* — 2) *die* Pṛçni 2) *g) α) zur Mutter habend.*

पृश्नियोज scheinbar Ind. St. 3,223, *b.* Es ist zu lesen पृश्नयो ज्ञाः.

पृश्निवत् Adj. = पृश्निमत्.

*पृश्निशृङ्ग m. Bein. 1) Vishṇu's. — 2) Gaṇeça's.

पृश्निसक्थ Adj. *gefleckte Schenkel habend.*

पृश्निहन् Adj. *die bunte* (Schlange) *tödtend.*

*पृश्नी s. पृश्नि 4).

पृश्न्याकृया f. *Hemionitis cordifolia.*

पृषत् 1) *Adj. *gesprenkelt, weiss getüpfelt.* — 2) m. *a) die gesprenkelte Gazelle* Râgân. 19,44. 46. — *b) Wassertropfen.* — *c) Tüpfel, Fleck.* — *d)* N. pr. des Vaters des Drupada. — पृषती s. u. पृषत्.

*पृषताश्व m. = पृषदश्व *Wind.*

पृषत्क m. 1) *Pfeil.* — 2) *Sinus versus* Ganit. Grahaṇ. 3.

पृषत्ता f. und पृषत्त्व n. Nom. abstr. zu पृषत् 1).

*पृषदंश gaṇa उत्सादि. पृष । दंशे Kâç.

पृषदश्व 1) Adj. *gefleckte Rosse habend.* — 2) m. *a) Wind, der Gott des Windes* Harsuak. 182,17. — *b)* Bein. Çiva's. — *c)* N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl. als Bez. *des ganzen Geschlechts.*

पृषदाज्य, °ज्ञि n. *gesprenkelte Butter, Opferschmalz mit saurer Milch gemischt.*

पृषदाज्यधानी f. *das Gefäss für das* Pṛshadâgja Âpast. Çr. 7,8,3. 7. 9,2. 5. 26,12.

पृषदाज्यप्रणुत Adj. *durch das* Pṛshadâgja *vertrieben.*

पृषद्र m. fehlerhaft für पृषध्र.

पृषद्योनि Adj. etwa so v. a. पृश्निगर्भ 1) ṚV. 5, 42,1.

पृषद्वत्स Adj. *ein buntes Kalb habend* Kâṭu. 12,2.

पृषद्वत् Adj. *gesprenkelt aussehend.*

पृषद्वरा f. N. pr. einer Tochter der Menakâ von einem Vidjâdhara.

*पृषद्वाण m. N. pr. eines Mannes. Vgl. पार्षद्वाण.

पृषध्र m. N. pr. verschiedener Männer MBh. 7, 136,183. 13,166,58. Karaka 6,10.

पृषधु MBh. 7,6912 fehlerhaft für पृषध्र.

पृषत् 1) Adj. (f. पृषती) *gesprenkelt, getüpfelt, scheckig, bunt.* — 2) m. *a) die gefleckte Gazelle.* — *b) *पृषतां पतिः *Wind.* — 3) f. पृषती *a) eine scheckige Kuh.* — *b) eine scheckige Stute.* — *c) das Weibchen der gefleckten Gazelle.* — *d)* Patron. von पृषत, = पार्षती. — 4) n. *Wassertropfen.*

पृषत्ति m. *Tropfen.*

*पृषभाषा f. = पूषभाषा.

*पृषाकरा f. *ein als Gewicht dienender kleiner Stein.*

*पृषात Adj. *gesprenkelt* Gal.

पृषातक 1) m. n. so v. a. पृषदाज्य oder *eine diesem ähnliche Mischung* AV. 20,134,2. Mân. Gṛhs. 2,3. Gṛhjâs. 2,59. — 2) m. *a) Pl. eine best. Begehung* Pân. Gṛhs. 2,16,1. — *b)* Bein. Rudra's Mân. Gṛhs. 2,3. — 3) f. ई *eine best. Krankheit* oder Name der Unholdin, die diese Krankheit erregt.

पृषित n. *Regen* Gobh. 3,3,17.

पृषोक्त m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,57.

*पृषोत्थान Adj. gaṇa पृषोदरादि. v. l. पृषोद्यान.

पृषोदर Adj. (f. आ) *einen gefleckten Bauch habend.*

*पृषोद्यान n. *ein kleines Lustwäldchen.*

*पृषोद्यान Adj. gaṇa पृषोदरादि in der Kâç. पृषोत्थान v. l.

1. पृष्ट Partic. von प्रच्छ्.

2. पृष्ट Adj. *haftend.*

*पृष्टपर्णी f. *Hemionitis cordifolia* Madanav. 1, 65. Vgl. पृश्निपर्णी.

पृष्टप्रतिवचन n. *das Beantworten einer Frage* 242,18.

पृष्टबन्धु Adj. etwa *der seine Sippe aufgesucht hat, Gast seiner Verwandschaft* ṚV.

*पृष्टकायन m. 1) *Elephant.* — 2) *eine best. Kornart.*

पृष्टाभिधायिन् Adj. *antwortend, wenn man gefragt wird,* so v. a. *nie verlegen eine vorgelegte Frage zu beantworten* Vaitân. Bṛh. S. S. 3, Z. 2 v. u.

1. पृष्टि f. *Rippe.* — SV. II, 3,1,8,2 wohl fehlerhaft für वृष्टि.

2.*पृष्टि 1) *Berührung.* — 2) *Lichtstrahl.*

3. पृष्टि = पृष्ठ Pañcad. Ind. St. 14,386. 15,378.

पृष्टितस् Adv. *an den Rippen* TS. 5,5,8,2.

पृष्टिवह् Adj. (stark °वाह्) *auf den Seiten (auf dem Rücken) tragend.*

पृष्टी f. = 1. पृष्टि AV. 12,1,34.

पृष्ट्या f. *Seitenpferd (Stute)* AV. 6,102,2. Vgl. प्रष्टि.

(पृष्ट्यामय) पृष्टिव्यामय m. *Seitenschmerzen.*

(पृष्ट्यामयिन्) पृष्टिव्यामयिन् Adj. *an Seitenschmerzen leidend.*

पृष्ठ n. (adj. Comp. f. या) 1) *der hervorstehende Rücken der Thiere, Rücken* überh. पृष्ठेन या *reiten auf* (Gen.), पृष्ठेन वह् *auf dem Rücken tragen,* पृष्ठं दा *sich tief verneigen,* पृष्ठे *im Rücken, hinter dem R., hinten, von hinten, hinter* (mit Gen. 184, 30). — 2) *Rücken,* so v. a. *die obere Seite, Oberfläche; Anhöhe, Höhe; das Oberste.* — 3) *Rücken,* so v. a. *Rückseite, die hintere Seite.* — 4) *ein best.* Stotra, *welches bei der Mittagsspende Anwendung findet und aus verschiedenen* Sâman *gebildet wird.* Vollständig पृष्ठस्तोत्र (Sây. zu Ait. Br. 4,28,5). — 5) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

पृष्ठक n. *Rücken.* पृष्ठके कर् *hintansetzen, verzichten auf.*

पृष्ठग Adj. *reitend auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 123,21. Kaṭhâs. 42,37.

पृष्ठगालन n. von unbekannter Bed.

पृष्ठगोप m. *der den Rücken eines Kämpfenden deckt.*

*पृष्ठग्रन्थि m. 1) *Buckel.* — 2) *eine Art krankhafter Anschwellung* Râgân. 20,10.

पृष्ठघ्न m. N. pr. eines Mannes.

*पृष्ठचनुस् m. *Krabbe, Krebs.*

पृष्ठज्ञ m. N. pr. einer Form oder eines Sohnes des

Skanda. Statt dessen wird MBh. 9,44,38 (in allen drei Ausgaben) पृष्ठतस् (= पश्चात् Nîlak.) und Hariv. 1,3,44 पृष्ठन्नाः (= कुमारानुज्ञाः Nîlak.) gelesen.

*पृष्ठन्नाक् n. wohl *os coccygis.*

पृष्ठतप् Adj. *seinen Rücken* (von der Sonne) *brennen lassend* Âpast.

*पृष्ठतल्पन m. *das fleischige Polster auf dem Rücken eines Elephanten.*

पृष्ठतस् Adv. Präp. *a tergo, auf dem Rücken, auf den R., im R., hinten, hinterher, von —, nach hinten, hinter* — (Gen. oder im Comp. vorangehend); *mit dem R.*, so v. a. *mit abgewandtem Gesicht* 148,25. *hinter dem R.*, so v. a. *heimlich.* Mit भू *im Rücken sein*, so v. a. *gleichgültig sein, keinen Eindruck machen.* Mit कर् 1) *auf den Rücken nehmen.* — 2) *hinter sich bringen.* — 3) *fahren —, im Stich lassen, aufgeben, verzichten auf, unberücksichtigt lassen.* — Statt पृष्ठतस् Pañkat. 70,7 liest ed. Bomb. 1,75,10 पश्चात्.

*पृष्ठदृष्टि m. *Bär.*

पृष्ठदेश m. *Hinterseite.* Loc. *hinter* — (Gen.) Pañkat. 252,21.

पृष्ठधारक Adj. *auf dem Rücken tragend*, überh. *eine Last tr.* (Pfeiler) Comm. zu Âpast. Çr. 10,3,4.

पृष्ठपातिन् Adj. *hinter Jmds Rücken seiend*, wohl so v. a. *beobachtend, aufpassend, controlirend.*

पृष्ठपीठी f. so v. a. *der breite Rücken* Bâlar. 172,23.

पृष्ठपाल n. *the superficial contents of a figure.*

पृष्ठभङ्ग m. *Rückenbiegung* (eine best. Kampfart).

पृष्ठभाग m. 1) *Rückentheil, Rücken* 163,5. — 2) *Rückseite, hintere Seite* Halâj. 5,6.

पृष्ठभूमि f. *das oberste Stockwerk, der Söller eines Palastes.*

पृष्ठमांस n. *das Fleisch auf dem Rücken.* °सं खाद् oder भक्ष् *Jmds Fleisch auf dem Rücken verzehren*, so v. a. *hinter dem Rücken Böses von Jmd reden.* Daher auch so v. a. *üble Nachrede.*

*पृष्ठमांसाद् und *°मांसादन Adj. *hinter dem Rükken Böses von Andern redend.*

पृष्ठयाज्वन् m. *Höhenopferer.*

पृष्ठयान n. *das Reiten.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *reitend auf.*

°पृष्ठयायिन् Adj. *reitend auf* Comm. zu Kâm. Nîtis. 6,36.

पृष्ठरक्ष m. = पृष्ठगोप.

पृष्ठरक्षण n. *das Schützen des Rückens.*

पृष्ठलग्न Adj. *an Jmds* (Gen.) *Rücken hängend, Jmd auf dem Fusse folgend.*

पृष्ठवंश m. 1) *Rückgrat.* — 2) *ein best. Balken am Hause* Comm. zu Âpast. Çr. 5,4,2.

पृष्ठवत् Adj. *mit dem* पृष्ठ 4) *versehen* Maitr. S. 1,4,9.

पृष्ठवाह् (stark °वाढ्) Adj. 1) *reitend.* — 2) *eine Last auf dem Rücken tragend* Maitr. S. 3,11,11.

पृष्ठवाह् m. *Reitthier, Lastochs* Nîlak. zu MBh. 13,91,16.

*पृष्ठवाह्य m. dass.

पृष्ठशमनीय m. *ein best.* Agnishṭoma. सोमविकृतिः °नामको यागः Comm. zu Nâjâm. 10,2,15.

*पृष्ठशय Adj. *auf dem Rücken liegend.*

*पृष्ठशृङ्ग m. *die wilde Ziege.*

*पृष्ठशृङ्गिन् m. 1) *Widder.* — 2) *Büffel.* — 3) *Eunuch.* — 4) Bein. Bhîma's.

*पृष्ठश्वेत m. *eine Art Reis* Gal.

पृष्ठस्तोत्र n. s. पृष्ठ 4).

पृष्ठातेप m. *Reissen im Rücken* Kâraka 6,26.

पृष्ठानुग Adj. *hinterher gehend, nachfolgend* R. 3,17,14.

पृष्ठानुगामिन् Adj. dass.

पृष्ठावगुण्ठनपट m. *Pferdedecke* Kâd. 239,5.

पृष्ठास्थील *der Rücken einer Schildkröte* Bâlar. 64,21.

*पृष्ठास्थि n. *Rückgrat.*

पृष्ठमुख Adj. *das Gesicht auf dem Rücken habend.*

पृष्ठाद्य Adj. *mit dem Rücken* oder *von hinten aufgehend*, Bez. *der Zodiakalbilder Widder, Stier, Zwillinge, Krebs, Schütze und Steinbock.*

1. पृष्य, पृष्ठ्य 1) Adj. *a) auf dem Rücken tragend.* In Verbindung mit अश्व und m. ohne अश्व *Lastpferd* oder *Reitpferd.* — *b) zur Höhe gehörig, von Höhen kommend* u. s. w. — 2) f. पृष्या *der Grat* oder *Streifen, welcher auf dem Rücken der* Vedi *hinläuft*, Çulbas. 1,35. Vaitân.

पृष्ठोपताप m. *das Scheinen der Sonne auf den Rücken* Sâmav. Br. 1,4,11.

2. पृष्य 1) Adj. *a) zur Bildung der* Pṛshṭha *genannten* Stotra *dienend.* — *b) mit dem* Pṛshṭha *genannten* Stotra *versehen;* so heisst insbes. *eine best. Gruppe von sechs* Soma-*Opfertagen;* als Subst. m. पृष्याकृत्, पृष्यत्र्यह, पृष्यपञ्चाह, पृष्यस्तोत्रिय, पृष्यचतुर्थ, पृष्यषष्ठ Vaitân. — 2) *m. n. = पृष्ठानां समूहः.

पृष्यस्तोम m. 1) Name von *sechs* Ekâha. — 2) *eine best. Gruppe von sechs* Soma-*Opfertagen.*

पृष्यावलम्ब m. *eine best. Gruppe von fünf* Soma-*Opfertagen.*

*पृष्णि 1) Adj. = पृश्नि. — 2) f. *a)* = पार्ष्णि. — *b)* = पृश्नि *Lichtstrahl.*

*पृष्णिपर्णी f. fehlerhaft für पृश्निपर्णी.

पृष्य Adj. (f. या) *aus Reif* (*prusina*) *entstehend* (Comm.) TS. 7,4,12,1.

पेचक 1) m. *a) Eule.* — *b) die Schwanzwurzel beim Elephanten.* — *c) *Ruhebett.* — *d) *Laus.* — *e) *Wolke;* vgl. मेचक. — 2) f. पेचिका *Eule.*

*पेचकिन् m. *Elephant.*

*पेचु n. *Colocasia antiquorum.*

पेचुक 1) m. *Eule* Hariv. 2,16,37. — 2) *n. = पेचु.

*पेचुली f. = पेचु.

*पेज्ञ 1) m. in तिल°. — 2) f. या = पेया.

*पेजूषा f. *Ohrenschmalz.*

पेट 1) (*m.) f. (या und ई) und (*n.) *a) Korb, Kästchen.* — *b) *Menge.* — *c) *Gefolge.* — 2) *m. *die Hand mit ausgestreckten Fingern.*

पेटक 1) m. f. (पेटिका) und n. *Körbchen, Kästchen, Korb* Bhadd. bei Sây. zu ṚV. 5,78,5. पेटक zu belegen, aber das Geschlecht nicht zu bestimmen. — 2) *m. n. = हृद. — 3) n. *Menge, Schaar, Trupp, Bande* Râgat. 8,1952. कपोत° Harshak. 203,5. कार्पटिक° 73,8. विट° 98, 23. भट° Vikramâṅkak. 17,55. पेटकं कर् so v. a. *sich zusammenthun.*

*पेटकन्दक m. *ein best. Knollengewächs* Gal.

*पेटाक m. *Korb.*

*पेटालु n. = पेटकन्दक Gal.

*पेटृ als Erklärung von शिलाटक.

पेटृभट् m. N. pr. eines Mannes.

पेटा f. *Korb.*

*पेठाल m. N. pr. des 8ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇi.

*पेण्, पेणति (गतिपेषश्लेषणेषु).

*पेण्ड m. *Weg* Gal.

पेत्व, पेतुम्र 1) m. *a) Bock, Schafbock; Hammel.* — *b) *ein kleiner Theil.* — 2) *n. *a) Nektar.* — *b) Schmelzbutter.*

पेदु m. N. pr. eines Mannes.

*पेब्, पेबते (सेवने).

पेय 1) Adj. *a) zu trinken, trinkbar; einzunehmen* (Arzenei) Kâraka 7,12. — *b) schmeckbar.* — *c) wovon sich Etwas* (z. B. das Ohr) *labt.* — 2) m. *Trankopfer.* — 3) f. या *Reisschleim, Reiswasser; Suppe.* लाज° Kâraka 6,3. — 4) n. *a) das Trinken, Trunk* am Ende einiger vedischer Composita. — *b) Getränk.* — *c) *Reisschleim* Râgân. 20,68.

पेयूष (*m. n.) 1) *Biestmilch.* — 2) **frische Butter.* — 3) *Nektar.*

*पेरज n. = पेरोज *Türkis* Râgân. 13,217.

. *ein best. musikalisches Instrument.*

[m. und °णी f. *ein best. Tanz* S. S. S. 3.

.dj. 1) *durchziehend.* — 2) *durchführend,*

.dj. *trinkend* (Comm.).

.dj. *gähren machend, schwellend.*

.dj. angeblich *durstig* TS. 3,1,11,3.

m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer.* — 3) *Meer.*

:r *goldene Berg;* vgl. मेरु.

' m. N. pr. eines Mannes.

T m. n. = فیروزه *Türkis* Râǵan. 13,7. 217.

पेलति und पेलयति (गतौ).

n. und *°क m. *Hode.*

' Adj. (f. आ) *lose, fein, zart, zu zart für* np. vorangehend).

पुष्पपक्ष्मन् Adj. *zarte Blumen zu Pfeilen* Kumâras. 4,29.

gaṇa क्षुद्रादि. v. l. *ऐलि.

ृ m. *Pferd.*

ाला f. gaṇa क्षुद्रादि. *ऐलि° v. l.

पेवते (सेवने).

l) m. *Schmuck, Zierat.* — 2) f. ई a) *ein leisch.* Auch in Comp. mit मांस° oder mit isatz मांसमयी. — b) Bez. *des Fötus bald er Empfängniss* Bhâg. P. 3,31,2. Nom. ab- [n. — c) *Muskel.* — d) *eine Art Trommel. Degenscheide.* — f) *Schuh.* — g) *Vogelei. Narde* Râǵan. 12,98. — i) *eine vollkom- sgebildete Knospe.* — k) *N. pr. α) einer l. — β) einer Râkshasî. — γ) eines Flusses.

Adj. (f. ई) 1) *wohlgebildet.* — 2) *verziert.*

[1) Adj. (f. आ) a) *künstlich gebildet, ver-* — b) *schön, reizend, lieblich, gefällig.* — c) *in* (auch von Menschen im Umgange). पे- Adv. — d) *geschickt, gewandt.* — 2) n. *eit, Anmuth, Reiz.*

ित्व n. *Geschicklichkeit, Gewandtheit.*

ाक्ष Adj. *schönäugig.* Nom. abstr. °ता f. 1,286.

ी Adv. mit कर् *reizend machen.*

n. 1) *Gestalt, Form.* — 2) *künstliche Fi- erat, Schmuck;* insbes. in einem Gewebe. *ein künstliches Gewebe, ein gesticktes Ge-*

कारी f. *eine als Weibchen geltende Biene*

कारिन् m. *Wespe.*

कारी f. *Kunstweberin, Stickerin.*

कृत् m. 1) *Hand* (als *Bildnerin*). — 2) *Wespe.*

पेशस्वत् Adj. *geschmückt, geziert.*

*पेशि 1) m. fehlerhaft für पेषि. — 2) f. = पेशी *Vogelei.*

पेशिका f. *Schale* (einer Frucht). Vgl. बीज°.

पेशितृ Nom. ag. *Zerleger, Vorschneider.*

1. पेशी f. s. पेश 2).

2. पेशी Adv. mit कर् *in Stücke zerschneiden.* Vgl.

3. पेषी.

*पेशीकोश m. *Vogelei.*

*पेश्मन् Adj. von पिश्.

*पेष्, पेषते (प्रयत्ने).

पेष 1) Adj. (f. ई) *Etwas* (im Comp. vorange- hend) *zerreibend, mahlend* Baudh. 1,7,12 bei Hil- lebr. N. 38, N. 2. — 2) m. *das Zerreiben, Mah- len* in Comp. mit dem Was und Womit. — S. auch पेषी.

°पेषक Nom. ag. (f. °पेषिका) *Zerreiber, Zermah- ler, Stösser.*

पेषण 1) n. a) *das Zerreiben, Mahlen* (von Kör- nern) Hemâdri 1,138,1 v. u. — b) *das Zermalmen.* पेषणं या *zermalmt werden.* — c) *Tenne. — d) *Handmühle. — e) *Euphorbia antiquorum.* — 2) f. ई *ein zum Zerreiben oder Mahlen dienender Stein.* °पुत्रक m. *ein solcher kleiner Stein.*

*पेषणवत् Adj. zur Erklärung von पिपिषत्.

*पेषणि f. = पेषण 2).

°पेषम् Absol. von पिष्.

*पेषल Adj. schlechte Schreibart für पेशल.

*पेषाक m. = *पेषणि.

*पेषि m. *Donnerkeil.*

1. पेषी f. etwa *Windel* oder dergl. ṚV. 5,2,2 (Loc.). Nach Sây. = हिंसिका, पिशाचिका.

2. पेषी f. zu पेष und fehlerhaft für 1. पेशी.

3. पेषी Adv. mit कर् *zermalmen* MBh. 1,76,38. पेषः पिष्टं पिष्टीकृत्येत्यर्थः Nîlak. पेषी कृत्वा soll archaistisch sein.

पेष्टृ Nom. ag. *Zerreiber, Zermahler.*

पेष्ट्र n. *Knochen.*

पेष्य Adj. *zu zerreiben zu* (im Comp. voran- gehend).

*पेस्, पेसति (गतौ).

*पेसल Adj. schlechte Schreibart für पेशल.

पेसुक Adj. etwa *sich ausdehnend.*

*पेस्वर् Adj. von पिस्.

पैङ्ग 1) Adj. a) *von dem* पिङ्ग *genannten Thiere herrührend.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers MBh. 2,112. Richtig पैङ्गव. — 3) n. Titel eines Lehr- buchs.

पैङ्गराजि m. *ein best. Vogel.*

*पैङ्गरायण m. Patron. von पिङ्गर.

पैङ्गल 1) m. Patron. von पिङ्गल. Auch Pl. — 2) n. *das von* Piṅgala *verfasste Lehrbuch.*

*पैङ्गलकाण्व m. Pl. *die Schüler des* पिङ्गलका- ण्व Pat. zu P. 1,1,73, Vârtt. 8.

पैङ्गलायन m. Patron. von पिङ्गल. Auch Pl.

पैङ्गलायनि m. desgl.

पैङ्गलोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*पैङ्गलौद्यनि m. Patron.

पैङ्गल्य 1) *m. Patron. von पिङ्गल. — 2) n. *die braune Farbe.*

पैङ्गल्याबाध m. *eine best. Krankheit* Kâraka 4,8.

*पैङ्गातीपुत्र m. wohl Patron.

*पैङ्गातीपुत्रीय Adj. von पैङ्गातीपुत्र.

पैङ्गायनिब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa Âpast. Çr. 5,14,18. 29,4.

पैङ्गि m. Patron. Jâska's.

पैङ्गिन् 1) Adj. von Paiṅgja *herrührend.* — 2) m. *ein Anhänger des* Paiṅgja.

पैङ्गीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

पैङ्ग्य 1) m. Patron. N. pr. eines Lehrers MBh. 2,4,17. — 2) n. *die Lehre des* Paiṅgja.

पैच्छिल्य n. *Schleimigkeit, Schmierigkeit.*

पैञ्ज m. N. pr. eines Lehrers.

पैञ्जवन m. Patron. verschiedener Männer.

*पैञ्जूलायन m. Patron. von पिञ्जूल.

*पैञ्जूष m. *Ohr.*

*पैटक m. Patron. von पिटक.

*पैटकिक Adj. = पिटकेन क्रीति.

*पैटाक m. Patron. von पिटाक.

*पैटाकिक Adj. = पिटाकेन क्रीति.

पैठकलायन m. Patron. Auch Pl.

पैठर् Adj. *im Kochtopf zubereitet, gekocht.*

*पैठरिक m. wohl *ein Musikant auf einem Koch- topfe.*

*पैठसर्प Adj. von पीठसर्पिन्.

पैठिक m. Patron. von पीठ.

पैठीन m. = पैठीनसि.

पैठीनसि m. Patron. N. pr. eines alten Lehrers.

पैठीनस्य m. Patron. Auch Pl.

पैडिक Adj. *Beulen, Pusteln* u. s. w. *betreffend.*

पैडु n. fehlerhaft für पैह.

*पैण्, पैणाति (गतिप्रेरणाश्लेषणेषु).

पैण्डपातिक Adj. *von Almosen lebend.*

*पैण्डायन m. Patron. von पिण्ड.

*पैण्डिक्य n. Nom. abstr. von पिण्डिक.

*पैण्डिन्य n. *das Leben von Almosen.*

*पैण्ड्य m. Metron. von पिण्डी.

*पैतदारव Adj. von पीतदारु.

पैतरावण m. Patron.

पैतापुत्रीय Adj. *auf Vater und Sohn sich beziehend, — lautend.*

पैतामह 1) Adj. (f. ई) *a) grossväterlich. — b) von* Brahman *kommend, ihm gehörig* u. s. w. — 2) m. Brahman's *Sohn.* — 3) n. *das Mondhaus* Rohiṇi.

*पैतामहक Adj. *grossväterlich.*

पैतामहतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पैतामहभाष्य n. *ein Commentar zum* Paitâmaha Siddhânta.

पैतुदारव Adj. *vom Baum* Pitudâru *kommend.*

पैतुदारु Âçv. Çr. 6,11,3 fehlerhaft für पीतुदारु oder पैतुदारव.

पैतृक 1) Adj. (f. ई) *a) vom Vater kommend, väterlich. — b) den Manen gehörend, — geweiht, — geltend* u. s. w. — 2) n. *a) das väterliche Haus. — b) das Naturel des Vaters. — c) eine den Manen geltende heilige Handlung.*

पैतृकतिथिनिर्णय m. Titel eines Werkes.

पैतृक्रिया f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पैतृमत्य 1) Adj. *von einem Manne stammend, der einen berühmten Vater hat,* Comm. zu Âpast. Çr. 5,5,9. — 2) m. *der Enkel eines namhaften Grossvaters.*

पैतृमेधिक Adj. *zu einem Manenopfer in Beziehung stehend.* Als Subst. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पैतृयज्ञिक und °यज्ञीय Adj. dass.

पैतृष्वसेय 1) Adj. (f. ई) *von des Vaters Schwester abstammend.* — 2) m. *ein Sohn der Schwester des Vaters.*

*पैतृष्वस्रीय Adj. Subst. dass.

पैत्त Adj. (f. ई) *auf die Galle bezüglich, von G. herrührend* (Kâraka 6,20), *gallig.*

पैत्तल Adj. (f. ई) *aus Glockengut gemacht* Hemâdri 1,216,5.

पैत्तिक Adj. (f. ई) = पैत्त; auch so v. a. *ein galliges Temperament habend.*

पैत्र Adj. (f. ई) *zu den Manen in Beziehung stehend, ihnen eigen, — geweiht.*

पैत्रिक Adj. = पैतृक 1) *a).* Wohl fehlerhaft.

पैत्र्य 1) Adj. *auf die Manen bezüglich.* — 2) n. *das Mondhaus* Rohiṇi.

पैद्ध m. *das Schlangen tödtende Ross des* Pedu.

*पैनद्धक Adj. von पिनद्ध.

पैनाक 1) Adj. Rudra-Çiva *gehörig, von ihm kommend.* — 2) m. Patron. von Pinâka.

पैप्पल Adj. 1) *aus dem Holz der Ficus religiosa gemacht* Mahâvîraḱ. 6,7. — 2) so v. a. पैप्पलाद 1) Weber, Lit. 175.

*पैप्पलव Adj. von पैप्पलव्य.

*पैप्पलव्य m. Patron. von पिप्पलू.

पैप्पलाद 1) Adj. *von* Pippalâda *herrührend* Garbhop. am Ende. — 2) m. *a)* Patron. von पिप्पलाद. — *b)* Pl. *eine best. Schule des* AV.

पैप्पलादक 1) Adj. *den* Paippalâda *eigen, von ihnen gelehrt* u. s. w. — 2) n. *das Lehrbuch —, der Text der* Paippalâda.

पैप्पलादि m. 1) Patron. N. pr. eines Lehrers. Auch Pl. — 2) Pl. = पैप्पलाद 2) *b).*

पैप्पलायनि m. Patron. N. pr. eines Lehrers VP.² 3,62. Vgl. पिप्पलायनि.

*पैप्पलीकच्छक Adj. Kâç. zu P. 4,2,126.

पैयवन m. fehlerhaft für पैञवन.

*पैयूत Adj. von पीयूता.

*पैयूष n. = पीयूष.

पैल m. Metron. N. pr. eines Lehrers. °सूत्र n.

पैलगर्ग m. N. pr. eines Mannes.

पैलमेलि m. Patron. Auch Pl.

पैलव Adj. *aus dem Baume* Pilu *gemacht* Gaut.

*पैलीय m. Pl. *die Schüler des* Paila.

*पैलुकुण Adj. von पीलुकुण.

*पैलुमूल Adj. = पीलुमूले दीयते कार्ये वा.

*पैलुवक von पीलुवक. Davon *Adj. °क.

*पैलुशीर्षि m. und *°शीर्ष्या f. Patron.

*पैलेय m. Metron. von पीला.

पैल्य m. v. l. für पैल Ârsh. Br. 1,134.

पैल्य n. *Triefäugigkeit* Kâraka 6,19. 23.

पैल्व m. v. l. für पैल Ârsh. Br. 1,134.

पैल्वकायन m. Patron. Auch Pl.

पैशल्य n. *Freundlichkeit, Leutseligkeit.*

पैशाच 1) Adj. (f. ई) *den* Piçâka *eigen* u. s. w. यक्ष m. so v. a. *Besessenheit.* — 2) m. *a)* = पिशाच 1) *a).* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) wohl n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °भाष्य n. Titel eines ausführlichen *Commentars* zur Bhagavadgîtâ Cat. NW. Pr. 1,290.

पैशाचिक n. in चूलिका°.

पैशाच्य n. Nom. abstr. von पिशाच 1) *a).*

पैशुन n. (adj. Comp. f. या) n. *Zuträgerei, Hinterbringerei, Verrath, Verleumdung* Gaut. Âpast.

पैशुन्य n. 1) dass. °वादिन् Adj. Daçak. (1925) 2,76,5. — 2) *= भिक्षाशित्व; wohl eine Verwechselung mit पैण्डित्य.

पैष्ट 1) Adj. (f. ई) *aus Mehl erzeugt, — bereitet* Hemâdri 1,654,3. 10. 14, — 2) *m. Patron. von पिष्ट. — 3) *f. ई *Kornbranntwein* Râgân. 14,140. 144.

पैष्टिक 1) Adj. *aus Mehl bereitet.* — 2) *n. *eine Menge Kuchen.*

*पैष्टिका f. *Kornbranntwein* Râgân. 14,140.

पैसुकायन (!) m. Patron.

*पो Nom. ag. (Nomin. पोस्) vom Denom. प

पोगण्ड Adj. 1) *unerwachsen;* m. *Knabe.* *dem ein Glied fehlt.*

पोट 1) *m. *a) Fundament eines Hauses. das Zusammenlegen.* — 2) *f. आ *a) Herm dit.* — *b) Dienerin.* — 3) f. ई *a) Mastdarm.* *ein grosser Alligator.*

पोटक 1) m. *Knecht.* — 2) *f. पोटिका *ein Pflanze* Ratnam. 172.

*पोटगल m. 1) *Schilf, Schilfrohr.* — 2) *Sacc spontaneum.* — 3) *Fisch.* — 4) = पाञ्चजन्य

पोटल m. (Kâraka 6,9), °क m. und °लि *Bündel.*

*पोटाय्, °यते = पोटां करोति.

*पोटिक m. *Pustel, Beule.*

*पोटृल n. (Daçin. 2,34) und *°ली f. *Bünd*

पोटृलक dass. Kâraka 4, 8.

1. पोटृली f. s. u. पोटृल.

2. पोटृली Adv. mit कर् *zu einem Bündel ve gen* Kâraka 6,9.

*पोटृल्ल m. N. pr. des 9ten Arhant's d künftigen Utsarpiṇi.

*पोडु m. *Scheitelbein.*

पोत 1) m. *a) Thierjunges.* Zu belegen n Comp. mit einem Thiernamen. — *b)* in mit einem Pflanzennamen *ein junger Schös ein junger —.* — *c) *Kleid, Gewand.* — *d) * dament eines Hauses.* — *e) *ein Fötus ohr haut.* — 2) m. n. *Schiff, Boot.*

पोतक 1) m. *a)* = पोत 1) *a)* Râgân. 18,14. z 6067. — *b)* = पोत 1) *b).* — *c)* * = पोत 1) *d).* — pr. eines Schlangendämons. — 2) f. °तिका *a) Gewand.* — *b)* **Basella lucida* oder *rubra.* **Anethum Sowa* Râgân. 4,10. — *d)* * = मूल Râgân. 7,140. — 3) f. ई *a) Turdus macroura* gân. 19,124. — *b)* **Basella lucida* oder *rubr* gân. 7,140.

*पोतज Adj. *ohne Eihaut zur Welt kommen*

पोतत्व n. Nom. abstr. zu पोत *Schiff* Mahâ 132,7.

*पोतधार् (Gal.) und °धारिन् m. *Schiff Schiffer.*

पोतन n. N. pr. einer Stadt Hem. Par. 1,9

पोतप्लव m. *Schiffer.*

पोतभङ्ग m. *Schiffbruch.*

पोतर् und पोतृ Nom. sg. 1) m. *a) Läuterer niger;* Bez. eines der 16 Ṛtvig des ausgebil Rituals, welcher Genosse des Brahman i *b)* *Bein. Vishṇu's. — 2) *f. पोत्री Bein

Durgâ Gal.; vgl. पोत्री u. 1. पोत्र.

पोतरक N. pr. = पोतल.

*पोतरत्न m. *Steuerruder.*

पोतल = Ποτάλα, N. pr. eines alten Seehafens am Indus; später übertragen auf die Residenz des Dalailama in Lhassa.

*पोतलक 1) m. N. pr. eines Berges, vielleicht = पोतल. — 2) f. °लिका in गो°.

*पोतलकप्रिय m. N. pr. eines Buddha.

पोतवणिज् m. *ein seefahrender Kaufmann.*

*पोतवाह् und °क (Paṇḍ.) m. *Schiffsführer, Schiffer, Kapitän.*

*पोतशालि m. *kleiner Reis* Râǵan. 16,20.

*पोताच्छादन n. *Zelt.*

पोताधान n. *Fischbrut* Vâsavad. 99,2.

*पोताभ m. *eine Art Kampfer* Gal. Vgl. पोताम.

°पोताय्, °यते *ein Schiff sein für* Ind. St. 15,378.

पोताल 1) m. N. pr. eines Brahman. — 2) fehlerhaft für पोतल.

पोताम m. *eine Art Kampfer* Râǵan. 12,62.

पोतिमत्सक m. N. pr. eines Fürsten. v. l. पोतिमत्स्यक (wohl richtig) und पोतिमत्सक.

*पोतु m. = मानभाण्डशोधक.

*पोत्या f. = पोतानां समूहः.

1. पोत्र n. 1) *das* Soma-*Gefäss des* Potar. — 2) *das Amt des* Potar. — 3) *die Schnauze des Ebers* Harshaṃ. 203,4. — 4) **Pflugschar.* — 5) **Kleid, Gewand.* — 6) **der Donnerkeil.*

2.*पोत्र n. fehlerhaft für पोत *Schiff, Boot.*

पोत्रक m. N. pr. eines Mannes.

*पोत्रायुध m. *ein wilder Eber* Râǵan. 19,31.

*पोत्रिदंष्ट्राज्ञ m. *ein best. Edelstein.*

पोत्रिन् m. *ein wilder Eber* Râǵan. 19,31. Vikramâṅkaṃ. 9,101. आदि° = आदिवराह् Buddha-Pr. 60,14.

*पोत्रिरथा f. Bein. der Mâjâ (buddh.)

पोत्रीय Adj. (f. आ) *auf den* Potar *bezüglich, ihm gehörig.*

पोथ m. *Schlag, — mit* (im Comp. vorangehend).

पोथकि (metrisch) und °की f. *best. Geschwüre an den Augenlidern.*

पोनक m. in शतपोनक.

*पोपुव Adj. vom Intens. von 1. पू.

पोया f. *ein best. Blaseinstrument* Kalpas. 102,20.

पोयालद्रु N. pr. eines Teiches.

पोर = पर्वन् in नील° und शत°.

पोरक dass. in शत°.

*पोल 1) m. *Masse, Menge.* — 2) f. ई *eine Art Gebäck.*

पोलिका f. *eine Art Gebäck.*

*पोलिन्द् m. *Mast* oder *Ribbe eines Schiffes.*

पोविय m. N. pr. eines Mannes.

पौष m. 1) *Gedeihen, Wachsthum, Vermehrung; Fülle, copia, Wohlstand.* — 2) *das Aufziehen, Ernähren, Unterhalten, Fütterung* Gop. Br. 2,1,23.

पोषक Adj. (f. °षिका) 1) *ernährend, fütternd, aufziehend, züchtend; Ernährer* u. s. w. — 2) am Ende eines Comp. *sich nährend—, seinen Lebensunterhalt ziehend von* Hariv. 2,89,12.

पोषण 1) Adj. *pflegend, hegend, begünstigend* in पत्न°. — 2) n. *das Ernähren, Füttern, Unterhalten, Züchten, Pflegen* (der Bäume, der Sinne).

पोषणीय Adj. *zu ernähren.*

पोषध m. *Fasten, Fasttag* Lalit. 28,3. 46,6. 63,1.

*पोषधिक Adj. von पोषध.

पोषधेय n. impers. *zu fasten.*

*°पोषम् Absol. mit पुष् *gedeihen an.*

*पोषयितृ Nom. ag. vom Caus. von 1. पुष्.

पोषयित्नु 1) Adj. *Wachsthum —, Gedeihen fördernd, nährend;* mit Acc. — 2) *m. *der indische Kuckuck.*

पोषयिष्णु Adj. *Gedeihen bringend, zuträglich.*

पोषस् in विश्पोषस्.

पोषितृ Nom. ag. *Ernährer, Aufzieher.*

°पोषिन् Adj. *ernährend, aufziehend.*

पोषुक Adj. *gedeihend.*

पोष्टृ Nom. ag. *Ernährer, Aufzieher.*

पोष्य, पौषिष्ण Adj. 1) *gedeihlich, wohlgenährt.* — 2) *Gedeihen habend, — schaffend.* — 3) *zu ernähren.*

पोष्यपुत्रक m. *Adoptivsohn.*

(पोष्यावत्) पोषिष्णावत् Adj. *Gedeihen schaffend.*

पौंश्चलीय Adj. *zu Huren in Beziehung stehend.*

पौंश्चलेय m. *Hurensohn* Âpast. Çr. 20,3.

पौंश्चल्य n. *das Nachlaufen des Weibes nach Männern.*

*पौंसवन n. = पुंसवन 1).

पौंसायन m. Patron. von पुमंस्, पुंस्.

पौंस्न 1) Adj. *a) menschlich. — b) eines Mannes werth, für einen Mann passend.* — 2) n. *Männlichkeit, männliche Kraft.*

पौंस्य, पौंसिष्य 1) Adj. *männlich, Männern eigen.* — 2) n. *a) Männlichkeit, männliche Kraft, Mannesmuth, — tugend, — that. — b)* Pl. *Männerschaaren.*

पौक्कस m. = पौल्कस (so v. l.) Brahmop. 249.

पौगण्ड 1) Adj. *Knaben eigen.* — 2) n. *Knabenalter, das Alter von 5 bis 10 Jahren.*

पौगण्डक n. = पौगण्ड 2).

पौच्छ Adj. *am Schwanze befindlich.*

पौञ्जिष्ठ m. Patron. Auch Pl. Wohl fehlerhaft für पौञ्जिष्ठ.

पौञ्जिष्ट und °ष्ठ m. *Fischer.*

पौटलि m. Patron. Auch Pl.

*पौटायन m. Patron. von पुट.

पौड in *पक्कपौड.

*पौणिकि m. Patron. von पुणिक.

*पौणिकेर m. Metron.

*पौणिक्या f. zu पौणिकि.

पौण्डरीक 1) Adj. *aus Lotusblumen gemacht.* — 2) m. *a) ein best. eilftägiges* Soma-*Opfer* Hemâdri 1,536,14. — *b)* Patron. des Kshemadhṛtvan Târṇḍja-Br. 22,18,7. — 3) n. *eine best. Art des Aussatzes.*

पौण्डरीकपद्धति f. Titel eines Werkes.

*पौण्डरीय (Râǵan. 12,150), *°क (Dhanv. 3,54) und *पौण्डर्य (ebend.) n. = पुण्डर्य.

पौण्ड्र 1) m. *a) *eine Art Zuckerrohr.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *c) ein Fürst der* Paundra. Gilt für einen Sohn Vasudeva's. — *d)* Name *der Muschel* Bhîshma's. — *e)* N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,122. पुण्ड्र v. l. — 2) n. *Mal, Sectenzeichen.*

पौण्ड्रक 1) m. *a) eine Art Zuckerrohr* Bhâvapr. 2, 63. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes, = पौण्ड्र. — *c) ein Fürst der* Paundra. — *d) eine best. Mischlingskaste.* — *e)* N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,122. पुण्ड्र v. l. — 2) n. am Ende eines adj. Comp. *Mal, Sectenzeichen.*

*पौण्ड्रनागर Adj. von पुण्ड्रनगर.

पौण्ड्रमत्स्यक m. N. pr. eines Fürsten.

पौण्ड्रवत्स m. Pl. *eine best. Schule des weissen* Jagus Ârsav. 46,13.

पौण्ड्रवर्धन 1) n. N. pr. einer Stadt. — 2) *m. Bihâr.

*पौण्ड्रविवर्धन Adj. oder m. Uǵǵval.

पौण्ड्रक m. 1) *eine Art Zuckerrohr. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

पौण्य fehlerhaft für पौण्ड्र.

पौण्य Adj. *rechtschaffen, tugendhaft* oder *guter Behandlung werth.*

पौतक्रतं m. Metron. von पूतक्रता.

पौतन nach dem Comm. = मथुराप्रदेश 217,17.

*पौतन्य n. Nom. abstr. zu पूतन 2) *a*).

*पौतरीय Adj. von पूतर Gaṇar. 4,291.

*पौतव n. *Gewicht.*

पौतिक 1) *Adj. von पूतिक oder °का. — 2) f. ई *eine best. Gemüsepflanze.*

*पौतिक्य n. Nom. abstr. von पूतिक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

पौतिनासिक्य n. *das Behaftetsein mit einer stin-*

kenden Nase.

पैतिमत्स्यक m. N. pr. eines Fürsten MBh. 5,4, 16. Vgl. पैति°.

***पैतिमाष** Adj. von पैतिमाष्य.

पैतिमाषायण m. Patron. Richtig °माष्यायण.

पैतिमाषीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

पैतिमाष्य m. Patron. N. pr. eines Lehrers. *f. °माष्या.

पैतिमाष्यायण m. desgl. f. ***पैतिमाष्यायणी** Mahâbh. 4,32,*a*.

पैतुद्रव Adj. *vom Baume* Pûtudru *kommend* u. s. w. Âpast. Çr. 7,5,6. 23,7.

***पैतृक** Adj. von पितर्.

पैत्तिक n. *eine Art Honig* Râgân. 14,115. Bhâvapr. 2,61.

1. पैत्र 1) Adj. (f. ई) *vom Sohn* —, *von Kindern herrührend, ihnen gehörig, sie betreffend* u. s. w. **इष्टि** f. *eine die Geburt eines Sohnes bezweckende Opferhandlung.* — 2) m. *des Sohnes Sohn, Enkel.* — 3) f. **पैत्री** *a) Enkelin.* — *b)* *Bein. der Durgâ; vgl. पैत्री unter पितर्.

2.*पैत्र n. *das Amt des* Potar.

पैत्रक m. *Enkel* Spr. 7676.

पैत्रजीविक (metrisch st. पैत्रं°) n. *ein aus Putranjiva Roxburghii gemachtes Amulet.*

पैत्रमर्त्य n. *Kindersterben* Mantrabr. 1,1,13.

पैत्राघ्य AV. 12,5,28 vielleicht fehlerhaft für पैत्राघ *ein die Kinder treffender Schaden; vgl. 12, 3,14.*

पैत्रायण m. Patron. von पैत्र *Enkel.*

पैत्रिक m. Patron. von पुत्रिक oder = पैत्रिकेय.

पैत्रिकेय m. *der Sohn einer an Sohnes Statt angenommenen Tochter.*

पैत्रिकेयवत् Adj. *einen* Pautrikeja *habend.*

***पैत्रिक्य** n. Nom. abstr. von पुत्रिक.

पैत्रिन् Adj. *einen Enkel habend.*

पैदन्य n. N. pr. einer Stadt. **वैदन्य** v. l.

***पैनःपुनिक** Adj. *sich öfter wiederholend.*

पैनःपुन्य n. *öftere Wiederholung.*

पैनराधेयिक Adj. (f. ई) *auf das wiederholte Anlegen des heiligen Feuers bezüglich* Âpast. Çr. 5, 29,1.

पैनरुक्त n. *eine überflüssige Wiederholung* Kâd. 267,6.

***पैनरुक्तिक** Adj. = पुनरुक्तमधीते वेद वा.

पैनरुक्त्य n. *Wiederholung, Tautologie.* **वैरूप्य°** so v. a. *eine abermalige Hässlichkeit.*

पैनर्नव Adj. *von der Boerhavia procumbens kommend* u. s. w. Kâraka 6,16.

पैनर्भव 1) Adj. (f. आ) *zu einer wiederverheiratheten Frau in Beziehung stehend, von ihr stammend.* **भर्तर्** so v. a. *der zweite Gatte einer Frau.* — 2) m. *der Sohn einer wiederverheiratheten Wittwe* Gaut.

***पैनर्भविक** Adj. (f. ई) *auf eine Wiedergeburt bezüglich.*

पैनर्वसव Adj. *zum Arzt* Punarvasu *in Beziehung stehend.* **युवन्** m. so v. a. *ein Student der Medicin* Harshaç. 126,14.

पैनर्वाचिक Adj. *pleonastisch, überflüssig.*

पैनःशिल Adj. Kauç. 66.

पैपिक m. Patron. Auch Pl.

पैप्पा f. N. pr. eines heiligen Teiches °माहात्म्य n.

***पैयमानि** m. Patron. von पूयमान.

1. पैर m. 1) etwa *Füller, Sättiger* als Bez. des Soma. — 2) *Mehrer.* — 3) N. pr. eines Mannes.

2. पैर 1) m. *a) Städter, Bürger* Gaut. Âpast. — *b)* Bez. *eines kriegführenden Fürsten unter bestimmten Verhältnissen.* Auch von Planeten beim **यकृद्ग्रह**. — *c)* Pl. N. pr. einer Dynastie. — 2) *f. ई *das Gerede der Palastdienerschaft.* — 3) *n. *ein best. wohlriechendes Gras.*

***पैरक** m. *ein in der Nähe einer Stadt gelegener Lustgarten.*

पैरकन्या f. *Städterin, Bürgermädchen.*

पैरकुत्सी f. Hariv. 1430 fehlerhaft für पैरुकुत्सी.

***पैरगीय** Adj. von पुरग.

पैरंजन Adj. (f. ई) *von* Puraṅgana *und* Puramgani *stammend.*

पैरण m. Patron. von पूरण. — **पैरणी** Hariv. 5437 fehlerhaft für पैराणी Adj. f.

पैरणटक und **पैरणठक** m. N. pr. eines Lehrers.

पैरन्दक m. wohl nur fehlerhaft für पैरणटक.

पैरंदर 1) Adj. (f. ई) Indra *gehörig, ihm geweiht, von ihm kommend* u. s. w. — 2) n. *das Mondhaus* Gjeshṭhâ.

पैरंध्र Adj. *von einem Weibe herrührend, weiblich* Vidḍh. 25,8.

पैरमुख्य m. *Stadtältester* Daçak. (1925) 2,121, 16 (°मुख gedr.).

पैररुचिदेव m. N. pr. eines Mannes.

पैरलोक m. Sg. und Pl. *die Städter, Bürger.*

पैरव 1) Adj. (f. ई) *dem* Pûru *gehörig, von ihm abstammend.* — 2) m. *a) ein Abkömmling* Pûru's. Pl. *die Nachkommen* —, *das Geschlecht des P.* — *b)* N. pr. α) eines Fürsten. — β) Pl. eines Volkes. — γ) einer Dynastie VP. 4,19,15. — 3) f. ई *a) ein best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31. — *b) ein best.* Râga S.S.S. 108. — *c)* N. pr. einer Gattin α) Vasudeva's. — β) Judhishṭhira's.

पैरवक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पैरवतत्त्व in पर°.

***पैरवीय** Adj. *dem Fürsten* Paurava *ergeben.*

पैरवृद्ध m. *Stadtältester.*

***पैरश्चरणिक** Adj. von पुरश्चरण.

पैरस्त्य Adj. (f. आ) 1) *nach vorn gelegen, der vorderste.* — 2) *östlich.* °पवन *Ostwind* Kathâs. 122,67 (पैलस्त्य° gedr.). Pl. *das Volk im Osten,* = गौड.

***पैरागीय** Adj. von पुराग.

पैरायगण्य m. *Stadtältester, Stadthaupt* Daçak. (1925) 2,119,15.

पैराङ्गना f. *Städterin, Bürgerin.*

पैराण Adj. (f. ई) *die alte Zeit betreffend, in a. Z. geschehen, aus a. Z. stammend, zur a. Z. gehörig, alt, ehemalig, früher.*

पैराणिक Adj. (f. ई) 1) dass. Auch so v. a. *mit den Begebenheiten und Sagen der Vorzeit vertraut* — 2) *einen* Purâṇa *(eine best. Münze) werth.*

पैरिक m. 1) *Städter, Bürger.* — 2) *Gouverneur einer Stadt.* — 3) N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Fürsten der Stadt Purikâ MBh. 12, 111,3.

पैरिण m. Patron. fehlerhaft für पैरण.

पैरुकुत्स m. Patron. von पुरुकुत्स. f. ई Hariv. 1,27,18.

पौरुकुत्सि, पैरुकुत्स्य und **पैरुकुत्सिद्य** m. desgl.

पैरुमद्र n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पैरुमद्र n. fehlerhaft für पैरुमद्र.

पैरुमीढ, °मीळ्ह n. Name eines Sâman.

पैरुशिष्टि m. N. pr. eines Lehrers Taitt. Âr. 7,9,1.

पौरुष 1) Adj. (f. ई) *a) menschlich.* — *b) männlich.* — *c) *eines Mannes Länge habend.* — *d)* Purusha *betreffend, ihm geweiht, ihm gehörig* u. s. w. — 2) m. *a) die Last, die ein Mensch zu tragen vermag.* — *b)* N. pr. eines Râkshasa VP.² 2,289. **पैरुषेय** v. l. — 3) f. ई *a) ein menschliches Weib, Frau.* — *b)* = याम *ein Zeitraum von drei Stunden* Hem. Par. 9,85. — 4) n. *a) Mannheit* (Gegens. स्त्रीत्व). — *b) Männlichkeit, männliche Kraft, Mannesmuth, Heldenmuth, Mannesthat.* — *c) Gewalt* (Gegensatz *Verstand*). — *d) Manneslänge, Klafter* Râgân. 18,56. — *e) Generation.* — *f) *der männliche Same.* — *g) das männliche Glied.* — *h)* **Sonnenzeiger.*

पौरुषमेधिक Adj. *zum Menschenopfer in Beziehung stehend* Âpast. Çr. 20,23.

पौरुषविधिक Adj. *menschenartig.*

पौरुषांसकिन् m. Pl. *die Schule des* Purushâṁsaka. v. l. पौरुषासकिन्.

पौरुषाद् Adj. *Menschenfressern eigen.*

*पौरुषासकिन् m. Pl. *die Schule des* Purushâsaka gaṇa शौनकादि in der Kâç. पौरुषांसकिन् v. l.

पौरुषिक m. *ein Verehrer des* Purusha.

पौरुषेय 1) Adj. (f. ई) *a) von Menschen kommend, von M. herrührend, unter M. geschehend, M. treffend* u. s. w. — *b) von der Seele kommend.* — 2) m. *a) Miethling, Tagelöhner.* — *b)* angeblich = समूह (संघ), वध und पुरुषस्य पदान्तरम्. — *c)* N. pr. eines Râkshasa. — 3) n. *Menschenthat, Menschenwerk.*

पौरुषेयत्व n. *das Herrühren von Menschen, menschlicher Ursprung* Kap. 5,46.

पौरुष्य 1) Adj. *zum* Purusha *in Beziehung stehend.* — 2) n. *Mannesthat, Heldenmuth.*

पौरुकुत्सन n. Name verschiedener Sâman.

पौरुहूत Adj. Indra *gehörig.*

पौरूरवस 1) Adj. *dem* Purûravas *eigen.* — 2) m. Patron. von Purûravas.

*पौरेय Adj. von पूर.

पौरोगव m. *Aufseher in einem fürstlichen Hofhalt,* insbes. *über die Küche.*

पौरोडाश m. *ein den Opferkuchen einweihender Spruch.*

*पौरोडाशिक Adj. (f. ई) von पौरोडाश.

पौरोधस 1) m. Patron. von पुरोधस्. — 2) n. *das Amt eines* Purohita.

पौरोभाग्य n. *Missgunst* Spr. 7645.

पौरोरवस m. Patron. fehlerhaft für पौरूरवस.

पौरोहित Adj. (*f. ई) *vom* Purohita *kommend* u. s. w.

*पौरोहितिक m. Metron. von पुरोहितिका.

पौरोहित्य 1) Adj. *zum Geschlecht eines* Purohita *gehörig.* — 2) n. *das Amt eines* Purohita.

पौर्णदर्व n. *die Ceremonie mit dem vollen Löffel.*

पौर्णमास 1) Adj. (f. ई) *auf den Vollmond bezüglich, dazu gehörig, dabei üblich, damit versehen.* — 2) m. n. *Vollmondsfeier.* — 3) m. Patron. und N. pr. verschiedener Männer. — 4) f. ई *Vollmondsnacht, — tag.* — 5) n. *Vollmondstag.*

पौर्णमासक m. *Vollmondsopfer* Agni-P. 32,5.

पौर्णमासायन n. *eine Art des Vollmondsopfers.*

पौर्णमासिक Adj. (f. ई) *zum Vollmondsopfer dienend.*

पौर्णमास्य n. *Vollmondsopfer.*

पौर्णमास्यधिकरण (wohl °मास्याधि°) n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पौर्णमी f. *Vollmondstag.*

पौर्णवत्स m. Pl. *eine best. Schule des Jagurveda* AV. Paric. 49.

पौर्णसौगन्धि m. Patron. von पूर्णसौगन्ध.

पौर्त Adj. in Verbindung mit कर्मन् n. = पूर्त n. *ein verdienstliches Werk, wie Speisung von Brahmanen, Brunnengraben* u. s. w.

*पौर्ति m. Patron. von पूर्त.

पौर्तिक Adj. *zu einem verdienstlichen Werke, wie Speisung von Brahmanen* u. s. w., *in Beziehung stehend, dazu gehörend* Hemâdri 1,7,17.

*पौर्य m. Patron. von पुर.

पौर्वक Adj. 1) *von den Vorgängern stammend, ererbt.* — 2) *früher, ehemalig* Vâgrakîṁ. 35,7. 42,6.

पौर्वकाल्य n. *Priorität.*

पौर्वजन्मिक Adj. *in einem frühern Leben vollbracht* Vâgrakîṁ. 34,17.

पौर्वदेहिक (Kâraka 4,3) und °दैहिक Adj. *zu einem frühern Leben in Beziehung stehend, aus einem fr. L. herstammend, in einem fr. L. vollbracht.*

*पौर्वनगरेय Adj. von पूर्वनगरी.

*पौर्वपश्चालक Adj. von पूर्वपश्चाल (d. i. पूर्वः पञ्चालानाम्).

*पौर्वपदिक Adj. etwa *das erste Glied eines Compositums betreffend.* Vgl. पौत्तरपदिक.

पौर्वभक्तिक Adj. (f. ई) *vor dem Essen zu sich genommen* Kâraka 6,9.

*पौर्वमद्रिक Adj. von पूर्वमद्र.

*पौर्ववर्षिक Adj. = पूर्वासु वर्षासु भवः.

*पौर्वशाल Adj. = पूर्वस्यां शालायां भवः.

पौर्वातिथ 1) m. Patron. von पूर्वातिथि. — 2) n. Name eines Sâman.

पौर्वापर्य n. *das Verhältniss von anterior zu posterior, ein V. wie zwischen einem ersten und zweiten Theil, Aufeinanderfolge* Gaim. 6,5,54. Çaṁk. zu Bâdar. 2,4,19. Njâjam. S. 93, Z. 4.

*पौर्वार्धक und *पौर्वार्धिक Adj. *auf der östlichen Seite von* (Gen.) — *wohnend* oder *befindlich.*

पौर्वाह्णिक Adj. (f. ई) *zum Vormittag in Beziehung stehend.* Subst. so v. a. °क्रिया.

पौर्वाह्लिक fehlerhaft für पौर्वाह्णिक.

पौर्विक 1) Adj. (f. ई) *früher, ehemalig, alt, antiquus* Lalit. 215,15. — 2) f. ई *ein weiblicher Vorfahr.*

पौल m. Patron. Auch Pl.

पौलव m. N. pr. eines Volkes.

*पौलस्ती f. Patron. der Çûrpaṇakhâ.

पौलस्त्य 1) Adj. *zu* Pulasti oder Pulastja *in Beziehung stehend, von ihm stammend.* — 2) m. *a)* Patron. von Pulasti oder Pulastja. Bez.: *α)* Kubera's. — *β)* *Vibhîshaṇa's. — *γ)* Pl. der Brüder Durjodhana's. — *δ)* Pl. eines Râkshasa-Geschlechts. — *b) der Mond.* — *c)* N. pr. eines Astronomen. — Kathâs. 122,67 fehlerhaft für पौरस्त्य.

पौलकुस्ति m. Patron.

*पौलाक Adj. von पूलाक.

*पौलास Adj. von पूलास.

पौलि m. 1) *halb geröstetes Korn.* — 2) *eine Art Gebäck.* — 3) Patron. Auch Pl.

*पौलिका f. *eine Art Gebäck.*

*पौलिन्य Adj. von पुलिन.

पौलिश 1) Adj. von Puliça *herrührend,* — *verfasst.* — 2) m. fehlerhaft für पुलिश.

पौलिस Adj. fehlerhaft für पौलिश 1).

पौलुषि m. Patron. von पुलुष.

पौलोम 1) Adj. *zu* Pulomâ *in Beziehung stehend, von ihr handelnd, zu* Puloman, Pulomâ oder Paulomi *in B. st., von* Puloma oder Puloman *stammend.* — 2) m. *a)* Pl. *eine best. Klasse von Ungöttern.* — *b)* N. pr. eines Ṛshi Hariv. 9570. — 3) f. ई Patron. der Gattin *a)* Indra's. — *b)* Bhṛgu's. — 4) wohl n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पौलोमीवल्लभ m. Bein. Indra's Bâlar. 91,6.

पौल्कस m. angeblich *der Sohn eines* Nishâda (Çûdra) *und einer* Kshatrijâ Âpast.

पौष 1) Adj. (f. ई) *zu der Zeit, da der Mond im Mondhause* Pushja *steht, in Beziehung stehend, in diese Zeit fallend.* — 2) m. *a) ein best. Monat, dessen Vollmond im Mondhaus* Pushja *steht.* — *b) das dritte Jahr im 12jährigen Jupiter-Cyclus.* — 3) f. ई *die Vollmondsnacht* oder *der Vollmondstag im Monat* Pausha. — 4) n. *a) *Festtag* oder *ein best. F.* — *b) *Kampf.* — *c)* Name verschiedener Sâman.

पौषध m. *Fasttag* Kalpas. 113. Hem. Par. 6,86. Auch °दिन n. 201. Vgl. पोषध.

पौषमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

पौष्कजिति m. Patron. Auch Pl.

पौष्कर 1) Adj. (f. ई) *a) zur blauen Lotusblüthe in Beziehung stehend, daraus gebildet,* — *bestehend,* — *hervorgegangen, darüber handelnd* u. s. w. प्रादुर्भाव m. *die Erscheinung* Vishṇu's *in der Gestalt einer Lotusblüthe.* Auch Subst. mit Ergänzung von प्रादुर्भाव. — *b) zum Costus speciosus* oder *arabicus gehörig, davon kommend* u. s. w. — 2) n. *a) die Frucht von Costus speciosus* oder *arabicus.* — *b) *die Wurzel dieser Pflanze*(?). — *c)* Titel eines Werkes.

पौष्करक Adj. = पौष्कर 1) *a*).

पौष्करसादि m. Patron. N. pr. eines Grammatikers.

*पौष्करिणी f. *Lotusteich.*

*पौष्करेयक Adj. von पुष्कर.

पौष्कल 1) m. *eine best. Körnerfrucht.* — 2) n. Name verschiedener Sâman.

पौष्कलावत 1) m. N. pr. eines Arztes. — 2) Adj. *von* 1) *herrührend, — verfasst.*

*पौष्कलेयक Adj. von पुष्कल.

पौष्कल्य n. *vollkommenes Ausgebildetsein, volle Kraft.*

*पौष्कि m. Patron. v. l. in gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

पौष्टावत (Conj.) m. Patron. Auch Pl.

पौष्टिक 1) Adj. (f. ई) *das Gedeihen —, das Wachsthum u. s. w. betreffend, dazu dienend, dieses befördernd, zum Gelingen von —* (Gen.) *dienend.* — 2) *n. *ein bei der Ceremonie des Haarschneidens getragenes Kleidungsstück.*

पौष्टी f. N. pr. der Gattin Pûru's.

पौष्टिमेर (!) m. Patron.

पौष्ण 1) Adj. (f. ई) *a) dem* Pûshan *geweiht, — gehörig, auf* P. *bezüglich.* — *b) zur Sonne in Beziehung stehend.* — 2) n. *das Mondhaus* Revatî.

पौष्णावत m. Patron. wohl fehlerhaft für पौष्टावत.

पौष्ण्य n. fehlerhaft für पौष्ण 2).

पौष्प 1) Adj. (f. ई) *a) von Blumen kommend, aus Bl. gemacht.* — *b)* MBh. 1,198,5, v. l. nach Nîlak. = पुष्पाय स्थितं बकुसंततिप्रदम्. Richtig पौष्य. Auch MBh. 1,312 fehlerhaft für 2. पौष्य. — 2) *f. ई N. pr. einer Stadt, = पुष्पपुरी.

पौष्पक 1) Adj. = पौष्प 1) *a)* Hemâdri 1,215,18. — 2) *n. *ein aus Messingasche bereitetes Collyrium* Râǵan. 13,92.

पौष्पकेतव Adj. *dem Liebesgott gehörig* Bâlar. 247,13.

पौष्पञ्जि m. Patron. = पौष्पिञ्जि.

*पौष्पायणा m. Patron. von पौष्पि.

*पौष्पि m. Patron. von पुष्प.

पौष्पिञ्जि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

पौष्पिञ्जिन् m. dass. oder Adj. *zu* Paushpiñǵi *in Beziehung stehend.*

पौष्पिणिड m. Patron. Auch Pl.

पौष्पिणड्य m. desgl.

पौष्पिम्य m. Patron. Wohl fehlerhaft.

*पौष्पीय Adj. von पौष्पि.

1. पौष्य 1) Adj. *zum Mondhause* Pushja *in Beziehung stehend* MBh. 1,198,5. Anders Nîlak. — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten.

2. पौष्य Adj. *zum Fürsten* Paushja *in Beziehung stehend, über ihn handelnd* MBh. 1,2,42.

पौष्यञ्जि m. N. pr. eines Lehrers VP. 3,6,3. 5. Vgl. पौष्पञ्जि.

पौष्यिञ्जि m. v. l. für पौष्पिञ्जि.

पौस्कर fehlerhaft für पौष्कर.

*प्रा f. Çiva's *Haarflechten.*

प्यस in प्रप्यस.

प्या, प्यायते *schwellen, strotzen, voll sein, überfliessen.* Simplex nur Bhaṭṭ. Partic. *प्यान *dick* (Schweiss). — Mit आ 1) *anschwellen, gähren, steigen* (von Flüssigkeiten); *sich füllen, voll —, kräftig —, reich werden an* (Instr.). Partic. आप्यान nur bei den Grammatikern und Bhaṭṭ. — 2) *voll machen, kräftigen.* — Caus. आप्याययति und °ते *Etwas anschwellen, voll machen, ergänzen, auffüllen, begiessen* (namentlich den Soma mit Wasser); *nähren, kräftigen, beleben, gedeihen machen, erfrischen, erquicken, ermuntern.* आप्यायित von einer Krankheit so v. a. *die man Ueberhand hat nehmen lassen.* — Mit प्रत्या Caus. *wieder voll machen, — füllen* Mân. Çr. 1,3,2. — Mit समा *schwellen, wachsen, zunehmen.* — Caus. *nähren, kräftigen, beleben.* — Mit प्र *anschwellen, strotzen.* Partic. प्रप्यात und *प्रप्यान. — Caus. *anschwellen machen.* — Vgl. 2. पी.

*प्याऽ Interj. des Rufens.

प्यायन 1) Adj. *Gedeihen bringend.* — 2) *n. Nom. act. von प्या.

प्युक्ष्णा *Ueberzug des Bogenstabs aus Sehnen, Schlangenhaut u. s. w.* Nur in der Verbindung प्युक्ष्णावेष्टित (धनुस्).

*प्युष्, प्युष्यति (दाहे), प्योषयति (उत्सर्गे).

*प्युस्, प्युस्यति (विभागे).

1. प्र Adv. *vor, hervor, vorwärts, voran, fort* in Verbindung mit Zeitwörtern. Auch wiederholt. Hier und da so gebraucht, dass ein Zeitwort der Bewegung aus dem Vorhergehenden zu entnehmen oder sonst hinzuzudenken ist. Selbständig tritt das Wort auch bisweilen in Wortspielen und dergl. auf. Am Anfange eines Comp. vor einem Subst. *fort, weg, weiter weg* (in der Verwandtschaft), vor einem Adj. steigernd *vorzüglich, sehr.*

2. °प्र 1) Adj. *a) füllend, erfüllend, sättigend, nährend* u. s. w. — *b) ähnlich.* — 2) n. *Erfüllung.*

प्रउग 1) n. *a) Vordertheil der Gabeldeichsel am Wagen.* — *b) Dreieck* Çulbas. 1,56. Mân. Grhs. 1, 6. — 2) m. n. Bez. *des zweiten* Çastra *der Frühspende* Mân. Çr. 2,4,22. Vollständig प्रउगशस्त्र n. Vaitân. — Hier und da fälschlich प्रोग geschrieben.

प्रउगचित् Adj. *in Form eines Dreiecks geschichtet.*

प्रउगचिति f. *eine Schichtung in Form eines Dreiecks* Maitr. S. 3,4,7.

प्रउगशस्त्र n. s. प्रउग 2).

प्रउगस्तोत्र n. *ein best.* Stotra Vaitân.

प्रउग्य Adj. *am* प्रउग 1) *a) befindlich.*

प्रकङ्कत m. *ein best. schädlicher Wurm* oder dergl.

*प्रकच Adj. vielleicht *abstehende Haare habend.*

प्रकट्, Partic. प्रकटत् *offen zu Tage tretend* Hariv. 15789; vgl. jedoch 3,117,21.

प्रकट 1) Adj. (f. आ) *offen zu Tage liegend, offenbar, offen, sichtbar.* प्रकटम् und प्रकट° Adv. *offenbar, deutlich, sichtbar.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्रकटन n. *das Offenbaren, Sichtbarmachen, vor Augen Führen.*

प्रकटय्, °यति *offenbaren, vor Augen führen, an den Tag legen, enthüllen, zeigen.*

प्रकटाय्, °यति *offenbaren, verkünden.*

प्रकटी Adv. 1) mit कर् = प्रकटय् Prasannar. 120,9. — 2) mit भू *offenbar werden, sich zeigen.*

प्रकटीकरण n. *das Offenbaren, Verkünden.*

*प्रकण्व m. N. pr. einer Oertlichkeit.

प्रकथन n. *das Verkünden, Mittheilen.* *°म् enklitisch nach einem Verb. fin.

*प्रकमन n. Nom. act. von 4. कम् mit प्र.

*प्रकमनीय Partic. fut. pass. von 4. कम् mit प्र.

प्रकम्प 1) Adj. *zitternd* R. 2,45,13. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *das Erzittern, Erbeben, Beben, zitternde Bewegung.*

प्रकम्पन 1) m. *a) Wind* Çiç. 1,61. — *b) *eine best. Hölle.* — *c)* N. pr. eines Asura. — 2) n. *das Schütteln, Hinundherbewegen.*

*प्रकम्पनीय Adj. *zum Zittern zu bringen.*

प्रकम्पित 1) Adj. s. u. कम्प् mit प्र. — 2) n. *das Erzittern.*

प्रकम्पिन् Adj. *zitternd, sich hinundher bewegend.*

प्रकम्प्य Adj. *zum Zittern —, zum Beben zu bringen.*

प्रकर 1) m. *a) ein ausgestreuter Haufe, Menge* überh. — *b) *aid, assistance, friendship.* — *c) *usage, custom, continuance of similar practice.* — *d) *respect.* — *e) *seduction, abduction.* — 2) f. ई *a) ein best. Gesang.* — *b) ein zum Verständ-

niss des Folgenden eingeschaltetes kurzes Zwischenspiel in einem Schauspiel. — *c*) **Kreuzweg.* — 3) *n. *Aloeholz.*

प्रकरण 1) n. *a*) *Hervorbringung, Schöpfung* Hariv. 2,19,23. — *b*) *Behandlung, Besprechung, Auseinandersetzung, Charakterisirung* (Nyâyas. 1,2,48. 5,1,17); *Gelegenheit einer solchen Besprechung; ein eine solche Besprechung bildender Abschnitt, Hauptstück, Kapitel, eine Abhandlung über einen speciellen Gegenstand, eine Monographie über einen best. Gegenstand.* अस्मिन्नेव प्रकरणे so v. a. *in Bezug eben darauf, im Anschluss hieran, bei dieser Gelegenheit.* न च प्रकरणं वेत्सि so v. a. *auch weisst du nicht, wovon die Rede ist.* — *c*) *eine Art Schauspiel, in welchem die Fabel vom Dichter erfunden ist.* — *d*) **treating with respect.* — *e*) **doing much or well.* — *f*) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — 2) f. ई *eine Art Schauspiel.*

प्रकरणतस् Adv. *bei passender Gelegenheit* Suçr. 1,65,16.

प्रकरणत्व n. Nom. abstr. von प्रकरण 1) *b*) 233, 24.

प्रकरणपञ्चिका f. und **प्रकरणपाद** m. Titel zweier Werke.

प्रकरणसम m. *ein best. Sophisma, wobei der Opponent und Defendent zur Charakterisirung eines Gegenstandes eine Eigenschaft hervorheben, welche pro und contra gleiche Beweiskraft hat,* Nyâyas. 1,2,48. 5,1,16. Kâraka 3,8.

प्रकरणशस् Adv. *nach Gattungen,* — *Arten, Klassenweise.*

प्रकरणिका f. = प्रकरण 2).

प्रकरिका f. = प्रकर् 2) *b*).

प्रकरितर् Nom. ag. *Bestreuer,* vielleicht so v. a. *Würzer.*

प्रकर्तर् Nom. ag. *Bewirker, Veranlasser.*

प्रकर्तव्य Adj. 1) *zu bereiten.* — 2) *an den Tag zu legen, zu sagen.* — 3) *anzustellen bei* (Loc.).

प्रकर्ष m. 1) *Vorzüglichkeit, das Vorwiegen, Hervorragen, ein aussergewöhnlicher Zustand, ein hoher Grad, Uebermaass* Vikramâṅkaḱ. 9,40. काल° so v. a. *eine lange —, längere Zeit* (Kâraka 6,18), अध्व° *eine grosse Entfernung,* फल° Adj. *vorwiegend aus Früchten bestehend.* °र्षात्, °र्षेण und प्रकर्ष° so v. a. *in hohem Grade, stark, ordentlich.* — 2) *Dauer* Kâraka 1,13.

***प्रकर्षक** m. *der Liebesgott.*

प्रकर्षण 1) m. *Beunruhiger, Peiniger.* — 2) n. *a*) *das Fortziehen.* — *b*) *das Vorschieben.* — *c*) *Ausdehnung, lange Dauer.* — *d*) **das Erzielen eines Gewinnes durch den Gebrauch eines Pfandes, der die Zinsen des Darlehens übersteigt.* — *e*) etwa *Zügel* oder *Peitsche.*

प्रकर्षणीय Adj. *fortzuziehen, längs dem Erdboden fortzubewegen.*

प्रकर्षवत् Adj. *vorzüglich.* Am Ende eines Comp. *ausgezeichnet durch.*

***प्रकर्षित** n. *ein aus einem Pfande erzielter Gewinn, der die Zinsen des Darlehens übersteigt.*

प्रकर्षिन् Adj. *anführend* (ein Heer) Hariv. 6404. Vgl. अश्वापीड° (Nachtr. 1).

प्रकलविद् nach Nir. m. *Kaufmann,* nach Sây. Adj. *Nichts von einer Sache verstehend.*

***प्रकला** f. *Theil eines Theils, der allerkleinste Theil.*

प्रकल्पक Adj. (f. °ल्पिका) *am Platze seiend.*

प्रकल्पन 1) n. *das Versetzen in, Erheben zu* (im Comp. vorangehend). — 2) f. आ *Festsetzung, Bestimmung.* — 3) n. oder f. *das Versehen —, Vermischen mit* (सह) Kâraka 7,1.

प्रकल्पयितर् Nom. ag. *Zurüster, Anordner.*

प्रकल्पिता f. *eine Art Räthsel.*

प्रकल्प्य Adj. *anzuweisen, festzusetzen, zu bestimmen.*

प्रकल्याण Adj. *überaus trefflich.*

प्रकर्श m. 1) *Peitschenriemen.* — 2) * *Verletzung, Tödtung.*

प्रकाङ्क्षा f. *Appetit.*

प्रकाण्ड 1) m. n. *a*) *der Stamm eines Baumes von der Wurzel bis zu den Aesten.* — *b*) *ein kleinerer Abschnitt in einem Werke* (स्कन्ध, काण्ड, प्रकाण्ड). — *c*) am Ende eines Comp. *etwas Ausgezeichnetes in seiner Art* Bâlar. 272,13. — 2) * m. *Oberarm.*

प्रकाण्डक m. am Ende eines Comp. = प्रकाण्ड 1) *c*).

***प्रकाण्डर** m. *Baum.*

प्रकाम 1) m. *Lust, Wollust.* Pl. *erfreuliche Dinge.* — 2) प्रकामम्, प्रकामतस् und प्रकाम° Adv. *nach Lust,* — *Wunsch, zur Genüge, gar wohl* (Spr. 6668, gehört nicht zu मन्थे).

प्रकामित्य n. *Geschwätzigkeit.*

प्रकार m. *Art, Weise.* केन प्रकारेण *auf welche Weise? wie so? comment?* Kâraṇḍ. 14,11. प्रकारैस् *auf diese oder jene Weise.* रामायणस्य भारतस्य वा *eine Art* Râmâjaṇa *oder* Mahâbhârata Râǵat. 7,1740. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *artig.* Nom. abstr. °ता f.

प्रकारक am Ende eines adj. Comp. — *artig.* Soll auch Adj. von 1. कर् mit प्र sein.

प्रकारवत् Adj. *zu einer Art gehörig.*

प्रकार्य Adj. *an den Tag zu legen.*

प्रकालन 1) Adj. *treibend, hetzend.* — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

प्रकाश 1) Adj. (f. आ) *a*) *hell, leuchtend, glänzend.* — *b*) *zu Tage tretend, offen, öffentlich, offenbar, sichtbar, zu Tage tretend* —, *hervorzurufen durch* (im Comp. vorangehend). नामधेयं प्रकाशं कृत्वा so v. a. *den Namen laut aussprechend.* — *c*) *allgemein bekannt, berühmt,* — *durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend), — *in* (im Comp. vorangehend). — *d*) am Ende eines Comp. *den Schein von Etwas habend, ausssehend wie, ähnlich.* — 2) प्रकाशम् und प्रकाश° Adv. *a*) *öffentlich, offen, vor aller Augen* Gaut. प्रकाशं नाभ्युदैक्षत *er sah nicht offen auf.* — *b*) *laut, so dass es Alle hören.* — 3) m. *a*) *Helle, Licht.* Häufig am Ende von Titeln *erklärender* Werke; abgekürzt so v. a. तत्त्वचिन्तामणि°. — *b*) *das zum Vorschein Kommen, Offenbarwerden, Manifestation.* — *c*) *Berühmtheit.* — *d*) *Helle,* so v. a. *das Freie, ein freier, offener Platz.* — *e*) प्रकाशे *in Gegenwart Aller, so dass es Alle hören, öffentlich.* — *f*) nach Manoh. *Glanz des Oberkörpers der Thiere.* — *g*) fehlerhaft für प्राकाश. — *h*) *Kapitel, Abschnitt.* — *i*) **Gelächter.* — *k*) N. pr. α) eines Brahmanen, Sohnes des Tamas. — β) eines Sohnes des Manu Raivata. — γ) Pl. der Boten Vishṇu's. — 4) *n. *Glockengut.*

प्रकाशक 1) Adj. (f. °शिका) *a*) *hell, leuchtend, glänzend.* — *b*) *allgemein bekannt, berühmt.* — *c*) *erhellend, erleuchtend.* — *d*) *offenbar machend, verrathend.* — *e*) *beleuchtend, deutlich machend, zur Anschauung bringend, erklärend.* Nom. abstr. त्व n. — *f*) *bezeichnend, ausdrückend.* — 2) m. *die Sonne.* — 3) f. °शिका Titel verschiedener *Commentare* Opp. Cat. 1. Comm. zu Ârjabh. 1,3. — 4) *n. *Glockengut* Gal.

***प्रकाशकप्रज्ञातर्** m. *Hahn.*

प्रकाशकर्तर् Nom. ag. *Lichtmacher,* Beiw. der Sonne.

प्रकाशकर्मन् Adj. *dessen Geschäft es ist, Helle zu schaffen* (von der Sonne).

प्रकाशकाम Adj. *berühmt zu werden wünschend.*

प्रकाशता f. 1) *das Hellsein, Leuchten, Glanz.* — 2) *Oeffentlichkeit.* °तां गम् *an die Oeffentlichkeit gelangen, bekannt werden* Mudrâr. 5,10 (16, 1). — 3) *Berühmtheit.*

प्रकाशत्व n. 1) **das Hellsein, Leuchten, Helle.* — 2) *das zu Tage Treten, Erscheinen, Berühmtheit.*

प्रकाशदेवी f. N. pr. einer *Fürstin*.

प्रकाशन 1) Adj. *erhellend, erleuchtend.* — 2) *f. आ *das Lehren.* — 3) n. *a) das Erhellen, Beleuchten.* — *b) das an's Licht Bringen, zum Vorschein kommen Lassen, Manifestiren.*

***प्रकाशनवत्** Adj. *erhellend, erleuchtend.*

प्रकाशनारी f. *ein öffentliches Mädchen, Hure.*

प्रकाशनीय Adj. *zu erleuchten* Comm. zu Njâjas. 3,1,47.

प्रकाशयितव्य Adj. 1) *deutlich zu machen, hervortreten zu lassen* Comm. zu Njâjas. 2,1,15. — 2) *zu offenbaren* Kâd. 2,100,15.

प्रकाशवत् 1) Adj. *hell, leuchtend, glänzend.* Nom. abstr. °वत्त्व n. — 2) m. Bez. *eines Fusses Brahman's.*

प्रकाशवर्ष m. N. pr. eines Dichters.

प्रकाशसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रकाशात्मक Adj. = प्रकाशात्मन् 1). Nom. abstr. °त्व n.

प्रकाशात्मन् 1) Adj. *dessen Wesen Licht ist, leuchtend.* — 2) m. *a) *die Sonne.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer.

प्रकाशात्मपति und °त्मस्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

प्रकाशानन्द m. desgl.

प्रकाशितविरुद्धता f. und °रुद्धत्व n. *eine best. Ungeschicklichkeit im Ausdruck, bei der Etwas zu Tage kommt, das im Widerspruch steht mit dem, was man sagen wollte.*

प्रकाशिता f. und °शित्व n. *das Hellsein, Helle, Licht.*

प्रकाशिन् Adj. 1) *hell, leuchtend.* — 2) *an's Licht bringend, offenbar machend.*

प्रकाशी Adv. mit कर् 1) *beleuchten, hell machen.* — 2) *veröffentlichen, allgemein bekannt machen.*

प्रकाशीकरण n. *das Erleuchten, Erhellen.*

प्रकाशीभाव m. *das Hellwerden, Morgendämmerung.*

प्रकाशेतर Adj. *unsichtbar.*

1. **प्रकाश्य** Adj. *an's Licht zu bringen, offenbar zu machen, zu manifestiren.*

2. **प्रकाश्य** n. fehlerhaft für प्राकाश्य.

प्रकाश्यता f. *das Offenbarsein.*

प्रकिरण n. *das Ausstreuen, Hinwerfen.*

प्रकीर्ण 1) Adj. s. u. 3. कर् mit प्र. — 2) *m. *a) Gallandina Bonduc* Râǵan. 9,69. — *b) Pferd* (?) Gal. — 3) n. *Allerlei, Vermischtes, Miscellanea.*

प्रकीर्णक 1) Adj. *a) zerstreut liegend, vereinzelt vorkommend.* — *b) vermischt, Allerlei enthaltend* Utpala zu Varâh. Bṛu. 22 (20),1. — 2) m. (* n.) *a) Fliegenwedel* MBh. 7,64,13. 8,19,43. 94,20. — *b) Haarbüschel* als *Schmuck der Pferde.* — *c) * Pferd.* — 4) n. *a) Allerlei, Vermischtes, Miscellanea.* — *b)* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — *c) eine gerichtliche Entscheidung eines in den Gesetzbüchern nicht vorgesehenen Falles.* — *d) * Ausdehnung.*

प्रकीर्णकेश 1) Adj. (f. ई) *mit zerstreutem, aufgelöstem Haar* MBh. 3,173,62. Suçr. 1,106,3. Bhâg. P. 5,5,28. 7,2,30. — 2) *f. ई Beiw. der Durgâ.

प्रकीर्णसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रकीर्णाध्याय m. *ein Verschiedenes enthaltendes Kapitel*, Titel des 22sten (20sten) Adhj. in Varâh. Bṛh.

प्रकीर्तन 1) n. *das Verkünden, lautes Aussprechen, — Preisen.* — 2) f. आ *Erwähnung, Nennung.*

प्रकीर्ति f. *rühmliche Erwähnung.*

प्रकीर्य 1) *Adj. *auszustreuen.* — 2) (* m.) f. (आ) *eine best. Pflanze* Karaka 1,1. 3,8. Nach den Lexicographen *Gallandina Bonduc* und *eine Karaṅǵa-Art* Râǵan. 9,62. 63. 73.

प्रकुञ्च m. *ein best. Hohlmaass,* = पल Karaka 6,2.

प्रकुञ्चता f. von unbekannter Bedeutung.

***प्रकुल** n. *ein schöner Körper.*

प्रकूजन n. *das Aufstöhnen* Karaka 6,3.

***प्रकूटा** f. in पच°.

प्रकृत 1) Adj. Partic. von 1. कर् mit प्र. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

प्रकृतता f. *das Begonnensein, in Ausführung Stehen.*

प्रकृतत्व n. *das in Rede Stehen.*

प्रकृति f. 1) *Voraussetzung; die ursprüngliche, natürliche Form, — Gestalt, ein solcher Zustand, Natur, Wesen, Temperament; Grundform, das Ursprüngliche, Primitive.* प्रकृत्या *a) von Natur, von Haus aus, an und für sich.* Auch प्रकृति°. — *b) in dem ursprünglichen Zustande, unverändert.* — 2) *Grundform*, so v. a. *Muster, Norm, Schema, Paradigma* (insbes. im Ritual). — 3) in der Philosophie *a) die Natur* (Gegens. *Geist*). Wird mit der Durgâ identificirt. Pl. *die materiellen Grundformen.* Âpast. 2,24,14 nach dem Comm. so v. a. *Leiber.* — *b) die acht Ursprünglichen* (अव्यक्त, महत्, अहंकार *und die fünf Elemente*), *aus denen alles Andere hervorgeht.* — 4) in der Politik *die constitutiven Elemente des Staates. a) Fürst, Minister, Festung, Reich* (*Unterthanen*), *Schatz, Heer und Bundesgenosse.* — *b) die vier bei einem Kriege zunächst in Betracht kommenden und acht ferner stehende Fürsten mit ihren fünf* Prakṛti (*Minister, Reich, Festung, Schatz und Heer*). — *c) die constitutiven Elemente des eigenen Staates mit Ausschluss des Fürsten.* — *d) Minister.* — *e) die Unterthanen, Bürger.* — *f) * Künstler, Handwerker.* — 5) in der Grammatik *Thema, Stamm, Wurzel.* — 6) Name *zweier Klassen von Metren.* — 7) *Coefficient, Multiplicator.* — 8) तृतीया प्रकृतिः *die dritte Grundform beim Menschen*, so v. a. *Eunuch.* — 9) *Sache, Geschichte* Lalit. 163,20. 179,20. 244,16. — 10) Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter* Manu Raibhja. — 11) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — 12) N. pr. eines Frauenzimmers. — Die Lexicographen kennen noch folgende Bedeutungen: योनि (*die weibliche Scham*), लिङ्ग (*das männliche Glied*), शक्ति, योषित्, परमात्मन्, *die fünf Elemente*, कारण, गुह्य, जन्तु und मातृ.

प्रकृतिक am Ende eines adj. Comp. = प्रकृति Çâṅk. zu Bâdar. 2,1,4. Nom. abstr. °ता f. ebend.

प्रकृतिखण्ड n. Titel des 2ten *Buches* im Brahmavaivarta-Purâṇa.

प्रकृतिज्ञ Adj. *angeboren.*

प्रकृतित्व n. Nom. abstr. 1) am Ende eines adj. Comp. zu प्रकृति 1) Kap. 5,84. — 2) zu प्रकृति 2) Çulbas. 2,83.

प्रकृतिपाठ m. = धातुपाठ *Wurzelverzeichniss.*

प्रकृतिपुरुष m. 1) Du. *Natur und Geist.* — 2) *Minister.* — 3) *ein Mann wie er sein soll* Ind. St. 15,365.

प्रकृतिभव Adj. *natürlich, naturgemäss, gewöhnlich* Varâh. Bṛh. S. 30,22.

प्रकृतिभाव m. *der ursprüngliche, unveränderte Zustand* Âçv. Çr. 12,15,12.

प्रकृतिभोजन n. *gewöhnliche Kost* Karaka 1,15.

प्रकृतिमञ्जरी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रकृतिमण्डल n. *die Gesammtheit der Unterthanen, das ganze Reich.*

प्रकृतिमत् Adj. *die ursprüngliche, natürliche Form* oder *Gestalt habend, natürlich, gewöhnlich; in einer natürlichen, gewöhnlichen Stimmung seiend.*

प्रकृतिमय Adj. *sich im natürlichen Zustande befindend.*

प्रकृतिवत् Adv. *wie in der ursprünglichen Form.*

प्रकृतिष्ठ Adj. = प्रकृतिस्थ Karaka 1,18 (ed. Calc. 116,14).

प्रकृतिसंपन्न Adj. *mit einer edlen Natur ausgestattet.*

प्रकृतिस्थ Adj. *in natürlichem Zustande sich befindend*, so v. a. 1) *von natürlicher Beschaffenheit, den gewöhnlichen Gang nehmend, keine fremdartigen Erscheinungen zeigend.* — 2) *gesund.* — 3) *in der natürlichen, normalen Stimmung sich befindend.* — 4) *in normalem*, d. i. *guten Verhältnissen sich befindend.* — 5) *natürlich*, so v. a. *nicht erkünstelt.*

प्रकृतिस्थित Adj. = **प्रकृतिस्थ** 1) 3).

प्रकृतोज्ञन (metrisch) m. Sg. *die Unterthanen.*

प्रकृतीश m. *eine obrigkeitliche Person.*

प्रकृत्यृच् f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1, 4598. 4663.

प्रकृत्त m. *Zerschneider, Zerreisser.* v. l. **विकृत्त**.

प्रकृष्टकेशाघ्य m. spielende Bez. *der Koralle.*

प्रकृष्टत्व n. *Vorzüglichkeit.*

प्रकृष्य Adj. 1) *fortzuziehen, längs dem Erdboden fortzubewegen.* — 2) etwa *übertrieben.* °**कुत्सित** Adj. *in übertriebener Weise getadelt.* **प्रकृष्य** könnte hier auch Absol. sein.

प्रकृप्तत्व n. *das Vorsichgegangensein* Kâtj. Çr. 25,7,10.

प्रकृप्ति f. 1) *das Dasein, Vorhandensein* Kâtj. Çr. 1,8,22. — 2) *das am Platze Sein, seine Richtigkeit Haben.*

प्रकेत m. 1) *Erscheinung.* — 2) *Wahrnehmung, Einsicht, Erkenntniss.* — 3) *Kenner.*

***प्रकेतन** n. zur Erklärung von **प्रकेत**.

प्रकोथ m. *Fäulniss.*

प्रकोथोदक n. *fauliges Wasser.*

प्रकोप m. 1) *Aufwallung, Aufregung, das Wüthen, Herrschen* (von Krankheiten, Ungeziefer, Waffen); *Aufruhr, politische Unruhen.* — 2) *Aufwallung, Zorn.* °**पं कर्** *Jmd* (Gen.) *zürnen.*

प्रकोपण und **प्रकोपन** 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *reizend, aufregend.* — 2) n. *a) was aufregt, irritans, Reizung.* — *b) das Aufwiegeln, Aufruhr.* — *c) das Erzürnen, in Zorn Versetzen.*

***प्रकोपणीय** und *°**नीय** Partic. fut. pass. vom Caus. von **कुप्** mit **प्र**.

प्रकोपन und ***प्रकोपनीय** s. u. **प्रकोपण** und **प्रकोपणीय**.

प्रकोपितर् Nom. ag. *in Aufregung* —, *in Unruhe versetzend.*

प्रकोपिन् Adj. 1) *aufgeregt* Kâraka 6,24. — 2) am Ende eines Comp. *aufregend, reizend* Kâraka 1,27.

प्रकोष्ठ m. 1) *Vorderarm.* — 2) *der Raum in der Nähe des Thores eines fürstlichen Palastes.* Auch *n. (*Hof eines Palastes* im Prâkrit Mṛicch. 68,23. 69,5 u. s. w.).

प्रकोष्ठक m. = **प्रकोष्ठ** 2).

प्रकोष्ठा (!) f. N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,298.

प्रक्षोचा v. l.

***प्रक्खर्** n. = **प्रखर, प्रतर**.

***प्रक्तर्** Nom. ag. von **क्रम्** mit **प्र** in der Bedeutung des Med.

प्रक्रम m. (adj. Comp. f. आ) 1) **das Schreiten, Vorschreiten.* — 2) *Schritt*, auch als *best. Längenmaass* Çulbas. 1,15. Gobh. 3,7,6. °**तृतीय** n. *ein Drittel eines Quadratschrittes.* — 3) *Anfang, Beginn.* — 4) **Gelegenheit.* — 5) *Verhältniss, Maass.* — 6) *richtige Aufeinanderfolge der Wörter, grammatische Construction.* — 7) Pl. Bez. *best. Spenden, welche den Bewegungen des Opferrosses entsprechen.* — 8) = **क्रम** 11).

प्रक्रमण n. 1) *das Vorschreiten, Schreiten nach* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Ausgehen.*

प्रक्रमभङ्ग m. *das aus der Construction Fallen.* °**वत्** Adj. *an diesem Fehler leidend.*

***प्रक्रमितर्** m. Nom. ag. von **क्रम्** mit **प्र**.

***प्रक्रमितव्य** Partic. fut. pass. von **क्रम्** mit **प्र**.

***प्रक्रय** m. = **क्रयिक**.

प्रक्रान्त 1) Adj. s. u. **क्रम्** mit **प्र**. — 2) n. *Aufbruch, Abreise* Jîân. 2,198.

प्रक्रान्तत्व n. *das Gemeintsein, das Verstandenwerden unter Etwas* Hemâdri 1,781,3.

प्रक्रिया f. 1) *Hervorbringung.* — 2) *Verfahren, Art, Weise.* — 3) *Ceremonie.* — 4) *Formalität* Râgat. 8,1236. — 5) *Vorrecht, Prärogative, ein Vorzug, den man vor Andern voraus hat, Vorrang* (Râgat. 7,1477), *hohe Stellung.* — 6) *die Insignien eines hohen Ranges* Râgat. 7,935. — 7) *Charakteristik, Charakterisirung* Nâjâs. 5,1,16. — 8) *Hauptstück, Kapitel.* — 9) *Recept* Bhâvapr. 3,82.

प्रक्रियाकौमुदी f., **प्रक्रियाप्रसाद** m., **प्रक्रियामञ्जरी** f. (Opp. Cat. 1), **प्रक्रियारत्न** n., **प्रक्रियासर्वस्व** n. (Opp. Cat. 1) und **प्रक्रियासार** (ebend.) Titel von Grammatiken.

प्रक्रीय Adj. *käuflich.*

प्रक्रीड m. 1) *Spiel, Scherz.* **मरुतां प्र**° Name eines Sâman. — 2) *Spielplatz.*

प्रक्रीडिन् Adj. *spielend, scherzend.*

प्रक्रोश m. *Aufschrei.*

प्रक्लिन्नत्व n. *das Feuchtsein* Suçr. 2,548,15.

प्रक्लिन्नवर्त्मन् n. *eine best. Krankheit des Augenlides.*

प्रक्लेद m. *das Nasssein.*

प्रक्लेदन und **प्रक्लेदवत्** Adj. *nässend* (intrans.).

प्रक्लेदिन् Adj. 1) dass. — 2) *flüssig machend, auflösend* Kâraka 3,1. Nom. abstr. °**दित्व** n. ebend.

***प्रक्षण** (adj. Comp. f. आ) und ***प्रक्षाण** m. *der Ton einer Laute.* — **प्रक्षाण** Târ. Br. 6,7,10 fehlerhaft für **प्रक्षाण**.

प्रक्ष् = **प्रक्ष्**. Mit **आ** (nur in der Form **प्रक्षसे**) *begrüssen* RV. 10,22,7.

1. **प्रक्ष** m. einer Etymologie wegen aus **प्रक्ष** verändert.

2. **प्रक्ष** Adj. 1) in **वनप्रक्ष** v. l. für °**क्ष**. — 2) in **नागराजसम**° MBh. 7,7997 fehlerhaft; ed. Bomb. 7,175,108 liest **नागराडिव दुष्प्रेक्ष्यः**, ed. Vardh. 106 **नागराडिव न प्रेक्ष्यः**.

प्रक्षपण n. *das zu Nichte Machen* Râgat. 7,1457.

प्रक्षय m. *Vernichtung, Untergang, das Verschwinden, Ende.*

प्रक्षयण Adj. *vernichtend, zu Grunde richtend* in **घट**°.

***प्रक्षर** m. *ein eiserner Harnisch für Pferde.*

प्रक्षरण n. *das Fliessen* Gop. Br. 2,1,3.

प्रक्षाम Adj. etwa *verbrannt, versengt* (**यज्ञ**) Âpast. Çr. 9,15,19.

प्रक्षाल in **अप्रक्षाल** (Nachtr. 4).

प्रक्षालक Adj. Subst. *waschend, Wäscher.*

प्रक्षालन 1) Adj. *häufige Waschungen vollziehend.* — 2) n. *a) das Waschen, Abwaschen, Putzen, Reinigen.* — *b) Waschwasser, Reinigungsmittel.*

प्रक्षालितपाणि Adj. *mit gewaschenen Händen* Mân. Gṛihj. 1,18. 2,16.

प्रक्षाल्य Adj. *zu waschen, zu reinigen.*

प्रक्षिन् Adj. in **उपलप्रक्षिन्**.

प्रक्षीण 1) Adj. s. u. 3. **क्षि** mit **प्र**. — 2) *n. *der Ort, wo Jmd umgekommen ist*, P. 6,4,60, Sch.

प्रक्षेप m. 1) *Wurf.* — 2) *das Daraufwerfen, Aufschütten, Aufstreuen.* — 3) *das Setzen.* **पाद्**° Pl. so v. a. *Schritte* Kâd. 185,18. — 4) *das Zulegen, Mehren, Vergrösserung einer Dosis.* — 5) *das was man hineinwirft* (in Arzeneien u. s. w.) — 6) *Einschaltung, Einschiebung* Comm. zu TBr. 1,127,10 und zu Âpast. Çr. 7,13,10. — 7) *die von den einzelnen Gliedern einer Handelsgesellschaft eingeschossene Summe* Lîlâv. S. 32, Z. 9. — 8) *Wagenkasten.*

प्रक्षेपक m. = **प्रक्षेप** 7) Lîlâv. S. 32, Z. 10.

प्रक्षेपण n. 1) *das Aufschütten, Aufgiessen.* — 2) *das Hineinwerfen, Werfen auf* (im Comp. vorangehend) Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,23. — 3) *das Bestimmen, Festsetzen* (des Preises).

प्रक्षेपलिपि f. *eine best. Art zu schreiben* Lalit. 144,6.

°**प्रक्षेपिन्** Adj. *daraufwerfend, aufsetzend.*

प्रक्षेप्तव्य Adj. 1) *darauf zu werfen, — streuen, zu streuen auf* (Loc.) Hemâdri 1,748,12. — 2) *hineinzuwerfen in* (Loc.).

प्रक्षेप्य Adj. *umzuwerfen, umzulegen, anzulegen* (ein Schmuck).

प्रक्षोभण n. *das Aufregen.*

प्रक्ष्वेडन m. (Paṅkad.) und *°ना f. *ein eiserner Pfeil.*

प्रक्ष्वेडा f. *das Brummen* u. s. w.

प्रक्ष्वेडित 1) Adj. Partic. vom Caus. von 1. क्ष्विड् mit प्र. — 2) n. *Gebrumme* u. s. w. R. 6,17,32.

***प्रक्ष्वेदन** m. und *°ना f. = प्रक्ष्वेडन.

प्रक्षार 1) Adj. *überaus hart* Prasannar. 102,18. — 2) *m. *a) ein Panzer für Pferde. — b) Maulthier. — c) Hund.*

प्रक्षल m. *ein grosser Bösewicht.*

प्रक्षार्द् Adj. *zerkauend, verzehrend.*

प्रख्य 1) Adj. *a) sichtbar. — b) klar, hell.* — 2) f. **प्रख्या** *a) Aussehen.* Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ) in der Bed. *das Aussehen von — habend, ähnlich;* nicht selten geht सम *gleich* voran. Wird auch als Adj. *ähnlich* gefasst 250,31. — — *b) Glanz, Schönheit;* nur am Ende eines adj. Comp. — *c) das Bekanntsein, Berühmtheit;* vgl. अप्रख्यता. — *d) Wahrnehmung. — e) das Offenbarmachen* Gaim. 1,1,22.

***प्रख्यस्** m. 1) = प्रजापति. — 2) *der Planet Jupiter.*

***प्रख्यातवत्क** Adj. *einen berühmten Vater habend.*

प्रख्याति f. *Wahrnehmbarkeit* in अ° (Nachtr. 4).

प्रख्यान n. 1) *das Wahrgenommenwerden, Bekanntsein.* — 2) *das Bekanntmachen, Berichten, Mittheilen, Bericht über* (im Comp. vorangehend).

***प्रख्यानीय** Part. fut. pass. von ख्या mit प्र.

°प्रख्यापन n. *das Bekanntmachen, Berichten, Mittheilen, Bericht über.*

***प्रख्यापनीय** Partic. fut. pass. vom Caus. von ख्या mit प्र.

प्रख्यै Dat. Infin. zu ख्या mit प्र RV. 7,81,4.

***प्रग** Adj. *vorangehend.* **प्रगे** s. bes.

प्रगट Hem. Joc. 2,38 fehlerhaft für **प्रकट.**

प्रगण्ड 1) *m. *Oberarm.* — 2) f. ई *Thurm, Warte.*

***प्रगण्डक** m. *Oberarm* Râgan. 18,35.

***प्रगतजानु** und *°क Adj. *auseinanderstehende Kniee habend, säbelbeinig.*

प्रगम m. *der im Verlauf eines Gesprächs an den Tag kommende Beginn einer Zuneigung.*

प्रगमन n. 1) dass. — 2) *eine Rede, die eine andere überbietet, eine vorzügliche Antwort.*

***प्रगमनीय** Partic. fut. pass. von गम् mit प्र.

प्रगयण n. *eine vorzügliche Antwort.*

प्रगर्जन n. *Gebrülle.*

***प्रगर्जित** n. *Getöse* Vjutp. 80.

प्रगर्धिन् Adj. *vorwärts strebend, vordringend.*

प्रगल्भ्, °ल्भते 1) *sich muthig —, sich entschlossen benehmen.* — 2) *Etwas* (Loc.) *vermögen* (Bâlar. 7,1), *im Stande sein zu* (Infin.). — 3) *sich geltend machen.* — 4) **प्रगल्भित** *strotzend von* (Instr.).

प्रगल्भ 1) Adj. (f. आ) *muthig, entschlossen, Selbstvertrauen habend, — an den Tag legend, davon zeugend, seiner Kraft sich bewusst.* — 2) m. *a)* Bez. *des* Agni *beim* Gâtakarman. — *b)* N. pr. eines Autors. — 3) f. आ *a) eine zuversichtliche, dreiste Heroine.* — *b)* *Bein. der Durgâ.

प्रगल्भता f. *Entschlossenheit, Zuversicht, Dreistigkeit.*

प्रगल्भा n. v. l. für **प्रगाल्भा** Âçv. Ça. 12,8,8.

प्रगाढ 1) Adj. s. u. गाह् mit प्र (Nachtr. 4). — 2) wohl n. *Gedränge.*

1. **प्रगाण** m. *Zugang* in पृथुप्रगाण.

2. **प्रगाण** n. *Gesang.*

प्रगातर् Nom. ag. *Sänger.*

प्रगाथ m. 1) *Strophe: Verbindung zweier Verse, einer* Bṛhatî *oder* Kakubh *mit einer folgenden* Satobṛhatî, *welche durch Verflechtung der* Pada *zu drei Versen werden.* — 2) Pl. Bez. *des achten* Maṇḍala *des* ṚV. — 3) N. pr. eines Liedverfassers.

प्रगाथकारम् Absol. *zu einem* Pragâtha 1) *verbindend* Lâṭj. 1,8,11.

***प्रगाह्य** Partic. fut. pass. von 1. गह् mit प्र.

प्रगामन् n. *Gang, Schritt* in पृथुप्रगामन्.

प्रगामिन् Adj. *im Begriff stehend fortzugehen.* **प्राग्गामिन्** v. l.

प्रगायिन् Adj. *singend.*

प्रगाहन n. *das Eintauchen* (intrans.) *in* (Gen.).

प्रगीत 1) Adj. s. u. 3. गा mit प्र. — 2) n. *a) Gesang. — b) singender Vortrag* (ein Fehler der Recitation).

प्रगीति f. *ein best. Metrum.*

प्रगुण Adj. (f. आ) 1) *schnurgerade. — 2) richtig* (Weg) Harshaṅ. 119,5. — 3) *in rechter Lage, Ordnung* u. s. w. *befindlich.* — 4) *vorzüglich, ausgezeichnet* Mâlatîm. ed. Bomb. 339,2.

प्रगुणान Adj. *Alles in die rechte Ordnung bringend.*

प्रगुणय्, °यति 1) *in die gehörige Ordnung bringen, zurechtlegen, — machen, an Ort und Stelle bringen, sorgen für* Dh. V. 6,13. **प्रगुणित** *in die gehörige Ordnung gebracht, zurechtgebracht, zurechtgelegt* Bâlar. 16,18. 50,6. Paṅkat. 207,23 (vgl. ed. Bomb. 4,4,3). — 2) *entfalten, offenbaren, zeigen* Njâjam. S. 1, Z. 7. S. 3, Z. 1.

प्रगुणरचना f. *das in die gehörige Ordnung Bringen* Daçar. 1,4.

प्रगुणिन् Adj. *gewogen, friedlich, — gegen* (Loc.).

प्रगुणी Adv. 1) mit कर् *in die gehörige Ordnung bringen* (Kâraka 6,24), *zurechtlegen, — machen; gefügig machen zu* (Loc.) Mudrâr. 31,9 (54,7). — 2) mit भू *in die richtige Ordnung, Lage* u. s. w. *kommen;* mit Dat. *sich zu Etwas bereit machen.*

प्रगुणीकरण n. *das in Ordnung Bringen, Zurechtmachen.*

***प्रगुण्य** Adj. 1) *more, exceeding.* — 2) *excellent.*

प्रगृह्यतपद Adj. (f. आ) *wobei die Worte gesondert, — ohne Beobachtung des* Saṁdhi *gesprochen werden.*

प्रगृह्य Adj. (ein Vocal) *der gesondert ausgesprochen wird, den Gesetzen des* Saṁdhi *nicht unterliegt.*

प्रगे Adv. 1) *früh morgens* Lâṭj. 8,3,2. Gobh. 2, 10,7. zu Spr. 5940. — 2) *morgen früh* Ind. St. 15,359.

प्रगेतन Adj. 1) *morgendlich* Bâlar. 172,6. — 2) *morgen erfolgend, künftig* Râgan. 21,29.

प्रगेनिश Adj. *dem Nacht am frühen Morgen ist, der früh morgens noch schläft.*

प्रगेशय Adj. *früh morgens noch schlafend.*

प्रग्रथन n. *das Verknüpfen, Verschlingen* Vaitân. Comm. zu Njâjam. 9,2,8. 9.

प्रग्रथनीय Adj. *zu verknüpfen, zu verschlingen* Comm. zu Njâjam. 9,2,9.

प्रग्रह m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Vorsichhinhalten, Vorstrecken.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *vorsichhinhaltend, vorstreckend.* — 2) *das Ergreifen, Packen; eine best. Art des Packens beim Kampf* (neben निग्रह) MBh. 2,23,23 (= शत्रोरुत्तानपातनार्थं पादाकर्षणम् Nîlak.). 7,142,42 (= गलकुस्तक Nîlak.). Hariv. 13289. **प्रग्रहं गत:** *ergriffen, gepackt, gefangen* MBh. 12,7,32. — 3) *das Packen der Sonne oder des Mondes, der Anfang einer Finsterniss.* — 4) *freundliche Aufnahme, Gunstbezeigung.* — 5) *Hartnäckigkeit, Starrsinn.* **प्रग्रहं गत:** *hartnäckig, störrisch* MBh. 3,303,26. 5,92,3. — 6) *Zügel.* — 7) *Strick,* insbes. *der, an dem die Wage hängt.* — 8) *Lichtstrahl* (wie alle Wörter für *Zügel*). — 9) *Zügel,* so v. a. *Leiter, Lenker, Führer.* Auch als Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — 10) *Gefährte, Trabant* 44,6. — 11) *Gefangener.* — 12) *Arm.* — 13)

eine best. Pflanze Kâraka 7,8. 11. Nach den Lexicographen *Cassia fistula* (कर्णिकार Râgan. 9,42) und सुवर्णालु. — 14) in TS. Prât. = प्रगृह्य *ein gesondert ausgesprochener Vocal, der den* Saṁdhi-*Gesetzen nicht unterliegt.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu 1,60. — 15) *eine best. Opferhandlung;* vollständig °क्रम m. — Angeblich Adj. = ऊर्ध्वबाहु, vgl. jedoch प्राञ्जलिप्रयक् und अञ्जलिप्रयक् (Nachtr. 4).

प्रयकृण 1) m. *Führer, Lenker.* Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ); hier so v. a. *geführt von.* — 2) n. *a) das Ergreifen, Einfangen.* — *b) das Packen der Sonne oder des Mondes, der Anfang einer Finsterniss.* — *c) das Darreichen.* — *d) Bändigungsmittel* MBh. 12,56,5. — *e) Ansehen, Würde* MBh. 12,3912. च प्रकृणां गतः st. प्रय° ed. Bomb. 12,105,10. प्रयकृणां ed. Vardh. — Vgl. सुवप्रयकृण.

प्रयकृत्वन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *ergriffen habend, haltend.* — 2) *Andere freundlich aufnehmend, zuvorkommend.* Nach dem Comm. *Böse niederhaltend* und *die Sinne zügelnd.*

प्रयकिन् Adj. *die Zügel führend.*

प्रयकीतव्य Adj. *in seiner Gewalt zu haben* (चित्त) Vâgrakîṣ. 20,7. 13. 35,20.

***प्रयाक्** m. 1) *das Ergreifen, in die Hand Nehmen.* — 2) *das Einfangen.* — 3) *Zügel.* — 4) *der Strick, an dem die Wage hängt.*

प्रयाक्रम् Absol. *die Worte gesondert haltend,* — *nicht den* Saṁdhi-*Gesetzen unterwerfend* Ait. Br. 6,32,9.

प्रयीव (* m. n.) 1) *Gitter* oder *Hecke um ein Haus.* Hierher wohl Râgat. 8,328. — 2) * *Luftloch, ein rundes Fenster.* — 3) * *Lustgemach.* — 4) * *Pferdestall.* — 5) * *eine Art Verzierung an einem Gebäude.*

प्रयीवक am Ende eines adj. Comp. mit nicht näher zu bestimmender Bed. Harshaṁ. 121,16.

प्रघटक *Lehrsatz.* Nur am Ende eines adj. Comp. (Nom. abstr. °ता f.).

***प्रघटा** f. vielleicht *die Anfangsgründe einer Wissenschaft.* °विद् Adj. = शास्त्रगउ.

प्रघट् (?) Sây. zu Ait. Br. 7,13,7.

प्रघट्क *Lehrsatz.*

***प्रघण** m. 1) *der Platz draussen vor der Thür eines Hauses.* — 2) *ein eiserner Hammer, eine eiserne Brechstange.* — 3) *ein kupferner Topf.*

***प्रघन** m. 1) = प्रघण 1). — 2) v. l. für प्रथन *Phaseolus Mungo.*

प्रघर्ष m. *Reibung* Kâraka 1,3. 6.

प्रघर्षण 1) Adj. *zerreibend, zermalmend* LA. 101, 6. Besser प्रधर्षण. — 2) n. *das Reiben, Reibmittel* Kâraka 6,7.

प्रघस 1) m. *a)* **Fresser.* — *b)* *Pl. Bez. *der Ungötter.* — *c)* N. pr. α) eines Rakshas. — β) eines Affen im Gefolge Râma's. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

***प्रघाण** m. 1) = प्रघण 1). — 2) = प्रघण 2). — 3) = प्रघण 3). — 4) *Baumstamm.*

प्रघात m. 1) **Schlag* Comm. zu TS. 1,278,8. — 2) **Kampf, Schlacht.* — 3) *Vorstoss am Gewand.*

***प्रघान** m. = प्रघाण 1).

प्रघास m. *das Essen* in वरुणप्रघास.

प्रघासिन् und **प्रघास्य** Adj. *gefrässig.*

***प्रघुण** und ***प्रघूर्ण** *Gast.* Richtig प्राघुण.

प्रघोष m. 1) *Laut, Klang, Geräusch.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

***प्रघोषक** m. = प्रघोष 1).

प्रच in अच्युतप्रच (Nachtr. 4) und नक्षप्रचः निश्चप्रच zerlegt sich in निस्-च und प्र-च.

***प्रचक्र** n. *ein Heer in Bewegung.*

***प्रचक्षणाम्** Adv. nach einem Verbum fin.

प्रचङ्कश in अप्रचङ्कश.

प्रचण्ड 1) Adj. (f. आ) *überaus heftig,* — *ungestüm,* — *leidenschaftlich,* — *wüthend,* — *grimmig,* — *grausig.* — 2) m. *a)* **weiss blühender Oleander.* — *b)* N. pr. verschiedener Unholde. — 3) f. आ *a)* **weiss blühendes* Dûrvâ-*Gras* Râgan. 8,111. — *b) eine Form oder* Çakti *der* Durgâ.

प्रचण्डक m. *ein best. mythisches Wesen* Agni-P. 42,20.

प्रचण्डचण्डिका f. *eine Form der* Durgâ.

प्रचण्डतरी Adv. mit भू *heftiger auflodern* Kâd. 116,8. 9.

प्रचण्डता f. *grosse Heftigkeit,* — *Leidenschaftlichkeit.*

प्रचण्डदेव m. N. pr. eines Fürsten.

प्रचण्डपाण्डव n. Titel einer Komödie.

प्रचण्डभैरवरस m. *ein best. medic. Präparat* Rasar. 379.

***प्रचण्डमूर्ति** m. *Crataeva Roxburghii.*

प्रचण्डवर्मन् m. N. pr. eines Prinzen.

प्रचण्डशक्ति m. N. pr. eines Mannes.

प्रचण्डशोकस् m. desgl. Kautukar.

प्रचण्डसेन m. N. pr. eines Fürsten.

प्रचण्डोग्रा f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*, 98,17. 19.

प्रचत्ता Adv. *verborgen, heimlich.*

प्रचय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Abpflücken, Lesen, Einsammeln..* — 2) *Anhäufung, tumor, Ansammlung, Menge.* प्रचयकाष्ठागत Adj. *den höchsten Grad der Intensität erreicht habend* Comm. zu Njâyas. 4,2,42. — 3) = प्रचयस्वर Comm. zu Njâyam. 9,2,15.

प्रचयन n. = प्रचय 1).

प्रचयस्वर m. *Häufungston,* d. i. *reihenweise vorkommender Ton, der Ton der nach einem* Svarita *folgenden unbetonten Silben.*

प्रचर m. 1) **Weg, Pfad.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

प्रचरण 1) n. *a) das auf die Weide Gehen.* — *b) das an's Werk Gehen* (insbes. des Adhvarju) Mân. Çr. 1,6,4. Bâlar. 53,18. — 2) f. ई Bez. *eines zur Aushülfe dienenden hölzernen Löffels.*

प्रचरणीय Adj. *in wirklichem Gebrauch befindlich* Âpast. Çr. 15,14,7.

प्रचरितव्य n. impers. *an's Werk zu gehen.*

प्रचरितोस् Abl. Infin. mit पुरा *bevor er* (der Adhvarju) *an's Werk geht* Gop. Br. 2,2,16. Vaitân. 16,5.

प्रचर्या f. *Handlung.*

प्रचर्षणि AV. 7,110,2 wohl nur fehlerhaft zusammengeflossen aus प्र च°.

प्रचल Adj. *in Bewegung seiend, zitternd, bebend.*

प्रचलक m. *ein best. zu den giftigen Gewürmen gezähltes Thier.*

***प्रचलकिन्** fehlerhaft für प्रचलाकिन्.

प्रचलन n. 1) *das Zittern, Schaukeln, Schwanken.* — 2) *das Weichen, Fliehen.* — Vgl. ज्ञानु°.

प्रचलाक 1) m. *a)* **das Bogenschiessen.* — *b)* **Pfauenschweif.* — *c)* **Pfauenkamm* Râgan. 19, 95. — *d) Chamäleon* Âpast. — *e) Schlange.* — 2) f. प्रचलाका *das Aufschnellen* (intrans.) nach dem Comm.

प्रचलाकिन् m. 1) *Pfau* Râgan. 19,94. — 2) * *Schlange.*

प्रचलायन n. *das Nicken mit dem Kopfe* (bei beginnender Trunkenheit) Kâraka 6,12.

प्रचलायित 1) *Adj. *mit dem Kopfe nickend beim Schlaf in sitzender Stellung.* — 2) n. आसीन° *das Nicken m. d. K. b. Schl. in s. St.* Pl. Râgat. 7,1658.

प्रचलित 1) Adj. s. u. 1. चल् mit प्र. — 2) n. *das Sichfortbewegen* Bhâg. P. 5,22,1.

प्रचषाल n. *eine best. Verzierung am Opferpfeiler.*

***प्रचाय** m. *das Pflücken, Lesen, Einsammeln.*

प्रचायिका f. dass. in पुष्प°.

प्रचार m. 1) *das Wandeln.* — 2) *das Ausgehen auf* (im Comp. vorangehend). — 3) *das Hervortreten, Erscheinen, zum Vorschein Kommen, Sichzeigen* Mṛicch. 46,17. — 4) *das von Statten Ge-*

hen, Vorsichgehèn, zur Anwendung Kommen. — 5) *das Vorhandensein, Sichfinden.* — 6) *das Verfahren, Benehmen, Betragen.* — 7) *Anwendung, Verwendung* MBh. 3,233,14. — 8) *Weideland, Weideplatz* 214,3. Bâlar. 172,6. Nach einem Comm. zu Vishṇus. 18,44 = M. 9,219 *ein zu oder von einem Hause führender Weg.* — 9) *Tummelplatz.*

प्रचारण n. etwa *das Ausstreuen* Kâd. 2,135,18.

***प्रचारित** Adj. von **प्रचार्**.

प्रचारिन् Adj. 1) *umhergehend.* — 2) *nachgehend, sich klammernd an* (Loc. oder im Comp. vorangehend) MBh. 12,205,21. — 3) *verfahrend, sich benehmend.*

***प्रचाल** m. *der Hals einer Laute.* Richig **प्रवाल**.

प्रचालन n. (?) Pañcat. 248,6; vgl. ed. Bomb. 5,62,17.

***प्रचिक** gaṇa **पुरोक्तितादि** in der Kâç.

प्रॅचिकित Adj. *kundig* (Mahîdh.).

प्रचिकीर्षु Adj. *im Sinne habend es Jmd zu entgelten.*

प्रचित 1) Adj. *a)* s. u. **चि** mit **प्र**. — *b) mit dem* **प्रचयस्वर** *gesprochen.* — 2) m. *ein best. Metrum.*

प्रचितक m. = **प्रचित** 2).

प्रचितस्वर m. = **प्रचयस्वर**.

प्रचित्य Adj. *worüber man nachzusinnen hat.*

प्रचिन्वत् m. N. pr. eines Sohnes des Gâṇamegaja.

प्रचीबल *eine best. Pflanze.*

प्रचीर m. N. pr. eines Sohnes des Vatsapri.

प्रचुर Adj. (f. **या**) 1) *viel, reichlich, häufig.* — 2) am Ende eines Comp. *voll von, reich an.*

प्रचुरता f. *Vielheit, Menge.*

प्रचुरत्व n. 1) dass. — 2) am Ende eines Comp. *das Vollsein von, Reichsein an.*

***प्रचुरपुरुष** m. *Dieb.*

प्रचुरी Adv. mit **भू** *zunehmen, an Umfang gewinnen.*

प्रचृत्तशिख (so zu lesen) Adj. *mit aufgelöstem Haare* Âçv. Gṛhj. 4,2,9.

प्रचेतन Adj. *erleuchtend, aufklärend.*

***प्रचेतर्** Nom. ag. *Wagenlenker.* Richtig **प्रवेतर्**.

प्रॅचेतस् 1) Adj. *a) aufmerksam, besonnen, kundig, klug, verständig.* — *b)* *= **कृष्ट** und **प्रकृष्टकृद्**. — 2) m. *a)* Bein. Varuṇa's. — *b)* N. pr. α) eines Prâǵâpati oder Maharshi. — β) Pl. Bez. der 10 Söhne des Prấcînabarhis von einer Tochter Varuṇa's. — γ) verschiedener Fürsten.

प्रचेतस 1) m. fehlerhaft für **प्राचेतस**. — 2) *f. ई *Myrica sapida* Râǵan. 9,19.

प्रचेतुॅन Adj. *Ausblick gewährend.*

***प्रचेल** n. *gelber Sandel.*

***प्रचेलक** m. *Pferd.*

***प्रचेलुक** m. *Koch.* Richtig ***पचेलुक**.

प्रचोद् m. *das Antreiben, Anfeuern.*

प्रचोदन n. 1) *das Antreiben, Anfeuern, Auffordern; Anweisung, Befehl.* **वाकप्रचोदनात्** *auf die befehlenden Worte hin.* — 2) *f. ई *Solanum Jacquini.*

प्रचोदिका f. *Anfeurerin,* Bez. der 4 Töchter der Nijoǵikâ.

°प्रचोदिन् Adj. *vor sich her treibend.*

प्रच्छॅद् f. *Bedeckung* Maitr. S. 2,8,7.

प्रच्छद् m., ***°पट** m. und **°वासस्** n. *Ueberzug, Betttuch.*

1.***प्रच्छन** n. und ***°ना** f. *das Fragen, Frage.*

2. **प्रच्छन** n. = **प्रच्छान** Kâraka 6,17.

प्रच्छन्न 1) Adj. s. u. 1. **छद्** mit **प्र**. — 2) *n. *eine verborgene Thür.* — Kâraka 1,11. 6,13. 17 fehlerhaft für 2. **प्रच्छन**.

प्रच्छन्नी Adv. mit **भू** *sich verstecken, sich verborgen halten.*

प्रच्छर्दन n. 1) *das Vonsichgeben, Ausstossen* (des Athems). — 2) *Brechmittel.*

***प्रच्छर्दि** f. (Gal.) und ***°का** f. *Erbrechen, vomitus.*

प्रच्छादक 1) Adj. am Ende eines Comp. *bedekkend, verhüllend.* — 2) m. *ein von der Laute begleiteter Gesang einer von ihrem Gatten treulos verlassenen Gattin, in welchem diese ihre Lage auf versteckte Weise schildert.*

प्रच्छादन 1) Adj. am Ende eines Comp. *verdekkend, verhüllend.* — 2) n. *a) das Verdecken, Verhüllen.* — *b)* *Ueberwurf, Obergewand.*

प्रच्छाद्य Adj. *zu verdecken, zu verhüllen, zu verbergen.*

प्रच्छान n. *das Wundmachen, Schröpfen.*

प्रच्छाय (wohl n.) *ein schattiger Ort, Schatten.*

प्रच्छित्त Partic. von 1. **छा** mit **प्र**.

प्रच्छिॅद् Adj. *abschneidend, zerschneidend.*

प्रच्छेद 1) m. *Abschnitt, Schnitzel.* — 2) n. (!) Kâraka 6,7 fehlerhaft für 2. **प्रच्छन** oder **प्रच्छान**.

प्रच्छेदक m. *Riss,* Bez. *des Klagegesanges eines Weibes, das den Geliebten für untreu hält.* Hat auch eine andere Bedeutung, die sich aber aus der verdorbenen Stelle nicht näher bestimmen lässt.

प्रच्छेद्य Adj. in **अप्रच्छेद्य**.

प्रच्यव m. 1) *Fall.* — 2) *Fortgang, das Weichen.*

प्रच्यवन 1) Adj. am Ende eines Comp. *entfernend, vertreibend* Kâraka 6,19. Man könnte **प्रच्यावन** vermuthen. — 2) n. *a) das Herabfallen aus dem Himmel um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. 1,265. — *b) das Sichfortbegeben, Weichen.* — *c) das Kommen um* (Abl.).

प्रच्यावन n. 1) *Mittel der Entfernung,* — *Niederschlagung,* — *Milderung.* — 2) *das Abbringen von* (Abl.).

प्रच्युतत्व n. *das Gewichensein.*

प्रच्युति f. 1) *Fortgang, Weggang, das Weichen.* — 2) *das um Etwas* (Abl.) *Kommen, Verlustiggehen* Spr. 1443. **साम्यावस्थानात्** *das aus dem Gleichgewicht Kommen* Çâṅk. zu Bâdar. 2,2,2. — 3) *das Abfallen —, Aufgeben von* (im Comp. vorangehend). **प्रत्रज्या°** Citat bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 13,1. Ohne **प्रत्रज्या** dass. Varâh. Bṛh. 15,1. — 4) *Hinfälligkeit* in **ध्रुॅप्रच्युति**.

प्रच्, पृच्छॅति, °ते (meist metrisch) 1) *Jmd* (Acc.) *fragen, Jmd fragen nach* (mit doppeltem Acc.), *erfragen, forschen nach, die Zukunft befragen, nach etwas Zukünftigem fragen* (vom Wahrsager). **नामतो मातरम्** so v. a. *nach dem Namen der Mutter fragen;* mit **न** *Nichts fragen nach* (Acc.). Das nähere Object steht ausnahmsweise im Loc. (beim Med.). **पृच्यते** bedeutet nur *er wird gefragt,* — *nach* (Acc.), **पृष्ट** nur ausnahmsweise *das wonach gefragt worden ist.* Das entferntere Object (auch beim Passiv) steht ausnahmsweise im Dat. oder Loc., oder in Verbindung mit **प्रति, °अर्थे, °हेतोस्** (72,8) oder **अधिकृत्य**. — 2) *suchen, aufsuchen.* — 3) *Jmd bittend angehen.* — Caus. **प्रच्छयति** nur scheinbar MBh. 5,1226, da hier **प्रयच्छति** zu lesen ist. — *Desid. **पिपृच्छिषति**. — *Intens. **परीपृच्यते**. — Mit **अति** *darüber hinaus —, weiter fragen.* — Mit **अनु** *fragen, befragen, fragen nach* oder *um* (mit doppeltem Acc.). **अनुपृष्ट** *nach dem man sich erkundigt hat.* — Mit **अभ्यनु** *fragen, befragen.* — Mit **समनु** *fragen,* — *nach* (Acc.). — Mit **अभि** dass. **अभिपृष्ट** *wonach man gefragt hat.* — Mit **आ** Med. (metrisch auch Act.) 1) *sich bei Jmd* (Acc.) *verabschieden, Lebewohl sagen.* Auch ****sich selbst Lebewohl sagen.*** — 2) *anrufen* (einen Gott). — 3) *fragen,* — *nach.* — Mit **उपा** Act. (metrisch) *sich bei Jmd verabschieden.* — Mit **समा** (**°पृच्छ**) dass. — Mit **उप** *Jmd befragen.* — — Mit **परि** *fragen, befragen, sich erkundigen nach, Jmd fragen nach* oder *um* (mit doppeltem Acc.). Das entferntere Object steht ausnahmsweise im Loc., Gen. oder im Acc. mit **प्रति**. — Mit **संपरि** *befragen.* — Mit **प्रति** *befragen, Jmd fragen um* (mit doppeltem Acc.). — Mit **वि** *fragen, befragen;*

...forschen. — Mit सम् 1) Med. *sich befragen, sich unterreden, sich begrüssen.* — 2) *fragen, befragen, auch fragen um* (mit doppeltem Acc.); *die Zukunft befragen.* संपृष्ट *gefragt.* — Mit उपसम् *befragen.*

प्रज्ञ 1) Adj. f. ज्ञा *gebärend* in यमप्रज्ञ 2). — 2) *m. Gatte. — 3) f. प्रज्ञा (adj. Comp. f. ज्ञा) a) Geburt, Zeugung, Fortpflanzung. — b) Nachkommenschaft, Kinder und Kindeskinder, Familie; Nachwuchs von Pflanzen). — c) der männliche Same. — d) Geschöpf, Creatur; insbes. die Menschen. — e) Leute, Unterthanen, Volk.

प्रज्ञङ्क m. N. pr. 1) eines Rakshas. — 2) eines Affen.

*प्रज्ञङ्घा f. *ein best. Theil des Unterschenkels.*

1. प्रज्ञप्ति Adj. *zeugungsfähig* in 1. यमप्रज्ञप्ति.

2. प्रज्ञप्ति Adj. *kundig.* Vgl. 2. यमप्रज्ञप्ति.

प्रज्ञन m. 1) *Zeugung, das Belegen; das Gebären.* Ausnahmsweise auch n. — 2) *Erzeuger.*

प्रज्ञनन 1) Adj. *zeugend, zeugungskräftig, lebenskräftig.* — 2) n. a) *der Act des Zeugens, Gebärens, Zeugung, Geburt, Fortpflanzung; Erzeugung* in übertr. Bed. °कुशल Adj. so v. a. *geschickt in der Geburtshülfe.* — b) *Zeugungskraft, Samen.* — c) *das Zeugende, Zeugungsglied; *die weiblichen Geschlechtstheile.* — d) *das Product der Zeugung, Kinder.* — e) * = प्रगम oder प्रगत.

प्रज्ञननवत् Adj. *zeugungskräftig.*

प्रज्ञनयितर् Nom. ag. mit Gen. *Zeuger.*

*प्रज्ञनिका f. *Mutter.*

प्रज्ञनिष्णु Adj. *zur Zeugung wirkend, zeugend.*

प्रज्ञनु m. f. *Geburtsglied, die weiblichen Geschlechtstheile* TBr. 3,11,8,2.

*प्रज्ञनुक (?) m. *Körper.*

प्रज्ञपै m. *Sieg.*

प्रज्ञल्प m. 1) *Unterhaltung.* — 2) *Geschwätz, unbesonnene Worte* (insbes. bei der Begrüssung eines Geliebten).

प्रज्ञल्पन n. *das Reden, Sprechen.*

प्रज्ञल्पित 1) Adj. s. u. ज्ञल्प् mit प्र. — 2) n. *Gerede, gesprochene Worte* MBh. 1,151,14.

1. प्रज्ञव m. *Eile, Schnelligkeit.*

2.* प्रज्ञव Adj. *sehr eilig* Gal.

प्रज्ञवन Adj. *überaus schnell laufend.*

प्रज्ञवम् Absol. *eilends.*

प्रज्ञविन् Adj. *eilend, sich rasch bewegend, schnell laufend, schnell* Kâd. 111,11. Harshak. 25,23. 127,19.

प्रज्ञस् 1) f. am Ende eines Comp. = प्रज्ञा *Nachkommenschaft.* प्रज्ञास्तस्य MBh. 13,6062 fehlerhaft für प्रज्ञा तस्य; vgl. ed. Bomb. 13,127,8. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Auttami VP. 3,1,15.

प्रज्ञहित 1) Adj. *aufgegeben, verlassen.* — 2) m. Bez. *eines Feuers, das aufgegeben ist.*

प्रज्ञाकर 1) Adj. R. 7,8,27 wohl fehlerhaft. — 2) *m. bildliche Bez. *des Schwertes* (!).

प्रज्ञाकृत्य m. *die Zeit, als die Geschöpfe geschaffen wurden,* Hariv. 2385. Richtig wohl पुराकृत्य, wie 1,42,7 gelesen wird.

प्रज्ञाकाम Adj. *Nachkommen wünschend.*

प्रज्ञाकार m. *der Bildner der Geschöpfe.*

प्रज्ञागर 1) Adj. *wachend;* m. *Wächter.* — 2) m. a) *das Wachen, Nichtschlafen, Aufpassen.* Auch Pl. — b) *das Aufwachen, Erwachen.* — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras.

प्रज्ञागरण n. *das Wachsein, Schlaflosigkeit.*

प्रज्ञागुप्ति f. *Schutz der Unterthanen* Âpast.

प्रज्ञाग्नी s. प्रज्ञाकृन्.

प्रज्ञाचन्द्र m. *ein Mond für die Unterthanen,* ehrendes Beiw. eines Fürsten.

प्रज्ञातन्तु m. *Fortsetzung des Geschlechts, Nachkommenschaft* Taitt. Up. 1,11,1. Bhâg. P. 1,12,15.

प्रज्ञाति 1) f. a) *Zeugung, das Gebären, Geburt, Fortpflanzung.* — b) *Zeugungskraft.* — c) = उपनयन 4). — 2) m. N. pr. eines Fürsten. v. l. प्रज्ञानि.

प्रज्ञातिकाम Adj. *Fortpflanzung wünschend.*

प्रज्ञातीर्थ n. *der glückliche Augenblick der Geburt* Bhâg. P. 1,12,14.

*प्रज्ञादा f. *ein best. Strauch* Râgân. 4,161.

प्रज्ञादान n. 1) *Kindererzeugung* Âpast. — 2) *Silber.*

प्रज्ञाद्वार n. *das Thor zur Nachkommenschaft,* Beiw. der Sonne.

प्रज्ञाधर Adj. *die Geschöpfe erhaltend* (Vishṇu) Vishṇus. 98,64.

प्रज्ञाध्यक्ष m. *Oberaufseher über die Geschöpfe, Leiter der G.;* Beiw. der Sonne, Kardama's, Daksha's u. s. w.

प्रज्ञाना f. *Ort des Gebärens* Ait. Âr. 103,1.

प्रज्ञानि m. N. pr. eines Fürsten.

प्रज्ञान्तक m. *der Todesgott.*

*प्रज्ञाप m. *Fürst, König.*

प्रज्ञापति 1) m. a) *Herr der Geschöpfe.* — b) *ein der Zeugung vorstehender Genius, ein Beschützer des Lebendigen.* — c) *Herr der Geschöpfe, Schöpfer* als Bez. *eines obersten Gottes über den benannten Göttern der vedischen Periode.* — d) in der nachvedischen Zeit erhalten verschiedene als *demiurgische Wesen* gedachte heilige Männer dieses Prädicat. — e) *die personificirte Zeit.* — f) *Vater.* — g) **Herr des Volkes, Fürst, König.* — h) **Schwiegersohn.* — i) Bez. *des 5ten (39ten) Jahres im 60jährigen Jupitercyclus.* — k) *der Planet Mars.* — l) *ein best. Stern,* ζ *aurigae.* — m) **ein best. Insect.* — n) N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. प्रज्ञापती N. pr. der Tante und Amme Çâkjamuni's.

*प्रज्ञापतिक m. Hypokoristikon von प्रज्ञापतिदत्त Mahâbh. 5,72,a.

प्रज्ञापतिगृहीत Adj. von Prag*âpati *gefasst.*

प्रज्ञापतिचरित n. Titel eines Werkes.

*प्रज्ञापतिदत्त m. N. pr. eines Mannes. Davon *Hypokoristikon °क Mahâbh. 5,72,a.

प्रज्ञापतिनिवासिनी f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,10.

प्रज्ञापतिपति m. *Herr der Herren der Geschöpfe,* Beiw. 1) Brahman's VP. 1,4,2. 22,8. — 2) Daksha's.

प्रज्ञापतिभक्षित Adj. von Prag*âpati *genossen.*

प्रज्ञापतियज्ञ m. *das dem* Prag*âpati *als dem der Zeugung vorstehenden Genius dargebrachte Opfer,* so v. a. *die durch das Gesetz vorgeschriebene Erzeugung von Kindern.*

प्रज्ञापतिलोक m. Prag*âpati's *Welt.*

प्रज्ञापतिशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

प्रज्ञापतिसृष्ट Adj. von Prag*âpati *geschaffen.*

प्रज्ञापतिस्मृति f. Titel eines Werkes.

प्रज्ञापतिहृदय und प्रज्ञापतेर्हृदय (als ein Wort gefasst) n. Name eines Sâman.

प्रज्ञापत्य Adj. Hariv. 2547 fehlerhaft für प्राज्ञापत्य.

प्रज्ञापयितर् Nom. ag. TBr. 1,7,8,4 fehlerhaft für प्रदापयितर्.

प्रज्ञापाल m. 1) *Hüter der Geschöpfe* (Kṛshṇa). — 2) *Hüter des Volkes, Fürst, König.* — 3) N. pr. eines Fürsten.

प्रज्ञापालन n. *das Hüten —, Beschützen des Volkes* 204,4. 209,11. 21.

प्रज्ञापालि m. Bein. Çiva's.

प्रज्ञापाल्य n. *das Amt eines Hüters des Volkes, — eines Fürsten.*

प्रज्ञामृतत्व n. *Ewigkeit der Nachkommenschaft.*

प्रज्ञायिनी Adj. f. 1) *im Begriff stehend zu gebären.* — 2) am Ende eines Comp. *gebärend, zur Welt bringend, Mutter von.*

प्रज्ञावत् 1) Adj. (f. °वती) a) *von Nachkommenschaft begleitet, Nachwuchs im Gefolge habend, Nachkommenschaft verleihend, kinderreich, fruchtbar.* — b) f. *schwanger.* — c) f. am Ende eines Comp. *gebärend, Mutter von.* — 2) m. N. pr. eines

Ṛshi und Bez. *eines von ihm verfassten Liedes.* — 3) f. प्रज्ञावती *a) des Bruders Frau.* Nach Einigen *des ältern Bruders Frau.* — *b)* N. pr. α) einer Schutzgottheit der Sumantu. — β) einer Surâṅganâ Ind. St. 15,250. — γ) der Gattin Prijavrata's.

प्रज्ञावरी Adj. f. = प्रज्ञावत् 1) *a)* Min. Grhj. 1, 12. Çr. 1,1,3 (v. l. प्रज्ञावती).

प्रज्ञाविद् Adj. *Nachkommen verschaffend.*

प्रज्ञावृद्धि f. *reiche Nachkommenschaft* Âpast.

प्रज्ञाव्यापार m. *das Sichkümmern um das Volk, das Sichangelegenseinlassen des Volkes* Ind. St. 15,398.

प्रज्ञाव्यृद्धपशुव्यृद्ध Adj. *der Unglück mit seinen Kindern und seinem Vieh hat* Âpast. Çr. 5,28,12.

प्रज्ञासंनि Adj. *Nachkommen verschaffend.*

प्रज्ञासृज् m. *Schöpfer der Creaturen, Weltschöpfer.* Pl. Râǵat. 8,1613 (°स्रज् gedr.). Sg. Beiw. 1) Brahman's. — 2) Kaçjapa's.

प्रज्ञाहन् Adj. (f. प्रज्ञाघ्नी) *die Nachkommenschaft tödtend.*

प्रज्ञिज्ञनयिषितव्य oder °तव्य Adj. *von dem man wünscht, dass er zum Leben gebracht werde,* Çat. Br. 7,3,1,12.

*प्रज्ञित् Adj. von 1. ज्ञि mit प्र.

प्रज्ञित in तोत्र° und दण्ड° (Nachtr. 4).

*प्रज्ञिन m. *Wind.*

प्रज्ञिरीषु Adj. *im Begriff stehend zu schlagen, — einen Schlag zu versetzen.*

*प्रज्ञीन m. *Wind.*

प्रज्ञीवन n. *Lebensunterhalt.*

प्रज्ञीविन् m. N. pr. eines Ministers des Krähenkönigs Meghavarṇa.

प्रज्ञेश m. 1) *Herr der Geschöpfe, Schöpfer.* — 2) *der der Zeugung vorstehende Genius.* — 3) *Herr des Volkes, Fürst, König.*

प्रज्ञेश्वर m. 1) *Herr der Geschöpfe, Schöpfer.* — 2) *Fürst, König.*

प्रज्ञेष्टा f. *Wunsch nach Nachkommenschaft* MBh. 12,180,45.

प्रज्ञ् in अवप्रज्ञन.

प्रज्ञटिका f. *ein best. Prâkrit-Metrum.*

प्रज्ञि m. N. pr. eines Mannes.

1. प्रज्ञ 1) Adj. (f. या) *Einsicht habend, verständig.* Am Ende eines Comp. *kundig, sich verstehend auf.* Die v. l. (z. B. Spr. 5985. 7048) hat hier und da das gangbarere प्राज्ञ. — 2) प्रज्ञा (adj. Comp. f. या) *a) das Sichzurechtfinden, Auskunft.* — *b) Unterscheidung, Urtheilskraft, Einsicht, Verstand.* — *c) Vorsatz, Entschluss.* — *d)* die personificirte *Einsicht* ist α) *Sarasvatî. — β) *eine* Çaktî Hemâdri 1,197,20. — γ) *die* Çakti Âdibuddha's. 2.*प्रज्ञ Adj. = प्रज्ञु.

प्रज्ञक am Ende eines adj. Comp. von प्रज्ञ 2) *b)* in अकृत° (Nachtr. 4).

प्रज्ञता f. *Kenntniss, Wissen.*

प्रज्ञप्ति f. 1) *das Lehren, Mittheilen, Lehre, Mittheilung.* — 2) *eine best. personificirte Zauberkunst.* — 3) *bei den Gaina N. pr. einer Vidjâdevî. Auch प्रज्ञप्ती.

प्रज्ञप्तिकौशिक m. N. pr. eines Lehrers, der im Besitz der Praǵñapti 2) war.

प्रज्ञप्तिवादिन् m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

प्रज्ञप्तिशास्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

प्रज्ञाकर m. N. pr. 1) eines buddh. Gelehrten Eitel, Ch. B. — 2) eines Scholiasten.

*प्रज्ञाकाय m. Bein. des Maṅǵuçrî.

प्रज्ञाकूट m. N. pr. eines Bodhisattva.

प्रज्ञाकोश m. N. pr. eines Mannes.

प्रज्ञागुप्त 1) Adj. *durch Einsicht geschützt* Spr. 4210. — 2) m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Ch. B.

प्रज्ञाघन m. *Nichts als Erkenntniss, aus lauter Erkenntniss bestehend* Bhâg. P. 2,3,12. 9,8,28.

1. प्रज्ञाचक्षुस् n. *Verstandesauge* Mâlav. 10,4 (11, 1). Vâǵrakkh. 38,17.

2. प्रज्ञाचक्षुस् 1) Adj. *a) mit dem Auge des Verstandes sehend* Spr. 4211. — *b) bei dem der Verstand die Stelle der Augen vertritt, blind* Spr. 7710. — 2) *m. Bein. des *blinden* Dhṛtarâshṭra.

प्रज्ञाज्योतिस् Adj. als Bez. *eines* Jogin *auf der dritten Stufe* Comm. zu Jogas. 3,50.

प्रज्ञाढ्य m. N. pr. eines Mannes.

प्रज्ञातृ Nom. ag. *der sich zurechtfindet, Auskunft weiss, Wegweiser.*

प्रज्ञातव्य Adj. *erkennbar* Kaush. Up. 3,7.

प्रज्ञाति f. *das Sichzurechtfinden, Erkennen des Weges zu* (Gen.).

प्रज्ञात्मन् Adj. *dessen Wesen Intellect ist, ganz I.* Ait. Âr. 346,11.

प्रज्ञात्र in अप्रज्ञात्र.

प्रज्ञादित्य m. *die Sonne der Einsicht* als Beiw. eines klugen Mannes.

प्रज्ञादेव m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Ch. B.

प्रज्ञान 1) Adj. (f. ई) *a) *verständig, klug.* — *b) worinnen man sich zurechtfindet.* — 2) n. *a) das Sichzurechtfinden, Erkennung.* — *b) Erkenntniss, Kenntniss, Wissen.* — *c) Erkennungszeichen, Merkmal; Denkmal.* दिशां प्र (so zu lesen; vgl. Sây. zu ṚV. 1,124,5) heis *Sonne, an deren Stand man die Himmelsgeg unterscheidet,* AV. 13,2,2. — *d) Organ der nehmung.*

प्रज्ञानघन m. = प्रज्ञाघन.

*प्रज्ञानेत्र m. = 2. प्रज्ञाचक्षुस् 2, Gal.

प्रज्ञापक Adj. *kund machend* Sây. zu ṚV. 4,

प्रज्ञापन n. *das Aussagen* Comm. zu Nyâyas. 1

प्रज्ञापनप्रदेशव्याख्या f. Titel eines Werke

प्रज्ञापनीय Adj. *auszusagen* Comm. zu N 1,1,33.

प्रज्ञापयितव्य Adj. dass. Comm. zu Nyâyas. 1

प्रज्ञापारमिता f. *die höchste Stufe der Erk niss, — des Wissens, — des Verstandes* Kathâ 318.361. Kâraṇd. 50,19. 82,3. °सूत्र n. Eitel,

प्रज्ञापेत Adj. (f. या) *der Einsicht erman* Kaush. Up. 3,7.

प्रज्ञाप्रतिभासित m. *ein best.* Samâdhi Ki 93,3.

प्रज्ञाभद्र m. N. pr. eines buddh. Gelehrte tel, Ch. B.

प्रज्ञामय Adj. *aus Einsicht gebildet, in Ver bestehend.*

प्रज्ञामात्रा f. *ein Element der Erkenntniss Sinnesorgan* Kaush. Up. 3,3.

*प्रज्ञाल und प्रज्ञावत् Adj. *verständig, klug*

*प्रज्ञावर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

प्रज्ञावाद् m. *ein Wort der Vernunft* Spr.

प्रज्ञासकाय Adj. *die Einsicht zum Gefä habend,* so v. a. *verständig, klug.*

प्रज्ञासागर m. N. pr. eines Ministers.

प्रज्ञामूक्तमुक्तावली f. Titel eines Werkes.

*प्रज्ञिन् und *प्रज्ञिल Adj. *verständig, klug*

*प्रज्ञु Adj. *dessen Knie auseinandergehen, beinig.*

प्रज्वलन n. *das Aufflammen, Auflodern.*

प्रज्वलित 1) Adj. s. u. ज्वल् mit प्र. — 2) n *Aufflammen, Lodern, Brennen.*

प्रज्वार m. *Fieberglut;* auch personificirt.

प्रज्वालन n. *das Anfachen, Entzünden* Feuers) Vishṇus. 23,45. Comm. zu Nyâyam. 10

प्रज्वाला f. *Flamme.*

प्रडीन 1) Adj. s. u. डी mit प्र. — 2) n. *eine Flugart* MBh. 8,41,28.

प्रडीविन् m. v. l. für प्रज्ञीविन्.

प्रण्, पर्णति s. u. 1. पर्.

*प्रण Adj. *ehemalig, alt.*

प्रणख *Nagelspitze.*

प्रणत 1) Adj. s. u. नम् mit प्र. — 2) Titel eines Pariçishṭa zum SV.

प्रणति f. *Verneigung, Verbeugung, ehrfurchtsvolle Begrüssung;* das Object im Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend.

***प्रणत्न** n. = प्रणाद्.

प्रणप्तृ m. *Urenkel.*

प्रणप्तृ m. dass. Bâlar. 214,9. 253,6. Kâṇḍar. 3,7. Vgl. प्रनप्तृ.

प्रणमन n. *das Sichverbeugen vor* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

प्रणय m. 1) *Führer.* — 2) *Führung, Leitung.* — 3) *das an den Tag Legen, Zeigen* Mâlat. ed. Bomb. 284,3. — 4) *Zuneigung, Vertrauen* (VP. 4, 2,22), — zu (Loc.), *ein vertrauliches Verhältniss, Vertraulichkeit, Familiarität, das in ein näheres Verhältniss Treten mit* (im Comp. vorangehend Vikramâṅkaṅ. 9,55), *Zutraulichkeit, die vertrauliche Annäherung Liebender.* प्रणयात्, प्रणयेन, प्रणय° und प्रणयेपेतम् *im Vertrauen, ohne Umstände, ohne Scheu, gerade heraus.* — 5) *das Verlangen, Begehren,* — *nach* (Loc.). मा भूत्ते प्रणयो ऽन्यथा *verlange nicht nach Anderem, gieb dich damit zufrieden.* — Nach den Lexicographen = प्रेमन्, विश्रम्भ, याञ्चा, प्रश्रय, अभिमान, प्रसाद्, प्रसर, प्रसव und निर्वाण. Scheinbar Adj. MBh. 3,8584; zu lesen mit der ed. Bomb. तदा सप्रणयं वाक्यम् st. स तदा प्रणयं वाक्यम्.

प्रणयकलह m. *ein Hader in aller Freundschaft* Kâd. 13,3.

प्रणयन n. 1) *das Herbeischaffen, Herbeibringen, Holen* MBh. 1,207,50. Kâd. 2,87,3. — 2) *Mittel* —, *Gefäss zum Herbeischaffen,* — *Herbeiholen;* vgl. अग्नि° Nachtr. 3. — 3) *das an den Tag Legen, Zeigen.* श्रद्धा° *von Gelüsten.* — 4) *das Anführen, Vorbringen.* — 5) *Handhabung.* अव्याजशस्त्र °Bâlar. 13,19. दण्डस्य प्र° und दण्डप्र° *das Anwenden des Stockes,* so v. a. *das Anwenden* —, *Verhängen einer Strafe.* — 6) *das Festsetzen, Einführen, Gründen.* — 7) *das Durchführen, Ausführen.* — 8) *das Abfassen, Verfassen.* — 9) *Genüge, Sättigung* (= उदरपूरण Comm.). °नं कर् so v. a. *sich sättigen* R. 6,40,32.

प्रणयनीय Adj. *was zum Herbeibringen, Holen dient, dazu gehört.*

प्रणयभङ्ग m. *Bruch* —, *Täuschung des Vertrauens* VP. 4,2,11.

प्रणयवत् Adj. 1) *gerade heraus* —, *ohne Umstände verfahrend, sich keinen Zwang anthuend, sich gebend wie man ist.* — 2) *sich hingezogen fühlend zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) am Ende eines Comp. *vertraut mit, gewohnt an,* so v. a. *sich gewöhnlich befindend in* Bâlar. 42,3.

प्रणयिक्रिया f. *Freundesdienst.*

प्रणयिता f. 1) *Liebe, Zuneigung,* — zu (Loc.) 175,20. Spr. 1043. — 2) *das Verlangen, Begehren,* — *nach* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Spr. 7701.

प्रणयिन् 1) Adj. *a) zu dem* oder *wozu man sich hingezogen fühlt, geliebt, lieb, Jmd* (Gen.) *lieb* Harshaṅ. 112,22. m. *Liebling, ein lieber Freund* Harshaṅ. 121,17. — *b) sich zu Jmd* oder *Etwas hingezogen fühlend, liebend, gern habend, begehrend, verlangend nach, hingegeben, Gefallen findend an* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Bâlar. 17,19. Harshaṅ. 127,9. — *c) wohnend* —, *weilend* —, *sich befindend* —, *enthalten* —, *steckend in* oder *an* (im Comp. vorangehend) Prasannar. 35,13. 121,14. Kâd. 2,86,23. Bâlar. 18,11. 23,14 (प्रणयिभव dass.). 50,16. 54,5. 292,9. Vikramâṅkaṅ. 6,79. 11,46. 14,6. — *d)* am Ende eines Comp. *gerichtet auf,* so v. a. *bezweckend* Bâlar. 112,12. — *e) verbunden* —, *versehen mit* (im Comp. vorangehend) Prasannar. 130, 2. Bâlar. 167,16. Vikramâṅkaṅ. 18,73. — 2) m. *Geliebter, Gatte.* — 3) f. °नी *Geliebte, Gattin.*

प्रणयी Adv. 1) mit कर् *in nahe Verbindung bringen.* °कृत so v. a. *verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaṅ. 12,40. 37. — 2) mit भू *sich wieder zu Etwas* (Loc.) *hingezogen fühlen.*

प्रणव und **प्रणवे** m. (adj. Comp. f. आ) 1) *die heilige Silbe* ओम्. Nom. abstr. प्रणवत्व n. — 2) **eine Art Trommel;* richtig पणव.

प्रणवक am Ende eines adj. Comp. = प्रणव 1).

प्रणवकल्प m. und **प्रणवदर्पण** m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

प्रणवार्चनचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

प्रणवोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

***प्रणस** 1) Adj. *mit einer vorstehenden Nase.* — 2) m. संज्ञायाम्.

प्रणाडिका f. und **प्रणाडी** f. *Kanal.* Instr. so v. a. *durch Vermittelung, mittelbar, auf indirecte Weise, vermittelst* von (im Comp. vorangehend) Çaṅk. zu Bâdar. 4,1,16.

प्रणाद m. 1) *Schall, Laut, Ruf, Geschrei, Gewieher, Gebrüll* u. s. w. — 2) *Ohrenklingen.* — 3) *N. pr. eines Kâkravartin.

***प्रणादक** Adj. *schallend* u. s. w.

प्रणाम m. (adj. Comp. f. आ) *Verbeugung, Verneigung,* — vor (im Comp. vorangehend), *ehrfurchtsvolle Begrüssung Jmds.* भुवि oder भूमौ *eine Verneigung bis zur Erde* 136,16.

प्रणाममित्र m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 3,152.

प्रणामाञ्जलि m. *ehrfurchtsvolles Zusammenlegen der Hände.*

°**प्रणामिन्** Adj. *sich verbeugend* —, *sich verneigend vor, verehrend.*

प्रणायक m. *Führer* (eines Heeres).

प्रणाय्य Adj. 1) *passend, würdig* (Schüler). — 2) **lieb.* — 3) **tadellos.* — 4) **frei von Verlangen.* — 5) **verworfen.*

प्रणाल 1) m. *a)* *= 2) *a).* — *b)* vielleicht *Reihe* Kâd. (1793) 309,15. 310,16. — 2) f. ई *a) Kanal, Abzugskanal, Wasserrinne* (zum Berieseln) Bhâvapr. 1,63. — *b)* in पाठ° so v. a. *Textesrecension* Kaush. Up. S. 129, Z. 1. — *c) Vermittelung* Nâmn. 6, 8.

प्रणालिका f. 1) *Kanal, Abzugskanal.* मुकप्र° so v. a. *die Schnauze eines Löffels.* — 2) *Vermittelung.* Instr. *mittelbar, vermittelst.*

प्रणाश m. 1) *das Ausgehen, Aufhören, Verschwinden, Verlust.* — 2) *Untergang, Tod* 180,2.

प्रणाशन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *aufhören machend, vertreibend, vernichtend.* — 2) n. *das Vernichten, Zugrunderichten.*

°**प्रणाशिन्** Adj. = प्रणाशन 1). Nur f. und stets am Ende eines Halbverses.

***प्रणिंसितव्य** Partic. fut. pass. von निंस् mit प्र.

***प्रणिंसन** n. Nom. act. von निंस् mit प्र.

प्रणिधातव्य Adj. *zu richten auf* (Loc.) Kâraka 3,8.

प्रणिधान n. 1) *das Anlegen, Auftragen, Ansetzen, Anbringen, Anwenden, Anwendung.* Pl. Kâraka 3,6. — 2) *Anstrengung, Bemühung* Saddh. P. 129. — 3) *rücksichtsvolles Benehmen, bewiesene Aufmerksamkeit gegen* (Loc.). — 4) *Ergebung in den Willen.* ईश्वर° *Gottes* 285,30. — 5) *tiefes Nachdenken, Vertiefung.* — 6) *heftiges Verlangen, Gelüste* Lalit. 35,9. — 7) *Gelöbniss, Gelübde* Lalit. 35,3. 334,9.

प्रणिधायिन् Adj. *anwendend, aussendend* (Spione) Prasannar. 29,5.

प्रणिधि m. 1) *das Aufpassen, Spioniren* MBh. 12,59,34. Nach Nîlak. = गुप्तचार:. — 2) *das Aussenden* (von Spionen). — 3) *Bitte.* — 4) *Aufpasser, Kundschafter, Spion.* — 5) **Begleiter, Diener.* — 6) N. pr. eines Sohnes des Bṛhadratha.

°**प्रणिधी** Adv. mit भू *zum Späher bei* — *werden* Paṅkat. 172,6. °प्रणिधिभूत ed. Bomb. 3,73,7.

प्रणिधेय Adj. 1) *anzulegen, anzusetzen* (ein Klystier). — 2) *auf Kundschaft auszusenden.*

प्रणिनीषेण्य Adj. *den Eingang bildend, zum*

Anfang gehörig.

*प्रणिन्दन n. Nom. act. von निन्द् mit प्र.

प्रणिपतन n. *das sich Jmd zu Füssen Werfen.*

प्रणिपात m. (adj. Comp. f. आ) *Fussfall, ehrfurchtsvolle Verneigung, — Begrüssung, demüthige Unterwerfung* (mit Gen.).

प्रणिपातरस m. *ein best. über Waffen gesprochener Spruch.*

प्रणिपातिन् Adj. *sich zu Füssen werfend, sich unterwerfend.*

प्रणी 1) m. *Führer.* — 2) f. etwa *Annäherung, Hingebung.*

प्रणीत 1) Adj. s. u. 1. नी mit प्र. — 2) f. आ *a*) Pl. *das* (am Morgen der Feier) *herbeigeholte Wasser, Weihwasser* Comm. zu Nâjâm. 9,2,22. °काले so v. a. प्रणीतानां प्रणयनकाले. — *b*) *= प्रणीता-प्रणयन. — *c*) N. pr. eines Flusses.

प्रणीतत्व n. *das Verfasstsein* Sarvad. 127,8. 129,1.

प्रणीताचरु m. *der Topf für das Weihwasser* Çâṅkh. Gṛhj. 5,8.

प्रणीताप्रणयन n. *das Gefäss, in welchem das Weihwasser geholt wird,* Âpast. Çr. 1,15,7.

प्रणीति f. 1) *Führung, Leitung.* — 2) *das Wegführen.*

*प्रणीय Part. fut. pass. von 1. नी mit प्र.

°प्रणुद् Adj. *vertreibend, verscheuchend, verdrängend.*

प्रणुद् Adj. dass.

प्रणेजन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *abwischend.* — 2) n. *a*) *das Abwaschen, Baden.* — *b*) *Waschwasser.*

प्रणेतर् Nom. ag. 1) *Leiter, Führer;* mit Gen. oder Acc. (in der älteren Sprache). — 2) *Bildner, Erschaffer.* — 3) *Verfasser.* — 4) *Verbreiter einer Lehre, Lehrer* VP. 3,2,45. 3,31. — 5) **Spieler eines musikalischen Instruments.* — 6) *der Etwas anwendet, applicirt* (ein Klystier) Kâraka 8,5.

प्रणेतव्य Adj. 1) *zu führen, zu leiten.* — 2) *auszuführen, zu vollführen, anzuwenden.*

प्रणेतृमत् Adj. *den Begriff „führen" enthaltend.*

प्रणेनी Adj. *wiederholt —, stets leitend.*

प्रणेय Adj. 1) *zu führen, zu leiten; der sich leiten lässt, sich in den Willen eines Andern fügt, nachgiebig, gehorsam.* — 2) *anzuwenden, zu gebrauchen* Kâraka 8,5. *gebraucht werdend* Bâlar. 258,10. — 3) *auszuführen, zu vollbringen.* — 4) *festzusetzen, zu bestimmen.*

प्रणेत्तव्य Adj. *propellendus.*

प्रणोदम् Absol. *fortitreibend.*

प्रणोद्य Adj. in अप्रणोद्य.

प्रतक्वन् Adj. 1) *vorwärts schiessend.* — 2) etwa *abschüssig* TS. 1,3,3,1.

प्रतङ्क्म् Absol. *gleitend, schleichend.*

प्रततामक् m. *Urgrossvater* AV.

*प्रतति f. 1) *Ausbreitung.* — 2) *eine kriechende Pflanze.* Auch प्रततौ.

प्रतद्वसु Adj. etwa *Güter mehrend.* = प्राप्तवसु Nir.

*प्रतन Adj. *ehemalig, alt.*

प्रतनु Adj. *überaus fein, — schmal, — dünn, — mager, — gering, — klein, — unbedeutend.*

प्रतनुक Adj. *überaus fein.* °म् Adv.

प्रतप m. *Sonnenglut.*

प्रतपत्र n. *Sonnenschirm.*

प्रतपन n. *das Erwärmen.* *°ने कर् vielleicht *an's Feuer —, in die Sonne stellen, erwärmen.*

प्रतप्त 1) Adj. s. u. 1. तप् mit प्र. — 2) (wohl n.) *ausgeglühtes, gereinigtes Gold* R. 5,14,4.

प्रतप्तर् Nom. ag. *Verbrenner, Versenger* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,1 (S. 412, Z. 6).

प्रतमक m. *eine besondere Form von Asthma* Kâraka 6,19.

प्रतमाम् Adv. *besonders, vorzugsweise.*

प्रतर m. 1) *das Uebersetzen, Hinüberschiffen* in दुष्प्रतर und सुप्रतर. — 2) Bez. *der Verbindungen an Nacken und Wirbelsäule.*

प्रतरण 1) Adj. (f. ई) *a*) *vorwärts bringend, weitertragend.* — *b*) *fördernd, helfend, mehrend.* आयुष: *das Leben verlängernd.* — 2) n. *das Zuschiffegehen, Hinüberschiffen, Uebersetzen, Beschiffen.*

प्रतरम् und प्रतराम् Adv. *weiter, ferner, künftig.*

प्रतरीतर् und प्रतरितर् (AV.) Nom. ag. *der den Fortgang veranlasst, Förderer, Verlängerer* (des Lebens).

प्रतर्क m. *Folgerung, Vermuthung.*

*प्रतर्कण n. *das Urtheilen.*

प्रतर्क्य Adj. in अप्रतर्क्य.

प्रतर्दन 1) Adj. etwa *durchbohrend, zu Grunde richtend* als Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98,49. — 2) m. N. pr. *a*) eines Fürsten der Kâçi Gop. Br. 2, 1,18. — *b*) eines Rakshas. — *c*) einer Klasse (गण) von Göttern unter Manu Auttama.

*प्रतल 1) m. *die ausgestreckte Hand* Râgân. 18, 53. — 2) m. n. *eine best. Hölle.*

प्रतवस् Adj. *kräftig, wirksam.*

*प्रतान् Indecl. Vgl. *प्रताम्.

प्रतान 1) m. *a*) *Ausläufer einer Pflanze, Ranke.* — *b*) *eine Pflanze mit Ausläufern.* — *c*) *Verästung, Verzweigung* in übertr. Bed. — *d*) *Ausläufer, Ranke* als Bez. eines *Abschnittes* in einem °कल्पलता genannten Werke. — *e*) *eine weitläufige Behandlung.* — *f*) **Starrkrampf.* — *g*) *N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) *f. आ oder ई *eine best. Pflanze,* = गोजिह्वा Râgân. 4,80.

प्रतानवत् Adj. 1) *mit Ausläufern versehen.* — 2) *verzweigt* in übertr. Bed.

प्रतानित Adj. *weitläufig behandelt.*

*प्रतानिन् 1) Adj. *mit Ausläufern versehen.* — 2) f. °नी *eine Pflanze mit Ausläufern.*

प्रताप m. 1) *Glut, Hitze* (auch in übertr. Bed.). — 2) *Machtglanz, Majestät, Hoheit, Würde, Ueberlegenheit* (oft mit der *Glut* der Sonne verglichen), *Macht* (z. B. der Arme). — 3) *Glanz, Pracht.* — 4) **Calotropis gigantea* Râgân. 10,29. — 5) N. pr. eines Mannes.

प्रतापचन्द्र m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Gaina-Autors.

प्रतापधवल m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतापन 1) Adj. *es Jmd heiss machend, bedrängend, peinigend, zusetzend.* — 2) m. *eine best. Hölle.* — 3) n. *das Erwärmen, Erhitzen* Comm. zu Nâjâm. 10,1,22.

प्रतापनारसिंह und प्रतापनृसिंह m. Titel zweier Werke.

प्रतापपाल m. N. pr. eines Mannes.

प्रतापपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

प्रतापमार्तण्ड m. Titel eines Werkes.

प्रतापमुकुट m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतापरुद्र m. N. pr. eines im Pratâparudrîja verherrlichten Fürsten von Ekaçilâ. Auch so v. a. °रुद्रीय.

प्रतापरुद्रयशोभूषणालंकारशास्त्र n. und प्रतापरुद्रीय n. Titel eines Werkes des Vidjânâtha.

प्रतापवत् 1) Adj. *voller Machtglanz, — Hoheit, — Würde, majestätisch* (von Personen). — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

प्रतापवेलावली f. *ein best. Râga von fünf Tönen* S. S. S. 101. 105.

प्रतापशील m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतापशेखर m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

प्रतापस m. *Calotropis gigantea alba* Bhâvapr. 1,201.

प्रतापसेन m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतापादित्य m. N. pr. und Beiname verschiedener Fürsten. Nom. abstr. °ता f.

प्रतापालंकार m. Titel eines Werkes.

प्रतापितर् Nom. ag. °ता als 3te Sg. Fut. von 1. तप् mit प्र Caus.

प्रतापिन् Adj. 1) *heiss, brennend, versengend; m. Jmd heiss machend, bedrängend, peinigend.* — 2) *voller Machtglanz, — Hoheit, — Würde.* — 3) *Hoheit —, Würde verleihend.*

प्रतापेन्द्र m. Beiw. der Sonne Hemâdri 1,615,9.

***प्रताम्** 1) Adj. (Nom. प्रतान्). — 2) Indecl.

प्रतामक n. = प्रतमक Kâraka 1,7.

प्रताम्र Adj. *überaus roth.*

प्रतार् m. 1) *das Ueberschiffen, Hinüberfahren über* (Gen.). — 2) *Betrug.*

प्रतारक Adj. *hintergehend, betrügend; m. Betrüger* Vikramâṅkak. 9,54.

प्रतारण 1) n. *a) das Hinüberführen* (über ein Wasser) Spr. 3839. — *b)* metrisch = प्रतरण *das Hinüberfahren über* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *c) das Hintergehen, Betrügen* Spr. 3839. — 2) f. आ *Betrug.*

प्रतारणीय Adj. *zu hintergehen, zu betrügen.*

प्रतारयितृ Nom. ag. *Förderer, Mehrer.*

1. प्रति 1) Adv. in Verbindung mit Verben und in Comp. mit Substantiven *gegen, entgegen, zurück, wieder, rĕ-.* Vor Substantiven auch so v. a. *jeder.* — 2) Praep. *a)* mit vorangehendem oder folgendem (seltener) Acc. α) *gegen, nach, nach — hin, zu, zu — hin, auf, auf — zu* (auf die Fragen *wohin, nach welcher Richtung hin, zu wem*). आत्मानं प्रति *zu sich* (sc. sprechend) 305, 32. — β) *gegen, gegenüber von, angesichts, vor.* न बुभुक्षितं प्रति भाति किं चित् so v. a. *einem Hungrigen gefällt Nichts* 227,7. 8. मां प्रत्यरण्यवत्प्रतिभाति *erscheint mir wie ein Wald* 134,25. — γ) *gegen*, so v. a. *in der Richtung —, in der Gegend von, an, bei, auf, in.* — δ) *zur Zeit von, um.* चिरं प्रति *lange Zeit hindurch, seit lange.* भृशं प्रति *zu wiederholten Malen* Kâraka 2,2. — ε) *gegen*, so v. a. *vor* (schützen). — ζ) *gegen*, so v. a. *im Vergleich zu, gegenüber.* — η) *auf den Antheil —, zu Gunsten von, für.* — ϑ) * *für*, so v. a. *zum Ersatz von.* — ι) *in Beziehung auf, in Betreff von, wegen, aus* (z. B. Mitleiden) Kâraka 6,1. — κ) *für* vor einem praedicativen Acc. (halten u. s. w. *für*) MBh. 3,134,3. Vikr. 132. — λ) *nach, gemäss, zu Folge, selon* Kâraka 6,18. मां प्रति so v. a. *nach meiner Meinung, in meinen Augen.* — μ) *bei, in* mit dem Nebenbegriff *der stetigen Wiederholung.* यज्ञं प्रति (vgl. यज्ञे यज्ञे प्रति TS. 1,6, 8,1) *bei jedem Opfer*, वर्ष प्रति *alljährlich.* — *b)* mit Abl. α) *zur Zeit von, um.* Nur in der Verbindung प्रति वस्तोः (könnte auch Gen. sein) RV. 2, 39,3. 10,189,3. — β) **gegenüber*, so v. a. *von gleicher Macht wie.* Statt des Abl. auch Adv. auf तस्. — γ) **für, zum Ersatz von.* — *c)* mit Gen. α) *in Beziehung auf, in Betreff von.* — β) pleonastisch in तच्च वेदयितव्यं ते मम प्रति *und das musst du mir mittheilen* R. 6,109,33. — *d)* am Anfange eines adv. Comp. α) *gegen* (auf die Frage *wohin*). — β) *zur Zeit von, um.* — γ) *in Bezug auf.* — δ) *nach, gemäss.* — ε) *bei, in* mit dem Nebenbegriff *der stetigen Wiederholung.* — *e)* *am Ende eines adv. Comp. so v. a. *ein wenig.*

2. प्रति m. N. pr. eines Sohnes des Kuça.

प्रतिकञ्चुक m. *ein gegen Alles gepanzerter —, ein hartnäckiger Widersacher* Ârjabh. 4,50.

प्रतिकण्ठम् Adv. *einzeln, Stück für Stück.*

प्रतिकपालम् Adv. *in jeder Schale* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,4,30.

प्रतिकर 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *entgegenwirkend.* — 2) m. *Vergeltung, Ersatz, Entgelt* in 1. अप्रतिकर und सुप्रतिकर.

°प्रतिकर्कश Adj. (f. आ) *eben so hart wie.*

प्रतिकर्तृ Nom. ag. 1) *Vergelter.* — 2) *Widersacher.*

प्रतिकर्तव्य 1) Adj. *a) zu vergelten* (im Guten oder Bösen), — *Jmd* (Gen.), *als Ersatz zu thun.* — *b) abzutragen* (eine Schuld). — *c) dem man entgegenarbeiten, — entgegenwirken soll* oder *kann.* — 2) n. impers. *a) zu vergelten, — Jmd* (Dat. oder Loc.). °व्ये मतिः *die Absicht Vergeltung zu üben.* — *b) zu bezahlen, als Schuld abzutragen Jmd* (Dat.). — *c) Jmd* (Gen.) *entgegenzuarbeiten, entgegenzuwirken.* — *d) Jmd* (Gen.) *ärtzliche Hülfe zu leisten.*

प्रतिकर्म Adv. 1) *für jede Handlung.* — 2) *bei jeder Begehung.*

प्रतिकर्मक्रिया f. in अप्रतिकर्मक्रिया Nachtr. 3.

प्रतिकर्मन् n. 1) *Vergeltung.* — 2) *Gegenthat, eine entsprechende Handlung* in अप्रतिकर्मन्. — 3) *Ergreifung von Gegenmaassregeln* Kâraka 3,8. 4,1. — 4) *Kur, Behandlung.* — 5) *Anputz, Toilette.*

प्रतिकर्ष m. *Zusammenrückung, Vereinigung.*

प्रतिकलम् Adv. *jeden Augenblick, beständig, unaufhörlich* Spr. 7669. Vikramâṅkak. 8,84.

प्रतिकल्प m. *Gegenbild* in अ° (Nachtr. 4).

प्रतिकल्पम् Adv. *in jeder Weltperiode* Nilak. zu MBh. 2,8,23.

प्रतिकल्प्य Adj. *zurechtzumachen.*

***प्रतिकश** Adj. wohl *der Peitsche nicht gehorchend.*

प्रतिकष्ट Adj. *im Vergleich dazu —, so v. a. unverhältnissmässig arg, — schlimm* Suçr. 2,443,4.

प्रतिकाङ्क्षितव्य Adj. *zu erwarten* Vâgrabh. 35,17.

प्रतिकाङ्क्षिन् Adj. mit Acc. (v. l. anders) oder am Ende eines Comp. *verlangend nach.*

प्रतिकाम Adj. = प्रतिकाम्य AV. 2,36,7. पतिकाम AV. Paipp.

प्रतिकामम् Adv. *nach Lust, — Wunsch.*

प्रतिकामिन् Adj. *unerwünscht, widerwärtig.*

प्रतिकामिनी f. *Nebenbuhlerin.*

(प्रतिकाम्य) प्रतिकामय Adj. *nach Wunsch beschaffen.*

प्रतिकाय m. 1) *Gegner.* — 2) **Abbild.* — 3) **Ziel, Zielscheibe.* — 4) **Bogen* Gal.

प्रतिकार m. *Vergeltung* (im Guten oder Bösen), *Entgelt für* (im Comp. vorangehend). — 2) *Entgegenwirkung, Anwendung von Gegenmitteln, — Heilmitteln, Abhülfe.* — 3) *=सम und भट.

प्रतिकारकर्मन् n. *Widerstand, Opposition* Râgat. 6,208.

प्रतिकारविधान n. *ärtzliche Behandlung.*

प्रतिकारिन् Adj. in अप्रतिकारिन्.

प्रतिकार्य n. *Vergeltung* (mit Gen.). Nach Nilak. m. = शत्रु *Feind.*

***प्रतिकाश** m. = प्रतीकाश.

प्रतिकितव m. *Gegenspieler.*

प्रतिकील m. *ein entgegenstehender Pflock.*

प्रतिकुञ्जर m. *Gegenelephant, ein feindlich gegenüberstehender Elephant.*

प्रतिकुण्डम् Adv. wohl *in jeder Feuergrube* Hemâdri 1,179,14.

***प्रतिकूप** m. *Graben.*

प्रतिकूल 1) Adj. (f. आ) *a) *gegen das Ufer angehend, bergauf gehend.* — *b) widrig* (Wind, Schicksal, Gottheit, Gestirn, Vorzeichen). — *c) entgegen gerichtet.* वाक्य n. so v. a. *Gegenrede.* — *d) verkehrt.* — *e) widrig, unangenehm.* — *f) feindselig gesinnt, sich widersetzend, widersetzlich, in Opposition stehend, sich auflehnend gegen* (Gen.). — 2) **प्रतिकूलम्** Adv. *entgegen, gegen die natürliche Weise, in umgekehrter Ordnung.* — 3) n. *a) umgekehrte Ordnung.* °लेन *in u. O.* — *b) Opposition.* °लेषु स्थितः *in O. stehend.*

प्रतिकूलकारिन् Adj. *sich Jmd* (Gen.) *widersetzend, Jmd Opposition machend.*

प्रतिकूलकृत् Adj. dass. in अ° (Nachtr. 4).

प्रतिकूलता f. 1) *Widrigkeit* (des Schicksals). — 2) *Widersetzlichkeit.*

प्रतिकूलदैव Adj. *dem das Schicksal nicht hold ist.* Nom. abstr. °ता f.

प्रतिकूलप्रवर्तिन् Adj. *einen widrigen Lauf nehmend* (Schiff) und zugleich *sich feindselig bench-*

mend (die Zunge eines Bösewichts) Spr. 3839, v. l.

प्रतिकूलभाषिन् Adj. *widerredend.*

प्रतिकूलय्, °यति *sich widersetzen*, mit Acc. Kâd. 177,6.

प्रतिकूलवचन n. *Widerrede.*

प्रतिकूलवत् Adj. *widersetzlich.*

प्रतिकूलवर्तिन् Adj. *entgegenhandelnd, sich widersetzend, störend;* mit Gen.

प्रतिकूलवाद् m. *Widerrede* in अप्रतिकूलवाद् (Nachtr. 4).

प्रतिकूलवादिन् Adj. *widerredend, — Jmd* (Gen.).

प्रतिकूलविसर्पिन् Adj. etwa *gegen den Wind* oder *Strom sich bewegend* (Schiff) und zugleich *feindselig hervorschiessend* (die Zunge eines Bösewichts) Spr. 3839.

प्रतिकूलवृत्ति Adj. *sich Jmd* (Gen.) *widersetzend.*

प्रतिकूलवेदनीय Adj. *als unangenehm empfunden werdend.*

प्रतिकूलाचरित n. *eine widrige Handlung, Beleidigung.*

प्रतिकूलिक Adj. *feindlich gesinnt, feindselig* Mahâvîraḱ. 91,19. Richtig **प्राति°**.

प्रतिकूलोक्त n. Pl. *Widerrede.*

प्रतिकृत n. 1) *Wiedervergeltung.* — 2) *Widerstand.*

प्रतिकृति f. 1) *Wiederstand, Abwehr.* — 2) *Nachbildung, Abbild, Bild.*

***प्रतिकृत्तिका** f. gaṇa अंश्वादि.

प्रतिकृत्य MBh. 5,1004 fehlerhaft; vgl. Spr. 6635.

प्रतिकोणम् Adv. *nach —, in jeder Himmelsgegend* Hemâdri 1,131,17. 132,1.

प्रतिकोप m. *Zorn, Aerger.*

प्रतिक्रम m. *umgekehrte Ordnung.*

प्रतिक्रमण n. 1) *das Hin —, Herschreiten.* — 2) bei den Buddhisten *das sur Beichte Gehen.*

प्रतिक्रमणविधि m. und °क्रमणसूत्र n. Titel zweier Werke.

प्रतिक्रियम् Adv. *für jede Verrichtung* Kap. 5,120.

प्रतिक्रिया f. 1) *Wiedervergeltung* (im Guten und Bösen). Das sächliche Object im Comp. vorangehend, das persönliche im Gen. (107,12), Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Wiedererstattung.* — 3) *Widerstand, Abwehr, Abhülfe.* मन्युप्रतिक्रियां कर् so v. a. *an Jmd* (Gen., aber Loc. zu vermuthen) *seinem Aerger Luft machen.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *abwehrend, vertreibend* (eine Krankheit); Nom. abstr. °त्व n. — 4) *Schmückung* (des Körpers) MBh. 12,59,66.

***प्रतिक्रुष्ट** Adj. *elend, erbärmlich* (Erdboden).

प्रतिक्रूर Adj. in अप्रतिक्रूर (Nachtr. 4).

प्रतिक्रोध m. *erwiederter Zorn.*

प्रतिक्रोश m. *das Anschreien.*

प्रतिक्षणम् Adv. *in —, mit jedem Augenblick, beständig.*

प्रतिक्षत्र m. N. pr. verschiedener Männer.

प्रतिक्षपम् Adv. *jede Nacht.*

***प्रतिक्षय** m. *Wächter.*

***प्रतिक्षिप्त** n. *Arzenei.*

प्रतिक्षिप्तत्व n. *das Zurückgewiesensein, Verworfensein* Sarvad. 3,10.

प्रतिक्षेत्र n. *Statt, Stelle.* Loc. *an Stelle von* (Gen.) Gṛhjâs. 2,10.

प्रतिक्षेप m. 1) *Streit* MBh. 7,3958. v. l. व्यतिक्षेप. — 2) *das Bestreiten, Streiten gegen* (im Comp. vorangehend). — 3) *Verwerfung.*

प्रतिक्षेपण n. *das Bestreiten, Streiten gegen* (im Comp. vorangehend).

प्रतिक्षोणिभृत् m. *Gegenfürst, — König* Vikramâṅkaḱ. 9,108.

प्रतिखुर m. *eine best. fehlerhafte Geburtslage.*

***प्रतिखेटक** gaṇa अंश्वादि.

***प्रतिख्याति** f. v. l. für प्रविख्याति *Berühmtheit.*

प्रतिगज m. *ein feindlich gegenüberstehender Elephant.*

प्रतिगत 1) Adj. s. u. गम् mit प्रति. — 2) n. *Heimkehr.*

***प्रतिगति** f. *Zurückkunft.*

प्रतिगमन n. *Rückkehr.*

प्रतिगर m. *Antwortsruf* (des Adhvarju auf die Anrede des Hotar).

प्रतिगरितर् Nom. ag. *der durch Zuruf Antwortende*

प्रतिगर्जन 1) n. *das Entgegendröhnen, — donnern* (einer Wolke) AV. Paric. 61,13. 23. — 2) f. आ *das Entgegenbrüllen.*

प्रतिगात्रम्, °गात्र° Adv. *bei jedem Gliede.*

प्रतिगिरि m. *ein gegenüberstehender Berg.*

प्रतिगीर्य n. impers. *durch Zuruf zu antworten.*

प्रतिगुप्य n. impers. *cavendum a* (Abl.) Ç. Br. 3,2,3,27.

प्रतिगृहम् Adv. *in jedem Hause.*

प्रतिगृहीतर् Nom. ag. *Empfänger.* Richtig प्रतिग्रहीतर्.

प्रतिगृहीतव्य Adj. *freundlich aufzunehmen, willkommen zu heissen.* Richtig प्रतिग्रहीतव्य.

प्रतिगृह्य Adj. 1) *anzunehmen, annehmbar, — von* (*Gen.). — 2) *von dem man Etwas annehmen darf* in अप्रतिगृह्य.

प्रतिगेहम् Adv. *in jedem Hause.*

प्रतिग्रह m. 1) *Empfang, Entgegennahme* (von Gaben) Ç. Gṛhj. 4,7. *Berechtigung zum Empfang von Geschenken* (ein Vorrecht des Brahmanen). Die Person, von der man ein Geschenk empfängt, steht im Gen., Abl., im Gen. mit सकाशात् oder geht im Comp. voran; häufiger wird jedoch das Wort mit dem Object componirt. प्रतिग्रहं कर् *Geschenke empfangen.* — 2) *die freundliche Aufnahme einer Person.* — 3) *Gunstbezeugung, Gnade.* — 4) *das zur Ehe Nehmen.* — 5) *Aufnahme mit dem Gehör, das Anhören.* — 6) *Anfasser.* केश° so v. a. *Haarschneider, Bartscheerer* Gobh. 3,1,9. — 7) *Empfänger.* दान° Saṁhitopan. 46,1. — 8) *Napf und Topf für die verschiedenen Bedürfnisse eines Kranken.* Insbes. **Spucknapf.* — 9) *die empfangene Gabe, Geschenk.* Instr. so v. a. *als Geschenk.* °प्राप्त Adj. *als Geschenk erhalten* Kathâs. 6,51. — 10) Bez. *der den acht* Graha *entsprechenden Objecte* oder *Functionen;* vgl. अतिग्रह 1). — 11) **der Nachtrab eines Heeres.* — 12) * = क्रियाकार. — 13) * = यज्ञभेद oder यज्ञपात्र.

प्रतिग्रहण 1) Adj. *in Empfang nehmend* Ç. Gṛhj. 3,7; es ist aber vielleicht °णी *bei der Empfangnahme* st. °णी: zu lesen. — 2) n. *a) das Auffangen, Auffassen, Aufnehmen* Ç. Gṛhj. 1,28. — *b) das Annehmen, in Empfang Nehmen* (insbes. von Gaben). — *c)* **Gefäss, Behälter.*

1. **प्रतिग्रहधन** n. *als Geschenk empfangenes Geld* Kathâs. 24,155.

2. **प्रतिग्रहधन** Adj. *dessen Reichthum nur in Geschenken besteht* Pañcat. 182,9.

प्रतिग्रहिन् (metrisch) Adj. *Empfänger* (von Gaben).

प्रतिग्रहीतर् Nom. ag. 1) dass. Nom. abstr. °ग्रहीतृत्व n. Ind. St. 13,368. — 2) *der ein Mädchen entgegennimmt, Heirather* Mân. Gṛhj. 1,8. °त्री als Fut. Chr. 67,33.

प्रतिग्रहीतव्य Adj. *zu empfangen, erlaubt zu empfangen.*

प्रतिग्रामम् Adv. *in jedem Dorfe* Harshaḱ. 166,8.

प्रतिग्राम्यम् Adv. Râgat. 5,172 fehlerhaft für °ग्रामम्.

***प्रतिग्राक** m. *Spucknopf.*

प्रतिग्राकक Adj. *Gaben empfangend.* Zu belegen nur अ°.

प्रतिग्राकिन् Adj. *in Empfang nehmend.* Vgl. अप्रतिग्राकिन् (Nachtr. 1).

प्रतिग्राक्य 1) Adj. *a) anzunehmen, — von* (Abl.). — *b) von dem man Etwas annehmen darf.* — 2) m. Bez. *bestimmter* Graha 2) *b)* β).

प्रतिघ m. 1) *Behinderung, Widerstand* in अ°

Adj. (dieses auch Mahâvîraḱ. 113,4 gemeint); *das Sichsträuben gegen* (im Comp. vorangehend) Ḱaraka 4,2. — 2) *Zorn, Aerger, Groll* Lalit. 36,18. Comm. zu Jogas. 2, 8. Mahâvîraḱ. 112, 16. — 3) *= मूर्छा.

प्रतिघात m. *Abwehr, das Wehren, Zurückweisung, Zurückhaltung, Behinderung, Hemmniss, Hinderniss, Widerstand.*

प्रतिघातक 1) Adj. (f. °तिका) *störend.* — 2) am Ende eines adj. Comp. = प्रतिघात; vgl. अ°.

प्रतिघातकृत् Adj. *Jmd* (Gen.) *um Etwas* (Gen.) *bringend* Jâḱ. 2,236.

प्रतिघातन n. 1) *das Abwehren.* — 2) **das Morden.*

प्रतिघातिन् Adj. *abwehrend, störend, beeinträchtigend* Comm. zu Njâjas. 2,2,36. 37. नेत्र° so v. a. *blendend.*

प्रतिघोषिणी f. Pl. *bestimmte dämonische Wesen.*

***प्रतिघ्न** n. *Körper.*

प्रतिङ्गिरा f. N. pr. einer buddh. Göttin.

प्रतिचक्र n. 1) *ein entgegenstehender Discus* in अ°. — 2) nach Nîlak. *ein feindliches Heer.*

प्रतिचत in सुप्रतिचत.

प्रतिचक्षण n. 1) *das Anschauen.* — 2) *das Ansehen, Aussehen.* — 3) *das Sehen —, Erscheinenlassen.*

प्रतिचक्षिन् Adj. *zuschauend, beobachtend* AV. Paipp. 3,5,2.

प्रतिचक्ष्य Adj. (f. आ) *sichtbar.*

प्रतिचन्द्र m. *Nebenmond.*

प्रतिचरणम् Adv. *für jede Schule.*

प्रतिचार m. *Anputz, Toilette* Çilâñka 1,391.

प्रतिचिकीर्ष् Adj. (Nom. °कीर् vor ब) *Etwas* (Loc.) *zu vergelten —, an Etwas Rache zu nehmen verlangend* Hem. Par. 8,458.

प्रतिचिकीर्षा f. *das Verlangen es Jmd* (Gen. oder Acc.) *zu vergelten, — an Jmd Rache zu nehmen.*

प्रतिचिकीर्षु Adj. mit Acc. *zu vergelten —, zu erwiedern verlangend.*

प्रतिचिति Adv. *bei jeder Schicht.*

प्रतिचिन्तनीय Adj. *von Neuem zu durchdenken.*

प्रतिचोदनम् Adv. *bei jeder Aufforderung.*

प्रतिचोदना f. *Verbot.* Nach dem Comm. = निषेध (Gegensatz विधि) oder = स्मृति (Gegensatz श्रुति).

***प्रतिच्छदन** n. *Decke, ein Tuch zum Bedecken.*

प्रतिच्छन्द m. *Abbild.* स्वर्ग° Pl. so v. a. *himmelähnliche Freuden.* Unter den Wörtern für *gleich* 250,29.

प्रतिच्छन्दक m. *Abbild, Substitut.*

प्रतिच्छाया f. 1) *Abbild, Ebenbild.* — 2) *ein entstelltes Spiegelbild* (eines Kranken als Vorzeichen des Todes) Ḱaraka 5,7. 8.

प्रतिच्छायामय Adj. (f. ई) *aus einem entstellten Spiegelbilde bestehend* Ḱaraka 5,7. 8.

प्रतिच्छायिका f. *Schattenbild* Naish. 6,45.

प्रतिच्यवीयस् Adj. *sich mehr herandrängend.*

***प्रतिजङ्घा** f. *Schienbein.*

प्रतिजन m. *Gegner.*

प्रतिजन्मन् n. *Wiedergeburt.*

प्रतिजन्य Adj. *gegnerisch.*

***प्रतिजल्प** m. *Antwort, Entgegnung.*

प्रतिजल्पक m. *eine höflich ausweichende Antwort* (?).

***प्रतिजागर** m. *Wachsamkeit, Aufmerksamkeit.*

प्रतिजागरण n. *das Bewachen, Aufpassen auf* (Gen.).

प्रतिजागरणक *District.*

प्रतिजागरि Adj. *wachsam, aufpassend.*

प्रतिजिघृक्षु Adj. mit Acc. *zu vergelten —, zu erwiedern verlangend.*

***प्रतिजिह्वा** und ***°जिह्विका** f. *das Zäpfchen im Halse* Râǵan. 18,31.

प्रतिजीवन n. und °जीवित n. (Bâlar. 97,16) *das Wiederaufleben.*

प्रतिजूतिवर्पस् Adj. *je nach Antrieb* oder *Anlass eine Gestalt annehmend.*

प्रतिज्ञ 1) Adj. am Ende eines Comp. wohl *anerkennend* Vaǵraḱ. 34,6. — 2) f. आ *a) Einverständniss;* vielleicht *allgemein Anerkanntes* Prâtiç. Instr. wohl *anerkannter Weise.* — *b) Zusage, Gelöbniss, Versprechen.* — *c) Aussage, Erklärung, Behauptung.* — *d)* bei den Juristen *Klage* 214,30. 212,9. — *e)* im Njâja *Verkündigung einer best. Thesis in einer Disputation* Njâjas. 1,1,33.

प्रतिज्ञाति f. Kâṭh. 33,8 wohl fehlerhaft für प्रतिप्रज्ञाति.

प्रतिज्ञान n. 1) *das Zugeben, Anerkennen, Zugestehen.* — 2) *Zusage, Versprechen* 223,26. — 3) *das Behaupten, Behauptung.* — 4) *das zur Sprache Bringen.*

प्रतिज्ञानवाक्य n. Titel eines Pariçishṭa zum Jaǵurveda Prâtiç. 105.

प्रतिज्ञान्तर n. *Wechsel der Thesis in einer Disputation* Njâjas. 5,2,3.

***प्रतिज्ञापत्रक** n. *Vertragsurkunde.*

प्रतिज्ञापरिपालन n. *das Treubleiben einem Gelöbniss* 106,8.

प्रतिज्ञापरिशिष्ट n. Titel eines Pariçishṭa zum weissen Jaǵus.

प्रतिज्ञापारग Adj. *sein Wort haltend* R. Gorr. 2,127,15. 3,53,8.

प्रतिज्ञापारण n. *das Erfüllen eines Gelöbnisses* MBh. 7,80,15.

प्रतिज्ञापालन n. *das Treubleiben einem Gelöbniss* MBh. 13,148,37.

प्रतिज्ञापूर्वकम् Adv. *so dass mit der Klage begonnen wird* 216,16.

प्रतिज्ञालक्षणविवरण n. Titel eines Werkes.

प्रतिज्ञावाद m. und °वादार्थ m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

प्रतिज्ञाविरोध m. *der Widerspruch zwischen Thesis und Argument* Njâjas. 5,2,4.

प्रतिज्ञासंन्यास m. *das Aufgeben der eigenen Thesis in einer Disputation, nachdem man das Argument des Gegners gehört hat,* Njâjas. 5,2,5.

प्रतिज्ञासूत्र n. Titel eines Pariçishṭa zum weissen Jaǵus.

प्रतिज्ञाहानि f. *das Aufgeben der aufgestellten Thesis in einer Disputation* Njâjas. 5,2,2. Çâṅk. zu Bâdar. 2,3,6.

***प्रतिज्ञेय** m. *Lobredner.*

प्रतितद्विद् f. *die Erkenntniss des Gegentheils davon.*

प्रतितत्त्वदर्पण m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रतितत्त्वसिद्धान्त m. *ein Dogma, das in diesem oder jenem System, aber nicht in allen, Geltung hat,* Njâjas. 1,1,29. Ḱaraka 3,8.

प्रतितर m. *Matrose, Ruderer.*

प्रतितराम् Adv. mit भू *sich mehr zurückhalten, — einziehen.*

प्रतितरु Adv. *bei jedem Baume.*

प्रतिताल 1) m. *eine best. Tact* S. S. S. 210. — 2) **f.* ई *eine Art Schlüssel.*

***प्रतितालक** *Schlüssel.*

प्रतितूणी f. *eine best. Nervenkrankheit.*

प्रतित्र्यकम् Adv. *je drei Tage hindurch* Gaut.

प्रतिथि m. N. pr. eines Ṛshi und Lehrers Vañçabr. 2. Bâlar. 88,18.

प्रतिदएड Adj. *widerspänstig.*

प्रतिदर्श m. *Anblick.*

प्रतिदर्शन n. 1) *das Erblicken, Gewahrwerden.* — 2) *das Erscheinen.* — 3) *Anblick, Aussehen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

प्रतिदातव्य Adj. *wiederzuerstatten.*

प्रतिदान n. 1) **das Zurückgeben, Wiederabliefern.* — 2) *das Dagegengeben, Gegengabe.*

प्रतिदाप्य Adj. *dessen Wiedererstattung zu erzwingen ist* Âpast.

***प्रतिदारण** n. *Schlacht, Kampf.*

प्रतिदिनम् Adv. *jeden Tag, täglich, für jeden Tag.*

*प्रतिदिवन् m. 1) *die Sonne.* — 2) *Tag.*

प्रतिदिवसम् Adv. *jeden Tag, täglich, mit jedem Tage* Kâd. 114,18.

प्रतिदिशम् Adv. *nach —, in jeder Himmelsgegend* Harshaṅ. 166,8.

प्रतिदीवन् m. 1) *Gegner im Spiel.* — 2) **die Sonne.*

प्रतिदुह् *frisch gemolkene —, kuhwarme Milch.*

प्रतिदूत m. *Gegenbote.*

प्रतिदृत Adj. Mahâbh. 6,103,*b* fehlerhaft für प्रतिसदृत.

प्रतिदृश् Adj. *ähnlich* TS. 4,6,5,5. प्रतिसदृश् VS.

प्रतिदृशम् Adv. *in jedem Auge, für jedes A.*

प्रतिदृष्टान्त m. *Gegenbeispiel* Njâjas. 5,1,9. 11.

प्रतिदृष्टान्तसम m. *eine nichtige Einwendung, indem man, ohne das Beispiel des Gegners zu berücksichtigen, ein Gegenbeispiel aufstellt,* Njâjas. 5,1,9.

प्रतिदेवतम् Adv. *für jede Gottheit.*

प्रतिदेवता f. *die entsprechende Gottheit.*

प्रतिदेशम् Adv. *für jede Gegend, in allen Gegenden, — Ländern* Harshaṅ. 166,9. — Ind. St. 15, 279 ist प्रति देशान् zu trennen.

प्रतिदेहम् Adv. *in jedem Körper.*

प्रतिदैवतम् Adv. *für jede Gottheit.*

प्रतिदोषम् Adv. *gegen Abend.*

प्रतिद्रुह् Adj. in अप्रतिद्रुह् (Nachtr. 3).

प्रतिद्वंद्व m. *Widersacher, Gegner, Nebenbuhler.* Vgl. अ°.

प्रतिद्वंद्विन् m. dass. Am Ende eines Comp. so v. a. *wetteifernd mit, gleichend* 250,27. Nom. abstr. °द्विव n.

प्रतिद्वंद्वी Adv. mit भू *als Widersacher auftreten.*

प्रतिद्वादशन् Adj. Pl. *je zwölf* Gaut.

प्रतिद्वारम् Adv. und °द्वारि Loc. *an jedem Thor, an jeder Thür.*

प्रतिद्विरद m. *Gegenelephant, ein feindlich gegenüberstehender Elephant.*

प्रतिद्वीपम् Adv. *in jedem Welttheil* Harshaṅ. 166,8.

प्रतिधर्तर् Nom. ag. *Aufhaltender, Hemmender.*

प्रतिधा f. *Ansatz zum Trinken, Zug.*

प्रतिधातवे Dat. Infin. zu 1. धा mit प्रति RV. 1,24,8.

प्रतिधातु m. *nachgemachtes Metall* Ind. St. 14, 358.

प्रतिधान n. 1) *das Ansetzen, Anlegen an* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Anwenden von Vorsichtsmitteln.*

प्रतिधावन n. *das Losrennen auf Jmd* (Acc.), *Anrennen.* v. l. प्रतिबाधन.

प्रतिधि m. *ein Querholz an der Deichsel.*

°प्रतिधी Adj. *so klug wie —* Pr. P. 16.

प्रतिधुक्क n. Nom. abstr. von प्रतिदुह् TS. 2, 5,2,3.

प्रतिधुर् m. *Deichselgenosse* Uvaṭa zu VS. 25,44 und in अप्रतिधुर्.

प्रतिधुम् Nebenform von प्रतिदुह् in °धुर्षम् und °धुषा.

प्रतिधृषे Dat. Infin. zu धर्ष् mit प्रति RV. 8,60, 13. 14.

प्रतिधृष्य Adj. in अप्रतिधृष्य.

प्रतिधानि m. (Harshaṅ. 176,21) und °धान m. *Widerhall.*

प्रतिधानिन् Adj. *widerhallend.*

प्रतिनगरम् Adv. *in jeder Stadt* Harshaṅ. 166,8.

प्रतिनदि Adv. *an jedem Flusse* Bâlar. 60,16.

प्रतिनन्द् m. neben आनन्द् Âpast. Bz.

प्रतिनन्दन n. 1) *Begrüssung, Gruss.* — 2) *dankbares Entgegennehmen.*

*प्रतिनप्तृ m. *Urenkel.*

प्रतिनमस्कार Adj. *eine Verehrung erwiedernd.*

प्रतिनव Adj. *neu, frisch.*

प्रतिनाग m. *Gegenelephant, ein feindlich gegenüberstehender Elephant.*

प्रतिनाडी f. *Zweigader.*

प्रतिनाद् m. *Widerhall* Kâd. 31,1.

प्रतिनाम Adv. *namentlich, mit Nennung des Namens* Venis. 10,22.

प्रतिनामग्रहणम् Adv. *mit Nennung jedes einzelnen Namens* Kâd. 91,18.

प्रतिनामन् Adj. (f. °नामी) *namensverwandt.*

प्रतिनायक m. *Gegenheld, der Gegner eines Helden in einem Schauspiel.*

प्रतिनारी f. *Nebenbuhlerin* Çiç. 10,46.

प्रतिनाह् m. *Verstopfung* in कर्ण°.

प्रतिनिग्राह्य Adj. *herauszuschöpfen* Âpast. Çr. 12,20,19. Vgl. प्रतिनिर्ग्राह्य.

प्रतिनिधातव्य Adj. *zu substituiren* Comm. zu Njâjam. 6,3,12.

प्रतिनिधापयितव्य Adj. *substituiren zu lassen* Comm. zu Njâjam. 6,3,9.

प्रतिनिधि m. 1) *Substitution.* — 2) *Substitut.* — 3) *Ebenbild, Gegenstück von* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 253,13. Unter den Wörtern für *gleich* Chr. 250,31.

प्रतिनिधी Adv. mit कर् *für Etwas* (Acc.) *etwas Anderes an die Stelle setzen* MBh. 12,165,16. *Etwas* (Acc.) *substituiren für* (im Comp. vorangehend) Ragh. 4,54.

प्रतिनिधेय Adj. *zu substituiren* Njâjam. 6,3,12.

*प्रतिनिनद् m. *Widerhall.*

प्रतिनिपात m. *das Niederfallen.*

प्रतिनियम m. *eine Bestimmung für jeden speciellen Fall* Kap. 6,15.

प्रतिनिर्ग्राह्य Adj. *herauszuschöpfen* Comm. zu TS. 3, S. 157. fg. Vgl. प्रतिनिग्राह्य.

प्रतिनिर्देश m. *das Zurückweisen auf, eine abermalige Erwähnung, ein Zurückkommen auf* (Gen.).

°प्रतिनिर्देशक Adj. *zurückweisend auf.*

प्रतिनिर्देश्य Adj. *was abermals erwähnt wird, worauf man wieder zurückkommt.*

प्रतिनिर्यातन n. *das Wiedererstatten, Zurückgeben.* — 2) **das Vergelten.*

प्रतिनिवर्तन n. *das Zurückkehren, Rückkunft* in पुनः°.

प्रतिनिवारण n. *das Abwehren, Fernvonsichhalten.*

*प्रतिनिवासन n. *ein best. Kleidungsstück* (buddh.).

प्रतिनिवृत्ति f. *Rückkehr* Comm. zu Âpast. Çr. 4,15,4.

प्रतिनिशम् Adv. *allnächtlich.*

प्रतिनिश्चय m. *Gegenansicht* MBh. 12,83,53.

प्रतिनिष्क m. oder n. *je ein* Nishka (*ein best. Gewicht*) Hemâdri 1,257,20.

प्रतिनिष्ठ Adj. *auf der Gegenseite stehend.*

*प्रतिनिसर्ग m. *das Aufgeben, Fahrenlassen.* Richtig wäre प्रतिनिःसर्ग.

प्रतिनिःसङ्ग m. fehlerhaft für °निःसर्ग Lalit. 35,2 (zu lesen °सर्गाय).

प्रतिनृपति m. *Gegenfürst, — könig* Bh. V. 19,2.

प्रतिनोद् m. *Zurückstossung, — weisung.*

प्रतिन्यायम् Adv. *in umgekehrter Ordnung.*

प्रतिन्यास m. *Gegendepositum* Nâr. 2,8; vgl. Mit. 98,5. fgg.

प्रतिन्यूङ्ख m. *Gegen-Njûṅkha.*

*प्रतिप m. N. pr. eines Fürsten. Richtig प्रतीप.

प्रतिपक्ष m. 1) *die entgegengesetzte Seite, Gegensatz, Opposition, die feindliche Partei, Nebenbuhlerschaft; Gegner, Widersacher, Nebenbuhler.* इव-प्रतिपक्ष इव गरुत्मतः *in der Geschwindigkeit gleichsam ein Nebenbuhler Garuḍa's* Kâd. 89,5 (159, 17). Unter den Synonymen von *gleich* (*wetteifernd mit*) Chr. 250,27. — 2) N. pr. eines Fürsten.

प्रतिपक्षचण्डभैरव m. N. pr. des Hauptes einer best. Secte.

प्रतिपक्षजन्मन् Adj. *von den Feinden bewirkt* Çiç. 1,42.

प्रतिपत्तता f. und °पत्तव n. *Opposition, Feindschaft.*

प्रतिपत्तित Adj. *einen Widerspruch enthaltend.*

प्रतिपत्तिन् m. *Gegner, Widersacher.*

प्रतिपणी m. 1) *Tausch.* — 2) *Gegeneinsatz im Spiele* Kathâs. 56,303.

प्रतिपत्तृ Nom. ag. 1) *Wahrnehmer, Hörer.* — 2) *der Etwas annimmt, behauptet* Comm. zu Âpast. Çr. 6,4,11. — 3) *der Etwas begreift, auffasst, versteht* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,2.

प्रतिपत्तव्य 1) Adj. *a) zu erlangen, zu empfangen.* — *b) zu geben* (eine Antwort). — *c) zu begreifen, zu verstehen, zu ergründen* Kâraka 3,8. Çaṃk. zu Bâdar. 2,4,7. 3,2,11. 4,1,2. — 2) n. impers. *a) zu verfahren, sich zu verhalten* Âpast. Vâgrakṣ. 20,6. 13. — *b) anzunehmen, zu statuiren.*

प्रतिपत्ति f. 1) *Erlangung, Gewinnung, das Theilhaftigwerden, Bekommen* Gaut. — 2) *Innewerdung, Wahrnehmung, Erkenntniss, Verständniss, Auffassung; Einsicht, Intelligenz.* नैतद्युक्तं समानप्रतिपत्तिषु सखीषु *das schickt sich nicht für Freundinnen von gleicher Einsicht,* so v. a. — *für vernünftige* Fr. 306,26. — 3) *Annahme, Behauptung, Statuirung.* — 4) *Eingeständniss* Jolly, Schuld. 319. — 5) *das Zukommenlassen, Geben;* die Person, der Etwas gegeben wird, steht im Loc. oder geht im Comp. voran. — 6) *das Bewirken.* — 7) *das Gehen an* (im Comp. vorangehend), *Beginnen, Thun, Verfahren,* — *bei* oder *mit* (Loc. oder Gen.). — 8) *ehrenvolles Verfahren gegen Jmd, Ehrenerweisung.* — 9) *Entschlossenheit, Zuversicht, Dreistigkeit;* vgl. अप्रतिपत्ति 3) und 2. अप्रतिपत्ति (Nachtr. 1). — 10) *Mittel gegen* (Gen.), — *zu* (Loc.), *Mittel zum Zweck* Gaim. 3,2,14. 4,2,11. 12. Comm. zu Njâjam. 4,2,9. — 11) *hohe Stellung, Regierung, Herrschaft.* — 12) *Abschluss.*

प्रतिपत्तिकर्मन् n. *Abschlusshandlung* Comm. zu Âpast. Çr. 1,11,1.

***प्रतिपत्तिपटह** m. *eine Art Pauke.*

प्रतिपत्तिमत् Adj. *die gehörige Einsicht habend, wissend was zu thun ist.*

***प्रतिपत्तूर्य** n. *eine Art Pauke.*

***प्रतिपत्रफला** f. *eine Kürbisart* Râgân. 7,220.

1. प्रतिपत्नि (metrisch) f. *Nebenbuhlerin.* °वत् Adv.

2. प्रतिपत्नि Adv. *für jede Gattin* Comm. zu Âpast. Çr. 2,5,10. 3,10,3.

प्रतिपथ° und °पथम् Adv. 1) *den Weg entlang.* — 2) *rückwärts* Râgat. 5,88. Vikramâṅkaṃ. 14,71.

***प्रतिपथिक** Adj. *den Weg entlang gehend.*

प्रतिपद् f. 1) *Zugang, Eingang.* — 2) *Anfang.* — 3) *Anfangsvers, Eingangsstrophe.* — 4) *Anfangstag einer Monatshälfte,* insbes. *des zunehmenden Mondes* Agni-P. 176,1. fgg. — 5) **Intelligenz, Verstand.* — प्रतिपद्धि: MBh. 2,475 fehlerhaft für °पद्धि:.

1. प्रतिपद् 1) n. Titel eines Upâṅga. — 2) f. आ und ई = प्रतिपद् 4).

2. प्रतिपद्° und म् Adv. 1) *bei jedem Schritt, überall, bei jeder Gelegenheit.* — 2) *Wort für Wort, bei jedem Wort.* — 3) *wörtlich, namentlich, ausdrücklich.* — 4) *je einzeln.*

***प्रतिपद्दर्शिनी** f. *Weib* Râgân. 18,6.

प्रतिपद्मम् Adv. *bei jeder Lotusblüthe* Hemâdri 1,821,19.

प्रतिपन्न 1) Adj. s. u. 1. पद् mit प्र. — 2) *संज्ञायाम्.

प्रतिपन्नक m. Bez. *der vier Stufen der* Ârja *bei den Buddhisten.*

प्रतिपन्नत्व n. *das Versprochenwordensein.*

प्रतिपन्नप्रयोजन Adj. *der seinen Zweck erreicht hat* R. 5,8,20.

प्रतिपरिगमन n. *das Wieder- oder Zurückherumgehen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,15,3.

***प्रतिपर्णशिफा** f. *Anthericum tuberosum* Râgân. 5,136.

प्रतिपर्यायम् Adv. *bei jeder Wendung, bei jedem Satz* Mân. Gṛhj. 1,17. Comm. zu Kâtj. Çr. 2,4,23. Vgl. पर्याय 6).

प्रतिपर्व Adv. *bei jedem* Parvan 9) Vikramâṅkaṃ. 17,36.

प्रतिपल्लव m. *Gegenzweig, ein gegenüber stehender Zweig.*

प्रतिपशु Adv. *bei jedem Opferthier* Comm. zu TBr. 3,395,3.

प्रतिपाणी 1) Adj. *tauschlustig, feilschend.* — 2) m. *a) der Einsatz des Gegenspielers.* — *b) Revanche im Spiele.*

प्रतिपात्रम् Adv. *bei jeder Rolle, auf jede Rolle* (im Schauspiel).

प्रतिपादक 1) Adj. (f. °दिका) *schenkend, spendend* in अ°. — *b) darlegend, besprechend, behandelnd, vortragend, auseinandersetzend, lehrend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) **eine Schale für Haare* (buddh.).

प्रतिपादन n. 1) *das Hinschaffen zu* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Zukommenlassen, Geben, Schenken, Spenden,* — *an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *das Wiederzukommenlassen, Wiedergeben.* — 4) *das Wiederbringen.* — 5) *das Einsetzen in* (Loc.). — 6) *das Bewirken, Hervorbringen.* — 7) *das Vorführen, Darlegen, Aussagen, Besprechen, Behandeln, Vortragen, Auseinandersetzen, Lehren.* — 8) *Beginn.*

प्रतिपादनीय Adj. 1) *zu geben, zur Ehe zu geben* (im Prâkrit). — 2) *darzulegen, zu besprechen, zu behandeln* Comm. zu Âpast. Çr. 1,1,9.

प्रतिपादपम् Adv. *an jedem Baume.*

प्रतिपादम् Adv. *in jedem Stollen.*

प्रतिपादयितृ Nom. ag. 1) *der Jmd* (Loc.) *Etwas zukommen lässt, Spender* Âpast. — 2) *Darleger, Besprecher, Lehrer.*

प्रतिपादयितव्य Adj. *zukommen zu lassen, zu schenken* Kâd. 2,86,22.

प्रतिपादुका f. *Fussgestell* Kâd. 18,20.

प्रतिपाद्य Adj. *vorzuführen, darzulegen, zu besprechen, zu behandeln, was besprochen wird* u. s. w. Nom. abstr. °त्व n.

प्रतिपान n. 1) *das Trinken* Âpast. 1,28,21, v. l. — 2) *Trinkwasser.*

प्रतिपाप Adj. *wieder böse, Jmd* (Loc.) *mit Bösem vergeltend.*

प्रतिपापिन् Adj. dass. Nîlak. zu MBh. 3,207,45.

प्रतिपालन n. 1) *das Bewachen, Schützen, Schirmen, Hüten.* — 2) *das Halten, Unterhalten* (von Thieren) Spr. 7752. — 3) *das Aufrechterhalten, Beobachten, Halten an.* — 4) *das Erwarten* 293, 5 (im Prâkrit).

प्रतिपालनीय und °पालयितव्य Adj. *zu erwarten, abzuwarten, abzupassen.*

प्रतिपालिन् Adj. *hütend, schirmend.*

प्रतिपाल्य Adj. 1) *zu schützen, zu schirmen, zu hüten.* — 2) *abzuwarten, abzupassen.*

प्रतिपिण्डम् Adv. *auf jeden Kloss* Mân. Çr. 1, 1, 2.

प्रतिपित्सा f. *der Wunsch zu erlangen, das Streben nach.*

प्रतिपित्सु Adj. 1) *den Wunsch habend zu erlangen, strebend nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Etwas* (Acc.) *zu erfahren wünschend* Comm. zu Gobh. S. 5, Z. 11.

प्रतिपिपादयिषा f. *der Wunsch vorzuführen,* — *auszusagen,* — *zu besprechen* (mit Acc.) Gobh. Einl. S. 1, Z. 2 v. u. Comm. zu Kâtjâd. 2,37.

प्रतिपिपादयिषु Adj. *im Begriff stehend darzulegen,* — *zu besprechen,* — *zu behandeln,* — *auseinanderzusetzen.*

प्रतिपीडन n. *das Heimsuchen, Mitnehmen* (eines Landes).

प्रतिपुंनियत Adj. *für jede Seele besonders bestimmt.*

*प्रतिपुर gaṇa ग्रैष्मादि in der Kâç.

1. प्रतिपुरुष m. 1) *ein ähnlicher Mann, Stellvertreter, Genosse.* — 2) *Puppe.*

2. प्रतिपुरुष° und प्रतिपुरुषम् Adv. 1) *je auf —, je durch —, je für einen Mann, männiglich, Mann für Mann* Harshaṅ. 131,12. — 2) *für jede Seele.*

प्रतिपुष्यम् Adv. *jedesmal, wenn der Mond in das Mondhaus* Pushja *tritt.*

प्रतिपुस्तक n. *Copie einer Orginalhandschrift, Abschrift.*

प्रतिपूजक Adj. *Ehre erweisend, ehrend.*

प्रतिपूजन n. *Ehrenerweisung, das Ehren.*

प्रतिपूजा f. dass.; das Object im Gen. oder Loc.

प्रतिपूज्य Adj. *zu ehren.*

प्रतिपूरण n. 1) *das Füllen, Ausfüllen.* — 2) in med. Sinne *das Einbringen* oder *Uebergiessen mit Flüssigkeiten oder andern Stoffen.* — 3) *das Sichfüllen, Vollgegossenwerden mit* (Instr.) Gaut. — 4) *Verstopfung.* शिरस: (beim Schnupfen) Kâraka 2,6.

प्रतिपूरुष = 1. प्रतिपुरुष 1) in स्त्री°.

प्रतिपूरुषम् Adv. = 2. प्रतिपुरुष° 1) Âpast. 1,2,1.

प्रतिपूर्ति f. *Erfüllung, Vollendung* Lalit. 36,1. 37,2.

*प्रतिपूर्वाह्णम् Adv. *jeden Vormittag.*

प्रतिपृष्ठा f. *jede Seite eines Blattes.*

प्रतिप्रज्ञाति f. *Unterscheidung, Anerkennung, Statuirung.*

प्रतिप्रणवम् Adv. *bei jedem* ओम्.

प्रतिप्रणवसंयुक्त Adj. *jedes Mal mit* ओम् *verbunden.*

प्रतिप्रणाम m. *Gegenverbeugung* Kâd. 247,5.

प्रतिप्रति Adj. m. n. *das Gegenstück —, Gegengewicht bildend, Jmd gewachsen, aufwiegend;* mit Acc.

प्रतिप्रतिनी Adj. f. zu प्रतिप्रति.

प्रतिप्रतीक° und °म् Adv. 1) *bei jedem Anfangsworte.* — 2) *auf jedem Theil des Körpers, an jedem Th. d. K.* Naish. 7,2. 10.

प्रतिप्रदान n. 1) *das Zurückgeben, Wiederausliefern.* — 2) *das zur Ehe Geben.*

प्रतिप्रभ 1) m. N. pr. eines Liedverfassers. — 2) f. आ Pl. *Widerschein.*

प्रतिप्रभातम् Adv. *jeden Morgen.*

प्रतिप्रयवण n. *wiederholtes Mischen.*

प्रतिप्रयाण n. *Heimkehr.*

प्रतिप्रयोग m. *Gegenausführung, eine parallel laufende Ausführung eines Satzes.*

प्रतिप्रवाद् m. R. Gorr. 2,6,20 wohl fehlerhaft für पतिप्रवाद्, wie die anderen Ausgaben lesen.

प्रतिप्रवादिन् Adj. *widersprechend* AV. Paipp. 20,4,5.

प्रतिप्रश्न m. 1) *Gegenfrage* Âpast. Çr. 7,23,6. Vaitân. — 2) *Antwort.*

प्रतिप्रश्नम् Adv. *in Betreff der Streitfrage* (nach Sây.).

प्रतिप्रसव m. 1) *Gegenbefehl, Aufhebung eines Verbots in Betreff von* (im Comp. vorangehend), *eine Ausnahme zu einer Ausnahme* Comm. zu TS. Prât. — 2) *Rückkehr in den Urzustand* Jogas. 2, 10. 4,34.

प्रतिप्रसवम् Adv. *bei jeder Geburt.*

प्रतिप्रस्थातर् Nom. ag. *ein best. Priester, ein Gehülfe des* Adhvarju.

प्रतिप्रस्थान 1) m. *ein best. Bechervoll* Soma. — 2) n. *a) das Amt des* Pratiprasthâtar (anzunehmen für प्रतिप्रास्थानिक). — *b) der Melkkübel des* Pratiprasthâtar Âpast. Çr. 15,3,11.

प्रतिप्रकार m. *Gegenschlag, Erwiederung eines Hiebes, — Schlages.*

*प्रतिप्राकार m. *ein äusserer Wall.*

प्रतिप्राणि Adv. *in jedem lebenden Wesen, für jedes l. W.* Çaṅk. zu Bâdar. 2,4,13. 3,1,8.

प्रतिप्राभृत n. *Gegengeschenk* Harshaṅ. 193,1.

प्रतिप्राश् Adj. *aemulus peni, Jmd den Mundvorrath wegessend.*

प्रतिप्राशितम् Adv. (?) Kauç. 38.

प्रतिप्रास्थानिक Adj. *zum* Pratiprasthâna 2) *a) in Beziehung stehend.* कर्मन् n. *das Amt des* Pratiprasthâtar.

प्रतिप्रिय n. *Gegengefallen, Gegendienst.*

प्रतिप्रेक्षण n. *das Wiederansehen* (Jmd) Âpast. 1,9,11.

प्रतिप्रेष m. *Gegenruf, Gegenanweisung.*

प्रतिप्लवन n. *das Zurückspringen.*

*प्रतिफल n. und °फलन n. (Bâlar. 59,11. Kautukar. 101) *Reflex, Widerschein.*

*प्रतिफुल्लक Adj. *blühend.*

°प्रतिबद्धता f. *das Verbundensein mit* H. 69.

*प्रतिबध्य Adj. *zu hemmen, zu verhindern.*

प्रतिबन्द्धर् Nom. ag. *Hemmer, ein Hinderniss in den Weg legend.* Nom. abstr. °न्द्धृता f. Naish. 9,37.

प्रतिबन्ध m. 1) *Verbindung, Verknüpfung.* — 2) *Umschliessung, Belagerung.* — 3) *Hemmung, Unterbleibung.* — 4) *Hemniss, Hinderniss, Widerstand.* Instr. so v. a. *mit Anwendung von allerlei Hindernissen.* — 5) *ein logisches Hinderniss, Beseitigungsgrund.* — 6) *Stütze* Kâd. 2,61,5.

प्रतिबन्धक 1) Adj. (f. °न्धिका) *hemmend, hindernd, ein Hinderniss bildend, nicht aufkommen lassend* MBu. 5,42,46, v. l. Comm. zu TS. Prât. — 2) m. *a)* **Ast.* — *b)* N. pr. eines Fürsten.

प्रतिबन्धवत् Adj. *mit Hindernissen versehen, wobei man auf Hindernisse stösst.*

*प्रतिबन्धि m. *Widerspruch, Einwurf.*

प्रतिबन्धिकल्पना f. in der Logik *eine Annahme, gegen welche ein gerechter Widerspruch erhoben werden kann.*

प्रतिबन्धिन् Adj. 1) *ein Hinderniss erfahrend, was gehemmt —, was gestört wird.* — 2) am Ende eines Comp. *hindernd, hemmend, nicht aufkommen lassend.* Nom. abstr. °न्धिता f.

प्रतिबन्धु m. *Standesgenosse.*

1. प्रतिबल n. *ein feindliches Heer* Vikramâṅkaṅ. 6,68.

2. प्रतिबल 1) Adj. *gleiche Kraft habend, Jmd* (Gen.) *gewachsen, gleich stark an* (im Comp. vorangehend), *im Stande seiend zu* (Inf. oder Dat. eines Nom. act.). — 2) m. *ein ebenbürtiger Gegner* Daçak. 42,15.

°प्रतिबाधक Adj. *zurückstossend, von sich weisend.*

प्रतिबाधन n. *das Zurückstossen, Abwehren;* mit Acc. MBh. 8,68,27.

प्रतिबाहु m. 1) *Vorderarm.* — 2) *die gegenüberliegende Seite in einem Viereck* oder *Polygon.* — 3) N. pr. verschiedener Männer.

प्रतिबिम्ब m. (ausnahmsweise) und n. 1) *die sich* (im Wasser) *abspiegelnde Sonnen-* oder *Mondscheibe; Spiegelbild, Abbild, Widerschein* überh. Unter den Synonymen für *gleich* 250,29. — 2) Bez. *der Kapitel* im Kâvjaprakâçâdarça.

प्रतिबिम्बक = प्रतिबिम्ब 1).

प्रतिबिम्बन n. 1) *das Sichabspiegeln.* — 2) *das Abspiegeln, in Vergleich Bringen.*

प्रतिबिम्बय्, *°यति Denom. von प्रतिबिम्ब. °बिम्बित *wiedergespiegelt, reflectirt, — in* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °त्व n.

प्रतिबिम्बी Adv. mit कर् *wiederspiegeln, gleichen;* mit Acc. Daçak. 30,7.

*प्रतिबीज n. *verfaulter Same.*

प्रतिबीजम् Adv. *für jede Kornart* Âpast. Çr. 6, 29,15.

प्रतिबुद्धक Adj. in अप्रतिबुद्धक.

प्रतिबुद्धि f. *das Erwachen* (in übertr. Bed.).

प्रतिबोध m. 1) *das Erwachen.* — 2) *Erkenntniss.* — 3) *N. pr. eines Mannes. — Auch fehler-

haft für प्रतिबोधन. — Vgl. प्रतीबोधँ.

प्रतिबोधक 1) Adj. mit Acc. *erweckend.* — 2) m. *Unterweiser, Lehrer* Ind. St. 15,279.

प्रतिबोधन 1) Adj. am Ende eines Comp. *erweckend, erfrischend.* — 2) f. आ *das Erwachen, wieder zum Bewusstsein Kommen* Kâd. 2,45,5. — 3) n. *a) das Erwachen.* — *b) das Erwachen,* so v. a. *das Umsichgreifen, Sichausbreiten.* Pl. MBh. 5, 42,46. — *c) das Wecken* 70,19. — *d) das Aufklären, Belehren.*

प्रतिबोधनीय Adj. *zu wecken* 311,15.

प्रतिबोधवत् Adj. *mit Erkenntniss —, mit Vernunft begabt.*

प्रतिबोधिन् Adj. *erwachend.*

प्रतिभ 1) Adj. *verständig, klug.* Nur einmal und auch hier v. l. — 2) f. आ *a) Abbild.* — *b) Licht, Glanz* in निष्प्रतिभ 1). — *c) das Erscheinen, Zumvorscheinkommen* in अप्रतिभा 1). — *d) das Anstehen, Passen* in अप्रतिभा 2). — *e) Verstand, Einsicht.* — *f) grosse Präsenz des Wissens, Geistesgegenwart.* — *g) ein aufleuchtender Gedanke, ein glücklicher Einfall.* — *h) eine gegründete Vermuthung* Naish. 5, 74. — *i) Phantasie, Phantasiegebilde.* — देवता प्रतिभा ऽसि मे MBh. 2,728 fehlerhaft für दे० प्रतिभासि (2. Sg. von भा mit प्रति) मे.

प्रतिभट Adj. *Jmd oder Etwas gewachsen, wetteifernd, — mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaḱ. 11,91. 18,52. 95. Ḱaṇḍak. 75,4. m. *Gegner* Râǵat. 7,1172. Nom. abstr. °ता f.

°प्रतिभटी Adv. mit कर् *gleichstellen —, gleichsetzen mit* Naish. 5,135.

*प्रतिभणितव्य n. impers. *entgegen zu höhnen* Vjutp. 202.

प्रतिभय 1) Adj. (f. आ) *furchtbar, grausig, gefährlich.* °म् Adv. — 2) n. *a) Furcht, — vor* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *b) Gefahr* Âçv. Gṛhj. 1,12,5.

प्रतिभयकर् und °भयंकर् Adj. *Furcht erregend.*

प्रतिभवम् Adv. *für diese und für alle künftigen Geburten* Ind. St. 14,387.

1. प्रतिभाग m. 1) *Vertheilung.* Richtig प्रविभाग. — 2) M. 8,307 nach Kull. *die dem Fürsten täglich dargebrachten Geschenke an Früchten, Blumen, Gemüse* u. s. w.

2. प्रतिभाग° Adv. *für jeden Grad.*

प्रतिभागशस् Adv. *nach Abtheilungen, klassenweise.*

प्रतिभात n. etwa *eine sinnbildliche Darbringung* Hariv. 3,37,21. v. l. प्रतिभान und प्रतिभाव.

प्रतिभान n. 1) *das Einleuchten* Comm. zu TS. 1,23,10. — 2) *Einsicht.* — 3) *Redegewandtheit* Lalit. 39,12. — 4) v. l. für प्रतिभात Hariv. 11750.

प्रतिभानवत् Adj. *einsichtig, im Augenblick das Richtige erkennend.* Nom. abstr. °वत्त्व n.

प्रतिभानु m. N. pr. 1) eines Liedverfassers. — 2) eines Sohnes des Kṛshṇa.

*प्रतिभामुख Adj. *sogleich das Richtige treffend.*

प्रतिभाव m. 1) v. l. für प्रतिभात. — 2) *Gegenstück.* Nom. abstr. °ता f. Prasannar. 7,20.

प्रतिभावत् 1) Adj. = प्रतिभानवत्. — 2) *m. *a) die Sonne. — b) der Mond. — c) Feuer.*

प्रतिभाविलास m. Titel eines Werkes.

*प्रतिभाषा f. *Antwort, Erwiederung.*

प्रतिभाष्य n. Titel eines Abschnittes im Bhavishjatpurâṇa Hemâdri 2,23,11.

प्रतिभास m. 1) *das Erscheinen.* — 2) *Schein, Anschein.* — 3) *das Erscheinen vor dem Geiste, das in die Gedanken Kommen, Einfallen.* — 4) *Blendwerk.*

प्रतिभासन n. 1) *das Erscheinen, Erscheinung.* — 2) *Schein, Anschein.*

प्रतिभी f. *Furcht* Buddhâpr. 62,22.

प्रतिभुज्ञ m. = प्रतिबाकु 2).

प्रतिभू m. 1) *Bürge, — für* (Gen., Dat., *Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *die Stelle vertretend von,* so v. a. *gleichend* Vidḍh. 92,7.

*प्रतिभूक m. = प्रतिभू 1) Gal.

प्रतिभूपाल m. 1) *ein feindlicher Fürst* Vikramâṅkaḱ. 15,70. — 2) Pl. *jeder einzelne Fürst, alle Fürsten insgesammt* Naish. 1,34.

प्रतिभूभृत् m. *ein feindlicher Fürst* Viramâṅkaḱ. 15,71.

प्रतिभेद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Spaltung, Trennung.* — 2) *Verrath, Entdeckung.*

प्रतिभेदन n. *das Zerspalten, Zerschlagen.*

प्रतिभैरव Adj. (f. आ) *grausig* Varâh. Jogaj. 6,18.

प्रतिभोग m. 1) *Genuss.* — 2) *die bei einer Kur vorgeschriebene Diät* Ḱaraka 1,15.

प्रतिभोजन n. = प्रतिभोग 2) Ḱaraka 6,12. 18. 20. 8,3.

प्रतिभोजिन् Adj. *die bei einer Kur vorgeschriebene Diät beobachtend* Ḱaraka 6,18.

प्रतिम 1) *m. *die Gegend zwischen den Fangzähnen eines Elephanten.* — 2) m. °मी *Bildner, Schöpfer.* — 3) f. °मी *a) Abbild, Ebenbild, Bild, Bildniss, Götterbild; Sinnbild.* Am Anf. eines Comp. vor einem Worte für *Mond,* so v. a. *der Widerschein des Mondes.* — *b)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *die Aehnlichkeit habend von, — ähnlich, — gleich.* — *c) Maass.* — *d)* *= 1). — *e) ein angebliches Metrum von 12 Silben.*

प्रतिमङ्गलवार m. Pl. *jeder Dienstag.*

प्रतिमञ्च und °क m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

प्रतिमण्ठक (wohl m.) desgl.

प्रतिमण्डल n. *Gegenscheibe, eine zweite Scheibe.* v. l. सोममण्डल. Nach Colebrooke *an excentric orbit.*

प्रतिमत्स्य m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,52.

प्रतिमन्त्रण n. *Erwiederung.*

प्रतिमन्त्रम् Adv. *mit —, bei —, zu jedem Spruch* Gaut.

प्रतिमन्दिरम् Adv. *in jedem Hause.*

प्रतिमन्यूय्, °यते in अप्रतिमन्यूयमान.

प्रतिमन्वन्तर n. *jedes* Manvantara. °रम् (Mahâvîraḱ. 72,3) und °रे (Hemâdri 1,225,6. 187,13) *in jedem* M.

प्रतिमर्श m. *ein best. Niesemittel in Pulverform* Mat. med. 17. Bhâvapr. 2,133. Ḱaraka 8,9 (°मर्ष gedr.).

प्रतिमल्ल m. *Gegenringer, Gegenkämpfer; Rival* Vikramâṅkaḱ. 9,2.

प्रतिमांस n. *ersetztes Fleisch.*

प्रतिमातृ Adv. *je nach den Müttern* Gaut.

प्रतिमात्रा Pl. *alle Moren.*

प्रतिमाद्रव्यादिवचन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रतिमान n. 1) *Gegenmaass;* concret *Gegenmann, ein ebenbürtiger —, gewachsener Gegner.* — 2) *Muster.* — 3) *Bild, Abbild.* — 4) *Vergleichung, Aehnlichkeit, Gleichheit.* °प्रतिमानकल्प Adj. *ähnlich.* — 5) *Gewicht (womit gewogen wird)* Vishṇus. 10,5. 6. Spr. 7641. — 6) *die Gegend zwischen den Fangzähnen eines Elephanten.*

प्रतिमानना f. *Ehrenbezeigung* Çiç. 15,35.

प्रतिमाप्रतिष्ठा f. Titel eines Werkes.

प्रतिमाया f. *Gegenzauber.*

प्रतिमार्ग m. *Rückweg* MBh. 4,57,40.

*प्रतिमार्गक m. *die in der Luft schwebende Stadt Hariçkandra's.*

प्रतिमालक्षण n. Titel eines Werkes.

प्रतिमाला f. *eine best. Art Verse herzusagen* (eine der 64 Künste).

प्रतिमास° und °म् Adv. *jeden Monat, allmonatlich.*

प्रतिमासंप्रोक्षणम् Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रतिमास्य m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig प्रतिमत्स्य.

प्रतिर्मित् f. *Stütze.*

प्रतिमित्र MBh. 7,3330 fehlerhaft für प्रत्यमित्र.

प्रतिमुकुल° Adv. *in —, an jeder Knospe.*

प्रतिमुक्ति f. *Urlaub* Kâd. 2,48,9.

1. प्रतिमुख n. 1) *die Epitasis* (im Schauspiel). Auch °संधि m. — 2) *Entgegnung, Antwort.*

2. प्रतिमुख 1) Adj. (f. आ; ई Vaǵraǵ.) *a) gegenüberstehend, zugewandt* Vaǵraǵ. 19,10. — *b) bevorstehend, gegenwärtig.* — 2) f. ई S. S. S. 183 fehlerhaft für प्रतिमुखरी.

3. प्रतिमुख° und °म् Adv. *entgegen* Âpast. Mân. Gṛhj. 1,17.

प्रतिमुखरी f. *eine Art zu trommeln* S. S. S. 182.

*प्रतिमुखाङ्ग n. *eine fortgesetzte Erzählung der Ereignisse* (im Schauspiel).

प्रतिमुद्रा f. 1) *ein nachgemachtes Siegel.* — 2) *Siegelabdruck.*

प्रतिमुक्तम् Adv. *wieder und wiederum, fort und fort* Vikramâṅkaṅ. 16,35 (प्रति मु° gedr.).

प्रतिमुहूर्तम् Adv. *jeden Augenblick, beständig.*

*प्रतिमूर्ति f. *Abbild.*

*प्रतिमूषिका f. *eine Art Ratte.*

प्रतिमेय Adj. in अप्रतिमेय.

प्रतिमे Dat. Infin. zu 3. मा mit प्रति RV. 3,60,4.

प्रतिमोक्त m. *das die Mönchsregulative enthaltende Formular bei den Buddhisten* Kâraṇḍ. 98,23. Vgl. प्रातिमोक्त.

प्रतिमोक्षण n. *das Erlassen* (von Abgaben).

प्रतिमोक्षसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

प्रतिमोचन n. *das Lösen, Sichbefreien von* (im Comp. vorangehend).

1. प्रतियत्न m. 1) *die auf Etwas gerichtete Sorge, Bemühung um, Zubereitung, Bearbeitung.* — 2) **Wiedervergeltung.* — 3) *= लिप्सा, उपयक्, उपयक्तृ, नियक्तृ, यक्तृ, प्रतियक्.

2. *प्रतियत्न Adj. *der sich um Etwas bemüht, — kümmert.*

प्रतियाग m. *ein Opfer in einer Richtung auf Etwas zu* Comm. zu Âpast. Çr. 8,3,12.

प्रतियातन 1) n. *das Erwiedern, Vergelten.* वैर° *das Racheüben.* — 2) f. आ *Abbild, Bild* (eines Gottes) Harshaṅ. 39,15. Am Ende eines Comp. so v. a. *in der Gestalt von — erscheinend* 49,6.

प्रतियान n. *Rückkehr.*

प्रतियामिनि Adv. *allnächtlich.*

प्रतियायिन् Adj. *entgegenkommend, auf Jmd losgehend.*

प्रतियुद्ध n. *Gegenkampf, Erwiderung des Kampfes.*

प्रतियुवति f. *Nebenbuhlerin, Kebsweib* Vikramâṅkaṅ. 12,76.

प्रतियुवन n. *wiederholtes Mischen* Hemâdri 1, 145,2.

प्रतियूथप m. *der Führer einer feindlichen Elephantenheerde.*

प्रतियोग m. *Widersetzung, Widerstand.* Instr. Pl. so v. a. *durch Gegenmittel.*

प्रतियोगम् Adv. *Regel für Regel.*

प्रतियोगिक Adj. *correlativ, gegenüberstehend* (in der Vergleichung), *in einem Gegensatz stehend zu* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °त्व n.

प्रतियोगिज्ञानकारणतावाद् m. Titel eines Werkes.

प्रतियोगिज्ञानस्य हेतुत्वखण्डनम् desgl.

प्रतियोगिन् 1) Adj. = प्रतियोगिक 231,31. Çaṅk. zu Taitt. Up. S. 7. Comm. zu TS. 1,1011,3. zu Âpast. Çr. 1,2,7. Nom. abstr. °गिता f. und °गित्व n. — 2) m. *Widersacher, Gegner* Mahâvîraṅ. 22,19.

प्रतियोग्यनधिकरणे नाशस्योत्पत्तिनिरासः Titel eines Werkes.

प्रतियोज्यितव्य Adj. *mit Saiten zu beziehen.*

प्रतियोद्धृ Nom. ag. 1) *Gegenkämpfer, ein ebenbürtiger —, gewachsener Gegner.* — 2) *der sich in einen Kampf einlässt* M. 11,80, v. l.

प्रतियोद्धव्य Adj. *dessen Angriff man erwiedern muss.*

प्रतियोध m. *Gegenkämpfer, Gegner.*

प्रतियोधन n. *Gegenkampf, Erwiederung eines Kampfes.*

प्रतियोधिन् m. *Gegner, ein ebenbürtiger Gegner* in अ°.

प्रतियोनि Adv. *je nach seiner ursprünglichen Stätte.*

प्रतियोषित् f. = प्रतियुवति Vikramâṅkaṅ. 10,55.

1. प्रतिर Adj. *fördernd, Sieg verleihend.*

2. प्रतिर Adj. nach dem Comm. *hinüberbringend, helfend* TS. 2,2,12,3. Vgl. aber प्रतिरम् und RV. 8,48,10.

प्रतिरजनि Adv. *allnächtlich* Naish. 8,106.

प्रतिरथ m. 1) *Gegner im Kampf, ein ebenbürtiger Gegner.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

प्रतिरथ्यम् Adv. *auf jeder Strasse* Spr. 7752.

प्रतिरम् Infin. *zu verlängern* (das Leben).

*प्रतिरम्भ m. = प्रतिलम्भ. Nach Wilson *passion, rage, violent or passionate abuse.*

प्रतिरव m. 1) *das Anschreien, Streiten.* — 2) Sg. und Pl. *Widerhall.* — 3) wohl = उपरव.

प्रतिराज und °राजन् m. *Gegenkönig, ein feindlicher König.*

*प्रतिराजम् Adv. *bei jedem Fürsten.*

प्रतिरात्रम् und °रात्रि (Vikramâṅkaṅ. 11,62) Adv. *allnächtlich.*

प्रतिराध m. Bez. *bestimmter Verse im* AV. Ait. Br. 6,33,19. Vaitân.

1. प्रतिरूप 1) n. *a) Abbild, Ebenbild.* — *b) Muster.* °धृक् Adj. *das Muster von — seiend.* — *c) eine gefälschte Sache, eine Fälschung von* (Gen.) Vishṇus. 5,124. — 2) f. आ = 1) *a)* Kaush. Up. 1,3.

2. प्रतिरूप 1) Adj. (f. आ) *a) ähnlich, einem Muster gleich, entsprechend, angemessen.* प्रतिरूपमकुर्वन् so v. a. *es Jmd* (Gen.) *nicht vergeltend.* — *b) schön, hübsch.* — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) f. आ N. pr. einer Tochter Meru's.

1. प्रतिरूपक n. 1) *Abbild, Bildniss.* — 2) *Fälschung* Nâr. 3,49 = Vishṇus. 58,11 = Hemâdri 1,42,12.

2. प्रतिरूपक 1) Adj. (f. °पिका) *ähnlich, entsprechend, den Schein von Etwas habend* 250,26. तत्प्रतिप्रतिरूपक Suçr. 1,23,20 fehlerhaft für तत्प्रतिरूपक. — 2) m. *Quacksalber, Charlatan* Karaka 1,11.

प्रतिरूपचर्या f. *ein angemessenes —, musterhaftes Benehmen.*

प्रतिरोद्धृ Nom. ag. *der Widerstand leistet, sich Jmd* (Gen.) *widersetzt.*

प्रतिरोध m. 1) *Hemmniss, Verstopfung.* °कर Adj. *verstopfend.* — 2) *= व्युत्थान, तिरस्कार, चौर्य.

प्रतिरोधक m. 1) *wer oder was hemmend in den Weg tritt, Störenfried* Kâd. 2,66,9. — 2) *Räuber.*

प्रतिरोधन n. 1) *das Versperren, Hemmen, Hindern.* — 2) *das unnütz verstreichen Lassen* 194,4.

प्रतिरोधिन् m. *Räuber.*

प्रतिरौद्रकर्मन् Adj. *der an Andern grausige Handlungen vollbringt.*

प्रतिलक्षण n. *Anzeichen.*

प्रतिलभ्य Adj. *zu bekommen, zu erlangen, dessen man theilhaftig werden kann.*

प्रतिलम्भ m. 1) *das Erhalten, Finden, Erlangung* Naish. 5,69. — 2) *Wiedererlangung.* जीवित° Kâd. 114,7. 116,4. — 3) *das Fassen, Erfassen, Begreifen.*

प्रतिलाभ m. = प्रतिलम्भ 1).

प्रतिलिङ्गम् Adv. *bei jedem Phallus.*

*प्रतिलिपि f. *Abschrift, schriftliche Antwort.*

प्रतिलेखन n. und °लेखा f. *das vorschriftsmässige Reinigen aller Gebrauchsgegenstände* Hem. Par.

प्रतिलोक m. *jede Welt* Hemâdri 1,187,13.

प्रतिलोमँ 1) Adj. (f. आ) *a) widerhaarig, widrig, ungünstig, feindlich gesinnt.* — *b) der natürlichen oder vorgezeichneten Ordnung widersprechend,*

verkehrt, umgekehrt. — 2) °लोमँम् und °लोम° Adv. *gegen das Haar, — den Strich; so v. a. in umgekehrter Folge, — Richtung, verkehrt.* — 3) *m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — 4) f. आ *ein best. von hinten nach vorn zu lesender Zauberspruch.* — 5) n. Instr. °लोमेन *in unfreundlicher Weise.*

प्रतिलोमक 1) Adj. = प्रतिलोमँ 1) *b*). — 2) n. *Verkehrtheit.*

प्रतिलोमतस् Adv. 1) *in Folge der verkehrten Ordnung, — Richtung.* — 2) *in umgekehrter Richtung, — Folge.*

प्रतिलोमरूप Adj. *verkehrt* Kaush. Up. 4,19.

प्रतिलोमानुलोम 1) Adj. *dagegen oder dafür sprechend* R. 6,31,13. — 2) °लोमम् und °लोम° Adv. *in umgekehrter Folge, — Richtung, verkehrt und (oder) in natürlicher Folge, — Richtung.*

प्रतिलोमानुलोमतस् Adv. *auf unfreundliche und freundliche Weise.*

प्रतिवक्तव्य Adj. 1) *zu erwiedern, zu geben* (eine Antwort). — 2) *zu bestreiten* Çañk. zu Bâdar. 2,1, 3 (S. 417, Z. 13). — 3) *dem* (Person) *man widersprechen darf.*

प्रतिवक्त्रम् Adv. *auf jedem Gesicht* Hemâdri 1, 234,17.

प्रतिवचन 1) m. *ein als Antwort dienender Spruch* Âpast. 2,3,11. Âpast. Çr. 8,3,14. 12,24,15. 15,11,11. — 2) n. *a) Nachsatz.* — *b) Antwort, — auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *Beantwortung.*

प्रतिवचनी Adv. mit कर् *zur Antwort machen, antworten mit* (Acc.).

प्रतिवचस् n. *Antwort.* Auch mit müssigem उत्तर verbunden.

प्रतिवत्सर m. *Jahr.*

प्रतिवत्सरम् Adv. *alljährlich.*

प्रतिवदितव्य Adj. *zu bestreiten* Çañk. zu Bâdar. 2,1,18 (S. 468, Z. 4).

प्रतिवनम् Adv. *in jedem Walde.*

प्रतिवत्तु Adj. *das Wort* प्रति *enthaltend.*

प्रतिवर्ण m. *Kaste für Kaste* Hemâdri 1,43,10. 10. °म् Adv. *für jede Kaste* Gaut.

***प्रतिवर्णिक** Adj. *eine entsprechende Farbe habend, ähnlich, entsprechend.*

प्रतिवर्तन n. *das Wiederkehren* in अ° (Nachtr. 4).

प्रतिवर्त्मन् Adj. *die entgegengesetzte Bahn einhaltend.*

प्रतिवर्धिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *gewachsen, überlegen.* Nach Nilak. = प्रातिकूल्येन च्छेत्री.

प्रतिवर्मन् in सुप्रतिवर्मन्.

प्रतिवर्ष° und °म् Adv. *alljährlich.*

प्रतिवल्गभा f. = प्रतियुवति Vikramâñkak. 10,86.

प्रतिवषट्कारम् Adv. *bei jedem Ausruf* vashaṭ Âçv. Çr. 5,5,22.

प्रतिवसति Adv. *in —, auf jedem Hause.*

***प्रतिवसथ** m. *Ansiedlung, Dorf.*

प्रतिवस्तु n. *ein einem Andern entsprechendes —, gegenübergestelltes Ding, Aequivalent, Ersatz.*

प्रतिवस्तूपमा f. in der Rhetorik *Parallele, Gegeneinanderstellung* Kâvjapr. 10,15.

***प्रतिवक्त्र** n. *das Zurückführen.*

प्रतिवक्षिप्रदक्षिणम् Adv. *bei jedem feierlichen Rundgange um das Feuer von links nach rechts.*

प्रतिवाक्य n. *Antwort.*

प्रतिवाक्यम् Adv. *bei jedem Satze.*

प्रतिवाच् f. 1) *das Anschreien, Anbellen.* Pl. — 2) *Antwort* Kâd. 2,6,7.

प्रतिवाचिक n. *Antwort* Naish. 9,11. 16.

प्रतिवाच्य Adj. in अप्रतिवाच्य.

1.***प्रतिवाणि** Adj. *unschicklich.*

2.***प्रतिवाणि** 1) f. n. *Antwort.* — 2) f. = परिभाषा, अभिप्राय, प्रज्ञप्ति u. s. w. Gal.

प्रतिवात m. *entgegenblasender Wind.*

प्रतिवातम् Adv. *gegen den Wind.*

प्रतिवाद् m. *das Abweisen, Zurückweisen.* Vgl. अ°.

प्रतिवादिन् 1) Adj. *widersprechend, unfügsam* in अ°. — 2) m. *a) Opponent, Gegner* Varâh. Jogaj. 5,20. — *b) ein Verklagter.*

प्रतिवाप m. *Einstreuung, Beimischung* Kâtaka 8,10. Vgl. प्रतीवाप.

प्रतिवार् m. *Abwehr* in अप्रतिवार्.

1. **प्रतिवारण** 1) Adj. *abwehrend.* — 2) n. *das Zurückhalten, Abwehren, Abwehr.*

2. **प्रतिवारण** m. 1) *Gegenelephant, ein feindlicher Elephant.* — 2) *Scheinelephant.* दैत्य m. so v. a. *ein Daitja in der Gestalt eines Elephanten.*

प्रतिवार्त्ता f. *Nachricht.*

प्रतिवार्य Adj. in अप्रतिवार्य.

प्रतिवाश्य Adj. in अप्रतिवाश्य.

प्रतिवासरम् Adv. *täglich* Hemâdri 1,375,18 Bhâvapr. 4,23. — *°रे = तद्दिनम्.

***प्रतिवासिन्** m. *Nachbar.*

प्रतिवासुदेव m. *ein Gegner Vâsudeva's* (bei den Gaina).

प्रतिवाह् m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. Vgl. प्रतीवाह्.

प्रतिविघात m. *Abwehr.*

प्रतिविटपम् Adv. *jedem Zweige.*

प्रतिविद्यम् Adv. *bei jeder Lehre* Gaut.

प्रतिविधातव्य 1) Adj. *a) anzuwenden.* — *b) wogegen Vorkehrungen zu treffen sind* Prasannar. 133,6. — 2) n. impers. *dafür zu sorgen.*

प्रतिविधान n. 1) *das Entgegenarbeiten, Maassregeln gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Vorsorge* (Prasannar. 133,7), *das Sorgen für, das Treffen von Vorkehrungen für* (im Comp. vorangehend).

प्रतिविधि m. *ein Mittel gegen* (im Comp. vorangehend).

प्रतिविधित्सा f. *das Verlangen —, die Absicht entgegenzuarbeiten.*

प्रतिविधेय 1) Adj. *a) dagegen zu thun.* — *b) zurückzuweisen, zu verwerfen.* — 2) n. impers. *Maassregeln zu ergreifen* (Kâd. 2,133,16), *dagegen zu verfahren, zu verfahren gegen* (Loc.).

प्रतिविन्ध्य m. N. pr. eines Sohnes des Judhishṭhira. Pl. *seine Nachkommen.*

प्रतिविपरीत Adj. *das entsprechende Gegentheil seiend, gerade entgegengesetzt* Karaka 3,8.

***प्रतिविपाशम्** Adv. *längs der* Vipâç L. K. 976.

प्रतिविभाग m. *Vertheilung, Zutheilung.*

1.***प्रतिविरति** f. *das Abstehen —, Ablassen von* (Abl.).

2. **प्रतिविरति** Adv. *bei jedesmaligem Aufhören, — Verschwinden.*

प्रतिविशेष m. *Absonderlichkeit, Eigenthümlichkeit, ein besonderer Umstand.*

प्रतिविशेषण n. *eine Specification in's Einzelne* Comm. zu TS. Prât.

प्रतिविश्व Adj. Pl. *alle.* Loc. so v. a. *in allen Fällen.*

*1. **प्रतिविष** n. *Gegengift.*

2. **प्रतिविष** 1) Adj. (f. आ) *ein Gegengift enthaltend* Râjân. 8,240. — 2) f. आ *Aconitum heterophyllum* (nach Mat. med.) Dhanv. 1,2. Bhâvapr. 1,178. Karaka 6,10. 23.

प्रतिविषय m. Pl. *jedes Sinnesobject.* °विषयम् und °विषय° *in Bezug auf jedes einzelne Sinnesobject.*

***प्रतिविष्णु** Adv. *bei jedem* Vishṇu-*Bilde.*

***प्रतिविष्णुक** m. *Pterospermum suberifolium.*

प्रतिवीक्षणीय und °वीक्ष्य Adj. in दुष्प्रति°.

प्रतिवीत s. u. 1. व्या mit प्रति.

प्रतिवीर् m. *Gegner* (Vikramâñkak. 15,63. 68), *ein ebenbürtiger Gegner.* Nom. abstr. °ता f.

प्रतिवीर्य n. *das Gewachsensein* in अ°.

प्रतिवृत्त n. *ein excentrischer Kreis* Golâdhj. 6,26.

प्रतिवृत्ति Adv. *bei jeder Art der Stimme.*

प्रतिवृष m. *Gegenstier, ein feindlich gegenüberstehender Stier.*

प्रतिवेदम् Adv. *bei jedem* Veda, *für jeden* V. Bâdar. 3,3,55.

प्रतिवेदशाखम् Adv. *für jede* Veda-*Schule.*

प्रतिवेदान्तम् Adv. *in jeder* Upanishad Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,1.

प्रतिवेदिन् Adj. in एवंमुखद्:ख° (Nachtr. 2).

प्रतिवेलम् Adv. *bei jeder Gelegenheit.*

प्रतिवेश 1) Adj. (f. आ) *a) benachbart;* m. *Nachbar.* — *b) adjunctus, auxiliaris, Neben —, Hülfs —.* — 2) m. *Nachbarhaus, ein Schutz bietendes N.* — Vgl. प्रतीवेश.

प्रतिवेशतस् Adv. *aus der Nachbarschaft.*

प्रतिवेशवासिन् m. *Nachbar,* °नी f. *Nachbarin.*

प्रतिवेशिन् Adj. *benachbart;* m. *Nachbar,* f. °नी *Nachbarin.*

प्रतिवेश्मन् n. *Nachbarhaus.*

प्रतिवेश्य m. *Nachbar.*

प्रतिवैर n. *Erwiederung einer Feindseligkeit, Rache.*

प्रतिवोढव्य Adj. *heimzutragen.*

प्रतिव्याहार m. *Antwort* Kâṁpak. 75,8.

प्रतिव्यूह m. 1) *Gegenaufstellung eines Heeres.* — 2) *Widerhall* (nach Nîlak.) Hariv. 3605. — 3) N. pr. eines Fürsten.

प्रतिव्योम m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,22,2.

प्रतिशङ्का f. *das Vermuthen, Halten für* (im Comp. vorangehend).

प्रतिशत्रु m. *Bekämpfer, Gegner, Feind.*

प्रतिशब्द und °क (Kâd. 116,14. 169,17. Harshaṁ. 111,5) m. *Widerhall.*

प्रतिशब्दग Adj. *dem Laute nachgehend, dahin gehend, woher der Laut kommt.*

प्रतिशब्दवत् Adj. *widerhallend.*

प्रतिशम m. *das Aufhören.*

प्रतिशर m. *das Zerbrechen* (intrans.) in अ°.

प्रतिशरण n. *das Abbrechen, Abstossen.*

प्रतिशरीरम् Adv. *in Bezug auf die eigene Person.*

प्रतिशशिन् m. *Nebenmond.*

प्रतिशाखम् Adv. *für jede* Veda-*Schule* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,55.

°प्रतिशाखवत् (metrisch) Adj. — *zu Nebenzweigen habend.*

प्रतिशाखा f. 1) *Nebenzweig.* — 2) Pl. *alle* Veda-*Schulen.*

प्रतिशाखानाडी f. *Zweigader.*

प्रतिशाप m. *Gegenfluch, ein erwiederter Fluch* Kâd. 2,90,15.

1.* प्रतिशासन n. *das Beauftragen, Absenden mit einem Auftrage.*

2. प्रतिशासन n. *Nebenautorität* in अ° (Nachtr. 4).

प्रतिशैवरी Adj. f. *zum Lager dienend.*

प्रतिशुक्रबुध° Adv. *zur Venus oder zum Mercur hin* Varâh. Jogaj. 5,11.

प्रतिशुक्रम् Adv. *zur Venus hin.* Könnte auch प्रति शुक्रम् getrennt werden.

प्रतिशुल्क Lalit. 218,8 fehlerhaft für °शुल्का.

प्रतिशृङ्ग n. Instr. so v. a. *Horn für Horn* Hemâdri 1,257,18.

प्रतिश्या f. (Kâraka 1,17. 6,2. 17) und प्रतिश्याय m. (Kâraka 6,3) *Erkältung, Katarrh.*

°प्रतिश्यायिन् Adj. *einen — Katarrh habend.*

प्रतिश्रय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zuflucht, Hülfe, Beistand.* — 2) *Zufluchtsstätte, Obdach, Wohnung.* — 3) *Wohnung,* so v. a. *Behälter.* त्वं कि तस्य प्रतिश्रय: so v. a. *du weisst ja dieses.* — 4) *ein* Gaina-*Kloster* Hem. Par. 3,79.

प्रतिश्रव 1) Adj. etwa *antwortend* VS. 16,34. Nach Mahîdh. m. *Widerhall.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *Zusage, Versprechen.* प्रतिश्रवात्ते *nach Ablauf des Versprechens.*

प्रतिश्रवण m. 1) **das Hinhorchen.* — 2) *das Antworten* Gaut. — 3) *das Zusagen, Einwilligen, Jasagen, Versprechen.* — 4) **das Behaupten.* — 5) wohl *ein best. Theil des Ohres.*

प्रतिश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Bhîmasena.

प्रतिश्रित n. *Obdach.* v. l. प्रतिश्रय.

प्रतिश्रुत् f. 1) *Widerhall.* — 2) *Zusage* Ind. St. 15,142.

प्रतिश्रुत 1) Adj. s. u. 1. श्रु mit प्रति. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ânakadundubhi Bhâg. P. ed. Bomb. 9,24,50.

प्रतिश्रुति f. 1) *Antwort.* — 2) *Zusage* Vaitân. — 3) *Widerhall* Çiç. 17,42.

प्रतिश्रुत्का f. *Widerhall* Text zu Lot. de la b. l. 86. Vgl. प्रतिशुल्क.

प्रतिश्रोतस् Adv. fehlerhaft für °स्रोतस्.

प्रतिश्लोक m. *Gegen-Çloka* Ind. St. 15,287.

प्रतिश्लोकम् Adv. *bei jedem Çloka.*

प्रतिषिच्य n. impers. *zu begiessen* Maitr. S. 1,8,3.

*प्रतिषीव्य Adj. P. 3,1,123.

प्रतिषेक m. *Begiessung* Âpast. Çr. 6,15,2.

प्रतिषेक्य Adj. *wobei ein Begiessen stattfindet* Maitr. S. 1,8,3.

प्रतिषेद्ढर् Nom. ag. *Abwehrer, Zurückhalter, Hinderer.* Auch mit Acc. der Sache.

प्रतिषेद्धव्य Adj. 1) *abzuwehren, zurückzuhalten.* — 2) *zu verneinen* Nyâyas. 3,2,48.

प्रतिषेध m. 1) *Abwehr, Abhaltung, Zurückhaltung, Vertreibung* (einer Krankheit u. s. w.). वैकृणाप्रतिषेधाय so v. a. *um keine Zeit zu verlieren.* — 2) *Verbot, Verneinung, Aufhebung.* — *Negation, Verneinungswort* 244,6. — 4) *eine schlägige Antwort.* — 5) in der Rhetorik *schärfung eines Verbots, Erinnerung an ein stehendes Verbot.* — 6) in der Dramatik *ein den ersehnten Gegenstand sich stellendes Hinniss.*

प्रतिषेधक Adj. (f. °धिका) 1) *abhaltend, abwehrend verhaltend, verbietend.* — 2) *negi* TS. Prât.

प्रतिषेधन 1) Adj. *abwehrend.* — 2) n. *a) Abwehren, Abhalten, Zurückhalten* —, von (A *Vertreiben* (einer Krankheit u. s. w.). — *b) Abweisen, Zurückweisen, Widerlegen.*

प्रतिषेधनीय Adj. *zurückzuhalten, zu verhinc*

प्रतिषेधयितर् Nom. ag. (f. °त्री) *negirend* Ç zu Bâdar. 2,1,26.

प्रतिषेधार्थ n. *eine abschlägige Antwort.*

प्रतिषेधात्मक Adj. *eine negative Form ha* 212,15.

प्रतिषेधापवाद m. *Aufhebung eines Verbots* 23

प्रतिषेधार्थीय Adj. *die Bedeutung einer neinung habend.*

प्रतिषेधोक्ति f. *ein Ausdruck der Abwehr der Verneinung, — des Verbots.*

प्रतिषेधोपमा f. *eine in negativer Form au sprochene Vergleichung.*

प्रतिषेध्य Adj. 1) *zu verhindern, zurückzuwei zu verbieten.* — 2) *zu verneinen* Nyâyas. 5, Comm. zu 2,1,12.

*प्रतिष्क m. *Bote* oder *Späher.*

प्रतिष्कभे Dat. Infin. zu स्कभ् mit प्रति R 39,2.

*प्रतिष्कश m. 1) *Bote.* — 2) *Gefährte.* — 3) rer. — 4) *ein lederner Riemen.*

*प्रतिष्कष m. *ein lederner Riemen.*

*प्रतिष्कस m. *Späher.*

प्रतिष्कुत in अप्रतिष्कुत.

प्रतिष्टम्भ m. *Hemmung, Hemniss, Hinder das Aufheben einer Wirkung.*

°प्रतिष्टम्भिन् Adj. *hemmend.*

प्रतिष्टुति f. *Lob, Preis.*

प्रतिष्टातर् Nom. ag. *laudator aemulus.*

प्रतिष्ठ 1) Adj. (f. आ) *a) feststehend.* Statt अ प्रतिष्ठ: MBh. 5,1789 lesen die zwei anderen A

gaben अग्रप्रतिष्ठः (adj. Comp.). — *b*) *widerstehend*. — 2) *m. N. pr. des Vaters von Supârçva (einem Gaina-Arhant). — 3) f. ष्ठा (adj. Comp. f. घा) *a*) *das Stehenbleiben, Stillstand*. — *b*) *das Feststehen, Bleiben, Bestand* Hemâdri 1,599,20 642,17. — *c*) *das Beharren in* (im Comp. vorangehend). — *d*) *Standort, Standpunct, Behälter*. — *e*) *Grund, Unterlage, Fundament, Grundlage, Stütze, Halt*. — *f*) *Ort des Anhalts, — Bleibens, Heimat, Wohnstätte*. Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *residirend —, wohnend in*. — *g*) *das Gestell* (der Menschen und Thiere), so v. a. *Fuss*. — *h*) *Zustand der Ruhe, Behaglichkeit*. — *i*) *Vorzüglichkeit*. — *k*) *eine hohe, ehrenvolle Stellung, hohes Ansehen* Spr. 7825. zu 2542 und 3319. — *l*) *Thronbesteigung eines Fürsten*. — *m*) *Aufstellung eines Götterbildes, — Idols*, — Liṅga. — *n*) Name *verschiedener Metra*. — *o*) mystische Bez. *des Lautes* घा. — *p*) प्रजापतेः प्रतिष्ठा Name eines Sâman. — *q*) *= योगसिद्धि oder यागनिष्पत्ति (wohl योग°). — *r*) *= क्रुस्व. — गाथाभिस्तत्प्रतिष्ठाभिः Harîv. 2837 fehlerhaft für °प्रदिष्टाभिः; vgl. 1,30,19. — 3) n. *Halt —, Stützpunct*. प्रतिष्ठां कृत्वा जघन्थ so v. a. *du trafst in's Herz* ṚV. 10,73,6.

प्रतिष्ठाकमलाकर m. und प्रतिष्ठाकल्पलता f. Titel zweier Werke.

प्रतिष्ठाकाम Adj. *festen Stand —, — Aufenthalt —, eine Heimat —, eine hohe, ehrenvolle Stellung wünschend*.

प्रतिष्ठाकौमुदी f. und प्रतिष्ठाचिन्तामणि m. Titel zweier Werke.

प्रतिष्ठातत्त्व n. Titel eines Abschnittes im Smṛtitattva.

प्रतिष्ठातर् m. = प्रतिप्रस्थातर्.

प्रतिष्ठातिलक Titel eines Werkes.

प्रतिष्ठात्व n. Nom. abstr. zu प्रतिष्ठ 3) *e*).

प्रतिष्ठादर्पण m., प्रतिष्ठादर्श m. und प्रतिष्ठाद्योत m. Titel von Werken.

प्रतिष्ठान 1) n. *a*) *fester Standpunct, Grundlage* Pâr. Gṛhj. 3,16. — *b*) *Fussgestell*. — *c*) *Gründung einer Stadt*. — *d*) N. pr. einer Stadt am Zusammenfluss der Gaṅgâ und Jamunâ auf dem linken Ufer der Jamunâ. — 2) m. *a*) Du. *das Mondhaus* Proshṭhapadâ. — *b*) N. pr. einer Gegend an der Godâvarî.

प्रतिष्ठापद्धति f. Titel eines Werkes.

प्रतिष्ठापन 1) n. *a*) *das Aufstellen eines Götterbildes*. — *b*) *das Feststellen, Begründen, Erhärten*. — 2) f. आ *Gegenbehauptung, die Aufstellung einer Antithese* Kâraka 3,8.

प्रतिष्ठापम् 1) Absol. *hinstellend, hinsetzend* Çat. Br. 12,5,2,8. — 2) Acc. Infin. *Bestand zu geben*, mit Acc. Târḍja-Br. 13,4,11.

प्रतिष्ठापयितर् Nom. ag. *Aufsteller, Feststeller, Begründer*.

प्रतिष्ठापयितव्य Adj. 1) *zu stellen* Kâraṇḍ. 74, 19 (°स्था° gedr.). — 2) *zu befestigen* Kâraṇḍ. 18, 17. 50,6.

प्रतिष्ठाप्य Adj. 1) *zu stützen, festzustellen*. — 2) *Jmd* (Loc. oder Dat.) *zu übertragen, aufzutragen*.

प्रतिष्ठामयूख m. Titel des 9ten Theils in Bhâskara's Werke.

प्रतिष्ठारत्न n. Titel eines Werkes.

प्रतिष्ठालक्षण n. desgl. Ind. St. 10,433.

प्रतिष्ठावत् Adj. *eine Unterlage —, einen Halt habend*.

प्रतिष्ठाविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रतिष्ठाविवेक m. desgl.

प्रतिष्ठासारसंग्रह m. desgl. Hemâdri 1,134,18.

प्रतिष्ठि f. *Widerstand*.

प्रतिष्ठिका f. *Grundlage* Hemâdri 1,452,10.

प्रतिष्ठितपद् Adj. *mit Stollen von constanter Silbenzahl* Ait. Br. 5,4,15.

प्रतिष्ठिति f. *das Standhalten, Festhalten, Stand*.

प्रतिष्ठोद्योत m. Titel eines Werkes.

*प्रतिष्ठा und *प्रतिष्ठिका f. Kâç. zu P. 8,3,98.

प्रतिसंयोद्धर् Nom. ag. *ein Gegner im Kampfe*.

प्रतिसंलयन n. 1) *das Sichzurückziehen an einen stillen Ort* Lalit. 311,19. — 2) *vollständiges Eingehen in* Text zu Lot. de la b. l. f. 101,*b*.

प्रतिसंवत्सरम् Adv. *jedes Jahr* Comm. zu Âpast. Çr. 6,16,8.

प्रतिसंवित्प्राप्त m. N. pr. eines Bodhisattva.

प्रतिसंविद् f. *genaues Verständniss im Einzelnen* Lalit. 39,8.

प्रतिसंविधान n. *Gegenthat, Gegenschlag* Mahâvîraḱ. 113,5.

प्रतिसंवेदन n. *das Empfinden, Ansicherfahren* Comm. zu Njâjas. 1,1,11. 3,2,72. 4,1,64. zu Jogas. 1,7.

प्रतिसंवेदिन् Adj. *empfindend, ein Bewusstsein habend von* Comm. zu Njâjas. 3,1,3. 2,44.

प्रतिसंसर्ग m. = प्रतिसर्ग 1) und 2).

प्रतिसंस्कार m. *Wiederherstellung*. °रं कर् *Etwas* (Acc.) *wieder herstellen* Kâraṇḍ. 13,11. 12.

°प्रतिसंस्थान n. *das Platznehmen —, Einziehen in*.

प्रतिसंहार m. 1) *Zurückziehung, Einziehung*. — 2) *Aufgebung, das Fahrenlassen*. — 3) *das Sichfernhalten von* (Abl.).

प्रतिसंकाश m. *gleiches Aussehen*. Nur am Ende eines adj. Comp.

प्रतिसंक्रम m. (adj. Comp. f. घा) 1) *das Wiedereingehen, Auflösung*. — 2) *Eindruck*.

प्रतिसंक्राम (metrisch) m. *Auflösung*.

प्रतिसंख्या f. *Bewusstsein*.

प्रतिसंख्यान n. *abermaliges Erwägen des pro und contra, Vorsicht, Umsicht* Kâd. 175,17. 19.

*प्रतिसङ्कलिका f. *Staubmantel* (buddh.). Wohl प्रतिसंकलिका zu lesen.

प्रतिसङ्क्रिन् Adj. in अप्रतिसङ्क्रिन्.

प्रतिसंचर् m. 1) *Rückbewegung* in अ°. — 2) *das Wiedereingehen, Auflösung, — der Welt* Çaṅk. zu Bâdar. 4,3,11. — 3) *Tummelplatz*. — 4) *derjenige* oder *dasjenige, in den* oder *in das Etwas eingeht, sich auflöst*.

प्रतिसंक्षिक्षीर्षु Adj. *aufzugeben verlangend, sich zu befreien wünschend von* (Acc.).

प्रतिसत्कर् s. u. सत्.

प्रतिसद्मन् Adv. *je in seine Wohnung* Mahâvîraḱ. 135,2.

प्रतिसदृक्ष und प्रतिसदृश् Adj. *ähnlich*.

प्रतिसद्म Adv. *bei —, in jedem Hause*.

प्रतिसंदेश m. *Rückbotschaft, die Antwort auf eine Botschaft*.

प्रतिसंदेष्टव्य Adj. *als Antwort auf eine Botschaft zu geben* Kâd. 2,98,20 (121,7).

°प्रतिसंधातर् Nom. ag. *der sich Etwas wieder vergegenwärtigt* Comm. zu Njâjas. 1,1,10.

प्रतिसंधान n. 1) *das Widerzusammenbringen, — fügen, Zusammenfügung* Çaṅk. zu Bâdar. 4,3, 14 (S. 1129, Z. 2). — 2) *Fuge, die Uebergangsperiode zweier Zeitalter*. — 3) *das sich wieder Vergegenwärtigen, das sich wieder zum Bewusstsein Bringen* Comm. zu Njâjas. 1,1,2. 10. 2,1,28. 4,1,2. — 4) * *Preis, Lobrede*.

प्रतिसंधि m. 1) *Wiedervereinigung*. — 2) *der Wiedereintritt in* (im Comp. vorangehend), *der W. in den Mutterleib*. — 3) *Verbindung, Verknüpfung* Comm. zu Njâjas. 3,1,25. — 4) *Fuge, die Uebergangsperiode zweier Zeitalter*. — 5) etwa *Widersetzung, Widerstand* (des Schicksals) MBh. 12, 206,20.

प्रतिसंधिज्ञान n. *Wiedererkenntniss* Comm. zu Njâjas. 3,1,7. 2,2. Vgl. प्रतिसंधिविज्ञान Ind. St. 3,132.

प्रतिसंधेय Adj. in अप्रतिसंधेय.

प्रतिसम Adj. *gleich* Nâgân. 102 (103). MBh. 2, 44,15 fasst Nîlak. वैप्रतिसम (= अतुल) als ein (!) Wort.

प्रतिसमत्तम् Adv. *allenthalben*.

प्रतिसमाधान n. *das sich wieder Fassen, Fassung* Kâd. 223,6.

प्रतिसमासन n. *das Widerstehen, Jmd* (Gen.) *Gewachsensein.*

प्रतिसमीक्षण n. *das Wiederanblicken, Erwiederung eines Blickes.*

प्रतिसंबन्धि Adv. *je nachdem dieses oder jenes damit verbunden wird.*

प्रतिसर 1) m. f. (आ) und (* n.) *ein als Amulet dienendes Band* (insbes. bei der Hochzeitsceremonie) MBh. 3,309,4. Varâh. Bhuj. S. 44,5. 48,33. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *a) eine in sich zurücklaufende Linie, Kreis* Çat. Br. 5,2,4,20. — *b)* Pl. Bez. *bestimmter vor bösen Dämonen schützender Sprüche* Çat. Br. 7,4,2,33. — *c)* etwa *Ueberfall* in अ° (Nachtr. 4). — *d)* * *Hintertreffen, Nachhut.* — *e)* * *Reinigung einer Wunde;* vgl. प्रतिसारण. — *f)* * *Tagesanbruch.* — 3) * m. n. = आरत्न. — 4) f. आ *eine der fünf Schutzmächte* (bei den Buddhisten).

प्रतिसरण 1) Adj. am Ende eines Comp. *sich stützend auf, obliegend.* Nom. abstr. °ता f. Lalit. 35, 15. 36,7. — 2) n. *a) das Zurückströmen* (von Flüssen). — *b)* * *das Sichstützen auf, Obliegen.*

प्रतिसर्ग m. 1) *Weiterschöpfung, die fortgesetzte Schöpfung aus dem Urstoffe.* — 2) * *Auflösung, Vernichtung.*

प्रतिसर्गम् Adv. *bei jeder Schöpfung.*

प्रतिसर्य Adj. von प्रतिसर 1).

प्रतिसाधन n. *Gegenbeweis.*

प्रतिसाध्य Adj. in अप्रतिसाध्य (Nachtr. 3).

***प्रतिसांधानिक** m. *Lobsänger.*

***प्रतिसाम** Adj. wohl *unfreundlich.*

प्रतिसामन्त m. *Gegner, Feind* Harshaḱ. 89,16. 187,4.

प्रतिसायम् Adv. *gegen Abend.*

प्रतिसारण 1) n. *a) das Bestreichen, Betupfen* (einer Wunde u. s. w.), insbes. *an den Rändern, im Umkreis.* — *b) ein dazu gebrauchtes Mittel* Mat. med. 18. — 2) f. आ *ein best. mit Mineralien* (insbes. *Quecksilber*) *vorgenommener Process.*

प्रतिसारणीय Adj. 1) *zu bestreichen, zu betupfen* Kâraka 6,9. — 2) *zum Bestreichen* oder *Betupfen anzuwenden.*

प्रतिसारिन् Adj. *die Runde machend, von Einem zum Andern gehend.*

प्रतिसिंह m. *Gegenlöwe, ein feindlich gegenüberstehender Löwe.*

***प्रतिसीरा** f. *Vorhang.*

प्रतिसुवन् anzunehmen für प्रातिसुवन.

प्रतिसुन्दरी f. = प्रतियुवति Vikramâṅkaḱ. 10,54.

1. **प्रतिसूर्य** m. *Nebensonne.*

2. **प्रतिसूर्य** m. *eine best. Eidechsenart.*

1. **प्रतिसूर्यक** m. *Nebensonne.*

2. **प्रतिसूर्यक** m. *eine best. Eidechsenart.*

प्रतिसूर्यमत्स्य m. *eine best. Erscheinung an der Sonne.* Nach dem Comm. als m. Sg. (!) *eine Nebensonne und ein Komet.*

***प्रतिसूर्यशयानक** m. = 2. प्रतिसूर्य Râǵan. 19,61.

प्रतिसेना f. *ein feindliches Heer.*

***प्रतिसोमा** f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,88.

प्रतिस्कन्ध m. 1) *Schulter für Schulter.* Instr. *je auf seiner Schulter.* — 2) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. कपिस्कन्ध v. l.

***प्रतिस्कीर्ण** n. *das Geschundenwerden* P. 6,1, 141, Sch.

प्रतिस्त्री Adj. *auf dem Weibe liegend.*

प्रतिस्थानम् Adv. *an jedem Orte, überall.*

प्रतिस्थापयितव्य s. u. प्रतिष्ठा°.

प्रतिस्नेक m. Kathâs. 22,3 fehlerhaft für प्रतिस्नेक, wie die v. l. hat und Fritze vermuthet hatte.

***प्रतिस्पर्धा** f. *Wetteifer, ein Kampf um den Vorrang.*

प्रतिस्पर्धिन् Adj. *wetteifernd, wetteifern könnend mit* (Gen. Kâraṇḍ. 30,10), *einem Andern den Vorrang abzugewinnen suchend.* Unter den Synonymen für *gleich, ähnlich* 248,29.

प्रतिस्पर्श und °स्पार्शन Adj. *spähend, lauernd.*

प्रतिस्मृति f. *eine best. Zauberkunst.*

***प्रतिस्याय** m. fehlerhaft für °श्याय.

प्रतिस्रोतम् (Bhâg. P.) und °स्रोतम् Adv. *gegen den Strom, stromaufwärts.*

प्रतिस्वन m. Pl. oder im Comp. (Vikramâṅkaḱ. 10,19) *Widerhall, Echo.*

प्रतिस्वम् Adv. *jeder für sich, jeder einzeln.*

प्रतिस्वर m. 1) *Widerhall.* — 2) *Brennpunct.*

प्रतिहतधी Adj. *feindselig gesinnt* Spr. 2047.

प्रतिहति f. 1) *Schlag* Bâlar. 117,5. — 2) *das Abprallen.*

प्रतिहर्तर् Nom. ag. *Abwehrer, Abwender.*

प्रतिहर्तव्य Adj. *dem man entgegentreten —, sich widersetzen muss* oder *kann.*

प्रतिहरण n. 1) *das Zurückwerfen, Heimschlagen.* — 2) *das Zurückweisen* AV. Prâyaç. 2,2.

प्रतिहर्तृ Nom. ag. 1) *Zurückzieher, Einzieher, Aufheber, Auflöser, Vernichter.* — 2) *Abwehrer.* — 3) *ein best. Priester, der Gehülfe des* Udgâtar. — 4) N. pr. eines Fürsten.

प्रतिहर्त्वे Dat. Infin. zu हृ mit प्रति Bhâg. P. 3,5,47.

प्रतिहर्ष m. *Aeusserung der Freude.*

प्रतिहर्षण Adj. *Gegenfreude bewirkend.*

प्रतिहस्त m. *Stellvertreter, Substitut.* Nom. abstr. °त्व n. Vikramâṅkaḱ. 8,54.

प्रतिहस्तक m. dass.

प्रतिहस्ति Adv. *gegen die Elephanten, nach der Richtung der E.*

प्रतिहस्तिन् m. 1) * *Nachbar* Comm. zu Daçak. 49,20. — 2) *Hurenwirth* Daçak. 49,20.

प्रतिहानकूट m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92, 22. Wohl प्रतिहारकूट zu lesen.

प्रतिहार 1) m. *a) das Anschlagen, Hartaufstossen* (der Zunge). — *b) das Zufallen* in 1. अप्रतिहार. — *c)* in der Sâman-Litanei *gewisse Silben, mit welchen der* Pratihartar *in den Gesang einfällt,* gewöhnlich *am Anfange des letzten* Pada *eines Verses.* — *d) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* v. l. °तर. — *e) Thor.* — *f) Thorsteher, Thürhüter.* — *g)* * *Gaukler.* — *h)* * *Gaukelei.* — *i)* N. pr. eines Fürsten. — 2) f. ई *Thor —, Thürsteherin* Pâṇ. 7,15; vgl. 11,1. — Vgl. प्रतीहार.

***प्रतिहारक** m. *Gaukler.*

प्रतिहारगोप्त्री f. *Thor —, Thürhüterin* Vikramâṅkaḱ. 9,118.

प्रतिहारतर m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* v. l. प्रतिहार.

प्रतिहारप m. *Thorhüter.*

प्रतिहारभाष्य n. Titel eines Werkes.

प्रतिहारभूमि f. 1) *Thorstelle, Thorgegend.* — 2) *das Amt eines Thorhüters, — einer Thorhüterin.*

प्रतिहाररक्षी f. *Thor —, Thürhüterin* Vikramâṅkaḱ. 9,87.

प्रतिहारवत् Adj. *mit einem* प्रतिहार 1) *c) versehen* Lâṭj. 6,1,17.

प्रतिहारसूत्र n. Titel eines Sûtra.

प्रतिहारय् *den Thor —, Thürhüter spielen.* केन °यितम् n. impers. Prasannar. 29,19.

प्रतिहार्य 1) Adj. in अ°. — 2) n. *a) Gaukelei.* — *b)* Titel eines Avadâna Weber, Lit. 319.

***प्रतिहास** m. *Nerium odorum* Râǵan. 10,10.

***प्रतिहिंसा** f. *Erwiederung einer Unbill, Rache.*

प्रतिहित 1) Adj. Partic. von 1. धा mit प्रति. — 2) f. आ *ein aufgelegter Pfeil* ṚV. 10,103,3. AV. 11,2,1. 19,13,4.

प्रतिहितायिन् Adj. *der den Pfeil aufgelegt hat.*

प्रतिहिति f. *das Auflegen des Pfeils.*

प्रतिहितेषु Adj. *der den Pfeil aufgelegt hat.*

प्रतिहृदयम् Adv. *in jedem Herzen.*

प्रतिक्रोतव्य Adj. *als Ersatz zu opfern* Comm.

zu Gaim. 6,5,43.

प्रतिकोम m. *Ersatzopfer* Gaim. 6,5,43. Nâlam. 6,5. 16. 18. Comm. zu 17.

प्रतिक्राम m. *Kürzung.*

प्रतिक्रार m. *ansteigende Höhe, Hang.*

प्रतीक 1) Adj. (f. आ) *a) zugewandt,* so v. a. *schauend auf* (im Comp. vorangehend) Bhâg. P. 10,16,21. — *b) bergan schreitend.* — *c) *widrig, entgegengesetzt, verkehrt.* — 2) m. *a) Glied, Körpertheil* in प्रतिप्रतीक°, °कम् 2). — *b)* N. pr. eines Sohnes α) des Vasu. — β) des Maru VP.² 3,331. — 3) n. *a) das Aeussere, Oberfläche.* — *b) äussere Gestalt, Anblick, Antlitz, facies.* — *c) Antlitz,* insbes. *Mund* Pâr. Grhj. 3,16,1. — *d) Abbild, Sinnbild.* — *e) Abbild,* so v. a. *Copie, Exemplar.* — 4) m. n. *Vordertheil, Anfangswort.*

प्रतीकदर्शन n. *eine sinnbildliche Vorstellung* Comm. zu Bâdar. 4,1,3.

प्रतीकवक्त्र Adj. *facie sive ore praeditus.*

प्रतीकार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Wiedervergeltung, Rache.* — 2) *Entgegenwirkung, Heilverfahren, Abhülfe.* — 3) *Heil —, Schutz —, Rettungsmittel.* — 4) Bez. *eines auf Wiedervergeltung beruhenden Bündnisses.* — Vgl. प्रतिकार.

प्रतीकार्य Adj. in अप्रतीकार्य (Nachtr. 3).

प्रतीकाश m. 1) *Widerschein.* — 2) *Schein, Aussehen.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *das Aussehen von — habend, aussehend wie.* — Vgl. प्रतिकाश.

प्रतीकाश्य m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीत 1) Adj. (f. आ.) am Ende eines Comp. *a) zurückblickend* in अ° (Nachtr. 3). — *b) erwartend, wartend auf.* — *c) Rücksicht nehmend auf.* — 2) f. ई *a) Erwartung.* — *b) Rücksicht auf* (im Comp. vorangehend).

°प्रतीतक Adj. *erwartend, wartend auf.*

प्रतीतण n. 1) *Rücksichtnahme, Berücksichtigung.* — 2) *Aufrechterhaltung, Erfüllung.*

प्रतीतणीय Adj. *zu erwarten, auf den man warten muss.*

°प्रतीतम् Absol. *wartend auf.*

प्रतीतिन् Adj. *wartend, erwartend, wartend auf* (im Comp. vorangehend).

प्रतीत्य Adj. 1) *zu erwarten, auf den man zu warten hat, abzuwarten.* — 2) *aufrechtzuerhalten, zu halten, zu erfüllen.* — 3) *auf den man Rücksicht zu nehmen hat, eine rücksichtsvolle Behandlung verdienend.*

प्रतीघात 1) Adj. am Ende eines Comp. *abwehrend.* — 2) m. *Abwehr, Zurückweisung, Zurückhaltung, Behinderung, das Wehren, Hemmniss, Hinderniss, Widerstand.*

प्रतीघातिन् in अप्रतीघातिन् (Nachtr. 4).

प्रतीचिका f. etwa *Ungemach* AV. 19,20,4.

प्रतीची s. u. प्रत्यञ्च्.

1. **प्रतीचीन** Adj. *zugewandt, adversus, entgegenkommend.* °नम् Adv. *zu sich zurück.*

2. **प्रतीचीन** Adj. 1) dass. पुरस्तात्प्रतीचीनम् (Adv.) *von vorn zu sich hin* TBr. 1,3,3,7. — 2) *abgewandt, den Rücken bietend, aversus.* — 3) *hinten befindlich, von hinten kommend.* °म् Adv. *hinten, hinter.* — 4) *gegen Westen gewandt, — liegend.* — 5) *bevorstehend, zukünftig, folgend* (zeitlich) *auf* (Abl.).

प्रतीचीनग्रीव Adj. *mit dem Halse nach Westen gewandt.*

प्रतीचीनप्रजनन Adj. Çat. Br. 7,4,3,40.

प्रतीचीनफल Adj. *rückwärtsgewandte Frucht tragend.*

प्रतीचीनमुख Adj. (f. ई) *mit dem Gesicht nach Westen gewandt.*

प्रतीचीनशिरस् Adj. *mit dem Kopf nach Westen gewandt.*

प्रतीचीनस्तोम m. *ein best.* Ekâha Vaitân.

प्रतीचीनेड Adj. °डं काशीतम् Name eines Sâman.

प्रतीचीपति m. Bein. Varuṇa's, *der Ocean* Prasannar. 129,23.

***प्रतीचीश** m. Bein. Varuṇa's.

प्रतीच्छक m. *Empfänger.*

प्रतीच्य 1) Adj. *im Westen befindlich, — wohnend.* Am Anf. eines Comp. *Westland.* — 2) f. आ N. pr. der Gattin Pulastja's. — 3) n. प्रतीच्य Nigh. 3,25 vielleicht fehlerhaft für प्रतीत्य.

प्रतीत 1) Adj. s. u. 3. इ mit प्रति. — 2) m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens.

***प्रतीतसेन** m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीतात्तरा f. Titel eines Commentars.

प्रतीतार्थ Adj. *eine anerkannte Bedeutung habend.*

प्रतीताश्व m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,168.

प्रतीति f. 1) *das Hinzutreten, Nahen.* — 2) *das allgemein Verständlichsein, das sich von selbst Ergeben* 279,2. 280,3. 4. — 3) *klare Einsicht in Etwas, deutliche Vorstellung —, das einen Begriff Haben von Etwas, vollkommenes Verständniss, Ueberzeugung.* — 4) *Vertrauen, zuversichtlicher Glaube, Credit.*

प्रतीतोद् m. Bez. *bestimmter* Pada-*Anfänge in einer Litanei.*

(प्रतीत्य) **प्रतीतिघ** n. 1) *Bestätigung, Erfahrung.* — 2) *Verheissung, Vertröstung.* — Vgl. प्रतीच्य 3).

प्रतीत्यसमुत्पाद m. *Entstehung nach Eintritt der dazu erforderlichen Bedingungen, Verkettung von Ursachen und Wirkungen* Lalit. 218,6. 7.

प्रतीदृश m. N. pr. eines Mannes.

प्रतीनाक m. 1) *Verstopfung* Kâraka 6,24. Vgl. कर्ण° und नासा°. — 2) *Fahne* Âpast. Çr. 16,18.

प्रतीनाकभाजन n. *was eine Fahne vorstellt* Çat. Br. 3,3,4,8.

प्रतीन्धक m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीप 1) Adj. (f. आ) *a) widrig, entgegenkommend, — fliegend.* — *b) entgegengesetzt, verkehrt, in Unordnung befindlich.* — *c) unangenehm.* — *d) sich widersetzend, widerspänstig, feindlich gegenüberstehend, hinderlich;* m. *Gegner, Widersacher.* — 2) प्रतीपम् Adv. *a) gegen den Strom, rückwärts, zurück, entgegen.* — *b) zurück,* so v. a. *wieder* (schlagen, umarmen u. s. w.) Bâlar. 310, 6. — *c) verkehrt, in verkehrter Ordnung.* — *d) widersetzlich.* Mit गम् *sich widersetzen,* mit अभ्युप-गम् *feindlich entgegentreten.* — 3) m. N. pr. eines Fürsten AV. 20,129,2. — 4) n. in der Rhetorik *ein umgekehrtes Gleichniss* (z. B. *der Mond gleicht deinem Angesicht* st. *dein A. gl. dem Monde*) Kâvjapr. 10,47. — 5) Titel eines grammatischen Werkes.

प्रतीपक 1) Adj. *entgegenstehend, hinderlich, feindlich.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीपग Adj. (f. आ) *entgegenkommend, — fliessend; rückwärts strömend.*

प्रतीपगति f. und °गमन n. *eine rückgängige Bewegung.*

°प्रतीपगामिन् Adj. *entgegen gehend,* so v. a. *entgegen handelnd.*

प्रतीपतरण n. *das Schiffen gegen den Strom.*

***प्रतीपदर्शनी** und ***°दर्शिनी** f. *Weib.*

प्रतीपदीपक n. *eine best. rhetorische Figur* Comm. zu Bhaṭṭ. 10,22.

प्रतीपय्, °यति 1) *sich Jmd widersetzen, gegen Jmd* (Loc.) *sein.* — 2) *umkehren machen, umwenden, zurückbringen.*

प्रतीपवचन n. *das Widersprechen, Widerrede.*

प्रतीपान n. *das Trinken* Âpast. 1,28,21.

***प्रतीपाय्, °यते** *sich Jmd widersetzen, gegen Jmd sein, Jmd* (Gen.) *unhold sein.*

प्रतीपाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

***प्रतीपिन्** Adj. wohl *abgeneigt, unhold.*

प्रतीपोक्ति f. *Widerrede* Naish. 6,108.

प्रतीबोधँ m. *Wachsamkeit.* Vgl. प्रतिबोध.

प्रतीमानँ n. *Gewicht (womit gewogen wird).* Vgl. प्रतिमान.

प्रतीर् 1) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Bhautja. — 2) *n. *Ufer.*

प्रतीराध m. = प्रतिराध.

प्रतीवर्तँ Adj. *in sich zurücklaufend.*

प्रतीवाप m. 1) *Einstreuung, Beimischung* (namentlich während des Kochens einer Medicin). — 2) **Seuche, Pestilenz.*

प्रतीवाक् m. *Lohn.*

प्रतीवेँ 1) Adj. *annehmend, gern empfangend.* — 2) m. oder f. *Empfangnahme.*

प्रतीवेश 1) Adj. (f. श्रा) *benachbart.* — 2) *m. *Nachbarhaus.* — Vgl. प्रतिवेश.

प्रतीसारम् Absol. *auf Etwas zurückkommend.*

*प्रतीसीरा f. 245,27 Druckfehler für प्रति°.

प्रतीक् m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीकर्तर् Nom. ag. *Thürsteher, Kammerherr* Râǵat. 7,1040.

प्रतीकारँ 1) m. *a) b) c)* = प्रतिकार 1) *c)* (AV. 11, 7,12) **e) f)* (*Statue eines Thorhüters* Varâh. Bṛh. S. 36,14). — *d) *ein best. Bündniss;* richtig प्रतीकार. — *e) *N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.* — 2) f. ई *Thorsteherin* Bâlar. 63,14. fgg. 183,22.

प्रतीकारता f. und °कारत्व n. *das Amt eines Thorstehers.*

प्रतीकारधुरंधरा f. *Thorsteherin* Vikramâṅkaḱ. 9,135.

प्रतीकारम् Absol. *darauf tupfend* Kauç. 29. 58.

*प्रतीकाश m. *Nerium odorum.*

प्रतुद् m. = प्रतुद 1) Âpast. 1,17,33.

प्रतुद m. 1) *Picker, Hacker* (eine Klasse von Vögeln) Gaut. — 2) *Stachel.*

प्रतुर् in सुप्रतुर्.

प्रतुष्टि f. *Befriedigung.*

प्रतूणी f. *eine best. Nervenkrankheit.*

प्रतूर्ण und प्रतूर्त s. u. त्वर् mit प्र.

*प्रतूर्तक Adj. *das Wort* प्रतूर्त *enthaltend.*

प्रतूर्ति 1) f. *eilige —, türmische —, rollende Bewegung; Eile.* — 2) Adj. *rollend, treibend, stürmend.*

प्रतृष्ण n. *das Recitiren des* Padapâṭha Ait. Âr. 314. fg.

प्रतृद् Adj. *aufspaltend, anspiessend* ṚV.

प्रतोद् m. *Stachelstock* (zum Antreiben der Thiere). कश्यपस्य प्रतोदो (Âṡv. Bṛ.) und अङ्गिरसां प्रतोदः Namen von Sâman.

प्रतोदिन् Adj. in श्रोणिप्रतोदिन्.

प्रतोली f. 1) *breiter Weg, Hauptstrasse.* Am Ende eines adj. Comp. °क, f. °का. — 2) *eine Art Verband, der für den Nacken und das männliche Glied gebraucht wird.*

प्रतोष m. N. pr. eines der 12 Söhne Vishṇu's von der Dakshiṇâ und eines der Götter Tushita im Manvantara Svâǵambhuva.

प्रत्त s. u. 1. दा mit प्र.

प्रत्ति f. *Hingabe.*

प्रत्नँ 1) Adj. (f. श्रा) *a) vormalig, bisherig, herkömmlich, altgewohnt.* — *b) alt, uralt.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

प्रत्नथा und प्रत्नवत् Adv. *wie ehemals, in gewohnter Weise.*

प्रत्नवत् Adj. *das Wort* प्रत्न *enthaltend.*

प्रत्यंश oder प्रत्यंस m. Text zu Lot. de la b. l. 265. Nach Burnouf *salut.*

*प्रत्यंशु 1) m. = प्रतिगतो ऽंशुः. — 2) Adj. = प्रतिगता ग्रंशवो ऽस्य.

प्रत्यंस s. प्रत्यंश.

प्रत्यंक् s. u. प्रत्यञ्च्.

प्रत्यक्चेतन Adj. *dessen Denken auf sich zurückgewandt ist.*

प्रत्यक्तत्त्वदीपिका f. und °तत्त्वविवेक m. Titel zweier Werke.

प्रत्यक्ष n. *die Richtung zurück, — zu sich hin.*

*प्रत्यक्पर्णी f. 1) *Achyranthes aspera.* — 2) *Anthericum tuberosum;* richtig प्रत्यक्श्रेणी.

प्रत्यक्पुष्कर Adj. (f. श्रा) *mit dem Kopf nach Westen gewandt (Löffel)* Ait. Br. 7,5,7.

प्रत्यक्पुष्पी f. *Achyranthes aspera.*

प्रत्यक्प्रवण Adj. *der individuellen Seele hingegeben.* Nom. abstr. °ता f. Prab. 100,14.

प्रत्यक्शिरस् Adj. *mit dem Kopf nach Westen gerichtet* Âpast. Çr. 7,16,5.

प्रत्यक्शीर्षी Adj. f. dass. Kauç. 44.

प्रत्यक्श्रेणी f. *eine best. Pflanze* Karaka 1,1.7, 11. Nach den Lexicographen *Anthericum tuberosum* (Râǵan. 5,135), *Croton polyandrum* oder *Tiglium* und *Salvinia cucullata* (Râǵan. 3,55).

प्रत्यक्स्रोतस् Adj. fehlerhaft für प्रत्यक्स्रोतस्.

प्रत्यक्ष 1) Adj. (f. श्रा) *a) vor Augen liegend, augenfällig, sinnlich wahrnehmbar.* — *b) augenfällig,* so v. a. *offen zu Tage liegend, deutlich, keinem Zweifel unterworfen, klar.* — *c) ausdrücklich, wirklich, wahr.* — *d) unmittelbar, direct.* — *e) Etwas vor Augen habend, Einsicht habend in* (Gen.) — 2) n. *a) Aufsicht über, Sorge um* (Gen.). — *b) Augenschein, unmittelbare Wahrnehmung, — Erkenntniss.* — *c)* in der Rhetorik *eine Form, in welcher Sinneseindrücke geschildert werden.* — *d)* Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. — 3) प्रत्यक्षम् Adv. *a) coram, vor Augen, in's A vor den Augen —, in Gegenwart von* (G im Comp. vorangehend), *augenfällig, au schein, mit eigener unmittelbarer Kenn b) deutlich, klar.* — *c) ausdrücklich, wir radezu, eigentlich.* — *d) unmittelbar, dir sönlich.* — 4) प्रत्यक्षात् = 3) *c) d).* — 5) = 3) *a) c).* — 6) प्रत्यक्षे *vor Jmds Augen, gesicht* Spr. 4238. fg. — 7) प्रत्यक्ष° = 3)

प्रत्यक्षकरण n. *eigene Anschauung* Kat

प्रत्यक्षकृत Adj. *unmittelbar —, persön geredet, eine persönliche Anrede enthalt* 7,1,2.

प्रत्यक्षखण्डचिन्तामणि m. und °खण्डख (Opp. Cat. 1) Titel zweier Werke.

प्रत्यक्षचारिन् Adj. *leibhaftig vor Jm wandelnd* 251,14.

प्रत्यक्षज्ञान n. *unmittelbare Erkenntnis.*

प्रत्यक्षतमात् und °तमाम् Adv. *auge unmittelbar, eigentlichst* u. s. w.

प्रत्यक्षतस् Adv. *vor Jmds Augen, so da Augen sehen.* Mit श्रु so v. a. *mit eigene hören.*

प्रत्यक्षता f. *das vor Augen Sein, Sich* Instr. so v. a. *vor Jmds Augen.*

प्रत्यक्षत्व n. 1) *Augenfälligkeit.* — 2) *A lichkeit.* — 3) Nom. abstr. zu प्रत्यक्ष 2) 1,90.

प्रत्यक्षदर्शन 1) *m. *Augenzeuge.* — 2) *Sehen mit eigenen Augen, die Fähigkeit nen Gott) leibhaftig zu sehen.*

प्रत्यक्षदर्शिन् Adj. *der Etwas* (Gen.) *mit Augen sieht, — gesehen hat.*

प्रत्यक्षदर्शिवंस् Adj. *der Etwas mit eige gen gesehen hat, der Etwas* (Acc. oder in vorangehend) *deutlich sieht, als wenn es nen Augen stände.*

प्रत्यक्षदीपिका f. Titel eines Werkes Op

प्रत्यक्षदृश् Adj. *der Etwas* (Acc.) *deutli als wenn es vor seinen Augen stände.*

प्रत्यक्षदृश्य Adj. *mit Augen zu sehen, fällig.*

प्रत्यक्षदृष्ट Adj. *mit eigenen Augen gese* 18.

प्रत्यक्षद्विष् Adj. *das offen zu Tage Liegen mögend* Çat. Br. 14,6,11,2.

प्रत्यक्षपरिच्छेद m. Titel eines Werk Cat. 1.

प्रत्यक्षपृष्ठ m. *ein best.* Pṛshṭhja Âçv. Ç

प्रत्यक्षप्रमा f. *ein durch sinnliche Wahr*

gewonnener richtiger Begriff.

प्रत्यक्षप्रमाण n. Titel eines Werkes.

प्रत्यक्षफल Adj. *sichtbare Folgen habend.* Nom. abstr. °त्व n. Âpast.

प्रत्यक्षभक्त m. *wirkliches Essen.*

प्रत्यक्षभूत Adj. *leibhaftig erscheinen* 137,25.

प्रत्यक्षमणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रत्यक्षय्, °यति 1) *vor Augen bringen, augenfällig machen.* — 2) *mit eigenen Augen sehen* Kâd. 2,101,11.

प्रत्यक्षरश्लेषमय Adv. *in jeder Silbe eine Doppelsinnigkeit enthaltend.*

प्रत्यक्षरुचिदत्तीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रत्यक्षवत् Adv. *als wenn es ganz sicher stände* Âpast.

प्रत्यक्षवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

***प्रत्यक्षवादिन्** m. *ein Buddhist.*

प्रत्यक्षविधान n. *ausdrückliche Anordnung* Gaut. 3,36.

प्रत्यक्षविषयी Adv. mit भू *sich nur in einer dem Auge zugänglichen Nähe bewegen* Comm. zu Naish. 8,24.

प्रत्यक्षविहित Adj. *ausdrücklich angeordnet.*

प्रत्यक्षवृत्ति Adj. *deutlich —, verständlich gebildet* (Wort).

प्रत्यक्षागमन n. *das Herbeikommen in leibhaftiger Gestalt* Ind. St. 15,440.

प्रत्यक्षानुमान n. und °शब्दखण्ड n. (so Index, statt °खण्ड) n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

प्रत्यक्षाय्, °यते *deutlich vor Augen treten, augenfällig sein.* °क्षायमाणत्व n. *das deutlich vor Augen Treten.*

***प्रत्यक्षित्**, m. *Augenzeuge.*

प्रत्यक्षी Adv. 1) mit कर् *in Augenschein nehmen, mit eigenen Augen ansehen, — sehen* Kâd. 139,13. 236,14. — 2) mit भू *vor Augen treten, augenfällig sein, persönlich —, leibhaftig erscheinen* Ind. St. 15,276. 314 u. s. w.

प्रत्यक्षीकरण n. *das in Augenschein Nehmen.*

प्रत्यक्सरस्वती f. *die westliche* Sarasvatî.

प्रत्यक्स्थली f. N. pr. einer Vedi R. ed. Bomb. 3,74,23 = Gorr. 3,77,23.

प्रत्यक्स्रोतस् Adj. *nach Westen fliessend.*

1. **प्रत्यगत्त** n. *ein inneres Organ.*

2. **प्रत्यगत्त** Adj. *dessen Organe innen sind.*

प्रत्यगात्म Adj. *die Person betreffend* R. ed. Bomb. 2,109,19. **प्रत्यगात्मनो जीवानुद्दिश्य प्रवृत्तः** Comm.

प्रत्यगात्मन् m. 1) *die innere —, individuelle Seele.* Nom. abstr. °त्मता f. — 2) *Individuum* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,2.

प्रत्यगानन्द Adj. *als innere Wonne erscheinend* 275,8. 289,12.

***प्रत्यगाशापति** m. Beiw. Varuṇa's.

1. **प्रत्यगाशिस्** f. *ein persönlicher Wunsch* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,7,21.

2. **प्रत्यगाशिस्** Adj. *einen persönlichen Wunsch enthaltend* Âpast. Çr. 4,1,3.

प्रत्यगुदक् Adv. *nordwestlich.*

प्रत्यगेकरस Adj. *nur am Innern —, an der eigenen Seele Geschmack findend.*

प्रत्यग्ज्योतिस् n. *das innere Licht* Mahâvirak. 63,13.

प्रत्यग्दक्षिणतस् und °दक्षिणा Adv. *südwestlich.*

प्रत्यग्दक्षिणाप्रवण Adj. *nach Südwesten abschüssig* Âçv. Gṛhj. 4,1,8.

प्रत्यग्दिश् f. *Westen.*

1. **प्रत्यग्दृश्** f. *ein nach innen gerichteter Blick.*

2. **प्रत्यग्दृश्** Adj. *dessen Blick nach innen gerichtet ist.*

प्रत्यग्धामन् Adj. *inneres Licht habend.*

प्रत्यग्नि Adv. 1) *gegen das Feuer, zum F. hin.* — 2) *an —, bei —, in jedem Feuer.*

प्रत्यग्र 1) Adj. (f. आ) *frisch, neu, jung* (Kuh Hemâdri 1,457,1. 11), *vor Kurzem erfolgt; neu,* so v. a. *abermalig.* **प्रत्यग्रम्** und **प्रत्यग्र°** Adv. *vor Kurzem.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Ḱedi.

***प्रत्यग्रगन्धा** f. *Rhinacanthus communis.*

प्रत्यग्रथ m. N. pr. 1) * Pl. eines Kriegerstammes. — 2) eines Fürsten VP.^{2} 4,149.

प्रत्यग्रप्रसवा Adj. f. *vor Kurzem gekalbt habend.*

प्रत्यग्रयौवन Adj. (f. आ) *in der ersten Jugend stehend.*

प्रत्यग्ररूप Adj. (f. आ) *jugendlich.*

प्रत्यग्रवयस् Adj. *jugendlichen Alters.*

प्रत्यग्रक् m. N. pr. eines Fürsten der Ḱedi.

***प्रत्यङ्क** Adj. (f. आ) *vor Kurzem gekennzeichnet* (Vieh) Kâç. zu P. 2,1,14.

प्रत्यङ्कम् Adv. *in jedem Acte* (im Schauspiel).

1. **प्रत्यङ्ग** m. N. pr. eines Fürsten.

2. **प्रत्यङ्ग** n. 1) *Nebenglied des Körpers: Stirn, Nase, Kinn, Ohren, Finger* u. s. w. Vâgbaṭa 31,11. — 2) *Abtheilung, Theil.* — 3) *Waffe.*

3. **प्रत्यङ्ग** m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

4. **प्रत्यङ्ग°** und **प्रत्यङ्गम्** Adv. 1) *auf —, an jedem Theile des Körpers.* — 2) *für die eigene Person.* — 3) *für jeden Theil* (einer Opferhandlung). — 4) *bei jedem grammatischen Thema.*

°**प्रत्यङ्गत्व** n. *Zugehörigkeit zu* Comm. zu TS. Prât.

प्रत्यङ्गवर्तिन् Adj. *mit der eigenen Person sich beschäftigend.*

प्रत्यङ्गिरस् m. N. pr. einer mythischen Person.

प्रत्यङ्गिरस m. desgl. Auf ihn werden best. Ṛk zurückgeführt Hariv. 180 = VP. 1,24,135.

प्रत्यङ्गिरा f. 1) *Acacia Sirissa* Rasar. 705. — 2) N. pr. einer Tantra-Gottheit.

प्रत्यङ्गिराकल्प m., °रातन्त्र n., °रापञ्चाङ्ग n. und °रामूल्क n. Titel von Werken.

प्रत्यङ्मुख Adj. (f. ई) *mit dem Gesicht nach Westen gewandt.* Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 1,352,17.

***प्रत्यञ्जिर** n. gaṇa अर्धर्चादि.

प्रत्यँञ्च् 1) Adj. (schwach प्रतीच्, f. प्रतीची, प्रतीची und ***प्रत्यञ्ची** *a) zugewandt, zugekehrt, adversus;* mit Acc. **विश्वतस्** *überallhin seine Vorderseite bietend.* **ऋतवः सर्वे पराञ्चः सर्वे प्रत्यञ्चः** so v. a. *alle Jahreszeiten gehen und kommen.* — *b) hinten befindlich, von hinten kommend; den Rücken bietend, abgewandt, in umgekehrter Ordnung sich bewegend; zurückgewandt.* — *c) hinten befindlich,* so v. a. *westlich, nach Westen gerichtet, westlich von* (Abl.). — *d) von hinten anfangend.* — *e) zurückgewandt,* so v. a. *nach innen gerichtet, innerlich.* — *f) gewachsen, gleichkommend, par;* mit Acc. — *g) *vergangen* (Zeit). — 2) **प्रत्यक्** Adv. *a) rückwärts, rückläufig, nach hinten; in entgegengesetzter Richtung; hinter* (mit Abl.). — *b) im —, nach Westen, westlich von* (Abl.). — *c) im Innern* 273, 5. 12. — *d) *in früheren Zeiten.* — 3) m. *die innere —, individuelle Seele.* — 4) f. **प्रतीची** f. *a) Westen.* — *b)* N. pr. eines Flusses.

प्रत्यञ्जन n. *das Besalben* Buâvapr. 2,158.

***प्रत्यदन** n. *Essen, Futter.*

प्रत्यधिकरणम् Adv. bei *jedem Artikel, — Paragraphen* Njâjam. S. 4, Z. 7.

प्रत्यधिदेवता f. *eine gegenüberstehende Schutzgottheit* Hemâdri 1,170,19. 179,7. 8.

प्रत्यनन्तर 1) Adj. *a) in unmittelbarer Nähe von Jmd* (Gen.) *stehend.* — *b) zunächst stehend* in übertr. Bed.; Subst. *ein präsumtiver Erbe.* — 2) °म् Adv. *unmittelbar nach* (Abl.).

प्रत्यनन्तरी Adv. mit भू *sich in die unmittelbare Nähe von —* (Gen.) *begeben* Prasannar. 63,7.

प्रत्यनीक 1) Adj. *a) feindlich, sich Jmd* (Gen.) *feindlich entgegenstellend.* — *b) entgegenstehend, beeinträchtigend.* — *c) entgegengesetzt.* Nom. abstr. °त्व n. — *d) * unter den Synonymen für gleich (wetteifernd mit)* 230,27. — 2) m. *Gegner, Feind.* — 3) n. *a) ein feindlich gegenüberstehendes Heer.* — *b) Feindschaft, ein feindliches Verhältniss, eine*

feindliche Stellung, Rivalität; Sg. und Pl. — *c) Schmähung der Angehörigen eines Gegners, an welchem man sich nicht anders zu rächen vermag,* Kâvjapr. 10,43.

प्रत्यनीकभाव m. *das Gegentheilsein* Comm. zu Njâjas. 1,1,42. 2,2,2.

प्रत्यनुमान n. *Gegenschluss, eine entgegengesetzte Folgerung.*

प्रत्यनुयोग m. *Gegenfrage.*

प्रत्यन्त m. 1) *Grenze.* — 2) Pl. *barbarische Völkerstämme;* *Sg. *Grenzland,* so v. a. *von barbarischen Stämmen eingenommenes Land.*

प्रत्यन्तदेश m. *Grenzland.*

***प्रत्यन्तपर्वत** *ein angrenzender, kleinerer Berg.*

प्रत्यन्तरी Adv. mit भू *sich in Jmds* (Gen.) *Nähe begeben.*

प्रत्यन्तवास n. (!) *Grenzort* Lalit. 22,11.

प्रत्यन्तात् Adv. *je bis zum Ende.*

प्रत्यन्तिक Adj. *an der Grenze befindlich, — gelegen* Kâraṇḍ. 42,8. Vgl. **प्रात्यन्तिक**.

प्रत्यपकार m. *Gegenbeleidigung, Vergeltung von Bösem mit Bösem.*

प्रत्यपर Adj. *niedriger stehend als* (Abl.) Vaǵras. 226. Richtig **प्रत्यवर**.

प्रत्यपाय m. *das Wiedervergehen.* **बद्ध°** Adj. Çilâṅka 1,314.

प्रत्यपसर्ग m. *das Wiederdaraufwerfen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,15,3.

प्रत्यब्दम् Adv. *jedes Jahr.*

प्रत्यभिघारण n. *das abermalige Begiessen der im Gefässe zurückgebliebenen Opferspeise, wenn man einen Abschnitt von derselben weggenommen hat.*

प्रत्यभिचरण Adj. *gegenzaubernd.*

प्रत्यभिज्ञा f. 1) *Wiedererkennung* Comm. zu Njâjas. 3,1,7. — 2) *das wieder zum Bewusstsein Kommen.* — 3) Titel eines Werkes.

प्रत्यभिज्ञादर्शन n. *ein best. philosophisches System.*

प्रत्यभिज्ञान n. 1) *das Wiedererkennen* Kap. 5, 91. — 2) *Gegenerkennungszeichen.* — 3) *Wechselbeziehung.*

प्रत्यभिज्ञापन n. *das Wiedererkennenmachen* Çaṅk. zu Bâdar. 3,3,24.

प्रत्यभिज्ञायमानत्व n. *das Wiedererkanntwerden* Comm. zu Kap. (Ball.) 1,64.

प्रत्यभिज्ञाविमर्शिनी f. Titel eines Commentars zum **प्रत्यभिज्ञाहृदय** Bühler, Rep. No. 464. fgg.

प्रत्यभिज्ञाशास्त्र n. *ein best. Lehrbuch.*

प्रत्यभिज्ञाहृदय n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 467.

°प्रत्यभिनन्दिन् Adj. *mit Dank empfangend.*

प्रत्यभिभाषिन् Adj. *sprechend zu* (Acc.).

प्रत्यभिमर्श m. und **°मर्शन** n. *das Bestreichen, Berühren* (mit der Hand).

प्रत्यभिमेथन n. *höhnische Antwort.*

प्रत्यभियोग m. *Gegenklage.*

प्रत्यभिलेख्य n. *Gegenschrift, ein von der Gegenpartei beigebrachtes Document* Vasishṭha 16,15.

प्रत्यभिवाद m. *die Erwiederung eines Grusses.*

प्रत्यभिवादक Adj. *Jmds Begrüssung erwiedernd.*

प्रत्यभिवादन n. *die Erwiederung eines Grusses* (Gen.).

प्रत्यभिवादयितर् Nom. ag. *der einen Gruss erwiedert.*

प्रत्यभिस्कन्दन n. *Gegenbeschuldigung.*

प्रत्यभ्यनुज्ञा f. *Einwilligung, Erlaubniss.*

प्रत्यभ्यामम् Adv. *bei jeder Wiederholung* Comm. zu Âpast. Çr. 6,23,1.

प्रत्यभ्युत्थान n. (adj. Comp. f. आ) *das sich vor Jmd vom Sitz Erheben* (eine Höflichkeit) Kâd. 66,23. fg.

प्रत्यमित्र Adj. *feindlich;* m. *Feind, Gegner.*

प्रत्यय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Glaube an, feste Ueberzeugung von, Zuversicht, Vertrauen zu, Vergewisserung.* Die Ergänzung im Loc. (128,27), Gen. oder im Comp. vorangehend). **तत्प्रत्ययम्** Adv. *so dass sie dessen gewiss sind* Apast. 2,15, 10. — 2) *Verständniss, Annahme.* — 3) *Auflösung, Erklärung.* — 4) *Vorstellung, Begriff, Idee;* bei den Buddhisten und Ǵaina *Grundbegriff.* — 5) *Grund, Ursache;* bei den Buddhisten *eine eintretende Ursache.* Nom. abstr. **°त्व** n. — 6) *Gottesurtheil* Kâtj. — 7) *Bedürfniss* (buddh.) Kâraṇḍ. 19,9. 20,20. 40, 17. 82,18. — 8) *ein nachfolgender Laut.* — 9) *Suffix.* — Nach den Lexicographen auch *Versicherung, Schwur; Brauch, Sitte; Berühmtheit; religiöse Betrachtung; ein Untergebener; ein Haushälter, der sein eigenes Feuer hat.*

प्रत्ययकारक Adj. *Vertrauen erweckend, zuverlässig* Spr. 4008.

***प्रत्ययकारिन्** 1) Adj. dass. — 2) f. **°रिणी** *Siegel.*

प्रत्ययतत्त्वप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रत्ययधातु m. *Denominativstamm.*

प्रत्ययनम् Adv. 1) *jedes halbe Jahr* Jâǵñ. 1,125. — 2) *enklitisch nach einem Verbum fin.

प्रत्ययनस्त्व n. *Wiedererlangung.*

प्रत्ययसर्ग m. *die intellectuelle Schöpfung* Sâṅkhjak. 46.

प्रत्ययात्म Adj. etwa *Vertrauen erweckend* R. 2,109,19. **प्रत्यगात्म** v. l.

प्रत्ययाधि m. *ein Pfand, das in Betreff der Schuld Vertrauen einflösst,* Jolly, Schuld. 303.

प्रत्ययाय्, °यति *überzeugen* Hem. Par. 8, 419 fehlerhaft für **प्रत्याययँ** (Caus. von 3. इ mit प्रति).

प्रत्ययिक Adj. in **आत्म°** etwa so v. a. *wovon man sich selbst überzeugen kann.*

प्रत्ययित Adj. *zuverlässig, erprobt.* Compar. **°तर** *zuverlässiger* Comm. zu Ǵaim. 2,2,3. — Pañkat. 216,23 fehlerhaft für **प्रत्यायित**.

प्रत्ययितव्य Adj. *glaubwürdig* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,33 (S. 385, Z. 13).

प्रत्ययिन् Adj. *des Vertrauens würdig, zuverlässig.*

प्रत्यर m. (Comm.) und **°रा** f. *Nebenspeiche.*

प्रत्यरि m. *ein ebenbürtiger Feind, ein Jmd* (Gen.) *gewachsener Gegner.*

प्रत्यर्क m. *Nebensonne.*

***प्रत्यर्गल** n. *der Strick, durch den der Butterstössel in Bewegung gesetzt wird,* Gal.

प्रत्यर्चन n. *Erwiederung einer Ehrenbezeigung, — eines Grusses.*

प्रत्यर्णम् Adv. *bei jeder Silbe* Sarvad. 171,8.

***प्रत्यर्थक** m. *Widersacher.*

प्रत्यर्थम् Adv. *in Bezug auf Etwas* Ǵaim. 6,1,3. 2,4. Auch fehlerhaft für **अत्यर्थम्**.

प्रत्यर्थिक am Ende eines adj. Comp. *Widersacher.*

प्रत्यर्थिन् 1) Adj. *a) feindlich;* m. *Widersacher, Gegner, Nebenbuhler.* — *b) wetteifernd mit* (am Ende eines Comp.), so v. a. *gleichend.* — 2) m. *der Verklagte* 211,20. 213,6. 214,9. 10. 12.

***प्रत्यर्ध** gaṇa **अंशादि** in der Kâç.

प्रत्यर्धि, प्रतिअर्धि Adj. etwa *zur Hälfte betheiligt an* (Gen.), *gleichberechtigt, gleichstehend.*

प्रत्यर्पण n. *das Zurückgeben, Wiedergeben.*

प्रत्यर्पणीय Adj. *zurückzugeben, wiederzugeben.*

प्रत्यर्ष m. etwa *Wand, Seite* (eines Hügels).

प्रत्यर्कम् Adv. in ***यथा°**.

प्रत्यवकर्शन Adj. *zu Schanden machend.*

प्रत्यवनेजन n. *das Wiederabwaschen.*

प्रत्यवभाष oder **°षा** Uttarar. 27,14 fehlerhaft für **°भास**.

प्रत्यवभास m. (adj. Comp. f. आ) *das vor Jmd Erscheinen.*

प्रत्यवमर्श m. 1) *innere Betrachtung, Vertiefung in* (im Comp. vorangehend). — 2) *Rückbetrachtung, Rückschluss* = **स्वकृतकर्मानुसंधान** Nilak. zu Hariv. 1,21,19.

प्रत्यवमर्शन n. *innere Betrachtung, das Sichbesinnen.*

प्रत्यवमर्शवत्त् Adj. *innere Betrachtungen anstellend, sich besinnend. Alles erwägend* MBh. 12, 295,13.

प्रत्यवमर्ष und °मर्षवत्त् fehlerhaft für °मर्श und °मर्शवत्त्.

प्रत्यवयव° und प्रत्यवयवम् Adv. 1) *auf —, an jedem Theile des Körpers* Comm. zu Naish. 7,2. 10. — 2) *für jeden Theil, einzeln* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,18.

प्रत्यवर् Adj. *niedriger, geringer, weniger geachtet, — als* (Abl.). प्रवर्, प्रत्यवर्, सम Kâraka 3,8.

प्रत्यवरकालम् Adv. *nach* (zeitlich), mit Abl. oder am Ende eines Comp. Kâraka 6,10.

प्रत्यवरोहि f. *das Herabsteigen zu Jmd hin.*

प्रत्यवरोधन n. *Hemmung, Störung.*

प्रत्यवरोह् m. 1) *das Herabsteigen zu Jmd hin.* — 2) *absteigende Folge.* — 3) Bez. *bestimmter Sprüche.* प्रत्यवरोहमन्त्र m. Sâj. zu Âitr. Br. 8, 9,5.

प्रत्यवरोहण n. 1) *das Herabsteigen zu Jmd hin.* — 2) *das Wiederherabsteigen, eine best.* Gṛhja-*Feier im* Mârgaçîrsha.

प्रत्यवरोहणीय m. *ein best.* Ekâha, *der einen Theil des* Vâgapeja *bildet.*

प्रत्यवरोहम् Absol. *herabsteigend* Âit. Br. 8,9,2.

प्रत्यवरोहिन् 1) Adj. *a) absteigend, abwärts sich bewegend. — b) vom Sitz sich erhebend* in अ° — — 2) f. °हिणी *eine best. Litanei* Tâṇḍja-Br. 3, 6, 1.

प्रत्यवसान n. *das Essen.*

प्रत्यवसित Partic. von सा mit प्रत्यव.

प्रत्यवस्कन्द् m. 1) *Ueberfall.* — 2) *= प्रत्यवस्कन्दन.

प्रत्यवस्कन्दन n. *das von Seiten eines Verklagten mit einer Rechtfertigung der ihm zur Last gelegten Handlung verbundene Eingeständniss derselben vor Gericht.*

*प्रत्यवस्था f. = पर्यवस्था.

*प्रत्यवस्थातर् Nom. ag. *Widersacher, Gegner.*

प्रत्यवस्थान n. *Einwendung.*

प्रत्यवस्थापन n. *das Restauriren, Kräftigen* Kâraka 6,1.

प्रत्यवर्तोस् Gen. Inf. zu वृत् mit प्रत्यव Âit. Br. 7,33,6.

प्रत्यवकार् m. 1) *Zurückziehung, Einziehung.* — 2) *Einziehung* des Geschaffenen, so v. a. *Auflösung, Vernichtung.*

प्रत्यवाप m. Bâlar. 12,10 fehlerhaft für प्रत्यवाय 3).

प्रत्यवाय m. 1) *Abnahme, Verminderung.* — 2) *Umkehrung, ein umgekehrtes Verhältniss.* — 3) *Widerwärtigkeit, Unannehmlichkeit.* — 4) *Vergehen, Sünde* Âpast.

प्रत्यवेक्षण n. und प्रत्यवेक्षा f. *das Sehen nach —, das Sichkümmern —, Sorge um Etwas.*

प्रत्यवेक्ष्य Adj. *auf den man Rücksicht zu nehmen hat.* — Ragu. 17,53 ist प्रत्यवेक्षानि° zu lesen.

*प्रत्यश्मन् m. *Röthel, rubrica.*

प्रत्यष्ठीला f. *eine best. Nervenkrankheit* Bhâvapr. 4,152.

प्रत्यस्तगमन n. *Untergang* (der Sonne).

प्रत्यस्तम् Adv. mit गम् *untergehen, aufhören.*

प्रत्यस्तमय m. *Untergang, das Aufhören* Çaṃk. zu Bâdar. 4,2,8.

प्रत्यस्त्र n. *Gegengeschoss.*

प्रत्यक् Adj. *täglich* Râǵat. 7,491. 733. °म् Adv.

प्रत्याकलित n. *die Erwägung der Richter, welcher der beiden Parteien die Beweisführung aufzulegen sei, wenn der Verklagte die Klage beantwortet hat,* Mit. 2,6,b,6. fg.

*प्रत्याकार m. *Degenscheide.*

प्रत्याक्षेपक Adj. *verhöhnend, verspottend.* Nom. abstr. °त्व n.

प्रत्याख्यातत्व n. *das Zurückgewiesen —, Verworfenwordensein.*

प्रत्याख्यातर् Nom. ag. *Verweigerer.*

प्रत्याख्यातव्य Adj. *zu bestreiten, zu verneinen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,12.

प्रत्याख्यान n. 1) *das Zurückweisen, Abweisen.* — 2) *das Verweigern, Abschlagen.* — 3) *das Begegnen, Bekämpfen* (von Affecten u. s. w.). — 4) *das Läugnen, Nichtannehmen, Bestreiten* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,1. — 5) vielleicht *das Abweisen alles dessen, was die Seelenruhe stören könnte.* — 6) Titel eines Ǵaina-Werkes.

प्रत्याख्यानसंग्रह m. Titel eines Werkes.

प्रत्याख्यायम् Absol. *einzeln aufzählend.*

प्रत्याख्यायिन् Adj. in अ°.

प्रत्याख्येय Adj. 1) *zurückzuweisen.* — 2) *abweisbar,* so v. a. *nicht in Behandlung zu nehmen, unheilbar* Kâraka 5,6.

प्रत्यागति f. und प्रत्यागम m. *Heimkehr, Rückkehr.*

प्रत्यागमन n. *das Heimkehren, Zurückkommen in* oder *nach* (im Comp. vorangehend). निर्वृक्° *das Wiederzurückkommen eines Klystiers.*

प्रत्याघात m. *Abwehr* Kâd. 2,50,7.

प्रत्याचक्षाणक Adj. *Etwas* (Acc.) *zu bestreiten beabsichtigend* Comm. zu Njâjas. 1,1,14.

प्रत्याचार m. *ein entsprechendes Verfahren.* चार° so v. a. *ein durch die Späher hervorgerufenes Verfahren.*

प्रत्यातापिन् m. *ein sonniger Platz.*

प्रत्यात्म° und प्रत्यात्मम् Adv. 1) *für jede Seele, in jeder S.* — 2) *singulatim.*

प्रत्यात्मक und प्रत्यात्मिक (Çâṅkh. Grhj. 6,6) Adj. *selbsteigen, je sein.* प्रत्यात्मिक auch *eigenthümlich, eigenartig* Kâraka 6,3.

प्रत्यात्म्य n. *Selbstähnlichkeit.* Instr. so v. a. *nach seinem Ebenbilde.*

प्रत्यादर्श m. Pańkat. III,176 fehlerhaft für प्रत्यादेश.

प्रत्यादान n. 1) *das Wiederempfangen, Wiedererlangung.* — 2) *das Wiederholen, Wiederholung.*

1. प्रत्यादित्य m. *Nebensonne.*

2. प्रत्यादित्य° Adv. *gegen die Sonne.* °गुद् Adj. *dessen Steiss g. d. S. gewandt ist.*

प्रत्यादित्सु Adj. *wiederzuerlangen —, zu erlangen im Sinne habend.*

प्रत्यादेय Adj. *zu empfangen, entgegenzunehmen, was man einnimmt.*

प्रत्यादेश m. 1) *Anweisung, Befehl.* — 2) *Zurückstossung, Abweisung.* — 3) *eine abschlägige Antwort.* — 4) *Beschämung* Kâd. 5,8.

प्रत्याधान n. *Ort der Aufbewahrung.*

प्रत्याध्मान n. *eine Art Trommelsucht* Bhâvapr. 4,151.

प्रत्यानयन n. *das Wiederzurückholen* (Kâd. 2,25, 6. 60,10), *Wiederzuführen, — zurückbringen, — zurückgeben.*

*प्रत्यानाक् m. *Brustfellentzündung* Gal.

प्रत्यानीक m. in Verbindung mit राजन् *eine best. Personification.*

प्रत्यानेय Adj. *wieder gut zu machen.*

प्रत्यापत्ति f. 1) *Rückkehr vom Bösen, Bekehrung* MBh. 12,291,9 (= वैराग्य Nilak.). — 2) *Wiederumwandlung, Wiederherstellung.* — 3) *Entsündigung* Âpast. (= शुद्धि Comm.).

प्रत्यापीड m. *ein best. Metrum.*

प्रत्याप्लवन n. *das Zurückspringen.*

प्रत्याम्नातव्य Adj. in अ°.

प्रत्याम्नान n. *eine entgegengesetzte —, veränderte Bestimmung.*

प्रत्याम्नाय m. 1) dass. Âpast. Çr. 5,20,18. 6,30,9. 7,1,4. Comm. zu 8,2,11. — 2) *Schluss* (im Syllogismus).

प्रत्याम्नायम् Adv. *zu jedem einzelnen Textbuch.*

*प्रत्याय m. *Abgabe, Tribut.*

प्रत्यायक Adj. 1) *zur Erkenntniss bringend, be-*

greifen machend, zur Vorstellung bringend. Nom. abstr. °त्व n. — 2) *überzeugend, glaubwürdig* MBh. 13,44,45.

1. प्रत्यायन n. *Untergang* (der Sonne).

2. प्रत्यायन 1) Adj. *überzeugend, glaubwürdig* MBh. 13,2448. प्रत्यायक v. l. — 2) f. आ *a) das Ueberzeugen* Kathâs. 39,284. — *b) Beruhigung, Trost* 311,16. — 3) n. *das Klarmachen, Auseinandersetzen, Deutlichmachen, Beweisen.* — 4) *°म् enklitisch nach einem Verbum fin. Siddh. K. (ed. Târân.).

प्रत्याययितव्य Adj. *klar zu machen, zu beweisen* Mâlav. 14,11.

प्रत्यायित m. *Vertrauensmann, Beauftragter.*

प्रत्यारम्भ m. 1) *Wiederanfang.* — 2) *Verbot.* — 3) *Aufhebung, das Rückgängigmachen.*

*प्रत्यार्द्रा f. gaṇa अंश्वादि.

प्रत्यार्द्रीं Adv. mit कर् *wieder befeuchten, — erfrischen* Kâd. 240,15.

*प्रत्यार्धपुर gaṇa अंश्वादि. Statt dessen प्रत्यर्ध und प्रतिपुर Kâç.

प्रत्यालिङ्गन n. *Erwiederung einer Umarmung* Kâd. 2,142,9.

*प्रत्यालीढ 1) Adj. s. u. लिह् mit प्रति. — 2) n. *eine best. Stellung beim Schiessen, bei der das linke Bein vorgestreckt wird.*

प्रत्यावर्तन n. *das Wiederkommen.*

प्रत्यावासकम् Adv. *zu jedem Standort, — Zelte* Kâd. 2,38,24. fg. (46,2).

प्रत्यावासम् Adv. *in jedem Hause* Vikramâṅkaḱ. 18,6.

प्रत्यावृत्ति f. *Wiederkehr* Mâlatîm. ed. Bomb. 106,10.

प्रत्याशम् Adv. *nach allen Himmelsrichtungen* Veṇis. 200.

प्रत्याशा f. *Vertrauen auf* (im Comp. vorangehend), *Hoffnung, Erwartung.* Am Ende eines adj. Comp. Nom. abstr. °शव n.

प्रत्याश्रय m. *Obdach, Wohnung.*

प्रत्याश्रावँ m. und °श्रौवण n. *Antwortsruf,* Bez. *gewisser Formeln beim Gottesdienst.*

प्रत्याश्वास m. *das Wiederaufathmen, Erholung.*

प्रत्याश्वासन m. *das Trösten.*

प्रत्यासंकलित n. *das Gegeneinanderhalten, das Erwägen pro und contra.*

प्रत्यासङ्ग m. 1) *Verbindung, Zusammenhang.* — 2) *Nähe* in अति° (Nachtr. 3).

प्रत्यासत्ति f. 1) *unmittelbare Nähe* (im Raum, in der Zeit u. s. w.). — 2) *Analogie.* — 3) *Heiterkeit des Gemüths, gute Laune.*

प्रत्यासन्नता f. *Nähe.*

*प्रत्यासर् und *°सार m. *Nachtrab eines Heeres.*

*प्रत्यासारिन् Adj.

*प्रत्यास्तार m. *der Teppich eines buddh. Bhikshu.*

प्रत्यास्वर् Adj. *zurückstrahlend.*

प्रत्याक् Adj. *täglich* Râǵat. 7,145. 495 fehlerhaft für प्रत्यक्.

प्रत्याकरण n. 1) *das Hinundherziehen* Comm. zu Gobh. 2,6,9. — 2) *das Wiederbringen.* — 3) *das Zurückziehen —, Zurückhalten von* (Abl.). — 4) *= प्रत्याहार 3).

प्रत्याहार m. 1) *Zurückziehung* (der Truppen aus der Schlacht), *Rückzug.* — 2) *das Zurückziehen* (der Sinne) *von* (Abl.). — 3) *Zurückziehung der Sinne von den Sinnesobjecten.* — 4) *Zurückziehung* (des Geschaffenen), so v. a. *Auflösung, Vernichtung.* — 5) in der Gramm. *Zusammenfassung einer ganzen Reihe von Lauten oder Suffixen in eine einzige geschlossene Silbe, indem man das erste Glied der Reihe (mit Abwerfung eines etwaigen stummen Consonanten) mit dem stummen Consonanten des letzten Gliedes verbindet,* 238,32. — 6) in der Dramatik Bez. *eines best. Bestandtheils des* Pûrvaraṅga. — 7) *Anrede.* °रं कर् *Jmd* (Gen.) *anreden* Kâraṇḍ. 54,9. 11. 55,8. 15. 20. 56,8. 11. 14. Richtig wohl प्रव्याहार. — 8) *Laut, Klang* Kâraṇḍ. 90,14. Richtig wohl प्रव्याहार.

प्रत्याकार्य Adj. *zu empfangen, zu lernen, zu erfahren von* (Abl.).

प्रत्याकृति Adv. *bei jeder Opferspende* Âpast. Çr. 14,29,3.

प्रत्याक्रोश m. *Widerhall, Echo.*

प्रत्याक्रोशन n. *das Antworten auf einen Ruf* Comm. zu Âçv. Çr. 8,13,5.

प्रत्युक्त 1) Adj. s. u. वच् mit प्रति. — 2) n. *Antwort.*

प्रत्युक्ति f. *Erwiederung.*

*प्रत्युच्चार m. *Wiederholung.*

प्रत्युच्चारण n. in अ°.

प्रत्युज्जीवन n. 1) *das Wiederaufleben* Kâd. 2, 139,12. Bâlar. 276,8. — 2) *das wieder in's Leben Rufen* Kâd. 195,19.

प्रत्युत Adv. *im Gegentheil, vielmehr, erst recht, sogar.*

प्रत्युत्कर्ष m. *das Ueberbieten, Steigerung.*

*प्रत्युत्क्रम m. und *°क्रान्ति f. *das Gehen an Etwas.*

प्रत्युत्तब्धि f. *Stützung, Aufstemmung, Befestigung.* Auch fehlerhaft प्रत्युत्तब्धि betont.

प्रत्युत्तम्भ m. und °न n. (Sâj. zu Ait. 23) dass.

प्रत्युत्तर n. *Rückantwort, Antwort, Erw*

प्रत्युत्तरी Adv. mit कर् *antworten* Kâ

प्रत्युत्तरीकरण n. *das Antworten, Anti* Hâviraṁ. 105,8.

प्रत्युत्थान n. 1) *ehrerbietiges Aufstehen* nem Ankommenden) Gaut. — 2) *feindseli gegentreten, Auflehnung* Hariv. 8881. v. l.

प्रत्युत्थायिक Adj. in अ° (auch Nachtr

प्रत्युत्थायिन् Adj. 1) *wiedererstehend.* *ehrerbietig erhebend* in अप्रत्युत्थायिन् (N

प्रत्युत्थायुक Adj. in अ° (Nachtr. 2).

प्रत्युत्थेय Adj. *vor dem man sich erhe* Comm. zu Njâjam. 6,2,8.

प्रत्युत्पन्नजाति f. *assimilation consi multiplication, or reduction to homogen by multiplication* Colebr. Alg. 14.

प्रत्युत्पन्नमति 1) Adj. *Geistesgegenwart* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. N. pr. eine Kathâs. 60,180. 183. Chr. 158,22. 26.

प्रत्युत्सार m. wohl *das Auftreten gegen hauptung* Karaka S. 962, Z. 8.

प्रत्युदधि Adv. *am Meere* Bâlar. 46,16.

प्रत्युदाकरण n. *Gegenbeispiel.*

प्रत्युदाकार्य Adj. *als Gegenbeispiel anz*

प्रत्युद्गति f. (Kâd. 2,31,19), °गम m. und *das Entgegengehen,* insbes. *ein ehrerbieti*

प्रत्युद्गमनीय 1) Adj. *a) *dem man eh entgegengehen muss. — b) zur ehrerbiet grüssung eines Gastes geeignet.* — 2) *n. reiner Gewänder.*

*प्रत्युद्धार m. *eine best. Nervenkrankheit.*

प्रत्युद्धर्ष m. und °द्धर्षण n. *das Absetze* zu Lâṭj. 7,8,1.

प्रत्युद्धात MBh. 7,8433 fehlerhaft für प्र

प्रत्युद्यम m. f. (आ Çâṅku. Br. 29, 8) *wicht, Gleichgewicht.*

प्रत्युद्यमिन् Adj. *das Gegengewicht halt*

प्रत्युद्यातर् Nom. ag. *der auf Jmd los nen Angriff macht.*

प्रत्युद्यामिन् Adj. *das Gegengewicht widerspänstig.*

प्रत्युन्नमन n. *das Sichwiederaufrichten, aufschnellen.*

प्रत्युपकार m. *Vergeltung im Guten, dienst.*

प्रत्युपकारिन् Adj. *vergeltend im Guten, was* (im Comp. vorangehend).

प्रत्युपक्रिया f. *Vergeltung im Guten, Gegendienst* Kâd. 228,7.

प्रत्युपदेश m. *Gegenunterweisung, Gegenbelehrung.* — Prab. 95,7 ist संप्रत्युपदेश° zu lesen.

प्रत्युपपन्नमति Adj. *Geistesgegenwart habend.* Nom. abstr. °त्व n. Çâk. (Ca.) 103,1.

प्रत्युपभोग m. *Genuss.*

प्रत्युपमान n. *Gegengleichniss.*

प्रत्युपवेश m. *das Umsitzen —, Belagern einer Person um dieselbe zum Nachgeben zu bewegen.*

प्रत्युपसद्म् Adv. *bei jeder* Upasad-*Feier* Kâtj. Çr. 23,2,21.

प्रत्युपस्थान n. *nahes Bevorstehen* Çâṁk. zu Bâdar. 4,3,10.

प्रत्युपस्थापन n. *das Sichvergegenwärtigen* Çâṁk. zu Bâdar. 3,3,23.

प्रत्युपस्पर्शन n. *das Wiederausspülen, Wiederwaschen* Gobh. 1,2,31.

प्रत्युपकृ॑ति m. *Antwort auf den Einladungsruf, Wiederholung desselben.*

प्रत्युपकार m. *Wiedereinhändigung, Zurückerstattung.*

प्रत्युपाकरण n. *Wiederbeginn des* Veda-*Studiums* Gobh. 3,3,16.

प्रत्युपासनम् Adv. *für jede Art der Verehrung* Çâṁk. zu Bâdar. 3,3,42.

प्रत्युपेय Adj. *dem man begegnen muss, zu behandeln.* साधुना *in Güte.*

***प्रत्युरस** 1) n. = प्रतिगतमुरः. — 2) °म् Adv. *gegen —, auf die Brust.*

प्रत्युलूक und °क m. *ein eulenähnlicher Vogel.* Nach dem Comm. das erste Wort *Krähe* oder *eine feindliche Eule.*

प्रत्युष m. und °स् n. *Tagesanbruch.* Gewöhnlich प्रत्यूष und °स्.

***प्रत्युष्ट** m. gaṇa अंश्वादि.

प्रत्युष्य Adj. *zu versengen.*

प्रत्यूर्ध्वम् Adv. *aufwärts, oberhalb von* (Acc.).

प्रत्यूष 1) (*m. n.) *Morgendämmerung, Tagesanbruch.* — 2) m. a) **die Sonne.* — b) N. pr. α) eines der acht Vasu. — β) eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

प्रत्यूषस् n. *Morgendämmerung, Tagesanbruch.*

प्रत्यूह m. (adj. Comp. f. आ) *Hinderniss.* °कारिन् Adj. Kâd. 2,60,6.

प्रत्यूहन n. *Unterbrechung, Einstellung.*

प्रत्यृचम् Adv. *bei jedem Verse.*

प्रत्यृतु Adv. *in jeder Jahreszeit* Vaitân.

प्रत्येक 1) Adj. *je einer, jeder einzelne.* — 2) **प्रत्येकम्** und **प्रत्येक°** Adv. *je einzeln, bei —, mit jedem Einzelnen, für jeden E., jedem E.*

प्रत्येकबुद्ध m. *ein nur für sich allein zur Erlösung gelangender, in Abgeschiedenheit lebender* Buddha. Nom. abstr. °त्व n.

प्रत्येकबुद्धकथा f. und °बुद्धचतुष्टय n. (Bühler, Rep. No. 747) Titel zweier Werke.

प्रत्येकबोधि f. = प्रत्येकबुद्धत्व (s. u. प्रत्येकबुद्ध) Kâraṇḍ. 20,9.

प्रत्येकशस् Adv. *je einzeln, jedem Einzelnen.*

प्रत्येतव्य Adj. *anzuerkennen, anzunehmen, aufzufassen als* (Nomin.) Çâṁk. zu Bâdar. 2,4,13.

प्रत्येतोस् Gen. Infin. zu 3. इ mit प्रति Ait. Br. 6,30,7 (ईश्वरः zu ergänzen).

प्रत्येनस् m. *der nächste Erbe, — Verwandte* Maitr. S. 1,5,7.

प्रत्येनस्य n. *die nächste Anwartschaft auf* (Gen.) Kâṭu. 8,3.

प्रत्रास m. *das Beben, Zittern.*

प्रत्वक्तस् Adj. *wirksam, rüstig.*

1. प्रथ् 1) **प्रथति** (ganz ausnahmsweise) a) *ausbreiten, ausdehnen.* — b) *sich ausdehnen, — erstrekken* Bhâg. P. — 2) **प्रथते** a) *sich ausdehnen, — strecken, grösser —, weiter werden* oder *sein, sich verbreiten* (auch vom Ruhme, einem Namen, einem Gerücht, einer Rede), *zunehmen, sich mehren.* **प्रथित** *ausgebreitet, verbreitet.* — b) *sich verbreiten,* so v. a. *allgemein bekannt, — berühmt werden.* **प्रथित** *allgemein bekannt, — berühmt.* पृथित Harîv. 6781 fehlerhaft; v. l. (2,62,16) कथित. — c) *an den Tag —, zum Vorschein kommen, erscheinen, auftauchen, entstehen; einfallen, in den Sinn kommen.* — Caus. 1) **प्रथयति, °ते** a) Act. α) *ausbreiten, vergrössern, dehnen, mehren.* विवृद्धिं कम्पस्य प्रथयतितराम् 323,21. — β) *verbreiten,* so v. a. *allgemein bekannt machen.* — γ) *entfalten, an den Tag legen, vor Augen führen, verrathen.* **प्रथित** *an den Tag gelegt.* — δ) *bescheinen.* — b) Med. *sich ausbreiten, — strecken, — dehnen, zunehmen.* — 2) ***प्राथयति** (प्रथ्याने). — **प्रथयिष्यत्ति** MBh. 3,14417 fehlerhaft für प्रयतिष्यत्ति. — Mit अनु Med. *sich ausbreiten entlang von* (Acc.) TS. 3,3,10,2. Nach Mahîdh. in der schlechten v. l. VS. 8,30 *rühmen.* — Mit अभि Med. *sich ausbreiten vor* oder *gegen.* — Caus. 1) *umherbreiten in* (Acc.). — 2) *verbreiten.* — Mit आ Caus. *ausbreiten, dehnen.* — Mit नि Caus. *eindringend verbreiten.* — Mit परि Med. *sich erstrecken um* oder *über* (Acc.). — Mit वि 1) Act. *ausbreiten.* — 2) Med. *sich verbreiten* (Harshaṁ. 117,3), *sich ausbreiten, sich weit machen, weit sein.* **विप्रथित** *weit verbreitet.* — Caus. 1) *ausbreiten, verbreiten.* — 2) *entfalten, an den Tag legen, zeigen.* — Mit सम्, **संप्रथित** *allgemein bekannt, — berühmt.*

2.*प्रथ्, प्राथयति (प्रदेपे).

प्रथ 1) m. N. pr. eines Vâsishṭha. — 2) f. आ a) *das Auseinanderbreiten* Nâjâm. 10,1,22. — b) *Ruf, Berühmtheit.* — c) *Entstehung, das Werden* in अन्यथा°.

प्रथन 1) n. a) *das Ausbreiten.* — b) *Ort der Ausbreitung.* — c) *das Entfalten, an den Tag Legen, Zeigen.* — 2) m. * *Phaseolus Mungo;* vgl. प्रघन.

प्रथम 1) Adj. (f. आ) a) *der vorderste, erste in einer Reihe.* — b) *der erste, früheste, frühere, anfänglich.* Oft durch ein Adv. wie *erst, zuerst, früher; zum ersten Mal; eben, alsbald, sogleich, baldigst* wiederzugeben. — c) *der erste,* so v. a. *trefflichste, namhafteste, vorzüglichste, unvergleichlich, Haupt-.* Auch Compar. प्रथमतर. — 2) **प्रथमम्** und प्रथम° Adv. *zuerst, am frühesten, vor Allem; zum ersten Mal; erst, eben, alsbald, sogleich; früher einmal, ehemals, vormals, vorhin;* mit Gen. *vor —, früher als.* Compar. प्रथमतरम् und प्रथमतर° *zuerst* Harshaṁ. 130,2. Kâraṇḍ. 58,14. 63,24. 75,5. 96,7. — 3) **प्रथमात्** Adv. *alsbald, sogleich.* — 4) m. a) *der erste Consonant eines* Varga, *eine dumpfe Tenuis.* — b) *die erste* (d. h. unsere *dritte*) *Person, die Personalendungen der ersten Person.* — c) *der erste Ton.* — d) *the sum of the products divided by the difference between the squares of the cosine of the azimuth and the sine of the amplitude.* — 5) f. प्रथमा *der erste Casus, die Endung des ersten Casus;* Du. *die beiden ersten Casus, die Endungen der b. e. C.* — 6) n. Sg. collect. *die Ersten.*

प्रथमक Adj. *der erste.*

प्रथमकल्प m. *eine primäre, zuerst zu erfüllende Vorschrift* M. 11,30.

प्रथमकल्पिक m. Bez. *eines* Jogin *auf der ersten Stufe* Comm. zu Jogas. 3,50. Vgl. प्राथम°.

प्रथमकल्पित Adj. *obenanstehend* 198,22. MBh. 13,87,6. 14,3,17.

***प्रथमकुसुम** *weisser Majoran.*

प्रथमगर्भ m. *die erste Schwangerschaft, -Tracht.*

प्रथमगर्भा Adj. f. *zum ersten Mal trächtig.*

प्रथमचित्तोत्पादिक Adj. *bei dem zunächst der Gedanke* (Etwas zu thun) *aufkeimt* Kâraṇḍ. 83,20. 86,4.

प्रथमच्छद Adj. *vorbildlich.*

प्रथमज्ञ und °ज्ञा Adj. 1) *erstgeboren, Erstling, primitiae; ursprünglich, Anfänger, primigenius.* — 2) °ज्ञ *in der ersten (zuerst genannten) Ehe geboren.*

प्रथमजात Adj. *erstgeboren.*

प्रथमतस् Adv. *zuerst; alsbald, sogleich.* Mit Gen. *vor, im Vorzug vor;* am Ende eines Comp. *vor —, früher als* Spr. 7665.

प्रथमत्रिसौपर्ण Adj. als Beiw. Vishṇu's MBh. 12,338, S. 257,*b*.

प्रथमदर्शनदिन n. *der erste Tag, an dem man Jmd* (Gen.) *zu sehen bekommen hat,* 142,1.

प्रथमदुग्ध Adj. *eben gemolken* Çat. Br. 2,2,4,15.

प्रथमधार *der erste Tropfen* Kauç. 21.

प्रथमनिर्दिष्ट Adj. *zuerst angegeben, — genannt.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,564,10.

प्रथमपरापातिन् Adj. *zuerst abfliegend* Âpast. Çr. 7,2,4.

प्रथमपुरुष m. N. pr. eines Autors.

प्रथमप्रवद् Adj. *den ersten Laut von sich gebend* (Kind) Kauç. 10.

प्रथमप्रसूता Adj. f. *zum ersten Mal gekalbt habend* Râgân. 15,33. Hemâdri 1,710,13.

प्रथमभक्त m. *der erste Genuss von* (Gen.) Çat. Br. 3,9,4,15.

प्रथमभाज् Adj. *dem der erste Theil gebührt.*

प्रथमभाविन् Adj. *wie der erste werdend* oder *seiend* ṚV. Prât. 3,8.

प्रथममञ्जरी f. *ein best.* Râga S. S. S. 82. 90. Vgl. पठमञ्जरी.

प्रथमयज्ञ m. *das erste Opfer.*

प्रथमरात्र m. *der Anfang der Nacht* Kâraka 5,5.

प्रथमवयसिन् Adj. *jung.*

प्रथमवषट्कार m. *der erste Ausruf* वषट् *über* (Gen.) Çat. Br. 4,1,2,4.

प्रथमवसति f. *die alte Heimat* Vikramâṅkaḱ. 18,72.

(प्रथमवास्य), °वासिन Adj. *früher getragen.*

प्रथमवित्ता f. *das erste Weib.*

प्रथमश्रवस् Adj. *den ersten Ruf habend.* Superl. °श्रवस्तम.

प्रथमसंगम m. N. pr. eines Mannes.

प्रथमसमावृत्त Adj. *eben gewandt nach* (Loc.) Nir. 7,23.

प्रथमसोम m. *das erste* Soma-*Opfer.* Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Kâtj. Çr. 10,9,25.

प्रथमस्थान n. *die erste Stufe* (der Aussprache: *leise aber noch hörbar*).

1. प्रथमस्वर m. *der erste Ton* Saṃhitopan. 22,4.

2. प्रथमस्वर 1) Adj. *mit dem ersten Ton versehen* Lâtj. 2,9,12. — 2) n. Name eines Sâman.

प्रथमागामिन् Adj. *zuerst sich darbietend, zuerst aufgeführt.*

प्रथमादेश m. *Anfangsstellung* (eines Wortes).

प्रथमाभिधेय n. *Grundbedeutung.* Nom. abstr. °ता f. Çiç. 1,43.

प्रथमार्ध m. n. *die erste Hälfte.*

प्रथमावरत्व n. *das der Erste und der Letzte Sein.*

प्रथमास्तमित n. *der eben erfolgte Untergang der Sonne* Kâtj. Çr. 4,15,12.

प्रथमाह्नम् Adv. *am ersten Tage* Çat. Br. 3,4,4,26. 10,2,5,13.

प्रथमाह्नार m. *die erste Anwendung* Kâtj. Çr. 16,1,3.

प्रथमेतर Adj. *der zweite.*

प्रथमोत्पतित Adj. *zuerst abgesprungen* Mân. Çr. 1,8,1. 2.

प्रथय्, °यति 1) Caus. von 1. प्रथ्. — 2) *Denom. = पृथुमाचष्टे.

प्रथस् n. *Breite, Ausdehnung.*

प्रथस्नु Adj. TBr. 3,7,5,3 wohl fehlerhaft für घृतस्नु. = प्रथनशील Comm.

प्रथस्वत् Adj. *breit, geräumig.*

प्रथित 1) Adj. s. u. प्रथ् Simpl. und Caus. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Svârokisha.

*प्रथितत्व n. *das Bekanntsein, Berühmtheit.*

*प्रथिति f. *Berühmtheit.*

प्रथिमन् m. *Breite, Ausdehnung.* Instr. प्रथिना.

*प्रथिमिनी f. संज्ञायाम्.

प्रथिवी f. fehlerhaft für पृथिवी *Erde.*

प्रथिष्ठ Superl. und प्रथीयस् Compar. zu पृथु.

प्रथु Adj. *weit* (Weg), *weiter reichend als* (Abl.). Auch als Beiw. Vishṇu's (v. l. पृथु).

*प्रथुक m. *das Junge eines Thieres.*

प्रद् Adj. meist in Comp. mit seinem Obj. (f. आ) 1) *gebend, verleihend, spendend, gewährend.* — 2) *von sich gebend,* so v. a. *aussprechend, redend.* — 3) *gebend,* so v. a. *bewirkend, verursachend.*

प्रदक्षिण 1) Adj. (f. आ) a) *rechtsläufig.* — b) *zu Jmds Rechten stehend.* In Verbindung mit कर् oder प्र-कर् *einem Gegenstande seine Rechte zukehren* (als Zeichen der Hochachtung), mit doppeltem Acc. — c) *von günstiger Vorbedeutung, günstig* Hemâdri 1,434,9. तस्य सर्वं प्रदक्षिणम् *dem geht Alles gut von Statten.* — d) *Jmd die Rechte zukehrend,* so v. a. *ehrerbietig.* — 2) प्रदक्षिणम् und प्रदक्षिणा° Adv. a) *nach der rechten Seite hin, von der Linken zur Rechten, so dass die Rechte einem Gegenstande zugekehrt ist* (ein Zeichen der Hochachtung). Mit कर् und प्र-कर् *einem Gegenstande* (Acc.) *die Rechte zukehren.* — b) *nach Süden hin.* — 3) m. f. (आ) und n. *das Zukehren der rechten Seite, das Umwandeln von links nach rechts.* Der Gegenstand, dem die Hochachtung erwiesen wird, steht im Gen. oder geht i voran; in Verbindung mit कर् oder दा im Dat., Gen. oder Loc.

प्रदक्षिणक्रिया f. *das Zuwenden der rec te, Ehrenbezeugung.*

*प्रदक्षिणगाकिन् Adj. unter den Tugen gezählt (buddh.).

*प्रदक्षिणपट्टिका f. *Hof.*

प्रदक्षिणय्, °यति *von links nach rec schreiten.* Zugleich *von Osten nach Süden* Bâlar. 292,2.

प्रदक्षिणार्चिस् Adj. *dessen Flamme na gewandt ist.*

प्रदक्षिणावर्त Adj. (f. आ) *nach rechts ge*

प्रदक्षिणावृत्क Adj. *nach rechts gewan* oder *Etwas zu seiner Rechten habend.*

प्रदक्षिणीत् Adv. *so dass die Rechte ei genstande zugekehrt ist.*

प्रदक्षिणी Adv. mit कर् *Jmd* oder *Etw die rechte Seite zukehren, von links na umwandeln* Âpast.

प्रदक्षिणीय Adj. *von links nach recht wandeln, hoch zu verehren* Vaǵraḱ. 34.

प्रदक्षिणेन Instr. Adv. 1) *von links nac* — 2) *nach Süden hin.*

प्रदग्धव्य Adj. *zu verbrennen.*

प्रदग्धाकृति Adj. *der die Opferspende v hat* Çat. Br. 11,4,2,16.

प्रदघस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वर) *stürzen, zu fallen.*

प्रदघोस् wohl fehlerhaft für प्रदघस् Çat 1,2,4. 2,2,6. Nach dem Comm. = प्रदग्धे

प्रदत्त 1) Adj. Partic. von 1. दा mit प्र. N. pr. eines Gandharva.

प्रददि Adj. in अप्रददि (Nachtr. 3).

प्रदर m. 1) *Sprengung* oder *Flucht* (ei res). — 2) *Riss, Spalte im Erdboden* Âpa *Mutterblutfluss* Kâraka 6,30. — 4) * *Pf* Pl. N. pr. eines Volkes.

*प्रदर्विदा Kâç. zu P. 6,3,63. Vgl. प्रदर्वि

प्रदर्श m. 1) *Anblick, Aussehen* in सु°. - *weisung.*

प्रदर्शक 1) Adj. a) *zeigend, vorführe bend.* — b) *anzeigend, vorher verkünde vortragend, lehrend;* m. *Lehrer.* — 2) प्रघट्टक v. l.

प्रदर्शन 1) n. a) *Aussehen;* häufig am nes adj. Comp. (f. आ). — b) *das Zeigen, gen Führen, Kenntlichmachen, Bezeichn ben* 248,4. — c) *das Klarmachen, Lehr*

Beispiel. — 2) f. आ *das Vorführen.* — 3) m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter dem dritten* Manu.

°प्रदर्शिन् Adj. 1) *schauend, sehend.* — 2) *zeigend, vorführend, angebend.*

*प्रदल m. *Pfeil.*

प्रदह्य Adj. in Verbindung mit अग्नि so v. a. दावाग्नि *das Feuer in einem Waldbrande.*

प्रदहन n. *das Brennen* (von Thongefässen).

प्रदेहस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वर) zu 1. दह् mit प्र TS. 2,1,8,1.

*प्रदा f. *Gabe.*

प्रदातर् Nom. ag. 1) *Geber, Spender, Verleiher.* Auch als Beiw. Indra's. In Comp. mit dem Object, ausnahmsweise mit dem Empfänger. विष° *der Jmd Gift reicht* Kâraka 6,23. — 2) *der ein Mädchen zur Ehe giebt, — verheirathet.* — 3) *der Etwat mittheilt, lehrt.* — 4) *Gewährer* (eines Wunsches); f. प्रदात्री. — 5) N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens.

प्रदातव्य Adj. 1) *zu geben, hinzugeben.* — 2) *zur Ehe zu geben.* — 3) *abzugeben, wiederzugeben.* — 4) *zu gewähren, zu bewilligen.* — 5) *zu ertheilen, zukommenzulassen.* तेषां संस्कृतम् so v. a. *diese soll man Sanskrit reden lassen.* — 6) *hineinzuthun —, hineinzulegen in* (Loc.).

प्रदातोस् Gen. Infin. (abhängig von ईश्वर) von 1. दा mit प्र TS. 3,1,8,2.

प्रदान n. 1) *das Geben, Spenden, Hingabe, Darbringung* (namentlich des zu Opfernden in's Feuer). Auch Bez. *der bei einer solchen Hingabe gesprochenen Worte* oder *Sprüche.* — 2) *Gabe, Geschenk.* — 3) *das Fortgeben —, Verheirathen* eines Mädchens (Gen.) *an Jmd* (Dat.) 71,3. 21. — 4) *das Geben,* so v. a. *Zukommenlassen, Ertheilen* (eines Klystiers, eines Fluchs 107,24). — 5) *das Gewähren, Bewilligen* 55,19. — 6) *das Mittheilen, Lehren, Angeben, Verkünden.* — 7) *das Anlegen, Anbringen, Daranthun.* — 8) *das Geschehenmachen, Bewerkstelligen.* — 9) **Stachel.*

प्रदानक n. *Darbringung.*

प्रदानरुचि m. N. pr. eines Mannes.

प्रदानवत् Adj. *spendend, freigebig.*

प्रदानशूर m. 1) *ein Held im Spenden, ein überaus freigebiger Mann* Lalit. 217,9. — 2) N. pr. eines Bodhisattva.

प्रदानिक Adj. in गो° und ज्ञल°.

प्रदात्त m. Pl. *eine best. Schule.*

प्रदापयितर् Nom. ag. mit Gen. *Geber.*

प्रदाप्य Adj. *der gezwungen werden muss Etwas* (Acc.) *zu geben, — zu bezahlen.*

*प्रदाम् Adj. (Nom. °दान्).

प्रदाय n. *Geschenk.*

प्रदायक Adj. *gebend, spendend, verleihend, schenkend, zukommen lassend.* Nom. abstr. त्व n.

प्रदायिन् Adj. 1) dass. Nom. abstr. °यित्व n. — 2) *bewirkend.*

प्रदाव m. *das Feuer in einem Waldbrande* Maitr. S. 3,1,9.

प्रदाव्य Adj. in Verbindung mit अग्नि = प्रदह्य Âpast. Çr. 9,3,22. 13,24,16. 16,19.

प्रदाह m. 1) *das Verbrennen, Brennen, Erhitzen durch Feuer* Gaut. Vgl. ककुप्प्रदाह. — 2) *Vernichtung.* कर्म° Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,13.

*प्रदि m. *Gabe.*

प्रदिग्ध 1) Adj. s. u. 1. दिह् mit प्र. — 2) *n. *ein besonders zubereitetes Fleischgericht.*

प्रदित्सु Adj. mit Acc. *zu geben beabsichtigend.*

प्रतिवाचम् *eine Antwort* Naish. 9,25.

1. प्रदिव् f. (Nom. प्रद्यौस्) *der dritte oberste Himmel, in welchem die Väter wohnen,* und *der fünfte von sieben Himmeln.*

2. प्रदिव् Adj. *längst bestehend, herkömmlich.* Abl. प्रदिवस् *von früher her, längst, von jeher; immerfort, stets.* अनु प्र° *wie von jeher, wie vormals.* Loc. प्रदिवि *allezeit, stets.*

प्रदिश् f. 1) *Hinweis, Anweisung, Leitung, Befehl; Botmässigkeit.* — 2) *Richtung, Himmelsgegend.* Acc. Pl. *nach allen Himmelsrichtungen.* — 3) *Zwischengegend (Südost* u. s. w.).

प्रदीप m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Leuchte, Lampe.* — 2) in der Astr. = दीप 2) Lîlâv. S. 95. Comm. zu Âryabh. 2,15. — 3) *Leuchte,* so v. a. *Zierde* (z. B. des Geschlechts). — 4) *Leuchte für,* so v. a. *Commentar.* — 5) Titel verschiedener Werke.

प्रदीपक m. und °पिका f. 1) *Lämpchen, Lampe.* — 2) *ein kleiner Commentar.*

प्रदीपन 1) Adj. *entflammend.* — 2) m. *ein best. Gift* Bhâvapr. 1,270. — 3) n. *das Anzünden.*

प्रदीपमञ्जरी f. Titel eines Commentars.

*प्रदीपशरणाधज्ञ m. N. pr. eines Schlangendämons.

प्रदीपसाक् m. N. pr. eines *Fürsten.*

प्रदीपाय्, °यते *eine Lampe darstellen, die Rolle einer L. übernehmen.*

*प्रदीपीय und *प्रदीप्य Adj. von प्रदीप.

प्रदीप्तास्त्र m. N. pr. eines Jaksha.

*प्रदीप्ति f. *Leuchte, Glanz.*

प्रदीप्तिमत् Adj. *leuchtend, glänzend.*

प्रदीर्घ Adj. *überaus lang.*

*प्रदुक् Adj. (Nom. प्रधुक्) *melkend.*

प्रदूषक Adj. *verunreinigend* MBh. 15,5,31.

प्रदूषण Adj. *verschlechternd, verderbend.*

प्रदृप्ति f. *Uebermuth, Tollheit.*

प्रदेय 1) Adj. (f. आ) *a) zu geben, zu spenden, darzubringen, — Jmd* (Dat. oder im Comp. vorangehend). — *b)* f. *zur Ehe zu geben, zu verheirathen, heirathsfähig.* — *c) mittzutheilen* (eine Nachricht, eine Lehre), *zu lehren, — Jmd* (Dat. oder im Comp. vorangehend). — *d) einzuweihen —, zu unterweisen in* (Loc.). — 2) m. *Geschenk.*

प्रदेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Bezeichnung, Hinweisung; Bestimmung.* — 2) *Berufung auf einen Präcedensfall.* — 3) *Beispiel* 221,16. 222,23. — 4) *Ort, Platz, Gegend.* Häufig in Comp. mit einem Körpertheile. n. (!) Paṇḍad. — 5) **Spanne des Daumens und Zeigefingers.* — 6) *eine kurze Dauer.* °भाज् und °स्थ Adj. *von kurzer Dauer* Daçar. 1,13. Sâh. D. 322. °वर्तिन् Adj. dass. Nom. abstr. °वर्तिता f. Harshaṇ. 145,15. — 7) **Mauer.* — 8) bei den Gâina *eines der Hindernisse bei der Erlösung.*

*प्रदेशकारिन् Adj. als Bez. einer Art Büsser.

*प्रदेशन 1) n. *Darbringung.* — 2) f. ई *Zeigefinger.*

प्रदेशवत् Adj. *einen Ort einnehmend.*

प्रदेशिनी f. *Zeigefinger* und *die entsprechende Zehe.*

प्रदेष्टर् Nom. ag. *Oberrichter* Pâṇḍ. ed. Bomb. 3,89,1.

प्रदेह m. 1) *das Aufstreichen von Pflastern* u. s. w. — 2) *Pflaster, zähe Salbe, Breiumschlag* Mat. med. 19.

प्रदेह्य Adj. *mit einem Pflaster* u. s. w. *zu belegen* Kâraka 6,7.

1. प्रदोष m. *ein gestörter Zustand* (im *Körper, im Reich), *Aufruhr, Empörung.*

2. प्रदोष Adj. *böse, schlecht.*

3. प्रदोष m. 1) *Abend, Eintritt der Nacht.* °षम् *Abends, bei Dunkel.* — 2) personificirt als Sohn der Doshâ.

प्रदोषक m. 1) *Abend* Mârk. 88,1, v. l. — 2) *संज्ञायाम् (urspr. *am Abend geboren*).

प्रदोषनिर्णय m., प्रदोषपूजाविधि m., प्रदोषमकिमन् m., प्रदोषमाहात्म्य n. (Opp. Cat. 1) und प्रदोषशिवपूजा f. Titel von Werken.

प्रदोषागम m. *Abenddämmerung* 170,10.

प्रदोह m. *das Melken* in सुप्रदोहा.

*प्रदोहन m. N. pr. eines Mannes.

*प्रद्यु n. *ein zum Himmel führendes gutes Werk.*

प्रद्युम्न m. 1) *der Liebesgott.* — 2) = काम *das*

Angenehme. — 3) = मनस् Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,42. — 4) N. pr. *a*) eines Sohnes des Manu und vieler anderer Personen. — *b*) eines Berges. — *c*) eines Flusses.

प्रद्युम्नक m. = प्रद्युम्न 1).

प्रद्युम्नपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

प्रद्युम्नविजय m. Titel eines Schauspiels.

प्रद्युम्नशिखर n. N. pr. einer *Anhöhe.* °पीठाष्टक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 151.

*प्रद्युम्नागमन n. Pradjumna's *Ankunft.* Davon °गमनीय.

प्रद्युम्नानन्दीय n. Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

प्रद्युम्नोपाख्यान n. Titel einer *Erzählung* Opp. Cat. 1.

प्रद्यौ m. s. 1. प्रदिव्.

प्रद्योत m. 1) *das Aufleuchten, Glanz, Helle.* — 2) **Lichtstrahl.* — 3) N. pr. *a*) eines Jaksha. — verschiedener Fürsten 292,6. Prij. 5,11.

प्रद्योतन m. 1) **die Sonne.* — 2) N. pr. *a*) eines Fürsten. — *b*) Pl. einer Dynastie.

°प्रद्योतिन् Adj. *erhellend, erklärend.*

प्रद्रव Adj. *flüssig.*

प्रद्राणक Adj. *sich in grosser Noth befindend, sehr arm.*

*प्रद्राव m. 1) *Lauf, das Laufen.* — 2) *Flucht.*

प्रद्राविन् Adj. *auf der Flucht begriffen, flüchtig, fugitivus.*

*प्रद्रुक् Adj. *Jmd ein Leid zufügend, zu schaden suchend.*

प्रद्वार् f. *der Platz draussen vor der Thür, — vor dem Thor.* v. l. अद्वार्.

प्रद्वार n. dass.

*प्रद्विष् Adj. *eine Abneigung habend, anfeindend, hassend.*

प्रद्वेष 1) m. *Abneigung, Widerwillen, — gegen Jmd* oder *Etwas* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend), *Anfeindung, Hass.* — 2) f. ई N. pr. der Gattin des Dîrghatamas.

प्रद्वेषण n. *das Anfeinden, Hassen.*

*प्रध Adj. von 1. धा mit प्र. — प्रधा s. bes.

प्रधन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Kampfpreis.* — *b*) *Wettkampf, Kampf* überh. Vikramâṅkaṅ. 6,30. — *c*) *die beste Habe, Kostbarkeiten* u. dgl. Nârada 1, 3,21. 2,2,9. — *d*) **das Berstenmachen, Zerreissen* u. s. w. — 2) m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

प्रधनाघातक Adj. *auf einen Kampf anspielend, einen K. einleitend* Harshaṅ. 181,10.

प्रधनाङ्गण n. *Schlachtfeld* Vikramâṅkaṅ. 17,59.

(प्रधन्य) प्रधनिन् Adj. (f. आ) *den Kampfpreis* oder *die Beute bildend.*

प्रधमन n. 1) *das Einblasen* (eines Pulvers in die Nase) Kâraka 2,7. 6,14. — 2) *Schnupfmittel* Mat. med. 17.

प्रधर्ष m. in दुष्प्रधर्ष.

°प्रधर्षक Adj. *Jmd zu nahe tretend, sich vergreifend an* (dem Weibe eines Andern).

प्रधर्षण 1) Adj. am Ende eines Comp. *angreifend, belästigend, beunruhigend.* — 2) f. आ und n. *das zu nahe Treten, Antasten, Angreifen, ein Angriff auf, Misshandlung, Belästigung.*

प्रधर्षणीय Adj. *dem Angriff, der Beleidigung, der Misshandlung ausgesetzt.*

प्रधा f. 1) *Nom. act. von 1. धा mit प्र. — 2) N. pr. einer Tochter Daksha's. Richtig प्राधा.

प्रधान 1) n. *a*) *Hauptsache, Hauptgegenstand, Hauptperson, Grundbestand, das Beste, Wichtigere, Wichtigste, Haupt.* Am Anfange eines Comp. so v. a. *Haupt-;* am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *die Natur im chaotischen Zustande, die nicht zur Entwickelung gelangte Natur.* — *c*) *der höchste Geist, die Weltseele.* — *d*) **der Verstand.* *e*) **die oberste Person im Staate nach dem Fürsten.* Angeblich auch m. — 2) Adj. (f. आ) *der vorzüglichste, beste, obenanstehend, Haupt-* (Kâraka 6,13), *vor Andern ausgezeichnet durch* (Instr.), *vorzüglicher, besser, — als* (Abl.). Compar. °तर *vorzüglicher, besser;* Superl. °तम *der vorzüglichste, vornehmste, wichtigste.* — 3) m. N. pr. eines Râǵarshi.

प्रधानक n. = प्रधान 1) *b*).

प्रधानकारणवाद् m. *das System —, die Theorie des* Sâṁkhja Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,10. 17.

प्रधानतस् Adv. *in Folge des Vorranges, — des Obenanstehens.*

प्रधानता f. *das Obenanstehen, Vorzüglichkeit, das Excelliren, Praevaliren.*

प्रधानत्व n. 1) dass. — 2) Nom. abstr. zu प्रधान 1) *b*).

*प्रधानधातु m. *der männliche Same.*

प्रधानपुरुष m. 1) *Hauptperson, die vornehmste Person, eine Autorität.* — 2) als Beiw. Çiva's *der höchste Geist.*

प्रधानभाज् Adj *obenan stehend, der vornehmste.*

प्रधानवादिन् m. *ein Anhänger des* Sâṁkhja Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,11. 29.

प्रधानात्मन् m. *der höchste Geist, die Weltseele* VP. 5,18,50.

प्रधानाध्यक्ष m. *Oberaufseher.* Nom. abstr. °ता f. Kathâs. 34,67.

प्रधान्य MBh. 5,121 fehlerhaft für प्राधान्य.

प्रधारण 1) Adj. *bewahrend, schützend* in *पाद्°. — 2) f. आ *die unverwandte Richtung des Geistes auf einen bestimmten Gegenstand.*

1.*प्रधावन m. *Läufer.*

2. प्रधावन 1) *m. *Wind* Râǵân. 21,8. — 2) n. *das Abreiben, Abwaschen* Gaut.

प्रधि m. 1) *Radkranz;* Pl. *Radfelgen.* — 2) *Rund, Scheibe* (des Mondes) RV. 10,138,6. — 3) *Segment* Çulbas. 2,71. 3,181. 185. — 4) **Brunnen.* — S. auch u. 2. प्रधी.

1.*प्रधी f. *grosser Verstand.*

2.*प्रधी Adj. (n. प्रधि) *überaus klug.*

प्रधुर n. *die Spitze der Deichsel* Âpast. Çr. 12, 6,11.

प्रधृष्टि f. *Bewältigung.*

प्रधृष्य Adj. in अप्रधृष्य und सुप्रधृष्य.

प्रध्मापन n. *Mittel um den Athem frei zu machen.*

प्रध्यनीक n. *die Mitte eines Segments* Çulbas. 2,72.

प्रध्यान n. *das Nachsinnen, in Gedanken Sein, Grübeln* Kâraka 1,24.

प्रध्वंस m. 1) *Zerstörung, Vernichtung, das Schwinden, Vergehen* (einer Krankheit). Nom. abstr. °त्व n. — 2) = प्रध्वंसाभाव.

प्रध्वंसन 1) Adj. *zerstörend, vernichtend.* — 2) m. *Fäller, Zerstörer* als eine best. Personification.

प्रध्वंसाभाव m. *das Nichtmehrsein, Gewesensein.*

प्रध्वंसिन् Adj. 1) *vergehend, vergänglich.* उत्पन्न° *entstanden und wieder vergehend,* so v. a. *keine weiteren Folgen habend* Comm. zu TS. Prât. 7,15. — 2) am Ende eines Comp. *vernichtend, zerstörend.*

*प्रनप्तृ m. *Urenkel.*

*प्रनर्दक Adj. von नर्द् mit प्र.

प्रनष्टज्ञानिक Adj. *wobei die früheren Kenntnisse dem Gedächtniss entschwunden sind* Suçr. 1,8,14.

*प्रनायक Adj. *dessen Führer fort ist, — sind.*

*प्रनाल m. und °ली f. (*Kanal* MBh. 14,36,3) = प्रणाल, °ली.

प्रनाशिन् Verz. d. Oxf. H. 7,*b*,4 v. u. fehlerhaft für प्रणाशिन्.

*प्रनिंसितव्य Adj. = प्रणिंसितव्य.

*प्रनिक्षण n. = प्रणिक्षण.

*प्रनिघातन n. *Mord, Todtschlag.*

*प्रनिन्दन n. = प्रणिन्दन.

प्रनीड Adj. MBh. 12,3914 fehlerhaft für प्रडीन *weggeflogen,* wie ed. Vardh. 12,260,37 liest; प्रलीन (= प्रडीन Nîlak.) ed. Bomb. 12,261,38.

प्रनुद् Adj. Suça. 1,200,19. 228,3 fehlerhaft für प्रणुद्.

प्रनृत्त n. *Tanz* Mâlav. P. Einl. 2 (प्रनृत्य gedr.).

प्रनृत्य Adj. und n. oft fehlerhaft für प्रनृत्त.

प्रनृत्यवत् MBh. 3,6087 fehlerhaft für प्रनृत्तवत्.

प्रपक्व Adj. *entzündet* (in medic. Bed.).

1. प्रपक्ष m. *Flügelspitze* (auch eines in Vogelgestalt aufgestellten Heeres).

2. प्रपक्ष 1) Adj. *die Flügelspitze* (eines in Vogelgestalt aufgestellten Heeres) *bildend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP. 5,32,2.

प्रपञ्च m. 1) *eine grössere oder geringere Anzahl, Mannichfaltigkeit.* प्रपञ्चास्या Adj. wohl *mannichfache Gesichter habend* Hemâdri 2,*a*,99,13. — 2) *Ausführlichkeit, eine weitere Ausführung von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). प्रपञ्चेन und प्रपञ्चतस् *ausführlich.* — 3) *eine von den vielen Erscheinungsformen, eine Art —, eine Form von* (Gen.), *Erscheinung* überh. Vikramâṅkaṅ. 16,22. — 4) *Anhängsel aller Art.* — 5) in der Philosophie *die Welt der Erscheinungen.* — 6) in der Rhetorik *gegenseitige unwahre Lobhudeleien.* — 7) in der Dramatik *ein Lachen erregender Dialog.* — 8) *enklitisch nach einem Verbum fin. — Nach den Lexicographen = आडम्बर, विपर्यास (= वैपरीत्य, भ्रम, माया) und विप्रलम्भन oder प्रतारण.

प्रपञ्चक 1) Adj. (f. °ञ्चिका) *a) vermannichfaltigend.* विश्व° Hemâdri 2,*a*,99,18. — *b) weiter ausführend, ausführlich auseinandersetzend.* — 2) f. °ञ्चिका N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,99,16.

प्रपञ्चन n. *eine weitere Ausführung, ausführlichere Besprechung, weitläufige Auseinandersetzung.*

प्रपञ्चबुद्धि 1) Adj. *verschlagen, verschmitzt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्रपञ्चमिथ्यात्वानुमान n. und °खण्डन n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

प्रपञ्चय् 1) *weiter ausführen, ausführlich auseinandersetzen, — vortragen.* — 2) *in einem falschen Lichte erscheinen lassen.*

प्रपञ्चसार m., °विवरण n., °विवेक m., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1) und °संग्रह m. (ebend.) Titel von Werken.

प्रपण m. *Handel, Tausch.*

प्रपतन n. 1) *das Davonfliegen.* — 2) *das Fallen, Hinabstürzen* (Gaut.), *Niederstürzen, Stürzen von* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). विद्युत्° *das Fallen eines Blitzes* 232,17. — 3) **ein jäher Felsen.*

प्रपत्ति f. *fromme Hingebung* Çâṇḍ. 9.

प्रपत्युपाधित्वनिषेध (?) m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. प्रपथ m. 1) *Weg, Reise* ṚV. 1,166,9. — 2) *Weg, Strasse.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

2.* प्रपथ Adj. *lose, locker.*

प्रपथिन् 1) Adj. *wandernd.* Superl. प्रपथितम *stets auf der Wanderschaft seiend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्रपथ्य 1) Adj. *auf Strassen befindlich, ein Geleitsmann auf Wegen.* — 2) *f. आ = पथ्या *Terminalia Chebula* oder *citrina.*

1. प्रपद् f. 1) *Weg.* — 2) *Eintritt,* Bez. *der Sprüche* भूः प्र पद्ये भुवः प्र पद्ये u. s. w. (Taitt. Âr. 2,19).

2. प्रपद् f. *Vordertheil des Fusses.*

प्रपद् n. *Vorderfuss,* so v. a. *der vordere Theil des Fusses, Fussspitze.*

प्रपदन n. *das Eintreten* (Vaitân.), — *in* (im Comp. vorangehend). Vgl. अवस्तात्प्रपदन.

प्रपदम् Adv. Bez. *einer Recitationsweise, bei welcher, ohne Rücksicht auf Versbau und Worte, Verse in Stücke von gleicher Silbenzahl geschnitten und in die Zwischenräume Einschaltungen von Formeln gebracht werden, in welchen das Wort* प्रपद्ये *vorkommt.*

*प्रपदीन Adj. fehlerhaft für आप्रपदीन.

प्रपन्नगतिदीपिका f. und प्रपन्नपारिजात m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

प्रपन्नपाल m. *Beschützer der um Schutz Bittenden* (Kṛshṇa).

प्रपन्नमालिका f. Titel eines Werkes.

प्रपन्नलक्षण n. desgl. Opp. Cat. 1.

*प्रपन्नाड m. *Cassia Tora.*

प्रपन्नामृत n. Titel eines Werkes.

*प्रपर्ण Adj. *dessen Blätter abgefallen sind.*

प्रपलायन n. *das Fliehen, Flucht.*

प्रपलायिन् Adj. *fliehend, die Flucht ergreifend.*

*प्रपलाश Adj. *dessen Blätter abgefallen sind.*

*प्रपवण und *प्रपवन n. *das Reinigen, Läutern.*

*प्रपवनीय Adj. *zu reinigen, zu läutern.*

प्रपा f. 1) *Tränke, Brunnen, ein Schuppen, in dem Reisende Wasser antreffen.* — 2) *ein Wasserzufluss* (zu einem Teich u. s. w.).

प्रपाक m. 1) *das Reifwerden* (eines Geschwürs u. s. w.). — 2) *Verdauung* Karaka 6,18. — 3) wohl *ein best. Fleischtheil des Opferthieres.*

प्रपाठ und °क m. *Lection,* Bez. von *Unterabschnitten* in vielen Büchern.

प्रपाण n. 1) *Tränke, Trank* in अप्रपाण (Nachtr. 3) und सुप्रपाण. — 2) = प्रपान 2).

प्रपाणि m. *Vorderarm* Râǵan. 18,39. Karaka 3,8.

प्रपाणिक m. dass. Karaka 5,8.

प्रपाण्डु und °र Adj. *sehr —, blendend weiss.*

प्रपात m. 1) *eine Art Flug.* — 2) *das Hervorstürzen, Hervorspringen.* — 3) **Ueberfall.* — 4) *das Aufbrechen, Davoneilen, Fortgehen.* — 5) *Sturz, Fall,* — *von* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 6) *das Ausfallen* (der Haare). — 7) *Ergiessung* (des Samens). — 8) *das Fallen* des Auges, des Blickes auf Etwas. — 9) *eine steile Felswand, Abgrund.* — 10) **Ufer.* — 11) **Wasserfall.*

प्रपातन n. 1) *das Fallenmachen, Niederwerfen, zu Boden Werfen.* — 2) *das Richten —, Wenden* (des Auges) in अक्ष°.

प्रपातम् Absol. *herabstürzend* MBh. 1,92,9.

*प्रपातिन् m. *Berg, Fels.* — प्रपातिनोपस्तरणान् MBh. 7,1571 fehlerhaft für प्रपातितो°.

*प्रपाय m. *Weg.*

प्रपाद् m. in अप्रपाद्.

*प्रपादिक oder *प्रपादीक m. *Pfau.*

प्रपाडुक Adj. *vorzeitig abgehend* (Fötus) TS. 5, 6,9,1. Kâṭh. 19,11. Vgl. अप्रपाडुक.

प्रपान n. 1) *das Trinken, Schlürfen.* — 2) *der untere Theil der Oberlippe beim Pferde.*

प्रपानक n. *Sorbet* Bhâvapr. 2,27.

प्रपापालिका (176,28. Vikramâṅkaṅ. 10,80. 13,9. 10. 18,84) und °पाली f. (Spr. 7653) *die Aufseherin über eine Tränke, — in einem Schuppen, wo Wasser gereicht wird, Brunnenwärterin.*

*प्रपापूरण n. *das Füllen einer Tränke, das mit Wasser Versehen einer* Prapâ. Davon *°पूरणीय Adj. *dazu dienend.*

प्रपामण्डप m. *ein Schuppen, in dem Reisende Wasser antreffen,* Vikramâṅkaṅ. 10,80.

*प्रपायिन् Adj. von पा mit प्र.

प्रपालक m. *Behüter, Beschützer.*

प्रपालन n. *das Hüten, Schützen.*

*प्रपालिन् m. Bein. Baladeva's.

*प्रपावन n. *Lustwald.*

प्रपितामक् und प्रपितामह (AV.) 1) m. *Urgrossvater.* Auch Bez. Brahman's und Kṛshṇa's. Pl. *Urgrossväter, Ahnen.* — 2) f. प्रपितामकी *Urgrossmutter von väterlicher Seite.*

प्रपितृव्य m. *Grossoheim von väterlicher Seite.*

प्रपित्व n. 1) *Weggang.* — 2) *Flucht, Rückzug.* — 3) *ein zurückgezogener Ort, recessus.* — 4) *Rückgang des Tages, Abend.*

प्रपित्सु Adj. *verlangend* 1) *sich zu stürzen in* (Loc.). — 2) *zu betreten* (einen Weg, Acc.) Kir. 1,9.

प्रपिष्टभाग Adj. *dessen Antheil zerrieben ist* (von Pûshan) TS. 2,6,8,5.

प्रपीडन n. 1) *das Drücken, Pressen.* — 2) *Mittel zum Ausdrücken von Geschwüren.*

प्रपुट wohl = पुट *Düte* Kauç. 25.

प्रपुण्डरीक = प्रपौण्डरीक 1) Kâraka 6,4.7.8.10.

*प्रपुनाट, प्रपुनाड, *प्रपुंनड, *प्रपुंनाट (Râgan. 4, 203), प्रपुंनाड und *प्रपुंनाल m. *Cassia Tora.*

प्रपुराण Adj. *alt, lange aufbewahrt* Kâraka 6,14.

प्रपुष्पित Adj. *mit Blüthen versehen, blühend.*

प्रपूरक 1) Adj. (f. °रिका) am Ende eines Comp. *erfüllend, befriedigend.* — 2) *f. °रिका *Solanum Jacquini.*

प्रपूरण 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *zufüllend* (Oel) und zugleich *vermehrend, steigernd* (die Liebe zu Etwas). — 2) n. *a) das Einbringen* (einer Flüssigkeit oder eines andern Stoffes), *das Hineinstecken in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) das Spannen* (eines Bogens). — *c) das Verzieren von* Indra's *Banner.* — *d) eine best. feierliche Handlung, die an einer Feuergrube vorgenommen wird.*

प्रपूर्वग Adj. MBh. 1,3,57 nach Nîlak. = सृष्टः प्राग्विद्यमानः; es ist aber प्र wohl mit dem später folgenden Verbum fin. zu verbinden.

प्रपृथक् Adv. *je besonders.*

*प्रपृष्ठ Adj. *einen hervortretenden Rücken habend.*

प्रपे Dat. Infin. zu 1. पा mit प्र RV. 10,104,3 zu vermuthen für प्रपे.

प्रपौण्डरीक n. 1) *rootstock of Nymphaea lotus* Mat. med. 314. Kâraka 1,3. 6,3. 9. — 2) *Hibiscus mutabilis.*

प्रपौत्र 1) m. *Urenkel (der Sohnes Sohnes Sohn).* — 2) f. ई *Urenkelin* Hemâdri 1,687,4.

प्रप्यस Adj. etwa *schwellend* AV. 10,7,16.

*प्रप्यायन n. Nom. act. von प्याय् mit प्र.

*प्रप्यायनीय Partic. fut. pass. von प्याय् mit प्र.

प्रप्याययितृ Nom. ag. *der da bewirkt, dass Etwas* (Gen.) *anschwillt.*

प्रप्रोथ m. 1) *das Schnauben, Pusten* Maitr. S. 3,12,3. — 2) *die Nüstern eines Rosses* Âpast. im Comm. zu TS. 1,1030,19. — 3) angeblich *eine best. Pflanze, die als Surrogat für die* Soma-*Pflanze gebraucht werden kann.*

प्रप्लावन n. *das Auslöschen des Feuers mit Wasser.*

प्रफर्विदा Adj. *eine* Prapharvi *gebend* Âpast. Çr. 17,5 in einer Formel.

प्रफर्वी f. *ein üppiges —, geiles Mädchen.*

प्रफर्वीदा Adj. = प्रफर्विदा Kâṭh. 39,9.

*प्रफुल्ल Adj. = प्रफुल्ल.

*प्रफुल्लि f. *das Blühen.*

प्रफुल्ल Adj. 1) *aufgeblüht, in Blüthe stehend, blühend.* — 2) *mit Blumen bedeckt* (Teich, See). — 3) *weit geöffnet wie eine aufgeblühte Blume* (Augen).

प्रफुल्लनगवत् Adj. *mit blühenden Bäumen versehen* R. 5,9,6.

प्रबन्धृ Nom. ag. 1) *Verfasser.* — 2) *Dolmetscher, Ausleger.* Nom. abstr. °न्धृता f. Naish. 9,37.

प्रबन्ध m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Verbindung, Band.* — 2) *eine ununterbrochene Verbindung, fortlaufende Reihe.* °वर्ष *ein ununterbrochener Regen.* — 3) *eine schriftstellerische Composition,* insbes. *eine poetische.* Auch so v. a. *weitere Ausführung, Commentar* Comm. zu Naish. 9,37.

प्रबन्धकोश m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 748.

प्रबन्धचिन्तामणि m. desgl.

प्रबन्धन n. *Verbindung, Band.*

प्रबन्धर् defective Schreibart für प्रबन्धृ.

प्रबन्धाध्याय m. Titel des 4ten *Kapitels* im Saṁgîtadarpaṇa und Saṁgîtaratnâkara.

प्रबध Adj. als Beiw. Indra's Kâṭh. 10,9. Vgl. प्रवध्र.

प्रबर्ह Adj. *der beste —, vorzüglichste unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Vgl. प्रवर्ह.

प्रबर्हण n. *das Ab —, Ausreissen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,4.

प्रबर्हम् s. प्रवर्हम्.

प्रबल्, °लति *stark —, mächtig werden.* प्रबलय् s. bes.

प्रबल 1) Adj. (f. आ) *stark, mächtig, bedeutend, gewichtig* (Ausspruch 273,6), *heftig* (Schmerz u. s. w.), *gross.* Am Ende eines Comp. *einen Ueberfluss an — habend.* प्रबलम् Adv. *stark, sehr.* — 2) m. *a)* N. pr. α) eines Sohnes der Kṛshṇa. — β) eines Wesens im Gefolge Vishṇu's. — γ) eines Daitja. — *b)* *fehlerhaft für प्रवाल *Schoss, Trieb.* — 3) *f. आ *Paederia foetida* Râgan. 5,34. — 4) f. ई in einer Inschrift nach Hall *classe.*

प्रबलता f. und प्रबलत्व n. *das Mächtigsein, Macht.*

प्रबलनिर्णयव्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रबलय्, °यति *stärken, kräftigen* Mahâvîraḥ. 26,4.

प्रबलवत् Adj. = प्रबल 1).

1. प्रबली f. s. प्रबल 4).

2. प्रबली Adv. mit भू *mächtig werden.*

*प्रबल्हिका f. = प्रवल्हिका.

°प्रबाधक Adj. *abschlagend, zurück —, fern haltend.*

प्रबाधन n. 1) *das Abschlagen, Zurück —, Fernhalten.* — 2) *das Bedrängen, Quälen, Peinigen.*

°प्रबाधिन् Adj. *bedrängend, quälend, peinigend* Bâlar. 226,6.

प्रबालक N. pr. 1) m. eines Jaksha MBh. 2, 10,17. — 2) f. °लिका eines Frauenzimmers. °वालिका geschr.

*प्रबालिक (प्रवालिक?) m. *eine Art Portulak* Râgan. 7,151.

1. प्रबाहु m. *Unterarm.* Instr. प्रबाहुवा ved. Mahâbh. 7,66,*b*; richtig प्रबाहुवा.

2. प्रबाहु m. N. pr. eines Mannes (*langarmig*).

प्रबाहुक् Adv. *in gleicher Linie, — Reihe, — Höhe, aequa fronte.* = बाहुत्येन Comm. zu TBr. 2,818,21.

प्रबाहुक m. N. pr. eines Mannes (*langarmig*).

*प्रबाहुकम् Adv. 1) *zu gleicher Zeit.* — 2) *oben.*

प्रबुद्ध 1) Adj. s. u. 1. बुध् mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

प्रबुद्धता f. *Aufgeklärtheit, Klugheit.*

प्रबुध् 1) Adj. *aufmerksam, lauernd.* — 2) f. *das Erwachen.*

प्रबुध m. *ein grosser Weiser.*

प्रबुधे Dat. Infin. zu 1. बुध् mit प्र VS. 4,14.

प्रबोध m. 1) *das Erwachen.* — 2) *das zur Besinnung Kommen.* — 3) *das Erwachen* der Blumen, so v. a. *Aufblühen.* — 4) *das Erwachen,* so v. a. *zu Tage Treten, Eintritt* (der Einsicht). — 5) *das Wachen, Wachsein.* — 6) *Erkenntniss, Verständniss, Einsicht, Verstand.* — 7) *das Erwekken.* — 8) *das Wiedererregen eines verflüchtigten Wohlgeruchs.* — 9) *freundliche Ermahnung, gute Worte;* Pl. Naish. 6,60.

प्रबोधक 1) Adj. *erweckend,* so v. a. *zum Aufblühen bringend.* — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. °धिका) *Erkenntniss, Verständniss.* — 3) *m. *ein Sänger, dessen Amt es ist, seinen Fürsten zu wecken.*

प्रबोधचन्द्र m. *der Mond der Erkenntniss, die mit dem Monde verglichene und personificirte Erkenntniss.*

प्रबोधचन्द्रिका f. Titel einer Grammatik.

प्रबोधचन्द्रोदय 1) m. *a) der Aufgang des Mondes der Erkenntniss, die mit dem aufgegangenen Monde verglichene und personificirte Erkenntniss.* Prab. 116,12. — *b)* Titel eines medic. Werkes. — 2) n. Titel eines Schauspiels.

प्रबोधचिन्तामणि Titel eines Werkes.

प्रबोधदीपिका f. desgl. Opp. Cat. 1.

प्रबोधन 1) Adj. *erweckend, erregend.* — 2) m. N. pr. eines Buddha. — 3) f. ई *a) der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika, *an dem das Erwachen* Vishṇu's *gefeiert wird.* — *b) *Alhagi Maurorum.* — 4) n. *a) das Erwachen.* — *b) Verständniss.* — *c) das Erwecken.* — *d) das Aufklären.* — *e) *das Wiedererregen eines verflüchtigten Wohlgeruchs.*

प्रबोधप्रकाश m., **प्रबोधमञ्जरी** f., **प्रबोधमानसोल्लास** m. und **प्रबोधरत्नाकर** m. Titel von Werken.

प्रबोधवती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

प्रबोधसिद्धि f. und **प्रबोधसुधाकर** m. Titel von Werken.

1. **प्रबोधिता** f. *ein best. Metrum.*

2. **प्रबोधिता** f. *das Wachsein* in अ°.

प्रबोधिन् 1) Adj. *a) erwachend, wachend.* — *b) ertönend.* — 2) f. °नी = प्रबोधन 3) *a*).

प्रबोधोदय m. 1) *der Aufgang der Erkenntniss.* — 2) Titel eines Werkes.

प्रबोध्य Adj. *zu erwecken.*

प्रभङ्ग m. 1) *Brecher, Zermalmer.* — 2) *Zermalmung, Vernichtung, vollständige Besiegung.*

प्रभङ्गिन् Adj. *brechend, zermalmend, vernichtend.*

***प्रभङ्गुर** Adj. *vernichtend* (!).

प्रभञ्जन 1) Adj. *brechend, zermalmend, vernichtend.* — 2) m. *a) Sturm, Wind; der Windgott.* — *b) Nervenkrankheit.* — *c) ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,17. — *d)* N. pr. eines Fürsten. — 3) n. *das Zerbrechen.*

***प्रभद्र** 1) m. *Azadirachta indica* Râǵan. 9,7. — 2) f. आ *Paederia foetida* Râǵan. 5,35.

प्रभद्रक 1) Adj. *überaus schön.* — 2) n. *a) ein best. Metrum.* — *b) eine Verbindung von vier* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht.*

प्रभर्तृ Nom. ag. mit Acc. *Herbeibringer, Herbeischaffer.*

प्रभर्तव्य Adj. *zu ernähren.*

प्रभर्मन् n. 1) *das Herbeibringen, Vorsetzen.* — 2) *das Vortragen* (eines Liedes).

प्रभव 1) Adj. *sich hervorthuend.* — 2) m. *a) Entstehung, Ursprung, Quelle, Ausgangspunct, Ursache der Entstehung, Geburtsstätte, Herkunft.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) so v. a. *entspringend aus, stammend aus, von, befindlich in, auf.* — *b) *Macht.* — *c) das 1ste oder 35ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *d)* N. pr. α) eines Sâdhja. — β) verschiedener Männer Hem. Par. 2,167. 5,1.

***प्रभवन** n. Nom. act. von 1. भू mit प्र.

***प्रभवनीय** Part. fut. pass. von 1. भू mit प्र.

प्रभवत् m. = प्रभवितृ.

प्रभवप्रभु und **प्रभवस्वामिन्** m. N. pr. des ersten der 6 Çrutakevalin bei den Gaina.

प्रभवितृ Nom. ag. *ein Mächtiger, grosser Herr, Gebieter.*

प्रभविष्णु Adj. 1) *mächtig;* m. *ein Mächtiger, Gebieter, Herr,* — *über* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *hervorbringend, schaffend* Bhag. 13,16. Vishṇus. 97,19.

प्रभविष्णुता f. *das Herrsein, Herrschaft, Macht, das im Stande Sein zu* (Infin.); *herrisches Benehmen, Tyrannei* Harshaḱ. 149,6.

प्रभव्य Adj. *am Ursprung befindlich.*

प्रभा f. 1) *Helle, Glanz, Licht; prächtiges Aussehen.* Häufig am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — 2) Pl. *Strahlen.* — 3) *der Schatten des Sonnenuhrzeigers.* — 4) *ein best. Metrum.* — 5) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. — 6) *die Helle* personificirt als *a)* Gattin der Sonne. — *b)* als Gattin Kalpa's und Mutter des Prâtar, Madhjaṁdina und Sâja. — *c)* als eine Form der Durgâ in der Sonnenscheibe. — 7) *eine best.* Çakti Hemâdri 1,197,20. — 8) N. pr. *a)* einer Apsaras MBh. 13,19,45. — *b)* einer Tochter Svarbhânu's und Mutter Nahusha's. — *c)* *der Stadt Kubera's. — Chr. 138,3 Druckfehler für सभा.

प्रभाकर 1) m. *a) die Sonne.* Du. *Sonne und Mond.* — *b) *der Mond.* — *c) *Feuer.* — *d) *das Meer.* — *e) ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,10.52,6. — *f)* Bein. Çiva's. — *g)* N. pr. α) einer Klasse von Göttern unter dem 8ten Manu. — β) eines Schlangendämons MBh. 1,35,15. — γ) eines Weisen aus Atri's Geschlecht. — δ) eines Sohnes des Ǵjotishmant VP. 2,4,37. — ε) verschiedener anderer Männer, insbes. Gelehrter. Auch °गुरु und °भट्ट. — 2) f. ई *eine der 10* Bhûmi *bei den Buddhisten.* — 3) n. N. pr. eines Varsha in Kuçadvîpa VP. 2,4,37.

प्रभाकरदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

प्रभाकरवर्धन m. N. pr. eines Fürsten.

प्रभाकरवर्मन् m. N. pr. eines Ministers.

***प्रभाकरसिद्धि** m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

प्रभाकरस्वामिन् m. N. pr. eines Heiligthums des Vishṇu.

***प्रभाकीट** m. *ein leuchtendes Insect* Râǵan. 19,125.

1. **प्रभाग** m. *Theilung.*

2. **प्रभाग** m. *der Bruch eines Bruchs.* °**ज्ञाति** f. *die Reduction eines solchen Bruchs auf einen einfachen.*

***प्रभाङ्** Adj. von भञ्ज् mit प्र.

***प्रभाञ्जन** m. *Hyperanthera Moringa.*

प्रभात 1) Adj. s. u. 1. भा mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Sonnengottes von der Prabhâ. — 3) f. आ N. pr. der Mutter der Vasu Pratjûsha und Prabhâsa. — 4) n. *das Hellwerden, Tagesanbruch* Gaut.

प्रभातकल्प Adj. (f. आ) *beinahe hell geworden* (Nacht), so v. a. *nicht fern von der Morgendämmerung* 93,20.

प्रभातप्राय Adj. (f. आ) dass. Kâd. 2,121,9. 10.

प्रभातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

***प्रभान** n. Nom. act. von 1. भा mit प्र.

***प्रभानीय** Partic. fut. pass. von 1. भा mit प्र.

प्रभानना f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

प्रभानु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

***प्रभापन** n. Nom. act. vom Caus. von 1. भा mit प्र.

***प्रभापनीय** Partic. fut. pass. vom Caus. von 1. भा mit प्र.

प्रभापाल m. N. pr. eines Bodhisattva Eitel, Chin. B.

प्रभाप्ररोह m. *Strahlen* Ragh. 6,33.

प्रभामण्डल 1) n. *Strahlenkranz.* — 2) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,23.

प्रभामण्डलक n. *Strahlenkranz.*

प्रभामय Adj. (f. ई) *aus Licht bestehend, leuchtend.*

प्रभारक m. MBh. 1,1560 fehlerhaft für प्रभाकर.

प्रभालेपिन् Adj. *glänzend, strahlend* Harshaḱ. 184,11. 219,20.

प्रभाव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Macht, Majestät, übernatürliche Kraft* (Ragh. 12,21); *Kraft, Wirkung, Macht über* (Loc.). **प्रभावेण, प्रभावात्** und **प्रभावतस्** lassen sich oft durch *mittels, in Folge von, durch* wiedergeben. — 2) *Pracht.* — 3) = *शक्ति. — 4) Bez. der *Kapitel* in der Rasikapriǵâ. — 5) N. pr. eines Sohnes des Manu Svarokis. — Chr. 223,13 fehlerhaft für प्रभव; vgl. Comm. zu P. 1,4,37.

प्रभावक Adj. *hervorragend, eine Rolle spielend;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend Ind. St. 15,264.

प्रभावन 1) Adj. *schaffend* oder *Gedeihen schaffend;* m. *Schöpfer.* — 2) f. आ *das zur*

gen, Weiterverbreiten (einer Lehre).

प्रभावत् 1) Adj. *leuchtend, glänzend.* — 2) f. **°वती** *a) *die Laute des Gefolges* Çiva's. — *b) ein best. Metrum.* — *c) eine best.* Çruti S. S. S. 24. — *d)* N. pr. α) einer buddh. Göttin. — β) der Gemahlin des Sonnengottes. — γ) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — δ) *einer Apsaras VP.² 2,82. — ε) einer Surâñganâ Ind. St. 15. — ζ) *einer Schwester des Asura Indradamana. — η) verschiedener Frauen. — ϑ) eines Flusses.

प्रभावयितृ Nom. ag. mit Acc. *Macht verleihend, zur M. verhelfend, zu Ansehen bringend* Daçak. (1925) 2,142,5.

प्रभावली f. Titel eines Werkes.

प्रभाववत् Adj. *im Besitz der Macht seiend, mächtig.*

प्रभाविन् Adj. *mächtig* Çiç. 1,67.

प्रभाव्यूह m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

प्रभाष 1) n. (nach Nilak.) *Verkündigung, Lehre* Hariv. 3,18,9. — 2) m. fehlerhaft für **प्रभास** 1) *a*).

प्रभाषण m. *Erklärung.*

प्रभाषणीय Adj. *auf eine Erklärung bezüglich.*

प्रभाषित 1) Adj. s. u. 1. **भाष्** mit **प्र.** — 2) n. *Rede.*

प्रभाषिन् Adj. *redend, sprechend.*

प्रभास N. pr. 1) m. *a)* eines Vasu. — *b)* eines Wesens im Gefolge des Skanda. — *c)* einer Klasse von Göttern unter dem 8ten Manu. — *d)* Pl. eines Ṛshi-Geschlechts. — *e)* eines der 11 Gaṇâdhipa bei den Gaina. — *f)* des Sohnes eines Ministers des Fürsten Kandraprabha. — 2) m. n. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,26. Auch **°क्षेत्र** n., **°क्षेत्रतीर्थ** n. und **°देश** m. — Hariv. 11793 fehlerhaft für **प्रभाष.**

प्रभासक्षेत्रतीर्थयात्रानुक्रम m. Titel eines Werkes.

प्रभासन n. *das Erhellen, Erleuchten.*

प्रभासुर Adj. *stark leuchtend, — glänzend.*

प्रभासेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

प्रभास्वत् Adj. = **प्रभासुर.**

प्रभास्वर Adj. 1) dass. — 2) **hell, klar* (Stimme).

***प्रभिद्** Adj. von 1. **भिद्** mit **प्र.**

प्रभिन्न 1) Adj. s. u. 1. **भिद्** mit **प्र.** — 2) m. *ein brünstiger Elephant.*

प्रभिन्नविष् Adj. *aperiens, evacuans* Suçr. 1,199,6.

प्रभिन्नाञ्जन n. = **भिन्नाञ्जन.**

प्रभु 1) Adj. (auch **प्रभू**, f. **प्रभ्वी**) *a) hervorragend, übertreffend.* — *b) vermögend, mächtig, mächtiger als* (Abl.), *Macht habend über* (Gen. 103, 32), *Jmd* (*Dat.) *gewachsen, im Stande seiend zu* (Infin., ein Nom. act. im Loc. oder im Comp. vorangehend). — *c) mehr als ausreichend, reichlich.* — *d) *beständig, ewig.* — 2) m. *a) Herr, Gebieter, ein grosser Herr, Fürst.* — *b)* Bein. Brahman's, *Vishṇu's, Çiva's, Indra's und Prag̀âpati's. — *c) *Laut, Wort.* — *d) *Quecksilber* Râǵân. 13, 108. — *e)* N. pr. α) einer Klasse von Göttern unter dem 8ten Manu. — β) verschiedener Männer Hem. Par. 2,167. — 3) f. **प्रभ्वी** *eine best.* Çakti.

प्रभुक in **ज्ञाति°.**

प्रभुता f. 1) *das Herrsein, Herrschaft, Macht, — über* (Loc.). — 2) *Besitz von* (im Comp. vorangehend). — 3) *das Vorherrschen.* Instr. so v. a. *meistentheils* 308,23.

प्रभुत्व n. 1) *das Herrsein, Herrschaft, Macht, — über* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *das Vorherrschen.* Instr. so v. a. *vorherrschend.*

प्रभुत्वबोधि f. *eine mit höchster Macht verbundene Erkenntniss* Kâraṇḍ. 42,16.

प्रभुत्वालेप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, die man dem Geliebten dadurch zu erkennen giebt, dass man die Gründe angiebt, weshalb er das Unerwünschte recht wohl vollbringen könne.*

प्रभुदेव m. N. pr. eines Joga-Lehrers.

प्रभुभक्त 1) Adj. *seinem Herrn ergeben.* — 2) *m. *ein edles Pferd.*

प्रभुलिङ्गलीला f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रभुशब्दशेष Adj. *von dem nur der Titel „Fürst" übriggeblieben ist* Rāgh. 5,22.

प्रभू Adj. s. u. **प्रभु** 1).

प्रभूत 1) Adj. s. u. 1. **भू** mit **प्र.** — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern im 6ten* Manvantara Hariv. 437. v. l. **प्रसूत.** — 3) n. im Sâṁkhja = **महाभूत** *ein grobes Element.*

प्रभूतक 1) *Adj. *das Wort* **प्रभूत** *enthaltend.* — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Manen.*

प्रभूतत्व n. 1) *das Hinreichen* Kâtj. Çr. 8,8,34, v. l. für **प्रभूत्व.** — 2) *Menge, grosse Anzahl.*

प्रभूतधनधान्यवत् Adj. *reich an Habe und Getraide* R. ed. Bomb. 1,5,5.

प्रभूतरत्न m. N. pr. eines Bodhisattva.

प्रभूतवयस् Adj. *bejahrt* Spr. 4262.

प्रभूतशस् Adv. *vielmals, oft* Kâraka 7,4.

प्रभूति f. 1) *Ursprung.* — 2) *Gewalt, herrisches Wesen.* — 3) *Genugsamkeit, Hinlänglichkeit.* — 4) vielleicht *Herrscher* RV. 8,41,1.

प्रभूत्व n. *das Hinreichen.*

प्रभूत्वरी Adj. f. *hinreichend über* (Acc.).

प्रभूत्वसु (Padap. **प्रभूत्°**) 1) Adj. *reichliches Gut besitzend.* — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa.

प्रभूषणि Infin. debendi von 1. **भू** mit **प्र** RV. 132,1.

***प्रभूष्णु** Adj. *vermögend, mächtig.*

प्रभृति 1) f. *a) Darbringung* (einer Spende eines Lobliedes.). — *b) Wurf, Schlag.* — *c) Anfang.* Am Ende eines adj. Comp. — *zu Anfang habend, anfangend mit —, — und so* Ist das Substantiv zu ergänzen, so steht das im Pl., ausnahmsweise aber auch im Sg. Adv. unmittelbar nach einem Abl., einem Acc. (**अतस्, इतस्, ततस्, यतस्, तदा, यदा, अद्य,** oder am Ende eines Comp. von — *an.* एव in der Regel nach, nur ausnahmsweise vor. **भृति.**

प्रभृतिक am Ende eines adj. Comp. = 1) *c*).

प्रभृत्य m. *Darbringung, Schenkung.*

प्रभेद् m. 1) *Spaltung, Durch —, Zerschneidung* — 2) *das Sichöffnen der Schläfen des Elephanten in der Brunstzeit* Megh. — 3) *Scheidung, Trennung, weitere Scheidung* (212,28); *Differenz, Verschiedenheit* Hemâdri 1,533,7. — 4) *Unterarten, Arten.* Am Ende eines adj. Comp. f. **आ** 3,46.

°प्रभेदक Adj. (f. **°दिका**) *spaltend, durchstechend* in ***चर्मप्रभेदिका.**

°प्रभेदन Adj. *spaltend, durchbohrend.*

प्रभेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

प्रभ्रंश m. in **अप्रभ्रंश.**

प्रभ्रंशथु m. *eine Nasenkrankheit, bei welcher Schleim abgeht.*

प्रभ्रंशन n. *das Sichsenken* in **नावप्रभ्रंशन.**

प्रभ्रंशिन् Adj. *herabfallend.*

प्रभ्रंशुक Adj. (f. **आ**) *abfallend, entschwindend.*

***प्रभ्रष्टक** n. *ein vom Scheitel herabhängender Blumengewinde.*

प्रभ्रष्टशील Adj. (f. **आ**) *unsittlich* (Person) Yogaç. 5,33.

प्रभ्राज् Adj. (Nom. **प्रभ्राट्**) *aufleuchtend* Âçv. Çr. 16,30 in einer Formel.

प्रम् Absol. in ***गोष्पद्प्रम्** (Nachtr. 3).

प्रमंकिष्ठीय n. 1) Bez. *der Hymne* RV. 1,5; Ba. 3,49. Çâṅkh. Çr. 12,25,4. — 2) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Tâṇḍja-Br. 12,6,5. 6,11,4.

प्रमगन्द m. *der Sohn eines Wucherers.* auch als N. pr. eines Fürsten erklärt.

***प्रमङ्कन** n. Nom. act. von **मङ्क्** mit **प्र.**

***प्रमङ्कन** n. Nom. act. von **मङ्क्** mit **प्र.**

*प्रमङ्क्षनीय Partic. fut. pass. von मङ्क्ष् mit प्र.

प्रमणस् Adj. 1) *sorgsam, liebreich.* — 2) *gut gelaunt.* — Vgl. प्रमनस्.

प्रमण्डल n. in घत° MBh. 8,16,15 nach Nîlak. = रथनीडात्तयोः संधानकाष्ठज्ञातम्.

प्रमतक m. N. pr. eines alten Weisen.

प्रमति 1) f. *a*) *Versorgung, Fürsorge, Schutz, tutela.* — *b*) *Versorger, Beschützer, tutor.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Ṛshi im 10ten Manvantara Harîv. 1,7,66. प्रामति v. l. — *b*) verschiedener Männer.

प्रमत्तगीत Adj. *von einem Trunkenen gesungen* oder *hergesagt* Mahâbh. (K.) 1,3,5.

प्रमत्तवत् Adj. in घ° (Nachtr. 4).

प्रमत्तश्रमण n. Bez. *der 6ten unter den 14 Stufen, welche nach dem Glauben der Gaina zur Erlösung führen.*

प्रमथ 1) m. *a*) *Zerrer*, Bez. einer *Art von Kobolden im Gefolge* Çiva's. °प्रथम m. Bez. des Bhṛṅgiriṭi Bâlar. 32,16. — *b*) N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *c*) **Pferd.* — 2) f. आ *a*) **Terminalia Chebula* oder *citrina.* — *b*) N. pr. einer Frau.

प्रमथन 1) Adj. (f. ई) *a*) *quälend, peinigend, aufreibend, hart mitnehmend.* — *b*) *zu Nichte machend, entfernend.* — 2) m. *a*) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b*) N. pr. eines Dânava. — 3) n. *Aufreibung, Tödtung.*

प्रमथनाथ (Kâd. 55,11) und *प्रमथपति m. Bein. Çiva's.

प्रमथाधिप m. Bein. 1) Çiva's. — 2) *Gaṇeça's.

*प्रमथालय m. *die Hölle.*

प्रमथ्या f. *durch Einkochen in Wasser aus Körnern oder Arzneistoffen gewonnene teigige Masse* Mat. med. 10. Bhâvapr. 3,42. Karaka 6,10. 8,7.

प्रमद् und प्रमद f. *Lust.*

1. प्रमद् m. *Lust, Freude, Heiterkeit.*

2. प्रमद् 1) Adj. *ausgelassen, toll.* — 2) m. *a*) **Stechapfel.* — *b*) **Fussknöchel.* — *c*) N. pr. α) eines Dânava. — β) eines der 7 Ṛshi unter Manu Uttama. — 3) f. आ *a*) *ein junges ausgelassenes Weib, Weib* überh. — *b*) *die Jungfrau im Thierkreise.* — 6) Name *zweier Metra.*

*प्रमदक Adj. *ausgelassen, sinnlich* (in einer Etymologie).

प्रमदकण्ठ m. N. pr. eines Mannes.

*प्रमदकानन n. = प्रमदवन.

प्रमदन n. 1) *Liebeslust.* — 2) *Vergnügungsort, Spielplatz* Mân. Gṛhj. 1,9.

प्रमदरोप्य n. N. pr. einer Stadt.

प्रमदवन und *प्रमदाकानन n. *der Vergnügungsgarten eines Fürsten.*

प्रमदाजन m. *ein Weib, das Weibervolk* 132,4. 170,15.

प्रमदानन n. *ein best. Metrum.*

प्रमदाय्, °यति *sich wie ein ausgelassenes Weib benehmen.*

प्रमदावन n. *der Vergnügungshain der Frauen eines Fürsten.*

प्रमदास्पद n. *Gynaeceum.*

प्रमदितव्य n. impers. *fahrlässig zu sein in Bezug auf* (Abl.).

प्रमद्वर 1) Adj. *thöricht;* m. *Thor* Hem. Par. 8, 412. — 2) f. आ N. pr. der Gattin Ruru's Kâd. 197,2.

प्रमनस् Adj. 1) *sorgsam, liebreich* AV. 2,28,1. — 2) *gut gelaunt, in heiterer Stimmung seiend.* — 3) *willig.*

*प्रमन्त्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

प्रमन्थ m. *der Stab, durch dessen Drehung Feuer aus dem Holz gerieben wird.*

प्रमन्यु m. N. pr. eines jüngern Bruders des Manthu.

प्रमन्द m. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

प्रमन्दनी f. N. pr. einer Apsaras.

प्रमन्यु Adj. 1) *erzürnt, aufgebracht gegen* (Loc.). — 2) *sehr traurig* Daçak. 78,17.

1. प्रमय m. und *°या f. *Untergang, das Umkommen, Tod.*

2.*प्रमय m. *Messung.*

प्रमयु Adj. *dem Untergang verfallen.*

प्रमर m. *Tod.*

प्रमरण n. *das Sterben, Tod.*

प्रमर्द m. *eine best. Verbindung des Mondes mit seinen Häusern.*

प्रमर्दक 1) Adj. *zermalmend, aufreibend.* — 2) m. N. pr. eines bösen Dämons.

प्रमर्दन 1) Adj. *a*) *zermalmend, aufreibend.* — *b*) *zu Nichte machend, vertreibend.* — 2) m. *a*) Bein. Vishṇu's. — *b*) N. pr. α) eines Krankheitsdämons Harîv. 9359. — β) eines Vidjâdhara. — γ) eines Heerführers des Çambara. — 3) n. *das Zermalmen, Aufreiben, Zerknicken* Dhâtup. 9,38.

प्रमर्दितर् Nom. ag. *Zermalmer, Aufreiber.*

°प्रमर्दिन् Adj. *zermalmend, aufreibend.*

प्रमर्ष्टम् Adj. *von grosser Macht.*

प्रमा f. 1) *Grundlage, Fussgestell.* — 2) *Grundmaass, Maassstab.* — 3) *richtiger Begriff, richtige Vorstellung.* — 4) *ein best. Metrum.*

प्रमाण 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Maass, Maassstab, Grösse, Umfang, Länge, Entfernung, Gewicht, Menge, Zeitdauer.* Insbes. α) *die prosodische Länge eines Vocals.* — β) *Tempo.* — γ) *die Uebereinstimmung der Bewegungen beim Tanze mit der Musik und dem Gesange* S. S. S. 232. — δ) *das Maass der physischen Kräfte.* — ε) *das erste Glied in der Regel de tri.* — ζ) *das Maass eines Quadrats,* so v. a. *eine Seite desselben* Çulbas. 1,46. — η) *Kapital* (Gegensatz *Zinsen*). — *b*) *der richtige Maassstab, Norm, Richtschnur; Autorität.* भवती प्रमाणम् so v. a. *du hast zu entscheiden.* Mit einem Infin. so v. a. *die* Etwas zu thun *berechtigte Person.* Selten Pl.; bisweilen richtet sich das Geschlecht (f. ई) nach dem Substantiv, auf welches das Wort bezogen wird. — *c*) *Mittel zu richtigem Wissen, Erkenntniss* —, *Beweismittel, Beweis.* — *d*) *ein richtiger Begriff,* — von (Loc.). — *e*) **Einheit.* — *f*) *= नित्य. — 2) m. *a*) s. u. 1) *b*). — *b*) N. pr. eines *umfangreichen* Feigenbaumes an der Gaṅgâ. — 3) f. ई *a*) s. u. 1) *b*). — *b*) *ein best. Metrum.*

प्रमाणक 1) am Ende eines adj. Comp. = प्रमाण 1) *a*) *c*). — 2) f. °णिका *ein best. Metrum.*

प्रमाणकोटि f. 1) *die äusserste Spitze eines Beweises,* so v. a. *ein unumstösslicher Beweis.* तदपि न °टिं प्रवेष्टुमीष्टे so v. a. *auch das kann nicht als ein u. B. gelten* Sarvad. 3,6. 128,8. — 2) = प्रमाण 2) *b*) (nach Nîlak.) MBh. 3,12,82. N. pr. eines Tîrtha in der Gaṅgâ (nach Nîlak.) 1,61,11.

प्रमाणखण्डनटिप्पणी f. und प्रमाणजाल n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

प्रमाणतर् Adj. oder n. *eine grössere Autorität als* (Abl.). Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 13,317.

प्रमाणतस् Adv. *der Grösse* —, *der Länge* —, *dem Gewicht* u. s. w. *nach.*

प्रमाणता f. Nom. abstr. zu प्रमाण 1) *b*).

प्रमाणत्व n. 1) desgl. — 2) *Correctheit.*

प्रमाणदृष्ट Adj. 1) *als Autorität geltend* MBh. 1,118,15. 122,7. — 2) *bewiesen, beweisbar* Kap. 2,25.

प्रमाणपथ m. *der Weg des Beweises.* °पथम् अ-व-तर् mit न so v. a. *sich nicht beweisen lassen* Sarvad. 135,19.

प्रमाणपदार्थ m. Titel eines Werkes.

प्रमाणपद्धति f. 1)=प्रमाणपथ. °तिम् अधि-आस् mit न so v. a. *sich nicht beweisen lassen* Sarvad. 118,8. — 2) Titel eines Werkes.

प्रमाणपुरुष m. *Schiedsrichter.*

प्रमाणप्रमोद m. Titel eines Werkes.

प्रमाणप्रवीण Adj. *tüchtig in der Dialectik* Prasannar. 6,18.

प्रमाणमञ्जरी f. (Bühler, Rep. No. 395. 418. fg.) und **प्रमाणमाला** f. Titel von Werken.

प्रमाणय्, °यति 1) *anpassen.* **प्रमाणित** *angepasst* Kâraka 1,5. — 2) *Jmd* (Acc.) *als Richtschnur, als Autorität hinstellen, — in einer Sache* (Loc.). — 3) *als Beweis gebrauchen.* — 4) *beweisen, deutlich an den Tag legen.*

प्रमाणयुक्त Adj. *das richtige Maass habend* Varâh. Bṛh. S. 50,8.

प्रमाणरत्नमाला f. Titel eines Werkes.

प्रमाणराशि m. *die im ersten Gliede der Regel de tri stehende Grösse* Comm. zu Âryabh. 2,26.

प्रमाणलक्षण n. Titel eines Werkes.

प्रमाणवत् Adj. *mit Beweisen versehen, begründet* Comm. zu Âpast. Çr. 1,14,9. Nom. abstr. °त्व n.

प्रमाणवाक्य n. *Autorität.*

प्रमाणवार्त्तिक n., **प्रमाणविनिश्चय** m., **प्रमाणसंग्रह** m. (Opp. Cat. 1), **प्रमाणसमुच्चय** m. und **प्रमाणसारप्रकाशिका** f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

प्रमाणसिद्ध m. N. pr. eines Mannes.

प्रमाणसूत्र n. *Messschnur.*

प्रमाणस्थ Adj. 1) *von normaler Grösse* Hemâdri 1,348,14. — 2) *im normalen Zustande seiend, — verharrend*, so v. a. *sich nicht verblüffen lassend* Harîv. 5680.

प्रमाणादर्श m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

प्रमाणाधिक Adj. 1) *übermässig, nicht normal* Çik. 29. — 2) *länger als* (im Comp. vorangehend) Mṛicch. 48,24.

प्रमाणान्तरता f. *das ein anderes Beweismittel Sein.*

प्रमाणाभ्यधिक Adj. *umfangreicher, grösser* Spr. 4264.

प्रमाणायामतस् Adv. *dem Umfange und der Länge nach* MBh. 1,222,31.

प्रमाणिक Adj. fehlerhaft für **प्रा°**.

1. **प्रमाणी** f. s. u. **प्रमाण**.

2. **प्रमाणी** Adv. mit **कर्** 1) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *zumessen.* — 2) *Jmd* oder *Etwas zur Richtschnur nehmen, als Autorität ansehen, sich richten nach* (Acc.). — 3) *als Beweismittel ansehen, für einen B. halten.*

प्रमाणीकरण n. *das als Autorität Anführen.*

1. **प्रमातर्** Nom. ag. 1) *der Inhaber einer richtigen Vorstellung, ein vollgültiges Urtheil besitzend, eine Autorität.* — 2) *der Vollzieher der zur richtigen Vorstellung führenden geistigen Operation* 254,5. 256,24. Nom. abstr. °तृता f. und °तृत्व n. (Çaṃk. zu Bâdar. S. 18, Z. 2).

2. **प्रमातर्** f. *die Mutter der Mutter* VP. 3,11,30.

प्रमातव्य Adj. *zu tödten.*

प्रमातामह m. *der Vater des Grossvaters mütterlicherseits* Gobh. Çrâddhak. 2,34. Agni-P. 115,14. Dessen Vater heisst **वृद्ध°** ebend.

प्रमातृकामह m. dass. **वृद्ध°** Agni-P. ebend. v. l. ***प्रमात्र** *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

प्रमात्व n. Nom. abstr. zu **प्रमा** 3). **°चिह्न** n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रमाथ m. 1) *das Zerren.* — 2) *die gewaltsame Entführung* eines Weibes. — 3) *Bezwingung, Vernichtung.* — 4) N. pr. *a*) Pl. des Gefolges von Çiva. — *b*) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *c*) eines Dânava. — *d*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

प्रमाथिन् 1) Adj. *a*) *abschlagend, zum Abschlagen dienend.* — *b*) *zerrend, in Bewegung versetzend, beunruhigend, zu schaffen machend, zusetzend.* — *c*) in der Med. *ausstossend*, so v. a. *Secretion der Gefässe bewirkend* Mat. med. 6. Bhâvapr. 1,156. Kâraka (ed. Calc.) S. 42, Z. 18. — 2) m. *a*) *das 13te* (*47ste*) *Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* Auch fehlerhaft für **प्रमादिन्** 2). — *b*) N. pr. α) eines Râkshasa. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — γ) eines Affen. — 3) f. **°नी** N. pr. einer Apsaras.

प्रमाद् m. 1) *Rausch, Trunkenheit.* — 2) *Fahrlässigkeit, Unaufmerksamkeit, Unachtsamkeit, Nachlässigkeit, — in Bezug auf* (*Abl. oder im Comp. vorangehend). — 3) ***eine best. hohe Zahl** (buddh.). — Wird mit **प्रसाद्** verwechselt.

प्रमादचारिन् Adj. *fahrlässig zu Werke gehend* Kâraṇḍ. 37,12 (**प्रमोद्°** gedr.).

प्रमादपाठ m. *eine falsche Lesart* Çaṃk. zu Kaṭhop. Up. 1,12,3.

***प्रमादवत्** Adj. = **प्रमादिन्** 1).

***प्रमादिका** f. *ein gefallenes Mädchen.*

प्रमादिन् 1) Adj. *fahrlässig, unaufmerksam, unachtsam, nachlässig.* — 2) m. *das 47ste* (*21ste*) *Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

प्रमापक Adj. *beweisend.*

1. **प्रमापण** n. *Bildung, Form, Gestalt.* v. l. **मापन**.

2. **प्रमापण** 1) Adj. (f. ई) *mordend, Mörder.* — 2) n. *Tödtung.*

***प्रमापन** n. = 2. **प्रमापण** 2).

प्रमापयितर् Nom. ag. *dem Untergang zuführend.* Nom. abstr. °तृत्व n.

प्रमायु und **प्रमायुक** Adj. *dem Untergang —, dem Verderben verfallend, hinsterbend.*

प्रमार् m. *das Sterben.*

प्रमार्जक Adj. *abwischend*, so v. a. *verschwinden machend, entfernend.*

प्रमार्जन n. 1) *das Abreiben, Abwischen.* — 2) *das Verschwindenmachen, Entfernen.*

प्रमित 1) Adj. s. u. 3. **मा** mit **प्र**. — 2) m. N. pr. eines Lehrers VP.² 5,251. v. l. **प्रमति**.

प्रमिताक्षरा f. 1) *ein best. Metrum.* — 2) Titel eines Commentars.

प्रमिताभ m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern im 5ten* Manvantara VP. 3,1,21.

प्रमिति f. 1) *ein richtiger Begriff* Comm. zu Nyâyas. S. 1, Z. 14. — 2) *das Bewiesensein, Feststehen.* — 3) *Manifestation.*

प्रमेयम् (Acc. Infin. zu **मी** mit **प्र**) *zu versäumen, zu verfehlen* ṚV. 4,55,7.

प्रमेये (Dat. Infin. zu **मी** mit **प्र**) *hinfällig zu machen* ṚV. 4,54,4.

प्रमी Adj. in **वातप्रमी**.

प्रमीतपतिका Adj. f. *deren Gatte todt ist* M. 9,68.

प्रमीति f. *Verderben, Untergang.*

प्रमीय Adj. in **अप्रमीय**.

प्रमीलक m. (Bhâvapr. 3,72. 75. Kâraka 4,23) und **प्रमीलिका** f. (Kâraka 1,14) *das Schliessen der Augen, Schläfrigkeit.*

प्रमीला f. dass. Am Ende eines adj. Comp. f. **आ** Naish. 2,21.

प्रमीलिन् m. *ein best. Unhold (die Augen der Menschen schliessend).*

प्रमुक्ति f. *Befreiung.* Pl. Bez. *bestimmter Sprüche.*

प्रमुख 1) Adj. *a*) *mit dem Gesicht zu* (Acc.) *gewandt.* — *b*) *der vorderste, erste, vorzüglichste.* Gewöhnlich am Ende eines adj. Comp. (f. **आ**) *den zum Vordersten habend, angeführt von, dieser und so weiter.* **प्रीति°** so v. a. *freundlich.* — 2) *m. *a*) *Haufe, Menge.* — *b*) *Rottleria tinctoria.* — 3) n. *a*) *Anfang* (eines Kapitels). — *b*) *Gegenwart, dieselbe Zeit.* — 4) **प्रमुखे** Loc. *voran, vor dem Angesicht, gegenüber, vor;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 5) **प्रमुख°** *vor dem Angesicht.*

प्रमुखतस् Adv. 1) *voran, vor dem Angesicht, gegenüber, vor;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) *vor allen Andern, zuerst, anfänglich.*

प्रमुच, प्रमुचि und **प्रमुचु** m. N. pr. eines Ṛshi.

प्रमुच्यमानकोम m. Pl. Bez. *bestimmter Spenden, begleitet von Sprüchen, die mit* **प्रमुच्यमान:** *beginnen,* Vaitân.

1.प्रमुद् f. *Freude, Lust; Liebeslust.* प्रमुदे भू zu *grosser Freude gereichen.*

2.*प्रमुद् Adj. *froh.*

प्रमुदित 1) Adj. s. u. 1. मुद् mit प्र. — 2) *f. आ Bez. *einer der 10 Bhûmi bei den Buddhisten.* — 3) n. *a) Lustigkeit, frohe Laune. — b) eine der acht Vollkommenheiten im Sâṁkhja.*

*प्रमुदितप्रलम्बसुनयन m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

प्रमुदितवदना f. *ein best. Metrum.*

प्रमुदितवत् Adj. *erfreut* Kathâs. 6,165.

प्रमुषिता f. *eine Art Räthsel.*

प्रमूर् in अप्रमूर्.

प्रमूषिका f. *der äussere Augenwinkel* Comm. zu Varâh. Bṛh. S. 58,7.

*प्रमृगम् Adv. gaṇa तिष्ठद्वादि.

प्रमृग्य Adj. *aufzusuchen*, so v. a. *besonders geeignet zu* (Dat.).

प्रमृड Adj. *gnädig, erfreuend, beglückend.*

प्रमृण Adj. (f. आ) *zerstörend.*

प्रमृत 1) Adj. s. u. 1. मर् mit प्र. — 2) n. *a) Tod. — b)* bildliche Bez. *des Ackerbaues.*

प्रमृतक Adj. *todt.*

प्रमृश Adj. *antastend.*

प्रमृषे Dat. Infin. zu मर्ष् mit प्र ṚV. 3,9,2.

प्रमृष्टि f. *Bestreichung mit* (im Comp. vorangehend) Harshaṁ. 100,3.

प्रमृष्य Adj. in अप्रमृष्य.

प्रमे (Dat. Infin. zu 3. मा mit प्र) zu *bilden* ṚV. 3,70,4.

प्रमेय 1) Adj. *a) messbar*; so v. a. *unbedeutend, gering* Naish. 8,31. — *b) zu ergründen, sicher zu erkennen, zu beweisen. — c) zur richtigen Vorstellung zu erheben* 257,4. 8. 14. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *ein Object richtigen Erkennens, das zu Beweisende.*

प्रमेयकमलमार्तण्ड m. Titel eines Werkes.

प्रमेयत्व n. Nom. abstr. zu प्रमेय 1) *b*).

प्रमेयदीपिका f., प्रमेयनवमालिका f., प्रमेयमाला f. und प्रमेयसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

प्रमेह m. *Harnkrankheit.*

प्रमेहन n. *penis* Kaṭṭ. 25.

प्रमेहिन् Adj. *an einer Harnkrankheit leidend.*

प्रमोक m. *Loslösung, Befreiung* Çiç. 11,54.

प्रमोक्तव्य Adj. *freizulassen, freizugeben.*

प्रमोक्ष m. 1) *das Fahrenlassen, Verlieren.* — 2) *Loslassung, Befreiung, — von* (im Comp. vorangehend); *Erlösung.*

प्रमोक्षक m. N. pr. eines Berges.

प्रमोक्षण n. *das Ende einer Finsterniss.*

प्रमोचन 1) Adj. (f. ई) *befreiend von* (im Comp. vorangehend). — 2) *f. ई *eine Gurkenart.* — 3) n. *a) das Vonsichgeben. Entlassen. — b) das Freimachen, Befreien von* (im Comp. vorangehend). — Vgl. उन्मोचनप्रमोचनै unter उन्मोचन 1).

प्रमोत Adj. etwa *stumm, mutus* (nach Zimmer).

प्रमोद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Lust, grosse Freude.* Auch Pl. — 2) im Sâṁkhja (auch n.) *eine der acht Vollkommenheiten*, bei den Gaina *die Freude Verklärter an der Tugend.* — 3) personificirt als Kind Brahman's. — 4) *das 4te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 5) *ein starker Wohlgeruch.* — 6) **eine Reisart* Gal. — 7) N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *c)* verschiedener Männer VP.^{2} 3,265.

प्रमोदक m. 1) *eine Reisart* Kâraka 1,27. 2,4. — 2) N. pr. eines Mannes Mudâr. 46,11 (77,11).

प्रमोदचारिन् s. प्रमादचारिन्.

प्रमोदतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

प्रमोदन 1) Adj. *erfreuend.* — 2) n. *a) das Sichfreuen, Frohsein. — b) das Erfreuen.*

प्रमोदमान n. und °ना f. *eine der acht Vollkommenheiten im Sâṁkhja.*

*प्रमोदाख्या f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Gal.

प्रमोदित 1) m. *a)* Bein. Kubera's. — *b)* N. pr. eines Weisen. — 2) f. आ *eine der acht Vollkommenheiten im Sâṁkhja.*

प्रमोदिन् 1) Adj. *ergötzend.* — 2) m. *eine Reisart,* = प्रमोदक Vâgbh. 1,6,2. — 3) f. °नी *Odina Wodier* Bhâvapr. 1,234.

प्रमोष m. *Entziehung, Beraubung.*

प्रमोह m. *Geistesverwirrung.*

प्रमोहचित्त Adj. (f. आ) *verwirrten Geistes.*

प्रमोहन Adj. (f. ई) *den Geist verwirrend.*

°प्रमोहिन् Adj. dass.

प्रमद् Dat. Infin. zu मद् mit प्र Çat. Br. 4,4,3,11.

प्रम्लोचन्ती und प्रम्लोचा f. N. pr. einer Apsaras.

प्रयत Adj. wohl *rührig.*

प्रयत्ने Dat. Infin. zu यत् mit प्र ṚV. 3,7,1. 31,3.

प्रयत्न् f. *Darbringung.*

प्रयत्यु Adj. etwa *hinausstrebend, drängend, treibend, stürmisch.*

प्रयतता f. *Reinheit* (der Person in rituellem Sinne).

प्रयतदक्षिण Adj. *derjenige, welcher Opferlohn dargereicht hat, donator.*

*प्रयतन n. als Erklärung von प्रयत्न.

प्रयति f. *Darreichung, Anbietung; Gabe, Schenkung.* — 2) *Anspannung, intentio; Wille, Streben.*

प्रयतितव्य n. impers. *curandum, zu sorgen für* (Loc.) Kâraka 4,6. Bâlar. 106,1.

प्रयत्तव्य n. impers. dass.

प्रयत्न 1) m. *a) Willensthätigkeit, Bestrebung, Bemühung, — um* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *Activität* überh. °त्नेन, °त्नात्, °त्नतस् und त्नैस् (einmal) *sorgfältig, angelegentlich, eifrig, nach Kräften, alles Ernstes.* प्रयत्नात् (Harshaṁ. 220,13) und प्रयत्न° (vor einem passiven Verbalbegriff) *mit Mühe, kaum.* n. Vikr. 143 fehlerhaft. — *b) Thätigkeit des Mundes bei Articulirung der Laute.* Vollständig आस्य°. — 2) f. आ *eine best.* Çruti S. S. S. 24.

प्रयत्नचिक्कण Adj. *Jmds* (Gen.) *Bemühungen vereitelnd* Mudrâr. 120,7 (182,4).

प्रयत्नवत् Adj. *sich bemühend, seine ganze Sorgfalt auf Etwas verwendend.*

प्रयत्तृ Nom. ag. 1) *Darreicher, Geber, Bringer;* mit Gen. oder Acc. — 2) *Lenker, Führer.* गज° MBh. 8,30,17.

प्रयमण n. *Reinigung der Person* (in rituellem Sinne) Âpast.

प्रयस् n. 1) *Vergnügen, Genuss, Ergötzen.* प्रयसे ṚV. 4,21,7 = प्रयसे. — 2) *Gegenstand des Genusses, beliebte Speise und Trank, Leckerbissen, Labetrunk.* प्रयांसि नदीनाम् *labende Gewässer.*

प्रयस्वत् 1) Adj. *Genussmittel habend, — gewährend, Labung bringend.* प्रयस्वत आत्रेयाः als Liedverfasser von ṚV. 5,20. — 2) n. Name eines Sâman.

प्रया f. *Anlauf.*

प्रयाग m. 1) *die Opferstätte* κατ' ἐξοχήν, *der Ort, wo* Gaṅgâ *und* Jamunâ *sich vereinigen.* Als Reich Paiṭâm. 3,13. Pl. *die Bewohner von* Prajâga. — 2) **Opfer.* — 3) **Pferd.* — 4) * Bein. Indra's. — 5) N. pr. eines Mannes.

प्रयागक m. 1) = प्रयाग 1) Agni-P. 6,34. — 2) = प्रयाग 5).

प्रयागतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

*प्रयागभव m. Bein. Indra's.

प्रयागमाहात्म्य n. (Opp. Cat. 1.), प्रयागरहस्यक्रोड m. und प्रयागसेतु m. Titel von Werken.

प्रयाचक Adj. *bittend um* (°अर्थम्).

प्रयाचन n. *das Anflehen.*

प्रयाज्ञ m. *Voropfer,* Bez. *gewisser Opfersprüche und der von ihnen begleiteten* Âgja-*Spenden, welche zur Eingangsceremonie gehören;* gewöhnlich fünf (aber auch neun und eilf) an Zahl. प्रयाजानुयाज्ञ m. Pl. 28,18. प्रयाजपाठ्या f. Comm. zu TBr. 3,380,10. Nom. abstr. प्रयाजत्व n. Kap. S. 41,7.

प्रयाज्ञैवत्त् Adj. von Prajâga begleitet TS. 6,1, 8,3. 5.

प्रयाज्ञाकृति f. eine Spende bei den Prajâga Ait. Br. 1,8,1.

प्रयाण n. 1) *Ausgang, Antritt* (eines Weges u. s. w.), *Abzug, Aufbruch, Abreise, Gang, Reise, Marsch* (Harshaḱ. 172, 6); *Tagreise* Bâlar. 162, 19. 170,1. तद्भिमुखकृत° Adj. *auf ihn losgehend.* गर्दभेन *das Reiten auf einem Esel.* — 2) *der Abzug der Lebensgeister.* °काल m. *Sterbenszeit.* — 3) *Antritt, Anfang.* — 4) *der Rücken eines Pferdes* (die Stelle, auf der der Reiter sitzt). — Vgl. इन्द्र° (Nachtr. 3).

प्रयाणक n. *Gang, Marsch, Reise; Tagreise* Kâd. 2,73,18. 113,4. Harshaḱ. 116,9. Bâlar. 165,7.

प्रयाणपटह m. *Marschtrommel* Harshaḱ. 172,5.

प्रयाणपुरी f. N. pr. einer *Stadt.* °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

प्रयाणभङ्ग m. *Unterbrechung einer Reise.*

प्रयाणविचार m. Titel eines Werkes.

प्रयाणि f. in *अप्रयाणि.

*प्रयाणीय Partic. fut. pass. von 1. या mit प्र.

*प्रयात m. fehlerhaft für प्रपात.

प्रयातर् Nom. ag. 1) *der da geht, gehen —, fliegen kann.* — 2) *einen Marsch unternehmend* Vaitân. Jogaj. 4,53.

प्रयातव्य 1) Adj. *anzugreifen.* — 2) n. impers. *proficiscendum, eundum.*

प्रयात्रा f. anzunehmen für प्रायात्रिक.

*प्रयापण n. Nom. act. vom Caus. von 1. या mit प्र.

प्रयापणि f. in *अप्रयापणि.

*प्रयापणीय Partic. fut. pass. vom Caus. von 1. या mit प्र.

*प्रयापन n. = प्रयापण.

*प्रयापनि f. = प्रयापणि.

*प्रयापिन् Adj. vom Caus. von 1. या mit प्र.

प्रयाप्य Adj. *wegzuschicken.*

*प्रयाम m. = नीवाक. Mahîdh. 120,1 ist प्रयाम शीघ्रम् zu trennen.

प्रयामन् n. *Ausfahrt.*

°प्रयायिन् Adj. *gehend —, fahrend —, reitend auf, ziehend mit.*

प्रयावन् in अप्रयावन्, वृषप्रयावन् und सुप्रयावन्.

प्रयावम् Absol. in अप्रयावम्.

प्रयास m. *Anstrengung, Mühe* (Karaka 6, 24. Çâṅk. zu Bâdar. S. 30, Z. 6), *Bemühung um* (Loc., Gen., °अर्थाय, °निमित्तेन oder im Comp. vorangehend).

प्रयासित n. dass. Mâlatîm. 153,6. आयासित v. l.

प्रयिंयु Adj. *zum Fahren dienend.*

प्रयुक्ति f. 1) *das sich in Thätigkeit Setzen, Trieb, Antrieb, intentio.* — 2) *das in Thätigkeit Setzen, Anwendung.* तस्य प्रयुक्ति so v. a. तस्य प्रयुक्त्या TBa. 2,2,11,1—4.

*प्रयुग soll die ursprüngliche Form von प्रयुग sein.

प्रयुग्घविस् n. s. u. प्रयुज् 4).

प्रयुज् (wohl f.) 1) *Gespann.* — 2) *Antrieb, Beweggrund.* — 3) *Erwerb.* — 4) प्रयुजां रुवीषि oder प्रयुग्घवीषि heissen *zwölf Darbringungen, von denen je eine im Monat zu opfern ist.*

प्रयुत् Adj. *durcheinander mengend* TBa. 3,7,9,1.

1. प्रयुत Adj. s. u. 2. und 3. यु mit प्र.

2. प्रयुत m. N. pr. eines Devagandharva.

3. प्रयुत (*m.) n. *eine Million.* प्रयुतायुता: als Adj.

प्रयुति f. *Abwesenheit.* मनस: so v. a. *Unbesonnenheit.*

प्रयुतेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

प्रयुत्वन् in अप्रयुत्वन्.

*प्रयुत्सु m. 1) *Kämpfer.* — 2) *Widder.* — 3) *Asket.* — 4) *Wind.* — 5) Bein. Indra's.

प्रयुद्ध 1) Adj. s. u. 1. युध् mit प्र. — 2) n. *Kampf, Schlacht.*

प्रयुध् Adj. *angreifend.*

प्रयुवन n. *das Mischen, Mengen* Hemâdri 1, 145,3.

प्रयै Dat. Infin. von 1. या mit प्र P. 3,4,10. ṚV. 1,142,6. — ṚV. 10,104,3 ist प्रयै zu vermuthen.

प्रयोक्तर् Nom. ag. 1) *Schleuderer, Abschiesser* (von Geschossen). — 2) *Ausführer, Ausrichter* (Hemâdri 1,199,22), *Agens* (einer Handlung Chr. 223,28). — 3) *Unternehmer eines Opfers, Opferherr* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,6,23. — 4) *Zuführer, Verschaffer, adductor.* परदार° MBh. 7,23,61. — 5) *Anwender, Gebraucher.* — 6) *Aufführer eines Stücks.* — 7) *Sprecher* (240,29. fg.), *der Vortragende, Vorträger.* — 8) *Verfasser, Dichter.* — 9) *Leiher, Verleiher von Geldern* 223,5.

प्रयोक्तव्य Adj. 1) *abzuschiessen.* — 2) *anzuwenden, anzubringen, zu gebrauchen.* — 3) *aufzuführen* (ein Stück). — 4) *vorzutragen.*

प्रयोक्तृता f. und °क्तृत्व n. Nom. abstr. zu प्रयोक्तर् 5).

1. प्रयोग 1) Adj. *zum Mahle kommend.* — 2) m. N. pr. eines alten Ṛshi.

2. प्रयोग m. 1) *Verbindung.* — 2) *Setzung, Beifügung, Hinzufügung* (eines Wortes) 243,28. Der Loc. lässt sich oft durch *bei* (221,19. 23. 230,14. 231,11. 28. 233,9. 237,23. 24) wiedergeben. — 3) *das Schleudern, Abschiessen.* — 4) *Darbringung, das Zukommenlassen, Zuwenden* 180,22. — 5) *das in's Werk Setzen, Unternehmen, Beginnen, Anfang.* यदि वाग्भि: प्रयोग: स्यात् so v. a. *wenn es sich mit Worten machen liesse.* — 6) *Anschlag, Plan, Anstiftung.* वत्प्रयोग so v. a. *dein Werk* 328,13. — 7) *Anwendung, Gebrauch, gewöhnlicher Gebrauch, Praxis.* °प्रयोगेण, °प्रयोगात् und °प्रयोगतस् so v. a. *vermittelst.* — 8) *Anwendung von Heil- und Zaubermitteln.* — 9) *Mittel;* nur Instr. Pl. (217,23) zu belegen. — 10) *eine zur Anwendung kommende, gebräuchliche, vorkommende Form.* — 11) *Aufführung* eines Tanzes, eines Stückes. °तस् mit दर्श् *aufführen sehen.* — 12) *ein Stück zum Aufführen.* — 13) *Vortrag, Recitation.* — 14) *ein zu recitirender Spruch.* — 15) *das Anwenden —, Anlegen* des Geldes, *Ausleihen auf Zinsen.* — 16) *ein ausgeliehenes Kapital* Gaut. — 17) * *Beispiel.* — 18) **Pferd.*

प्रयोगकौस्तुभ Titel eines Werkes.

प्रयोगप्रकाश n. *das Erlernen der Praxis* Daçak. 49,8.

प्रयोगचन्द्रिका f. (Opp. Cat. 1), प्रयोगचिन्तामणि m., प्रयोगतत्त्व n., प्रयोगदर्पण m., प्रयोगदीप m., प्रयोगदीपिका f. und प्रयोगपद्धति f. Titel von Werken.

प्रयोगपान n. *das Rauchen aus Gesundheitsrücksichten* Karaka 1,5.

प्रयोगपारिजात m., प्रयोगमयूख m., प्रयोगमुक्तावली f., प्रयोगमुख n., प्रयोगरत्नमाला f., °रत्नमालिका f. (Opp. Cat. 1), प्रयोगरत्नाकर m., प्रयोगरत्नावलि f. (ebend.), प्रयोगविवेक m., प्रयोगवृत्ति f., प्रयोगवैजयन्ती f., प्रयोगसरणि f., प्रयोगसार, °सारसमुच्चय m. (Opp. Cat. 1) und प्रयोगसेतु m. Titel von Werken.

प्रयोगातिशय m. in der Dramatik 1) *allzu deutliche Einführung einer Person auf die Bühne, indem dieselbe geradezu genannt wird.* — 2) *das unnütze Erscheinen einer Person auf der Bühne im Vorspiel.*

प्रयोगामृत n. Titel eines Werkes.

*प्रयोगार्थ m. angeblich = प्रत्युत्क्रम, in Wirklichkeit Adj. *die Bedeutung von* प्रयोग *habend.*

प्रयोगिन् Adj. 1) *zur Anwendung kommend, gebräuchlich.* Nom. abstr. °गित्व n. — 2) *ein Stück aufführend;* m. *Schauspieler* Bhar. Nâṭjaç. 34,104.

प्रयोगीय Adj. *über die Anwendung* (der Heilmittel) *handelnd.*

प्रयोग्य m. *ein Thier im Anspann, Zugthier.*

प्रयोजक Adj. Nom. ag. (f. °जिका) 1) *veranlassend, einen Auftrag ertheilend, bewirkend, zu Et-*

was führend, Urheber. Nom. abstr. °ता f. (Comm. zu Nyâyam. 3,7,16) und °त्व n. (Chr. 231,2). — 2) *Etwas bewirkend, so v. a. wesentlich, unumgänglich.* — 3) *Verfasser.* — 4) *Verleiher, Gläubiger.*

प्रयोजन n. (adj. Comp. f. आ) *Veranlassung, Motiv, wirkende Ursache, Zweck, Endzweck, Ziel, Absicht.* °नम् अति-क्रम् *etwas zum Ziele Führendes versäumen.* Instr. *in einer best. Absicht,* केन °नेन, किं °नम् (240,28), *कस्मै °नाय, *कस्मात् °नात्, *कस्य °नस्य und *कस्मिन् °ने *in welcher Veranlassung? weshalb?* 231,16. fgg. Mit einem Instr. *Nutzen von, das zu Thun um* 317,25.

प्रयोजनवत् Adj. 1) *einen Zweck habend, zu Etwas dienend, dienlich.* Nom. abstr. °वत्त्व n. — 2) *mit einer bestimmten Absicht verbunden,* so v. a. *spöttisch.*

प्रयोजयितर् Nom. ag. *Veranlasser* Âpast.

प्रयोज्य 1) Adj. *a) zu schleudern, abzuschiessen.* — *b) anzuwenden, anzubringen, zu gebrauchen.* Nom. abstr. °त्व n. — *c) zu gebrauchen,* so v. a. *in abhängigem Verhältniss stehend.* — *d) derjenige, dem Etwas aufgetragen wird, der da beauftragt wird.* — *e) darzustellen* (auf der Bühne). — 2) *n. *Kapital (was auf Zinsen gegeben wird).*

प्रयोतर् Nom. ag. mit Gen. *Beseitiger, Fernhalter.*

***प्रयत** Adj. *derjenige, vor dem man Jmd schützt.*

प्रयत्ता n. *das Beschützen.*

***प्रयथम्** Adv. gaṇa तिष्ठद्वादि.

प्रयाधस् m. N. pr. eines Âṅgirasa. पुराधस् v. l.

(प्रयाध्य) **प्रयाधिय** Adj. *zufriedenzustellen.*

प्रयिक्कन् Adj. *hinausreichend über* (Abl.).

प्ररुज m. N. pr. 1) eines von Garuḍa bekämpften mythischen Wesens. — 2) eines Rakshas.

प्ररुज् 1) Adj. *hervorschiessend.* In Verbindung mit गिरि m. so v. a. *Vorberg.* — 2) f. *Trieb, Schoss.*

प्ररुज 1) Adj. s. u. 1. रुज् mit प्र. — 2) *m. *Bauch.* Beruht auf einer falschen Auffassung von जठर.

प्ररुजत्क Adj. *wo Gesträuch gewachsen ist* Âpast. Çr. 8,5,2.

प्ररुढि f. 1) *das Aufgeschossensein* Harshak. 195, 26. — 2) *Wachsthum, Zunahme.*

प्ररूपण n. und °णा f. *das Darlegen, Lehren* Ind. St. 15,407. fg.

प्ररेक m. und **प्ररेचन** n. *Ueberfluss.*

प्ररोचन 1) Adj. (f. ई) *zur Liebe reizend, verführend.* — 2) f. आ *a) das höchste Lob* Bâlar. 91,15. — *b)* in der Dramatik α) *Erregung der Aufmerksamkeit durch Anpreisen.* — β) *das günstige Ausmalen künftiger Dinge.* — 3) n. *a) das Anspornen.* — *b) das Verführen.* — *c) das Anpreisen.* — *d) Erläuterung.* — *e)* = 2) *b)* β).

प्रोधन n. *das Aufsteigen.*

प्ररोक m. 1) *das Keimen, Aufgehen, Hervorschiessen* in eig. und übertr. Bed. — 2) *Schoss, Sprosse, Knospe, Trieb.* — 3) *Auswuchs.* — 4) *Trieb* in übertr. Bed.

प्ररोकण n. 1) *das Keimen, Aufgehen, Aufschiessen, Aufwachsen, Aufkommen* (in übertr. Bed.) Ind. St. 15,407. fg. — 2) *Schoss, Knospe, Trieb.*

प्ररोकवत् Adj. *mit Pflanzenwuchs versehen.*

प्ररोकिन् Adj. 1) *aufschiessend,* — *aus* (im Comp. vorangehend). — 2) am Ende eines Comp. *wachsen lassend, hervorbringend* Hemâdri 1,508, 16. 510,7.

प्ररोकिशाखिन् Adj. *dessen Zweige wieder wachsen.*

***प्रर्त** Adj. (1. प्र + ऋत).

***प्रर्तीय्**, °यति Denomin. von प्रर्त.

***प्रर्ष्टक** Adj. (1. प्र + ऋष्टक).

***प्रर्षभ** Adj. (1. प्र + ऋषभ).

***प्रर्षभीय्**, °यति Denomin. von प्रर्षभ.

प्रलघु Adj. *überaus unbedeutend, sehr gering* (Gefolge Kâd. 2,112,24). Nom. abstr. °ता f. Mudrâr. 149,16 (218,11).

प्रलपन n. *das Schwatzen, Plaudern.*

प्रलपित 1) Adj. s. u. 1. लप् mit प्र. — 2) n. *a) Geschwätz, Gerede.* — *b) Wehklage.*

प्रलब्धव्य Adj. *zum Besten zu haben, zu hintergehen.*

प्रलम्ब 1) Adj. (f. आ) *herabhängend.* Von einer Person wohl so v. a. *mit vorgebeugtem Oberkörper.* — 2) m. *a) *das Herabhängen.* — *b) *Ast.* — *c) *ein Schoss der Weinpalme.* — *d) Gurke* Bhâvapr. 4,18. — *e) *die weibliche Brust.* — *f) *eine Art Perlenschmuck.* — *g)* N. pr. α) eines von Baladeva oder Kṛshṇa erschlagenen Daitja. — β) eines Berges. — 3) f. आ N. pr. einer Râkshasî.

***प्रलम्बक** *wohlriechendes* Rohisha-*Gras.*

***प्रलम्बघ्न** m. Bein. Baladeva's und Kṛshṇa's.

प्रलम्बता f. *das Herabhängendsein* Kâd. 86,3.

***प्रलम्बन** n. *das Herabhängen.*

प्रलम्बबाहु 1) Adj. *herabhängende Arme habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

***प्रलम्बभिद्** m. Bein. Baladeva's.

प्रलम्बभुज 1) Adj. *herabhängende Arme habend.* — 2) m. N. pr. eines Vidjâdhara.

प्रलम्बमथन, प्रलम्बहन् und ***प्रलम्बहन्तर्** m. Bein. Baladeva's oder Kṛshṇa's.

प्रलम्बिन् Adj. *herabhängend.*

प्रलम्बी Adv. mit कर् *herabhängend machen.*

प्रलम्बोदर m. N. pr. 1) eines Fürsten der Kiṁnara Kâraṇḍ. 3,4. — 2) eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 94,14.

प्रलम्भ m. 1) *Erlangung, Gewinnung.* — 2) *das Anführen, Hintergehen, Foppung.* Auch Pl.

प्रलम्भन n. *das Anführen, Hintergehen, Foppen.*

प्रलय m. 1) *Auflösung, Vernichtung, Tod, Vernichtung —, Ende der Welt.* — 2) *Untergang* (der Gestirne). — 3) *Ende* überh. संज्ञातनिद्रा° Adj. *der ausgeschlafen hat.* — 4) *Ursache der Auflösung.* — 5) *Ohnmacht.* — 6) * *Schläfrigkeit* Gal.

प्रलयकेवल Adj. = प्रलयाकल.

प्रलयघन m. *die den Untergang der Welt bewirkende Wolke* 145,17.

प्रलयंकर Adj. (f. ई) *Verderben bringend.*

प्रलयता f. *Auflösung.* °तां गम् *zu Nichte gehen.*

प्रलयत्व n. dass. °त्वाय कल्प् *zu Nichte gehen.*

प्रलयदहन m. *das den Untergang der Welt bewirkende Feuer* 325,19. Spr. 283.

प्रलयन n. *Lagerstatt.*

प्रलयाकल Adj. bei den Çaiva (eine Einzelseele) *an der noch* मल *und* कर्मन् *haften.*

प्रलयात्तग Adj. *erst beim Untergang der Welt zu Grunde gehend* (die Sonne).

प्रललाट Adj. *eine hervorstehende Stirn habend.*

प्रलव m. *Abschnitzel, Stück* (eines Schilfs); nach Einigen *Blattscheide,* nach Andern *ein dürres Schilfblatt.*

प्रलवन n. *das Schneiden des Getraides* Mân. Grhj. 2,10. Gobh. 4,4,30.

***प्रलवितर्** Nom. ag. *Abschneider.* *f. °त्री.

***प्रलवित्र** n. *ein Werkzeug zum Abschneiden.*

प्रलाप m. 1) *Gerede, Geschwätz, Geplauder.* — 2) *Wehklage.* Auch n. — 3) *das Irrereden, Phantasiren.*

प्रलापक m. = प्रलाप 3) Bhâvapr. 3,77. 79.

प्रलापन n. *das Sprechenlassen, Sprechenlehren.*

प्रलापवत् Adj. *irre redend.*

***प्रलापकृन्** m. *ein best. Präparat* Râgân. 13,90.

प्रलापिता f. *verliebtes Schwatzen.*

प्रलापिन् Adj. 1) *schwatzend, redend, sprechend.* Gewöhnlich am Ende eines Comp.; Nom. abstr. °पित्व n. — 2) *wehklagend.* — 3) *mit Irrereden verbunden.* ज्वर m. Bhâvapr. 3,76. 79.

प्रलायम् Absol. mit इ und चर् *sich versteckt halten.*

प्रलिश m. N. pr. eines mythischen Wesens Su-

PARN. 23,3.

*प्रलीनता f. 1) *Ohnmacht* RÂGAN. 20,28. — 2) = प्रलय 1).

प्रलून m. *ein best. Insect.*

प्रलेप m. 1) *das Klebenbleiben an* (im Comp. vorangehend) BHÂVAPR. 3,161. — 2) *Salbe, Mittel zum Einreiben oder Bestreichen, Pflaster* Mat. med. 19. — 3) *Zehrfieber* KÂRAKA 6,1.

प्रलेपक 1) m. *a)* *vielleicht *Muschelkalk.* — *b) Zehrfieber* BHÂVAPR. 3,114. — 2) *f. °पिका gaṇa मक्षिष्यादि.

प्रलेपन n. = प्रलेप 2) KÂRAKA 6,9.11.

प्रलेह् m. *eine Art Brühe.*

प्रलेहन n. *das Belecken.*

प्रलोप m. *Zerstörung, Vernichtung* LALIT. 209,4.

प्रलोभ m. 1) *Verlockung.* — 2) **Habsucht.*

प्रलोभक m. *der Verlocker* als N. pr. eines Schakals.

प्रलोभन 1) Adj. *verlockend.* — 2) *f. ई *Sand, Kies.* — 3) n. *das Verlocken.* Auch fehlerhaft für प्रलम्भन.

प्रलोभिन् Adj *verlockend, verführerisch.*

प्रलोभ्य Adj. *womit man Jmd lockt, verlockend, lockend* Spr. 7712.

प्रलोल Adj. *in heftiger Bewegung seiend.*

प्रलोलुप m. N. pr. eines Sohnes des Kunti, eines Nachkommen des Garuḍa.

*प्रल्कारीय् Denomin. von 1. प्र + लृकार.

प्रवँ Adj. *flatternd, schwebend.*

*प्रवक Adj. (समभिक्कारे, साधुकारिणि).

प्रवक्तर् Nom. ag. 1) *der Etwas* (im Comp. vorangehend) *sagt, mittheilt, erzählt.* — 2) *ein guter Redner.* — 3) *Verkündiger, Lehrer.* — 4) *der erste Erzähler, der Urheber einer Sage.* Am Ende eines adj. Comp. °क्रुक.

प्रवक्तव्य Adj. *zu verkünden, mitzutheilen, zu lehren.*

प्रवक्तृक s. u. प्रवक्तर् 4).

प्रवक्तृत्व n. *das Lehrersein.*

*प्रवग m. = प्लवग *Affe.*

1.*प्रवंग m. dass.

2. प्रवङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes MÂRK. P. 57,43.

*प्रवंगम m. = प्लवंगम *Affe.*

प्रवचन 1) m. *der Etwas vorträgt.* — 2) n. *a) das Reden, Sprechen.* °पटु Adj. *beredt.* — *b) Vortrag, das Hersagen, mündliche Unterweisung, das Lehren.* — *c) Ankündigung.* — *d) Ausdruck, Bezeichnung.* — *e) die vorgetragene Lehre, die heiligen Schriften,* insbes. *die* Brâhmaṇa. Auch *die heiligen Schriften der Buddhisten* und Gaina. — 3) *°म् enklitisch nach einem Verbum fin.

प्रवचनसारगाथा f. und °सारोद्धार m. Titel zweier Werke BÜHLER, Rep. No. 639. fg.

प्रवचनीय Adj. 1) *vorzutragen.* — 2) **der da vorträgt, lehrt.*

*प्रवट m. *Waizen.*

प्रवण् 1) (*m.) *a) Abhang, Halde; Abgrund, Tiefe.* In der älteren Sprache nur Loc. Sg. und Pl. (nur einmal); im Epos auch Abl. Sg. Statt प्रवणे MBh. 1,3580 liest ed. Bomb. 1,89,4 ऽप्रवणे; 5,136,13 erklärt NÎLAK. प्रवणे durch प्रपाते पुष्कलद्रव्ये. — *b)* *= चतुष्पथ, क्षण und आवर्त. — 2) n. *Zugang zu* (Loc.). प्रवणानि च नैवासन् शास्त्वस्य शिबिरे MBh. ed. Vardh. 3,16,4. प्रवणाय (= गूढभावेन निर्गमनाय NÎLAK.) statt dessen ed. Bomb. und Calc. — 3) Adj. (f. आ) *a) geneigt, hängend, abfallend, abschüssig, declivis, pronus, geneigt nach* (im Comp. vorangehend). — *b) geneigt,* so v. a. *sich hingezogen fühlend zu, gern an Etwas gehend, eine Lust verspürend, sich hingebend, sich neigend zu;* die Ergänzung im Loc., Dat., Gen., Infin. oder im Comp. vorangehend BÂLAR. 238,4. VIKRAMÂÑKAK. 15,10. — *c) gerichtet auf* (im Comp. vorangehend). — *d) zur Neige gegangen, verschwunden.* — *e)* *= उदर् (wohl उदार), आयत, प्रगुण, प्लुत, स्निग्ध und क्षीण. — Vgl. प्लवन.

°प्रवणता f. *Hang —, Geneigtheit —, Neigung zu.*

*प्रवणवत् Adj. als Erklärung von प्रवत्वत्.

°प्रवणविधेयी Adv. mit भू *gern gehorchen* (einem Befehl).

प्रवणायित n. *Hang —, Neigung zu* (Loc.).

प्रवणि in *निष्प्रवणि.

प्रवणी Adv. 1) mit कर् *Jmd sich geneigt machen.* — 2) mit भू *geneigt —, gewonnen werden* GOP. Br. 2,2,5.

*प्रवणोन्न Adj. als Erklärung von प्रवातेज्ञ NIR. 9,8.

प्रवत् 1) f. *a) Bergabhang, Höhe* überh.; auch *Himmelshöhe.* — *b) abschüssige Bahn,* so v. a. *ein leicht zu durchlaufender Weg, rascher Fortgang.* Instr. Sg. und Pl. *bergab, abwärts; raschen Laufes.* — 2) n. mit dem Beiwort भार्गव Name eines Sâman.

प्रवत्वत् Adj. 1) *höhenreich.* — 2) *auf abschüssiger Bahn befindlich, eilig.* — 3) *eine abschüssige Bahn darbietend, zum raschen Lauf geschickt.*

प्रवत्स्यत्पतिका Adj. f. *eine Frau, deren Gatte auf Reisen zu gehen gedenkt.*

प्रवद् Adj. *einen Laut von sich gebend.*

प्रवदन n. *das Ankündigen.*

प्रवदितर् Nom. ag. mit Gen. (Acc. im MBh.) *aussprechend, redend.*

प्रवदितोस् Abl. Infin. zu वद् mit प्र TS. 2,2,9,5. AIT. Br. 2,15,9.

प्रवदिषु Adj. in वाकप्रवदिषु.

प्रवह्याम् Adj. *auf abschüssiger Bahn —, d. i. rasch laufend.*

प्रवत् Adj. 1) *vorwärts —, hinwärts gerichtet.* — 2) *die Silbe* प्र (auch पृ) *enthaltend.*

प्रवत्तवे Dat. Infin. zu 1. वन् mit प्र ṚV. 1,131,5.

*प्रवप Adj. *mit einer starken Netzhaut versehen.*

1. प्रवपण n. *das Abscheeren* (des Bartes).

2. प्रवपण n. *das Säen* GOBH. 4,4,30. MÂN. GṚHY. 2,10.

प्रवध् Adj. Beiw. Indra's MAITR. S. 2,2,10. Vgl. प्रवध.

1. प्रवपण n. *Anfangsstück, das obere Ende eines Gewebes.*

2.*प्रवपण 1) Adj. *zum Antreiben dienend.* — 2) n. *Stachelstock zum Antreiben des Viehes.*

*प्रवपणीय Adj. *anzutreiben.*

प्रवपस् Adj. 1) *besonders kräftig.* — 2) *bejahrt* KÂRAKA 6,12. 30.

*प्रवय्या Adj. f. *zu belegen, zu befruchten.*

1. प्रवर् m. 1) *Decke, Ueberwurf.* — 2) *Obergewand.*

2. प्रवर् m. 1) *Berufung,* z. B. eines Brahmanen zu priesterlichen Verrichtungen. — 2) *Berufung* Agni's *zu seiner Thätigkeit beim Opfer, im Eingang desselben.* — 3) *Ahnenreihe* (weil Agni bei seiner Berufung als der Agni der Vorfahren des Opfernden nach ihren Namen bezeichnet wird). Diese Ahnenreihe begreift nur die obersten an das allgemein angenommene Schema der Ṛshi-Geschlechter zunächst anknüpfenden Glieder (nicht mehr als fünf). Am Ende eines adj. Comp. f. आ HEMÂDRI 1,687,6. — 4) *Mitglied einer Ahnenreihe, Ahnherr.* *f. ई.

3. प्रवर् Adj. (f. आ) *der vorzüglichste, beste, schönste* (mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *der vorzüglichste* u. s. w. *unter*); unter Söhnen heisst *der älteste* so; *vorzüglicher als* (Abl.); *ausgezeichnet durch* (im Comp. vorangehend). In Verbindung mit सम (*gleich*) und न्यून (*kleiner*) *grösser.* — 2) m. *a) *eine schwarze Varietät von Phaseolus Mungo.* — *b) *Opuntia Dillenii.* — *c)* N. pr. α) eines Götterboten und Freundes des Indra. — β) eines Dânava. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) Aloeholz.* — *b) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

प्रवरकाण्ड *das Kapitel von der Ahnenreihe* OPP. Cat. 1.

1.*प्रवरण n. *die Festlichkeiten am Ende der Regenzeit* (buddh.).

2. प्रवरण n. 1) *das Berufen.* Vgl. अति°. — 2) **eine religiöse Verrichtung* (अनुष्ठान) Hemâdri 1, 106,14.

प्रवरणीय Adj. *zu religiösen Verrichtungen sich eignend* Hemâdri 1,106,12. 14.

प्रवरदर्पण m. und प्रवरदीपिका f. Titel zweier Werke.

प्रवरधातु m. *edles Metall.*

प्रवरनिर्णय m. Titel eines Werkes.

प्रवरनृपति m. N. pr. eines Fürsten, = प्रवरसेन Vikramâṅkak. 18,28.

प्रवरपुर n. N. pr. einer *Stadt* in Kashmir Vikramâṅkak. 18,1. 70.

प्रवरभूपति m. N. pr. eines *Fürsten*, = प्रवरसेन.

प्रवरमञ्जरी f. und प्रवररत्न n. Titel zweier Werke.

प्रवरललित n. *ein best. Metrum.*

°प्रवरवत् Adj. *sich der Ahnenreihe des — bedienend.*

*प्रवरवारुन m. Du. Bein. der Açvin.

प्रवरसेन m. N. pr. verschiedener Fürsten.

प्रवराध्याय m. Titel verschiedener Werke Bühler, Rep. No. 22.

प्रवरावरी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 111.

प्रवरेश m. 1) *ein vornehmer Herr* (?). — 2) N. pr. eines Fürsten.

प्रवरेश्वर m. N. pr. eines von Pravarasena errichteten Heiligthums.

प्रवर्ग m. 1) *der beim* Pravargja 1) *a) gebrauchte grosse irdene Topf* Sây. zu ṚV. 7,103,8. प्रवर्गावर्तभूषण Adj. als Beiw. Vishṇu's. — 2) fehlerhaft für प्रवर्ग्य.

प्रवर्गसामन् n. Ind. St. 3,201,*a* fehlerhaft für प्रवर्ग्य°.

प्रवर्ग्य 1) m. *a) eine Einleitungsceremonie zum* Soma-*Opfer, bei welcher frischgemolkene Milch in einen glühend gemachten Topf* (nach Andern *in kochendes Schmalz*) *gegossen wird. — b)* fehlerhaft für प्रवर्ग in प्रवर्ग्यावर्तिभूषण (!) Adj. als Beiw. Vishṇu's Hariv. 1,41,34. प्रवर्ग्यो घर्मसंतापनार्थो मकावीरः। तस्यावर्त (nicht आवर्ति) आवृत्तिः। सैव भूषणं यस्य Nilak. — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

प्रवर्ग्यवत् Adj. *mit dem* Pravargja 1) *a) verbunden.*

प्रवर्ग्यसामन् n. Name eines Sâman. Vgl. प्रवर्ग्य 2).

प्रवर्जन n. *die Handlung des* Pravargja 1) *a), das Setzen in* oder *an das Feuer.*

प्रवर्त m. *ein runder Schmuckgegenstand, Ohrring.*

प्रवर्तक 1) Adj. (f. °र्तिका) *a) verfahrend.* इच्छा° *nach Laune* Jolly, Schuld. 306. — *b) in Bewegung —, in Thätigkeit versetzend. — c) zur Erscheinung bringend, hervorrufend, bewirkend, veranlassend, in's Werk setzend, befördernd;* m. *Gründer, Urheber.* — 2) n. *das Erscheinen einer vorher angekündigten Person auf der Bühne* überh. oder *das Erscheinen einer Person des darzustellenden Stükkes auf der Bühne am Ende des Vorspiels, von Seiten des Schauspieldirectors dadurch motivirt, dass er die Jahreszeit, in der die beginnende Handlung spielt, zu der in Wirklichkeit seienden und zu der auftretenden Person in Beziehung bringt.*

प्रवर्तकीय n. Titel der Grammatik Kaijaṭa's Opp. Cat. 1.

प्रवर्तन 1) Adj. (f. ई) *in Bewegung seiend, fliessend.* v. l. besser प्रवर्तिन्. — 2) f. आ *das Anregen der Thätigkeit.* — 3) n. *a) das Vortreten, eine Bewegung nach vorn. — b) das Hervorkommen aus* (Abl.) *— c) das Zuströmen* (von Wasser). — *d) das Gehen, Wandeln. — e) das Thätigsein, Handeln, das Sichabgeben —, Zuthunhaben mit* (Instr. oder Loc.). — *f) das Vorsichgehen, Vonstattengehen, zur Erscheinung Kommen. — g) das Benehmen, die Art und Weise zu sein. — h) das Vorwärtsschaffen, Herbeischaffen. — i) das Anlegen, Errichten. — k) das zur Erscheinung Bringen, Herbeiführen, in's Werk Setzen, Einführen, Anwenden.*

प्रवर्तनीय Adj. 1) *anzuwenden.* — 2) *zu beginnen* 216,16.

प्रवर्तमानक Adj. *langsam hervorkommend aus* (Abl.).

प्रवर्तयितृ Nom. ag. 1) *Anreger, — von* (Gen. Kâd. 5,7) oder *zu* (Loc.). Nom. abstr. °तृत्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,37 (S. 593, Z. 4). — 2) *Errichter, Einführer.* — 3) *Anwender.*

प्रवर्तितृ Nom. ag. 1) *Herbeiführer, Bewirker.* — 2) *Festsetzer, Bestimmer.*

प्रवर्तितव्य n. impers. *agendum, zu handeln.*

प्रवर्तिन् 1) Adj. *a) hervorkommend, hervorströmend. — b) sich vorwärts bewegend, in Bewegung seiend, fliessend. — c) thätig seiend. — d) fliessen lassend. — e) herbeiführend, bewirkend. — f) anwendend. — g) einführend, verbreitend.* — 2) f. °नी N. pr. einer Gaina-Nonne Hem. Par. 2,288.

प्रवर्त्य Adj. *angeregt werdend.* Nom. abstr. °प्रवर्तयितृत्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,37 (S. 593, Z. 4). °प्रवर्धक (f. °र्धिका) und °प्रवर्धन Adj. *vermehrend, steigernd.*

प्रवर्ष m. *Regen.* Auch Pl.

प्रवर्षण 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) n. *a) das Regnen, Regnenlassen. — 2) der erste Regen.* °प्रवर्षिन् Adj. *regnend, regnen lassend, vergiessend.* ऊर्ध्व° sind die Menschen, *weil sie nach oben opfern.*

प्रवर्क m. *Verstärkung* Liṭ. 4,5,4. Vgl. प्रबर्क.

प्रवर्हम् Absol. *abrupfend* Çat. Br. 1,3,3,10.

*प्रवलाकिन् m. 1) *Pfau.* — 2) *Schlange.* — Richtig प्रचलाकिन्.

प्रवल्हक m. *Räthselspruch.*

प्रवल्हिका f. dass. Bez. *der Sprüche* AV. 20,133 Vaitân.

प्रवसथ n. *das Abreisen* (Âpast. Çr. 6,24,5), *Scheiden von* (Pl. mit Abl.).

प्रवसन n. 1) *das Abreisen, auf Reisen Gehen.* — 2) *das Hinscheiden, Sterben* Harshak. 212,6.

प्रवसु m. N. pr. eines Sohnes des Ilina.

प्रवस्तव्य n. impers. *zu verreisen.*

प्रवह् 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *führend, vehens.* — 2) m. *a)* Bez. *eines der sieben Winde, der die Planeten in Bewegung setzt. — b) *Wind* überh. — c)* Bez. *einer der sieben Zungen des Feuers. — d) ein Behälter, in den Wasser geleitet wird. — e) *das Hervorströmen.*

प्रवहण 1) n. *a) das Zieheulassen, Verheirathen* (eines Mädchens). — *b) Schöpfung* Hariv. 2,19,23, v. l. — *c) Wagen. — d) *eine Art Sänfte.* — 2) f. (ई) und n. *Schiff.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

प्रवहणभङ्ग m. *Schiffbruch* 291,14.

*प्रवह्लि, *प्रवह्लिका und *प्रवह्ली f. *Räthsel.*

प्रवा f. 1) *das Vorwärtswehen* TS. 3,5,2,3. 4,4, 1,1. Statt प्राचो ऽसि (Tâṇḍya-Br. 1,9,7) und प्रावो ऽसि (Gop. Br. 2,2,13) ist प्रवासि zu lesen. — 2) N. pr. einer Tochter Daksha's.

प्रवाक m. *Verkündiger* in सोम°.

प्रवाच् Adj. 1) **beredt.* — 2) *den Mund voll nehmend, Zungenheld* Bâlar. 37,13.

प्रवाचन n. 1) *Verkündigung.* — 2) *Ruhm* ṚV. 4,36,1. — 3) *Bezeichnung* in द्विप्रवाचन.

प्रवाच्य 1) Adj. *a) laut zu verkünden, rühmenswerth, preiswürdig. — b) anzureden.* — 2) *n. *ein literärisches Erzeugniss.*

प्रवाड = प्रवाल *Koralle.*

प्रवाण n. *Rand —, Verbrämung an einem Gewebe.*

*प्रवाणि und *°णी f. *Weberschiffchen.*

प्रवात् 1) Adj. s. u. 3. वा mit प्र. — 2) n. *Luftzug* (Karaka 6,30), *luftiger Ort, windiges Wetter.*

प्रवातव्य Adj. *zu stecken in* (Loc.) Golâdhj. Comm. zu Jantrâdhj. 11.

प्रवातसार m. N. pr. eines Buddha.

प्रवातेशय oder °शा Adj. *an luftigem Orte gewachsen.*

प्रवाद् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Vonsichgeben eines Lautes. — b) Ausdruck, Nennung, Erwähnung. — c) Ausspruch, Spruch, Gerede der Menschen, Sage, Gerücht, — von* (im Comp. vorangehend). प्रवादाय *damit sich das Gerücht verbreite,* प्रवादेन *der Sage nach* (nicht in Wirklichkeit). — *d)* Pl. *böses Gerede über* (Gen.), *Verleumdung. — e) herausfordernde Reden zweier zum Kampfe gerüsteter Gegner* Bhatt. — *f) das Sichausgeben für* (im Comp. vorangehend) R. 2,7,26. — *g)* in der Grammatik *irgend eine Form —, irgend ein Casus von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Der Gegensatz ist *eine best. angegebene Form* oder *Casus*. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. — 2) f. आ am Ende eines Comp. *etwas zu — Gerechnetes* Vaitân.

°प्रवादक Adj. *ertönen lassend, spielend auf.*

1. प्रवादिन् Adj. 1) *einen Laut von sich gebend, schreiend.* — 2) *aussagend, redend, sprechend, besprechend, redend über* (im Comp. vorangehend).

2. प्रवादिन् Adj. *in irgend einer Form —, in irgend einem Casus erscheinend.*

*प्रवाद्य Partic. fut. pass. von वद् mit प्र.

प्रवापयितर् Nom. ag. *der Etwas ausstreut, ausgiesst.*

°प्रवापिन् Adj. *säend auf.*

*प्रवापक Adj. *antreibend.*

(प्रवाप्य) प्रवापिय n. etwa *Flüchtigkeit.*

प्रवार् m. 1) *Decke, Ueberwurf.* — 2) **wollenes Zeug.*

*प्रवारक 1) m. = 1. प्रवारण 2). — 2) n. = प्रवार 2).

1.*प्रवारण n. 1) *Verbot.* — 2) *die Feierlichkeiten am Schluss der Regenzeit* (buddh.).

2. प्रवारण n. *das Befriedigen, Verabreichen des Gewünschten.*

प्रवार्य Adj. *zu befriedigen, dessen Wunsch zu erfüllen ist.*

प्रवाल 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a) Sehoss, Trieb, junger Zweig.* Füsse und Lippen werden mit ihnen verglichen. — *b) Koralle* Râgân. 13,159. — *c) *der Hals der indischen Laute.* — 2) *m. *a) Thier.* — *b) Schüler.*

प्रवालफल n. *rother Sandel* Bhâvapr. 1,184.

प्रवालवत् Adj. *mit Schossen —, mit Trieben versehen.* Vgl. बकुपुष्प°.

प्रवालाश्मन्तक wohl *Koralle.*

प्रवास् m. 1) *Aufenthalt in der Fremde, Abwesenheit von der Heimat, das Verreistsein.* Acc. mit प्र-वस्, आ-पद्, गम् oder या *auf Reisen gehen;* Abl. mit आ-इ, उपा-वर्त् oder परा-वर्त् *von R. zurückkehren;* °स्थ oder °स्थित *auf R. befindlich.* — 2) *heliakischer Untergang der Planeten.* — 3) Titel eines Pariçishṭa des SV.

प्रवासगमनविधि m. Titel eines Werkes.

प्रवासन n. 1) *das Vertreiben aus der Heimat, Landesverweisung, Verweisung aus* (Abl.). — 2) **das Tödten.*

प्रवासिन् Adj. *in der Fremde sich aufhaltend, auf Reisen befindlich, verreist.* परलोकनव° *der sich vor Kurzem in die andere Welt begeben hat,* d. i. *vor Kurzem gestorben.*

प्रवास्य Adj. *des Landes zu verweisen, zu verbannen.*

प्रवाह् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Strom, Strömung, fliessendes Wasser.* — *b) Fluss,* so v. a. *Continuität, ununterbrochene Fortdauer.* — *c) ununterbrochener Gedankengang.* — *d) Reihe.* — *e) *ein schönes Pferd.* — *f)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) Pl. eines Volkes VP.² 2,165. — प्रवाहण Suçr. 2,437,19 fehlerhaft für प्रवाहणे. — 2) *f. प्रवाही *Sand.*

प्रवाहक 1) *m. *ein* Rakshas. — 2) f. °हिका *plötzlicher Drang zum Stuhlgang, Durchfall.* — 3) *प्रवाहिका Indecl.

प्रवाहण 1) Adj. *hinschaffend, fortschaffend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. प्रवाहणी *eine Falte des Mastdarmes, welcher die Thätigkeit des Herausdrängens der faeces zugeschrieben wird.* — 4) n. *a) das Hervortreiben.* — *b) Stuhlgang,* namentlich *der mit Drang verbundene* Karaka 8,10.

*प्रवाहणेय m. Patron. von प्रवाहण. f. ई Mahâbh. 7,113,*b.*

*प्रवाहणेयक Adj. von प्रवाहणेय.

*प्रवाहणेयि m. Patron. von प्रवाहण.

प्रवाहयितर् Nom. ag. *Hin —, Fortschaffer.* Nom. abstr. °तृत्व n. Comm. zu VS. 3,31.

प्रवाहित m. N. pr. eines Rshi im dritten Manvantara VP.² 3,7.

1. प्रवाहिन् 1) Adj. *a) ziehend, fahrend. — b) Etwas* (im Comp. vorangehend) *führend, fortführend* (von einem Flusse). — *c) fliessend, — durch oder in* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *Zugthier* Çiñkh. Çr. 12,14,2.

2.*प्रवाहिन् Adj. *reich an fliessendem Wasser.*

*प्रवाहेमूत्रित n. *das Pissen in einen Strom,* so v. a. *eine nutzlose Handlung.*

*प्रवाहेष्टका f. *Sand* Râgân. 13,139.

प्रवाह्य Adj. *fluminalis.*

*प्रविक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

*प्रविख्याति f. *Berühmtheit.*

प्रविग्रह् m. *deutliche Trennung der Wörter aus dem Saṁdhi.*

प्रविचय m. *Untersuchung.* धर्म° Lalit. 37,13. 218,3.

प्रविचार m, und °चारणा f. *Unterscheidung,* so v. a. *Art.*

प्रविचिन्तक Adj. *vorhersehend.*

प्रविचेतन n. *das Begreifen, Verstehen.*

प्रविजय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्रविद् f. *Kenntniss, Wissen.*

प्रविदार m. *das Auseinanderbersten.*

*प्रविदारण n. 1) *das Berstenmachen, Sprengen.* — 2) *Kampf, Schlacht.* — 3) *Gedränge, Tumult, Verwirrung.*

प्रविद्वस् Adj. *wissend, kundig, wissentlich verfahrend.*

प्रविधान n. *ein angewandtes Mittel* Vishṇus. 20,46.

प्रविपल *ein best. sehr kleines Zeitmaass.*

प्रविभाग m. 1) *Theilung, Eintheilung, Sonderung, Classification.* — 2) *Theil.*

प्रविभागवत् Adj. *Unterabtheilungen habend.*

प्रविभागशस् Adv. *singulatim* MBh. 6,11,24. Hemâdri 1,610,17. 611,10.

प्रविभावक Adj. etwa *zur Erscheinung bringend, darstellend* Bhar. Nâṭyaç. 34,75.

*प्रविर् m. *gelber Sandel.*

प्रविरल Adj. (f. आ) *rarus, weit von einander stehend, vereinzelt, einige wenige.* Compar. °तर्.

प्रविलम्बिन् Adj. *hervorragend.*

प्रविलय m. 1) *das Zerschmelzen.* — 2) *vollständige Auflösung, vollständiges Verschwinden* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 817, Z. 13).

प्रविलयन n. = प्रविलय 2) Karaka 1,15.

प्रविलसेन m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. प्रविल्लसेन.

प्रविलापन n. *vollständiges Auflösen,* — *Zunichtemachen* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 830).

प्रविलापयितव्य Adj. *vollständig aufzulösen,* — *zu Nichte zu machen* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 816).

प्रविलापितव n. *vollständiges Aufgelöstsein,* —

Vernichtetsein ÇAṄK. zu BÂDAR. 3,2,21 (S. 818).

प्रविलापिन् Adj. *wehklagend.*

प्रविलाप्य Adj. = **प्रविलापयितव्य** ÇAṄK. zu BÂDAR. 3,2,21 (S. 816).

प्रविलोल Adj. *sehr beweglich* KAURAP. (A.) 110.

प्रविल्लसेन m. N. pr. = **प्रविलसेन.**

प्रविवाद् m. *Streit, Zank.*

प्रविविक्त 1) Adj. s. u. 1. **विच्** mit **प्र.** — 2) *Einsamkeit.* Nur Loc. pl. Spr. 6659.

प्रविविक्ताहार Adj. *feine Nahrung zu sich nehmend.* Compar. **°तर** ÇAT. BR. 14,6,11,4.

प्रविविक्षु Adj. *im Begriff stehend hereinzutreten, — sich hereinzubegeben;* mit Acc.

प्रविवेक m. *vollständige Zurückgezogenheit* LALIT. 184,13. 217,1.

प्रविवेचु RÂGAT. 4,326 fehlerhaft für **प्रविविक्षु.**

प्रविव्रजिषु Adj. bei den Gaina *das Mönchs-Gelübde zu nehmen wünschend* HEM. PAR. 1,56.

प्रविव्राजयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *zu verbannen wünschend* BHAṬṬ.

***प्रविश्लेष** m. *Trennung.*

प्रविषय m. *Bereich.* **°यं दृष्टेर्गम्** *sichtbar werden* KUMÂRAS. 17,21.

***प्रविषा** f. *Birke.*

प्रविष्ट 1) Adj. s. u. 1. **विश्** mit **प्र.** — 2) f. **आ** N. pr. einer Frau. Richtig **अविष्टा.**

प्रविष्टक n. *die Geberden des Hereintretens.* Nur Instr. Sg. als scenische Bemerkung.

प्रविष्टकाय्, °यते *persönlich erscheinen* KÂD. 2, 45,19.

प्रविस्तर n. *Umfang* HEMÂDRI 1,330,5.17. 534, 12. Instr. *sehr ausführlich.*

प्रविस्तार m. dass.

प्रविस्पष्ट Adj. *ganz deutlich zu sehen, ganz offenbar* KUMÂRAS. 12,42.

***प्रवीड** n. TRIK. 3,5,7.

प्रवीण 1) Adj. (f. **आ**) *geschickt, tüchtig,* — *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu. **प्रवीर** v. l.

प्रवीणता f. *Geschicklichkeit, Tüchtigkeit.*

प्रवीणी Adv. mit **कर्** *geschickt zu Etwas machen* Ind. St. 15,209.

***प्रवीतिन्** Adj. *dem die heilige Schnur vom Rükken herabhängt* GAL.

प्रवीर m. 1) *ein grosser Held,* — *unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend). **दानमान°** *ein durch Spenden und Ehren sich hervorthuender Mann.* Am Ende eines adj. Comp. f. **आ.** — 2) N. pr. verschiedener Männer HARIV. 1,7,88.

प्रवीरक m. N. pr. verschiedener Männer MUDRÂR. 41,17 (70,18).

प्रवीरबाहु m. N. pr. eines Râkshasa.

प्रवीरवर m. N. pr. eines Asura.

प्रवीविक्षु Adj. *im Begriff stehend zu umschlingen,* — *zu überfluthen.*

प्रवृञे Dat. Infin. zu **वर्** mit **प्र** RV. 5,30,15.

प्रवृज्य Adj. *an* oder *in das Feuer zu setzen* ÂPAST. ÇR. 15,18,13.

प्रवृञ्जन n. = **प्रवर्जन** ÂPAST. ÇR. 15,18,11.

प्रवृञ्जनीय Adj. *für das* **प्रवृञ्जन** *bestimmt.*

प्रवृत् f. in einer Formel VS. 15,9.

प्रवृतकोम m. *Wahlopfer* (bei der Priesterwahl).

प्रवृतकोमीय Adj. von **प्रवृतकोम.**

प्रवृताकुति f. = **प्रवृतकोम** VAITÂN.

प्रवृत्त 1) Adj. s. u. **वर्त्** mit **प्र.** — 2) m. **प्रवृत्त** = **प्रवर्त.**

प्रवृत्तक n. 1) = **प्रवर्तक** 2). — 2) *ein best. Metrum.*

प्रवृत्तचक्र Adj. *dessen Rad ungehemmt rollt.* Nom. abstr. **°ता** f. so v. a. *unumschränkte Macht.*

प्रवृत्तत्व n. *das Vorsichgegangensein* GAIM. 3,5,46.

प्रवृत्तवाच् Adj. *redegewandt* Spr. 4275.

प्रवृत्तशिख Adj. ÂÇV. GṚHY. 4,2,9 fehlerhaft für **प्रवृत्त°.**

प्रवृत्ति f. 1) *das Fortschreiten, Fortgang, das Vonstattengehen.* — 2) *das Zumvorscheinkommen, Hervorkommen, Hervortreten, Erscheinen.* — 3) *Entstehung, Ursprung.* — 4) *Thätigkeit, Wirksamkeit, Bestreben, Function.* — 5) *das Sichbegeben in, Gehen an, Sichhingeben, Sichmachen an, Obliegen* (Gegensatz *das Abstehen, Entsagen*); die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 6) *Gebrauch, Anwendung.* — 7) *das Verfahren, Benehmen.* — 8) *Geltung einer Regel.* — 9) *Fortdauer, fortdauernde Geltung.* — 10) *Loos, Schicksal.* — 11) *Kunde, Nachricht,* — *von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 12) **die dem Elephanten zur Brunstzeit aus den Schläfen quellende Flüssigkeit.* — 13) * *Multiplicator.* — 14) * = **श्रावस्ती** u. s. w. (!).

***प्रवृत्तिज्ञ** m. *Kundschafter.*

प्रवृत्तिज्ञान n. = **प्रवृत्तिविज्ञान.**

प्रवृत्तिनिवृत्तिमत् Adj. *mit Thätigkeit und Unthätigkeit verbunden* BHÂG. P. 3,32,35.

प्रवृत्तिप्रत्यय m. *ein Begriff von den Dingen der Aussenwelt* (buddh.).

प्रवृत्तिमत् Adj. *einer Sache hingegeben.*

प्रवृत्तिविज्ञान n. *Erkenntniss der Dinge der Aussenwelt* (buddh.).

प्रवृद्धि f. *Wachsthum, Zunahme, Vermehrung, Steigen* (des Preises); *Gedeihen, zunehmender Wohlstand, das Steigen im Amt* oder *Ansehen.*

प्रवृध् f. *Wachsthum* RV. 3,31,3.

°प्रवेक Adj. *der auserlesenste* —, *vorzüglichste unter.*

प्रवेग m. *grosse Geschwindigkeit.* **शर°** so v. a. *ein schnell fliegender Pfeil.*

प्रवेगित Adj. *sich schnell bewegend.*

***प्रवेट** m. *Gerste.*

प्रवेणि und **°णी** f. 1) *Haarflechte.* ***°णि.** — 2) *eine gefärbte wollene Decke.* **°णी** R. ed. Bomb. 3, 43,36. KARAKA 1,6. — 3) **°णी** N. pr. eines Flusses.

प्रवेतर् Nom. sg. *Wagenlenker* PAT. zu P. 2,4, 56, Vartt. 1.

°प्रवेत्र Nom. ag. *ein guter Kenner.*

प्रवेद् in **अप्रवेद्.**

प्रवेदकृत् Adj. etwa *bekannt machend.*

प्रवेदन n. *das Zuwissenthun, Kundthun.*

°प्रवेदिन् Adj. *genau kennend.*

प्रवेद्य Adj. *kund zu thun.*

प्रवेध m. *Schuss* Comm. zu ÂPAST. ÇR. 9,1,6.

प्रवेप m. *das Zittern, Schwanken.* v. l. **प्रसेक.**

प्रवेपक und **प्रवेपथु** m. *das Zittern, Schauder.*

प्रवेपन 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *das Zittern* KARAKA 1,7.

प्रवेपनिन् Adj. *erschütternd.*

***प्रवेपनीय** Adj. *zum Zittern zu bringen.*

प्रवेपिन् Adj. *zitternd, schwankend.*

***प्रवेय** Partic. fut. pass.

प्रवेरय्, °यति *schleudern in* (Acc.) MBH. 7,2,15, v. l. **प्रवेरित** *geschleudert, geworfen.*

***प्रवेल** m. *eine gelbe Varietät von Phaseolus Mungo.*

प्रवेश m. (adj. Comp. f. **आ**) 1) *Eintritt, Einzug, das Hineintreten, Eindringen;* die Ergänzung im Loc., Gen. (Spr. 7839), Gen. mit **अन्तर्** oder im Comp. vorangehend. — 2) *das Auftreten auf der Bühne.* — 3) *Eintritt* der Sonne in ein Bild des Thierkreises (im Comp. vorangehend) VARÂH. BṚH. S. 40,1. — 4) *das Gelangen in ein Haus, in die Hand Kommen* (einer Sache). — 5) *das Dringen in Jmd, das Sichaufdrängen, Sichmischen in fremde Angelegenheiten.* — 6) *das Eingehen in,* so v. a. *das Platzfinden —, Aufgehen —, Enthaltensein in* (Loc.). — 7) *Anwendung von, Benutzung, das Geschäftemachen mit* (im Comp. vorangehend). — 8) *Art und Weise, Methode* LALIT. 170,14. 16. — 9) *Eingang, der Ort des Eingehens.* — 10) *das Rohr an der Klystierblase.*

प्रवेशक 1) am Ende eines adj. Comp. = **प्रवेश** 1). — 2) m. *ein von niedrigen Personen ausge-*

führtes Zwischenspiel zwischen zwei Acten, in welchem der Zuschauer mit dem bekannt gemacht wird, was zwischen den zwei Acten vorgegangen ist, oder das erfährt, was zum Verständniss des Folgenden unumgänglich nothwendig ist. — 3) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रवेशन n. 1) *das Eintreten, Hineingehen, Einziehen in* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *coitus.* — 3) **Haupteingang.* — 4) **Königshof* Gal. — 5) *das Hereinbringen, Hereinführen, Einführen,* — *in* (Loc.). — 6) *das Eintreiben des Viehes* Gobh. 3,6,9.

***प्रवेशनीय** Adj. von **प्रवेशन**.

प्रवेशभागिक m. etwa *Zolleinnehmer* Râǵat. 8,281.

प्रवेशयितव्य Adj. *hereinzuführen.*

प्रवेशित 1) Adj. s. u. 1. **विश्** mit **प्र** Caus. — 2) n. *das Auftretenlassen auf der Bühne* Bâlar. 161,9.

प्रवेशिन् Adj. 1) *eintretend,* — *in* (im Comp. vorangehend). — 2) am Ende eines Comp. *a) einen Zugang habend über* oder *durch, nicht anders zugänglich als über* oder *durch.* — *b) geschlechtlich beiwohnend* Kâraka 1,7.

प्रवेश्य Adj. 1) *intrandus, zu betreten, wohin man sich begeben darf.* — 2) *zu spielen* (ein musikalisches Instrument). — 3) *einzuführen, einzulassen, einzubringen.* — 4) *zu reponiren* (Eingeweide).

***प्रवेष्ट** m. 1) *Arm.* — 2) *Vorderarm.* — 3) *das fleischige Polster auf dem Rücken eines Elephanten.* — 4) *das Zahnfleisch eines Elephanten.*

प्रवेष्टक n. v. l. für **प्रविष्टक**.

°प्रवेष्टृ Nom. ag. *eintretend in.* Nom. abstr. **°ष्टृत्व** m.

प्रवेष्टव्य 1) Adj. *a) intrandus, zu betreten, wohin man sich begeben darf.* — *b) eintreten zu lassen, hereinzulassen.* — 2) n. impers. *intrandum,* — *in* (Loc.).

प्रवोढृ, प्रवोळ्हृ Nom. ag. mit Gen. oder am Ende eines Comp. *Entführer, mit sich fortführend.*

प्रव्यक्ति f. *Aeusserung, Erscheinung.*

प्रव्याधि m. *Schuss, Schussweite* Âpast. Çr. 18,3.

प्रव्याहार m. 1) *das Fortfahren in der Rede.* — 2) *Anrede.* **°रं कृ** *Jmd* (Gen.) *anreden* Kâraṇḍ. 90,14. — Vgl. **प्रत्याहार** 7) 8).

प्रव्रजन n. *das Auswandern, Fortziehen aus der Heimat.*

प्रव्रजिका f. fehlerhaft für **प्रव्रजिता** oder **प्रव्राजिका**.

प्रव्रजित 1) Adj. s. u. **व्रज्** mit **प्र**. — 2) m. *ein frommer Bettler, Bettelmönch.* — 3) f. **आ** *a) Nonne* Kâd. 104,24. — *b)* **Nardostachys Jatamansi.* — *c)* * = **मुण्डोरी**. — 4) n. *das Leben eines Bettelmönchs.*

प्रव्रज्य 1) n. *Auswanderung, das Ausziehen in die Fremde* MBh. 4,18,11. — 2) f. **आ** *a)* dass. — *b) das Wandern* —, *der Stand eines Bettelmönchs, der Eintritt in den Mönchs-* oder *Nonnenstand* Varâh. Bṛh. 24(22),16.

प्रव्रज्यायोग m. *eine Constellation, unter welcher künftige Mönche geboren werden,* Varâh. Bṛh. 15 in der Unterschr.

***प्रव्रश्चन** m. *ein Werkzeug zum Schneiden von Holz, Holzmesser.*

प्रव्रस्क m. *Schnitt.*

प्रव्राज् m. *Bettelmönch.*

प्रव्राज् m. *Flussbett.*

प्रव्राजक 1) m. *Bettelmönch.* **°स्त्री** *Bettelnonne.* — 2) f. **°जिका** *Bettelnonne.*

प्रव्राजन n. *das Verbannen.*

प्रव्राजिन् 1) Adj. *nachlaufend* in **द्विप्रव्राजिनी**. — 2) m. *Bettelmönch.*

प्रव्लय m. *das Zusammensinken.*

***प्रशंयुवाक** m. fehlerhaft für **शंयुवाक**.

°प्रशंसक Adj. *preisend, lobend.*

प्रशंसन n. *das Preisen, Anpreisen, Loben.*

प्रशंसा f. *Lob, Anpreisung, Ruhm.* Auch Pl.

प्रशंसानामन् n. *ein Ausdruck des Lobes.*

प्रशंसालाप m. *Beifallsruf.*

प्रशंसावचन n. Pl. *Lobeserhebungen.*

प्रशंसावलि f. *Lobgedicht* Bâlar. 190,3.

°प्रशंसिन् Adj. *lobend, preisend, rühmend.*

प्रशंसोपमा f. in der Rhetorik *ein Vergleich mit etwas Höherem, der ein Lob enthält.*

प्रशंस्तव्य Adj. *rühmenswerth.*

प्रशंस्य, प्रशंसिष्य Adj. *rühmenswerth, rühmenswerther* —, *besser als* (Abl.).

***प्रशत्वन्** m. *das Meer.*

***प्रशत्वरी** f. *Fluss.*

प्रशब् neben **शब्** Hemâdri 1,554,5.

प्रशम 1) m. *a) das zur Ruhe Kommen, Ruhe, das Aufhören, Weichen, Verlöschen* (des Feuers). — *b) Gemüthsruhe.* — *c)* N. pr. eines Sohnes des Ânakadundubhi. — 2) f. **ई** N. pr. einer Apsaras.

°प्रशमक Adj. *zur Ruhe bringend, beschwichtigend, unschädlich machend* Kâraṇḍ. 27,3.

प्रशमंकर Adj. *das Aufhören von Etwas* (Gen.) *bewirkend, unterbrechend, störend.*

प्रशमन 1) Adj. *zur Ruhe bringend, dämpfend, niederschlagend, heilend.* — 2) n. *a) das zur Ruhe Bringen, Dämpfen, Niederschlagen, Unschädlichmachen, Heilen.* **सर्वव्याधि°** Text zu Lot. de la b. l. 195. — *b) Sicherstellung.* — *c) eine best. Zauberwaffe.*

प्रशमरतिसूत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 750.

प्रशमायन Adj. *in Gemüthsruhe verharrend* Bhâg. P. 1,1,15.

प्रशर्ध Adj. *keck, trotzig* RV.

***प्रशल** m. = **प्रसल**.

प्रशस् f. *Axt, Beil, Messer* oder dgl. Nach Einigen Adj. = **प्रशस्त, प्रकृष्टच्छेदन** u. s. w.; vgl. auch Nâǵam. 9,4,9 nebst Comm.

प्रशस्त 1) Adj. s. u. **शंस्** mit **प्र**. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. **आ** N. pr. eines Flusses.

प्रशस्तकर und **प्रशस्तकलश** m. N. pr. von Männern.

प्रशस्तत्व n. *Vortrefflichkeit* Mahâvîrak. 48,17.

प्रशस्तपाद m. N. pr. eines Autors.

प्रशस्तभाष्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 396.

प्रशस्तव्य Adj. *rühmenswerth.*

प्रशस्ताद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

प्रशस्ति f. 1) *Verherrlichung, Preis, Lob, Ruhm* Spr. 7688. — 2) in der Dramatik *ein den Frieden im Lande des Fürsten* u. s. w. *wünschender Segensspruch.* — 3) *Anweisung, Leitung; Warnung.* — 4) *Edict* Bâlar. 292,10. 311,5. Vikramâṅkak. 8,2.17.

प्रशस्तिकाशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 560.

प्रशस्तिकृत् Adj. *Lob ertheilend, anerkennend.*

प्रशस्तिगाथा f. *Loblied* Kaṇḍak. 2,15.

प्रशस्तितरंग m. Titel eines Werkes.

प्रशस्तिपट्ट m. *ein schriftliches Edict.*

प्रशस्तिप्रकाशिका und **प्रशस्तिरत्नावली** f. Titel zweier Werke.

प्रशस्य, प्रशंसिष्य Adj. 1) *rühmenswerth, ausgezeichnet, vorzüglich.* — 2) *glücklich zu preisen.*

प्रशस्यता f. *Vortrefflichkeit, Vorzüglichkeit.*

***प्रशाख** 1) Adj. *grosse Aeste habend.* — 2) Bez. *des fünften Stadiums des Embryo, da sich Hände und Füsse bilden.* — **प्रशाखा** s. bes.

प्रशाखवत् (metrisch) Adj. *mit vielen Zweigen versehen.*

प्रशाखा f. 1) *Zweig.* — 2) wohl *Extremität* (am Körper).

प्रशाखिका f. *ein kleiner Zweig.*

प्रशातन n. *das Abbrechen* Comm. zu Âpast. Çr. 4,3,8.

प्रशातिका f. s. प्रसातिका.

*प्रशान् Indecl. Vgl. प्रशाम्.

प्रशान्त 1) Adj. s. u. 2. शम् mit प्र. — 2) m. N. pr. eines göttlichen Wesens (buddh.).

प्रशान्तक Adj. *ruhigen Gemüths.*

प्रशान्तचारित्रमति m. N. pr. eines Bodhisattva.

प्रशान्तता f. *Gemüthsruhe.*

प्रशान्तराग m. N. pr. eines Mannes Weber, Lit.

प्रशान्तविनीतेश्वर m. N. pr. eines göttlichen Wesens Lalit. 4,16.

प्रशान्ति f. 1) *das zur Ruhe Kommen, Sichberuhigen, Beruhigung, Ruhe, das Aufhören, Verlöschen* (des Feuers), *zu Ende Gehen, Vernichtung* Mahâvîrak. 117,8. — 2) *Gemüthsruhe.*

प्रशाम् Adj. (Nom. प्रशान्) *heil, schmerzlos* Çat. Br. 3,1,3,10.

प्रशासक m. = प्रशास्तर् 1) Pañkat. ed. Bomb. 3, 38,1 v. u.

प्रशासन n. *Weisung, Leitung, das Führen des Regiments, Herrschaft.*

प्रशासितर् Nom. ag. *das Regiment führend, Gebieter, Herrscher, der das Machtwort ausspricht* Çiṁk. zu Bâdar. 2,2,18.

प्रशास्तर् Nom. ag. 1) *Anweiser,* zugleich Bez. *eines Priesters, des ersten Gehülfen des* Hotar. — 2) **Fürst, König.*

प्रशास्त्र n. 1) *das Amt des* Praçâstar 1) Âpast. Ça. 7,14,7. — 2) *das* Soma-*Gefäss des* Praçâstar 1). — Vgl. प्राशास्त्र.

प्रशास्य Adj. *der Befehle zu empfangen hat von* (Gen.) Bâlar. 189,18.

प्रशिथिल Adj. (f. आ) 1) *überaus locker, — lose, — schlaff* Harshaç. 156,17. — 2) *sehr schwach, kaum bemerkbar* Çiṁk. zu Bâdar. 4,1,3.

प्रशिथिली Adv. 1) mit कर् *überaus locker machen.* — 2) mit भू *üb. l. werden.*

प्रशिष m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

प्रशिष्टि f. *Anweisung, Befehl, Vorschrift.*

प्रशिष्य m. *der Schüler eines Schülers.* Nom. abstr. °त्व n.

प्रशिष् f. *Anweisung, Befehl, Vorschrift.*

प्रशुक्रीय Adj. *mit* प्र प्रुक्रा (RV. 7,34,1) *beginnend.*

प्रशुचि Adj. *vollkommen rein.*

प्रशुद्धि f. *Reinheit.*

प्रशुशुक und प्रशुशुव m. N. pr. eines Fürsten.

प्रशोचन Adj. *fortbrennend.*

प्रशोष m. *das Austrocknen, Trockenheit.*

प्रशोषण m. N. pr. eines Krankheitsdämons.

प्रशोतन n. *das Träufeln.*

1. प्रश्न m. 1) *Frage, Befragung* (auch in gerichtlichem und astrologischem Sinne), *Erkundigung nach* (im Comp. vorangehend); *Streitfrage.* प्रश्नम्-इ *Jmd* (Acc.) *eine Streitfrage zur Entscheidung vorlegen,* प्रश्नम् आ-गम् dass., aber mit Loc. der Person. तद्दे नौ तवैव पितरि प्रश्नः so v. a. *dann hat dein Vater zwischen uns zu entscheiden.* — 2) *Aufgabe, Pensum* (bei der Veda-Recitation). — 3) Bez. *kleinerer Abschnitte* in einigen Werken. 2. प्रश्न m. *Geflecht, geflochtener Korb.*

प्रश्नकथा f. *eine auf eine Frage hinauslaufende Erzählung* 138,15.

प्रश्नकल्पलता f., प्रश्नकोष्ठी f., प्रश्नकौमुदी f., प्रश्नचिन्तामणि m., प्रश्नचूडामणि m., प्रश्नज्ञान n., प्रश्नतन्त्र n. und प्रश्नदीपिका (Opp. Cat. 1) f. Titel von Werken.

*प्रश्नदूती f. *Räthsel.*

प्रश्ननिधि m. Titel eines Werkes.

प्रश्नपूर्वकम् und °पूर्वम् Adv. *mit Vorangehen einer Frage,* so v. a. *erst nach bestandener Prüfung* Hemâdri 1,101,18. 20. 21.

प्रश्नप्रकाश m., प्रश्नप्रदीप m., प्रश्नभाग m. (Opp. Cat. 1) und प्रश्नभैरव Titel von Werken.

प्रश्नय्, °यति *befragen, fragen nach;* mit doppeltem Acc.

प्रश्नरत्न n., °रत्नसागर m. und प्रश्नविनोद m. Titel von Werken.

*प्रश्नवादिन् m. *Wahrsager, Astrolog* Gal.

प्रश्नविवाद m. *Streitfrage.*

प्रश्नवैजयन्त n., प्रश्नव्याकरण n., प्रश्नशिरोमणि m., प्रश्नसारसमुच्चय m. (Opp. Cat. 1), प्रश्नादिक n. (ebend. 1921), प्रश्नानुष्ठानपद्धति f. (ebend.) und प्रश्नार्णव m. Titel von Werken.

प्रश्नि m. Pl. N. pr. eines Ṛshi-Geschlechts. Richtig पृश्नि.

प्रश्निन् m. *Fragensteller.*

*प्रश्नी f. fehlerhaft für पृश्नी.

प्रश्नोत्तर n. *Frage und Antwort, ein aus Fr. und A. bestehender Vers.*

प्रश्नोत्तरतन्त्र n. (Hemâdri 1,376,5), °त्तरमणिमाला f., °त्तरमाला f., प्रश्नोपदेश m. (Opp. Cat. 1) und प्रश्नोपनिषद् f. Titel von Werken.

*प्रश्नथ m. und *प्रश्नन्थन n. *das Schlaffwerden.*

प्रश्नब्धि f. *Vertrauen* Lalit. 37,16.

प्रश्रय m. 1) *das Sichanlehnen* (?) Spr. 2309. — 2) *rücksichtsvolles Benehmen, Ehrerbietigkeit, Bescheidenheit.* Personificirt als ein Sohn Dharma's von der Hrî.

प्रश्रयण n. = प्रश्रय 2).

प्रश्रयवत् Adj. *rücksichtsvoll, ehrerbietig.*

प्रश्रयिन् Adj. dass. Nom. abstr. °यिता f.

प्रश्रवण n. fehlerhaft für प्रस्रवण.

प्रश्रवस् Adj. *laut tönend.* Nach Sây. = प्रकृष्टान्न.

प्रश्नि m. Pl. N. pr. eines Ṛshi-Geschlechts Harîv. 3,12,42. Richtig पृश्नि.

प्रश्मित 1) Adj. s. u. 1. श्मि mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ânâkadundubhi.

*प्रश्लथ Adj. *überaus locker, — lose, — schlaff.*

प्रश्लिष्ट Adj. Bez. *des* Saṁdhi, *bei welchem* अस् *vor Tönendem zu* ओ *wird.*

प्रश्लेष m. 1) *fester Anschluss, das Andrücken.* — 2) *das Verschmelzen* (von Vocalen).

प्रश्वसितव्य n. impers. तेषां त्वयाश्वसनेन °व्यम् so v. a. *du musst dafür sorgen, dass sie sich auf einem Sitze erholen.*

प्रश्वास m. *das Einathmen.*

प्रष्टर् Nom. ag. *Frager.*

प्रष्टव्य 1) Adj. *zu fragen, zu befragen nach* (Acc.), — *bei* oder *in* (Loc.), *befragt zu werden verdienend, wonach man zu fragen hat.* — 2) n. impers. *zu fragen.*

प्रष्टि m. 1) *Seitenpferd;* auch wohl *ein vorgespanntes Pferd.* — 2) *Seitenmann, ein Nebenstehender.* — 3) *Dreifuss als Untersatz einer Speiseschüssel* Comm. zu TS. 1,1024,11.

प्रष्टिमत् Adj. *mit Seitenpferden versehen.*

प्रष्टिवाहन (Ait. Âr. 305,4 v. u.) und प्रष्टिवाहिन् Adj. *von Seitenpferden gezogen, dreispännig.*

प्रष्ठ 1) Adj. (*f. ई) *vorangehend, vorzüglich, ausgezeichnet* (Râǵat. 8,2422), *der beste, — unter;* m. *Vordermann.* Am Ende eines Comp. *der beste, — unter.* — 2) *m. *ein best. Kraut.*

प्रष्ठत्व n. *das Obenanstehen* Râǵat. 8,2403. 2410.

प्रष्ठवट् (*stark °वाट्, schwach प्रष्ठाट्) 1) *m. *Seitenpferd.* — 2) f. प्रष्ठाही *eine zum ersten Mal trächtige Kuh.* MBh. 13,4427 fehlerhaft für पष्ठाही; vgl. 4,93,32.

प्रष्ठिवाहिन् Adj. fehlerhaft für प्रष्टि°.

प्रसवैजयन्त fehlerhaft für प्रश्न°.

*प्रस्, प्रसते (विस्तारे, प्रसवे).

प्रसकल Adj. *überaus voll* (Busen) Çiç. 7,34.

प्रसक्तव्य n. impers. *zu hängen an* (Loc.).

प्रसक्ति f. 1) *das Hängen an, Sichhingeben,*

ien, *Beschäftigung mit* (Loc.). — 2) *Eintritt Falles, das Sichergeben* Kap. 1,36. 33. 34. 40. ,12. Bâdar. 2,1,26. °क्तिं प्र-या *möglicher eintreten, — erscheinen, möglich sein.* — ी° und अति°.

क्तिन् Adj. *überwältigend, siegreich.*

क्ष्य Adj. *eintreten —, stattfinden zu lassen.*

ख्या f. 1) *Gesammtsumme.* — 2) *Erwägung.*

ख्यान 1) Adj. *nur für den augenblicklichen f einsammelnd* (Nîlak.) MBh. 14,92,7. — 2) *ass, womit Etwas gemessen wird* (Nîlak.); icht *eine Summe Geldes.* — 3) n. *a) das Her- , Aufzählen.* — *b) das Ueberlegen, Nachden-* omm. zu Nyâyas. 4,2,2. 46. zu Jogas. 1,2. 2, . — *c) Ruhm, Ehre.*

ङ्ग m. 1) *das Hängen an, Hingegebensein, Verkehr mit; Neigung, Hang, Gelüste.* Die izung im Loc., Gen. oder im Comp. voran- d. अस्य °तः wohl so v. a. *aus Rücksicht für* Instr. wohl auch so v. a. *mit ganzer Seele, t.* Auch Pl. — 2) *Zusammenhang, Connex.* नङ्गमधु *der mit dem Frühling in Verbindung ide Honig* 294,27. Pl. *Alles was mit etwas em in Verbindung steht, daraus folgt.* — 3) ndbarkeit. ब्राह्मण° *des Wortes* ब्रा°, so v. a. *egriff* ब्रा°. — 4) *das Eintreten eines Falles, egebensein einer Möglichkeit, Vorkommen; ich darbietende Gelegenheit.* प्रसङ्गे कुत्रापि *ier gewissen Gel.;* अमुना प्रसङ्गेन, तत्प्रसङ्गेन तत्प्रसङ्गे *bei jener —, bei dieser Gel.;* मृग- न *bei Gel. einer Gazelle,* so v. a. *beim Ver- einer G.;* प्रसङ्गेन, प्रसङ्गात्, प्रसङ्गतस् und ° *gelegentlich, bei dargebotener Gelegenheit. Erwähnung der Eltern.* — 6) N. pr. *a)* *Pl. buddh. Schule. — *b)* eines Mannes. — Vgl. ad अति°.

ङ्गरत्नावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ङ्गवत् Adj. *gelegentlich, zufällig.*

ङ्गसम m. im Njâja *das Sophisma, dass auch ewas bewiesen werden müsse.*

ङ्गाभरण n. Titel einer neueren Spruch- lung.

ङ्गिन् Adj. 1) *hängend an* (im Comp. voran- d), *ganz hingegeben.* Nom. abstr. °ङ्गिता f. *sich an Etwas anschliessend, zu Etwas ge-* — 3) *eintretend, erscheinend.* — 4) *unter- iet, unwesentlich, secundär.*

घ m. *eine grosse Anzahl, Unzahl.* v. l.

ङ्ग Adj. *anwendbar.* Nom. abstr. °ता f.

प्रसज्यप्रतिषेध (प्रसज्य Absol.) m. *eine Negation der Aussage* Pat. zu P. 1,4,50. Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 214,11.

प्रसत्ति f. *Gnade, Gnadenbeweis* Bâlar. 1,1. 96, 11. Ind. St. 15,314.

प्रसद्मन् in दीर्घप्रसद्मन्.

प्रसंधान n. *das Verbinden.*

प्रसंधि m. N. pr. eines Sohnes des Manu.

प्रसन्न 1) Adj. s. u. सद् mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Fürsten Hem. Par. 1,52. — 3) f. आ *Reisbranntwein* Mat. med. 273. Kâraka 6,24. 30.

प्रसन्नचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten Hem. Par. 1,52.

प्रसन्नता f. 1) *Klarheit, Reinheit.* — 2) *Klarheit des Ausdrucks.* — 3) *gute Stimmung, — Laune.*

प्रसन्नतेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva VP.^{2} 4,128.

प्रसन्नत्व n. *Klarheit, Reinheit.*

*प्रसन्नपाद् Titel eines buddh. Werkes.

प्रसन्नराघव n. Titel eines Schauspiels.

प्रसन्नवेङ्कटेश्वरमाहात्म्य n. Titel einer Legende.

प्रसन्नेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva VP.^{2} 4,128.

*प्रसन्नेरा f. *Reisbranntwein.*

प्रसभ 1) प्रसभम् und प्रसभ° Adv. *gewaltsam, ungestüm, heftig.* — 2) n. *eine best.* Trishṭubh-*Form.*

प्रसमीक्ष्यपरीक्षक Adj. *mit Bedacht prüfend, — untersuchend* Kâraka 1,28.

*प्रसयन n. als Erklärung von प्रसिति.

प्रसर् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Vorschreiten, Hervorbrechen, freier Lauf, ungehemmtes Auftreten, das Sichbreitmachen, Ausbreitung, das Hervortreten, Sichoffenbaren, Aufkommen* Kâd. 229,7. 11. — *b) der Austritt der humores aus ihrer normalen Lage, wodurch Krankheit veranlasst wird.* — *c) ein hervorbrechender Strom, Fluth, Menge.* — *d) *Schlacht, Kampf.* — *e) *Zuvorkommenheit, Liebenswürdigkeit.* — *f) *ein eiserner Pfeil.* — 2) *f. आ *Paederia foetida.* — 3) n. *eine Art Tanz* S. S. S. 259.

प्रसरण n. 1) *das Fortlaufen, Entlaufen.* — 2) *das Austreten der humores;* vgl. प्रसर् 1) *b).* — 3) **das Fouragiren.* — 4) **Umschliessung eines Feindes.* — 5) *das zur Geltung Kommen* Comm. zu TS. Prât. — 6) *Zuvorkommenheit, Liebenswürdigkeit.*

*प्रसरणि und *°णी f. *Umschliessung eines Feindes.*

प्रसर्ग und प्रसर्ग m. 1) *das Hervorströmen, Hervorstürzen.* — 2) *Entlassung.*

प्रसर्जन Adj. (f. ई) etwa *fortschnellend.*

प्रसर्तवे Dat. Infin. zu सृ mit प्र RV. 8,67,12.

प्रसर्प 1) m. *das Sichbegeben nach dem* Sadas. Nach Nîlak. = अग्निविसर्जन. — 2) n. Name eines Sâman.

प्रसर्पक m. Bez. *der Personen, welche neben den* Ṛtvig *in den untergeordnetsten Dienstleistungen oder als blosse Zuschauer an Opferhandlungen theilnehmen,* Âpast. Çr. 11,9,8.

प्रसर्पण n. 1) *das Vorschreiten, Sichbegeben in* (Loc.). — 2) *das Sichbegeben nach dem* Sadas. — 3) *das Unterkommen.*

प्रसर्पिन् Adj. 1) *hervorkommend aus* (im Comp. vorangehend). — 2) *fortschleichend.* — 3) *nach dem* Sadas *sich begebend.*

*प्रसल m. *die kalte Jahreszeit.*

प्रसलवि Adv. *nach rechts hin.*

1. प्रसव् m. *das Pressen —, Keltern des* Soma.

2. प्रसव् m. 1) *Antrieb, das in Gang Kommen* oder *— Setzen, Lauf, Schwung, Strömung* u. s. w. — 2) *Anregung, Belebung, Erweckung.* — 3) *Förderung, Beihülfe.* — 4) *das Betreiben, Geheiss.* — 5) *das Vorsichbringen, Betrieb, Erwerb.* — 6) *Erreger, Beleber.*

3. प्रसव् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zeugung, das Gebären, Werfen, Geburt, Niederkunft.* — 2) *Empfängniss.* — 3) **Bildung, Entstehung* (eines Wunsches). — 4) *Vermehrung, das Mehrwerden.* — 5) *Geburtsstätte.* — 6) Sg. und Pl. *progenies, Nachkommenschaft* 24,18. किसलय° so v. a. *junge Sprossen.* — 7) *Blüthe.* Nach den Lexicographen auch *Frucht* und *Blüthe und Frucht.*

*प्रसवक m. *Buchanania latifolia.*

प्रसवन n. *das Gebären, Geburt; Fruchtbarkeit.*

*प्रसवबन्धन n. *Stengel.*

प्रसवविकार m. *Missgeburt* Varâh. Bṛh. S. 46, 52.

प्रसववेदना f. *Geburtsschmerz, Wehen.*

प्रसवि Adv. = प्रसलवि.

प्रसवस्थली f. *Geburtsstätte,* so v. a. *Mutter.*

1. प्रसवितृ Nom. ag. mit Gen. *der welcher antreibt, in Bewegung setzt, Erreger, Beleber.*

2. प्रसवितृ Nom. ag. 1) m. *Erzeuger, Vater* Bâlar. 192,12. Prasannar. 83,9. — 2) °त्री *a)* **Mutter.* — *b) Nachkommenschaft verleihend* MBh. 12, 264,8.

*प्रसवित्र n. etwa *Kelter.*

1.*प्रसविन् Adj. *anregend* u. s. w.

2. प्रसविन् Adj. *erzeugend, gebärend.* दुःखप्रसविनी *mit Mühe gebärend* Kâraka 6,18.

प्रसवीतृ Nom. ag. = 1. प्रसवितृ.

प्रसवोत्थान n. Titel eines Pariçishṭa zum Jaǵurveda.

1. **प्रसव्य** = प्रसवीय in वाज°.

2. **प्रसव्य** Adj. 1) *nach links gerichtet.* °म् Adv. — 2) **widrig.* — 3) **günstig.*

प्रसह् (stark °सांह्) Adj. *überwältigend.* — प्रसह्याप° Ind. St. 3,464,19 fehlerhaft für प्रसह्याप°.

प्रसह 1) Adj. am Ende eines Comp. *ertragend, widerstehend.* — 2) m. *a) das Ertragen, Widerstehen* in दुष्प्रसह. — *b) Raubthier, Raubvogel* Karaka 1,6. 27. — 3) *f. आ *Solanum indicum.*

प्रसहन 1) *m. *Raubthier.* — 2) n. *a) das Widerstehen, Ueberwältigen.* *प्रसहने mit कर् wohl *widerstehen, überwältigen* gaṇa सातादादि. — *b) das Umarmen.*

प्रसहिष्णु Adj. in अप्रसहिष्णु (Nachtr. 3).

1. **प्रसह्य** Absol. s. u. 1. सह् mit प्र.

2. **प्रसह्य** Adj. *bezwingbar* u. s. w. Mit einem Infin. *der* — (durch einen Infin. pass. wiederzugeben) *kann.* Vgl. अप्रसह्य.

प्रसह्यकारिन् Adj. *gewaltsam verfahrend.*

***प्रसह्यचोर** m. *Räuber.*

प्रसह्यकरण n. *gewaltsames Nehmen, das Rauben.*

प्रसह्वन् Adj. *überwältigend* Âpast. Çr. 10,19,1.

प्रसातिका f. Pl. *eine best. feinkörnige Reisart.* प्रशातिका Karaka 1,21. 27. 6,4.

प्रसाद्, प्रसादति *klar —, hell sein.*

प्रसाद m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Klarheit, Reinheit, Ungetrübtheit.* — 2) *Klarheit* (der Rede), — *des Stils.* — 3) *Verklärtheit* (des Gesichts). — 4) *natürliche Ruhe, Unaufgeregtheit.* — 5) *Heiterkeit des Gemüths, gute Laune.* — 6) *freundliches Benehmen, Gunst, Gnade.* °दं कर् *gnädig sein.* — 7) *Gunst,* so v. a. *Hülfe, Beistand, Vermittelung.* — 8) *abgeklärter Saft, Absud* Karaka 6,4. 8. — 9) *Satz, Residuum* Karaka 1,28. 6,18. 8,7 (प्रमाद gedr.). — 10) *Gnadengeschenk* 321,16. — 11) *die einem Idol dargebotene Speise.* — 12) *die von einem Lehrer übrig gelassene Speise, die man ohne Bedenken verspeisen darf.* — 13) Titel eines Commentars. — 14) personif. als ein Sohn Dharma's von der Maitri.

प्रसादक Adj. 1) *klärend, klar machend.* — 2) *erheiternd.* — 3) *gnädig stimmend, gn. zu stimmen beabsichtigend.* — Vgl. सु°.

प्रसादचित्तक Bâlar. 41,20. 135,1 fehlerhaft für प्रसादवित्तक.

प्रसादन 1) Adj. (f. ई) *a) klärend, klar machend.* — *b) beruhigend, erheiternd.* — 2) *m. *ein königliches Zelt.* — 3) *f. आ *Dienst.* — 4) n. *a) das Klären, Klarmachen.* नेत्र° *kunstgerechtes Behandeln der Augen.* — *b) das Beruhigen, Erheitern.* — *c) das Besänftigen, Gnädigstimmen* 315,19. MBh. 9,63,25. — *d) *gekochter Reis.* — *e)* fehlerhaft für प्रसाधन.

प्रसादनीय Adj. 1) *zur Erheiterung dienend, womit Jmd ein Gefallen geschieht* Lalit. 59,11. Vgl. गुरु°. — 2) *gnädig zu stimmen.*

प्रसादपट्ट m. *Ehrenbinde, Ehrenturban.*

प्रसादपत्रक n. *schriftlicher Gnadenerlass* Lokapr. 2.

प्रसादपराङ्मुख Adj. (f. ई) 1) *gleichgültig gegen Jmds Gunst.* — 2) *Jmd* (Gen.) *die Gunst entziehend.*

प्रसादप्रतिलब्ध m. N. pr. eines Sohnes des Mâra.

प्रसादभूमि f. *Gegenstand der Gunst, Günstling* Harshaç. 154,13.

प्रसादमाला f. Titel eines Werkes.

प्रसादयितव्य Adj. *gnädig zu stimmen für* (उपरि) *Jmd.*

प्रसादवतीसमाधि m. *ein best.* Samâdhi.

प्रसादवत् Adj. *heiter* u. s. w.

प्रसादवित्त (113, 24. Râǵat. 7, 290. 726 [f. आ]. Kâd. 2,103,14. Bâlar. 177,8) und °क Adj. *reich an Gunst, in hoher Gunst bei Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *stehend, Lieblings —; m. Günstling, Liebling.* Vgl. प्रसादचित्तक.

प्रसादान्न n. = प्रसाद 12).

प्रसादित n. Pl. *gute Worte* Hariv. 8348.

प्रसादिन् Adj. 1) *klar, heiter* (Auge, Gesicht) Bâlar. 35,17. — 2) *klar* (Nectar), *deutlich, verständlich* (Gedicht) Bâlar. 302,22. — 3) am Ende eines Comp. *beruhigend, erheiternd.*

प्रसादी Adv. mit कर् *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *als Gnade gewähren, in Gnaden schenken* Naish. 7,43. Bâlar. 18,12. 107,15. Kâd. 2,103,6.

प्रसाद्य Adj. *gnädig zu stimmen* Bâlar. 108,4.

प्रसाधक 1) Adj. (f. °धिका) *schmückend.* — 2) m. *Ankleider, Schmücker, Kammerdiener.* — 3) f. °धिका *a) Kammermädchen.* — *b) wilder Reis.*

प्रसाधन 1) Adj. *zuwegebringend.* — 2((*m.) f. ई und (*n.) *Kamm.* केशप्रसाधनी *Haarkamm.* — 3) *f. ई *eine best. Heilpflanze.* — 4) n. *a) das Zuwegebringen.* — *b) das Zurechtbringen.* — *c) das Ordnen, Schmücken, Anputz, Toilette; Alles was zum Anputz dient.* कुसुम° *Blumenschmuck.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d)* fehlerhaft für प्रसादन.

प्रसाभिं Adv. etwa *unfertig, mangelhaft.*

प्रसार m. 1) *Ausstreckung, Ausbreitung.* — 2) *das Aufsteigen, Aufwirbeln* (des Staubes) Bâlar. 167,10. — 3) *Oeffnung, das Oeffnen.* — 4) **das Fouragiren.*

प्रसारण 1) n. *a) das Ausstrecken, Ausbreiten, das Entfalten.* — *b) das Erweitern, Vermehren.* — *c) das Vocalisiren eines Halbvocals.* — 2) f. ई *a) *das Umschliessen eines Feindes.* — *b) Paederia foetida* Dhanv. 1,114. Mat. med. 178.

प्रसारणिन् Adj. *einen der Vocalisation unterliegenden Halbvocal enthaltend.*

प्रसारिन् 1) Adj. *a) hervorkommend —, hervordringend aus* (im Comp. vorangehend). — 2) *sich ausbreitend, — ausstreckend; den Körper vorstreckend* (beim Singen) S. S. S. 117. — *c) sich erstreckend auf* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °रित्व n. Sâh. D. 118,4. — 2) f. °णी *a) eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *b) Paederia foetida* Râǵân. 5,34. Bhâvapr. 1,216. — *c) *Mimosa pudica* Râǵân. 5,103.

प्रसार्य Adj. *zu vocalisiren.*

प्रसाक् m. in अ° und दुष्प्रसाक्.

***प्रसित** n. *Eiter.*

1.***प्रसिति** f. *Band, Schlinge, Netz.*

2. **प्रसिति** f. 1) *Zug, Strich, tractus,* ὁρμή. — 2) *Anlauf, Andrang.* — 3) *Schuss, Wurf, Geschoss.* — 4) *Strich,* so v. a. *das Sichhinziehen, Ausdehnung, Bereich, Gebiet.* दीर्घामनु प्रसितिम् *in langer Folge, — Dauer.* — 5) *Herrschaftsgebiet; Gewalt, Einfluss.*

प्रसिद्ध 1) Adj. s. u. 2. सिध् mit प्र. — 2) f. आ *ein best. Tact* S. S. S. 227.

प्रसिद्धक m. N. pr. eines Fürsten.

प्रसिद्धता f. und **प्रसिद्धत्व** n. *allgemeines Bekanntsein, das Notorischsein.*

प्रसिद्धि f. 1) *das Gelingen, Zustandekommen.* — 2) *Beweis* 124,15. — 3) *allgemeines Bekanntsein, allgemeine Annahme, das Notorischsein, Berühmtheit.* °द्धिमुत्पाद्य *das Gerücht verbreitet habend* 328,5.

प्रसिद्धिमत् Adj. *allgemein bekannt, berühmt.*

प्रसिद्धिविरुद्ध Adj. = ख्यातिविरुद्ध. Nom. abstr. °ता f.

प्रसिद्धिकृत Adj. *allzu trivial* Kâvjapr. 7,6.

***प्रसीदिका** f. *Gärtchen.*

प्रसुत् 1) Adj. *hervordringend* (aus der Presse). — 2) f. (*fortgesetzte*) *Kelterung des* Soma Tândja-Br. 10,3,9.

प्रसुत 1) Adj. s. u. 1. सु mit प्र. — 2) (wohl m.)

= सवनीयः पशुः Çat. Br. 3,8,3,27. 8,29. Kâtj. Çr. 6,6,26. 8,16. — 3) n. *fortgesetzte Kelterung des* Soma Khând. Up. 5,12,1.

प्रसुति f. *fortgesetzte Kelterung des* Soma; *ein* Soma-*Opfer* Hemâdri 1,450,20. 451,1. Statt dessen प्रसूति (= पुत्रजन्मन् Nilak.) MBh. 13,71,35; vgl. 73,40.

प्रसुप् Adj. *schlummernd.*

प्रसुप्तता und प्रसुप्ति f. *Schläfrigkeit.*

प्रसुव m. = 1. प्रसव.

प्रसुश्रुत m. N. pr. eines Fürsten.

प्रसुह्म m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्रसू 1) Adj. *a) gebärend, fruchttragend, fruchtbar.* स्त्रीप्रसू *Töchter gebärend.* — *b) Etwas* (im Comp. vorangehend) *erzeugend*, so v. a. *sorgend für.* — 2) f. *a) Mutter.* — *b) *Stute.* — *c) Schoss, junges Gras und Kraut, das beim Opfer gebrauchte, mit Blüthenähren versehene Gras.*

*प्रसूका f. *Stute* Râgân. 19,38.

प्रसूत 1) Adj. s. u. 4. सु mit प्र. — 2) m. Sg. (mit गण) und Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter* Manu Câkshusha Hariv. 1,7,31. — 3) n. im Sâṁkhja *der Urstoff* oder *Urgeist* Tattvas. 5.

1. प्रसूति f. *Anregung, Betreiben, Geheiss; Erlaubniss.*

2. प्रसूति f. 1) *das Erzeugen, Gebären, Werfen, Kalben, Eierlegen; Geburt.* — 2) *Entstehung, das Hervorkommen, das Zumvorscheinkommen* (von Früchten, Blüthen, Blättern u. s. w.). — 3) *Erzeuger, Erzeugerin.* — 4) *Kind, Nachkommenschaft, progenies.* — 5) *Geborenes, Gewachsenes, Entstandenes.* फल° so v. a. *zum Vorschein gekommene Früchte.* — 6) N. pr. einer Tochter des Manu Svâjaṁbhuva.

प्रसूतिका Adj. *vor Kurzem niedergekommen* (213,47), — *gekalbt habend.* Vgl. नष्टप्र° und सकृत्प्र°.

*प्रसूतिज्ञ n. *Schmerz.*

प्रसून 1) Adj. s. u. 4. सु mit प्र. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Blüthenähre, Blüthe, Blume.* — *b) *Frucht.*

*प्रसूनक 1) m. *eine* Kadamba-*Art* Râgân. 9,104. — 2) n. *Blume.*

प्रसूनबाण, प्रसूनाश्रुग (Naish. 8,50) und *प्रसूनेषु m. *der Liebesgott.*

प्रसूमत्, प्रसूमय (Âpast. Çr. 8,1,10) und प्रसूवन् (प्रसूवरी f.) Adj. *mit Blüthenähren versehen.*

प्रसृत 1) Adj. s. u. सृ mit प्र. — 2) m. *a) die ausgestreckte hohle Hand.* — *b) eine Handvoll als Maass* = 2 Pala. Auch *n. — *c)* Pl. *eine Klasse von Göttern unter dem 6ten* Manu VP. 3,1,27. — 3) *f. आ *Bein.* — 4) n. *a) Hervorgekommenes*, so v. a. *Gewachsenes, Vegetabilien.* — *b) *Ackerbau.* Richtig प्रमृत.

प्रसृतज्ञ Adj. als Bez. einer Art von Söhnen.

प्रसृताग्रप्रदायिन् Adj. *das Beste von allem Gewachsenen Andern darbietend* MBh. 13,98,64.

प्रसृताग्रभुज् Adj. *das Beste von allem Gewachsenen geniessend* MBh. 5,82,17. 13,35,1. 63,22.

प्रसृति 1) f. *a) das Strömen, Fliessen.* — *b) glückliches Vorsichgehen.* — *c)* etwa *weite Verbreitung* MBh. 5,101,3. = प्रकृष्टगति, ज्ञव nach Nilak. — *d) die hohle Hand.* — *e) eine Handvoll als Maass* = 2 Pala. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi VP.^{2} 3,5.

प्रसृतिंपच Adj. in नीवार°.

प्रसृतियावक m. *das Geniessen von nicht mehr als aus einer Handvoll Gerstenkörnern gekochter Grütze* Gaut.

प्रसृप्त m. = प्रसर्पक.

प्रसृमर Adj. 1) *hervorquellend.* — 2) *vorangehend, an der Spitze stehend von* (Gen.) Harshaṅ. 189,6.

प्रसृष्ट 1) Adj. s. u. 3. सृज् mit प्र. — 2) f. आ Pl. Bez. *bestimmter Fingerbewegungen bei Kämpfenden.* Nach dem Comm. zu VP. 5,20,55 = सर्वाङ्गसंश्लेषण.

प्रसेक m. 1) *Ergiessung, Erguss.* — 2) *das Zusammenlaufen von Wasser im Munde bei Uebelkeit; Uebelkeit, Ekel.* — 3) etwa *Ausschwitzung, Harz* R. ed. Bomb. Çl. 2 nach 2,95. — 4) *Ausguss, Schnauze* (am Löffel).

प्रसेकता f. = प्रसेक 2).

प्रसेकिन् Adj. 1) *Flüssigkeit ergiessend.* — 2) *an Speichelergiessung leidend.*

प्रसेचन n. (adj. Comp. f. आ) = प्रसेक 4) Cit. im Comm. zu Âpast. Çr. 1,15,12.

प्रसेचनवत् Adj. *einen Ausguss —, eine Schnauze habend* Âpast. Çr. 15,3,10.

*प्रसेदिका f. *Gärtchen.*

1. प्रसेन (m. oder n.) oder °ना f. *eine Art Gaukelei* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 2,16.

2. प्रसेन und °जित् m. N. pr. verschiedener Fürsten.

*प्रसेव m. 1) *Sack, Schlauch.* — 2) *Dämpfer an der indischen Laute.*

प्रसेवक 1) m. *a) Sack.* — *b)* = प्रसेव 2). — 2) f. °विका in चर्म°.

प्रस्कण्व m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *seine Nachkommen.*

प्रस्कन्द् m. *Pfahlwurzel* (= मध्यमशिफा Nilak.) MBh. 5,73,26, v. l.

प्रस्कन्दन 1) Adj. *a)* als Beiw. Çiva's *anfallend, angreifend.* = ब्रह्मादीनामपि च्यावयिता Comm. — *b) Durchfall habend* Kâraka 1,13. — 2) n. *a) das Springen über* (im Comp. vorangehend) Comm. zu Âpast. Çr. 6,29,15. — *b) *Entleerung, Stuhlgang.* — *c) Mittel zur Beförderung des Stuhlgangs.*

*प्रस्कन्दिका f. *Durchfall.*

प्रस्कन्दिन् 1) *hineinspringend in* (im Comp. vorangehend). — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

प्रस्कुन्द m. etwa *Stütze.* Nach Nilak. = चक्राकारा वेदिका.

प्रस्खलन n. *das Straucheln, Stolpern.*

प्रस्तम्भ m. *das Steifwerden.*

प्रस्तर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *stramentum, Streu um darauf zu sitzen;* im Ritual *ein Büschel Gras* oder *Schilf; eine Streu von* (im Comp. vorangehend). — 2) *Fläche, Ebene.* — 3) *Stein* Spr. 7864. — 4) **Edelstein.* — 5) **ein lederner Beutel* Comm. zu Mân. 71,3. 4. — 6) *Paragraph, Abschnitt in einem Werke.* — 7) Pl. N. pr. eines Volkes. — 8) Ind. St. 8,425 wohl fehlerhaft in der Bed. प्रस्तार 7).

प्रस्तरण m. oder °णा f. *Polster, Sitz.* Vgl. कुशप्रस्तरण.

प्रस्तरभाजन n. *etwas die Streu Vertretendes* Çat. Br. 2,6,1,15.

प्रस्तरस्वेद m. (Kâraka 1,14) und °न n. *eine Art des Schweisstreibens beim Liegen auf einer Streu.*

*प्रस्तरिणी f. *Elephantopus scaber* Râgân. 5,96.

प्रस्तरेष्ठ oder °ष्ठा Adj. *auf der Streu befindlich.*

प्रस्तव m. 1) *Loblied.* — 2) *ein gelegener Augenblick* in अ° (Nachtr. 4).

प्रस्तार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Ausbreitung,* so v. a. *Uebermaass, hoher Grad* Spr. 7732. — 2) *Streu, Polster.* — 3) *Schicht* P. 3,3,32, Sch. Çulbas. 2,25. 3,32. — 4) *Treppe* (zu einem Wasser) MBh. 3,145,50. — 5) *Fläche* Hariv. 9655. v. l. Prastr 2,64,40. — 6) **ein grasreicher Wald.* — 7) *die Aufzählung* oder *Darstellung aller möglichen Combinationen eines Metrums* u. s. w. — 8) wohl Bez. *eines best. Processes, dem Mineralien unterworfen werden.* — 9) *ein best. Tact* S. S. S. 215. — 10) N. pr. eines Fürsten. v. l. प्रस्ताव.

प्रस्तारचिन्तामणि m. Titel eines Werkes Cat. Willmot 94.

प्रस्तारपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

प्रस्तारिन् 1) Adj. *sich ausbreitend, sich erstrek-*

lend auf (im Comp. vorangehend). — 2) n. *eine best. Krankheit des Weissen im Auge.*

प्रस्ताव m. 1) *Erwähnung, das zur Sprache Bringen, Gelegenheit einer Besprechung.* — 2) *Gegenstand einer Besprechung, — eines Gesprächs.* — 3) *Gelegenheit, eine passende Gel.* — 4) *das Beginnen, Anfangmachen.* — 5) *Anfangsstück —, Eingang eines* Sâman, *welcher vom* Prastotar *gesungen wird.* — 6) *Prolog eines Schauspiels.* — 7) *= केला. — 8) N. pr. eines Fürsten.

प्रस्तावचिन्तामणि m. und **प्रस्तावतरंगिणी** f. Titel zweier Werke.

प्रस्तावना f. 1) *das Ausposaunen, — lassen durch* (Instr.) Daçak. 49,12, 13. — 2) *Einleitung, Beginn.* — 3) *Eingang —, Prolog eines Schauspiels, die Scene zwischen dem Gebet und dem Beginn des ersten Actes.*

प्रस्तावमुक्तावली f. und **प्रस्तावरत्नाकर** m. Titel zweier Werke.

प्रस्ताव्य Adj. *mit einem* प्रस्ताव 5) *zu versehen. zu ihm in Beziehung stehend* Lâṭj. 6,1,20.

***प्रस्तिर** m. *Streu.*

***प्रस्तीत** und ***प्रस्तीम** Partic. von स्त्या mit प्र.

प्रस्तुतत्व n. *das zur Sprache Gebrachtsein* Kull. zu M. 2,30.

प्रस्तुताङ्कुर m. *eine best. Form der Gleichnissrede, die, auf einen wirklichen Vorgang passend, mittelbar einen bekannten andern im Auge hat.*

प्रस्तुति f. *Lob.*

प्रस्तोक m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) कुत्सस्य प्रस्तोकौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

प्रस्तोतर् Nom. ag. *der Gehülfe des* Udgâtar, *der den* Prastâva *zu singen hat.*

प्रस्तोत्रीय Adj. *den* Prastotar *betreffend.*

प्रस्तोभ m. 1) *eine Anspielung auf* (Gen.). — 2) राज्ञेराङ्गिरसस्य प्रस्तोभौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

प्रस्थ 1) m. n. *a) Bergebene, Plateau.* — *b) Fläche* überh. — *c) ein best. Gewicht* und *Hohlmaass* 173,25. — 2) m. N. pr. eines Affen.

***प्रस्थकुसुम** und ***प्रस्थपुष्प** m. *Majoran* Râgân. 10,157.

***प्रस्थंपच** Adj. (f. आ) *einen* Prastha 1) *c) kochend.*

प्रस्थल m. Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,43,11.

***प्रस्थवत्** m. *Berg* Râgân. 2,15.

***प्रस्थवाह** P. 6,3,63, Sch. Richtig शिलप्रस्थ Kâç.

प्रस्थान n. 1) *Aufbruch, Ausmarsch, Weggang, Abreise, das sich in Bewegung Setzen.* — 2) *Abgang, Absendung* (von Waaren). — 3) *die Reise in's Jenseits.* — 4) *das wandernde Leben des religiösen Bettlers* MBh. 12,64,22. — 5) *Gedankengang, System, ein best. religiöser* oder *wissenschaftlicher Standpunct; Secte.* — 6) *eine Klasse von Schauspielen untergeordneter Art.*

प्रस्थानदुन्दुभि *eine das Signal zum Aufbruch gebende Trommel* Kâd. 124,14. 15.

प्रस्थानभेद m., **प्रस्थानरत्नाकर** m. und **प्रस्थानावली** f. Titel von Werken.

प्रस्थानिक s. चतुष्प्र° (Nachtr. 4). Auch fehlerhaft für प्रा°.

प्रस्थानीय Adj. *zum Aufbruch gehörig.*

प्रस्थापन 1) n. *a) das Absenden, Abschicken, Abreisen —, Ziehenlassen.* — *b) das in die Welt Schicken,* so v. a. *Anwenden, Gebrauchen* (einer Ausdrucksweise). — 2) f. आ = 1) *a).*

प्रस्थाप्य Adj. *abzusenden, abzufertigen.*

प्रस्थायिन् Adj. *aufbrechend, abreisend.*

प्रस्थापीय und **प्रस्थाप्य** in साकं°.

प्रस्थावन् Adj. *enteilend, rasch* RV.

प्रस्थावत् 1) Adj. dass. — 2) f. **प्रस्थावती** N. pr. eines Flusses Hariv. 9515.

प्रस्थिक 1) *Adj. von प्रस्थ 1) *c)* nach Zahlwörtern. — 2) f. आ wohl *Hibiscus cannabinus* Bhâvapr. 1,174.

प्रस्थित 1) Adj. s. u. 1. स्था mit प्र. — 2) n. *Aufbruch, Weggang* Spr. 4646.

प्रस्थितपाज्या f. *diejenige* Jâgjâ, *welche bei der Darbringung der* Soma-*Schalen, die* प्रस्थित *heissen, gesprochen wird.* Âpast. Çr. 5,5,15. 18. Vaitân. °क्रोम m. Pl. *die dabei geopferten Spenden* ebend.

प्रस्थितक्रोम m. = प्रस्थितपाज्याक्रोम Vaitân.

प्रस्थिति f. *Aufbruch, Abreise* Kâd. 2,28,14.

प्रस्थेय n. impers. *abeundum, proficiscendum.*

***प्रस्न** m. *Badebehälter.*

प्रस्नव m. 1) *hervorquellendes Nass.* — 2) *Milch* MBh. 1,175,36. = ऊढःप्रदेश Nilak. — 3) Pl. *Thränen* MBh. 1,105,26. — 4) Pl. *Urin* MBh. 13, 71,49. 76,19. — Häufig st. dessen प्रस्रव.

प्रस्नवसंयुक्त Adj. *in Strömen fliessend* (Thränen) MBh. 1,135,18. v. l. प्रस्रव°.

***प्रस्नवितर्** Nom. ag. von 1. स्नु mit प्र.

***प्रस्नवित्रीय्, °यति** = प्रस्नवितेवाचरति.

***प्रस्नातर्** Nom. ag. in der Erklärung von कस्न.

°**प्रस्नाविन्** Adj. *träufelnd.*

प्रस्नुषा f. *die Frau des Enkels.*

प्रस्नेय Adj. *zum Bad geeignet.*

प्रस्पन्दन n. *das Zucken.*

°**प्रस्पर्धिन्** Adj. *wetteifernd mit,* so v. a. *gleichend* Mahâvîraḱ. 84,19.

***प्रस्फिज्** Adj. *mit starken Hüften versehen.*

प्रस्फुट Adj. 1) **aufgebrochen, aufgeblüht.* — 2) *offenbar, deutlich.*

प्रस्फुलिङ्ग *ein hervorsprühender Funke* Mahâvîraḱ. 45,21.

***प्रस्फोटक** m. N. pr. eines Schlangendämons.

प्रस्फोटन n. 1) *das Auseinanderfallen.* — 2) *das Oeffnen, Aufblühenmachen.* — 3) **das Offenbarmachen.* — 4) **das Schlagen.* — 5) **das Reinigen des Getraides, Worfeln.* — 6) **das Abreiben, Abwischen.* — 7) **ein Korb zum Worfeln des Getraides.*

प्रस्मर्तव्य Adj. *zu vergessen* Bâlar. 119,12. Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,33. Comm. zu Gaim. 2,1,1.

प्रस्यन्द m. *das Hervorrieseln, Hervorquellen.*

प्रस्यन्दन n. 1) dass. — 2) *Ausschwitzung.*

प्रस्यन्दिन् 1) Adj. *a) hervorquellend* Âpast. Çr. 16,9. — *b)* am Ende eines Comp. *träufelnd, ergiessend* (Thränen) 304,7. — 2) m. *Platzregen* Gaut.

प्रस्रंस m. *das Hinfallen, Auseinanderfallen.*

प्रस्रंसन n. *ein auflösendes Mittel* Karaka 6,5.

प्रस्रंसिन् Adj. *fallen lassend* (das Kind), *nicht austragend.*

प्रस्रव m. 1) *Ausfluss, das Ausströmen, Fortströmen; Strom.* प्रस्रवे *wenn die Milch aus dem Euter strömt.* स्नेह° *Erguss von Liebe.* — 2) *was ausfliesst, sich ergiesst: a) die aus der Brust —, aus dem Euter fliessende Milch.* — *b)* Pl. *hervorstürzende Thränen.* — *c)* Pl. *Urin.* — *d)* Pl. *Krankheitsstoffe* Karaka 1,16. — *e)* **der überfliessende Schaum bei kochendem Reise.* — Vgl. प्रस्रव.

प्रस्रवण 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Ausströmen, Hervorquellen, Erguss, Abfluss.* Am Ende eines adj. Comp. nach dem Gegenstande, *aus dem Etwas ausströmt* oder *der ausgeströmt wird,* oder nach dem Orte, *wohin ein Abfluss stattfindet.* — *b) Quelle.* — *c)* **Milch* Gal. — *d) Ausguss, Schnauze* (an einem Gefäss). — *e)* mit प्रात N. pr. einer Oertlichkeit, der *Quelle* der Sarasvatî Âpast. Çr. 23, 13. Âçv. Çr. 12,6,27. — 2) m. *a) Quelle.* — *b)* N. pr. α) eines Mannes. — β) eines an den Malaja angrenzenden Gebirges. — Vgl. उदकप्रस्रवणान्वित (Nachtr. 3) und उदकप्रस्रवण (Nachtr. 4).

***प्रस्रवणाम्बु** n. *Quellwasser* Râgân. 14,44.

प्रस्रवयुक्त Adj. *Milch ausströmend* (Brüste) Hariv. 2,19,62.

प्रस्रवसंयुक्त Adj. *in Strömen fliessend* (Thränen), *Milch ausströmend* (Brüste).

प्रस्रविन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *Etwas ausströmend.* — 2) f. von *Milch strotzend* (Kuh).

प्रस्राव m. 1) *Urin* Kâraṇḍ. 46,18. 78,14 (प्रस्राव gedr.). 97,3. — 2) **der überfliessende Schaum bei kochendem Reise.*

***प्रस्रुति** f. *das Hervorquellen.*

प्रस्वन m. *Laut, Schall.*

प्रस्वपन n. *das Einschlafen* Karaka 6,5.

प्रैस्वादस् Adj. *lieblich, angenehm.*

***प्रस्वान** m. *lauter Schall.*

प्रस्वाप 1) Adj. *einschläfernd, in Schlaf versetzend.* — 2) m. *das Einschlafen, Schlafen.* — *b) Traum.*

प्रस्वापन 1) Adj. (f. ई) *einschläfernd, in Schlaf versetzend.* दृशा f. so v. a. *der Zustand des Schlafens.* — 2) n. *das Einschläfern.*

प्रस्वापिनी f. N. pr. einer Tochter Sattrâǵit's.

1. प्रस्वेद m. *Schweiss.* °जल n. und °वारि n. (Bâlar. 185, 20) dass. °कणिका f. und °बिन्दु m. *Schweisstropfen.* Vgl. पाद°.

2.*प्रस्वेद m. *Elephant* Gal.

प्रस्वेदिन् Adj. *schwitzend, mit Schweisstropfen bedeckt.* Vgl. पाद°.

प्रहण Hariv. 2694 fehlerhaft für **प्रहरण**.

प्रहणन n. *das Schlagen* u. s. w. °योगा: beim Minnespiel; vgl. सुरत उर:प्रहणनविशेष: Daśak. 2,64.

***प्रहणेमि** m. *der Mond.* Richtig **ग्रहनेमि**.

प्रहति f. *Schlag, Wurf, ictus* Bâlar. 69,8 (°ट्-एउप्रहति° zu lesen). 73,13. 204,11. Kâd. 255,14.

प्रहन् Adj. in **ग्रैप्रहन्**.

***प्रहनेमि** m. *der Mond.* Richtig **ग्रहनेमि**.

प्रहर्तर् Nom. ag. und Fut. *niederschlagend,* mit Acc. Oefters fehlerhaft für **प्रहर्तर्**.

प्रहर्तव्य Adj. *zu tödten.*

प्रहर m. (adj. Comp. f. घा) 1) *ein Zeitabschnitt von etwa drei Stunden.* — 2) *die Zeit da man auf der Wache ist, Wache.* — 3) Bez. von *Unterabtheilungen* in einem Çâkuna.

प्रहरक m. 1) = **प्रहर** 1) Çiç. 11,4. — 2) = **प्रहर** 2). — Vgl. **अर्धप्रहरिका**.

***प्रहरकुटुम्बी** f. *eine best. Pflanze* Râǵân. 5,77.

प्रहरण 1) n. *a) das Draufschlagen, Einhauen.* — *b) das Angreifen, Bekämpfen, Kampf.* — *c) das in's Feuer Werfen* (der Streu) Comm. zu TS. 2, 738,11. zu Nâjâm. 4,2,8. zu Gaim. 3,2,14. — *d) das Entfernen, Vertreiben.* — *e) Waffe.* Am Ende eines adj. Comp. f. घा. — *f) Wagenkasten.* — *g)* *fehlerhaft für **प्रवरण**. — 2) m. *a) der beim* **प्रकरण** 1) *c) gesprochene Spruch* Âpast. Çr. 2,2,1. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

प्रहरणकलिका und °कलिता f. *ein best. Metrum.*

***प्रहरणावत्** Adj. *kämpfend* Sây. zu ṚV. 4,20,8.

प्रहरणीय 1) Adj. *a) anzugreifen, zu bekämpfen.* — *b) zu vertreiben, zu entfernen, zu beseitigen.* — 2) n. *Waffe.*

प्रहरित Adj. *schön grüngelb* Karaka 7,1.

***प्रहरिन्** m. *Stundenabrufer, Wächter.*

प्रहर्तर् Nom. ag. 1) *Aussender* Çiç. 1,56. — 2) *Angreifer, Bekämpfer, Kämpfer, ein tapferer Kämpe.*

प्रहर्तव्य 1) Adj. *anzugreifen, zu bekämpfen.* — 2) n. impers. *ein Schlag zu versetzen, einzuhauen in, ein Angriff zu machen auf* (Loc. oder Dat.).

प्रहर्ष m. 1) *Erection* —, oder *stärkere Erection des männlichen Gliedes* Karaka 6,2. — 2) *grosse Freude.* °र्षं कर् *Freude haben an* (Loc.).

प्रहर्षण 1) Adj. *a) starrmachend* (die Haare am Körper). — *b) erfreuend.* — 2) *m. *der Planet Mercur.* — 3) f. ई *a)* * *Gelbwurz.* — *b) ein best. Metrum.* — 4) n. *a) das Sträuben* (der Härchen des Körpers) Karaka 6,3. — *b) Freude.* — *c) das Erfreuen.* — *d) die mühelose Erfüllung eines heissen Wunsches.*

प्रहर्षवत् Adj. *froh.*

प्रहर्षिन् 1) Adj. *erfreuend.* — 2) f. °णी *a)* * *Gelbwurz.* — *b) ein best. Metrum.*

***प्रहर्षुल** m. *der Planet Mercur.*

प्रहस m. 1) *Bein. Çiva's Gal.; vgl. **प्रहास**. — 2) N. pr. eines Rakshas.

प्रहसन n. 1) *das Lachen, Verlachen, Verspotten, Gespött.* *°नम् enklitisch nach einem Verbum fin., *°ने कर् wohl *verspotten* gaṇa सात्तादादि in der Kâç. — 2) *eine Art Lustspiel, Posse.*

***प्रहसन्ती** f. 1) *eine Jasminart.* — 2) *eine andere Pflanze,* = **वासन्ती**. — 3) *ein grosses Kohlenbecken.*

प्रहसित 1) Adj. s. u. 2. **हस्** mit **प्र**. — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten der Kiṁnara Kâraṇḍ. 3, 2. — *b)* eines Buddha. — 3) n. *das Auflachen.*

1. प्रहस्त m. (*n.) *die Hand mit ausgestreckten Fingern.*

2. प्रहस्त 1) Adj. *langhändig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Rakshas. — *b)* eines Mannes.

प्रहस्तक 1) *m. *die ausgestreckte Hand* Râǵân. 18,53. — 2) Bez. *der Strophen* ṚV. 8,86,13—15.

प्रहस्तवाद m. Titel eines Werkes.

प्रहा f. ein Spielausdruck, welcher *eine stigen Wurf* oder *Gewinnst anzeigt;* über *hand, Vortheil, Vorsprung.*

1. प्रहाण n. *das Stehvertiefen, Nachgrübeln culation* Lalit. 309,8. 311,20. 327,9. मिष्ट v. a. *eine falsche Betrachtungsweise* Vaǵrac 7. Vgl. **प्रदीघी** Lalit. 499,9 und **प्रध्यान**.

2. प्रहाण n. *das Aufgeben, Fahrenlassen, lassen, Vermeiden* Lalit. 36,4. 37,1.11.21.

3. प्रहाण Adj. fehlerhaft für **प्रह्राण**.

प्रहाणि f. *das Weichen, Verschwinden.*

प्रहातव्य Adj. *aufzugeben, fahren zu las* Gaṇḍ. 23,16.

प्रहान und **प्रहानि** fehlerhaft für **प्रहा प्रहाणि**.

प्रहाय्य m. *Sendbote.*

प्रहार m. (adj. Comp. f. आ) *Schlag, Hieb, Stoss, Schuss, Wurf, ictus, — mit* (im Com angehend), *auf* (Loc., bisweilen im Comp. gehend).

***प्रहारक** Adj. Vgl. **अर्धप्रहारिका**.

***प्रहारण** n. v. l. für 2. **प्रवारण**.

प्रहारवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

प्रहारवल्ली f. *ein best. Parfüm* Bhâvapr.

प्रहारिन् Adj. *schlagend, einhauend, kä mit* einer Waffe (im Comp. vorangehend), *pfend, kämpfend gegen* (Gen. oder im Com angehend); m. *ein guter Kämpfer.* — LA fehlerhaft für **अपहारिन्**.

प्रहारुक Adj. mit Acc. *fortreissend* 35,3.

प्रहार्य oder **प्रहार्य** Adj. *wegzunehmen, setzen.*

प्रहावत् Adj. *Gewinn machend.* Nach **प्रहराणावत्**.

प्रहास m. 1) *das Lachen, Gelächter.* — 2) *Ironie.* — 3) **Schauspieler.* — 4) *Bein. Ç vgl. **प्रहस**. — 5) N. pr. *a)* eines Schlangend. — *b)* eines Wesens im Gefolge Çiva's. — nes Ministers des Varuṇa. — *d)* eines T — भारद्वाजस्य **प्रहासम्** als Name eines S fehlerhaft für भ° प्रासाकम्.

***प्रहासक** m. *Possenreisser.*

प्रहासिन् 1) Adj. *lachend, spasshaft, spi* — 2) *m. *der Spassmacher im Drama, d* dûshaka.

प्रहि m. *Brunnen* Râǵat. 8,2427. Vgl. **प्र**

प्रैहित 1) Adj. s. u. 1. **हि** mit **प्र**. — 2) m. **वितेः** und **श्यावाश्वस्य प्रहितौ** Namen von S Ârsh. Br. — 3) *n. *Brühe.*

प्रक्तिंगम Adj. *auf Sendung gehend zu* (Gen.).

प्रक्तु (?), प्रक्तोः संयोजने Name zweier Sâman Âsvn. Br. 1,382.

*प्रक्मि Adj.

प्रक्रत 1) Adj. s. u. 1. कृ mit प्र. — 2) *n. = भूतयज्ञ.

प्रक्रति f. *Opferung.*

प्रक्रत 1) Adj. s. u. 1. कृ mit प्र. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *ein Kampf mit Jmd* (im Comp. vorangehend).

प्रकृष्टरोमन् 1) Adj. *dessen Haare am Körper starren.* — 2) m. N. pr. eines Asura.

*प्रकेणाक n. *eine Art Backwerk.*

प्रकेतर् Nom. sg. *Treiber.*

प्रकेति m. 1) *Wurfwaffe.* — 2) N. pr. *a*) eines Rakshas. — *b*) eines Asura.

प्रकेय Adj. *zu entsenden, Botendienst thuend.*

*प्रकेलक n. = प्रकेणाक. — प्रकेलिका s. bes.

प्रकेला f. Instr. so v. a. *ohne sich irgend einen Zwang anzuthun, sans gêne.*

*प्रकेलि und *°ली f. *Räthsel.* *°लीज्ञान n. als *eine best. Kunst.*

प्रकेलिका f. *Räthsel, räthselhafte Sprechweise* Hemâdri 1,516,18.

प्रकेष m. *Opferung, Opfer.*

प्रकेषिन् Adj. *Opfergabe bringend.*

(प्रके) प्रकिए Dat. Infin. zu 1. कि mit प्र RV. 10,109,3.

प्रक्राद् m. N. pr. des Hauptes der Asura.

प्रक्रादि m. Pl. v. l. für प्रह्लादीय Kaush. Up. 3,1.

प्रक्रास m. *Verkürzung, Abnahme, das Verkümmern.*

*प्रक्ल Adj. *erfreut* Gal.

*प्रक्लत्ति und *प्रक्लन्ति f. Nom. act. von 1. क्लाद् mit प्र.

प्रक्लाद् m. 1) *Erfrischung, Erquickung, freudige Erregung, angenehme Empfindung.* — 2) **Laut, Ton.* — 3) **eine Art Reis* Gal. — 4) N. pr. *a*) = प्रह्लाद्. — *b*) Pl. eines Volkes. — *c*) eines Prajâpati.

प्रक्लादक Adj. *erfrischend, erquickend.*

प्रक्लादचरित n. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

प्रक्लादन 1) Adj. (f. ई) *erfrischend, erquickend.* — 2) m. N. pr. eines Dichters. — 3) f. (आ Bâlar. 33,14) n. *das Erfrischen, Erquicken.*

प्रक्लादनीय Adj. *erfrischend, erquickend* Lalit. 59,11 (प्राक्ला° gedr.).

प्रक्लादि m. Pl. v. l. für प्रह्लादीय Kaush. Up. 3,1.

प्रक्लादिन् Adj. *erfrischend, erquickend.*

प्रक्लादीय m. Pl. *das Gefolge des* Asura Prahlâda Kaush. Up. 3,1.

प्रक्ल 1) Adj. (f. आ) *a*) *vorgebeugt, geneigt, gebogen, schief.* — *b*) *demüthig sich verneigend vor* (Gen.), *demüthig.* — *c*) **geneigt*, so v. a. *hingegeben, hängend an.* — 2) f. ई *eine best.* Çakti.

प्रक्लण n. *demüthiges Verneigen.*

प्रक्लव n. Nom. abstr. zu प्रक्ल 1) *a*) *b*) Comm. zu VP. 3,11,103.

प्रक्लय्, °यति *Jmd* (Acc.) *demüthig machen.*

*प्रक्लल n. *ein schöner Körper.*

*प्रक्लली का f. fehlerhaft für प्रवल्लिका *Räthsel.*

प्रक्लाण Adj. = प्रक्ल 1) *a*).

*प्रक्लाय m. Nom. act. von 1. क्ला mit प्र.

1. प्रक्ली f. s. प्रक्ल 2).

2. प्रक्ली Adv. mit भू *sich demüthigen* Bâlar. 116,4.

1. प्रा (nur Aor., Perf. und Partic. प्रार्त) = 1. पॄ *füllen.* — Mit आ *erfüllen.* कामम् *einen Wunsch* RV. 10,106,12. — Mit वि *erfüllen* RV. 6,17,7.

2. °प्रा Adj. = 2. प्र.

प्रांशु 1) Adj. *a*) *hoch, lang.* — *b*) *sehr stark, intensiv* (Glanz) Naish. 7,29. — 2) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des Manu Vaivasvata. — *b*) des Vatsapri (oder Vatsapriti).

प्रांशुक Adj. *gross* (Thier).

प्रांशुता f. *Höhe.*

प्राक् s. u. प्राञ्च्.

प्राकट्य n. *das Offenbarsein, — werden.*

प्राकार N. pr. 1) m. eines Sohnes des Djutimant. — 2) n. *eines von* 1) *beherrschten* Varsha.

प्राकरणिक Adj. *zu dem in Rede stehenden Gegenstand —, zum Kapitel —, zu der Gattung gehörig* Mân. Gṛhj. 1,9.

प्राकर्ष n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*प्राकर्षिक Adj. *den Vorzug verdienend.*

*प्राकषिक m. *ein von einer Frau unterhaltener Tänzer* und *Einer, der von den Frauen Anderer lebt.*

प्राकाम्य n. *vollkommene Willensfreiheit.*

प्राकार m. (adj. Comp. f. आ) *Umfassungswand, Wall, Mauer.*

प्राकारकर्ण m. N. pr. eines Ministers des Eulenkönigs Arimardana.

प्राकारधरणी f. *Wallplan, der ebene Raum auf einem Walle* R. 6,16,103.

*प्राकारमर्दि m. Patron. von प्राकारमर्दिन्.

*प्राकारमर्दिन् m. N. pr. eines Mannes.

*प्राकाराय n. *Mauersims.*

*प्राकारीय Adj. *zu einem Wall geeignet, einen Wall verdienend.*

प्राकारुक Adj. vielleicht *verschüttend* Kap. S. 45,3 = Kâṭh. 29,2.

प्राकाशि m. *Metallspiegel* oder *ein anderer glänzender Schmuckgegenstand.*

प्राकाश्य n. 1) *das Offenbarsein.* — 2) *das Bekanntsein, Berühmtheit.*

प्राकृत 1) Adj. (f. आ und ई) *a*) *ursprünglich, natürlich, unverändert, normal, gewöhnlich.* — *b*) *gewöhnlich*, so v. a. *gemein, ungebildet, roh* (von Personen und Reden). Auch substantivisch von solchen Menschen. — *c*) *aus der Natur* (in philosophischem Sinne) *hervorgegangen, zu ihr in Beziehung stehend, in sie wieder zurückkehrend.* — *d*) गति in der Astr. *eine der 7 Strecken der Planetenbahn* (die Mondhäuser Svâti, Bharaṇi, Rohiṇi und Kṛttikâ umfassend) Varâh. Bṛh. S. 7,8. 9. 13. 14. — *e*) *prâkritisch* Vikramâṅkaṅ. 18, 6. — 2) wohl m. *die Auflösung der Natur.* — 3) n. *die gewöhnliche, vulgäre Sprache, das Prâkrit.* — Auch fehlerhaft für प्राकृत.

प्राकृतकल्पतरु (Pischel, de Gr. pr.), प्राकृतकामधेनु f., प्राकृतचन्द्रिका f., प्राकृतच्छन्दकोश (!) m. (Bühler, Rep. No. 751) und प्राकृतच्छन्दस् n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

प्राकृतत्व n. Nom. abstr. zu प्राकृत 1) *a*) und 3).

प्राकृतदीपिका f., प्राकृतपाद् m. प्राकृतपिङ्गल m., प्राकृतप्रकाश m., प्राकृतमञ्जरी f. (Opp. Cat. 1), प्राकृतमणिदीपिका f. (ebend.), प्राकृतमनोरमा f., प्राकृतरूप्य n. (Bühler, Rep. No. 295), प्राकृतवृत्तावतार n. (Pischel, de Gr. pr.), प्राकृतलक्षण n., प्राकृतलङ्केश्वर m., प्राकृतव्याकरण n. (Opp. Cat. 1.) und °सूत्रवृत्ति f. (ebend.) Titel von Werken.

प्राकृतशासन n. *Lehrbuch der Prâkritsprache.*

प्राकृतसंजीवनी (Pischel, de Gr. pr.), प्राकृतसप्तति f., प्राकृतसर्वस्व n., प्राकृतसाहित्यरत्नाकर m. (Pischel, de Gr. pr.), प्राकृतसुभाषितावली f. und प्राकृतसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*प्राकृतायन m. Patron. von प्रकृत.

प्राकृतिक Adj. (f. ई) = प्राकृत 1) *a*) *b*) *c*). Agni-P. 27,25. 64. 65.

प्राक्रोशक m. Pl. N. pr. eines Volkes. Davon ein gleichlautendes Adj. MBh. 2,31,13. प्राक्रोशल v. l.

प्राक्कर्मन् n. 1) *ein vorgängiges, vorbereitendes Verfahren.* — 2) *eine in einem frühern Leben vollbrachte Handlung.*

प्राक्कल्प m. *Vorzeit.*

प्राक्कूल Adj. und °ता f. Nom. abstr. häufiger Fehler für प्राकूल und °ता.

प्राक्कृत 1) Adj. *früher —, in einem frühern Le-*

ben vollbracht. — 2) n. *eine in einem frühern Leben vollbrachte That.*

प्राक्केवल Adj. von einer Krankheit, *welche in ihrer eigenthümlichen Form auftritt ohne vorangegangene anderweitige Krankheitserscheinungen und ohne Complication.*

प्राक्कोशल (°मल) Adj. *zu den östlichen* Koçala *gehörig* (Fürst) MBh. 2,1117 = ed. Vardh. 2,31,13.

प्राक्कोटक v. l.

प्राक्क्रिया Adj. von weiblichen Geschlechtstheilen, *welche den Fehler haben in der Erregung beim Beischlaf dem Manne voranzueilen,* Karaka 1,19.

प्राक्क्रियम् Adv. *ehe es zu spät ist, bei Zeiten.*

प्राक्क्षय n. *das nach Osten Fallen des Schattens.*

प्राक्तन Adj. (f. ई) *früher, ehemalig, vorangehend, alt.*

प्राक्तनय m. *ein früherer Schüler.*

प्राक्तराम् Adv. *etwas mehr östlich* Mân. Çr. 1,6,1.

प्राक्तम् und **प्रात्तात्** Adv. *von vorn, von Ost.*

प्राक्तिर्यकप्रमाण n. *die vordere Breite* Comm. zu Kâtj. Çr. 5,3,15.

प्राक्तूल Adj. *mit nach Osten gerichteten Rispen* Gaut. Mân. Gṛhj. 1,8. Nom. abstr. °ता f. *das nach Osten Gerichtetsein* (der Opfergeräthe).

प्राक्पद् n. *das vordere Glied eines Compositum.*

प्राक्पश्चिमायत Adj. (f. आ) *von Osten nach Westen laufend* Hemâdri 1,123,9. 818,12.

***प्राक्पुष्पा** f. *eine best. Pflanze.*

प्रात्प्रवण Adj. (f. आ) *nach Osten geneigt* Çat. Br. 1,2,5,17.

प्राकप्रातराशिक Adj. *vor dem Frühstück zu studiren* Saṃhitopan. 2,6.

***प्राकफल** m. *Brodfruchtbaum.*

प्राकफल्गुनी f. = पूर्वफल्गुनी Varâh. Bṛh. S. 15,9.

***प्राकफल्गुनीभव** m. *der Planet Jupiter.*

प्राकफाल्गुन 1) *m. dass. — 2) f. = पूर्वफाल्गुनी. v. l. °फल्गुनी.

***प्राकफाल्गुनेय** m. *der Planet Jupiter.*

प्राक्रमिक Adj. *Vieles beginnend* (ohne Etwas zu Ende zu bringen) Comm. zu Gaut. 9,73.

प्राक्रियकौमुद Adj. von प्रक्रियकौमुदी.

प्राक्शम् Adv. *ostwärts* Gobh. 1,8,4.

प्रात्क्षिरम् und **प्राक्षिरस्क** Adj. *mit dem Kopf nach Osten gerichtet.*

प्राक्शृङ्गवत् m. N. pr. eines Ṛshi.

प्राक्श्येतम् fehlerhaft für प्राक्श्रोतम्.

प्राक्श्लिष्ट Adj. v. l. für प्राश्लिष्ट.

प्राक्षालन Hariv. 14684 fehlerhaft für प्रक्षालन.

प्राक्संस्थ Adj. *im Osten endigend* Kâtj. Çr. 2,1,6. Nom. abstr. °त्व n.

प्राक्संध्या f. *Morgendämmerung.*

प्राक्समास Adj. *mit der Verknüpfung nach Osten hin* Lâṭj. 2,6,4.

प्राक्सोम und °सौमिक (f. ई) Adj. *dem* Soma-*Opfer vorangehend.*

प्राक्स्रोतस् Adj. *nach Osten fliessend.*

प्राक्षर्य n. *Schärfe* (eines Pfeils) Comm. zu Naish. 4,87.

प्राग्र Adj. (f. आ) *dessen Spitze* oder *Anfang nach vorn, nach Osten gerichtet ist,* Comm. zu Çulbas. 3,100.

***प्राग्र्य** Adj. von प्रगदिन्.

प्रागूक n. *die in die Länge gehenden Streifen am Rückgrat des Feueraltars* Comm. zu Kâtj. Çr. 17,10,17. 11,1.10.

प्रागपच्छेद m. *eine Theilung der Länge nach* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,4,37.

प्रागपर्यम् Adv. *von vorn nach hinten gerichtet, zwischen vorn und hinten sich bewegend.*

प्रागपरायत Adj. (f. आ) *von Osten nach Westen sich erstreckend* Varâh. Bṛh. S. 54,118.

प्रागपवर्गम् Adv. *mit Abschluss im Osten* Âpast. 2,3,23.

प्रागभाव m. *das Nochnichtsein.* °वाद् m. (Opp. Cat. 1), °विचार m., °विज्ञान n. und °भावोज्जीवन n. Titel von Werken.

प्रागभिकित Adj. *worüber früher gesprochen worden ist.* Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 1,717,4.

प्रागल्भ n. Sin. D. 133 fehlerhaft für प्रागल्भ्य.

प्रागल्भी f. (Bâlar. 124,23) und **प्रागल्भ्य** n. *Selbstvertrauen, Zuversicht, Keckheit.* बुद्धि° *Sicherheit im Urtheil.*

प्रागल्भ्यवत् Adj. *Selbstvertrauen besitzend, dreist, pochend auf* (im Comp. vorangehend).

प्रागवस्था f. *ein früherer Zustand, eine frühere Lebenslage.*

प्रागक्रि m. N. pr. eines Lehrers.

प्रागक्रीय Adj. von प्रागक्रि.

प्रागाङ्गम् Adv. Mahâbh. 6,7,*b* nach Strenzler fehlerhaft für प्राग्गङ्गम्.

प्रागाथ 1) Adj. (f. ई) *zu den* Pragâtha, *d. i. zum 8ten* Maṇḍala *des* ṚV. *gehörig.* — 2) m. Patron. von Pragâtha.

प्रागाथक Adj. (f. थिका) = प्रागाथ 1) Çâṅkh. Çr. 5,10,26.

प्रागाथिक Adj. von Pragâtha *herrührend.*

प्रागायत Adj. (f. आ) *sich nach Osten hin ausdehnend.*

प्रागार vielleicht *Hauptgebäude.*

प्रागाकुति f. *Frühspende* Ind. St. 15,120.

प्रागाक्रिक Adj. *zum Vormittag in Beziehung stehend.*

प्रागिवीय Adj. von प्रागिव (P. 5,3,70).

प्रागुक्ति f. *vorheriges Aussprechen.*

प्रागुण्य n. *richtige Lage,* — *Richtung.*

प्रागुत्तर 1) Adj. (f. आ) *nordöstlich.* °रेण und °तस् (218, 20) *im Nordosten,* — *von* (Abl. oder Gen.). °दिग्भाग und °दिग्विभाग m. *die Nordostseite von* (Gen.). — 2) f. आ *Nordost.*

प्रागुत्पत्ति f. *das erste Auftreten, die erste Manifestation* (einer Krankheit) Karaka 2,1.6,8.10.23.

प्रागुदक्प्रवण Adj. *nach Nordosten* — oder *nach Osten oder nach Norden geneigt* Lâṭj. 1,1,14.

प्रागुदक्प्लव Adj. *nach Nordosten geneigt* Hariv. 6363.

प्रागुदक्प्लवन Adj. dass. MBh. 12,40,12. Mârk. P. 49,44.

प्रागुदक्मुख Adj. *mit dem Gesicht nach Nordosten* (oder *nach Osten oder nach Norden*) *gerichtet.*

प्रागुदच् 1) Adj. (f. °दीची) *nordöstlich.* °दक् Adv. — 2) f. °दीची *Nordost* Âçv. Gṛhj. Pariç. 4,1.

प्रागूढा Adj. f. *ehemals verheirathet gewesen* Viddh. 99,6.

प्राग्गङ्गम् Adv. *im Osten der* Gaṅgâ Mahâbh. 6,7,*b* (प्रागाङ्गम् gedr.).

प्राग्गमनवत् Adj. *sich vorwärts bewegend.*

प्राग्गामिन् Adj. *vorangehend, die Absicht habend voranzugehen.*

प्राग्गुण Adj. *die früher angegebene Eigenschaft habend.*

प्राग्ग्रन्थि Adj. *mit den Knoten nach Osten* Kâtj. Çr. 5,8,28.

***प्राग्ग्रामम्** Adv. *vor dem Dorfe* oder *östlich vom D.* P. 2,1,12, Sch.

प्राग्ग्रीव Adj. *mit dem Halse nach Osten gerichtet.*

प्राग्घतीय Adj. von प्राग्घतात् (P. 4,4,75).

प्राग्घुत n. *ein vorangegangenes Opfer* Kâtj. Çr. 4,2,33.

प्राग्घोम m. dass. Comm. zu TBr. 1,164,13.

प्राग्जन्मक Adj. (f. °न्मिका) *einem frühern Leben angehörig* Hem. Par. 2,80.

प्राग्जन्मन् n. *eine frühere Geburt, ein früheres Leben.*

प्राग्जात n. und °जाति f. *ein früheres Leben.*

प्राग्ज्योतिष 1) Adj. *a) von Osten beleuchtet* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2. — *b)* zu 3) *a) in Beziehung stehend.* — 2) m. *a)* Pl. *die Bewohner* oder *Umwohner von* 3) *a).* — *b)* N. pr. *des von* 2) *a) bewohnten Landes.* — *c) ein Fürst von* 3) *a).* — 3) n. *a)* N. pr. einer Stadt,

in welcher der Dämon Naraka gehaust haben soll. — *b*) Name eines Sâman (nach Nîlak.) MBh. 12, Bl. 257,*b*, No. 110.

प्राग्दक्षिण 1) Adj. (f. आ) *südöstlich.* — 2) f. आ *Südost.* — 3) °णा Adv. *südöstlich* Kâtj. Çr. 16,5,17.

प्राग्दक्षिणाञ्च् Adj. (f. °णाची) *nach Südosten gerichtet.*

प्राग्दक्षिणाप्रवण Adj. *nach Südosten abschüssig* Âçv. Gṛhs. 4,1,7.

प्राग्दण्ड Adj. (f. आ) *mit dem Stiel nach Osten gerichtet.* °म् Adv. Âpast. Çr. 3,19,7. Vaitân.

प्राग्दश Adj. *dessen Saum nach Osten gewandt ist* Çat. Br. 3,3,3,9.

1.*प्राग्दिश् f. *Osten.*

2.प्राग्दिश् Adj. *auf den vorher hingewiesen worden ist, vorher genannt* Hariv. 1,7,39.

प्राग्दिशीय Adj. von प्राग्दिश: (P. 5,3,1).

प्राग्दीव्यतीय Adj. von प्राग्दीव्यत: (P. 4,1,83).

प्राग्देश m. *das östliche Land, das Land der östlichen Völker.* — प्राग्देशं Hariv. 444 fehlerhaft für प्राग्दिश:; vgl. 2. प्राग्दिश्.

प्राग्दैविक Adj. *einem frühern Leben angehörig* Karaka 2,1.

प्राग्द्वार् f. *eine nach Osten gehende Thür.*

1.प्राग्द्वार् n. 1) *der Platz vor einer Thür.* — 2) *eine Thür nach Osten* Mân. Gṛhj. 2,11.

2.प्राग्द्वार् Adj. 1) *dessen Thür* oder *Eingang nach Osten geht* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2. — 2) Bez, *der sieben von Kṛttikâ gerechneten Mondhäuser.*

प्राग्द्वारिक Adj. = 2. प्राग्द्वार् 2).

प्राग्धितीय Adj. fehlerhaft für प्राग्धितीय.

*प्राग्बोधि m. N. pr. eines Berges.

प्राग्भक्त n. 1) *das Einnehmen von Arzeneien vor dem Essen.* — 2) *was als Arznei vor dem Essen einzunehmen ist* Karaka 6,5. 17. 18.

प्राग्भव m. *ein vorangegangenes Leben* Ind. St. 15,291.

प्राग्भाग m. 1) * *Vordertheil.* — 2) *Ostseite* Vaṃç. Jogaj. 8,2.

प्राग्भार् m. 1) *Bergabhang, Abhang* Kathâs. 12, 45. 14,11. Bâlar. 107,20. — 2) *Neigung.* पुरत:° Adj. *nach vorn geneigt* Lalit. 226,9. 10. — 3) *Neigung —, Hang zu Etwas.* विवेक° Adj. Lalit. 217, 1. — 4) *Neigung zu*, so v. a. *das Nichtfernsein von.* कैवल्य° Adj. Jogas. 4,26 (प्राग्भाव gedr.). — 5) (*sich senkende*) *grosse Menge, Masse* Vikramâṅkaṅ. 7,73. 74. Ind. St. 14,387. — 6) * *Schutzdach.*

1.प्राग्भाव m. *ein früheres Leben;* vgl. प्राग्भावीय.

2.प्राग्भाव m. fehlerhaft für प्राग्भार् * 1) und 4).

प्राग्भावीय Adj. *einem frühern Leben angehörig* Bhâm. 46,25. 47,2. 52,6.

प्राग्र n. *die äusserste Spitze.*

प्राग्रसर् Adj. *ganz voran gehend,* — *in* (im Comp. vorangehend Harshak. 156,9), *der vorderste, beste unter* (Gen.).

प्राग्रहर Adj. *der vorzüglichste, beste,* — *unter* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkak. 2,11.

*प्राग्राट् n. *dünne geronnene Milch.*

प्राग्रूप n. *ein vorangehendes Symptom.*

प्राग्र्य Adj. *der vorderste, vorzüglichste.*

प्राग्लग्न n. *Horoscop* Varâh. Jogaj. 4,1.

1. प्राग्वंश m. *das frühere, vorangehende Geschlecht.* Auch als Bein. Vishṇu's.

2. प्राग्वंश 1) Adj. *dessen Tragbalken nach Osten gerichtet sind.* — 2) m. *der vor der Vedi gelegene Raum* Âpast. Çr. 10,21,18.

प्राग्वचन n. 1) *vorheriges Aussprechen.* — 2) *ein früherer Ausspruch.*

प्राग्वट N. pr. einer Stadt.

प्राग्वत् Adv. *wie vormals, — ehemals, — früher, — sonst* (110,16), — *oben* (in einem Werke).

प्राग्वात m. *Ostwind* Karaka 1,17.

प्राग्वृत्त n. 1) *ein früheres Benehmen.* — 2) = 1. प्राङ्न्याय.

प्राग्वृत्तान्त m. *eine frühere Begebenheit, ein früheres Abenteuer.*

प्राग्वृत्ति f. *das Treiben —, das Leben in einer früheren Geburt.*

प्राग्वेष m. *ein früherer Anzug.*

प्राग्व्यार m. fehlerhaft für प्राग्भार.

प्राघर्मसद् Adj. *an heisser Stelle sitzend* (nach Sâj.).

*प्राघात m. *Kampf, Schlacht.* Richtig प्रघात.

*प्राघार् m. *Besprengung.*

प्राघुण, प्राघुणाक und प्राघुणिक m. *Gast.*

°प्राघुणी Adv. mit कर् *zum Gast machen von,* so v. a. *zu — gelangen lassen.* मम श्रवणप्राघुणीकृत *zu meinen Ohren gebracht;* vgl. अतिथि 2) und अतिथिव 2).

प्राघूर्ण und प्राघूर्णक m. *Gast.*

प्राघूर्णिक 1) m. dass. — 2) n. *gastliche Aufnahme* Vet. (U.) 105 zu 10,29 und 175 zu 46,8. fgg.

प्राङ् s. u. प्राञ्च्.

प्राङ्गायत Adj. = प्रागायत.

प्राङ्नीक्षण n. *das Schauen nach Osten* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,3,4.

प्राङ्नीष Adj. *mit der Deichsel nach Osten* Comm. zu Kâtj. Çr. 7,9,25. 8,3,21.

*प्राङ्ग m. *eine Art Trommel.*

प्राङ्गण n. 1) *Hof.* — 2) *= प्राङ्ग.

प्राङ्गन n. *Hof.* Richtiger प्राङ्गण.

प्राङ्न्यन n. *das Bewegen nach Osten hin* Comm. zu Kâtj. Çr. 9,13,35.

1. प्राङ्न्याय m. *eine best. Art der Klagebeantwortung, wenn nämlich der Verklagte behauptet, der Kläger habe schon früher dieselbe Klage vorgebracht und den Process verloren.*

2. प्राङ्न्याय Adj. *wobei die Richtung nach Osten als Regel gilt.*

प्राङ्मुख Adj. (f. ई) 1) *mit dem Gesicht —, mit der Spitze nach vorn, nach Osten gerichtet, nach Osten gerichtet* überh. Çulbas. 3,100. °करण n. Lâṭj. 1,2,16. Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 1,352,17. — 2) am Ende eines Comp. *geneigt zu Etwas, verlangend, wünschend.*

प्राङ्न्यायिन् Adj. s. न्याय:°.

प्राच m. Târ.-Br. 1,9,7 angeblich = प्रकर्षेण रिक्त: (dieses wäre प्राव). Richtig प्रवा.

प्राचण्ड्य n. *Heftigkeit, Leidenschaftlichkeit.*

प्राचीं Instr. Adv. s. u. प्राञ्च्.

प्राचामन्यु Adj. *vorwärts strebend* RV.

1. प्राचार् m. *eine fliegende Ameise* Spr. 182, v. l.

2.*प्राचार् Adj. *contrary to rectitude, deviating from the ordinary institutions and observances.*

प्राचार्य m. *der Lehrer des Lehrers.*

*प्राचिका f. 1) *Bremse.* — 2) *Falke.*

*प्राचिक्य n. Nom. abstr. von प्रचिक gaṇa पुरोरितादि in der Kâç.

प्राचिन्वत् m. N. pr. eines Sohnes des Ġanamegaja.

प्राचीन 1) Adj. (f. आ) *a) nach vorn gerichtet.* — *b) nach Osten gerichtet, östlich, im Osten lebend.* — *c) früher, vorangehend, ehemalig, alt* zu Spr. 6288. — 2) °म् Adv. *a) vorn, vorwärts, vor* (räumlich, mit Abl.). — *b) nach Osten, östlich von* (Abl.). — *c) vor* (zeitlich, mit Abl.). — *d) später.* अत: प्रा° *von da an weiter.* — 3) * f. आ *a) Clypea hernandifolia.* — *b) die Ichneumonpflanze* Râǵân. 6,121. — 4) * m. oder n. = प्राचीर *Hacke.* — 5) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

प्राचीनग्रावीतिन् Adj. = प्राचीनावीतिन्.

प्राचीनकर्ण Adj. *dessen Ohren nach vorn gewendet sind* Âpast. Çr. 11,9,10.

प्राचीनकूल Adj. = प्राकूल = प्राकूल. v. l. प्राचीनमूल.

प्राचीनगर्भ m. N. pr. eines Ṛshi.

प्राचीनगोड m. N. pr. eines Autors.

प्राचीनग्रीव Adj. *dessen Hals nach Osten gerichtet ist.*

प्राचीनतानँ m. *der Aufzug —, die lange Seite eines Gewebes* TS. 6,1,8,4. Vgl. प्राचीनातान.

*प्राचीनतिलक m. *der Mond.*

प्राचीनपत्त Adj. (f. आ) *dessen* (eines Pfeils) *Gefieder vorwärts strebt.*

*प्राचीनपनस m. *Aegle Marmelos.*

प्राचीनप्रक्रिया f. Titel einer Grammatik.

प्राचीनप्रजनन Adj. Çat. Br. 7,4,2,40.

प्राचीनप्रवण Adj. *nach Osten zu abschüssig* Âpast. Çr. 8,1,5.

प्राचीनप्राग्भार Adj. *nach Osten geneigt* Burn. Intr. 385, N. 2.

प्राचीनबर्हिस् m. 1) Bein. Indra's. — 2) N. pr. *a*) eines Prağâpati. — *b*) eines Sohnes des Manu. Nom. °बर्हि vor ह.

प्राचीनमूल Adj. *mit den Wurzeln nach Osten* Bhâg. P. ed. Bomb. 1,19,17.

प्राचीनयोग m. N. pr. eines alten Lehrers. Ursprünglich Appell. *der alte* Joga.

प्राचीनयोगीपुत्र m. desgl.

प्राचीनयोग्य m. 1) Patron. von प्राचीनयोग. — 2) Pl. *eine best. Schule* des Sâmaveda Ârsh. 47,12.

प्राचीनरश्मि Adj. *dessen Zügel nach vorn gerichtet sind.*

प्राचीनवंश 1) Adj. (f. आ) *dessen Tragbalken nach Osten gerichtet sind.* — 2) n. *eine solche Hütte* TS. 6,1,8,1.

प्राचीनवृत्ति f. Titel eines *Commentars.*

प्राचीनशाल m. N. pr. eines Mannes.

प्राचीनशिवस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges.*

प्राचीनकरण n. *das Tragen nach Osten, — zum östlichen Feuer* Âçv. Çr. 3,11,10.

प्राचीनाग्र Adj. *mit den Spitzen nach Osten.*

प्राचीनातान *der Aufzug —, die lange Seite eines Gewebes*, m. Pl. Ait. Br. 8,12,3. 17,2. n. Sg. (v. l. Pl.) Kaush. Up. 1,5. Vgl. प्राचीनतानँ.

प्राचीनापवीतिन् Adj. = प्राचीनावीतिन् Çâṅkh. Çr. 1,1,7. 3,16,8. Comm. zu 2,9,13. und 4,9.

प्राचीनामलक m. *Flacourtia cataphracta*; n. *die Frucht* Mat. med. 314.

प्राचीनाववीतिन् Adj. = प्राचीनावीतिन् Çat. Br. (Kâṇva-Rec.) 2,4,2,2. 9.

प्राचीनावीत 1) *Adj. = प्राचीनावीतिन् Gal. — 2) n. *das Tragen der heiligen Schnur über die rechte Schulter.*

प्राचीनावीतिन् Adj. *die heilige Schnur über die rechte Schulter tragend* Gobh. 1,2,3.

प्राचीनोपवीत Adj. dass.

*प्राचीपति m. Bein. Indra's.

प्राचीप्रमाण n. *Länge* (Gegensatz *Breite*).

प्राचीर m. (*n.) *Einfriedigung, Hecke, Zaun.*

प्राचीसरस्वतीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

प्राचुर्य n. 1) *Vielheit, Menge.* Instr. *zum grössten Theil, fast insgesammt* Mârk. P. 134,53. — 2) *Ausführlichkeit* Comm. zu TS. Prât. Instr. *ausführlich.* — 3) *allgemeine Verbreitung, — Gangbarkeit* Râgat. 3,153. Çabd. zu Bâdar. 3,2,33.

प्राचेतस m. Pl. Bez. der 10 Söhne des Prâcînabarhis.

प्राचेतस 1) Adj. *a*) zu Varuṇa *in Beziehung stehend.* आशा f. *Westen* Harshak. 81,15. — *b*) von Praketas *abstammend.* — 2) m. Patron. *a*) Manu's. — *b*) Daksha's. — *c*) Vâlmîki's Bâlar. 7,18. — *d*) Pl. = प्राचेतस.

प्राचैस् Instr. Pl. Adv. *vorwärts.*

प्राच्य und प्राच्य (f. आ) 1) Adj. *a*) *vorn befindlich, vorangehend* (in einem Werke). — *b*) *im Osten befindlich, — gelegen, — wohnend, — herrschend, — gesprochen* (Sprache). — *c*) *vorangehend, der frühere, ehemalig, alt* Bâlar. 7,18. 102, 20. — 2) m. *a*) Pl. α) *die Bewohner des Ostens, Ostländ.* — β) *die Alten, veteres* Spr. 7665. — *b*) *N. pr. eines Mannes. — Statt सप्राच्याः Hariv. 1081 wird 1,20,45 प्रोक्तास्ताः gelesen.

प्राच्यक Adj. *im Osten gelegen.*

प्राच्यकठ m. Pl. *die östlichen* Kaṭha (eine Schule des schwarzen Jagurveda) Ârsh. 44,18.

प्राच्यपदवृत्ति f. Bez. *des* Saṁdhi ए–अ.

प्राच्यपाञ्चाली f. Pl. Saṁhitopan. 16,3 von Sây. als Adj. sehr künstlich gedeutet.

प्राच्यरथ m. *ein im Ostlande gebräuchlicher Wagen.*

प्राच्यवृत्ति f. *ein best. Metrum.*

*प्राच्यसप्तसम Adj. P. 6,2,12, Sch.

प्राच्यसामन् m. Pl. Bez. *bestimmter* Sâman-*Sänger.*

*प्राच्याधर्यु m. P. 6,2,10, Sch.

*प्राच्यायन m. Patron. von प्राच्य.

प्राच्यावत्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्राच्योदच् Adj. (f. °दीची) *von Westen nach Norden laufend* Hemâdri 1,790,9. 797,9; vgl. jedoch 801,8.

प्राज् m. (Nom. प्राट्) *Befrager* 211,20.

प्राज्ञ m. = प्राज्ञन Gṛihyâs. 2,30.

प्राज्ञक m. *Antreiber der Zugthiere, Wagenlenker.*

प्राज्ञन m. n. *ein Werkzeug zum Antreiben der Zugthiere, Stachel* oder *Geissel.*

प्राज्ञनिन् m. *Geisselträger* Gṛihyâs. 2,35.

*प्राज्ञया Adv. fehlerhaft für प्राज्ञया.

*प्राज्ञरूक्ष und *प्राज्ञर्या Adv. mit कर् gaṇa सादादि in der Kâç.

प्राज्ञल (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

प्राज्ञलिक m. = प्रज्ञालिक.

प्राज्ञापत Adj. (f. ई, nur dieses zu belegen) = प्रज्ञापत्य 1).

प्राज्ञापत्य 1) Adj. (f. आ) *von Prağâpati stammend, ihm gehörig, ihm geweiht, ihn betreffend* u. s. w. Âçv. Gṛihj. 3,15,8. विवाह m. *eine best. Eheschliessung* (ohne Brautkauf); नक्षत्र oder भ n. *das Mondhaus* Rohiṇî; शकट m. n. *der Wagen der* Rohiṇî (also eig. Adj. von 4) *d*); तिथि m. *der achte Tag in der dunklen Hälfte des Monats* Pausha; प्राज्ञापत्याश्चत्वारः पदस्तोभाः Namen von Sâman. Superl. प्राज्ञापत्यतम Kap. S. 29, 8. — 2) m. *a*) Patron. von प्रज्ञापति. — *b*) *eine best. Eheschliessung;* s. u. 1). — *c*) *ein in solcher Ehe erzeugter Sohn* Vishṇus. 24,32. — *d*) *eine best. Kasteiung.* — *e*) *ein* Kshatrija *und ein* Vaiçja Gop. Br. 2,2,23. Vaitân. 11,19. — *f*) **der Zusammenfluss von* Gaṅgâ *und* Jamunâ. — *g*) *N. pr. des 11ten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina. — 3) f. आ Patron. der Dakshiṇâ. — 4) n. *a*) *Fähigkeit der Zeugung.* — *b*) wohl *eine Zeugung in der Weise* Prağâpati's. प्राज्ञापत्यमकार्षीत् so v. a. *zeugte Kinder ohne ein Weib* MBh. 1,221, 4. Vgl. सृजध्वं मानसान्पुत्रान्प्राज्ञापत्येन कर्मणा Harîv. 1,45,48. — *c*) *die Welt* Prağâpati's Mârk. P. 96,18. — *d*) *das Mondhaus* Rohiṇî. — *e*) Name verschiedener Sâman. Auch mit den Beiwörtern अक्षर्य, प्रयस्वत् und माधुच्छन्दस.

प्राज्ञापत्यक Adj. = प्राज्ञापत्य 1).

प्राज्ञापत्यत्व n. Nom. abstr. zu प्राज्ञापत्य 1).

प्राज्ञापत्येष्टि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*प्राज्ञावत Adj. = प्रज्ञावत्या धर्म्यम.

प्राज्ञिक m. *Falke.*

*प्राज्ञितर् Nom. ag. *Antreiber von Zugthieren, Wagenlenker* Ind. St. 13,338.

प्राज्ञिधर् m. N. pr. eines Mannes.

*प्राज्ञिपक्षिन् m. *ein best. Vogel* Med. k. 116. Vgl. वाज्ञिपक्षिन्.

प्राज्ञिमठिका f. N. pr. einer Oertlichkeit.

प्राज्ञेश und प्राज्ञेश्वर n. *das Mondhaus* Rohiṇî.

प्राज्ञ 1) Adj. (*f. आ und ई) *a*) *intellectuell.* — *b*) *klug, verständig, einsichtsvoll* (von Personen). — 2) m. *a*) *ein kluger, verständiger Mann.* — *b*) im Vedânta *der durch das Einzelding bedingte Intellect* 260,1. 17. — *c*) **eine Pagageienart mit rothen Streifen an Hals und Flügeln* Râgân. 19, 118. — 3) *f. आ *Einsicht, Verstand.* — 4) *f. ई

die Frau eines klugen Mannes.

प्राज्ञत्व n. Nom. abstr. zu **प्राज्ञ** 1) *b*) 260,5.

प्राज्ञमानिन् (Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,29) und **प्राज्ञंमानिन्** Adj. *sich für klug haltend.*

प्राज्ञवादिक Adj. dass. MBh. 2,68,38.

प्राज्य Adj. 1) *reichlich, viel, gross, bedeutend* (Ind. St. 15,326), *stark, heftig, lang* (zeitlich). °**भुज** Adj. *grosse —, starke Arme habend* Vikramâṅkaḱ. 15,29. — 2) MBh. 3,162,28, v. l. nach Nilak. = **प्रकर्षेण ग्रह्यं ज्याकृतम्** (!).

प्राज्यभृ m. N. pr. eines Mannes.

प्राज्वलन m. Pl. *eine best. Schule.*

प्राञ्च् 1) Adj. (f. **प्राची**) *a) vorwärts gewandt, vorn befindlich, von vorn kommend, zugewandt.* — *b*) Acc. mit **कर्** *α) herbeibringen, herbeischaffen, herzuwenden.* — *β) fördern.* — *γ) entgegenstrecken.* — *δ) bahnen* (Wege). — *c*) Acc. mit dem Caus. von **कल्प्** *sich zugewandt machen*, so v. a. *sich wenden gegen.* — *d) nach vorn hin laufend*, so v. a. *der Länge nach genommen.* — *e) östlich, nach Osten gerichtet, — gewandt, — fliessend, im Osten wohnend, östlich von* (Abl.). — *f) geneigt.* — *g) geneigt*, so v. a. *bereitwillig, gern Etwas thuend.* — *h) vormalig, der frühere.* — 2) Adv. **प्राक्** (**प्राङ्** Lâṭj. 6,8,15. Kâṭj. Çr. 2,3,24. 7, 9,18; vgl. auch **प्राङ्गयत** fgg.) *a) vorn, voran, vor* (im Raume, mit Abl.). — *b) im Osten, östlich von* (Abl.) Lâṭj. 6,8,15. — *c) vor* (in der Reihenfolge, mit Abl.). — *d) vorher, vorhin, früher, ehemals, vor* (zeitlich, mit Abl. und ausnahmsweise Gen.). **प्रागेव** *vor Kurzem.* — *e) vorher*, so v. a. *zunächst, zuerst* 136,17. Spr. 4298. fg. — *f) von nun an* 219,22. — *g)* **प्रागेव** bei den Buddh. *vor Allem*, so v. a. *weit eher, noch mehr* Vâgbaṁḱ. 23,17. — *h*) **dazwischen.* — *i*) **am frühen Morgen.* — *k*) fehlerhaft für **द्राक्** MBh. 5,5145. ed. Bomb. 5,124,24. ed. Vardh. 5,124,23. — 3) Instr. **प्राचा** *vorwärts.* — 4) Abl. **प्राचस्** *von vorn.* — 5) m. Pl. *die Bewohner des Ostens, die Lehrer im Ostlande.* — 6) f. **प्राची** *a) Länge, die lange Seite* Çulbas. 1,31. — — *b) Osten.* Auch °**दिश्**. — *c*) **der Pfosten, an den ein Elephant gebunden wird.*

प्राञ्जन n. *Anstrich* oder *Kitt* (eines Pfeils).

प्राञ्जल Adj. 1) *gerade.* Suçr. 1,368,18 fügen Hdschrr. **प्राञ्जलमाकर्षेत्** nach **ग्रनुलोमयेत्** hinzu. — 2) *gerade*, so v. a. *offen, nicht versteckt* (Worte, Sinn) Comm. zu Âpast. Çr. 1,1,1. — 3) *eben* (Weg) Kâd. 2,98,13.

प्राञ्जलता f. Nom. abstr. zu **प्राञ्जल** 1) und 2) (Naish. 8,22).

प्राञ्जलि 1) Adj. (f. °**लि** und °**ली**) *die hohl an einander gelegten Hände ausstreckend* (als Zeichen der Ehrerbietung und Unterwerfung). — 2) m. Pl. *eine best. Schule des* Sâmaveda Ârsh. 47,12. Vgl. °**द्वैतभृत्**.

प्राञ्जलिक Adj. = **प्राञ्जलि** 1).

प्राञ्जलिद्वैतभृत् m. Pl. *eine best. Schule.*

प्राञ्जलिन् Adj. = **प्राञ्जलि** 1).

प्राञ्जलिप्रग्रह Adj. desgl. R. 7,82,14. Statt dessen **प्राञ्जलिः प्रग्रहः** 51,8. An beiden Stellen erklärt der Comm. **प्रग्रह** durch **ऊर्ध्वबाहु**. Vgl. **ग्रञ्जलिप्रग्रह** (Nachtr. 4).

1. **प्राञ्जली** Adj. f. zu **प्राञ्जलि**.

2. **प्राञ्जली** Adv. mit **भू** *die hohl an einander gelegten Hände ausstrecken* Kâraṇḍ. 79,13.

***प्राडाकृति** m. Patron. v. l. **प्राणाकृति**.

प्राड्विवाक m. *Richter* Gaut. Chr. 211,21.

***प्राण्** Adj. *athmend.*

1. **प्राण** m. (adj. Comp. f. **घ्रा**) 1) *Hauch, Athem;* im engsten Sinne *die eingeathmete Luft*, im weitesten *Lebenshauch* überh., *Lebensgeist, Lebensorgan;* Pl. *Leben* (auch Du., wenn von Zweien die Rede ist). Es werden drei, fünf (gewöhnlich), sechs, sieben, neun und auch zehn *Lebenshauche* angenommen. Am Ende eines adj. Comp. wiederzugeben durch *dem* Jmd oder Etwas *wie das Leben lieb ist* oder *dessen Leben von — abhängt.* Personificirt als Sohn des **Apâna**. — 2) *Hauch des Windes, Wind.* — 3) *Athemzug* als *ein best. Zeitmaass* Ârjabh. 3,2. Comm. zu Ganit. 1,17. — 4) *starker Athem* als *Zeichen der Kraft, Kraft* überh. **सर्वप्राणेन** *mit Anwendung aller Kraft*, **प्राणैस्** *mit aller Kraft, von ganzer Seele.* — 5) im **Sâṁkhja** *die Seele.* — 6) im **Vedânta** *der durch das Gesammtding bedingte Intellect* 266,6. — 7) Pl. *Lebenszeichen, Lebensäusserung* in übertragener Bed. Bâlar. 10,13. — 8) **das Leben in einem Gedicht.* — 9) **poetisches Talent, poetische Begeisterung.* — 10) Pl. *Nase, Mund, Augen und Ohren* Çâṅḱh. Çr. 2, 17,1. Âpast. Çr. 12,25,1. Gop. Br. 2,1,3. Vaitân. 3, 13. M. 4,143. — 11) *ein best.* Kalpa, *der 6te Tag in der lichten Hälfte von* Brahman's *Monat.* — 12) **Myrrhe.* — 13) mystische Bez. *des Lautes* प्. — 14) Nama eines **Sâman** Tâṇḍja-Br. 5,4,1. Sâmav. Br. 1,7,4. **वसिष्ठस्य प्राणापानौ** Ârsh. Br. — 15) Bein. Brahman's. — 16) N. pr. *a)* eines Vasu. — *b)* eines Sohnes des Vasu Dhara. — *c)* eines Marut. — *d)* eines Sohnes des Dhâtar. — *e)* eines Sohnes des Vidhâtar. — *f)* eines Ṛshi im 2ten Manvantara.

2.***प्राण** Adj. *voll.*

प्राणक m. 1) *Thierchen, Gewürm* Kâraṇḍ. 47,1. — 2) **Terminalia tomentosa* oder *Coccinia grandis.* — 3) **Myrrhe* (**बोल**) oder *Jacke* (**चोल**).

प्राणकर् 1) Adj. *Leben schaffend, die Lebensgeister erfrischend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्राणकर्मन् n. *Lebensfunction.*

प्राणकृच्छ्र n. *Lebensgefahr* 79,30.

प्राणकृत् m. N. pr. eines Autors.

प्राणग्रह m. Pl. Bez. *bestimmter* Soma-*Becherfüllungen.*

प्राणघ्न Adj. *das Leben vernichtend, tödtlich.*

प्राणचय m. *Zunahme an Kräften* Varâh. Bṛh. S. 8,14.

प्राणचित् Adj. *aus Lebenshauch geschichtet* Çat. Br. 10,5,2,5.

प्राणचिति f. *des Lebenshauches Schichtung* Çat. Br. 8,4,2,12.

प्राणच्छद Adj. *das Leben abschneidend, — verkürzend, mörderisch* Varâh. Jogaj. 5,32.

प्राणच्छेद m. *Vernichtung des Lebens, Mord.*

***प्राणतन्त्र** m. Pl. bei den Gaina *eine Unterabtheilung der* Kalpabhava.

प्राणतेजस् Adj. *dessen Glanz der Lebenshauch ist* Çat. Br. 10,2,6,15.

प्राणतोषणी oder °**तोषिणी** f. Titel eines Werkes.

प्राणत्याग m. *Hingabe des Lebens, das Aufgeben des Geistes.*

प्राणत्राणरस m. *eine best. Mixtur* Rasar. 333.

प्राणत्व n. Nom. abstr. zu **प्राण** 1) Çat. Br. 12, 9,2,14. Kap. 5,113. — Sâh. D. 23,15 fehlerhaft für **प्रमाण**.

प्राणद 1) m. *a) das Athmen.* — *b*) **Wind.* — *c*) **der Herr der Geschöpfe* (**प्रजापति**). — *d*) **ein heiliger Badeplatz.* — 2) *Adj. *stark.*

प्राणद 1) Adj. *Jmd. das Leben schenkend, — rettend.* **प्राणदा गुडिका** f. Bez. *bestimmter Pillen gegen Hämorrhoiden* Mat. med. 242. — 2) *m. *Terminalia tomentosa* oder *Coccinia grandis.* — 3) *f. **घ्रा** *a) Terminalia Chebula* Râǵan. 11,22. — *b) eine best. Heilpflanze* (*Knolle*), = **महि** Râǵan. 5, 28. — *c*) **Commelina salicifolia* Râǵan. 4,109. — 4) *n. *a) Wasser.* — *b) Blut.*

प्राणदक्षिणा f. *das Geschenk des Lebens* Pañḱat. 231,20.

प्राणदयित m. *der Gatte, den man wie das eigene Leben liebt.*

प्राणदेवत् Adj. s. **प्राणदेवत्**.

प्राणदा Adj. *das Einathmen gebend* VS. 17,15.

प्राणदातर् Nom. ag. *Lebensretter.*

प्राणदान n. 1) *Schenkung des Lebens, Lebensrettung.* — 2) *Hingabe des Lebens.* — 3) *Salbung des* Havis *mit* Ghṛta *unter Aufsagung von Sprüchen, welche beleben sollen.*

प्राणदायिन् Adj. *Leben gebend.* Die Hdschrr. प्राणदेबन्.

प्राणडोदर n. *ein Spiel um's Leben.*

प्राणदृक् (Nomin. °धृक्) *das Einathmen fest (dauernd) machend* Kâṭh. 5,15.

प्राणद्यूत n. *ein Spiel um's Leben, ein Kampf auf Leben und Tod.*

प्राणद्रोह् m. *das Trachten nach eines Andern Leben.*

प्राणद्रोहिन् Adj. *nach Jmds* (im Comp. vorangehend) *Leben trachtend* Daçak. (1925) 2,75,3.

प्राणधर m. N. pr. eines Mannes.

प्राणधारण 1) n. *a) das Aufrechterhalten des Lebensathems, Erhaltung —, Fristung des Lebens, das am Leben Bleiben* oder *— Sein.* Acc. mit कर् Act. *Jmd am Leben erhalten,* mit कर् Med. *für die Erhaltung seines Lebens sorgen,* so v. a. *Speise zu sich nehmen.* — *b) Mittel zur Erhaltung des Lebens.* — 2) f. आ = 1) *a).* Acc. mit कर् Med. *Speise zu sich nehmen.*

प्राणधारिन् Adj. *Jmds* (Gen.) *Leben erhaltend, Lebensretter* Hariv. 10004.

प्राणान 1) Adj. *belebend.* — 2) *m. *Kehle.* — 3) n. *a) das Athmen.* — *b) das Beleben.*

प्राणनाथ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Herr über das Leben,* so v. a. *der Liebste, Gatte.* — 2) *Bein. Jama's. — 3) N. pr. eines Sectenhauptes.

प्राणनाश m. *Verlust des Lebens, Tod* Veṇis. 71,19.

प्राणनिग्रह m. *Hemmung des Athems.*

प्राणनिपात R. 1,59,21 fehlerhaft für प्राणातिपात.

*प्राणन्त 1) m. *a) Wind.* — *b) eine Art Collyrium* — 2) f. ई *a) das Niesen.* — *b) Schlucken, singultus.*

प्राणंदद् m. *Lebensverleiher* als Beiw. Avalokiteçvara's Kâraṇḍ. 90,11.

*प्राणपत Adj. von प्राणपति.

प्राणपति m. *Herr des Lebens:* 1) *die Seele.* — 2) ehrende Bez. *des Arztes* Karaka 3,6.

प्राणपत्नी f. *die Gattin des Lebenshauches, die Stimme.*

प्राणपरिक्रय m. *das Einsetzen —, die Hingabe des Lebens.*

प्राणपरिक्षीण Adj. *dessen Leben auf die Neige geht.*

प्राणपरिग्रह m. *der Besitz der Lebensgeister, das Leben.*

प्राणपरित्याग m. *Hingabe des Lebens.*

प्राणपा Adj. *den Athemzug behütend.*

प्राणप्रद 1) Adj. *Jmd das Leben schenkend, Jmd gerettet habend.* — 2) *f. आ *eine best. Heilpflanze.*

प्राणप्रदायक und °प्रदायिन् Adj. = प्राणप्रद 1).

प्राणप्रयाण n. *der Abzug der Lebensgeister, Ende des Lebens* Râǵat. 5,123.

प्राणप्रहाण n. *Verlust des Lebens* Ind. St. 15, 435.

प्राणप्राशनिन् Adj. *den blossen Geruch eines Trankes oder einer Speise geniessend* (vgl. प्राणभक्त) Pa. P. 19. पर्णप्राशनिन् st. dessen Bâlar. 298,13.

प्राणप्रिय 1) Adj. *lieb wie das eigene Leben.* — 2) m. *der Geliebte, Gatte.*

प्राणप्रेप्सु Adj. *um das Leben besorgt, in Todesangst seiend* MBh. 3,271,38.

प्राणबाध m. *Bedrohung des Lebens, Lebensgefahr.*

प्राणबुद्धि f. Sg. (!) *Leben und Verstand.* v. l. चैव प्राणाश्च st. प्राणबुद्धिश्च.

प्राणभक्त m. *das Geniessen des Athems* oder *Hauchs,* d. i. *das Einziehen des blossen Geruches eines Trankes oder einer Speise.*

प्राणभक्तम् Absol. *den blossen Geruch eines Trankes oder einer Speise einziehend.*

प्राणभय n. *Besorgniss um das Leben, Todesangst* R. 6,107,4. Kathâs. 27,38. Pañcat. 62,24. Ind. St. 15,424.

*प्राणभास्वत् m. *das Meer.*

प्राणभृत Adj. *der Lebenshauch seiend.*

प्राणभृत् 1) Adj. *a) das Leben erhaltend.* — *b) Leben in sich tragend, lebendig.* — 2) m. *ein lebendes Wesen,* insbes. *Mensch.* — 3) f. Bez. *bestimmter Backsteine bei der Schichtung des Altars* Âpast. Çr. 17,1.

प्राणमत् Adj. *kräftig, stark* Maitr. S. 1,6,12 (105,2).

प्राणमय Adj. *aus Lebenshauch —, aus Athem bestehend, athemvoll.*

प्राणमोक्षण n. *das Aufgeben des Geistes.*

*प्राणयम m. = प्राणायाम.

प्राणयात्रा f. *Lebensunterhalt.*

प्राणयात्रिक Adj. *zum Lebensunterhalt erforderlich.* °मात्रः स्यात् *er besitze nur soviel als z. L. erforderlich ist.*

प्राणयुत Adj. *lebend, lebendig* 174,10.

प्राणयोनि f. *die Ursache*

प्राणरन्ध्र n. *Mund* oder

प्राणराज्यद् Adj. *der eine rettet hat* Kathâs. 49,82.

प्राणरोध m. 1) *das Anha eine best. Hölle* Bhâg. P. 5,

प्राणलाभ m. *Lebensrett* 80 (प्राणालाभ fehlerhaft).

प्राणवत् Adj. 1) *Athem kräftig, stark.* Compar. °व

प्राणवल्लभा f. *eine Gel man wie das eigene Leben*

प्राणविद्या f. *die Lehre v*

प्राणविनाश m. *Verlust d*

प्राणविप्रयोग m. *Verlu* past. 2,11,1.

प्राणवीर्य n. *starker Ath* = प्राणाढ्यं वीर्यम् Comm.

प्राणवृत्ति f. 1) *Lebensthä* — 2) *Lebensunterhalt* Âpas

प्राणव्यय m. *das Aufgeb Lebens* 121,14.

प्राणव्यायच्छन n. *das da zen* Gaut. 9,32.

प्राणशक्ति f. *eine best. Ç*

प्राणशरीर Adj. *dessen Le*

प्राणसंयम m. *das Anha* 1,22.

प्राणसंरोध m. dass.

प्राणसंवाद् m. *das Gespr — der Sinnesorgane.*

प्राणसंशय m. *Lebensgefa* past. Auch Pl.

प्राणसंशित Adj. *durch a* 10,5,35.

प्राणसंहिता f. *eine beso Texte zu recitiren, bei der sammenfasst, als man in e nigen kann.*

प्राणसंकट n. *Lebensgefah*

*प्राणसद्मन् n. *das Gehäu der Körper.*

प्राणसंत्याग m. *Hingabe*

प्राणसंदेह m. *Lebensgefa*

प्राणसंधारण n. *die Erha* thaçr. Up. 2. °णां कर् *sich* Mâdhi 1,468,16.

प्राणसंन्यास m. *das Aufg*

प्राणसम 1) Adj. (f. आ) *li* 49,27. — 2) *m. *der Geli*

die Geliebte, Gattin.

*प्राणसंभृत m. Wind.

प्राणसंमित Adj. 1) lieb wie das eigene Leben. — 2) bis zur Nase reichend.

1. प्राणसार n. Lebenskraft Rig. 6,368.

2. प्राणसार Adj. voller Kraft.

प्राणसूत्र n. der Lebenshauch als Faden Mân. 1,3,8.

प्राणहर Adj. das Leben raubend, — bedrohend, todbringend, lebensgefährlich, — für (im Comp. vorangehend).

प्राणहानि f. Verlust des Lebens Ind. St. 15, 435.

प्राणहारक 1) Adj. = प्राणहर. — 2) *n. ein best. Gift.

प्राणहारिन् Adj. das Leben raubend, todbringend.

*प्राणक्षिता f. Schuh.

प्राणक्षीन Adj. des Lebens beraubt, leblos Spr. 7680.

प्राणाकर्षिन् Adj. die Lebensgeister anziehend als Bez. eines best. Zauberspruchs.

प्राणाग्निहोत्रोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

प्राणाघात m. Tödtung eines Lebens, — lebendigen Wesens.

प्राणाचार्य m. der Leibarzt eines Fürsten.

प्राणातिपात m. Angriff auf ein Leben (Kâraṇḍ. 26,22. 46,11), Tödtung eines Lebens, — lebendigen Wesens.

प्राणातिलोभ m. heftiges Verlangen zu leben Hem. Joc. 2,22 (प्राणितलोभ gedr.).

प्राणात्मन् m. die niedrigste der drei Seelen eines Menschen.

प्राणात्यय m. Lebensgefahr.

प्राणाद् Adj. das Leben verzehrend, todbringend Bhaṭṭ.

प्राणाधिक Adj. (f. आ) 1) theurer als das Leben. — 2) an Leibeskraft überlegen, kräftiger.

प्राणाधिकप्रिय Adj. (f. आ) lieber als das Leben 113,26.

*प्राणाधिनाथ m. Gebieter über das Leben, Gatte.

प्राणाधिप m. 1) der Gebieter über den Lebenshauch, die Seele. — 2) Bein. Vâju's Hemâdri 1, 180,12.

1. प्राणान्त m. Lebensende, Tod.

2. प्राणान्त Adj. den Tod nach sich ziehend. दण्ड m. Todesstrafe.

प्राणान्तिक 1) Adj. (f. ई) a) den Tod nach sich ziehend, tödtlich, lebensgefährlich. दण्ड m. Todesstrafe. — b) lebenslänglich Gaut. Pañcât. ed. Bomb. 3,59,13. °म् Adv. — c) zum Sterben —, über alle Maassen heftig (Verlangen). — 2) n. Lebensgefahr.

प्राणापान m. Du. die ein- und ausgeathmete Luft AV. oft. Personif. als die beiden Açvin. वसिष्ठस्य °नौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

प्राणाबाध m. Beeinträchtigung —, Bedrohung des Lebens.

प्राणाभरण n. Titel eines Werkes.

प्राणाभिसर m. Lebensretter.

1. प्राणायन m. des Lebenshauchs Sprössling.

2. प्राणायन n. Sinnesorgan.

प्राणायाम m. Hemmung —, Unterdrückung des Athems. Auch Pl. Gaut.

प्राणायामशस् Adv. unter wiederholter Unterdrückung des Athems Âpast.

प्राणायामिन् Adj. den Athem anhaltend.

प्राणार्घ्य Adj. passend, würdig.

प्राणार्थवत् Adj. lebend und reich.

प्राणार्थिन् Adj. lebensbegierig Spr. 7779.

प्राणालाभ M. 11,80 fehlerhaft für प्राणलाभ.

प्राणावरोध m. Hemmung des Athems Mṛicch. 1,2.

*प्राणावाय n. Titel des 12ten der 14 so genannten Pûrva der Gaina.

प्राणाहुति m. Verband, Bindemittel (beim Hausbau).

*प्राणाकृति m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

प्राणिघातिन् Adj. Lebendes tödtend.

प्राणिणिषु Adj. zu athmen —, zu leben wünschend Bhaṭṭ.

प्राणितलोभ Hem. Joc. 2,22 fehlerhaft für प्राणातिलोभ.

प्राणिद्यूत m. Thierspiel, Thiergefecht.

प्राणिन् Adj. athmend, lebendig; m. ein lebendes Wesen, Thier, Mensch. Nom. abstr. प्राणित्व n.

प्राणिभव Adj. von einem lebenden Wesen kommend (Ton) S. S. S. 21.

प्राणिमत् Adj. mit lebenden Wesen versehen.

*प्राणिमातर् f. ein best. Strauch Râgân. 4,161.

प्राणिवध m. Tödtung eines lebenden Wesens.

प्राणिसपत्न m. Feind der Menschen (das Fieber) Kâraka 6,3.

*प्राणिक्षिता f. Schuh.

*प्राणीत्य n. Schuld. Vgl. प्रामीत्य.

प्राणेश 1) m. a) der Herr über das Leben, der Geliebte, Gatte. — b) N. pr. eines Marut. — 2) f. आ die Herrin über das Leben, die Geliebte, Gattin.

प्राणेश्वर 1) m. a) = प्राणेश 1) a). — b) ein best. Medicament. — 2) f. ई = प्राणेश 2).

प्राणैकशतविध Adj. mit dem Lebenshauch 101-fach Çat. Br. 10,2,6,15.

प्राणोत्क्रान्ति f. das Hinausfahren des Lebenshauchs, Tod Kathâs. 72,390.

प्राणोत्सर्ग m. das Aufgeben des Lebens MBh. 13,50,26.

प्राणोपस्पर्शन n. das Berühren von Nase, Mund, Augen und Ohren Gaut. 1,48.

प्राणोपहार m. Speise.

प्राण्यङ्ग n. ein Theil eines lebenden Wesens, — des Menschen.

प्रातःकृत्य Adj. (f. आ) zum Morgen sich neigend (Nacht) Pañcad.

प्रातःकार्य m. Morgengeschäft, — begehung.

प्रातःकाल m. Morgenzeit, der frühe Morgen. °वक्तव्य n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

प्रातःकृत्य n. = प्रातःकार्य.

प्रातःक्षण m. Morgenzeit Pañcad.

प्रातःप्रहर m. die 9te Stunde Morgens.

प्रातर् Adv. 1) früh, morgens. प्रातः प्रातः jeden Morgen. — 2) am nächsten Morgen, morgen, — früh. — 3) personificirt a) als Sohn Pushpârṇa's von der Prabhâ. — b) als Jaksha VP.² 2, 285. 287. 292. fg.

प्रातर m. N. pr. eines Schlangendämons.

प्रातरध्येय Adj. am frühen Morgen herzusagen.

प्रातरनुवाक m. Frühaufsagung; so heisst die Litanei, mit welcher das Prâtaḥsavana beginnt.

प्रातरन्त und प्रातरपवर्ग Adj. am Morgen endend Comm. zu Kâtj. Ça. 4,15,1. 25,7,1.

प्रातरभिवाद m. Morgengruss Gobh. 3,1,27.

प्रातरवनेक m. ungrammatisch für °नेग Âpast. Ça. 6,20,1. Comm. zu 16,7. 11.

प्रातरवनेग m. Abwaschung am Morgen Maitr. S. 1,5,7. 4,5,3.

प्रातरह्न m. 1) der frühe Morgen, Vormittag Gobh. 4,6,11. — 2) N. pr. eines Mannes. °ह्न gedr.

प्रातराश m. Frühstück.

प्रातराशित Adj. der am Morgen gegessen —, ein Frühstück eingenommen hat.

प्रातराहुति f. Frühopfer, so heisst die zweite Hälfte des täglichen Agnihotra-Opfers Gobh. 1,9,14.

प्रातरिरिवन् Adj. (Voc. प्रातरिरिवस्) früh ausgehend, — kommend; m. Morgengast.

*प्रातरीय Adj. von प्रतर oder प्रातर.

*प्रातर्गेय m. *ein Sänger, dessen Amt es ist den Fürsten am Morgen zu wecken.*

प्रातर्जप m. *Morgengebet* Kauç. 65. Ind. St. 15,121.

प्रातर्जित् Adj. *früh siegend, — gewinnend.*

प्रातर्णादिन् m. *Hahn* Bhâvapr. 2,8.

प्रातर्दन Adj. *zum Fürsten* Pratardana *in Beziehung stehend.*

*प्रातर्दिन n. *der frühe Tag, Vormittag.*

प्रातर्दुग्ध n. *Morgenmilch.*

प्रातर्दोह m. *Morgenmelkung, Frühmilch.*

*प्रातर्भोक्तृ m. *Krähe.*

*प्रातर्भोजन n. *Frühstück.*

प्रातर्यज्ञ m. *Frühopfer* Ait. Br. 2,16,4.

प्रातर्यावन् Adj. = प्रातरित्वन्.

प्रातर्युक्त Adj. *früh angespannt* (Wagen).

प्रातर्युज् Adj. 1) *früh anspannend.* — 2) *früh angespannt.*

प्रातर्वस्तृ Nom. ag. *früh leuchtend.*

प्रातर्विकस्वर् Adj. *in der Frühe aufgehend* Râgân. 10,90.

प्रातर्वेष Adj. *früh thätig* TBr. 3,7,4,18.

प्रातर्हुत n. und प्रातर्होम m. *Frühopfer.*

प्रातस्तन 1) Adj. *morgendlich, matutinus* Pris. 13,13. — 2) m. v. l. für प्रातर् 3) *a*) VP.² 2,253. — 3) n. *Frühe.*

प्रातस्तराम् Adv. *ganz früh am Morgen* Bhatt.

प्रातस्त्य Adj. *morgendlich.*

प्रातस्त्रिवर्गा Adj. f. als Beiw. der Gañgâ. Nach Nilak. soll प्रातर् als Beiw. für sich so v. a. प्रातरवतीर्णा sein; त्रिवर्गा erklärt er durch धर्मार्थकामदा.

प्रातःसंध्या f. *Morgendämmerung.*

प्रातःसव m. und प्रातःसवन n. *Frühspende des Soma, deren Ritual aus zehn liturgischen Elementen besteht.*

प्रातःसवनिक und °सवनीय Adj. *zum* Prâtaḥsavana *gehörig.*

प्रातःसावं m. Soma-*Bereitung in der Frühe, Morgenspende* Âpast. Çr. 12,20,15. 23,4.

प्रातःस्नान n. *ein Bad am frühen Morgen.*

प्रातःस्नायिन् Adj. *am frühen Morgen sich badend.*

प्रातःस्मरणश्लोक m. (wohl Pl.) Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

*प्राति f. 1) *Füllung, Vollmachung.* — 2) *Spanne des ausgestreckten Daumens und Zeigefingers.*

प्रातिककामिन् MBh. 2,2200 fehlerhaft für प्रतिकामिन्.

*प्रातिकण्ठिक Adj. *Jmd am Halse packend.*

*प्रातिका f. *Hibiscus rosa sinensis* Râgân. 10,124.

प्रातिकामिन् m. *Diener, Bote.* °मीम् Acc. metrisch.

प्रातिकूलिक Adj. (f. ई) *feindselig gestimmt, Widerstand leistend* Mahâvîraḱ. 91,19 (fälschlich प्रति°). Bhatt. 5,94.

प्रातिकूल्य n. 1) *unfreundliches Entgegentreten, Widersetzung* (Harshaḱ. 137,2), *Opposition.* — 2) *das Widerstehen, Unangenehmsein.* — 3) *das Nichtübereinstimmen mit* (im Comp. vorangehend) Comm. zu TS. Prât.

*प्रातिक्य n. Nom. abstr. von प्रतिक.

*प्रातिक्षेपिक Adj. von प्रतिक्षेप.

*प्रातिजानीन Adj. *gegen den Gegner gut.*

प्रातिज्ञ n. *Gegenstand der Behandlung.*

प्रातिथेयी f. Patron. einer weisen Frau.

प्रातिदैवसिक Adj. *täglich stattfindend.*

प्रातिनिधिक m. *Stellvertreter.*

प्रातिपक्ष्य n. *Feindschaft, — gegen* (Gen.).

*प्रातिपथिक Adj. *den Weg entlang gehend.*

प्रातिपद् 1) Adj. *den Anfang bildend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्रातिपदिक 1) Adj. *ausdrücklich.* — 2) *m. *Feuer.* — 3) n. *Nominalthema, die Form eines Nomens, an welche die Casusendungen und andere Suffixe gefügt werden.* Nom. abstr. °त्व n.

प्रातिपौष m. Patron. Balhika's.

प्रातिपेय m. desgl. Auch Pl.

प्रातिपौरुषिक Adj. *auf die Männlichkeit —, auf die Tapferkeit bezüglich.*

प्रातिबोध *m. Patron. von प्रतिबोध. f. in °बोधीपुत्र m., Weber, Lit. 124. Vgl. प्रातीबोधीपुत्र.

*प्रातिबोधायन m. Patron. von प्रातिबोध.

प्रातिभ 1) Adj. *plötzlich einleuchtend.* — 2) n. *a*) *Intuition.* °वत् Adv. Njâjas. 3,2,35. — *b*) *Geistesgegenwart* MBh. 5,63,2.

प्रातिभव्य n. *Nebenbuhlerschaft* Mahâvîraḱ. 101,2.

प्रातिभाव्य n. 1) *Bürgschaft, — für* (im Comp. vorangehend) Gaut. — 2) *Sicherheit,* so v. a. *eine sichere Nachricht über* (Gen.) Râgat. 8,2120.

प्रातिभासिक Adj. *nur den Schein habend, nur dem Scheine nach bestehend, nur scheinbar* Govindân. S. 982.

प्रातिमोक्ष (पातिमोक्ख im Pâli) m. = प्रतिमोक्ष. Ursprünglich *Entlastung* Old. Buddha 339. 379.

प्रातिरूपिक Adj. 1) *nachgemacht, falsch, unächt.* — 2) *falsches Maass oder Gewicht anwendend* Gaut.

प्रातिरूप्य n. in अप्रातिरूप्य.

*प्रातिलोमिक Adj. *widerhaarig, widrig.*

प्रातिलोम्य n. 1) *die Richtung entgegen, — gegen die natürliche Ordnung.* — *Widerstand, feindliche Gesinnung.*

प्रातिवेशिक m. *Nachbar.*

प्रातिवेश्मक m. fehlerhaft für °वे

प्रातिवेश्मिक 1) m. *Nachbar* Râg. çiṅ. 1,17. 6,3. Hem. Par. 7,46. — *barin* Hem. Par. 13,26.

प्रातिवेश्य 1) Adj. *benachbart* H. — 2) m. *ein Nachbar gegenüber,* N. ब्राह्मण° *ein benachbarter Brahma.*

प्रातिवेश्यक m. *Nachbar.*

प्रातिशाख्य n. *ein Werk über vedi.*

°कृत् m. *der Verfasser eines solchen*

प्रातिश्रवस (Conj.) m. Patron. vo

प्रातिश्रुत्क Adj. 1) *im Wiederhal* 2) *eine Färbung des Lautes bewirke*

*प्रातिष्ठित Taik. 3,1,22 fehlerh स्विक.

प्रातिसवनम् Adv. *in der Richtu* Savan Ait. Br. 6,33,2. Statt desse AV. 20,129,2. Çâṅkh. Çr. 12,18,1.

प्रातिस्विक Adj. *eigen, besonder, dern gemein* Hemâdri 1,228,16.

प्रातिकृत m. *eine Art* Svarita-

प्रातिकृत्र n. *das Amt des* Prati

*प्रातिकार und *°क m. *Taschensp*

प्रातिकारिक 1) Adj. *mit* प्रतिका Lâṭ. 7,7,33. — 2) m. *a*) *Thürsteh* **Taschenspieler, Gaukler.*

प्रातिकार्य n. *Gaukelei, Erzeugu dern, Wunderthätigkeit, Wunder* Lâṇḍ. 13,14. 44,21.

प्रातिकार्यसंदर्शन m. *ein best.* S Râṇḍ. 51,20.

प्रातीतिक Adj. *nur in der Vor hend, subjectiv.*

प्रातीधेयी f. wohl nur fehlerhaft

प्रातीप m. Patron. Çâṁtanu's.

*प्रातीपिक Adj. *widerstrebend, delnd, feindlich.*

प्रातीप्य n. *Feindlichkeit* Hem. P

प्रातीबोधीपुत्र m. N. pr. eines Le 323,5. Vgl. u. प्रातिबोध.

प्रातृद् Adj. *von den Pickern* (e *kommend* Karaka 6,27.

प्रातृद् m. Patron. von प्रतृद् (nach

*प्रात्यक्त Adj. = प्रत्यक्त.

प्रात्यक्तिक Adj. *unmittelbar —, s zunehmen.*

*प्रात्यग्रथि m. Patron. von प्रत्यग्र

प्रात्यन्तिक m. *ein benachbarter Häuptling.*

प्रात्ययिक Adj. 1) *zum Zutrauen in Beziehung stehend.* **प्रतिभू** m. *ein Bürge für Zutrauen.* — 2) *Jmds* (Instr.) *Zutrauen besitzend* Gaut.

प्रात्यवेत्ता f. fehlerhaft für **प्रत्यवेत्ता**.

प्रात्यहिक Adj. *täglich.*

प्रात्यिक in **पर्णा°**.

प्राथमकल्पिक 1) Adj. *a) vor Allem —, im strengsten Sinne des Wortes Etwas seiend.* — *b)* Bez. *eines* Jogin *auf der ersten Stufe.* Vgl. **प्रथम°**. — 2) m. *Anfänger, ein beginnender Schüler* Mahâbh. 5,28,*b*.

प्राथमिक Adj. *zum Ersten gehörig, das erste Mal stattfindend* u. s. w., *der erste* Comm. zu TS. Prât.

प्राथम्य n. *Priorität* Comm. zu Âpast. Çr. 2,13, 7. 12,24,6.

प्रादक्षिण्य n. 1) *das Zukehren der rechten Seite, das Umwandeln von rechts nach links.* — 2) *ehrerbietiges Betragen.*

प्रादानिक Adj. *bei der Darbringung stattfindend* u. s. w.

***प्रादित्य** m. N. pr. zweier Fürsten.

प्रादिवचस् n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रादुरादि (**प्रादुरत्ति**?) m. Patron.

प्रादुर्भाव m. *das Zumvorscheinkommen, Erscheinen, Erscheinung* (auch von *der Erscheinung eines Gottes auf Erden*).

प्रादुष्करण n. *das Zumvorscheinbringen, Erzeugen, Entzünden* (des Feuers) Çâṅkh. Gṛhj. 1,1.

***प्रादुष्पीत** Adj. P. 8,3,41, Sch.

***प्रादुष्य** n. = **प्रादुर्भाव**.

प्रादुस् Adv. *hervor, zum Vorschein.* Mit **अस्** (स wird ष, wenn der Anlaut abfällt) und **भू** *zum Vorschein kommen, sichtbar werden, erscheinen, sich erheben, ertönen;* mit **कर्** *zur Erscheinung bringen, sichtbar werden lassen.* Nur in diesen beiden Verbindungen zu belegen.

प्रादेश m. (adj. Comp. f. **आ**) 1) *Spanne des ausgestreckten Daumens und Zeigefingers,* sowohl *diese Stellung der Hand,* als auch *dieses Maass* (= 12 Aṅgula Çulbas. 1,7). — 2) * *Ort.*

***प्रादेशन** n. = **प्रदेशन** *Darbringung.*

प्रादेशपाद Adj. (f. **ई**) *dessen Füsse eine Spanne hoch sind* (Sessel) Kâtj. Çr. 13,3,2.

1. **प्रादेशमात्र** n. *das Maass einer Spanne* Çat. Br. 3,5,4,5. **भूमेः** *nicht mehr als eine Sp. Land.*

2. **प्रादेशमात्र** Adj. (f. **ई**) *eine Spanne lang.*

प्रादेशसम Adj. (f. **आ**) *eine Spanne lang* Kâtj. Çr. 5,3,26.

प्रादेशायाम Adj. f. (**आ**) dass. Gobh. 4,2,17.

प्रादेशिक 1) Adj. *a) was einen Vorgang hat, wofür Beispiele da sind, nachweislich, bestimmbar.* — *b) local, beschränkt, auf einen speciellen Theil* (z. B. des Nachlasses) *sich beziehend.* — 2) m. *ein kleiner Grundbesitzer, Herr* oder *Haupt eines Bezirkes.*

प्रादेशिकेश्वर m. = **प्रादेशिक** 2).

प्रादेशिन् 1) Adj. *eine Spanne lang.* — 2) f. **°नी** *Zeigefinger* Paddh. zu Kâtj. Çr. 261,21. Prâtiçâkh. 110. 111. Wohl fehlerhaft für **प्रदेशिनी**.

प्रादोष Adj. *abendlich, am Abend erscheinend* u. s. w. **दुग्ध** n. *am Abend gemolkene Milch* Bhâvapr. 2,44.

प्रादोषिक Adj. dass.

***प्रादोक्नि** m. Patron. von **प्रदोक्न**.

प्राद्युम्नि m. Patron. von **प्रद्युम्न**.

प्राद्योति m. Patron. von **प्रद्योत**.

प्राधनिक n. *Mittel zum Kampf, Waffe.*

प्राधा f. N. pr. einer Tochter Daksha's und Mutter verschiedener Apsaras und Gandharva MBh. 1,65,12.

प्राधानिक 1) Adj. *a) der vorzüglichste, vornehmste.* — *b) aus der Urmaterie —, aus der Natur hervorgegangen, zu ihr in Beziehung stehend, sie betreffend.* — 2) n. fehlerhaft für **प्राधनिक**.

प्राधान्य 1) n. *das Vorwiegen, Vorherrschen, Suprematie, das Hauptsache-Sein.* **°न्येन, °न्यात्, °न्यतस्** und **प्राधान्य°** *mit Rücksicht auf die Hauptsache, — auf das Wichtigste, — auf die Obenanstehenden, der Hauptsache nach, hauptsächlich, vor Allem.* **मन्त्रि°** Adj. so v. a. *zumeist bei einem Minister erscheinend* (Fehler). — 2) m. *Hauptperson, die vornehmste Person* Vet. (U.) 162 zu 37,32.

प्राधेय Adj. *von der Prâdhâ stammend.* Vgl. **कर्णा°**.

प्राध्ययन n. *Beginn des Hersagens, Lesens, Studirens.*

प्राध्येषणा n. *Antrieb* (zum Studium).

प्राध 1) * Adj. *a) auf der Reise befindlich.* — *b) geneigt.* — 2) m. *a) Vorlauf, Vorsprung.* **प्राधे कर्** so v. a. *Jmd* (Acc.) *an die Spitze von* (Gen.) *stellen* Kâṭh. 25,3. — *b) *ein weiter Weg, eine weite Reise.* — *c)* * = **बन्ध, बन्धन**. — *d)* * *Scherz, Spass.* — 3) **°म्** Adv. *a) weit weg.* Mit **कर्** *weg —, ablegen.* — *b) nach Jmds* (Gen.) *Vorgange* Âpast. — *c) freundlich* Ragh. 13,43. — *d) demüthig* Harshak. 91,10.

प्राधंसन (Accent!) m. Patron. von **प्रधंसन**.

प्राधन m. *Flusslauf, Strombett.*

प्राधर Adj. (f. **ई**) als Beiw. von **शाखा**.

प्रानाडी MBh. 14,989 fehlerhaft für **प्रनाडी**.

प्रान्त 1) m. n. (adj. Comp. f. **आ**) *Rand, Saum, Grenze, Ende, Spitze.* **यौवन°** *das Ende der Jugend.* **प्रान्त°** *am Ende, schliesslich.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

***प्रान्ततस्** Adv. *dem Rande —, der Grenze entlang.*

***प्रान्तदुर्ग** n. *Vorstadt.*

***प्रान्तपुष्पा** f. *eine best. Pflanze.*

प्रान्तर n. 1) *eine lange, öde Strasse.* — 2) * *Wald.* — 3) * *Baumhöhle.*

***प्रान्तरभून्य** oder ***प्रान्तभून्य** n. = **प्रान्तर** 1).

***प्रान्तायन** m. Patron. von **प्रान्त**.

1. **प्राप** m. Nom. act. in **दुष्प्राप**.

2.***प्राप** (**प्र** + **आप्** *Wasser*) n.

प्रापक Adj. 1) *hinleitend, hinführend, hinbringend, — zu* (im Comp. vorangehend). — 2) *herbeibringend, verschaffend.* — 3) *zur Geltung bringend.*

प्रापण 1) Adj. (f. **ई**) *hinführend zu* (im Comp. vorangehend) Çaṅk. zu Bâdar. 3,3,29. — 2) n. *a) das Eintreten, Kommen* Gaim. 5,1, 33. — *b) das Reichen, Erreichen.* **बाह्वोः प्रापणात्ते** *soweit die Arme reichen.* — *c) das Gelangen in* (Loc.) Kathâs. 101,144. — *d) das Erlangen, Theilhaftwerden* Âpast. 2,21,14. 16. — *e) das Hinschaffen, Befördern.* — *f) das zur Geltung Bringen* Comm. zu TS. Prât. — *g) das Erstrecken —, Beziehen auf* (Loc.). — *h) das Vorführen, Klarmachen.* — *i)* * = **आतञ्चन**.

प्रापणिक m. *Handelsmann, Kaufmann.*

प्रापणीय Adj. 1) *zu erreichen, zu erlangen.* Nom. abstr. **°त्व** n. — 2) *gelangen zu lassen, — zu* (Acc.), *zu befördern, hinzuschaffen.*

प्रापय्, °यति 1) Caus. von **आप्** mit **प्र**. — 2) * künstliches Denomin. von **प्रिय**, = **प्रियमाचष्टे**.

प्रापितत्व n. *das Eintreten, Gebotensein* Nyâyam. 10,1,1.

°प्रापिन् Adj. *erreichend, gelangend zu:*

प्रापेय Adj. v. l. für **प्राधेय**.

प्राप्त 1) Adj. s. u. **आप्** mit **प्र**. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्राप्तकर्मन् Adj. *als nächstes Object* (einer Handlung) *aus einer* (anderen) *Regel sich ergebend.* Nom. abstr. **°र्मत्व** n. Comm. zu P. 2,3,12, Vârtt. 3.

प्राप्तकारिन् Adj. *das Passende thuend.*

1. **प्राप्तकाल** m. *die gekommene Zeit, der günstige Augenblick.*

2. **प्राप्तकाल** Adj. (f. **आ**) 1) *dessen Zeit gekommen ist, zeitgemäss, zweckmässig.* **°म्** *zu rechter Zeit.* Nom. abstr. **°ल्य** n. — 2) f. *mannbar.*

प्राप्तजीवन Adj. *das Leben wiedererlangt habend, vom Tode gerettet* 157,31.

प्राप्तत्व n. *das sich aus einer Regel Ergeben* Comm. zu TS. Prât.

प्राप्तदोष Adj. *der sich ein Vergehen hat zu Schulden kommen lassen* R. 1,7,13.

*प्राप्तपञ्चत्व Adj. *verstorben, todt* AK. 2,8,2,85.

प्राप्तबीज Adj. *besäet* R. 4,13,29.

*प्राप्तभार् m. *Lastthier.*

*प्राप्तभाव m. *ein junger Stier.*

प्राप्तरूप Adj. 1) *angemessen, passend.* — 2) * *schön.* — 3) *unterrichtet, klug.*

प्राप्तविकल्प m. *eine Wahl zwischen Zweien, wenn das Eine sich aus irgend einer Regel ergiebt.* Nom. abstr. °त्व n. 226,13.

प्राप्तव्य Adj. 1) *anzutreffen, zu finden.* — 2) *zu erreichen, zu erlangen, zu erhalten* 142,17.

प्राप्तव्यमर्थ m. Spitzname eines Mannes, der beständig mit प्राप्तव्यमर्थं लभते मनुष्यः antwortete. n. in Verbindung mit नामन् n. *Name.*

प्राप्तसूर्य Adj. (f. आ) in Verbindung mit दिश् f. *diejenige Weltgegend, in der die Sonne gerade steht.*

प्राप्तापराध Adj. *der sich Etwas hat zu Schulden kommen lassen* M. 8,299.

1. प्राप्तार्थ m. *das erreichte Ziel* Kap. 5,106.

2. प्राप्तार्थ Adj. *zu Gelde gekommen* 124,32.

प्राप्ति f. 1) *das Kommen, Eintreten* AV. 11,7, 22 (dreisilbig). — 2) *das Reichen, Sicherstrecken.* — 3) *Gelangung* an einen Ort, *Erreichung* eines Ortes (im Comp. vorangehend). — 4) *das Ueberallhindringen* (des Windes), *die Fähigkeit Alles zu erreichen* (als übernatürliche Kraft). — 5) *Hervorholung —, Errettung aus* (Abl.) 327,2. — 6) *Erreichung, das Antreffen, Finden, Erlangung, Gewinn.* — 7) *das Angetroffenwerden* Comm. zu Njâjas. 2,1,30. — 8) *das Ausfindigmachen, Bestimmung.* — 9) *das Zutreffen, Gelten, Sichergeben aus einer Regel.* — 10) in der Dramatik *a) ein freudiges Ereigniss.* — *b) eine auf der Wahrnehmung einer besonderen Erscheinung gegründete Vermuthung.* — 11) *das Loos, dessen man theilhaftig wird, glückliches Loos, Glück* Pañkad. — 12) in der Astrol. *das 11te Haus.* — 13) * = संकृति. — 14) N. pr. *a)* der Gattin Çama's, eines Sohnes des Dharma. — *b)* einer Tochter Gâsamîdha's VP. 5,22,1. Bhâg. P. 10,50,1.

प्राप्तिमत् Adj. 1) *was man antrifft* Comm. zu Njâjas. 2,1,30. fg. — 2) am Ende eines Comp. *erreicht habend, gelangt zu.*

प्राप्तिशैथिल्य n. *geringe Wahrscheinlichkeit* MBh. 13,124,27.

प्राप्तिसम m. *ein Sophisma, bei welchem der Beweisgrund und das zu Beweisende zusammenfallen, so dass eine identische Gleichung entsteht,* Njâjas. 5,1,7.

*प्राप्तोदक Adj. *zu Wasser gelangt, W. bekommen habend* 226,29.

प्राप्त्याशा f. *die Hoffnung das Ziel zu erreichen.*

प्राप्य Adj. 1) *zu erreichen, attingendus.* — 2) *zu erlangen.* — 3) *passend, schicklich.*

प्राप्यकारिन् Adj. *erst bei der Berührung wirkend.* Nom. abstr. °रित्व n. Comm. zu Njâjas. 3, 1,44. fg.

प्राबन्ध in कैसरप्राबन्धा.

प्राबल्य n. *das Mächtigsein, Mächtigkeit, Macht, Kraft* (einer Vorschrift, eines Arguments) Comm. zu TS. Prât.

प्राबोधक (metrisch) m. 1) *ein Sänger, dessen Amt es ist, den Fürsten zu wecken.* — 2) * = प्राबोधिक.

*प्राबोधिक m. *Tagesanbruch.*

प्राभञ्जन n. *das unter dem Windgott stehende Mondhaus* Svâti.

प्राभञ्जनि m. Patron. Hanûmant's Mahâvîrak. 114,9. 131,1.

*प्राभव n. *Oberherrschaft.*

प्राभवत्य n. *Uebermacht.*

प्राभाकर 1) m. *ein Anhänger des* Prabhâkara Kshîrasv. zu Pratâpar. 38,1. 49,26. — 2) n. *das Werk des* Prabhâkara Kshîrasv. zu Pratâpar. 342,21.

प्राभाकरखण्डन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्राभाकरि m. Patron. *des Planeten Saturn* Varâh. Bṛh. 15,1.

प्राभातिक Adj. *morgendlich* Kâd. 28,20. 201,11.

प्राभासिक Adj. in Verbindung mit क्षेत्र so v. a. प्रभासक्षेत्र.

*प्राभूतिक Adj. = प्रभूतमाक्.

प्राभृत n. 1) *Geschenk.* चिकित्सा° Adj. *dessen Geschenk die Heilkunde ist,* so v. a. *in der Heilkunde erfahren* Karaka 1,16. — 2) Bez. der Kapitel in der Sûrjapraǵñapti. Die Unterabtheilungen heissen प्राभृतप्राभृत.

प्राभृतक n. *Geschenk.*

प्राभृती Adv. mit कर् *zum Geschenk machen* Kathâs. 56,329.

प्रामति m. N. pr. eines der 7 Ṛshi im 10ten Manvantara. v. l. प्रमति.

प्रामाणिक Adj. 1) *ein Maass bildend, als M. geltend* Hemâdri 1,122,13. — 2) *auf einer Autorität beruhend, eine A. seiend, glaubwürdig.* Nom. abstr. °त्व n. *Beweiskräftigkeit.* — 3) *an Beweise glaubend, für beweisbar haltend.*

प्रामाण्य n. *das Norm —, Richtschnur —, Autorität —, Beweis-Sein.*

प्रामाण्यवाद m., °क्रोड m., °रहस्य n. und °संग्रह m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

प्रामाण्यवादिन् Adj. *Beweiskräftigkeit annehmend, an diese glaubend.*

प्रामाण्यशिरोमणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रामादिक Adj. *aus Nachlässigkeit hervorgegangen, irrthümlich, fehlerhaft.* Nom. abstr. °त्व n.

*प्रामार्ग्य m. *Adhatoda Vasica* oder *Gendarussa vulgaris.*

*प्रामीत्य n. *Schulden.*

प्रामोदिक Adj. *entzückend.*

प्रामोद्य n. *freudige Erregung, Entzückung* Lalit. 34,16. 186,16. 238,8.

प्राय् m. 1) *Lauf.* — 2) *Auszug* (zum Kampf). — 3) *der Auszug aus dem Leben, das dem Tode Entgegengehen, das Suchen des Todes,* insbes. *durch Enthaltung von Nahrung.* Acc. mit श्रि, उप-श्रि, उप-विश् (einmal auch Loc.), उप-इ, श्रा-स्था, समास्था oder कर् *sich dem Tode weihen, ruhig den Tod erwarten, dem Leben entsagt haben,* insbes. *indem man sich der Nahrung enthält um Etwas von Jmd zu erzwingen.* Acc. mit dem Caus. von कर् *Jmd* (Acc.) *dahin bringen, dass er sich vornimmt Hungers zu sterben.* — 4) *Mehrheit, Hauptbestandtheil.* — 5) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *a)* nach einem Subst. α) *zum grössten Theil aus — bestehend, reichlich versehen mit —, wobei — den Hauptbestandtheil bildet.* — β) *zunächst für — bestimmt.* — γ) *häufig — anwendend, häufig — vollbringend.* — δ) *häufig — geniessend* Kâraka 4,8. — ε) nach einem Nom. act. *nahe.* सिद्धि° *der Vollendung nahe.* — ζ) *ähnlich.* — *b)* nach einem Adj. (auch einem Partic. praet. pass.) *meistens —, zum grössten Theil —.* — *c)* nach einem Partic. praet. pass. *beinahe —, so zu sagen —.* — *d)* nach einem Zahladverb *wobei das Meiste* so und so viele Male *wiederholt wird.* त्रिः° Âpast. 2,17,14. — 6) * *Altersstufe.* — 7) * Acc. enklitisch nach einem Verbum fin.

प्रायगत Adj. *dem Tode nahe.*

*प्रायचित्त n. und *°चित्ति f.

प्रायण 1) Adj. *gehend.* — 2) n. *a) Eingang, Antritt, Anfang.* — *b) Lebensgang, Lebenslauf.* — *c)*

gang aus dem Leben, Tod. प्रायणं कर् den hen. — d) Zuflucht. — e) eine aus Milch ne Speise. — प्रायेण s. bes.

ातस् Adv. am Anfange.

ात्त m. Ende des Lebens. Loc. am E. d. . bis zum Tode.

ीय 1) Adj. den Eingang bildend, zum gehörig. — 2) m. a) Eingangsspende eines Opfers. — b) Eingangstag eines vieltägigen Opfers. — 3) f. आ Eingangsopfer. °वत् ातिन. — 4) n. a) = 2) a). Kap. S. 36,5. Nom. त्व n. ebend. — b) = 2) b).

ा f. Nom. abstr. zu प्राय 5) a) α).

य n. gehöriges Vorbereitetsein zu einer Handlung, Beinheit (in rituellem Sinne) Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,18.

र्शन n. eine ganz gewöhnliche, häufige Erng.

त्व Adj. meist —, gewöhnlich sich irgendidend.

वेधायिन् Adj. der entschlossen ist Hungers en.

स् Adv. 1) zum grössten Theil, meistenseinahe durchweg, meist, gewöhnlich, in der — 2) aller Wahrscheinlichkeit nach.

श्चित्त n. 1) Gutmachung, Genugthuung, Erihne, Busse. Einmal m. (metrisch). — 2) nes Werkes Opp. Cat. 1. Desgleichen °ग्रन्थ nd. 1925), °काण्ड (ebend.), °तत्त्व n., °दी-, °पद्धति f. (Opp. Cat. 1), °प्रदीप m., °प्र-, °मयूख m., °माधवीय n. (Opp. Cat. 1), ाली f., °रत्न n., °विधि m., °विवेक m., ाद्य m., °शतद्वयी f. (Opp. Cat. 1), °संग्रह ad.), °सारावलि f. (ebend.), °स्ताधिकार m. , °स्तेन्दुशेखर m. (ebend.) und °स्तोद्योत m.

श्चित्त Adj. in der Sühne inbegriffen, zur S.

श्चित्ति 1) f. = 1. प्रायश्चित्त 1). — 2) sühnend

श्चित्तिक Adj. (f. ई) 1) zur Sühne gehörig . 2,15,4. — 2) *sühnbar.

श्चित्तिन् Adj. der sich einer Sühne unter- - zu unterziehen hat Gaut. Bâlar. 15,5.

श्चित्तिमत् Adj. mit einer Sühne verbunden.

श्चित्तीय्, °यते sich einer Sühne unterziehen .

श्चित्तीय Adj. 1) der sich einer Sühne unternuss. Nom. abstr. °ता f. — 2) als Sühne , sühnend. — Vgl. सर्व°.

श्चेतन (metrisch) n. = 1. प्रायश्चित्त 1) Mahâvîrak. 60,4.

1. प्रायस् n. = प्रयस् 1) ṚV. 4,21,7.

2. प्रायस् Adv. 1) zum grössten Theil, meistentheils, meist, gewöhnlich, in der Regel. — 2) aller Wahrscheinlichkeit nach.

प्रायस्य ṚV. Prât. 16,43 nach dem Comm. Adj. vorwaltend.

प्रायाणिक und प्रायात्रिक Adj. zum Marsch —, zur Reise gehörig.

प्रायाम in स° als Beiw. des Windes wohl fehlerhaft.

प्रायास m. grosse Bemühung, — Anstrengung zu Spr. 3140.

प्रायिक Adj. 1) gewöhnlich Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,3. Nom. abstr. °त्व n. — 2) das Meiste aber nicht Alles enthaltend. Nom. abstr. °त्व n. Vâmana 5,2,24.

प्रायु in अप्रायु.

*प्रायुद्देषिन् (!) oder *प्रायुधेषिन् (!) m. Pferd.

1. प्रायुस् n. gesteigerte Lebenskraft, sehr langes Leben Maitr. S. 1,5,4. 11 = Âpast. Çr. 6,19,1.

2. प्रायुस् in अप्रायुस्.

प्रायेण Instr. Adv. = प्रायशस् 1) und 2) (Mahâvîrak. 128,11).

प्रायोक्त Adj. (f. ई) hier und da von Jmd angewandt, — gebraucht.

प्रायोग Adj. wohl = 1. प्रयोग zum Mahle kommend.

प्रायोगिक Adj. 1) angewandt, anwendbar. — 2) als Bez. einer best. Art von Schnupf-, Rauch- und Niesemittel.

प्रायोज्य Adj. zu den Sachen gehörend, die man braucht, nöthig hat.

प्रायोदेवता f. die am Meisten vorkommende Gottheit.

प्रायोपगमन n. das in den Tod Gehen, ruhiges Erwarten des Todes durch Enthaltung von Nahrung.

प्रायोपयोगिक Adj. gebräuchlichst, gewöhnlichst.

प्रायोपविष्ट Adj. ruhig den Tod erwartend durch Enthaltung von Nahrung.

प्रायोपवेश m., °वेशन n. und *°वेशनिका f. = प्रायोपगमन.

प्रायोपवेशिन् und प्रायोपेत Adj. = प्रायोपविष्ट.

प्रायोभाविन् Adj. gewöhnlich —, regelmässig erscheinend, — vorkommend. Nom. abstr. °विता n. Bhâvapr. 4,64,4.

प्रायोवाद् m. eine gangbare Redensart, Sprüchwort Bâlar. 205,6.

प्रारण्य Lalit. 217,1 fehlerhaft für प्रावण्य.

*प्रारब्धि f. der Pfosten, an den ein Elephant angebunden wird.

प्रारम्भ m. Unternehmung, Unternehmen (291, 21), Beginn einer Arbeit; Beginn, Anfang überh.

*प्रारम्भण n. das Beginnen, Anfangen.

*प्रारम्भणीय Adj. von प्रारम्भण.

प्रारोह् 1) *Adj. = प्ररोहः शीलमस्य. — 2) m. Schoss, Spross, Trieb.

*प्रार्तीयि, °यति = प्रतीयि.

*प्रार्द्धक Adj.

*प्रार्जयितर् Nom. ag. als Erklärung von पर्जन्य.

प्रार्जुन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*प्रार्ण = प्र + ऋण.

प्रार्थ m. Geräthe, Zurüstung; Geschirr.

प्रार्थक Adj. sich bewerbend um (insbes. um ein Mädchen); m. Bewerber.

प्रार्थन 1) n. und f. (°ना häufiger) Wunsch, Verlangen, Bitte, Gesuch, Bitte —, Bewerbung um (Loc. oder im Comp. vorangehend); das Angehen Jmds (im Comp. vorangehend) mit einer Bitte. — 2) f. आ in der Dramatik das Verlangen nach Liebesgenuss, Freude und Festen.

प्रार्थनापञ्चक n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

प्रार्थनाभङ्ग m. Fehlbitte, das Abschlagen einer Bitte Mârk. P. 22,8. Ind. St. 15,275. 357. 376.

प्रार्थनासिद्धि f. die Erfüllung eines Wunsches, — einer Bitte.

प्रार्थनीय 1) Adj. a) zu wünschen, zu verlangen, was man sich erbitten darf, begehrenswerth, wonach man ein Verlangen haben könnte. — b) zu bitten (Person) Kâd. 2,118,3. — 2) *n. das Zeitalter Dvâpara.

प्रार्थयितर् Nom. ag. Bewerber, Liebhaber.

प्रार्थयितव्य Adj. begehrenswerth, wonach man ein Verlangen haben könnte.

प्रार्थित 1) Adj. von अर्थय् mit प्र. — 2) n. Wunsch, Verlangen R. 1,20,22. Bâgh. 7,50.

प्रार्थितदुर्लभ Adj. gewünscht aber schwer zu erlangen Kumâras. 5,46. 61.

°प्रार्थिन् Adj. 1) wünschend, Verlangen habend nach. — 2) angreifend.

प्रार्घ्य 1) Adj. wonach Jmd (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend) Verlangen trägt, begehrenswerth 252,21. — 2) n. a) impers. zu bitten. — b) v. l. für प्रार्थ.

*प्रार्दक Adj. anstrengend.

प्रार्घ in परिप्रार्घ.

प्रार्पण m. Erreger.

*प्रार्षभीय्, °यति = प्रर्षभीय्.

प्रालम्ब 1) Adj. herabhängend. — 2) *m. a) eine

Art Perlenschmuck. — *b) die weibliche Brust.* — *c) Gurke.* — 3) (*n.) *ein herabhängender Schmuck* Bâlar. 90,17. 292,20. Kâd. 58,10. 254,1. Ind. St. 14,387.

*प्रालम्बक 1) n. = प्रालम्ब 3). — 2) f. °म्बिका *ein goldener Halsschmuck.*

*प्रालेपिक Adj. = प्रलेपिकाया घर्म्यम्.

प्रालेय्, °यति *dem Hagel u. s. w. gleichen.*

प्रालेय 1) *Adj. *durch Schmelzen entstanden.* — 2) *m. *Fieber bei der Ziege* oder *beim Schaf* Gal. — 3) (*n.) *Hagel, Schnee* (Bâlar. 91,18), *Reif, Thau.*

प्रालेयभूधर m. Bein. des Himavant Vikramâṅkaṅk. 18,77.

प्रालेयरश्मि und प्रालेयरोचिस् (Prasannar. 75,22) m. *der Mond.*

प्रालेयशैल m. Bein. des Himavant.

प्रालेयांशु m. *der Mond.*

प्रालेयाद्रि m. Bein. des Himavant Vikramâṅkaṅk. 18,86. 94.

*प्रात्कारीय्, °यति = प्रत्कारीय्.

प्राव scheinbar m. *Schütze* Gop. Br. 2,2,13. Auch Tâṇḍja-Br. 1,9,7 scheint der Comm. diese Lesart vor Augen gehabt zu haben, da er प्राच durch प्रकर्षेण रक्तकः erklärt. Die richtige Lesart ist प्रवा.

प्रावचन Adj. *beim Vortrage der heiligen Texte gebräuchlich.*

प्रावचनिक Adj. dass. Comm. zu TS. 1,93,20. 94, 19. Nâjam. 12,3,9.

*प्रावट् m. *Gerste.*

प्रावण्य Adj. etwa *in Abgründen befindlich.*

*प्रावणि von unbekannter Bed.

प्रावण्य n. Nom. abstr. zu प्रवण 3) b) Lalit. 117, 3 (प्रारण्य gedr.).

प्रावन् in क्रतुप्रावन् und वर्षप्रावन्.

1.*प्रावर् m. *Umzäunung, Zaun, Hecke.*

2.*प्रावर् Adj. (f. ई) von 2. प्रवर्.

प्रावरक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

प्रावरण n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Bedecken, Verhüllen* Âpast. — 2) *Bedeckung, Hülle, Mantel, Ueberwurf.*

*प्रावरणीय n. *Ueberwurf, Mantel.*

प्रावरीय m. Patron. von प्रवर्. Pl. Kâṭh. 13,12.

प्रावर्ग्य Adj. *sich aussondernd, ausgezeichnet, egregius.* Nach Sâj. = प्रकर्षेण शत्रूणां वर्जयिता.

°प्रावर्तक (metrisch) Adj. *zur Erscheinung bringend, Gründer* (eines Geschlechts).

प्रावर्षिन् Adj. *anfangend zu regnen.*

प्रावरुणि m. fehlerhaft für प्रावारुणि.

प्रावाडुक m. *Gegner* (in einem gelehrten Streit) Comm. zu Nâjâs. 4,1,13. 2,49.

1. प्रावार् m. 1) *Ueberwurf, Mantel.* — 2) N. pr. einer Gegend.

2. प्रावार् Adj. *auf Ueberwürfen sich findend.* कीटक m. *Kleiderlaus* Spr. 182. 521.

प्रावारक m. *Ueberwurf, Mantel.*

प्रावारकर्ण m. N. pr. einer *Ohreule.*

*प्रावारकीट m. *Kleiderlaus.*

प्रावारिक m. *ein Verfertiger von Ueberwürfen, — Mänteln.*

*प्रावारीय्, °यति *als Ueberwurf —, als Mantel gebrauchen.*

प्रावालिक m. *Korallenverkäufer* R. Gorr. 2, 90,17.

*प्रावास Adj. = प्रवासे दीयते कार्यं वा.

*प्रावासिक Adj. = प्रवासे साधुः, प्रवासाय प्रभवति.

प्रौवाकृणि m. Patron. von प्रवाकृण gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç. Comm. zu Âpast. Çr. 4,15,3.

प्रावाकृणेय m. Patron. von प्रौवाकृणि.

*प्रावाकृणेयक Adj. von प्रावाकृणेय.

*प्रावाकृणेयि m. Patron. von प्रावाकृणेय.

*प्राविक्य n. Nom. abstr. von प्रविक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

प्राविति Nom. ag. mit Gen. *Beschützer, Gönner, Pfleger.*

प्रावित्र n. *Pflege, Behütung.*

प्रावी Adj. *aufmerksam, sorgsam.* Nach Sâj. = प्रकर्षेण गत्ता.

प्रावीण्य n. *Geschicklichkeit, Tüchtigkeit,* — *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

प्रावृट्काल m. *Regenzeit* 171,9.

प्रावृट्कालवत् Adj. (f. आ) *nur zur Regenzeit fliessend* (Fluss).

*प्रावृडुत्थय m. *Herbst* Râéan. 21,67.

प्रावृषेण्य Adj. (f. ई) *regenzeitartig* Harshaṅk. 90,12.

प्रावृत 1) Adj. s. u. 1. वृ mit प्र. — 2) *m. f. n. *Ueberwurf, Mantel* 245,18. — 3) n. *das Bedekken, Verhüllen* Gaut.

प्रावृति f. 1) **Zaun, Hecke.* — 2) bei den Çaiva *geistige Finsterniss,* eine der 4 Folgen der Mâjâ.

प्रावृत्तिक Adj. *der Art und Weise, wie man zuerst verfahren ist, entsprechend* (ohne Rücksicht auf irgend etwas Anderes) Comm. zu Kâtj. Çr. 88,23.

प्रावृष् f. *Regenzeit, die nasse Jahreszeit;* in der Jahreseintheilung *die Monate* Âshâḍha und Çrâvaṇa, *welche die erste Hälfte der Regenzeit bilden.*

प्रावृष m. und *°षा f. dass.

प्रावृषायणी f. 1) **Boerhavia procumbens Mucuna pruritus* Bhâvapr. 1,207.

प्रावृषिक 1) Adj. *zur Regenzeit in Beziehung stehend,* **in der R. geboren.* — 2) *m. *प्रावृषिज Adj. *in der Regenzeit entstehend, stattfindend.*

प्रावृषेण्य Adj. (der Tag) *an dem die Regenzeit beginnt.*

प्रावृषेण्य 1) Adj. *zur Regenzeit in Beziehung stehend,* — *gehörig* Bâlar. 305,1. — 2) **Nauclea Cadamba.* — *b) Nauclea cordifolia* 103. — *c) Wrightia antidysenterica* R. — 3) *f. आ *a) Mucuna pruritus.* — *b) blühende* Punarnavâ Râéan. 5,118.

प्रावृषेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*प्रावृष्य 1) m. *a) Nauclea cordifolia* 103. — *b) Wrightia antidysenterica* R. — *c) Asteracantha longifolia* Râéan. 11. n. *Katzenauge* (ein Edelstein) Râéan. 13.

प्रावेण्य n. *das zarte Fell eines best.* s. प्रवेणी.

प्रावेप् m. *eine hängende, sich schaukelnde Frucht.*

*प्रावेशन 1) Adj. = प्रवेशने दीयते कार्यं वा. n. *Werkstatt.*

प्रावेशिक Adj. (f. ई) *zum Eintritt in, zum Auftritt einer Person auf der Bühne in Beziehung stehend* (Bâlar. 10,12), *ein günstiges Orakel für den Eintritt abgebend.*

प्राव्रज्य n. MBh. 5,6017 fehlerhaft für

प्राव्राज्य n. *das Leben eines umherziehenden frommen Bettlers* MBh. 5,175,41.

प्राश्, f. *Speisevorrath, Lebensmittel.*

1. प्राश m. 1) *das Essen, Geniessen.* — 2) *Nahrung, Speise.*

2. प्राश m. fehlerhaft für प्रास 3).

*प्राशक Adj. *essend, geniessend* Sâj. zu

प्राशन 1) n. *a) das Essen, Geniessen. — b) Speise.* — *c) die erste Fütterung eines Kindes mit Reis.* — 2) f. प्राशनी *das Geniessen* Vaitân.

प्राशनार्थीय Adj. *zum Essen bestimmt* Gṛhj. 3,8.

प्राशनिन् in पर्या° und प्राण°.

प्राशनीय 1) Adj. *was zum Essen dient* zu Varâh. Jogaj. 7,17. — 2) n. *Speise.*

(प्राशव्य) प्राशित्र m. Pl. *Speisevorräthe, Lebensmittel.*

प्राशस्त्य n. *das Gerühmtwerden, Vorzug* Tândja-Br.

प्राशा f. *ein heisser Wunsch* Tândja-Br.

प्राशातिक n. *Hülsenfrucht* Âpast. Çr. 4,3,8.

प्राशाप्य्, °यति = Caus. von 1. अप् mit प्र Mân. Gṛhj. 1,17. 20. 2,8.

प्राशास्त्र n. *das Amt des* Praçâstar. Vgl. प्रशास्त्र.

प्राशित 1) Adj. *gegessen.* — 2) *n. *Manenopfer.*

प्राशितृ Nom. ag. *Esser.*

प्राशितव्य oder प्राशितव्य Adj. *zu essen, was man essen kann.*

प्राशित्र n. 1) *der zum Essen bestimmte Antheil des* Brahman *am* Havis. प्राशित्रवत् Adv. Vaitân. — 2) = प्राशित्रकरण.

प्राशित्रकरण n. *das zur Aufnahme des* Prâçitra 1) *bestimmte Gefäss.*

प्राशित्रिय Adj. in अप्राशित्रिय॑.

प्राशु Adj. *überaus rasch, — flink, — behend.* प्राशु Adv. Âpast. Çr. 7,13,8.

प्राशुक Adj. 1) Ind. St. 13,288 = प्लाशुक. — 2) Hem. Jogaç. 3,53 fehlerhaft für प्रांशुक.

प्राशुषेक् (stark °षाक्) Adj. *schnell fertig werdend* (mit dem Mahle).

1. प्राशू m. *Esser* (Sây.), so v. a. *Gast* (Grassmann) RV. 1,40,1. Eher Adj. = प्राशु; = शीघ्र Mahidh. zu VS. 34,56.

2. प्राशू m. nach dem Comm. = पराक्रम in सत्य॑-प्राशू.

प्राशृङ्ग Adj. *vorstehende —, vorgebogene Hörner habend* Âpast. Çr. 20,15.

प्राश्निक 1) Adj. *viele Fragen enthaltend.* — 2) m. *der eine Streitfrage entscheidet, Schiedsrichter.*

प्राश्निपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

प्राश्य Adj. *zu essen, was gegessen werden kann* Varâh. Jogay. 7,18.

प्राश्यवण m. Patron. v. l. für प्राश्नवण.

प्राश्लिष्ट Adj. Bez. *eines aus der Verschmelzung zweier kurzer* इ *entstandenen* Svarita.

प्राश्वमेध m. *ein vorangeschicktes Rossopfer.*

*प्राष्ट Adj. = प्राप्त.

*प्राष्ठ Adj. (f. ई) von प्रष्ठ.

प्रास m. 1) *Wurf.* — 2) *Einstreuung.* — 3) *Wurfspiess.* — 4) *eine best. Constellation* oder *der best. Stand eines Planeten.* — 5) N. pr. eines Mannes.

*प्रासक m. *Würfel.*

प्रासङ्ग m. *eine Art Joch.* MBh. 13,64,19 nach Nilak. = धान्यादिपिधानयोग्यं चतुरश्रम्.

प्रासङ्गवाक्योक्त (stark °वाक्) Adj. als Erklärung von उष्ट्र Comm. zu Âpast. Çr. 8,20,11.

प्रासङ्गिक Adj. (f. ई; आ fehlerhaft) 1) *aus dem nahen Verkehr mit Etwas —, aus der Neigung zu Etwas hervorgehend.* — 2) *sich gelegentlich anschliessend, zur Gelegenheit passend, beiläufig, accidentell.*

*प्रासङ्ग्य Adj. *am Joch ziehend.*

प्रासर्य॑ 1) Adj. (f. ई॑) nach dem Comm. *zusammengelaufen* (Wasser). — 2) m. *das Zusammenlaufen, Gefrieren* (Comm.).

प्रासन n. *das Werfen, Wegwerfen, Hinwerfen* Vaitân. Gaim. 4,2,16.

प्रासर्पक m. = प्रसर्पक.

प्रासह्य॑ 1) Adj. *gewaltig* RV. 1,129,4 (Acc. प्रासह्य॑म्). — 2) f. *Gewalt.* Instr. *gewaltsam.*

प्रासह 1) m. *Gewalt, Kraft.* Abl. *gewaltsam* Mân. Gṛhj. 1,13. — 2) f. आ N. pr. der Gattin Indra's (aus Missverständniss).

प्रासाद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein erhöhter Platz zum Sitzen* oder *Zuschauen* (Âpast.); *Thurm, der oberste Stock eines hohen Gebäudes* (Kâd. 166, 8. 169,9). — 2) *ein auf hohem Fundamente ruhendes Gebäude, Palast, Tempel.* — 3) **der Versammlungs- und Beichtsaal der buddhistischen Mönche.* — 4) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रासादकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*प्रासादकुक्कुट m. *Haustaube.*

प्रासादगर्भ m. *ein inneres Gemach —, ein Schlafgemach in einem Palast* 157,30.

प्रासादपरामर्श m. *ein best. mystisches Gebet.*

प्रासादपृष्ठ n. *der Söller eines Palastes.*

प्रासादप्रतिष्ठादीधिति f. Titel eines Abschnittes im Râgadharmakaustubha.

*प्रासादमण्डना f. *Auripigment.*

प्रासादलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रासादाग्र n. *der Söller eines Palastes* R. ed. Bomb. 2,27,9.

**प्रासादारोकण n. *das Ersteigen eines Palastes.*

*प्रासादारोकणीय Adj. von प्रासादारोकण.

प्रासादालंकारलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रासादिक Adj. (f. आ!) 1) *freundlich, holdselig.* — 2) *lieblich, hübsch* Lalit. 311,17. Kâraṇḍ. 42,5. 45,11.

*प्रासादीय्, °यति *in einem Palast zu sein glauben.*

प्रासाक् n. भरद्वाजस्य °क्म् Name eines Sâman. — Vgl. जगत्प्रासाक्.

*प्रासिक Adj. *mit einem Wurfspiess bewaffnet.*

प्रासुक Adj. *frei von lebenden Wesen, rein* Hem. Par. 1,308. 311. 12,61. 178. Vgl. अ° (Nachtr. 2).

प्रासेनजिती f. Patron. von प्रसेनजित्.

प्रासेव m. *Strang* (am Pferdegeschirr).

प्रास्कण्व 1) Adj. von Praskaṇva *verfasst.* — 2) n. Name eines Sâman.

प्रास्ताचि m. N. pr. (Patron.) v. l. für प्रस्ता VP.² 2,107.

प्रास्ताविक Adj. (f. ई) 1) *den Anfang —, die Einleitung bildend.* — 2) *zur rechten Zeit angebracht* in अ° (Nachtr. 1). — 3) *mit* प्रस्ताव 5) *versehen.*

प्रास्थानिक 1) Adj. *zum Aufbruch —, zur Abreise in Beziehung stehend* (Harshak. 38,17); *günstig —, geeignet zum Aufbruch.* — 2) n. *Vorbereitungen zur Reise.*

प्रास्थिक Adj. *einen* Prastha *haltend, — wiegend, *mit einem* Prastha *Korn besäet.*

प्रास्य m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,178.

प्रास्रवण 1) Adj. *a) aus einer Quelle kommend — b)* प्लक्षः प्रास्रवणः *die Quelle der Sarasvati* oder *der Ort des Wiedersichtbarwerdens der S.* — 2) m. Patron. von प्रस्रवण.

*प्राह् m. *Tanzunterricht.*

प्राहणि m. Patron. fehlerhaft für प्रावाहणि.

प्राहारिक m. wohl = प्राकारिक Kâd. 2,47,16 (56,12). Vgl. चातुष्प्राहारिक.

प्राहारिक m. *Wächter, Häscher, Scherge.*

प्राहुण 1) m. *Gast.* — 2) f. ई *ein weiblicher Gast.*

प्राहुणक 1) m. *Gast.* — 2) f. °णिका *ein weiblicher Gast.*

प्राहुणिक m. *Gast* zu Spr. 6286.

*प्राहुतायन m. Patron. von प्रहुत.

प्राह्ण m. *Vormittag.* Loc. und *Acc. *am V.*

*प्राह्णतन Adj. *vormittägig.*

*प्राह्णतमाम् und *°तराम् Adv. *recht früh am Vormittag.*

प्राह्ण fehlerhaft für प्राह्ण.

प्राह्लाद् scheinbar MBh. 5,1195, da प्राह्लादे वरासनम् die richtige Lesart ist.

प्रौह्लादि m. Patron. von प्रह्लाद MBh. 5,35,14.

प्राह्लादनीय Lalit. 59,11 fehlerhaft für प्रह्ला°

प्रिय॑ 1) Adj. (f. आ) *a) lieb, werth, erwünscht, beliebt bei* (Gen., Loc., Dat. oder im Comp. vorangehend); *was Einem eigen ist, woran man gewöhnt ist, — hängt; *angenehm zu* (ein im Comp. vorangehendes Nom. act.). प्रियं कर् (Med.) *Jmd* (Acc.) *lieb gewinnen.* Mit einem Abl. *lieber als* Spr. 3384. Wird mit einem folgenden Subst. zu einem adj. Comp. verbunden. प्रियम् Adv. *auf eine angenehme Weise,* प्रियेण *gern.* Compar. प्रियतर् Superl. प्रिय॑तम (einmal mit Abl. = प्रियतर्). — *b) theuer, hoch im Preise.* — *c) Etwas liebend, — mögend, anhänglich an, geneigt, ein Freund von* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) m. *a) Freund* Gaut. 10,4. — *b) de*

Geliebte, Gatte. Auch प्रियतम. — *c) Schwiegersohn.* — *d) *eine Art Gazelle.* — *e)* *Bez. *zweier Heilpflanzen* Râǵan. 5,11. — 3) f. प्रिया *a) die Geliebte, Gattin, Weibchen* (eines Thieres). Auch प्रियतमा. — *b)* **Nachricht.* — *c)* **kleine Kardamomen.* — *d)* **arabischer Jasmin* Râǵan. 10,82. 87. — *e)* **Branntwein.* — *f)* Bez. *verschiedener Metra.* — *g)* N. pr. einer Tochter Daksha's VP.^{2} 3,24. — 4) n. *a) etwas Liebes, — Erwünschtes, ein Gefallen.* — *b)* अग्नेः und इन्द्रस्य प्रियम् Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

प्रियंवद् 1) Adj. (f. आ) *Liebes den Menschen sagend, freundlich im Umgange mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) ein best. Vogel.* — *b)* N. pr. eines Gandharva. — 3) f. आ *a) ein best. Metrum.* — *b)* ein Frauenname.

प्रियंवदक m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 36, 17 (64,8).

प्रियक 1) m. *a) eine Gazellenart mit überaus weichem Fell.* — *b) ein best. Vogel.* — *c)* **Biene.* — *d) ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Nauclea Cadamba, Terminalia tomentosa, Panicum italicum.* — *e)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) *eines Mannes. — 2) f. ई *das Fell von* 1) *a)* R. ed. Bomb. 3,43,36.

प्रियकर् Adj. *erfreulich.*

1. प्रियकर्मन् n. *die Handlung eines Geliebten.*

2. प्रियकर्मन् Adj. *Jmd Liebes erweisend, freundlich.*

प्रियकलह् Adj. *zanksüchtig* Varâh. Bṛh. 20,8.

प्रियकाम Adj. (f. आ) *gern Jmd* (Gen.) *etwas Liebes erweisend* 69,20.

प्रियकाम्य 1) *m. *Terminalia tomentosa.* — 2) f. आ *der Wunsch Jmd* (Gen.) *etwas Liebes zu erweisen* 67,19.

प्रियकार् Adj. *Jmd* (Gen.) *etwas Liebes erweisend.*

प्रियकारक Adj. *angenehm, erfreulich.*

प्रियकारण n. *Veranlassung zu etwas Liebem.* Abl. so v. a. *um Jmd etwas Liebes zu erweisen* R. 1,1,24.

प्रियकारिन् Adj. *Jmd etwas Liebes erweisend.* Nom. abstr. °रित्व n.

प्रियकृत् Adj. dass.

प्रियक्षत्र Adj. *freundlich herrschend* ṚV.

प्रियंकर् 1) Adj. (f. ई und आ) *a) Jmd* (Gen.) *etwas Liebes erweisend* VS. — *b) erfreulich, angenehm.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* verschiedener Männer. — 3) *f. ई *a) Physalis flexuosa.* — *b) eine weiss blühende* Kaṇṭakârî. — *c)* = बृहज्जीवन्ती.

प्रियङ्गु 1) m. f. *a) Fennich, Panicum italicum.* — *b) Aglaia odorata* Râǵan. 12,44. Mat. med. 314. — *c) schwarzer Senf, Sinapis ramosa* MBh. 13, 125,52 (m. nach Nîlak.). Kathâs. 47,109. — *d)* **langer Pfeffer.* — *e)* * = फलिनी. — 2) n. wohl *Fennich* oder *Senfkorn* Suçr. 2,275,18. Bhâvapr. 3,186. Nach H. *Saffran.*

प्रियङ्कुका f. *Panicum italicum.*

*प्रियङ्कुद्वीप n. N. pr. eines Landes.

प्रियङ्कुश्यामा f. N. pr. der Gattin Naravâhanadatta's.

प्रियचिकीर्षा f. *das Verlangen Jmd* (Gen.) *etwas Liebes zu erweisen* 68,13.

प्रियचिकीर्षु Adj. *Jmd* (Gen.) *etwas Liebes zu erweisen verlangend* Bhag. 1,23.

प्रियजन m. *der* oder *die Liebste* 184,26.

प्रियजात Adj. *lieb —, erwünscht geboren* ṚV.

प्रियजानि m. *Galan* Harshaṃ. 148,17.

*प्रियजीव m. *Calosanthes indica* Râǵan. 9,27.

प्रियजीवित Adj. *dem das Leben lieb ist.* Nom. abstr. °ता f. *Liebe zum Leben.*

प्रियँतनु Adj. *dem sein Leben lieb ist.*

प्रियँतम 1) Adj. s. u. प्रियँ 1) *a).* — 2) *m. *eine best. Staude.*

प्रियतरत्व n. *das Jmd* (Loc.) *Liebersein als* (Abl.).

प्रियँता f. 1) *das Liebsein.* — 2) *das Liebhaben* (in Comp. mit seinem Object).

प्रियतोषण m. *quidam coeundi modus.*

प्रियत्व n. 1) *das Liebsein, Geliebtwerden.* — 2) *das Liebhaben* (in Comp. mit seinem Object).

प्रियदत्ता f. 1) mystische Bez. *der Erde.* — 2) N. pr. eines Frauenzimmers.

प्रियदर्श Adj. *angenehm —, lieblich anzusehen.*

1. प्रियदर्शन n. *der Anblick eines lieben Freundes.*

2. प्रियदर्शन 1) Adj. *lieblich anzusehen, — für* (Gen.). — 2) m. *a)* **Papagei.* — *b)* **eine Art Dattelbaum.* — *c)* **Terminalia tomentosa.* — *d)* **Mimusops Kauki.* — *e)* **eine an Bäumen und Steinen erscheinende Flechte.* — *f) eine best. buddhistische Zeitperiode.* — *g)* N. pr. α) eines Fürsten der Gandharva. — β) eines Sohnes des Schlangendämons Vâsuki. — 3) f. आ N. pr. *a)* einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241. — *b)* verschiedener Frauen Pâṇ. 56,21. — 4) *f. ई *Predigerkrähe.*

प्रियदर्शिका f. N. pr. einer Prinzessin (Pâṇ. 57, 5) und Titel eines nach ihr benannten Schauspiels.

प्रियदर्शिन् m. Bein. Açoka's.

*प्रियदा f. *Rhinacanthus communis.*

प्रियधन्व Adj. *den Bogen liebend* als Beiw. Çiva's MBh. 7,202,44.

प्रियधी Adv. *liebevoll.*

प्रियधान्यकर् Adj. *das Getraide vertheuernd* Vaiṣ. Bṛh. S. 4,20.

प्रियँधाम und प्रियँधामन् Adj. *eine liebe Heimat habend* oder *die Opferstätte liebend.*

प्रियंदद् 1) Adj. *Liebes gewährend* Kâraṇḍ. 11,7. — 2) f. आ N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,14.

प्रियँपति m. *Herr der Lieben* oder *des Lieben, Erwünschten.*

प्रियपुत्र m. *ein best. Vogel.*

प्रियप्रद् m. N. pr. eines Autors von Mantra bei den Çâkta.

प्रियप्रश्न m. *eine freundliche Nachfrage* (nach Jmdes Wohl u. s. w.) Harshaṃ. 138,23.

प्रियप्राय Adj. *überaus freundlich, — liebevoll* (Rede).

प्रियभाषण n. *freundliche Worte.*

प्रियभाषिन् 1) Adj. *liebevoll —, angenehm redend* R. 2,96,16. — 2) *f. °णी *Predigerkrähe.*

प्रियभोजन Adj. *der gern gut isst* Bhâvapr. 2,27.

प्रियमङ्गला f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

*प्रियमधु m. Bein. Balarâma's.

प्रियमाल्यानुलेपन m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

प्रियमित्र m. N. pr. eines mythischen Ćakravartin.

प्रियमुखा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,14.

प्रियमुख्या f. N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,81.

प्रियँमेध m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht.*

प्रियमेधवत् Adv. *wie* Prijamedha.

प्रियँमेधस्तुत Adj. *von* Prijamedha *gepriesen.*

*प्रियंभविष्णु Adj. *lieb —, angenehm werdend.*

प्रियंभावुक Adj. dass. Nom. abst. °ता f.

प्रियँरथ m. N. pr. eines Mannes. Nach Sây. Adj.

*प्रियरूप Adj. *von angenehmem Aussehen.*

प्रियवक्तर् Nom. ag. *Jmd etwas Liebes sagend* (in gutem und in bösem Sinne), *nach dem Munde redend, Schmeichler.* Nom. abstr. °कृत्व n.

1. प्रियवचन n. *liebe —, freundliche Worte.*

2. *प्रियवचन m. *ein ergebener Kranker.*

1. प्रियवचस् n. *liebe —, freundliche Worte.*

2. प्रियवचस् Adj. *freundlich redend, nicht verstimmt* Râǵan. 20,33.

प्रियँवत् Adj. 1) *Freunde besitzend* Bhar. Nâṭyaç. 34,64. — 2) *das Wort* प्रिय *enthaltend.*

*प्रियवर्णी f. = प्रियङ्गु.

*प्रियवल्ली f. = प्रियङ्गु und फलिनी.

प्रियवसन्तक m. *der erwünschte Frühling* und zugleich *der liebe* Vasantaka 291,28.

1. प्रियवाच् f. *liebe —, freundliche Reden.*

2. प्रियवाच् Adj. *liebe —, freundliche Reden führend.*

प्रियवाद् m. *liebe —, freundliche Worte.*

*प्रियवादिका f. *ein best. musikalisches Instrument.*

प्रियवादिन् 1) Adj. *Jmd etwas Angenehmes, Liebes sagend, freundlich redend; schmeichelnd, Schmeichler.* Nom. abstr. °वादिता f. — 2) m. *Predigerkrähe* Kâraka 5,12. — 3) *f. °वादिनी *Predigerkrähe.*

प्रियव्रत 1) Adj. *erwünschtes Gesetz habend* oder *Gehorsam liebend* Çat. Br. 4,5,3,20. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

*प्रियशालक m. *Terminalia tomentosa* Râgân. 9,138.

प्रियशिष्या f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

प्रियश्रवस् Adj. *den Ruhm liebend*, Beiw. Kṛshṇa's.

प्रियसद् Adj. *Erwünschtes verschaffend.*

प्रियसंवास m. *das Zusammenleben mit Lieben* 163,23.

1. प्रियसख 1) m. *a) ein lieber Freund. — b) * Acacia Catechu. — 2) f. ई *eine liebe Freundin.*

2. प्रियसख Adj. *seine Freunde liebend.*

प्रियसंगमन n. N. pr. des Ortes, an welchem Indra und Kṛshṇa mit ihren Eltern Aditi und Kaçjapa zusammengekommen sein sollen.

प्रियसत्य Adj. *angenehm und zugleich wahr.*

*प्रियसंदेश m. *Michelia Champaka.*

प्रियसमुद्र m. N. pr. eines Kaufmanns Hem. Par. 1,472.

प्रियसंप्रकार Adj. *streitsüchtig* Bâlar. 30,10.

*प्रियसर्पिष्क Adj. *zerlassene Butter mögend* L. K. 1051.

*प्रियसालक m. = प्रियशालक.

प्रियसेवक Adj. *die Diener liebend, freundlich gegen die D.* Râgat. 8,498.

प्रियस्तोत्र Adj. *dem Lob lieb ist, preislustig* RV.

प्रियकृत Adj. *angenehm und zugleich erspriesslich* 104,21. n. Sg. *Angenehmes und z. Erspriessliches* 71,2. 83,16. M. 2,235. MBh. 1,158,24. R. 1, 7,4. Du. Gaut. 2,30.

1. प्रियाँ Adj. und f. s. u. प्रियँ.

2.* प्रिया Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *etwas Angenehmes erweisen.*

प्रियाख्य Adj. 1) *Angenehmes meldend* R. 2,3, 46. Ind. St. 13,483. — 2) *Liebes —, Angenehmes heissend* Spr. 1312.

प्रियातिथि Adj. *Gäste liebend, gastfreundlich.*

प्रियात्मक und प्रियात्मज m. *ein best. zu den Pratuda gezählter Vogel.*

प्रियात्मन् Adj. *angenehm.*

प्रियान्नव n. *caritas annonae* Varâh. Bṛh. S. 17,4.

प्रियाप्रिय n. Sg. Du. und Pl. *Liebes und Unliebes, Angenehmes und Unangenehmes* 140,23. — Khând. Up. 8,12,1. M. 8,173. Spr. 3663. Bhâg. P. 4,28,37. — AV. 10,2,9.

प्रियामुखी Adv. mit भू *sich in das Gesicht der Geliebten verwandeln* Naish 7,52.

*प्रियाम्बु m. *der Mangobaum* Râgân. 11,11.

प्रियाय्, प्रियायँते *mit Liebe behandeln* AV. 19,27, 10 (Conj.). MBh. 2,63,5, v.l. Nach Nîlak. = प्रियमिवाचरते. — Mit नि *unfreundlich sein gegen* (Acc.) AV. 12,4,11. 21. 25. — Vgl. प्रीयाय्.

प्रियाल 1) m. *Buchanania latifolia.* — 2) *f. आ *Weinstock, —traube* Râgân. 11,101.

प्रियालाप m. N. pr. eines Mannes Vâshabh. 260,*a*,25.

प्रियालापिन् Adj. *Liebes —, Freundliches sagend* 174,24.

प्रियावत् Adj. *eine Geliebte habend, ein Verliebter.*

प्रियासूयमती f. N. pr. eines Frauenzimmers.

प्रियीय्, °यति (Conj.) *Jmd* (Acc.) *für die Geliebte halten.*

प्रियैषिन् Adj. *Jmd* (im Comp. vorangehend) *etwas Angenehmes wünschend, um Jmds Freude besorgt* 172,23.

प्रियोक्ति f. und *प्रियोदित n. *liebe, freundliche Worte.*

प्रियौक्षिय Adj. *in die Kühe verliebt.*

1. प्री 1) प्रीणाति, प्रीणीते (प्रीणोत् Conj.) *a*) Act. α) *vergnügen, ergötzen, erfreuen, Jmd etwas Liebes erweisen, es Jmd zu Dank machen, Jmd gnädig stimmen;* mit Acc. — β) *seine Freude haben an, sich Etwas wohl sein lassen;* mit Gen., Instr. (Gaut.) oder Loc. — *b*) Med. *befriedigt —, vergnügt —, froh sein, sich behagen lassen.* — 2) प्रीयते (episch und metrisch auch Act. und प्रि°) *a) befriedigt —, vergnügt —, froh sein, — über, Gefallen finden an;* mit Loc., Instr. oder Abl. der Person oder der Sache, mit Gen. der Person. — *b) lieben, Jmd geneigt sein;* mit Acc. प्रीयमाण auch *freundlich* von einer Rede. — 3) प्रीत *a) erfreut, vergnügt, fröhlich, befriedigt, — durch* oder *über Etwas* (Instr., Loc. oder im Comp. vorangehend) [Daçak. 68,14], *über Jmd* (Gen.). Compar. प्रीततर. — *b) geliebt, Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *lieb.* — *c) freundlich* (Rede). — Caus. प्रीणयति, *प्रापयति und *प्रायपयति 1) *vergnügen, ergötzen, erfreuen, gnädig stimmen.* — 2) *erquicken, erfrischen* Kâraka 1, 5. — Desid. पिप्रीषति *Jmd gewinnen —, günstig stimmen wollen.* — Mit अभि in अभिप्री und अनभिप्रीत (Nachtr. 4). — Caus. *erquicken, erfrischen* Kâraka 1, 26. — Mit आ 1) Act. *a) befriedigen, begütigen, günstig stimmen, ergötzen.* आप्रीत *erfreut, froh.* — *b) mit den* Âpri-*Versen besprechen.* — 2) Med. *sich ergötzen.* — Mit परि, पैरिप्रीत 1) *dem man Liebes erweist, — schmeichelt, theuer.* — 2) *überaus erfreut.* — Mit अनुप्र *nach Jmd* (Acc.) *in eine freudige Stimmung gerathen* TBr. 1,3,10,4. 5 (wohl प्रीयत्ते zu lesen). — Mit सम्, संप्रीयते *befriedigt —, vergnügt —, froh sein, seine Freude haben an* (Loc. oder Abl.). संप्रीत *befriedigt, vergnügt, froh.* — Caus. संप्रीणयति *befriedigen, vergnügt machen* Hemâdri 1,793,6.

2.°प्री Adj. 1) *freundlich.* — 2) *sich ergötzend an.*

प्रीण् s. u. 1. प्री.

*प्रीण Adj. *ehemalig, alt.*

प्रीणन 1) Adj. *angenehme Empfindung erregend, wohlthuend, beruhigend.* — 2) n. *a) das Ergötzen, Erfreuen, Befriedigen* 329,7. — *b) ein Mittel zum Ergötzen* u. s. w.

प्रीणय् s. Caus. von 1. प्री.

प्रीत 1) Adj. s. u. 1. प्री. — 2) f. प्रीता mystische Bez. *des Lautes* ष. — 3) *n. *Scherz, Spass.*

प्रीतमनस् und प्रीतात्मन् Adj. *erfreuten —, frohen Herzens.*

प्रीति f. 1) *Freude, Ergötzung, angenehme Empfindung, Befriedigung, gnädige Stimmung, Freude an* oder *über* (Loc. oder im Comp. vorangehend); mit einem Absol. *Freude darüber, dass* man Etwas gethan hat. Instr. *in freudiger Erregung, froh, mit Freude.* — 2) *freundschaftliche Gesinnung, Freundschaft, — mit* (समम् oder im Comp. vorangehend), *Liebe, — zu* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). Instr. *freundschaftlich, in Liebe.* — 3) *die Freude, Befriedigung* wird personificirt, insbes. als eine Tochter Daksha's und als eine der beiden Gattinnen des Liebesgottes (134,24). — 4) *eine best.* Çruti S. S. S. 23. — 5) *ein best. astrol.* Joga. — 6) *die 13te* Kalâ *des Mondes.* — 7) mystische Bez. *des Lautes* घ.

प्रीतिकर Adj. *Jmd* (im Comp. vorangehend) *Freude machend.*

प्रीतिकर्मन् n. *Liebeswerk.*

प्रीतिकूट N. pr. eines Dorfes.

*प्रीतिजुषा f. N. pr. der Gattin Aniruddha's.

*प्रीतितृष् m. Bein. *des Liebesgottes.*

*प्रीतिद् m. *der Spassmacher im Schauspiel.*

प्रीतिदत्त Adj. *aus Liebe —, aus Zuneigung geschenkt.*

प्रीतिदान n. *Liebesgabe* Ragh. 15,68.

प्रीतिदाय m. dass.

प्रीतिधन n. *aus Freundschaft geschenktes Geld.*

प्रीतिपूर्वकम् Adv. *in Liebe, auf freundschaftliche Weise.*

प्रीतिमत् 1) Adj. *a) erfreut, froh, befriedigt. — b) Liebe —, Freundschaft zu Jmd fühlend, Jmd gewogen, verliebt;* mit Loc., Gen. oder Acc. — *c) liebevoll* (Wort). — 2) f. °मती *ein best. Metrum.*

प्रीतिमय Adj. *aus Freude entstanden* (Thränen).

प्रीतियुज् Adj. *geliebt, lieb* Kir. 1,10.

प्रीतिरसायन n. *ein Freude bewirkender Zaubertrank* Spr. 4860.

प्रीतिवचस् n. *liebevolle —, freundliche Worte.*

प्रीतिवर्धन m. *der vierte Monat.*

प्रीतिसंगति f. *ein Freundschaftsbündniss mit* (Instr.).

प्रीतिसंदर्भ m. Titel eines Werkes.

प्रीयति m. Bez. *der Wurzel* 1. प्री MBh. 3,42,31.

प्रीयाय्, °यते *sich freuen über* (Acc.) MBh. 2,63, 5. Vgl. प्रियाय्.

प्रु, प्रवते *aufspringen* Bhaṭṭ. — Caus. प्रावयति *reichen bis* (Acc.) Bhaṭṭ. — Mit अति *hinüberspringen, entspringen.* — Mit अप *herabspringen.* — Mit अभि 1) *herbeihüpfen, — springen.* — 2) *hineinspringen in* (Acc.). — Mit आ *anspringen, hinaufspringen;* mit Acc. — Mit उद् *herausspringen.* — Mit उप in उपप्रुत्. — Mit वि *nach allen Seiten sprühen* Maitr. S. 2,1,11. विप्रुत *versprengt, verschlagen, palans.*

°प्रुत् Adj. in अन्तरिक्षप्रुत्, उदप्रुत्, उपरिप्रुत् und कृष्णप्रुत्.

प्रुथ्, प्रोथति *prusten* (vom Ross), *schnauben.* Partic. प्रोथत् und प्रोथमान. — Caus. प्रोथयति *Gewalt anwenden.* — Intens. Partic. पोप्रुथत् *heftig schnaubend.* — Mit अप *wegschnauben, wegblasen.* — Mit प्र 1) *aufpusten, aufschnauben.* — 2) *aufblasen* (die Backen) RV. 3,32,1. — 3) *die Glieder schütteln* (nach dem Comm.). — Vgl. प्रोथ्.

1. प्रुष् 1) प्रुष्णोति, प्रुष्णुते, (वि) प्रुष्यति. *a) spritzen, träufeln. — b) bespritzen, benetzen.* प्रुषित *bespritzt, benetzt.* — 2) *प्रुष्णाति (स्नेक्ने, सेचने, पूरणे, आर्द्रीभावे; auch मोचने st. सेचने. — Mit अभि (प्रुष्णुते) *Etwas an sich bespritzen, — benetzen.* — Mit उद् in उत्प्रुष्. — Mit परि (°प्रुष्णुते Dat.) *ringsum spritzen* TS. 7,5,11,2. — Mit वि *hinausspritzen, abträufeln.*

2. °प्रुष् Adj. in अधप्रुष् und घृतप्रुष्. Vgl. प्रूष्.

3. *प्रुष् *brennen.* प्रुष्ट *gebrannt.* Râéat. 6,144 fehlerhaft für पुष्ट.

प्रुषघु m. N. pr. fehlerhaft für पृषध्र.

प्रुषाय्, प्रुषायति, °ते 1) *spritzen, träufeln.* — 2) *bespritzen, benetzen.* — Mit अभि *benetzen.* — Mit आ *beträufeln, bespritzen.*

प्रुषितप्सु Adj. *gesprenkelt, bunt.*

*प्रुष्टाय्, °यते von unbekannter Bed.

प्रुष 1) *m. *a) die Regenzeit. — b) die Sonne.* — 2) f. प्रुष्णा und प्रुषा *Reif, Eis.*

*प्रुषाय्, °यते *tröpfeln.*

प्रू in *कटप्रू.

प्रूष् in अष्टाप्रूष्.

*प्रेकीय्, °यति Denomin. von प्र + एक.

प्रेक्षक Adj. (f. प्रेक्षिका) 1) *zusehend, sich Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *ansehend, — anzusehen beabsichtigend;* Subst. *Zuschauer* Mân. Gṛhj. 1,12. — 2) *in Betracht ziehend, erwägend, Recht sprechend* 210,24.

प्रेक्षण n. 1) *das Anschauen, Schauen, Sichansehen* (119,21. Gaut.), *Zuschauer bei einer Aufführung.* — 2) *Blick.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Megh. 79. — 3) *Auge.* — 4) *Schauspiel.*

प्रेक्षणक 1) Adj. *zusehend;* m. *Zuschauer.* — 2) n. *Schauspiel* Hemâdri 1,545,21. Bâlar. 58,16. 67, 1. *Komödie* (Gegens. *Wirklichkeit*) 83,19.

प्रेक्षणकूट n. = अक्षिकूट Suçr. 2,466,14.

प्रेक्षणिक m. *Schauspieler* (?) Vet. (U.) 125.

प्रेक्षणीय 1) Adj. *a) zu sehen, sichtbar, — für* (Instr.). — *b) anzuschauen —, aussehend wie* (im Comp. vorangehend). — *c) sehenswerth, — für* (im Comp. vorangehend), *prächtig* Spr. 7646. Compar. °तर (Chr. 47,28), Superl. °तम. — 2) n. *Schauspiel* Vet. (U.) 183.

प्रेक्षणीयक n. *Schauspiel.*

प्रेक्षणीयता f. *Sehenswürdigkeit.*

प्रेक्षा f. 1) *das Sehen, Anschauen, Anblicken, das Zuschauen bei einer Aufführung.* — 2) *das Aussehen, gutes Aussehen, Pracht.* — 3) *Schauspiel* Hemâdri 1,545,19. 21. — 4) *das Auffassen als* (im Comp. vorangehend), *Gemeintsein.* — 5) *Umsicht, Ueberlegung, Bedacht, Verstand.* — 6) * *Ast.*

*प्रेक्षाकारिन् Adj. *mit Bedacht zu Werke gehend* Gal.

प्रेक्षागार m. n. und प्रेक्षागृह n. *Schaugebäude, ein Gebäude, von dem man einem Schauspiel zusieht.*

प्रेक्षापूर्वम् und प्रेक्षापूर्व° Adv. *mit Bedacht.*

प्रेक्षाप्रपञ्च m. *Theaterspiel* Bâlar. 74,9.

प्रेक्षावत् Adj. *mit Umsicht zu Werke gehend, bedächtig, verständig.*

प्रेक्षाविधि m. *Theaterspiel* Bâlar. 83,17.

प्रेक्षासमाज n. Sg. *Schauspiele und Versammlungen* 193,18.

प्रेक्षित 1) Adj. Partic. von ईक्ष् mit प्र. — 2) n. *Blick.*

प्रेक्षितर् Nom. ag. *Zuschauer.*

प्रेक्षितव्य Adj. *zu sehen, —zu bekommen* (im Prâkrit) 296,26. 317,31.

प्रेक्षिन् Adj. 1) *zusehend, zuschauend, schauend, — auf* oder *nach, sein Augenmerk richtend —, lauernd auf* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °क्षित्व n. — 2) *blickend wie, den Blick von* (im Comp. vorangehend) *habend.*

प्रेक्ष्य Adj. 1) *zu sehen, zu Gesicht zu bekommen, was angeschaut wird, was mit dem Auge wahrgenommen wird.* — 2) *wonach —, worauf man zu sehen. — zu achten hat.* — 3) *sehenswerth.*

प्रेङ्ख 1) Adj. *schwankend, schaukelnd, schwebend.* — 2) m. f. (प्रेङ्खा) *schwankender Sitz, Schaukel, Schwinge.* प्रेङ्खे *die beiden Pfosten, zwischen denen die Schaukel sich bewegt.* प्रेङ्खेङ्खन n. *das Schaukeln.* नकुलस्य वामदेवस्य प्रेङ्खे und मरुतां प्रेङ्खः m. Namen von Sâman Ârsh. Br. — 3) *f. प्रेङ्खा *a) Tanz. — b) ein best. Gang der Pferde. — — c) das Umherstreifen.*

प्रेङ्खण 1) Adj. *hinziehend zu* (im Comp. vorangehend) Bhaṭṭ. — 2) n. *a) das Schaukeln. — b) *Schwinge, Schaukel. — c) eine Art Schauspiel. — d)* प्रेंखण Trik. 3,3,103 fehlerhaft für प्रेखण und dieses für प्रेषण.

प्रेङ्खणकारिका f. *Schauklerin* (eine best. Dienerin im Schauspiel).

*प्रेङ्खणीय Adj. *zu schaukeln.*

प्रेङ्खफलक n. *Schaukelbrett.*

प्रेङ्खोल्, °लति *sich schaukeln, sich hinundher bewegen* Pr. P. 137. Mâlatîm. ed. Bomb. 313,6, v. l.

प्रेङ्खोल 1) Adj. *sich schaukelnd, tanzend, sich hinundher bewegend* Vikramâṅkaṅ. 15,87. — 2) m. *a) das Wehen* (des Windes) Mâlatîm. ed. Bomb. 313, 6. — *b) Schwinge, Schaukel* Vikramâṅkaṅ. 11,82.

प्रेङ्खोलन 1) n. *a) das Schwingen, Schaukeln* Kâd. 142,2 (294,4). — *b) Schwinge, Schaukel.* — 2) f. आ *das Wehen* (des Windes) Kâd. 2,139,8.

प्रेङ्खोलय्, *°यति *schwingen, schaukeln.* °लित *geschwungen, geschaukelt, sich hinundher bewegend* Kâd. 14,21 (22,7). 2,16,23.

*प्रेङ्खण n. Nom. act. von ईङ्ख् mit प्र.

प्रेउक Adj. = प्रेरक. Nom. abstr. °त्व n.

*प्रेण्, प्रेणति (मतिप्रेरणाप्रेषणेषु).

प्रेणी Instr. für प्रेम्णी.

प्रेणि Adj. = प्रेतृ. Dunkel AV. 6,89,1.

प्रेत 1) Adj. *verstorben.* — 2) m. *a) ein Verstorbener.* — *b) die Seele eines Verstorbenen, Geist, Gespenst.*

प्रेतकर्मन् n. *Todtenceremonie* Gaut. 20,2. 16.

प्रेतकल्प m. Titel des 2ten Theils im Garuḍapurâṇa.

प्रेतकार्य und प्रेतकृत्य n. *Todtenceremonie.*

प्रेतकृत्यनिर्णय m. Titel eines Werkes.

प्रेतगत Adj. *zu den Verstorbenen gegangen, verstorben.*

*प्रेतगृह् n. *Leichenstätte.*

प्रेतगोप m. *Todtenwächter* (in Jama's Behausung).

प्रेतचारिन् Adj. *unter Verstorbenen einhergehend* (Çiva).

प्रेतत्व n. 1) *der Zustand eines Gestorbenen, das Todtsein.* — 2) *der Zustand eines Gespenstes* Hemâdri 1,58,9. Kâraṇḍ. 41,22.

प्रेतधूम m. *der Rauch bei einer Leichenverbrennung.*

*प्रेतनदी f. *der Fluss im Reiche der Verstorbenen.*

प्रेतनाथ m. Bein. Jama's Bâlar. 109,6.

प्रेतनिर्यातक und प्रेतनिर्हारक m. *Leichenträger.*

प्रेतपक्ष und °क m. *die dunkele Hälfte im* gauṇa Âçvina.

*प्रेतपटह m. *eine bei Leichenbegängnissen geschlagene Trommel.*

प्रेतपताका f. *Trauerfahne* Harshaṃ. 139,10. 223,5.

प्रेतपति m. Beiw. und Bein. Jama's.

प्रेतपतिपटह m. *die Todestrommel* (fig.) Kâd. 2, 74,3.

प्रेतपिण्डभुज् Adj. *das Todtenmahl geniessend* Harshaṃ. 143,6.

प्रेतपितृ Adj. *dessen Vater verstorben ist* Mân. Gṛhj. 2,1.

*प्रेतपुर n. und °पुरी f. (Daçak. 14,22) *die Stadt der Todten,* Jama's *Behausung.*

प्रेतप्रदीप m. Titel eines Werkes.

प्रेतप्रसाधन n. *das Ausschmücken eines Verstorbenen.*

प्रेतभक्षिणी f. N. pr. einer Göttin.

प्रेतभाव m. *der Zustand eines Verstorbenen, das Todtsein.* °स्थ Adj. *verstorben.* संसिद्धः °भावाय *zum Sterben bereit.*

प्रेतमञ्जरी f. Titel eines Abschnittes im Garuḍapurâṇa.

प्रेतमुक्तिदा f. Titel eines Werkes.

प्रेतमेध m. *Todtenopfer.*

प्रेतृ Nom. ag. *Wohlthäter, Liebhaber, Pfleger.*

*प्रेतरात्रसी f. *Basilienkraut.*

प्रेतराज m. Bein. Jama's. °निवेशन n. und °पुर n. *seine Behausung, — Stadt.*

प्रेतलोक m. *die Welt der Verstorbenen.*

*प्रेतवन n. *Leichenstätte.*

प्रेतवश m. *die Gewalt der Todten.* °वशं नी so v. a. *zum Tode befördern* MBh. 3,313,29.

*प्रेतवाक्षित Adj. *von Geistern besessen.*

प्रेतशिला f. *Todtenstein,* Bez. eines Steines in Gajâ, auf dem die Todtenkuchen dargebracht werden.

प्रेतशुद्धि f. und प्रेतशौच n. *die Reinigung nach einem Todesfall.*

प्रेतसंकल्प Adj. *zu Ehren eines Verstorbenen zubereitet* (Speise) Âpast.

प्रेतस्पर्शिन् m. *Leichenträger* Çâṅkh. Gṛhj. 4, 7. 11.

प्रेतहार m. dass.

प्रेताधिप m. Bein. Jama's. °नगरी f. *die Residenz* Jama's Kâd. 21,1.

प्रेताधिपति m. *der Herr der Todten* oder *Geister.*

प्रेतान्न n. *die für einen Verstorbenen bestimmte Speise* Âpast.

प्रेतापन (fehlerhaft) und प्रेतायन (wohl m.) *eine best. Hölle* Kâraṇḍ. 66,16. 17. 18,13.

प्रेतावास m. *Leichenstätte.*

प्रेतास्थि n. *Knochen eines Verstorbenen.*

प्रेति f. 1) *Weggang, Flucht.* — 2) *Antritt* Tândja-Br. 11,3,1.

*प्रेतिक m. *die Seele eines Verstorbenen, Geist, Gespenst.*

प्रेतिवत् Adj. *das Wort* प्रेति oder *eine Form von* 3. इ *mit* प्र *enthaltend* Âpast. Çr. 14,19.

प्रेतिषणि Adj. *fortstrebend.*

प्रेतेश und प्रेतेश्वर m. Bein. Jama's.

प्रेत्य Absol. s. u. 3. इ mit प्र.

प्रेत्यजाति f. *die Stellung im künftigen Leben.*

प्रेत्यभाज् Adj. *nach dem Tode die Früchte von Etwas geniessend.*

प्रेत्यभाव m. *der Zustand nach dem Tode, das jenseitige Leben.*

प्रेत्यभाविक Adj. *auf den Zustand nach dem Tode sich beziehend.*

प्रेवन् 1) Adj. (f. प्रेवरी) *ledig laufend* (Vieh). — 2) *m. *a) Wind.* — *b)* Bein. Indra's.

प्रेवरी s. u. प्रेवन् 1).

प्रेवि m. N. pr. eines Mannes. v. l. प्रैति.

प्रेषी Adv. = प्रियधी *liebevoll* Maitr. S. 1,2,15. 3,9,7.

*प्रेन्वन n. Nom. act. von इन्व् mit प्र.

*प्रेन्वनीय Part. fut. pass. von इन्व् mit प्र.

*प्रेप Adj. (प्र + अप् *Wasser*).

प्रेप्सा f. 1) *das Habenwollen, Verlangen, Begehren.* — 2) *Voraussetzung, Annahme.*

प्रेप्सु Adj. 1) *zu erlangen wünschend, verlangend nach, suchend;* das Object im Acc. oder im Comp. (Gaut.) vorangehend. — 2) *voraussetzend, annehmend.*

प्रेम 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = प्रेमन् 1). — 2) f. आ *a)* dass. — *b) ein best. Metrum.*

प्रेमणीय Adj. *Liebe u. s. w. zu erwecken geeignet* Lalit. 59,10. Text zu Lot. de la b. l. 222.

प्रेमन् 1) m. n. *a) Liebe, Zuneigung, Vorliebe, Liebhaberei* (Spr. 7621), *Gunst, Zärtlichkeit, Liebe u. s. w. zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Auch Pl. — *b) *Freude.* — 2) m. *a) Scherz, Spass.* Pl. Sâh. D. 136. — *b) *Wind.* — *c)* *Bein. Indra's. — *d)* N. pr. verschiedener Männer.

प्रेमनारायण m. N. pr. eines Fürsten.

प्रेमपत्तनिका f. Titel eines Werkes.

*प्रेमपातन n. *Schnupfen.*

प्रेमबन्ध m. und °बन्धन n. *Liebesband, Liebe, Zuneigung.*

प्रेमभाव m. *Liebe, Zuneigung.*

प्रेमराशी Adv. mit भू *zu heftiger Liebe sich steigern* Megh. 109.

प्रेमलतिका f. *die kleine Liane „Liebe“* Kâvjapr. 283,2.

प्रेमवत् 1) Adj. *von Liebe erfüllt.* — 2) *f. °वती *die Geliebte.*

प्रेमसाकि m. N. pr. = प्रेमनारायण.

प्रेमसेन m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 15,252.

प्रेमाकर m. *eine Fülle von Liebe* Daçak. 2,6.

प्रेमाबन्ध m. = प्रेमबन्ध 316,33. Vetâl. 44.

प्रेमामृत n. Titel eines Verzeichnisses von 112 Namen Kṛshṇa's.

प्रेमावती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,443.

*प्रेमिन् Adj. *von Liebe erfüllt.*

प्रेयंस् 1) Adj. *lieber, werther, erwünschter* Kathâs. 61,141. — 2) m. *der Geliebte* 179,27. — 3) f. प्रेयसी *die Geliebte* 174,3. 179,27. — 4) n. in der Rhetorik *Schmeichelei.*

प्रेयस्ता f. und प्रेयस्त्व n. *das Liebersein.*

प्रेरक Adj. Subst. *antreibend, Antreiber, Anreger.*

प्रेरण 1) n. *das Hinaustreiben* in *पशु°. — 2)

n. f. (आ) *a) das Antreiben, Antrieb,* — *zu* (प्रति). — *b) Thätigkeit, Handlung.*

प्रेरणीय Adj. *anzutreiben,* —*zu* (Dat.).

प्रेरितर् Nom. ag. *Antreiber.*

*प्रेर्वन् m. *das Meer.*

*प्रेर्वरी f. *Fluss.*

1.*प्रेष्, प्रेषते (गतौ).

2. प्रैष् f. *Drang.*

प्रैष m. 1) *Antrieb, Streben.* — 2) **Absendung.* — 3) **Schmerz, Pein.*

प्रेषक Adj. *der den Befehl zu Etwas giebt.*

प्रेषण n. 1) *das Absenden* (eines Boten), — *zu Jmd* (प्रति), *Zusenden.* — 2) *das Absenden mit einem Auftrage, Auftraggeben, Geheiss, Befehl* Gaut. °कृत् *einen Auftrag* —, *einen Befehl ausführend.* — 3) *Diensterweisung* MBh. 1,76,25 (Pl.). Chr. 297, 6 (im Prâkrit).

प्रेषणाध्यक्ष m. *Oberaufseher über die Befehle* (eines Fürsten), *Haupt der Verwaltung.*

प्रेषयितर् Nom. ag. *der Aufträge* —, *Befehle ertheilt.*

प्रेषितव्य n. impers. *aufzufordern.*

*प्रेषे Dat. Infin. zu 1. इष् mit प्र P. 3,4,9, Sch.

प्रैष्ठ (auch dreisilbig) 1) Adj. *a) der liebste, werteste.* In der Anrede so v. a. *Liebster.* — *b) grosses Gefallen findend an* (Loc.). — 2) m. *der Geliebte, Gatte.* — 3) f. प्रेष्ठा *a) die Geliebte, Gattin.* — *b) *Bein.*

प्रेष्ठतम Adj. = प्रैष्ठ 1) *a).*

प्रेष्य 1) Adj. *zu schicken, zu senden.* — 2) m. *Diener* Gaut. — 3) f. आ *Dienerin.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) n. *a) das Dienersein;* vgl. प्रैष्य. — *b) Geheiss, Befehl.* °कार *Jmds* (Gen.) *Befehle ausführend.*

प्रेष्यजन m. 1) *Dienerschaft.* — 2) *Diener.*

प्रेष्यता f. und प्रेष्यत्व n. *der Stand eines Dieners, Knechtschaft,* — *bei Jmd* (im Comp. vorangehend).

प्रेष्यभाव m. *der Stand eines Dieners* oder *einer Dienerin.*

प्रेष्यवधू f. *Dienerin.*

प्रेष्यवर्ग m. *Dienerschaft.*

प्रेष्यात्व n. *der Stand einer Dienerin.*

*प्रेक्षण n. Nom. act. von ईक्ष् mit प्र.

*प्रेक्षिकटा f. *eine Handlung, bei der keine Matten sein dürfen.* Vgl. प्रेक्कटा.

*प्रेक्षिकर्दमा f. *eine Handlung, bei der kein Schmutz sein darf.* Vgl. प्रेक्कर्दमा.

*प्रेक्षिद्वितीया f. *eine Handlung, bei der kein Zweiter sein darf.*

*प्रेक्षिवाणिजा f. *eine Handlung, bei der kein Kaufmann sein darf.*

*प्रेकीय्, °यति = प्रेकीय्.

*प्रेण्, प्रेणति (गतिप्रेरणाश्लेषणेषु).

प्रेणानँ Adj. = प्रीणानँ (VS. TS.) *geneigt gemacht* AV. 5,27,3.

प्रेतोस् Gen. Infin. zu 3. इ mit प्र Ait. Br. 8,7,8.

*प्रेय n. Nom. abstr. von प्रिय.

*प्रेयक m. Patron. von प्रियक.

प्रैयङ्गव Adj. *aus Fennich bereitet* Maitr. S. 2,1, 8. TS. 2,2,11,4.

*प्रैयङ्गविक Adj. *die Geschichte von* Prijañgu *kennend.*

प्रैयमेध 1) m. Patron. von प्रियमेध. Pl. Ait. Br. 8,8,4. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

प्रेयव्रूपक n. Nom. abstr. von प्रियव्रूप Naish. 5,66.

प्रैयव्रत 1) Adj. *zu* Prijavrata *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von Prijavrata. — 3) n. Prijavrata's *Leben,* — *Schicksale.*

प्रैय्यङ्गव Adj. fehlerhaft für प्रैयङ्गव.

प्रैय्यमेध m. fehlerhaft für प्रैयमेध 1) Pl. TBr. 2, 1,6,1.

प्रैष m. 1) *Aufforderung, Geheiss, Befehl;* insbes. *in der Liturgie.* Das Wozu im Comp. vorangehend. °सूक्त n. Sâj. zu Ait. Br. 6,14,3. — 2) *= मर्दन, पीडन, क्लेश, उन्मान.

प्रैषकार (Âpast.) und प्रैषकृत् (Vaitân.) Adj. *Befehle ausführend;* m. *Diener.*

*प्रैषणिक Adj. *von Aufträgen,* d. i. *von der Besorgung von Aufträgen lebend, zur Bes. von Auftr. geeignet.*

प्रैषप्रतीकपाठ्या f. *eine mit einem* Praisha 1) *beginnende* Jâgjâ Âpast. Çr. 8,2,15.

प्रैषम् Absol. mit इष्, इच्छति *aufzutreiben suchen* (wie ein Wild).

प्रैषिक Adj. *zu den* Praisha 1) *gehörig* oder *mit* Praisha 1) *verbunden.*

प्रैष्य 1) Adj. mit ङीन m. = 2). — 2) m. *Diener.* — 3) f. प्रैष्या *Dienerin.* — 4) n. *der Stand eines Dieners, Knechtschaft.*

प्रैष्यजन m. *Dienerschaft.*

प्रैष्यभाव m. *der Stand eines Dieners, Knechtschaft.*

प्रोक्षकारिन् Adj. *der das thut, was ihm gesagt worden ist.*

प्रोक्षण m. *Besprengung* Âpast. Çr. 3,19,3. 5,20,5. 6,29,13.

प्रौक्षण 1) n. *a) das Sprengen, Besprengen, Besprengung* (was beim Thieropfer zugleich *die Weihung des Thieres* ist). — *b) der Behälter für Weihwasser* Hariv. 1,41,6. v. l. प्रोक्षणी. — *c) *das Tödten des Opferthieres.* — 2) f. प्रौक्षणी *a)* Pl. *Sprengwasser, Weihwasser, Wasser mit eingestreuten Reis- und Gerstenkörnern.* — *b) der Behälter für das Weihwasser* Hariv. 2204. v. l. प्रोक्षणा.

प्रौक्षणि f. Pl. = प्रोक्षणा 2) *a).*

प्रोक्षणीधानी f. *der Behälter für das Weihwasser* Âpast. Çr. 15,5,10.

प्रोक्षणीपात्र n. dass. Nilak. zu Hariv. 1,41,6.

प्रोक्षणीय n. Sg. und Pl. *Weihwasser.*

प्रोक्षितव्य Adj. *zu besprengen.*

*प्रोघीय्, °यति Denomin. von 1. प्र + ओघ.

प्रोच्चण्ड Adj. *überaus heftig,* — *stark,* — *gewaltig* Mahâvîrak. 77,19.

प्रोच्चाटना f. *Verscheuchung* Prasannar. 154,15.

प्रोच्चैस् Adv. 1) *überaus laut* 128,6. — 2) *in sehr hohem Grade.*

*प्रोज्झासन n. *Mord, Todtschlag.*

प्रोञ्छन n. *das Abwischen, Wegwischen* (auch in übertr. Bed.) Naish. 5,36.

*प्रोढम् Indecl.

प्रोत 1) Adj. s. u. 3. वा mit प्र. — 2) *m. n. *gewebtes Zeug, ein gewebtes Gewand.*

प्रोतय्, °यति *einschlingen, einstecken, einfügen.*

प्रौति m. N. pr. eines Mannes.

*प्रोतोत्सादन n. *Sonnenschirm.*

प्रोत्कट Adj. *überaus gross* Kathâs. 27,154 (प्रोत्खात gedr.). °भृत्य *ein hoher Beamter.*

प्रोत्कण्ठ Adj. *den Hals weit ausstreckend, aus vollem Halse* (schreien u. s. w.).

प्रोत्कर्ष m. beruht auf einem Druckfehler.

प्रोत्क्रुष्ट n. *lautes Schreien, das Anschreien* Hariv. 13816.

प्रोत्तान Adj. *weit ausgestreckt.*

प्रोत्ताल Adj. *sehr laut* Prasannar. 56,20.

प्रोत्तुङ्ग Adj. *sehr hoch.*

*प्रोत्फल m. *ein best. der Weinpalme ähnlicher Baum.*

प्रोत्फुल्ल Adj. 1) *vollkommen aufgeblüht.* — 2) *weit geöffnet* (Augen).

प्रोत्साह m. *eine grosse Anstrengung.*

प्रोत्साहन n. *das Aufmuntern, Ermuntern, Auffordern* (223,32), — *zu* (im Comp. vorangehend), *Aufstacheln, Reizen.* Auch °ना f.

प्रोथ् 1) प्रोथति, °ते *Jmd* (Dat. oder Gen.) *gewachsen sein* Bhatt. — 2) प्रोथति *voll sein.* — Vgl. प्रुथ्.

प्रोथ 1) (* m. n.) *a) die Nüstern beim Pferde.* — *b) die Schnauze des Ebers.* — 2) m. *a) Hinterbacke beim Manne* Bhâvapr. 1, 28. 2, 174. — *b)*

**Mutterleib.* — *c) *Grube.* — *d) *Unterrock.* — *e) *= भोषण. — *f) ein auf Reisen Gehender.* Wohl nur fehlerhaft für पान्थ.

प्रोर्थथ m. *das Pusten, Schnauben.*

***प्रोथिन्** m. *Pferd.*

प्रोदक Adj. 1) *triefend, nass, feucht* Âpast. 1,10, 25. — 2) *wovon man das Wasser hat ablaufen lassen* Gobh. 1,3,7.

प्रोदकीभाव m. *das Abtriefen des Wassers* Âpast.

***प्रोदर** Adj. *dickbäuchig.*

°प्रोद्गारिन् Adj. *von sich gebend* Dh. V. 10,6.

प्रोद्ग्रीवम् Adv. *mit hoch ausgestrecktem Halse* Z. d. d. m. G. 36,366.

प्रोद्घोषणा f. *lautes Ausrufen, —Bekanntmachen.*

प्रोद्दण्ड Adj. *emporragend, angeschwollen.*

प्रोद्दाम Adj. *aussergewöhnlich, ungeheuer, gewaltig* Prasannar. 135,17.

प्रोद्धूषित Paṇḍat. 94,4 = ed. Bomb. 1,102,10 fehlerhaft für **प्रोद्धृषित**; vgl. **धृष्** mit **प्रोद्.**

प्रोद्बोध m. 1) *das Erwachen, Hervortreten.* — 2) *das Wecken* Prasannar. 154,16.

°प्रोन्माथिन् Adj. *zu Grunde richtend.*

***प्रोम्भण** n. Nom. act. von **उम्भ्** mit **प्र.**

***प्रोरक** m. *Fieber beim Esel* Gal.

प्रोर्णुनविषु Adj. mit Acc. *zu verdecken —, zu verhüllen beabsichtigend.*

प्रोर्णुनाव (!) Adj. mit **ज्वर** m. *eine Species von Fieber* Bhâvapr. 3,79.

प्रोष m. *das Verbrennen* Z. d. d. m. G. 36,379.

प्रोषक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्रोषित s. u. 5. **वस्** mit **प्र.**

प्रोषितभर्तृका Adj. f. *deren Gatte verreist ist.*

प्रोषुष Adj. *verreist gewesen* Çat. Br. 12,5,2,8.

प्रौष्ठ 1) m. *a) Bank, Schemel. — b) *Stier. — c)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) *eines Mannes. — 2) (*m.) f. (**प्रौष्ठी**) *eine Karpfenart* Bhâvapr. 2,13.

प्रौष्ठपद und **प्रौष्ठपद्** (AV.) m. f. (**आ**) Sg. Du. und Pl. *ein best. Doppel-Mondhaus.* Vgl. **उत्तर°** und **पूर्व°.**

***प्रौष्ठपाद** Adj. 1) *der seine Füsse auf einer Bank liegen hat.* Vgl. **प्रौढपाद.** — 2) *unter dem Mondhause* Proshṭhapada *geboren.*

***प्रौष्ठिक** m. N. pr. eines Mannes.

प्रौष्ठिका f. *Cyprinus Sophore* Rasar. 554.

प्रौष्ठशय Adj. *auf einer Bank schlafend.*

प्रौढ Adj. *brennend heiss.*

प्रौढ्य Adj. *wandernd.*

***प्रौढ्यपापीयस्** Adj. *nach dem Aufenthalt in der Fremde noch schlechter geworden* Bhaṭṭ. 5,91.

***प्रौढ** 1) Adj. *geschickt.* — 2) m. *a) Erwägung. — b) Fussknöchel* — oder *Fuss eines Elephanten. — c) Gelenk.*

***प्रौढकटा** f. v. l. für **प्रेङ्खिकटा** gaṇa **अयूरव्यंसकादि** in der Kâç.

***प्रौढकर्मा** f. v. l. für **प्रेङ्खिकर्दमा** ebend.

***प्रौढण** n. Nom. act. von **ऊढ्** mit **प्र.**

***प्रौढपदि** und ***°पादि** (Kâç.) Adv. = **प्रौढ्य पादौ (कुस्तिनं वाढ्यति)** Kâç.

प्रौढ Adj. *die Bedeutung von* **तेन प्रौढम्** (P. 4, 3,101) *habend.*

प्रौग fehlerhafte Schreibart für **प्रउग** Mân. Ça. 2,4,22. Gṛhj. 1,6.

***प्रौघीय्, °यति** = **प्रोघीय्.**

प्रौढ 1) Adj. (f. **आ**) *a) erwachsen, ausgewachsen, vollständig entwickelt. — b) in den mittleren Jahren stehend* (Frauenzimmer). — *c) üppig, gross, stark, dicht, heftig.* **ब्राह्मण** n. = **ताण्डब्राह्मण.** **प्रौढ°** Adv. — *d)* am Ende eines Comp. *erfüllt —, voll von. — e) mit Selbstvertrauen ausgerüstet, keck, anmassend, frech;* insbes. von einem Mädchen gebraucht. — *f)* fehlerhaft für **प्रौढि.** — 2) m. *a) eine Art* Rûpaka. — *b)* Bez. *eines der 7* Ullâsa bei den Çâkta.

प्रौढचरितनामन् n. Pl. *Verzeichniss von Beinamen* Kṛshṇa's, *die auf seine Heldenthaten im erwachsenen Alter Bezug haben.*

प्रौढत्व n. *Keckheit, Kühnheit* Mâlatîm. 3,19 (6,7).

प्रौढपाद Adj. *die Füsse beim Sitzen in einer best. Stellung haltend* Gaut. 16,17. Hemâdri 1,90,16. 18 = 2,35,4. 6. Vgl. **प्रौष्ठपाद** 1).

प्रौढप्रकाशिका f. (Opp. Cat. 1), **प्रौढप्रतापमार्तण्ड** m. und **प्रौढमनोरमा** f. Titel von Werken.

प्रौढवाद m. *ein arroganter Ausspruch, ein stolzes Wort* Harshaḱ. 157,12.

प्रौढस्वरम् Adv. *mit starker, lauter Stimme* Paṇḱad.

प्रौढाचार m. *ein keckes, ungenirtes Benehmen.* Pl. 116,20.

प्रौढात्त m. Bez. *eines der 7* Ullâsa *bei den* Çâkta.

प्रौढि f. 1) *Wachsthum, Zunahme.* — 2) *Reife, hoher Grad.* — 3) *Selbstvertrauen, ein Gefühl der Sicherheit, Keckheit.*

***प्रौढिमन्** m. Nom. abstr. zu **प्रौढ** 1).

प्रौढिवाद m. = **प्रौढवाद.**

प्रौढी Adv. mit **भू** 1) *heranwachsen, aufwachsen. — 2) zunehmen, zur Reife gelangen.*

प्रौढोक्ति f. *ein kühner Ausspruch.*

***प्रौण** Adj. *geschickt.*

***प्रौष्ठ** m. Patron. von **प्रौष्ठ.**

प्रौष्ठपद 1) Adj. (f. **ई**) *zum Mondhaus* Proshṭhapada *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) ein best. Monat. — b)* personificirt als Schatzhüter Kubera's. — 3) f. **आ** Pl. = **प्रौष्ठपदा** Pâr. Gṛhj. 2,15,2. — 4) f. **ई** *der Vollmondstag im Monat* Praushṭhapada. — 5) n. Titel eines Pariçishṭa des SV. — Hier und da fälschlich für **प्रौष्ठ°.**

***प्रौष्ठपदिक** Adj. zu **प्रौष्ठपद.**

***प्रौष्ठिक** m. Patron. von **प्रौष्ठिक.**

***प्रौढ** 1) Adj. *geschickt.* — 2) m. *a) Erwägung. — b) Elephantenfuss. — c) Gelenk.*

प्लक m. in **काशप्लक.**

***प्लक्, प्लकति, °ते** (**अर्दने**).

प्लक्ष 1) m. *a) Ficus infectoria.* Nom. abstr. **प्लक्षत्व** n. Maitr. S. 3,10,2. — *b) *Ficus religiosa.* — *c) *Thespesia populneoides.* — *d) *Seitenthor* oder *der Platz zur Seite der Thür.* — *e)* N. pr. α) eines Mannes. — β) mit **प्रास्रवण** = **प्लक्षप्रस्रवण** Kâtj. Ça. 24,6,7. Tâṇḍja-Br. 25,10,16. 21. 22. Lâṭj. 10, 17,12. 14. — γ) eines Dvîpa VP. 2,2,5. — 2) f. **प्लक्षा** N. pr. eines Flusses Hariv. 9507.

***प्लक्षकीय** Adj von **प्लक्ष.**

प्लक्षगा f. N. pr. eines Flusses VP.² 2,121.

प्लक्षजाता Adj. f. Beiw. des Flusses Sarasvatî.

प्लक्षतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

प्लक्षद्वीप m. n. N. pr. eines Dvîpa VP. 2,1,12. 4,1. 2. 4.

प्लक्षप्रस्रवण n. und **प्लक्षराज** m. N. pr. einer Oertlichkeit, *die Quelle der* Sarasvatî.

प्लक्षवती f. N. pr. eines Flusses.

प्लक्षशाखा f. *ein Zweig der Ficus infectoria* Maitr. S. 3,10,2.

प्लक्षशाखावत् Adj. *mit einem Zweige der Ficus infectoria versehen* Gobh. 4,1,9.

***प्लक्षसमुद्भवा** f. Bein. der Sarasvatî Râǵan. 14,21.

प्लक्षस्रवण n. = **प्लक्षप्रस्रवण.**

प्लक्षावतरण n. N. pr. eines Tîrtha.

प्लक्षि m. N. pr. eines Mannes.

***प्लब्, प्लबते** (**गतौ**).

प्लवग m. N. pr. eines Mannes.

प्लवँ 1) Adj. (f. **आ**) *a) schwimmend* Suça. 1,238, 9. — *b) geneigt.* **पूर्वोत्तर°** *nach Nordost* Hemâdri 1,736,6. Hariv. 6363. Varâh. Bṛh. S. 48,15. — *c) vergänglich* Muṇḍ. Up. 1,2,7. — *d)* in der Astrol. heisst ein Sternbild *gesenkt, geneigt, wenn es in der von seinem planetarischen Regenten beherrschten Himmelsgegend steht,* Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20. — 2) m. n. (Çâṅkh. Gṛhj. 4,14) *Boot, Nachen.* Am Ende eines adj. Comp. f. **आ.** — 3) m. *a ein best. Schwimmvogel. — b) *Frosch. — c) *Affe. —*

d) **Schaf.* — *e*) **ein* Kaṇḍâla. — *f*) **Feind.* — *g*) **Ficus infectoria.* — *h*) **ein zum Fischfang dienender durchbrochener Korb.* — *i*) *das 35ste (9te) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *k*) *das Schwimmen.* — *l*) *das Baden.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *m*) *das Ueberfliessen, Wasserfluth, Anschwellen eines Flusses.* — *n*) **das Schwimmen —, gezogene Aussprache eines Vocals.* — *o*) **das Durchgehen eines und desselben Satzes durch drei oder mehr* Çloka. — *p*) **abschüssige Lage, Neigung, proclivitas;* vgl. 1) *b*). — *q*) in der Astrol. = प्लवत्व Sârâvalî bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20. — *r*) *ein best. Metrum.* — *s*) Name eines Sâman. Auch वसिष्ठस्य प्लवः Ârsh. Br. — *t*) *das Springen, Sprung.* — *u*) **Zurückkunft.* — *v*) **das Antreiben.* — 4) n. *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Cyperus rotundus* und *wohlriechendes Gras.* — MBh. 7,1121 पट्टिशायोधनप्लवैः fehlerhaft für °योधनोपलैः oder °योधनोपलैः, wie die anderen Ausgaben haben.

प्लवक m. 1) *ein Springer von Profession* MBh. 13,23,15. — 2) **Frosch.* — 3) **ein* Kaṇḍâla. — 4) **Ficus infectoria* Râǵan. 11,126.

प्लवग 1) Adj. = प्लव 1) *d*) Sârâvalî bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20. — 2) m. *a*) *Frosch.* — *b*) *Affe.* — *c*) **ein best. Schwimmvogel.* — *d*) **Acacia Sirissa.* — *e*) *N. pr. α) des Wagenlenkers des Sonnengottes. — β) eines Sohnes des Sonnengottes. — 3) f. आ *die Jungfrau im Thierkreise.*

*प्लवगति m. *Frosch.*

प्लवगेन्द्र m. Bein. Hanumant's.

प्लवंग 1) Adj. *in Sprüngen sich bewegend,* Beiw. des Feuers. — 2) m. *a*) *Affe.* — *b*) **Gazelle.* — *c*) **Ficus infectoria* Râǵan. 11,126. — *d*) *das 41ste (15te) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

प्लवंगम 1) m. *a*) *Frosch.* — *b*) *Affe.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

प्लवत्व n. in der Astrol. *das Gesenktsein,* so v. a. *das Stehen eines Sternbildes in der von seinem planetarischen Regenten beherrschten Himmelsgegend* Varâh. Bṛh. 1,20.

प्लवन 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *geneigt —, abschüssig nach.* — 2) *m. *Affe* Râǵan. 19,48. — 3) n. *a*) *das Schwimmen.* — *b*) *das Baden, — in* (im Comp. vorangehend). — *c*) *das Fliegen* 81,25. — *d*) *das Springen, — über* (im Comp. vorangehend). — *e*) *ein best. Gang der Pferde.*

प्लववत् Adv. *wie mit einem Nachen* MBh. 1, 159,4.

प्लववत् Adj. *mit einem Schiffe* oder *Nachen versehen.*

*प्लवाका f. *Boot, Nachen.*

*प्लविक m. *Fährmann.*

प्लवित n. *das Schwimmen* oder *Springen* Lalit. 178,14.

प्लवितृ Nom. ag. *Springer,* mit Gen. der Entfernung.

प्लौत 1) Adj. *von der Ficus infectoria kommend, an ihr sich befindend, zu ihr in Beziehung stehend.* प्लक्षवण n. Bez. *der Quelle der* Sarasvatî Âçv. Çr. 12,6,27. Âpast. Çr. 23,13. — 2) *m. Pl. *die Schule des* Plâkshi. — 3) *n. *die Frucht der Ficus infectoria.*

प्लातकि m. Patron. von प्लत.

प्लातायण m. Patron. von प्लाति.

प्लाति m. Patron. von प्लत. *f. प्लाती.

प्लात m. Patron. von प्लति.

प्लाय्, प्लायते s. u. 3. इ mit प्र.

प्लाय am Ende eines adj. Comp. *reichlich versehen mit.* Vgl. प्राय.

प्लायोगि m. Patron. von प्लयोग.

प्लाव m. 1) *das Ueberfliessen, Abfliessen.* प्लावा f. Mârk. P. 35,18 fehlerhaft. — 2) *das Springen.*

प्लावन n. 1) *das Baden, Abwaschen.* — 2) *das Vollgiessen bis zum Ueberfliessen* (als Reinigungsmittel von Flüssigkeiten). — 3) *das gezogene Aussprechen eines Vocals* Âpast.

प्लावयितृ Nom. ag. *Jmd schwimmen —, zu Boot fahren lassend.*

प्लावित 1) Adj. Partic. vom Caus. von प्लु. — 2) n. *a*) *Ueberschwemmung* Kâd. 2,81,23. — *b*) *ein gezogener Gesang* Bhâg. P. 4,6,12.

प्लाविन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *verbreitend, unter die Leute bringend.* — 2) *m. *Vogel.*

प्लाव्य Adj. *zu baden —, einzutauchen in* (Instr.).

प्लाशि m. Sg. und Pl. *ein best. Eingeweide.*

प्लाशुक Adj. *schnell wieder aufschiessend.*

*प्लाशुचित् Adj. *schnell, rasch.*

*प्लिकृ, प्लेकृते (गतौ).

प्लिकृन् m. *Milz.*

*प्ली, प्लिनाति (गतौ) Dhâtup. 31,32, v. l.

प्लीधा f. Pl. *eine best. Klasse von* Apsaras Maitr. S. 2,12,2. प्लीयाँ v. l.

प्लीया f. s. u. प्लीधा.

*प्लीकघ्न m. *Andersonia Rohitaka.*

प्लीकन् m. 1) *Milz.* — 2) *Milzkrankheit.*

*प्लीकपुषा f. *Adelia nereifolia* Râǵan. 4,116.

*प्लीकशत्रु m. *Andersonia Rohitaka.*

प्लीका f. *Milz.*

प्लीकार्ण Adj. *mit einem best. Ohrenleiden behaftet* VS. 24,4.

*प्लीकारि m. *Ficus religiosa.*

*प्लीकाशत्रु m. *Adelia nereifolia* Râǵan. 4,116.

प्लीकाकत्री f. dass. Bhâvapr. 1,168.

प्लीकोदर n. *Milzsucht, spleen.*

प्लीकोदरिन् Adj. *milzsüchtig.*

प्लु, प्लवते, metrisch und bisweilen auch sonst Act. 1) *schwimmen, sich über dem Wasser erhalten.* — 2) *sich baden.* — 3) *schiffen, durchschiffen, schiffen zu* (Acc.). — 4) *hinundher schwanken, sich unsicher bewegen, schweben, fliegen.* — 5) *wehen.* — 6) *verfliegen, dahineilen* (von der Zeit). — 7) *verschwimmen.* — 8) *verschwimmen* von einem Vocal, so v. a. *in der Aussprache auseinandergezogen worden* Comm. zu Âpast. Çr. 2,15,3. — 9) *springen, hüpfen, tanzen, springen von* (Abl.), — *zu,* — *in* (Acc.), — *über* (Acc.), — *auf* (Acc.), *hinabspringen von* (Abl.). — Partic. प्लुत 1) *schwimmend in* oder *auf* (Loc.), *gebadet, überschwemmt, übergossen mit, erfüllt von;* das Womit oder Wovon im Instr. oder im Comp. vorangehend. — 2) *verschwommen, auseinandergezogen* (von einer best. Aussprache der Vocale und auch von einem best. Tacte). — 3) *geflogen,* — *gen* (im Comp. vorangehend). — 4) *gesprungen, springend.* Auch प्लुतवत्. — Caus. प्लावयति, °ते (metrisch) 1) *schwimmen lassen, überschwemmen, übergiessen, baden.* — 2) *überschütten,* so v. a. *reichlich bedenken mit* (Instr.). — 3) *abwaschen,* so v. a. *entfernen.* — 4) *abwaschen,* so v. a. *läutern.* — 5) *auseinanderziehen in der Aussprache* (einen Vocal). — 6) *springen lassen* Bhaṭṭ. — *Desid. vom Caus. पिप्लावयिषति und पुप्लावयिषति. — Intens. पोप्लूयते *umherschwimmen.* — Mit समति, रजसा समतिप्लुता *mentruirend* AV. Gjot. 12,9. — Mit अधि in °प्लवन. — Mit अनु 1) *nachziehen, nachfolgen, hinter Jmd* (Acc.) *her fliegen.* — 2) *nachgehen,* so v. a. *sich hingeben;* mit Acc. — Mit अप *herabspringen von* (Abl.). v. l. अव. — Caus. *abwaschen.* — Mit अभि 1) *hinschiffen —, sich begeben zu* (Acc.). °प्लुत mit act. und pass. Bedeutung. — 2) *heimsuchen, über Jmd kommen.* °प्लुत *heimgesucht von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). रजसाभिप्लुता so v. a. *die Regeln habend.* — 3) *hinzuspringen, heranspringen.* — Mit समभि 1) *bespülen, abwaschen.* — 2) *heimsuchen, über Jmd kommen.* °प्लुत *heimgesucht von* (Instr.); रजसा °प्लुता so v. a. *die Regeln habend;* शशिन् *Mond,* so v. a. *verfinstert; heimgesucht von* auch so v. a. *verbunden mit.* — Mit अव 1) *eintauchen.* °प्लुत *eingetaucht* Âçv. Gṛhj. 2,1,5. — 2) *abspringen, her-*

abspringen, — von (Abl.). — 3) *davonspringen, fortspringen, sich entfernen*, — von (Abl.). — Mit अव *nachtauchen* TBr. 1,3,5,2. — Mit समव *davonspringen*. — Mit आ 1) *sich baden, sich waschen*. आप्लुत *sich gebadet habend, gebadet*. — 2) ein Bad (Acc.) *nehmen*. अवभृथाप्लुत *der ein Reinigungsbad genommen hat*. — 3) *sich* in's Wasser (Acc.) *tauchen*. — 4) *baden, abwaschen*. — 5) *übergiessen, überschwemmen, überschütten*. आप्लुत *a) übergossen, überschwemmt, überschüttet, reichlich versehen;* das Womit im Instr. (Kâraka 5,10) oder im Comp. vorangehend. व्यसनाप्लुत *vom Unglück heimgesucht*. — *b) verbreitet über* (Acc.) Kâraka 5,11. — 6) *herbeispringen, heranspringen, hinspringen zu* (Acc.), *hinaufspringen, hinüberspringen —, hinübersetzen über* (Acc.), *abspringen, herabspringen von* (Abl.). आप्लुत mit act. Bed. — Caus. 1) *waschen, abwaschen, baden lassen, baden*. (trans.). — 2) *sich baden*. — 3) *überschwemmen, übergiessen, begiessen*. — 4) *eintauchen in, einweichen*. — Mit उद्, °प्लुत *unter Wasser stehend*. — Mit न्या *heranspringen* Maitr. S. 2,1,11 (13,4). — Mit उपन्या *heranschwimmen, zuschwimmen auf* (Acc.). — Mit परि, °प्लुत *umringt*. — Caus. *rings abschwemmen*. — Mit प्रत्या in °प्लवन. — Mit समा 1) *sich baden*. °प्लुत *sich gebadet habend*. — 2) *überschwemmen, übergiessen, vollkommen bedecken*. — 3) *hinspringen zu* (Acc.). — 4) *zusammenstossen mit* (Instr.). — Mit उद् 1) *in die Höhe schwimmen, auftauchen* Kâd. 47,8. 2,74,21. — 2) *aufziehen* (von Wolken). — 3) *aufspringen*, — von (Abl.), *in die Höhe springen, herausspringen*. — 4) *hinüberspringen über* (Acc.). — 5) *sich in die Luft erheben*. — Mit समुद् *aufspringen, in Sprüngen sich bewegen*. — Mit उप 1) *auf der Oberfläche schwimmen, nicht untergehen*. — 2) *hinschweben zu* (Acc.). — 3) *überschwemmen, überziehen, verfinstern* (den Mond), *heimsuchen, über Jmd kommen*. °प्लुत *überschwemmt, überzogen, verfinstert* (Sonne, Mond), *bezogen, getrübt* (Auge), *heimgesucht, in Noth seiend*. योनि f. *eine best. Krankheit der weiblichen Scham* Kâraka 1,19. 6,30. — 4) *hinzuspringen*. — 5) *stürzen von* (Abl.), — *auf* (Loc.). — 6) *weichen von* (Abl.). Nur Partic. उपप्लुत. — Caus. 1) *bewässern*. — 2) *hinwälzen*. — Mit समुप, °प्लुत *heimgesucht, in Noth befindlich, in Gefahr seiend*. — Mit उपनि *sich nähern*, so v. a. *gleichkommen;* mit Acc. — Mit निस् Caus. *fortspülen* Âpast. Çr. 6,20,2. — Mit परि 1) *umherschwimmen*. — 2) *sich baden*. — °प्लुत *sich gebadet habend in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *überschwemmen, bewässern, begiessen, übergiessen, überschütten, ganz erfüllen, heimsuchen*. Nur Partic. °प्लुत; das Womit im Instr. oder im Comp. vorangehend. दैवराज° *vom Schicksal oder Könige getrieben* (Vieh); योनि f. *ein best. krankhafter Zustand der Scheide, durch welchen bei der Beiwohnung heftige Schmerzen verursacht werden*, Kâraka 6,30. — 4) *herumschweben, durchschweben, durchfliegen*. °प्लुत mit act. Bedeutung. — 5) *in unruhige Bewegung gerathen, hinundher schwanken, in die Irre laufen, palari*. — 6) *umherspringen*. — 7) *herbeispringen*. — Caus. *schwemmen, baden*. — Mit अनुपरि Jmd (Acc.) *nachlaufen* (von Flüssigem) Tândja-Br. 5,7,1. — Mit अभिपरि, °प्लुत *übergossen, heimgesucht, erfüllt;* das Womit oder Wovon im Instr. (Kâraka 5,6) oder im Comp. vorangehend. रज-साभिपरिप्लुता so v. a. *die Regeln habend*. — Mit संपरि, °प्लुत *übergossen, begossen; heimgesucht, in Noth seiend*. — Mit प्र 1) *sich* auf's Meer (Acc.) *begeben*. — 2) प्रप्लुत *in's Wasser getaucht*. — Caus. 1) *fortschwimmen lassen*. — 2) *mit Wasser begiessen, abwaschen*. — Mit प्रति in °प्लवन. — Mit वि 1) *auseinander gehen, sich zerstreuen*. — 2) *in Unordnung —, auf Abwege gerathen, zu Grunde gehen, verloren sein, zu Schanden werden*. विप्लुत *in Unordnung gerathen, vom richtigen Wege abgekommen, unsittlich* (ब्राह्मणया सह so v. a. *Unzucht treibend mit*), *lasterhaft, zu Grunde gegangen, zu Schanden geworden, in Verwirrung gerathen, verworren* (Rede), *aus der Ruhe gekommen* (insbes. vom Auge in Folge von Thränen, Trauer, Furcht, Freude), *aufgeregt, aufgebracht*. कर्मणा so v. a. *falsch behandelt* (medicinisch) Kâraka 8,8. योनि f. *ein best. schmerzhafter Zustand der weiblichen Scheide*. विप्लुतभाषिन् *stammelnd redend*. — 3) रजसा विप्लुता *menstruirend* AV. Gjot. 12,8. — 4) विप्लुत von einem Nachen (प्लव) vielleicht so v. a. *aus dem Wasser gezogen, an's Land gebracht* Hariv. 2,19,52. Die ältere Ausg. liest 4011 प्लुत st. प्लव; hier könnte विप्लुत *verlaufen, abgeflossen* bedeuten. — Caus. 1) *schwimmen lassen, überschwemmen*. — 2) *verbreiten, bekannt machen*. — 3) *zu Grunde richten, zu Schanden machen* Bâlar. 41,4. — 4) विप्लवयति (metrisch) *verwirren* Spr. 1531. — Mit अनुवि *nach Jmd* (Acc.) *auf Abwege gerathen*. — Mit सम् 1) *zusammenfliessen* (Kâraka 1,4), — *strömen*. — 2) *sich zusammenziehen*, — *ballen* (von Wolken). — 3) *untergehen* (von einem Schiffe) Gop. Br. 2,2,5. — 4) *hinundher schwanken* (vom Geiste). — 5) संप्लुत *a) zusammengeflossen*, — *geströmt*. — *b) sich gebadet habend in* (im Comp. vorangehend). — *c) übergossen, überzogen, erfüllt*, — *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *zusammenschwimmen machen, verschmelzen mit* (Instr.) Agni-P. 33,31. — 2) *überschwemmen*. — Mit अभिसम् 1) *sich baden*. — 2) *überströmen, überziehen*. अभिसंप्लुत *übergossen mit, erfüllt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

*प्लुति m. 1) *Feuer*. — 2) *Hausbrand*. — 3) *Oel*.

प्लुत 1) Adj. s. u. प्लु. — 2) n. *a) Fluth*. Pl. Hariv. 4011. — *b) Sprung, springende Bewegung*. — *c) *ein best. Gang der Pferde*.

1. प्लुतगति f. *das sich in Sprüngen Bewegen*.

2.*प्लुतगति m. *Hase*.

प्लुतमेरु m. *ein best. Tact* S. S. S. 219.

प्लुति f. 1) *das Ueberfliessen, Fluth*. — 2) *das Verschwimmen —, die gezogene Aussprache eines Vocals*. — 3) *Sprung*. — 4) **ein best. Gang der Pferde, Courbette*.

प्लुष् 1) प्लोषति (Ind. St. 14,381), *प्लोष्यति, *प्लुष्यति, *प्लुष्णाति (Bhaṭṭ.); प्लुष्यते Pass. *brennen, versengen*. प्लुष्ट *versengt, verbrannt*, (durch Frost) *versengt*, so v. a. *erfroren* Vikramâṅkaḱ. 18,86. Auch fehlerhaft für पुष्ट. — 2) *प्लुष्णाति (सेचने, स्नेहने, पूरणे). — Mit आ, आप्लुष्ट *ein wenig versengt, eingebrannt*. — Mit निस्, निष्प्लुष्ट *verbrannt*. — Mit वि, विप्लुष्ट *versengt, verbrannt* VP. 4,2,12.

प्लुषि m. *ein best. schädliches Insect*.

*प्लुष्टाय्, °यते von unbekannter Bed.

*प्लुस्, प्लुस्यति (दाहे, विभागे).

प्लुङ्ख m. *schwanker Sitz, Schaukel*.

*प्लेव्, प्लेवते (सेवने).

प्लोत m. oder n. *Tuch, Lappen*.

प्लोष m. 1) *Verbrennung, Brand* 324,33. — 2) *Brand*, so v. a. *das Gefühl des Brandes* Kâraka 1,20.

°प्लोषण Adj. *verbrennend, versengend*.

°प्लोषिन् Adj. *verbrennend, versengend, Versenger* Bâlar. 80,5.

प्सर् *Scheu, Scham* in अप्सरस् und in सप्सरस्.

1. प्सरस् n. *Lieblingsgericht, Schmaus, Genuss*.

2. प्सरस् n. *Scheu, Scham* in अप्सरस्.

1. प्सा, प्साति *kauen, zerkauen; aufzehren*. प्सात 1) *zerkaut, aufgezehrt*. — 2) **hungrig*. — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit सम् *zerkauen, zerbeissen*.

2.*प्सा f. 1) *Essen, Speise*. — 2) *Hunger*.

प्सात्कार m. *ein best. Laut* Z. d. d. m. G. 32, 735.

*प्सान n. *das Essen*.

1. प्सु *Lebensmittel* in अप्सु (Nachtr. 3).

2.°प्सु *Ansehen, Aussehen.*

प्सुरम् n. etwa *fruges.*

प्स्य in विश्व°.

*फ 1) Adj. *offenbar.* — 2) m. *a) ein brausender Windstoss. — b) das Anschwellen. — c) das Gähnen mit weit geöffnetem Munde. — d) Gewinn. — e) das sich zu Willen Machen —, Citiren eines Jaksha. — f)* = वर्धक. — 3) n. *a) eine zornige Rede. — b) unnützes Sprechen. — c) das Blasen, Pusten.*

फक्क्, फक्कति 1) etwa *anschwellen.* — 2) *नीचैर्गतौ. — 3) *असद्यवक्रोरे.

*फक्क m. *Krüppel.*

फक्किका f. 1) *eine vorläufige Aeusserung.* — 2) Titel eines Commentars.

फगुल (!) m. N. pr. eines Mannes.

*फञ्जिका f. 1) *Clerodendrum siphonanthus* Râǵan. 7,151. — 2) *Lipeocercis serrata.* — 3) *Alhagi Maurorum.*

*फञ्जिपत्रिका oder *फञ्जिपुत्रिका f. *Salvinia cucullata.*

फञ्जी f. *Clerodendrum siphonanthus* Râǵan. 7,151.

फट् Interj. *krach! patsch!* Taitt. Âr. 4,27. Auch eine mystische Silbe.

फट 1) *m. = 2) *a*). — 2) f. फटा *a) die Haube einer Schlange. — b) * Zahn. — c) * Betrüger* (!).

फटाटोप m. *das Anschwellen der Haube einer Schlange.*

फटाटोपिन् (Conj.) Adj. *die Haube aufblasend* (Schlange).

*फडिङ्गा f. *Grille, Heimchen.*

फण्, फणति (nur Nigh.) *in Bewegung sein* Bhaṭṭ. समाप्तिम् *vollendet werden* Bhoǵapr. 94, 20. — Caus. फाणयति und *फणयति *springen machen.* — 2) *abschäumen, abrahmen, abschöpfen.* — Intens. (nur Partic. पम्फणत्) *springen, hüpfen.* — Mit आ Intens. (nur Partic. आपँनीफणत्) dass.

फणँ 1) m. *a)* etwa *Rahm* oder *Schaum.* — *b) ein der Haube einer Schlange ähnliches Hölzchen* Çâṅkh. Gṛhj. 4,15. — 2) m. f. (आ) *a) Nasenflügel.* — *b) die Haube einer Schlange.*

*फणकर m. *Haubenschlange, Schlange* überh.

फणधर m. dass. °धर m. Bein. Çiva's.

फणभृत् m. 1) dass. — 2) Bez. *der Zahl neun* und *acht.*

फणवत् 1) Adj. *mit einer Haube versehen* (Schlange). — 2) m. *Haubenschlange, Schlange* überh.

*फणाकर m. = फणकर.

फणाटोपिन् (Conj.) Adj. = फटाटोपिन्.

*फणाधर m. = फणधर.

*फणाभर m. desgl.

फणाभृत् Adj. *eine Haube tragend* (Schlange).

फणावत् m. 1) *Haubenschlange* Bâlar. 109,19. — 2) *ein best. Genius* Hemâdri 1,652,2. 654,16.

फणिँ m. *Schlange.* Nur फणीनाम् Supaṛṇ. 28,1.

फणिकन्या f. *Schlangenjungfrau.*

*फणिका f. *Ficus oppositifolia.*

फणिकार m. Pl. N. pr. eines Volkes.

फणिकेश्वर m. N. pr. eines der acht Vitarâga bei den Buddhisten.

*फणिकेसर m. *Mesua Roxburghii.*

*फणिखेल (?) m. *Wachtel.*

*फणिजटा f. *eine best. Pflanze.*

*फणिजिह्वा f. Name *zweier Pflanzen,* = महाशतावरी (Râǵan. 4,123) und महासमङ्गा. Vgl. Râǵan. 4,99.

*फणिजिह्विका f. dass. und *Emblica officinalis.*

फणिञ्जक und °क m. *Majoran* und *eine ähnliche Pflanze* Râǵan. 10,157. Bhâvapr. 1,229.

फणित n. Bhoǵapr. 66,23, v. l. fehlerhaft für भणित.

*फणितत्पग m. Bein. Vishṇu's.

फणिति f. Bhoǵapr. 63,20. 66,23 fehlerhaft für भणिति.

फणिन् 1) m. *a) Haubenschlange, Schlange* überh. — *b)* Bein. α) Râhu's. — β) Patañǵali's. — *c) *ein best. Strauch* Râǵan. 5,127. — 2) wohl n. *Zinn* oder *Blei.*

फणिनायक m. Bein. Vâsuki's Ind. St. 15,405.

फणिपति m. 1) *eine riesige Schlange* Spr. 5954. — 2) Bein. *a)* Çesha's Spr. 1534. Prasannar. 22, 14. Ind. St. 15,295. — *b)* Patañǵali's Vikramâṅkaṅ. 18,82.

*फणिप्रिय m. *Wind.*

*फणिफेण m. *Opium.*

*फणिभारिका f. *Ficus oppositifolia.*

फणिभाषितभाष्याब्धि und फणिभाष्याब्धि m. Bez. von Patañǵali's Mahâbhâshja.

फणिभुज् m. *Pfau.*

फणिमुख n. *ein best. Diebeswerkzeug.*

फणिलता (Bâlar. 38,3), फणिवल्ली (Râǵan. 11, 253. Am Ende eines adj. Comp. °वल्लीक Râǵat. 8,3316) und फणिवल्लीरुह् (Bâlar. 297,11) f. *Betelpfeffer.*

*फणिरुत्री f. (Râǵan. 7,95) *Piper Chaba* (?).

*फणिरुह् f. *eine Alhagi-Art* Râǵan. 4,58.

फणी f. N. pr. eines Flusses.

फणीन्द्र m. Bein. 1) Çesha's. — 2) Patañǵali's.

फणीन्द्रेश्वर m. N. pr. eines der acht Vitarâga bei den Buddhisten.

*फणीय n. *das Holz von Cerasus Puddum.*

फणीश m. Bein. Patañǵali's.

फणीश्वर m. Bein. 1) *Çesha's. — 2) Patañǵali's.

*फण्ड m. *Bauch.*

फत् Interj. fehlerhaft für फुत्.

फतिकभूपति u. फतिकशाह m. N. pr. = फतेपुर.

फतेपुर u. N. pr. einer *Stadt.*

*फत्कारिन् m. *Vogel.*

फर्, Intens. फर्फरत् ṚV.

*फर n. *Schild* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 5,

*फरुवक n. *Betelbüchse* oder *Spucknapf.*

*फेरुन्द m. *Pandanus odoratissimus.*

फर्फराय्, °यते *sich heftig hinundher bewegen.*

*फर्फरीक 1) m. *die ausgestreckte Hand.* — आ *a) Schuh.* — *b)* = मदन. — 3) n. *a) Mist. b) ein junger Schoss.*

*फर्व्, फर्वति = गच्छति.

फर्वर nach Sâj. = पूरयितर्.

फर्वी in प्रफर्वी.

1. फल्, फलति 1) *bersten, entzweispringen, zurückprallen, — strahlen.* — Caus. फालयति *geblüht* (nach Nilak.) MBh. 13,98,42, v. l. — Intens. पम्फुल्यते, पम्फुलीति, पम्फुल्ति. — Mit उत् 1) *aufspringen* Bâlar. 16,39. — 2) *hervorbrechen* (vom Blut) Pa. P. 141. — Vgl. उत्फाल und उ — Caus. उत्फालयति *aufreissen, aufsperren* (die Augen). — Mit प्रोद् in प्रोत्फुल्ल. — Mit समुद् in उत्फाल und समुत्फुल्ल. — Mit प्र in प्रफुल्ल. — Mit वि *zurückprallen, — strahlen.* — Mit वि *bersten, entspringen.* — Mit सम् dass. R. ed. Bomb. (Vgl. संफुल्ल.

2. फल्, फलति, °ते (metrisch) *Früchte bringen, tragen, reifen, Folgen haben, in Erfüllung gehen; sich ergeben, resultiren* (Comm. zu Nyâ. 1,17); *der Frucht —, des Lohnes theilhaftig werden; Etwas* (Acc.) *zur Reife bringen,* so v. *füllen* (Wünsche), *spenden;* ausnahmsweise mit Instr. der Frucht. फलित 1) Adj. *a) Früchte tragend, mit Früchten versehen; Früchte gebend, —, Erfolg gehabt habend; in Erfüllung gegangen, vollständig zur Entwickelung gekommen* (Kâm. 19); *als Folge sich ergebend.* — *b) * f. आ *meine Frucht tragend.* — 2) n. impers. mit Instr. des Subjects. Mit प्रति *Frucht tragen, Lohn bringen* Ind. St. 389. — Mit वि *Früchte ansetzen, zur Reife gelangen*

3.*फल्, फलति (गतौ).

4. फॅल् (vor einem Vocal) Interj. = फॅट् AV. 20, 135,3.

फॅल 1) n. (adj. Comp. f. आ und ई) *a) Frucht*, insbes. *Baumfrucht, fructus;* auch *Kern* einer Frucht. फलेन फलमादिशेत् *mit der Frucht weise man auf die Frucht*, so v. a. *mit einer Gabe, die man reicht, spiele man auf eine Gegengabe an.* — *b) Muskatnuss* Suçr. 1,221,4. — *c) *die drei Myrobalanen.* — *d) Hode.* — *e) *die monatliche Reinigung der Frauen.* — *f) Frucht* in übertr. Bed. so v. a. *Erfolg, Ergebniss, Wirkung, Lohn, Vergeltung, Vortheil* oder *Nachtheil, Gewinn* oder *Verlust, Belohnung* oder *Strafe.* — *g) Gewinn*, so v. a. *Genuss.* — *h) Ersatz.* — *i)* bei den Rhetorikern *der Ausgang einer Handlung* Daçar. 1,12. Sin. D. 296. 318. — *k)* bei den Mathematikern *α) das Ergebniss einer Rechnung, Product* u. s. w. — *β) Quotient.* — *γ) corrective equation.* — *δ) Flächeninhalt* Âryabh. 2,2. 7. — *ε) das dritte Glied in der Regel de tri* Comm. zu Âryabh. 2,26. — *ζ) Zinsen* Âryabh. 2,25. — *m) *Gabe;* vgl. u. 1) *a)* am Ende. — *n) Brett, Spielbrett* MBh. 4,1,25. — *o) Klinge.* — *p) Pfeilspitze* Kumâras. 4,25. R. 6,92, 15. — *q) *Schild.* — *r) *Pflugschar.* — 2) *m. *Wrightia antidysenterica.* — 3) f. फला *a) eine best. Pflanze* Kâraka 6,21. — *b)* Hemâdri 1,228,4. 229, 14 fehlerhaft für तुला. — 4) *f. फली *a) Aglaia odorata* Râgân. 12,144. — *b) ein best. Fisch.*

फलक 1) am Ende eines Comp. (f. °लिका) *a) *die monatliche Reinigung.* — *b) Erfolg, Vortheil, Gewinn.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) फॅलक (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Brett, Latte, Blatt* (Çat. Br. 3,5,4,22), *Tafel* (auf der geschrieben oder gemalt wird 216,7. 10. 298,15. 17), *Brettchen, Spielbrett* (Ind. St. 13,473), *Fussgestell, eine hölzerne Bank* (MBh. 5,35,15). Häufig in Comp. mit platten Körpertheilen, insbes. Knochen. — *b) Handfläche.* — *c) *die Hinterbacken.* — *d) Pfeilspitze.* — *e) Schild.* — *f) ein best. Gefäss.* — *g)* = फलकपत्र. — *h) Bast* (als Kleiderstoff). — *i) Samenkapsel der Lotusblüthe.* — 3) *m. *Mesua Roxburghii.* — 4) *f. फलका v. l. für कूलका. — 5) *f. फलिका *a) eine best. Hülsenfrucht*, vielleicht *Dolichos Loblab* Râgân. 7,187. — *b) Thespesia populneoides.*

फलकट m. N. pr. eines Jaksha.

*फलकण्टका f. *Asclepias echinata.*

*फलकपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

फलकपत्र n. *ein best. von Bhâskara erfundenes astronomisches Instrument.*

फलकल्पलता f. Titel eines Werkes.

*फलकसक्थ n. *ein brettähnlicher Schenkel.*

फलकाध्ययन n. = फलकयन्त्र Goladhj. 11,16.

फलकाङ्क्षिन् Adj. *nach Lohn verlangend* Kumâras. 3,4.

फलकाम m. *das Verlangen nach Lohn* Gaim. 6,2,9.

*फलकावन n. N. pr. eines *Waldes.*

फलकिन् 1) *Adj. *a) mit einem Brette* oder *Schilde versehen.* — *b)* v. l. für कूलकिन्. — 2) m. *a) eine hölzerne Bank.* v. l. फलक. — *b) *ein best. Fisch.* — 3) *(wohl n.) *Sandelholz.*

फलकीवन n. N. pr. eines *Waldes.*

*फलकृत्त m. *Carissa Carandas.*

*फलकेसर m. *Cocosnussspalme.*

फलकोश und *°क m. Sg. und Du. *Hodensack.*

*फलखण्डव m. *Granatbaum* Râgân. 11,74.

*फलखेला m. *Wachtel.*

फलग्रन्थ m. *ein Werk, welches die Folgen* (der Himmelserscheinungen) *beschreibt*, d. i. *die Himmelserscheinungen in Bezug zum Geschick der Menschen bringt.*

फलग्रह 1) Adj. *Nutzen —, Vortheil von Etwas ziehend.* — 2) m. *das Ziehen eines Nutzens —, eines Vortheils.*

फलग्रैंकि und फलग्रकिण्व Adj. *Frucht ansetzend, fruchtbar.*

*फलग्राकिन् m. *Fruchtbaum.*

*फलघृत n. *ein best. Aphrodisiacum* Mat. med. 260.

फलचमस m. *ein Becher, der anstatt mit* Soma *mit zerstampften Feigen und jungen Blättern, zu denen man saure Milch gethan hat, gefüllt ist.* Nach Andern *saure Milch mit pulverisirter Feigenbaumrinde.* Gaim. 3,5,47.

*फलचारक m. *Fruchtvertheiler* (ein best. Amt in einem buddh. Kloster).

*फलचोरक m. *ein best. Parfum* Râgân. 12,145.

*फलच्छदन n. *Bretterhaus.*

फलज्वलत्रासुदेव m. N. pr. eines Dichters.

फलतन्त्र Adj. *sich vom Vortheil leiten lassend, nur den Vortheil im Auge habend* Mallin. zu Kumâras. 3,1.

फलतस् Adv. *in Bezug auf den Lohn* Âpast.

फलता f. *das Fruchtsein, der Zustand einer Frucht.*

*फलत्रय n. 1) *die drei Myrobalanen.* — 2) *Weintraube, die Frucht von Grewia asiatica* (oder *Xylocarpus granatum*) *und die der Gmelina arborea.*

*फलत्रिक n. *die drei Myrobalanen.*

फलत्व n. = फलता.

फलद 1) Adj. (f. आ) *a) fruchttragend.* — *b) Vortheil —, Gewinn bringend* (Spr. 7855), *den Lohn für Etwas gebend, vergeltend, Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *als Lohn gebend.* — 2) **Fruchtbaum, Baum.*

फलदन्तवत् Adj. *dessen Zähne aus Früchten bestehen* Hemâdri 1,402,19.

फलदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

फलधर्मन् Adj. *die Natur einer Frucht habend*, so v. a. *bald reifend und dann zu Boden fallend (absterbend)* MBh. 3,35,2.

फलनिर्वृत्ति f. = फलनिष्पत्ति Kâtj. Çr. 1,2,18. Gaim. 2,1,29.

फलनिष्पत्ति f. *das Zustandekommen der Frucht, der Eintritt des Lohnes, — der Folgen für Etwas* Kap. 5,2.

फलन्दा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,2.

*फलपञ्चाम्ल n. *eine Verbindung von fünf bestimmten sauren Vegetabilien.*

फलपरिवृत्ति f. *eine ergiebige Ernte* Âpast. 2,2,4.

फलपाक m. 1) *das Reifwerden der Früchte.* °निष्ठा, °पाकान्त, *°पाकावसाना und *°पाकावसानिका Adj. f. *mit dem R. d. Fr. absterbend.* — 2) *das Eintreten der Folgen* Varâh. Bṛh. S. 11,7. — 3) **Carissa Carandas.*

*फलपाकिन् m. *Thespesia populneoides.*

फलपादप m. *Fruchtbaum.*

*फलपुच्छ m. *ein best. Knollengewächs.*

फलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

फलपुष्पवत् Adj. *mit Früchten und Blumen geschmückt* Hemâdri 1,713,9.

*फलपुष्पा f. 1) *eine Art Dattelbaum* Râgân. 11, 61. — 2) *Ipomoea Turpethum.*

फलपुष्पित Adj. *mit Früchten und Blüthen behangen* LA. 51,21.

*फलपुष्पी f. *Ipomoea Turpethum.*

*फलपूर und °क m. *Citronenbaum.* °क (wohl n.) *Citrone* Kâraka 6,21.

फलप्रद Adj. = फलद 1) *b).*

फलप्राप्ति f. *Erfolg* 227,26. 290,24.

*फलप्रिया f. 1) *Aglaia odorata* Râgân. 12,44. — 2) *eine Krähenart* Râgân. 19,90.

फलबन्धिन् Adj. *Früchte ansetzend.*

फलभक्त Adj. *von Früchten sich nährend.* Nom. abstr. °ता f. Gaut.

फलभाग m. 1) *Antheil am Ergebniss, — am Vortheil, — Gewinn.* — 2) Titel eines Werkes.

फलभागिन् Adj. *Antheil am Gewinn —, Antheil*

am Lohne habend, des Lohnes theilhaftig.

फलभाज् Adj. *der Früchte —, des Lohnes theilhaftig.*

फलभुज् m. *Affe* Prasannar. 104,19.

फलभूति m. N. pr. eines Brahmanen.

फलभूमि f. *das Land der Vergeltung.*

फलभूयस्त्व n. *grösserer Lohn* Âçv. Gṛhs. 4,7,3.

फलभृत् Adj. *fruchttragend* Spr. 7630.

फलभोग्य Adj. *wovon man den Niessbrauch hat* (Pfand) Jiân. 2,58.

*फलमत्स्या f. *die Aloepflanze.*

फलमय Adj. *aus Früchten bestehend* Hemâdri 1,408,5.

*फलमुष्या f. *eine best. Pflanze,* = ग्रन्थमोदा Râgân. 6,112.

*फलमुद्गरिका f. *eine Art Dattelbaum.*

फलमूलमय Adj. *aus Früchten und Wurzeln gebildet* Hemâdri 1,425,14.

फलमूलिन् Adj. (essbare) *Früchte und Wurzeln habend.*

फलय m. N. pr. eines Berges.

फलयुक्त Adj. *mit Lohn verbunden* Kâtj. Çr. 1, 1,2. 2,10.

फलयोग m. 1) * *Erreichung des Zieles.* — 2) *Belohnung, Lohn* 94,25. Abl. so v. a. *weil* (ihm) *der Lohn zufällt* Kâtj. Çr. 1,6,9. 7,20.

फलराशि m. *das dritte Glied in der Regel de tri* Âryabh. 2,26.

फलवत्3 1) Adj. *a) fruchttragend, fruchtbar, mit Früchten beladen. — b) erfolgreich, Nutzen —, Vortheil —, Gewinn bringend* Âpast. Nom. abstr. फलवत्ता f. (Gaim. 6,1,21. Mahâvîraḱ. 87,15) und फलवत्त्व n. *— c) *Nutzen —, Vortheil habend. — d)* in der Dramatik *den Ausgang der Handlung enthaltend.* — 2) f. फलवती *ein Zweig mit Beeren von einem Judendorn* Gobh. 3,9,4.

*फलवन्ध्य Adj. *keine Früchte tragend.*

फलवर्ति f. *Stuhlzäpfchen.*

*फलवर्तुल 1) m. *Gardenia latifolia.* — 2) n. *Wassermelone.*

फलवल्ली f. *eine Reihe von Quotienten* Colebr. Alg. 114. Comm. zu Âryabh. 2,32.

फलवाक्य n. *Lohnverheissung* Comm. zu Kâtj. Çr. 121,3. 122,2. 3.

फलविक्रयिणी f. *Fruchthändlerin.*

*फलवृत्त m. *Fruchtbaum.*

*फलवृत्तक m. *Brodfruchtbaum* Râgân. 11,32.

*फलशाडव s. फलषाडव.

फलशालिन् Adj. 1) *Lohn bringend* Kir. 2,31. — 2) *eine Wirkung erfahrend, an den Folgen Theil nehmend.* Nom. abstr. °लित्व n.

*फलशैशिर m. *Zizyphus Jujuba* Râgân. 11,139.

*फलश्रेष्ठ m. *der Mangobaum.*

*फलषाडव m. *Granatbaum* Râgân. 11,74. °शाडव geschr.

*फलस 1) Adj. von फल. — 2) m. = पनस *Brodfruchtbaum.*

फलसंयुक्त Adj. *mit Lohn verbunden* Kâtj. Çr. 1,5,16.

फलसंयोग m. *das Verbundensein mit einem Lohne* Gaim. 3,7,6. 4,3,38.

*फलसंबद्ध m. *Ficus glomerata.*

*फलसंभारा f. *Ficus oppositifolia.*

फलसाधन n. *das Bewirken von Etwas* 230,30.

फलसिद्धि f. *das Gelingen, Erfolg* 227,29.

फलस्तनवती Adj. f. *deren Zitzen aus Früchten bestehen* Hemâdri 1,434,16.

फलस्थान n. *das Sichbefinden in dem Stadium des Genusses der Früchte von Etwas* (buddh.).

*फलस्नेह m. *Wallnussbaum.*

फलक्क m. *Planke, Brett.*

*फलहारिन् Adj. *Früchte stehlend.*

*फलहारी f. Bein. der Kâlî, einer Form der Durgâ.

*फलही f. *Baumwollenstaude.*

फलहीन Adj. *keine Früchte tragend* und *keinen Lohn zahlend* Spr. 4374.

फलागम m. *die Ankunft —, die Zeit der Früchte, Herbst.*

फलाग्र n. etwa *Fruchtanfang, — zeit* Hariv. 2, 89,81.

फलाढ्य 1) Adj. (f. आ) *reich belegt mit Früchten* Ragh. 7,46. — *b)* *f. आ *wilder Pisang* Râgân. 11,40.

*फलादन m. *Papagei.*

फलाधिकार m. *Anspruch auf Lohn* Kâtj. Çr. 10,5,12. 20,8,26.

*फलाध्यक्ष m. *Mimusops Kauki.*

°फलानुबन्ध m. *die Folgen von.*

*फलाक्त m. *Bambusrohr.*

फलापूर्व n. *die mystische Kraft, welche die Folgen einer Opferhandlung bewirkt,* Comm. zu Njâjam. 2,1,9.

*फलाफलिका f. gaṇa शाकपार्थिवादि.

फलाब्धि m. Titel eines Werkes.

*फलाम्ल 1) m. *Rumex vesicarius* Râgân. 6,129. — 2) n. *Tamarinde* Râgân. 6,126.

*फलाम्लपञ्चक n. *die fünf sauren Früchte: Bergamotte, Orange, Sauerampfer, Tamarinde und Citrone* Râgân. 22,32.

फलाम्लिक Adj. *mit einer sauren Brühe versehen.*

°फलाय्, °यते *der Lohn —, die Folge von — sein* Daçak. 17,6.

*फलायोषित् f. *Heimchen, Grille.*

*फलाराम m. *ein eingehegter Fruchtgarten.*

फलार्थिन् Adj. *dem es um Früchte, um Lohn zu thun ist* Spr. 4375. Nom. abstr. °र्थित्व n. Gaim. 6,1,20. 2,14.

*फलावन्ध्य Adj. *fruchttragend.*

*फलाशन m. *Papagei.*

फलाशिन् Adj. *von Früchten sich nährend* Vishṇus. 95,8.

फलासव m. *ein Decoct von Früchten.*

*फलास्थि n. *Cocosnuss.*

फलाहार Adj. *von Früchten sich nährend.*

फलि 1) *m. *ein best. Fisch.* — 2) *Schale* Çilâñka 2,81.

फलिग3 m. *ein Verschluss für Flüssiges, Tonne, Schlauch* oder dergl.; übertragen auf *die Wolken* oder *die Wasserbehälter in den Bergen.*

फलित 1) Adj. s. u. 2. फल्. — 2) *m. *a) Fruchtbaum, Baum.* — 3) *n. *Erdharz;* richtig पलित.

फलितव्य n. impers. तपसा °व्यम् *die Kasteiung muss Früchte tragen.*

फलिन्3 1) Adj. *a) fruchttragend.* — *b) Erwerb davontragend.* — *c)* * *Nutzen —, Vortheil habend.* — *d)* f. mit योनि *die durch Beiwohnung eines zu starken Mannes beschädigte vagina.* Wohl von 1. फल्. — *e) mit einer* (eisernen) *Pfeilspitze versehen.* — 2) m. *Fruchtbaum.* — 3) f. फलिनी *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen = अग्निशिखा und प्रियङ्गु.

*फलिन 1) Adj. *fruchttragend.* — 2) m. *Brodfruchtbaum.*

1.* फली f. s. u. फल.

2. फली3 Adv. 1) mit कर् Körnerfrüchte *reinputzen* Mân. Gṛhj. 2,14. — 2) mit भू *des Lohnes theilhaftig werden* Comm. zu Mṛicch. 37,13.

फलीकरण 1) n. *das Reinputzen von Fruchtkörnern* Comm. zu Kâtj. Çr. 199,21. — 2) m. Pl. (Sg. Bhâg. P.) *Putzabfälle* (von den Blüthenspelzen der Reiskörner herrührend). Nach dem Comm. zu Âçv. Gṛhj. 4,8,25 *kleine Körner.*

फलीकरणहोमे3 m. *eine Spende von Putzabfällen* TBr. 3,3,9,9. Âpast. Çr. 3,9,11. 12. 10,1. 4, 13,7.

फलीकर्तवै3 Dat. Infin. zu 2. फली3 mit कर्.

फलीकार m. Pl. = फलीकरण 2).

*फलीप Adj. von फल.

*फलीश m. *Thespesia populneoides.*

*फलूष m. *eine best. Schlingpflanze.*

फलेग्रहि Adj. 1) *fruchttragend.* — 2) *Erfolg habend, erfolgreich* Naish. 9,12.

*फलेग्राहि oder *°ग्राहिन् Adj. = फलेग्रहि 1).

फलेतर *keine Frucht.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 10,20.

फलेन्द्रा f. *eine Art* Gambû Bhâvapr. 1,143.

*फलेपाक, *°पाका und *°पाकु gaṇa न्यङ्क्वादि.

फलेपुष्पा f. *Phlomis zeylanica* Bhâvapr. 1,221,9.

फलेफला f. *Bignonia suaveolens* Râgân. 10,51. Bhâvapr. 1,197.

*फलेलाङ्कु (!) m. = पुङ्खातुक Hâr. 137.

*फलेत्तमा f. 1) *Weintrauben ohne Kerne* Râgân. 11,106. — 2) *die drei Myrobalanen.*

*फलेत्पति (!) m. *der Mangobaum.*

फलेत्प्रेक्षा f. *eine Art Gleichniss* Kuvalay. 29, *a.* fgg. (40,*a.* fgg.).

फलेदक m. N. pr. eines Jaksha.

फलेदय m. 1) *der Eintritt der Folgen, Vergeltung, Belohnung* oder *Bestrafung,* — *für* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) **Freude.* — 3) **der Himmel.*

फलेद्रम m. Pl. *sich ansetzende Früchte* 180,25.

फलेद्रव Adj. *aus Früchten gewonnen.*

*फलेनि (!) f. *die weibliche Scham.*

फलेन्मुख Adj. *nahe daran seiend Frucht zu geben* Mahâvîrak. 93,8.

फलेपग Adj. *fruchttragend* Vishṇus. 5,55.

फलेपजीविन् Adj. *von der Fruchtzucht —, vom Fruchtverkauf lebend.*

फलेपभोग m. *der Genuss der Frucht, das Theilhaftwerden des Lohnes, — der Folgen von Etwas* Kap. 1,105.

फल्क Adj. = विशोधिताङ्क oder विसारिताङ्ग.

फल्गु 1) Adj. (f. ebenso, फल्गू und फल्गवी) *a)* etwa *röthlich* TS. 5,6,12,1. — *b) winzig, schwach, unbedeutend, werthlos, nichtig* Varâh. Bṛh. S. 1, 11. — 2) f. *a)* Du. *ein best. Mondhaus.* — *b)* **Ficus oppositifolia.* — *c) ein rothes Pulver, mit dem man sich beim Feste* Holâka *bestreut.* — *d)* **Frühling.* — *e)* **Lüge.* — *f)* N. pr. eines Flusses.

फल्गुण, °क und °णी wohl fehlerhaft für फल्गुन u. s. w.

फल्गुता f. *Unbedeutendheit, Werthlosigkeit, Nichtigkeit.*

फल्गुतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha Vishṇus. 85,22.

फल्गुद् 1) Adj. *wenig spendend, knickerig.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

फाल्गुन 1) Adj. (f. ई) *a) röthlich, roth.* — *b)* **unter dem Mondhaus* Phalgunî *geboren.* — 2) **m. a) der Monat* Phâlguna. — *b)* Bein. Arǵuna's. — 3) f. ई *a)* Sg. Du. und Pl. Name *eines Doppel-Mondhauses* (पूर्वा und उत्तरा). — *b)* **Ficus oppositifolia* Râgân. 11,136. — *c)* N. pr. eines Frauenzimmers.

फल्गुनक m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Mannes.

*फाल्गुनाल m. *der Monat* Phâlguna.

फाल्गुनीपूर्णमास m. *der Vollmond im Mondhause* (Uttara-) Phalgunî TS. 7,4,8,1.

फाल्गुनीपूर्वसमय m. *die Zeit, da der Mond in der* Pûrvaphalgunî *steht,* MBh. 13,64,13.

*फाल्गुनीभव m. *der Planet Jupiter.*

फाल्गुप्रासक् Adj. *von geringer Stärke.*

फाल्गुरक्षित m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 13,3.

फाल्गुलुक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

फाल्गुवत्त् nur scheinbar MBh. 5,5156, da hier फाल्गु यच्च zu lesen ist.

*फाल्गुवाटिका f. *Ficus oppositifolia* Râgân. 11,136.

*फाल्गुवृत्त m. *eine Species von Symplocos.*

*फाल्गुवृत्ताक m. *eine Species von Calosanthes* Râgân. 9,28.

फाल्गुकृस्तिनी f. N. pr. einer Dichterin.

(फाल्गव) फाल्गुश्र Adj. *schwächlich, gering.*

*फाल्फ् (वृद्धि) Comm. zu Kâtj. Ça. 21,3,10.

फाल्फ (?) in विफाल्फ.

*फाल्य n. *Blume.*

*फाल्लकिन् m. *ein best. Fisch.*

*फाल्लफाल m. *der beim Worfeln entstehende Wind.*

*फा m. (Nom. फाम्) 1) *Glut.* — 2) *unnützes Reden.* — 3) *Wachsthum, Vermehrung.* — 4) *Vermehrer.*

*फाटकी f. *Alaun.*

*फाणि f. 1) *Melasse.* — 2) *Brei, Grütze.*

फाणित m. (Nilak.) n. *verdickter Saft des Zuckerrohrs* und auch *andere verdickte Pflanzensäfte, Syrup* Mat. med. 266. Âpast. 1,17,19.

फाणिती Adv. mit भू *sich verdicken.*

फाण्ट 1) Adj. (f. आ) *a) durch blossen Ueberguss und Durchseihung gewonnen.* — *b)* **sich nicht anstrengend.* — 2) m. (*n.) *Infusum, zerriebene Arzeneistoffe mit vier Theilen heissen Wassers übergossen und durchgeseiht.* — 3) n. *die beim Ausrühren des Rahms sich bildenden ersten Flocken.*

फाण्टक m. = फाण्ट 2).

*फाण्टाकृत m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) Patron. von फाण्टाकृति. — 3) Pl. *die Schüler des* फाण्टाकृत 2).

*फाण्टाकृतायनि m. Patron. von फाण्टाकृति.

*फाण्टाकृति m. N. pr. eines Mannes.

*फाण्ड n. *Bauch.*

*फाण्डिन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

फाल्गव von unbekannter Bedeutung.

फाल 1) m. (*n.) *a) Pflugschar.* — *b) eine Art Schaufel.* — 2) m. oder n. *Büschel, Blumenstrauss* Bâlar. 240,5. — 3) m. *a) Sprung* Vikramâṅkak. 13,77. Hem. Par. 1,448. 7,63. — *b) Citronenkern.* — *c)* **Bein. a)* Mahâdeva's. — β) Balarâma's. — 4) n. = भाल *Stirn;* wohl nur fehlerhaft. — 5) **Adj. baumwollen.*

फालकुद्दाललाङ्गलिन् Adj. *mit den Werkzeugen* फाल, कुद्दाल *und* लाङ्गल *versehen.*

फालकृष्ट Adj. 1) *gepflügt;* Subst. *gepflügtes Land* Gaut. — 2) *auf gepflügtem Lande wachsend;* m. *Frucht, die auf Ackerland gewachsen ist.*

*फालखेला f. *Wachtel.*

*फालगुप्त (Conj.) m. Bein. Balarâma's.

*फालदती f. N. pr. einer Unholdin.

फालाकृत Adj. *gepflügt.*

फालीकरण Adj. *aus Putzabfällen bestehend.*

फाल्गुण und °णी wohl nur fehlerhaft für फाल्गुन und °नी.

फाल्गुन 1) Adj. (f. ई) *zu dem Mondhause* Phalgunî *gehörig,* **unter diesem Mondhause geboren.* — 2) m. *a) der Monat, in welchem der Vollmond im Mondhause* Phalgunî *steht.* — *b)* Bein. Arǵuna's. — *c)* **Terminalia Arunja* Râgân. 9,123. — *d)* *=नदीज. — 3) f. ई *a) der Vollmondstag im Monat* Phâlguna. — *b) das Mondhaus* Phalgunî. — 4) n. *a) eine best. Grasart, welche auch als Surrogat für die* Soma-*Pflanze gebraucht wird.* — *b)* N. pr. eines Wallfahrtsortes.

फाल्गुनमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*फाल्गुनानुज्ञ m. *der Monat* Kaitra.

*फाल्गुनाल m. *der Monat* Phâlguna.

फाल्गुनि m. Patron. von फाल्गुन = अर्जुन.

*फाल्गुनिक 1) Adj. *zum Vollmondstag im Monat* Phâlguna *gehörig.* — 2) m. *der Monat* Phâlguna.

फाल्गुनीपक्ष m. *die lichte Hälfte im Monat* Phâlguna Lâṭj. 9,1,2.

*फाल्गुनीपौर्णमासी f. *der Vollmondstag im Monat* Phâlguna.

*फाल्गुन्य m. *der Planet Jupiter.*

*फि m. 1) *Bösewicht.* — 2) *unnützes Gerede.* — 3) *Zorn.*

*फिङ्क m. *der gabelschwänzige Würger.*

फिट्सूत्र n. Titel eines grammatischen Werkes.

फिरङ्ग 1) Adj. *europäisch.* व्याधि m. *Syphilis* Bhâvapr. 2,102. — 2) m. *a) Franzenland, Europa.*

— *b) Syphilis.*

फिरङ्गरोटी f. *Franzbrod.*

फिरङ्गामय m. *Syphilis* Bhâvapr. 1,168.

फिरङ्गिन् 1) m. *ein Europäer.* — 2) f. °णी *eine Europäerin.*

फिरिण्ड m. N. pr. eines Fürsten.

*फु m. 1) *Zauberformel.* — 2) *leeres Geschwätz.*

*फुक m. *Vogel.*

फुट (*m. f. आ und n.) *die Haube einer Schlange.*

फुटाटोप m. *das Anschwellen der Haube einer Schlange.*

फुट्टिका f. *eine Art von Gewebe.*

फुत् Interj. mit करु 1) *pusten, blasen.* — 2) *aus vollem Halse schreien, kreischen.*

*फुत्कर m. *Feuer.*

फुत्कार m. 1) *das Blasen, Zischen.* — 2) *das Schreien aus vollem Halse.*

फुत्काररन्ध्र n. *das Mundloch einer Flöte* S. S. S. 179.

फुत्कारवत् Adj. *zischend.*

फुत्कृत n. 1) *der Ton von Blaseinstrumenten.* — 2) *ein Geschrei aus vollem Halse.*

फुत्कृति f. 1) *das Blasen eines Blaseinstruments* S. S. S. 197. — 2) = फुत्कार 1) Naish. 9,80. — 3) = फुत्कार 2).

*फुप्फुकारक Adj. *keuchend.*

फुप्फुस m. und फुफुस (!) n. *Lunge.*

फुम्फुआ onomatop. vom *Zischen des Dungfeuers.*

*फुलिङ्ग m. *Syphilis.*

*फुल्ति f. Nom. act. von 1. फुल्.

फुल्, फुल्लति *aufblühen, blühen.*

फुल्ल 1) Adj. (f. आ) *a) aufgeblüht, blühend.* — *b) mit Blumen besetzt.* — *c) weit geöffnet* (Augen). — *d) aufgeblasen* (Backen) Bâlar. 54,4. — *e) lachend* (Gesicht). — 2) m. N. pr. eines Heiligen. — 3) wohl n. *eine aufgeblühte Blume.*

*फुल्लतुबरी f. *Alaun.*

फुल्लदामन् n. *ein best. Metrum.*

°फुल्लन Adj. *aufblasend.*

फुल्लपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*फुल्लफाल m. *der beim Worfeln entstehende Wind.*

*फुल्लरीक m. 1) *Gegend, Land.* — 2) *Schlange.*

*फुल्ललोचन m. *eine Gazellenart.*

*फुल्लवत् Adj. *blühend.*

फुल्लसूत्र n. Titel eines Werkes Weber, Lit. 91.

फुल्लाम्बिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

फुल्लारण्यमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Agni-P.

*फुल्लि f. *das Aufblühen, Blühen.*

फुल्लोत्पल m. N. pr. eines Sees.

फूत्कार m. fehlerhaft für फूत्कार Çaṃ. 10,95.

फूत् Interj. mit करु = फुत् mit करु 1) (314,3. Spr. 7774. Paṇḍat. ed. Bomb. 1,101,6) und 2).

फूत्कार m. = फत्कार 1) (Z. d. d. m. G. 32,785. °कारान् दा *blasen*) und 2).

फूत्कार्य Adj. in अ° (Nachtr. 4).

फूत्कृति f. = फुत्कृति 2) und 3).

फेक्क m. *ein best. Vogel.*

फेट्कार m. *Geheul.*

फेण, फेणागिरि, फेणाप und फेणी schlechte Schreibart für फेन u. s. w.

फेण्ट und °क m. *ein best. Vogel.*

फेत्कार m. (n.! Paṇḍ.) und फेत्कृत n. *Geheul.*

फेत्कारिन् 1) Adj. *heulend.* — 2) f. °रिणी Titel eines Tantra.

फेन 1) m. n. (nur einmal) *Schaum, Feim, Schaum vor dem Munde, Lippennass.* — 2) (* m.) n. *os Sepiae* Kâraṇḍ. 6,24. — 3) m. N. pr. eines Mannes. — 4) *f. फेना *ein best. Strauch,* = मातला Râǵân. 4,194. — 5) f. फेनी *eine best. Speise.*

फेनक 1) m. *a) *os Sepiae. — b) eine Suppe aus Reismehl. — c) *eine Art Backwerk.* — 2) *f. आ = 1) *b).* — 3) f. °निका *ein best. Backwerk* Bhâvapr. 2,25. Madanav. 116,76.

फेनगिरि m. N. pr. eines *Gebirges.*

*फेनदुग्धा f. *ein best. kleiner Strauch* Râǵân. 5,98.

फेनधर्मन् Adj. *die Natur des Schaumes habend, nichtig und vergänglich wie dieser* MBh. 3,35,2.

फेनप Adj. *Schaum —, Feim trinkend, sich davon nährend* Bâlar. 298,12. Soll auch *von abgefallenen Früchten sich nährend* bedeuten.

फेनमोक्तिन् Adj. *schaumigen Harn lassend.*

*फेनल Adj. *schaumig.*

फेनवत् Adj. dass.

*फेनवाक्तिन् 1) Adj. in Verbindung mit वस्त्र n. *Seihtuch.* — 2) m. Indra's *Donnerkeil;* eher Bein. Indra's.

*फेनाग्र n. *Wasserblase.*

फेनाय्, *°यति und °यते *schäumen* Harshaṇ. 49,11.

*फेनाशनि m. Bein. Indra's.

फेनाहार Adj. *von Schaum —, von Feim sich nährend.*

फेनिल 1) Adj. (f. आ) *schaumig, — durch* (im Comp. vorangehend), so v. a. *dieses statt des Schaumes habend.* — 2) m. *ein best. Baum* Vîs. 38. Nach den Lexicographen *Sapindus detergens* und *Zizyphus Jujuba* Bhâvapr. 3,31. — 3) f. आ *a) Sapindus detergens* Râǵân. 9,78. Kâraṇḍ. 6,12. — *b) *Hingcha repens.* — *c) *= सर्पाक्षी. — 4) *n. *die Frucht von* 2) und vom Madana.

फेन्य Adj. *im Schaum befindlich.*

*फेर und *फेरण्ड m. *Schakal* Râǵân. 19,8.

फेरव 1) m. *a) Schakal* Pa. P. 89. Z. d. d. m. G. 36,866. — *b) ein* Rakshas. — 2) *Adj. *a) betrügerisch.* — *b) Schaden zufügend.*

फेरु m. *Schakal* Râǵân. 19,8. Kâṇḍan. 71,7.

*फेल्, फेलति (गतौ).

*फेल 1) n. f. (आ) *Speiseüberbleibsel.* — 2) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*फेलि, *फेलिका und *फेली f. = फेल 1).

*फैल्लि von फुल्ल.

---

*ब 1) m. = वरुण, सिन्धु, भग, गन्धन, तन्तुसंतान und वपन. — 2) f. वा = तोयं गतम्.

बंक्, बङ्क्, *बंक्ते (वृद्धौ). Partic. बाढ s. bes. — Caus. बंक्यते *befestigen, stärken, augere.* — Mit अव, अवबाढ *erutus, aufgedeckt* Âpast. Çr. 2,2,2. — Mit नि, निबाळ्क् *obrutus.* — Mit सम्, संबाळ्क् nach dem Comm. = संबद्ध, दृढ. — Caus. Act. *befestigen, augere.*

*बंक्तिमन् m. Nom. act. zu बङ्कल.

बंक्तिष्ठ Adj. Superl. 1) *überaus fest, — dicht.* — 2) *überaus stark, — tief* (Laut) Bâlar. 209,16. — 3) *überaus feist.*

बंक्तीयंस् Adj. Compar. *überaus mastig* Maitr. S. 1,8,3 (118,5).

बक 1) m. *a) eine Reiherart, Ardea nivea* Gaut. Gilt für einen Ausbund ruhiger Besonnenheit, aber auch der Schelmerei und Heuchelei. — *b) Heuchler. Betrüger.* — *c) eine best. Pflanze.* — *d) *ein best. Apparat zum Calciniren oder Sublimiren von Metallen.* — *e) *Bein. Kubera's.* — *f)* N. pr. *α)* eines Dämons Mân. Gṛhj. 2,14. — *β)* eines von Bhîmasena besiegten Rakshas. — *γ)* eines von Krshṇa besiegten Asura, der die Gestalt eines *Reihers* angenommen hatte. — *δ)* eines alten Weisen mit dem Patron. Dâlbhi oder Dâlbhja. — *ε)* eines Bauern Hem. Par. 2,356. — *ζ)* Pl. eines Volkes MBh. 6,9,61. — *η)* eines Fürsten.

बककच्छ m. N. pr. einer Oertlichkeit.

बककत्य m. *ein best.* Kalpa 2) *h).*

*बकचिञ्चिका f. *ein best. Fisch.*

*बकजित् m. Bein. Bhîmasena's.

बकत्व n. Nom. abstr. zu बक 1) *a).*

बकद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa.

*बकधूप m. = धूपबक.

बकनक m. MBh. 13,257 fehlerhaft für बकनख.

बकनख m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,4,58. *°गुदपरिणाहा: *die Nachkom-*

men Bakanakha's und Gudapariṇaddha's.

*बकनिषूदन m. Bein. Bhîmasena's.

बकपञ्चक n. Bez. von *fünf heiligen Tagen, an denen sogar der Reiher keine Fische verzehrt.*

*बकपुष्प m. *Agati grandiflora.*

बकबकाय्, °यते *quaken.*

बकयन्त्र n. *ein Retorte von bestimmter Form.*

बकरिपु m. Bein. Bhîmasena's Venis. 198.

बकवती f. N. pr. eines Flusses.

बकवृत्ति Adj. *wie der Reiher verfahrend, heuchlerisch, Heuchler.*

*बकवैरिन् m. Bein. Bhîmasena's.

बकव्रत n. *das Verfahren des Reihers, Heuchelei.* °चर Adj. *heuchelnd.*

बकव्रतिक und °व्रतिन् Adj. *wie der Reiher verfahrend, heuchlerisch.*

*बकसक्थ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

बकसक्थवासिन् m. *Hausgenosse der Reiher,* so v. a. *Lotusblüthe.*

*बकाची f. *ein best. Fisch.*

बकाय्, °यति *den* Asura Baka *darstellen.*

बकारि m. Bein. Kṛshṇa's.

बकालीन Adj. *wie ein Reiher kauernd, — sich versteckt haltend* MBh. 3,140,62.

बँकुर m. wohl *ein kriegerisches Blaseinstrument.* Nach den Erklärern *Donnerkeil, Blitz.*

बकुल 1) m. *a) Mimusops Elengi;* n. *die* (wohlriechende) *Blüthe.* Auch unter den Beinamen Çiva's. — *b)* *N. pr. eines Landes. — 2) *f. आ *Helleborus niger* Râǵan. 6,132. — 3) *f. ई *eine best. Arzneipflanze.*

बकुलमाला f. N. pr. eines Frauenzimmers Vîs. 5.

बकुलावलिका f. ein Frauenname.

*बकुलित Adj. *mit Mimusops Elengi besetzt.*

*बकूल m. = बकुल 1) *a).*

*बकेरुका f. 1) *eine kleine Reiherart.* — 2) *ein vom Winde gebeugter Ast.*

बकेश m. Name eines vom Fürsten Baka errichteten Heiligthums.

बकोट m. *eine Reiherart* Râǵan. 19,97.

बर्ँ m. wohl *ein best. gegen Dämonen kräftiges Kraut.*

बँर् Adv. *fürwahr.*

बटु m. 1) *Junge, Bube, Bursch;* insbes. *ein Brahmanenknabe.* Auch Erwachsene werden geringschätzig so genannt. — 2) *eine Art von Priestern.* — 3) bei den Çâkta *eine Form* Çiva's, die bei ihren heiligen Ceremonien von *Knaben* dargestellt wird. — 4) **Calosanthes indica.*

बटुक m. = बटु 1) 2) und 3).

बटुकनाथ m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

बटुकपञ्चाङ्ग Titel eines Werkes.

बटुकभैरव m. *eine Form* Bhairava's.

बटुकार्चनविधि m. Titel eines Werkes.

*बटूकरण n. *das Zuführen eines Knaben zum Lehrer.*

*बटूलोकक n. *damascirter Stahl* Râǵan. 13,135.

बडपिला f. N. pr. eines Dorfes.

बड़ा, बढ़ा Adv. = बँट्.

बडाक् m. N. pr. eines Fürsten.

बण्ड 1) Adj. (f. आ) *verstümmelt* (an Händen, Füssen, am Schwanz), *verkrüppelt* Âpast. Ça. 7, 12,1. Nach den Erklärern auch *zeugungsunfähig.* Die Bed. *keine Vorhaut habend* beruht auf einer Verwechselung mit चण्ड. — 2) *f. बण्डा *ein ausschweifendes Weib;* richtig रण्डा.

1. बत Interj. *des Erstaunens* und *Bedauerns* (*ach, weh*), die ursprünglich stets unmittelbar (oder durch das enklitische इव getrennt) nach dem den Satz eröffnenden und den Affect hervorrufenden Begriff gestanden zu haben scheint. बतारे 33,22. अहो बत (128,1) und अपि बत (Spr. 7680) am Anfange eines Satzes in der späteren Sprache. Am Anfange eines Satzes nur Mâlav. 42,13 (48,16), doch fehlt es hier in mehreren Hdschrr.

2. बत m. *Schwächling.*

*बद्, बदति (स्थैर्ये).

बदर 1) *m. *a) Zizyphus Jujuba, Judendorn.* — *b) ein anderer Baum,* = देवसर्षप Râǵan. 9,157. — *c) der Kern in der Frucht der Baumwollenstaude.* — *d)* N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ *a) die Baumwollenstaude.* — *b) eine Dioscorea.* — *c) Mimosa octandra.* — *d) Clitoria ternatea.* — 3) f. ई *a) Judendorn.* Hier und da fälschlich für *die Beere;* vgl. 4) *a).* — *b) *die Baumwollenstaude* Râǵan. 4, 191. — *c) **Mucuna pruritus* Râǵan. 3,39. — *d)* N. pr. einer der Gaṅgâ-Quellen und einer daran gelegenen Einsiedelei des Nara und Nârâjaṇa. — 4) n. बदर *a) die essbare Frucht des Judendorns, Brustbeere.* Auch als *Gewicht* verwendet. — *b) *die Frucht der Baumwollenstaude.*

*बदरकुणा m. *die Zeit, wann die Brustbeeren reif werden.*

बदरपाचन n. N. pr. eines Tîrtha.

*बदरफली und *बदरवल्ली f. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11,145.

*बदरामलक n. (!) *Flacourtia cataphracta.*

बदरिका f. 1) *Brustbeere.* — 2) = बदर 3) *d).*

बदरिवनमाहात्म्य (wohl बदरी°) n. Titel eines Werkes.

*बदरीच्छद् 1) m. oder f. (आ) *Unguis odoratus* Râǵan. 12,129. — 2) f. आ *eine Art Judendorn.*

बदरीनाथ m. N. pr. eines Tempels an der Badarî.

बदरीनारायण m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*बदरीपत्र m. und *°क n. *Unguis odoratus.*

बदरीपाचन n. = बदरपाचन.

*बदरीप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

*बदरीफला f. *eine blau blühende Vitex.*

बदरीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes oder eines Kapitels in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

*बदरीवण und °वन n. N. pr. eines *Waldes.*

*बदरीवासा f. Bein. der Durgâ.

बदरीशैल m. N. pr. eines *Felsens an der Quelle der* Gaṅgâ.

बद्धक m. *ein Gebundener, Gefangener.*

बद्धकदम्बक Adj. *Gruppen bildend* Çiç. 39.

बद्धकमोचन n. *die Befreiung eines Gefangenen.*

बद्धकलापिन् Adj. *der den Köcher umgebunden hat* MBh. 4,5,1.

बद्धकेसर Adj. *woran* (noch) *die Staubfäden hängen* Suçr. 1,210,11.

बद्धगुद n. *eine gefährliche Art von Verstopfung.*

बद्धगुदिन् Adj. *an einer solchen Verstopfung leidend.*

बद्धगोधाङ्गुलित्रवत् Adj. *der die* Godhâ *und* Aṅgulitra *genannten Schutzmittel gegen den Schlag der Bogensehne angebunden hat* MBh. 3, 17,3. 37,19.

बद्धग्रह Adj. *auf Etwas bestehend.*

बद्धचित्त Adj. *die Gedanken richtend auf* (Loc.).

बद्धजिह्व Adj. *dessen Zunge sich schwer bewegt.*

बद्धतृष्ण Adj. *Verlangen empfindend nach* (im Comp. vorangehend).

बद्धदृष्टि Adj. *das Auge heftend auf* (Loc.).

बद्धद्वेष Adj. *einen Hass gegen Jmd habend* Râǵat. 5,446.

बद्धनिश्चय Adj. (f. आ) *fest entschlossen.*

बद्धनिष्पन्द् und °निस्पन्द् Adj. 1) *wobei der Abfluss gehemmt ist* Suçr. 1,121,9. — 2) *den Abfluss hemmend* Suçr. 1,190,5. 197,4.

बद्धनेत्र Adj. (f. आ) *die Augen auf Etwas richtend* MBh. 15,15,9.

बद्धपङ्कवत् Adj. *wo der Schmutz gebunden, — fest geworden ist* Hariv. 3841.

बद्धपुरीष Adj. *verstopft.* Nom. abstr. °त्व n. *Verstopfung.*

बद्धपृष्ठ oder °पृष्ठ m. N. pr. eines Mannes Ind.

St. 14,123.

बद्धप्पि (!) n. *die geschlossene Hand, Faust.*

बद्धप्रतिज्ञ Adj. (f. आ) *ein Gelöbniss gethan habend* Kathâs. 38,114.

बद्धप्रतिश्रुत् Adj. *wiederhallend.*

***बद्धफल** m. *Pongamia glabra.* Vgl. वर्धफल.

बद्धभाव Adj. (f. आ) *verliebt, — in* (Loc.) Kathâs. 17,127. 49,249.

बद्धभीमान्धकार Adj. (f. आ) *in fürchterliches Dunkel gehüllt.*

***बद्धभू** f. *Estrich.*

***बद्धभूमिक** Adj. *mit einem Estrich versehen.*

बद्धमुष्टि Adj. 1) *der die Hand geschlossen —, zur Faust geballt hat.* — 2) *dessen Hand geschlossen bleibt, close-fisted, geizig.*

बद्धमुष्टित्व n. Nom. abstr. zu बद्धमुष्टि 1) und 2).

बद्धमूत्र Adj. *den Harn hemmend.*

बद्धमूल Adj. (f. आ) *Wurzeln gefasst habend, fest wurzelnd, festen Fuss gefasst habend* (in übertr. Bed.). Nom. abstr. °ता f.

बद्धमौन Adj. *Stillschweigen beobachtend, schweigend.*

बद्धरभस Adj. (f. आ) *ungestüm, leidenschaftlich.*

***बद्धरसाल** m. *eine vor allen andern hochgeschätzte Mangoart* Râgân. 11,19.

बद्धराग Adj. *versessen auf* (Loc.) Spr. 2061.

बद्धराज्य Adj. *zur Herrschaft gelangt.*

°बद्धलक्ष Adj. *den Blick richtend auf* Vikr. 54,4. Ind. St. 14,390.

बद्धवत्स Adj. (f. आ) *mit* (im Stalle) *angebundenem Kalbe.*

बद्धवर्चस् Adj. *verstopfend.*

बद्धवसति Adj. *seinen Wohnsitz habend in* (Loc.).

बद्धवाच् Adj. *die Rede hemmend.*

बद्धविष्ठ Adj. *verstopft.* Nom. abstr. °ता f. *Verstopfung.*

बद्धविण्मूत्र Adj. *Stuhlgang und Harn hemmend.*

बद्धवीर Adj. *dessen Mannen gebunden sind.*

बद्धवेपथु Adj. *zitternd* Daçak. 38,9.

बद्धवैर Adj. (f. आ) *in Feindschaft gerathen, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

बद्धशस् Adv. fehlerhaft für बद्धशस्.

बद्धशिख 1) Adj. *a) dessen Haar auf den Scheitel des Kopfes aufgebunden ist.* — *b) *im Kindesalter stehend.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

बद्धश्रोत्रमनश्चक्षुस् Adj. *Ohren, Sinn und Augen heftend auf* (Loc.).

बद्धसूत m. *eine best. Form des Quecksilbers.*

बद्धस्नेह Adj. (f. आ) *Liebe empfindend zu* (Loc.).

बद्धस्पृह Adj. *Verlangen habend nach* (im Comp. vorangehend).

बद्धाञ्जलि und **°पुट** Adj. *die beiden Hände hohl aneinander gelegt haltend.*

°बद्धादर Adj. *grossen Werth legend auf* Spr. 1902.

बद्धानन्द Adj. *wobei sich Freude zeigt, froh* (Tag) Kathâs. 23,94.

बद्धानुराग Adj. (f. आ) *verliebt* Kathâs. 56,253.

बद्धानुशय Adj. *einen unüberwindlichen Hass empfindend.*

बद्धान्धकार Adj. (f. आ) *in Dunkel gehüllt* Kathâs. 46,207.

बद्धाप्पि (!) m. = बद्धप्पि.

बद्धावस्थिति Adj. *beständig* Spr. 5563 (zu trennen °स्थिति चा°).

बद्धाश Adj. *voller Hoffnung, hoffend auf* (im Comp. vorangehend).

बद्धाशङ्क Adj. *voller Besorgniss.*

बद्धोत्सव Adj. *einen Festtag antretend.*

बद्धोद्यम Adj. *sich anschickend —, gerüstet —, bereit zu* (Infin.).

बद्धधान Partic. vom Intens. von बाध्.

बद्ध m. (nur MBh. 12,29,49) n. *Trupp, Haufe* als Bez. *einer sehr hohen Zahl.*

बद्धशस् Adv. *in einer* बद्ध *genannten Anzahl.*

बध् = **बध्** bisweilen auch in vedischen Texten.

बधिर 1) Adj. (f. आ) *taub.* Superl. बधिरतम. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons, eines Sohnes des Kaçjapa, MBh. 5,103,16.

***बधिरक** N. pr. 1) m. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — 2) f. °रिका eines Frauenzimmers.

बधिरता f. *Taubheit.*

बधिरय्, °यति *taub machen, betäuben.* बधिरित *taub gemacht, betäubt* Daçak. 3,11. Kâd. 2,93,17.

बधिरान्ध m. N. pr. eines Schlangendämons, eines Sohnes des Kaçjapa. v. l. बधिर und अन्ध als zwei Namen.

***बधिरिमन्** m. *Taubheit.*

बधिरी Adv. mit कर् *taub machen, betäuben* Spr. 7856.

बधू f. AV. 8,6,14. Richtig वधू.

बध्र m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,363. वध v. l.

बंध्य Adj. = **वंध्य** AV. 18,2,31.

बध्यतस् Adv. *vor dem Gedränge* AV. 12,1,2.

***बध्योग** m. N. pr. eines Mannes.

***बन्द्, बन्दति** (स्थैर्ये).

बन्दि (metrisch) m. = 1. बन्दिन्.

बन्दिग्रह m. *Gefangennahme* Mahâvîrac. 21,16.

बन्दिग्राह und ***बन्दिचोर** m. *ein Dieb, der in ein Haus eindringt.*

बन्दिता f. Nom. abstr. zu 1. बन्दिन्.

1. **बन्दिन्** m. *Lobsänger eines Fürsten, Lobsänger überh.*

2. **बन्दिन्** m. *Gefangener, Sclave.* Vgl. बन्दी.

***बन्दिपाठ** m. *der Lobgesang eines Bandin.*

बन्दिपुत्र m. = 1. बन्दिन्.

***बन्दिशालिका** f. *Gefängniss* Gal.

***बन्दिप्रूला** f. *Hure* Gal.

बन्दिस्त्री f. *Lobsängerin.*

बन्दिस्थित Adj. *im Gefängniss sitzend* Kumâras. 12,50.

बन्दी f. 1) *ein Gefangener, eine Gefangene.* — 2) *Raub.*

***बन्दीकार** m. *Räuber, Dieb.*

बन्दीकृत Adj. 1) *zum Gefangenen gemacht;* m. *ein Gefangener* Hemâdri 1,200,7. Bâlar. 46,1.68,1. युद्ध° *in der Schlacht zum G. gemacht.* — 2) *ergriffen,* so v. a. *überwältigt* Bâlar. 280,4.

बन्दीग्रह m. *Raub* Comm. zu Bhâg. P. 6,1,22.

बन्ध्, बध्नाति, बध्नीते, बध्यति (Harîv. 3,49,78); **बध्यते** Pass. 1) *binden, anbinden, anheften, fesseln, umstricken.* Med. und in der späteren Sprache Act. *sich Etwas anbinden, — umbinden.* In dieser Bed. auch **बध्यति** (nach der v. l. *Jmd Etwas anheften*). In der Philosophie so v. a. *an die Welt —, an das Böse fesseln* (im Gegensatz zu *erlösen*) Kap. 3,73. Pass. *gefesselt werden* auch so v. a. *wieder an's Leben gefesselt werden, wieder sündigen.* **बद्ध** *gebunden, gefesselt, umstrickt, angebunden, gefesselt, aufgebunden, aufgehängt; gefesselt* in philosophischem Sinne Kap. 1,7. 93. — 2) ein Opferthier *binden,* so v. a. *darbringen, schlachten;* mit Dat. der Gottheit, der es dargebracht wird. — 3) *fangen, gefangen nehmen, — halten.* **बद्ध** *gefangen.* — 4) *einsperren,* so v. a. *strafen, züchtigen.* — 5) *verbinden, zusammenfügen.* मुष्टिम् *die Faust ballen* (धनुर्मध्ये so v. a. *den Bogen in der Mitte umfassen*), अञ्जलिम् und अञ्जलिपुटम् *die Hände fest aneinander legen.* Pass. *verbunden werden mit* (Instr.), so v. a. *Etwas an sich erfahren, erleiden* Paśkat. 231,10. **बद्ध** *belegt —, beschlagen —, verbunden mit, gefasst in.* Das Womit oder Worin im Instr. oder im Comp. vorangehend. Vom Quecksilber so v. a. *mit andern Stoffen verbunden, legirt* Râgân. 13,112. — 6) *errichten* (Schranken), *bauen* (einen Damm, eine Brücke). — 7) *dämmen, überbrücken* (mit und ohne सेतुना). — 8) *abdämmen.* — 9) *verstopfen, festmachen, verschliessen, schliessen, versperren.* — 10) *festhalten, zurückhalten, hemmen, unterdrük-*

ken, unterlassen. बद्ध *gehemmt, stockend* (Gegensatz द्रव *flüssig*). — 11) die Augen, die Ohren, den Sinn *heften* —, *richten auf;* die Ergänzung im Loc. oder im Infin. (123,15). — 12) *zusammenfügen*, so v. a. *construiren.* — 13) Verse *binden*, — *zusammenfügen, abfassen, componiren.* — 14) *zurechtlegen, in eine best. Stellung bringen.* आसनं पद्मकम् *die* Padmaka *genannte Stellung der Füsse beim Sitzen annehmen.* — 15) *im Gefolge* —, *zur Folge haben, bewirken, hervorrufen, machen* überh. — 16) *ansetzen* (Frucht u. s. w.), *schlagen* (Wurzeln), *bekommen, bei sich zur Erscheinung bringen, zeigen, äussern, hegen, haben.* बन्धुबुद्धिम् *in Bezug auf* (Loc.) *die Vorstellung von einem Angehörigen haben* Harshan. 139,12. बद्ध *sich gezeigt* —, *sich eingestellt habend.* — Caus. बन्धयति 1) *binden* —, *gefangen setzen lassen.* Auch *बाधयति. — 2) *zusammenfügen* —, *bauen lassen.* — 3) *abdämmen lassen.* — Mit अनु 1) *entlang binden, anbinden, fesseln* (auch in übertragener Bed.), — *an* (Loc.). अनुबद्ध *gebunden, gefesselt, umfangen, gefesselt* auch so v. a. *ganz auf Etwas gerichtet.* — 2) Pass. *als* Anubandha 1) i) *angefügt werden.* — 3) *in Verbindung bringen, verbinden.* अनुबद्ध *in Verbindung stehend, mit Etwas zusammenhängend.* — 4) *Jmd an sich ketten,* — *heranziehen* (Schüler). — 5) *sich Jmd anhängen, auf dem Fusse folgen, nachlaufen, begleiten* (in übertr. Bed. Kâd. 249,2). — 6) **gleichkommen, ähnlich sein* 251,8. — 7) *im Gefolge* —, *zur Folge haben, bewirken, herbeiführen, bringen.* Pass. *erfolgen.* — 8) *äussern, an den Tag legen, hegen, haben.* — 9) *zusammenhalten, nicht reissen.* — *auseinandergehen.* — 10) *fortdauern, seine Wirkung fortsetzen.* — 11) *auf Etwas bestehen.* — 12) *in Jmd* (Acc.) *dringen, Jmd dringend auffordern* Kâd. 232,5. 262,8. — Mit पर्यनु in *°बन्ध (Nachtr. 4). — Mit समनु. पृष्ठतः समनुबद्धाः *auf dem Fusse folgend* Kâraṇd. 43,7. — Mit अपि Med. *sich Etwas anbinden.* °बद्ध *angebunden, befestigt* R. 3,68,42. — Mit अभि Pass. *befestigt* —, *dauerhaft werden* Kâd. 2,111,6 (2,137,6). — Mit अव 1) *anbinden,* Med. *sich Etwas anbinden.* अवबद्ध *angebunden, befestigt, umbunden mit, festgehalten, gefesselt* (in übertragener Bed.), — *durch;* das Womit oder Wodurch geht im Comp. voran. — 2) अवबद्ध a) *befestigt,* so v. a. *aufgemauert* Buâvapr. 2,36. — b) *feststeckend,* — *sitzend, steckend in* (im Comp. vorangehend). — c) *hängend an Jmd* (Loc.), *besorgt um Etwas* (Loc.) 234,20. — Mit आ 1) *anbinden,* Med. (im Epos auch Act.) *sich Etwas anbinden.* — 2) *verbinden, zusammenfügen.* — *bringen.* — 3) *festhalten.* — 4) *anknüpfen* (eine Unterhaltung) Kâd. 99,8 (177,2). — 5) पदम् *festen Fuss fassen, von Dauer sein* Kâd. 117,15. — 6) den Blick, den Geist *heften* —, *richten auf.* Nur Partic. आबद्ध Ind. St. 14,289. — 7) *bewirken, hervorbringen, bilden; an sich hervorbringen, äussern, zeigen.* Nur Partic. आबद्ध. आवद्धमण्डल Adj. (f. आ) *einen Kreis bildend, im Kreise sitzend* Kâd. 55,3. 147,17. — Mit समा *sich Etwas anbinden.* — Mit उद् 1) *aufbinden,* d. i. *in die Höhe binden.* शरीरम्, आत्मानम् und Med. ohne Zusatz *sich erhängen.* उद्बद्ध *aufgehängt* —, *hängend an* (Loc.) Z. d. d. m. G. 36,366 (उद्बुद्ध gedr.). — 2) *fest zuschnüren.* उद्बद्ध *erstickt* Karaka 6,23. — 3) *hervorziehen* Spr. 7688. — 4) *suspendere, hemmen, aufheben.* — 5) उद्बद्ध von Waden so v. a. *fest, drall.* — Mit प्रोद्, प्रोद्बद्ध *fest, drall* (Waden) Buâvapr. 1,85. — Mit समुद् *festbinden.* — Mit उप 1) *binden* (an Händen, Füssen). — 2) *verbinden* Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,4. — Mit नि 1) *festbinden, befestigen, anbinden,* — *an* (Loc.), *binden in* (Loc.), *aufreihen auf* (Loc. Spr. 7810), *sich Etwas anbinden; fesseln, ketten* (in übertragener Bed.), — *an* (Loc.). निबद्ध *gebunden an* (Loc.), *abhängig von* (Instr.). — 2) *fangen, in seine Gewalt bekommen, erlangen.* — 3) *verbinden, zusammenfügen, schliessen, verstopfen.* निबद्ध *zusammengefügt* —, *zusammengesetzt aus; begleitet von, versehen mit* (die Ergänzung überall im Comp. vorangehend, ausnahmsweise im Instr. S. S. S. 120); *eingehüllt in, bezogen mit* (Instr.); *eingefasst* —, *belegt* —, *verziert mit* (im Comp. vorangehend); *eingeschlossen* —, *eingefügt* —, *enthalten in, befindlich auf* oder *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *gebildet* —, *bestehend aus* (im Comp. vorangehend); *sich beziehend auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 4) *errichten, aufschlagen* (ein Lager). निबद्ध *erbaut* 122,20. — 5) *festhalten, zurückhalten, hemmen.* — 6) den Fuss *setzen auf* (Loc.), so v. a. *sich machen an; heften* —, *richten auf, einem Gegenstande zuwenden* (die Ergänzung im Loc.). निबद्ध *geheftet* u. s. w. *auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 7) *niederschreiben, abfassen, redigiren.* — 8) *besprechen.* विबध्नाति Müller, S. L. 176 fehlerhaft für नि°. Pass. *angeführt werden.* निबद्ध *angewandt, gebraucht* (ein Wort, ein Laut). — 9) *bei sich zur Erscheinung bringen.* भ्रुकुटीम् so v. a. *die Brauen furchen.* — 10) निबद्ध *verboten* MBh. 2,77,19. — Mit उपनि, °बद्ध 1) *haftend an* (im Comp. vorangehend) Comm. zu Nyâyas. 3,1,62. — 2) *niedergeschrieben, abgefasst, verfasst* (Bâlar. 57,18), *redigirt.* Nom. abstr. °बन्ध n. — 2) *besprochen.* — Mit विनि *an beiden Seiten befestigen* Prasannar. 17,22. — Mit संनि, °बद्ध 1) *besetzt mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *geknüpft* —, *hängend an, abhängend von* (Loc.). — Mit निम् 1) निर्बद्ध *geheftet* —, *gerichtet auf* (Loc.). — 2) *sich an Jmd klammern, heftig in Jmd dringen, Jmd stark zusetzen* Naish. 9,12. निर्बद्ध *in den man heftig gedrungen ist.* — Mit परि 1) Med. *sich Etwas umbinden, anbinden* überh. — 2) *umzingeln.* — 3) °बद्ध *gehemmt, unterbrochen.* — Caus. *umspannen.* — Mit प्र 1) *anbinden, befestigen, in Fesseln schlagen.* प्रबद्ध *gekettet an, abhängend von* (im Comp. vorangehend). — 2) प्रवद्ध *unterdrückt, gehemmt.* — Mit प्रति 1) *anbinden, befestigen* (Med., wenn das Object dem Subject gehört). प्रतिबद्ध *angebunden, befestigt* —, *hängend an* (im Comp. vorangehend), *abhängig,* — *von* (im Comp. vorangehend Kâd. 2,92,9. 138,7). — 2) einen Edelstein *fassen in* (Loc.). — 3) *verknüpfen, verbinden.* °बद्ध *verknüpft, verbunden* (Kap. 1,100). — *mit, besetzt* —, *versehen mit* (Instr.), *harmonirend mit* (Loc.). — 4) *heften, richten.* °बद्ध *geheftet,* — *auf, gerichtet auf* (उपरि oder im Comp. vorangehend). — 5) *verschliessen, abschneiden.* — 6) *Jmd zurückhalten* Naish. 6,107. — 7) *Jmd von sich weisen, fern halten von sich.* °बद्ध so v. a. *mit dem man Nichts zu thun haben will.* — 8) प्रतिबद्ध *verwickelt, schwer zu lösen.* — Mit वि 1) *auf verschiedenen Seiten anbinden; ausspannen, spannen.* — 2) an Schnüren (Instr.) *fassen.* — 3) *in's Stocken bringen.* पुरीषम् Karaka 5,10. विबद्ध *in's Stocken gerathen, verstopft.* — 4) विबध्नाति Müller, SL. 178 fehlerhaft für निब्°. — Mit सम् 1) *zusammenbinden, verknüpfen, anbinden.* Pass. *sich verbinden, zusammenkleben, verbunden werden mit,* so v. a. *gehören zu* (Instr. 225,17), *zu ergänzen sein in* (Loc.). संबद्ध *zusammengebunden; geschlossen; verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend 223,17), *bedeckt mit* (Instr.), *erfüllt von* (im Comp. vorangehend), *in Verbindung stehend mit* (im Comp. vorangehend), *verbunden mit* (im Comp. vorangehend), so v. a. *enthaltend; verbunden,* so v. a. *da seiend, vorhanden, sich befindend.* संबद्धम् Adv. *dazu, überdies.* — 2) *herbei* —, *verschaffen.* — Caus. 1) *anbinden lassen.* — 2) *verbinden*

heissen mit (Instr.), so v. a. *sagen, dass man verbinden müsse.* — Mit अनुसम्, अनुसंबद्ध *verbunden mit, begleitet von* (im Comp. vorangehend). — Mit अभिसम् *mit Etwas verbinden*, so v. a. *darunter verstehen.* Pass. *verbunden werden mit*, so v. a. *gehören zu* (Instr.). प्रत्येकम् *zu Jedem gehören*, — *zu ergänzen sein* 225,22. 234,29. — Mit उपसम्, उपसंबद्ध *darangebunden.* — Mit प्रतिसम्, प्रतिसंबद्ध *zusammenhängend, in Zusammenhang stehend* Kâraka 3,8.

बन्धँ m. 1) *das Binden, Verbinden, Anbinden, Verband.* — 2) *Verbindung mit* (im Comp. vorangehend). — 3) *Verbindung* —, so v. a. *Verkehr mit* (im Comp. vorangehend). — 4) *das Fangen, Einfangen.* — 5) *Fesselung, Gefangensetzung, Gefangenschaft, Haft.* राज्ञ° *durch den Fürsten veranlasst.* — 6) *das Zusammenfügen, Zusammensetzen.* — 7) *Stellung des Körpers*, insbes. *der Hände und Füsse.* — 8) *Errichtung, Erbauung.* — 9) *Abdämmung.* — 10) *Ueberbrückung.* — 11) *das Heften* —, *Richten auf* (Loc.). — 12) am Ende eines Comp. *das Bekommen, bei sich zur Erscheinung Bringen, Aeusserung, das Haben* Spr. 7778. — 13) *Pfand* Râgat. 7,195. — 14) in der Philosophie *Gebundenheit* im Gegensatz zur *Erlösung.* — 14) *Band, Strick, Fessel.* — 15) *Sehne am Körper.* — 16) * *Körper.* — 17) *Einfassung, Behälter.* — 18) *Laut* —, *Wortgefüge.* — 19) *eine Krankheit, bei welcher die Augenlider nicht ganz geschlossen werden können.* — 20) am Ende eines Comp. bisweilen fehlerhaft für बद्ध.

बन्धक 1) m. *a) Binder, der sich mit dem Anbinden* (von Thieren) *abgiebt.* — *b) Fänger* in *नाग° und पाश°. — *c) Strick, Fessel.* — *d)* * *Damm* in जल°. — *e)* * *Abschluss eines Handels.* — *f)* am Ende eines Comp. nach einem Zahlwort *Theil.* — *g)* * *Stadt.* — 2) (*m. n.) *Verpfändung.* — 3) f. ई *a) ein liederliches Weib.* — *b)* * *eine unfruchtbare Frau.* — *c)* * *Elephantenweibchen.*

बन्धकत्व n. *das Fesselsein.*

बन्धकरण n. *die Zauberkunst zu fesseln,* — *zu hemmen.*

बन्धकर्तृ Nom. ag. *Binder, Fesseler, Zurückhalter* (Çiva).

बन्धकौमुदी f. Titel eines Werkes über Metrik.

बन्धन 1) Adj. (f. ई) *bindend, festhaltend, fesselnd* (auch in übertragener Bed.). — 2) * f. बन्धनी *Band, Strick, Fessel.* — 3) n. *a) das Binden, Fesseln, Anbinden, Umbinden, Verbinden, Umfangen; Verband.* — *b) Gefangennahme, das Einfangen, Gefangenhalten, Gefangenschaft, Haft.* — *c) das Errichten, Erbauen.* — *d) das Eindämmen.* — *e) das Ueberbrücken.* — *f) das Legiren* (von Metallen) Bhâvapr. bei Garbe, Râgan., N. zu 112. — *g) Verbindung, Zusammenhang.* — *h) das Heften* —, *Richten auf* (Loc.). — *i) das Hemmen, Unterdrücken.* — *k)* in der Philosophie *Gebundenheit* im Gegensatz zur *Erlösung* Spr. 7726. — *l)* * *Leidzufügung.* — *m)* * *Tödtung.* — *n) Band, Strick, Fessel; Fessel* auch s. v. a. *was Etwas* (Gen.) *zusammenhält.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *zur Fessel habend* auch so v. a. *gefesselt durch* oder *an.* — *o) Gefängniss.* — *p) Sehne, Muskel.* — *q) Damm.* — *r) Stiel* (einer Frucht, einer Blüthe).

°बन्धनकारिन् Adj. *fesselnd*, so v. a. *umfassend.* Nom. abstr. °रिता Daçak. 32,15.

*बन्धनग्रन्थि m. *Schlinge.*

*बन्धनपालक m. *Gefängnisswärter.*

*बन्धनवेश्मन् n. *Gefängniss.*

बन्धनस्थ Adj. *in der Gefangenschaft seiend,* — *lebend, gefangen;* m. *ein Gefangener.*

*बन्धनस्थान n. *Stall.*

*बन्धनागार und *बन्धनालय m. *Gefängniss.*

बन्धनिक m. *Kerkermeister* Gaut. Vishṇus. 51,9.

बन्धनीय Adj. 1) *was angebunden wird, anzubinden, umzubinden.* — 2) *gefangen zu nehmen.* — 3) *zu dämmen;* nach dem Comm. m. *Damm.*

बन्धनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 171.

बन्धपाश m. *Fessel* AV. 6,63,2. 84,3.

बन्धमोचनिका und °मोचिनी f. N. pr. einer Jogini.

बन्धयितृ Nom. ag. *Anbinder, Festbinder.*

*बन्धस्तम्भ m. *der Pfosten, an den ein Elephant angebunden wird.*

*बन्धित्र n. 1) *der Liebesgott* (n.!). — 2) *Leberfleck, Muttermal.*

°बन्धिन् Adj. 1) *bindend.* — 2) *fangend.* — 3) *bewirkend, hervorrufend.* — 4) *zeigend, äussernd.*

बन्धु 1) m. *a) Zusammenhang, Verbindung, Beziehung.* Am Ende eines adj. Comp. (f. ऊ) *zu der und der Kategorie gehörig*, so v. a. *nur dem Namen nach es seiend.* — *b) Verwandtschaft* (insbes. *agnatio* neben नाभि *cognatio*), *Genossenschaft.* — *c) Verwandter* (namentlich *mütterlicherseits*), *Angehöriger.* — *d) Freund.* — *e) Gatte.* — *f)* * *Bruder.* — *g)* am Ende eines Comp. α) *ein Verwandter von*, so v. a. *überaus ähnlich* Bâlar. 136,21. Prasannar. 32,16. — β) *ein Freund von*, so v. a. *besucht von* Bâlar. 64,14. — γ) *ein Freund von*, so v. a. *günstig für* Bâlar. 84,14. — *h) Pentapetes phoenicea.* — *i) ein best. Metrum.* — *k)* in der Astrol. *das 4te Haus.* — *l)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. बन्धू *Gattin.* Nur am Ende eines adj. Comp. (m. बन्धु) zu belegen.

*बन्धुक 1) m. *a) Pentapetes phoenicea.* — *b) Bastard.* — 2) f. आ gaṇa प्रेक्षादि. — 3) f. ई *ein liederliches Weib.*

*बन्धुकिन् Adj. von बन्धुक 1).

बन्धुकृत् Adj. in अबन्धुकृत्.

बन्धुकृत्य n. *die Pflicht eines Angehörigen, Freundespflicht, Freundschaftsdienst.*

बन्धुदित्सु Adj. *unter Verwandten wohnend.*

बन्धुजन m. 1) *die Verwandten.* — 2) *ein Angehöriger, Freund.*

बन्धुजीव m. *Pentapetes phoenicea;* n. *die Blüthe.*

बन्धुजीवक m. 1) dass. — 2) N. pr. eines Kakravartin.

*बन्धुजीविन् n. *eine Art Rubin* Garbe zu Râgan. 13,151.

बन्धुता f. 1) *Zusammenhang, Beziehung.* — 2) *Verwandtschaft.*

बन्धुत्व n. *Verwandtschaft, Angehörigkeit.*

*बन्धुदग्ध Adj. *verwünscht, verflucht.*

बन्धुदत्त 1) Adj. *von den Verwandten geschenkt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. eines Frauenzimmers.

*बन्धुपति m. *Herr der Verwandten.*

बन्धुपाल m. N. pr. eines Mannes.

बन्धुपालित m. N. pr. eines Fürsten.

बन्धुपिण्ड Adj. *die Verwandten* —, *die Sippe aufsuchend.*

बन्धुप्रभ m. N. pr. eines Vidjâdhara.

बन्धुभाव m. *Verwandtschaft.*

बन्धुमत् 1) Adj. *a) Verwandte habend, mit einer Sippe ausgestattet.* — *b) von seinen Verwandten umgeben.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. बन्धुमती N. pr. *a)* verschiedener Frauen. — *b)* einer Stadt.

बन्धुमित्र m. N. pr. eines Mannes.

बन्धुर AV. 3,9,8 vermuthlich falsch.

1. बन्धुर n. = वन्धुर VS. 3,52. AV. 3,9,4. 10,4,2. MBh. ed. Bomb.

2. बन्धुर 1) Adj. *a) reisend, lieblich, schön.* Am Ende eines Comp. so v. a. *geschmückt mit* Kâd. 3,6. — *b) geneigt, gesenkt.* — *c)* * *wellenförmig.* — *d) zugethan* Z. d. d. m. G. 36,369. — *e)* * *taub;* vgl. बधिर. — 2) *m. *a) Vogel.* — *b) Gans.* — *c) Ardea nivea.* — *d) Pentapetes phoenicea.* — *e) Embelia Ribes.* — *f) eine best. auf dem* Himavant *wach-*

sende Knolle. — *g) Oelkuchen.* — *h) vulva.* — 3) f. आ *a) *Hure.* — *b) *Grütze.* — *c)* N. pr. einer Kupplerin Hâs. — 4) *n. *Diadem.* — Vgl. अति-बन्धुर (Nachtr. 4).

बन्धुरित Adj. 1) *geneigt, gesenkt.* — 2) *gebogen* Bâlar. 234,16.

बन्धुल 1) *Adj. *a) reizend, lieblich, schön.* — *b) geneigt, gesenkt.* — 2) m. *a) Bastard.* — *b) *Pentapetes phoenicea.* — *c)* N. pr. eines Ṛshi.

बन्धुवर्चक m. N. pr. eines Vidûshaka.

बन्धुवत् Adv. *wie ein Verwandter, wie einen Verwandten* 195,6. M. 5,101.

1. बन्धू f. s. u. बन्धु.

2. बन्धू Adv. 1) mit कर् *a) zum Freunde machen.* — *b) zum Freunde von* — (im Comp. vorangehend) *machen*, so v. a. *in Verbindung bringen mit* Bâlar. 258,3. — 2) mit भू *zum Angehörigen* —, so v. a. *ähnlich werden* Naish. 7,37.

बन्धूक m. 1) *Pentapetes phoenicea;* n. *die Blüthe* Naish. 7,37. — 2) **Terminalia tomentosa.*

1. बन्धूकपुष्प n. *die Blüthe von Pentapetes phoenicea.*

2. *बन्धूकपुष्प m. *Terminalia tomentosa* Râgân. 9,138.

*बन्धूलि m. *Pentapetes phoenicea.*

बन्ध्य Adj. 1) *der da verdient gefesselt* —, *gefangen gesetzt zu werden.* — 2) *zu binden, zusammenzufügen, zu verstopfen.* — Vgl. वन्ध्य.

बन्ध्याश्व m. N. pr. eines Fürsten. Richtig वध्यश्व.

बन्द्र, बन्ध s. अबन्द्र.

(बन्धेष) बन्धुरृषि m. *Erkundigung nach der Sippe.*

बप्स् s. भस्.

बबबा (Interj.) mit कर् *knistern.*

बबर m. N. pr. eines Mannes.

बबाउ m. N. pr. eines Dorfes.

बभस m. *Fresser.*

बभूक m. fehlerhaft für 2. बधुक 2) Utpala zu Varâh. Bṛh. 12,19.

*बध् v. l. für वध्.

बध in प्रबध.

*बधवी f. Bein. der Durgâ. Richtig बाधवी.

बधि Adj. 1) *tragend*, mit Acc. — 2) *getragen* RV. 3,1,12. — 3) etwa *nährend.*

बधु 1) Adj. (f. ebenso und बधू) *a) rothbraun, braun.* — *b) rothbraune Haare habend.* — *c) *kahlköpfig.* — 2) m. *a) eine grosse Ichneumonart.* — *b) *Cuculus melanoleucus.* — *c) *eine best. Gemüsepflanze* Râgân. 4,50. — *d)* Bein. α) Kṛshṇa's oder Vishṇu's. — β) Çiva's. — *e)* unter den Synonymen von *Fürst, König* MBh. — *f) eine best. Constellation,* = 2. बधुक 2) Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,19. — *g)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) verschiedener Männer. — γ) *eines Landes. — 3) f. बधु *eine rothbraune Kuh.*

1. बधुक Adj. *bräunlich.*

2. बधुक m. 1) wohl *eine Ichneumonart* Gop. Br. 1,3,7 (28,13). — 2) *eine best. Constellation, bei welcher alle Planeten im 7ten und 10ten Hause stehen,* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,19 (बभूक gedr.).

बधुकर्ण Adj. (f. बधुकर्णी) *braunohrig.*

*बधुदेश m. N. pr. eines *Landes.*

*बधुधातु m. *rother Ocker* Râgân. 13,61.

बधुधूत Adj. *von* Babhru *gespült* (Soma).

बधुनीकाश Adj. *bräunlich.*

बधुपिङ्गल Adj. *röthlich braun* MBh. 10,1,38.

बधुमालिन् m. N. pr. eines Muni.

बधुलोमन् Adj. (f. °मी) *braunhaarig* Âpast. Çr. 10,22,4.

बधुवाक् und °वाकून m. N. pr. eines Fürsten.

*बधुश und बधुर्श (Maitr. S. 2,9.3) Adj. *bräunlich.*

*बम्ब्, बम्बति (गतौ).

बम्बविश्रवयस् (Maitr. S. 4,7,3) und बम्बाविश्रवयस् (gaṇa वनस्पत्यादि in der Kâç.) m. Du. N. pr. zweier Personen. Vgl. बम्भार्विश्रवयस्.

*बम्भर m. *Biene.*

बम्भराली (Spr. 7645) und *°ली f. *Fliege.*

बम्भारव m. *das Brüllen* (der Kühe) Varâh. Bṛh. S. 92,3.

बम्भारि m. N. pr. eines himmlischen Soma-Wächters.

बम्भार्विश्रवयस् (!) m. Du. = बम्बाविश्र° Kâṭh. 29,7.

*वर m. N. pr. = बल, बलदेव.

बरासी f. *ein best. Kleidungsstück* Maitr. S. 1, 9,6. Âçv. Çr. 9,4,17. Âpast. Çr. 14,13,3. Auch *वरासि und *वराशि.

बरु m. N. pr. eines Mannes.

बरोदा f. N. pr. einer Oertlichkeit in Guzerat.

बर्कर 1) *Adj. *taub* Gal. — 2) m. *a) Zicklein* H. 1276. Âpast. Çr. 15,6,16. Comm. zu Kâṭy. Çr. 976, 6. — *b) *Ziege* Trik. 2,9,24. Med. r. 211. — *c) *Bock* Râgân. 19,41. — *d) *das Junge eines Thieres* AK. 2,10,23. Med. — *e) *Scherz, Spass* H. 556. H. an. 3,582. Med.

बर्करकर्कर vielleicht Adj. *von allerlei Art* Spr. 3650 (व° geschr.).

बर्कु m. N. pr. eines Mannes.

बर्जक m. *Euter.*

बर्जक्य n. *Brustwarze* AV. 11,8,14.

*बर्ब्, बर्बति (गतौ).

*बर्बट 1) m. f. (ई) *Dolichos Catjang.* — 2) f. ई *Hure.*

बर्बर 1) Adj. *a) stammelnd, balbutiens.* — *b) kraus.* — 2) m. *a)* Pl. Bez. *nicht-arischer Völker,* οἱ βάρβαροι. — *b) ein Mann niedrigster Herkunft.* Voc. als Schimpfwort. — *c) *krauses Haar.* — *d) *Clerodendrum siphonanthus.* — *e) *Cleome pentaphylla.* — *f) *eine best. wohlriechende Pflanze* Râgân. 10,173. — *g) *Unguis odoratus.* — *h) *eine Art Wurm.* — *i) *ein best. Fisch* Râgân. 17,52. **ein anderer schlangenähnlicher Fisch* 57. — *k) *Waffengerassel.* — *l) *eine Art Tanz.* — 2) f. आ *a) *eine Fliegenart.* — *b) *eine Art Ocimum, *eine best. Gemüsepflanze* und **eine best. Blume.* — *c)* N. pr. eines Flusses VP.² 2,341. — 3) f. ई *a) eine Art Ocimum* (Bhâvapr. 1,230), * = बर्बर n. und = *बर्बरीक n. — *b)* N. pr. eines Flusses VP.² 2,341. — 4) *n. *a) Zinnober* Râgân. 13,57. — *b) Myrrhe* Râgân. 6,117. — *c) gelbes Sandelholz* Râgân. 12,16. 23. — *d)* = बर्बरी und बर्बरीक n.

*बर्बरक 1) m. *Cleome pentaphylla.* — 2) n. *eine Art Sandelholz* Râgân. 12,23.

बर्बरता f. *eine best. stammelnde Aussprache des* र्.

बर्बरि m. N. pr. eines Mannes.

बर्बरिन् Adj. etwa *mit krausem Haar* Paṇḍad.

*बर्बरिल Adj. von बर्बर.

*बर्बरीक 1) m. *a) krauses Haar.* — *b) eine best. Haartracht.* — *c) Gemüsepflanze.* — *d) Ocimum villosum.* — *e) Clerodendrum siphonanthus.* — *f) eine Form* Çiva's.

बर्बरीकोपाख्यान n. Titel einer *Erzählung* im Skandapurâṇa.

*बर्बरीगन्ध m. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा.

*बर्बरीत्थ n. *weisses Sandelholz* Râgân. 12,23.

*बर्बा f. *eine Art Ocimum.*

*बर्बुर n. *Wasser.*

बर्स m. n. *Zipfel, dünnes Ende.*

बर्सनड्डि f. *das Binden des Zipfels,* — *des dünnen Endes.*

बर्स्व m. wohl *der Wulst, den das Zahnfleisch um die Wurzel bildet; Höhlung, in welcher der Zahn sitzt.*

1. बर्क्, वर्क्, बृक्ति, वृक्ति; बृढ, वृढ Partic. *ausreissen* (die Wurzel) Âpast. 1,32,24. — Mit अति *mit Gewalt herausstossen* (nur in einer Etymologie). — Mit *अव Caus., °बर्क्ति = उत्पाटित Gal. — Mit आ *aus* —, *losreissen, wegzerren.*

Partic. ग्रोबृढ Çat. Br. 2,1,2,16. — Caus. ग्रावर्हित *ausgerissen, entwurzelt.* — Mit उद् *ausreissen, aus —, herausziehen.* Partic. उद्बृढ. — Mit समुद् *herausziehen.* — Mit नि *niederschleudern, hinstürzen* (trans.), *zu Boden schmettern.* — Caus. °बर्कयति 1) dass. — 2) *zerstören, entfernen* (Sünde). — Mit विनि in °बर्कण und °बर्हिन्. — Mit संनि in °बर्कण. — Mit निस् in *निर्बर्कण. — Mit परि Med. *herabstürzen* (intrans.) von (Abl.) RV. 5,41,12, wo बबृकाणासो अद्रेः zu lesen sein wird. — Mit प्र *weg —, ab —, ausreissen, abrupfen, ausziehen, entreissen; zerreissen, zerstören.* Med. *an sich ziehen;* Pass. *abreissen* (intrans.). प्रवृढ *abgerissen.* — Mit उपप्र Med. *an sich ziehen.* — Mit वि *zerreissen, zerzausen, zerbrechen; wegreissen, abtrennen.* — Mit उद्वि in °बर्कण. — Mit सम् *zerreissen, ausziehen* AV. 11,9,11.

2. बर्क्, बृकति (vom Simpl. nur बृक्त्, s. u. d. W.), *बंकति, *बर्कति (वृद्धा). — Caus. बंकयति, °ते 1) *Jmd feist machen, kräftigen, stärken.* — 2) *Etwas verstärken, vermehren, fördern.* °बंकित *vermehrt durch*, so v. a. *versehen mit.* — Mit अति Caus., °बंकित *verstärkt, kräftiger gemacht.* — Mit अभि Caus. *kräftigen, stärken.* — Mit उद् Caus. in उद्बंकण. — Mit उप Caus. °बंकयति *kräftigen, stärken, verstärken, erheben.* उपबंकित *verstärkt durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend) auch so v. a. *begleitet von, versehen —, in Uebereinstimmung seiend mit.* — Intens. (°बर्बृकि, °बर्बृकत्) *heftig* oder *wiederholt andrücken.* — Mit समुप Caus. *verstärken, vermehren, ergänzen.* — Mit *नि, °बंक्यते, °बर्कयति. — Mit परि Act. Med. *umfangen, umschliessen* (und dadurch *stützen*), *befestigen, dichtmachen, munire.* Partic. पर्बृढ und परिवृढ (s. auch bes.). परिवृढतम *der höchste* Çaṃk. zu Taitt. Up. S. 134. — Caus. °बंकयति *kräftigen, stärken, verstärken.* परिबंकित *verstärkt durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend), so v. a. *verbunden mit, begleitet von, versehen mit.* Auch *परिवृकित. — Mit वि *sich an* oder *in einander drücken.* — Mit सम् *fest zusammenfügen.* — Caus. 1) संबर्कयति *zusammenfügen —, verbinden mit* (Dat.). — 2) संबंकयति *kräftigen, stärken, ermuntern.*

3. बर्क्, बंकति und *बर्कति; auch Med. *barrire, brüllen, schreien;* insbes. vom Elephanten.

4. *बर्क् 1) बर्कते (परिभाषणकिंसादानेषु, क्वादने, स्तुतौ, प्राधान्ये). — 2) बंकति und बंकयति (भाषार्थ oder भासार्थ). — 3) बर्कयति (भाषार्थ oder भासार्थ, किंसायाम्).

1. बर्क् 1) m. n. *a) Schwanzfeder, Schwanz eines Vogels,* insbes. *beim Pfau.* — *b) Blatt.* — 2) *n. *ein best. Parfum.*

2. बर्क् 1) in द्विबर्कस्मन्. — 2) *n. *Begleitung, Gefolge.*

बर्केतु m. N. pr. eines der Söhne 1) Sagara's. — 2) des 9ten Manu.

बर्कण 1) Adj. *a) entwurzelnd* in मूलबर्कण. — *b)* so v. a. *blendend.* दृशाम् *die Augen* Bâlar. 104,12. — 2) n. *a) das Entwurzeln* in मूलबर्कण. — *b) *Blatt.* — *c) *Tabernaemontana coronaria* Râǵan. 10,145.

बर्कणचक्र N. pr. eines Gebirgsdorfes.

बर्कणा Instr. Adv. *dicht, fest, derb; nachdrücklich, tüchtig;* überhaupt steigernd und emphatisch: *sehr, gar, wohl eigentlich,* πάγχυ, *jedenfalls.*

बर्कणावत् Adj. *nachdrücklich, kräftig, ernstlich.* °वत् Adv.

बर्कणाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

*बर्कनेत्र n. *das Auge im Pfauenschweife* Râǵan. 19,95.

*बर्कपुष्प m. *Acacia Sirissa* Râǵan. 9,58.

बर्कभार् m. *Pfauenschweif.*

*बर्कवत् Adj. von बर्क्.

बर्कस् in ग्रद्रि° und द्विबर्कस्.

बर्कापीड (Harîv. 3849) und °क m. (Hemâdri 1, 440,8. 734,4) *ein auf dem Scheitel getragener Kranz von Pfauenfedern.*

बर्काय्, बर्कायित Partic. *den Augen auf dem Pfauenschweife gleichend.*

बर्कि 1) m. N. pr. eines Âṅgirasa Gop. Br. 2, 1,2. — 2) (metrisch) n. = बर्हिस् *Streu, Opferstreu* Bhâg. P. 3,13,34.

*बर्किकुसुम n. *ein best. Parfum.*

बर्किचित्रक n. Titel *des buntscheckigen* 47ten Âdhjâja in Varâh. Bṛh. S.

*बर्किचूडा f. *Celosia cristata* Râǵan. 5,48.

बर्किण 1) Adj. *mit Pfauenfedern verziert.* v. l. बर्किबर्हावतंसं st. बर्किणं मकाराज्ञ. — 2) m. *Pfau* Âpast. — 3) n. *Tabernaemontana coronaria* Bhâvapr. 1,185.

बर्किणालङ्कण Adj. (f. ग्रा) *mit Pfauenfedern versiert.*

बर्किणावाज्ञ m. *ein mit Pfauenfedern verzierter Pfeil.*

बर्किणावासस् Adj. *mit Pfauenfedern versehen* (Pfeil) R. ed. Bomb. 3,3,12.

*बर्किणावाकन m. Bein. Skanda's.

बर्किध्वज Bein. 1) m. Skanda's Bâlar. 92,15. — 2) *f. ग्रा der Durgâ.

बर्किन् 1) m. *a) Pfau.* — *b)* N. pr. α) eines Devagandharva. — β) eines Ṛshi. — 2) *n. *ein best. Parfum.*

*बर्किपुष्प n. und बर्किवर्क n. (Bhâvapr. 1,192) *ein best. Parfum, eine Art Gallapfel.*

बर्कियान m. Bein. Skanda's.

बर्किरत्थ m. *Feuer* Bâlar. 104,12.

*बर्किर्ज्योतिस् m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

*बर्किर्मुख m. *ein Gott.*

बर्किर्याम m. *die Spende für die Opferstreu* Vaitân.

बर्किवाकन m. Bein. Gaṇeça's.

*बर्किशिख n. = बर्किपुष्प Râǵan. 12,137.

*बर्किःशुष्मन् m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

बर्किषद् 1) Adj. *auf der Opferstreu sitzend, — aufgestellt.* — 2) m. *a)* Pl. *eine best. Gruppe von Manen.* — *b)* N. pr. eines Mannes.

बर्किषद् m. N. pr. eines Ṛshi.

बर्किष्क 1) Adj. *mit einer Streu belegt* MBh. 13, 139,14. — 2) n. *Streu, Opferstreu* MBh. 13,143,40.

*बर्किष्केश m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

बर्किष्ठ 1) Adj. *der derbste, breiteste, kräftigste, höchste.* °म् Adv. *am kräftigsten, am lautesten.* — 2) n. *a) Andropogon muricatus.* — *b) *das Harz der Pinus longifolia.*

*बर्किष्पल oder *बर्किष्पूल (Kâç.) n. gaṇa कस्कादि.

बर्किष्मत् 1) Adj. *a) mit der heiligen Streu verbunden.* — *b) Opferstreu habend, — streuend;* m. *ein Frommer, Opferer.* पितृपुत्र° *eine Streu für Vater und Sohn habend* Bhâg. P. 5,14,14. — 2) m. Bein. des Prâkînabarhis. — 3) f. बर्किष्मती N. pr. *a)* einer Gattin Prijavrata's. — *b)* einer Stadt.

बर्किष्य, बर्किषिम्र 1) Adj. *zur heiligen Streu —, zum Opfer gehörig, — tauglich.* — 2) n. कश्यपस्य व° Name eines Sâman.

बर्किःषद् m. = बर्किषद् 2) *b*).

बर्किःष्ठ Adj. *auf der Opferstreu stehend;* m. so v. a. *Opfergabe.*

बर्किःष्ठा Adj. *auf der Opferstreu stehend.*

बर्हिस् 1) m. (ausnahmsweise) und n. *Streu, Opferstreu,* gewöhnlich aus Kuça-Gras bestehend, welche über den Opferplatz, insbes. die Vedi, *gestreut wird,* als eine reine Decke, auf welcher die Gaben ausgebreitet werden, und welche den Göttern und Opfernden zum Sitz dient. — 2) n. *a) die Opferstreu* personificirt unter den Prajâǵa- und Anujâǵa-Gottheiten. — *b) Opfer.* — *c) *Luftraum.* — *d) *Wasser.* — *e) *ein best. Parfum.* — 3) m. *a) *Feuer.* — *b) *hel-*

ler Glanz. — *c*) **Plumbago zeylanica.* — *d*) N. pr. verschiedener Männer. Pl. *die Nachkommen des* Barhis.

2 बर्हिस्तृण n. *ein Grashalm aus der Opferstreu* Kâtj. Çr. 7,6,8; vgl. 2,8,5.

1. बल्, nur Intens. बल्बलीति *wirbeln.*

2.*बल् 1) बलति (प्राणने, धान्यावरोधे). — 2) बलते (परिभाषणे, हिंसायाम्, दाने, निद्रापणे). — 3) बलयति (प्राणने). — 4) बालयति (भृतौ). — 5) बालयते (निद्रापणे).

1. बल n. 1) Sg. und Pl. *Gewalt, Wucht, Stärke, Kraft, Anwendung von Gewalt, Kraft* auch so v. a. *Gültigkeit.* बलात् *gewaltsam, ohne dass man Etwas dagegen vermag.* बलेन, बलात्, बलतस् (132,2) und बल° so v. a. *vermöge, in Folge von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Die Buddhisten nehmen zehn, die ekstatischen Çaiva vier *Kräfte* an. R. ed. Bomb. 4,54,2 sollen nach dem Comm. unter den vier Kräften सामन्, दान, भेद und नियत् gemeint sein. Die personificirte *Kraft* erscheint unter den Viçve Devâs. — 2) *Articulationskraft.* — 3) *Kraft,* so v. a. *Geschicklichkeit in* (Loc.). — 4) *= स्थौल्य. — 5) Sg. und Pl. *Heeresmacht, Heer, Truppen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 6) **Form, Gestalt.* — 7) **Körper.* — 8) **Myrrhe.* — 9) **Sprosse, junger Schoss.* — 10) *= रक्त m. oder n.

2. वल 1) *Adj. *a*) *kräftig, stark.* — *b*) *krank.* — 2) m. *a*) *Krähe.* — *b*) **Crataeva Roxburghii.* — *c*) N. pr. α) eines von Indra besiegten Dämons, Bruders des Vṛtra Taitt. Br. 1,7,1.3. In den älteren Schriften वल geschrieben; die Bomb. Ausgg. des MBh. und Bhâg. P. stets बल. — β) eines ältern Bruders des Kṛshṇa. *Bei den Gaina sind die neun weissen Bala ältere Brüder des Vâsudeva. — γ) eines Sohnes des Varuṇa und Bruders der Surâ. — δ) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — ε) eines Sohnes des Aṅgiras. — ζ) eines Sohnes des Parikshit. — η) eines Sohnes des Parijâtra. — ϑ) eines Sohnes des Kṛshṇa. — ι) eines Lexicographen. — ×) eines Rosses des Mondgottes VP.² 2,299. — 3) f. आ *a*) *Sida cordifolia.* Du. *die* Balâ *und die* Atibalâ. — *b*) *ein best. Zauberspruch.* — *c*) N. pr. α) einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's. — β) einer Tochter Raudrâçva's Hariv. 1,31,10. — γ) *einer Göttin, die die Befehle des 17ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî ausführt (bei den Gaina). — δ) eines Bauermädchens. — 4) n. वल = वल *Höhle* AV.

बलकर् Adj. *Kraft verleihend, stärkend.*

बलकाम Adj. *Kraft wünschend.*

बलकृत् Adj. *stärkend.*

बलकृति f. *Kraftthat.*

बलक्रम m. N. pr. eines Berges VP.² 2,142.340.

बलत्न Adj. (f. बलत्नी) *weiss* Harshak. 15,21.

बलदगु m. *der Mond.*

*बलदनएडुला f. *Sida cordifolia* Râgân. 4,98.

बलदोभ m. *Meuterei der Truppen.*

बलखिन् Adj. *aus Balkh kommend.*

बलगुप्त N. pr. 1) m. eines Mannes Mudrâr. 30, 11 (53,2). — 2) f. आ eines Bauermädchens.

बलग्र n. Hariv. 6404 fehlerhaft für बलाग्र.

बलचक्र n. 1) *Herrschaft, Oberhoheit.* — 2) *Heer, Armee.*

बलज 1) m. f. (आ Âpast. Çr. 3,4,8) (*n.) *Getraidehaufen;* **Korn.* — 2) f. आ *a*) **ein schönes Weib.* — *b*) **die Erde.* — *c*) **arabischer Jasmin.* — *b*) **Strick* Comm. zu Âpast. Çr. 3,4,8. — *e*) N. pr. eines Flusses. — 3) *n. *a*) *Stadtthor, Thor* überh. — *b*) *Feld.* — *c*) *Kampf.* — *d*) *eine schöne Gestalt.* — *e*) *Mark.*

बलज्येष्ठ Adj. *dessen Vorrang sich nach der Macht, die er besitzt, richtet* Spr. 4390.

बलद 1) m. *a*) *ein best.* Agni. — *b*) *Ochs.* — *c*) **eine best. Heilpflanze,* = जीवक Râgân. 5,12. — 2) f. आ *a*) **Physalis flexuosa* Râgân. 4,112. — *b*) N. pr. einer Tochter Raudrâçva's. v. l. बला.

बलदा Adj. *Kraft gebend.*

बलदावन् Adj. dass. AV. 4,32,5.

बलदी Adv. mit भू *zu einem Ochsen werden.*

बलदीनता f. v. l. für बलक्लीनता.

बलदेय n. *Kraftverleihung.*

बलदेव 1) m. *a*) **Wind.* — *b*) N. pr. α) des ältern Bruders des Kṛshṇa; entsteht aus einem weissen Haare und hat daher weisse Kopfhaare. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Brahmanen. — 2) *f. आ *Ficus heterophylla.*

बलदेवपत्तन n. N. pr. einer *Stadt.*

*बलदेवस्वसृ f. Bein. der Gattin Çiva's.

*बलद्विष् m. Bein. Indra's; vgl. 2. बल 2) *c*) α).

बलधर् m. N. pr. zweier Männer.

बलन 1) Adj. *kräftigend* in *भद्र°. — 2) n. *das Kräftigen.*

*बलनगर् n. N. pr. einer *Stadt.*

बलनाशन und बलनिषूदन m. Bein. Indra's. Vgl. 2. बल 2) *c*) α).

बलंधरा f. N. pr. der Gattin Bhîmasena's.

बलपति m. 1) *Herr der Kraft.* — 2) *Heerführer.*

बलपुर n. *die Burg* Bala's; vgl. 2. बल 2) *c*) α).

बलपूर्ण Adj. Hemâdri 2,*a*,86,5 fehlerhaft für °पूर्व.

बलपूर्व Adj. (f. आ) *dem das Wort* बल *vorangeht.* °पूर्वा विकर्णिका = बलविकर्णिका Hemâdri 2,*a*,86,5 (°पूर्णा gedr.).

बलप्रद् Adj. *Kraft gebend.*

बलप्रमथनी f. *eine Form der* Durgâ Hemâdri 2,*a*,86,7. 9.

*बलप्रसू f. *die Mutter* Baladeva's, Rohiṇî.

बलबन्धु m. N. pr. eines Sohnes 1) des Manu Raivata. — 2) des Bhṛgu im 10ten Dvâpara.

बलभ m. *ein best. giftiges Insect.*

बलभद्र 1) *Adj. *kräftig.* — 2) m. *a*) * *Bos Gavaeus* Râgân. 19,28. — *b*) **Symplocos racemosa.* — *c*) **eine Art* Kadamba Râgân. 9,104. — *d*) N. pr. α) eines göttlichen Wesens, das später mit Baladeva identificirt wird. — β) eines Nachkommen Bharata's. — γ) verschiedener anderer Männer. Auch भट्ट°, मिश्र°, श्रीकायस्थ° und °पद्माचार्य. — δ) eines Berges in Çâkadvîpa Bhâg. P. 10, 20,26. — 3) *f. आ *a*) *Jungfrau.* — *b*) *Ficus heterophylla* Râgân. 5,55.

बलभद्रिका f. 1) **Ficus heterophylla.* — 2) *eine Art Kuchen aus Bohnenmehl* Bhâvapr. (Hdschr.) 2,17.

बलभिद् m. 1) Bein. Indra's; vgl. 2. बल 2) *c*) α). — 2) *ein best.* Ekâha Vaitân.

बलभृत् Adj. *kräftig, stark.*

बलमुख्य m. *Heerführer* R. Gorr. 1,79,8.

बलयुक्त Adj. *stark, mächtig* Varâh. Jogaj. 4,14.

बलयुत Adj. dass. ebend. 4,12.

बलराम m. N. pr. des ältern Bruders des Kṛshṇa.

बलरामपञ्चानन m. N. pr. eines Grammatikers.

*बलल m. = बलराम.

बलवत्ता f. 1) *das Mächtigsein, Mächtigkeit.* — 2) *das Mächtigersein, Ueberlegenheit.*

बलवत्त्व n. = बलवत्ता 1) Kap. 2,3.

बलवत् 1) Adj. *a*) *stark, kräftig, mächtig, Geltung habend, vorwiegend, mehr geltend als* (Abl.). बलवत् Adv. *stark, heftig, in hohem Grade.* Compar. बलवत्तर्. Superl. बलवत्तम. — *b*) *von einem Heere begleitet.* — 2) m. Bez. *des 8ten* Muhûrta. — 3) *f. बलवती *kleine Kardamomen* Râgân. 6,87.

बलवर्जित Adj. *schwach* Varâh. Jogaj. 4,12.

बलवर्णिन् Adj. *kräftig und wohlaussehend* Suçr. 2,94,12.

बलवर्धन m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*बलवर्धिनी f. *eine best. Heilpflanze,* = जीवक.

बलवर्मदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

बलवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

बलविकर्णिका f. *eine Form der* Durgâ Hemâdri 2,*a*,86,6.

बलविज्ञायि Adj. *an seiner Stärke kenntlich.*

*बलविन्यास m. *Truppenaufstellung.*

1. बलवीर्य n. Sg. *Kraft und Tapferkeit* MBh. 3,45,7.

2. बलवीर्य m. N. pr. eines Nachkommen des Bharata.

बलवृत्रघ्न, °वृत्रनिषूदन und °वृत्रहन् m. Bein. Indra's. Vgl. 2. बल 2) *c*) α).

बलव्यापद् f. *Abnahme der Kräfte* Sçs. 2,409, 15. Bhâvapr. 3,27.

*बलशालिन् Adj. *kräftig, stark.*

*बलस Adj. von 1. बल.

बलसमूह m. *Heeresmacht* 320,27.

बलसूदन 1) Adj. am Ende eines Comp. *die Heere des — vernichtend.* — 2) m. Bein. Indra's; vgl. 2. बल *c*) α).

बलसेन m. N. pr. eines Kriegers.

बलसेना f. *Armee, Heer.*

बलस्थ 1) Adj. *kräftig, stark, mächtig* (von Personen). — 2) m. *Krieger, Soldat.*

बलस्थल m. N. pr. eines Sohnes des Parijâtra Bhâg. P. ed. Bomb. 9,12,2. v. l. बल: स्थल: (zwei Worte).

*बलस्थिति f. *Feldlager.*

बलहन् 1) Adj. (feindliche) *Heere schlagend.* v. l. बलवत् (neben बलिन्). — 2) m. **Schleim.*

बलहन्तर् Nom. ag. Bein. Indra's; vgl. 2. बल 2) *c*) α).

बलहर m. N. pr. eines Mannes.

बलहीन Adj. *der Kraft ermangelnd, schwach.* Nom. abstr. °ता f.

बलाक 1) m. (Gaut.) f. (बलाका) *eine Kranichart* (deren Fleisch genossen wird) Râgân. 19,104. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. आ *a*) *Kranich; s. u. 1).* — *b*) **ein verliebtes Weib.* — *c*) N. pr. einer Frau.

बलाकाकौशिक m. N. pr. eines Lehrers.

बलाकाश्व m. N. pr. verschiedener Männer VP.2

*बलाकिका (Conj.) f. *eine kleine Kranichart.*

बलाकिन् 1) Adj. *mit Kranichen versehen.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

बलाद m. N, pr. eines Fürsten.

बलाग्र n. 1) *die äusserste Kraft.* — 2) *die Spitze eines Heeres.*

*बलाङ्क m. *Frühling.*

*बलाञ्चिता f. Râma's *Laute.*

*बलाढ्य m. *Bohne* Râgân. 16,43.

बलात्कार m. *gewaltsames Verfahren, Anwendung von Gewalt.* °कारेण und °कार° *gewaltsam, stark, heftig.*

बलात्कारम् Absol. *gewaltsam* Daçak. (1925) 2, 110,12.

बलात्कृत Adj. *dem Gewalt angethan worden ist, überwältigt,* — *von* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

*बलात्मिका f. *Tiaridium indicum.*

*बलाढ्या f. *Sida cordifolia.* Richtig बलाढ्या.

बलाधिक 1) Adj. *an Kraft überlegen.* धावन्बलाधिको यः स्यात् so v. a. *wer im Laufen den Andern übertreffen sollte.* — 2) *f. आ H. an. 4,24 wohl fehlerhaft für बलाकिका.

बलाधिकरण n. Pl. *die Angelegenheiten des Heeres.*

बलाध्यक्ष m. *der Aufseher über die Truppen, Kriegsminister.*

बलानीक m. N. pr. eines Mannes.

बलानुज m. Bein. Kṛshṇa's.

1. बलाबल n. *Kraft oder Schwäche, verhältnissmässige Kraft,* — *Stärke,* — *Bedeutsamkeit,* — *Wichtigkeit* (213,21), — *Höhe* (eines Preises). Pl. Vaâh. Jogaj. 5,23.

2. बलाबल Adj. *bald stark und bald schwach.*

बलाबलसूत्र n. und °बलाक्षेपपरिकार m. Titel zweier Werke.

बलाभ्र n. *ein Heer in Gestalt einer Wolke.* बलाभ्राणि बलवन्ति अचञ्चलानि अभ्राणि Nîlak.

बलामोटा f. *Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans* Dhanv. 4,71.

बलाय्, °यते *Kraft äussern.*

*बलाय m. *Crataeva Roxburghii.*

*बलारति m. Bein. Indra's; vgl. 2. बल *c*) α).

*बलालक m. *Flacourtia cataphracta.*

बलावस्थ Adj. *kräftig, stark.*

बलाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

बलास m. 1) vielleicht *eine best. mit Geschwülsten verbundene Krankheit* Ind. St. 9,396. fgg. — 2) *Geschwulst in der Kehle, welche am Schlingen hindert.*

बलासक m. *ein messingfarbener Fleck im Weissen eines kranken Auges.*

बलासग्रथित n. *eine best. Form von Ophthalmie.*

बलासनाशन Adj. (f. ई) *die Krankheit* बलास 1) *verscheuchend* AV. 8,7,10.

बलासबस्त m. *eine best. Augenkrankheit.*

बलासिन् Adj. *an* बलास 1) *leidend.*

बलासुर m. N. pr. eines Wäschers.

बलाहक (accentuirt nur in Nigh.) m. 1) *Regenwolke, Gewitterwolke, Wolke* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *eine der 7 Wolken beim Untergange der Welt.* — 3) **Berg.* — 4) **Cyperus rotundus.* — 5) **eine Reiherart.* — 6) *eine Schlangenart.* — 7) *ein best. Metrum.* — 8) N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) *eines Daitja. — *c*) eines Bruders des Gajadratha. — *d*) eines der 4 Pferde Vishṇu's. — *e*) eines Berges.

*बलाहकन्द m. *eine best. Knolle.*

*बलाह्वा f. *Sida cordifolia* Râgân. 4,96.

बलि m. 1) *Steuer, Abgabe, Tribut.* — 2) *Darbringung, Spende, Geschenk.* — 3) *eine Spende, welche als Abgabe von Speisen oder Opfern Göttern, halbgöttlichen Wesen, Menschen oder Thieren, namentlich Vögeln, aber auch leblosen Gegenständen gereicht wird; jede nicht unter den engern Begriff des Opfers fallende Huldigungsgabe.* Einmal f. in Comp. mit dem Gegenstande, dem die Gabe dargebracht wird, mit dem was dargebracht wird und mit dem Orte oder der Zeit, wo oder wann die Gabe dargebracht wird. — 4) *Griff eines Fliegenwedels* Megh. — 5) N. pr. *a*) eines Daitja, eines Sohnes des Virokana, der die Herrschaft über die drei Welten erlangt hatte, diese aber wieder einbüsste, da er Vishṇu als Zwerge so viel Land zu geben versprach, als dieser mit drei Schritten ausmessen würde. Vishṇu bannte ihn in die Unterwelt, wo er als König herrschte. Kâraṇḍ. 25,23. fgg. Ist Indra im 8ten Manvantara. — *b*) eines Muni. — *c*) eines Fürsten. — 6) ungenau für वलि *Falte* und zwar als m. Spr. 7723.

*बलिक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. आ *Sida cordifolia* und *rhombifolia* Râgân. 4,103.

बलिकर m. Pl. *Tribute und Abgaben.*

बलिकर्मन् n. *das Darbringen einer Huldigungsgabe* Gaut. 5,9.

बलिकृत् Adj. *abgabenpflichtig.*

बलितत्त्व n. *was bei einer Huldigungsgabe als Norm gilt* Gobh. 1,4,23. 24.

बलिदान n. = बलिकर्मन्.

*बलिध्वंसिन् m. Bein. Vishṇu's; vgl. बलि 5) *a*).

बलिन् 1) Adj. *kräftig, kraftvoll.* — 2) m. *a*) **Eber* Râgân. 19,30. — *b*) **Stier* Râgân. 19,26. — *c*) * *Büffel* Râgân. 19,22. — *d*) **Kamel* Râgân. 19, 21. — *e*) **eine Schafart* Râgân. 19,43. — *f*) **Schlange* Râgân. 19,52. — *g*) *Soldat.* — *h*) * *Phaseolus radiatus.* — *i*) **eine Art Jasmin.* — *k*) **der phlegmatische Humor* Râgân. 21,5. — *l*) *Bein. Balarâma's. — *m*) N. pr. eines Sohnes des Va-

tsapri. — 3) *f. बलिनी *Sida cordifolia.*

*बलिनन्दन m. Patron. des Asura Bâṇa.

बलिनिषूदन R. 1,47,7 fehlerhaft für बलनि°.

*बलिंदम m. Bein. Vishṇu's.

बलिपीठलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बलिपुत्र m. Patron. des Asura Bâṇa.

बलिपुष्ट m. *Krähe* Çiç. 2,116.

*बलिपोदकी f. *Basella cordifolia.*

बलिप्रिय 1) Adj. (f. आ) *gern Huldigungsgaben darbringend* Vishṇus. 99,21. — 2) *m. *Symplocos racemosa.*

*बलिबन्धन m. Bein. Vishṇu's.

बलिभद्र m. fehlerhaft für बलभद्र.

बलिभुज् 1) Adj. *Huldigungsgaben verzehrend.* — 2) m. *a) Krähe.* — *b) *Sperling.* — *c) *Kranich.*

बलिभृत् Adj. *Tribut zahlend.*

बलिभोजन m. *Krähe.*

बलिमन् m. in अबलिमन् (Nachtr. 2).

बलिमँत्त् Adj. 1) *Abgaben empfangend.* — 2) *wo Speisegaben dargereicht werden.*

बलिमहानरेन्द्राख्यान n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 642.

बलिवन्द् m. neben अबलिवन्द् (Nachtr. 2) Kâṭh. 5,12,1.

बलिवर्द् m. *Stier.*

बलिवाक m. N. pr. eines Muni MBh. 2,4,14.

बलिविधान n. *das Darbringen einer Huldigungsabgabe* Ind. St. 15,274.

बलिविन्ध्य m. N. pr. eines Sohnes des Manu Raivata.

बलिवृषकन् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,68.

*बलिवेश्मन् n. Bali's *Behausung, die Unterwelt.*

बलिषड्भाग m. *der sechste Theil als Abgabe* Spr. 4409. °हारिन् Adj. *den s. Th. als A. erhebend* 568.

बलिष्ठ 1) Adj. *der stärkste, kräftigste, mächtigste; stärker als* (Abl.). Verstärkter Superl. बलिष्ठतम Vaitân. °म् Adv. Gop. Br. 2,4,10. — 2) *m. *Kamel.*

*बलिष्णु Adj. 1) *geringgeachtet.* — 2) *arrogant.*

*बलिसद्मन् n. = बलिवेश्मन्.

बलिसूदन m. R. 1,47,2 fehlerhaft für बलसूदन.

*बलिकन् m. Bein. Vishṇu's.

बलिकरण 1) Adj. (f. ई) *zur Darbringung einer Huldigungsgabe dienend.* — 2) n. *das Darbringen einer Huldigungsgabe* Gaut. 2,4.

बलिकार 1) Adj. *Steuern —, Abgaben leistend.* — 2) m. *Darbringung von Huldigungsgaben* Mân. Gṛhj. 2,16.

बलिकृत् Adj. = बलिकार 1).

बलिकोम m. *Huldigungsspende* Hariv. 2778.

बली Adv. mit कर् *zur Huldigungsgabe machen, dazu bestimmen.*

बलीन m. N. pr. eines Asura. बलीवीर् v. l.

बलीयंस् Adj. *stärker, kräftiger, bedeutsamer; sehr stark, — kräftig, den Ausschlag gebend.* बलीयस् Adv. Gop. Br. 2,4,10. Gesteigerter Compar. बलीयस्तर्.

बलीयस Adj. = बलीयंस्.

बलीयस्त्व n. *das Mächtigersein, Uebermacht, das Vorwiegen, Mehrgelten.*

बलीवर्द् 1) m. *Stier.* — 2) *f. बलीवर्दी N. pr. einer Frau.

*बलीवर्दिन् m. N. pr. eines Mannes.

बलीवर्ध m. fehlerhaft für बलीवर्द्.

बलीवीर् m. N. pr. eines Asura MBh. 1,67,43. बलीन v. l.

बलीक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*बलूल Adj. 1) *stark, kräftig.* — 2) = बलं न सकते.

बलेश m. *Heerführer* Varâh. Jogaj. 8,2.

बलोत्कटा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बल्कस n. *Flocken; Stoffe, welche durch Destillation ausgeschieden werden.*

बल्बज m. *Eleusine indica* Râǵan. 8,97.

*बल्बजमय Adj. (f. ई) *aus der Eleusine indica gemacht.*

बल्बजस्तुकी f. Pl. *Flocken der Eleusine indica.*

*बल्बजिक Adj. von बल्बज.

बल्बला (onomatop.) mit कर् *stammelnd aussprechend, balbutire.*

बल्बलाकार m. *Gestammel* Comm. zu Saṃhitopan. S. 8.

बल्बलाकारम् Absol. *stammelnd* ebend. S. 9.

बल्बूथ m. N. pr. eines Mannes.

बल्बूल m. N. pr. eines Schlangendämons Supârṇ. 23,3.

बल्य 1) Adj. (f. आ) *Kraft verleihend, kräftigend.* — 2) *m. *ein buddhistischer Bettler.* — 3) *f. आ *a) Sida cordifolia* und *rhombifolia* Râǵan. 4,103. — *b) Physalis flexuosa* Râǵan. 4,113. — *c) Paederia foetida* Râǵan. 5,35. — *d)* = शिमृडी *ein best. Strauch* Râǵan. 4,167. — *e)* = महासमङ्गा Râǵan. 4,99.

बल्युपकार m. *Darbringung einer Huldigungsgabe* Sâmav. Br. 3,3,5. Varâh. Jogaj. in der Unterschr. des 6ten Adhjâja.

बल्ल MBh. 7,1217 fehlerhaft für वल्गा, wie ed. Vardh. 7,26,28 liest.

बल्लव 1) m. *a) Kuhhirt.* Nom. abstr. °ता f. (Bâlar. 291,13) und °त्व n. — *b)* ein Name, den Bhîmasena als Koch beim Fürsten Virâṭa annimmt. — *c) *Koch.* — *d)* Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,62. — 2) f. ई *Kuhhirtin.*

बल्लाल m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °मिश्र.

बल्लालसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

बल्व 1) n. Name *des 2ten* 2. Karaṇa 4) *n*). — 2) f. ई MBh. 12,4841 fehlerhaft für वल्ली.

बल्वज m. Schreibart im MBh. ed. Bomb. st. बल्बज. *f. °जा Râǵan. 8,97.

बल्वल m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. v. l. कल्कल. — 2) eines Daitja.

वल्श = वल्श in शतबल्श AV.

*बल्हिक m. N. pr. eines Landes, *Balkh.*

बाल्हिक m. N. pr. 1) eines Mannes. — 2) Pl. eines Volkes.

*बल्हीक n. *Asa foetida.*

वव n. Name *des ersten* 2. Karaṇa 4) *n*).

बष्कय Adj. *im ersten Jahre sich befindend* (Kalb).

*बष्कयणी und *बष्कयिणी f. *eine Kuh mit einem jungen Kalbe.*

बष्किक Adj. *alt, entkräftet* (Bock).

बसवराज m. N. pr. eines Autors. °राजीय n. Titel *seines Werkes* Opp. Cat. 1. Vgl. बस्वराज.

बस्त m. *Bock.*

*बस्तकर्ण m. *Shorea robusta* Râǵan. 9,81.

*बस्तगन्धा f. *Ocimum villosum* Râǵan. 4,180.

बस्तगन्धाकृति f. *eine best. in Mâlava wachsende Schlingpflanze,* = लक्ष्मणा Bhâvapr. 1,208.

बस्तमार[म्] Absol. *wie ein Bock verendet* Suça. 1,279,8.

*बस्तमोदा f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Râǵan. 6,110.

बस्तवासिन् Adj. *wie ein Bock meckernd.* Richtiger °वार्शिन्.

*बस्तशृङ्गी f. *Odina pinnata.*

बस्ताजिन n. *Bocksfell* Maitr. S. 1,11,8 (170,7).

*बस्ताह्वी f. *Argyreia speciosa* oder *argentea.*

बस्ताभिवार्सिन् Adj. *wie ein Bock anmeckernd* AV. 11,9,22. Richtiger °वार्शिन्.

बस्ताम्बु n. *Urin vom Bock* Bhâvapr. 3,100.

बस्ति m. Schreibart der Bomb. Ausg. des MBh. für वस्ति *Blase, Harnblase.*

बस्तिशीर्ष n. Sg. (Jâǵ. 3,98) und m. Du. (Vishṇus. 96,92) etwa *Harnblasenband.*

बस्रि Adv. *schnell.*

बस्वराज m. Titel eines Werkes Cat. Willmot 214. Vgl. बसवराज.

बकु s. बंकु.

बकनक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 1,182.

बहिर् -र्ग्रं m. ein äusserlicher Bestandtheil von बहु

बहिर् Adj. 1 das Aeussere, Aeusserliche bildend, darstellend. Nom. abstr. -त्व n. — 2 äusserlich, nicht innerlich, nicht geistig. Nom. abstr. -त्व n. — 3 äusserlich, nicht innerlich, nicht geistig gesinnt. — 4 an Etwas einen Theil habend, dazu gehörig. — 5 ausserhalb befindlich, draussen befindlich, draussen befindlich, draussen

*बकय्, °यति künstliches Denomin. von बक्क.

बक्कल 1) Adj. *a) dick, dicht* (Stoff, Flüssigkeit, Bäume [311,31 im Prâkrit], Wolken [220,19]). — *b) breit, umfänglich.* — *c) intensiv* (Farbe, Ton). बक्कल° Adv. so v. a. *in hohem Grade.* — *d) mannichfach, vielfach.* — *e)* am Ende eines Comp. *erfüllt von, zum grössten Theil bestehend in.* — 2) *m. *eine Art Zuckerrohr.* — 3) *f. आ *a) grosse Kardamomen.* Vgl. बक्कला. — *b) Anethum Sowa* Râǵan. 4,11.

*बक्कलगन्ध 1) n. *eine Art Sandel.* — 2) f. आ *grosse Kardamomen* Râǵan. 6,87.

*बक्कलचतुस् m. *Odina pinnata.*

बक्कलता f. *Dicke.*

*बक्कलत्वच m. *weiss blühender* Lodhra Râǵan. 6,214.

बक्कलवर्त्मन् m. n. *eine best. Augenkrankheit, ein verdicktes Augenlid.*

*बक्कलाङ्ग m. *Odina pinnata.*

बक्कली Adv. mit भू *zu einer dicken Masse werden* Kâraka 7,7.

बकिःक° und बकिःप° s. u. बकिष्क° und बकिष्प°.

बकिरङ्ग Adj. *äusserlich, das Aussere betreffend, unwesentlich.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

बकिरर्गल (nur am Ende eines adj. Comp., f. (आ)) *ein Riegel von aussen.*

बकिरर्थ m. *ein äusseres Object.*

बकिरात्मँम् Adv. *ausserhalb der eigenen Person, von sich weg* Maitr. S. 2,3,2 (20,4. 5).

बकिर्गत Adj. *hervorgetreten.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Mṛkkh. 168,21.

बकिर्गिर् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

बकिर्गिरि m. N. pr. 1) eines Landes. — 2) Pl. eines Volkes.

बकिर्गिर्य m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,50.

बकिर्गेहम् Adv. *ausserhalb des Hauses.*

बकिर्ग्रामप्रतिश्रय Adj. *ausserhalb des Dorfes wohnend.*

बकिर्ग्रामम् Adv. *ausserhalb des Dorfes.*

बकिर्जानु Adv. *so dass die Hände ausserhalb der Kniee* (d. i. *nicht zwischen den Knien*) *sind* Hemâdri 1,94,18.

बकिर्णिधन n. s. बकिर्निधन.

बकिर्द्वार n. 1) *eine äussere Thür.* — 2) *der Platz draussen vor der Thür.*

बकिर्द्वारिन् Adj. *vor dem Thore —, draussen befindlich* Nâr. 5,65.

बकिर्धा Adv. Praep. (mit Abl.) *draussen, auswärts, ausserhalb, hinaus aus.*

बकिर्धाभाव m. *das Ausserhalbsein.*

*बकिर्धाया f. Bein. der Durgâ.

बकिर्निधन n. *ein ausserhalb befindliches* 1. Nidhana 5) Tândja-Br. 7,6,13. fälschlich बकिर्णिधन 10,10,1.

बकिर्निर्गमन n. *das Hinausgehen aus* (Abl.).

बकिर्निःसारण n. *das Hinausbringen, — schaffen.*

बकिर्भव Adj. *aussen befindlich, äusserlich.*

बकिर्भाग m. *Aussenseite* Comm. zu Kâtj. Çr. 16,8,22.

बकिर्भाव m. *das Ausserhalbsein*, mit Abl. Comm. zu Kâtj. Çr. 9,1,8.

बकिर्मण्डलस्थ Adj. (f. आ) *ausserhalb des Kreises befindlich* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

बकिर्मनस् Adj. *nicht im Geiste seiend, auswendig.*

बकिर्मुख 1) Adj. *aus dem Munde hinausgehend.* — *b)* am Ende eines Comp. *sein Gesicht fortwendend —, sich abwendend —, Nichts wissen wollend von.* — *c) dessen Geist auf die Aussenwelt gerichtet ist* Çaṅk. zu Bâdar. 1,1,4 (S. 76, Z. 6). — 2) *m. fehlerhaft für बर्किमुख *eine Gottheit.*

बकिर्मुखी Adv. mit भ *sich abwenden von* (Abl.).

बकिर्मुद्र *eine best. Andachtsform* Verz. d. B. H. No. 646. Vgl. अन्तर्मुद्र.

बकिर्यागरत्न n. Titel eines Werkes.

बकिर्यात्रा f. *ein Gang —, eine Fahrt hinaus.*

बकिर्योग m. 1) *das in Verbindung Stehen mit* बकिस् *draussen*, so v. a. *die Bedeutung* ब° P. 1, 1,36. Halâs. 3.85. — 2) *äussere Versenkung* Verz. d. B. H. No. 646. Vgl. अन्तर्योग. — 3) *N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

बकिर्योनि Adv. *ausserhalb der Feuerstätte* Çat. Br. 3,6,3,7.

बकिर्लम्ब Adj. *stumpfwinkelig* (Dreieck).

*बकिर्लापिका f. *ein Räthsel, das nicht zugleich die Lösung enthält.* Vgl. अन्तर्लापिका.

बकिर्लोम Adj. *mit den Haaren nach aussen gekehrt* Maitr. S. 3,6,6 = Kâṭh. 23,3.

बकिर्लोमन् Adj. dass. Âpast. 1,28,19. 21.

*बकिर्वर्तिन् Adj. *ausserhalb befindlich.*

बकिर्वासस् n. *Obergewand* in अ° (Nachtr. 4).

*बकिर्विकार m. *Syphilis.*

बकिर्विकारम् Adv. *verschieden von einem Erzeugniss* (im Sinne des Sâṁkhja) Çiç. 1,33.

बकिर्वृत्ति f. *eine Beschäftigung mit den Dingen ausserhalb.*

1. बकिर्वेदि f. *der Raum ausserhalb der* Vedi.

2. बकिर्वेदि Adv. *ausserhalb der* Vedi, *aus der* Vedi *hinaus* Maitr. S. 4,6,9. Mân. Çr. 1,8,2. 2, 4,1.

बकिर्वेदिक Adj. *ausserhalb der* Vedi *geschehend* u. s. w.

*बकिर्व्यसन n. *Hurerei.*

*बकिर्व्यसनिन् Adj. *der Hurerei ergeben.*

बकिश्चर 1) *draussen —, auswärts sich tummelnd, — sich zeigend.* In Verbindung mit प्राण m. Sg. und Pl. und mit हृदय n. so v. *das Abbild des eigenen Lebensathems, — Lebens, — Herzens, so lieb wie diese.* — 2) m. *a) ein auswärtiger Späher.* — *b) *Krebs.*

बकिःशाला f. *eine äussere Halle* Çâṅkh. Gṛhj. 1,5. Pâr. Gṛhj. 1,4,2. 2,14,12.

बकिःशीत Adj. *sich kühl anfühlend* Bhâvapr. 1,148.

बकिँःश्मि Adv. von einer best. Aussprache.

बकिष्क MBh. 13,6604 fehlerhaft für बर्किष्क.

1. बकिष्कारण n. *ein äusseres Organ.*

2. बकिष्कारण n. *das Ausschliessen von* (Abl.).

बकिष्कर्मन् n. *eine ausserhalb des Opferraumes vor sich gehende Handlung* Çâṅkh. Çr. 7,7,4. 17,13.

बकिष्कार्य Adj. *auszuschliessen, — von* (Abl.).

*बकिष्कुटीचर m. *Krebs.*

बकिष्कृति f. = बकिष्कार.

बकिष्क्रिय Adj. *von den heiligen Handlungen ausgeschlossen.*

बकिष्क्रिया f. *eine äussere —, nach aussen gerichtete Handlung* (Baden, Trinken u. s. w. nach Nîlak.).

बकिष्टाङ्ग्योतिस् f. *ein best. Metrum.*

बकिष्टात् Adv. *ausserhalb.*

बकिष्टाद्दिशसन Adj. *dessen Fleischseite nach aussen gerichtet ist* (Fell) Âpast. Çr. 1,19,3. 19,27.

बकिष्ठ n. so v. a. बकिरङ्ग Paribh. 51.

बकिष्पट m. *Obergewand.*

बकिष्पत्नीसंयाज Adj. *ausserhalb der* Patnisamjâǵa *stehend.* Nom. abstr. °त्व n. Lâṭj. 10,3,1.

बकिष्पथम् Adv. *abseits vom Wege* Maitr. S. 1, 8,9. 2,1,10.

बकिष्परिधि Adv. *ausserhalb der* Paridhi *genannten Hölzer.*

बकिष्पवमान m. und n. *ein gewöhnlich aus drei* Tṛka *bestehender* Stoma (oder Stotra) *bei der Frühspende, welcher ausserhalb der* Vedi *gesungen wird.* f. (ई) Pl. heissen *die einzelnen Verse desselben.* बकिष्पवमानदेश m. Kâtj. Çr. 8,6,23. Comm. zu 9,6,33.

बकिष्पवित्र Adj. *des* Pavitra *ermangelnd.*

बक्तिष्पिण्ड Adj. *dessen Knoten aussen sind.*

बक्तिष्प्रज्ञ Adj. *dessen Erkenntniss nach aussen gerichtet ist.*

बक्तिष्प्राकार etwa *Warte* Nilak. zu MBh. 12, 69,43.

1. **बक्तिष्प्राण** m. 1) *der ausserhalb des Körpers befindliche Athem, was man lieb hat wie das eigene Leben.* — 2) Bez. *des Goldes.*

2. **बक्तिष्प्राण** Adj. *dessen Athem* oder *Leben draussen ist.*

बक्तिस् Adv. Praep. 1) *draussen (ausserhalb des Hauses, des Dorfes, der Stadt, des Reiches u. s. w.), von aussen, hinaus, ausserhalb von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). Mit **कर्** *verjagen aus* (Abl.), *verstossen, ausschliessen von* (Abl. oder Loc.), *von sich stossen, abwerfen, ablegen, entsagen.* **बक्तिष्कृत** *herausgenommen aus* (Abl.), *verjagt aus* (Abl.), *verstossen von* (im Comp. vorangehend), *ausserhalb —, nicht im Bereich von* (Instr.) *wohnend, ausgeschlossen von* (Abl. oder im Comp. vorangehend); *frei von, entbehrend, ermangelnd, beraubt, sich enthaltend* (die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend). Mit **भू** *herauskommen, — aus* (Abl.). — 2) *hinaus*, so v. a. *in äusserer Erscheinung, leibhaftig.* **बक्तिर्गत** und **बक्तिष्कृत** *zur äusseren Erscheinung gekommen, — gebracht*, so v. a. *leibhaftig erschienen.*

बक्तिस = **बर्स**. Richtig **बर्सि**.

बक्तिस्तन्व Adj. *dessen Glieder sich über den Leib* (des Feueraltars) *erstrecken* Çulbas. 2,37.

बक्तिस्तपस् n. *äussere Askese.*

बक्तिःसंस्थ Adj. *ausserhalb* (einer Stadt) *gelegen, — befindlich.*

बक्तिःसद् Adj. *draussen sitzend*, so v. a. *verachtet.*

बक्तिःसंध्य Adj. *die Morgen- und Abendandacht ausserhalb des Dorfes verrichtend.* Nom. abstr. °**त्व** n. Gaut.

बक्तीनर (Bhâg. P. ed. Bomb. 9,22,43) und **बक्तीनार** (MBh. 2,8,15) m. N. pr. eines Fürsten.

बक्तोरज्जु Adv. *an der Aussenseite eines Strickes.*

बक्र 1) Adj. (f. **बक्री** und ***बक्रु**) *a) reichlich, viel, zahlreich, vielfach, oftmalig; reich an* (Instr.). **यद् – तद्बक्र** so v. a. *das will viel sagen, dass; त्वया हि मे बक्र कृतम् – यद्* so v. a. *du hast mir einen grossen Dienst dadurch erwiesen, dass; किं बक्रुना* so v. a. *wozu der vielen Worte?* Das Neutrum auch substantivisch mit einem Gen. construirt. Compar. **बक्रतर** *zahlreicher, mehr, — als* (Abl.), *allzuviel, recht viel, mehrere; umfangreicher, stärker* (Feuer). **एतदेवास्माकं बक्रतरं यद्** *es ist schon sehr viel für uns, dass.* Superl. in der Verbindung **आ बक्रतमात्पुरुषात्** *bis auf den entferntesten Nachkommen.* — *b) stattlich, tüchtig, kräftig.* — 2) **बक्रु** Adv. *a) viel, wiederholt, oft; stark, sehr, in hohem Grade.* Mit **मन्** *Jmd oder Etwas für viel halten, zu schätzen wissen, hoch anschlagen, höher stellen als* (**प्राणेस्** *das Leben*). Compar. **बक्रतरम्** *mehr, wiederholt, oft.* — *b)* am Anf. einiger Comp. *zum grössten Theil*, so v. a. *beinahe, ziemlich.* — 3) n. *Plural.*

***बक्रक** 1) Adj. (f. **आ**) *theuer gekauft.* — 2) m. *a) Calotropis gigantea.* — *b) Krebs.* — *c) eine Hühnerart* (**दात्यूह**). — *d)* = **जलखातक** oder °**खादक**.

***बक्रकण्टक** 1) m. *a) eine Art Asteracantha* Râgân. 4,41. — *b) Alhagi Maurorum* Râgân. 4,44. — *c) Phoenix paludosa* Râgân. 9,91. — 2) f. **आ** *Solanum Jacquini* Râgân. 4,60.

***बक्रकण्टा** f. *Solanum Jacquini* Râgân. 4,30.

***बक्रकन्द** 1) m. *Amorphophallus campanulatus* Râgân. 7,63. — 2) f. **ई** *Cucumis utilissimus* oder *eine Kürbisart* Râgân. 7,199.

बक्रकार 1) Adj. *a) Vieles thuend, mannichfach Jmd* (Gen.) *nützend.* — *b)* **der da kehrt, fegt.* — 2) *m. *a) Kamel.* — *b) eine Art Judendorn.* — 3) *f. **आ** (Gal.) oder **ई** *Besen.*

***बक्रकारणीय** Adj. *der* (angeblich) *viel zu thun hat, zu Nichts Zeit hat.*

***बक्रकर्णिका** f. *Salvinia cucullata* Râgân. 3,54.

***बक्रकत्क** m. *Buchanania latifolia* Râgân. 11, 65.

बक्रकत्प Adj. *vielartig, mannichfach* MBh. 15, 7, 1.

बक्रकाम Adj. *viele Wünsche habend.*

बक्रकार Adj. *viel wirkend* VS.

***बक्रकीट** m. N. pr. eines Dorfes.

***बक्रकुलीन** und *°**कुल्य** Adj. von **बक्रु** + **कुल**.

***बक्रकूर्च** m. *eine Art Cocosnuss.*

***बक्रकृत** Adj. (f. **आ**).

बक्रकृत्वस् Adv. *oftmals.*

बक्रकेतु m. N. pr. eines Berges.

बक्रक्रम m. *ein* Krama 11) *von mehr als drei Worten.*

बक्रक्षम 1) Adj. (f. **आ**) *Vieles erduldend* Kumâras. 5,40. — 2) *m. *ein* Buddha.

***बक्रक्षार** m. *eine Mischung aus verschiedenen Pflanzenaschen* Râgân. 6,260.

***बक्रगन्ध** 1) m. *das Harz der Boswellia thurifera* Râgân. 12,120. — 2) f. **आ** *a) eine Knospe von Michelia Champaka* Râgân. 12,60. — *b) Jasminum auriculatum* Râgân. 10,97. — *c) Nigella indica* Râgân. 6,61. — 3) n. *a) Zimmet* Râgân. 6, 173. — *b) eine Art Sandel* Râgân. 12,14.

***बक्रगन्धदा** f. *Moschus* Râgân. 12,47.

बक्रगर्ह्यवाच् Adj. *viel Tadelhaftes sprechend, geschwätzig.*

बक्रगव m. N. pr. eines Fürsten.

बक्रगामिन् Adj. *oft den Beischlaf vollziehend* Karaka 6,2.

बक्रगिरि N. pr. einer *gebirgigen* Gegend.

बक्रगु Adj. (f. **ऊ**) *rinderreich* Âpast. Çr. 20,4.

***बक्रगुडा** f. *Solanum Jacquini.*

बक्रगुण 1) Adj. (f. **आ**) *a) vieldrähtig* (Strick). — *b) vielfach, viel.* — *c) viele Vorzüge besitzend* R. 3,21,21. — 2) m. N. pr. eines Devagandharva.

***बक्रगुरु** m. *ein Lehrer in vielen Dingen*, so v. a. *Einer der von Allem nur Etwas weiss.*

***बक्रगुरा** f. *Solanum Jacquini.*

बक्रगोत्रज्ञ Adj. *viele Blutsverwandte habend* 132,14.

***बक्रग्रन्थि** m. *Tamarix indica.*

बक्रग्रह Adj. *viel fassend* (Topf), *— nehmend* (Minister).

***बक्रचर्मक** Adj. (f. °**र्मिका**).

बक्रचारिन् Adj. *viel wandernd.*

बक्रचित्र Adj. *überaus mannichfaltig, — verschiedenartig.*

***बक्रच्छद** m. *Alstonia scholaris.*

बक्रच्छद्म Adj. (f. **आ**) *trugvoll* Kir. 2,39. Nom. abstr. °**त्व** n. Vens. 72,16.

***बक्रच्छिन्ना** f. *eine Art Cocculus* Râgân. 3,3.

1. **बक्रजन** m. *die grosse Menge.* °**कृत** n. *Gemeinwohl* Text zu Lot. de la b. l. 280.

2. **बक्रजन** Adj. (f. **आ**) *von vielen Menschen umgeben* Âpast. Çr. 13,9,2.

बक्रजनपरिवार m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,18.

***बक्रजन्य** (**बाक्रु**°?) n. *Volksmenge.*

बक्रजल्प Adj. *geschwätzig.*

बक्रजल्पितर Nom. ag. *Schwätzer* R. 5,36,68.

***बक्रजव** Adj. zur Erklärung von **उरुक्रि**.

***बक्रजात** Adj. zur Erklärung von **तुविजात**.

बक्रतनय Adj. *viele Söhne habend* Daçak. 19,8.

***बक्रतन्त्री** Adj. (Nom. °**स्**) *viele Sehnen oder Adern habend* P. 5,4,159, Sch.

***बक्रतन्त्रीक** Adj. (f. **आ**) *vielsaitig* (Laute) *ebend.*

बक्रतय Adj. Pl. *vielfach.*

बक्रतरक Adj. *recht viel, — zahlreich.*

***बक्रतरकणिश** m. *eine best. Kornart.* Vgl. **बक्रु**-

दलकणिश.

बकुतराम् Adv. *in hohem Grade, stark, sehr.*

*बकुतलवशा f. *Iris pseudacorus.*

*बकुतस् Adv. *von vielen Seiten.*

बकुता f. *Vielheit, Menge* LA. 30,3, v. l.

*बकुतिक्का f. *Solanum indicum* Râǵan. 4,137.

बकुतिथ Adj. *vielfach, viel, mannichfach.* °थे ऽह्नि *viele Tage hindurch.* °म् Adv. *sehr, in hohem Grade.*

1. बकुतृण n. *beinahe Gras, so zu sagen ein Grashalm* Spr. 4021.

2. *बकुतृण m. *Saccharum Munjia* Râǵan. 5,86.

बकुतृष्ण Adj. *einen heftigen Durst habend* 169, 25.

*बकुत्र Adv. *unter Vielen.*

बकुत्रा Adv. *unter —, zu Vielen.*

बकुत्रिवर्ष Adj. *beinahe drei Jahre alt.*

बकुत्व n. 1) *Vielheit, Menge.* — 2) *die Majorität, die Meinung der M.* — 3) *Plural.*

*बकुत्वक्क m. *Betula Bhojpatra.*

*बकुत्वच् m. 1) dass. — 2) *Alstonia scholaris.*

*बकुत्वा Adv. *auf vielfache Weise.*

बकुदक्षिण Adj. *mit reichlichem Opferlohn verbunden* (Opfer) Çat. Br. 11,6,3,1. 14,6,1,1.

बकुदक्षीसुत m. N. pr. einer Autorität in der Politik. v. l. वत्सुदक्षीसुत.

*बकुदलकणिश m. *eine best. Kornart* Râǵan. 16,92.

1. बकुदान n. *eine reichliche Gabe* 165,18.

2. बकुदानि Adj. *reichlich schenkend, freigebig.*

बकुदामन् oder °दामा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बकुदायिन् Adj. *freigebig.*

बकुदासपुरुष (Âpast. Çr. 20,4) und °पूरुष (TBr. 3,8,5,3) Adj. (f. आ) *viele Sclaven und Diener habend.*

बकुदुःखवासम् Absol. mit वस् *einen leidensvollen Aufenthalt haben* Bhâg. P. 3,31,20.

*बकुदुग्ध 1) m. *Waizen* Râǵan. 16,30. — 2) f. आ *eine Kuh, die viel Milch giebt.*

बकुदुग्धवती Adj. f. *viel Milch gebend* Hemâdri 1,447,14.

*बकुदुग्धिका f. *Tithymalus antiquorum.*

बकुदृश्वन् m. *ein grosser Gelehrter* Daçîn. 1,37.

बकुदेय n. *reichliches Schenken* Gop. Br. 2,3,17.

बकुदेवत Adj. (f. आ) *an viele Gottheiten gerichtet.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 8, 9, 5.

बकुदेवत्य Adj. *vielen Göttern gehörig.*

बकुदैवत Adj. *auf viele Götter bezüglich.*

बकुदैवत्य 1) Adj. dass. — 2) n. Titel eines Werkes.

1. बकुदोष m. *grosser Schaden, — Nachtheil.*

2. बकुदोष Adj. (f. आ) *viele Uebel bergend* 91,27. Mṛkkh. 26,8.

बकुदोहना Adj. f. *viel Milch gebend* MBh. 12, 199,94.

बकुधन 1) Adj. *ein grosses Vermögen besitzend, sehr reich.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,123. fg.

बकुधनेश्वर m. *ein sehr reicher Mann.*

बकुधन्य m. fehlerhaft für °धान्य.

बकुधन्विन् Adj. *viele Bogen führend* (Çiva) MBh. 7,202,44.

बकुधा Adv. *in vielerlei Weise, — Formen, — Theilen; vielfach, mannichfaltig, wiederholt; an vielen Orten; sehr.* Mit कर् *vervielfältigen; unter die Leute bringen.*

बकुधात्मक Adj. *vielfältig.*

बकुधान्य m. *das 12te (46ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

बकुधान्यक N. pr. einer Oertlichkeit.

*बकुधार n. *Diamant* Râǵan. 13,174.

*बकुधीवन् Adj. (f. ebenso oder °वरी) *ziemlich geschickt.*

बकुधेनूक n. *eine grosse Menge von Milchkühen.*

बकुधेय (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

बकुध्मात Adj. *oft geglüht.*

*बकुनाद् m. *Seemuschel* Râǵan. 13,123.

बकुनामन् Adj. (f. ebenso) *viele Namen habend.*

*बकुनिष्क und *°नैष्किक Adj. *viele* Nishka *werth.*

*बकुपटु Adj. *ziemlich geschickt* P. 5,3,68, Sch.

*बकुपत्त्र 1) m. *Zwiebel* Râǵan. 7,56. — 2) f. आ *eine best. wohlriechende Blume* Râǵan. 10,128. — 3) f. ई *a) Aloe perfoliata* Râǵan. 5,45. — *b) ein best. kleiner Strauch,* = गोरक्षदुग्धा Râǵan. 5,45. — *c) eine roth färbende Oldenlandia* Râǵan. 3,114. — *d) Basilienkraut* Râǵan. 10,152. — *e) Asparagus racemosus.* — *f) eine Art Solanum* Râǵan. 4, 24. — *g)* = लिङ्गिनी Râǵan. 3,33. — 4) n. *Talk* Râǵan. 13,114.

बकुपत्त्रिका f. 1) *Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,91. — 2) *Trigonella Foenum graecum* Bhâvapr. 1,167. — 3) *= मकाशतावरी Râǵan. 4,22.

बकुपत्नीक Adj. 1) *viele Frauen habend* Comm. zu Njâjam. 9,3,8. Nom. abstr. ता f. *Vielweiberei.* — 2) *von vielen Frauen vollführt.*

*बकुपद् m. (stark °पाद्) *der indische Feigenbaum.*

बकुपद् Adj. *vielfüssig.*

बकुपन्नग m. N. pr. eines Marutvant Hariv. 3,12,56. ब्रह्मपन्नग v. l.

बकुपर्ण 1) Adj. (f. आ) *vielblätterig.* — 2) *m. *Alstonia scholaris* Râǵan. 12,35. — 3) *f. आ *Trigonella Foenum graecum* Râǵan. 6,70.

*बकुपर्णिका f. *Salvinia cucullata.*

बकुपल्लव Adj. *ausgebreitet, zahlreich* Ind. St. 15,355.

बकुपशु Adj. *reich an Vieh.*

बकुपाक्य Adj. *bei dem viel* (für Arme) *gekocht wird.*

बकुपाठिन् Adj. *viel studirend* MBh. 5,43,48.

बकुपाद् 1) Adj. (f. आ) *a) vielfüssig.* — *b) mehr Füsse habend* (Sitz) Âpast. — *c) aus mehreren Verstheilen bestehend.* — 2) *m. *der indische Feigenbaum* Râǵan. 11,119.

*बकुपादिका f. *Salvinia cucullata* Râǵan. 3,55.

(बकुपाद्य) बकुपायिन्न n. (*Viele bergend*) *eine grosse Halle.* Vgl. नृपाद्य.

बकुपुत्र 1) Adj. (f. आ) *viele Söhne oder Kinder habend* Mân. Gṛhs. 1,12. — 2) m. *a) *Alstonia scholaris.* — *b)* N. pr. eines Prajâpati. — 3) f. ई *a) Asparagus racemosus* Bhâvapr. 4,71. — *b) *Flacourtia cataphracta.* — *c) *Bein. der Durgâ.

बकुपुत्रिका f. 1) *eine best. Pflanze,* = मकाशतावरी. Richtig बकुपत्त्रिका. — 2) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बकुपुष्ट Adj. *in grossem Wohlstande sich befindend* Maitr. S. 1,6,11.

बकुपुष्प 1) *m. *Erythrina indica.* — 2) f. ई *Grislea tomentosa* Bhâvapr. 1,176.

बकुपुष्पप्रवालवत् Adj. *mit vielen Blüthen und Trieben versehen* R. 2,50,13.

बकुपुष्पिका f. *Grislea tomentosa* Râǵan. 6,216. Bhâvapr. 1,176.

बकुप्रकार Adj. *vielfach.* °म् Adv. *auf vielerlei Weise, vielfach, wiederholt* 108,2.

बकुप्रकृति Adj. *aus mehreren Nominalstämmen bestehend.*

बकुप्रज 1) Adj. (f. आ) *kinderreich* MBh. 13,87, 9. — 2) *m. *a) Schwein.* — *b) Maus* Râǵan. 19,57. — *c) Saccharum Munjia* Râǵan. 8,86.

बकुप्रजस् Adj. *kinderreich.*

बकुप्रज्ञानशालिन् Adj. *mit vielem Wissen ausgestattet* Kathâs. 13,112.

बकुप्रतिज्ञ Adj. *mehrere Klagen enthaltend* 216,1.

बकुप्रत्यवाय Adj. *mit vielen Widerwärtigkeiten verbunden* Nâgân. 45,15 (61,17).

*बकुप्रद् Adj. *freigebig.*

बकुप्रपञ्च Adj. *weitschweifig* Hit. 130,5.

बकुप्रलापिन् Adj. *geschwätzig* Varâh. Bṛh. S. 68,113. Nom. abstr. °पिता f. Prasannar. 22,5.

*बकुप्रसू f. *eine Mutter von vielen Kindern.*

बकुप्रियँ Adj. *vielbeliebt* als Erklärung von पुरुप्रियँ Çat. Br. 6,6,3,1.

*बकुप्रेयसी Adj. *viele Geliebten habend.*

बकुफल 1) *m. *a) ein best. Fruchtbaum* Râgân. 11,216. — *b) Nauclea Cadamba.* — *c) Flacourtia sapida.* — 2) f. आ *a) Flacourtia cataphracta.* — *b) *Solanum indicum* und *eine andere Species* Râgân. 4,135. 26. — *c) *Glycine debilis* Râgân. 3,20. — *d) *ein dunkel blühender Convolvulus Turpethum* Râgân. 7,202. — *e) *verschiedene Cucurbitaceen* Râgân. 7,206. 210. 218. 220. — 3) *f. ई *a) Emblica officinalis.* — *b) Ficus oppositifolia.* — *c) Koloquinthengurke.*

*बकुफलिका f. *eine Art Judendorn* Râgân. 11,145.

बकुफेनरसा f. *eine best. Pflanze,* = सप्तला Karaka 7,11.

*बकुफेना f. *Seifenbaum* Râgân. 4,198.

*बकुबल m. *Löwe* Râgân. 19,2.

बकुबाकु m. N. pr. eines Fürsten.

1. बकुबीज am Anf. eines Comp. *viele Samenarten* Varâh. Jogaç. 7,2.

2. बकुबीज 1) *n. *die Frucht der Anona reticulata oder squamosa.* — 2) f. आ *a) Trigonella foenum graecum* Bhâvapr. 1,167. — *b) *eine Musa* Râgân. 11,42.

बकुभद्र m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*बकुभक्तक Adj. (f. °आ und °क्तिका).

बकुभाषिन् Adj. *geschwätzig.*

बकुभाष्य n. *vieles Reden, Geschwätzigkeit.*

बकुभुज् Adj. *viel essend, grosser Esser.*

*बकुभुजा f. Bein. der Durgâ.

बकुभूमि m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,96.

बकुभूमिक Adj. *aus vielen Stockwerken bestehend* Hemâdri 1,657,3.

*बकुभृज् Adj. (Nom. °भृट्) *viel backend.*

बकुभोक्तृ Nom. ag. *ein grosser Esser* Comm. zu Gobh. 1,9,7.

बकुभोगया f. *Hure* Daçak. 84,6.

बकुभोजक Adj. *viel essend* zu Spr. 4910.

बकुभोजन 181,22 fehlerhaft für °भोजक.

बकुभोजिन् Adj. *viel essend.* Nom. abstr. °जिता f. *Gefrässigkeit* Kull. zu M. 2,57.

बकुभौम Adj. *viele Stockwerke habend* R. 5,10,11.

*बकुमञ्जरी f. *Basilienkraut.*

बकुमत्स्य 1) *Adj. (f. आ) *fischreich* P. 4,1,28, Sch. — 2) n. *ein fischreicher Ort.*

बकुमध्यग Adj. *Vielen gehörig* 200,23.

बकुमन्तव्य Adj. *für viel zu halten, hoch anzuschlagen.*

*बकुमल m. *Blei.*

बकुमान m. *Hochachtung, Hochschätzung, eine hohe Meinung von, das Gewichtlegen auf;* mit Loc. der Person (304,12) oder Sache, seltener mit Gen. der Person (290,18).

बकुमानिन् Adj. *hoch angesehen, in hoher Achtung stehend.*

*बकुमानुषसंकीर्ण n. *Laube* Gal.

बकुमान्य Adj. *Achtung verdienend.*

बकुमाय Adj. *hinterlistig.*

*बकुमार्ग n. und *°मार्गी f. *ein Ort, wo viele Wege zusammentreffen.*

बकुमाल्यफल Adj. *reich an Kränzen* (man hätte मूल erwartet) *und Früchten* Pat. zu P. 1,2,52.

बकुमाषतिलँ Adj. (f. आ) *viele Bohnen und viel Sesam besitzend* TS. 3,8,5,3. Âpast. Çr. 20,4.

बकुमित्र 1) Adj. *viele Freunde habend* Âpast. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

बकुमुख Adj. *viele Mäuler habend, vielerlei sprechend.*

*बकुमूत्र Adj. *viel harnend.* Nom. abstr. °ता f.

*बकुमूत्रक m. *eine Art Chamäleon* Râgân. 19,62.

*बकुमूर्ति f. *die wilde Baumwollenstaude.*

*बकुमूर्धन् m. Bein. Vishṇu's.

*बकुमूल 1) m. *a) eine Rohrart* Râgân. 8,83. — *b) Moringa pterygosperma* Râgân. 7,26. — 2) f. आ *a) Asparagus racemosus* Râgân. 4,119. — *b) = माकन्दी Râgân. 7,42.

बकुमूलक 1) m. *a) *eine Rohrart.* — *b)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *die wohlriechende Wurzel von Andropogon muricatus* Bhâvapr. 1,190.

1. बकुमूल्य n. *eine grosse Summe Geldes.*

2. बकुमूल्य Adj. *kostbar.*

*बकुयज्वन् Adj. (f. ebenso).

*बकुयज्वा Adj. f.

बकुयाजिँन् Adj. *der viele Opfer dargebracht hat.*

बकुयोजना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बकुरजस् Adj. *sehr staubig* und *vielen Blüthenstaub habend* 249,3.

बकुरत्न Adj. (f. आ.) *reich an Edelsteinen* Ind. St. 15,299.

बकुरथ m. N. pr. eines Fürsten.

*बकुरन्धिका f. *eine best. Wurzel* Râgân. 5,25.

बकुरमध्य Adj. *in der Mitte dick.*

बकुरसँ 1) Adj. *saftreich.* — 2) *f. आ *Cardiospermum Halicacabum* Râgân. 3,71.

*बकुराजन् Adj. (f. ebenso und °राज्ञी).

*बकुराजा Adj. f.

बकुरायस्पोषँ Adj. (f. यीँ) *vielen Reichthum besitzend* TS. 3,8,5,3. Âpast. Çr. 20,4.

बकुराशि Adj. in Verbindung mit पक्ष *set of many terms* Colebr. Alg. 35.

*बकुरुका f. *eine Art Cocculus* Râgân. 3,3.

बकुरूपँ 1) Adj. (f. यीँ) *vielfarbig, von mannichfaltigem Aussehen, mannichfach.* — 2) m. *a) *Chamäleon.* — *b) *Haar.* — *c) *das Harz der Shorea robusta.* — *d) *die Sonne.* — *e)* Bein. α) *Brahman's. — β) *Vishṇu's. — γ) Çiva's. — δ) *des Liebesgottes. — *f)* N. pr. α) eines Rudra. — β) *eines Buddha. — γ) eines Sohnes des Medhâtithi. — 3) *f. आ *eine der sieben Zungen des Feuers.* — 4) n. N. pr. des von 2) *f)* γ) beherrschten Varsha.

बकुरूपक 1) Adj. (f. °पिका) *von mannichfaltigem Aussehen* MBh. 1,155,36. बकुरूपक° Adv. *mannichfach.* v. l. MBh. 7,175,9 बकुरूपाङ्गशोभितम् st. बकुरूपकशो°. — 2) m. N. pr. eines Rudra VP.² 2,25.

बकुरूपकल्प m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 72.

बकुरूपागर्भस्तोत्र m. desgl. ebend. No. 468.

बकुरूपाष्टक n. zusammenfassende Bez. für *acht* Tantra Ârjav. 160,16.

*बकुरेतस् m. Bein. Brahman's.

*बकुरोमन् m. *Widder.*

बकुर्लँ 1) Adj. (f. र्वीँ) *a) dicht, dick, breit.* द्विगुणो बकुर्लँतरः *doppelt so dick.* — *b) umfänglich, ausgedehnt, gross.* — *c) reichlich, zahlreich, viel.* बकुर्लम् Adv. *oft.* — *d) reich an, voll —, begleitet von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). कुमारीबकुर्लाः स्त्रियः *Weiber, unter denen viele Jungfrauen sind.* — *e) *schwarz;* vgl. 2) *a).* — *f) *unter den Plejaden geboren.* — 2) m. *a) die dunkle Hälfte eines Monats.* Angeblich auch n. — *b) *Feuer.* — *c)* N. pr. α) eines Prâgâpati. — β) eines Fürsten der Tâlagaṅgha und eines andern Mannes (Ind. St. 14,107). — γ) Pl. eines Volkes. — 3) f. आ *a) *Kuh.* — *b) Kardamomen* Bhâvapr. 1, 188. 4,78. — *c) *die Indigopflanze.* — *d) die Plejaden.* — *e) die 12te Kalâ des Mondes.* — *f)* N. pr. α) einer Göttin. — β) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — γ) der Gattin Uttama's, eines Sohnes des Uttânapâda. — δ) der Mutter eines Samudra Hem. Par. 2,317. — ε) einer mythischen Kuh. — ζ) eines Flusses. — 4) n. *a) *Luft.* — *b) *weisser Pfeffer.* — *c) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

बकुलक 1) n. fehlerhaft für बा°. — 2) *f. °लिका *die Plejaden.*

*बकुलगन्ध 1) n. *eine Art Sandelholz* Gal. — 2) f. आ *Kardamomen* Râǵan. 6,87.

*बकुलच्छद् m. *eine roth blühende Hyperanthera* Râǵan. 7,32.

°बकुलता f. *das Reichsein an.*

बकुलतृण Adj. *grasreich* Kâtj. Çr. 25,7,15.

बकुलत्व n. 1) *Vielheit, Menge.* — 2) am Ende eines Comp. *das Reichsein an.*

बकुलपर्ण Adj. *vielblätterig* Kâtj. Çr. 6,1,8.

बकुलपलाश Adj. (f. आ) dass. Kâtj. Çr. 4,2,4.

*बकुलवण n. *salzhaltiger Boden* Râǵan. 6,106.

बकुलवर्मन् Adj. *mit dichter Hülle umgeben.*

बकुलौघ Adj. *dicken Bodensatz habend.*

बकुलौघाभिमान Adj. *vielfach nachstellend, — bedrohend.*

बकुलायास Adj. *mit vielen Anstrengungen verbunden* Bhag. 18,24.

बकुलालाप Adj. *geschwätzig.*

बकुलाविष्ट Adj. *von Vielen bewohnt, dicht bevölkert* Ait. Br. 3,44,3.

बकुलाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

बकुलित Adj. *vermehrt* Çiç. 17,18.

बकुली Adv. 1) mit कर्, nur Partic. °लीकृत *a) dicht gemacht, — erscheinend* 311,20 (im Prâkrit). — *b) erweitert, vermehrt, vergrössert.* — *c) verbreitet, unter die Leute gebracht.* — *d) zerstreut* (in übertragener Bed.). — *e) *gedroschen, von der Spreu befreit.* — 2) mit भू *a) sich mehren.* — *b) sich ausbreiten, sich verbreiten.* — *c) ruchbar werden, unter die Leute kommen.*

बकुलीकरिष्णु Adj. mit Acc. *zu vergrössern bestrebt.*

बकुलीभाव m. *das Sichverbreiten, unter die Leute Kommen.*

बकुलेतरपक्ष m. Du. *die dunkle und die lichte Hälfte eines Monats.*

बकुलौषधिक Adj. *mit vielen Kräutern bewachsen.*

बकुवचन n. *die Mehrzahl, die Casus- und Personalendungen der Mehrzahl.*

बकुवत् Adv. *pluraliter, im Plural.*

बकुवर्ण Adj. *vielfarbig.* Nom. abstr. °ता f.

*बकुवर्त N. pr. einer Oertlichkeit.

*बकुवत्क m. *Buchanania latifolia.* Vgl. बकुकात्क.

बकुवत्कल m. dass. Bhâvapr. 1,245.

*बकुवल्ली f. *Hoya viridiflora* Râǵan. 4,187.

बकुवादिन् 1) Adj. *viel redend, geschwätzig.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,128.

बकुवाद्य m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,55. बाकुबाध v. l.

*बकुवार् und °क m. *Cordia Myxa* Mat. med. 293. Râǵan. 11,205. Bhâvapr. 1,246.

बकुवारम् Adv. *vielmals, oft* Kaurâp. (A.) 8.

बकुवार्षिक Adj. (f. ई) 1) *viele Jahre alt* Hemâdri 1,16,19. 22. — 2) *viele Jahre während.*

बकुवाल Adj. *vielhaarig* (Schweif). Nom. abstr. °ता f. Varâh. Brh. S. 72,2.

*बकुवि Adj. *viele Vögel enthaltend.*

बकुविघ्न Adj. *mit vielen Schwierigkeiten verbunden.* Nom. abstr. °ता f.

बकुविद् Adj. *vielwissend.*

बकुविद्य Adj. *gelehrt.* Nom. abstr. °ता f.

बकुविध 1) Adj. (f. आ) *vielfach, mannichfach* 147,3. °म् Adv. *vielfach, zu wiederholten Malen* 293,26. — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,128.

बकुविधाकार Adj. (f. आ) *mannichfaltig* 84,21.

*बकुविस्त Adj. *viele* Vista *wiegend.*

1. बकुविस्तर m. *starke Ausbreitung.* °रं (Conj.) कर् *sich stark ausbreiten* Spr. 888. °संयुक्तम् Adv. *nach allen Richtungen hin, in allen Stücken* R. 3, 31,35.

2. बकुविस्तर Adj. (f. आ) 1) *weit verbreitet.* — 2) *mannichfach, verschieden.* °म् Adv. *vielfach.* — 3) *sehr ausführlich.*

बकुविस्तीर्ण 1) Adj. *stark ausgebreitet.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

बकुवीर्य 1) Adj. (f. आ) *kräftig, sehr wirksam* MBh. 13,98,23. — 2) *m. *a) Terminalia Bellerica.* — *b) Amaranthus polygonoides* Râǵan. 5,71. — *c) Salmalia malabarica* Râǵan. 8,9. — *d) eine Art Ocimum* Râǵan. 10,156. — 3) *f. आ *Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,91.

बकुवेलम् Adv. *oftmals* Paṇḍ.

*बकुवैस्तिक Adj. = बकुविस्त.

*बकुव्ययिन् Adj. *viel ausgebend, verschwenderisch.*

बकुव्रीहि m. *ein adjectivisches Compositum; ein Compositum, dessen letztes Glied ein Substantiv ist, welches aber in der Composition seine Selbständigkeit verliert, indem es mit dem vorangehenden Worte zu einem blossen Merkmal eines andern Begriffes herabsinkt.* °वत् Adv.

बकुव्रीहियव Adj. (f. आ) *reich an Reis und Gerste* Âpast. Çr. 20,4.

बकुशक्ति m. N. pr. eines Prinzen.

बकुशत्रु 1) Adj. *viele Feinde habend.* — 2) *m. *Sperling.*

बकुशब्द m. *Plural.*

*बकुशल्य m. *roth blühender* Khadira Râǵan. 8,26.

बकुशस् Adv. *vielfach, oftmals, wiederholt.*

बकुशाख 1) Adj. (f. आ) *a) vielästig.* — *b) weitverzweigt* (Geschlecht), *weit verbreitet.* Nom. abstr. °त्व n. — *c) mannichfaltig.* — 2) *m. *Euphorbia antiquorum* Râǵan. 8,51.

बकुशाखिन् Adj. *vielästig.*

*बकुशाल m. *Euphorbia antiquorum* Râǵan. 8,51. v. l. बकुशाख. Vgl. बाकुशाल.

*बकुशिखा f. *Commelina salicifolia* und auch *andere Species* Râǵan. 4,109. v. l. वक्रशिखा.

बकुप्रभाव्, °यते *zu einem grossen Segen werden.*

*बकुप्रभृङ्ग m. Bein. Vishṇu's.

बकुश्रुत 1) Adj. *sehr gelehrt.* — 2) m. N. pr. eines Ministers Ind. St. 15.

बकुश्रुति f. *das Vorkommen der Mehrzahl im Texte.*

बकुश्रुतीय m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

*बकुश्रेयसी Adj.

बकुसंवत्सर n. *eine vieljährige* Soma-*Feier* Çâṅkh. Çr. 13,27,5.

बकुसत्त्व Adj. *reich an Thieren* MBh. 3,39,24.

बकुसत्य m. Bez. *des 10ten* Muhûrta.

*बकुसदाचार Adj.

बकुसदृश Adj. *sehr passend* Paṇḍat. 75,15.

*बकुसंतति m. *Bambusa spinosa.*

*बकुसमुदाचार Adj.

*बकुसंपुट m. *ein best. Knollengewächs.*

बकुसर्पिष्क Adj. *mit viel Butter bereitet* Vishnus. 86,18.

बकुसव Adj. 1) *viele Opfer darbringend oder viele Jahre Etwas thuend.* — 2) *viele Opfer oder viele Jahre enthaltend.*

बकुसस्य 1) Adj. *kornreich.* — 2) m. N. pr. eines Dorfes.

बकुसाधन Adj. *viele Hülfsmittel besitzend.* Nom. abstr. °ता f. Spr. 4226.

बकुसामि Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बकुसार 1) Adj. *kernhaft.* — 2) *m. *Acacia Catechu* Râǵan. 8,22.

बकुसाकल्प 1) Adj. (आ) *viele Tausende ausmachend, zu vielen Tausenden seiend.* — 2) f. ई Sg. *viele Tausende.*

*बकुसु 1) m. *Schwein, Eber.* — 2) *f. °सू *Sau.*

*बकुसुता f. *Asparagus racemosus.*

बकुसुवर्ण Adj. *reich an Gold.* Nom. abstr. °ता f. Râǵat. 4,247.

बकुसुवर्णाक 1) Adj. *a) viele Goldstücke besitzend.*

— *b*) *viele Goldstücke kostend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Fürsten. — *b*) eines Agrahâra.

*बक्कसू f. s. u. *बक्कसु.

*बक्कसूक्त Adj. *aus vielen* Sûkta *bestehend.*

*बक्कसूति Adj. *oft geboren —, oft gekalbt habend.*

बक्कसूवरी Adj. f. *viel gebärend* ṚV. 2,32,7.

बक्कस्तवावलि f. Titel *einer Sammlung von Hymnen.*

बक्कस्पृश् Adj. *Vieles berührend* Çiç. 2,78.

*बक्कस्रवा f. *Boswellia thurifera.*

*बक्कस्वन m. *Eule.*

बक्कस्वर Adj. *mehr als zweisilbig* TS. Prât. Nom. abstr. त्व n. Comm.

बक्कस्तिक Adj. (f. आ) *reich an Elephanten* Âpast. Çr. 20,4.

बक्किरण्य 1) Adj. (f. आ) *reich an Gold* Âpast. Çr. 20,4. — 2) m. *ein best.* Ekâha.

बक्कूदक 1) Adj. (f. आ) *wasserreich* R. 1,1,80. Ind. St. 10,302. — 2) m. *a*) *ein der Welt entsagender Bettler, der heilige Badeörter besucht.* — *b*) N. pr. eines Schlangenfürsten Kâraṇḍ. 2,11.

बक्कूदन n. nach Burnouf *la réunion des diverses espèces d'aliments.*

बक्कूपमा f. in der Rhetorik *ein Vergleich mit vielen Dingen* 249,24.

*बक्कूर्ज् Adj. *voller Saft und Kraft.*

बक्कूमखान m. N. pr. = بهرام خان.

*बक्कि und *बक्किक ungenaue Schreibart für *बल्कि und बल्किक.

बक्कृत्वर् Adj. *vielsilbig.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 8,9,5.

बक्कृग्मि Adj. (f. ई) Bez. gewisser Verse, in welchen *mehrere* Agni erwähnt werden.

बक्कृजाविक Adj. (f. आ) *reich an Ziegen und Schafen* Âpast. Çr. 20,4.

*बक्कृध्ययन und *बक्कृध्याय Adj.

बक्कृन्न Adj. *speisenreich.*

*बक्कृप् und *बक्कृप Adj. *wasserreich.*

बक्कृपत्य 1) Adj. *a*) **grosse Nachkommenschaft habend.* — *b*) *gr. N. versprechend.* — 2) *m. *a*) *Schwein.* — *b*) *Maus.*

बक्कृपाय Adj. *mit vielen Gefahren verbunden* Pañcat. 8,21. 25. 30,25.

बक्कृभिधान n. *Plural.*

बक्कृमित्र Adj. *viele Feinde habend* Spr. 4426.

बक्कृर्थ Adj. *viele Bedeutungen habend* Ind. St. 13,325.

बक्कृर्क Adj. *werthvoll* (Soma) Maitr. S. 3,7,7.

बक्कृवरोध Adj. *viele Frauen habend* Daçak. 80, 10.

बक्कृश्व 1) Adj. (f. आ) *reich an Rossen* Âpast. Çr. 20,4. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Mudgala.

बक्कृष्य Adj. *reich an Opferschmalz* Âpast. Çr. 2,5,11.

बक्कृादिन् Adj. *viel essend, gefrässig.*

बक्कृाशिन् 1) Adj. dass. Nom. abstr. °शित्व n. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

बक्कृाश्चर्य und °मय Adj. *viele Wunder enthaltend.*

बक्कृाश्वया f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,23.

बक्कृीश्वर m. N. pr. eines Heiligthums. °माहात्म्य n.

बक्कृच् Adj. *versreich,* insbes. *als* Bez. des Ṛgveda.

बक्कृच् 1) Adj. (f. आ) dass. — 2) m. *Kenner —, Anhänger* oder *Vertreter des* Ṛgveda. — 3) *f. ई f. zu 2).

बक्कृचपरिशिष्ट n., °चब्राह्मण (Âpast. Çr. 1,21, 10. 6,15,16) n., °ब्राह्मणपञ्चिकाभाष्य n. (Opp. Cat. 1), °ब्राह्मणभाष्य n. (ebend.), °ब्राह्मणोपनिषद् f., °चस्मृति f., °चसंध्याभाष्य n. (Opp. Cat. 1), °चाक्रिक n. und °चोपनिषद् f. Titel von Werken.

बक्कृनस् Adj. *der viele Sünden begangen hat* M. 11,254.

बक्कृाद् m. *ein Asket, der Werke als Nebensache und das Wissen als Hauptsache betrachtet.*

बक्कृाषधिक Adj. *kräuterreich* Çâṅkh. Gṛhj. 1, 28. 4,6. Richtig wäre बक्कृोषधिक.

*बाक n. *eine Menge von Reihern.*

*बाकरुका f. *eine Krankheit.*

बाकायन m. Patron. von बक. Auch Pl.

बाकुरि Adj. in Verbindung mit दृति m. etwa *Sackpfeife, Dudelsack.*

बाकुल 1) Adj. *von der Mimusops Elengi kommend.* — 2) *n. *die Frucht der M. E.*

बाङबाक[ा]डुरचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*बाङ्, बाङते (घ्राप्यावे, घ्राप्यावे).

बाङभीकार m. N. pr. eines Grammatikers TS. Prât.

*बाडीर m. *ein gemietheter Arbeiter.*

बाडेयीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers Çat. Br. 14, 9,4,30.

बाढ, बाढक्कि Partic. von बक्. Nur 1) Loc. बाढक्कि *laut, stark.* — 2) बाढम् Adv. *gewiss, sicherlich.* Gewöhnlich als Partikel der Einwilligung, Bestätigung oder Bejahung nach einer Aufforderung, Behauptung oder Frage: *einverstanden, gut, so geschehe es, so ist es, ja.*

बाढस्तवन् Adj. *kräftig dahinstiebend.*

1. बाण und बाण 1) m. *a*) *Rohrpfeil, Pfeil.* — *b*) Bez. *der Zahl fünf.* — *c*) *Sinus versus* Ganita, Sûrjas. 14. — *d*) *Ziel.* — *e*) **ein best. Theil des Pfeils.* — *f*) *Saccharum Sara* oder *eine verwandte Rohrart* Râgân. 8,82. Bhâvapr. 1,209. — *g*) **Kuhexter.* — *h*) * = केवल. — *i*) N. pr. α) eines Asura, Feindes des Vishṇu und Günstlings des Çiva. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — γ) zweier Fürsten, eines Autors (Kâd. 4,14) und anderer Männer. — 2) m. (*f. आ) *eine blau blühende Barleria* Râgân. 10,137. 140. Bhâvapr. 3,98. — 3) *f. आ *das hintere Ende eines Pfeils.* — 4) n. *a*) *die Blüthe von* 2). — *b*) *Körper.*

2. बाण m. = वाण *Musik* AV. 10,2,17.

बाणगङ्गा f. N. pr. eines bei Someça vorbeifliessenden Flusses, der durch einen *Pfeilschuss* Râvaṇa's entstanden sein soll.

बाणगोचर m. *Pfeilschussweite* MBh. 1,69,20. 3, 271,28. Mâlatîm. 13,4.

*बाणजित् m. Bein. Vishṇu's.

बाणता f. Nom. abstr. zu 1. बाण *Pfeil.*

बाणतूणी Adv. mit कर् *zum Köcher machen.*

बाणधि m. *Köcher.*

बाणनाशा f. N. pr. eines Flusses.

बाणपञ्चानन m. N. pr. eines Dichters.

बाणपथ m. *Pfeilschussweite.*

बाणपात m. 1) *Pfeilschuss* 178,19. Kathâs. 27, 2. — 2) *Pfeilschussweite* MBh. 5,179,12.

बाणपातपथ m. *Pfeilschussweite.*

*बाणपुङ्खा f. *eine der Indigopflanze ähnliche Pflanze* Râgân. 4,73.

*बाणपुर n. *die Stadt des* Asura Bâṇa.

बाणभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

बाणमय Adj. *aus Pfeilen bestehend, durch Pfeile gebildet.*

*बाणमुक्ति f. *das Abschiessen eines Pfeils.*

बाणमुख Adj. *Pfeile im Munde habend* Supârṇ. 23,1.

बाणयोजन n. *Köcher.*

बाणवत् m. 1) *Pfeil.* — 2) *Köcher.*

बाणवर्षिन् Adj. *einen Regen von Pfeilen schleudernd.*

बाणवार 1) m. *eine Menge von Pfeilen.* — 2) (*m.) n. *Kürass, Jacke.*

बाणसंधान n. *das Auflegen des Pfeils auf den Bogen.*

*बाणसिद्धि f. *das Treffen der Pfeile.*

*बाणासुता f. Patron. der Ushâ.

*बाणाकृन् und *बाणारि m. Bein. Vishṇu's.

बाणावली f. *eine Verbindung von fünf* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht.*

*बाणाग्रय m. *Köcher.*

1. बाणासन n. *Bogen.*

2. बाणासन n. *Bogensehne.*

बाणासुरवध m. Titel eines Werkes Ind. St. 14, 408.

बाणासुरविजय m. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

बाणिन् Adj. *mit einem Pfeile versehen.*

बाणेश्वर m. Name eines Liṅga.

बादक्सान *Badachshân* Bhâvapr. 1,248 (Ausg. बद°).

बादर 1) Adj. *a) vom Judendorn kommend* Âpast. — *b)* **baumwollen. — c) grob* (Gegensatz सूक्ष्म) Çilâñka. — 2) *m. f. (आ) *die Baumwollenstaude* Râǵan. 4,191. — 3) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 4) n. *a) Brustbeere. — b)* **die Beere des Abrus precatorius* oder *die Pflanze selbst. — c)* **Seide. — d)* **Wasser. — e)* **eine nach rechts sich windende Muschel. — f)* *= वीर (वारि?).

1. बादरायण m. Patron. N. pr. verschiedener Männer Bâdar. 3,2,41. 4,1. 4,4,12. Auch Pl.

2. बादरायण Adj. *von Bâdarâjaṇa verfasst.*

बादरायणि m. Patron. von 1. बादरायण.

बादरि m. Patron. von बदर Bâdar. 3,1,11. 4,4,10.

*बादरिक Adj. *der sich mit dem Einsammeln von Brustbeeren abgiebt.*

*बादाम m. بادام, *Mandelbaum* Mat. med. 293.

1. बाध्, बाँधते (metrisch auch Act.), Partic. बाधित. 1) *drängen, verdrängen, vertreiben, verjagen. —* 2) *auseinander drängen. —* 3) *bedrängen, heimmen, Jmd zu Leibe gehen, beeinträchtigen, bedrücken, belästigen, beunruhigen, plagen; Beschwerde —, zu schaffen machen, quälen* (von Seiten eines leblosen Dinges). Das Object einmal im Gen. statt im Acc. Pass. बाध्यते *leiden. —* 4) *Etwas beeinträchtigen, Einfluss ausüben —, einwirken auf. —* 5) *verdrängen,* so v. a. *aufheben, beseitigen, nichtig machen.* बाधित auch so v. a. *absurd. —* 6) *Druck* oder *Beschwerde empfinden. —* Caus. बाधयति *bedrängen, belästigen, peinigen, bekämpfen. —* Desid. बीभत्सते (*sich loszumachen zu suchen;* nach P. 3,1,6 von बध् = वध्) *Abneigung empfinden, Ekel zeigen, sich scheuen vor* (Abl.). बीभत्सित *widerlich, eklig. —* Intens. (बाबधे, बद्बधे) *in die Enge treiben, einschränken; zusammensperren.* बद्बधान *in die Enge getrieben, eingegränzt, eingeschlossen; anstossend an* (Acc.). — Mit अति *sehr grosse Beschwerde machen, grosse Pein verursachen;* mit Acc. oder Gen. — Mit अधि *Jmd belästigen, Jmd zu Leibe gehen. —* Mit अनु *belästigen, quälen, martern. —* Mit अप 1) *wegdrücken. —* 2) *verdrängen, vertreiben, verjagen. —* Caus. *vertreiben, verjagen. —* Desid. *Ekel empfinden vor* (Abl.). — Mit अभि 1) *feindlich auf Jmd eindringen. —* 2) *hemmen. —* 3) *beunruhigen, quälen, Sorgen verursachen. —* Mit अव *abhalten. —* Mit आ 1) *andrängen. —* 2) *bedrängen, peinigen, quälen. —* 3) *für nichtig —, für falsch erklären. —* Mit उद् *hervor —, herausdringen. —* Mit उप in अनुपबाधं. — Mit नि *niederdrücken, eingränzen, beengen, bedrängen. —* Mit निस् *abhalten. —* Mit परि 1) *fern halten, abhalten, ausschliessen von* (Abl.), *verhindern an* (Gen.). — 2) *schützen vor* (Abl.). — 3) *belästigen, beunruhigen, peinigen. —* Desid. परिबिबाधिषते *abzuhalten —, fernzuhalten bestrebt sein. —* Mit प्र 1) *vorwärts drängen, treiben; fördern. —* 2) *zurückschlagen, abwehren, vertreiben. —* 3) *Jmd bedrängen, bedrücken, beunruhigen, hart zusetzen, peinigen. —* 4) *Etwas beeinträchtigen. —* 5) *aufheben, beseitigen. —* Intens. प्रबाबधान *voraneilend, überholend. —* Mit संप्र 1) *zurückschlagen, bekämpfen. —* 2) *Leiden verursachen, quälen. —* Mit प्रति 1) *zurückschlagen, von sich abwehren, abweisen, bekämpfen. —* 2) *hemmen. —* 3) *belästigen, quälen. —* Mit वि 1) *auseinander drängen, — treiben; vertreiben, verjagen. —* 2) *belästigen, peinigen, quälen. —* 3) *Etwas beeinträchtigen. —* Intens. *entlassen, frei machen. —* Mit सम् 1) *zusammendrücken, beengen. —* 2) *zusammendrängen, festbinden. —* 3) *peinigen, quälen.*

2. बाध् f. RV. 8,45,10. 9,105,6 fälschlich vom vorangehenden परि getrennt.

1. बाध 1) m. *a) Peiniger, Plagegeist. — b) Hemmung, Widerstand, Bedrängniss. —* 2) m. f. (आ) *a) Pein, Schmerz, Beschwerde, Leiden, Belästigung, — von Seiten von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *b) Beeinträchtigung, Schädigung, Benachtheiligung. — c) Aufhebung, Beseitigung, Nichtigmachung. — d) Widerspruch, Absurdität.*

2. बाध m. etwa *Drang.* Nach den Erklärern = बल, बाधक, बाधन.

1. बाधक 1) Adj. (f. बाधिका) *a) belästigend, beunruhigend, peinigend. — b) beeinträchtigend. — c) aufhebend, beseitigend,* zu *Nichte machend* Sarvad. 159,16. — 2) m. *a) eine best. Frauenkrankheit. — b) ein best. Baum* Gorh. 1,5,15.

2. बाधक Adj. (f. ई) *aus dem Baume* 1. बाधक 2) *b) gemacht, davon kommend.*

बाधकत्व n. Nom. abstr. zu 1) बाधक 1) c).

बाधकमय Adj. (f. ई) = 2. बाधक.

बाधचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

बाधता f. desgl. Opp. Cat. 1.

बाधन 1) Adj. *bedrängend, belästigend, bekämpfend. —* 2) f. आ *Unbehaglichkeit, Beschwerde. —* 3) n. *a) das Bedrängen, Belästigen, Peinigen.* Auch Pl. — *b) das Entfernen, Beseitigen, Aufheben. — c) Hinderniss für* (Dat.) Spr. 7491 (Conj.).

बाधनीय Adj. *zu beseitigen* Comm. zu Nyâyam. 9,3,7.

बाधबुद्धिप्रतिबन्धकताविचार m., बाधबुद्धिवाद m. (Opp. Cat. 1), °वादार्थ m., बाधविभञ्जक (Opp. Cat. 1), बाधारहस्य n. und बाधसिद्धान्त m. Titel von Werken.

बाधान्त Titel eines Werkes Opp. Cat. 1,3919. Richtig wohl बाधता, wie der Index hat.

बाधितत्व n. *das Aufgehobensein, Beseitigtsein.*

बाधितर् Nom. sg. *Bedränger, Belästiger, Peiniger* Bâlar. 32,20.

बाधितव्य Adj. 1) *zu bedrängen, zu belästigen, zu peinigen. —* 2) *aufzuheben, zu beseitigen.*

*बाधिरक Adj. von बधिर.

*बाधिरिक m. Metron. von बधिरिका.

बाधिर्य n. *Taubheit.*

बाध्य Adj. 1) *zu bedrängen, zu belästigen, zu peinigen, der belästigt —, gepeinigt wird, sich peinigen lassend* von (im Comp. vorangehend). — 2) *was unterdrückt —, was gehemmt wird. —* 3) *aufzuheben, zu beseitigen, aufgehoben —, beseitigt werdend.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,18. — 4) Âpast. 2,26,18. 28,10 fehlerhaft für वाच्य, Ait. Âr. 346,8 für बाध.

बाध्यबाधकता f. 1) *der Zustand dessen, der gepeinigt wird, und dessen, der da peinigt,* Bhâg. P. 10,4,22. — 2) *der Zustand dessen, der zu Peinigende peinigt* Bhâg. P. 7,1,6.

बाध्यमानत्व n. *das Aufgehobenwerden, Beseitigtwerden, Widerlegtwerden.*

बाँध्योग und *बाध्यौग (Kâç. zu P. 7,3,20) m. Patron. von बध्योग.

*बाध्यौगायन m. Patron. von बध्योग.

बाध्र m. Patron. N. pr. eines Ṛshi Ait. Âr. 346, 8 (बाध्य gedr.).

*बान्धकि m. Patron. oder Metron.

*बान्धकिनेय und *बान्धकेय m. *der Sohn eines liederlichen Weibes, Hurensohn.*

बान्धव 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) ein Angehöriger, Verwandter,* insbes. *mütterlicherseits.* मद्रक°

Adj. *einzig nur mich zum Angehörigen habend;* davon Nom. abstr. °ता f. Kâṇḍak. 65, 1. — *b*) *Freund* Spr. 7658. — 2) f. ई *eine Verwandte.*

बान्धवक Adj. *verwandtschaftlich.*

बान्धव्य n. *verwandtschaftliches Verhältniss.*

बान्धुक Adj. *vom Baum* Bandhuka *kommend.*

मान्धुक st. dessen Âpast. Çr. 17,14.

*बान्धुकिनेय m. Metron. von बन्धुकी.

*बान्धुक्य n. *Heirath* Gâl.

*बान्धुपत Adj. (f. ई) von बन्धुपति.

बाप्यदेव m. N. pr. eines Steinschneiders.

बाबभ्रव्यास m. N. pr. eines Autors.

बाबेरी f. N. pr. einer Stadt.

बाभ्रव 1) m. Patron. von बभ्रु. *बाभ्रवदानच्युताः, *बाभ्रवशालङ्कायनाः, कापिलेयबाभ्रवाः (25,6) und *शाकबाभ्रवाः. — 2) *f. ई Bein. der Durgâ. — 3) n. Name verschiedener Sâman Âarsh. Ba.

बाभ्रवायणि m. (Patron. von बभ्रु) N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

बाभ्रवीय 1) Adj. von बाभ्रव्य. — 2) m. Pl. *die Schüler des* Bâbhravja.

बाभ्रव्य (Patron. von बभ्रु) N. pr. 1) m. verschiedener Männer 291,17. 323,13. °शाण्डिलाः. — 2) f. आ einer Frau.

*बाभ्रव्यक Adj. *von* Bâbhravja's *bewohnt.*

*बाभ्रव्यायणी f. zu बाभ्रव्य 1).

*बाभ्रुक Adj. *ichneumonartig* d. i. wohl *braun, bräunlich.*

बार् *Oeffnung* in त्रिस्रो° und नीचैर्° und नीचैर्°.

बारकट m. Bein. Naraharadâsa's.

बारकृत्य m. N. pr. = बार्कृत्य.

*बार्बराट m. 1) *der Kern der Mangofrucht.* — 2) *ein junger Schoss.* — 3) *Zinn.* — 4) *Hurensohn.*

बार्क Adj. *aus den Schwanzfedern eines Pfaues gemacht.*

बार्कत 1) Adj. (f. ई) *a) zum* Sâman Bṛhat *in Beziehung stehend.* — *b) zum Metrum* Bṛhatî *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. nach Sâj. *die* Soma-*Wächter* RV. 10,85,4. — 3) *n. *die Frucht der* बृकती (*ein Solanum*).

बार्कतक m. N. pr. eines Mannes.

बार्कतानुष्टुभ Adj. *aus einer* Bṛhatî *und einer* Anushṭubh *gebildet.*

बार्कत्सामा f. N. pr. oder Bez. eines best. Weibes AV.

*बार्कदग्र Adj. von बृकदग्रि.

बार्कदीषव (metrisch) m. Patron. von Bṛhadishu. Auch Pl.

बार्कदुक्थ 1) m. Patron. von Bṛhaduktha. — 2) n. Name verschiedener Sâman Âarsh. Ba.

बार्कदिर् n. Name verschiedener Sâman Âarsh. Ba.

बार्कदेवत n. Titel eines Werkes, = बृकदेवता.

बार्कबल Adj. zu Bṛhadbala *in Beziehung stehend.*

बार्कद्रथ 1) Adj. zu Bṛhadratha *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. *des* Garâsaṁdha. Auch Pl.

*बार्कद्रथि m. = बार्कद्रथ 2).

*बार्कवत Adj. *das Wort* बर्कवत् *enthaltend.*

बार्कस्पत Adj. (f. ई) zu Bṛhaspati *in Beziehung stehend, von ihm stammend* u. s. w.

बार्कस्पत्य 1) Adj. dass. भ n. oder नक्षत्र n. *das Mondhaus* Pushja. — 2) m. *a*) Patron. von Bṛhaspati. Auch Pl. Çâṅkh. Gṛhj. 2,14. — *b*) *ein Schüler* Bṛhaspati's. — *c*) *ein Ungläubiger.* — 3) n. *a*) *das* Arthaçâstra Bṛhaspati's. — *b*) Name verschiedener Sâman Âarsh. Ba. Vishṇus. 56,17.

बार्कस्पत्यमुहूर्तविधान n. und °पत्यसूत्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

बार्किणालक्ष्मण Adj. R. 3,8,4 wohl fehlerhaft für बर्किणालक्षण. Die ed. Bomb. 3,3,12 hat st. dessen बर्किणावासस्.

बार्किषद oder बार्किःषद् m. Patron. von बर्किषद् oder बर्किःषद्. Auch Pl.

बाल् Interj. *patsch!*

1. बाल 1) Adj. (f. आ) *a) jung, kindlich, unausgewachsen* (von allem Organischen), *vor Kurzem aufgegangen* (Sonne), *eben begonnen, zunehmend* (Mond). — *b*) *unreifen Verstandes, einfältig.* — 2) m. *a*) *Kind, Knabe.* — *b*) *Thor, Einfaltspinsel.* — *c*) *ein fünfjähriger Elephant.* — *d*) *Cyprinus denticulatus* oder *Rohita* Râǵan. 17,56. — *e*) N. pr. α) eines Rakshas VP.² 2,293. — β) eines Fürsten. — 3) f. आ *a*) *Mädchen, junge Frau.* — *b*) *eine einjährige Kuh.* — *c*) *kleine Kardamomen* Râǵan. 6,87. — *d*) *Aloe indica* Râǵan. 4,79. — *e*) *ein best. Metrum.* — *f*) *ein best. mystisches Gebet.* — *g*) N. pr. der Mutter der Affen Vâlin und Sugrîva.

2. *बाल n. Nom. abstr. zu 1. बाल.

3. बाल m. = वाल *Schweifhaar, Rosshaar* AV. 10, 8,25 u. s. w.

बालक 1) Adj. (f. °लिका) *jung, kindlich, unausgewachsen.* — 2) m. *a*) *Kind, Knabe, Thierjunges.* — *b*) *Thor, Narr.* — *c*) *ein fünfjähriger Elephant.* — *d*) *ein best. Fisch* Râǵan. 17,52. — *e*) N. pr. eines Fürsten. — 2) f. °लिका *Mädchen.*

*बालकप्रिया f. 1) *die Koloquinthengurke* Râǵan. 3,58. — 2) *Musa sapientum* Râǵan. 11,51.

बालकाण्ड n. Titel des 1ten Buches im Râmâjaṇa und Adhjâtmarâmâjaṇa, das über Râma als *Knaben* handelt.

बालकाव्य n. Titel eines *Gedichts* Opp. Cat. 1.

बालकृष्ण m. 1) *der Knabe* Kṛshṇa. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °भट्ट und °कृष्णानन्द.

बालकेलि oder °केली f. *Kinderspiel* Daçak. 7,13.

बालक्रिया f. *das Treiben der Kinder.*

बालक्रीडन n. *Kinderspiel.*

बालक्रीडनक 1) m. *a*) *Kinderspielzeug.* — *b*) **Spielball.* — *c*) **Cypraea moneta, Otterköpfchen* Râǵan. 13,126. — *d*) Bein. Çiva's. — 2) n. *Kinderspiel.*

बालक्रीडा f. *Kinderspiel.*

बालक्रीडाकाव्य n. Titel eines *Gedichts.*

*बालगर्भिणी f. *eine zum ersten Mal trächtige Kuh.*

बालगोपाल m. Kṛshṇa *als jugendlicher Kuhhirt.*

बालगोपालतीर्थ und °पालयतीन्द्र m. N. pr. zweier Gelehrten.

बालग्रह m. *ein den Kindern gefährlicher Krankheitsdämon* Agni-P. 31,31.

बालघ्न m. *Kindesmörder* M. 11,190. Vgl. बालहन्.

बालचन्द्र 1) m. *der zunehmende Mond.* — 2) n. *eine Bresche von best. Form* Mṛicch. 47,11.

बालचन्द्रिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

बालचरित n. *die Jugendgeschichte* eines Gottes u. s. w.

*बालचर्य m. Bein. Skanda's.

बालचर्या f. *das Treiben eines Kindes.*

*बालचातुर्भद्रिका f. *eine best. Mixtur für Kinder* Mat. med. 102.

बालचिकित्सा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*बालतनय m. *Acacia Catechu.*

बालतन्त्र n. *die Pflege der Kinder und Geburtshilfe, ein darüber handelndes Werk* Hemâdri 1, 513,8.

बालता f. und बालत्व n. *Kindheit, Kindesalter.*

बालदर्शम् Absol. *beim Anblick eines Knaben* Kathâs. 24,216.

*बालदलक m. *Acacia Catechu.*

बालदेव m. Patron. (Mahâbh. 4,54,*a*) und N. pr. eines Mannes.

बालन्दन m. Patron. des Vatsapri. Vgl. भालन्दन.

बालपण्डित m. N. pr. eines Mannes.

बालपत्र m. *ein best. Baum* Spr. 7280. Nach den Lexicographen *Acacia Catechu* (Dhanv. 1,8) und *Hedysarum Alhagi* (Râǵan. 4,44).

*बालपत्रक m. *Acacia Catechu* Dhanv. 1,5.

बालपाठ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बालपुत्र Adj. (f. आ) *kleine Kinder —, ein Junges habend.*

बालपुत्रक m. *Söhnchen.*

*बालपुष्पिका und *°पुष्पी f. *Jasminum auriculatum* Râǵan. 10,97.

बालप्रमथनी f. *eine best.* Çakti Hemâdri 1,611, 6 (°प्रथमनी gedr.).

बालबन्धन m. *ein best. Krankheitsdämon.*

बालबोध m. Titel verschiedener Werke.

बालबोधक Adj. *Knaben* oder *Unerfahrene aufklärend.*

बालबोधनी f. Titel eines Werkes.

बालबोधिनी f. Titel verschiedener Werke. °न्याय m. (Bühler, Rep. No. 300) und °भावप्रकाशिका f. desgl.

बालभद्रक m. N. pr. eines Mannes.

*बालभद्रक m. *ein best. Gift* (!).

बालभारत n. Titel eines Epos und einer Komödie.

बालभाव m. 1) *Kindheit.* — 2) *das noch nicht hoch über dem Horizonte Stehen* (eines Planeten).

बालभृत्य m. *ein Diener von der Kinderzeit her.*

*बालभैषज्य n. *ein aus Messingschlacke zubereitetes Collyrium* Râǵan. 13,94.

*बालभोज्य m. *Erbsen* Râǵan. 16,46.

बालमति Adj. *einen kindischen Verstand habend.*

बालमनोरमा f. Titel verschiedener Grammatiken Opp. Cat. 1.

*बालमूल m. *junger Rettig.*

बालमूलक 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. °लिका *Hibiscus cannabinus* Bhâvapr. 1,174. — Vielleicht वाल° zu schreiben.

*बालमूषिका f. *Maus.*

1. बालंभट्ट m. N. pr. verschiedener Männer.

2. बालंभट्ट Adj. (f. ई) *von* Bâlaṁbhaṭṭa *verfasst.*

*बालयज्ञोपवीतक n. *die über die Brust getragene Opferschnur.*

बालरामभरत Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बालरामायण n. Titel eines Schauspiels.

बालव्रप Titel eines Werkes.

बालरोग m. *Kinderkrankheit.*

बाललीला f. *Kinderspiel.*

*बालवाग्रा m. *eine wilde Ziege.*

बालविनष्ट und °क m. N. pr. eines Mannes.

बालविनोदिनी f. Titel eines Werkes Hall in der Vorrede zu Vâsav. 7.

बालवैधव्य n. *Wittwenstand im Kindesalter* 168,20.

*बालव्रत m. Bein. Mañǵuçrî's.

बालशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

बालशृङ्ग Adj. *junge Hörner habend.*

बालसखि m. 1) *Jugendfreund.* — 2) *eines Thoren Freund.* Nom. abstr. °त्व n. *Freundschaft mit Thoren* Spr. 4434.

बालसरस्वती m. N. pr. eines Autors. °तीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

*बालसात्म्य n. *Milch.*

बालसारपत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बालसिंह m. N. pr. eines Mannes.

बालसुहृद् m. *Jugendfreund.*

*बालसूर्य und *°क n. *Lasurstein.*

बालहन् Adj. (f. °घ्नी) *Kinder tödtend* Bhâg. P. 10,11,28.

वैालाकि m. Metron. von वलाका.

वालाक्या f. N. pr. in काश्यपीबालाक्यामाठरीपुत्र.

*बालाग्र n. *Taubenschlag* Comm. zu Mṛićh. 21, 21. Richtig wohl वालाग्र.

बालातप m. *der Schein der eben aufgegangenen Sonne.* Auch Pl.

बालादित्य m. 1) *die vor Kurzem aufgegangene Sonne.* — 2) N. pr. zweier Fürsten.

बालाध्यापक m. *Knabenlehrer.* Nom. abstr. °ता f.

बालानुचरगुप्त (MBh. 12,10884) und °गोप्त (MBh. 12,284,110) m. Bein. Çiva's.

बालामय m. *Kinderkrankheit.*

बालायनि m. Metron. N. pr. eines Lehrers.

बालारिष्ट Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

बालालोकसंक्षेप m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 301.

बालावबोध m. Titel eines Werkes. °पद्धति f. eines *Commentars* dazu.

बालावबोधन n. *Belehrung der Kinder, — der Einfältigen* Ind. St. 15,6.

बालासुर m. N. pr. eines Asura. Vielleicht बाणासुर zu lesen.

बालाहक m. N. pr. eines Schlangendämons. युद्धे °म्बुमाले *im Kampfe zwischen* B. *und* Gambumâla.

*बालिमन् m. *Kindheit, Unreife.*

1. बालिश 1) Adj. (f. आ) *jung, kindisch, dumm, einfältig.* — 2) m. *Thor, Schwachkopf.*

2.*बालिश n. = بالش *Kissen, Polster.*

बालिशता f., बालिशत्व n. und बालिश्य n. *Einfältigkeit, Thorheit.*

*बालीवर्दिनेय m. Patron. von बलीवर्दिन् und Metron. von बलीवर्दी (vgl. Vop. 7,7).

*बालीश m. *Urinverhaltung.*

बालुवाकिनी f. N. pr. eines Flusses VP.² 2,155.

बालेय 1) Adj. *a) zu einer Huldigungsgabe* (बलि) *sich eignend.* — *b) *weich, zart.* — *c) *für Knaben* (बाल) *geeignet.* — *d) von* Bali *stammend.* — 2) m. *a) Esel* Varâh. Bṛh. S. 86,26. 88,5. वालेय geschr. — *b) eine Cyperus-Art* Bhâvapr. 1,194. — *c) *eine best. Gemüsepflanze, = अङ्गारवल्ली. — *d) *eine Art Rettig.* Richtig शालेय. — *e)* Patron. von Bali Kâṭy. Ça. 10,2,21 (वालेय). Pl. VP.² 4,123. — *f) *N. pr. eines Daitja.

*बालेयशाक m. *eine best. Gemüsepflanze, = अङ्गारवल्ली.

*बालेयार्धिक Adj. Mahâbh. 4,76,*b.*

*बालेश्वर (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

*बालेष्ट m. *Judendorn* Râǵan. 11,139.

*बालोक (!) m. N. pr. eines Autors.

बालोपचरण n. *ärztliche Behandlung der Kinder.*

बालोपचरणीय Adj. *auf die ärztliche Behandlung der Kinder bezüglich.*

बालोपचार m. = बालोपचरण.

*बालोपवीत n. = बालयज्ञोपवीतक.

बाल्बज Adj. (f. ई) *aus dem* Balbaǵa *genannten Grase verfertigt.* MBh. ed. Bomb schreibt बाल्वज.

*बाल्बजभारिक Adj. *eine Last* Balbaǵa-*Gras tragend* u. s. w.

*बाल्बजिक Adj. Balbaǵa-*Gras tragend.*

बाल्य oder बाल्य n. 1) *Kindheit, Kindesalter.* Vom Monde gesagt so v. a. *die Zeit seines Zunehmens.* — 2) *kindisches Wesen, Unreife des Geistes, kindisches Verfahren, Thorheit, Unbesonnenheit.*

बाल्यता f. = बाल्य 1).

बाल्वज Adj. (f. ई) = बाल्बज MBh. 13,23,40. Ebenso zu lesen bei Nilak. zu 13,94,15 st. बल्वज.

*बाल्कक (*बाह्लक) n. AK. fehlerhaft für बाल्किक, wie ed. Bomb. 1877 liest.

बाल्कव m. *ein Mann aus Balkh;* f. ई Bâlar. 128,21 (बाह्लवी gedr.).

*बाल्कायन (बाह्लायन) Adj. (f. ई) von बाल्कि (बाह्लि) Mahâbh. 4,71,*b.*

बाल्कि, बाह्लि, वाह्लि (auch ed. Bomb. hier

und da) N. pr. eines Landes, *Balkh*. °ज्ञ und °ज्ञात Adj. *daher stammend* (Pferde).

1. बाल्किक, बाह्लिक m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes. — *b*) *ein Fürst dieses Volkes*. — *c*) N. pr. eines Sohnes des Pratipa. — *d*) Pl. N. pr. einer Dynastie.

2. बाल्किक, बाह्लिक 1) Adj. *aus Balkh stammend* (Pferde). — 2) *n. *a*) *Saffran*. — *b*) *Asa foetida*.

1. बाल्हीक, बाह्लीक, वाह्लीक (auch ed. Bomb.) 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 2, 68,18. — *b*) *ein Fürst dieses Volkes*. — *c*) N. pr. α) eines Gandharva. — β) verschiedener Männer. — 2) f. ई *eine Prinzessin* oder *Frau der* Bâlhika Bâlar. 130,10. — Wird oft mit बाह्लीक, वाह्लीक verwechselt.

2. बाल्हीक, बाह्लीक 1) Adj. (f. ई) *zum Volke der* Bâlhika *gehörend, daher stammend*. — 2) n. *a*) *Saffran*. — *b*) **Asa foetida* Râgân. 6,75.

बावादेव m. N. pr. eines Autors.

बावाशास्त्रिन् m. desgl.

बावेरुजातक n. Titel eines Werkes Weber, Lit. 3.

*बाष्कय Adj. von बष्कय.

1. बाष्कल m. 1) N. pr. *a*) eines Daitja. — *b*) eines Lehrers. — *c*) Pl. eines zu den Kauçika gezählten Geschlechts. — 2) **Krieger*.

2. बाष्कल 1) Adj. *a*) *von* 1) *b*) *herrührend*. — *b*) **weit, gross*. — 2) m. Pl. *die Schüler von* 1. बाष्कल 1) *b*).

*बाष्कलक Adj. *von* 2. बाष्कल 2) *herrührend*.

बाष्कलि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

बाष्कलोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

बाष्किरि m. Patron. von Bashkiha.

बाष्प 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) Sg. *Thränen*. — *b*) *Dampf* 86,15. 81. — *c*) *ein best. Gemüse*. — *d*) **Eisen*. — *e*) N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze*, = किट्टुपर्त्री Râgân. 6,72.

बाष्पक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ!) *Dampf*. — 2) m. *ein best. Gemüse*. — 3) *f. आ (!) = किट्टुपर्त्री. — 4) f. बाष्पिका *ein best. Gemüse*.

बाष्पमोक्ष m. *Thränenvergiessung* 319,12.

बाष्पसलिल n. Pl. *Thränen* 319,6. Veṇis. 46.

बाष्पाम्बु n. dass. 304,14.

बाष्पाय्, °यते 1) *Thränen vergiessen* Harshaṃ. 134,4. — 2) **Dampf von sich geben, dampfen*. — Mit अति *Thränen in Uebermaass vergiessen* Mâlatîm. 36,10.

°बाष्पिन् Adj. — *als Thränen entlassend*.

*बाष्पीका f. *eine best. Pflanze*, = किट्टुपर्त्री.

बाष्पोत्पीड m. (Harshaṃ. 134,11) s. u. उत्पीड 2).

बास m. N. pr. Kathâs. 45,379 fehlerhaft für भास.

वास्कल Harîv. 2288. 14290 fehlerhaft für बाष्कल.

बास्त Adj. *vom Bock kommend*.

*बास्तायन m. Patron. von बस्त.

*बास्प fehlerhaft für बाष्प.

*बाह् m. und *बाहा f. *Arm*.

बाहट m. N. pr. eines Autors. °निघण्टु m. Opp. Cat. 1.

बाहटीय n. *ein von* Bâhaṭa *verfasstes Werk* Opp. Cat. 1.

बाहड m. N. pr. eines Mannes.

बाहडुर m. wohl nur fehlerhaft für बाहादुर.

बाहत्य (Conj.) n. *Dicke, Umfänglichkeit*.

1. बाहव m. *Arm*.

2. *बाहव n. Nom. abstr. von बहु.

बाहवि m. Patron. (von बाहु) N. pr. eines Lehrers.

बाहादुर m. als Beiw. von neuerer Zeit so v. a. *Held* (بهادر, بهادر, богатырь).

*बाहाबाहवि Adv. *Arm gegen Arm, im Handgemenge*.

बाहिर्वेदिक Adj. (f. ई) *ausserhalb der* Vedi *liegend, — vorsichgehend*.

बाहीक, वाहीक (so MBh. ed. Bomb.) 1) *Adj. *a*) *ausserhalb befindlich*. — *b*) *zum Volke* Bâhika *in Beziehung stehend*. — 2) m. *a*) Pl. N. pr. eines verachteten Volkes. — *b*) *Einer aus dem Volke der* Vâhika MBh. 8,44,17. — *c*) **Ochs*. — *d*) N. pr. eines Priesters. — 3) n. N. pr. eines Wassers im Lande der Vâhika. — Oefters mit बाल्हीक, बाह्लीक verwechselt.

बाहु 1) m. (*f.) *a*) *Arm*, in engerer Bed. *Vorderarm*; in der Medicin *die ganze obere Extremität*. — *b*) als *Längenmaass* = 12 Aṅgula Çulbas. 1,14. — *c*) beim Thier *Vorderfuss*, insbes. *der obere Theil desselben*. — *d*) *Arm des Bogens*. — *e*) *Arm der Wagendeichsel*. — *f*) *Pfosten* einer Thür. — *g*) *Seite einer geometrischen Figur*, insbes. *Kathete*. — *h*) *the sine of an arc of a circle of position contained between the Sun and the Prime Vertical*. — *i*) *der Schatten eines Sonnenzeigers*. — *k*) Sg. und Pl. *das Mondhaus* Ârdrâ. — 2) m. N. pr. eines Daitja. — *b*) verschiedener Fürsten.

बाहुक् in प्रबाहुक्.

बाहुक 1) am Ende eines adj. Comp. = बाहु *Arm*. — 2) Adj. (*f. आ) *a*) *zwerghaft*. — *b*) *(*mit den Armen*) *schwimmend*. — *c*) **dienstbar, abhängig*. — 3) m. *a*) **Affe*. — *b*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) verschiedener Fürsten. — γ) der Name, den Nala als Wagenlenker Ṛtuparṇa's führte. — 4) *f. आ N. pr. eines Flusses. — — In der Med. werden dem Worte die Bedeutungen von बहुक gegeben.

*बाहुकार Adj. *mit den Armen arbeitend*.

*बाहुकीट Adj. von बहुकीट.

*बाहुकुण्ठ Adj. *lahm an den Armen*.

*बाहुकुन्थ m. *Flügel*.

*बाहुकुब्ज Adj. *lahm an den Armen*.

*बाहुकुलेयक m. Patron. von बहुकुल.

बाहुकृन्तद् Adj. *die Vorderbeine eines Thieres* (also *schlechte Stücke*) *vorlegend*, zur Bez. eines kargen Opferers.

*बाहुकर्त und *°क (Kâç. zu P. 4,2,126) Adj. von बहुकर्त.

बाहुगुण्य n. *das Darbieten von grossen Vortheilen*.

*बाहुचाप m. *Faden, das Maass der ausgestreckten Arme*.

बाहुच्छिन्न Adj. *einen zerbrochenen Arm habend* Kaush. Up. 3,3.

बाहुच्युत् AV. wohl verdorben.

बाहुच्युत Adj. *vom Arm oder von der Hand gefallen, — abgeträufelt*.

*बाहुज m. 1) *ein* Kshatrija. — 2) *Papagei*. — 3) *wild wachsender Sesam*.

बाहुजन्य 1) Adj. *unter vielen Menschen verbreitet*. — 2) *n. (Conj.) *Volksmenge*.

बाहुजूत Adj. *flink mit den Armen*.

बाहुज्या f. *Sinus*.

बाहुतरण n. *das Hinüberschwimmen über einen Fluss* Gaut. 9,32.

बाहुता Adv. *auf den Armen, in ulnis*.

*बाहुत्राण n. *Armschiene*.

बाहुदण्ड m. *ein langer Arm*.

बाहुदत्तक Adj. शास्त्र n. Bez. eines von Indra verkürzten *Lehrbuchs* der Gerechtigkeitspflege.

बाहुदन्तिन् m. Bein. Indra's. °दन्तिपुत्र m. Indra's *Sohn* als Verfasser eines Tantra.

*बाहुदन्तेय m. Bein. Indra's.

बाहुदा f. 1) Bein. der Sujaçâ, einer Gemahlin des Parikshit. — 2) N. pr. zweier Flüsse VP.². In den einen wurde Gaurî, Prasenaǵit's Gemahlin, verwandelt.

बाहुपाश m. 1) *die Arme als Fessel, die umschlingenden Arme* 176,1. 316,9. — 2) *eine best. Stellung bei Kämpfenden*.

बाहुप्रसार m. *die Ausstreckung der Arme* Bhâg. P. 10,29,46.

बाहुफल n. *the result from the base-sine.*

बाहुबन्धन n. (adj. Comp. f. आ) = बाहुपाश 1) Ragh. 19,29. Kumâras. 5,57.

1. बाहुबल n. *die Kraft —, die Wucht der Arme.*

2. बाहुबल m. N. pr. eines Fürsten.

बाहुबलि m. N. pr. eines Berges.

बाहुबलिन् Adj. *armstark.*

बाहुबाण m Patron. des Fürsten Hammira.

बाहुबाध m. Pl. N. pr. eines Volkes. बहुबाध्य v. l.

*बाहुभाष्य n. *Geschwätzigkeit.*

*बाहुभूषा f. *ein Schmuck auf dem Oberarm.*

*बाहुभेदिन् m. Bein. Vishṇu's.

बाहुमध्य Adj. *durch die Arme der mittlere.* कर्माणि so v. a. *die Werke der Arme stehen in der Mitte* 180,7.

बाहुमत् 1) Adj. *mit kräftigen Armen versehen.* — 2) f. °मती N. pr. eines Flusses.

1. बाहुमात्र n. *eine Entfernung von einer Armeslänge* TS. 6,2,11,1.

2. बाहुमात्र Adj. (f. ई) *armeslang* TS. 6,2,11,1.

*बाहुमित्रायण m. Patron. von बहुमित्र.

बाहुमूल n. *Achsel.* *°विभूषण n. *ein auf der A. getragener Schmuck.*

बाहुयुद्ध n. *Handgemenge, Faustkampf.*

बाहुयोध und °योधिन् m. *Faustkämpfer.*

*बाहुरूप्य n. Nom. abstr. von बहुरूप.

बाहुल 1) *Adj. von बहुल. — 2) m. *a*) **der Monat Kârttika. — *b*) *Feuer. — *c*) *ein Gina* Gal. — *d*) N. pr. verschiedener Männer VP.2. — 3) n. *a*) *Nom. abstr. von बहुल. — *b*) *Armschiene* (von बाहु). — *c*) N. pr. einer Oertlichkeit.

बाहुलक n. *Vielfältigkeit.* Abl. so v. a. *in Folge des Gewährens eines weiten Spielraums.*

*बाहुलग्रीव m. *Pfau.*

बाहुलता f. *die als Ranken gedachten Arme* 251,12.

बाहुलतान्तर n. *Brustkasten, Brustbein.*

बाहुलतिका f. = बाहुलता.

*बाहुलेय m. Metron. Skanda's.

बाहुल्य n. 1) *reichliches Vorhandensein, Vielheit, Menge.* — 2) *der gewöhnliche Hergang der Dinge, Herkömmlichkeit.* द्वयङ्गुल° Adj. *gewöhnlich zwei Aṅgula messend.* Abl. *meistentheils, gewöhnlich, aller Wahrscheinlichkeit nach.*

बाहुवत् m. N. pr. eines Mannes VP.2 4,98.

*बाहुवर्तक Adj. von बहुवर्त. v. l. *बाहुगर्तक.

*बाहुवार् m. = बहुवार्.

बाहुविक्षेप m. *Bewegung der Arme* MBh. 4, 40,3.

बाहुविघट्टन und °विघट्टित n. *eine best. Art zu ringen* VP.2 5,37.

बाहुविद्ध m. Patron.

1. बाहुवीर्य, °वीर्त्र n. *Stärke der Arme.*

2. बाहुवीर्य Adj. *stark von Arm* Tândja-Br. 6,1,8.

बाहुवृक्त m. N. pr. eines Mannes.

*बाहुव्यायाम m. *Anstrengung der Arme, Gymnastik.*

बाहुशक्ति m. N. pr. eines Fürsten.

बाहुशर्धिन् Adj. *auf seine Arme trotzend.*

बाहुशाल Adj. *aus Euphorbia antiquorum bereitet* Bhâvapr. 4,15.

बाहुशालिन् 1) Adj. *mit kräftigen Armen versehen; kriegerisch, tapfer* Harshaṅ. 158,8. 181,11. — 2) m. N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*) verschiedener Männer.

बाहुशिखर (*n. Gal.) *Achsel* Hariv. 4305.

बाहुश्रुत्य n. *Gelehrsamkeit.*

*बाहुसंभव m. *ein* Kshatrija.

*बाहुसहस्रभृत् m. Bein. Arǵuna's.

बाहूत्क्षेपम् Absol. *unter Händeerhebungen.*

बाहूपपीडम् Absol. *mit den Armen andrückend* Bhaṭṭ. 5,94.

बाहूबाहवि Adv. *Arm gegen Arm, im Handgemenge* Çiç. 18,12.

बाह्य, बाह्यिक (AV.) 1) Adj. (f. आ) *a*) *aussen befindlich, draussen* (vor der Thür, vor dem Hause, vor dem Dorfe u. s. w.) —, *ausserhalb von* (Abl. oder im Comp. vorangehend) *gelegen* u. s. w., *der äussere.* Acc. mit कर् *hinausweisen, von sich fern halten.* तद्धित m. so v. a. *ein neu hinzutretendes* Taddhita-*Suffix.* Auch Compar. बाह्यतर Çaṅk. zu Bâlar. 4,1,2 (S. 1056, Z. 13). — *b*) *nicht zur Familie —, nicht zum Lande* u. s. w. *gehörig, fremd.* — *c*) *aus der Kaste —, aus der Gesellschaft gestossen* Âpast. Auch Compar. बाह्यतर. — *d*) *ausserhalb von Etwas* (Abl. oder im Comp. vorangehend) *liegend,* so v. a. *abweichend von, im Widerspruch stehend mit, sich nicht fügend in, Nichts zu thun habend mit, sich ablehnend verhaltend —, sich nicht eignend zu.* अर्थ m. *die ausserhalb gelegene, mit dem Lautcomplex zunächst Nichts zu thun habende Bedeutung eines Wortes.* — 2) verschiedene Casus als Adv. oder Praep. (die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend): बाह्यात्, बाह्ये und बाह्य° *draussen, ausserhalb;* बाह्यम् dass. und *hinaus* (127,15); बाह्यात् *von draussen.* — 3) m. *a*) *Leichnam* (?). — *b*) N. pr. α) Pl. eines Volkes VP.2 2,156. — β) eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.* — 4) f. आ *a*) *Aussenrinde.* — *b*) N. pr. eines Flusses VP.2 2,156. — 5) n. *das Aeussere.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

बाह्यकरण n. *ein äusseres Sinnesorgan.*

बाह्यकर्ण m. N. pr. eines Schlangendämons.

बाह्यकसृक्करी und बाह्यका f. N. pr. einer Sṛṅgârî und einer der zwei Gattinnen des Bhaǵamâna, einer älteren Schwester der Upabâhjakâ.

बाह्यकुण्ड m. N. pr. eines Schlangendämons.

बाह्यतस् Adv. Praep. (mit Gen. oder Abl.) *draussen, ausserhalb.*

बाह्यता f. Nom. abstr. zu बाह्य 1) *d*).

बाह्यतोनर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

बाह्यत्व f. = बाह्यता.

बाह्यदुति f. *ein best. Process, dem das Quecksilber unterworfen wird.*

बाह्यप्रकृति f. Pl. *die constitutiven Elemente des fremden Staates mit Ausnahme des Fürsten* Pañkat. ed. orn. 38,16.

बाह्यरत Kathâs. 47,114 fehlerhaft für बाह्यतर.

बाह्यसंभोग m. *ein unnatürlicher Geschlechtsgenuss.*

बाह्यांस Adj. *die Hände ausserhalb der Kniee (nicht zwischen den Knieen) haltend* Gobh. 1,2,20. Vgl. बहिर्बाहु.

बाह्यान्तर Adv. *von aussen und von innen.*

बाह्यायाम m. *eine best. Nervenkrankheit.*

बाह्यार्थवाद m. *die Lehre, dass die Aussenwelt real sei,* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,31.

बाह्यार्थवादिन् Adj. *die Realität der Aussenwelt annehmend* Çaṅk. ebend.

बाह्यालय m. *der Aufenthaltsort der Verstossenen,* d. i. *das Land der* Bâhika. v. l. बाह्यानय.

बाह्येन्द्रिय n. *ein äusseres Sinnesorgan* 256,8.

*बाह्लक, बाह्लव, बाह्लि, बाह्लिक und बाह्लीक s. u. बात्लक u. s. w.

(बाह्वङ्ग) बाहुभङ्ग m. *Armbiegung,* ἀγκών.

बाह्वृच्य n. *die heilige Ueberlieferung der* Bahvṛka, *der* Ṛgveda.

1. (बाह्वोजस्) बाहुओजस् n. *Kraft der Arme.*

2. (बाह्वोजस्) बाहुओजस् Adj. *armkräftig.*

*बिट्, बेटति (आक्रोशे).

*बिटक m. f. n. = पिटक *Beule* Râǵan. 20,7.

*बिठ n. = अक्षरिक्त.

*बिड्, बेडति = विट्.

*बिडारक m. *Katze.*

बिडाल 1) m. *a*) *Katze.* — *b*) *ein best. Augen-*

mittel. — c) *Augapfel. — 2) f. आ und *ई f. zu 1) a). — 3) f. a) ई eine best. Krankheit und die Genie derselben. Zu den Jogini gezählt Hemâdri 2,a,102,9. 10. — b) *eine best. Pflanze Râǵan. 7,99.

बिडालक 1) m. a) Katze. — b) ein best. Augenmittel Mat. med. 18. Bhâvapr. 2,152. Karaka 6,24. — 2) f. °लिका Kätzchen, Katze. — 3) *n. Auripigment Râǵan. 13,66.

बिडालपद् m. und °क n. ein best. Gewicht, = कर्ष.

बिडालपुत्र m. N. pr. eines Mannes.

बिडालवणिज् m. Katzenhändler, Spitzname eines Mannes.

*बिडालव्रतिक Adj. die Art der Katze habend, falsch.

बिडालाक्ष 1) Adj. (f. ई) katzenäugig Hemâdri 2, a,102,9. — 2) m. N. pr. eines Rakshas.

*बिद्, बिन्द्, बिन्दति = 1. भिद्.

बिद् m. N. pr. eines Mannes P. 4,1,104 nach der Schreibart der Kâç. Pl. sein Geschlecht Âçv. Çr. 12,10,9. *विद्कुल (sic) n. = वैदस्य und वैदेाः कुलम् Pat. zu P. 2,4,64, Vârtt. 1.

बिदल s. विदल.

बिदलकारी f. Schlitzerin von Flechtreis.

बिदलसंकृत Adj. aus Hälften zusammengesetzt.

*बिदापुट m. N. pr. eines Mannes gaṇa अश्वादि in der Kâç. zu P. 4,1,110. v. l. विद् । पुट.

बिडर n. s. u. भिडर.

*बिन्द् s. बिद्.

बिन्द् in कुसुरुबिन्द्.

*बिन्दवि gaṇa गर्गादि.

*बिन्दवीय 1) Adj. von बिन्दवि. — 2) m. ein Fürst der Bindu.

बिन्दु m. 1) Tropfen. n. MBh. 7,54,40. — 2) *Tropfen als Maass. — 3) Kügelchen, Punct, Tüpfel. — 4) das Zeichen des Anusvâra, das in der Mystik eine grosse Rolle spielt. — 5) das Zeichen der Null. — 6) ein Punct, welchen Schreiber über etwas Ausgestrichenes setzen, um anzuzeigen, dass es gelten solle. — 7) ein in Puncten applicirtes Cauterium. — 8) *eine in Form eines Punctes hervortretende Lippenverwundung (durch den Biss eines Verliebten). — 9) in der Dramatik ein scheinbar unbedeutender Zwischenfall, der wie ein Oeltropfen im Wasser einen grossen Umfang gewinnt. — 10) N. pr. a) verschiedener Männer. — b) *Pl. eines Kriegerstammes.

बिन्दुक 1) m. a) Tropfen. — b) N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,12. — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = बिन्दु 4) und 9).

बिन्दुकित Adj. mit Tropfen überzogen.

, बिन्दुघृत n. eine best. Mixtur, welche in kleinen Theilen genommen wird.

*बिन्दुचित und *°चित्रक m. die gesprenkelte Gazelle Dhanv. 6,69.

*बिन्दुजाल und *°क n. ein Netz von Tüpfeln (auf der Haut eines Elephanten).

*बिन्दुतल्ल 1) m. Würfel. — 2) m. n. a) Spielball. — b) eine Art Vierschach.

बिन्दुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes. Vgl. बिन्दुक 1) b).

*बिन्दुदेव m. = बुद्ध, eine best. buddhistische Gottheit oder Bein. Çiva's.

बिन्दुनाथ m. N. pr. eines Lehrers.

*बिन्दुपत्र m. Betula Bhojpatra Râǵan. 9,116.

*बिन्दुपत्रक eine Art Amaranthus.

*बिन्दुफल n. Perle Râǵan. 13,152.

बिन्दुब्रह्मानन्दीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बिन्दुमत् 1) Adj. tropfig, in Klümpchen geballt. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Marîki von der Bindumatî. — 3) f. °मती a) Bez. einer Art von Versen Kâd. 7,11. 99,9. — b) Titel eines Werkes. — c) N. pr. verschiedener Frauen.

बिन्दुमाधव m. eine Form Vishṇu's.

बिन्दुमालिन् m. ein best. Tact S. S. S. 210.

*बिन्दुरक्त m. Ximenia aegyptiaca.

*बिन्दुरेखक m. ein best. Vogel.

बिन्दुरेखा f. 1) eine Reihe von Puncten, — Tüpfeln. — 2) N. pr. einer Tochter Kaṇḍavarman's.

*बिन्दुवासर m. der Tag der Befruchtung, — der Empfängniss.

बिन्दुसंग्रह m. Titel eines Werkes.

बिन्दुसंदीपन n. Titel eines Commentars.

बिन्दुसर (metrisch) und °स् n. N. pr. eines heiligen Sees. °रस्तीर्थ n.

बिन्दुसार m. N. pr. eines Fürsten, Sohnes des Kandragupta, Hem. Par. 8,448.

बिन्दुसेन m. N. pr. eines Fürsten.

बिन्दुह्रद m. N. pr. eines Sees.

बिबोधयिषु Adj. zu wecken beabsichtigend.

बिब्बोक m. vornehme Gleichgültigkeit.

बिभक्षयिषा f. das Verlangen zu geniessen Nyâyam. 3,5,32.

बिभक्षयिषु Adj. zu essen verlangend, hungrig.

बिभणिषु Adj. zu reden wünschend Çiç. 1,342.

बिभित्सा f. das Verlangen zu durchbohren (Kâd. 1,10), zu durchbrechen, zu sprengen, zu zerstören; mit Acc. oder Gen.

बिभित्सु Adj. mit Acc. zu durchbrechen —, zu sprengen verlangend.

बिभीषिका f. Bâlar. 80,13 fehlerhaft für वि°.

बिभेदयिषु Adj. zu entzweien beabsichtigend.

बिभेदु 1) Adj. mit Acc. zu braten —, zu versengen beabsichtigend Bhaṭṭ. — 2) *m. Feuer.

बिभ्रक्षिषु m. Feuer Bhaṭṭ.

बिभ्रद्वाज m. Umschreibung von भरद्वाज Ait. Âr. 197,5 v. u.

बिम्ब 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) a) die Scheibe der Sonne oder des Mondes. — b) Kugel, Halbkugel, Scheibe überh.; insbes. die rund hervortretenden Theile des Körpers. — c) Spiegel. — d) Bild, Abbild. — e) in Gleichnissen das Verglichene. — 2) m. a) Eidechse, Chamäleon Gaut. 22,19. — b) N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ a) *Momordica monadelpha, eine Cucurbitacee. — b) Name zweier Metra. — c) N. pr. einer Fürstin. — 4) f. ई a) Momordica monadelpha. — b) *N. pr. der Mutter Bimbisâra's. — 5) n. die rothe Frucht von Momordica monadelpha, mit der die Lippen häufig verglichen werden.

*बिम्बक 1) n. = बिम्ब 1) a) und 5). — 2) f. °म्बिका a) = बिम्ब 1) a). — b) Momordica monadelpha.

बिम्बकि m. N. pr. eines Fürsten.

*बिम्बजा f. Momordica monadelpha.

*बिम्बट m. Senf.

बिम्बतत्त्वप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बिम्बप्रतिबिम्बता f., °बिम्बत्व n. (Sâh. D. 275, 4) und °बिम्बभाव m. Nom. abstr. von बिम्ब + प्रतिबिम्ब das Bild und das Abbild davon, das Verglichene und das womit Etwas verglichen wird.

बिम्बप्रतिबिम्बवाद् m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 469.

बिम्बलक्षण n. desgl. Opp. Cat. 1.

बिम्बसार m. v. l. für बिम्बिसार.

बिम्बानुबिम्बत्व n. = बिम्बप्रतिबिम्बता Sâh. D. 662.

*बिम्बाव Adj. reich an Bimba-Früchten.

बिम्बित Adj. sich abspiegelnd.

*बिम्बिनी f. Augenstern Râǵan. 18,25.

बिम्बिय m. N. pr. eines Mannes.

बिम्बिसार m. N. pr. eines Fürsten, Zeitgenossen des Çâkjamuni.

*बिम्बु m. Betelnussbaum.

बिम्बेश्वर m. N. pr. eines von der Fürstin Bimbâ errichteten Heiligthums des Çiva.

बिरद s. विरुद.

*बिराल m. Katze.

बिरुद s. विरुद.

*बिल्, बिलति und बेलयति = 1. भिद्.

बिल्ल 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Höhle, Loch, Oeffnung, Höhlung* Karaka 6,27. — *b) Mündung* einer Schüssel, eines Löffels u. s. w. — 2) *m. *a) Calamus Rotang. — b) das Ross* Ukkaiḥçravas. — *c)* Name *zweier Fische* Râgan. 17,52. 61.

*बिलकारिन् m. *Maus* Râgan. 19,57.

बिलधौवन Adj. *rimam tergens* (obscön).

बिलवास 1) Adj. *in Löchern wohnend;* m. *ein höhlenbewohnendes Thier.* — 2) *m. *Igel.*

बिलवासिन् 1) Adj. und m. = बिलवास 65,23. 78,21. — 2) *m. *Schlange.*

बिलशय 1) Adj. und m. = बिलवास 1). — 2) *m. *Schlange.*

बिलशायिन् Adj. und m. = बिलवास 1).

*बिलस Adj. von बिल.

बिलस्वर्ग m. *Unterwelt, Hölle.*

*बिलाल m. = बिराल *Katze.*

बिलिन्ध (?) Supaṛṇ. 15,5.

बिलिश = वडिश *Angel* oder vielmehr *Köder* Supaṛṇ. 17,2.

बिलेशय 1) Adj. und m. = बिलवास 1) Râgan. 19,50. 51. — 2) m. *a) *Schlange. — b) *Maus. — c)* N. pr. eines Lehrers.

बिलेश्वर m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

बिलौकस् Adj. und m. = बिलवास 1).

बिल्म n. 1) *Span.* बिल्मग्रहण n. *das splitterweise Fassen. — 2) ein durchbrochener Helm. — 3) *Aschenbehälter.*

बिल्मिन् Adj. *behelmt.*

*बिल्ल n. 1) = तल्ल und आलवाल. — 2) *Asa foetida.*

*बिल्लमूला f. *Yamswurzel.*

*बिल्लसू f. *eine Mutter von zehn Kindern.*

बिल्व 1) m. *Aegle Marmelos* (eine Citracee mit köstlichen Früchten) Bhâvapr. 1,196. 242. Râgan. 11,191. Mat. med. 129. — 2) *f. आ = किङ्कपत्री Râgan. 6,72. — 3) n. *a) die Frucht von Aegle Marmelos. — b) ein best. Gewicht. — c) ein best. Gemüse.*

बिल्वक m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. — 2) eines Wallfahrtsortes.

*बिल्वकीया f. *ein mit* Bilva 1) *besetzter Platz.*

*बिल्वज्ञ anzunehmen für बैल्वज्ञ.

*बिल्वतेजस् m. N. pr. eines Schlangendämons.

बिल्वदण्डिन् Adj. *einen Stab von* Bilva-*Holz tragend.*

बिल्वदण्डिन् Adj. dass. MBh. 13,160,14.

बिल्वनाथ m. N. pr. eines Lehrers.

बिल्वपत्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

बिल्वपत्रमय Adj. *aus* Bilva-*Blättern bestehend.*

बिल्वपत्रिका f. Name der Dâkshâjaṇî, unter dem sie in Bilvaka verehrt wird.

बिल्वपर्णी f. *eine best. Gemüsepflanze.*

बिल्वपाण्डर oder °पाण्डुर (MBh. 1,35,12) m. N. pr. eines Schlangendämons.

बिल्वपेशिका und °पेशी f. *die getrocknete Schale der* Bilva-*Frucht.*

बिल्वमङ्गल m. N. pr. eines Dichters.

बिल्वमध्य n. *das Fleisch der* Bilva-*Frucht* Kâṣaka 6,19, 20. Varâh. Bṛh. S. 57,5.

1. बिल्वमात्र n. *das Gewicht von einer* Bilva-*Frucht* Suçr. 2,436,15.

2. बिल्वमात्र Adj. 1) *von der Grösse einer* Bilva-*Frucht* Spr. 2045. — 2) *ein* Bilva *wiegend* Suçr. 1,141,9. 2,38,21. 436,14.

बिल्वल n. N. pr. einer Stadt Ind. Antiq. 8,278.

बिल्ववन n. *ein* Bilva-*Wald* oder N. pr. eines *Waldes.* °माहात्म्य n.

बिल्वाद्रिमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बिल्वाम्रक N. pr. einer Oertlichkeit. °माहात्म्य n.

बिल्वोदकेश्वर m. N. pr. eines Heiligthums des Çiva.

बिल्वोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

बिल्हण m. N. pr. eines Ministers und Dichters Vikramâṅkaḥ. 18,81. Häufig fehlerhaft रिल्हण und रिह्लण geschrieben.

बिल्हणकाव्य n., बिल्हणचरित्र n. (Opp. Cat. 1), बिल्हणपञ्चाशिका f. und बिल्हणीय n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*बिश्, वेशति = पिस्.

*विशायक s. u. बिसाकर्.

बिश, बिष fehlerhafte Schreibart für बिस.

बिष्कल 1) *m. *Hausschwein.* — 2) f. आ Bez. *einer Gebärenden* AV.

*बिस्, विंस्यति (गतिकर्मन्, भेदनकर्मन्, वृद्धिकर्मन्, प्रेरणे, क्षेपे).

बिंस n. (m. nur Hariv. 15445; adj. Comp. f. आ) *Wurzelschoss —, Untergrundstengel einer Lotuspflanze* Râgan. 10,193. Einmal ungenau für बिसिनी.

*बिसकण्ठिका f. und *°कण्ठिन् m. *eine Kranichart* Râgan. 19,104.

बिसकिसलयच्छेदपाथेयवत् Adj. *Stücke von jungen Lotus-Wurzelschossen als Reisekost habend* Megh. 11.

*बिसकुसुम n. *Lotusblüthe* Râgan. 10,180.

बिसखी Adj. *Wurzelschosse von Lotuspflanzen ausgrabend.*

बिसखादिका f. *ein best. Spiel.*

बिसग्रन्थि m. 1) *ein Knoten am Untergrundstengel des Lotus.* — 2) *eine best. Augenkrankheit.*

*बिसज्ञ n. *Lotusblüthe.*

बिसतन्तु m. *Faser eines Lotus-Untergrundstengels.*

बिसतन्तुमय Adj. *aus solchen Fasern gemacht* Daçak. 33,20. Kâd. 242,2. 243,16.

*बिसनाभि f. *Nelumbium speciosum.*

*बिसनासिका f. *eine Kranichart.*

बिसप्रसून n. *Lotusblüthe.*

*बिसल n. *ein junger Schoss.*

बिसलता f. *Nelumbium speciosum.*

बिंसवती f. *ein an Lotus-Wurzelschossen reicher Platz.*

बिसवर्त्मन् n. *eine best. Krankheit des Augenlides.*

*बिसाकर्, *बिसाकार् oder *बिशायक m. *eine Art Euphorbia.*

बिसिनी f. *Nelumbium speciosum* (die ganze Pflanze) Râgan. 10,193. Chr. 304,25.

*बिसिल Adj. von बिस.

बिल्हण m. N. pr. ungenau für बिल्हण.

बीज 1) n. (adj. Comp. f. आ) α) *Same* (von Pflanzen, Menschen und Thieren), *Saatkorn* (Mahâbh. 49,5), *Korn;* auch *ein Ausläufer des indischen Feigenbaums. — b) Keim, Element, Anfang, Entstehungsgrund.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *veranlasst durch. — c) der Keim eines Gedichts, eines Schauspiels, eines Zauberspruchs* u. s. w., *aus dem sich das Uebrige entwickelt. — d) Analysis, Algebra. — e) Quecksilber* (?). — *f) Armlage des Kindes bei der Geburt* Bhâvapr. 6,186. — *g) *Mark.* — *h) *= तत्त्व. — *i) *= आधान. — 2) m. *Citronenbaum* Râgan. 11,176.

बीजक 1) m. *a) Citrus medica, Citrone. — b) *Terminalia tomentosa. — c) Armlage des Kindes bei der Geburt* Bhâvapr. 6,186. — *d)* N. pr. eines Dichters. — 2) n. *a) Same. — b) Liste* Hem. Par. 9,8.

बीजकर्तर् Nom. ag. *Erzeuger von Samen* (Çiva).

बीजकाण्डप्ररोहिन् (M. 1,46) und °काण्डरुह (M. 1,48) Adj. *aus Samen oder Ablegern hervorschiessend.*

*बीजकृत् n. *ein Aphrodistacum.*

बीजकोश 1) *m. f. (ई) *Samenkapsel;* insbes. *einer Lotusblume.* — 2) m. Titel eines Tantra. — 3) *f. ई *Schote.*

बीजक्रिया f. *eine algebraische Auflösung.*

बीजगणित n. *Algebra.*

*बीजगर्भ m. *Trichosanthes dioeca* Râgan. 3,11.

*बीजगुप्ति f. *Schote.*

बीजत्व n. *das Grundsein.*

*बीजदर्शक m. *Schauspieldirector.*

बीजद्रव्य n. *Grundstoff* Bhâvapr. 2,59.

बीजधानी f. N. pr. eines Flusses.

*बीजधान्य n. *Koriander* Râǵan. 6,37.

*बीजपादप m. *Semecarpus Anacardium.*

बीजपुर fehlerhaft für °पूर.

*बीजपुष्प n. = मदन und मरुवक.

*बीजपुष्पिका f. *Andropogon saccharatus.*

बीजपूर m., °क m., °पूरी (Paṇḍ.) und °पूर्ण m. *Citrus medica;* n. *Citrone* Râǵan. 11,149. Bhâvapr. 1,249.

*बीजपेशिका f. *Hodensack* Râǵan. 18,48.

बीजप्रबोध m. Titel eines Commentars.

*बीजफलक m. *Citrus medica, Citrone* Râǵan. 11,150.

बीजमति f. *Sinn für die Erkenntniss des Grundes.*

बीजमन्त्र n. Bez. *einer mystischen Silbe, mit der eine Zauberformel beginnt.*

*बीजमातृका f. *Samenkapsel der Lotusblüthe.*

बीजमात्र n. 1) *nur so viel als zum Samen, zur Erzeugung von Nachkommenschaft, zur Erhaltung des Geschlechts erforderlich ist.* — 2) Bez. *des 9ten Maṇḍala im* Ṛgveda.

बीजमुक्तावली f. Titel eines Werkes.

बीजयज्ञ m. *ein best. allegorisches Opfer.*

बीजरुह् Adj. *aus Samen hervorschiessend.*

*बीजरुहा Adv. mit कृ Gaṇar. 2,98.

*बीजरेचन n. *Croton Jamalgota* Râǵan. 6,165.

*बीजर्या Adv. mit कृ Gaṇar. 2,98.

*बीजल Adj. *mit Samen —, mit Korn versehen.*

बीजलीलावती f. Titel eines Werkes.

बीजवत् Adj. = बीजल.

*बीजवर m. *Phaseolus radiatus.*

बीजवाप m. 1) *Säemann. — 2) *das Säen.* °गृह्य n. Titel eines Werkes.

*बीजवापिन् m. *Säemann.*

*बीजवाहन Adj. Beiw. Çiva's.

बीजविवृति (°विवृत्ति fehlerhaft) f. Titel eines Werkes.

*बीजवृक्ष m. *Terminalia tomentosa* Râǵan. 9,138. 142.

बीजसंकृतिमत् Adj. *den Keim und die Katastrophe* (eines Schauspiels) *enthaltend* Sâh. D. 278.

*बीजसू f. *die Erde.*

बीजहरा und °हारिणी f. *Samenentzieherin,* Bez. *einer best. Hexe.*

*बीजा Adv. mit कृ *säen, besäen;* nach Andern *säen und darüber pflügen.*

बीजाक्षर n. *die Anfangssilbe eines Zauberspruchs, — einer Gebetsformel.*

बीजाङ्कुर 1) m. *a) Samenkeim. — b)* Du. *Same und Keim.* — 2) f. आ Titel eines Gjotisha.

बीजाढ्य m. *Citrus medica.*

बीजाध्यक्ष m. Bein. Çiva's.

बीजापहारिणी f. = बीजहरा.

बीजाभिधान n. Titel eines Werkes.

*बीजाम्ल n. *die Frucht der Spondias mangifera* Râǵan. 22,88.

बीजार्णवतन्त्र n. Titel eines Tantra.

बीजार्थ Adj. *nach Samen —, zu zeugen verlangend* Âpast.

बीजाश्व m. *Zuchthengst.*

*बीजिक Adj. von बीज.

बीजिन् 1) Adj. *a) samentragend* (Pflanze). — *b)* am Ende eines Comp. *von dem und dem Samen —, von dem und dem Geblüte seiend.* — 2) m. *a) der eigentliche Erzeuger* (im Gegensatz zum *nominellen Vater, dem Gatten einer Frau*) Gaut. — *b) die Sonne.*

बीजोत्कृष्ट 206,15 = M. 9,291 fehlerhaft für बीजोत्कृष्टर्.

बीजोत्कृष्टर् Nom. ag. *gutes Korn herausziehend* (und thuend, als wenn alles Korn der Art wäre) M. 9,291, wo बीजोत्कृष्टा zu lesen ist; vgl. Vivâdaṃ. 81,3.

*बीजोदक n. *Hagel.*

*बीज्य Adj. 1) *aus edlem Geschlecht stammend* Gal. — 2) am Ende eines Comp. *aus dem und dem Samen hervorgegangen, von dem und dem herstammend.*

*बीभ्, बीभते (कत्थने).

बीभत्स 1) Adj. (f. आ) *a) ekelhaft, widerlich, scheuslich.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. Bein. Arǵuna's. — 3) f. आ *Ekel, Abscheu.*

बीभत्सक m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 46, 21 (77,20).

बीभत्सकर्मन् Adj. *Scheusliches verübend.* Als Schimpfwort Mahâvîraṃ. 43,5.

बीभत्सु 1) Adj. (f. ebenso) *Widerwillen —, Abscheu —, Ekel empfindend, ekel, eklich, heikel* ṚV. 1,164,8. — 2) m. Bein. Arǵuna's.

बीभत्सित Bhâg. P. 5,5,32. 26,33 bei Burn. fehlerhaft für बीभत्सित (s. Desid. von बाध्).

बीरिट m. 1) *Schaar, Menge* (?). — 2) *Luft.

बीरिण in डुर्बीरिण. Vgl. वीरिण.

बीश in पञ्चबीश.

बुक् onomatop. in *बुक्कार.

बुक m. 1) *= क्रोस्य Gaṇar. 299. — 2) *Agati grandiflora* Bhâvapr. 1,227 (वुक).

*बुकिन् Adj. von बुक.

*बुक्क्, बुक्कति und बुक्कयति *bellen.*

बुक्क 1) (*m.) f. आ (Mahâvîraṃ. 109,12) und *ई *Herz.* — 2) m. *a) *Ziege, Bock* Râǵan. 19,41. — *b) *Ricinus* Râǵan. 8,57. — *c)* N. pr. eines Fürsten, = बुक्कण, बुक्कभूपति u. s. w. Weber, Lit. 45. — 3) *m. f. = समय.

बुक्कण m. N. pr. eines Fürsten, = बुक्क Nâǵam. S. 1, Z. 8 (°म्मापति).

*बुक्कन् m. *Herz.*

*बुक्कन n. *das Bellen des Hundes.*

बुक्कभूपति (Nâǵam. S. 1, Z. 17), बुक्कमहीपति, बुक्कराज (B. A. J. 4,115) und बुक्कराय m. N. pr. eines Fürsten, = बुक्क, बुक्कण.

*बुक्कस 1) m. *ein Kaṇḍâla;* vgl. पुक्कस. — 2) *f. ई *a) die Indigopflanze. — b)* = काली.

*बुक्कामांस n. *Herz.* Richtig बुक्का f. und अग्रमांस n.

*बुक्कार m. *das Gebrülle des Löwen.*

*बुङ्ग्, बुङ्गति (वर्जने).

*बुट्, बोटति und बोटयति (हिंसे).

*बुड्, बुडति (संवरणे).

बुडबुड onomatop. von einem im Wasser untersinkenden Gefässe Hem. Par. 12,91. Vgl. बुद्बुद्.

बुडिल m. N. pr. eines Mannes Gop. Br. 2,6,9.

*बुद्, बोदति (निशामने).

बुद्ध 1) Adj. s. u. 1. बुध्. — 2) m. *a)* bei den Buddhisten *ein Erwachter, Erleuchteter,* d. i. *Einer, der durch die Erkenntniss der Wahrheit und durch gute Werke zur vollständigen Erlösung von den Banden der Existenz gelangt ist und vor seinem Eingange in's* Nirvâṇa *die zu einer solchen Erlösung führenden Lehren der Welt mittheilt.* — *b)* N. pr. eines Autors. v. l. बुध. — 3) n. *Erkenntniss.* v. l. बुद्धि.

बुद्धकल्प n. Buddha's *Weltperiode;* so heisst die jetzige W., weil sie einen Buddha gehabt hat und einen noch bringen soll.

बुद्धक्षेत्र n. *das Gebiet —, der Wirkungskreis eines* Buddha Kâraṇḍ. 99,4.

बुद्धक्षेत्रसमाधि m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,7 (वृद्धक्षत्र° gedr.).

बुद्धगया f. bei den Buddhisten Bez. der Stadt Gajâ.

बुद्धगुप्त m. N. pr. eines Fürsten Eitel, Chin. B. Richtig बुधगुप्त.

बुद्धघोष m. N. pr. eines berühmten buddh. Gelehrten. Im Sanskrit nicht zu belegen.

बुद्धचरितकाव्य n. Titel eines Werkes.

बुद्धचरित्र n. desgl.

बुद्धचर्य n. Buddha's *Wandel.*

बुद्धच्छाया f. Buddha's *Schatten* Eitel, Chin. B.

बुद्धज्ञान n. Buddha's *Wissen.*

बुद्धज्ञानश्री m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

बुद्धत्व n. *die* Buddha-*Würde.*

बुद्धदत्त m. N. pr. eines Ministers.

बुद्धदास m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Chin. B.

*बुद्धदिग्र् (?) m. N. pr. eines Fürsten.

बुद्धदेव m. N. pr. eines Mannes.

*बुद्धद्रव्य n. wohl *die in den* Stûpa *niedergelegten Reliquien.*

बुद्धद्वादशीव्रत n. *eine best. Begehung.*

बुद्धधर्म m. 1) Buddha's *Gesetz.* — 2) Buddha's *Eigenthümlichkeiten* Eitel, Chin. B.

बुद्धनन्दि (?) m. N. pr. des 8ten buddh. Patriarchen Eitel, Chin. B.

*बुद्धपत (?) m. N. pr. eines Fürsten.

*बुद्धपाल m. N. pr. eines Mannes.

बुद्धपालित m. N. pr. eines Schülers des Nâgârguna.

बुद्धपुराण n. Titel eines Werkes.

बुद्धभट्ट m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 11,346.

बुद्धभद्र m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

बुद्धभूमि f. und °सूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra Eitel, Chin. B.

*बुद्धमन्त्र n. *ein buddhistisches Gebet.*

बुद्धमार्ग m. Buddha's *Weg,* — *Lehre.*

बुद्धमित्र m. N. pr. des 9ten buddh. Patriarchen.

बुद्धरक्षित N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Frau.

बुद्धराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

बुद्धवचन n. Buddha's *Worte,* Bez. *der buddh.* Sûtra.

बुद्धवनगिरि m. N. pr. eines *Berges* Eitel, Chin. B.

बुद्धिवत् Adj. *eine Form von* 1. बुध् *enthaltend.*

*बुद्धविषय m. = बुद्धक्षेत्र. °विषयावतार m. Titel eines Werkes.

*बुद्धसंगीति f. Titel eines Werkes.

*बुद्धसिंह m. N. pr. eines Buddhisten.

*बुद्धसेन m. N. pr. eines Fürsten.

बुद्धागम m. Buddha's *Lehre.* Auch personificirt.

*बुद्धाणउक s. बुद्धेडुक.

बुद्धानुस्मृति f. 1) *fortwährendes Gedenken* Buddha's Lalit. 34,20. — 2) Titel eines buddh. Sûtra.

बुद्धार्त्त m. *der wache Zustand.*

*बुद्धावतंसक Titel eines buddh. Werkes.

बुद्धि f. 1) *das Vermögen Vorstellungen und Begriffe zu bilden und festzuhalten, Einsicht, Verstand, Vernunft, Geist, Intellect, Urtheilskraft.* Ausnahmsweise auch Pl. — 2) *Wahrnehmung.* — 3) *Verständniss, das Begreifen.* बुद्धिरात्मन: oder बुद्धिर्ब्राह्मी *Selbsterkenntniss, Psychologie* Kârika 1,9. — 4) *Meinung, Ansicht, Ueberzeugung, Vermuthung* (100,13), *Gedanken,* — *über* (Loc.). — 5) *eine richtige, vernünftige Ansicht.* — 6) *die auf Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *gerichteten Gedanken, das Sinnen auf* 55,29. 30. 33. — 7) *Absicht, Vorsatz, Plan.* Instr. am Ende eines Comp. so v. a. *aus, um* (als Angabe des Beweggrundes) 290,19. — 8) *das Halten für* (im Comp. vorangehend). भित्ति° *die Meinung, dass es eine Wand sei.* — 9) *ein best. Metrum.* — 10) *das 5te astrologische Haus* Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20. — 11) die personificirte *Einsicht* ist eine Tochter Daksha's und Gattin Dharma's. — 12) N. pr. einer Frau Hem. Par. 3,2.

*बुद्धिक m. N. pr. eines Schlangendämons.

बुद्धिकामा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बुद्धिकारी f. N. pr. einer Fürstin.

बुद्धिकृत Adj. *klug gehandelt* 79,11.

बुद्धिचित्तक Adj. *verständig denkend.*

बुद्धिच्छाया f. *Reflex des Verstandes auf die Seele.*

बुद्धिजीविन् Adj. *mittels des Verstandes lebend, sich seines V. bedienend, verständig.*

बुद्धितत्त्व n. *das* Tattva *des Intellects* (geht aus dem Purusha und der Prakṛti hervor).

बुद्धिदेवी f. N. pr. einer Prinzessin Ind. St. 14,107.

बुद्धिद्यूत n. *Verstandesspiel, Schach* Pañkad.

बुद्धिपुर n. *die Stadt des Verstandes.* °माहात्म्य n.

बुद्धिपूर्व Adj. (f. आ) *dessen man sich bewusst ist, wobei eine bestimmte Absicht stattgefunden hat, praemeditirt* Kâd. 13,24. °म् Adv. *in einer bestimmten Absicht, absichtlich* Âpast.

बुद्धिपूर्वक Adj. dass. Nom. abstr. °त्व n.; °पूर्वकम् Adv. = °पूर्वम्.

बुद्धिप्रदान n. *das Geben eines Auftrages* Comm. zu TBa. 1,67,12.

बुद्धिप्रदीप m. Titel eines Werkes.

बुद्धिप्रभ m. N. pr. eines Fürsten.

बुद्धिबल n. *ein best. Spiel* Ind. St. 15,418.

बुद्धिभेद m. *das Irrewerden* Bhag. 3,26.

बुद्धिमतिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

बुद्धिमत्त्व n. *Klugheit.*

बुद्धिमत्तर Adj. *klug, verständig.* Compar. °मत्तर.

बुद्धिमय Adj. *im Intellect bestehend.*

बुद्धिमोह m. *Geistesverwirrung.*

बुद्धिवर m. N. pr. eines Ministers.

बुद्धिवर्जित Adj. *ohne Verstand, unverständig.*

बुद्धिविध्वंसक Adj. *die Besinnung raubend* Bhâvapr. 2,109.

बुद्धिविरोधिन् m. N. pr. eines Mannes Dhûrtan. 35.

बुद्धिविलास m. und °विलासिनी f. Titel eines Commentars.

बुद्धिविस्फुरण m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,14.

बुद्धिवृद्धि 1) f. *Wachsthum des Verstandes,* — *der Einsicht.* — 2) m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkara.

*बुद्धिशक्ति f. *Geistesvermögen.*

बुद्धिशरीर m. N. pr. eines Mannes.

बुद्धिशस्त्र Adj. *die Einsicht zur Waffe habend* Spr. 4472.

बुद्धिशालिन् Adj. *klug, verständig.*

बुद्धिशुद्ध Adj. *redlich in seinen Absichten.*

बुद्धिशुद्धि f. *Läuterung des Geistes* 253,1.

बुद्धिशेखर m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 15, 386.

बुद्धिश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

बुद्धिश्रेष्ठ Adj. *durch den Verstand der beste.* कर्माणि so v. a. *die Werke des Verstandes sind die besten* 180,7.

बुद्धिसंकीर्ण m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 830. 836.

बुद्धिसंपन्न Adj. *mit Verstand begabt, verständig.*

*बुद्धिसचिव m. *Rathgeber, Minister.*

बुद्धिसागर m. N. pr. verschiedener Männer.

बुद्धिस्कन्धमय Adj. *dessen Baumstamm der Geist ist* MBh. 14,35,20.

बुद्धिस्थ Adj. *im Bewusstsein seiend, dem Geiste gegenwärtig.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 5,15,3.

बुद्धिहीन Adj. *der Einsicht ermangelnd, beschränkt.* Nom. abstr. °त्व n. Spr. 4326.

बुद्धीन्द्रिय n. *ein wahrnehmendes Sinnesorgan, die fünf Organe des Hörens, Fühlens, Sehens, Schmeckens und Riechens.*

*बुद्धेडुक (Conj.) *ein Tempel, in dem Reliquien von Buddha aufbewahrt werden,* Halâs. 5,45.

बुद्धोक्तसंसारार्णव m. Titel eines buddh. Werkes.

बुद्धोपासक m. *ein Diener* —, *Verehrer* Buddha's. f. °सिका.

बुद्ध्यधिक Adj. *an Geist überlegen* R. 1,23,10. Statt dessen विद्याधिक ed. Bomb. 1,21,10. बुद्ध्याधिक: MBh. 4,70,10.

बुद्बुद m. = बुद्बुद *Wasserblase* in जल°.

बुद्बुद 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Wasserblase* (ein Bild der Vergänglichkeit), *Blase* überh. Vgl. बुडबुड. — *b) ein fünf Tage alter Embryo.* Auch

n. — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras. — 3) n. *a*) s. u. 1) *b*). — *b*) *eine best. Krankheit des Auges* Hemâdri 1,745,12.

बुद्बुदत्व n. *das Blasesein* (des fünftägigen Embryo).

बुद्बुदीयाप्सु Adj. *dessen Same blasig* —, d. i. *leer* —, *unfruchtbar ist.*

1. बुध्, बोधति, *बोधते, बुध्यते (metrisch auch बुध्यति), बुबोधति, बोधि 2te Imper. Aor. 1) *erwachen*, auch bildlich von der Morgenröthe. — 2) *zur Besinnung kommen* (nach einer Ohnmacht). — 3) *wachen*, *wachsam sein*. — 4) *merken*, *den Sinn richten* —, *achten auf* (Gen. oder Acc.). — 5) *inne* —, *gewahr werden*, *erfahren*, *erkennen*, *kennen lernen*, *wissen*, *erkennen als* (mit doppeltem Acc.). — 6) *ansehen* —, *halten für* (mit doppeltem Acc.). — 7) *Jmd bedenken*, so v. a. *beschenken mit* (Instr.) RV. 4,15,7. 7,21,1. — 8) *erwecken*. — 9) बुद्ध *a*) *erwacht*, *zum vollen Bewusstsein gelangt*. — *b*) *aufgeblüht*. — *c*) *erleuchtet*, *klug*, *weise*. — *d*) *kennen gelernt*, *erkannt* (Âpast.), *bemerkt*. *राज्ञाम् *von den Fürsten gekannt*. — 10) *बुधित = 9) *d*). Kathâs. 44,67 fehlerhaft; das von Tawney vermutete बोधित: verstösst gleichfalls gegen das Metrum. — Caus. बोधयति (Med. verdächtig) 1) *erwecken*. — 2) *wieder lebendig machen*. — 3) *zum Aufblühen bringen*. — 4) einen Wohlgeruch *erregen*. — 5) *aufmerksam machen*, *erinnern*, *mahnen*, *Jmds Aufmerksamkeit auf sich lenken*. — 6) *Jmd zur Besinnung* —, *zur Vernunft bringen*. — 7) *belehren*, *Jmd Etwas zu wissen thun*, *mittheilen*; mit doppeltem Acc. बोधित *unterrichtet in* (Loc.). — 8) *dem Geiste Etwas vorführen*, *begreiflich machen*, *zum Verständniss bringen*. — 9) *sich merken* AV. 10,1,17. — Desid. बुभुत्सते *kennen zu lernen wünschen* Comm. zu Nyâyas. 1,1,10. बुभुत्सताम् Gen. Pl. Partic. — Desid. vom Caus. in बिबोधयिषु und बुबोधयिषु. — Intens. बोबुधीति *eine Einsicht in* —, *ein Verständniss von Etwas* (Acc.) *haben*. — Mit अनु (°बुध्यते) 1) *erwachen*. — 2) *merken auf*, *inne* —, *gewahr werden* (Kâraṇḍ. 32,19), *vernehmen*, *erfahren*. — 3) *denken an*, *bedacht sein auf* Kâd. 117,11. — Caus. 1) *Jmd an Etwas denken lassen*, *erinnern*. — 2) *zu wissen thun*. — Mit अव (°बुध्यते) 1) *erwachen*. — 2) *inne* —, *gewahr werden*, *bemerken*, *erkennen*, *kennen*, *begreifen*. — Caus. 1) *wecken*. — 2) *Jmd aufmerksam machen*, *erinnern*. — 3) *Etwas zur Erkenntniss bringen* 280,28. — 4) *benachrichtigen* Bâlar. 116,20. — Desid. (°बुभुत्सते) *erkennen* —, *kennen wollen* Çaṅk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 816, Z. 5. 6). — Mit समव (°बुध्यते) *inne werden*, *erfahren*. — Mit आ *achten auf* (Acc.). — Mit उद् 1) Med. *erwachen*. — 2) उद्बुद्ध *a*) *aufgeblüht*. — *b*) *erwacht*, so v. a. *zur Erscheinung gekommen*, *hervorgetreten*. — *c*) Z. d. d. m. G. 36,366 fehlerhaft für उद्बद्ध. — Mit प्रोद्, प्रोद्बुद्ध *erwacht*, so v. a. *zur Erscheinung gekommen*, *hervorgetreten*. — प्रत्युद्, प्रत्युद्बुद्ध *erwacht* Dh. V. 3,6. — Mit समुद् Caus. *erwecken*, so v. a. *zur Erscheinung bringen*, *erregen*. — Mit नि *achten auf*, *Etwas* (Acc.) *vernehmen von Jmd* (Gen., selten mit सकाशात्), *vernehmen*, *dass Jmd — ist*; mit doppeltem Acc. Meist nur in den Imperativformen निबोध, निबोधत, निबोधस्व (selten) und निबोधघम् (selten). — Mit संनि *vernehmen*. Nur °बोध und °बोधत Imperat. — Mit परि in °बोध fgg. — Mit प्र 1) (°बुध्यते) *a*) *erwachen*, *erweckt werden*, *wachen*. — *b*) *aufblühen*. — 2) Act. *erkennen*. व्याघ्रं शयानं प्रति मा प्रबोध *erkenne in mir gleichsam einen schlafenden Tiger*. — 3) प्रबुद्ध *a*) *erwacht*, *wach*. — *b*) *aufgeblüht*. — *c*) *erwacht*, so v. a. *entfaltet*, *zum Vorschein gekommen*, *sich eingestellt habend* Vikramâṅkaṅk. 13,8. — *d*) *zu wirken begonnen habend* (ein Zauberspruch). — *e*) *erkannt* Kap. 3,66. — *f*) *erwacht*, so v. a. *erhellt* (Geist). — *g*) *hellsichtig*. — *h*) *aufgeweckt*, *klug* Harshaṅk. 159,12. — Caus. 1) *wecken*. प्रबोधितवत् *erweckt* (!). — 2) *aufblühen machen*. — 3) *Etwas reizen* (durch eine leichte Berührung, Reibung). — 4) *Jmd bereden*, *Jmdm zusprechen*, *Jmd zu überzeugen suchen*, *ermahnen*, *Jmdm vorstellen*. — 5) *Jmd Etwas lehren*, mit doppeltem Acc. — Mit अनुप्र Caus. *Jmd aufmerksam machen*, *erinnern*. — Mit विप्र, °बुद्ध *erwacht*. — Caus. *zur Sprache bringen*, *besprechen*. — Mit संप्र 1) *erwachen*. Nur °बुद्ध *erwacht*. — 2) °बुध्यते *zu wirken anfangen* (von einem Zauberspruch). — Caus. 1) *wecken*. — 2) *Jmd bereden*. — 3) *zur Sprache bringen*, *besprechen*. — Mit प्रति, (°बुध्यते) 1) *erwachen*. — 2) *aufblühen*. — 3) *wahrnehmen*, *inne werden*, *bemerken*; mit Gen. oder Acc. प्रतिबुध्यमान *aufmerksam*. Auch Act. प्रति बुबोधयथ. — 4) प्रतिबुद्ध *a*) *erwacht*, auch bildlich von der Morgenröthe. — *b*) *erhellt*, *erleuchtet* (Geist, Person). — *c*) *wahrgenommen*, *erkannt* Bhâg. P. 3,28,38. — प्रतिबोधेत MBh. 12,8686 fehlerhaft für °बाधेत. — Caus. 1) *wecken*. — 2) *Jmd aufmerksam machen*, *belehren*, *aufklären*. — Mit संप्रति Caus. *wecken*. — Mit वि (°बुध्यते) 1) *erwachen*. — 2) *erfahren*. — 3) विबुद्ध *a*) *erwacht*. — *b*) *aufgeblüht*. — *c*) *aufgeweckt*, *klug*, *erfahren*, — *in* (Loc.). — Caus. 1) *wecken*. — 2) *Jmd aufmerksam machen*, *zur Vernunft bringen*. — Mit अभिवि (°बुध्यते) *gewahren*, *inne werden*, *erfahren*. — Mit सम् (संबुध्यते) 1) *erwachen*. — 2) *wahrnehmen*, *inne werden*, *erkennen*. संबुध्यमान so v. a. *mit Bewusstsein verfahrend*. — 3) संबुद्ध *a*) *aufgeweckt*, *klug*, *verständig*. — *b*) *wahrgenommen*, *erkannt*. — Caus. 1) *wecken*, *erwecken* (auch in übertragener Bed.). — 2) *Jmd aufmerksam machen*, *aufklären*, *belehren*, *zu wissen thun* (mit doppeltem Acc.). — 3) *anrufen*. — Mit अभिसम् 1) °संबुध्यते 1) *völlig erwachen zu* (Acc.), so v. a. *in den vollständigen Besitz* (einer Erkenntniss) *gelangen* Kâraṇḍ. 18,22. — 2) *vollständig erkannt werden* Vâgraṅkaṅk. 41,19. — 3) °संबुद्ध *a*) *aufgeklärt*, *bewandert*, *erfahren*, — *in* (Loc.). — *b*) *völlig erwacht zu* (Acc.), so v. a. *in den vollständigen Besitz* (einer Erkenntniss) *gelangt* Vâgraṅkaṅk. 36,9. 13. Kâraṇḍ. 37,24. — *c*) *vollständig erkannt* Vâgraṅkaṅk. 24,3. 6. 32,12. 37,9. 11. 12 (hier wohl अनुत्तरा — संबोधिर° zu lesen). — Mit प्रतिसम्, °संबुद्ध *wieder zur Besinnung* —, *wieder zum Bewusstsein gekommen*.

2. बुध् Adj. 1) *erwachend* in उषर्बुध्. — 2) *verständig* in अबुध्.

बुध 1) Adj. *a*) *erwachend* in *उषर्बुध. — *b*) *klug*, *verständig*. — 2) m. *a*) *ein Kluger*, *Weiser*. — *b*) *ein Gott* LA. 89,4. 90,3. — *c*) **Hund* Râgân. 19,11. — *d*) N. pr. α) eines Sohnes des Soma und als solcher *der Planet Mercur*. बुधे so v. a. बुधवारे *an einem Mittwoch*. — β) verschiedener Männer. — 3) *f. आ *Nardostachys Jatamansi*.

बुधक m. N. pr. eines Mannes Vens. 84,8.

बुधगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

***बुधतात** m. *der Mond*.

बुधदिन n. *Mittwoch*.

बुधनाडि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बुधन्वत् Adj. *die Wurzel* बुध् *enthaltend* TBr. 1, 3,8,3. Gedr. वृधन्वत्.

बुधमनोहर und **बुधरञ्जनी** f. (Opp. Cat. 1) Titel zweier Werke.

***बुधरत्न** n. *Smaragd* Râgân. 13,165.

बुधवार m. *Mittwoch*.

***बुधसानु** m. 1) = पर्ण. — 2) = यज्ञपुरुष.

बुधसुत m. Patron. des Purûravas.

बुधस्मृति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बुधान् 1) Adj. *a*) *erwachend*. — *b*) *worauf geachtet wird* RV. 4,23,8. — *c*) **klug*. — *d*) **freundlich redend*. — 2) *m. *a*) *Lehrer*. — *b*) *Religionskundiger*, *Theolog*.

बुधाष्टमी f. *ein best. achter Tag.*

बुधि Loc. Infin. zu 1. बुध् RV. 1,137,2.

बुधेय m. Pl. *eine best. Schule des weissen Jagus* Ârsav. 46,13.

बुध्न 1) m. n. (बुद्ध्न) *a) Boden, Grund, Tiefe, das Unterste; Boden eines Gefässes. — b) Fuss eines Baumes, Wurzel. — c) *Körper. — d) *Luftraum.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu VP. 3,2,43. — 3) häufig fehlerhaft für बुध्य.

बुध्नरोग m. *eine best. Krankheit* Karaka 2,3. Vgl. ब्रध्न 2) *e*) und ब्रध्न.

बुध्नवत् Adj. *mit einem Boden versehen.*

बुध्निय Adj. = बुध्य TBr. 3,1,3,9.

बुध्य, बुध्निय 1) Adj. *auf dem Boden —, auf dem Grunde —, in der Tiefe —, am Fusse befindlich.* Besonders häufig in der Verbindung mit अहि m. *der Drache der Tiefe (des Dunstmeeres).* In der späteren Literatur ist Ahi budhnja N. pr. eines Rudra und auch Bein. Çiva's. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu VP.^{2} 3,29.

बुध्य Adj. in अबुध्य und अबुध्नबुध्य.

बुन्द्, बुन्दति *wahrnehmen, inne werden* Bhaṭṭ.

बुन्द m. *Pfeil.*

*बुन्ध्, बुन्धति (निशामने), बुन्धयति (संयमने).

*बुबुर m. *Wasser.*

बुबोधयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *aufmerksam zu machen —, zur Vernunft zu bringen beabsichtigend.*

बुभुक्षा f. 1) *das Verlangen Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu geniessen.* — 2) *Esslust, Hunger.* Ausnahmsweise Pl.

बुभुक्षापनय m. *was den Hunger vertreibt, Speise* R. 7,35,34.

बुभुक्षित Adj. *hungrig.*

बुभुक्षु Adj. 1) **Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *zu essen verlangend.* — 2) *hungrig.* — 3) *nach dem Genusse der Welt verlangend* (Gegensatz मुमुक्षु).

बुभुत्सा f. *das Verlangen Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *kennen zu lernen* 216,2.

बुभुत्सित n. *das Verlangen zu kennen, Wissbegierde* Bhâg. P. 1,5,40.

बुभुत्सु Adj. 1) *Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu kennen wünschend.* — 2) *neugierig* Naish. 5, 53. — 3) *Alles zu kennen verlangend* als Beiw. der Götter.

बुभूषा f. *das Verlangen Jmd* (Gen.) *zu ernähren* Âpast.

°बुभूर्षु Adj. *Jmd zu ernähren wünschend.*

बुभूषक Adj. *auf Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Wohl bedacht.*

बुभूषा f. *der Wunsch zu sein, — zu leben, — sich zu erhalten.*

बुभूषु Adj. 1) *Geltung —, Macht wünschend.* — 2) *auf eines Andern Wohl bedacht.*

*बुरि f. = बुलि *die weibliche Scham* Gal.

बुरुड m. *Korbmacher, Mattenflechter.*

बुल्, बोलयति *untertauchen* (transit.).

*बुल gaṇa बलादि zu P. 4,2,80 in der Kâç.

*बुलि f. 1) *die weibliche Scham.* — 2) *Hinterbacke* Gal.

बुलिल m. N. pr. = बुडिल.

*बुल्य Adj. von बुल gaṇa बलादि zu P. 4,2,80 in der Kâç.

बुल्ल m. N. pr. eines Mannes.

बुल्व Adj. etwa *schief.*

बुश und बुष fehlerhaft für बुस.

*बुस्, बुस्यति (उत्सर्गे, विभागे).

बुस 1) n. *a*) etwa *Dunst, Nebel* RV. 10,27,24. — *b*) *Abfall, Unreines, Spreu* und *anderer Abfall des Getraides* 229,29. — *c*) **Wasser.* — *d*) **trokkener Kuhdünger.* — *e*) **die dicken Theile in geronnener Milch.* — *f*) **Reichthum.* — 2) *f. आ *eine jüngere Schwester* (im Schauspiel).

*बुसस Adj. von बुस.

*बुस्त्, बुस्तयति = पुस्त्.

*बुस्त m. n. 1) *die Kruste bei gebratenem Fleische.* — 2) *die Schale von Früchten.*

बुक्क f. in *श्वेतबुक्का.

*बूक्क m. f. n. und *बुक्कन् n. *Herz.*

बूत्कार m. *das Geschrei der Affen* Z. d. d. m. G. 32,735.

बूबशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

बूष fehlerhaft für बुस.

बृंहण 1) Adj. *feist machend, kräftigend, nährend.* — 2) n. *a) das Feistmachen, Kräftigen, Nähren. — b) Befestigungsmittel.*

बृंहणात्व n. *die Eigenschaft des Festmachens, Befestigens, Kräftigens.*

बृंहणीय Adj. 1) **feist zu machen, zu kräftigen.* — 2) *zum Feistmachen dienend, feist machend, nährend.*

बृंहयितव्य Adj. *zu kräftigen.*

बृंहित 1) n. *das Gebrülle des Elephanten* Spr. 7634. *des Löwen* Harshaṃ. 55,11. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 3,228,10.

बृंहिला f. v. l. für बृंहित 2).

बृगल n. *Brocken, Stück* in अर्धबृगल und पुरोडाशबृगल.

बृन्दारण्य und बृन्दावन Opp. Cat. 1. s. वृन्दा°.

बृबुडुक्थ Adj. als Beiw. Indra's.

बृबु m. N. pr. eines Mannes. वृधु fehlerhaft M. 10,107.

बृबूक von unbekannter Bed. Nach den Lexicographen *Wasser.*

बृसय m. 1) etwa *Zauberer* (Grassmann). — 2) N. pr. eines Dämons.

*बृसिका f. *Polster.*

बृसी f. *Wulst, Bausch von gewundenem Gras u. s. w., Polster.*

बृहू in बृहस्पति.

बृहक m. N. pr. eines Devagandharva MBh. 1,123,57.

*बृहच्चञ्चु f. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 4,143.

बृहच्चाणक्य n. *die ausführliche Spruchsammlung des Kâṇakja.*

*बृहच्चित्त m. *Citrus medica.*

बृहच्चिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

बृहच्छ्रेणी f. *eine best. Pflanze* Comm. zu Kâṭj. Çr. 19,1,20.

*बृहच्छदद m. *Wallnuss* Râǵan. 11,82.

बृहच्छन्दस् Adj. *mit hohem Dache versehen.*

बृहच्छब्देन्दुशेखर m. Titel eines Werkes.

बृहच्छरीर Adj. *hochgewachsen.*

*बृहच्छल्क m. *eine Art Seekrabbe.*

बृहच्छातातप m. *der ausführliche* Çâtâtapa.

बृहच्छान्तिस्तव m. *der ausführliche* Çântistava.

बृहच्छाल m. *eine hohe Vatica robusta.*

*बृहच्छिम्बी f. *eine Gurkenart* Râǵan. 7,178.

बृहच्छुक m. *eine Art Specht* Bhâvapr. 2,4.

बृहच्छृङ्गारतिलक n. *das ausführliche* Çṛṅgâratilaka.

बृहच्छोक Adj. *grossen Kummer habend* Spr. 6554.

बृहच्छ्रवस् Adj. 1) *laut tönend.* — 2) *laut gerühmt, weit berühmt.*

बृहच्छ्रीक्रम m. Titel eines Werkes.

बृहच्छ्लोक 1) Adj. *laut gerühmt.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Urukrama.

बृहज्जातक n. Titel eines Werkes. °श्लोकव्याख्यान n. desgl.

बृहज्जाबालोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

बृहज्जाल n. *ein grosses Garn, — Netz.*

बृहज्जीरक m. *grosser Kümmel* Bhâvapr. 1,166.

*बृहज्जीवन्ती und *बृहज्जीवा f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,27.

बृहज्ज्योतिस् 1) Adj. *hellstrahlend.* — 2) m. N. pr. eines Enkels des Brahman.

बृकृदृक m. N. pr. eines Mannes.

बृकृदृका f. Titel eines Werkes.

बृकृत m. N. pr. eines Sohnes des 9ten Manu Harıv. 1,7,64. — बृकृती s. u. बृकृत्.

*बृकृतिका f. 1) *Ueberwurf, Mantel.* — 2) *Solanum indicum.*

बृकृतीक am Ende eines adj. Comp. = बृकृत्त् 5) *a*).

बृकृतीकारम् Absol. *unter Verwandlung in* Bṛhatī-*Strophen* Âçv. Çr. 5,15,7.

*बृकृतीपति m. *der Planet Jupiter.*

बृकृत्क n. Name eines Sâman.

बृकृत्कथा f. Titel zweier Werke. °विवरण n. Opp. Cat. 1.

*बृकृत्कन्द् m. 1) *eine Art Zwiebel* oder *Knoblauch.* — 2) *ein anderes Knollengewächs* Râǵan. 7,89.

बृकृत्कपोल Adj. *dickbackig* Cit. im Comm. zu TS. Prât.

बृकृत्कर्मन् m. N. pr. verschiedener Fürsten.

बृकृत्कल्प m. *ein best.* Kalpa 2) *b*).

बृकृत्काय m. N. pr. eines Sohnes des Bṛhaddhanus.

बृकृत्कालज्ञान n. Titel eines Werkes.

*बृकृत्कालशाक m. *eine best. Gemüsepflanze.* Fehlerhaft.

*बृकृत्काश m. *eine best. Rohrart.*

बृकृत्कीर्ति 1) Adj. *weitberühmt.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Enkels des Brahman. — *b*) eines Asura.

बृकृत्कुक्षि 1) *Adj. *dickbäuchig.* — 2) f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,101,6. 8.

बृकृत्केतु 1) Adj. *von grosser Helle.* — 2) m. N. pr. eines alten Königs.

*बृकृत्कोशातकी f. *eine Kürbisart* Râǵan. 7,171.

बृकृत्क्षण m. N. pr. eines Fürsten.

बृकृत्क्षत्त्र m. N. pr. eines best. mythischen Wesens.

बृकृत्क्षत्र m. N. pr. verschiedener Fürsten VP.^{2}.

बृकृत्क्षय und बृकृत्क्षेत्र m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2}. v. l. बृकृत्क्षण.

बृकृत्पोव्रत n. *eine best. Begehung.*

*बृकृत्फाल m. *Phoenix paludosa* Râǵan. 9,93.

*बृकृत्फिक्का f. *Clypea hernandifolia* Râǵan. 6,122.

बृकृत्फण n. 1) *starkes Gras* Gobh. 4,7,10. — 2) * *Bambusrohr.*

बृकृत्फेनम् m. *der Planet Jupiter* VP.^{2} 2,258.

बृकृत्फोडलतन्त्र n. Titel eines Tantra.

बृकृत्त्व n. *Grösse, grosser Umfang* 135,14.

*बृकृत्त्वच् m. *Alstonia scholaris* Râǵan. 12,35.

बृकृत्त्वन् m. N. pr. eines Devagandharva MBh. 1,123,57. v. l. बृकृद्धन्.

बृकृत्पत्र 1) m. *a*) *Symplocos racemosa* Karaka 7,9. — *b*) **ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,80. — 2) *f. आ *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,112.

बृकृत्पराशर m. *der ausführliche* Parâçara.

बृकृत्परिभाषासंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृकृत्पलाश Adj. (f. आ) *grossblätterig* AV.

*बृकृत्पाटलि m. *Stechapfel.*

बृकृत्पाद् 1) Adj. (f. आ) *grossfüssig* 133,30. — 2) *m. *der indische Feigenbaum.*

*बृकृत्पारेवत m. *ein best. Fruchtbaum* Râǵan. 11,91.

*बृकृत्पालिन् m. *wilder Kümmel* Râǵan. 6,76.

*बृकृत्पीलु m. *ein best. Baum* Râǵan. 11,87.

*बृकृत्पुष्पी f. *eine Crotolarienart* Râǵan. 4,67.

बृकृत्पृष्ठ Adj. *das* Bṛhatsâman *als Grundlage des* Pṛshṭhastotra *habend.*

बृकृत्प्रचेतस् m. *der ausführliche* Praketas.

बृकृत्प्रयोग m. Titel eines Werkes.

बृकृत्फल 1) m. *a*) **eine best. Pflanze.* — *b*) Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.* — 3) *f. आ *a*) *eine wilde Gurkenart* Râǵan. 3,42. — *b*) *Beninkasa cerifera* Râǵan. 3,62. — *c*) = महाजम्बू. — *d*) = महेन्द्रवारुणी Râǵan. 7,158.

बृकृत्षोडशकारणापूजा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 644.

बृकृत्संवर्त m. *der ausführliche* Saṁvarta.

बृकृत्संहिता f. Titel eines astronomisch-astrologischen und eines philosophischen Werkes, sowie auch eines Dharma.

बृकृत्सर्वानुक्रमणी f. Titel einer Anukramaṇi.

बृकृत्सकाय Adj. *einen mächtigen Gefährten habend* Spr. 4485.

बृकृत्सामन् 1) Adj. *das* Bṛhat-Sâman *zum* Sâman *habend* Âpast. Çr. 21,8.15. 22,2. 23,12. — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa. — °साम Bhag. 10, 35 fehlerhaft für बृकृत् साम.

बृकृत्सुम्न Adj. *höchst wohlwollend, — gnädig.*

बृकृत्सूर्यसिद्धान्त m. *der ausführliche* Sûrjasiddhânta.

बृकृत्सेन N. pr. 1) m. *a*) verschiedener Fürsten VP.^{2}. — *b*) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 2) f. आ der Amme der Damajanti.

बृकृत्सोम fehlerhaft für बृकृत्साम.

बृकृत्स्फिज् m. N. pr. eines Mannes.

बृकृदग्नि m. N. pr. eines Ṛshi Harıv. 9573.

बृकृदग्निमुख n. *ein best. medicinisches Pulver* Bhâvapr. 4,28.

*बृकृदङ्ग m. *Elephant.*

बृकृदङ्गिरस् m. *der ausführliche* Aṅgiras.

बृकृदत्रि m. *der ausführliche* Atri.

बृकृदनीक Adj. *gewaltig aussehend.*

बृकृदभिधानचिन्तामणि m. *der ausführliche* Abhidhânakintâmaṇi.

बृकृदमर् und °कोश m. *der ausführliche* Amarakoça.

बृकृदम्बालिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*बृकृदम्ल m. *Averrhoa Carambola.*

बृकृदर्की f. AV. 8,9,14 fehlerhaft; vgl. TS. 4,3,11,2.

बृकृदश्व m. N. pr. 1) eines Gandharva. — 2) verschiedener Männer.

बृकृदष्टवर्ग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृकृदात्रेय m. *der ausführliche* Âtreja.

बृकृदारण्य = बृकृदारण्यक Opp. Cat. 1.

बृकृदारण्यक n. Titel einer Upanishad. Commentare dazu: °भाष्य n., °भाष्यटीका f., °भाष्यवार्त्तिक n. und °व्याख्या f.

बृकृदारण्यकोपनिषद् f. desgl. °षत्खण्डार्थ m. Opp. Cat. 1.

बृकृदिष्ठ m. N. pr. verschiedener Männer.

बृकृदीश्वरदीक्षितीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृकृदुक्थ 1) Adj. *lauten Preis habend, weitgepriesen.* — 2) m. *a*) *ein best.* Agni. — *b*) N. pr. verschiedener Männer.

बृकृदुकिथ (!) m. N. pr. eines Ṛshi.

बृकृदुक्त् und बृकृदुक्त Adj. *gewaltig ausgiessend.*

बृकृदुक्तन् Adj. *grosse Stiere habend.*

बृकृदुत्तरतापिनी f. Titel einer Upanishad.

*बृकृदेला f. *grosse Kardamomen* Râǵan. 6,85.

बृकृदोषशा f. mit dem Beiw. क्रत्वा Name eines Sâman Ârsh. Br.

बृकृद्धर्म MBh. 3,13321 fehlerhaft für वृषद्धर्म.

बृकृद्बल Adj. *dickhalsig* Cit. im Comm. zu TS. Prât.

बृकृद्बिरि 1) Adj. etwa *laut rufend, — schreiend* RV. — 2) m. N. pr. eines Jati.

बृकृद्रीताव्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृकृद्रुक् m. N. pr. eines Mannes.

बृकृद्रुर्वावलिपूजाशान्तिविधान n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 643.

*बृकृद्रुक् und *बृकृद्रुक् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*बृकृद्रोल n. *Wassermelone.*

बृकृद्वारीव्रत n. *eine best. Begehung.*

बृकृद्वावन् Adj. *einem dicken, grossen Stein gleichend.*

बृकृद्वती f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,218.

बृकृद्वर्भ m. N. pr. eines Fürsten.

*बृकद्वल m. 1) *eine Art* Lodhra Râǵan. 6,213. — 2) *Phoenix paludosa* Râǵan. 9,91.

1. बृकद्विव 1) Adj. *dem hohen Himmel angehörig, himmlisch.* — 2) m. *a*) N. pr. eines Liedverfassers. — *b*) *das von ihm verfaisste Lied.* — 3) n. Pl. Loc. *in Himmelshöhen* RV. 4,37,3. 9,79,1.

2. बृकद्विव 1) Adj. = 1. बृकद्विव 1). — 2) f. आ N. pr. einer Göttin.

बृकद्वर्ग m. N. pr. eines Mannes.

बृकद्वता f. Titel eines Werkes.

बृकद्वस्थान n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

बृकद्युति Adj. *hell glänzend* Kir. 3,32.

बृकद्युम्न m. N. pr. eines Fürsten.

बृकद्रुन् m. N. pr. eines Devagandharve MBh. ed. Vardh. 1,123,54. v. l. बृकत्रुन्.

बृकद्रुनस् und बृकद्रुमन् m. N. pr. zweier Fürsten.

बृकद्रुमपुराण n. *das ausführliche* Dharmapurâṇa.

बृकद्रुमप्रकाश m. *der ausführliche* Dharmaprakâça.

*बृकद्रुल *ein grosser Pflug.*

बृकद्वारावली f. *die ausführliche* Hârâvalî.

बृकद्वारीत m. *der ausführliche* Hârîta.

बृकद्वेमाद्रि m. *der ausführliche* Hemâdri.

बृकद्वेमपद्धति f. Titel eines Werkes.

बृकद्वुन m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,61.

बृकद्वुनी f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,32.

बृकद्वल m. N. pr. zweier Fürsten.

*बृकद्वीज m. *Spondias mangifera.*

बृकद्वृहस्पति m. *der ausführliche* Bṛhaspati.

बृकद्वृक्षन् m. N. pr. eines Enkels des Brahman.

बृकद्वृक्षसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृकद्वृक्षोत्तरखण्ड m. Titel eines *Abschnitts* im Skandapurâṇa.

*बृकद्वारिका f. Bein. der Durgâ.

बृकद्वय m. N. pr. eines Sohnes des 9ten Manu.

बृकद्वानु 1) Adj. *hellglänzend.* — 2) m. *a*) **Feuer, *der Gott des Feuers.* — *b*) *ein best.* Agni. — *c*) N. pr. α) eines Sohnes des Sattrâjaṇa und einer Manifestation Vishṇu's. — β) eines Sohnes des Kṛshṇa. — γ) eines Fürsten.

बृकद्वाम् Adj. *hellglänzend* Âpast. Çr. 2,14,10.

बृकद्वास N. pr. 1) m. eines Enkels des Brahman. — 2) f. आ einer Tochter des Sonnengottes.

बृकद्वुज Adj. *lange Arme habend.*

बृकद्यम m. *der ausführliche* Jama.

बृकद्याज्ञवल्क्य m. *der ausführliche* Jâǵñavalkja.

बृकद्यात्रा f. Titel eines Werkes Utpala zu Varâh. Bṛh. 20,10.

बृकद्योगियाज्ञवल्क्यस्मृति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 354.

बृकद्रण m. N. pr. eines Fürsten.

बृकद्रत्नकारिका f. und °रत्नाकर m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

1. बृकद्रथ m. *ein gewaltiger Held.*

2. बृकद्रथ 1) m. *a*) N. pr. verschiedener Männer. — *b*) *Bein. Indra's. — *c*) **Opfergeräth.* — *d*) **ein best.* Mantra. — *e*) **ein Theil des* Sâmaveda. — 2) f. बृकद्रथा N. pr. eines Flusses Hariv. 9507.

बृकद्रथंतर n. Du. *die* Sâman Bṛhat *und* Rathaṁtara Ait. Br. 4,19,3. Kaush. Up. 1,5. Gaut. 19,12.

बृकद्रथंतरसामन् Adj. *das* Bṛhat- *und* Rathaṁtara-Sâman *zum* Sâman *habend* Âpast. Çr. 21,8.

बृकद्रयि Adj. *reichlichen Besitz habend.*

बृकद्रवस् Adj. *laut dröhnend.*

बृकद्राज्ञ m. N. pr. eines *Fürsten.*

बृकद्रावन् Adj. *laut tönend, — rufend* Kap. S. 40,2.

*बृकद्राविन् m. *eine kleine Eulenart.*

बृकद्रि Adj. *reichlichen Besitz habend.*

बृकद्रूप m. 1) **eine Eulenart* Râǵan. 19,123. — 2) N. pr. eines Marut.

बृकद्रेण Adj. *dichten Staub aufregend.*

बृकद्रुध m. 1) *vielfacher Mord* Bhâg. P. 4,29,49. — 2) so v. a. *Brahmanenmord* Bhâg. P. 6,13,4.

बृकद्वत् 1) Adj. *derjenige, dem das* Bṛhat Sâman *zugeeignet ist.* — 2) f. बृकद्वती N. pr. eines Flusses.

बृकद्वयस् Adj. *hochkräftig, sehr lebenskräftig* oder *hochmächtig.*

*बृकद्वत्क m. *eine Art* Lodhra Râǵan. 6,213.

बृकद्वसिष्ठ m. *der ausführliche* Vasishṭha.

बृकद्वसु m. N. pr. zweier Männer.

*बृकद्वात m. *eine best. Kornart* Ratnam. 320.

बृकद्वादिन् Adj. *grosssprechend, Grosssprecher.*

बृकद्वाराकृष्णमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*बृकद्वारुणी f. *eine best. Pflanze.*

बृकद्वासिष्ठ m. *der ausführliche* Vâsishṭha.

बृकद्विवाकृपटल Titel eines Werkes.

बृकद्विष्णु m. *der ausführliche* Vishṇu.

बृकद्वृत्ति f. Titel eines Werkes Ganar.

बृकद्वैयाकरणभूषण und बृकद्याकरणभूषण (Opp. Cat. 1) n. Titel zweier Werke.

बृकद्व्यास m. *der ausführliche* Vjâsa.

1. बृकद्रत n. *das grosse Gelübde der Keuschheit.*

2. बृकद्रत Adj. *das grosse Gelübde der Keuschheit beobachtend.*

बृकन्त् 1) Adj. (f. बृकन्ती) *a*) *hoch, hoc* *sen, ausgebreitet, viel, reichlich, gewalti* *tend, gross* (eigentlich und uneigentlicl verschiedenen Bedeutungen des Wortes) बृकन्तर. — *b*) *erwachsen, alt.* — *c*) von scheinungen sowohl *ausgebreitet* als *hell.* Tönen *hoch, hell, laut.* — 2) Adv. *a*) बृकत् *weit, breit.* — β) *dicht, fest.* — γ) *hell.* - — ε) *stark, sehr.* — *b*) बृकतां Instr. *laut.* N. pr. *a*) eines Marut. — *b*) verschiede ner. — 4) m. oder n. *Rede.* बृकतां पति Bṛhaspati Çiç. 2,68. — 5) f. ई *a*) *ein trum von 36 Silben,* später *jedes Metru Silben.* — *b*) Bez. *der Zahl sechsunddrei* Pl. Bez. *bestimmter Backsteine* Çulbas. 3, *ein Solanum.* °द्वय n. *zwei Arten dessell ein best. Körpertheil an den Seiten zwisc und Wirbelsäule.* — *f*) *Du. *Himmel* Gal. Vgl. RV. 4,56,1. 7,53,1. — *g*) *I schlossen aus Stellen, wo bei वाच् das बृकती steht. — *h*) **Ueberwurf, Mantel.* — serbehälter. — *k*) *Nârada's oder Viç *Laute.* — *l*) Titel zweier Werke Opp. *m*) N. pr. verschiedener Frauen. — 6) n — *b*) Name verschiedener Sâman, *welc trische Form der* Bṛhati *haben.* Auch Zusätzen आग्नेयम्, भरद्वाजस्य, भारद्वाजम्, व सौरम् Ârsh. Br. — *c*) *das* Brahman. - Veda.

बृकत्त 1) Adj. *gross.* — 2) m. N. pr. eine

*बृकत्नखी f. *ein best. Parfum.*

*बृकत्नट m. Bein. Arǵuna's.

*बृकत्नड m. 1) *Amphidonax* Karka. — Arǵuna's.

बृकत्नल 1) m. *eine best. hochwachsen art.* — 2) m. f. (आ) ein Name, unter Arǵuna, sich für einen Zwitter oder Ges losen ausgebend, in den Dienst Virâṭa's

बृकत्नाट m. *ein best.* Râga S. S. S. 37

बृकत्नारदीय und °पुराण n. Titel eines

बृकत्नारदीयतन्त्र n. Titel eines Tantr

बृकत्नारायण n., °णी f. und °णोपनिष einer Upanishad.

बृकत्नालिक n. *Kanone* Çukran. 4,1031

बृकत्निघण्टि m. Titel eines *Glossars.*

बृकत्निर्वाणतन्त्र n. Titel eines Tantra

बृकत्नीलतन्त्र n. Titel eines Werkes.

*बृकत्नीली f. *eine best. Pflanze,* = मद

बृकनेत्र Adj. vielleicht *weitsichtig* (i Bed.).

बृकन्नीका f. *eine best. vortheilhafte Stellung im Spiele* Káturaṅga.

बृकन्मति 1) Adj. *hochsinnig* ṚV. — 2) m. N. pr. eines Liedverfassers.

बृकन्मध्य Adj. (f. या) *in der Mitte gross*, — *bedeutend* 167,11.

बृकन्मनस् m. N. pr. 1) eines Enkels des Brahman. — 2) eines Fürsten.

बृकन्मनु m. *der ausführliche* Manu.

बृकन्मन्त्र m. N. pr. eines Enkels des Brahman.

बृकह्रदोक्तित N. pr. eines mythischen Teiches.

बृकस्पति m. 1) N. pr. eines Gottes, in welchem die Thätigkeit des Frommen gegenüber den Göttern personificirt ist. Gilt später als *Gott der Klugheit und der Beredsamkeit*, dem verschiedene Werke zugeschrieben werden. — 2) *der Planet Jupiter*. — 3) N. pr. verschiedener Männer.

*बृकस्पतिक m. Hypokoristikon von बृकस्पतिदत्त.

बृकस्पतिकरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृकस्पतिगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

*बृकस्पतिदत्त m. desgl.

बृकस्पतिपक्षता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृकस्पतिपुरोक्तित Adj. *den* Bṛhaspati *zum* Purohita *habend*.

बृकस्पतिप्रणुत Adj. *von* Bṛhaspati *vertrieben*.

बृकस्पतिप्रसूत Adj. *von* Bṛhaspati *geheissen*.

बृकस्पतिमत n. Titel eines Werkes Kumârasv. u. Prayâgar. 127,3. 129,8.

बृकस्पतिमत्त् Adj. *von* Bṛhaspati *begleitet*.

बृकस्पतिमिश्र m. N. pr. eines Scholiasten.

*बृकस्पतिय und *बृकस्पतिल m. Hypokoristikon von बृकस्पतिदत्त.

बृकस्पतिवत्त् Adj. = बृकस्पतिमत्त्.

*बृकस्पतिवार m. *Donnerstag*.

बृकस्पतिशिरस् Adj. wohl *geschoren wie* Bṛhaspati.

बृकस्पतिसंहिता f. Titel eines Werkes.

बृकस्पतिसव m. *eine best. eintägige Feier, durch welche die* Purohita-*Würde erlangt werden soll*, Âpast. Çr. 18,7. 22,7. 23,9.

बृकस्पतिसुत Adj. *von* Bṛhaspati *gekeltert* TS. 1,6,22,1.

बृकस्पतिसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृकस्पतिस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

बृकस्पतिस्मृति f. Titel eines *Gesetzbuchs* Opp. Cat. 1.

बेकनाट m. *Wucherer*.

बेकरा f. nach Nigh. *Stimme, Ton* Lâṭj. 1,11,9.

बेकुरि f. als Beiw. von Apsaras.

बेटी f. etwa *Hure* Z. d. d. m. G. 27,22.

बेदरकर m. nach Bühler *ein Einwohner der Stadt* Bedar oder Bidar (im Territorium des Nigâm von Haidrabad).

*वेभिर्दितव्य Partic. fut. pass. vom Intens. von 1. भिद्.

बेम्ब m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14.

बेम्बारव m. *ein best. Laut* Ind. St. 14,103. Vgl. बम्भारव.

*वेश्, बेशति = पिस्, पेस्.

*बैकि m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

बैञवाप m. Patron. von बीञवाप.

बैञवापायन m. Patron. von बैञवाप.

बैञवापि m. Patron. von बीञवाप oder °वापिन् Kâraka 1,1. *Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*बैञवापीय 1) Adj. von बैञवापि. — 2) m. *ein Fürst der* Baiǵavâpi.

*बैञि von बीञ.

बैञिक 1) Adj. *vom Samen kommend, zu ihm in Beziehung stehend*. — 2) *m. *ein junger Schoss*. — 3) *n. *a) Oel von Moringa pterygosperma*. — *b) Ursache*. — *c) die Seele*.

*बैञीय Adj. von बैञि.

*बैञेय m. Patron. von बीञ.

बैडाल Adj. *der Katze eigen*.

*बैडालव्रति, °व्रतिक und °व्रतिन् Adj. *das Verfahren der Katze befolgend, falsch*.

*बैडालिकर्णककन्थ und *°कर्णिकन्थ n. wohl N. pr. einer Stadt.

1. बैद् m. Patron. von बिद् Ait. Br. 3,6,4. Âçv. Çr. 12,10,9. *°कुल Pat. zu P. 2,4,64, Vârtt. *f. बैदी Mahâbh. 4,18,*b*.

2. बैद् 1) Adj. von 1. बैद् P. 4,3,127, Sch. — 2) m. *ein best.* Trjaha Kâṭj. Çr. 23,2,8.

बैदत्रिरात्र m. *ein best.* Trirâtra Âçv. Çr. 10, 2,10. Lâṭj. 2,2,4. 9,7,8. Verz. d. B. H. 73,14.

*बैदापुटायन m. Patron. von बिदापुट gaṇa अश्वादि zu P. 4.1,110 in der Kâç.

बैन्द् m. N. pr. eines verachteten Stammes, = निषाद् Comm.

*बैन्दव m. Patron. von बिन्दु.

*बैन्दवि m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*बैन्दवीय m. *ein Fürst der* Baindavi.

*बैम्बकि m. Patron. von बिम्ब.

बैल Adj. 1) *in Höhlen wohnend*; m. *ein solches Thier* Kâraka 6,20. — 2) *von Höhlen bewohnenden Thieren herkommend*.

*बैलायन Adj. von बिल.

बैल्मवेगरुद् m. Pl. *eine best. Klasse* Çiva'*itischer Mönche* Kâraṇḍ. 81,8.

*बैल्य m. N. pr. eines Mannes.

*बैल्यायन m. Patron. von बैल्य.

बैल्व 1) Adj. *a) vom* Bilva-*Baume kommend, aus* Bilva-*Holz gemacht* Gaut. — *b) *mit* Bilva-*Bäumen bestanden*. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) *n. Bilva-*Frucht*.

*बैल्वक Adj. von बिल्व und बिल्वकीय.

*बैल्वकीय Adj. von बैल्वक.

*बैल्वज्ञ von बिल्वज्ञ. v. l. बैल्वल.

*बैल्वज्ञक Adj. *von* Bailvaǵa *bewohnt*.

*बैल्वमय Adj. (f. ई) von बैल्व.

*बैल्वयत m. Patron. *f. °यत्या.

*बैल्वल gaṇa राजन्यादि in der Kâç.

*बैल्वलक Adj. *von* Bailvala *bewohnt* gaṇa राजन्यादि in der Kâç.

*बैल्ववन m. wohl *ein Bewohner von* Bilvavana.

*बैल्ववनक m. *von* Bailvavana *bewohnt*.

*बैल्वायन m. Patron. von बैल्व.

बैष्क (wohl n.) *Fleisch von einem durch ein Raubthier* (oder *eine Schlinge*) *getödteten Thiere* Gaut. Vgl. मेष्क, वेष्क, ब्लेष्क.

*बैहीनरि m. Patron. von बहीनर.

*बोकडी f. *Argyreia speciosa* oder *argentea* Râǵân. 3,84.

बोद्धर् Nom. ag. 1) *Wahrnehmer, Auffasser*. — 2) *der Etwas versteht, kennt, weiss, erfahren in* (Loc.).

बोद्धव्य 1) Adj. *a) worauf man zu achten hat*. — *b) wahrzunehmen, in Erfahrung zu bringen, kennen zu lernen, zu erkennen, der Erkenntniss unterliegend, zu verstehen, zu begreifen*. — *c) anzuerkennen, anzunehmen*. — *d) aufzuklären, zur richtigen Erkenntniss zu bringen*. — *e) dem man Etwas zu wissen thut, den man auf Etwas aufmerksam macht*. — 2) n. impers. *zu wachen, wach zu sein*.

बोद्धव n. Nom. abstr. zu बोद्धर् 2) Kap. 1,98.

बोध 1) Adj. *begreifend, erkennend*. — 2) m. *a) das Erwachen* (108,10), *Wachen, Wachsein, der wache Zustand*. बोधप्रतिबोध AV. 5,30,10. — *b) das Erwachen von Blüthen, so v. a. Aufblühen*. — *c) das Erwachen von Wohlgerüchen, so v. a. Erregung*. — *d) das Erwachen von Zaubersprüchen, so v. a. das zu wirken Beginnen*. — *e) Erkenntniss, Auffassung, das Begreifen, Einsicht*. — *f) Bezeichnung*. — *g)* die personificirte *Einsicht* ist ein Sohn der Buddhi. — *h)* N. pr. α) eines Mannes. — β) Pl. eines Volkes.

बोधक 1) Adj. (f. °धिका) *a) weckend*. — *b) Etwas lehrend, zu einer Erkenntniss —, zu e. E. von* (im Comp. vorangehend) *führend* 257,8. 275,26.

Nom. abstr. °त्व n. — *c*) *Etwas* (im Comp. vorangehend) *bezeichnend, angebend.* — *d*) *aufklärend, belehrend, Lehrer, Unterweiser.* — 2) m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

*बोधकर m. *eine Person, deren Amt es ist, einen Fürsten zu wecken.*

बोधघनाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

बोधचित्तविवरण n. Titel eines Werkes.

बोधन 1) Adj. (f. ई) *a*) *aufblühen machend.* — *b*) *anfachend, erregend.* — *c*) *aufklärend, belehrend.* — 2) m. *a*) *der Planet Mercur.* — *b*) N. pr. eines Berges. — 3) f. ई *a*) **Erkenntniss.* — *b*) **langer Pfeffer.* — *c*) *der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika, *an welchem* Vishṇu *von seinem Schlafe erwacht.* — *d*) *eine best.* Çakti Hemâdri 1,197,22. — 4) n. *a*) *das Erwachen, Wachen.* — *b*) *das Gewahrwerden, Erkennen.* — *c*) *das Wecken* Spr. 7677. — *d*) *das Wecken* eines Zauberspruchs, so v. a. *das Wirkenlassen.* — *e*) *das Wahrnehmenlassen, Erkennenlassen.* — *f*) *das Aufmerksammachen, Aufklären, Belehren.* — *g*) *das Bezeichnen, Anzeigen.* — *h*) **das Räuchern.* — *i*) *der 9te Tag in der dunklen Hälfte des* Bhâdra, *an welchem* Durgâ *erwacht.*

बोधनीय Adj. 1) *auf Etwas aufmerksam zu machen, admonendus* 210,30. — 2) *aufzufassen —, anzusehen als.*

बोधर्न्मनस् Adj. v. l. für बोधिर्न्मनस्.

बोधपञ्चदशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 470.

बोधपूर्वम् in अबोधपूर्वम्.

बोधपृथ्वीधर m. N. pr. eines Lehrers.

बोधप्रक्रिया f. Titel eines Werkes.

बोधमय Adj. *aus lauter Erkenntniss bestehend.*

बोधयितर् Nom. ag. 1) *Wecker.* — 2) *Lehrer, Urheber einer Lehre.*

बोधयितव्य Adj. *bekannt zu machen mit* (Acc.).

बोधयिष्णु Adj. *zu wecken beabsichtigend.*

बोधवती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.

बोधवासर m. = बोधन 3) *c*).

बोधविलास m. (Bühler, Rep. No. 472), बोधसार m. und बोधसुधाकर m. Titel von Werken.

बोधात्मन् m. bei den Gaina *die erkennende und fühlende Seele.*

*बोधान 1) Adj. Subst. *klug, ein kluger Mann.* — 2) m. Bein. Bṛhaspati's.

बोधानन्दघन m. N. pr. eines Lehrers.

बोधायन m. desgl. °कल्पविवरण n., °धर्मव्याख्या f., °प्रयोग m., °श्रौत n. und °सूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1. Vgl. बौधायन.

बोधायनीय n. und °गृह्यमाला f. Titel von Werken ebend.

बोधारण्ययति m. N. pr. eines Lehrers.

बोधि 1) m. f. bei den Buddhisten und Gaina *die vollkommene Erkenntniss, welche einem Menschen aufgeht und durch die er* Buddha oder Gina *wird; die erleuchtete Intelligenz eines* Buddha oder Gina. Vaǵraćch. 34,3. 19. — 2) m. *a*) *der Baum, unter welchem* Çâkjamuni *die vollkommene Erkenntniss erlangte, Ficus religiosa* Hemâdri 1,136,22. 137,2. — *b*) **Hahn.* — *c*) **ein* Buddha. — *d*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) *einer Oertlichkeit. — γ) eines mythischen Elephanten.

बोधिचित्तविवरण n. fehlerhaft für बोधचित्तवि°.

*बोधितरु m. *Ficus religiosa.*

बोधितव्य Adj. *zur Kenntniss zu bringen, mitzutheilen.*

*बोधिद् m. *ein* Arhant *bei den* Gaina.

*बोधिद्रुम m. *Ficus religiosa.*

बोधिधर्म m. N. pr. eines buddhistischen Patriarchen.

°बोधिन् Adj. 1) *bedacht auf.* — 2) *kennend, vertraut mit.* — 3) *wahrnehmen —, erkennen lassend.* — 4) *erweckend, aufklärend.*

बोधिर्न्मनस् Adj. *wachen Sinn habend, aufmerksam.*

बोधिपक्षधर्म m. *eine zur vollkommenen Intelligenz gehörige Eigenschaft* Lalit. 8,14. 218,5.

बोधिपक्षिक Adj. *zur vollkommenen Intelligenz gehörig* Lot. de la b. l. 430.

*बोधिभद्र m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

बोधिमण्ड *der Sitz, welcher sich im Schatten der Ficus religiosa aus der Erde hervorgehoben haben soll, als* Çâkjamuni *zur vollkommenen Erkenntniss gelangte;* in weiterer Bed. = बोधिमण्डल.

बोधिमण्डल n. *der Ort, an welchem* Çâkjamuni *die vollkommene Erkenntniss erlangte.*

बोधिरुचि m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Chin. B.

बोधिल m. N. pr. eines buddh. Lehrers Eitel, Chin. B.

*बोधिवृक्ष m. *Ficus religiosa* Râǵan. 11,114.

*बोधिसंघाराम m. Name *eines buddh. Klosters.*

बोधिसत्त्व m. bei den Buddhisten *ein Mann in dem letzten Stadium auf dem Wege zur Erlangung der vollkommenen Erkenntniss, — der* Buddha-*Würde.* Nom. abst. °ता f.

बोधिसत्त्वचर्यावतार m., °सत्त्वपरिनिर्देश m., °सत्त्वपिटक m. oder n., °सत्त्वबुद्धानुस्मृतिसमाधि m. und °सत्त्वभूमि f. Titel buddh. Werke.

बोधिसत्त्वसंचोदनी f. Bez. *eines best. Lichtstrahls* Lalit. 362,21.

बोधिसत्त्वसमुच्चया f. N. pr. einer buddh. Göttin.

बोधिसत्त्वावदानकल्पलता f. Titel eines buddh. Werkes.

बोधेय m. Pl. *eine best. Schule.*

बोधैकसिद्धि f. Titel eines Werkes.

बोध्य 1) Adj. *a*) *zu verstehen* (Spr. 7594), *zu erkennen, aufzufassen als* (Nomin.). — *b*) *was zur Erkenntniss zu bringen ist* 257,8. — *c*) *aufzuklären, zur Vernunft zu bringen.* — 2) n. impers. *zu verstehen, aufzufassen.* — 3) m. N. pr. eines Ṛshi.

बोध्यङ्ग n. *ein integrirender Theil der vollkommenen Erkenntniss* (deren werden 7 angenommen) Lalit. 9,10. 10,8. 218,5. Vgl. संबोध्यङ्ग.

बोपदेव m. s. वोपदेव.

बोरसिद्धि f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*बोल्लित्थ m. n. *Boot, Schiff* H. 876. Deçîn. 6,96. Vgl. वल्लित्र.

बौद्ध 1) Adj. *a*) *im Sinne* (बुद्धि) *behalten, nicht ausgesprochen.* — *b*) *dem Verstand* (बुद्धि) *angehörend.* — *c*) *zu* Buddha *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein Buddhist.* °दर्शन n. und °मत n. *die Lehre der Buddhisten.*

बौद्धधिक्कार m. Titel eines Werkes. Commentare dazu: °गादाधरी f., °गुणानन्दी f. und °दीधिति f.

बौद्धशास्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बौध 1) Adj. *zu Mercur in Beziehung stehend, ihm eigen.* अहन् n. *Mittwoch* Vishṇus. 78,4. — 2) *m. Patron. des* Purûravas.

1. बौधायन m. Patron. N. pr. 1) eines alten Lehrers. Pl. *ein best. Geschlecht.* — 2) eines Vidûshaka Kaṇḍak. 4,7.

2. बौधायन 1) Adj. (f. ई) *zu* 1. बौधायन 1) *in Beziehung stehend, von ihm verfasst* Agni-P. 39,5. — 2) m. Pl. *eine best. Schule.*

बौधायनमासप्रयोग m. und °मासप्रायश्चित्त f. (Verz. d. Oxf. H. 378, *b*, No. 385) Titel zweier Werke.

बौधायनीय m. Pl. *eine best. Schule des schwarzen* Jagus.

बौधायनीयप्रयोगसार Titel eines Werkes.

*बौधि m. Patron. von बुध und बोध.

बौधीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

बौधेय und बौध्य m. Pl. *eine best. Schule.*

बौध्य 1) *Adj. *in* Bodha *geboren.* — 2) m. Pa-

tron. (von बोध) N. pr. eines Lehrers.

*बोभुक्त Adj. *der beständig hungrig ist, Hungerleider.*

ब्रघ्न 1) Adj. *a) röthlichgelb* oder *falb. — b) *gross. — 2) m. a) die Sonne. — b) die Welt der Sonne* (Comm.) TBr. 3,7,5,13. — *c) *Ross. — d) ein best. Theil des Pfeils* in शतब्रघ्न. — *e) eine best. Krankheit.* Vgl ब्रध्न und बुध्नरोग. — *f)* N. pr. eines Sohnes des Manu Bhautja. — 3) n. *Blei* Baiṭâpr. 1,254. — 4) fehlerhaft für बुघ्न und बुध्न.

ब्रघ्नचक्र n. *der Zodiacus* Gaṇit. Bhagan. 14.

ब्रघ्नबिम्ब n. *die Sonnenscheibe* Harshaṅ. 153,19.

ब्रघ्नमण्डल n. dass. Kâd. 198,3.

ब्रघ्नलोक m. *die Welt der Sonne.*

ब्रघ्नश्व m. N. pr. eines Fürsten. So in den drei Ausgg. des MBh.

ब्रध्न m. *eine best. Krankheit* Kâraka 6,7 (ब्रध्न). 19,17. Vgl. ब्रघ्न 2) *e)* und बुध्नरोग.

*ब्रन्ह्, ब्रन्हति (गतिकर्मन्).

ब्रह्म 1) m. *Priester* in ग्रसुरब्रह्मन्. — 2) n. metrisch für ब्रह्मन् *der unpersönlich gedachte Gott* R. 7,109,4. Dagegen ist ब्रह्म् Nomin. Taitt. Âr. 10,48 (vgl. Comm. zu VP. 3,15,1) fehlerhaft, wie auch das darauf folgende मधुम् Nomin.

ब्रह्मऋषि m. = ब्रह्मर्षि.

ब्रह्मक am Ende eines adj. Comp. = ब्रह्मन् m. *der Gott* Brahman.

*ब्रह्मकन्य (wohl m.) *Clerodendrum siphonanthus.*

*ब्रह्मकन्यक 1) (wohl m.) dass. — 2) f. ब्रा *a) Ruta graveolens* Râǵan. 5,62. — *b)* Bein. der Sarasvatî.

ब्रह्मकर् m. *Abgabe an die Brahmanen.*

ब्रह्मकर्मन् n. *das Amt des* Brahman, — *der Brahmanen.* °कर्मप्रकाशक oder °कर्मप्रदायक m. Bein. Kṛshṇa's.

ब्रह्मकर्मसमाधि Adj. *der sich mit der höchsten Gottheit beschäftigt und sich in sie vertieft.*

ब्रह्मकला f. Bez. *der im Herzen der Menschen wohnenden* Dâkshâjaṇî.

ब्रह्मकल्प 1) Adj. *dem Gotte* Brahman *ähnlich.* — 2) m. Brahman's *Weltperiode* als Bez. *einer Urzeit.*

ब्रह्मकाण्ड n. 1) *der dogmatische Theil der heiligen Schriften.* — 2) Titel eines Werkes oder Theiles eines Werkes des Bhartṛhari.

ब्रह्मकाय m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

ब्रह्मकायिक Adj. *zu den* Brahmakâja *gehörig.*

ब्रह्मकार् Adj. *Gebete verrichtend.*

*ब्रह्मकाष्ठ m. *Thespesia populneoides* Râǵan. 9,98.

*ब्रह्मकिलेय (?) m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मकिल्बिषे n. *ein Vergehen gegen die Brahmanen.*

ब्रह्मकुण्ड n. N. pr. eines heiligen *Teiches.*

ब्रह्मकुशा f. 1) *eine Art Kümmel* Baiṭâpr. 1,165. — 2) *= ब्रह्मसोदा.

ब्रह्मकूट m. 1) *ein überaus gelehrter Theolog* MBh. 13,93,129. — 2) N. pr. eines heiliges *Berges.*

ब्रह्मकूर्च n. *eine best. Kasteiung, bei der man die fünf von der Kuh kommenden Dinge* (s. पञ्चगव्य) *geniesst,* Hemâdri 1,200,11. 2,45,11. 12. 46, 20.

ब्रह्मकृत् Adj. *Sprüche —, Segen u. s. w. verrichtend, — aussprechend.*

*ब्रह्मकृत m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मकृति f. *Gebet, Andacht.*

ब्रह्मकेतु m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मकैवर्त m. und °कैवर्तकेदारखण्ड Titel von Werken oder Abschnitten in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

ब्रह्मकोश् 1) m. *a) die Schatzkammer des heiligen Wortes* Pân. Gṛhj. 3,16. — *b)* Bein. Atri's VP.^{2} 2,16. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze, = ब्रह्मसोदा* Râǵan. 6,111.

ब्रह्मक्षत्र n. Sg. und Du. *Brahmanen und Adeliche* VP.^{2} 4,166. Ait. Br. 8,7,10.

ब्रह्मक्षत्रसव m. Pl. Bez. *bestimmter Opferhandlungen* M. 5,28.

ब्रह्मक्षेत्र n. N. pr. eines heiligen *Gebietes.*

ब्रह्मखण्ड n. Titel des ersten *Abschnittes* im Brahmavaivartapurâṇa.

ब्रह्मगन्ध m. *der Duft* Brahman's.

ब्रह्मगर्भ 1) m. *a) Brahmanen-Embryo* (?). — *b)* N. pr. eines Gesetzgebers. — 2) *f. ब्रा *Ocimum villosum* Râǵan. 11,180.

ब्रह्मगवी f. *Brahmanenkuh.*

ब्रह्मगायत्री f. *ein best. Zauberspruch.*

ब्रह्मगार्ग्य m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

ब्रह्मगीता f. 1) Pl. *die von* Brahman *gesprochenen Verse* MBh. 13,35,5—11. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ब्रह्मगीतिका f. Bez. *bestimmter Verse.*

ब्रह्मगुप्त m. N. pr. 1) eines Sohnes des Brahman. — 2) eines Astronomen und verschiedener anderer Männer. — 3) *Pl. eines Stammes.

*ब्रह्मगुप्तीय m. *ein Fürst der* Brahmagupta.

ब्रह्मगोल m. *das Weltall* Ind. St. 14,138.

ब्रह्मग्रन्थि m. 1) *eine Art Knoten* Comm. zu Gobh. S. 227, Z. 1 v. u. — 2) *ein best. Gelenk am Körper.*

*ब्रह्मग्रह m. = ब्रह्मराक्षस.

ब्रह्मग्राह्य Adj. *das heilige Wort zu empfangen würdig.*

ब्रह्मघातक m. *Brahmanenmörder.*

ब्रह्मघातिन् m. dass. f. °तिनी als Bez. *einer Frau am zweiten Tage der monatlichen Reinigung* Baiṭâpr. 1,19.

ब्रह्मघोष m. 1) *das vom Hersagen von Gebeten herrührende Gemurmel.* Auch Pl. — 2) *der heilige Text, der* Veda.

ब्रह्मघोषरव m. = ब्रह्मघोष 1) Hemâdri 1,490,11.

ब्रह्मघ्न m. *Brahmanenmörder.* — ब्रह्मघ्नी s. u. ब्रह्मकृन्.

ब्रह्मचक्र n. 1) Brahman's *Rad.* — 2) *ein best. mystischer Kreis.*

ब्रह्मचर्य 1) n. *heiliges Studium, Lebensweise und Stand eines Brahmanenschülers;* insbes. *Enthaltsamkeit, Keuschheit.* Der Acc. construirt mit वस्, चर्, या-गम्, उप-इ und यक्. — 2) f. °र्या *Keuschheit* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,2.

ब्रह्मचर्यत्व n. *Enthaltsamkeit, Keuschheit* Hariv. 2,3,13.

ब्रह्मचर्यवत् Adj. *die Lebensweise eines Brahmanenschülers führend, Keuschheit übend* Âpast.

ब्रह्मचर्याश्रम m. *der Stand des Brahmanenschülers.*

*ब्रह्मचारणी f. *Clerodendrum siphonanthus.* Richtig °चारिणी.

ब्रह्मचारिक n. = ब्रह्मचर्य.

ब्रह्मचारिन् 1) Adj. *die heilige Wissenschaft studirend,* im Besondern *Enthaltsamkeit —, Keuschheit übend* (auch f.); m. *Brahmanenschüler.* — 2) m. *a)* *Bein. Skanda's. — *b)* N. pr. eines Gandharva. — 3) f. °चारिणी *a)* Bein. der Durgâ. — *b) *Clerodendrum siphonanthus.* — *c) *Thespesia populneoides.* — *d) *= करुणी Râǵan. 10,107.

ब्रह्मचारिवास m. *das Wohnen als Brahmanenschüler* Âpast. 1,2,11.

ब्रह्मचिति f. Brahman's *Schichtung* Çat. Br. 8,4,4,12.

ब्रह्मचोदन Adj. (f. ई) *das* oder *den* Brahman *treibend.*

ब्रह्मज्ञ 1) Adj. *vom Heiligen stammend* MBh. 3, 232,11 nach der Lesart von Nîlak. — 2) m. Pl. *a)* Bez. *bestimmter Wolken* VP.^{2} 2,279. — *b) *eine best. Klasse göttlicher Wesen bei den* Gaina.

ब्रह्मज्ञत्त Adj. vielleicht *wissend, was durch* Brahman *entstanden ist,* d. i. *Alles wissend.*

*ब्रह्मजटा f. und *°[illegible] m. *Artemisia indica*

Rigan. 10,147.

1. ब्रह्मजन्मन् n. *die durch das heilige Wissen bewirkte Wiedergeburt.*

2. ब्रह्मजन्मन् Adj. *von* Brahman *erzeugt.*

ब्रह्मजप m. *eine best. Gebetsformel* Mân. Gṛhj. 1,10.

ब्रह्मजामल n. fehlerhaft für ब्रह्मयामल.

ब्रह्मजायी f. 1) *Brahmanenweib.* — 2) Guhû Br. als angebliche Verfasserin von RV. 10,109.

ब्रह्मजार m. *der Nebenmann einer Brahmanenfrau.*

ब्रह्मजालसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra Weber, Lit. 319.

ब्रह्मजीवनिर्णय m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मजीविन् Adj. *das heilige Wissen als Lebensunterhalt benutzend.*

ब्रह्मजुष्ट Adj. *an Gebet —, an Andacht sich erfreuend.*

ब्रह्मजूत Adj. *durch Gebet —, durch Andacht angetrieben, — erregt.*

ब्रह्मज्ञ Adj. *die heilige Schrift kennend* Spr. 4491.

ब्रह्मज्ञान n. *die Kenntniss des heiligen Wissens, — der heiligen Schrift.*

ब्रह्मज्ञानिन् Adj. = ब्रह्मज्ञ.

ब्रह्मज्य Adj. *Brahmanen plagend, — vergewaltigend, — bedrückend.*

ब्रह्मज्य n. *das Plagen —, Vergewaltigen der Brahmanen.*

1. ब्रह्मज्येष्ठ (Conj.) m. Brahman's *älterer Bruder.*

2. ब्रह्मज्येष्ठ Adj. *das* Brahman *zum Ersten habend.*

1. ब्रह्मज्योतिस् n. *der Glanz —, die Herrlichkeit des* Brahman, *— der Gottheit.*

2. ब्रह्मज्योतिस् Adj. *den Glanz des heiligen Wortes* oder *des* Brahman-*Priesters habend.*

ब्रह्मणस्पति m. = बृहस्पति 1).

ब्रह्मणस्पत्नी f. *die Gattin des* Brahman-*Priesters.* Wohl mit beabsichtigtem Anklange an बृहस्पति.

ब्रह्मणीय in सु°.

ब्रह्मण्य, nur Partic. ब्रह्मण्यत् *betend, andächtig.*

ब्रह्मण्य 1) Adj. *dem Heiligen zugethan* oder *Brahmanen hold.* — 2) *m. a) *der Planet Saturn.* — b) *der indische Maulbeerbaum.* — c) *Saccharum Munjia* Râgan. 8,85. — 3) n. Pl. nach Sây. *Lob* oder *Opferspeise.*

ब्रह्मण्यता f. *Brahmanen erwiesene Huld.*

ब्रह्मण्यतीर्थ m. N. pr. eines Lehrers.

ब्रह्मण्यदेव m. Bein. Vishṇu's VP. 1,19,65. = ब्रह्मण्यानां श्रेष्ठः Comm.

ब्रह्मण्यभास्कर m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मण्वत् Adv. *nach Art des* Brahman.

ब्रह्मण्वत् und ब्रह्मण्वत्त् Adj. 1) *von Gebet begleitet, andachtsvoll.* — 2) *einem heiligen Werk obliegend* und zugleich *einen Brahmanen habend.* — 3) *die Priesterschaft bei sich habend, — einschliessend, — repräsentirend.* — 4) *das Wort* Brahman *enthaltend.*

ब्रह्मतत्त्व n. *Alles was im* Veda *gelehrt wird* MBh. 12,188,16. Hariv. 12019.

ब्रह्मतर्कस्तव m. Titel eines Vedânta-Werkes und eines Stotra.

ब्रह्मता f. Nom. abstr. 1) zu ब्रह्मन् n. *der unpersönlich gedachte Gott.* — 2) *zu ब्रह्मन् m. *ein Brahmane.*

ब्रह्मताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

ब्रह्मतीर्थ n. 1) N. pr. eines Tîrtha. — 2) **Costus speciosus* oder *arabicus* Râgan. 6,155.

ब्रह्मतुल्य n. Titel eines Gjotisha. °टीका f. Bühler, Rep. No. 539.

ब्रह्मतुल्यगणित n. desgl.

1. ब्रह्मतेजस् n. Brahman's *Glanz, — Kraft.*

2. ब्रह्मतेजस् 1) Adj. Brahman's *Glanz (Kraft) habend.* — 2) m. N. pr. eines Buddha.

ब्रह्मतेजोमय Adj. *aus* Brahman's *Glanz (Kraft) gebildet.*

ब्रह्मत्व n. 1) *das Amt des* Brahman oder *Oberpriesters.* — 2) *der Stand eines Brahmanen, Brahmanenthum.* — 3) *der Stand* Brahman's, *des obersten Gottes.*

*ब्रह्मत्वच् *Alstonia scholaris.*

ब्रह्मत्वपद्धति f. Titel eines Werkes.

ब्रह्मद Adj. *das heilige Wissen mittheilend, — lehrend.*

ब्रह्मदण्ड 1) m. *a)* Brahman's *Stab,* Bez. *einer best. mythischen Waffe.* — *b) die Strafe —, der Fluch eines Brahmanen* 107,2. — *c) *Clerodendrum siphonanthus.* — *d) ein best. Komet.* — *e)* N. pr. eines Fürsten VP.² 4,166. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze* Râgan. 5,134. = अध्यण्डा Comm. zu Kâty. Çr. 1074, N. 2.

ब्रह्मदण्डिन् m. N. pr. eines alten Weisen.

ब्रह्मदत्त 1) Adj. *a) durch das* Brahman *gegeben.* — *b) vom Gotte* Brahman *gegeben.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

ब्रह्मदर्भा f. *Ptychotis Ajowan* Bhâvapr. 1,165.

ब्रह्मदातर् Nom. ag. = ब्रह्मद.

ब्रह्मदान n. *das Mittheilen des* Veda.

1. ब्रह्मदाय Adj. *der Jmd den* Veda *mittheilt, — lehrt.*

2. ब्रह्मदाय m. 1) *das heilige Wissen als Erbtheil.* °कर Adj. *dieses von —* (Gen.) *empfangend.* — 2) *der Antheil —, der erbliche Besitz eines Brahmanen.*

ब्रह्मदायाद nach dem Comm. entweder Adj. *der sein Erbtheil, das heilige Wissen, geniesst,* oder m. Brahman's *Sohn.*

*ब्रह्मदारु m. n. *der indische Maulbeerbaum* Râgan. 9,97.

ब्रह्मदूषक Adj. *die heilige Schrift fälschend* Hemâdri 1,479,12.

ब्रह्मदेय 1) Adj. *a)* f. आ *nach der bei Brahmanen üblichen* oder *nach* Brahman's *Weise zur Ehe gegeben werdend* Mân. Gṛhj. 1,8. — *b)* mit विधि m. *eine solche Weise der Eheschliessung.* — 2) n. *Mittheilung des* Veda, *Unterricht im* V.

ब्रह्मदेयात्मसंतान M. 3,185 fehlerhaft für °देयानुसंतान.

ब्रह्मदेयानुसंतान Adj. *in dessen Familie der Unterricht im* Veda *erblich ist* Gaut. 15,28. Vishnus. 83,15.

*ब्रह्मदैत्य m. *ein in ein Gespenst verwandelter Brahmane.*

ब्रह्मद्वार n. *der Eingang zum* Brahman (n.).

ब्रह्मद्विष् Adj. 1) *feindlich gegen Andacht und heiliges Werk, Religionshasser, gottlos.* — 2) *Brahmanen hassend.*

ब्रह्मद्वेष m. *Religionshass, Gottlosigkeit* Ind. St. 15,408.

ब्रह्मधर Adj. *sich im Besitz des heiligen Wissens befindend.*

ब्रह्मधर्मद्विष् Adj. *feindlich gegen* Veda *und Gesetz* M. 3,41.

ब्रह्मधातु m. *ein Grundbestandtheil* Brahman's.

ब्रह्मधामन् n. Brahman's *Stätte* Brahmop. S. 248.

1. ब्रह्मन् n. 1) *die als Drang und Fülle des Gemüths auftretende und den Göttern zustrebende Andacht,* überh. *jede fromme Aeusserung beim Gottesdienst.* — 2) *ein heiliger Spruch,* namentlich *Zauberspruch* und auch schon *die blosse heilige Silbe* ओम्. — 3) *das heilige Wort, Gotteswort, der* Veda. — 4) *heilige Weisheit, Theologie, Theosophie.* — 5) *heiliges Leben,* insbes. *Enthaltsamkeit, Keuschheit.* — 6) *der höchste Gegenstand der Theosophie, der unpersönlich gedachte Gott, das Absolutum.* Auch mit den Beisätzen ज्येष्ठ, प्रथमज, स्वयंभु, घर्मूर्त, पर, परतर, परम, मरुत्, सना-

तन, शाश्वत. Ausnahmsweise auch als m. construirt. — 7) *der Stand, welcher Inhaber und Pfleger des heiligen Wissens ist, die Theologen, Klerisei, Brahmanenschaft.* Ausnahmsweise auch vom *einzelnen Brahmanen* gebraucht. — 8) **Speise.* — 9) **Reichthum.*

2. ब्रह्मन् m. 1) *Beter, Andächtiger* und dann *Beter von Beruf*, d. h. *Priester, Brahmane;* auch *Kenner der heiligen Sprüche (Zaubersprüche), des heiligen Wissens* überh. Auch vom *Monde* gebraucht. — 2) *Kenner des heiligen Wissens* im engern Sinne: *derjenige Hauptpriester, welcher die Leitung des Opfers hat und die drei* Veda *kennen soll.* — 3) *der Gehülfe von* 2) *beim* Soma-*Opfer.* — 4) *der oberste Gott des indischen Pantheons, der Schöpfer der Welt.* Daher auch auf die Prâgâpati übertragen. — 5) so v. a. ब्रह्मण आयुः Brahman's *Lebensdauer.* — 6) **die Sonne.* — 7) Bein. Çiva's. — 8) angeblich *der* Veda Pâr. Gaṇ. 3,3,6. — 9) *der Intellect.* — 10) *ein best. Stern, δ aurigae.* — 11) **ein best.* Joga. — 12) Bez. *des 9ten* Muhûrta. — 13) N. pr. *a*) **des Dieners des 10ten* Arhant's *der gegenwärtigen* Avasarpiṇi. — *b*) eines Zauberers.

ब्रह्मनदी f. Bein. der Sarasvatî.

ब्रह्मनाभ m. Bein. Vishṇu's.

ब्रह्मनामावलि f. Titel eines Werkes.

ब्रह्मनाल n. N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मनिरुक्त n. und ब्रह्मनिर्णय m. Titel zweier Werke.

ब्रह्मनिर्वाण n. *das Erlöschen im* Brahman, *das Eingehen in das* B.

ब्रह्मनिष्ठ 1) Adj. *ganz dem* Brahman (n.) *hingegeben.* — 2) **m. Maulbeerbaum.*

ब्रह्मनीड n. *der Ruheplatz des* Brahman (n.).

ब्रह्मनुत्त Adj. *durch einen heiligen Spruch vertrieben.*

ब्रह्मपति m. = ब्रह्मणस्पति.

ब्रह्मपत्त्र n. *das Blatt der Butea frondosa.*

ब्रह्मपथ m. 1) *der Weg zum* Brahman (n.) oder *zum Gotte* Brahman (m.). — 2) *der Pfad der Frömmigkeit* Lalit. 8,11.

ब्रह्मपद् m. Brahman's (n.) *Stätte.*

ब्रह्मपन्नग m. N. pr. eines Marut's. बकुपन्नग v. l.

ब्रह्मपरिषद्य m. Pl. = ब्रह्मपार्षद्य.

ब्रह्मपर्णी f. *Hemionitis cordifolia.*

ब्रह्मपर्वत m. N. pr. einer Oertlichkeit.

ब्रह्मपलाश m. Pl. *eine best. Schule des* AV. Âçv. 47,16. v. l. ब्राह्म°.

ब्रह्मपवित्र n. Kuça-*Gras* Râǵan. 8,92.

ब्रह्मपादप m. *Butea frondosa.*

ब्रह्मपार m. 1) *das Endziel aller Theosophie* VP. 1,15,56. — 2) *ein best. Gebet* VP. 1,15,55.

ब्रह्मपारमय Adj. mit ज्ञप m. = ब्रह्मपार 2) VP. 1,15,53.

ब्रह्मपार्षद्य m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.*

ब्रह्मपाश m. *eine best. mythische Waffe.*

ब्रह्मपितृ m. Bein. Vishṇu's.

ब्रह्मपिशाच m. = ब्रह्मराक्षस.

ब्रह्मपुत्र 1) m. *a*) *Priestersohn, Brahmanensohn.* — *b*) *ein Sohn des Gottes* Brahman. — *c*) *ein best. vegetabilisches Gift* Mat. med. 98. Bhâvapr. 1,27. — *d*) N. pr. α) eines Flusses. — β) eines Sees. — γ) * eines heiligen Gebietes. — 2) *f. ई *a*) *Yamswurzel* Râǵan. 7,85. — *b*) Bein. des Flusses Sarasvatî.

ब्रह्मपुर 1) n. *a*) *die Stadt des Gottes* Brahman (im Himmel). — *b*) N. pr. α) einer *Stadt* auf Erden. — β) * eines Reiches. — *c*) Bez. α) *des Herzens.* — β) *des Körpers.* — 2) f. ई *a*) *die Burg des Gottes* Brahman (im Himmel). — *b*) N. pr. einer *Stadt.* — *c*) Bein. der *Stadt* Benares. — *d*) etwa *Kapelle* Vikramâṅkaḱ. 17,29. — *e*) N. pr. eines Berggipfels im Himâlaja.

ब्रह्मपुरक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

ब्रह्मपुराण n. Titel eines Purâṇa.

ब्रह्मपुरुष m. 1) *ein Diener des* Brahman *genannten Priesters.* — 2) *ein Diener des Gottes* Brahman Min. Gṛhj. 2,12. — 3) * = ब्रह्मराक्षस.

1. ब्रह्मपुरोहित m. Pl. bei den Buddhisten *eine best. Klasse von Göttern.*

2. ब्रह्मपुरोहित Adj. *die Priesterschaft zum* Purohita *habend.*

ब्रह्मपुष्प (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मपूत Adj. 1) *durch Andacht geklärt* Âpast. Çr. 4,4,4. — 2) *durch den Gott* Brahman *geläutert.*

ब्रह्मपृष्ट oder °पृष्ठ m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,123.

ब्रह्मप्रकृतिक Adj. *auf* Brahman *zurückgehend, von ihm herrührend* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,6. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

ब्रह्मप्रजापति m. Du. Brahman *und* Prâǵâpati Liṭ. 10,13,8 (ब्रह्मप्राजा° gedr.).

ब्रह्मप्रतिष्ठाप्रयोग m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मप्रसूत Adj. *durch das* Brahman *gefördert.*

ब्रह्मप्रिय Adj. *Andacht* oder *den* Veda *liebend* Vishṇus. 98,37.

ब्रह्मप्रेप्सु Adj. *Andacht liebend.*

ब्रह्मबन्धव n. Nom. abstr. zu ब्रह्मबन्धु.

ब्रह्मबन्धु m. *Priestergeselle* (verächtlich), *ein unwürdiges Mitglied der Priesterschaft, ein Brahmane dem blossen Namen nach.* Nach einer Erklärung *ein Brahmane, der vor Sonnenaufgang und Sonnenuntergang nicht die* Saṁdhjâ *vollzieht.* f. °बन्धू Gaut. Gobh. 2,6,9. Nom. abstr. °बन्धुता f. — *Compar. und *Superl. f. °बन्धुतरा, °बन्धूतरा, °बन्धुतमा und °बन्धूतमा P. 6, 3,44, Sch.

1. ब्रह्मबल n. *Priestermacht* Maitr. S. 2,2,3 (17,11).

2. ब्रह्मबल m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मबलि m. N. pr. eines Lehrers.

ब्रह्मबिन्दु m. 1) **ein bei der Recitation des* Veda *zum Munde hinausfahrender Speicheltropfen.* — 2) *der Tropfen* (Anusvâra) *des* Brahman als Titel einer Upanishad.

ब्रह्मबिलेय (?) m. N. pr. eines Mannes.

1. ब्रह्मबीज n. *der Same des* Veda, *die heilige Silbe* ओम्.

2. **ब्रह्मबीज** m. *Maulbeerbaum.*

ब्रह्मबोध m. Titel eines Vedânta-Werkes.

ब्रह्मबोध्या f. N. pr. eines Flusses. ब्रह्मवेध्या v. l.

ब्रह्मब्रुवाण Adj. *sich für einen Brahmanen ausgebend.*

ब्रह्मभद्रा f. *Ficus heterophylla.*

ब्रह्मभवन n. *die Wohnstätte des Gottes* Brahman.

ब्रह्मभाग m. 1) *der für den* Brahman *genannten Priester bestimmte Theil.* — 2) **Maulbeerbaum.*

ब्रह्मभाव m. *das Eingehen in das* Brahman.

ब्रह्मभावन Adj. *das heilige Wissen zur Erscheinung bringend, — lehrend.*

ब्रह्मभिद् Adj. *das* Brahman *theilend, aus dem einen* Br. *viele machend.*

ब्रह्मभुवन n. *die Welt des Gottes* Brahman.

ब्रह्मभूत 1) Adj. *in das* Brahman *eingegangen* VP. 5,37,68. — 2) n. *das Eingegangensein in das* Brahman VP. 1,22,42. 5,19,2.

ब्रह्मभूति f. *Zwielicht.*

ब्रह्मभूमिजा f. *eine Art Pfeffer* Râǵan. 6,17.

ब्रह्मभूय n. 1) *das Eingehen in das* Brahman. — 2) *Brahmanenthum.*

ब्रह्मभूयस् 1) Adj. *in das* Brahman *eingehend.* — 2) n. *das Eingehen in das* Brahman.

ब्रह्मभूयव n. = ब्रह्मभूय 1).

ब्रह्मभ्रष्ट Adj. *um das heilige Wissen gekommen*

*ब्रह्मविशेषचित्तपरिपृच्छा f. Titel eines buddh. Sûtra.

ब्रह्मविष्ण्वर्कवत् Adj. *mit* Brahman, Vishṇu *und der Sonne versehen* Hemâdri 1,381,15.

ब्रह्मविहार m. *frommer Wandel* Lalit. 9,16. Text zu Lot. de la b. l. 89,1.

ब्रह्मवीणा f. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185.

ब्रह्मवृक्ष m. 1) *das als Baum gedachte* Brahman. — 2) **Butea frondosa* (Râgân. 10,36) oder *Ficus glomerata.*

ब्रह्मवृत्ति f. *der Lebensunterhalt eines Brahmanen.*

ब्रह्मवृद्ध Adj. *durch Andacht gross geworden.*

ब्रह्मवृद्धि 1) f. *Zunahme an Brahmanenmacht* Âpast. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*ब्रह्मवृन्दा f. N. pr. der Stadt Brahman's.

ब्रह्मवेद m. 1) *der* Veda *der Zaubersprüche, der* Atharvaveda. — 2) *der* Veda *der Brahmanen.*

ब्रह्मवेदपरिशिष्ट n. Titel eines Werkes.

ब्रह्मवेदमय Adj. *aus dem* ब्रह्मवेद 1) *bestehend.*

ब्रह्मवेदि f. N. pr. einer Oertlichkeit.

ब्रह्मवेदिन् Adj. = ब्रह्मविद् 1).

ब्रह्मवेध्या f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,30.

ब्रह्मवैवर्त und °क n. Titel eines Purâṇa.

ब्रह्मव्यवहार m. Titel eines Vedânta-Werkes.

ब्रह्मव्रत n. 1) *eine best. Begehung.* — 2) *das Gelübde der Keuschheit.* °धर Adj. *dieses übend.*

ब्रह्मशब्दशक्तिवाद m., °शब्दार्थवाद m. und °शब्दार्थविचार m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*ब्रह्मशत्य m. *Acacia arabica.*

ब्रह्मशायिन् Adj. *in* Brahman *ruhend.*

ब्रह्मशाला f. 1) Brahman's *Halle.* — 2) N. pr. einer heiligen Oertlichkeit.

*ब्रह्मशासन 1) m. N. pr. eines Dorfes. — 2) n. *a) ein auf den Namen von Brahmanen ausgestelltes Edict.* — *b)* Brahman's oder *eines Brahmanen Geheiss.* — *c) ein Gemach, in welchem Untersuchungen über das heilige Wissen angestellt werden.*

ब्रह्मशिरस् und °शीर्षन् n. *eine best. mythische Waffe.*

ब्रह्मसम्मित Adj. *durch Andacht geputzt, — geschmückt.*

ब्रह्मश्री f. Name eines Sâman.

ब्रह्मश्लोक m. *ein best. Spruch.*

ब्रह्मसंशित Adj. *durch Andacht —, durch einen heiligen Spruch geschärft.*

ब्रह्मसंसद् f. Brahman's *Audienzsaal.*

ब्रह्मसंस्थ Adj. *ganz für das Heilige lebend, im Heiligen aufgehend.*

ब्रह्मसंक्रिया f. 1) *eine Sammlung von Gebeten.* Nach dem Comm. = प्रणव. — 2) Titel eines Werkes.

*ब्रह्मसती f. Bein. des Flusses Sarasvatî Râgân. 14,21.

ब्रह्मसत्र n. *Andachtsopfer, Vertiefung in das Heilige.*

ब्रह्मसत्रिन् Adj. *ein Andachtsopfer bringend, sich in das Heilige vertiefend.*

ब्रह्मसदन n. 1) *der Sitz des* Brahman-*Priesters* Âpast. — 2) Brahman's *Sitz, — Himmel.* — 3) N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मसभा f. Brahman's *Halle, — Audienzsaal.*

*ब्रह्मसंबन्ध m. = ब्रह्मरातस.

ब्रह्मसंभव 1) Adj. von Brahman *stammend.* — 2) m. N. pr. *a)* *des zweiten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina. — *b)* des Verfassers eines Gesetzbuchs.

ब्रह्मसरस् n. N. pr. eines Badeplatzes.

*ब्रह्मसर्प m. *eine Schlangenart* Med. l. 167.

ब्रह्मसव m. 1) *Andachtsklärung.* — 2) *eine best. Opferhandlung;* s. ब्रह्मक्षत्रसव und vgl. ब्राह्मणसव.

ब्रह्मसागर m. N. pr. einer Oertlichkeit.

ब्रह्मसात् Adv. mit कर् *mit dem* Brahman *in Einklang bringen.*

ब्रह्मसाम und °सामन् n. *ein auf einen vom* Brahman (Brâhmaṇâkhaṁçin) *recitirten Vers gesungenes* Sâman.

ब्रह्मसामिक Adj. von ब्रह्मसामन्.

ब्रह्मसायुज्य n. *die Vereinigung mit dem* Brahman, *das Eingehen in das* Br.

ब्रह्मसारिष्टता f. *Gleichheit der Würde mit* Brahman.

ब्रह्मसावर्ण 1) m. N. pr. des 10ten Manu VP. 3,2,27. — 2) n. *sein* Manvantara.

ब्रह्मसावर्णि m. = ब्रह्मसावर्ण 1) VP. 3,2,24.

ब्रह्मसिद्धान्त m. Titel verschiedener astronomischer Werke.

ब्रह्मसिद्धि 1) f. Titel eines Werkes. — 2) m. N. pr. eines Muni.

ब्रह्मसुत 1) m. Brahman's *Sohn.* — 2) f. आ Brahman's *Tochter* Hemâdri 1,452,15.

ब्रह्मसुवर्चला f. 1) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *ein Helianthus* und *Clerodendrum siphonanthus.* — 2) *ein Ueberguss auf diese Pflanze.*

*ब्रह्मसू m. Bein. 1) Aniruddha's. — 2) *des Liebesgottes.*

ब्रह्मसूत्र n. 1) *die über der Schulter getragene Schnur der Brahmanen.* — 2) *ein das Heilige behandelndes —, ein theologisches* Sûtra. — 3) Titel eines dem Bâdarâjaṇa oder Vjâsa zugeschriebenen Sûtra. °सूत्रसमुद्ध्याख्या f., °सूत्रभाष्य n., °सूत्रवृत्ति f., °सूत्रवृत्ति f. (Opp. Cat. 1), °सूत्रानुभाष्य n., °सूत्रानुभाष्यपदप्रदीप m., °सूत्रानुभाष्यविवरण n. und °सूत्रार्थसंग्रह m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken, die dieses Sûtra behandeln.

1. ब्रह्मसूत्रपद n. *ein Wort —, ein Ausspruch eines theologischen* Sûtra.

2. ब्रह्मसूत्रपद Adj. (f. ई) *aus Worten oder Aussprüchen eines theologischen* Sûtra *bestehend.*

ब्रह्मसूत्रिन् Adj. *mit der Brahmanenschnur bekleidet.*

*ब्रह्मसूनु m. N. pr. des 12ten Oberherrschers in Bhârata (bei den Gaina).

ब्रह्मसृज् m. Brahman's *Erschaffer* (Çiva).

ब्रह्मसोम m. N. pr. eines Heiligen.

ब्रह्मस्तम्ब (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

ब्रह्मस्तेन m. *ein Dieb am Heiligen, Einer, der auf unrechtmässige Weise in den Besitz des* Veda *gelangt,* MBh. 12,269,53. Nilak.: ब्रह्म विविधपरिच्छेदशून्यं वस्तु । तस्य स्तेनाः । अपलापकर्तारः ।

ब्रह्मस्तेय n. *Diebstahl am Heiligen, das auf unrechtmässige Weise in Besitz Gelangen des* Veda.

ब्रह्मस्थल n. N. pr. einer Stadt, verschiedener Dörfer und Agrahâra.

ब्रह्मस्थान 1) n. N. pr. eines Tîrtha. — 2) *m. *Maulbeerbaum.*

ब्रह्मस्फुटसिद्धान्त m. Titel eines astronomischen Werkes.

ब्रह्मस्व n. *das Eigenthum von Brahmanen* Kâṇḍak. 45,6. 47,11. 55,4.

ब्रह्मस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्महत्या f. *Brahmanenmord.*

ब्रह्महन् 1) m. *Brahmanenmörder.* — 2) f. *ब्रह्मघ्नी *Aloe perfoliata* Râgân. 5,46.

*ब्रह्महृत n. *Gastfreundschaft.*

ब्रह्महृदय m. n. *der Stern Capella.*

ब्रह्महृद m. N. pr. eines *Sees.*

ब्रह्माक्षर n. *eine heilige Silbe, die Silbe* ओम्.

ब्रह्माक्षरमय Adj. *aus heiligen Silben bestehend.*

ब्रह्मागार *das Haus des* Brahman *genannten Priesters* Kâtj. Ça. 15,4,3. 8,14.

*ब्रह्माग्रभू m. *Pferd.*

ब्रह्माञ्जलि m. *das Aneinanderlegen der Hände zum* Veda-*Studium.* °कृत Adj. *die H. z. V. St. aneinanderlegend.*

ब्रह्माणी f. 1) Brahman's *Gattin* oder *Energie*. — 2) Bein. der Durgâ. — 3) **ein best. wohlriechender Arzneistoff*. — 4) **eine Art Messing*. — 5) N. pr. eines Flusses.

ब्रह्माणीमन्त्र m. *ein best. Spruch* Mârk. P. 89,36.

ब्रह्माण्ड n. 1) Brahman's *Ei, das Weltall, die Welt*. Auch Pl. — 2) Titel eines Purâṇa (Upapurâṇa). Vollständig °पुराण n. Opp. Cat. 1.

ब्रह्माण्डकटाह m. = ब्रह्माण्ड 1) Gaṇit. Kaksh. 1. Comm. zu Âryabh. 1,4.

ब्रह्माण्डकपाल m. *die Halbkugel der Welt*, so v. a. *die bewohnte Erde* Harshaṅ. 99,13.

ब्रह्मातिथि m. N. pr. eines Kâṇva.

*ब्रह्मात्मभू m. *Pferd*.

*ब्रह्मादनी f. *eine best. Pflanze*, = कुमपदी.

ब्रह्मादर्श m. Titel eines Werkes.

*ब्रह्मादिज्ञाता f. Bein. der Godâvarî.

ब्रह्मादिशीर्ष N. pr. einer Oertlichkeit.

1. ब्रह्माद्य Adj. *für Brahmanen essbar*.

2. ब्रह्माद्य Adj. *mit* Brahman *beginnend*.

*ब्रह्माद्रिज्ञाता f. Bein. der Godâvarî.

ब्रह्माधिगमिक Adj. *zum Studium des* Veda *in Beziehung stehend*.

ब्रह्मानन्द् m. 1) *die Wonne am* Brahman. Auch Titel eines Werkes. — 2) N. pr. eines Autors.

ब्रह्मानन्दभारती m. N. pr. eines Autors.

ब्रह्मानन्दवल्ली f. Titel der zweiten Vallî in der Taittirîjopanishad.

ब्रह्मानन्दसरस्वती m. N. pr. eines Autors.

ब्रह्मानन्दसूत्रमुक्तावलि f. und ब्रह्मानन्दीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ब्रह्मापेत m. N. pr. eines Rakshas.

ब्रह्माभ्यास m. *das Studium der heiligen Schrift*.

ब्रह्मामृत n. Titel eines Vedânta-Werkes.

ब्रह्मामृतवर्षिणी f. Titel eines Werkes.

*ब्रह्माम्भस् n. *Kuhurin*.

ब्रह्माय्, °यते *zu* Brahman *werden*.

ब्रह्मायण und ब्रह्मायन Adj. als Beiw. Nârâjaṇa's.

ब्रह्मायतन n. *ein Tempel* Brahman's.

ब्रह्मायतनीय Adj. (f. आ) *sich auf die Brahmanen stützend* Lâṭj. 6,6,4. 18.

ब्रह्मायन s. u. ब्रह्मायण.

1. ब्रह्मायुस् n. *die Lebensdauer des Gottes* Brahman Vishṇus. 20,16.

2. ब्रह्मायुस् 1) Adj. Brahman's *Lebensalter erreichend* Ind. St. 15,428. — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

ब्रह्मारण्य n. 1) **ein Wald, in welchem der Veda studirt wird*. — 2) N. pr. eines *Waldes*. °माहात्म्य n.

ब्रह्मार्क m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मार्घ Adj. *des Heiligen würdig*.

ब्रह्मार्पण n. 1) *das Darbringen des Heiligen*. — 2) *ein best. Zauberspruch*.

ब्रह्मालंकार m. Brahman's *Schmuck*.

ब्रह्मावबोध m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मावर्त m. 1) Bez. *des heiligen Landes zwischen der* Sarasvatî *und der* Dṛshadvatî. — 2) N. pr. *a*) eines Tîrtha. Auch °तीर्थ n. — *b*) eines Sohnes des Ṛshabha.

ब्रह्मावलीभाष्य n. Titel eines Werkes.

ब्रह्मावादनगर n. N. pr. eines *Stadt* Ind. St. 15, 261.

ब्रह्मावास m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मासन n. 1) *der Sitz des* Brahman-*Priesters*. — 2) *eine best. zur Betrachtung des Heiligen für geeignet gehaltene Stellung beim Sitzen*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Kâd. 144,8 (254,11).

ब्रह्मास्त्र n. 1) *eine best. mythische Waffe*. — 2) *ein best. Zauberspruch*.

ब्रह्मास्त्रकल्प m. und ब्रह्मास्त्रपद्धति f. Titel zweier Werke.

ब्रह्मास्य n. *eines Brahmanen Mund*.

ब्रह्माहुत Adj. *dem mit Andacht geopfert worden ist*.

ब्रह्माहुति f. *Andachtsopfer*.

ब्रह्मिन् Adj. *zum* Brahman *in Beziehung stehend* Taitt. Âr. 2,27,6. Der Comm. fasst ब्रह्मिन्नवस् als ein Wort und erklärt dieses durch ब्रह्मविषयवाक्यश्रवणम्. Auch als Beiw. Vishṇu's.

ब्रह्मिष्ठ m. 1) *ein* Brahman *in höchster Potenz* (Prâgâpati). — 2) *ein überaus gelehrter und frommer Brahmane*. Auch Fürsten werden so genannt. — 3) N. pr. eines Fürsten.

ब्रह्मी 1) Adj. f. etwa *heilig*. — 2) *f. *ein best. Gemüse* und *Clerodendrum siphonanthus*. Nach Mat. med. 213 *Herpestis Monnieria*.

*ब्रह्मीभूत m. Bein. Çaṁkarâkârja's Gal.

ब्रह्मीयंस् m. *ein würdigerer, gelehrterer Brahmane*.

ब्रह्मेद्ध Adj. *unter Andacht entzündet*.

ब्रह्मेशय Adj. *im* Brahman *ruhend*.

ब्रह्मेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मोक्त 1) Adj. *der das* Veda-*Studium aufgegeben hat, der den* Veda *wieder vergessen hat* Gaut. Nom. abstr. °ता f. M. 11,56. — 2) n. (!) = ब्रह्मोद्यकता Âpast.

ब्रह्मोदुम्बर fehlerhaft für ब्रह्मोदुम्बर.

ब्रह्मोत्तर 1) m. N. pr. *a*) eines best. übermenschlichen Wesens. — *b*) Pl. eines Volkes. — 2) n. Titel eines Abschnittes im Skandapurâṇa. Auch °खण्ड.

ब्रह्मोदतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मोदुम्बर desgl.

ब्रह्मोद्य n. *Wettstreit in der Kenntniss heiliger Dinge, theologisches Räthselspiel*. Soll auch Adj. (f. आ) sein.

ब्रह्मोपनिषद् f. 1) *eine Geheimlehre über das* Brahman. — 2) *eine Geheimlehre der Brahmanen*. — 3) Titel zweier Upanishad.

ब्रह्मोपेत m. N. pr. eines Rakshas VP². 2,293. Vgl. ब्रह्मापेत.

*ब्रह्मोपनेतर् m. *Butea frondosa* Râgan. 10,37.

ब्रह्मौदन m. *Reismus, welches für Brahmanen, namentlich für fungirende Priester, gekocht wird*.

*ब्राध्नायन 1) m. Pl. als Pl. zu ब्राध्नायन्य. — 2) f. ई f. zu ब्राध्नायन्य.

*ब्राध्नायन्य m. Patron. von ब्रध्न.

ब्राह्म 1) Adj. (f. ई) *heilig, göttlich; auf das* —, *auf den* Brahman —, *auf die Brahmanen bezüglich, ihnen gehörig,* — *eigen,* — *günstig, aus ihnen bestehend* u. s. w. तीर्थ n. *ein best. Theil der Hand*. — 2) m. Patron. und N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. ई *a*) Brahman's *Energie, eine der acht göttlichen Mütter*. Pl. in Skanda's Gefolge. — *b*) *Rede, Erzählung, die Göttin der Rede*, Sarasvatî. — *c*) *eine best.* Murkhanâ S. S. S. 30. — *d*) Bein. der Durgâ. — *e*) *heilige* —, *fromme Weise*. — *f*) *eine nach der* Brahman-*Weise verheirathete Frau* Gaut. Vishṇus. 24,29. — *g*) **die Frau eines Brahmanen*. — *h*) **das Mondhaus* Rohiṇî. — *i*) **Fischweibchen*. — *k*) **eine Ameisenart*. — *l*) Bez. *verschiedener Pflanzen*. Nach den Lexicographen *Clerodendrum siphonanthus, Ruta graveolens* (Râgan. 5,61), *Enhydra Hingcha, Yamswurzel* und = सोमवल्ली Dhanv. 3,38. — *m*) **eine Art Messing*. — *n*) N. pr. eines Flusses. — 4) n. *das Studium der heiligen Schrift*.

*ब्राह्मक 1) n. = ब्रह्मणा कृतम् (संज्ञायाम्). — 2) f. ब्राह्मिका *Clerodendrum siphonanthus*.

ब्राह्मकारिका f. Pl. Titel bestimmter Kârikâ.

*ब्राह्मकृतेय m. Patron. von ब्रह्मकृत.

*ब्राह्मगुप्त m. Pl. N. pr. eines Stammes.

*ब्राह्मगुप्तीय m. *ein Fürst der* Brâhmagupta.

1. ब्राह्मण 1) m. *Gottesgelehrter, Theolog, Priester, ein Brahmane*. Auch Agni wird so genannt. — 2) = ब्राह्मणाच्छंसिन् Kâṭj. Çr. 7,6,5. — 3) *ein Brahmane auf der zweiten Stufe, der zwischen dem*

Mâtra und dem Çrotrija *steht*, Hemâdri 1,26,3. 10.11. — 4) *das 28ste Mondhaus.*

2. ब्रौह्मण 1) Adj. (f. ई) *einem Brahmanen gehörig, brahmanisch.* — 2) f. ई (nach den Grammatikern ब्रौह्मणी) *a) eine Frau aus der Priesterkaste.* — *b) eine Eidechsenart mit rothem Schwanze.* — *c) *eine Ameisenart mit grossem Kopfe.* — *d) *eine Wespenart.* — *e) *Clerodendrum siphonanthus.* — *f) *Trigonella corniculata* Bhâvapr. 1,194. — *g) *Ruta graveolens.* — *h) *eine Art Messing* Râgân. 13,29. — *i)* angeblich = बुद्धि *Verstand.* — *k)* N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,33. — *l)* fehlerhaft für ब्रह्माणी. — 3) n. *a) das* Brahman, *das Göttliche.* — *b) heilige —, göttliche Kraft.* — *c) religiöse Erläuterung, Ausspruch eines Theologen über Gegenstände des Glaubens und Cultus, durch welche Gehalt und Bedeutung derselben bestimmt werden soll.* — *d) eine Klasse vedischer Werke, welche diese Erläuterungen enthalten.* — *e) das* Soma-*Gefäss des* Brahman-*Priesters.* — *f) *eine Gesellschaft von Brahmanen.*

ब्राह्मणक 1) m. *a) ein erbärmlicher Brahmane, ein Brahmane bloss dem Namen nach.* — *b) *eine von Waffen tragenden Brahmanen bewohnte Gegend.* — 2) f. °णिका *a)* wohl *eine Eidechsenart.* — *b) *Trigonella corniculata* Râgân. 12,134.

1. ब्राह्मणकल्प 1) m. Pl. *die* Brâhmaṇa *und* Kalpa *genannten Texte.*

2. ब्राह्मणकल्प Adj. *einem Brahmanen ähnlich.*

ब्राह्मणकारक Adj. *Jmd zu einen Brahmanen machend, — stempelnd* Pat. zu P. 2,2,6.

***ब्राह्मणकीय** Adj. von ब्राह्मणक.

ब्राह्मणकुमार m. *ein Brahmanenknabe* Tândja-Br. 13,3,12.

ब्राह्मणकुल n. *das Haus eines Brahmanen* Gobh. 2,3,1.

***ब्राह्मणकृत** m. N. pr. eines Mannes.

***ब्राह्मणकृतेय** m. Patron. von ब्राह्मणकृत; f. ई.

ब्राह्मणगृह n. *das Haus eines Brahmanen* Comm. zu Kâtj. Çr. 15,3,35.

ब्राह्मणघ्न m. *Brahmanenmörder.*

ब्राह्मणचाण्डाल m. *ein Kâṇḍâla unter den Brahmanen, ein verworfener —, verachteter Brahmane.*

ब्राह्मणत्र Adj. (f. त्रा) als Beiw. von इष्टि Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 9,4,13.

ब्राह्मणजातँ n. *Brahmanengeschlecht.*

ब्राह्मणजुष्ट Adj. *Brahmanen wohlgefällig* Çâṅkh. Grhj. 1,24.

ब्राह्मणतर्पण n. *das Befriedigen der Brahmanen* Sâmav. Br. 1,2,5.

ब्राह्मणता f. *Brahmanenstand, Brahmanenwürde.*

***ब्राह्मणत्रा** Adv. *unter den —, unter die Brahmanen.*

ब्राह्मणत्व n. = ब्राह्मणता 215,10.

ब्राह्मणदारिका f. *Brahmanenmädchen.*

ब्राह्मणधन n. *der den Brahmanen gezahlte Lohn* Vaitân.

ब्राह्मणपथ m. *ein* Brâhmaṇa-*Text.*

***ब्राह्मणपाल** m. N. pr. eines Fürsten.

ब्राह्मणपुत्रक m. *Brahmanenknabe* 121,12.

ब्राह्मणप्रिय m. *ein Freund der Brahmanen* (Vishṇu) Vishṇus. 98,30.

ब्राह्मणब्रुव Adj. Subst. *sich Brahmane nennend, bloss den Namen eines Br. tragend, ein seinen Stand entehrender Br.*

ब्राह्मणभाव m. *Brahmanenstand, Brahmanenwürde* Ind. St. 10,69.

ब्राह्मणभोजन n. *Brahmanenspeisung.*

ब्राह्मणमुखीन m. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Comm. zu Taitt. Âr. 1,31,5.

ब्राह्मणयज्ञँ m. 1) *ein für Brahmanen bestimmtes Opfer.* — 2) *ein von Brahmanen dargebrachtes Opfer* MBh. 12,263,5.

***ब्राह्मणयष्टिका** und ***°यष्टी** f. *Clerodendrum siphonanthus* Râgân. 6,151. Mat. med. 219.

ब्राह्मणलिङ्ग Adj. Brâhmaṇa-*artig* (Sprüche) Kauç. 1.

ब्राह्मणवचन n. *der Ausspruch eines* Brâhmaṇa-*Textes* Âpast.

ब्राह्मणवध m. *Brahmanenmord.*

1. ब्राह्मणवँत् Adj. *mit einem Brahmanen verbunden.*

2. ब्रौह्मणवत् Adj. 1) *mit einer Erläuterung versehen, demselben gemäss,* also *correct.* — 2) f. °वती Bez. *bestimmter Backsteine* Comm. zu Nidân. 5,3,11.

ब्राह्मणवर m. N. pr. eines Fürsten.

ब्राह्मणवर्चसँ n. *Auszeichnung eines Brahmanen, Brahmanenwürde.*

ब्राह्मणवाक्य n. *der Ausspruch eines* oder *des* Brâhmaṇa Comm. zu Kâtj. Çr. 1,5,7.

ब्राह्मणवाचन n. *das Brahmanen geziemende Hersagen frommer Wünsche* Hemâdri 1,168,17 (ब्रह्मण° gedr.). 20. 181,14. 19.

ब्राह्मणविधि m. *die Vorschrift eines* Brâhmaṇa Kauç. 1.

ब्राह्मणविलाप m. Titel einer Episode des MBh.

ब्राह्मणविक्रित Adj. *in einem* Brâhmaṇa *vorgeschrieben* Lâṭj. 1,10,7. 10,10,5. 17.

***ब्राह्मणवेदम्** Absol. *so viele Brahmanen* (z. B. speisen), *als man kennt* P. 3,4,29, Sch.

ब्राह्मणश्रमणन्याय m. Abl. so v. a. *nach der Art, wie man unter* ब्राह्मणश्रमण *einen brahmanischen Asketen versteht, obgleich diese Verbindung einen Widerspruch enthält, indem sie eigentlich einen brahmanischen Buddhisten bezeichnet.*

ब्राह्मणसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

ब्राह्मणसव m. *eine best. Opferhandlung* Comm. zu TBr. 2,756.

ब्राह्मणसात् Adv. 1) mit कर् *an Brahmanen verschenken.* — 2) mit अस् *Brahmanen gehören.*

ब्राह्मणस्पत्यँ Adj. *dem* Brahmaṇaspati *geweiht* u. s. w.

ब्राह्मणास्व n. *das Eigenthum von Brahmanen.* Pl. Âpast.

ब्राह्मणास्वर m. *der in einem* Brâhmaṇa (namentlich Çat. Br.) *übliche Accent* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,8,15. 17.

ब्राह्मणाक्रिय Adj. *ein geweihter Brahmane, der die Opfer nicht kennt und nicht studirt,* Hemâdri 1,37,18. 23.

ब्राह्मणाच्छंसिन् m. *ein best. Priester, der Gehülfe des* Brahman *beim* Soma-*Opfer.* °च्छंसि-प्रयोग m. Titel eines Pariçishṭa.

ब्राह्मणाच्छंसीय n. und °या f. *das Amt des* Brâhmaṇâkkhaṁsin.

ब्राह्मणाच्छंस्य 1) Adj. *zum* Brâhmaṇâkkhaṁsin *in Beziehung stehend.* — 2) n. *das Amt des* Br.

ब्राह्मणाभाषण n. Titel eines Werkes.

ब्राह्मणायनँ m. *ein blosser Abkömmling eines Brahmanen.*

***ब्राह्मणिक** Adj. von 2. ब्राह्मण 3) *d).*

***ब्राह्मणिकत्पा, *ब्राह्मणिगोत्रा, *ब्राह्मणिचेली, *ब्राह्मणितमा, *ब्राह्मणितरा, *ब्राह्मणिब्रुवा, *ब्राह्मणिमता, *ब्राह्मणिरूपा** und ***ब्राह्मणिकृता** Adj. f. P. 6,3,43, Sch.

1. ब्राह्मणी f. s. **2. ब्रौह्मण** 2).

2. ब्राह्मणी Adv. mit भू *zum Brahmanen werden.* °भूँय Absol.

ब्राह्मणीक am Ende eines adj. Comp. (f. त्रा) von ब्राह्मणी *Brahmanenfrau.*

***ब्राह्मणीत्व** n. Nom. abstr. zu ब्राह्मणी *Brahmanenfrau.*

***ब्राह्मणेष्ट** m. *Maulbeerbaum* Râgân. 9,97.

ब्राह्मणोक्त Adj. *in einem* oder *im* Brâhmaṇa *vorgeschrieben* Âpast. Vaitân. Kâtj. Çr. 18,6,7.

ब्रौह्मण्य 1) Adj. *für Brahmanen sich eignend.*

— 2) *m. *der Planet Saturn.* — 3) n. *a) Brahmanenstand, Brahmanenwürde.* — *b) eine Gesellschaft von Brahmanen.*

ब्राह्मदण्ड fehlerhaft für ब्रह्मदण्ड.

*ब्राह्मदत्तायन m. Patron. von ब्रह्मदत्त.

ब्राह्मदेय Adj. = ब्रह्मदेय 1) *a)* MBh. 3,186,15.

ब्राह्मपलाश m. Pl. *eine best. Schule.* Vgl. ब्रह्म°.

ब्राह्मपुराण n. = ब्रह्मपुराण VP.².

*ब्राह्मप्रजापत्य Adj. von ब्रह्मप्रजापति.

ब्राह्मराति m. Patron. Jâgñavalkja's.

ब्राह्मलौकिक Adj. *auf Brahman's Welt Ansprüche habend.*

ब्राह्माणी f. fehlerhaft für ब्रह्माणी.

ब्राह्म्य Adj. *brahmisch, heilig, göttlich.*

*ब्राह्मीकन्द m. *Yamswurzel.*

ब्राह्मीकुण्ड n. N. pr. einer heiligen *Höhlung im Erdboden.*

ब्राह्मीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

ब्राह्मेष्टि f. *eine best.* Ishṭi Sâṁkh. Up. 1.

ब्राह्मोढा f. *eine nach der* Brahman-*Weise verheirathete Frau* Comm. zu Vishṇus. 24,29.

ब्राह्मौदनिक Adj. (in Verbindung mit अग्नि) oder m. (mit Ergänzung von अग्नि) *Feuer, auf welchem der Priester-Reis gekocht wird,* Âpast. Çr. 5,4,12. 5,1. 10,7.

ब्राह्म्य 1) Adj. *zu* Brahman oder *zu den Brahmanen in Beziehung stehend.* °तीर्थ n. *ein best. Theil der Hand.* — 2) *n. = विस्मय und दृश्य. °ब्रुव Adj. (f. आ) *sich — nennend, den Namen — nicht verdienend.*

ब्रू, ब्रवीति, ब्रूते, ब्रूमि (episch), ब्रूहि und ब्रवीहि, अब्रवीत्, अब्रवम् und अब्रुवम्. Von allgemeinen Formen nur das verdächtige ब्रूयास्त. 1) Act. Med. *sagen, aussprechen, berichten, mittheilen, nennen, angeben* (mit Acc. der Sache und Gen., Dat. oder Loc. der Person), *Etwas zu Jmd sagen* (mit doppeltem Acc.), *sprechen zu* (Acc., seltener Gen.), *erklären für, nennen* (mit doppeltem Acc.), *sagen —, aussagen —, sprechen von* (Acc. oder Acc. mit प्रति oder अधिकृत्य), *beantworten* (eine Frage); *vorhersagen, verkünden.* Mit पुनर् *antworten.* Im Hit. steht regelmässig ब्रूते neben अब्रवीत्. — 2) Med. (ausnahmsweise auch Act.) *sich nennen, sich ausgeben für* (Nomin., ausnahmsweise mit इति). — 3) Med. *für sich bezeichnen,* so v. a. *wählen* Ait. Br. 3,21,2. — 4) * Med. *sich selbst erzählen, von selbst fliessen* (von einer Erzählung). — Mit अच्छा Med. *herbeirufen.* — Mit अति *schmähen* Kâraka 1,8. — Mit अधि 1) *Jmd* (Dat.) *tröstend —, ermuthigend zusprechen, — Muth einsprechen.* — 2) *fürsprechen für* (Dat.) Vaitân. — Mit अनु 1) *hersagen, recitiren.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas vorsagen, lehren, mittheilen.* — 3) *das Wort* (einladend, ehrerbietig) *richten an* (Dat.), *Jmd* (Dat.) *einladen zu* (Gen.). — 4) *sagen, sprechen.* — 5) *dafür halten, — anerkennen.* Auch mit zugefügtem तथा. — 6) Med. *nachsprechen, auswendig lernen, lernen* 33,4. — Mit अप 1) *Jmdm* (Gen.) *Jmdn* (Acc.) *aus dem Sinne reden,* so v. a. *Jmd über Jmd zu trösten suchen* Maitr. S. 1,5,12. — 2) *abwehrend besprechen.* — Mit अभि *schmähen* MBh. 3,268,2. v. l. अति. — Mit अव in अनवब्रव्. — Mit आ Med. *sich unterhalten.* — Mit प्रत्या *Jmd* (Acc.) *antworten.* v. l. प्रीत्याब्रवीत् st. प्रत्याब्रवीत्. — Mit उद् Med. *entsagen, aufgeben;* mit Acc. oder Gen. TBr. 1,7,10,6. Çat. Br. 5,2,3,4. Vgl. Comm. zu TS. 2,169. — Mit उप Med. (einmal auch Act.) 1) *zu Jmd* (Acc.) *sprechen.* — 2) *bittend ansprechen um* (Dat., ausnahmsweise Acc.), *anrufen; zureden, bereden zu.* — Mit निस् 1) *laut, deutlich, einzeln aussprechen.* — 2) *erklären.* — Mit परि 1) *besprechen.* — 2) *für Jmd besprechen,* so v. a. *bei Jmd unter Besprechung anwenden.* — Mit प्र 1) *ansagen, aussagen, ausrufen, anzeigen, verrathen, mittheilen, erzählen, lehren, verheissen.* — 2) *rühmend aussprechen, preisen.* — 3) *zu Jmd* (Dat.) *freundlich sprechen* RV. 1,161,12. — 4) *zu Jmd* (Acc.) *sprechen, Jmd Etwas sagen, — erzählen* (mit doppeltem Acc. Bhaṭṭ.). — 5) *Jmd nennen, schildern als* (mit doppeltem Acc.). — 6) *Jmd* (Dat.) *Etwas anmelden,* so v. a. *anbieten, darreichen* Âpast. 1,3,31; vgl. 1. विद् mit नि Caus. — Mit प्रतिप्र *erwiedern.* — Mit प्रति 1) *Jmd* (Acc.) *antworten, Jmd Etwas zur Antwort geben* (mit doppeltem Acc.). — 2) Med. *Jmd* (Acc.) *antworten,* so v. a. Angriffe u. s. w. *zurückgeben.* — 3) *verweigern, abschlagen.* — Mit वि 1) *sich aussprechen, sich äussern, aussagen, eine Aussage machen* (214,8), *sprechen.* — 2) *sich über Etwas* (Acc.) *aussprechen, über Etwas seine Meinung sagen,* eine Frage *beantworten* (Âpast. 1,32,22). — 3) *erläutern, auslegen.* — 4) *falsch aussagen.* — 5) *widersprechen, sich nicht einverstanden erklären.* — 6) Med. *sich streiten.* — Mit सम् 1) Act. Med. *sich unterreden, — unterhalten, zu einander sprechen.* — 2) Med. *sich bereden, übereinkommen.* — 3) *zu Jmd Etwas sprechen,* mit doppeltem Acc.

ब्री mit प्र, प्रव्रीन AV. 11,9,19. Richtiger व्री.

ब्रुष्क m. *Schlinge zum Erwürgen.*

1. भ 1) *m. *a) der Planet Venus.* — *b) blosser Schein, Täuschung, Irrthum.* — 2) f. भा *a) Schein, Glanz, Licht* VS. 30,12. Çat. Br. 9,4,2,9. 11,6,3,11. Pl. *Lichtstrahlen.* — *b) Schein, Aussehen, Aehnlichkeit.* Nur am Ende eines adj. Comp. — *c) der Schatten des Sonnenzeigers.* — 3) n. *Stern, Gestirn, Mondhaus, Zodiakalbild, ein astrologisches Haus* (Varâh. Jogas. 4,31).

2.*भ m. *Biene.*

भंसस् n. *ein best. Theil des Unterleibes.* Nach den Erklärern = पायु oder जघनप्रदेश. Vgl. सुभंसस्.

भकक्षा f. *die Bahn der Sternbilder.*

भकभकाय्, °यते *quaken.*

*भक्किका f. *Grille, Heimchen.*

*भक्कुड oder *भक्कुर m. *ein best. Fisch* Bhâvapr. 2,12.

भक्त 1) Adj. s. u. भज्. — 2) m. Bez. einer Çiva'itischen und einer Vishṇu'itischen Secte. — 3) n. *a) Speise, Nahrung.* — *b) Mahlzeit. Die so und so vielte Mahlzeit geniessen* heisst so v. a. *nur diese, mit Uebergehung der vorangehenden, zu sich nehmen.* — *c) Gefäss* Ind. St. 13,391.

*भक्तकंस m. *Speiseschüssel.*

भक्तकार m. 1) *Speisebereiter, Koch.* — 2) *künstlicher Weihrauch.

*भक्तकार m. *Koch.*

भक्तकृत्य n. *Speisegeschäft.* कृत° Adj. *gespeist habend* Vâgrakkh. 19,8.

भक्तच्छन्द् n. *Esslust, Appetit.*

भक्तजयन्ती f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भक्तजा f. *Nektar.*

*भक्ततूर्य n. *Tafelmusik.*

°भक्तत्व n. *das einen Theil von — Bilden, das Gehören zu* P. 7,4,30, Vârtt. 2, Sch.

भक्तद् und भक्तदायक Adj. *Jmd* (Gen.) *Speise verabreichend* 205,21. 7.

भक्तदास m. *ein für die Nahrung dienender Knecht.*

भक्तद्वेष m. *Widerwille gegen Speisen, Appetitlosigkeit.*

भक्तद्वेषिन् Adj. *einen Widerwillen gegen Speisen habend, appetitlos.*

भक्तपात्र n. *eine Schüssel mit Speise* Râgat. 4,243.

*भक्तपुलाक *ein Mundvoll Reis, in Kugelform geknetet.*

भक्तप्रतिष्ठा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भक्तमण्ड m. *Reisschleim.*

भक्तमयस्तोत्र n. Titel eines Stotra.

भक्तमाला f. Titel eines Werkes.

भक्तमीमांसा f. desgl. Opp. Cat. 1,6070.

भक्तरुचि f. *Esslust.*

भक्तरोचन Adj. *Esslust erregend.*

भक्तविलास m. und **भक्तवैभव** n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

भक्तशरण n. *Küche.*

भक्तशाला f. wohl dass.

***भक्तसिक्थ** und ****क** m. = **भक्तपुलाक**.

भक्ताकाङ्क्षा f. *Esslust, Appetit* Suçr. 2,212,2.

भक्ताभिलाष m. dass.

भक्ताभिसार m. *Speisesaal.*

भक्तामर und **°स्तोत्र** n. Titel eines Stotra.

भक्तारुचि f. *Widerwille gegen Speisen* Suçr. 1, 62,3.

भक्ति³ f. 1) *Austheilung, Vertheilung.* — 2) *das Bilden eines Theils von Etwas, Zugehörigkeit.* **अ-भक्ते:** so v. a. *von Seiten des Vocals.* — 3) *das zugetheilte, zugehörige, in einem Andern enthaltene Ding.* — 4) *Theil.* — 5) *Abtheilung eines Sâman* (deren 5 oder 7 angenommen werden). — 6) *Theilung*, so v. a. *das Beziehen mit Strichen* Ragh. 13,55. — 7) *Strich, Linie* Hariv. 6870. 6882. 8360. fg. 9286. 12936. 12960. R. 5,9,19. Ragh. 13, 75. Kumâras. 3,30. 8,69. — 8) *Reihe* PV. Prât. 17, 8. **भक्त्या** und **भक्तितस्** *der Reihe nach* 6. 18,32. 34. — 9) *körperliche Anlage, — Praedisposition* Karaka 7,1.12. — 10) *Hingebung, Zuneigung, Ergebenheit, Treue, Liebe, auf Glauben beruhende Liebe, Pietät.* Die Ergänzung im Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend. — 11) am Ende eines Comp. *das Bilden, Annehmen* (einer Gestalt, Form). — 12) **भक्त्या** Instr. so v. a. *uneigentlich* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,5. Vgl. 2. **भाक्त**. — 13) fehlerhaft für **भुक्ति** Sûrjas. 2, 64. 4,18.

भक्तिक in **उत्तर°**, **एक°** und **पौर्व°**.

***भक्तिकर** Adj.

भक्तिकल्पतरु m., **°कल्पलता** f., **भक्तिचन्द्रिका** f. und **भक्तिचन्द्रोदय** m. Titel von Werken.

भक्तिच्छेद m. Pl. *gebrochene* —, d. i. *neben einander laufende Striche* Hariv. 3887. Megh. 19. VP. 5,20,8.

भक्तिज्ञ Adj. *wissend was Treue ist, treu ergeben.* Nom. abstr. **°त्व** n. Kâm. Nitis. 8,9; vgl. Comm. zu R. ed. Bomb. 4,54,2.

भक्तितरंगिणी f. Titel eines Werkes.

भक्तिपूर्वकम् und **°पूर्वम्** Adv. *mit Hingebung, ehrerbietig.*

भक्तिप्रवण Adj. *treu hingegeben* Vishṇu. 259, *b*,25.

भक्तिविन्दु m. Titel eines Werkes.

भक्तिभाज् Adj. 1) *gläubige Hingebung* —, *treue Ergebenheit besitzend;* die Ergänzung im Comp. vorangehend. — 2) *an einer Sache* (Loc.) *fest hängend.*

भक्तिभूषणासंदर्भ m. Titel eines Werkes.

भक्तिमत् Adj. 1) *ergeben, zugethan, geneigt, treu anhängend, in gläubiger Liebe zugethan;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *von Hingebung* —, *von treuer Ergebenheit begleitet.*

भक्तिमार्गनिरूपण n., **भक्तिमीमांसासूत्र** n. und **भक्तिमुक्तावली** f. Titel von Werken.

भक्तियोग m. *Hingebung, gläubige Liebe.*

भक्तिरत्नावलि f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 421.

भक्तिरस m. *das Gefühl der Hingebung,* — *der gläubigen Liebe.*

भक्तिरसामृतसिन्धु m. und **°रसायन** n. Titel zweier Werke.

भक्तिराग m. *Vorliebe zu* (Loc.).

***भक्तिल** Adj. *anhänglich* (von Pferden).

भक्तिवंस् Adj. *theilhaftig,* mit Gen.

भक्तिवन्³ Adj. dass. Maitr. S. 1,4,3. 5,3. 10. Âpast. Çr. 4,13,7. Vgl. **भक्तिवंस्** und **भक्तिवन्**³.

भक्तिवर्धिनी f. Titel eines Werkes.

भक्तिवाद् m. *Ergebenheitserklärung, Versicherung der Zuneigung.*

भक्तिशत n., **भक्तिसंवर्धनशतक** n. (Opp. Cat. 1), **भक्तिसागर** m., **भक्तिसारसंग्रह** m., **भक्तिसिद्धान्त** m., **भक्तिसुधोदय** m., **भक्तिसूत्र** n. und **भक्तिस्तोत्र** n. Titel von Werken.

भक्तिहीन Adj. *ohne Pietät* Mudrâr. 7,8 (21,6).

भक्तिहेतुनिर्णय m. Titel eines Werkes.

***भक्तोद्देशक** m. *Bestimmer der Speisen* (ein best. Beamter in einem buddh. Kloster).

भक्तोपसाधक m. *Speisebereiter, Koch.*

भक्त्युपक्रम m. Titel eines Werkes.

भक्त्युल्लासमञ्जरी f. desgl. Bühler, Rep. No. 473.

भक्ष्, **भक्षति**, **°ते** (nicht in der älteren Sprache; **भक्ष्यति** und **अभक्ष्यन्** falsche Formen) und **भक्षयति**³, **°ते** (auffallend ist **भक्षयस्व** in der Prosa 42,18 neben **भक्षय** 43,12); Partic. **भक्षित**³. 1) *geniessen, verzehren, verspeisen, fressen* (mit Acc. und in der älteren Sprache auch mit partitivem Gen.). In der älteren Sprache gewöhnlich von Flüssigkeiten, seltener von festen Speisen; in der späteren Sprache nur ausnahmsweise von Flüssigkeiten. — 2) *beissen, stechen.* — 3) *verzehren*, so v. a. *zu Nichte machen.* — 4) *Jmd aufessen*, so v. a. *aussaugen.* — 5) *verzehren*, so v. a. *verbrauchen* (Geld, einen Schatz). — 6) **भक्षित** *gekaut* von einer best. fehlerhaften Aussprache der Worte. — Caus. **भक्षयति** 1) s. u. Simpl. — 2) **Jmd* (Instr.) *Etwas* (Acc.) *essen lassen* oder mit doppeltem Acc., wenn ein Unrecht dabei im Spiele ist. — Desid. **बिभक्षिषति** und **बिभक्षयिषति** *ein Verlangen haben zu verzehren* Comm. zu Âpast. Çr. 7,28,8. — Mit **व्यव** Caus. *zwischen Etwas* (Acc.) *hinein essen.* — Mit **उप**, **°भक्षित** *verzehrt.* — Mit **परि** Caus. 1) *Jmd* (Acc.) *Etwas wegtrinken, Jmd um den Genuss bringen.* — 2) *Etwas* (Acc.) *Jmd wegtrinken, den Genuss von Etwas* (Acc.) *versagen* Çâṅkh. Br. 12, 5. — 3) *anfressen, an Etwas zehren.* — Mit **प्रति** Caus. *neben* oder *im Unterschied von einem Andern geniessen.* — Mit **सम्** Caus. 1) *zusammen geniessen.* — 2) *verzehren.* — 3) *anfressen.*

भक्ष³ m. 1) *Genuss, das Trinken, Essen.* — 2) *Trank, Speise* (in jüngeren Büchern). n. wohl nur fehlerhaft. Am Ende eines adj. Comp. (f. **आ**) *das und das zum Tranke* oder *zur Speise habend,* — *geniessend, sich nährend* —, *lebend von.*

भक्षक 1) Adj. Subst. *geniessend, essend, Geniesser, Verspeiser, sich nährend von;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) m. *Speise* Hemâdri 1,723,9. — 3) *f. **भक्षिका** *a) das Kauen* in **इनु°**. — *b) Speise* in **उष्ट्र°**.

***भक्षकार** m. *Speisebereiter, Koch, Bäcker.*

भक्षंकार³ m. *Geniesser* Maitr. S. 4,7,3.

भक्षंकृत Adj. *genossen* TS. 3,2,5,7.

भक्षजप m. *das beim Soma-Genuss murmelnd gesprochene Gebet* Âçv. Çr. 3,9,5. 4,7,4. Vgl. **सोम°**.

***भक्षटक** m. *eine Varietät von Asteracantha longifolia* Râǵan. 4,44.

भक्षण 1) Adj. *geniessend* in ***दाडिम°** und **पाप°**. — 2) n. *a) das Geniessen, Trinken, Essen, Verspeisen.* — *b) das Verspeistwerden, Gefressenwerden* (78,11), — *von* (Instr.). — *c) Trinkgeschirr.*

भक्षणीय Adj. *zu verspeisen, verspeist werdend.* Nom. abstr. **°ता** f.

***भक्षपत्री** f. *Betelpfeffer* Râǵan. 11,253.

***भक्षबीज** m. v. l. für **भक्ष्यबीज** Râǵan. 11,65.

भक्षमन्त्र m. *ein beim Genuss des Soma gesprochener Spruch.*

भक्षयितर् Nom. ag. *Geniesser.*

भक्षयितव्य Adj. *zu geniessen, zu essen* (Hemâdri 1,596,12), *zu verspeisen.*

भक्षि m. Bez. *der Wurzel* **भक्ष्** 229,12.

भक्षित 1) Adj. s. u. **भक्ष्**. — 2) n. *das Gefressenwerden von* (Instr.) 78,12.

भक्षितर् Nom. ag. *Geniesser, Verspeiser.*

भक्षितव्य Adj. *zu geniessen, zu essen.*

भक्षिन् Adj. *geniessend, verspeisend.* Gewöhn-

lich in Comp. mit dem Obj. Nom. abstr. °भक्तिव n.

भक्तिवँन् Adj. *geniessend.* Vgl. भक्तिवंस्, भक्तिवँन्.

भक्ष्य 1) Adj. *zu geniessen, zu essen, zu verspeisen, geniessbar, genossen —, gegessen werdend;* n. *ein solcher Gegenstand, Speise, Nahrung,* insbes. *eine feste Speise, die gekaut werden muss.* — 2) m. *Speise, Gericht.* Die v. l. hat st. dessen meistens भक्त, was wohl allein richtig ist.

*भक्ष्यकार, *°कारक (H. an. 5,3) und *भक्ष्यंकार m. *Bäcker.*

*भक्ष्यबीज m. *Buchanania latifolia* Rāǵan. 11,65.

भक्ष्यभोज्यमय Adj. *aus Speisen aller Art bestehend* MBh. 13,63,50.

भक्ष्यभोज्यविकारवत् Adj. *mit Speisen verschiedener Art und mit Erholungsplätzen versehen* MBh. 14,59,11.

भक्ष्यापण m. *ein Markt, auf dem Nahrungsmittel verkauft werden,* MBh. 2,21,25 (भक्ष्यमाल्यापण).

*भक्ष्यालाबु f. *eine Gurkenart.*

भँग 1) m. *a)* (*Mittheiler*) *Brodherr, ein reicher* oder *gnädiger Herr, Schutzherr;* von Göttern, insbes. von Savitar. — *b)* N. pr. eines Âditja, Regenten des Mondhauses Uttarâ Phalgunî. Nach der Legende hat Rudra-Çiva ihn geblendet. — *c) das Mondhaus* Phalgunî. — *d) die Sonne.* — *e) *der Mond.* — *f)* N. pr. eines Rudra. — *g) gutes Loos, Wohlstand, Glück.* — *h) treffliche Begabung, Herrlichkeit, Würde, Hoheit.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *i) Lieblichkeit, Schönheit.* — *k) Liebesglück, Liebeslust, Liebe, Zuneigung.* Angeblich auch n. — *l) die Schamgegend,* bes. *die weibliche Scham.* Angeblich auch n.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) f. भगा in der Stelle अम्बा वै स्त्री भगानाम्नी Kāṭh. 36,14. — 3) n. *a) ein best.* Muhûrta. — *b) *das Perinaeum beim Manne* Rāǵan. 18,47. — Nach den Lexicographen m. n. = यत्न (प्रयत्न), कीर्ति (यशस्), वैराग्य, इच्छा, ज्ञान, मुक्ति (मोक्ष), धर्म und स्त्री.

भगकाम Adj. (f. आ) *Liebesglück wünschend* Kāṭh. Ça. 5,10,17.

भगघ्न m. Bein. Çiva's.

भगण m. 1) *die Schaar der Sterne, — Gestirne, — Mondhäuser, der Zodiakus.* — 2) *der Umlauf im Zodiakus.* Auch überh. *Umlauf* (eines Planeten) Âryabh. 3,4.

भँगत्ति f. *Glücksgabe.*

भगदत्त m. N. pr. eines Fürsten.

भगदा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भगदारण n. *eine best. Krankheit* Hemâdri 1,215, 22. Vgl. भगंदर 1).

भगदेव Adj. *die weibliche Scham verehrend, geil.*

भगदेवत Adj. (f. आ) *den* Âditja Bhaga *zur Gottheit habend.*

भगदैवत 1) Adj. *a)* dass. नक्षत्र n. = 2) 47,18. — *b) eheliches Glück bringend.* — 2) n. *das Mondhaus* Uttarâ Phalgunî.

भगदैवतमास m. *der Monat* Phâlguna.

भगधेय m. N. pr. eines Mannes VP.² 3,227.

भगन Paṇḍar. 1,10,56 fehlerhaft für भगण.

भगनन्दा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भगनराय m. N. pr. eines Mannes.

भगनेत्रघ्न, °नेत्रनिपातन, °नेत्रकृन्, °नेत्रकर, °नेत्रकृत्, *°नेत्रान्तक und °नेत्रापकारिन् (Harîv. 3, 86,26) Adj. als Beiw. Çiva's.

भगंदर m. 1) *Fisteln in der Schamgegend, an Blase, After* u. s. w. — 2) N. pr. eines alten Weisen.

*भगपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

भँगभक्त Adj. *mit Glücksgütern gesegnet.*

*भगभक्तक Adj. *Hurenwirth, Kuppler.*

भगम m. *der Umlauf der Gestirne* Hemâdri 1,77, 23. 78,1.

भगल N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) *f. आ einer Frau.

भगवच्छास्त्र n. Titel eines Abschnitts im Vârâhapurâṇa.

भगवत् Adv. *wie eine vulva* Comm. zu Vishṇus. 45,24.

भगवतीकेशादिपादस्तव m. Titel eines *Lobgedichtes* Opp. Cat. 1.

भगवतीगीता f. Titel eines Werkes.

भगवतीदास m. N. pr. eines Mannes.

भगवतीभागवत n. und भगवतीसूत्र n. Titel zweier Werke.

भगवत्त्व n. *der Stand —, die Würde* Bhagavant's, d. i. Vishṇu's.

भगवत्पदी f. Bez. *des mythischen Anfangs der* Gañgâ.

भगवत्पादाभाषण n. Titel eines Werkes.

भगवत्यङ्ग n. Titel eines Ǵaina-Werkes. °वृत्ति f.

भगवत्स्वतन्त्रता f. Titel eines Werkes.

भगवदाराधनसमर्थन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भगवदीय m. *ein Verehrer* Bhagavant's, d. i. Vishṇu's. Nom. abstr. °त्व n.

भगवद्गीत 1) n. *die von* Kṛshṇa *gesungenen, verkündeten Worte.* — 2) f. आ Pl. (mit und ohne उपनिषद्) Titel des bekannten theosophischen Gedichts. °गूढार्थदीपिका f., °टीका f. (Opp. Cat. 1), °तात्पर्यदीपिका f. (ebend.), °भावप्रकाश m., °भाष्य n. (Opp. Cat. 1), °माहात्म्य n. (ebend.), °लघुव्याख्या f. (ebend.), °विवरण n. (Bühler, Rep. No. 423. fg.), °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1) und °सारार्थसंग्रह m. Titel dazu gehöriger Werke.

भगवद्गुणदर्पण m. und °गुणसारसंग्रह (Opp. Cat. 1) m. Titel zweier Werke.

भगवद्दृश Adj. *dir Herrlichem ähnlich.*

*भगवद्द्रुम m. wohl *der heilige Feigenbaum.*

भगवद्ध्यानसोपान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भगवद्भक्तितरंगिणी f., °भक्तिनिर्णय m., °भक्तिरत्नावली f., °भक्तिरसायन n., °भक्तिविलास m., °भक्तिविवेक m., °भक्तिस्तोत्र n. (Bühler, Rep. No. 474) und भगवद्भास्कर m. Titel von Werken.

भगवद्भात m. N. pr. eines Mannes.

भगवद्विलासरत्नावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भगवद्विशेष m. N. pr. eines Mannes.

भँगवन्त् 1) Adj. *a) gutbegabt, glücklich, glückselig.* — *b) hehr, herrlich, erhaben* als Bez. höherer und göttlicher Wesen und heiliger Personen. Häufig in der Anrede Voc. Sg. m. भगवन्, भगवस् und भगोस्, f. भगवति, Pl. m. भगवन्तस्. Im Nom. mit der 3ten Person in der Anrede. Bei den Buddhisten häufig vor Titeln heiliger Bücher. Compar. भगवत्तर (Çāṅkh. Gṛhj. 3,7), Superl. भगवत्तम (Pân. Gṛhj. 3,2,7). — 2) m. Bez. *a)* Vishṇu-Kṛshṇa's. — *b)* Çiva's 139,20. — *c)* eines Buddha, Bodhisattva oder Ǵina. — 3) f. भगवती *a)* Bez. *α)* der Lakshmî. — *β)* der Durgâ. — *b)* Titel des 5ten Aṅga der Ǵaina.

भगवत्त m. N. pr. eines Fürsten.

भगवत्तदेव m. N. pr. eines Mannes.

भगवत्तभास्कर m., भगवन्नामकौमुदी f., °प्रकाश m. und भगवन्नाममाहात्म्यग्रन्थसंग्रह m. Titel von Werken.

भगवन्मय Adj. Vishṇu oder Kṛshṇa *in sich bergend, ganz ihm ergeben.*

*भगवित्त m. N. pr. eines Mannes.

भगवेदन Adj. *eheliches Glück verkündend.*

भगस् n. in einer Formel = भग *Glück.*

भगहन् Adj. Beiw. Çiva's (auf Vishṇu übertragen).

भगहारिन् und भगातिहन् Adj. Beiw. Çiva's.

1. भगाङ्क m. *eine vulva als Brandmahl* MBh. 13, 61,21.

2. भगाङ्क Adj. (f. आ) *durch eine vulva gekennzeichnet* MBh. 13,14,233. 234. Harîv. 7593. Spr. 2049 (Conj.).

भगाङ्कित Adj. (f. घा) = 2. भगाङ्क MBh. 13,14,227.

*भगाङ्कुर m. *Clitoris.*

भगाधान Adj. *eheliches Glück verleihend.*

भगानाम्नी Adj. f. Bhagâ *heissend* Kâṭh. 36,14.

भगाल n. = कपाल *Schädel* Gaut.

*भगालिन् m. Bein. Çiva's.

भगास्य Adj. *seinen Mund als vulva gebrauchen lassend* Vishṇus. 45,24.

भगिन् 1) Adj. *trefflich ausgestattet, glücklich, herrlich.* भगिनतम *der vollkommenste.* — 2) m. N. pr. eines Scholiasten. — 3) f. भगिनी *a) Schwester* Gaut. Âpast. In vertraulicher Rede auch uneigentlich wie भ्रातर् *Bruder.* — *b)* N. pr. einer buddh. Gottheit.

भगिनिका f. *Schwesterchen.*

भगिनीपति und *भगिनीभर्तर् m. *Schwestermann.*

भगिनीय (!) m. wohl *Schwestersohn.*

भगिनीसुत m. *Schwestersohn.*

भगीरथ m. N. pr. 1) eines alten Königs, Sohnes des Dilipa, der mit Hülfe Çiva's die Gañgâ vom Himmel zur Erde und von da zum Meere geführt haben soll. °पथप्रवृत्त Adj. Kâd. 5,1. — 2) verschiedener anderer Männer. — 3) eines Berges,

भगीरथकन्या f. Patron. der Gañgâ Prasannar. 96,18.

भगीरथयशस् f. N. pr. einer Tochter Prasenagit's.

भगीरथसुता f. Bein. der Gañgâ.

भगेशवित Adj. Sâj.: भगो धनम् । तद्विषयरक्षणायुक्तः.

भगेश m. *Herr des Glückes.*

भगोल m. *das Sternengewölbe, Firmament; Sternsphäre* Comm. zu Golâdhj. 6,10.

भगोस् Voc. von भगवत्.

भग्न 1) Adj. s. u. 1. भञ्ज्. — 2) n. *Beinbruch.*

भग्नक्रम n. *das aus der Construction Fallen.*

भग्नता f. *das Zerbrochensein.* प्रवक्तृणास्य *ein erfolgter Schiffbruch* Daçak. 22,19.

भग्नताल m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 214. — 2) *eine Art Gesang.*

भग्ननेत्र Adj. Bez. *eines best. Fiebers* Verz. d. Oxf. H. 319, *b*, No. 758.

भग्नपरिणाम Adj. *der Etwas nicht hat zum Schluss bringen können* Ind. St. 15,328.

भग्नपादर्त्त n. Bez. *bestimmter Mondhäuser.*

भग्नपार्श्व Adj. *von Schmerzen in den Seiten heimgesucht.*

*भग्नपृष्ठ Adj. *Jmd das Gesicht zuwendend.*

भग्नप्रक्रम n. (Kâvjapr. 7,7) und °ता f. in der Rhetorik *der Gebrauch eines Wortes, welches einem vorher gebrauchten nicht entspricht.*

भग्नप्रतिज्ञ Adj. *wortbrüchig* Hariv. 7207.

भग्नमनस् Adj. *gebrochenen Herzens,* so v. a. *entmuthigt.*

भग्नमनोरथ Adj. (f. आ) *dessen Wunsch vereitelt worden ist.*

भग्नमान Adj. *dessen Ehrgefühl verletzt worden ist.*

भग्नयाच्ञ Adj. (f. आ) *der eine Fehlbitte gethan hat.*

भग्नव्रत Adj. *der sein Gelübde gebrochen hat.*

भग्नशक्ति Adj. *dessen Kraft, Macht gebrochen ist.*

भग्नसंधि Adj. *mit zerbrochenen Gelenken.*

*भग्नसंधिक n. = घोल 1).

*भग्नात्मन् m. *der Mond.*

भग्नाश Adj. *dessen Hoffnung getäuscht worden ist* 144,21. 180,13.

*भग्नी f. = भगिनी *Schwester.*

भग्नोत्साकृक्रियात्मन् Adj. *dessen Mühe und Arbeit vergeblich gewesen sind* MBh. 1,131,21.

भग्नोद्यम Adj. *dessen Anstrengung vergeblich gewesen ist* Spr. 4189.

*भङ्कारी f. *Bremse.*

भङ्क्तृ Nom. ag. *Brecher, Zerbrecher* Bâlar. 109,1.

भङ्ग 1) Adj. etwa *brechend, sprengend* (Soma). — 2) m. *a) das Zerbrechen, Abbrechen, Bruch, das Zusammenbrechen, Einfallen, Sichbrechen* (der Wellen). — *b) Knochenbruch.* — *c)* **Gliederlähmung.* — *d) Brechung* der Worte, so v. a. *Zerlegung, Trennung.* — *e) Brechung,* so v. a. *das Biegen, Biegung, Krümmung.* — *f) das Zusammenbrechen,* so v. a. *Zugrundegehen, Untergang, Ruin, Fall, Verfall.* — *g) Bruch,* so v. a. *Unterbrechung, Störung, Vereitelung, Schmälerung.* — *h) Niederlage,* auch im Process 214,14. — *i) Furcht, Angst, Scheu* Râgat. 4,54. 307. — *k) Zurückweisung.* — *l) Widerlegung* Sarvad. 45,3. — *m)* bei den Gaina *eine mit dem Worte „vielleicht" (s. स्यात्) beginnende Formel der skeptischen Dialektik.* Es werden deren sieben angenommen. — *n) Tracht, Art und Weise sich zu kleiden* (?) — *o)* *= गमन. — *p) ein abgebrochenes Stück* Kâd. (1793) 15,10. — *q) Bruch,* so v. a. *Falte.* — *r) Welle.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *s)* **Kanal.* — *t)* भङ्ग *Hanf* AV. 8,8,3. 11,6,15. — *u)* N. pr. eines Schlangendämons. — 3) f. भङ्गा *a) Hanf* Ind. St. 13,283. — *b) das aus der Hanfpflanze bereitete berauschende Getränk.* — *c) Convolvulus Turpethum.* — Kathâs. 27,186 wohl fehlerhaft für भग *die weibliche Scham.*

भङ्गकार m. N. pr. zweier Männer.

भङ्गवत् Adj. *faltig* und zugleich *mit Wellen versehen* Nâgân. 79.

*भङ्गवासा f. *Gelbwurz.*

भङ्गश्रवस् m. N. pr. eines Mannes.

*भङ्गसार्थ Adj. *hinterlistig.*

*भङ्गाकट m. *der Blüthenstaub vom Hanf.*

*भङ्गान m. *Cyprinus Banggana.*

*भङ्गारी f. = भङ्कारी *Wespe.*

*भङ्गासुर m. N. pr. eines Mannes.

भङ्गास्वन m. N. pr. eines Râgarshi.

भङ्गि und भङ्गी f. 1) *Brechung.* — 2) *Beugung, Krümmung.* — 3) *ein krummer Weg, Umweg, Umschweif, eine versteckte —, indirecte —, verblümte Weise zu handeln* oder *zu reden.* Instr. und भङ्ग्यन्तरेण *auf irgend eine versteckte, indirecte Weise.* — 4) *Weise, Art und Weise* Vikramâñkaḱ. 13,32. भङ्ग्यन्तरेण *auf andere Weise.* — 5) *Art und Weise sich zu kleiden, Tracht, Mode* Râgat. 7,922. 927. Bâlar. 306,19. — 6) *der blosse Schein einer Sache, ein Anschein von* (im Comp. vorangehend) Vikramâñkaḱ. 9,26. 105. °भङ्गिभूत *aussehend wie* Bâlar. 278,6. — 7) bei den Gaina = भङ्ग 2) *m).* — 8) *Figur.* — 9) *Absatz, Stufe* Megh. 60. — 10) *Welle* Naish. 3,55.

भङ्गिन् Adj. 1) *zusammenbrechend, vergehend* in नष्ट° und तत्त्व°. — 2) bei den Juristen *eine Niederlage erleidend, verlierend im Process.*

भङ्गिभाव m. *Krausheit.* दृग्भङ्गि° so v. a. *ein finsteres Gesicht.*

भङ्गिमन् m. *Krausheit, Verkehrtheit, Albernheit.*

भङ्गिमत् Adj. *kraus* (Haare).

भङ्गिविकार m. *verändertes Aussehen.* मुख° so v. a. *ein verzogenes Gesicht* Kâd. 255,21.

भङ्गीक in विविध°.

*भङ्गील n. *defect in the organs of sense.*

भङ्गु m. N. pr. eines Dämons Ind. St. 14,127. °गिरि m. N. pr. eines *Berges* ebend.

भङ्गुर 1) Adj. (f. आ) *a) zerbrechlich, vergänglich.* — *b) veränderlich.* °निश्चय Adj. so v. a. *wankelmüthig.* — *c) krumm, kraus, gerunzelt.* — 2) *m. *Flusskrümmung.* — 3) *f. आ Name *zweier Pflanzen,* = अतिविषा (Dhanv. 1,2. Bhâvapr. 1,178. 3, 98) und प्रियङ्गु (Râgân. 12,45).

भङ्गुरक in *मृत्यु°.

भङ्गुरता f. *Vergänglichkeit.*

भङ्गुरय्, °यति 1) *brechen, zu Nichte machen.* — 2) *krümmen, kräuseln.*

भङ्गुरावत् Adj. *ränkevoll, tückisch.*

भङ्गुरी Adv. mit कर् *zerbrechlich machen.* Nom. act. °करण n.

1.*भङ्ग्य Adj. *zerbrochen zu werden verdienend.*

2.*भङ्ग n. *Hanffeld.*

भङ्गश्रवस् m. N. pr. eines Mannes.

भचक्र n. = भगण 1).

भज्, भँजति, °ते (अभङ्क्त und अभाक्षुस् Bâlc. P. fehlerhaft für अभाक्त und अभाक्षुस्), Partic. भक्त. 1) *austheilen, zutheilen, zukommen lassen* (mit Dat. oder Gen. der Person), *vertheilen, theilen mit Jmd* (Instr.). Med. auch *unter sich vertheilen* Gaut. 21,16. 28,1. 21. 41. भक्त *zugetheilt* ṚV. 1, 127,5. Am Ende eines Comp. *einen Theil von — bildend, zu — gehörig.* — 2) *Jmd* (Acc.) *einen Theil geben, — zukommen lassen.* — 3) *theilen*, so v. a. *dividiren.* भक्त *dividirt.* — 4) Med. *verleihen, bringen.* — 5) Med. *begaben —, versehen mit* (Instr.). — 6) Act. (seltener) und Med. *als Theil* oder *Loos empfangen, erhalten, — zu* (z. B. zur Gattin, mit doppeltem Acc.), *einer Sache theilhaftig werden, sich betheiligen an, Etwas zu geniessen haben, sich einer Sache erfreuen;* mit Acc., in der älteren Sprache auch mit Gen. — 7) Act. (seltener) und Med. *annehmen* (eine Gestalt), *sich anlegen* (ein Kleidungsstück), einen Zustand *annehmen*, so v. a. *erwählen, gerathen —, verfallen in, sich hingeben* Âpast. — 8) *sich auserwählen, sich entscheiden für, vorziehen, Jmd in Dienst nehmen.* — 9) *betreiben, ausüben, obliegen, sich an Etwas machen.* — 10) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden, treffen.* — 11) *sich begeben zu, auf* oder *in* (Acc.), *herankommen, sich setzen —, sich legen auf; zu Jmd* (Acc.) *kommen, hingehen, sich begeben, sich an Jmd* (Acc.) *wenden.* — 12) *Jmd angehören, sich zu Jmd hingezogen fühlen, Jmd verehren, lieben, Etwas gern haben, Jmd gut sein, mit Jmd der Liebe pflegen.* भक्त *a)* am Ende eines Comp. **von Jmd geliebt, gern gemocht* (eine Gegend). — *b) zugethan, zugeneigt, ergeben, treu anhängend, Verehrer;* die Ergänzung im Loc., Gen., Acc. oder im Comp. vorangehend. — Cans. भाजयति 1) *austheilen, vertheilen* Gaut. 10,23. — 2) *theilen, dividiren.* भाजित *dividirt.* — 3) *theilhaftig machen, geniessen lassen.* — 4) *hingehen lassen —, jagen in;* mit doppeltem Acc. Bhaṭṭ. — 5) **kochen* (!). — Mit अनु 1) *verehren.* — 2) *Jmd* (Acc.) *im Verehren nachfolgen.* — Mit अप 1) *Jmd* (Dat. oder Gen.) *einen Theil von* (Gen.) *abtreten.* — 2) *Jmd* (Acc.) *abfinden.* — 3) *abtheilen.* Mit अभि *sich hinbegeben —, fliehen nach* (Acc.). — Mit आ 1) Act., selten Med. *Jmd an Etwas* (Loc.) *Theil nehmen —, geniessen lassen, Jmd zu Etwas verhelfen.* आवस्थे *der Schande anheimfallen lassen.* आभक्त *theilhaftig*, mit Loc. — 2) *verehren.* — Caus. Med. als Erklärung von आ-भज् 1). — Mit अन्वा Med. *nach* oder *neben Jmd an Etwas* (Loc.) *Theil nehmen —, mit ankommen lassen.* अन्वाभक्त *mitbetheiligt an* (Loc.). — Mit उप Med. *einnehmen, in Besitz kommen.* — Mit निस् 1) *nicht Theil nehmen lassen an, ausschliessen von* (Abl.). — 2) *Jmd abfinden mit* (Instr.). — निर्भक्ति R. 5,73,37 fehlerhaft für निर्भक्ति. — Caus. *Jmd von der Erbschaft ausschliessen, enterben.* — Mit परि *theilen.* — Mit प्र 1) *ausführen, vollführen.* — 2) *verehren.* — Mit प्रति *wieder Jmd* (Acc.) *zu Theil werden, — zufallen.* — प्रतिभजति MBh. 12,11290 fehlerhaft für प्रविभजति. — Mit वि 1) *vertheilen, austheilen* (mit Acc. der Sache und Dat. oder Loc. der Person, mit doppeltem Acc. oder mit Acc. der Person und Instr. der Sache). अर्धमर्धम् mit Du. *Etwas* (Gen.) *unter sich zur Hälfte theilen.* Med. auch *unter sich theilen* und *theilen mit* (Instr.). Pass. *einen Vermögensantheil erhalten von* (Instr.). विभक्त *a) vertheilt, — unter* (Instr.). — *b) abgetheilt*, so v. a. *der seinen Theil empfangen hat.* — *c) der eine Vertheilung vorgenommen hat.* — 2) *theilen, zertheilen, scheiden, trennen.* विभक्त *a) getheilt, zertheilt, geschieden, getrennt durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *getrennt von* (Instr.), so v. a. *ohne — seiend.* — *b) abgesondert*, so v. a. *vereinsamt.* — *c) gesondert, unterschieden, besondere, verschieden, mannichfaltig.* — *d) in regelmässige Theile eingetheilt, regelmässige Linien zeigend, abgezirkelt, symmetrisch.* — 3) *theilen*, so v. a. *dividiren.* विभक्त *dividirt.* — 4) *auseinanderthun, öffnen* (eine Dose). — 5) *verehren.* — Caus. 1) *zur Vertheilung bringen.* — 2) *theilen, eintheilen.* — 3) *dividiren.* — Mit अनुवि *regelmässig eintheilen* Kâraka 3,8. — Mit अभिवि Med. *vertheilen.* — Mit प्रवि 1) *vertheilen.* °भक्त *a) vertheilt.* — *b) abgetheilt*, so v. a. *der seinen Theil empfangen hat.* — 2) *theilen, scheiden, sondern.* °भक्त *a) getheilt, — in*, so v. a. *bestehend aus* (im Comp. vorangehend), *geschieden, — durch* oder *nach* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) getheilt*, so v. a. *an verschiedenen Orten stehend.* — 3) *sich theilen.* — Mit प्रतिवि *auf den Einzelnen vertheilen.* — Mit संवि 1) *mit Jmd* (Instr. mit und ohne सह, Dat. oder Gen.) *theilen.* °भक्त *getheilt.* — 2) *theilen, sondern.* — 3) *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *versehen, bedenken, beschenken.* °भक्त *beschenkt mit* (Instr.). — Caus. °भाज्य MBh. 3,12633 fehlerhaft für °भज्य. — Mit सम् 1) Med. *Jmd mit einer Gabe bedenken* Pâr. Gṛhj. 2,9,12. संभक्त *Theil habend an, begabt mit* (Gen.). — 2) *vertheilen, verschenken.* — 3) *theilen, dividiren.* संभक्त *dividirt.* — 4) संभक्त *ergeben, treu anhängend.* संसक्त v. l. — संभेजे MBh. 7,2844 fehlerhaft für सं भेजे. — Caus. संभाज्यमान MBh. 14,2673 fehlerhaft für सभाज्यमान.

भजक m. *Vertheiler* in *चोवर्°.

भजन 1) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,72. — 2) n. *das Verehren, Verehrung, Cult.*

भजनता f. = भजन 2), mit Loc.

*भजनवारिक m. *ein best. klösterlicher Beamte.*

भजनामृत n. Titel eines Werkes.

भजनीय Adj. *zu lieben, zu verehren.*

भजमान 1) Adj. *a)* Partic. in verschiedenen Bedeutungen von भज्. — *b) *schicklich, passend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten.

भजि, भजिन् und भजिन (VP. 4,13,1) m. N. pr. eines Fürsten. भजिन् auch eines Lehrers.

भजितव्य Adj. *zu lieben, zu verehren.*

भजिन् und भजिन s. u. भजि.

भजेन्य Adj. *verehrungswerth.*

भजेरथ, °स्य ṚV. 10,60,2 nach Grassmann fehlerhaft für भजे (Infin.) रथस्य. Roth vermuthet भजे 1ste P.

*भज्य Partic. fut. pass. von भज्.

1. भञ्ज्, भनक्ति (अभङ्क्त und अभाक्षुस् im Bhâg. P. fehlerhaft für अभाक्त und अभाक्षुस् von भज्, Med. nur einmal), Partic. भग्न (steht im Comp. bisweilen nach, statt vor: ग्रीवाभग्न = भग्नग्रीव Adj., धर्मभग्न st. भग्नधर्म Adj.) 1) *brechen, zerbrechen, zersprengen* (ein Heer), *Jmd schlagen*, so v. a. *Jmd eine Niederlage bereiten.* Pass. भज्यते u. s. w. mit intrans. Bed. बभञ्ज mit intrans. Bed. wohl fehlerhaft für बभञ्जे. भग्न *gebrochen, zerbrochen, zersprengt, der sich Etwas gebrochen hat; geschlagen*, s. v. a. *besiegt; gebrochen*, so v. a. *geknickt* in übertr. Bed. — 2) *brechen*, so v. a. *theilen* (ein Sûtra). — 3) *krumm machen, krümmen, biegen.* भज्यत् *sich biegend*, भग्न *gekrümmt, gebogen.* — 4) *brechen*, so v. a. *zu Nichte machen, vereiteln, aufheben, unterbrechen, stören.* सभाम् so v. a. *eine Versammlung aufheben* Harshaṃ. 162,17. भग्न *gebrochen*, so v. a. *zu Nichte gemacht, vereitelt* u. s. w. — 5) भग्न so v. a. *verloren gegangen.* — *Intens. बम्भज्यते, बम्भञ्जीति. — Mit अप *abbrechen* Kâd. 2,74,13 (91,5). — Mit अभि *zerbrechen, zersprengen, zerstören.* — Mit अव 1) *abbrechen, zerbrechen, brechen.* — 2) अवभग्न *gebrochen*, so v. a. *dahin seiend.* — Mit आ *erschüttern* Ka-

BAKA 6,20. — Mit व्या, °भग्न *zerbrochen, zerschmettert.* — Mit उद् 1) *ermüden* HEM. PAR. 9,73. — 2) उद्भग्न *gesprengt, zerrissen.* — Mit उप in उपभङ्ग. — Mit नि *zerbrechen, zerschmettern.* — Mit निस् 1) *zerbrechen, zerspalten,* einen Feind *schlagen.* — 2) etwa *durchzucken* KÂRAKA 6,20. — 3) *biegen, eindrücken* in नातिनिर्भग्न. — Mit विनिस्, विनिर्भग्न *zerbrochen, ausgeschlagen* (Auge). — Mit परि, °भग्न 1) *gebrochen.* — 2) *unterbrochen, gestört, gehemmt.* — Mit प्र 1) *zerbrechen, zerstören, zersprengen, schlagen* (ein Heer, einen Feind). Pass. mit intrans. Bed. प्रभग्न *zerbrochen* u. s. w. SAṂHITOPAN. 9,1 (wo वाता बक्र प्र° zu lesen ist). — 2) *zerbrechen* (intrans.) MÂN. GṚHY. 2,15. — Mit अभिप्र in अभिप्रभङ्क्तृन्. — Mit संप्र, °भग्न *zersprengt, geschlagen* (ein Heer). — Mit प्रति *zerbrechen, umknicken.* — Mit वि 1) *zerbrechen, sprengen, vertheilen.* विभग्न *auseinandergebrochen, zerbrochen* SAṂHITOPAN. 9,1. — 2) *vereiteln, täuschen* VP. 4,2,22. — व्यभाङ्क्षीत् BHAṬṬ. P. fehlerhaft für व्यभात्तीत् *theilte.* — Mit सम् 1) *zerbrechen, zerschmettern.* Pass. *zerbrechen* (intrans.), *zerschmettert werden.* संभग्न *zerbrochen, zerschmettert, zersprengt, geschlagen* (Feind). — 2) संभग्न *vereitelt, dahin seiend.* — 3) संभग्न als Beiw. Çiva's wird von NÎLAK. auf भञ्ज् (!) zurückgeführt und durch सम्यक्सेवित erklärt. — Mit अभिसम्, अभिसंभग्न *zerbrochen, zerschmettert.*

2.*भञ्ज्, भञ्जयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

भट 1) m. *a) Söldling, Soldat, Krieger* überh. — *b) Knecht, Diener* 104,25. 105,6. 10. 250,22. — *c) *Buckel* GAL. — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) = आर्यभट. — γ) *Pl. eines verachteten Stammes. — 2) *f. आ *die Koloquinthengurke.*

भटदीपिका f. Titel eines Commentars zum Âryabhaṭa.

भटप्रकाश m. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

भटप्रकाशिका f. Titel eines Commentars zum Âryabhaṭa Comm. zu ÂRJABH. S. 13, Z. 14.

भटभमातृतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भटभट्याय्, °यते *glu glu machen.*

भटार्क m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. भट्टार्क.

भटित्र Adj. *am Spiesse gebacken* BHÂVAPR. 2,20.

भटीय Adj. *zu Âryabhaṭa in Beziehung stehend.* °दीपिका f. = भटदीपिका. Fälschlich भट्टीय geschrieben.

भट्टला f. N. pr. eines Tîrtha.

भट्ट 1) m. *a) *Herr;* so wird ein Fürst von niedrigen Personen angeredet. — *b)* Bez. *grosser Gelehrter, Doctor.* Häufig mit Weglassung des eigentlichen Namens gebraucht; auch Pl. und भट्टपाद् m. Pl. — *c) eine mit Lobreden sich beschäftigende Mischlingskaste.* — *d)* fehlerhaft für भट. — 2) f. आ N. pr. einer Zauberin.

भट्टकारिका f. Pl. Titel bestimmter Kârikâ.

भट्टकेदार m. N. pr. eines Autors, = केदारभट्ट.

भट्टगोपाल m. desgl. KUMÂRASV. zu PRATÂPAR. 80,6.

भट्टदिवाकर m. desgl.

भट्टदीपिका f. wohl nur fehlerhaft für भट्ट°.

भट्टनायक und भट्टनारायण m. N. pr. verschiedener *Gelehrter.*

भट्टपद्धति f. Titel eines Werkes.

भट्टपाद् m. Pl. s. u. भट्ट 1) *b).*

*भट्टप्रयाग m. *der Ort, wo die Gaṅgâ sich mit der Jamunâ verbindet.*

भट्टफल्गुन m. N. pr. eines *Gelehrten.*

भट्टबलभद्र m. N. pr. zweier Autoren.

भट्टबोज्ञक m. N. pr. eines Dichters.

भट्टभास्कर und °मिश्र m. N. pr. eines *Gelehrten.*

भट्टभास्करीय m. *das Werk des* Bhaṭṭabhâskar'a OPP. Cat. 1.

भट्टमदन, भट्टमल्ल, भट्टयशस् und भट्टराम (HALL in der Einl. zu DAÇAR. 30) m. N. pr. verschiedener *Gelehrter* und Autoren.

भट्टवार्त्तिक n. Titel eines Werkes.

भट्टविश्वेश्वर, भट्टशिव, भट्टश्रीशंकर, भट्टसोमेश्वर u. भट्टस्वामिन् m. N. pr. verschiedener *Gelehrter* und Autoren.

भट्टाचार्य m. *ein grosser, berühmter Lehrer,* gewöhnlich Bez. Kumârilabhaṭṭa's.

भट्टाचार्यचूडामणि m. N. pr. eines Autors.

भट्टाचार्यशतावधान m. Bein. Râghavendra's.

भट्टार m. 1) *ein hochzuverehrender Herr. — 2) N. pr. verschiedener Männer RÂǴAT. 7,867. 8,434.

भट्टारक 1) m. *a) ein hoch zu verehrender Herr,* Bein. von Göttern, so wie von vornehmen und gelehrten Herren. — *b) ein* Çaiva-*Mönch besonderer Art* UTPALA zu VARÂH. BṚH. 15,1. — *c) *Ardea nivea.* — 2) f. °रिका *hohe Frau,* Bez. der Durgâ.

भट्टारकमठ (Conj.) m. N. pr. eines *Collegiums.*

भट्टारकवार m. *Sonntag.*

भट्टारकहरिचन्द्र m. N. pr. eines Autors.

भट्टारकामठ m. N. pr. eines *Collegiums.* Richtig भट्टारकमठ oder भट्टारिकामठ.

भट्टारकायतन n. *Tempel.*

भट्टार्क m. N. pr. eines Fürsten B. A. J. 3,*b*,218. 11,335.

भट्टालंकार m. Titel eines Werkes.

भट्टि m. N. pr. eines Dichters. °काव्य n. Titel seines *Gedichts.*

भट्टिक m. N. pr. eines Sohnes des Kitragupta.

*भट्टिनी f. *hohe Frau,* Bez. von ungeweihten Gemahlinnen eines Fürsten und Brahmanenfrauen.

भट्टीय Adj. und °दीपिका f. fehlerhaft für भटीय und भटीयदीपिका.

भट्टोजि, °दीक्षित und °भट्ट m. N. pr. eines Grammatikers. Auch भट्टोजी geschrieben.

भट्टोजिदीक्षितीय n. *ein Werk* Bhaṭṭoǵidîkshita's OPP. Cat. 1.

भट्टोत्पल m. N. pr. eines *Gelehrten,* = उत्पल.

*भट्टोपम m. N. pr. eines buddh. *Gelehrten.*

भड m. *eine best. Mischlingskaste.*

भडकरीमातृतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*भडित m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

भण्, भणति 1) *reden, sprechen,* — *zu* (Acc. oder Acc. mit प्रति); *besprechen, schildern.* भणित *geschildert* 188,1. n. impers. *es ist gesagt worden von* (Instr.), — *zu* (प्रति). — 2) *nennen,* mit doppeltem Acc. — *Caus. भाणयति. — Mit प्रति *Jmd* (Acc.) *antworten.*

भण m. *das Sagen, Angeben* in दुर्भण.

भणति f. fehlerhaft für भणिति.

°भणान Adj. *besprechend, schildernd.*

भणानीय n. impers. *zu sagen.*

1.भट्, *भटति (भटी). — Caus. भाटयति *miethen.*

2.*भट्, भटयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

भणित 1) Adj. und n. impers. s. u. भण्. — 2) n. *Rede, Besprechung, Schilderung.*

भणिति f. = भणित 2).

*भण्ट्, भण्टयति (प्रतारणे).

*भण्टाकी f. *Solanum Melongena* Râǵan. 4,23. Bhâvapr. 1,288.

*भण्टुक m. *Calosanthes indica.*

भण्ड् 1) *भण्डते (परिभाषणे, वाचि, परिक्रासे, सनिन्दोपलम्भे). *भण्डित *verhöhnt.* Vgl. भण्डनीय. — 2) *भण्डति und *भण्डयति (कल्याणे, शिवे). — Mit प्रति in *प्रतिभण्डितव्य.

भण्ड 1) m. *a) Spassvogel, Possenreisser.* Vielleicht so zu lesen st. भद्र M. 9,258. — *b) eine best. Mischlingskaste.* — 2) *f. श्रा in श्वेत°. — 3) f. ई *Rubia Munjista.* — 4) n. = भाण्ड. Pl. *Geräthe* Âpast. Çr. 6,28,2.

*भण्डक 1) m. *Bachstelze.* — 2) f. भण्डिका *Rubia Munjista.*

भण्डत्व n. Nom. abstr. zu भण्ड 1) *a*).

*भण्डन n. 1) *Misshandlung.* — 2) *Schlacht, Kampf.* — 3) *Panzer.*

भण्डनीय Adj. zu *verhöhnen* Kautukas. 20.

*भण्डर m. *eine bes. Art von Streit.*

*भण्डक्रासिनी f. *Hure.*

*भण्डाकी f. *Solanum Melongena.*

भण्डि 1) m. N. pr. eines Ministers des Çrîharsha Harshaṅk. 193. fgg. — 2) *f. *Welle.* Vgl. भृण्डि.

*भण्डिराज m. N. pr. eines Mannes.

*भण्डित m. desgl. Pl. *seine Nachkommen.*

भण्डिन् m. fehlerhaft für भण्डि 1).

*भण्डिर 1) m. *Acacia Sirissa.* — 2) f. ई *Rubia Munjista.*

*भण्डिल m. 1) *Glück, Heil.* — 2) *Bote.* — 3) *Handwerker.* — 4) *Acacia Sirissa.* — 5) N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

भण्डीतकी f. *Rubia Munjista* Bhâvapr. 1,176.

भण्डीर 1) m. *a) *Amaranthus polygonoides* Râǵan. 5,71. — *b) *Acacia Sirissa* Râǵan. 4,21. — *c)* N. pr. einer hohen Ficus indica auf dem Govardhana. v. l. भाण्डीर. — 2) *f. ई *Rubia Munjista.*

*भण्डीरथ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*भण्डीरलतिका f. und *भण्डील m. *Rubia Munjista* Râǵan. 6,194.

*भण्डु gaṇa स्वादि.

*भण्डुक m. *Calosanthes indica.*

भण्डूक m. 1) *dass. — 2) *ein best. Fisch.*

भर्तृव्यतिक्रम m. Âpast. 1,28,20 trotz des Commentars ein einfacher Fehler für भर्तृ°.

भद्दत्त m. N. pr. eines Astrologen.

भद्दत्त m. 1) ehrenvolle Bez. von *Mönchen* Harshaṅk. 217,13. — 2) v. l. für भद्दत्त.

भद्दत्तगोपदत्त, भद्दत्तघोषक, भद्दत्तज्ञानवर्मन्, भद्दत्तधर्मत्रात, भद्दत्तराम, भद्दत्तवर्मन् und भद्दत्तश्रीलाभ m. N. pr. verschiedener Männer.

*भद्दाक m. *Glück, Heil.*

भद्र 3 1) Adj. (f. भद्रा) *erfreulich, gut, herrlich, schön; faustus, glücklich, im Wohlstand sich befindend.* Mit einem Loc. *gut in*, so v. a. *geschickt in;* दिश् f. *die glückbringende Weltgegend, Süden;* वाच् f. *erfreuliche, wohlwollende Worte.* Voc. भद्र so v. a. *mein Bester, guter Freund,* भद्रे *meine Beste,* भद्रास् (Kâd. 2,104,10) *lieben Leute.* Auch mit einem Subst. भद्र सेनापते *lieber General.* भद्रतर *besser;* भद्रम् und भद्रया als Adv. *erfreulich, zur Freude.* — 2) m. *a)* Pl. Bez. *einer Art von Bösewichtern* M. 9,258. — *b) eine bes. Art von Elephanten* Râǵan. 19,17. — *c) *Stier.* — *d) Bachstelze.* — *e) *Nauclea Cadamba.* — *f) *Tithymalus antiquorum* Râǵan. 8,51. — *g)* *Bein. α) Çiva's. — β) des Berges Meru. — *h)* N. pr. α) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 3ten Manu. — β) Pl. eines Volkes. — γ) eines Sohnes des Vishṇu. — δ) *des 3ten unter den 9 Bala bei den Ǵaina. — ε) eines Sohnes des Vasudeva, des Kṛshṇa und verschienener anderer Männer. — ζ) eines Weltelephanten. — η) einer Welt bei den Buddhisten. — 3) f. भद्रा *a) *Kuh* Râǵan. 19,27. — *b) Bez. verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Gmelina arborea* und = अनन्ता, अपराजिता, कट्फल, काकोदुम्बरिका, कृष्णा, जीवन्ती, दन्ती, नीली, प्रसारिणी, बला, रास्ना, वचा, शमी, श्वेतदूर्वा, सारिवाविशेष und हरिद्रा. — *c) ein best. Metrum.* — *d) das 7te bewegliche* Karaṇa; vgl. 2. करण 4) *n*). — *e) der zweite lunare Tag* Ind. St. 10,297. — *f) eine Form der* Durgâ VP. 5,1,83. — *g)* N. pr. α) einer Gottheit, auch *einer buddhistischen. — β) einer Çakti Hemâdri 1,198,5. — γ) der Dâkshâjaṇî in Bhadreçvara. — δ) einer Vidjâdharî. — ε) einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232. — ζ) einer Tochter der Surabhi, einer Gattin des Vasudeva und verschiedener anderer Frauen Hem. Par. 11,130. — η) verschiedener Flüsse. — 9) eines Sees Hemâdri 1,352,15; vgl. भद्रसरस्. — 4) n. *a) Glück, Heil, Gutes, Annehmlichkeit.* Auch Pl. भद्रमुपला: *möge es euch, Steine, wohlgehen!* भद्रं ते und भद्रं व: als Höflichkeitsformeln mitten in die Rede eingeschoben. — *b) *Gold.* — *c) *Eisen* oder *Stahl.* — *d) *eine Cyperus-Art.* — *e) eine best. Art zu sitzen.* — *f) eine best.* Karaṇa; vgl. 2. करण 4) *n*). — *g)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *h) ein best. mystisches Zeichen* Agni-P. 29,28.

*भद्रंया Adj. Davon *भद्रंयिका Adj. f.

भद्रक 1) Adj. (f. भद्रिका) *gut.* भद्रकास् in der Anrede. — 2) m. *a) eine Art Bohne.* — *b)* vielleicht *Cyperus pertenuis.* — *c) *Pinus Deodora.* — *d)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. v. l. भरत R. ed. Bomb. 4,43,11. — β) eines Fürsten. Auch v. l. für भद्रिक. — 3) f. *a)* भद्रिका *Amulet.* — *b) *Myrica sapida* Bhâvapr. 1,175. — *c)* Name *zweier Metra.* — 4) f. भद्रका N. pr. eines Frauenzimmers. — 5) n. *a) *Cyperus rotundus.* — *b) eine best. Art zu sitzen.* — *c) ein best. Metrum.* — *d) ein best. mystisches Zeichen* Agni-P. 29,34. 35. — *e) *Gynaeceum* Gal.

*भद्रकाण्ट m. *Asteracantha longifolia* Râǵan. 4,40.

भद्रकन्या f. N. pr. der Mutter Maudgaljâjana's.

*भद्रकपिल m. Bein. Çiva's.

भद्रकर्णिका f. Name der Dâkshâjaṇî in Gokarṇa.

भद्रकर्णेश्वर m. N. pr. eines Tîrtha.

भद्रकल्प m. 1) Bez. *des jetzigen Weltalters bei den Buddhisten.* — 2) *Titel eines buddh. Sûtra.

*भद्रकल्पिक m. N. pr. eines Bodhisattva.

भद्रकाप्य m. N. pr. eines Mannes.

भद्रकार m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Sohnes des Kṛshṇa.

भद्रकारक Adj. *Glück bringend.*

भद्रकाली f. 1) N. pr. *a)* einer Gottheit, später *eine Form der* Durgâ. — *b)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *c) *eines Dorfes.* — 2) *f. *eine best. Pflanze,* = गन्धोली.

भद्रकालीपुराण n. und °कालीमाहात्म्य n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*भद्रकाशी f. *eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,140.

भद्रकाष्ठ n. *das Holz der Pinus Deodora* Râǵan. 12,29.

*भद्रकुम्भ m. *ein Krug mit heiligem Wasser.*

भद्रकृत् 1) Adj. *Gutes erweisend, Glück bringend.* — 2) *m. N. pr. des 24ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇî.

भद्रगणित n. *the construction of magical squares.*

*भद्रगन्धिका f. *Cyperus rotundus.*

भद्रगुप्त m. N. pr. eines Ǵaina-Heiligen Hem. Par. 12,213.

भद्रगौर m. N. pr. eines Berges.

भद्रघट (Hemâdri 1,271,19) und °क m. *Glückstopf.*

भद्रंकर 1) *Adj. *Glück bringend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) (wohl n.) N. pr. einer Stadt.

*भद्रंकरण Adj. *Glück bringend.*

भद्रचारु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

*भद्रचूड m. *Euphorbia Tirucalli.*

*भद्रज m. *Wrigthia antidysenterica* Râǵan. 9,55.

*भद्रजय m. N. pr. eines Mannes.

भद्रजातिक Adj. *von guter Geburt* und zugleich *von den* Bhadra *genannten Elephanten stammend* Ind. St. 15,269.

भद्रजानि Adj. *ein schönes Weib habend* ṚV.

*भद्रतरुणी f. *Rosa moschata* Râǵan. 10,103.

भद्रतस् Adv. *zum Heil, feliciter* AV. 18,4,50.

भद्रता f. *Biederkeit.*

भद्रतुङ्ग m. N. pr. eines Tirtha.

भद्रतुरग n. N. pr. eines Varsha Golâdhj. 3,29.

भद्रत्व n. *faustitas.*

भद्रदत्त m. im Schauspiel Personenname von Çaka's.

भद्रदत्त m. N. pr. eines Elephanten.

*भद्रदन्तिका f. *eine Art Croton* Râǵan. 6,163.

भद्रदारु m. n. *Pinus Deodora* Varâh. Jogaj. 7,1. 10. Auch * *P. longifolia.*

भद्रदीप m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भद्रदेव m. v. l. für भद्रदेक VP.² 4,110.

भद्रदेक m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva VP. 4,13,13.

भद्रद्वीप m. N. pr. einer *Insel.*

*भद्रनामन् m. *Bachstelze.*

*भद्रनामिका f. *Ficus heterophylla.*

भद्रनिधि m. Bez. *eines kostbaren Gefässes, welches* Vishṇu *dargebracht wird.*

भद्रपद् 1) u. (ausnahmsweise) und f. (आ) *ein best. Doppel-Mondhaus.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

*भद्रपर्णा f. *Paederia foetida.*

भद्रपर्णी f. 1) *Gmelina arborea.* — 2) **Paederia foetida.*

*भद्रपाद् Adj. *unter dem Mondhaus* Bhadrapadâ *geboren.*

भद्रपाप n. Sg. *Gutes und Böses* AV. 12,1,48. m. Pl. *Gute und Böse* 47.

भद्रपाल m. N. pr. eines Bodhisattva.

भद्रपीठ n. 1) *ein reicher Sitz, — Sessel, Thron* Pâr. Gṛhj. 1,15,4. Agni-P. 62,2. — 2) (wohl m.) *ein best. fliegendes Insect.*

*भद्रबलन m. N. pr. eines älteren Bruders des Kṛshṇa.

*भद्रबला f. 1) *Paederia foetida* Râǵan. 5,35. — 2) *Sida cordifolia* Râǵan. 4,96.

भद्रबाहु 1) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des Vasudeva. — *b*) eines der 6 Çrutakevalin bei den Ǵaina Hem. Par. 6,1. 9,59. Auch °सूरि. — *c*) eines Fürsten der Magadha. — 2) *f. °बाहू N. pr. eines Frauenzimmers.

भद्रबाहुचरित n. und °बाहुसंहिता f. Titel zweier Werke Bühler, Rep. No. 647. fgg.

भद्रबाहुस्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

भद्रभट m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 30,10 (53,1).

भद्रभुज Adj. *dessen Arme Glück bringen.*

भद्रभूषणा f. N. pr. einer Gottheit.

भद्रमनस् f. N. pr. der Mutter des Elephanten Airâvata.

भद्रमन्द् m. 1) Bez. *einer Art von Elephanten.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP.² 5, 107.

भद्रमन्द्र und भद्रमन्द्रमृग m. Bez. *verschiedener Arten von Elephanten.*

*भद्रमल्लिका f. *eine best. Pflanze,* = गवाक्षी.

*भद्रमातृ anzunehmen für भाद्रमातुर.

भद्रमुख 1) Adj. *dessen Antlitz Glück bringt.* Nur im Voc. oder im Nomin. in der Bedeutung einer 2ten Person gebräuchlich; wiederzugeben durch *lieber Freund, lieben Leute* Daçak. 74,20. Kâd. 2, 100,5. 127,21. 128,24. Im Schauspiel soll ein Kronprinz von niedrigen Personen so angeredet werden. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

भद्रमुञ्ज m. *eine mit Saccharum Sara verwandte Pflanze* Mat. med. 293. Bhâvapr. 1,209.

भद्रमुस्त m., *°मुस्तक m. und °मुस्ता f. *eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,140. Nur am Ende eines adj. Comp. zu belegen.

भद्रमृग m. *eine Art von Elephanten.*

*भद्रयव n. *der Same der Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,56.

*भद्रयान (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

*भद्रयानीय (Conj.) m. Pl. *eine best. buddh. Schule.*

भद्रयोग m. *ein best. astr.* Joga.

भद्रराथ m. N. pr. eines Mannes.

भद्रराज m. desgl. B. A. J. 1,284.

*भद्ररुचि m. N. pr. eines Mannes.

भद्ररूपा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*भद्रलेणु m. N. pr. des Elephanten des Indra.

भद्रलोकिणी f. *eine best. Pflanze.* = कटुका Comm.

*भद्रलता f. *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,209.

भद्रवट n. N. pr. eines Tirtha Hariv. 9523.

भद्रवत् 1) Adj. *Glück —, Heil bringend.* — 2) f. °वती *a*) etwa *Freudenmädchen.* — *b*) **Gmelina arborea.* — *c*) N. pr. α) einer Tochter Kṛshṇa's. — β) einer Gemahlin Madhu's. — γ) einer Elephantenkuh. — 3) n. **Pinus Deodora.*

भद्रवर्गीय m. Pl. Bez. *der fünf ersten Jünger Çâkjamuni's* Lalit. 308,11. *fgg.*

*भद्रवर्मन् m. 1) *arabischer Jasmin.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*भद्रवल्लिका f. *Hemidesmus indicus.*

*भद्रवल्ली f. 1) *Jasminum Sambac* Râǵan. 10,82. — 2) *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,109. — 3) *Vallaris dichotomus* Mat. med. 293.

भद्रवसन n. *Prachtkleid.*

भद्रवाच् Adj. *Glückbringendes redend* ṚV.

भद्रवाच्य n. *das Glückwünschen.*

भद्रवादिन् Adj. *glücklichen Ruf ertönen lassend.*

भद्रविन्द् m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

भद्रविराज् f. *ein best Metrum.*

*भद्रविहार m. N. pr. *eines buddh. Klosters.*

*भद्रवेणु m. = भद्रलेणु.

भद्रव्रात Adj. *eine herrliche Schaar bildend.*

भद्रशर्मन् m. N. pr. eines Mannes Vaṃçabr. 3.

भद्रशाख m. *eine Form* Skanda's.

भद्रशालवन n. N. pr. eines *Waldes.*

भद्रशिखा f. angeblich ein älterer Name von Takshaçilâ.

भद्रशील m. N. pr. eines Mannes.

भद्रशोचि Adj. *schön leuchtend, — funkelnd* ṚV.

भद्रशौनक m. N. pr. eines Mannes Kâraka 8,11.

*भद्रश्रय n. *Sandel.* Vgl. भद्रश्रिय.

भद्रश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Dharma.

भद्रश्रिय n. und *भद्रश्री f. *Sandel* Râǵan. 12,6.

भद्रश्रुत् Adj. *Gutes hörend.*

भद्रश्रेण्य m. N. pr. eines Fürsten.

भद्रषष्ठी f. N. pr. einer Gottheit Hariv. 9532.

भद्रसरस् n. N. pr. eines *Sees* Hemâdri 1,351,14; vgl. 352,15.

*भद्रसामन् m. N. pr. eines Mannes.

भद्रसार m. N. pr. eines Fürsten.

भद्रसालवन n. N. pr. eines *Waldes* MBh. 6,7, 14. v. l. भद्रशालवन.

भद्रसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

भद्रसोमा f. 1) N. pr. eines Flusses im Lande der Uttarakuru. — 2) *Bein. der Gaṅgâ.

भद्रस्वप्न m. *ein guter Traum* AV. 19,57,3.

भद्रहस्त Adj. *eine Glück bringende Hand habend* ṚV.

*भद्रहृद् m. wohl = भद्रसरस् Mahâbh. (K.) 28,1.

1. भद्रा Adj. und Subst. f. s. u. भद्र.

2.*भद्रा Adv. mit कर् *rasiren.*

*भद्राकरण n. *das Rasiren.*

भद्रात्त m. N. pr. eines Fürsten.

*भद्राङ्ग m. Bein. Balabhadra's.

*भद्रात्मज m. *Schwert.*

भद्रानगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*भद्रायन und *भद्रायनीय wohl fehlerhaft für *भद्रयान und *भद्रयानीय.

भद्रायुध m. N. pr. verschiedener Männer.

भद्रायुस् m. N. pr. eines Mannes.

*भद्रारक m. N. pr. eines der 18 kleineren Dvîpa.

*भद्रालपत्रिका und *भद्राली f. *Passeria foetida.*

भद्रावकाशा f. N. pr. eines Flusses.

*भद्रावती f. *ein best. Baum*, = कट्फल.

भद्रावह् Adj. *Glück bringend.* घृत n. *ein best. med. Präparat* Bhâvapr. 5,43.

भद्राव्रत n. *eine best. Begehung.*

भद्राश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

*भद्राश्रय n. *Sandel.*

भद्राश्व N. pr. 1) m. eines Sohnes des Vasudeva und verschiedener anderer Männer. — 2) m. (auch Pl.) n. eines Dvîpa oder Varsha.

भद्रासन n. 1) *Prachtsitz, Thron.* — 2) *eine best. Art zu sitzen bei Asketen.*

भद्राह्न् n. *ein glücklicher Tag, gute Zeit.*

भद्रिक m. N. pr. eines Fürsten der Çâkja.

भद्रिणा und भद्रेन्द्र m. N. pr. zweier Männer.

भद्रेश m. Bein. Çiva's.

भद्रेश्वर m. N. pr. 1) verschiedener Statuen und Liṅga des Çiva. — 2) einer Oertlichkeit. — 3) eines Kâjastha.

भद्रेश्वरसूरि m. N. pr. eines Autors Comm. zu Gaṇar. 2.

भद्रेश्वराचार्य m. desgl. Comm. zu Gaṇar. 139.

*भद्रैला f. *kleine Kardamomen* Râǵan. 6,85.

भद्रोदय n. *eine best. Mixtur.*

भद्रोपवासव्रत n. *eine best. Begehung.*

भद्रौदनी f. *Sida cordifolia* und *rhombifolia* Râǵan. 4,96. 108. Kâraka 1,4 (= पीतबला Comm.).

भन्, भनति 1) *sprechen, aussagen.* — 2) *= अर्च्. — Mit आ *zurufen, zujauchzen.*

भनन्दन m. N. pr. eines Mannes. Richtig भलन्दन.

भन्द्, भन्दते *jauchzenden Zuruf —, Lob empfangen.* Nach den Lexicographen = अर्च्, ज्वल्, कल्याणे, सुखे, मुत्प्रीत्योः, प्रभे. — *Caus. भन्दयति (कल्याणे).

भन्द्दिष्टि Adj. etwa *unter Jauchzen dahineilend.*

भन्दिन 1) Adj. (f. आ) *lustig tönend, jauchzend.* Nach Mahîdh. *beglückend* oder *verschönernd.* — 2) f. आ *das Jauchzen, Lob.* Auch Pl.

भन्दनाय्, Partic. भन्दनायत्त् *jauchzend* oder *gellend.*

*भन्दिल n. 1) *Glück, Heil.* — 2) *zitternde Bewegung.* — 3) *Bote* (als n.!).

भन्दिष्ठ Adj. *am lautesten jauchzend, gellend, am besten preisend.*

भन्धुक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

भप m. *der Regent eines Sternbildes* Varâh. Bṛh. 1,12.

भपञ्जर m. *der Sternenhimmel* Âryabh. 1,11. 4,10. Comm. zu 4,6. Goladhj. 4,3.

*भपति m. *der Mond.*

भप्पट m. N. pr. eines Mannes. भप्पटेश्वर m. Name des von ihm errichteten *Heiligthums.*

भप्रशस्त Adj. *dem Gestirne nach günstig* Çâṅkh. Gṛhj. 2,11.

भभ्रम m. *Umlauf der Gestirne*, so v. a. *ein siderischer Tag* Ganit. 1,20.

भमण्डल n. = भगण 1).

भम्भ 1) m. oder n. etwa *Ofenloch* Kâraka 1,14. — 2) *m. *a) Rauch.* — *b) Fliege.* — 3) f. आ *eine grosse Trommel* Hem. Par. 12,364.

*भम्भरालिका f. *Bremse.*

*भम्भराली f. *Fliege.*

भम्भराव m. *das Brüllen* (der Kühe).

*भम्भासार m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. बिम्बिसार.

भयँ 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Angst, Furcht,* — *vor* (Abl., Gen. oder im Comp. vorangehend), — *für* (im Comp. vorangehend). भयात् *aus Furcht;* भयं कर् *sich fürchten,* — *vor* (Abl.); भयं दा *Angst einjagen.* — *b)* Sg. und Pl. *Schrecken, Gefahr, Noth.* Das *Woher* im Abl. (77,33) oder im Comp. vorangehend, das *Wofür* im Comp. vorangehend. — *c) *die Blüthe der Trapa bispinosa.* — 2) m. *a) *Krankheit.* — *b)* der personificirte *Schrecken* ist ein Sohn der Nirṛti oder Nikṛti (VP. 1,7, 30), ein Fürst der Javana und Gatte einer Tochter der Zeit, und ein Vasu. Ausnahmsweise n. — 3) f. भया N. pr. einer Tochter Kâla's (Vaivasvata's nach dem Comm.) und Gattin des Rakshas Heti.

भयकर् Adj. *Furcht erregend, Jmd* (Gen.) *Gefahr bringend.*

भयकर्तर् Nom. ag. und भयकृत् (115,24) Adj. dass.

भयंकर् 1) Adj. (f. ई) dass. Das *Wem* im Comp. vorangehend. — 2) m. *a) *eine kleine Eulenart* Râǵan. 19,123. — *b) *eine Falkenart* Râǵan. 19, 86. — *c)* N. pr. α) eines der Viçve Devâs. — β) verschiedener Männer. — 3) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भयंकर्तर् Nom. ag. = भयकर्तर्.

*भयचौर्य n. *ein unter Angst vollbrachter Diebstahl* Daçîn. 1,95.

*भयज्ञात m. N. pr. eines Mannes.

भयडिण्डिम m. *Schlachttrommel.*

भयत्रातर् Nom. ag. *Erretter aus einer Gefahr.*

भयद् Adj. *Furcht einjagend, Gefahr bringend.* Das *Wem* im Gen. oder im Comp. vorangehend.

भयदान n. *eine aus Furcht gereichte Gabe* Hemâdri 1,14,13.

भयदायिन् Adj. = भयद् Ragh. 11,68.

*भयद्रुत Adj. *vor Angst geflohen.*

भयधन Adj. *schreckenreich, furchtbar* Pâṇ. 1,11.

*भयनाशिनी f. *Ficus heterophylla* Râǵan. 8,56.

भयप्रद् Adj. = भयद्.

°भयप्रदायिन् Adj. *eine in — bestehende Gefahr bringend.*

*भयब्राह्मण m. *ein furchtsamer Brahmane.*

*भयभ्रष्ट Adj. *vor Angst geflohen.*

भयमान m. N. pr. eines Mannes.

भयव्यूह m. *eine best. Aufstellung der Truppen bei allseitiger Gefahr.*

भयस्थ *gefahrvolle Lage.*

भयस्थान n. *Gelegenheit —, Veranlassung zur Furcht.*

भयकारक Adj. *Furcht —, Gefahr benehmend.*

भयातीसार m. *eine Art Durchfall* Bhâvapr. 3,145.

भयानक 1) Adj. (f. आ) *schrecklich, Grausen erregend, fürchterlich.* — 2) *m. *a) Tiger.* — *b)* Bein. Râhu's.

भयानना f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,96, 13. 15.

भयापह् 1) *Jmd* (im Comp. vorangehend) *die Furcht benehmend, von Jmd Gefahren abwehrend* 72,18. — 2) *m. *Fürst, König.*

भयार्त Adj. *in Angst gejagt* Mân. Gṛhj. 2,17.

*भयालु Adj. *furchtsam.* भम्रालुअ im Prâkrit 301, 15.

भयावह् Adj. *Furcht —, Gefahr bringend, — Jmd* (im Comp. vorangehend). जगद्भयभयावह् *Furcht einjagend vor den Gefahren der Welt.*

भयुज् Adj. *mit einem Mondhause verbunden, in einem M. stehend.*

भर्येडक m. *ein wilder Schafbock* Taitt. Âr. 4,31. Âpast. Çr. 15,19,4.

भर्त्य n. impers. *timendum.* Das *Wovor* im Abl. 1. भर्, भर्ति, भरति und °ते, बिभर्ति und ausnahmsweise बिभरति; बिभ्रमाण mit pass. Bed. 1) *tragen,* — *auf* oder *in* (Loc.), *halten in* (Instr.). गर्भम् *eine Leibesfrucht tragen.* भृत *getragen, gehalten.* — 2) *tragen,* so v. a. *auf dem Schooosse halten.* — 3) Haare, Bart, Nägel *tragen,* so v. a. *nicht beschneiden.* — 4) eine Wage *richtig halten,* so v. a. *in's Gleichgewicht bringen* Vishṇus. 10,4. — 5) *innehaben, enthalten, besitzen, haben.*

— 6) *im Gedächtniss behalten.* — 7) *erhalten, unterhalten, ernähren, hegen, pflegen.* क्षितिम् so v. a. *regieren.* भृत *erhalten, unterhalten, ernährt* 94, 7. — 8) *Jmd miethen, dingen, besolden.* भृत *gemiethet, besoldet, bezahlt,* — von (im Comp. vorangehend). भक्तवेतनयोः *mit Kost und Lohn bezahlt,* क्षीर° *mit Milch bezahlt* (Hirt). — 9) *anwenden, gebrauchen* Bhaṭṭ. — 10) *im Laufe mit sich führen, Etwas fahren, irgendwohin bringen.* Med. *ferri, sich schnell hinbewegen.* — 11) *entführen, wegnehmen.* — 12) Med. *mit sich nehmen, für sich davontragen, gewinnen.* भृत *erworben, gewonnen.* — 13) *herbeibringen, — schaffen, darbringen.* — 14) *verschaffen, verleihen.* — 15) *ertragen, zu erfahren haben,* eine Gemüthsstimmung *über sich kommen lassen.* — 16) *ertragen,* so v. a. *sich fügen in.* आज्ञाम् so v. a. *gehorchen.* — 17) die Stimme *erheben, ertönen lassen.* Med. auch *sich erheben, ertönen.* — 18) *anfüllen, erfüllen, beladen.* भृत *angefüllt mit, voll von, beladen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. (बीभरम्) *verdingen.* Nach dem Comm. = पालय्. — Desid. बुभूर्षति und *विभरिषति (P. 7,2,69) *halten* —, *unterhalten wollen.* — Intens. (भरिभरति, भरिभरत्, वरीभर्ति) 1) *da und dorthin tragen, hinundherbewegen.* — 2) *beständig erhalten.* — Mit अति Med. *sich erheben* —, *hinfahren über.* — Mit अनु 1) *tragen, stützen.* — 2) *einbringen* (in den Leib u. s. w.). — Mit अप *wegtragen, wegnehmen.* — Mit अभि *Jmd* (Dat.) ein Vergehen *zuschieben.* — Mit अव 1) *hineinstecken,* — *stossen,* — *drängen, eindrücken.* — 2) *sinken lassen.* — 3) *abtrennen, abhauen.* — 4) Med. eine Waffe *zücken* RV. 1,104,3. — अवभृत MBh. 5,4060 fehlerhaft für अवभृथ. — Mit आ 1) *herbeibringen,* — *schaffen, verursachen.* आभृत *herbeigeschafft, verursacht, entstanden.* — 2) *füllen, erfüllen.* आभृत *gefüllt mit, erfüllt* (in übertr. Bed.) von (im Comp. vorangehend). — 3) आभृतात्मन् *dessen Geist fest auf einen Gegenstand gerichtet ist.* — Mit अध्या *herbringen von* (Abl.). — Mit उपा in उपाभृति. — Mit पर्या *herbringen von* (Abl.). — Mit समा *zusammenbringen,* — *tragen, herbeischaffen.* — Mit उद् 1) *herausnehmen,* — *heben,* — *schaffen.* — 2) *auslesen, auswählen.* — 3) *erheben, emportragen, hoch tragen.* — Mit अध्युद् *herausschaffen* —, *herbeischaffen aus* (Abl.) AV. 1,24,4. — Mit पर्युद् dass. — Mit उप 1) *herbeitragen,* — *schaffen.* — 2) उपभृत *a) Jmdm* (Dat.) *verschafft.* — *b) erreicht, erlangt.* — *c) geweiht* —, *bestimmt zu* (Dat.) Bhāg. P. 2,7,22. — Mit नि 1) *abwärts bewegen, niederstossen.* — 2) निभृत *a) erfüllt, beladen, erfüllt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) getragen, besessen,* so v. a. *in seinem ganzen Werthe erkannt.* — *c) fest, unbeweglich, still, sich still verhaltend.* — *d) fest auf ein Ziel gerichtet.* Am Ende eines Comp. *vertieft in, emsig beschäftigt mit* Kād. 2,129,13. — *e) entschieden, feststehend, gewiss.* — *f) fest an Jmd hängend, treu, anhänglich.* — *g) unbemerkt, geheim, verborgen, nicht wahrnehmbar.* निभृतम् und निभृत° *im Stillen, im Geheimen, unbemerkt.* — *h) bescheiden.* °वेष Adj. Kāraka 3,8. — *i)* = शान्त *frei von aller Leidenschaft* Hemādri 1,26,11. 13. — Mit संनि, °भृत 1) *geheim gehalten.* — 2) *bescheiden.* — Mit निस् *herausnehmen aus* (Abl.). — निर्भृत MBh. 5,1498 fehlerhaft für निभृत. — Mit परा, पराभृत *weggenommen, beseitigt, verborgen.* — Mit परि 1) Act. Med. *bringen* RV. 9,52,1. 10,40,6. — 2) Med. *hinfahren* —, *sich verbreiten über* (Acc.) RV. 10,75,7. — 3) Med. *verbreiten.* — 4) *umherwandern* in der ungrammatischen Form परिबभ्रिम Bhāg. P. — Mit प्र 1) *herbeibringen,* — *schaffen; vorbringen, darbringen; vorführen.* — 2) *vorstrecken.* — 3) *schleudern.* — 4) *einbringen, hineinstecken.* — 5) Med. *zucken, züngeln* RV. 10, 46,8. — 6) Med. *fahren, sich stürzen, se ferre* RV. 1,72,4. 5,59,4. 60,1. — 7) Med. *preisen.* — 8) प्रभृत *erfüllt von* (Instr.). — Mit अभिप्र 1) *darbringen.* — 2) *schleudern, schiessen.* — Mit प्रति *entgegen* —, *darbringen.* — Mit वि 1) *auseinanderlegen, ausbreiten;* Med. *vertheilen, auseinandernehmen, an verschiedene Orte bringen.* — 2) *ertragen.* — Intens. (°भरिभृत्, °बर्भृतम्) 1) *hinundher bewegen, da und dorthin strecken.* — 2) *den Rachen aufsperren.* — Mit सम् 1) *zusammenstreichen,* — *ziehen,* — *legen;* Med. *zusammenklappen.* — 2) *zusammenlegen,* — *fassen, sammeln, vereinigen, concentriren; zusammen herbeibringen; zusammensetzen, zubereiten, vorbereiten, zurecht machen, verfertigen;* insbes. die Stoffe und Geräthe des Opfers *herbeischaffen* oder *zubereiten.* संभारान् *die Bestandtheile zusammensetzen, die zusammengehörigen Dinge zusammenlegen, die nöthigen Vorbereitungen treffen.* — 3) *heimzahlen* Maitr. S. 1,10,2 = Āçv. Çr. 2,18,13. — 4) *unterhalten, ernähren.* — 5) संभृत *a) zusammengelegt,* — *getragen* u. s. w.; *angehäuft, angesammelt* Mṛcch. 43. Chr. 317,22. संभृततम *zusammengedrängt.* — *b) beladen* —, *überzogen* —, *bedeckt* —, *ausgerüstet* —, *versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c) getragen* (im Mutterleibe) 73,13. — *d) gewonnen, erlangt.* — *e) unterhalten, ernährt.* — *f) geehrt.* — *g) hervorgerufen, bewirkt, gemacht.* — *h) gedrungen, wohlgenährt.* — *i) laut* (Ton). — संभृत्य बल° Hariv. 2251 fehlerhaft für सभृत्यबल°. — Caus. संभारयति *zusammenbringen* —, *zurüsten lassen.* — Mit अनुसम् etwa *allmählich herstellen* TBr. 1,4,8,10. अनुसंभृत Āpast. Çr. 5,26,5. — Mit अभिसम्, अभिसंभृत *ausgerüstet* —, *versehen mit* (im Comp. vorangehend). v. l. अभिसंवृत. — Mit उपसम्, उपसंभृत *zusammengebracht, zugerüstet.*

2. *भर्, भृणाति (भरणे, भर्त्सने, भृञि, हूर्छने).

भर 1) Adj. am Ende eines Comp. *tragend; bringend, verleihend; erhaltend.* Selbständig nur in etymologischen Erklärungen in der Bed. von *ferens* oder *auferens.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Tragen.* — *b) das Davontragen, Erlangen, Empfangen, Gewinnen.* — *c) das Davontragen,* so v. a. *Raub.* — *d) Kampf, Streit.* — *e) Bürde, Last.* — *f) *ein best. Gewicht,* = भार. — *g) Masse, Menge, Uebermaass.* भरेण und भरात् so v. a. *in vollem Maasse, mit aller Wucht, mächtig* Kād. 2,142,7. 136,16. — *h) Jubelruf, Loblied.* — 3) n. इन्द्रस्य oder वसिष्ठस्य भरे Name zweier Sâman Ârsh. Br.

भरग ein zur Erklärung von भर्ग erfundenes und künstlich gedeutetes Wort. Nom. abstr. °त्व n.

*भरट m. 1) *Töpfer.* — 2) *Diener.*

भरट्क und भरड्क m. *eine Art von Bettelmönchen.* °द्वात्रिंशिका f. Titel einer Sammlung komischer Geschichten.

*भरटिक Adj. (f. ई) = भरटेन क्रयति.

भरड्क s. भरट्क.

भरण 1) *Adj. *erhaltend, nährend.* — 2) (*m.) f. ई Sg. (selten) und Pl. *ein best. Mondhaus.* — 3) *f. ई *Luffa foetida* oder *eine verwandte Pflanze.* — 4) n. *a) das Tragen.* — *b) das Ansichtragen,* so v. a. *Ansichhaben, Geschmücktsein mit* (im Comp. vorangehend). — *c) Tracht* (im Mutterleibe). — *d) das Bringen, Verschaffen.* — *e) das Unterhalten, Erhalten, Ernähren, Pflegen* Gaut. — *f) Lohn.*

*भरणि m. f. wohl = भरण 2).

*भरणिक Adj. (f. ई) = भरणेन क्रयति.

*भरणिषेण und *°सेन m. N. pr. eines Mannes.

*भरणीभू m. Bein. Râhu's.

भरणीय Adj. *zu unterhalten, zu ernähren, zu speisen.*

*भरण्ड m. 1) *Herr.* — 2) *Fürst, König.* — 3) *Stier.* — 4) *Wurm.* — 5) *die Erde* (als m.!).

*भरण्य्, °ण्यति (संभरणे).

भरण्य 1) *Adj. *to be cherished or protected.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes der Muni. — 3) *f. (आ) und n. *Lohn.* — 4) *n. *a) cherishing, maintaining.* — *b)* = भरण 2).

*भरण्यभुज् m. *Lohndiener, Diener.*

*भरण्याक्षा f. *Tiaridium indicum.*

*भरण्यु m. 1) *Beschützer, Herr.* — 2) *Freund.* — 3) *Feuer.* — 4) *der Mond.* — 5) *die Sonne.*

भरत 1) m. *a)* Bez. *des* Agni, *der durch die Pflege der Menschen lebendig erhalten wird.* — *b) ein best.* Agni mit einem Sohne desselben Namens. — *c) *Priester.* — *d) Schauspieler.* °मात्रक m. *ein einfacher Sch.* Prasannar. 2,16. — *e) *Weber.* — *f)* Bein. α) Rudra's. — β) eines Manu. — *g)* N. pr. α) verschiedener Fürsten und auch anderer Männer RV. 5,54,14. 6,16,4. 7,8,4. Çat. Br. 6,8,1,14. 13,5,4,21. — β) Pl. eines Stammes, *der Nachkommen eines* Bharata TBr. 1,7,4,2. Ait. Br. 2,25. Çat. Br. 5,4,4,1. Nach den Lexicographen auch = शबर. — *h) das von einem* Bharata *verfasste Lehrbuch über Schauspielkunst.* — 2) f. भरता N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82. — 3) f. भरती N. pr. *a)* einer Tochter des Agni Bharata. — *b)* eines Flusses VP.² 2,199. — 4) *n. Pl. N. pr. eines Varsha.

भरतऋषभ m. Bein. Viçvâmitra's Ait. Br. 7, 17. Das Versmaass verlangt भरतर्षभ.

भरतखण्ड n. Bez. eines *Theils* von Bhâratavarsha.

भरतत्व n. *die Benennung* Bharata.

भरतदादशाह m. *eine best. Begehung.*

भरतपाल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 399.

भरतपुत्र (291,7. Bâlar. 4,15) und *°क m. *Schauspieler.*

भरतपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*भरतप्रसू f. Bein. der Kaikeji, *der Mutter* Bharata's.

भरतमल्ल und °मल्लिक m. N. pr. zweier Gelehrter.

भरतरोक् m. N. pr. eines Mannes.

भरतर्षभ m. *der Edelste unter den* Bharata, Bein. verschiedener Männer.

*भरतवर्ष n. N. pr. eines Varsha, = भारत.

भरतशार्दूल, भरतश्रेष्ठ und भरतसत्तम m. = भरतर्षभ.

भरतसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भरतसेन und भरतस्वामिन् m. N. pr. verschiedener Gelehrter.

भरताग्रज m. Bez. Râma's.

भरतार्णव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भरताश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

भरतेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

*भरथ m. 1) *Welthüter.* — 2) *Feuer.*

भरद्वाज m. 1) *Feldlerche.* — 2) N. pr. eines Ṛshi. भरद्वाजस्य ग्रदारसृत् und ग्रदारसृतौ, ग्रर्को, उपक्वौ, गाधम्, नकानि, पृश्निनी, प्रासाकम्, बृकृत्, मौक्षे, यज्ञायज्ञीयम्, लोमनी, वाजकर्मीयम्, वाजभृत्, विषमाणि, व्रतम्, श्रुन्ध्युः und सैन्धुक्षितानि Namen von Sâman Ârsh. Br. — 3) *ein best.* Agni. — 4) *N. pr. einer Oertlichkeit.

*भरद्वाजक m. *Feldlerche.*

भरद्वाजगार्गपरिणयप्रतिषेधवादार्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भरद्वाजधन्वन्तरि m. N. pr. eines göttlichen Wesens Çâṅkh. Grihj. 2,14.

भरद्वाजशिक्षा f., भरद्वाजसंहिता f., भरद्वाजसूत्र n. und भरद्वाजस्मृति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

भरद्वाजिन् m. °जिनां व्रतम् Name eines Sâman.

भरध्यै Dat. Infin. zu 1. भृ RV. 6,66,3. 67,4.

भरत् 1) Adj. Partic. von 1. भृ. — 2) m. Pl. Bez. *der Kriegerkaste* Tândja-Br. 18,10,3.

*भरम m. N. pr. eines Mannes.

भरम् n. *das Tragen, Halten, Hegen.* Vgl. ऊर्ध्वभरम्, विश्वभरम् und सभरम्.

भरकपाल m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 276,*a*,1.

भरकृति 1) f. *Kampfruf.* — 2) Adj. *Kampf* —, oder *Jubelruf erschallen lassend.*

भरकेशवृत्ति (भरकेश्वर°?) f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 753.

भरि Adj. in ग्रात्मं°, *उदरं°, कुक्षिं° und सहोभरि.

*भरिणी Adj. f. zu 2. भरित.

1. भरित Adj. *voll, gefüllt, voll von,* — *gefüllt mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

2.*भरित Adj. (f. आ und भरिणी) = कृरित.

भरित्र n. *Arm* nach Nigh.; eher *Schlägel.*

*भरिमन् m. 1) *das Tragen, Ernährung.* — 2) *Hausstand, Hauswesen, Hausgesinde.*

भरिष् Adj. *raub* —, *beutelustig.*

भरीमन् m. 1) *Nahrung.* — 2) *Hausstand, Hauswesen, Hausgesinde.*

भरु m. 1) *Herr. — 2) *Gatte* Gal. — 3) Bein. Vishṇu's und Çiva's. Du. als Bez. beider Kâd. 1,13. — 4) *Gold. — 5) *das Meer.*

भरुक m. N. pr. eines Fürsten.

भरुकच्छ m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes, Sg. eines Landes MBh. 2,51,10. Vgl. Βαρύγαζα. — 2) eines Schlangendämons.

भरुकच्छप m. Pl. = भरुकच्छ 1) Varâh. Bṛh. S., 5,40.

भरुज 1) m. *a) *Schakal.* — *b) geröstete Gerste* Âpast. — 2) *f. आ und ई *in Schmalz geröstete Reis* Ganar. 52.

*भरुटक n. *gebratenes Fleisch.*

भरुज 1) Adj. (f. आ) wohl Bez. *einer best. Farbe.* — 2) f. ई vielleicht *ein best. schädliches Thier* AV.

*भरुटक n. *gebratenes Fleisch.*

भरेषुज् Adj. *in Kämpfen vorhanden,* so v. a. — *dienlich.*

भरेकनगरी f. N. pr. einer *Stadt.*

भर्ग 1) m. *a) strahlender Glanz.* — *b)* Bein. α) Çiva-Rudra's. Als Bez. *der Zahl eilf* Ganit. Bhag. 6. — β) *Brahman's. — *c)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes MBh. 6,9,51. — 2) n. Name eines Sâman.

भर्गभूमि m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,39.

भर्गशिखा f. Titel eines Werkes.

भर्गस् n. 1) *eine Ehrfurcht gebietende Erscheinung.* — 2) *Bein. Brahman's. — 3) Name eines Sâman.

भर्गस्वत् Adj. *imponirend* (Stimme).

भर्गायण m. Pl. wohl fehlerhaft für भा°.

*भर्गय m. Bein Çiva's.

भर्गु m. N. pr. eines Dichters.

भर्ज् s. 1. भृज्.

भर्जन 1) Adj. *röstend, bratend,* so v. a. zu *Nichts machend.* — 2) n. *a) das Rösten.* — *b) Pfanne zum Rösten* Âpast. Çr. 16,9.

भर्णस् in सहस्रभर्णस्.

1. भर्तर् (भर्तर् Çat. Br. 14,4,1,19) Nom. ag. mit Gen. oder am Ende eines Comp. 1) m. *a) Träger* 44,22. — *b) Erhalter, Ernährer* Taitt. Âr. 3,14,1. — *c) Herr, Gebieter, Haupt, Chef, Aufseher.* — 2) f. भर्त्री *Erhalterin, Ernährerin, Mutter.*

2. भर्तर् Nom. ag. *Gatte.*

भर्तव्य Adj. 1) *zu tragen.* — 2) *zu erhalten, zu ernähren, zu pflegen.* — 3) *zu dingen, zu besolden, zu halten.*

भर्तृक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = 2. भर्तर् *Gatte* 128,5.

भर्तृघ्नी f. *eine Mörderin ihres Gatten.*

भर्तृजय m. *Beherrschung des Gatten* Râgat. 7, 200.

भर्तृत्व n. Nom. abstr. zu 2. भर्तर् *Gatte.*

भर्तृदारक 1) m. *Kronprinz.* — 2) f. °रिका *Königstochter, Prinzessin* Kâd. 192,6. 202,12.

भर्तृडक्तिर् f. = भर्तृदारक 2) Kâd. 202,14. 219,1.

भर्तृदेवता (Harîv. 2,77,22. 23) und °दैवता (Ha-
7743. fg.) Adj. f. *den Gatten als Gottheit ver-*
nd.

भर्तृप्राप्तिव्रत n. *eine best. zur Erlangung eines*
ten unternommene Begehung.

भर्तृप्रिय Adj. *seinem Herrn ergeben* Mâlav. 86.

भर्तृभक्त Adj. dass. 250,22.

भर्तृमती Adj. f. *einen Gatten habend, verhei-*
tet.

भर्तृमेण्ठ (Nom. abstr. °ता f. Z. d. d. m. G. 36,
) und भर्तृयज्ञ m. N. pr. zweier Autoren.

भर्तृवत्सला Adj. f. *zärtlich zum Gatten* Mâlav.

भर्तृवल्लभता f. *das Geliebtwerden vom Gatten*
mîsa im Comm. zu Hâla 508.

भर्तृव्यतिक्रम m. *ein Vergehen gegen den Gatten*
sr. 1,28,20 nach der richtigen Lesart.

भर्तृव्रत n. *Treue gegen den Gatten.* °चारिणी
f. = भर्तृव्रता R. 1,17,25.

भर्तृव्रता Adj. f. *dem Gatten treu.* Nom. abstr.
n. (भर्तृव्रतत्व fehlerhaft).

भर्तृसात् Adv. mit कर् (ein Mädchen) *verheira-*
n.

भर्तृस्थान n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

भर्तृस्वामिन् m. N. pr. eines Dichters.

भर्तृहरि m. N. pr. eines Dichters und Gramma-
n.

भर्तृहरिपुरुषार्थशतक n. Titel eines Werkes
. Cat. 1.

भर्तृहेम m. = भर्तृहरि.

भर्त्रीश्वर m. N. pr. eines Autors Gaṇar. 417,3.

भर्त्स्, भर्त्सति (selten), भर्त्सयति, °ते (vom Med.
भर्त्सयमान Paṇḍat. ed. Bomb. 2,17,19. भर्त्स-
ed. Kosegg. fehlerhaft); Fut. भर्त्स्यामि AV. 1)
ilen, hart anfahren, ausschelten; mit Acc. der
rson. भर्त्सित *hart angefahren, gescholten.* —
verspotten. — Mit अभि 1) *drohen, ausschelten.*
2) *verspotten, verlachen,* so v. a. *übertreffen,*
dunkeln. — Mit अव *Jmd bedrohen, ausschel-*
. — Mit उद्, उद्भर्त्सय AV. 20,134,1 (Hand-
rr.) und उद्भर्त्सत Çâṅkh. Çr. 12,23,1. — Mit
°भर्त्सयत् Paṇḍat. 220,2 fehlerhaft für निर्भ°;
. ed. Bomb. 4,18,7. — Mit निस् 1) *drohen, hart*
ahren, ausschelten; mit Acc. der Person. — 2)
höhnen, verspotten; in übertr. Bed. so v. a.
rtreffen, verschwinden machen Cic. 12,69. —
अभिनिस् *ausschelten.* — Mit विनिस् dass. —
परि *drohen, hart anfahren, ausschelten.* —
सम् dass.

भर्त्सक Adj. *drohend, hart anfahrend, scheltend.*

भर्त्सन n. und °ना f. *das Drohen, hartes Anfah-*
ren, Ausschelten.

*भर्त्सपत्रिका f. *eine best. Pflanze,* = मक्षानीली.
Richtig भृशपत्रिका.

भर्त्सित 1) Adj. s. u. भर्त्स्. — 2) n. *Drohung,* —
gegen (Loc.).

°भर्ब्, *भर्भ्, भर्बति, भर्भति (हिंसायाम्).

भर्भरी Adv. mit भू etwa *zu einem Wirrsal wer-*
den Maitr. S. 2,2,1 (14,14). 4,4,2.

*भर्म n. 1) *Lohn.* — 2) *Gold.* — 3) *Nabel.*

*भर्मण्या f. *Lohn.*

भर्मन् n. 1) *Erhaltung, Pflege.* — 2. **Last.* —
3) **Lohn.* — 4) **Gold* Râǵan. 13,9. — 5) **Münze,*
Goldstück. — 6) **Nabel.*

भर्म्याश्व m. N. pr. eines Fürsten.

भर्य Harîv. 8331 fehlerhaft für भार्य.

भर्व्, भर्वति 1) *kauen, verzehren.* — 2) *हिंसा-
याम्.

भर्व in सूभर्व.

*भर्वर m. = जगद्भर्तर्, प्रजापति Sâj. zu ṚV. 4,
21,7.

*भर्भ्र् Nebenform von भंभ्र्, भभ्र्.

*भर्ष्टव्य Adj. = भष्टव्य.

भल्, *भलते (परिभाषणे, निन्दायाम्, हिंसायाम्,
वधे, दाने). — *Caus. भालयते (आभाषणे, निन्दायाम्).
— Mit नि, निभालयति und °ते *sehen, hinsehen,*
wahrnehmen, erblicken, betrachten Bâlar. 187,1. Z.
d. d. m. G. 36,531. Hem. Par. 2,57. 180. Kâtaṇ. 31,
4. 68,6. — Mit विनि *untersuchen, durchforschen.*
°भालित Bhâm. V. 2,102. — Mit निस् *betrachten;*
nur im Prâkrit निब्भालयन्ती zu belegen. — Mit
सम्, संभालयति *vernehmen.*

1. भल Adv. *fürwahr, gewiss.*

2. भल m. gegen die Sonne gewendet spricht man
भलाय स्वाहा भलाय स्वाहा Mantrabr. 2,3,17.
Gobh. 4,6,14.

*भलता f. *Paederia foetida.*

*भलत्र n. Siddh. K.

भलन्द् m. N. pr. wohl nur fehlerhaft für भल-
न्दन.

भलन्दन m. N. pr. eines Mannes.

भलन्दव m. N. pr. wohl nur fehlerhaft für भ-
लन्दन.

भलानस् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

भलूट m. N. pr. eines Autors Gaṇar. 312,7.

*भल्ल्, भल्लते (परिभाषणे, निन्दायाम्, हिंसायाम्,
दाने).

भल्ल 1) *Adj. = भद्र, शिव. — 2) m. f. (ई) (*n.)
eine Art Pfeil Prasannar. 123,16. — 3) m. *a) Bär.*
— *b)* Bez. *der Sonne;* s. u. 2. भल. — *c)* Pl. N. pr.
eines Volkes. — 4) *f. ई *Semecarpus Anacardium*
Bhâvapr. 1,179. — 5) n. *eine Pfeilspitze von be-*
sonderer Form.

भल्लक 1) *m. *Bär.* — 2) f. भल्लिका *Semecar-*
pus Anacardium.

*भल्लकीय gaṇa उत्सादि.

भल्लट m. N. pr. eines Dichters.

*भल्लपाल gaṇa सप्त्यादि.

*भल्लपुच्छी f. *Hedysarum lagopodioides.*

*भल्लवि m. N. pr. eines Mannes.

भल्लाक m. N. pr. eines Fürsten.

भल्लात Adj. als Beiw. eines Flamingo. Angeb-
lich = भद्रात.

भल्लाट m. N. pr. 1) eines Genius Hemâdri 1,652,
1. 654,18. — 2) eines Fürsten. — 3) eines Ber-
ges. — 4) eines Thores.

भल्लाटनगर m. N. pr. der Hauptstadt des Für-
sten Çaçidhvaǵa.

भल्लाटशतक n. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

भल्लात m. °क m. (Bhâvapr. 1,179) und *की f.
Semecarpus Anacardium; n. *die Nuss.*

भल्लाद m. N. pr. eines Fürsten.

भल्लिक m. N. pr. eines Mannes. — भल्लिका s.
u. भल्लक.

भल्लु 1) Adj. Bez. *einer Species von Fieber* Bhâ-
vapr. 3,71. फल्गु nach Andern. — 2) *m. N. pr.
eines Lehrers Weber, Lit. 104.

*भल्लुक m. *Bär.*

भल्लूक m. 1) *Bär.* — 2) **Hund* Râǵan. 19,19. —
3) *eine Muschelart.* — 4) *eine best. Pflanze;* nach
Râǵan. 9,27 *eine Art* Çjonâka.

भल्वाचि (!) m. N. pr. eines Mannes.

भल्वाट Hemâdri 1,652,2 fehlerhaft für भल्लाट 1).

भव् 1) m. *a) Entstehung, Geburt.* Am Ende ei-
nes adj. Comp. (f. आ) *da und da entstanden, von*
da und da kommend, da und da befindlich. Wird
auch als Adj. gefasst. — *b) Ort der Entstehung,*
das woraus Etwas entstanden ist. — *c) das Wer-*
den zu (am Ende eines Comp.). — *d) das Dasein,*
Existenz. भवान्तर n. *eine frühere* oder *künftige*
Existenz, ein vergangenes oder *künftiges Leben.*
— *e) das weltliche Dasein, die Welt.* — *f) eine*
gute Existenz, Wohlfahrt, Heil. — *g) *Erlangung,*
Erreichung. — *h)* Bez. *des* Agni (bei den Bâh-
lika). — *i)* Name des 1ten und 4ten Kalpa 2)*h*).
— *k)* N. pr. α) eines Gottes, Gefährten des Ru-
dra; oft in Verbindung mit Çarva genannt. Im
MBh. und später = Çiva oder *eine Form dieses*
Gottes; auch N. pr. eines Rudra. भवौ Du. so v.
a. Bhava und Bhavânî. Auch Pl. Als Synonym

von Rudra Bez. *der Zahl elf* (Golâdhj. 11,23) und *des 11ten astrol. Hauses* (Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20). — β) eines Sâdhja VP.² 2,22. — γ) verschiedener Männer. — 2) *n. *die Frucht der Dillenia speciosa* Râgân. 11,97.

भवक 1) am Ende eines adj. Comp. = भव *Dasein, Existenz.* परार्थ° *für Andere daseiend.* — 2) *Adj. = भवतात्, आशीर्वादक.

*भवकान्तार *die als Wildniss gedachte Welt* Vjutp. 153.

भवकेतु m. *eine best. Lichterscheinung am Himmel.*

भवक्षिति f. *Geburtsstätte.*

भवखामि m. N. pr. eines Mannes.

*भवघस्मर m. *Waldbrand.*

भवचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

भवच्छिद् Adj. *das weltliche Dasein vernichtend, von allen ferneren Wiedergeburten befreiend* Kâd. 1,8. Kirât. 5,22. Bhâg. P. 2,6,25. 4,1,48. 9,9,14. Prab. 108,6.

भवच्छेद m. 1) *Vernichtung des weltlichen Daseins, Befreiung von allen ferneren Wiedergeburten* Çiç. 1,35. — 2) N. pr. eines Dorfes.

भवज्जल n. *das als Wasser (Meer) gedachte weltliche Dasein* Ind. St. 13,363.

भवत्पूर्व Adj. (f. आ) *mit vorangehendem* 2. भवत् Pân. Gṛhj. 2,5,2. °म Adv. *so dass* 2. भवत् *vorangeht* M. 2,49.

भवत्रात m. N. pr. verschiedener Männer.

भवदत्त m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 1,288.

भवदत्त्य Adj. (f. आ) *mit am Ende stehendem* 2. भवत् Pân. Gṛhj. 2,5,4.

भवदा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*भवदारु n. *Pinus Deodora* Râgân. 12,28.

भवदीय Adj. *dein, euer* (in ehrerbietiger Rede).

भवदुत्तरम् Adv. *so dass* 2. भवत् *am Ende steht* M. 2,49.

भवदेव (Hem. Par. 1,288), °भट्ट (Comm. zu Gobh. 2,1,10), °मिश्र und भवदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

भवद्वसु Adj. *güterreich* AV. 13,4,54.

भवद्विध Adj. *einer von deines (eures) Gleichen* (in ehrerbietiger Rede).

भवन 1) (*m.) n. *a) Wohnstätte, Wohnung, Haus, Palast, Tempel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Horoskop, Geburtsstern;* s. भवनेश. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi im 2ten Manvantara VP.² 3,5. — 3) n. *a) das Werden, Entstehung* 222,16. — *b) der Ort, wo Etwas wächst.* शालि° *Reisfeld.* — *c) *Wasser.*

भवनद्वार् n. *Palastthor* 323,14.

भवनन्द् m. N. pr. eines Schauspielers.

भवनन्दिन् m. N. pr. eines Mannes.

भवनपति m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Gaina.*

भवनस्थान n. *Platz zu einem Hause* Hemâdri 1, 290,15. 506,1.

भवनाग m. N. pr. eines Autors.

भवनाङ्गण n. *der Hof eines Palastes* Daçak. 70,10.

भवनाथ m. N. pr. eines Mannes. Auch °मकामलोपाध्याय, °मिश्र und ठक्कुर°.

*भवनाधीश m. Pl. = भवनपति.

भवनाशिनी f. Bein. *des Flusses* Sarajû.

भवनिगडनिबन्धच्छेदन Adj. (f. ई) *die Fesseln und Bande der weltlichen Existenz zerreissend, so v. a. von allen ferneren Wiedergeburten befreiend* Pañkar. 1,2,7.

भवनिबन्धविनाशिन् Adj. *die Bande der weltlichen Existenz* (für immer) *zu Nichte machend.*

भवनीय 1) Adj. *zu sein, zu geschehen.* युष्माभिरेतत्–भवनीयं च नान्यथा *und ihr dürft nicht zugeben, dass dieses anders geschehe.* — 2) *n. impers. °यं त्वया *du musst sein.*

भवनेश m. *der Regent des Horoskops* oder *Geburtssterns* Varâh. Jogaj. 4,45.

1. भवत् 1) Adj. (Nom. m. भवन्) *a) seiend.* — *b) gegenwärtig.* *भवद्भूतभव्ये *in der Gegenwart, Vergangenheit und Zukunft.* — 2) f. भवती *die gegenwärtige Zeit, Präsens.*

2. भवत् 1) (Nom. m. भवान्, f. भवती) Pronomen der 2ten Person (construirt mit der 3ten, ausnahmsweise aber auch mit der 2ten Person verbi) in ehrerbietiger Rede. Häufig mit dem eigentlichen Pronomen der 2ten Person wechselnd. Pl. auch st. Sg. der grösseren Höflichkeit wegen. Das Masculinum auch bei einem Neutrum gebraucht 176, 11. Voc. भवति Bâlar. 299,20. Vgl. वीरभवत्. — 2) *f. भवती *eine Art vergifteter Pfeile.*

*भवत्त m. 1) *Zeit.* — 2) *Gegenwart.*

*भवत्ति f. *Gegenwart.*

भवन्मध्य Adj. (f. आ) *mit in der Mitte stehendem* 2. भवत् Pân. Gṛhj. 5,2,3. °म् Adv. *so dass* 2. भवत् *in der Mitte steht* M. 2,49.

भवन्मन्यु m. N. pr. eines Fürsten.

भवबन्धेश m. *der Herr über die Fesseln des weltlichen Daseins* (Çiva) Pañkar. 1,8,18.

भवभङ्ग m. *das Zunichtewerden des weltlichen Daseins, Befreiung von ferneren Wiedergeburten* Hemâdri 1,382,6. 791,21.

भवभाव m. *Liebe zur Welt* Nilar. Up. 4. Vgl. वमन्यु.

भवभावन 1) Adj. *Wohlfahrt verleihend* Bhâg. 1,10,2. — 2) f. आ *das Etwas* (im Comp. vorangehend) *für ein Glück Halten* Spr. 7029.

भवभीरु Adj. *sich vor einem weltlichen Dasein, vor einer Wiedergeburt fürchtend* Ind. St. 376.

भवभूत Adj. *derjenige, durch den Alles wird.*

भवभूति 1) f. *ein glückliches Dasein* Agni-P. 27. Hemâdri 1,382,7. — 2) m. N. pr. eines Schauspieldichters.

भवभोग m. *die Genüsse der Welt* Spr. 2337 (Anf. eines Comp.).

भवमन्यु m. *Groll auf die Welt* Nilar. Up. 4. Vgl. भवभाव.

भवमय Adj. *aus Çiva hervorgegangen.*

भवमोचन Adj. *von dem weltlichen Dasein* immer) *befreiend* Git. 1,27.

भवरस m. *der Geschmack am weltlichen Dasein* Ind. St. 15,369.

*भवरुद् *eine bei Leichenbegängnissen geschlagene Trommel.*

भवर्ग m. *Sternenschaar.*

भववारिनिधि m. = भवसागर Ind. St. 14,3.

भवव्रतधर Adj. *dem Çiva treu ergeben;* m. *Verehrer Çiva's* Bhâg. P. 4,2,28.

भवशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

भवशेखर m. *der Mond* (Çiva's *Diadem*) Pr. 113.

भवस् in सुभवस् und स्वभवस्.

भवसंशोधन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ.

भवसङ्गिन् Adj. *am weltlichen Dasein hängend* Hemâdri 1,791,20.

भवसंतति f. *eine ununterbrochene Reihe Wiedergeburten* Ind. St. 14,365.

भवसागर m. *das als Meer gedachte weltliche Dasein* Ind. St. 15,383.

भवसायुज्य n. *die nach dem Tode erlangte Gemeinschaft mit Çiva.*

भवसिन्धु m. = भवसागर.

भवस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes Vasiṣṭh. XXVII.

भवाग्र n. *das äusserste Ende der Welt* Text. Lot. de la b. l. 224.

भवाङ्गण n. etwa *der Hof eines Çiva-Tempels* Hemâdri 1,347,16.

भवाचल m. N. pr. eines *Berges.*

भवातिग Adj. *der das weltliche Dasein ü*

wunden hat, keinen ferneren Wiedergeburten unterworfen Pâṇâr. 4,3,19.

*भवात्मजा f. Bein. der Göttin Manasâ.

*भवादृत्त, भवादृग्, und भवादृश (f. ई) Adj. *einer von deines* oder *eures Gleichen* (in ehrerbietiger Rede).

भवानन्द 1) m. N. pr. eines Scholiasten. — 2) f. ई Titel eines Werkes. °प्रकाश m. und °व्याख्या f. Titel von *Commentaren* dazu.

भवानन्दसिद्धान्तवागीश m. N. pr. eines Autors.

भवानन्दीय n., °खण्डन n. und °व्याख्या f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

भवानी f. N. pr. 1) einer Göttin, die später mit der Pârvatî, der Gattin Çiva's, identificirt wird. — 2) verschiedener Frauen. — 3) eines Flusses.

भवानीकवच n. *ein best. Theil eines best. Zauberspruchs.*

भवानीकान्त m. Bein. Çiva's Ind. St. 15,387. 398.

*भवानीगुरु und भवानीतात (Bhâm. V. 1,25) m. Bein. des Himavant.

भवानीदास m. N. pr. eines Fürsten.

भवानीपति, भवानीवल्लभ (Bâlar. 86, 2. 111, 3) und भवानीसख (Bâlar. 290, 4) m. Bein. Çiva's.

भवानीसङ्कल्पनामयन्त्र n. *ein best. Amulet* oder *Diagramm.*

भवानीसङ्कल्पनामस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichts.*

*भवान्तकृत् m. Bein. 1) Brahman's. — 2) eines Buddha.

भवान्तरप्राप्तिमत् Adj. *ein anderes Dasein erlangend, wiedergeboren werdend* Sarvad. 35,6.

भवान्यष्टक n. Titel eines Werkes.

भवाब्धि m. *das als Meer gedachte weltliche Dasein.*

भवाब्धिनाविनाविक m. *ein Bootsmann auf dem über das Meer des weltlichen Daseins schiffenden Boote* Pâṇâr. 1,8,18.

*भवाभीष्ट m. *Bdellium* Râǵan. 12,108.

भवाम्बुधि und भवाम्बुराशि m. = भवाब्धि.

*भवायना f. Bein. der Gaṅgâ.

भवारण्य n. *das als Wald gedachte weltliche Dasein.*

भवारि m. *ein Feind des weltlichen Daseins.*

भवारुद्र m. Du. Bhava und Rudra AV.

भवार्णव m. = भवाब्धि.

भवार्शर्व m. Du. Bhava und Çarva AV. oft.

भवार्शर्वीय Adj. zu Bhava und Çarva *in Beziehung stehend* AV. Pariç. 42,2.

भवास्र m. *ein siderischer Tag* Ganit. 1,20.

भविक 1) Adj. *wohlgesinnt, fromm* Hem. Par. 4, 60. 11,1. — 2) *n. *ein ersprieslicher Zustand, Wohlfahrt.*

भवितर् Nom. ag. (f. °त्री) *sein werdend, zukünftig, bevorstehend.* बुद्धिर्भवित्री वा त्वयि *wird sein;* भविता m. neben भूतम् und भव्यम्. भवितास्मि und भवितास्मि als Fut. 30,23. 28,2.

भवितव्य 1) Adj. *was sein —, erfolgen —, geschehen muss.* — 2) n. *a)* impers. mit Instr. des Subj. °तव्यं मङ्गलेन *es muss ein Glück sein;* अधुना मया तवानुचरेण सर्वथा भवितव्यम् *von nun an muss ich jedenfalls dein Gefährte sein* 141,22. fg. — *b)* = भवितव्यता.

भवितव्यता f. *das nothwendige Erfolgen, das Geschehenmüssen, unvermeidliche Nothwendigkeit.*

भवितोस् Gen. Abl. Infin. zu 1. भू Maitr. S. 2,5, 9. Çat. Br. 3,2,2,31. 9,3,2.3. Ait. Âr. 236,4.

भवित्र n. nach Sâj. = भुवन, अन्तरिक्ष oder उदक.

भविन् m. *ein lebendes Wesen,* insbes. *der Mensch* Ind. St. 14,380. 382.

*भविनिन् m. *Dichter.*

भविपुला f. *ein best. Metrum.*

भविल 1) *Adj. = भव्य. — 2) m. *a)* *= विट. — *b)* N. pr. eines Mannes.

भविष्ठ Adj. Superl. in शंभविष्ठ.

भविष्णु Adj. 1) *sein werdend, zukünftig. — 2) in Comp. mit einem Adv. auf अम् *werdend.* — 3) *gedeihend* Maitr. S. 1,8,1.

भविष्य 1) Adj. *sein werdend, zukünftig, bevorstehend.* — 2) n. *a) Zukunft. — b) das Buch der Prophezeiungen,* Titel eines Purâṇa 49,12. VP. 3,6,20.

भविष्यगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

भविष्यत्काल Adj. (f. आ) *auf eine zukünftige Zeit bezüglich* 243,6.

भविष्यत्ता f. und भविष्यत्व n. *Zukünftigkeit.*

भविष्यत्पुराण n. Titel eines Purâṇa Opp. Cat. 1.

भविष्यदनद्यतन s. u. अनद्यतन.

भविष्यदादेप m. *eine Erklärung, dass man mit Etwas, welches möglicher Weise eintreffen könnte, nicht einverstanden sei.*

भविष्यन्त् 1) Adj. *zukünftig.* — 2) f. भविष्यन्ती *das erste Futurum.* — 3) n. *a) das Zukünftige, Zukunft. — b) Futurum* Ait. Br. 4,29,3. 5,4,2. 16, 5. — *c) *Wasser. — d) *die Frucht der Dillenia indica* Râǵan. 11,97.

भविष्यपुराण n. Titel eines Purâṇa.

भविष्यपुराणीय Adj. *dem* Bhavishjapurâṇa *eigen.*

भविष्योत्तर und °पुराण n. *der zweite Theil des Bhavishjapurâṇa.*

भवीय Adj. *zukünftig.*

भवीयस् Adj. Compar. *reichlicher.*

भवेश m. 1) *Herr des weltlichen Daseins.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

भवोच्छेद् m. = भवच्छेद् Prab. 108,5.

भवोत्तारक m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,9.

भवोदधि m. = भवसागर Ind. St. 14,371.

भव्य, भविन्य 1) Adj. *a) gegenwärtig. — b) zukünftig.* Auch die Stelle des Fut. von 1. भू vertretend; häufiger भाव्य. — *c) nahe daran seiend zu werden* in धेनुभव्या und धेनुर्भव्या. — *d) ut esse debet, entsprechend, angemessen. — e) hübsch, schön. — f) gut, ausgezeichnet, vorzüglich.* Superl. °तम. — *g) geneigt, gnädig. — h) glücklich, Glück verheissend. — i) fromm* Ind. St. 14,382. 384. 390. — *k) *wahr.* — 2) m. *a) Averrhoa Carambola. — b)* N. pr. α) einer Klasse von Göttern unter Manu Kâkshusha. — β) eines Ṛshi im 9ten Manvantara VP. 3,2,22. — γ) eines Sohnes des Dhruva. — δ) eines Sohnes des Prijavrata. — ε) *eines buddh. Lehrers. — 3) *f. भव्या *a)* Bein. der Umâ. — *b) Piper Chaba;* richtig चव्या. — 4) n. *a)* *impers. भव्यमनेन *er muss es sein. — b) Gegenwart. — c) Dasein, Bestand. — d) Zukunft. — e) Glück, Heil* Dhûrtan. 2. — *f) *Knochen. — g) die Frucht von* α) *Averrhoa Carambola. —* β) *Dillenia indica* Râǵan. 11,97.

भव्यजीवन m. N. pr. eines Autors.

भव्यता f. *Schönheit, ein reizendes Verhältniss.*

भव्यमनस् Adj. *wohlwollend* Pr. P. 19.

1. भव्यरूप n. *gutes, unschuldiges Aussehen* MBh. 3,278,32. R. ed. Bomb. 4,17,28.

2. भव्यरूप Adj. (f. आ) *hübsch, schön* R. 3,52,14.

भव्याकृति Adj. *von schönem Aussehen, hübsch* Kathâs. 18,111.

*भशिरा (!) f. *Beta bengalensis.*

भष्, भषति, °ते *bellen, anbellen.*

भर्ष 1) Adj. *bellend, kläffend, keifend.* — 2) *m. *Hund.* — 3) *f. भषा *eine best. Pflanze.* — 4) *f. भषी *Hündin.*

भषक m. *Hund* Râǵan. 19,10.

भषण 1) m. *a) *Hund.* — *b)* N. pr. eines *Hundes* Ind. St. 14,111. — 2) *n. *das Bellen.*

1. भस् 1) बभस्ति, बप्सति, भसत्, भसथस्; *kauen, zerkauen, zermalmen; verzehren.* — 2) *बप्सति (भर्त्सनदीप्त्योः). — 3) भसित *zu Asche verzehrt.* — बभस्ति AV. 9,2,2 fehlerhaft. — Mit निस् *abbeissen, zerkauen.* — Mit प्र *zerbeissen, zerkauen, essen.*

2. भस् = भस्मन् *Asche.* Nur Loc. भसि Bhâg. P.

भसँद् f. 1) *Hintertheil, der Hintere, die Schamtheile des Weibes.* Wird auch durch लिङ्गाग्र und कटिप्रदेश (Comm. zu Âpast. Çr. 1,19,5) erklärt. भसदँम् *an den Hintern,* आ भसत्तः *bis zum Hintern.* — 2) **Fleisch* oder *Pferdefleisch.* — 3) **Holzscheit.* — 4) **die Sonne.* — 5) **Monat.* — 6) **Zeit.*

भसद्य Adj. *am Hintertheil befindlich.*

*भसन m. *Biene.*

*भसत्त m. *Zeit.*

भसंधि m. *ein Knotenpunct der Sternbilder,* so heissen *die letzten Viertel der Mondhäuser* Âçleshâ, Gjeshṭhâ *und* Revatî.

भसमूरु m. *die Schaar der Mondhäuser* als Bez. *der Zahl* 27.

*भसल m. = भसन *Biene.*

भसित 1) Adj. s. 1. भस् 3). — 2) *n. *Asche.*

*भसूचक m. *Astrolog.*

*भस्त्रका f. Demin. von भस्त्रा.

*भस्त्रफला f. *eine best. Pflanze.*

भस्त्रा f. 1) *Schlauch, Sack.* केमभस्त्रा *ein Sack mit Gold.* — 2) *Blasebalg.* — 3) *eine best. Recitationsweise.* अवाचीनबिला Târḍya-Br. 2,13,1. 2.

*भस्त्राका f. Demin. von भस्त्रा.

भस्त्रावत् Adj. als Erklärung von कलापिन्.

भस्त्रिक 1) *Adj. = भस्त्रया करोति. — 2) f. आ *Säckchen, Beutel.*

*भस्त्री f. = भस्त्रा.

°भस्त्रीय Adj. von भस्त्रा.

भस्मक 1) Adj. in Verbindung mit अग्नि so v. a. भस्माग्नि. — 2) n. *a*) = भस्माग्नि. — *b*) **Gold.* — *c*) **die Frucht der Embelia Ribes.*

भस्मकरोग m. = भस्माग्नि Hemâdri 1,215,17.

*भस्मकार m. *Wäscher.*

भस्मकूट m. 1) *Aschenhaufe.* — 2) N. pr. eines Berges.

°भस्मकृत् Adj. — *zu Asche verbrennend.*

भस्मकृत Adj. *zu Asche verbrannt.*

भस्मकौमुदी f. Titel eines Werkes.

*भस्मगन्धा, *°गन्धिका und *°गन्धिनी f. *ein best. wohlriechender Arzneistoff.*

*भस्मगर्भ 1) m. *Dalbergia ougeinensis.* — 2) f. आ *a*) *eine best. Pflanze,* = कपिला Râǵan. 9,135. — *b*) *ein best. wohlriechender Arzneistoff.*

भस्मगात्र m. *der Liebesgott* Pr. P. 2.

भस्मजाबाल (wohl n.) und °जाबालोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

भस्मता f. *der Zustand der Asche.* °तां या *zu Asche werden.*

*भस्मतूल n. 1) *Schnee.* — 2) *Staubregen.* — 3) = ग्रामकूट.

भस्मन् 1) Adj. *kauend, verzehrend.* — 2) n. *Asche.* Auch Pl. भस्मतस् 122,22. युष्माभिर्भस्म भक्षयितव्यम् so v. a. *ihr sollt Nichts zu essen bekommen.*

*भस्मनिकृत Adj. *in die Asche geopfert,* so v. a. *ein unnützes Werk vollbracht.*

भस्मपुञ्ज m. *Aschenhaufe.*

भस्मप्रकरण Adj. *Asche zur Waffe habend* (Fieber). Vgl. भस्मबाण.

भस्मप्रिय Adj. *Asche mögend* (Çiva).

*भस्मबाण m. *Fieber* Gal. Vgl. भस्मप्रकरण.

भस्मभूत Adj. *zu Asche geworden.*

भस्ममेक m. *eine Art Grieskrankheit.*

*भस्मराशि m. *Aschenhaufe.*

भस्मराशी Adv. mit कर् *in einen Haufen Asche verwandeln.*

भस्मरुद्राक्षधारणविधि m. und °रुद्राक्षमाहात्म्य n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

भस्मरेणु m. *Aschenstaub* Kathâs. 18,248.

*भस्मरोहा f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,127.

भस्मललाटिका f. *ein mit Asche aufgetragenes Stirnzeichen* Kâd. 157,1.

भस्मवादावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भस्मवेधक m. *Kampfer.*

भस्मशर्करा f. etwa *Pottasche.*

भस्मशायिन् Adj. *auf Asche liegend, — schlafend* 88,5.

भस्मप्रुडिकर् Adj. *mit Asche sich reinigend* (Çiva).

भस्मसात् Adv. mit कर् *zu Asche verbrennen.* Richtig wohl मस्मसात्.

भस्मसात् Adv. 1) mit अस्, भू, गम् und या *zu Asche werden.* — 2) mit कर् und नी *in Asche verwandeln.*

भस्मसूतकरण n. *das Calciniren des Quecksilbers.*

भस्माढ्य Adj. *Asche heissend,* so v. a. *Nichts als Asche seiend* Spr. 6201.

भस्माग्नि m. Bez. *einer krankhaft gesteigerten Verdauung, bei welcher durch das innere Feuer die Speisen gleichsam zu Asche verbrannt, nicht gekocht werden.*

भस्माङ्ग Adj. *aschenfarbig* Râǵan. 13,217.

भस्माचल m. N. pr. eines *Berges.*

भस्मादिलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. भस्मात्त n. *Nähe von Asche.* Loc. *neben der Asche* Lâṭj. 2,11,13. Vaitân. 23,13.

2. भस्मात्त Adj. *mit Asche endend,* so v. a. *schliesslich verbrannt werdend.*

भस्मात्ति Adv. *neben Asche.*

भस्माप् f. Pl. *Wasser mit Asche.*

भस्मालाबुक n. (adj. Comp. f. आ) *ein aus der Flaschengurke gemachtes Gefäss zur Aufbewahrung von Asche* Kâd. 150,8 (264,14).

भस्मावशेष Adj. *von dem nur die Asche übrig geblieben ist, zu Asche verbrannt* Spr. 7626.

भस्मासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14,115.

*भस्माह्वय m. *Kampfer.*

भस्मी Adv. 1) mit कर् *zu Asche verbrennen.* — 2) mit भू *zu Asche werden.*

भस्मीकरण n. *das zu Asche Verbrennen.*

भस्मीभाव m. *das zu Asche Werden.*

भस्मेश्वर m. 1) *ein best. medicinisches Präparat* Bhâvapr. 3,88. Rasendrâ. 91. — 2) Bez. Çiva's als eines zukünftigen Tathâgata Kâraṇḍ. 90,6.

भस्मोद्धूलितविग्रह Adj. *dessen Körper mit Asche bestreut ist* (Çiva).

1. भा, भाँति 1) *scheinen, glänzen, strahlen.* भात *glänzend, leuchtend.* — 2) *eine glänzende Erscheinung bilden, in seinem Glanze erscheinen, prangen, eine hervorragende Stellung einnehmen.* Mit न *eine traurige Erscheinung sein.* — 3) *Jmd* (Acc. mit प्रति) *gefallen* 227,8. Besser प्रतिभाति zu verbinden trotz der Grammatiker. — 4) *erscheinen, sich zeigen, zum Vorschein kommen.* भात n. impers. mit Instr. des Subjects. — 5) *erscheinen —, aussehen wie* (blosser Nomin., Nomin. mit इव oder Adv. auf वत्), *gelten für* (Nomin.) 179,7. — 6) *erscheinen machen, zeigen, offenbaren* Bhaṭṭ. — बभौ Hip. 1,10 fehlerhaft für ववौ. — Mit अति *stark —, stärker scheinen, — glänzen.* Mit न *nicht in seinem Glanze erscheinen.* Mit getrenntem अति *Jmd* (Acc.) *an Glanz übertreffen* MBh. 7,59,13. — Mit *व्यति, °भाते impers. — Mit अनु *scheinen nach* (Acc.). — Mit अभि *erglänzen.* — Mit अव 1) *herab- oder herglänzen.* — 2) *leuchten* Hariv. 3,49, 90. — 3) *erscheinen, sich zeigen.* अवभात *erschienen.* — Mit आ 1) *herscheinen, leuchten.* आभात *glänzend.* — 2) *beglänzen, beleuchten.* — 3) *erscheinen, sich zeigen, zum Vortheil kommen.* आभात *erschienen, offenbar geworden.* — 4) *erscheinen —, aussehen wie* (इव, यथा, °वत्, °सन्निभ im Nomin., Instr. eines Nom. act. auf त्व). — Mit समा *erscheinen —, aussehen wie* (इव). — Mit उद् 1) *erscheinen, zum Vorschein kommen.* — 2) *erscheinen —, aussehen wie* (इव). — Mit नि in °निभ. — Mit निस् 1) *erglänzen.* निर्भात *erglänzend, glänzend.* — 2) *erscheinen, zum Vorschein kommen —, entstehen aus* (Abl.). निर्भात *erschienen, offenbar geworden, — in* (Loc.). — 3) *erscheinen wie* (इव). — Mit विनिस् *erglänzen.* — Mit प्र 1) *hervorleuchten, leuchten, anfangen hell zu werden* (von der Nacht). प्रभात्यां रात्र्याम् so v. a. *bei be-*

ginnender Morgendämmerung, प्रभातायां शर्वर्याम् *bei angebrochener M.* — 2) *erscheinen* —, *aussehen wie* (इव oder blosser Nomin.). — 3) *erleuchten.* — Mit अनुप्र *bescheinen.* — Mit संप्र *erscheinen, sich einstellen.* — Mit प्रति 1) *scheinen auf* (Acc.), *bescheinen.* — 2) *erscheinen, sich zeigen, sich darbieten, sich einstellen, sich zur Verfügung stellen,* — *Jmd* (Acc. oder Gen.). मनसि *im Geiste erscheinen.* — 3) *in Jmds Geiste klar erscheinen, dem Geiste gegenwärtig werden, offenbar werden, zum Bewusstsein kommen, einleuchten, begriffen werden, einfallen;* mit Acc. oder Gen. (39,30. 41, 9. 66,10. 236,1) der Person. — 4) *erscheinen als,* — *wie, aussehen wie* (Nomin. mit und ohne इव oder यथा, oder ein Adv. auf वत्), *Jmd* (Gen., Acc. oder Acc. mit प्रति) *erscheinen wie.* इति प्रतिभाति मे मनस् *so erscheint es meinem Geiste.* — 5) *gut scheinen, gefallen;* mit Gen. oder Acc. der Person. सा भार्या प्रतिभाति मे *die gefällt mir als Gattin, die würde mir a. G. zusagen* 133,28. — Mit वि-प्रति *erscheinen als* (Nomin.). — Mit संप्रति 1) dass. — 2) *in Jmds* (Gen.) *Geiste klar erscheinen, dem Geiste gegenwärtig werden, zum Bewusstsein kommen.* — Mit वि 1) *erscheinen, erglänzen, glänzen, anfangen hell zu werden* (von der Nacht). विभाता विभावरी *so v. a. der Morgen ist angebrochen* 117, 10. — 2) *eine glänzende Erscheinung bilden, in seinem Glanze erscheinen, prangen, einen Glanz erhalten, schmuck erscheinen.* — 3) *in die Augen springen.* — 4) *erscheinen, sich zeigen, zum Vorschein kommen, ertönen, erschallen.* विभात *erschienen, zum Vorschein gekommen.* — 5) *erscheinen als,* — *wie, aussehen wie* (Nomin. mit und ohne इव, oder Adv. auf वत्). — 6) *bescheinen, beleuchten, erleuchten.* — 7) dem Feuer (Dat.) *Licht schaffen,* so v. a. *es entzünden.* — Mit अभिवि *weithin erleuchten.* — Mit आ—वि *erglänzen* RV. 2,8, 4. — अग्निरिवाविभाति Hariv. 13100 fehlerhaft für अग्निरिवाभाति. — Mit संवि *denken an* (Acc.). — Mit समू 1) *erglänzen.* — 2) *erscheinen, sich zeigen.* — 3) *erscheinen als,* — *wie* (Nomin. mit und ohne इव oder यथा). — संभाति MBh. 12,12401 fehlerhaft für संवाति.

2. भी s. u. 1. भ.

भीकाशीक Adj. *lichtstrahlend.*

भीश m. *Sternantheil.*

*भाःकर m. = भास्कर.

*भाःकरण n. *das Erleuchten.*

भाःकूट m. 1) *ein best. Fisch* Visav. 95,3. — 2) *N. pr. eines Berges Viçvapr. im Comm. zu Vâsav. 95,3. — Vgl. भाकूट.

*भाःखर, *भाःपति und *भाःफेरु = भास्खर u. s. w.

*भाकुट m. *ein best. Fisch.*

भाकुँरि 1) ein zur Erklärung von भेकुँरि erfundenes Wort. — 2) m. Patron.

*भाकूट m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) N. pr. eines Berges. — Vgl. भाःकूट.

*भाकोश m. *die Sonne.*

1.*भाक्त Adj. (f. ई) 1) *dem regelmässig Speise gereicht wird.* — 2) *zur Speise sich eignend.*

2. भाक्त 4) Adj. (f. ई) *untergeordnet, secundär* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,3. Vgl. भक्ति 12). — 2) m. Bez. *einer best.* Vishṇu'*itischen* und Çiva'*itischen Secte.*

भाक्तिक Adj. *dem regelmässig Speise gereicht wird.* नित्य° dass. Âpast. 2,9,10.

°भाक्त n. Nom. abstr. zu °भाज्.

*भाक्त Adj. wohl *der beständig isst.*

*भाक्तालक Adj. von भक्तालो.

1. भागँ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Antheil, der auf Jmd fallende Theil, zugeschiedenes Eigenthum, Erbtheil, ein gutes, glückliches Loos.* ज्येष्ठस्य पाण्डुपुत्रस्य भागो मद्राधिपः (क्लप्तः) so v. a. *der älteste Sohn des Pâṇḍu sollte es mit dem Fürsten der* Madra *aufnehmen.* In dieser Bed. statt des Nomin. auch भागेन nnd भागतस्. — 2) *Theil* (im Gegensatz zum *Ganzen*). भागं भागं कल्पय् oder भागान् कर् (LA. 10,21) *in viele Theile zertheilen.* Mit einem Ordinale *der so und sovielte Theil von einem Ganzen* und auch *der so und sovielte Theil in der Reihenfolge der Theile eines Ganzen.* — 3) *Platz, Stelle, Gegend, Seite.* — 4) am Ende eines Comp. *die Stelle von — vertretend.* — 5) *Zähler eines Bruchs.* — 6) *Grad, der 360ste Theil eines Kreises.* — 7) * *eine halbe Rupie.* — 8) N. pr. *a*) eines Fürsten. — *b*) eines Flusses.

2. भाग 1) Adj. *den* Bhaga *betreffend, zu ihm in Beziehung stehend.* — 2) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

भागक am Ende eines adj. Comp. = 1. भाग *Antheil.*

भागज्ञाति f. *das Reduciren von Brüchen auf einen gemeinschaftlichen Nenner.*

भागंजय m. N. pr. eines Mannes.

भागण m. *die Schaar der Sterne.*

भागदुघा 1) Adj. *den Antheil gewährend.* — 2) f. N. pr. einer Stadt.

भागदुघ m. *Vertheiler, Vorleger.*

भागधेय 1) Adj. (f. आ) *den gebührenden Antheil entrichtend.* — 2) f. आ *Antheil* Âpast. Çr. 1,10,6.

भागधेय 1) n. *a*) *Antheil, Gebühr; der Einem vom Schicksal bestimmte Theil, Loos, Schicksal.* — *b*) *Eigenthum.* — *c*) *der Antheil eines Fürsten, Abgabe.* — 2) Adj. (f. ई) *als Antheil gebührend.*

भागंदर Adj. (f. ई) von भगंदर.

भागभाज् Adj. *der einen Antheil an Etwas hat;* m. *Betheiligter, Theilhaber.*

भागभुज् m. *Fürst, König.*

*भागमातृ f. *eine best. Divisionsregel.*

भागमुख m. N. pr. eines Mannes.

भागल m. Patron. von भगल. Auch Pl.

*भागलक Adj. von भगल.

भागलक्षणा f. in der Rhetorik *eine den Theil mittelbar ausdrückende Bezeichnungsweise* 277,2. 279,30.

भागलि m. Patron. oder Metron. N. pr. eines Lehrers Vaitân.

भागलेय m. Patron. von भागलि.

भागवत 1) Adj. (f. ई) zu Bhagavant (Vishṇu, Kṛshṇa) *in Beziehung stehend, von ihm herrührend* u. s. w. — 2) m. *a*) *ein Anhänger* Bhagavant's, *ein* Vaishṇava-*Mönch* (Utpala zu Varâh. Bṛh. 15,1). — *b*) N. pr. eines Fürsten. — 3) n. Titel eines Purâṇa Opp. Cat. 1.

भागवतकथासंग्रह m. (VP.^{2} 3,62.66), भागवतचम्पू f. (Opp. Cat. 1), भागवततन्त्रदीप m., भागवततात्पर्य n., °निर्णय m., भागवतभावार्थदीपिका f., भागवतमहाविवरण n., भागवतमाहात्म्य n. (Opp. Cat. 1), भागवतलीलारहस्य n., भागवतसंदर्भ m., भागवतसार (Opp. Cat. 1), °संग्रह m. (ebend.), °सारसमुच्चय m., भागवतस्तोत्र n. (Opp. Cat. 1), भागवतामृत n. und भागवताष्टक n. Titel von Werken.

भागवति m. wohl Patron. von भगवत्.

भागविज्ञेय m. N. pr. eines Mannes.

*भागवित्त m. Pl. *die Schüler des* Bhâgavittika.

*भागवित्तायन m. Patron. von भागवित्ति.

भागवित्ति m. Patron. von भगवित्त. N. pr. eines Sohnes des Kuthumi.

*भागवित्तिक m. Patron. von भागवित्ति.

*भागवित्तिकीय Adj. von भागवित्तिक.

भागवृत्ति und °का f. Titel eines Werkes.

भागशस् Adv. 1) *in Theile* (zertheilen). — 2) *Theil für Theil, einen Theil nach dem andern, Eins um's Andere, nach und nach.*

भागहर Adj. *einen Antheil erhaltend;* m. *Erbe.*

भागहार m. *Division.*

भागहारिन् Adj. *erbend;* m. *Erbe.*

भागानुबन्धजाति f. *assimilation of fractional increase, reduction to uniformity of an increase*

by a fraction, or the addition of a part Lîlâv. S. 9, Z. 13.

भागापवाकृजाति f. *assimilation of fractional decrease, reduction to uniformity of a decrease by a fraction, or the subtraction of a part* Colebr. Alg. 13.

भागापवाकृत्न n. dass. Lîlâv. S. 9, Z. 20.

भागापहारिन् Adj. *einen Erbtheil empfangend* Vishṇus. 18,34.

भागार्थिन् Adj. *auf einen Antheil* (z. B. am Opfer) *Anspruch machend.*

भागासुर m. N. pr. eines Asura.

भागिक 1) Adj. (f. आ) *einen Theil bildend.* *शत n. so v. a. *ein Procent*, *विंशति f. *fünf Procent.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

भागिन् Adj. 1) *dem ein Antheil gebührt, einen Antheil erhaltend, — erhalten habend, theilhaftig, betheiligt —, Schuld habend an* (210,30); m. *Betheiligter, Theilhaber, Berechtigter, Besitzer.* Das *Wobei* im Loc., das *Woran* im Gen. oder im Comp. vorangehend. *Besitzer*, auch so v. a. *der das Glück hat.* — 2) *aus Theilen bestehend;* Subst. *das Ganze* Kap. 5,81. — Chr. 156,10 fehlerhaft für भोगिन्.

भागिनेय und °क m. *Schwestersohn.*

भागी Adv. mit कर् *theilen, zertheilen.*

भागीयंस् Adj. *dem ein grösserer Antheil gebührt.*

भागीरथ 1) Adj. (f. ई) *zu* Bhagîratha *in Beziehung stehend.* — 2) f. ई Bein. der Gaṅgâ. Auch N. pr. eines der drei Quellenströme und eines Armes der Gaṅgâ.

भागीरथतीर्थ 1) n. N. pr. eines Tîrtha. — 2) Adj. von 1). वारि Rigân. 14,17.

भागीरथीनाथ m. und °रथीवल्लभ m. Bez. *des Oceans* Bâlar. 189,21. 183,16.

भागुरायण m. Patron. N. pr. eines Ministers Vidḍh. 5,2.

भागुरि 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई Titel eines Werkes.

1. भाग्य 1) Adj. *zu* Bhaga *in Beziehung stehend.* — 2) n. *das Mondhaus* Pûrvaphalgunî.

2.*भाग्य Adj. *zu theilen.*

3. भाग्य 1) Adj. *a) *auf einen Antheil Ansprüche habend.* — *b)* *in Verbindung mit शत n. so v. a. *ein Procent*, mit विंशति f. *fünf Procent.* — *c) glücklich.* Compar. °तर *glücklicher als* (Abl.). — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a)* Sg. u. Pl. *Loos, Schicksaal* (bedingt durch die Werke des vorangehenden Lebens); *gutes* oder *glückliches Loos; Glück, Wohlfahrt, Glücksgüter.* — *b) Lohn.*

4. भाग्य AV. 10,8,22 Druckfehler für भाग्य.

भाग्यक्रम m. *der Lauf des Schicksals.* Instr. *nach dem L. d. Sch.*

भाग्यपक्ष m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 832.

भाग्यर्क्ष n. *das Mondhaus* Pûrvaphalgunî Hemâdri 1,64,10. 11. Vgl. 1. भाग्य 2).

भाग्यवत्ता f. *das Glücklichsein.*

भाग्यवत् Adj. *ein gutes Loos habend, glücklich.*

भाग्यवश m. *Schicksalsgewalt.* Abl. *in Folge des Schicksals.*

भाग्यविपर्यय m. (Sg. und Pl.), भाग्यविप्लव m. und भाग्यसंक्षय m. *Missgeschick.*

भाग्यसमृद्धि f. und भाग्यसंपद् f. *Wohlfahrt.*

भाग्यायत्त Adj. *vom Schicksal abhängig.*

भाग्योदय m. Pl. *Glück, Wohlfahrt.*

भांकार m. = ऊंकार Hem. Par. 12,864. Vgl. भेरी°.

भांकृत n. desgl. Pl. Hem. Pâr. 2,25.

भाङ्ग 1) Adj. *hänfen.* — 2) *n. *Hanffeld* Gal. *भाङ्गक *Lumpenkleid.*

भाङ्गासुरि m. Patron. des Ṛtuparṇa.

भाङ्गिल m. N. pr. eines Mannes.

भाङ्गिलेय m. N. pr. eines Mannes oder Adj. *aus* Bhâṅgila *stammend.*

*भाङ्गीन n. *Hanffeld.*

भाज् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) theilhabend an, betheiligt bei, berechtigt an; theilhaftig, besitzend, zu geniessen habend, sich an Etwas erfreuend, empfindend, sich hingebend, übend.* Ganz ausnahmsweise steht die Ergänzung im Gen. — *b) einen Theil von Etwas bildend, gehörig zu.* — *c) verbunden mit.* — *d) innehabend, einnehmend* (einen Sitz, einen Platz), *bewohnend, wohnend in* oder *an.* — *e) hingehend zu, gelangend in.* — *f) verehrend.* — 2) *Angelegenheit* Bhaṭṭ.

*भाजक् Indecl. *schnell, eiligst.*

भाजक m. *Divisor.*

भाजन 1) n. *a) Stellvertretung.* Instr. *an der Stelle von* (Gen.). Am Ende eines Comp. (oxyt.) *Stellvertreter, vertretend, gleichgeltend, gleichbedeutend mit.* — *b)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) α) *theilhabend an, theilhaft, berechtigt zu.* — β) *gehörig zu, in Beziehung stehend zu.* — *c) das Dividiren.* — *d) Gefäss, Behälter,* — *von, mit* oder *für* (im Comp. vorangehend). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *e) Gefäss* —, *Behälter für*, so v. a. *der Ort* (*die Person*), *der Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *aufnimmt, in sich fasst, in sich begreift, wo sich Etwas versammelt findet, wohin Etwas strömt, aus dem Etwas hervorgeht.* — *f) ein best. Hohlmaass*, = आढक. — 2) *m. N. pr. eines Mannes und seines Nachkommen. Auch Pl.

भाजनचारिक (?) Adj. Burnouf, Intr. 261, N. 2.

भाजनता f. *das Gefässsein für* (Gen.), *Besitzen.*

भाजनत्व n. *dass Gefässsein für* (Gen.), *Verdienen, Würdigsein.*

*भाजनवत् Adj. als Erklärung von भाज्.

भाजनी Adv. mit भू *zum Gefäss für Etwas —, theilhaftig werden.* बोधिभाजनीभूत *der* Bodhi *theilhaftig geworden* Lalit. 217,15.

भाजयु Adj. *mittheilsam, freigebig.*

*भाजा f. = वक्रयष्टि Gaṇar. 54.

°भाजिन् Adj. 1) *theilhabend an, theilhaftig.* — 2) *verbunden mit.*

*भाजी f. *Reisbrei.* Nach Gaṇar. 54 = पक्वो ऽर्थः oder भिक्षा. °कंस m.

भाज्य Adj. 1) *zu theilen* zu Spr. 3240. — 2) *zu dividiren;* Subst. *Dividend.* — 3) MBh. 13,201 fehlerhaft für भोज्य.

भाट (m. oder n.) und °क (*m.) n. *Mieth —, Pachtgeld* Ârjav. 37,25.

भाटकजीविका f. *ein Lebensunterhalt durch Fracht.*

भाटि f. *Lohn* (Hem. Par. 7,51), insbes. *Hurenlohn.*

भाट्ट 1) m. *a) ein Anhänger des* Kumârilabhaṭṭa. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. °देश m. Râgan. 6,131. — 2) n. *das Werk des* Kumârilabhaṭṭa Kumârasv. zu Pratâpar. 342,21.

भाट्टकौस्तुभ (Opp. Cat. 1.), भाट्टचिन्तामणि m., भाट्टतत्त्व n., भाट्टदिनकर m., °दिनकरीय n. (Opp. Cat. 1), भाट्टदीपिका f., °दीपिकान्यत्कार m. (Opp. Cat. 1), भाट्टपरिभाषा f. (ebend.), भाट्टभाषाप्रकाशिका f., भाट्टभास्कर m., भाट्टरहस्य n., भाट्टशब्दपरिच्छेद m. (Opp. Cat. 1), °शब्देन्दुशेखर m. (ebend.), भाट्टसंग्रह m. (ebend.), भाट्टसार (ebend.), °सारकारिका f. (ebend.) und भाट्टोत्पाटन n. (ebend.) Titel von Werken.

*भाडित Adj. *zu* Bhâḍitja *in Beziehung stehend.*

भाडितायन und *भाडित्य m. Patron. von भडित.

*भाडिलायन m. Patron. von भडिल.

भाण् onomatop. als Bez. des *Hauchens* oder *Zischens.*

भाण m. *eine Art Schauspiel.*

भाणक 1) *Verkünder* in धर्म°. — 2) f. भाणिका *eine Art Schauspiel.*

भाण्ड 1) *m. *Thespesia populneoides* (गर्दभाण्ड). — 2) f. ई *eine best. Pflanze.* — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Topf, Kübel, Gefäss, Schüssel, Kasten, Kästchen.* — *b) Geräthe aller Art, Handwerkszeug* (Hemâdri 1,559,8. 13), *Pferdegeschirr, Pferdever-*

sierung. — c) *Schmuck* überh. — d) *ein musikalisches Instrument.* — e) *Waare.* Auch m. — f) *Kapital.* — g) **Flussbett.* — h) *Possenreisserei.* — Vgl. पुत्र° (auch Nachtr. 4) und भातृ°.

भाण्डक 1) (*m.) n. a) *Topf, Kästchen.* — b) *Waare* am Ende eines adj. Comp. — 2) *f. भाण्डिका a) *Geräthe.* — b) *eine best. Pflanze* in काल°.

*भाण्डगोपक m. *Verwahrer der Gefässe, — Geräthe* (buddh.).

भाण्डपति m. *Waarenbesitzer, Kaufmann.*

भाण्डपुट m. 1) **Barbier.* — 2) *eine best. Vorrichtung zum Calciniren von Metallen* Bhâvapr. 2,36.

*भाण्डपुष्प m. *eine Schlangenart.*

भाण्डप्रतिभाण्डक n. *Tauschhandel.*

*भाण्डभञ्जक m. *Vertheiler der Gefässe, — Geräthe* (buddh.).

भाण्डमूल्य n. *ein in Waaren bestehendes Kapital.*

भाण्डरञ्जकमृत्तिका f. *eine best. Farbenerde der Töpfer* Bhâvapr. 2,101.

*भाण्डल und *°लो gaṇa गौरादि.

*भाण्डव Adj. von भण्डु.

भाण्डवादन n. *das Spielen eines musikalischen Instrumentes.*

भाण्डवाद्य n. *ein musikalisches Instrument.*

भाण्डशाला f. *Waarenlager, Magazin.*

भाण्डागार n. 1) *Gerāthekammer, Waarenhaus, Schatzkammer.* — 2) *Schatz.*

भाण्डागारिक m. *Aufseher einer Gerāthekammer, — eines Waarenhauses, Schatzmeister.*

भाण्डापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

भाण्डायन und भाण्डायनि m. Patron.

भाण्डार m. und °गृह n. = भाण्डागार 1).

भाण्डारिक (Bhoǵa-Pr. 55,1) und भाण्डारिन् m. = भाण्डागारिक.

*भाण्डिक *Behälter für Schermesser.*

*भाण्डिक m. *Barbier.*

*भाण्डिकाङ्गि m. Patron. von भाण्डिकाङ्ग.

*भाण्डित Adj. *zu* Bhâṇḍitja *in Beziehung stehend.*

भाण्डितायन (N. pr. eines Lehrers) u. *भाण्डित्य m. Patron. von भाण्डित.

भाण्डिनी f. *Kasten, Korb* MBh. 2,61,2.

*भाण्डिल m. *Barbier.*

*भाण्डिलायन m. Patron. von भाण्डिल.

*भाण्डिवाह m. *Barbier.*

*भाण्डिशाला f. wohl *Barbierstube.*

भाण्डीर m. N. pr. 1) eines hohen Njagrodha-Baumes auf dem Govardhana. °वनवासिन् und °वननन्दन m. als Bein. Kṛshṇa's. — 2) eines Dânava.

भाति f. 1) *Glanz, Licht.* — 2) *das Einleuchten, zur Vorstellung Kommen, Erkenntniss.*

*भातु m. *die Sonne.* Angeblich auch = दीप्त.

भौत्वत्तम् Adj. *lichtkräftig.*

भादिग m. N. pr. eines Mannes.

भाद्र 1) m. *der Monat* Bhâdrapada. — 2) f. ई *der Vollmondstag in diesem Monat.*

*भाद्रदारव Adj. von भद्रदारु.

भाद्रपद 1) *ein Monat der Regenzeit (August-September).* — 2) f. आ Du. (*Pl.) *ein best. Mondhaus,* = भद्रपदा. — 3) f. ई *der Vollmondstag im Monat* Bhâdrapada.

भाद्रबाकृवी Adj. f. संहिता Titel eines Werkes.

*भाद्रबाकृय m. Metron. von भद्रबाकृ.

*भाद्रमातुर m. *der Sohn einer guten* oder *schönen Mutter.*

भाद्रमौञ्ज Adj. (f. ई) *aus den Pflanzen* Bhadra *und* Muṅga *gemacht.*

*भाद्रवर्मण m. Patron. von भद्रवर्मन्.

*भाद्रशर्मि m. Patron. von भद्रशर्मन्.

*भाद्रसाम m. Patron. von भद्रसामन्.

भाधिप m. *der planetarische Regent eines Gestirns* Sârâv. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,1.

भान n. 1) *Schein* 253,15. 284,25. — 2) *das zur Vorstellung Kommen, Erkenntniss.*

भानव 1) Adj. *der Sonne eigen.* — 2) f. ई *eine best. Gangart* S. S. S. 252.

भानवीय 1) Adj. *von der Sonne kommend, zur Sonne gehörig, solaris* Naisu. 6,7. — 2) *n. *das rechte Auge.*

भानिकर m. Pl. *Strahlenmenge, Lichtmasse.*

भानु 1) m. a) *Schein, Licht, Strahl.* — b) *die Sonne.* — c) Pl. *die* Âditja, *Kinder des* Bhânu. — d) **Fürst, König.* — e) **Herr.* — f) *Bein. Çiva's. — g) Bez. der *Kapitel* in einem best. Wörterbuch. — h) N. pr. α) eines Âditja. — β) Pl. einer Klasse von Göttern im 3ten Manvantara. — γ) eines Devagandharva. — δ) eines Sohnes des Kṛshṇa und verschiedener anderer Männer. — 2) f. a) **ein schönes Weib.* — b) N. pr. α) einer Tochter Daksha's. — β) einer Tochter Kṛshṇa's. — γ) der Mutter des Dânava Çakuni u. s. w.

*भानुकेसर m. *die Sonne.*

भानुचन्द्र (?) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,324.

भानुज्ञ m. *der Planet Saturn.*

भानुजीदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

भानुता f. Nom. abstr. von भानु *die Sonne* Naish. 4,54.

भानुदत्त m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °मिश्र.

*भानुदत्तक m. Hypokoristikon von भानुदत्त Mahâbh. 5,72,a.

भानुदिन n. *Sonntag.*

भानुदीक्षित m. N. pr. eines Scholiasten.

भानुदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

भानुपण्डित m. N. pr. eines Dichters.

*भानुफला f. *Musa sapientum* Râǵân. 11,37.

भानुभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

भानुमतलिङ्गशास्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1,6091.

भानुमतिन् m. N. pr. eines Mannes.

भानुमत् 1) Adj. a) *scheinend, leuchtend, strahlend.* — b) *das Wort* भानु *enthaltend.* — 2) m. a) *die Sonne.* — b) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa und verschiedener anderer Männer. — 3) f. भानुमती a) Titel eines Commentars. — b) N. pr. verschiedener Frauen.

भानुमय Adj. *aus Strahlen bestehend.*

भानुमित्र m. N. pr. verschiedener Fürsten.

भानुरथ m. desgl.

भानुल m. (Hypokoristikon von भानुदत्त) N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,169.

भानुवन n. N. pr. eines *Waldes* Hariv. 2,98,18.

भानुवर्मन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,238.

भानुवार m. *Sonntag.*

भानुशक्तिराज m. N. pr. eines *Fürsten* B. A. J. 9,239.

भानुसेन m. N. pr. eines Mannes.

*भानेमि m. *die Sonne.*

भान्त Adj. angeblich = वज्रवत्.

भान्द् n. Titel eines Upapurâṇa.

भाम्, *भामते und *भामयति *grimmig sein.* भामित *grimmig.* — *Intens. बाभाम्यते.

1. भाम m. 1) *Schein, Licht, Strahl.* — 2) **die Sonne.*

2. भाम 1) m. a) *Grimm, Wuth, Zorn.* — b) N. pr. eines Mannes Pischel, de Gr. pr. 27. — 2) f. भामा a) *eine leidenschaftliche Frau.* — b) N. pr. einer der Frauen Kṛshṇa's, = सत्यभामा Comm. zu TS. Prât.

3. भाम m. *Schwestermann.*

*भामण्डल n. *Strahlenkranz.*

भामतिसूत्र (! Opp. Cat. 1) n., भामती f. und °निबन्ध m. Titel eines Werkes des Vâkaspatimiçra.

भामनी Adj. *Licht führend,* Beiw. des Purusha

im Auge.

भामक् m. N. pr. eines Autors. भामकालंकारशास्त्र n. Opp. Cat. 1.

1. भामिन् 1) Adj. *a) scheinend, glänzend.* — *b) glänzend, schön* (Frauen); f. *eine Schöne.* — 2) f. भामिनी N. pr. der Tochter eines Gandharva.

2. भामिन् Adj. *zornig* (Frau); f. *eine zornige Frau* Bhâg. P. 3,20,34 (nach dem Comm.).

भामिनीविलास m. Titel eines Gedichts.

भायज्ञात्य m. Patron. von भयज्ञात Vañç. Br. 2.

भार् m. 1) *Bürde, Tracht, Last.* In Comp. mit dem Getragenen und dem Träger. — 2) *Last,* so v. a. *schwere Arbeit, Arbeit, Mühe, ein Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *auferlegtes Geschäft.* — 3) *Last,* so v. a. *Masse, Menge, Fülle.* — 4) *Last* als *best. Gewicht* = 20 Tulâ. — 5) *Schulterjoch* Kâraṇḍ. 28,17. 52,23. 71,8. — 6) *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 182. fg. — 7) *Bein. Vishṇu's. — 8) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,214.

भारक (wohl m.) 1) *Bürde, Tracht, Last.* — 2) *ein best. Gewicht,* = भार 4) Hemâdri 1,391,14 (am Ende eines adj. Comp.).

*भारग m. *Maulthier* Râgân. 19,40.

*भारङ्गिक Adj. (f. आ und ई) von भारङ्गी.

*भारङ्गी f. = भार्गी *Clerodendrum siphonanthus* Râgân. 6,152.

भारज्ञीविन् m. *Lastträger.*

भारण्ड 1) m. *ein best. Vogel.* — 2) f. ई *das Weibchen dieses Vogels.*

भारत 1) Adj. (f. ई) *a)* als Bez. Agni's nach Sây. vom Ṛtvig (Bharata) *stammend* oder (das Opfer) *tragend.* — *b)* von Bharata *stammend.* — *c) den* Bharata *gehörig, ihnen zukommend.* — *d)* युद्ध n., संग्राम m., समर m. oder समिति f. *der Kampf* —, *die Schlacht der* Bharata. — *e)* आख्यान n., इतिहास m. oder कथा f. *die Erzählung von den* Bharata, — *von ihrem Kampfe.* — *f)* सरस् n. N. pr. eines *Sees.* — *g)* मण्डल n. oder वर्ष n. Bharata's *Bereich,* so v. a. *Indien.* — *h)* Bhâratavarsha *bewohnend.* — *i)* वृत्ति f. *eine best. Stilart.* — 2) m. *a) ein Nachkomme* Bharata's. Auch Pl. (insbes. metrisch) statt des gebräuchlicheren भरत. — *b)* **Feuer.* — *c)* **Schauspieler.* — *d)* Bez. *der im Süden des* Meru *scheinenden Sonne.* — 3) f. ई *a)* **ein weiblicher Nachkomme* Bharata's. — *b) eine best. vedische Gottheit* (auch Pl.); später mit der Sarasvatî, *der Göttin der Rede* (165,32), identificirt. — *c) Rede, Worte, Stimme.* — *d) das Land* Bharata's, *Indien* VP. 2,1,42. — *e) Wachtel.* — *f)* N. pr. *α)* eines der zehn auf Schüler Çaṁkarâkârja's zurückgeführten Bettelorden, dessen Mitglieder das Wort भारती ihrem Namen beifügen. — *β)* eines Flusses. Angeblich = सरस्वती Râgân. 14,21. — 4) n. *a) das Land* Bharata's, *Indien.* — *b) die Erzählung von den* Bharata, — *von ihrem Kampfe.* Wird vom Mahâbhârata unterschieden und auch diesem Epos gleichgesetzt (175,1. Râgat. 7,1740).

भारतचम्पू f. (Opp. Cat. 1), भारततात्पर्यनिर्णय m., °तात्पर्यसंग्रह m. (Opp. Cat. 1), भारतनिर्वचन n. (ebend.), भारतपदप्रकाश m. (Hemâdri 1,448,3), भारतभावदीप m., भारतमञ्जरी f. (Bühler, Rep. No. 154), भारतव्याख्या f. (Opp. Cat. 1), भारतश्रवणविधि m., भारतसंग्रहदीपिका f., भारतसावित्री f. (Opp. Cat. 1) und भारतसूचि f. (ebend.) Titel von Werken.

भारतसूत्र n. *kurze Darstellung des* Mahâbhârata, Titel des 61sten Adhjâja im ersten Buche des MBh.

भारताचार्य m. N. pr. eines *Lehrers* und Bein. Arǵunamiçra's.

भारतार्थदीपिका f. und भारतार्थप्रकाश m. Titel von *Commentaren* zum MBh.

भारतीकवि, भारतीकृष्णाचार्य und भारतीचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

भारतीतीर्थ N. pr. 1) m. eines Lehrers. — 2) n. eines Tîrtha.

भारतीतीर्थीय n. Bhâratîtîrtha's *Werk* Opp. Cat. 1.

भारतीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भारतीपति m. N. pr. eines Lehrers.

भारतीवत् Adj. *von der Göttin* Bhârati *begleitet.*

*भारतीश्रीनृसिंह m. N. pr. eines Lehrers.

*भारतेय m. Patron. von भारत.

भारद्एड n. Pl. Name bestimmter Sâman Vasishṭha 28,12. Vgl. भारुण्ड.

भारद्वाज 1) Adj. (f. ई) von Bharadvâǵa *herrührend, — stammend, zu ihm in Beziehung stehend* u. s. w. — 2) m. Patron. von Bharadvâǵa. — *b) der Planet Mars.* — *c) Lerche.* — *d)* Pl. N. pr. *α)* eines Volkes. — *β)* einer Schule Ind. St. 3, 271. — 3) f. भारद्वाजी *a) ein weiblicher Nachkomme* Bharadvâǵa's. — *b) Lerche.* — *c)* **die wilde Baumwollenstaude.* — *d)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a)* **Knochen.* — *b)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *c)* *N. pr. einer Oertlichkeit.

भारद्वाजक 1) Adj. *dem* Bharadvâǵa *gehörig* u. s. w. — 2) f. °जिका *Lerche.*

भारद्वाजगृह्य n. (Verz. d. Oxf. H. 356,*a*,20), भारद्वाजशिक्षा f., भारद्वाजसंहिता f. und भारद्वाजसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

भारद्वाजायन m. Patron. von भारद्वाज. Au

भारद्वाजिन् m. Pl. *eine best. Schule.*

भारद्वाजीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

भारद्वाजीय 1) Adj. *zu* Bhâradvâǵa *in hung stehend.* — 2) m. Pl. *die Schule des* Bh vâǵa. — 3) n. Titel eines Werkes Opp. C

भारप्रत्यवर Adj. *durch das Tragen von am Tiefsten stehend* 180,8.

भारभारिन् Adj. *Lasten tragend.* Superl. ° तम *am Besten Lasten tragend* (Esel) TS. Kap. S. 30,3.

भारभूतितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भारभृत् Adj. *Lasten tragend.*

*भारम m. N. pr. eines Mannes gaṇa प्रो der Kâç.

*भारमेय m. Patron. von भारम oder भारम.

*भारय m. *Lerche.*

*भारयष्टि m. *ein Joch zum Tragen von La*

*भारव 1) m. *Bogensehne.* — 2) f. ई *Basilie*

भारवत् Adj. *schwer von Gewicht.* Nom. °वत्त्व n.

*भारवक् Adj. (stark °वाक्, f. भारीक्) *ei tragend, — fahrend.*

भारवाक् 1) Adj. Subst. *eine Last tragend träger.* — 2) *m. *Esel* Râgân. 19,39. — *Indigo* Râgân. 4,82.

भारवाक्क m. *Lastträger* Utpala zu Varâ 18,18. Paṇḍ.

भारवाकन 1) m. *a) Lastträger,* so v. Paṇḍ. — *b)* **Lastthier.* — 2) *n. *Lastt*

*भारवाकिक Adj. Subst. = भारवाक् 1).

भारवाकिन् Adj. *eine Last tragend.* चन्द ष्प° *eine Last Sandel* —, *eine Tracht tragend.*

भारवि m. N. pr. des Verfassers des Ki ǵuntja.

*भारवृत्त m. *Cytisus Cajan.*

*भारशृङ्ग m. *eine Antilopenart* Râgân. 17,33.

भारसक् Adj. (f. आ) *eine grosse Last zu vermögend, Schwerem gewachsen, viel verm*

भारसाधन Adj. *Schweres* —, *Grosses zu bringend, viel vermögend* (Waffen).

भारसाधिन् Adj. dass.

*भारकर Adj. Subst. = भारवाक् 1).

*भारकारिक Adj. 1) = भारवाक् 1). — 2) *a Tragen von Lasten bezüglich.*

भारकारिन् Adj. *eine schwere Last tragen* shṇa).

भाराक्रान्त 1) Adj. (f. आ) *überladen.* — 2

ein best. Metrum.

भाराय्, °यते *eine Last darstellen*, — *sein für* (Gen.). भारायित *eine Last setend für* (Gen.).

*भारि m. *Löwe* fehlerhaft für इभारि.

भारिक 1) Adj. *eine Last bildend, schwer* (Verdauung, Kopf, eine Form der Elephantiasis). Vgl. नातिभारिक. — 2) m. *Lastträger.*

भारिन् Adj. am Ende eines Comp. *tragend;* m. *Lastträger.*

*भारीट m. *ein best. Vogel* Râǵan. 19,120.

भारु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP.² 5,107.

भारुचि m. N. pr. eines Autors.

*भारुजिक Adj. von भरुज.

भारुण्ड 1) m. *ein best. Vogel.* — 2) n. *a*) Name verschiedener Sâman AV. Paiṅgi. 3,8. Vishṇus. 56,13. — *b*) N. pr. eines Waldes.

*भारुण्डिक Adj. von भरुण्डा.

भारूप Adj. *licht, farbig, hell, glänzend.*

भारोह्क m. *Lastträger.*

भारोपजीवन n. *ein Lebensunterhalt durch Lasttragen.*

*भारोह्की Adj. f. s. भारवक्.

भार्ग 1) m. *a*) **ein Fürst der* Bharga. — *b*) N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes. v. l. भर्ग. — 2) f. ई *a*) **eine Fürstin der Bharga.* — *b*) *Clerodendrum siphonanthus.* Richtiger wohl भार्ङ्गी.

भार्गभूमि m. N. pr. eines Fürsten.

भार्गलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

भार्गव 1) Adj. (f. ई) *a*) *von* Bhṛgu *stammend, herrührend, ihm gehörend, zu ihm in Beziehung stehend.* — *b*) *dem* Bhârgava, d. i. Çukra *gehörend.* — 2) m. *a*) Patron. von Bhṛgu. Auch ausnahmsweise Pl. statt भृगवस्. — *b*) Patron. Çukra's, des Lehrers der Daitja; *der Planet Venus.* — *c*) Bein. Çiva's. — *d*) **Bogenschütze, ein guter B.* (wie es der Bhârgava Paraçurâma war). — *e*) **Elephant.* — *f*) Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. भार्गवी *a*) *ein weiblicher Nachkomme des* Bhṛgu. — *b*) Bhârgava's, d. i. Çukra's *Tochter.* — *c*) *Bein. α) der Lakshmi. — β) der Pârvati. — *d*) **Panicum Dactylon* und *eine andere Species* Râǵan. 8,111. — 4) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*भार्गवक n. *Diamant* Râǵan. 13,174.

भार्गवकल्पवल्लीचक्रविभाररूप्य n. (Opp. Cat. 1) und भार्गवदीपिका f. Titel zweier Werke.

भार्गवन n. N. pr. eines *Waldes.* भानुवन v. l.

भार्गवपञ्चाङ्ग n. und भार्गवपुराण n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*भार्गवप्रिय n. *Diamant.*

भार्गवभूमि m. N. pr. VP.² 4,38. Richtig भार्गभूमि.

भार्गवराघवीय Adj. Paraçurâma und Râma *betreffend* Bâlar. 89,6.

भार्गवसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भार्गवार्चनदीपिका f. desgl.

भार्गवीय Adj. *zu* Bhṛgu *in Beziehung stehend.*

भार्गस्वीकात्तमिश्र m. N. pr. eines Autors.

भार्गायण m. Patron. von भर्ग.

*भार्गि m. desgl.

भार्ङ्गी f. *Clerodendrum siphonanthus.*

भार्पिकार्दमि m. Patron.

*भार्हाजी f. *die wilde Baumwollenstaude.*

भार्मन् m. oder n. *Tragbrett, Tisch.*

भार्म्य m. Patron. Mudgala's. Auch N. pr. eines Fürsten (VP.² 4,146) und auch Pl.

भार्म्यश्व m. Patron. Mudgala's.

भार्य 1) Adj. *a*) *zu tragen.* — *b*) *zu hegen, zu pflegen, zu ernähren.* — 2) m. *a*) *ein von einem Andern seinen Lebensunterhalt Erhaltender, Diener, familiaris.* — *b*) *Söldling, Soldat.* — 3) f. आ *Gattin.* Auch von einem *Thierweibchen.*

भार्यक am Ende eines adj. Comp. von भार्या *Gattin.*

भार्याजित Adj. *unter dem Pantoffel seines Weibes stehend* Hariv. 7328.

*भार्याट Adj. *von der Prostitution seines Weibes lebend.*

*भार्याटिक m. 1) *ein unter dem Pantoffel seines Weibes stehender Mann.* — 2) *eine Gazellenart.* — 3) N. pr. eines Muni.

भार्यात्व n. *das Gattinsein, das Verhältniss einer Gattin* 124,11.

भार्याद्रोहिन् Adj. *gegen seine Gattin feindselig verfahrend* 128,12.

भार्याधिकारिक Adj. *das Kapitel von der Gattin betreffend.*

भार्यापति m. Du. *Mann und Frau.* Nom. abstr. °त्व n. *eheliche Verbindung.*

*भार्याप्रु m. 1) *der Vater eines mit einem fremden Weibe erzeugten Sohnes.* — 2) *eine Gazellenart.* — 3) N. pr. eines Berges.

भार्यावत् Adj. *eine Gattin habend.*

*भार्यावृत m. *Caesalpina Sappan* Râǵan. 12,18.

*भार्यासौभ्रुत m. *ein Sauçruta, der unter dem Pantoffel seines Weibes steht.*

*भार्योढ Adj. *verheirathet.*

भार्वरि m. Ṛv. 4,21,7 nach Sây. *Sohn des* Bharvara (Praǵâpati), d. i. Indra.

*भार्श्य n. Nom. abstr. von भृश.

भाल 1) (*m.) n. *Stirn.* °पट्ट m. *Stirnplatte.* — 2) *Glanz.*

भालकृत् m. N. pr. eines Mannes.

भालचन्द्र m. Bein. Gaṇeça's.

भालचन्द्राचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

*भालदर्शन n. *Mennig.*

*भालदृश् m. Bein. Çiva's.

भालन्दन m. Patron. von भलन्दन.

*भालन्दनक Adj. von भलन्दन.

भालयानन्दाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

*भाललोचन m. Bein. Çiva's.

*भालविभूषण m. *Clerodendrum phlomoides* Râǵan. 10,43.

*भालाङ्क 1) Adj. *mit einem* (Grosses verkündenden) *Zeichen auf der Stirn versehen.* — 2) m. *a*) *Schildkröte.* — *b*) *Cyprinus Rohita.* — *c*) *ein best. Gemüse.* — *d*) Bein. Çiva's.

*भालु m. *die Sonne.*

*भालुक m. *Bär.*

भालुकि m. N. pr. eines Muni.

भालुकिन् m. N. pr. eines Lehrers.

भालुकीपुत्र m. desgl.

भालुतन्त्र n. Titel eines Werkes Kaṭh. zu Sûtra.

*भालूक m. *Bär.*

*भाल्ल Adj. von भल्ल.

*भाल्लकीय Adj. von भल्लकीय.

*भाल्लपालेय Adj. von भल्लपाल.

भाल्लवि m. Patron. von भल्लवि. Pl. *eine best. Schule* Tândja-Br. 2,2,4.

भाल्लविन् m. Pl. *eine best. Schule* Comm. zu Âpast. Ça. 14,23,14. भाल्लविब्राह्मण n., भाल्लविशाखा f., भाल्लविस्मृति f. und भाल्लव्युपनिषद् f. Titel von Werken.

भाल्लवेय m. Patron. und N. pr. eines Lehrers. °वेयोपनिषद् f.

*भाल्लुक und *भाल्लूक m. *Bär.*

*भाल्लेय Adj. von भल्ल.

भाव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Werden, Entstehen, Werden zu, Uebergehen in* (im Comp. vorangehend). कुले *der Uebergang in ein vornehmes Geschlecht* 161,22. — 2) *das Dasein, Existenz, das Stattfinden.* — 3) *das Bestehen* (Gegensatz *Vergehen*). — 4) *das Sein, das Etwas* oder *irgendwie* (im Comp. vorangehend) *Sein.* Bildet wie die Suffixe ता und त्व Nomina abstracta; bisweilen pleonastisch nach einem Nom. act. oder abstr. मानुष्यो भावः = मनुष्यभाव. — 5) *das Werden* oder *Sein* als *Grundbegriff eines Verbum*, insbes. *eines intransitiven* oder *unpersönlichen.* — 6) *das Be-*

nehmen, Betragen, Gebahren. — 7) *Zustand, Lage, Verhältniss.* स्थाविर् so v. a. *Alter;* अन्यं भावमापद्यते euphemistisch so v. a. *er stirbt.* — 8) in der Astrol. *der Zustand, das Verhältniss, in welchem sich ein Planet befindet* (es werden deren zwölf angenommen). — 9) *das wahre Verhältniss, die Wahrheit* Hariv. 1,24,7. Am Anfange eines Comp. *in Wirklichkeit.* — 10) *Art und Weise zu sein, Natur, Wesen.* एक (vgl. एकभाव) so v. a. *Einfalt, schlichtes Wesen* (könnte auch zu 6) gehören). भावो भावं निगच्छति so v. a. *Gleiches gesellt sich zu Gleichem.* — 11) *Gemüthszustand, Gesinnung, Meinung, Denkart, Gefühl.* भावं दृढं कर् so v. a. *einen festen Beschluss fassen,* भावं पापकं (अमङ्गलं) कर् *böse Gesinnungen hegen gegen* (Loc.). — 12) in der Rhetorik *die erste Regung des Gemüths, Affect* überh. — 13) *Voraussetzung, Vermuthung.* — 14) *der Sinn einer Rede.* — 15) *das Gefühl der Liebe, Zuneigung.* भावं कर् oder बन्ध् *Liebe fassen,* — zu (Loc.). — 16) *der Sitz der Gefühle, Herz, Gemüth.* — 17) *das Seiende, Ding.* — 18) *Wesen, Geschöpf.* — 19) im Drama *ein kluger, gescheidter Mann.* In der Anrede auch wohl so v. a. *gnädiger Herr.* — 20) *das 8te (42ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 21) *ein astrologisches Haus.* — 22) *der 27ste* Kalpa 2)*h*). — 23) N. pr. eines Autors, = मिश्रभाव. — Die Lexicographen kennen noch die Bedeutungen लीला, विभूति, योनि, उपदेश und संसार्.

भावक 1) Adj. *a) Etwas* (im Comp. vorangehend) *werden lassend,* — *bewirkend.* — *b) Jmds* (Gen.) *Wohl bewirkend.* — *c) sich Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *einbildend,* — *vorstellend.* — *d) einen Sinn für das Schöne* —, *einen poetischen Sinn habend.* — *e) mit Ausdruck singend* S. S. S. 118. — 2) *m. *Gefühl, Affect.* — 3) f. आ N. pr. einer Unholdin Ind. St. 14,127. Richtig wohl भावुका.

भावकर्तृक Adj. *dessen Agens ein Nomen abstractum ist* 235,31.

भावकल्प m. (Opp. Cat. 1), °लता f. und भावकौमुदी f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

भावगम्भीरम् Adv. *aus vollem Herzen* (lachen).

भावग्राहिन् Adj. *die Gesinnung würdigend.*

भावग्राह्य Adj. *mit dem Herzen zu erfassen* Çvetâçv. Up. 5,14.

भावंगम Adj. *zu Herzen gehend, reizend* Kâdab. (A.) 54.

भावचन्द्रिका f., भावचिन्तामणि m. und भावचूडामणि m. Titel von Werken.

भावचेष्टित n. Pl. *verliebtes Gebahren* LA. 57,10.

भावड m. N. pr. eines Mannes.

*भावत Adj. von 1. भवत्.

भावतरंगिणी f. Titel eines Werkes.

भावत्क Adj. *dein, euer* (in ehrerbietiger Rede).

भावत्रिभङ्गी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 650.

भावत्व n. Nom. abstr. zu भाव *das Werden* u. s. w.

भावदीप m. und °दीपिका f. (Opp. Cat. 1) Titel verschiedener Werke.

भावधर्मगणि m. N. pr. eines Mannes.

1. भावन 1) Adj. (f. ई) *a) bewirkend, bildend, zur Erscheinung bringend.* — *b) fördernd, Jmds Heil bewirkend.* — *c) sich einbildend,* — *vorstellend.* — *d) lehrend.* — 2) f. (आ) und n. *a) das Bewirken, zur Erscheinung Bringen.* — *b) Vergegenwärtigung, stetiges Denken an* (Jogas. 1,33); *Einbildung, Vorstellung; Voraussetzung, Vermuthung.* °नां बन्ध् *seine Phantasie beschäftigen mit, seine Gedanken richten auf* (Loc.); Instr. *in der Phantasie, in Gedanken.* — *c)* *= अधिवासन. — 3) f. (आ) *a) das Feststellen, Erweisen.* — *b)* in der Med. *Sättigung eines Pulvers mit Flüssigkeit.* — *c)* bei den Gaina *α) eine richtige Vorstellung, ein richtiger Begriff.* — *β) die Moral einer Fabel* Hem. Par. 2,215. — *d)* Titel einer Upanishad. — *e)* **Krähe.* — *f)* **Wasser.* — 4) n. *a) das Fördern.* — *b) *die Frucht der Dillenia speciosa* Râgân. 11,97. — 5) am Ende eines adj. Comp. *Natur, Wesen.*

2. भावन n. 1) *Lichtwald, Lichtglanz, Strahlenmeer.* — 2) N. pr. eines *Waldes.*

भावनाथ m. N. pr. eines Mannes.

भावनापुरुषोत्तम m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भावनामय Adj. (f. ई) *aus der Vorstellung entstanden.*

भावनायोग m. *andächtige Versenkung in eine Vorstellung* Kâraṇḍ. 73,5. 14.

भावनारायणमाहात्म्य n. und भावनाविवेक m. Titel von Werken.

भावनाश्रय Adj. *an den sich die Phantasie klammert* (Çiva).

भावनासारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

भावनिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

भावनी f. S. S. S. 252,18 fehlerhaft für भानवी.

भावनीय 1) Adj. *a) zur Erscheinung zu bringen, in's Werk zu setzen.* — *b) dem* (einem Schmerze) *man sich hinzugeben hat* Kâd. 2,31,4. — *c) zu hegen, zu pflegen* MBh. *stellen, sich zu verg haben, zu vermuthen* pers. *sich zu vergege*

भावनेरि m. *ein bes*

भावनोपनिषद् f. T Cat. 1.

भावपाद् m. N. pr.

भावपुष्प n. *Herzen*

भावप्रकाश m. Tit eines rhetorischen (I 13,28. 37,28. 58,20 u

भावप्रकाशक m. (K °शिका f. (Opp. Cat. 1 प्रदीप m. (Opp. Cat. 1 का f. Titel von Werl

भावबन्धन Adj. *die*

भावबोधक Adj. *ein*

°भावम् Absol. von 1

भावमिश्र m. 1) i *Herr.* Nur im Prâkr eines Autors.

भावय् 1) Caus. von licbes Denomin. von

भावयव्य m. Patron

भावयितर् Nom. *Förderer.*

भावयितव्य Adj. *zu*

भावयु Adj. *hegend,*

भावरत्न m. N. pr.

भावरत्नसमुच्चय m.

भावरामकृष्ण m. N.

भावरूप 1) Adj. *rea* Titel eines Werkes.

भावर्त m. *Umlauf a* ses), so v. a. *Revolution*

भावलक्षव्याख्या f.

भावला f. N. pr. de

भाववचन Adj. *eine* —, *den abstracten Verl*

भाववत् Adj. *in ei Verhältniss sich befin*

भावविकार m. *ein „werden" oder „sein"*

भावविभाविनी f. Ti

भावविवेक m. 1) N. 2) Titel verschiedene

भाववृत्त 1) Adj. *sic hend, kosmogonisch.* — 3) f. ई N. pr. einer

भाववृत्तीय Adj. = भाववृत्त 1).

भावशतक n. Titel eines Werkes.

भावशबला f. *Gemischtheit der Affecte.*

भावशब्द m. *ein Verbum* Comm. zu Gaim. 2,1,1.

भावशुद्धि f. *Reinheit der Gesinnung, — des Herzens* Spr. 4579. 4873.

भावशून्य Adj. *der Zuneigung ermangelnd* Spr. 1158.

भावसंशुद्धि f. = भावशुद्धि Bhag. 17,16. Kâm. Nîtis. 2,31.

भावसमाहित Adj. *seine ganze Aufmerksamkeit auf das Herz richtend* M. 6,43.

भावसार *Gürtel* (?) bei den Maga VP.^{2} 5,383.

भावसारविवेक m. Titel eines Werkes.

भावस्थ Adj. *verliebt* Kumâras. 5,58.

भावस्थिर Adj. *im Herzen festwurzelnd* Spr. 5715.

भावस्निग्ध Adj. *von Herzen zugethan* Spr. 4580.

भावस्वभाव m. Titel eines Werkes.

भावाकूत n. *die ersten im Herzen sich regenden Liebesgefühle.*

भावागणेशदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

*भावाट m. 1) *Affect.* — 2) *ein Verliebter.* — 3) *Schauspieler.* — 4) = निवेश.

भावात्मक Adj. *real.* Nom. abstr. °ता f.

भावादिप्राभृत n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 652.

भावानन्दीटीका f., °न्दीप्रदीप m. und °न्दीव्याख्या f. Titel von Werken.

*भावानुगा f. *Schatten* Râgan. 21,12.

भावार्थ Adj. *eine verbale Bedeutung habend* Gaim. 2,1,1. Nom. abstr. °त्व n. Comm.

भावार्थकौस्तुभ, °र्थचरण n., °र्थचिन्तामणि m., °र्थदीपिका f. und °र्थप्रकाशिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*भावालीना f. *Schatten.*

*भावाव Adj. *zärtlich, mitleidig.*

भावाविश्वनाथदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

भाविक 1) Adj. (f. ई) *a) real, wirklich bestehend. — b) gefühlvoll, ausdrucksvoll.* — 2) n. *a) lebhafte Schilderung eines vorgestellten Objectes, so dass man dasselbe vor Augen zu haben glaubt,* Kâvjapr. 10,28. — *b) affectvolle Sprache.*

भाविचक्रवर्तिन् m. *ein zukünftiger König, Kronprinz* Daçak. (1925) 2,74,17.

भावित 1) Adj. s. u. dem Caus. von 1. भू. — 2) wohl n. *an equation involving product of unknown quantities* Colebr. Alg. 187. 343.

भावितक = भावित 2) Colebr. Alg. 343.

भावितभावन Adj. *selbst gefördert werdend und Andere fördernd* MBh. 13,18,63.

भावितबुद्धि Adj. *der seinen Verstand geläutert* oder *gebildet hat.*

°भाविता f. *das Sichrichten nach.*

भावितात्मन् 1) Adj. *dessen Geist geläutert ist* oder *der seine Gedanken auf den Geist gerichtet hat.* — 2) m. *der 13te* Muhûrta.

*भावित्र n. *die drei Welten.*

भावित्व n. 1) *das Werden* in अन्य° (Nachtr. 4). — 2) *das Geschehenmüssen, Unvermeidlichkeit.* — 3) am Ende eines Comp. *a) das Sein.* — *b) das Sichrichten nach.*

भाविन् 1) Adj. *a) werdend, seiend, zu sein pflegend, Etwas* (im Comp. vorangehend) *seiend.* — *b) zukünftig, bevorstehend, sein müssend.* Häufig in der Bed. des Fut. von 1. भू. — *c) wie Jmd sein sollte* in अ° 2). — *d) im Besitz seiend von* (im Comp. vorangehend). — *e) Etwas* (im Comp. vorangehend) *zur Erscheinung bringend, kenntlich machend* Mallin. zu Kumâras. 1,7. — *f)* am Ende eines Comp. α) *fördernd, Heil bringend.* — β) eine Gottheit *verehrend* Hemâdri 1,438,4. — 2) m. *a) jeder Vocal mit Ausnahme des* अ *und* आ. — *b)* Bez. *der* Çûdra *in* Plakshadvîpa. — 3) f. °नी *a) ein schönes Weib.* — *b) eine best. Composition* S. S. S. 121. — *c)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) der Tochter eines Gandharva.

भाविप्रायश्चित्त n. Titel eines Werkes.

भावुक 1) Adj. *a) Etwas* (Nomin. oder in Comp. mit einem Adv. auf अम्) *werdend.* — *b) Sinn für das Schöne habend.* — 2) m. *Schwestermann* Hem. Par. 6,76. — 3) f. भावुका N. pr. einer Unholdin Ind. St. 14,127. — 4) n. *a)* * *Wohlfahrt.* — *b) affectvolle Sprache.*

भावेशफल n. Titel eines Werkes.

भावोदय m. *Entstehung eines Affects.*

भाव्य, भाविन 1) Adj. *a) was geschehen muss.* — *b) zukünftig.* Vertritt bisweilen die Stelle des Fut. von 1. भू. — *c) zu Stande zu bringen, zu bewerkstelligen, zu bewirken, zu thun.* — *d) zu empfinden.* — *e) vorzustellen, was man sich vorstellt.* — *f) leicht zu fassen,* — *errathen.* — *g) was gut geheissen —, für gut befunden wird.* — *h) zu überführen.* — *i) zu erweisen, zu beweisen.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer RV. 1,126,1. — 3) n. impers. *a) zu sein, Etwas* (Instr.) *zu sein.* — *b) aufzufassen, zu verstehen* Comm. zu Mahân. 85,4.

भाव्यता f. Nom. abstr. zu भाव्य 1) *b)* und *e).*

भाव्यत्व n. Nom. abstr. zu भाव्य 1) *b).*

भाव्यरथ m. N. pr. eines Fürsten.

1. भाष्, भाँषते (episch auch Act.) 1) *reden, sprechen, plaudern, sagen.* भाषित *gesprochen.* — 2) *zu Jmd* (Acc.) *reden, anreden, zu Jmd Etwas sagen* (mit doppeltem Acc.). — 3) *reden von* oder *über, sich aussprechen über* (Acc.). — 4) *Etwas melden.* — 5) *nennen,* mit doppeltem Acc. — 6) *für Etwas ausgeben.* अन्यथा सन्तमात्मानमन्यथा so v. a. *sich bei Jmd* (Loc.) *für einen Andern ausgeben, als man ist.* — 7) *beim Sprechen gebrauchen, anwenden.* — Auch mit भष् verwechselt. — Caus. भाषयति 1) *Jmd reden machen, zu sprechen veranlassen.* — 2) *Jmd zu denken geben, in Unruhe versetzen.* — 3) *sagen, sprechen.* — Mit अधि 1) *Jmd anreden* Lalit. 135,21. — 2) *Etwas aussprechen, hersagen* Lalit. 111,2. — Mit अनु 1) *Jmd* (Acc.) *nachrufen, zurufen.* — 2) *sagen, sprechen, — zu, sich unterhalten mit;* mit Acc. der Person. — 3) *sprechen von* (Acc.), *vorgeben.* — 4) *bekennen.* — 5) *Jmds* (Acc.) *Worten trauen.* — Caus. 1) *sich unterhalten mit* (Acc.). — 2) *lesen.* — Mit अप 1) *falsch sprechen.* — 2) *schmähen.* — Mit अभि 1) *anreden, sprechen zu* (Acc.). अभिभाषित *angeredet.* — 2) *sagen, sprechen, zu sagen pflegen, Etwas sagen, sprechen, mittheilen, erzählen, verkünden; Etwas zu Jmd sprechen* (mit doppeltem Acc.). — 3) *sprechen von* (Acc.). — 4) *nennen,* so v. a. *rühmen.* — 5) *bekennen,* mit Acc. oder Instr. des Was. — Mit प्रत्यभि in °भाषिन्. — Mit समभि *mit einander reden, zu Jmd* (Acc.) *sprechen, mit Jmd reden.* — Mit अव, °भाषित vielleicht *geschmäht.* — अवभाषयत् MBh. 12,8845 und अवभाषिता 7,6672 fehlerhaft für अवभासयत् und अवभासिता. — Mit आ 1) *anreden, reden zu* (Acc.). — 2) *sprechen —, Worte wechseln mit* (सह). — 3) *sagen, sprechen, ausrufen, Etwas sagen, sprechen, mittheilen; Etwas zu Jmd sagen* (mit doppeltem Acc.). — 4) *benennen.* — 5) *zusagen, versprechen.* — Mit व्या 1) *anreden, sprechen zu.* — 2) *reden.* — 3) *aussprechen;* vgl. दुःखव्याभाषित. — Mit समा 1) *anreden, sagen zu.* — 2) *mittheilen.* — Mit उद्, उद्भाषित MBh. 13, 7302 und Pâṇ. 4,3,30 fehlerhaft für उद्गासित. — Mit परि 1) *Jmd* (Acc.) *zusprechen, zureden, admonere.* — 2) *anreden.* — 3) *aussprechen, erklären, lehren.* °भाषित *ausgesprochen, ausdrücklich angegeben als* (Nomin.) Bâlar. 114,2. — 4) °भाषित *als allgemeine Regel aufgestellt* Comm. zu Bhag. 131. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu ṚV. Prât. (ed. M.) 2,5. — Mit प्र 1) *sprechen, Etwas sagen, verkünden, mittheilen, offenbaren, ausplau-*

dern. प्रभाषित *gesprochen.* — 2) *auseinandersezzen, erklären.* प्रभाषित *erklärt.* — 3) *nennen.* — 4) *sich unterhatten mit* (Acc.). — Mit संप्र 1) *sprechen, sagen —, sprechen zu* (Acc.). — 2) *verkünden, offenbaren, hersagen.* — Mit प्रति 1) *entgegen sagen,* so v. a. *Jmd antworten* oder *sprechen zu;* mit Acc. der Person. — 2) *Etwas zur Antwort geben.* — 3) eine Rede (Acc.) *vorbringen,* Worte *sprechen* 49,3. — 4) *Etwas erzählen, mittheilen.* — 5) *nennen,* mit doppeltem Acc. — प्रत्यभाषत्त Râśat. 6,327 fehlerhaft für प्रत्यभासत्त. — Mit संप्रति *antworten.* — Mit वि 1) *schmähen.* — 2) Pass. *einen Wechsel zulassen, facultativ sein.* विभाषित *facultativ.* — Mit संवि *sich unterhalten.* — Mit सम् 1) *sich unterhalten, sprechen mit* (Instr. mit und ohne सह) Gaut. — 2) *zu Jmd —, mit Jmd sprechen, anreden, begrüssen;* mit Acc. der Person. — 3) *mitsprechen, sich in die Rede mischen* Vaitân. — 4) *einstimmen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *bereden.* — 6) *hersagen* Hariv. 3,21,14. — Caus. 1) *sich mit Jmd* (Instr.) *unterhalten.* v. l. संभाषिवा च st. संभाषयित्वा. — 2) *Jmd* (Acc.) *anreden.* — 3) *Jmd bereden, Jmd gute Worte geben.* — Mit उपसम् in उपसंभाषा. — Mit प्रसम् *Jmd anreden, begrüssen.*

2. भाष् Adj. *bellend* in रक्षो°.

भाष m. fehlerhaft für 1. भास 1) *b*). भाषा s. bes.

°भाषक Adj. *sprechend —, schwatzend über.*

भाषण n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Reden, Sprechen, Schwatzen; Rede.* — 2) *freundliche Worte, Geschenke u. s. w.* — 3) in der Dramatik *der Ausdruck der Befriedigung nach Erreichung des Zieles.*

भाषणीक्षोलेम (!) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

भाषा f. 1) *Rede, Sprache.* — 2) *Verkehrssprache.* In der älteren Zeit im Gegensatz zur *vedischen Sprache,* in der späteren zum *Sanskrit.* Auch Bez. *einer Gruppe von Prâkrit-Sprachen.* — 3) *Beschreibung, Definition.* — 4) bei den Juristen *Klage* 214,29. 30. — 5) **eine best.* Râgiṇî.

भाषाकौमुदी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भाषाचित्रक n. *Wortspiel* Bâlar. 6,1.

भाषाज्ञ 1) *sprachenkundig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

भाषानुशासन n. (Bühler, Rep. No. 302), भाषापरिच्छेद m., भाषामञ्जरी f., भाषार्णव m., भाषाविवृतिगीता f. (Opp. Cat. 1), भाषावृत्ति f. und भाषावृत्त्यर्थवृत्ति f. Titel von Werken.

भाषासम m. in der Rhetorik *ein Satz der sowohl für Sanskrit als auch für Prâkrit gelten kann.*

भाषासमिति f. bei den Gaina *Maass und Ziel in der Rede.*

भाषिक 1) Adj. *der Verkehrssprache angehörig.* — 2) f. आ *Sprache.* — 3) n. *a*) *allgemeine Vorschriften* Çâṅkh. Gṛ. 6,2,13. — *b*) Titel eines Sûtra Ind. St. 10,405. °वृत्ति f. 397.

भाषिकस्वर् m. = ब्राह्मणास्वर् Kâtj. Çr. 1,8,17.

भाषित 1) Adj. s. u. 1. भाष्. — 2) n. *das Sprechen, Rede, Sprache.*

भाषितपुंस्क Adj. *ein entsprechendes Masculinum habend.* Nom. abstr. °त्व n. P. 7,3,48, Sch.

भाषितर् Nom. ag. *redend,* mit Acc. oder am Ende eines Comp.

भाषितव्य Adj. *anzureden.*

भाषिन् Adj. *sprechend, sagend; geschwätzig.* Gewöhnlich am Ende eines Comp. *redend, sprechend, schwatzend.*

भाषिपक्षिन् m. *ein Vogel, welcher redet.*

भाष्य n. 1) *das Reden, Sprechen.* — 2) *ein Werk in gewöhnlicher Sprache.* — 3) *Erklärungsschrift, Commentar;* insbes. zu einem Sûtra. — 4) Titel *a*) von Patañgali's *Commentar* zu den Sûtra des Pâṇini. — *b*) des 4ten Abschnitts im Bhavishjapurâṇa Hemâdri 2,*a*,23,10. — 5) **eine Art Haus.*

भाष्यकार und भाष्यकृत् m. *Verfasser eines Commentars,* insbes. Bez. Patañgali's.

भाष्यकैयटीय n. Kaijaṭa's *Commentar zu* Patañgali's Bhâshja Opp. Cat. 1.

भाष्यटीका f., °वाचस्पतीय n. (Opp. Cat. 1), भाष्यदीपिका f. (ebend.), भाष्यप्रदीप m., °प्रदीपकारिका f. (Opp. Cat. 1), °प्रदीपविवरण n., °प्रदीपोद्योत m., °प्रदीपोद्योध m. (Opp. Cat. 1), भाष्यभानुप्रभा f. (ebend.), भाष्यरत्नप्रभा f., °चतुःसूत्री f. (Opp. Cat. 1), भाष्यविषयवाक्यदीपिका f. (ebend.), भाष्यव्याख्या f. (ebend.) und भाष्यावतारिका f. (ebend.) Titel von Werken.

1. भास् n. (älter) und f. (schon in TBr.) 1) *Schein, Licht, Glanz.* Auch Pl. भासां निधिः und भासां पतिः (Hemâdri 1,508,5) *die Sonne.* — 2) **Machtglanz, Macht, Majestät.* — 3) **Wunsch.*

2. भास्, भासति u. भासते (in der späteren Sprache) 1) *scheinen, leuchten.* भासित *leuchtend.* — 2) *erscheinen, — als* oder *wie* (Nomin. oder Instr. eines Nom. abstr.), *auftauchen, zur Vorstellung kommen, deutlich werden, einleuchten, begriffen werden.* — Caus. भासयति, °ते (metrisch) 1) *leuchten machen, beleuchten, erhellen.* — 2) *erscheinen machen, zeigen, erscheinen lassen als* (Nom. abstr. im Instr.). — Mit अव Med. 1) *scheinen, leuchten.* — 2) *erscheinen, sich den Augen darstellen, erscheinen wie* (°वत् 215,15) oder *als* (Nom. abstr. im Instr.). — Caus. 1) *beleuchten, erhellen.* — 2) *erscheinen lassen.* — Mit प्रत्यव in °भास. — Mit व्यव Caus. *vollkommen erleuchten, — erhellen.* — Mit आ Med. *erscheinen wie* (इव). — Caus. 1) *bescheinen.* — 2) *als Trugbild* (vgl. आभास) *darstellen, als unhaltbar erweisen* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,11. — आभास्य Mâṇḍ. P. 105,18 fehlerhaft für आभाष्य. — Mit उद् 1) *aufleuchten, zu scheinen beginnen.* — 2) *in die Augen fallen, auffallen.* — Caus. 1) *erleuchten, erhellen* 106,28 (Med.). — 2) *hervortreten lassen.* — 3) *verherrlichen, verschönern.* — Mit समुद् *in die Augen fallen durch, prangen mit* (Instr.) Kâd. 2,88,22. — Mit निस् Caus. *erhellen.* — Mit परि Med. *erscheinen —, aussehen wie* (इव). — Caus. *verschönern, schmücken.* — Mit प्र 1) *leuchten, glänzen.* — 2) *erscheinen wie* (इव). — Caus. *erleuchten, erhellen.* — Mit प्रति Med. 1) *erscheinen, sich darstellen, sich offenbaren, erscheinen wie* (Nomin.) oder *als* (Nom. abstr. im Instr. 258,23). — 2) *in seinem Glanz erscheinen, ein Ansehen haben.* — Mit वि *scheinen, leuchten.*

1. भास् 1) m. *a*) *Licht, Glanz.* — *b*) *ein best. Raubvogel* Âpast. — *c*) N. pr. α) verschiedener Männer Prasannar. 8,2. — β) eines Berges. — 2) m. (nur TBr.) und n. Name eines Sâman. °निधन Lâṭj. 7,6,19. — 3) f. भासी *a*) *die Urmutter der Vögel* Bhâsa, eine Tochter der Tâmrâ. — *b*) N. pr. einer Tochter der Prâdhâ.

2.*भास Adj. von 1. भास 1) *b*).

भासक 1) Adj. *erscheinen machend, machend, dass man erkennt.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. N. pr. eines dramatischen Dichters.

भासकर्ण m. N. pr. eines Rakshas.

भासता f. Nom. abstr. zu 1. भास 1) *b*).

भासद् m. etwa *Hinterbacke.*

भासन n. 1) *das Scheinen, Leuchten, Glänzen.* — 2) *das Glänzen, Sichauszeichnen.*

*भासत्त 1) Adj. *glänzend, schön.* — 2) m. *a*) *die Sonne.* — *b*) *der Mond.* — *c*) *Stern, Sternbild.* — *d*) = 1. भास 1) *b*). — 3) f. ई *Sternbild, Mondhaus.*

भासर्वज्ञ m. N. pr. eines Autors.

1. भासस् n. *Licht, Strahl.*

2. भासस् n. *Futter, Frass.*

भासाकेतु Adj. *durch Licht kenntlich, im Licht erscheinend.*

भासापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

भासाय्, °यते *wie der Vogel* Bhâsa *erscheinen.*

भासिन् Adj. *scheinend, leuchtend* in ऊर्ध्व° (Nach-

tr. 4) und ज्योतिर्भासिन्.

*भासु m. *die Sonne.*

भासुर 1) Adj. *a) leuchtend, glänzend.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) sich auszeichnend durch* (im Comp. vorangehend). — *c) *furchtbar* (!). — 2) *m. *a) Krystall. — b) Held.* — 3) *n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

भासुरक m. N. pr. 1) eines Mannes Mudrâr. 100,7 (158,6). — 2) eines Löwen. Auch °सिंह.

*भासुरपुष्पा f. *Tragia involucrata.*

भास्कर 1) Adj. *scheinend, leuchtend, glänzend.* v. l. भासुर und भास्वर. — 2) m. *a) die Sonne* Taitt. Âr. 10,1,7. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bein. Çiva's. — *c) *Feuer.* — *d) *Held.* — *e) *Calotropis gigantea.* — *f)* N. pr. verschiedener Männer. Auch भट्ट°, °भट्ट und °मिश्र. — 3) n. *a) *Gold* Râgân. 13,8. — *b) eine Art Bresche* Mahân. 47,11. — *c)* N. pr. eines Tîrtha.

भास्करदीक्षित m. N. pr. eines Autors. °क्षितीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

भास्करनन्दिन् m. *der Sohn des Sonnengottes* Mahân. 47,21.

भास्करनृसिंह m. N. pr. eines Scholiasten.

*भास्करप्रिय m. *Rubin.*

भास्करभाष्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भास्करलवण n. *eine best. Mixtur* Mat. med. 86. Bhâvapr. 4,29.

भास्करवत् Adj. *mit einer Sonne versehen* Hemâdri 1,351,15.

भास्करवर्मन् m. N. pr. und Bein. von Fürsten Harshak. 187,24.

भास्करव्रत n. *eine best. Begehung.*

भास्करशर्मन् m. N. pr. eines Scholiasten.

भास्करसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des Mâgha.*

भास्करस्तोत्र n. Titel *eines Lobgesanges auf die Sonne.*

भास्कराचार्य m. N. pr. verschiedener Autoren.

भास्करावर्त m. *ein best. Kopfschmerz.*

भास्करि m. 1) Patron. *a) des Planeten Saturn.* — *b)* des Affenfürsten Sugriva Bâlar. 311,3. — 2) N. pr. eines Muni.

भास्करीय 1) Adj. *von Bhâskara herrührend.* — 2) m. *ein Schüler des Bhâskara.* — 3) n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भास्कोष्टा f. *Polanisia icosandra* Râgân. 4,183.

*भास्त्रायण n. von भस्त्रा. Davon *Adj. °क.

भास्मन Adj. *aus Asche gemacht.*

*भास्मायन m. Pl. Pl. zu भास्मायन्य.

*भास्मायन्य m. Patron. von भस्मन्.

भास्य Adj. *zur Erscheinung —, zur Erkenntniss gebracht werdend.* Nom. abstr. °त्व n. 273,6.

भास्यसूत्र n. vielleicht Titel eines Pariçishṭa zum Kâtantra.

भास्वतीकरण n. und भास्वतीविवरण n. (Bühler, Rep. No. 540) Titel zweier Werke.

भास्वत् 1) Adj. *scheinend, leuchtend, glänzend.* — 2) m. *a) die Sonne. — b) *Held. — c) *Glanz, Licht* (दीप्ति vielleicht fehlerhaft für दीप्त). — 3) f. भास्वती *a) *die Residenz des Sonnengottes. — b)* Titel eines Werkes.

भास्वर 1) Adj. (f. आ) *leuchtend, glänzend.* — 2) m. *a) *die Sonne. — b) *Tag. — c)* N. pr. α) eines Trabanten des Sonnengottes. — β) einer buddh. Gottheit (?). — 3) *n. *Costus arabicus* oder *speciosus.*

भास्वरवर्ण Adj. *lichtfarbig* Çat. Br. 14,9,2,17.

भास्सत्य Adj. *dessen wahres Wesen Licht ist* Çat. Br. 14,8,8,1.

भिःखराज m. N. pr. eines Fürsten.

भिक्, भिक्षते (ganz ausnahmsweise auch Act.) *sich Etwas* (Acc. oder Gen.) *wünschen, erwünschen; erbetteln, betteln um* (Acc.), *Jmd um Etwas bitten* (mit doppeltem Acc.), *um Nahrung bitten, betteln, anbetteln.* — Caus. भिक्षयति *Jmd betteln machen, zum Bettler machen.*

भिक्षण n. und *°णा f. *das Betteln, Anbetteln* Âpast.

भिक्षा f. 1) *das Betteln.* भिक्षां या, चर्, अट् oder धम् *auf den Bettel gehen, betteln;* mit कर् *betteln.* — 2) *Erbetteltes, Almosen.* In Comp. mit dem erbettelten Gegenstande (पुत्र°). — 3) *Dienst. — 4) *Lohn.*

भिक्षाक 1) m. *Bettler* Râgat. 8,101. — 2) *f. ई *Bettlerin.*

भिक्षाकरण n. *das Betteln.*

भिक्षाचर 1) *Adj. Subst. *auf den Bettel ausgehend, bettelnd, Bettler.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Bhoga.

भिक्षाचरण n. *das Ausgehen auf den Bettel.* °णां चर् *betteln gehen.*

भिक्षाचर्य 1) n. dass. °र्यं चर् *betteln gehen* Âpast. — 2) f. °चर्या dass. Pân. Gaṇ. 2,5,11.

भिक्षाचर्यचरण n. dass. Pân. Gaṇ. 2,5,1.

भिक्षाचार Adj. Subst. = भिक्षाचर 1).

भिक्षाटन 1) *Adj. Subst. dass. — 2) m. N. pr. eines Dichters. — 3) n. *a) das Ausgehen auf den Bettel, Betteln* Spr. 7754. °नं कर् *betteln,* कारय् *Jmd* (Acc.) *zwingen betteln zu gehen.* — *b)* Titel eines Schauspiels. °नाटक n. Opp. Cat. 1.

भिक्षान्न n. *erbettelte Speise.*

भिक्षापात्र n. *Betteltopf.*

भिक्षाप्रचार m. *das Ausgehen auf den Bettel.*

भिक्षाभाण्ड n. *Bettelteller.*

भिक्षाभुज् Adj. *von Almosen lebend.*

*भिक्षामाणव m. *Bettelknabe.*

भिक्षायण n. *das Betteln.*

भिक्षार्थिन् Adj. Subst. *bettelnd, Bettler.*

भिक्षावत् Adj. *Almosen empfangend, bettelnd.*

*भिक्षावासस् n. *Bettlergewand.*

भिक्षावृत्ति Adj. *vom Betteln —, von Almosen lebend.*

भिक्षाशित्व n. *das Essen erbettelter Speise, das Leben von Almosen.*

भिक्षाशिन् Adj. *Almosen geniessend, von A. lebend.*

1. भिक्षाकार m. *erbettelte Speise.*

2. भिक्षाकार Adj. Subst. *von Almosen lebend, Bettler.*

भिक्षितव्य Adj. *anzubetteln.*

भिक्षिन् Adj. *bettelnd.*

भिक्षु 1) m. *a) Bettler,* insbes. *ein Brahmane in seinem vierten und letzten Lebensstadium, da er sein Haus und seine Familie verlässt und von Almosen lebt. — b) *Asteracantha longifolia. — c) *Sphaeranthus mollis* Râgân. 5,17. — *d)* N. pr. α) eines Âṅgirasa. — β) *eines Buddha. — γ) eines Sohnes des Bhoga. — 2) n. Titel einer Upanishad; vgl. भिक्षुकोपनिषद्.

भिक्षुक 1) m. = भिक्षु 1) *a).* — 2) f. ई *Bettlerin.*

*भिक्षुकसती f. *eine bettelnde, aber dabei treue Frau* H. 549.

भिक्षुकीपराक N. pr. eines Gebäudes.

भिक्षुकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

भिक्षुचर्या f. *das Betteln, das Lebensstadium des Bettlers.*

भिक्षुणी f. *eine buddhistische Bettlerin.*

भिक्षुतन्त्र n. Titel eines Werkes.

भिक्षुसंघ m. *der Verein der buddhistischen Bettler.*

भिक्षुसंघाटी f. *Bettlergewand.*

भिक्षुसूत्र n. *Regeln —, Anweisung für Bettler.* °भाष्यवार्त्तिक n. Titel eines Werkes.

*भिक्ष्य् (?), भिक्ष्यति *betteln.*

भिण्ड m., *भिण्डक m. und भिण्डा f. *Abelmoschus esculentus* Râgân. 4,159. Nur ein Beleg, wobei nicht zu entscheiden ist, ob भिण्ड oder भिण्डा gemeint ist.

*भिण्डमाल m. und *°ला f. = भिन्दिपाल.

*भिण्डीतक m. = भिण्ड.

भित्त n. 1) *ein abgebrochenes Stück, Abschnitt* Çiñkh. Gṛhj. 1,28. — 2) *Wand.*

भित्ति f. 1) *das Zerbrechen, Erbrechen, Bersten.* — 2) *eine aus geschlitztem Rohr geflochtene Matte.* — 3) *Wand.* — 4) in Comp. mit bestimmten Körpertheilen *eine wie eine Wand senkrecht abfallende Fläche.* — 5) **Theil, Stück.*

भित्तिक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *a)* = भित्ति 2) Hemâdri 1,622,8. — *b)* = भित्ति 3) Hemâdri 1,549,12. श्लेष° so v. a. *beruhend auf.* — 2) *f. आ *a) Wand, Mauer.* — *b) eine kleine Hauseidechse.*

*भित्तिखातन m. *Ratte.*

*भित्तिचौर m. *ein durch die Wand sich einschleichender Dieb.*

*भित्तिपातन m. *eine Rattenart.*

भित्र n. *eine Art Tanz* S. S. S. 258.

1. भिद्, भेत्ति, भिन्त्ति; ausnahmsweise auch Med. (भिन्दानै RV. 6,27,6). 1) *spalten, einbrechen, ein Loch in Etwas schlagen, durchstechen, durchbrechen, zersprengen, aufreissen,* — *schlitzen.* सेतुम्, मर्यादाम्, स्थितिम्, वेलाम् *einen Damm, Schranken, das Ufer durchbrechen.* Ein Planet oder Komet *durchbricht* einen Stern, wenn er *durch ihn durchgeht.* Pass. भिद्यते, °ति (metrisch, aber auch bei Baudh. im Comm zu Âpast. Çr. 5,29,12; भिन्द्ताम् MBh. 6,4125 fehlerhaft für भिद्यताम्) auch in intransit. Bed. *bersten.* भिन्न *zerschlagen, zerbrochen* u. s. w. — 2) *brechen* in übertr. Bed. so v. a. *vertreiben, verschwinden* —, *zu Nichte machen;* Pass. *zu Nichte werden.* भिन्न *zu Nichte gemacht* 104,27. — 3) *spalten,* so v. a. *theilen;* Pass. *getheilt werden, sich theilen.* भिन्न *getheilt* auch so v. a. *nicht ganz, weniger als ein.* — 4) *spalten,* so v. a. *öffnen; blühen machen;* Pass. *sich öffnen, freien Lauf haben* (Wasser), *sich ergiessen, über die Ufer treten.* भिन्न *geöffnet, aufgeblüht.* °कार oder °गण्डकार Adj. von einem Elephanten, *dessen Schläfen zur Brunstzeit sich geöffnet haben und fliessen;* auch भिन्न allein in derselben Bed. — 5) *lösen, entwirren;* Pass. *sich lösen, aufgehen.* — 6) *unterbrechen, stören; nicht einhalten* (die Zeit). — 7) *brechen,* so v. a. *verrathen.* — 8) *spalten, theilen,* so v. a. *entzweien.* भिन्न Pl. *Entzweite, Zerfallene;* दान° *durch Geschenke abtrünnig gemacht,* — *bestochen.* — 9) Pass. *sich abtheilen* —, *sich fernhalten von* (Instr.). — 10) *Jmd mit sich selbst entzweien, irre machen, umstimmen;* nur Pass. — 11) *ändern,* Pass. *sich ändern.* भिन्न *verändert, entstellt.* — 12) *unterscheiden, einen Unterschied machen;* Pass. *verschieden sein, sich unterscheiden von* (Abl.). भिन्न *verschieden,* — *von* (Abl. oder im Comp. vorangehend); *verschieden* auch so v. a. *vom Gewöhnlichen* —, *vom Normalen abweichend.* — 13) भिन्न *vermischt* —, *verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *hängend* —, *haftend* —, *hängen geblieben an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — Caus. भेदयति 1) *spalten, brechen, zerschlagen* MBh. 3,135,52. — 2) *zerstören, zu Nichte machen.* — 3) *theilen.* षोडशभेदित *sechszehnfach getheilt, in 16 Arten zerfallend.* — 4) *entzweien mit Andern* oder *mit sich, Jmd irre machen, auf seine Seite herüberziehen, verführen.* — Desid. बिभित्सति *zu durchbrechen* —, *zu sprengen beabsichtigen.* — Desid. vom Caus. in बिभेदयिषु. — Intens. बेभिद्यते, बेभेत्ति *zu wiederholten Malen spalten,* — *einhauen in* Bhaṭṭ. — Mit व्यति, °भिन्न *unzertrennlich verbunden mit* (Instr.) Comm. zu Nyâyas. 4,2,18. — Mit अनु 1) *der Länge nach spalten,* — *zerschlitzen.* — 2) Pass. *sich öffnen.* — को ऽनुभिन्द्यात् MBh. 2,2488 fehlerhaft für को नु भि°. — Mit अन्तर् *auf Verrath sinnen* Daçak. 19,8. — Mit अप *abschlagen* (Feinde). — Mit अभि Pass. *zerspringen; zerbrechen.* — Mit अव *zerspalten, durchbohren.* अवभिन्न *durchbohrt, zersprungen.* — Mit आ *zerschlitzen, zerreissen.* — Mit उद् 1) *durchbrechen, durchdringen durch* (Acc.). — 2) *durchdringen, obenauf kommen.* उद्भिन्न *emporgekommen.* — 3) Pass. *aufspringen, bersten.* — 4) Act. (nur einmal in Çat. Br.) Pass. *hervorbrechen, hervorschiessen, zum Vorschein kommen.* उद्भिन्न *hervorgebrochen, hervorgeschossen, zum Vorschein gekommen.* — 5) उद्भिन्न *a) verrathen.* — *b) versehen* —, *ausgestattet mit* (im Comp. vorangehend) Bhâg. P. 3,2,5. Pâṇ. 4,6,7. — Mit प्रोद्, प्रोद्भिन्न *hervorgeschossen, hervorgebrochen.* — Mit नि Pass. *sich öffnen.* — Mit निस् 1) *auseinanderspalten,* — *schlitzen, aufreissen, durchschlagen, durchschiessen, ausstechen* (die Augen), *verwunden;* Pass. (und einmal Bhâg. P.) Act. *sich spalten, sich öffnen.* निर्भिन्न *auseinandergespalten* u. s. w. — 2) Oeffnungen (Acc.) *bilden.* — 3) *lösen* (einen Knoten). — 4) *hinter Etwas* (Acc.) *kommen.* — 5) निर्भिन्न *a) sich abgesondert habend von* (°तस्). — *b) verrathen.* — *c) uneinig.* — Mit विनिस् 1) *auseinanderspalten, aufschlitzen, durchschiessen.* विनिर्भिन्न *durchschossen.* — 2) विनिर्भिन्न *sich geöffnet habend.* — Mit परा *durchbohren, verwunden* Çat. Br. 5,3,5,29. — Mit परि Pass. 1) *durchbrochen werden* in übertr. Bed. परिभिन्न *a) zerspalten, zerschlagen, zersprungen, zerbröckelt.* — *b) verändert, entstellt.* — Mit प्र 1) *spalten, zerspalten, aufreissen, durchstechen;* Pass. *zerspringen, zerbröckeln.* प्रभिन्न *zerspalten, zerbrochen, durchstochen.* — 2) Pass. *aufgehen, sich lösen, sich öffnen.* प्रभिन्न *aufgegangen, aufgeblüht.* °कर und °करटामुख Adj. von einem Elephanten, *dessen Schläfen sich geöffnet haben und fliessen* (in der Brunstzeit). — 3) Pass. *sich spalten,* so v. a. *sich theilen.* — 4) प्रभिन्न *a) durch Oeffnungen hervordringend* (Blut). — *b) durch Oeffnungen nässend.* — *c) durchbrochen,* so v. a. *unterbrochen.* — *d) entstellt, verändert, verstimmt.* — *Caus. vom Intens. प्रबेभिद्य. — Mit उपप्र *zerbröckeln, in Brocken hinstreuen.* — Mit संप्र, °भिन्न von einem Elephanten, *dessen Stirn sich geöffnet hat und fliesst* (in der Brunstzeit). — Mit प्रति 1) *durchbohren.* — 2) *verrathen.* — 3) *seinen Unwillen gegen Jmd* (Acc.) *an den Tag legen.* — Mit वि 1) *durchbohren, zerspalten, zerbrechen; stechen* (von einem Insecte). Einen Himmelskörper *spalten,* so v. a. *durch ihn gehen.* Pass. und ausnahmsweise Act. *zerbrechen, auseinanderbersten.* विभिन्न *durchbohrt* u. s. w. — 2) *brechen,* so v. a. *zu Nichte machen.* विभिन्न *zu N. gemacht.* — 3) *lösen, auseinandermachen.* — 4) *brechen,* so v. a. *verstossen gegen* Bâlar. 74,3. — 5) *umstimmen,* Pass. *eine Umstimmung erfahren.* विभिन्न *umgestimmt, untreu geworden.* — 6) Pass. *sich ändern, eine Veränderung erfahren.* विभिन्न *verändert, entstellt.* — 7) विभिन्न *a) geöffnet, aufgeblüht; offen und fliessend* (die Stirn eines brünstigen Elephanten). — *b) auseinandergebreitet,* — *getrieben.* — *c) getrennt* in अ° (Nachtr. 4). — *d) uneins, in Uneinigkeit lebend.* — *e) wo Uneinigkeit herrscht.* — *f) sich widersprechend.* — *g) getäuscht* in आशा° *in seiner Hoffnung.* — *h) verschieden.* — *i) vermengt mit* (Instr.). — Caus. *Jmd von Jmd* (Abl.) *entfernen, abspänstig machen.* — Mit प्रवि, °भिन्न *aufgerissen, verwundet, geborsten.* — Mit सम् 1) *zerspalten, zerbrechen, durchbohren, verletzen.* संभिन्न *zerspalten* u. s. w. °मर्याद Adj. *der die Schranken durchbrochen hat.* — 2) *unterbrechen, aufgeben.* संभिन्नवृत्त Adj. *der seinen guten Lebenswandel verlassen hat.* — 3) *zusammenbringen, in Berührung bringen, verbinden, vermengen.* संभिन्न *zusammengezogen* (die Glieder einer Schildkröte), *in Berührung gekommen, verbunden, dicht anliegend, compact.* — 4) *sich zu Jmd* (Acc.) *gesellen.* — Mit अनुसम् *zusammenbringen, verbin-*

den Âpast. Çr. 3,5,2. 8,5,20. — Mit उपसम् dass. 2. भिंद् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) zerbrechend, zermalmend, durchbrechend, durchbohrend, treffend* (ein Ziel). — *b) vertreibend, zu Nichte machend.* — 2) f. *a) Wand* RV. 1,174,8. Vgl. भित्ति. — *b) Spaltung, Scheidung.* — *c) Art, Species.*

*भिद्क m. 1) *Schwert.* — 2) *Donnerkeil.*

भिदा f. *das Zerreissen, Bersten.* — 2) *das Zunichtewerden* Ind. St. 14,374. — 3) *Spaltung, Scheidung, Unterschied* 248,18. 251,32. — 4) *Art, Species.* — 5) **Koriander.*

भिदापन n. *das Spalten —, Zerreissen —, Zerstampfenlassen.*

*भिदि m. °भिदिर n. und *भिदु m. *Donnerkeil.*

भिदुर 1) Adj. *a) spaltbar, reissbar, leicht reissend.* — *b)* am Ende eines Comp. α) *zersprengend, zu Nichte machend* Harshaṅ. 212,22. — β) *in nahe Berührung tretend —, sich vermengend —, sich vermischend mit.* — 2) *n. *a) Donnerkeil.* Statt dessen बिदुर Sudhîm. — *b) Diamant* Râǵan. 13,174.

भिदुरस्वन m. N. pr. eines Asura.

*भिदेलिम Adj. *spaltbar.*

भिद्य 1) m. *ein reissender Fluss.* — 2) n. *das Zerbrechen* u. s. w. in पूर्भिद्य und शीर्षभिद्य.

*भिद्र n. *Donnerkeil.*

भिद्वत् Adj. *die Wurzel* भिद् *enthaltend.*

*भिन्दिपाल und *भिन्दिमाल m. = भिन्दिपाल.

भिन्दिपाल m., °क m. (Hemâdri 2,*a*,99,18), भिन्दिमालक m. (ebend. v. l.), भिन्दिमाला f. (ebend. 2,*a*,102,14) und *भिन्दुमाल m. *eine Art Speer.*

भिन्दु 1) m. *a) Zerspalter, Zertrümmerer.* — *b) Tropfen* TS. 6,6,8,5. Âpast. Çr. 13,20,11. — 2) *f. *eine Frau, die ein todtes Kind zur Welt bringt.*

*भिन्दुमाल m. s. u. भिन्दिपाल.

*भिन्दुर m. *Ficus infectoria* Râǵan. 11,127.

*भिन्दिलवणा f. *ein beständiges Sprengen von Salz.*

भिन्न 1) Adj. s. u. भिद्. — 2) m. *Bruch, eine gebrochene Zahl* Lîlâv. S. 10. fgg. — 3) *f. आ *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,6. — 4) n. *a) Stück, Theil.* — *b) Stichwunde.* — *c) eine best. Fechtart.*

भिन्नक 1) Adj. *zerbrochen* Mantrabr. 2,7,3. — 2) m. *a) *ein buddhistischer Bettler.* — *b) ein best.* Râga.

भिन्नकरीन्द्रकुम्भमुक्तामय Adj. (f. ई) *aus Perlen bestehend, die aus den aufgerissenen Stirnerhöhungen eines mächtigen Elephanten herabfielen,* Spr. 7783.

*भिन्नकर्ण Adj. *gespaltene Ohren habend* (von Thieren, die so gezeichnet wurden).

भिन्नकल्प Adj. *verschiedenen Ritus habend* Ind. St. 10,93.

भिन्नकाल Adj. *die Zeit nicht einhaltend* Çâṅkh. Gṛhs. 1,3.

भिन्नकूट Adj. *je eine andere Kriegslist anwendend* (nach dem Comm.).

भिन्नक्रम Adj. *verstellt, nicht am rechten Platze stehend* Comm. zu Tâṇḍya-Br. 2,2,3. zu Âpast. Çr. 6,1,4. zu RV. Prât. 4,12.

भिन्नगर्भ Adj. *in sich selbst uneinig* (Heer).

भिन्नगुणन n. *das Multipliciren von Brüchen.*

भिन्नघन m. *der Cubus eines Bruches.*

भिन्नजाति (Mit. zu Jâǵ. 2,30) und °मत् (Mârk. P. 113,8) Adj. Pl. *verschiedenen Standes.*

भिन्नजातीय Adj. *verschiedenartig* Comm. zu Âpast. Çr. 1,25,1.

भिन्नतन्त्र Adj. *in verschiedenen Handlungen vor sich gehend* Kâtj. Çr. 19,6,1.

भिन्नत्व n. *das Verschiedensein von* (im Comp. vorangehend).

भिन्नदर्शिन् Adj. *Verschiedenes —, Verschiedenheit sehend, einen Unterschied machend.*

*भिन्नदला f. *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,7.

भिन्नदृश् Adj. = भिन्नदर्शिन्.

भिन्नदेश Adj. *an verschiedenen Orten stattfindend.* Nom. abstr. °त्व n.

भिन्नपरिकर्मन् m. *eine arithmetische Operation mit Brüchen.*

भिन्नभागकर (wohl fehlerhaft) und °कार (Lîlâv. 11,15. 12,4) m. *Division von Brüchen.*

*भिन्नभिन्नात्मन् m. *Kichererbsen.*

भिन्नमन्त्र Adj. *der einen Plan verrathen hat* R. 4,55,9.

भिन्नमर्याद (Spr. 4270) und °मर्यादिन् (Mârk. P. S. 660, Z. 6) Adj. *die Schranken durchbrechend* (eig. und übertr.).

*भिन्नयोजनी f. *Plectranthus scutellarioides* Bhâvapr. 1,176 (°याजनी Ausg. und Hdschr.).

भिन्नलिङ्ग n. *Incongruenz des Geschlechts in einem Gleichniss.*

भिन्नलिङ्गक Adj. f. (°ङ्गिका) *Wörter verschiedenen Geschlechtes enthaltend.*

भिन्नवचन 1) Adj. (f. आ) *Wörter von verschiedenem Numerus enthaltend.* — 2) n. *Incongruenz des Numerus in einem Gleichniss.*

भिन्नवर्ग m. *das Quadrat eines Bruchs.*

भिन्नवर्चस् Adj. 1) *aperiens, evacuans* Kâraka 1, 27. — 2) *dünnen Stuhlgang habend* Kâraka 6,8. 90. Nom. abstr. °त्व n. 18.

भिन्नवर्चस्क Adj. = भिन्नवर्चस् 1).

भिन्नविट् Adj. 1) = भिन्नवर्चस् 1). Nom. abstr. °त्व n.; nach dem Comm. *Veränderung der Farbe der faeces.* — 2) = भिन्नवर्चस् 2) Bhâvapr. 4,41,14.

भिन्नवृत्त Adj. 1) *der den guten Wandel aufgegeben hat, einen schlechten W. führend.* — 2) *einen metrischen Fehler enthaltend.*

भिन्नवृत्ति Adj. 1) *mit verschiedenen Dingen beschäftigt.* — 2) *einen verschiedenen Lebensberuf habend* Mit. zu Jâǵ. 2,30. — 3) = भिन्नवृत्त 1). Nom. abstr. °ता f. — 4) fehlerhaft für भिन्नवृत्त 2).

भिन्नव्यवकलित n. *Subtraction von Brüchen.*

भिन्नशकृत् Adj. = भिन्नवर्चस् 1) (Kâraka 1,27) und 2) (Kâraka 6,9).

भिन्नसंकलित n. *Addition von Brüchen.*

भिन्नस्फुति f. *Division von Brüchen* Lîlâv. 11.

भिन्नाञ्जन n. *gemischte,* d. i. *mit Oel angemachte Augensalbe.*

भिन्नाञ्जनवर्ण Adj. *von der Farbe des* भिन्नाञ्जन. Nom. abstr. °ता f.

भिन्नार्थ Adj. 1) *verschiedenen Zweckes* Comm. zu Âpast. Çr. 9,1,2. — 2) *deutlich, verständlich.* Nom. abstr. °ता f.

भिय्यस् m. *Furcht;* nur im Acc. und Instr. Sg. Vgl. भियसे.

भिय्यसान Adj. *furchtsam.*

भियसे Dat. Infin. zu 1. भी.

*भिया f. *Furcht.*

*भिरिण्टिका f. *weisser Abrus* Râǵan. 3,113.

*भिल्, भिलति, भेलयति (भेदने).

*भिल्म n. als Erklärung von बिल्म.

भिल्ल 1) m. *a)* N. pr. eines wilden Gebirgsvolkes. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) ein Fürst der* Bhilla. — 2) f. ई *ein Weib der* Bhilla 1) *a).* °चक्रेश्वर m. Beiw. Vishṇu's.

*भिल्लगवी f. *das Weibchen vom Bos Gavaeus* Râǵan. 19,28.

*भिल्लतरु m. *Symplocos racemosa* Râǵan. 6,211.

*भिल्लभूषणा f. *der Same von Aprus precatorius* Râǵan. 3,102.

*भिल्लिन् m. *Symplocos racemosa* Râǵan. 6,212.

भिल्लोट und भिल्लोटक (!) m. *eine best. Pflanze.*

भिषा f. N. pr. einer Frau.

*भिषक्प्रिया f. *Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,2.

भिषग्जित n. *Arzenei* Kâraka.

*भिषग्भद्रा f. *eine Art Croton* Râǵan. 6,163. v. l. विषभद्रा.

भिषग्वती f. Pl. Bez. von *Versen, welche das Wort* भिषज् *enthalten,* Âpast. Çr. 16,11.

भिषग्विद् m. *Arzt* Kâraka 5,12. 6,12.

*भिषक्षातृ f. *Gendarussa vulgaris* Râǵan. 4,47.

Dhanv. 1,7.

1. भिषज्, भिषँक्ति *heilen.*

2. भिषँज् 1) Adj. *heilend;* m. *Arzt.* Compar. भिषँक्तर्, Superl. भिषँक्तम Kâraka 6,30. — 2) m. *a*) *Heilmittel* Kâraka 8,7. — *b*) N. pr. verschiedener Männer.

*भिषज m. N. pr. eines Mannes *gaṇa* गर्गादि in der Kâç.

भिषज्ञावर्त m. Bein. Kṛshṇa's.

भिषज्य्, भिषज्यँति *heilen, curiren; Arzt sein bei Jmd* (Dat.) Bâlar. 136,18. — *für Etwas* (Loc.) auch so v. a. *zu bemeistern verstehen* 76,8. भिषज्ययितँ u. s. w. Çat. Br. 6,2,2,10 fehlerhaft für भिषज्यितँ.

भिषज्य 1) Adj. (f. आ) *heilkräftig.* — 2) f. आ *Heilung.*

भिषज्यित 1) Adj. s. u. भिषज्य्. — 2) n. *Heilung, Cur* Kâraka 6,5.

भिषय् s. u. 1. भी Caus.

भिषायक m. etwa so v. a. *ein* Jaksha 2te Râgat. 44. 46. 50.

भिषायकपुर n. N. pr. einer *Stadt* 2te Râgat. 109.

*भिक्षज m. N. pr. eines Mannes.

भिक्षज्य्, भिक्षज्यति *heilen* ṚV.

*भिष्मा f. v. l. für भिस्सा.

*भिष्मिका, *भिष्मिटा, *भिष्मिष्टा und *भिस्सटा *f. angebrannter Reis.*

*भिस्सा f. *gekochter Reis* Bhâvapr. 2,14.

*भिस्सिटा f. *angebrannter Reis.* = ओदन Utpala zu Varâh. Jogaj. 6,18.

*भिङ्ग (?) m. N. pr. eines Berges.

1. भी, भयँते, बिभेँति, बिभ्ये (episch), भयमान und भियानँ; *sich fürchten,* — *vor* (Abl. oder Gen., ganz ausnahmsweise auch Instr. und Acc.), *fürchten* —, *besorgt sein für* (Abl.). मा भैः einmal auch zu Vielen gesagt. भीतँ *sich fürchtend, erschrocken, in Angst setend,* — *vor* (Abl., Gen. oder im Comp. vorangehend), *fürchtend für, besorgend* (die Ergänzung im Comp. vorangehend). भीतम् Adv. — Caus. भीषयति (भिषयन्ती metrisch im Bhâg. P.), भीषँयते, भाययति und *भापयते *erschrecken* (trans.), *schrecken, einschüchtern.* — *Intens. बेभीयते. — Mit अति *heftig erschrecken.* °भीय Naish. 6,68. — Mit आ in अनाभयिन् und आभील. — Mit नि Caus. (निभाय्य) *schrecken, einschüchtern.* — Mit परि in °भय. — Mit प्र *erschrecken vor* (Abl.). प्रभीत *erschrocken.* — Mit वि *erschrecken* (intrans.). विभीत *erschrocken.* — Caus. (°भीषयति, °ते, °बीभयत्, °बीभिषद्याम्, °बीभिषम्) *schrecken, einschüchtern.* — Mit सम्, संभीत *sich fürchtend vor* (Gen.).

2. भीँ f. *Furcht, Schrecken,* — *vor* (Abl., Loc., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend).

भीकर Adj. *Furcht erregend,* — *durch* (im Comp. vorangehend).

भीणी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. भीती v. l.

भीतँ 1) Adj. s. u. 1. भी. — 2) *n. *Furcht* Med. t. 40.

भीतगायन m. *ein schüchterner Sänger* S.S.S. 117.

भीतंकारम् Adv. mit आ-कृ *Jmd* (Acc.) *Feigling schimpfen* Bhaṭṭ.

भीतभीत Adj. *über die Maassen erschrocken,* — *ängstlich.*

भीतवत् Adv. *erschrocken, in Angst* 74,13. Spr. 4593.

भीति f. 1) *Furcht,* — *vor* (Abl. oder im Comp. vorangehend). °भीतितस् *aus Furcht vor* 120,9. — 2) *Gefahr.*

भीतिकृत् Adj. *Furcht erregend.*

भीतिच्छिद् Adj. *alle Gefahren fernhaltend* Spr. 4586.

भीतिमत् Adj. *furchtsam, scheu* Hâs. 10.

भीती f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9,46,27.

भीमँ 1) Adj. (f. ई) *furchtbar, schrecklich.* भीम° Adv. — 2) m. *a*) * *Rumex vesicarius* Râgân. 6,129. — *b*) Bein. Rudra-Çiva's und Name *eines der acht Formen* Çiva's. — *c*) N. pr. α) eines der 11 Rudra. — β) eines Devagandharva. — γ) eines Deva Jaǵ́ñamush. — δ) eines Dânava. — ε) eines Vidjâdhara. — ζ) eines Sohnes des Rakshas Kumbhakarṇa. — η) N. pr. verschiedener Männer, unter andern des zweiten Sohnes des Pâṇḍu. Pl. Bhîma's *Geschlecht.* — 3) f. भीमा *a*) * *Peitsche.* — *b*) * *Gallenstein des Rindes.* — *c*) *eine Form der* Durgâ Hariv. 9533. — *d*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) verschiedener Flüsse. — γ) einer Oertlichkeit. — δ) einer Stadt Eitel, Chin. B.

भीमक m. N. pr. eines Unholds.

भीमकर्मन् Adj. *furchtbare Werke vollbringend.*

भीमखण्ड n. Titel eines *Abschnitts* im MBh. (Opp. Cat. 1) und im Skandapurâṇa.

*भीमगव oder *भीमगु m. N. pr. eines Mannes. Vgl. भैमगव.

भीमगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

भीमग्राहवत् Adj. *furchtbare Krokodile bergend* MBh. 5,186,37.

*भीमचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*भीमजननी f. Bhîma's *Mutter,* Bein. der Gaṅgâ Râgân. 14,16.

भीमजा f. Patron. der Damajanti Naish. 6,88.

भीमज्ञानु m. N. pr. eines Fürsten.

भीमता f. *Furchtbarkeit.*

भीमतिथि f. *der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

भीमदर्शन Adj. *von furchtbarem Aussehen.*

भीमद्वादशी f. *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha. °व्रत n. *eine best. Begehung.*

भीमधन्वन् m. N. pr. eines Prinzen.

*भीमनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

1. भीमनाद् m. *ein furchtbarer Ton.*

2. भीमनाद् 1) Adj. *einen furchtbaren Ton von sich gebend.* — 2) m. *a*) * *Löwe.* — *b*) Bez. *einer der 7 Wolken beim Untergange der Welt.*

भीमनायक m. N. pr. eines Mannes.

भीमनिका f. N. pr. einer Tochter Kṛshṇa's Hariv. 2,103,8. भीमरिका v. l.

भीमत्त् Adj. *erschrocken.*

1. भीमपराक्रम m. Titel eines Werkes.

2. भीमपराक्रम 1) Adj. *einen furchtbaren Muth besitzend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

भीमपाल m. N. pr. eines Fürsten.

भीमपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

भीमबल 1) Adj. *eine furchtbare Kraft besitzend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Deva Jaǵ́ñamush. — *b*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

भीमभट m. N. pr. eines Mannes.

भीमभट्ट m. N. pr. eines Autors.

*भीमभवा f. Patron. der Damajanti.

भीमभवी Adv. mit भू *die Gestalt der* Damajanti *annehmen* Naish. 6,61.

भीमभुज 1) Adj. *furchtbare Arme habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

भीममुख 1) Adj. *ein furchtbares Gesicht habend.* — 2) m. N. pr. eines Affen.

भीमर्युँ Adj. *furchtbar, schrecklich.*

*भीमर् n. *Schlacht, Kampf.*

भीमरथ 1) m. N. pr. *a*) eines Rakshas. — *b*) verschiedener Männer. — 2) f. आ und ई (Hariv. 9512) N. pr. eines Flusses Râgân. 14,32. — 3) f. ई Bez. *der 7ten Nacht im 7ten Monat des 77sten Lebensjahres.*

भीमरिका f. N. pr. einer Tochter Kṛshṇa's. भीमनिका v. l.

भीमर्त्तँ Adj. *furchtbar, schrecklich.*

भीमविक्रम 1) Adj. *furchtbare Tapferkeit besitzend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*भीमविक्रान्त 1) Adj. *furchtbar muthig.* — 2) m. *Löwe.*

भीमवेग 1) Adj. *furchtbare Geschwindigkeit besitzend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*)

ies des Dhṛtarâshṭra.
त्व 1) Adj. *eine furchtbare Geschwindig-*
nd und einen furchtbaren Laut von sich
2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛta-

र् n. Name eines Liṅga.
m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛta-

न m. Bein. Jama's.
ṣ m. N. pr. eines *Fürsten.*
ṭ m. desgl.
ष्पणिउत m. N. pr. eines Dichters.
m. 1) N. pr. *a*) eines Devagandharva.
Jaksha. — *c*) verschiedener Männer,
ern des 2ten Sohnes des Pâṇḍu. — 2)
Kampfer Râǵan. 12,62.
ष्य Adj. *aus lauter* Bhîmasena's (Pâṇ-
e) *bestehend.*
मिन् m. N. pr. eines Brahmanen.
n. *zur Sommerzeit in der Luft herum-*
baumwollenflocken.
und भीमादेव m. N. pr. zweier Männer.
ह्मात्म्य n. Titel eines Werkes.
ind भीमेश्वर n. N. pr. einer dem Çiva
n Oertlichkeit.
तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.
माहात्म्य n. Titel eines Werkes.
ृशी f. *der 11te Tag in der lichten Hälfte*
a.
m. N. pr. eines Kumbhâṇḍa.
ी f. Bein. der Umâ.
ी Adj. *von furchtbarer Kraft* Mahâvi-
.
Siddh. K. 249,*b*,1.
n. *eine Art Zuckerrohr.* Richtig भीरुक.
Adj. (f. ebenso und भीरू, Nom. Pl. भी-
chtsam, *schüchtern, feig; sich fürchtend*
heuend *vor* (Abl. oder im Comp. voran-
ात्र *vor dem Jenseits* 211,12. भीरु Voc.
a der Anrede. — 2) *m. *a*) *Schakal.* —
ṭâǵan. 19,4. — *c*) Name *verschiedener*
ian. 17,52. 55. — *d*) *Julus, Hundertfuss.*
Art Zuckerrohr. — *f*) *Asparagus race-*
3) *f. *a*) *Schatten.* — *b*) *Ziege* Râǵan.
c) *Solanum Jacquini.* — 4) n. *a*) *eine*
ase. — *b*) *Silber.*
1) Adj. *furchtsam, feig; sich scheuend*
omp. vorangehend). — 2) m. *a*) *Eule.*
r. — *c*) *eine Art Zuckerrohr.* — *d*) *N.
Mannes. — 3) *n. *Wald.*

भीरुकच्छ m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig भरु°.
*भीरुचेतस् m. *Gazelle.*
भीरुण in अभीरुण (so AV.).
भीरुता f. und भीरुत्व n. *Furchtsamkeit, Furcht —, Scheu vor* (im Comp. vorangehend).
*भीरुपत्री f. *Asparagus racemosus.*
भीरुभीरु Adj. *überaus furchtsam, — scheu* Harîv. 3,86,25.
भीरुमय Adj. Hit. 116,8 fehlerhaft.
*भीरुरन्ध्र m. *Ofen.*
*भीरुस्थान n. P. 8,3,81.
भीरुसत्त्व Adj. *furchtsam.*
*भीरुहृदय 1) Adj. dass. — 2) m. *Gazelle.*
*भीलभूषणा f. fehlerhaft für *भिल्ल°.
*भीलु Adj. *furchtsam.*
भीलुक 1) Adj. *furchtsam, feig; sich scheuend vor* (im Comp. vorangehend). — 2) *m. *Bär.*
भीषक N. pr. 1) *m. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 2) f. °षिका einer Göttin.
भीषञ्ज n. Kâṭh. 11,5 wohl nur fehlerhaft für भेषज.
भीषटाचार्य (?) m. N. pr. eines *Lehrers.*
भीषण 1) Adj. (f. आ und ई) *a*) *Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *in Furcht versetzend, Schrecken erregend.* Auch in Comp. mit dem Wodurch, Wie und einer Zeit (129,21). — *b*) *= घाट. — 2) m. *a*) *Bein. Çiva's. — *b*) *eine Form Bhairava's, = Jama. — *c*) **Boswellia thurifera* Râǵan. 12,120. — *d*) **Phoenix paludosa* Râǵan. 9,91. — *e*) **Taube* Râǵan. 19,106. — *f*) N. pr. eines Rakshas. — 3) f. आ N. pr. einer Göttin, = निर्ऋति Ind. St. 14,357. — 4) n. *das Erschrecken* (trans.), *in Furcht Versetzen.*
भीषणाक Adj. = भीषण 1) *a*).
भीषणात्व n. Nom. abstr. zu भीषण 1) *a*).
भीषणीय Adj. *Schrecken erregend* Kâraṇḍ. 39,11.
भीषय् s. u. dem Caus. von 1. भी.
1. भीषा f. *Einschüchterung.*
2. भीषा Instr. Adv. *aus Furcht, — vor* (Abl.).
भीषिदास m. N. pr. eines Mannes.
भीषुगति (!) Adj. *einschüchternd* Bhâvapr. 1,86.
भीष्म 1) Adj. *schrecklich, furchtbar.* — 2) m. *a*) *der Tod* Comm. zu Nyâyas. 1,1,2. — *b*) *Bein. Çiva-Rudra's. — *c*) **ein* Rakshas. — *d*) N. pr. eines Sohnes der Gaṅgâ, des Aeltervaters der Bharata. Pl. *sein Geschlecht.*
भीष्मक m. 1) = भीष्म 2) *d*) in verächtlicher Rede. — 2) N. pr. des Vaters der Rukmiṇî.
भीष्मगर्जितघोषस्वरराज m. N. pr. einer Unzahl von Buddha's Ertel, Chin. B.
*भीष्मजननी f. Bein. der Gaṅgâ.
भीष्मपञ्चक n. *die fünf dem* Bhîshma *geheiligten Tage, die Tage vom 11ten bis zum 15ten in der lichten Hälfte des* Kârttika, *und die an diesen Tagen stattfindende Begehung* (vollständig °व्रत n.) Agni-P. 205,1. fgg.
भीष्मपर्वन् n. Titel des 6ten *Buchs* im MBh.
भीष्ममुक्तिप्रदायक Adj. Beiw. Vishṇu's.
भीष्मरत्न n. *Edelstein.*
*भीष्ममू f. Bein. der Gaṅgâ.
भीष्मस्तवराज m. Titel des 47sten Adhjâja im 12ten Buche des MBh.
भीष्मस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.
भीष्मस्वरराज m. N. pr. eines Buddha.
भीष्माष्टमी f. *der 8te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.
°भु Adj. = 2. भू *werdend, entstanden.*
भुःखार् m. *die Bucharei.*
भुँक् Interj. *baux!*
भुक्तभूपाल m. N. pr. eines Fürsten.
भुक्त 1) Adj. s. u. 3. भुज्. — 2) n. *a*) *das Essen* (Nom. act.). — *b*) *das Genossene, Speise.* Am Ende eines adj. Comp. — *zur Speise habend, von — sich nährend.* — *c*) *der Ort, wo man gespeist hat.*
भुक्तपीत Adj. *der gegessen und getrunken hat* 127,5.
*भुक्तपूर्विन् Adj. *der früher Etwas* (Acc.) *genossen hat.*
भुक्तभोग Adj. (f. आ) *gebraucht, benutzt.*
भुक्तभोग्य Adj. (f. आ) *wovon das zu Benutzende benutzt worden ist* Çvetâçv. Up. 4,5, v. l. भुक्तभोग.
भुक्तमात्र, Loc. *unmittelbar nach dem Essen.*
भुक्तवत् Adj. *gegessen habend.* Statt des Verb. fin. 122,10.
*भुक्तविभुक्त Adj. gaṇa शाकपार्थिवादि.
भुक्तवृद्धि f. *das Blähen der Speisen im Magen.*
भुक्तशेष und *°क n. *die Ueberbleibsel einer Mahlzeit.*
*भुक्तसमुज्झित n. dass.
भुक्तसुप्त Adj. *nach dem Essen schlafend.*
भुक्ति f. 1) *das Essen, Geniessen, Genuss.* °वर्जित Adj. *ungeniessbar.* — 2) *Benutzung, Niessbrauch.* °दान n. Pañkad. — 3) *Speise.* — 4) in der Astr. *die tägliche Bewegung eines Gestirns.*
भुक्तिपात्र n. *Speiseschüssel.*
*भुक्तिप्रद m. *Phaseolus Mungo* Râǵan. 16,37.
भुक्तिमती f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,35.
भुक्तिसप्तशती f. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.
*भुक्तोच्छिष्ट n. *Speiseüberbleibsel.*

*भुक्तामुक्ति Adj. *der sich satt gegessen hat.*

भुक्वर् m. Pl. N. pr. *die Bucharen* R. Gorr. 1, 56,3, v. l. (Th. VI, S. 443).

भुगिभुग् mit folgendem इति onomatop. vom *Ton des flackernden Feuers* Sâj. zu ṚV. 1,127,6.

भुग्न s. u. 1. भुज्.

भुग्नदृश् und भुग्ननेत्र Adj. *mit Verdrehung der Augen verbunden* (Fieber) Buâvapr. 3,77. 96.

भुङ् Einschubsilbe in gewissen Sâman zur Hindeutung auf das भोगसाधनं गुह्यमङ्गम्.

भुङ्क्तिताभुङ्क्ति Adj. nach dem Comm. *hungrig und durstig.*

1. भुज्, भुनक्ति *biegen.* — Pass. भुज्यते *gebeugt —, entmuthigt werden.* — भुग्न 1) *gebogen, gekrümmt, gefurcht* (Brauen), *seitwärts gedrängt, verdreht* (Augen). — 2) *gebeugt, entmuthigt.* — 3) Bez. *des* Samâdhi *von* ओ *und* औ *vor nicht-labialen Vocalen.* — Mit अव *einbiegen.* °भुग्न *niedergebogen.* — Mit प्रत्यव *zurückbiegen.* — Mit आ *einbiegen.* पर्यङ्कमाभुज्य *die Beine beim Sitzen unterschlagend* Vâgrâkṣ. 19,9. 10. Kâraṇḍ. 85,8. 86,8. आभुग्न *gebogen, gekrümmt, zur Seite gedrängt.* — Mit व्या, °भुग्न *gebogen.* — Mit नि *beugen, senken.* — Mit निस् *bei Seite biegen, — schieben, aus der Stelle rücken, herausschieben aus* (Abl. ṚV. 6,62,6). ओष्ठौ *die Lippen verziehen.* Pass. *sich bei Seite drücken, entwischen.* निर्भुग्न *gebogen, verdreht* (Augen). — Mit विनिस् *bei Seite biegen.* — Mit परि *umspannen, umfangen.* °भुग्न *gebogen* Bhaṭṭ. — Mit प्र *beugen; falten, zusammenlegen.* — Mit *वि, °भुग्न *umgebogen.* — Mit प्रवि *umbiegen.* — Mit सम् *umwinden* Comm. zu Âpast. Çr. 7,11,5. संभुग्न *zusammengebogen.*

2. भुज् in त्रिर्भुज्.

3. भुज्, भौजति, भुनक्ति, भुङ्क्ते, भुञ्जति (भुञ्जतीं Particip. f.), °ते, भुक्त Partic. 1) *geniessen, Etwas zu geniessen haben,* sowohl *zu Nutzen haben, mit Nutzen besitzen, benutzen, sich dem Genuss von Etwas hingeben,* als vom *Genuss von Speisen;* in der älteren Sprache mit Instr., in der späteren meistentheils mit Acc. Ohne Object *seine Mahlzeit halten* und *fressen* (von Thieren); die Erde, ein Land, eine Stadt (Acc.) *geniessen, den Nutzen von ihr haben,* so v. a. *beherrschen* und *sich in den Besitz setzen* (von einem Fürsten gesagt); *Jmd* (Acc.) *geniessen,* so v. a. *sich zu Nutzen machen, ausbeuten* und *geschlechtlich geniessen.* In der späteren Sprache gewöhnlich Med. — 2) *Etwas* (Acc., ausnahmsweise Instr.) *zu geniessen haben,* so v. a. *zu büssen haben bei Jmd* (Gen.), *den Lohn für Etwas* (Acc.) *davontragen.* — 3) Act. *Jmd* (Acc.) *zu Nutzen sein, zu Gute kommen, frommen, dienen.* Einmal v. l. Med. — 4) in der Astr. *durchlaufen,* mit Acc. Spr. 7740 (zugleich *geniessen, verzehren*). Eine best. Zeit *durchlaufen,* so v. a. *verleben, währen, erfüllen, dauern.* — Wird mit युज् verwechselt. — Caus. भोजयति, °ते (metrisch) 1) *Jmd Etwas essen lassen, speisen mit;* mit doppeltem Acc. oder mit Acc. der Person und Instr. der Sache. — 2) ausnahmsweise *Jmd Etwas geniessen lassen* überh. — 3) *als Nahrung geniessen, — gebrauchen* Kâraka 6,18. — Desid. बुभुक्षति (einmal), °ते 1) *zu essen wünschen, hungrig sein.* — 2) *zu geniessen —, theilhaftig zu werden wünschen* Naish. 6,100. — बुभुक्षित s. bes. — Intens. 1) बोभुज्मीति *geniessen.* — 2) बोभुज्यते *vielfach verspeist werden.* — Mit अधि *verspeisen, geniessen* überh. — Mit अनु 1) *den Lohn für Etwas* (Acc.) *geniessen.* — 2) *geniessen, theilhaftig werden, theilnehmen an.* — 3) in der Astr. *durchlaufen.* — Mit अभि *Jmd* (Acc.) *nützlich sein, dienen.* — Mit आ in 2. *आभोग, आभोगयँ u. s. w. — Mit समा *geniessen,* so v. a. *herrschen über* (Acc.). — Mit उप 1) *geniessen, essen, verspeisen, verzehren; geniessen* auch so v. a. *benutzen, gebrauchen, Nutzen ziehen aus, leben von, beherrschen; theilhaftig werden* (auch von Unangenehmem). *Jmd benutzen* auch so v. a. *der Liebe pflegen mit* (statt des Acc. der Person auch शरीरम्). — 2) *den Lohn für Etwas* (Acc.) *haben.* — 3) Act. *Jmd* (Acc.) *zu Nutzen sein, dienen.* — Mit प्रत्युप *geniessen, verspeisen.* — Mit समुप *der Liebe pflegen mit* (Acc.). — Mit परि 1) *Etwas vorweg essen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *beim Essen übergehen, ohne Essen lassen.* — 3) *verspeisen, auf —, verzehren* Kâd. 2,118,1 (145,6). — 4) *geniessen, benutzen, gebrauchen.* — परिभुज्यत्तम् MBh. 11,97 fehlerhaft für °भृज्यत्तम्. — परिबुभुक्षित s. bes. (Nachtr. 4). — Mit प्र 1) *zu essen anfangen.* — 2) Act. *dienstfertig sein.* — Mit प्रति 1) *geniessen.* — 2) *neben der Cur Etwas geniessen* Kâraka 1,13. प्रतिभुक्त *Diät gehalten habend* 6,26. *neben der Cur von — (Instr.) gelebt habend* 20. — Caus. लघून्नप्रतिभोजित *den man neben der Cur leichte Speisen geniessen liess* Buâvapr. 3,21. 38. — Mit वि in *भुक्तविभुक्त. — Mit सम् 1) *zusammen geniessen, ein gemeinsames Mahl halten* AV. 3, 10,7. 11,2,31. Âpast. 2,17,9 (wohl संभुञ्जतां zu lesen). — 2) *geniessen, fleischlich geniessen.* — 3) in der Astr. *durchlaufen.* संभुक्त Mâṇittha bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 26 (24),4. — Caus. *Jmd* (Acc.) *speisen mit* (Instr.).

4. भुञ् 1) f. *das Nutzenbringen, Zugutekommen, Frommen; Genuss, Vortheil, Nutzen; das Haben, die Habe.* Dat. भुजे auch als Infin. — 2) Adj. am Ende eines Comp. *a) geniessend, essend, theilhaftig, fleischlich geniessend.* In Verbindung mit Wörtern, die Erde bedeuten, so v. a. *beherrschend, Fürst, König.* — *b) den Lohn für Etwas geniessend.* — *c) Nutzen bringend, frommend.* — *d) durchlaufend, erfüllend* (von der Zeit).

भुज 1) m. *a) Arm.* भुजयोरन्तरम् so v. a. *Brust.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Rüssel* (eines Elephanten). — *c) Ast.* — *d) Seite einer geometrischen Figur.* — *e) die Länge eines Schattens.* — 2) f. आ *a) Windung, Ring* (einer Schlange). — *b) Arm* Ind. St. 15,368. Pr. P. 75. — *c)* = 1) *d)* Ârjabh. 2,6. Hemâdri 1,131,18. 14.

*भुजकोटर m. *Achselgrube.*

भुजग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *Schlange, Schlangendämon.* Nom. abstr. °त्व n. 50,10. — 2) f. ई *a) Schlangenweibchen.* — *b) *ein best. Strauch* Rigan. 5,126. — 3) (wohl n.) *Zinn* oder *Blei.*

*भुजगदारण m. Bein. Garuḍa's.

भुजगपति m. *Schlangenfürst.*

भुजगपुष्प m. *eine best. Pflanze.*

भुजगराज m. *Schlangenfürst,* Bein. Çesha's.

भुजगराजाय्, °यते *zum Schlangenfürsten werden.*

*भुजगलता f. *Betelpfeffer* Rigan. 11,253.

भुजगशिशुसृत 1) Adj. (f. आ) *den Gang einer jungen Schlange habend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

*भुजगात्तक (Rigan. 19,84), *भुजगाभोजिन् (!) und *भुजगाशन m. Bein. Garuḍa's.

भुजगेन्द्र m. *Schlangenfürst, eine grosse Schlange.*

भुजगेश्वर m. Bein. *des Schlangenfürsten* Çesha Spr. 7720.

भुजंग 1) m. *a) Schlange, Schlangendämon.* — *b)* Bez. *der Zahl acht.* — *c) der Liebhaber einer Buhldirne, Galan* (292,30. Spr. 7752. 7822), *der liederliche Gefährte eines Fürsten.* Auch in gutem Sinne *der beständige Gefährte eines Fürsten* (Harshaṃ. 55,17) und *Gatte* (in पृथिवी°). — *d) ein best. Daṇḍaka-Metrum.* — *e)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *a) Schlangenweibchen, Schlangenjungfrau.* — *b) *ein best. Strauch.* — 3) (wohl n.) *Zinn* oder *Blei.* Nach Garbe zu Rigan. 13,56 = भूनाग.

भुजंगकन्या f. *ein junges Schlangenweibchen.*

*भुजंगघातिनी f. *eine best. Pflanze.*

*भुजंगजिह्वा f. *eine der Sida cordifolia verwandte Pflanze* Rigan. 4,98.

*भुजंगद्मनी f. *eine best. Pflanze.*

*भुजंगपर्णिनी f. *Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans* Madanav. 28,285.

भुजंगपुष्प m. *eine best. Pflanze.*

भुजंगप्रयात n. 1) *Schlangengang.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) Titel eines Lobgesanges auf Çiva.

भुजंगप्रयाताष्टक n. Titel eines Werkes.

भुजंगभ n. *das Mondhaus* Âçleshâ.

*भुजंगभुज् m. 1) *Pfau.* — 2) Bein. Garuḍa's.

*भुजंगभोगिन् m. *Pfau* Râǵan. 19,95. v. l. °भोजिन्.

भुजंगभोजिन् m. 1) *Pfau Râǵan. 19,95. — 2) *eine Schlangenart. — 3) Bein. Garuḍa's.

भुजंगम 1) m. *a) Schlange, Schlangendämon. — b) Bez. der Zahl acht. — c) Bein. Râhu's. — d) *N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. आ *Schlangenweibchen, ein weiblicher Schlangendämon.* — 3) *n. *Blei* Râǵan. 13,24.

भुजंगममय Adj. *aus Schlangen bestehend* Ind. St. 14,380.

*भुजंगलता f. *Betelpfeffer.*

भुजंगविजृम्भित n. *ein best. Metrum.*

भुजंगसंगता 1) Adj. f. *mit ihrem Buhlen zusammengekommen.* — 2) f. *ein best. Metrum.*

*भुजंगहन् m. Bein. Vishṇu's.

*भुजंगाती f. Bez. *zweier Pflanzen*, = नकुलेष्टा und रास्ना Buâvapr. 1,174.

*भुजंगाह्य m. *Mesua Roxburghii.*

भुजंगिका f. N. pr. eines Dorfes.

भुजंगेन्द्र m. *Schlangenfürst.*

भुजंगेरित n. *ein best. Metrum.*

भुजंगेश m. *Schlangenfürst*, Bein. Piṅgala's.

भुजच्छाया f. *Schatten der Arme*, so v. a. *sichere Obhut* 157,5.

भुजज्या f. *Sinus.*

भुजदण्ड (Gîr. 11,34) und *°क (Med. t. 25) m. *ein langer Arm.*

*भुजदल m. *Hand.*

भुजनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

भुजफल n. *the result from the base-sine.*

भुजबन्धन n. *Umarmung* Gîr. 10,3.

भुजबल und °भीम m. N. pr. eines Autors.

भुजम् Absol. von 1. भुज् in भुजंग und भुजंगम.

भुजमध्य n. *Brust.*

भुजमूल n. *Achsel.*

भुजयष्टि f. *ein langer, schlanker Arm* Ragh. 11, 17.

भुजलता f. dass. 304,24. Megh. 94.

भुजवीर्य Adj. *armkräftig* Pr. P. 85.

भुजशालिन् Adj. *mit kräftigen Armen versehen.*

*भुजशिखर und *भुजशिरस् n. *Schulter.*

भुजसंभोग m. *Umarmung* R. ed. Bomb. 5,10,45.

भुजस्तम्भ m. *Lähmung der Arme* Buâvapr. 1,2.

भुजाग्र n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Hand.* — 2) *Schulter.*

भुजाघात m. *ein Schlag mit dem Arme* MBh. 2, 23,23.

भुजाङ्क m. *Umarmung* R. 5,14,22.

*भुजादल m. *Hand.*

भुजान्तर n. 1) *Brust.* — 2) *eine best. astron. Correction.*

भुजान्तराल n. *Brust.*

भुजाभुजि Adv. *Arm gegen Arm, im Handgemenge* Naish. 9,79.

*भुजामध्य n. *Ellbogen.*

भुजामूल n. *Achsel.*

भुजालता f. (adj. Comp. f. आ) *ein schlanker Arm* Çiç. 7,71.

1. भुजि f. *Umschlingung* ṚV. 10,106,4.

2. भुजि 1) f. *a) Gewährung von Genuss, Gunst.* — *b) Gönner.* — 2) *m. *Feuer.*

भुजिङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. कलिङ्ग.

भुजिष्ठ s. ऋभुजिष्ठ (Nachtr. 4).

भुजिष्य, भुजिषिय 1) Adj. *a) Nahrung gewährend* oder *nutzbar* überh. — *b) *frei, unabhängig.* — 2) m. *a) Diener, Sclave.* Nom. abstr. भुजिष्यता f. Kâṇḍak. 65,4. — *b) *Gefährte.* — *c) *eine vor der Hochzeit dem Mädchen um das Handgelenk geschlungene Schnur.* — *d) *Hand.* — *e) *Sehnur.* — 3) f. भुजिष्या *a) ein von Andern abhängendes, für Andere arbeitendes Frauenzimmer.* — *b) *Hure.*

भुजे Dat. Infin. zu 3. भुज् ṚV.

भुजोपपीडम् Absol. *in die Arme drückend* Daçak. 91,7.

भुज्मन् Adj. etwa *fruchtbar.* ṚV. 1,65,3 ist भुज्मा st. भुज्म zu vermuthen.

1. भुज्यु 1) Adj. *biegsam, geschmeidig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. vielleicht *Natter.*

2. *भुज्यु m. 1) *Topf, Gefäss.* — 2) *Speise.* — 3) *Feuer.*

भुञ्जापय्, °यति *speisen, zu essen geben* Spr. 2703, v. l.

भुट् (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

भुट्पुर m. N. pr. einer *Stadt.*

भुट्टेश्वर m. N. pr. eines von Bhuṭṭa errichteten Heiligthums.

भुड m. N. pr. fehlerhaft für भुट्.

*भुण्डिक m. N. pr. eines Mannes.

*भुण्ड्, भुण्डते (भरणे, वृतौ).

भुण्ड Paṇâd. von unbekannter Bed.

भुमन्यु m. N. pr. eines Sohnes 1) des Bharata. — 2) des Dhṛtarâshṭra.

भुय्य m. N. pr. eines Mannes.

भुर्, भुरति, °ते *rasche und kurze Bewegungen machen, zappeln, zucken.* — Intens. (जेभुरीति, जेभुरत्, जेभुराण) dass. und *züngeln* (vom Feuer). — Mit परि Intens. *umherzucken* (vom Licht). — Mit सम् Intens. *in schneller Bewegung sein.*

भुरज्, भुरजति statt भजति = भज्जति *braten* (intrans.).

भुरण Adj. *rührig.* = भर्तर् Comm.

भुरण्य्, भुरण्यति 1) *zucken, unruhig —, rührig sein.* — 2) *in unruhige Bewegung versetzen.*

भुरण्यु Adj. *zuckend, unruhig; eifrig, beweglich.*

भुरि m. N. pr. eines Sohnes des Âpa VP.² 2,23.

भुरिज् f. 1) Du. *a) Scheere.* — *b) ein aus zwei Armen bestehendes Werkzeug des Wagners, in welchem er das Holz festhält und bearbeitet;* etwa *Schnitzbank.* — *c) *die Arme.* — *d) *Himmel und Erde.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) Bez. *gewisser Einschiebungen in liturgischen Recitationen.* — 4) *die Erde.*

भुरिषेक् (stark °षाक्) Adj. *viel in sich fassend* ṚV. 9,88,2.

भुरुण्ड m. 1) *ein best. Thier.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*भुर्भुरिका und *भुर्भुरी f. *eine Art Gebäck.* Richtig घर्घरिका und घर्घरी.

भुर्वणि Adj. *unruhig, ungeduldig.*

भुर्वन् *unruhige Bewegung* (des Wassers).

भुव 1) m. *a)* Bez. des Agni (nach Manoh.). — *b)* N. pr. eines Sohnes des Pratihartar VP. 2, 1,38. — 2) wohl n. = भुवस् *das Luftgebiet.* — 3) *Schwamm.

भुवद्वत् Adj. etwa *Gedeihen gebend.*

भुवन 1) n. *a) Wesen, belebtes Wesen, ein existirendes Ding.* — *b) Welt, die Erde.* भुवनद्वय n. *Himmel und Erde*, भुवनत्रय (252,8) n. *Himmel, Luftraum und Erde.* Es werden auch 7 und 14 Welten angenommen. 14 *Reiche* auf Erden Spr. 6155. Ausnahmsweise auch m. — *c) Ort der Existenz, Aufenthalt.* — *d) *Haus.* — *e) *das Werden* oder *Gedeihen.* — *f) *das zur Existenz Bringen.* — *g) *Wasser.* — 2) m. *a) ein best. Monat.* — *b)* N. pr. α) eines Rudra. — β) verschiedener Männer.

भुवनकोश m. *die Weltkugel; die Erdkugel* Kâd. 101,12.

भुवनचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

भुवनचरित n. *das Treiben der Welt* Spr. 7722.

भुवनच्यवि Adj. *welterschütternd.*

भुवनतल n. *der Erdboden, die Erde* Spr. 7796.

भुवनदीपक m. und °दीपिका (Bühler, Rep. No.

541) f. Titel zweier Werke.

भुवनद्विष् m. *ein Feind der Welt, — der Erde* Çiç. 1,40.

भुवनपति m. *Weltherr, Weltgebieter.* Auch fehlerhaft für भवनपति.

भुवनपावन 1) Adj. (f. ई) *weltreinigend.* — 2) f. ई Bein. der Gaṅgâ.

भुवनप्रणेतर् m. *die als Schöpfer personificirte Zeit* Javaneçvara bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,5.

भुवनभर्तर् m. *Herr der Welt, — der Erde.*

भुवनमती f. N. pr. einer Fürstin.

भुवनमल्लवीर m. N. pr. eines Mannes.

भुवनमातर् f. *die Weltmutter,* Durgâ Vâstuv. 1.

भुवनमालिनीकल्प m. Titel eines Werkes.

भुवनराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

भुवनवृत्तान्त m. *der Hergang in der Welt* Daçak. 40,2.

भुवनशासिन् m. *Fürst, König.*

भुवनसद् Adj. *in der Welt ruhend, — befindlich.*

भुवनाण्डक n. *das Weltei* Kâd. 3,11.

भुवनाद्भुत Adj. *die Welt in Staunen versetzend.*

भुवनाधीश m. N. pr. eines Rudra.

भुवनाधीश्वर m. desgl. Hemâdri 1,171,18.

भुवनानन्द m. N. pr. eines Mannes.

भुवनाभ्युदय m. Titel eines Gedichts.

भुवनेश 1) m. *a) Herr der Welt* Çvetâçv. Up. 6,7. — *b)* N. pr. α) eines Rudra. — β) einer Oertlichkeit. — 2) f. ई N. pr. einer Göttin.

भुवनेशानी f. *Herrin der Welt.*

भुवनेशीपारिजात m. Titel eines Werkes.

भुवनेश्वर 1) m. *Herr der Welt, — der Erde a)* Bein. Çiva's. — *b) Fürst, König.* — 2) f. ई *Herrin der Welt,* Bein. verschiedener Göttinnen. — 3) n. N. pr. eines Tempels und einer Stadt, die Çiva geheiligt sind.

भुवनेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

भुवनेश्वरीकल्पपुटतन्त्र n. (Opp. Cat. 1), °रीतन्त्र n., °रीपञ्चाङ्ग n., °रीरहस्य n. und °रीस्तोत्र n. Titel von Werken.

भुवनेष्ठा Adj. *in den Wesen* oder *in der Welt befindlich.*

भुवनौकस् m. *Himmelsbewohner, ein Gott.*

भुवर्त्ति m. = भुवं तनोति, भूमण्डलविस्तारक nach Mahîdh.

भुवपति m. in Formeln neben भुवनपति.

भुवभर्तर् m. *Herr des Luftgebiets* (Comm.).

*भुवंमन्य Adj.

भुवंमन्यु m. N. pr. v. l. für भवन्मन्यु VP.² 4,136.

भुवर्लोक m. = भुवस् 1) VP. 2,7,1. 6,3,26.

भुवस् Indecl. 1) in der Formel भूर्भुवः स्वः: *wegen seiner Stellung als Luftgebiet* gedeutet. Bei der Annahme von 14 Welten nimmt भुवस् die zweite Stelle unter den 7 aufsteigenden Welten ein. — 2) wird als ein geistiger Sohn Brahman's gefasst. — 3) Name des 2ten und 11ten Kalpa 2) *h).*

भुविष्ठ Adj. 1) *auf der Erde* (Gegensatz *Himmel*) *weilend.* — 2) *auf dem Erdboden* (Gegensatz *Wagen*) *stehend.*

*भुविस् 1) (wohl m.) *Meer.* — 2) f. *Himmel.*

भुविस्पृश् Adj. *den Erdboden berührend.*

भुश्रुण्ड m. N. pr. eines Mannes.

भुश्रुण्डि und भुश्रुण्डी f. *eine best. Waffe.*

भुषुण्डि und भुषुण्डी fehlerhaft für भुश्रुण्डि und भुश्रुण्डी.

भुसुक, भुसुण्ड oder भुसुर m. N. pr. eines Jogin Ind. St. 14,101. 103. 117.

1. भू, भवति (auch Med., meist metrisch; Mund. Up. 3,1,4 ist भवति तेना° zu lesen); भवत्, भविष्यत् und भूत s. bes. 1) *werden,* — zu oder *Etwas* (Nomin. oder ein Adv. auf ई oder ऊ), *entstehen, geschehen, eintreten, sich erheben* (von einer Stimme), *zum Vorschein kommen, — aus* (Abl. 64,22), *zu Stande kommen, stattfinden, vorkommen, dasein, sich* irgendwo (Loc.) *befinden, geben* (impers. mit *es*). शतधा *in hundert Theile zerfallen* 73,28. दूरतस् *sich entfernen, sich fern halten* 168,2. मनसि oder चेतसि *in den Sinn kommen* (अभून्मनसि मकोपते: so v. a. *beim Fürsten tauchte der Gedanke auf*) Kâd. 12,9. 38,22. Harshaṅ. 401,3. 203,20. Sehr häufig auch ohne diesen Loc. mit dem blossen Gen. der Person Lalit. 54,18. 69,1. 109,13. 115,16. 148,14. *भवति mit einem folgenden Fut. *es kann geschehen —, es kann der Fall eintreten, dass.* भवेत् *mag sein,* so v. a. *zugegeben* 241,18. इति चेद्भवेत् nach einer Frage so v. a. *wenn diese Frage aufgeworfen werden sollte.* भवतु *a) kann —, mag sein, wohl möglich* Venis. 5,8. — *b) gut, schon gut, genug, wozu die vielen Worte? wozu das viele Nachdenken? die Sache ist ja klar.* — Mit न *aufhören zu sein, vergehen, zu Nichte werden, zu Grunde gehen, sterben;* mit इह न *auf Erden nicht wieder entstehen,* so v. a. *nicht wieder geboren werden.* — Mit किं *was werden aus?* so v. a. *geschehen sein um, aus sein mit.* — 2) *stattfinden,* so v. a. *gestattet —, erlaubt sein* 42,25. — 3) *Jmd* (Gen., seltener Dat. und Loc.; angeblich auch Acc. mit परि oder प्रति) *zu Theil werden, Jmd treffen, — von Seiten Jmds* (Abl.), *esse alicui.* — 4) *auf Jmds* (Gen. oder *°तस्) *Seite sein, sich zu Jmd halten.* — 5) mit Dat. der Sache *sein —, gereichen —, dienen —, verhelfen zu.* फलाय so v. a. *Früchte bringen.* — 6) mit Loc. der Sache *sich hingeben, an Etwas gehen, sich beschäftigen mit.* — 7) *etwas Rechtes werden* oder *sein, Etwas zu bedeuten haben, die Oberhand bekommen, gedeihen, — an* (Instr.), *sein Ziel erreichen, zum Ziele führen.* — 8) mit Acc. *in Etwas hineinkommen, gerathen in, gelangen zu.* इदम् *es dazu bringen,* so v. a. *Glück haben.* — 9) *sein* (zur Copula abgeschwächt). कथं भविष्यति *wie wird (sie) sein?* so v. a. *wie wird (ihr) sein?* नाभिज्ञानामि भवेदेव न वेति *ich weiss nicht, ob es sich so verhält oder nicht.* Bildet mit verschiedenen Participien periphrastische Verbalformen: mit einem Partic. fut. *im Begriff sein zu.* कृतवान्भविष्यसि (46,15) *du wirst gethan haben.* Aor. अभूत् u. s. w. (62,1. 101, 9. 121,30. 127,15. 139,1), Potent. (200,21) und Fut. mit einem Partic. praet. pass. — 10) Perf. बभूव u. s. w. bildet mit einem eigenthümlichen Nom. act. im Acc. (बिभराम्, कथयाम् u. s. w.) ein periphrastisches Perf. MBn. 1,192,11. 193,11. 3,113,5. 236,5. 8,89,19. Ragh. 7,45. 9,70. 76. 11,37. 16,42. 18,44. Kumâras. 15,36. Med. बभूवे, बभूविरे Çiç. 9, 84. Kumâras. 14,46. — Caus. भावयति (metrisch auch Med.) 1) *in's Dasein bringen, in's Leben rufen, erzeugen, hervorbringen, bewirken, schaffen.* — 2) *fovere, hegen, pflegen, in Acht nehmen, fördern, beleben, erfrischen, heben.* भावित *angenehm erregt, gut gestimmt* Kâd. 220,5. *sich gehoben fühlend, seiner Macht sich bewusst geworden* Chr. 60, 8. MBh. 1,118,28. Verz. d. Oxf. H. 55,*a*,24. — 3) *einer Sache huldigen, — sich hingeben, üben, ausüben.* — 4) *in seine Gewalt bringen, in seiner Gewalt haben* Spr. 3621. — 5) *erlangen.* Angeblich Med. — 6) *an den Tag legen, äussern, zeigen.* — 7) *umwandeln, umformen.* — 8) *läutern.* — 9) *dem Geiste vergegenwärtigen, sich Etwas denken, — vorstellen.* — 10) *erkennen.* — 11) *erkennen als, halten für;* mit doppeltem Acc. — 12) *Jmd überführen.* — 13) *Etwas constatiren, feststellen, bestimmen.* — 14) *vermengen.* — 15) *sättigen, einweichen.* — 16) भावित *a) ganz von Etwas erfüllt, beschäftigt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) gerichtet auf* (Loc.). — *c) parfümirt.* — *d)* Çvetâçv. Up. 4,22 fehlerhaft für भामित्. — Vgl. अभावित Nachtr. 3. — Desid. बुभूषति (metrisch auch Med.) 1) *Etwas* (Nomin.) *werden —, sein wollen, sich bestreben zu sein* RV. 1, 32, 7. क्षिप्रम् *sich bestreben rasch bei der Hand zu sein.* — 2) *Etwas werden wollen,* so v. a. *emporkommen wollen, auf seine Wohlfahrt bedacht sein.* — 3)

Jmd (Acc.) *haben wollen.* — 4) *Jmd gern haben, Jmd wohl wollen, Jmd freundlich empfangen.* — 5) *Etwas haben wollen, sich um Etwas bemühen, Etwas sich angelegen sein lassen;* mit Acc. — 6) *gern haben, achten, in Ehren halten.* — 7) *sich zu rächen gedenken.* — *Desid. vom Caus. बिभावयिषति. — Intens. (बेभवीति, बेभुवती, *बेभवति, बेभवत् Cat. Br.; vgl. jedoch u. नि und वि, *बेभेति, *बेभूतु, बेभूयते) 1) *häufig sein, zu sein pflegen.* — 2) *sich verwandeln in* (Acc.). — 3) तिरस् त्वैतेन बेभवत् *das halte er geheim, verberge er.* — Mit अति 1) *in hohem Grade werden, — entstehen.* शब्दश्च घोरो ऽतिबभूव so v. a. °अतिघोरो बभूव. — 2) *mehr sein als, übertreffen;* mit Acc. Auch im Epos steht अति in der Regel vom Verbum getrennt; auch Med. — 3) *überwältigen.* अतिभूत (v. l. अभिभूत) *überwältigt* (sc. von Râhu), so v. a. *verfinstert* (Sonne). — Desid. *mehr sein wollen als* (Acc.). — Mit प्र-अति *in hohem Grade hervorragen über, — übertreffen;* mit Acc. Maitr. S. 1,5,4. — Mit *व्यति Med. *mit Jmd* (Acc.) *um den Vorrang streiten.* — Mit अधि *übrig bleiben* Maitr. S. 2, 3,2 (30,1). 4,2 (39,7). — Mit अनु 1) *umfassen, einschliessen.* — 2) *erreichen, gleichkommen;* mit Acc. — 3) *so lange bestehen wie* (Acc.) oder *erfüllen.* — 4) *Jmd zur Hand gehen, helfen, dienlich sein;* mit Acc. — 5) *sich Jmd* (Acc.) *zuwenden.* — 6) *empfinden, fühlen, geniessen, an sich erfahren, sich erfreuen an, erleiden.* — 7) *wahrnehmen, innewerden, hören, vernehmen, erfahren, kennen lernen.* — Caus. 1) *Jmd Etwas empfinden —, erfahren lassen;* mit doppeltem Acc. — 2) *zum Bewusstsein bringen* Çañk. zu Bâdar. 4,1,2. — 3) मनसा *sich Etwas vergegenwärtigen, im Geiste zurückkommen auf* (Acc.) Kâd. 198,18 (333,11). — 4) *zu Gesicht bringen.* — 5) *kräftigen, stärken.* — 6) *läutern.* — Desid. *zu empfinden —, zu geniessen wünschen.* — Mit प्रत्यनु *im Einzelnen geniessen, — empfinden, — erleiden* Kâraṇḍ. 25,13.14. 27,8.21. — Mit समनु *empfinden, geniessen.* — Caus. Med. *Jmds* (Acc.) *gedenken* Dhûrtan. 11. — Mit अवतर् 1) *eindringen in* (Loc.). — 2) *enthalten sein in* (Loc.). — 3) अवर्तभूत *im Innern seiend, innerlich* 80,29. *enthalten in* (im Comp. vorangehend) 281,10. — Caus. in अवर्तभावित. — Mit अप *wegbleiben, fern sein, fehlen.* राष्ट्रादपभूत: *nicht zur Herrschaft gelangt.* — Mit अपि 1) *in Etwas gerathen, unter Etwas fallen, in Etwas sein;* mit Loc. — 2) *Theil haben an* (Loc.). — Mit अभि 1) *übertreffen, überragen, überlegen sein, siegen* (RV. 5,37,5), *überwältigen, besiegen, hart bedrängen, über Jmd kommen, heimsuchen;* mit Acc. अभिभूत von der Sonne gesagt, so v. a. *verfinstert* Hariv. 1,42,19. — 2) *länger bestehen als* (Acc.). — 3) *Jmd seine Uebermacht fühlen lassen, demüthigen.* — 4) *sich Jmd zuwenden, kommen zu* (Acc.). — 5) *Jmd beschenken mit* (Instr.) Maitr. S. 1, 6,3 (90,3). — Caus. *überwältigen.* — Desid. 1) *übertreffen —, überlegen sein wollen;* mit Acc. — 2) *Jmd heimzusuchen gedenken* Naish. 5,124. — Mit अत्यभि, °भूत v. l. für प्रत्यभिभूत. — Mit प्रत्यभि, °भूत *überwältigt, besiegt.* — Mit आ 1) *gegenwärtig —, in* oder *bei Etwas* (Loc. oder Acc.) *sein; dasein, vorhanden sein.* — 2) *bestehen, fortfahren zu leben.* — 3) *hervorkommen, entstehen, — aus* (Abl.). Mit पुनर् *wieder wachsen.* — 4) *sich an Jmd* (Acc. mit अधि) *wenden* Gaut. 13,27. — 5) *sich erstrecken —, übergehen auf* (Acc. mit अधि) Gaut. 12,41. — Mit अन्वा *nachfolgen, nachthun;* mit Acc. — Mit अभ्या *Jmd* (Acc.) *begegnen, accidere alicui.* पयोनं तीर्थे कैवलं पाने ऽभ्याभवेत् *wenn es ihm begegnet lautere Milch zu trinken.* — Mit पर्या *sich umdrehen.* — Mit प्रत्या *Jmd* (Acc.) *zur Hand* oder *zu Diensten sein.* — Mit आविस् s. u. d. Worte. — Mit प्राविस् *erscheinen.* — Mit उद् 1) *hervorgehen, entstehen.* उद्भूत *hervorgegangen, entstanden, gewachsen* (Baum). — 2) *zu mehr werden, zunehmen, wachsen, steigen.* उद्भवित्री als Fut. Naish. 8,56. उद्भूत *erhoben, gehoben, gesteigert.* — 3) *zureichen, gleichkommen.* — 4) *sich erheben,* so v. a. *sich empören.* — 5) उद्भूत *bestimmt.* — Caus. 1) *entfalten, erzeugen, hervorbringen, zeigen, entwickeln.* — 2) *zur Sprache —, auf's Tapet bringen* Prasannar. 58,18. 59,19. Çañk. zu Bâdar. 2,1,12. — 3) *betrachten als, halten für;* mit doppeltem Acc. Vikramâñkaṅ. 9,19. — Mit प्रोद्, प्रोद्भूत *hervorgegangen, entstanden.* दूरतस् *von Weitem her kommend.* — Mit प्रत्युद् 1) *sich erheben.* प्रत्युद्भूत *erhoben, in die Höhe steigend* Mahâvîraṅ. 51,2. — 2) *an Umfang gewinnen, wachsen* Mahâvîraṅ. 45,8. — Mit समुद् 1) *hervorgehen, entspringen, entstehen, aufkommen* (von einem Gedanken Kâd. 177,1). समुद्भूत *hervorgegangen, entsprungen, entstanden.* — 2) *zunehmen, wachsen, steigen.* — 3) समुद्भूत *a) vorhanden.* — *b) herbeigeschossen, herbeigeflogen* MBh. 12,13273. v. l. समुद्भूत und समुद्भत. — Mit उप 1) *sich nahen zu* (Acc.). — 2) *beistehen, helfen zu* (Dat.). — Desid. *Jmd* (Acc.) *helfen wollen.* — Mit तिरस् Simpl., Caus. und Intens. s. u. तिरस्. — Mit नि, *निभूत *vergangen.* — Intens. (°बेभुवत्) *enthalten sein in* (Loc.) Maitr. S. 1,2,17. — Mit *प्रणि oder *प्रनि. — Mit निस् *von der Stelle kommen.* — Mit परा 1) *vergehen, hinschwinden, hinsein, unterliegen, verkommen.* पराभूत *unterlegen, verkommen, verdorben.* — 2) *Jmd* (Acc.) *besiegen.* पराभूत *besiegt.* — 3) *Jmd* (Acc.) *zu nahe treten, ein Leid zufügen, beleidigen.* पराभूत *dem zu nahe getreten worden ist* u. s. w. — Caus. 1) *verderben, zu Grunde richten* Âpast. Ça. 5,15,3. — 2) *besiegen.* — 3) *hinschwinden, verkommen, eine Einbusse erleiden.* — Mit अनुपरा *nach Jmd* (Acc.) *verderben* (intrans.). — Caus. *Jmd* (Acc.) *gemäss Etwas* (Acc.) *verderben* (trans.). — Mit परि 1) *um Etwas her sein, umfangen, umfassen; einschliessen, in sich enthalten.* — 2) *umkreisen, umgehen, umfliegen; begleiten.* — 3) *besorgen, leiten.* — 4) *mehr sein, übertreffen, bemeistern, besiegen.* परिभूत *besiegt, überwunden.* — 5) *Jmd umgehen,* so v. a. *nicht beachten, geringschätzen, mit Geringschätzung behandeln, demüthigen, erniedrigen, kränken.* परिभूत *geringgeschätzt, gedemüthigt, erniedrigt, gekränkt.* — 6) *Etwas nicht beachten.* — 7) *über Etwas* (Acc.) *spotten.* — 8) *Jmd* (Acc.) *Schande machen.* — 9) *hinschwinden, abnehmen.* — 10) परिभूत *a)* = *अप्रस्तुत. — *b)* fehlerhaft für परिभुक्त. — Caus. 1) *weiterverbreiten, unter die Leute bringen.* — 2) *übertreffen* Bhâg. P. 9,4,25. — 3) *einweichen, tränken, benetzen.* — 4) *läutern.* — 5) *sich denken, sich vorstellen.* — 6) *bedenken, nachdenken über.* — 7) *erkennen als,* mit doppeltem Acc. — 8) परिभावित *ganz erfüllt von* (im Comp. vorangehend) Lalit. 218,4. — 9) परिभावितत्व Comm. zu ṚV. Prât. 2,5 fehlerhaft für परिभाषितत्व, wie ed. M. liest. — Mit संपरि *geringschätzen.* — Caus. *zusammenhalten, festmachen.* — Mit पुनर् s. u. diesem Worte. — Mit प्र 1) *hervorkommen, entspringen, entstammen, entstehen, — aus* (Abl.), *zum Vorschein kommen, geschehen, erfolgen, erscheinen.* प्रभूत *geworden zu* (im Comp. vorangehend). — 2) *hinausreichen über* (Acc.). पृष्ठम् so v. a. *mehr betragen als der Rücken zu tragen vermag.* — 3) *mehr werden, reicher werden um* (Instr.), *zahlreich sein.* प्रभूत *reichlich, viel, in grossem Maasse vorhanden, zahlreich; stattlich, gross, bedeutend.* Am Ende eines Comp. *reich an, gesegnet mit.* प्रभूत° Adv. *sehr, in hohem Maasse.* Compar. प्रभूततर (40,19), Superl. प्रभूततम. — 4) *valere, tüchtig sein, Geltung haben, stark werden, — sein, die Oberhand haben, die Macht gewinnen* oder *besitzen, zu befehlen haben* (प्रभु: प्रभवति so v. a. *der Herr hat zu entscheiden* Harshaṅ. 150,15), *regieren, Macht haben —, verfügen können über* (Gen.,

Loc. oder Dat. [Med. Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,31]), *gewachsen sein* (mit Dat.), *vermögen* —, *im Stande sein zu* (Infin.), *Etwas* (Dat. oder Loc.) *zu bewirken vermögen.* दृढे *Jmd* (Gen.) *zu züchtigen vermögen,* विमुक्तौ (Spr. 1769) *der Erlösung theilhaftig werden.* प्रभवत् *vermögend, mächtig.* प्रभूत *vermögend zu* (Infin.). — 5) *zu Gute kommen, helfen, nützen;* mit Dat. — 6) *Jmd* (Acc.) *mit einer Bitte angehen.* — Caus. 1) *mehren, verbreiten, reicher ausstatten.* — 2) *gedeihen machen, pflegen.* — 3) *zur Macht verhelfen.* प्रभावित *zur Macht gelangt, mächtig* Vâsâdatt. 24 9. — 4) *sich helfen.* — 5) *erkennen.* — Desid. vom Caus. प्रबिभावयिषति *vergrössern* —, d. i. *dehnen* — oder *anschwellen wollen.* — Mit अनुप्र 1) अनु प्रभूत *sich verbreitend durch* (Acc.). — 2) अनुप्रभूत *durchdrungen* —, *erfüllt von* (Instr.). — Mit अभिप्र *Jmd* (Acc.) *beistehen.* — Mit उपप्र *Jmd* (Acc.) *helfen.* — Mit प्रति *Jmd* (Acc.) *gleichkommen.* — Caus. 1) *beobachten, kennen lernen.* — 2) Pass. *gelten für* (Nomin.). — Mit वि 1) *entstehen, sich entfalten; erscheinen.* — 2) *gleichkommen, erreichen, ausreichen, zureichen, ausfüllen;* mit Dat. oder Acc. — 3) *vermögen zu* (Infin.). — 4) *vorhanden sein* in अविभवत्. — Caus. 1) *zur Entfaltung bringen.* — 2) *trennen, scheiden.* — 3) *erscheinen lassen, offenbaren, zeigen.* — 4) *wahrnehmen, ausfindig machen, entdecken, erkennen,* — *als* (Acc.) Spr. 7650. — 5) *Jmd anerkennen.* — 6) *halten für,* mit doppeltem Acc. zu Spr. 1233. Pass. *angesehen werden für, erscheinen als* (Nomin.). — 7) *sich denken, sich vorstellen, dem Geiste vorführen.* — 8) *überlegen, nachdenken.* — 9) *Etwas* (Acc.) *bei Jmd* (Loc.) *annehmen, voraussetzen.* — 10) *Etwas beweisen, nachweisen, erweisen.* — 11) *Jmd überführen, überzeugen.* — Intens. (°बोभुवत्) *sich verbreiten über* (Loc.). Maitr. S. 1,2,17 = TS. 1,3,10,1. — Mit अनुवि *gleichkommen, ausreichen, ausfüllen;* mit Acc. — Mit प्रवि in °भावक. — Mit प्रतिवि Caus. *dem Geiste vorführen* Lalit. 254,2. — Mit संवि in °भाव्य. — Mit सम् 1) *zusammenkommen, sich verbinden,* — *mit* (Instr., Loc., Instr. mit सक्). संभूय Absol. *sich zusammenthuend, verbunden, in Gemeinschaft.* संभूत *zusammengefügt aus* (Instr.). — 2) *sich sammeln, sich zusammenfinden.* — 3) *sich begatten,* — *mit* (Instr., Instr. mit सक् und सार्धम्, oder Acc.). — 4) *Raum finden, Platz haben in* (Loc.), *seinen Platz haben unter* (°त्रा), *zu stehen kommen.* राक्षसमनसंभूत so v. a. *in Râhu's Rachen gerathen* Spr. 1172. — 5) *gross genug sein.* — 6) *aufgehen* —, *enthalten sein in* (Loc.). — 7) *entstehen, sich bilden, geboren werden, hervorgehen,* — *aus* (Abl.), *sich entwickeln, werden.* संभूत *entstanden, hervorgegangen, hervorkommend,* — *aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *gebildet* —, *gemacht aus* (im Comp. vorangehend), *herkommend von* (im Comp. vorangehend). Am Anfange eines adj. Comp. *bei dem — entstanden ist,* so v. a. *versehen mit.* संभूत-संत्रास Adj. so v. a. *erschrocken.* — 8) *erfolgen, geschehen, Statt haben, dasein, sich vorfinden, vorkommen, geben* (impers. mit *es*). — 9) *möglich* —, *denkbar sein, Statt finden* —, *erfolgen können* 157, 7. 159,8. 10. 262,6. 267,26. 279,14. 286,16. Mit न *nicht möglich sein* 209,12. 279,22. — 10) *Etwas* (Nomin.) *werden* oder *sein.* संभूत *geworden zu* (Nomin.). — 11) *Jmd* (Loc. oder Gen.) *zu Theil werden.* — 12) *valere, wirken.* — 13) *vermögen zu* (Infin. oder ein Nom. act. im Loc.). — 14) mit Acc. *a) eingehen in, theilhaftig werden.* — *b) *fassen, Raum haben für.* — Caus. 1) *zu Stande bringen, herstellen, vollbringen, vollführen.* अभ्यागतः कथं स संभावयेयम् so v. a. *wie mache ich es, dass ich hinkomme?* 44,32. — 2) *in die Hand nehmen, ergreifen* Bâlar. 155,12. संभावित *ergriffen* Kâd. 2, 20,11. — 3) *begreifen, in sich aufnehmen, erfassen.* संभावित *erfasst* Kâd. 2,32,22. — 4) *Jmd unter die Arme greifen, hegen und pflegen* MBn. 12,139,105. — 5) *sich begeben zu* oder *nach* (Acc.) 325,30. Bâlar. 151,9 (Med.). — 6) *Jmd antreffen, finden.* जीवन्तीम् *lebend antr.* Harshaç. 213,1 v. — 7) *begrüssen.* अन्नेन (ein Kind) *mit Speise begrüssen,* so v. a. *ihm die erste Speise reichen.* — 8) *Jmd* (Acc.) *Ehre erzeigen.* संभावित *geehrt, in Ehren stehend, geachtet.* Superl. °तम Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,1 (501,4). — 9) *Etwas gnädig aufnehmen.* — 10) *Jmd mit Etwas versehen, Jmd* (Acc.) *Etwas* (Instr.) *zukommen lassen, beschenken mit* (Instr.). दोषेण so v. a. *Jmd einen Makel anhängen.* — 11) *annehmen, dass es Etwas sei, voraussetzen,* — *bei Jmd* (Loc. oder Gen.), *Jmd Etwas zutrauen* 301,16. 310,31. — 12) *halten für,* mit doppeltem Acc. अन्यथा *Jmd verkennen, Argwohn gegen Jmd* (Acc.) *hegen* Kâd. 2,97,11. — 13) *Etwas für möglich halten.* न संभावितमस्माभिरग्रं धर्मासनमध्यासितुम् *ich halte es für unmöglich heute den Richtersitz zu besteigen;* **für möglich halten, dass* (Potent. mit und ohne यद् oder Fut.), *mit न *nicht f. m. h., dass* (Potent., Potent. mit यद्, यच्च, यत्र, यदा, यदि oder ज्ञातु, Fut. oder Fut. mit किं किल). — 14) Med. *erleben.* माकिष्मत्यां सूर्योद्गमनं संभावयते so v. a. *erreicht* Mâhishmati *bei Sonnenaufgang.* — 15) संभावित *wozu man Vertrauen hat.* Compar. °तर् — Desid. etwa *vorwärts zu kommen wünschen.* — Mit अनुसम् *nach Jmd* (Acc.) *zu Stande kommen,* — *gedeihen.* — Mit अभिसम् *Etwas erreichen, in den Besitz von Etwas gelangen, eingehen in, theilhaftig werden;* mit Acc. — Caus. *Jmd begrüssen.* — Mit परिसम् *entstehen, entspringen,* — *aus* oder *von* (Abl.). — Mit प्रतिसम् *sich hingeben, pflegen;* mit Acc.

2. भू 1) Adj. am Ende eines Comp. *werdend, entstehend, entstanden, entspringend, entsprossen, seiend.* Selbständig als Beiw. Vishṇu's nach Nilak. = सत्तारूप. — 2) m. *ein best.* Ekâha. — 3) f. *a) das Werden, Entstehen.* — *b) Weltraum;* Pl. *Welträume, Welten.* — *c) die Erde.* भुवो भर्ता so v. a. *Fürst, König.* भुवि *auf Erden.* — *d)* Bez. *der Zahl Eins.* — *e) Erde,* so v. a. *Erdboden.* भुवि *auf dem* oder *den Erdboden* 94,12. 26. 138,3. वाजि° *Terrain für Pferde.* — *f) Land, Ländereien.* — *g) Erde* als *Stoff.* — *h) Raum, Ort, Platz.* — *i) die Basis einer geometrischen Figur* Âryabh. 2,8. — *k) Gegenstand* (des Streites u. s. w.). — *l)* mystische Bez. *des Lautes* ल. — *m) *Opferfeuer.*

भूःखार् Adj. *buchartisch.*

*भूक 1) m. n. *a) Loch, Oeffnung.* — *b) die Oeffnung einer Fontaine.* — *c) Zeit.* — 2) m. *Finsterniss.*

*भूकदम्ब m. und *भूकदम्बा f. Namen von *Pflanzen* Râgân. 5,21.

*भूकदम्बक 1) m. *Ptychotis Ajowan* Râgân. 6,39. — 2) f. भूकदम्बिका f. *eine best. Pflanze.*

भूकन्द् m. *eine best. officinelle Pflanze.*

भूकपित्थ m. *Feronia elephantum;* n. *die Frucht.*

भूकम्प m. 1) *Erdbeben.* — 2) N. pr. eines Mannes.

भूकर्ण m. *der Durchmesser der Erde.*

भूकर्णी m. N. pr. eines Mannes.

*भूकर्बुदारक m. *Cordia Myxa* Râgân. 11,208.

*भूकल m. *ein störrisches Pferd.*

*भूकश्यप m. Bein. Vasudeva's.

*भूकाक m. 1) *eine Reiherart.* — 2) *Brachvogel.* — 3) *eine Taubenart.*

भूकाश्यप m. *Fürst, König* Bâlar. 95,5. 160,11. 300,11.

*भूकुम्भी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,130.

*भूकुष्माण्डी f. *Batatas paniculata* Râgân. 7,100.

*भूकेश 1) m. *a) der indische Feigenbaum.* — *b) Blyxa octandra.* — 2) f. आ *eine* Râkshasî. — 3) f. ई *Vernonia anthelminthica.*

*भूत्नित् m. *Schwein.*

भूत्तीरवाटिका f. N. pr. einer Oertlichkeit.

भूत्वपट *ein über die Erde handelnder Abschnitt* (als Titel eines Kapitels).

*भूत्वर्जूरी f. *eine Dattelart* Râǵan. 11,60.

भूत्वात Adj. *was auf der Erde ist, — lebt.*

भूत्वान्धपति m. Bein. Çiva's Hemâdri 1,621,15.

*भूत्वार् n. *mineralisches Gift* Râǵan. 6,224.

*भूत्वार्भ m. Bein. Bhavabhûti's.

भूत्वाल् n. 1) *ein unterirdisches Gemach.* — 2) *ein best. Theil eines Diagramms.*

भूत्वाल् n. = भूत्वाल् 1).

भूत्वाल und °क m. *die Erdkugel.*

भूत्वालवृत्तान्त m., भूत्वालसंग्रह m., भूत्वालसार und भूत्वालस्तामलक n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*भूधन m. *Körper.*

*भूधी f. *Alaunschiefer* Râǵan. 13,63.

भूचक्र n. *Aequator* Ind. St. 14,137.

भूचर Adj. (f. आ) *auf der Erde wandelnd, die E. bewohnend;* m. *Erdenbewohner.*

*भूछाय n. und *भूछाया f. *Finsterniss.*

*भूजन्तु m. *eine Art Schnecke* Râǵan. 13,55.

*भूजम्बु und *भूजम्बू f. 1) *Weizen.* — 2) *Flacourtia sapida* und *deren Frucht* Râǵan. 11,30.

भूत् 1) Adj. (f. आ) *a) geworden, so v. a. gewesen, vergangen.* — *b) wirklich geschehen.* — *c) geworden, so v. a. seiend, gegenwärtig.* — *d) geworden, seiend* in Comp. mit dem Prädicat, insbes. mit einem Subst., wodurch auch in Geschlecht und Zahl übereinstimmende Attribute oder Prädicate gewonnen werden. In Comp. mit einem Adv. wird ein entsprechendes Adj. gebildet. — *e) eingeweicht in* (im Comp. vorangehend). — *f) verbunden —, gemischt mit* (im Comp. vorangehend). — *g) geläutert.* — *h) *erlangt.* — *i) *passend, schicklich.* — *k)* fehlerhaft für भृत्. — 2) m. n. *a) Wesen im weitesten Sinne,* von *göttlichen, menschlichen und andern Wesen* (auch *Pflanzen*); *ein gutes Wesen; die Welt.* Selten m. — *b) ein unheimliches Wesen, Gespenst, Kobold.* *Bei den Ǵaina *eine Abtheilung der* Vjantara. — 3) (*m.) f. (आ) *der 14te Tag in der dunkelen Hälfte eines Monats.* — 4) m. *a) *Knabe.* — *b) *ein grosser* Jogin. — *c) *Pl. *eine best. häretische Schule.* — *d)* N. pr. α) eines Opferpriesters der Götter. — β) eines Jaksha. — γ) eines Schwiegersohnes des Daksha und Vaters einer Anzahl von Rudra. — δ) eines Sohnes des Vasudeva. — 5) f. आ N. pr. einer Frau Hem. Par. 8,25. — 6) n. *a) Vergangenheit.* — *b) Thatsache, Wirklichkeit* 82, 18. — *c) kräftiges Dasein, Wohlsein, Gedeihen.* — *d) Element,* insbes. *ein grobes* (*Aether, Luft, Feuer, Wasser, Erde*), aber auch *ein feines.* तत्यजुस्तं पञ्च भूतानि so v. a. *er starb.* Die Buddhisten nehmen nur vier *Elemente* an. — *e)* Bez. *der Zahl fünf* Hemâdri 1,135,15. 16.

भूतकरण n. *das Werkzeug der Vergangenheit,* Bez. *des Augments.*

भूतकरणावती f. *der Charakter und die Personalendungen der augmentirten Verbalformen.*

भूतकर्तर् m. *Schöpfer der Wesen.*

भूतकर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

भूतकाल m. *die vergangene Zeit* 243,11.

भूतकालिक Adj. *zur Vergangenheit in Beziehung stehend, sie betreffend.*

भूतकृत् Adj. *Wesen bildend, schöpferisch;* m. *Schöpfer der Wesen.* Pl. *eine best. Gruppe von Göttern* Çâṅkh. Ça. 14,72,1.

भूतकेतु m. N. pr. 1) eines Sohnes des Manu Dakshasâvarṇi. — 2) eines Vetâla.

भूतकेश 1) *m. f. n. *Corydalis Goveniana* Mat. med. 294. — 2) *m. *Mussaenda frondosa.* — 3) f. ई *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Nardostachys Jatamansi, Vitex Negundo* und *weisses Basilienkraut* Bhâvapr. 3,120. Râǵan. 4,155. 157. 12,101.

*भूतकेसरा f. *Trigonella foenum graecum.*

भूतकोटि f. bei den Buddhisten *der Culminationspunct der Wesen* als Bez. *der Leere.*

*भूतक्रान्ति (wohl भूताक्रान्ति) f. *Besessenheit* Râǵan. 20,29.

भूतगण m. 1) *die Schaar —, die Gesammtheit der Wesen.* — 2) *die* oder *eine Schaar von Gespenstern* 138,7.

भूतगणाधिप m. Bein. des Nandin.

*भूतगन्धा f. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

भूतगृह्य m. Pl. *elementare Hausgötter* Pâr. Ǵṛhj. 1,12,2. 2,9,3.

भूतग्राम m. 1) Sg. und Pl. *die Schaar —, die Gesammtheit der Wesen.* — 2) *eine Schaar von Gespenstern.*

*भूतघ्न m. 1) *Kamel.* — 2) *Knoblauch.* — 3) *Betula Bhojpatra* Râǵan. 9,117.

*भूतघ्नी f. *Basilienkraut* (Râǵan. 10,153) und = मुण्डितिका.

भूतचतुर्दशी f. *der 14te, dem* Jama *geheiligte Tag in der dunkelen Hälfte des* Kârttika.

भूतचारिन् Adj. *in den Wesen wandelnd* (Çiva).

भूतचिन्ता f. *Untersuchung der Elemente.*

भूतचैतनिक m. *ein Anhänger der Theorie, dass der Intellect aus stofflichen Elementen hervorgehe,* Comm. zu Njâjas. 3,2,36.

भूतचैतन्य n. *das Intellectsein des Stoffes* Comm. zu Njâjas. 3,2,38.

*भूतजटा f. 1) *Nardostachys Jatamansi.* — 2) *eine andere Valeriana* Râǵan. 12,99. 101. Bhâvapr. 1,190.

भूतज्योतिस् m. N. pr. eines Fürsten.

भूतडामर 1) m. Titel eines Tantra. — 2) f. ई N. pr. einer Gottheit Paṅkad.

भूततन्त्र n. *die Lehre von den Gespenstern.* Pl. Hemâdri 1,513,8.

*भूततृणा n. *eine best. Grasart.*

भूतत्व n. Nom. abstr. zu भूत *Wesen* und *Element.*

भूतदत्ता f. N. pr. eines Frauenzimmers Hem. Par. 8,25.

भूतदाहीय Adj. *die Creatur zu versengen —, zu Grunde zu richten geeignet* Âpast.

*भूतद्राविन् m. 1) *rother Oleander* Râǵan. 10,14. — 2) *ein best. Baum,* = भूताङ्कुश Râǵan. 9,155.

*भूतद्रुम m. *Cordia latifolia* Râǵan. 11,206.

भूतद्रुह् Adj. *den Geschöpfen Leid zufügend.*

भूतधरा f. *die Erde* Râǵan. 2,1.

भूतधात्री f. 1) *Erhalterin der Geschöpfe* als Beiw. des Schlafes Ḱaraka 1,21. — 2) *die Erde* Râǵan. 2,1. Kâd. 132,10.

भूतधामन् m. N. pr. eines Sohnes des Indra.

भूतधारिणी f. *die Erde.*

भूतनन्द् m. N. pr. eines Fürsten.

भूतनाथ m. *der Gebieter über die Gespenster,* Bein. Çiva's Ḱaṇḍak. 75,14.

*भूतनाम्रिका f. Bein. der Durgâ.

*भूतनाशन 1) m. *a) Semecarpus Anacardium.* — *b) Pfeffer.* — *c) schwarzer Senf* Râǵan. 16,80. — 2) n. *a) Asa foetida.* — *b) die Beere von Elaeocarpus Ganitrus* Râǵan. 11,189.

भूतनिचय m. *der Körper.*

भूतपति m. 1) *Herr der Wesen,* insbes. *der bösen.* Auch Bez. Rudra-Çiva's, Bhava's, Çarva's und Agni's. — 2) *Ocimum sanctum.*

*भूतपत्री f. *Basilienkraut.*

भूतपाल m. *Beschützer der Wesen.*

भूतपुर N. pr. 1) m. Pl. eines Volkes. — 2) f. ई einer *Stadt.* °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

*भूतपुष्प m. *Calosanthes indica.*

*भूतपूर्णिमा f. *der Vollmondstag im Monat* Âçvina.

भूतपूर्व Adj. (f. आ) 1) *früher dagewesen,* — *gewesen.* कथा: *alte Geschichten* Kâd. 104,22. अगस्त्य°

was früher vocalisch auslautend gewesen ist. — 2) *gestorben.*

भूतपूर्वक Adj. = भूतपूर्व 1).

भूतपूर्वता f. *die früheren Verhältnisse.*

भूतप्रकृति f. *der Urgrund der Wesen.*

भूतप्राय Adj. Kathâs. 61,7 fehlerhaft für भीतप्राय.

*भूतबलि m. = भूतयज्ञ Gal.

भूतवालग्रहोन्माद m. *Irresein durch Einwirkung böser Geister und Kinderdämone* Pañkâr. 3,14,15.

*भूतब्रह्मन् m. = देवलक.

भूतभर्तृ m. *der Herr der Gespenster*, Bein. Çiva's.

भूतभव Adj. *in allen Wesen befindlich* Hariv. 15777.

भूतभव्य n. *Vergangenheit und Zukunft* AV. 11, 5,20.

भूतभावन 1) Adj. *den Wesen Heil bringend.* Als Beiw. Brahman's könnte es auch *Schöpfer der Wesen* bedeuten. °भावन Adj. *denen Heil bringend, die den Wesen Heil bringen.* — 2) n. angeblich = स्वरूप.

भूतभाविन् Adj. 1) *die Wesen erschaffend* Kûlikop. 5. — 2) *vergangen und zukünftig* Kâvjapr. 10,28.

भूतभाषा f. *die Sprache der Gespenster.*

भूतभाषामय Adj. (f. ई) *in der Sprache der Gespenster abgefasst.*

भूतभाषित n. *die Sprache der Gespenster.*

भूतभृत् Adj. *die Wesen erhaltend.*

भूतभैरव 1) m. *ein best. medicinisches Präparat* Bhâvapr. 3,118.4,138. — 2) n. Titel eines Tantra.

भूतभौतिक Adj. *aus den Elementen und aus dem, was aus ihnen gebildet ist, bestehend.*

भूतमय Adj. (f. ई) 1) *alle Wesen in sich enthaltend* Hariv. 3,117,10. — 2) *aus den fünf Elementen bestehend* Naish. 4,80. — 3) *wie Etwas in Wirklichkeit ist* Bhâg. P. 10,14,2.

भूतमहेश्वर m. *der hohe Herr der Gespenster*, Bein. Çiva's.

भूतमातृ f. Pl. *die Mütter der Wesen.*

*भूतमातृका f. *die Erde* Gal.

भूतमातोत्सव (!) n. *ein best. Fest.*

भूतमात्रा f. Pl. 1) *die feinen Elemente.* — 2) *die groben und die feinen Elemente.* — 3) *die zehn primären Objecte.*

*भूतमारी f. *ein best. Harz* Râgân. 12,33.

भूतयज्ञ m. *das Opfer an die Wesen.*

भूतयोनि f. *der Urquell der Wesen.*

भूतराय m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter dem 5ten* Manu.

भूतराज् m. *der Fürst der Gespenster*, Bein. Çiva's.

भूतरूप Adj. *die Gestalt eines Gespenstes habend.*

भूतल n. *Erdboden, die Erde.*

भूतलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भूतलस्थान m. *Mensch* Gal.

*भूतलिका f. *Trigonella corniculata* Râgân. 12, 134.

भूतलिपि f. *Gespensterschrift* als Bez. *einer best. Zauberformel.*

भूतलोन्मथन m. N. pr. eines Dânava.

भूतवत् Adv. *wie wenn es vergangen wäre* 243,8.

भूतवत् Adj. 1) *von Gespenstern umgeben* Hemâdri 1,234,5. — 2) *das Wort* भूत *enthaltend.*

भूतवर्ग m. *die Schaar der Gespenster.*

भूतवास m. 1) *der Wohnsitz der Wesen* Hariv. 14900. v. l. भूतावास. — 2) **Terminalia Bellerica (der Wohnsitz der bösen Wesen)* Bhâvapr. 1,161.

भूतवाहन 1) Adj. *auf Gespenstern reitend* oder *mit G. fahrend* (Çiva). — 2) n. *ein von Gespenstern gezogener Wagen.*

भूतवाहनसारथि m. *der Wagenlenker des von Gespenstern gezogenen Wagens* (Çiva).

*भूतविक्रिया f. *Besessenheit, Fallsucht* Râgân. 20,30.

भूतविद् Adj. 1) *die Wesen kennend.* — 2) *die bösen Wesen, welche die Menschen heimsuchen, kennend und sie abzuwehren verstehend* zu Spr. 6288.

भूतविद्या f. *die Wissenschaft von den Wesen, welche die Menschen heimsuchen, und von ihrer Abwehr.*

भूतविनायक m. *ein Anführer der Gespenster.*

भूतविष्णु m. N. pr. eines Mannes.

भूतवीर m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

*भूतवृक्ष m. 1) *Trophis aspera* Râgân. 9,129. — 2) *Calosanthes indica.* — 3) *Terminalia Bellerica.*

*भूतवेषी f. *eine weiss blühende Vitex Negundo.*

भूतशर्मन् m. N. pr. eines Mannes MBh. 7,20,6.

भूतशुद्धि f. 1) *Reinigung der Elemente* (im Körper). — 2) Titel eines Werkes.

भूतसंसार m. *der Lebenskreislauf der Wesen.*

भूतसंक्रामिन् Adj. etwa zu *früher entstandenen Wesen in einem Abhängigkeitsverhältniss stehend.*

भूतसंघ m. *die Schaar —, die Gesammtheit* 1) *der Wesen.* — 2) *der Elemente.*

*भूतसंचार 1) m. *Besessenheit* Râgân. 20,29. — 2) f. ई *Waldbrand.*

भूतसंताप m. N. pr. eines Asura.

भूतसंतापन m. N. pr. eines Daitja.

भूतसमागम m. *das Zusammentreffen der Wesen, — der Menschen* 182,8.

भूतसंप्लव m. *der Untergang der Geschöpfe, — der Welt* Âpast.

भूतसंमोहन Adj. *die Wesen verwirrend* Kûlikop. 2.

भूतसर्ग m. *Schöpfung* 1) *der Wesen.* — 2) *der Elemente.*

भूतसाक्षिन् m. *Augenzeuge der Wesen, der Alles sieht, was die Geschöpfe thun.*

भूतसाधन Adj. (f. ई) etwa *die Wesen leitend, — zum Ziele führend.*

*भूतसार m. *eine Varietät von Calosanthes indica.*

भूतस्थ Adj. *in den Wesen seiend.*

भूतस्थान n. *Wohnsitz der Wesen.*

भूतहत्या f. *Tödtung eines lebenden Wesen.*

*भूतकृत्वी f. 1) *eine Art Dûrvâ-Gras* Râgân. 8, 108. — 2) = वन्ध्यार्कोटकी Râgân. 3,50.

*भूतकर m. *Bdellium* Râgân. 12,108.

*भूतकारिन् n. *Pinus Deodora* Râgân. 12,28.

भूतकास m. *dämonisches Lachen* (ein Fieber) Bhâvapr. 3,80.

भूताश m. N. pr. eines Liedverfassers.

*भूताङ्कुश m. *ein best. Baum* Râgân. 9,155.

भूतात्मक Adj. *das Wesen der Elemente habend.*

1. भूतात्मन् m. 1) *die Seele der Wesen.* Beiw. Brahman's, Vishṇu's (VP. 5,18,15) und *Çiva's. — 2) *die individuelle Seele.*

2. भूतात्मन् 1) Adj. *dessen Geist geläutert ist.* — 2) m. *der Körper.*

भूतादि 1) m. *der Erste unter allen Wesen*, Bein. Vishṇu's. — 2) m. n. *der* Ahaṁkâra *als Erzeuger der Elemente.*

भूतादिक Adj. 1) *die Elemente und was darauf folgt.* — 2) in Verbindung mit अहंकार = भूतादि 2).

भूताधिपति m. *Herr der Wesen.*

भूतानद्यतन s. u. अनद्यतन.

भूतान्तक m. *der Vernichter der Wesen, der Todesgott.*

भूताभिषङ्ग m. *Besessenheit* Bhâvapr. 3,104. zu Spr. 6288.

भूतायन m. Pl. *eine best. Schule.*

भूतारब्ध Adj. *aus den Elementen gebildet;* Subst. Pl. *alles Organische* Kull. zu M. 9,35. 37.

*भूतारि n. *Asa foetida* Râgân. 6,74.

*भूतार्त Adj. *von bösen Wesen gequält, besessen.*

भूतार्थ m. *etwas in Wirklichkeit Geschehenes* oder *Vorhandenes, Thatsache, der wahre Sachverhalt.*

*भूतार्म n. P. 6,2,91.

*भूताली f. Name *zweier Pflanzen* Râǵan. 5,130. 7,117.

भूतावास m. 1) *der Wohnsitz der Wesen*, Beiw. Vishṇu's und Çiva's. — 2) **Terminalia Bellerica* (*der W. der bösen Wesen*) Râǵan. 11,237. — 3) *der Wohnsitz der Elemente, der Körper.*

भूताविष्ट Adj. *von bösen Geistern besessen.*

भूतावेश m. *Besessenheit* Râǵan. 13,50.

भूतासन n. *der Sitz böser Wesen* als N. pr. eines Zauberwagens.

भूति und भूतिं 1) f. *a) *Entstehung, Geburt. — b) kräftiges Dasein, Tüchtigkeit, Tauglichkeit; Macht. — c) vollkommenes Dasein, Gedeihen, Heil, Wohlsein, Wohlfahrt, Wohlstand.* Auch personificirt und mit Lakshmi identificirt. — *d) Verzierung, Schmuck. — e) Asche. — f)* angeblich = भूमि *Erde. — g)* मरुतां भूति: Name eines Sâman Âǵyas. Br. — *h) *gebratenes Fleisch. — i) *Andropogon Schoenanthus* und = रोहिष Râǵan. 8, 99. 121. — *k) *ein best. Heilmittel*, = वृद्धि Râǵan. 5,29. — *l)* N. pr. der Gattin Ruki's und Mutter des Manu Bhautja. — 2) m. *a) eine best. Gruppe von Manen. — b)* Bein. Vishṇu's. — *c)* N. pr. α) des Vaters von Manu Bhautja. — β) *eines Brahmanen.

भूतिक 1) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen m. n. *Ptychotis Ajowan*, n. *Andropogon Schoenanthus* (Râǵan. 8, 99), *Gentiana Chirata*, = कत्तृण und कटुकौषध. — 2) *n. *Kampfer.*

भूतिकर्मन् n. *eine die Wohlfahrt bezweckende Handlung*, Bez. *der häuslichen Handlungen bei der Geburt, Einführung zum Lehrer* u. s. w. Âpast.

भूतिकलश m. N. pr. eines Mannes.

भूतिकाम 1) Adj. *Gedeihen —, Wohlfahrt —, Wohlstand wünschend* 180,1. — 2) *m. *a) der Rathgeber eines Fürsten. — b)* Bein. Bṛhaspati's.

*भूतिकील m. *Grube.*

भूतिकृत् 1) Adj. *Wohlfahrt bringend* (Çiva). — 2) m. *eine best. Gruppe von Manen.*

भूतिकृत्य n. = भूतिकर्मन्.

*भूतिगर्भ m. ein anderer Name für Bhavabhûti.

भूतिगौरी f. N. pr. der Gattin Çiva's VP.² 5, 387. v. l. गौरी.

भूतितीर्था f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भूतिद 1) Adj. *Wohlfahrt verleihend* (Çiva). — 2) m. *eine best. Gruppe von Manen.*

भूतिदत्त m. N. pr. eines Mannes.

भूतिनन्द् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,212.

*भूतिनिधान n. *das Mondhaus* Dhanishṭhâ.

भूतिमत् Adj. *der Wohlfahrt theilhaftig, glücklich.*

भूतिमित्र m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,193.

भूतियुवक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

भूतिलय N. pr. eines Tîrtha.

भूतिवर्धन Adj. *das Gedeihen fördernd* Âpast. Çr. 5,18,2.

भूतिवर्मन् m. N. pr. 1) eines Rakshas. — 2) eines Fürsten.

भूतिवाकृन Adj. als Beiw. Çiva's. Vgl. भूतवाकृन.

भूतिशिव m. N. pr. eines Mannes.

भूतिसृज् Adj. *Wohlfahrt schaffend.*

भूतीक *eine best. Pflanze* Kâraka 4,8. Nach den Lexicographen *Gentiana Chirata, Curcuma Zerumbet, Ptychotis Ajowan* und *eine best. Grasart* (Râǵan. 8,121. Bhâvapr. 4,169).

भूतीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*भूतुम्बी f. *eine Gurkenart* Râǵan. 7,165.

*भूतृण 1) m. *Andropogon Schoenanthus.* — 2) n. *ein best. wohlriechendes Gras* Râǵan. 8,121.

भूतेकृद् f. Pl. Bez. *der Verse* AV. 20,135,11—13 Vaitân.

भूतेज्य Adj. *den Gespenstern opfernd.*

भूतेन्द्रियजयिन् Adj. als Bez. *einer Art von Jogin.*

भूतेश m. *Herr* 1) *der Wesen*, Bein. Brahman's, Vishṇu-Kṛshṇa's und der Sonne (Hemâdri 1, 615,8. — 2) *der bösen Wesen*, Bein. Çiva's.

भूतेश्वर m. = भूतेश 1) 2).

भूतेष्टकी f. Bez. *bestimmter Backsteine.*

*भूतेष्टा f. *der 14te Tag eines Halbmonats.*

भूतोड्डामर n. Titel eines Tantra. Vgl. भूतडामर.

भूतोदन m. *ein Reisgericht, das gegen böse Geister genossen wird.*

भूतोन्माद m. *Irresein durch Einwirkung böser Wesen.*

भूतोपदेश m. *Anweisung auf etwas bereits Vorhandenes.*

भूतोपमा f. *Vergleichung mit einem andern Wesen.*

भूतोपसर्ग m. *Besessenheit* Spr. 6288.

*भूत्तम n. *Gold.*

भूदरीभवा f. *Salvinia cucullata* Râǵan. 1,223.

*भूदार m. *Schwein* Râǵan. 19,31.

भूदिन n. (Ganit. Bhagan. 9) und भूदिवस m. (Ârjabh. 3,6) *ein bürgerlicher Tag.*

भूदेव m. 1) *ein Gott auf Erden, ein Brahmane.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

भूदेवमुक्त m. N. pr. eines Dichters Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

भूम्युरिम Mârk. P. 94,9 Druckfehler für भूरिव्युम.

*भूधन m. *Fürst, König.*

भूधर 1) Adj. *a) die Erde tragend*, auch so v. a. *in der E. wohnend* (Schlange). — *b) die Erde erhaltend*, Beiw. Kṛshṇa's und Baṭukabhairava's. — 2) m. *a) Berg.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *der Zahl sieben. — c)* unter den Bein. für Çiva nach Nîlak. Bez. des Schlangendämons Çesha MBh. 13,14,155. — *d) *ein best. Apparat. — e)* N. pr. eines Scholiasten.

भूधरज m. *Baum* (nach Nîlak.).

भूधरता f. *das Tragen der Erde* (Obj.).

भूधरयन्त्र n. *eine best. Kochvorrichtung* Bhâvapr. 2,87. 99.

भूधरात्मक und भूधराधीश m. Bein. Baṭukabhairava's.

भूधरेश्वर m. Bein. des Himavant.

भूधात्री f. 1) Bein. Baṭukabhairava's. — 2) **Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,91.

भूध्र m. *Berg.*

भूनन्दन m. N. pr. eines Fürsten.

भूना f. N. pr. einer Oertlichkeit. — भूनौ s. u. 2. भूमन्.

भूनाग m. *eine Art Schnecke* und *Schneckenhaus* Râǵan. 13,2. 55. Rasendrak. 155.

भूनायक m. *Fürst, König* Daçak. 5,21.

भूनिम्ब m. *Gentiana Chirata* Râǵan. 9,15. Mat. med. 200.

*भूनीप m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,105.

*भूनेतर् m. *Fürst, König.*

भूप m. 1) dass. — 2) Bez. *der Zahl sechzehn* Ganit. Bhagaṇ. 9.

भूपता f. *Fürstenwürde, Königthum.*

भूपति m. 1) *Herr der Wesen* oder *der Welt.* Bein. Rudra's und Baṭukabhairava's. — 2) *Fürst, König.* — 3) Bein. eines best. Dichters, vielleicht Bhoǵa's. — 4) **eine best. auf dem Himavant wachsende Knolle* Râǵan. 5,14. — 5) *ein best.* Râga S. S. S. 92. — 6) N. pr. *a)* eines der Viçve Devâs. — *b)* Pl. einer Klasse von Göttern unter Manu Raivata Mârk. P. 75,71. — *c)* eines Opferpriesters der Götter.

भूपतित Adj. *zur Erde gefallen* 107,6.

*भूपतिवेश्मन् n. *ein fürstlicher Palast.*

भूपतिस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

भूपपुत्र m. *Fürstensohn, Prinz.*

भूपरिधि m. *der Umfang der Erde.*

*भूपल m. *eine Rattenart* Rágan. 19,58. Vgl. भूफल 2).

*भूपलाश m. *eine best. Pflanze.*

*भूपवित्र n. *Kuhmist.*

भूपसुत m. *Fürstensohn, Prinz.*

*भूपाटली f. *eine best. Pflanze* Rágan. 5,130.

भूपात m. *das auf die Erde Fallen, Niederfallen* Sáh. D. 68,2.

भूपादिस्कन्धलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भूपाल 1) m. *a) Fürst, König.* — *b)* Bein. Bhogarága's. — *c)* N. pr. α) eines Sohnes des Somapála. — β) eines Landes. — 2) f. ई *eine best. Scala in der Musik.*

भूपाललोक m. *Fürstenschaar* Harshak. 119,1.

भूपालवल्लभ m. 1) *Liebling eines Fürsten*, von Pferden Kád. 98,17. — 2) N. pr. verschiedener Autoren.

भूपालश्री N. pr. eines Tempels des Çiva.

भूपालस्तोत्र n. Titel eines *Lobgesanges* Bühler, Rep. No. 653.

भूपालसार्वभौम m. N. pr. eines *Fürsten.*

*भूपिठरी f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,222 (Hdschr.). v. l. भूमिवल्लि.

भूपुत्र Metron. 1) m. *des Planeten Mars.* — 2) f. ई der Sítá.

भूपुर n. *ein best. Theil eines Diagramms.*

*भूपेष्ट m. *ein best. Baum.*

भूप्रकम्प m. (adj. Comp. f. आ) *Erdbeben.*

*भूफल m. 1) *Phaseolus Mungo* Rágan. 16,37. — 2) *eine Rattenart*; vgl. भूपल.

*भूबदरी f. *eine Art Judendorn.*

भूबिम्ब *die Erdkugel.*

भूभट m. N. pr. eines Mannes.

भूभर्तृ m. *Fürst, König.*

भूभाग m. *Ort, Platz, Stelle.* क्रोशमात्र *eine Strecke von nicht mehr als einem* Kroça.

भूभुज् m. *Fürst, König.*

भूभू m. Metron. *des Planeten Mars* Ganit. 2,1.

भूभूत्कार m. *der Laut* भू-भूत् Pańkad.

भूभृत् m. 1) *Berg.* — 2) Bez. *der Zahl sieben* Ganit. Kaksh. 1. — 3) *Erhalter der Erde, — der Welt* als Beiw. Vishṇu's. — 4) *Fürst, König.*

भूमि 1) m. in der Formel ध्रुवाय भूमाय नमः Taitt. Âr. 10,67. — 2) = भूमि *Erde* am Ende einiger Compp.

भूमकतृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

भूमण्डल n. 1) *der Erdkreis, Erdball* 105,28. 123,24. — 2) *der Umkreis —, der Umfang der Erde.*

1. भूमन् n. 1) *die Erde.* — 2) *Erdboden.* — 3) *Land, Ort.* — 4) *die Welt.* — 5) *Wesen;* Pl. *die Gesammtheit des Existirenden.*

2. भूमन् 1) m. *a) Fülle, Menge, Reichthum, Vielheit, Mehrzahl.* भूम्ना *meistentheils, gewöhnlich;* भूम्ना *reichlich.* Am Ende eines adj. Comp. *erfüllt von* Mahâvirak. 113,9. — *b)* Bez. Kṛshṇa's. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Pratihartar. — 2) f. *Versammlung.*

*भूमन्त् m. *Fürst, König.*

भूमन्यु m. N. pr. eines Fürsten. सुमन्यु v. l.

भूमय्, यति *vermehren* Bhaṭṭ.

*भूमयी f. Bein. der Khâjâ, der Gattin des Sonnengottes.

भूमविद्या f. Bez. des 7ten Prapâṭhaka in der Khândogjopanishad.

भूमहेन्द्र m. *Fürst, König.*

भूमानन्दसरस्वती m. N. pr. eines Gelehrten.

भूमि 1) f. (auch भूमी) *a) die Erde;* Pl. *Erden, Weltgebiete.* — *b) Erdboden, Boden, — für* (Gen.). Auch Pl. — *c) Land, Landstrich.* — *d) Erde* als *Stoff, Erdreich* 186,27. — *e) Platz, Ort, Stelle, Stätte.* — *f) Stockwerk* Hemâdri 1,668,4. — *g) Basis einer geometrischen Figur.* — *h) Flächeninhalt* Çulbas. 1,45. — *i) Platz,* so v. a. *Stellung, Amt.* — *k) die Rolle eines Schauspielers.* — *l) Stufe, Grad* (im Joga). — *m)* am Ende eines Comp. *ein Platz für,* so v. a. *ein Gegenstand, bei dem Etwas in hohem Grade zur Erscheinung kommt.* विश्वास° so v. a. *eine des Vertrauens würdige Person,* स्नेह° *eine der Liebe w. P.,* विश्रान्ति° *was Einem Erholung gewährt,* धार्ष्ट्य° *ein Ausbund von Frechheit* Daçak. 72,3. — *n)* * *Zunge.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes oder Grosssohnes des Jujudhâna Hariv. 1,34,30. VP.² 4,93.

*भूमिकदम्ब m. *eine* Kadamba-*Art* Rágan. 9,105.

*भूमिकन्दली f. = कन्दल 3) *b*).

भूमिकपाल Adj. *wobei der Erdboden als Schale gilt* Çat. Br. 13,3,8,3.

भूमिकम्प m. (Gaut.) und °कम्पन n. *Erdbeben.*

भूमिका f. 1) *Erdboden, Fussboden, Boden für* (im Comp. vorangehend). गृहोपरि so v. a. *Söller.* — 2) *Platz, Stelle, — für* (im Comp. vorangehend). — 3) *Stockwerk.* — 4) *Stufe, Grad.* — 5) *die Rolle eines Schauspielers* 291,9. — 6) *Vorrede, Einleitung* Ânandagiri zu Khând. Up. S. 473.

*भूमिकुष्माण्ड m. *Convolvulus paniculatus* Mat. med. 205.

भूमिक्षय m. *Einbusse von Land* Spr. 4613.

भूमिखण्ड *ein über die Erde handelnder Abschnitt* (in einem Werke).

भूमिखर्जूरिका und *°खर्जूरी f. *eine Palmenart* Bhâvapr. 1,247.

भूमिगत Adj. *zur Erde gefallen* Mân. Çr. 1,8,4. M. 3,246. 5,128.

भूमिगर्त m. *eine Grube in der Erde.*

*भूमिगुहा f. *eine Höhle in der Erde.*

1. भूमिगृह n. *ein unterirdisches Gemach.*

2. भूमिगृह Adj. *dessen Haus der Erdboden ist* (von einem Todten).

भूमिचम्पक m. *Kaempferia rotunda* Mat. med. 294.

भूमिचल m. und °चलन n. *Erdbeben.*

*भूमिच्छत्र n. *Pilz* Deçîn. 1,64.

भूमिज 1) Adj. *aus der Erde sprossend.* — 2) m. *a) der Planet Mars.* — *b)* * *Mensch.* — *c)* * *eine* Kadamba-*Art* Rágan. 9,105. — *d)* * *eine Art Schnecke* Rágan. 13,55. — *e)* *Bein. des Dämons Naraka. — 3) *f. आ Metron. der Sítá. — 4) *n. *eine best. Gemüsepflanze* Rágan. 7,152.

*भूमिजगुग्गुलु m. *eine Art Bdellium* Rágan. 12,113.

*भूमिजम्बु, *°जम्बुका und *°जम्बू f. *eine best. Pflanze* Rágan. 11,30. *Premna herbacea* Mat. med. 294.

भूमिजात Adj. *auf der Erde entstanden, — sich bildend* 80,31.

*भूमिजीविन् m. *ein* Vaiçja.

भूमिजोषणी n. *die Wahl des Bodens* Çat. Br. 13,8,1,6. 4,11. Pâr. Grhj. 3,10,10.

भूमिञ्जय m. N. pr. eines Sohnes des Virâṭa.

भूमितनय m. Metron. *des Planeten Mars* Varâh. Bṛh. 25(23),2.

भूमितल n. (adj. Comp. f. आ) *Erdboden.* Auch Pl.

भूमितुण्डिक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

भूमित्र m. N. pr. eines Fürsten.

भूमित्व n. Nom. abstr. zu भूमि *die Erde* (Tândja-Br. 20,14,2) und *Erde* als *Stoff.*

भूमिद Adj. *Land schenkend* M. 4,230.

भूमिदान n. *Schenkung von Land* Verz. d. Oxf. H. 5,*b*,26.

भूमिदुन्दुभि m. *Erdpauke;* so heisst *eine mit Fell überspannte Grube* Âpast. Çr. 21,18. Ait. Âr. 416,12.

भूमिदृंह Adj. *auf dem Grunde feststehend.*

भूमिदेव 1) m. *ein Gott auf Erden, ein Brahmane.* — 2) f. ई N. pr. verschiedener Frauen.

भूमिधर m. 1) *Berg.* — 2) Bez. *der Zahl sieben.* — 3) *Fürst, König.*

भूमिनन्द् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,212.

भूमिनाथ und भूमिप m. *Fürst, König.*

*भूमिपत्त m. *ein schnell laufendes Pferd.*

भूमिपति m. *Fürst, König.*

भूमिपतित्व n. *Herrscherwürde, Königthum.*

भूमिपरिदृंक्षण n. *das Festdrücken des Erdbodens* Âpast. Çr. 7,10,11.

भूमिपरिमाण n. *Flächenmaass* 215,11.

भूमिपाल m. (adj. Comp. f. आ) *Fürst, König.*

भूमिपाशी m. und °पाशका f. *eine best. Pflanze.*

*भूमिपिशाच m. *Borassus flabelliformis.*

भूमिपुत्र m. 1) Metron. *des Planeten Mars.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

भूमिपुरंदर m. Indra *auf Erden*, Bein. Dilîpa's.

भूमिप्र Adj. *die Erde erfüllend* (Ruhm) Ait. Âr. 364,14.

भूमिप्रचल m. *Erdbeben* Âpast.

भूमिप्राप्त Adj. *auf den Erdboden gefallen* Kâtj. Çr. 8,5,39.

भूमिबुध्न Adj. *die Erde zum Boden habend* Khând. Up. 3,15,1.

भूमिभाग m. *Ort, Platz, Stelle.*

भूमिभुज् m. *Fürst, König.*

भूमिभूत Adj. *der Boden von Etwas seiend* Spr. 6829.

भूमिभृत् m. *Fürst, König.*

भूमिभेदिन् Adj. *anders als auf der Erde seiend.*

*भूमिमण्ड 1) m. *Vallaris dichotomus.* — 2) f. आ *arabischer Jasmin.*

*भूमिमण्डपभूषणा f. *Gaertnera racemosa* Râgân. 10,109.

*भूमिमत्त् Adj. *Land besitzend.*

भूमिमित्र m. N. pr. zweier Fürsten.

*भूमिरटक m. *ein schnell laufendes Pferd.*

भूमिरथिक m. *ein angehender Wagner, der sich durch Zeichnungen im Sande zu seinem künftigen Beruf vorbereitet*, Comm. zu Nyâyam. 9,2,3.

*भूमिलाभ m. *das Sterben, Tod.*

*भूमिलेपन n. *Kuhmist.*

भूमिलोक m. *Erdenwelt.*

*भूमिवर्धन m. n. *Leichnam.*

*भूमिवल्लि f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,222.

भूमिवासिन् Adj. *zu ebener Erde wohnend.*

भूमिशय 1) Adj. *auf* oder *in der Erde liegend, — lebend;* m. *ein in der Erde lebendes Thier.* — 2) m. a) **eine wilde Taube.* — b) N. pr. eines Fürsten.

*भूमिशय्या f. *das Schlafen auf der blossen Erde.*

भूमिष्ठ Adj. *auf der Erde —, auf dem Erdboden stehend, in der Erde befindlich, — liegend.* °मात्रतस् *sobald er die Erde betritt*, so v. a. *unmittelbar nach der Geburt.* — 2) *in seinem Lande seiend.*

भूमिसत्त्र n. *ein in Schenkung von Land bestehendes Opfer.*

*भूमिसंभवा f. Metron. der Sîtâ.

भूमिसव m. *ein best.* Vrâtjastoma.

भूमिसाम्राज्य n. *die Oberherrschaft über die Erde* 138,10.

भूमिसुत m. Metron. *des Planeten Mars.*

भूमिसेन m. N. pr. 1) eines Sohnes des 10ten Manu. — 2) *eines buddh. Gelehrten.

भूमिस्तोम m. *ein best.* Ekâha Vaitân.

*भूमिस्नु m. *Regenwurm.*

भूमिस्पृश् 1) Adj. a) *die Erde berührend.* — b) **blind.* — c) **lahm.* — 2) *m. a) *Mensch.* — b) *ein* Vaiçja. — c) *ein leise heranschleichender Dieb.*

भूमिस्वामिन् m. *Fürst, König.*

भूमी f. s. u. भूमि 1).

भूमीकदम्ब m. *eine* Kadamba-*Art.*

भूमीकुरबक m. *eine best. Pflanze.*

भूमीच्छा f. *das Verlangen sich auf die Erde zu legen.*

*भूमीन्द्र, *भूमीपति und भूमीभुज् m. *Fürst, König.*

भूमीभृत् m. *Berg* Çatr. 14,343.

भूमीरुह् und °रुह (Hemâdri 1,2,17) m. *Gewächs, Baum.*

भूमीशय्य Adj. *auf dem Erdboden schlafend* Spr. 1987.

भूमीश्वर m. in एक° (Nachtr. 4).

भूमीसह m. *ein best. Baum* Bhâvapr. 1,237.

भूम्यनन्तर 1) Adj. *unmittelbar angrenzend.* — 2) m. *der Fürst des zunächst angrenzenden Landes.*

(भूम्य) भूमिय Adj. *terrenus.*

*भूम्यामलकी und *भूम्यामली f. 1) *Flacourtia cataphracta.* — 2) *Phyllanthus Niruri* Mat. med. 294.

*भूम्याकुत्य n. *ein best. Strauch* Râgân. 4,173.

°भूय n. *das Werden, Sein.*

भूयंस् 1) Adj. (f. भूयसी) a) *werdend* in ब्रह्म°. — b) *mehr, zahlreicher, reichlicher, — als* (Abl.). — c) *mehr bedeutend, — werth, mächtiger, grösser, — als* (Abl.). — d) *viel, vielfach, zahlreich.* — e) *sehr gross, bedeutend, heftig.* — f) *reichlich versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) भूयस् Adv. a) *mehr, am meisten.* — b) *sehr, in hohem Grade.* भूयस्तरम् *in höherm Grade als* (Abl.). — c) *ferner, weiter, weiterhin, ausserdem, noch.* पूर्वम्-भूयः, आदौ-पश्चात्-भूयः. — d) *wieder, von Neuem.* भूयो ऽपि, भूयश्चापि, भूयो भूयः und पुनर्भूयः dass. — 3) भूयसा Instr. Adv. a) *über die Maassen, in hohem Grade.* — b) *meist, in der Regel.* — 4) n. *das Werden, Eingehen* in ब्रह्म°.

भूयःपलायन n. *abermaliges Entfliehen* Kathâs. 38,126.

°भूयत्व n. = °भूय in ब्रह्म°.

भूयद्रूप Adj. *vielförmig.* Richtig v. l. उभयद्रूप.

भूयशस् Adv. 1) *meist, in der Regel.* — 2) *wieder, von Neuem.*

भूयस्कर Adj. *mehr machend* oder *thuend* VS.

भूयस्कृत् 1) Adj. *mehrend.* — 2) f. Pl. Bez. *bestimmter Backsteine* Âpast. Çr. 17,5.

भूयस्त्व n. 1) *das Mehrsein, Ueberwiegen* (Gaim. 3,3,10), *Zunahme* (Gaut.). — 2) *Vielheit, Menge.* — 3) *grosser Umfang.*

भूयस्विन् Adj. *überlegen* Tândja-Br. 12,13,31.

भूयःसंनिवृत्ति f. *Wiederkehr.*

भूयिष्ठ 1) Adj. (f. आ) a) *meist, zahlreichst, überaus reichlich.* भूयिष्ठतर *überaus zahlreich* Prasannar. 20,6. — b) *hauptsächlichst, bedeutendst.* — c) *sehr gross.* निकट *die grösste Nähe.* — d) am Ende eines Comp. α) *zum grössten Theil aus — bestehend* Gaut. — β) *voll —, erfüllt —, im hohen Grade begleitet von.* — γ) nach einem Partic. praet. pass. *zum grössten Theil —, beinahe ganz.* Ein zum Partic. gehöriges Subst. tritt dazwischen. Auch Superl. °भूयिष्ठतर. — 2) भूयिष्ठम् Adv. a) *am meisten, zumeist, hauptsächlich, zum grössten Theil.* — b) *in grosser Menge.* — c) *im höchsten Grade, gar sehr, beinahe ganz.* — 3) भूयिष्ठेन Instr. Adv. *zumeist.*

भूयिष्ठभाज् Adj. *am meisten betheiligt, — geniessend, — empfangend* Âpast. Çr. 6,25,10.

भूयिष्ठशस् Adv. *in sehr grosser Anzahl.*

*भूयुक्ता f. *eine Palmenart.*

भूयोऽतर Adj. (f. आ) *mehr Silben habend* Tândja-Br. 9,3,8. Compar. °तर Ait. Br. 4,24,8.

भूयोगुण Adj. (f. आ) *verdoppelt* und zugleich *viele Vorzüge habend* Naish. 7,33.

भूयोदर्शनवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भूयोऽनागमन n. *das Nichtwiederkehren* Kathâs. 18,283 (भूयो ना° gedr.).

भूयोभर्तृसंगम m. *das Wiederzusammenkommen mit dem Gatten* Kathâs. 30,48.

भूयोमात्र n. *das Meiste von* (Gen.) Kauç. 91.

भूयोविद्य Adj. *mehr wissend, gelehrter.*

भूर् Indecl. (ursprünglich Nomin. von 2. भू) 1) in

der Formel भूर्भुवः स्वः (VS. 3,5. 37) als *Erde* gefasst. Bei der Annahme von 14 Welten nimmt भूर् die erste Stelle unter den 7 aufsteigenden Welten ein. — 2) **Hölle.* — 3) wird als ein geistiger Sohn Brahman's gefasst.

भूरति m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

भूरमण m. *Fürst, König* Daçak. 5,11.

भूरि 1) Adj. *reichlich, massenhaft, bedeutend, viel, häufig, zahlreich; ungeheuer, gewaltig.* Compar. भूरितर Bhâg. P. — 2) Adv. *reichlich, oft, viel, in hohem Grade.* भूरि कृत्वः *oftmals.* — 3) m. *a*) *Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's. — γ) Indra's. — *b*) N. pr. eines Sohnes des Somadatta. — 4) *n. *Gold* Râǵan. 13,9.

*भूरिक m. N. pr. eines Mannes.

भूरिकर्मन् Adj. 1) *viel wirkend.* — 2) *sehr thätig.* — 3) *der viele Opfer dargebracht hat.*

भूरिकालम् Acc. Adv. *für eine lange Zeit* Kathâs. 17,143.

भूरिकृत्रिममाणिक्यमय Adj. *aus vielen falschen Rubinen bestehend* Kathâs. 24,168.

*भूरिगन्धा f. *ein best. wohlriechender Stoff.*

*भूरिगम m. *Esel.*

भूरिगु Adj. *rinderreich* ṚV.

भूरिगुण Adj. *sich stark vervielfältigend.*

भूरिचक्षस् Adj. *viel schauend* oder *vielfältiges Ansehen gewährend.*

*भूरिज् f. *die Erde.* Richtig भुरिज्.

भूरिज Adj. *in grosser Anzahl geboren* (Gegens. एकज) Çâṅkh. Çr. 8,17,3.

भूरिजन्मन् Adj. *viele Geburten habend.*

भूरिज्येष्ठ m. N. pr. eines Sohnes des Vikakshus.

भूरिता f. *Vielheit, Menge.*

भूरितेजस् 1) Adj. *glanzreich.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

भूरितेजस Adj. *glanzreich.*

भूरितोक Adj. *kinderreich.*

भूरिद Adj. *viel gebend, freigebig.*

भूरिदक्षिण Adj. 1) *von reichem Opferlohn begleitet.* °म् Adv. *mit reichem Opferlohn.* — 2) *reichlichen Lohn gebend, freigebig.*

भूरिदात्र Adj. *gabenreich.*

भूरिदावत्तर Adj. *viel gebend, freigebig.* Compar. °दावत्तर.

भूरिदावन् Adj. (f. °दावरी) dass.

*भूरिडग्धा f. *Tragia involucrata* Râǵan. 9,49.

भूरिद्युम्न m. N. pr. 1) eines frommen Fürsten. — 2) der Söhne zweier Manu.

भूरिधन Adj. *reich an Habe.*

भूरिधामन् 1) Adj. *von grosser Macht* Kir. 1,45. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 9ten Manu.

भूरिधायस् Adj. *viel nährend, reichlich sättigend, — erhaltend.*

भूरिधार Adj. (f. आ) *reichlich giessend, — träufelnd, in reichen Strahlen milchend.*

भूरिनिधन Adj. *auf vielfache Weise zu Grunde gehend* Spr. 6554.

*भूरिपत्र m. *ein Andropogon* Râǵan. 8,126.

भूरिपाणि Adj. *vielhändig.*

भूरिपाश Adj. *reich an Stricken* oder *Schlingen.*

भूरिपुत्र Adj. (f. आ) *kinderreich* Taitt. Âr. 4,5,5.

*भूरिपुष्पा f. *Anethum Sowa* Râǵan. 4,12.

भूरिपोषिन् Adj. *reichlich mehrend, viel nährend.*

भूरिप्रयोग 1) Adj. *vielfach gebraucht.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. Titel eines Wörterbuchs, welches *die häufig gebrauchten Wörter* enthält.

*भूरिप्रेमन् m. *Anas Casarca.*

*भूरिफल्ली f. *ein best. Strauch* Râǵan. 5,131.

*भूरिफेना f. *eine best. Pflanze,* = सप्तला Bhâvapr. 1,202.

भूरिबल 1) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 2) *f. आ *Sida cordifolia* und *rhombifolia* Râǵan. 4,103.

भूरिभार Adj. *eine grosse Last tragend.*

भूरिभोज Adj. *viele Genüsse habend.*

*भूरिमल्ली f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,80.

*भूरिमाय 1) m. *Schakal.* — 2) f. आ *Schakalweibchen* Râǵan. 19,7.

भूरिमूल Adj. *wurzelreich.*

*भूरिमूलिका f. *eine best. Pflanze.*

*भूरिरस m. *Zuckerrohr.*

*भूरिराम m. *Esel* Râǵan. 19,39.

भूरिरेतस् Adj. *samenreich, viel befruchtend.*

भूरिवर्चस् Adj. *überaus glanzvoll* R. 2,35,18 (= सुवर्णाकान्ति Comm.). Bhâg. P. 4,24,40.

भूरिवर्पस् Adj. *vielgestaltig, vielerlei Ansehen bietend.*

भूरिवसु m. N. pr. verschiedener Männer.

भूरिवार Adj. (f. आ) *schätzereich, gabenreich.*

भूरिविक्रम Adj. *von grosser Kraft, von grossem Muth* R. 1,24,21.

*भूरिवेतस Adj. *mit Rotang reichlich bestanden* H. 954.

भूरिशस् Adv. *vielfach.*

भूरिशृङ्ग Adj. (f. आ) *viel-, grosshörnig.*

भूरिश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Somadatta.

भूरिश्रेष्ठक oder °श्रेष्ठिक N. pr. einer Oertlichkeit bei Benares.

भूरिषेण m. N. pr. 1) eines Sohnes des 1(Manu Harîv. 1,7,67. — 2) verschiedener and(Männer.

भूरिस्थात्र Adj. *viele Standorte habend, an len Orten befindlich.*

भूरिकन् m. N. pr. eines Asura.

*भूरुण्डी f. *Heliotropium indicum.*

भूरुक् m. *Gewächs, Baum* Spr. 7630. Kâṇḍak. 4

भूरुक् 1) m. *a*) dass. — *b*) **Terminalia Arj* und *glabra.* — 2) *n. *Perle* Râǵan. 13,153.

भूर्ज m. 1) *Betula Bhojpatra* (deren Rinde Schreibmaterial benutzt wird) Râǵan. 9,116. n. *aus Birkenrinde zum Schreiben zugerichtetes B* Kâraṇḍ. 28,23. 69,15. — 2) *Schriftstück, Urku* Lokapr. 2.

भूर्जकण्टक m. *eine best. Mischlingskaste.*

भूर्जद्रुम (176,31) und भूर्जपत्र m. = भूर्ज 1).

भूर्णि 1) Adj. *a) aufgeregt, scheu, wild.* — *b) gebracht, erregt, zornig.* — *c) rührig, eifrig.* — *f. *a) die Erde.* — *b) Wüste.*

भूर्भुव m. Bez. eines geistigen Sohnes Br man's.

*भूर्भुवकर m. *Hund.*

भूर्भुवतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भूर्भुवेश्वरतीर्थ n. desgl.

भूर्भूर oder भूर्भूव m. N. pr. eines Daitja VP.2

(भूर्यक्त) भूरिश्रक्त Adj. *vielängig.*

(भूर्यासुति) भूरिश्रासुति Adj. *viel erregt* ode *erregend.*

(भूर्योजस्) भूरिश्रोजस् Adj. *vielgewaltig.*

भूर्लोक m. 1) *die Erdenwelt.* — 2) *das Land lich vom Aequator.*

भूलक्षणपटल Titel eines Mantra Opp. Cat.

*भूलग्ना f. *Andropogon aciculatus* Râǵan. 3,

*भूलता f. *Regenwurm.*

भूलिङ्गशकुन und °शकुनि m. *ein best. Voge*

भूलिङ्गा f. N. pr. einer Stadt.

भूलोक m. (adj. Comp. f. आ) *die Erdenı*

°सुरनायक m. *ein* Indra *auf Erden.*

भूवलय m. n. *der Umkreis der Erde.*

भूवल्लभ m. *Fürst, König.*

*भूवक् (stark भूवाक्, schwach भूक्) Adj.

*भूशक्र m. *Fürst, König.*

*भूशमी f. *eine Acacienart.*

भूशय Adj. 1) *auf der Erde ruhend,* — *wohn* (Vishṇu). — 2) *in der Erde wohnend;* m. *ei der Erde wohnendes Thier.*

भूशय्या f. *ein Lager auf dem blossen Erdboc*

*भूशर्करा f. *ein best. Knollengewächs.*

भूभ्रुण्डी f. fehlerhaft für भुभ्रुण्डी.

*भूशेलु m. *Cordia Myxa* Rágan. 11,209.

1. भूष्, भूँषति. Mit आ 1) *sich verbreiten über* (Acc.). — 2) *hinbringen, verleiden.* — Mit उपा *herbeikommen.* — Mit उप *sich nahen zu* (Acc.). — Mit परि 1) *umlaufen.* — 2) *übertreffen.* — Mit वि (*mit Auszeichnung*) *werden.*

2. भूष्, भूँषति 1) *sich ernstlich bemühen um, obliegen, sich einer Sache* oder *Person annehmen, studere, colere;* mit Dat. — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zu verschaffen suchen.* — 3) **schmücken.* — Caus. 1) भूषयति (metrisch auch Med.) *a) schmücken, ausschmücken, zieren.* भूषित *geschmückt.* — *b) belegen —, versehen mit* (Instr.). — 2) Med. *sich schmücken.* — Mit अति Caus. 1) Med. *sich vor* (der Zeit nach) *Jmd* (Acc.) *schmücken.* — Mit अभि Caus. *schmücken* Vasishṭh. 259,*a*,18. — Mit आ *sich richten nach, sich fügen in; in Ehren halten, pflegen, dienen;* mit Loc. — Mit उप *bemerken, berücksichtigen, befolgen;* mit Acc. — Mit परि 1) *zu Diensten stehen, bedienen;* mit Acc. — 2) *befolgen.* — 3) etwa *hochhalten, verehren.* — Caus. *schmücken.* — Mit प्र *zur Verfügung stellen, darbieten.* — Mit अनुप्र *sich darbieten.* — Mit उपप्र *befolgen.* — Mit प्रति 1) *bereitmachen, ausrüsten.* — 2) *bedienen, aufwarten, Verehrung bezeugen;* mit Acc. — 3) *willfahren,* mit Acc. — Mit वि *obliegen,* mit Acc. — Caus. *schmücken.* विभूषित *geschmückt, geziert.* — Mit सम् *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *verschaffen.*

भूषण 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *schmückend, zierend.* Selbständig als Beiw. Vishṇu's. — 2) m. (ausnahmsweise) und n. *Schmuck.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *geschmückt —, verziert mit.* — 3) m. N. pr. eines Daitja. — 4) n. Titel eines Werkes. °कात्ति f. Titel eines Commentars dazu.

भूषणता f. Nom. abstr. zu भूषण *Schmuck.*

भूषणपेटिका f. *Schmuckkästchen.*

भूषणसार (Opp. Cat. 1) und °दर्पण m. Titel von Werken.

*भूषणोन्द्रप्रभ m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara.

भूषयितव्य Adj. *zu schmücken.*

भूषा f. *Schmuck.*

भूषापेटी f. *Schmuckkästchen.*

भूषाय्, °यते *zum Schmuck gereichen.* °भूषायमाण *z. Sch. von — gereichend* Mahâvîraḱ. 112,4.

भूषिक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,222. v. l. मूषिक.

°भूषिन् Adj. *geschmückt mit.*

भूष्णु Adj. 1) *wachsend* 23,20. — 2) *zu gedeihen wünschend, auf seine Wohlfahrt bedacht.*

भूष्य Adj. *zu schmücken.*

भूसंस्कार m. *Vorbereitung des Bodens,* so heissen *die zur Weihung der Stätte des Feueraltars nöthigen fünf oder sieben Manipulationen.*

भूसुत Metron. 1) m. *des Planeten Mars* Varâh. Bṛh. 4,6. — 2) f. आ der Sîtâ.

भूसुर m. *ein Gott auf Erden, ein Brahmane.*

भूसूक्त n. Bez. *einer best. Hymne* Opp. Cat. 1. °भाष्य n. ebend.

भूस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

भूस्तृण m. *Andropogon Schoenanthus* Mat. med. 271. Rágan. 8,121.

भूस्थ 1) Adj. *auf der Erde lebend.* — 2) *m. *Mensch* Rágan. 18,1.

*भूस्पृश् m. 1) *Mensch.* — 2) *ein* Vaiçja.

*भूस्वर्ग m. 1) *der Himmel auf Erden.* — 2) Bein. des Berges Sumeru.

भूस्वर्गाय्, °यते *den Himmel auf Erden darstellen.*

*भृकुंश, *भृकुंस und *°क m. *ein Schauspieler in weiblichem Anzuge.*

भृकुटि 1) f. *a) verzogene Brauen.* Auch °टी. — *b)* °टी *eine Froschart.* — *c)* *°टी bei den Gaina N. pr. einer Göttin. — 2) *m. bei den Gaina N. pr. des Dieners des 21ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

भृकुटिधर Adj. *die Brauen verziehend,* so v. a. *zürnend auf* (Loc.) Mahâvîraḱ. 36,21.

भृग् onomatop. vom *Knistern* des Feuers. In einer Etymologie von भृगु.

भृगमात्रिक Suçr. 2,412,4 wohl fehlerhaft für मृग°.

भृगल = बृगल.

भृँगवाण 1) Adj. vielleicht *blinkend, funkelnd.* Nach Sây. *wie* Bhṛgu *thuend.* — 2) m. vielleicht N. pr. eines Mannes ṚV. 1,120,5.

भृँगु m. 1) N. pr. *a)* Sg. u. Pl. eines Geschlechts mythischer Wesen, die zum Feuer in näherer Beziehung stehen. Hemâdri 2,*a*,110,5. fgg. werden zwölf Bhṛgu mit Namen als Gottheiten aufgeführt. Das Geschlecht hat eine geschichtliche Anknüpfung, indem einer der brahmanischen Hauptstämme diesen Namen führt. — *b)* eines den Stamm repräsentirenden Ṛshi, der zu Varuṇa in nähere Beziehung gebracht wird und auch als sein Sohn erscheint. Er tritt auch als ein Sohn Kavi's auf, als ein Prajâpati, als einer der sieben Weisen, als Gesetzgeber, Astronom, Arzt u. s. w. — *c)* eines Oheims des Dichters Bâṇa. — *d)* der Spitze des Berges Bhṛgutuṅga. — 2) *der Planet Venus,* = 1) *b).* Sein *Tag* ist der *Freitag.* — 3) *ein Name Rudra's. — 4) *Abhang, Abgrund* Harshaḱ. 142,12.

भृगुकच्छ m. oder n. und f. (आ) N. pr. eines geheiligten Platzes am nördlichen Ufer der Narmadâ. m. Pl. *die Bewohner dieser Oertlichkeit.*

भृगुकच्छतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भृगुकुलोद्वह m. Patron. Paraçurâma's Bh. V. 15,13.

भृगुक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit VP.² 2,151.

भृगुज und भृगुतनय m. *der Planet Venus.*

भृगुतीर्थमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 75.

भृगुतुङ्ग m. N. pr. eines im Rufe grosser Heiligkeit stehenden Berges im Himâlaja (oder im Vindhja) Vishṇus. 85,16.

भृगुदेवत Adj. *die* Bhṛgu *als Gottheit verehrend* Bhâg. P. 6,7,23.

भृगुनन्दन m. Patron. 1) Çaunaka's 47,1. 68, 28. — 2) Ruru's 48,29. — 3) Paraçurâma's. — 4) *des Planeten Venus.*

भृगुपतन n. *ein Sturz von einer Höhe.*

भृगुपति m. Bein. Paraçurâma's Bâlar. 95,6.

भृगुपत्र m. *der Planet Venus.*

भृगुप्रस्रवण m. N. pr. eines Berges.

*भृगुभवा f. *Clerodendrum siphonanthus* Bhâvapr. 1,176.

भृगुभूमि m. N. pr. eines Sohnes des Aṅgiras im Geschlecht der Bhṛgu.

भृगुमण्डल n. *ein best.* 2. कारण 4) *n).*

*भृगुरात्तस m. N. pr. eines Ṛshi.

भृगुराज m. *ein best. Genius,* v. l. für भृङ्गराज Hemâdri 1,651,19.

भृगुवल्ली f. Titel der dritten Valli in Taitt. Âr.

भृगुशार्दूल, भृगुश्रेष्ठ und भृगुसत्तम m. Bez. Paraçurâma's.

भृगुसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भृगुसुत m. 1) *Patron. Paraçurâma's. — 2) *der Planet Venus.*

भृगुसूनु m. *der Planet Venus.*

भृगुस्तरीतकी f. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 4,79.

भृगूद्वह m. Patron. 1) Çaunaka's MBh. 1,5,14. — 2) Paraçurâma's.

भृगूपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*भृगूलापति m. Bein. Paraçurâma's. Richtig भृगूणां पतिः.

भृग्वङ्गिरस् m. N. pr. eines Ṛshi.

*भृग्वङ्गिरसिका f. *eine eheliche Verbindung zwi-*

schen den Nachkommen Bhṛgu's *und* Añgiras'.

भृग्वङ्गिरोविद् Adj. *die Sprüche der* Bhṛgu *und* Añgiras —, *den* Atharvaveda *kennend* Vaitân.

भृग्वन्दीय (!) m. N. pr. eines Mannes.

भृग्वीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भृङ्ग 1) m. *a) eine grosse schwarze Bienenart.* — *b) *eine Art Wespe.* — *c) der gabelschwänzige Würger.* — *d) *ein liederlicher Geselle, Galan.* — *e) *ein goldener Wasserkrug.* — *f) ein best. Genius,* = भृङ्गराज Hemâdri 1,654,9. — *g) ein best. Tact* S. S. S. 236. — 2) (*m. n.) *Eclipta prostrata.* — 3) f. भृङ्गा = 1) *a).* — 4) f. भृङ्गी *a)* = 1) *a)* Dh. V. 3,7. — *b) *Aconitum ferox.* — 4) *n. *a) die Rinde* oder *das Blatt der Laurus Cassia.* — *b) Talk* Râgân. 13,114.

भृङ्गक 1) am Ende eines adj. Comp. = भृङ्ग 1) *a).* — 2) *m. *der gabelschwänzige Würger.*

*भृङ्गज 1) m. *Agallochum.* — 2) f. आ *Clerodendrum siphonanthus.*

*भृङ्गपर्णिका f. *kleine Kardamomen.*

*भृङ्गप्रिया f. *Gaertnera racemosa.*

*भृङ्गमारी f. *eine best. Blume* Râgân. 10,118.126.

*भृङ्गमूलिका f. *eine best. Schlingpflanze.*

भृङ्गरज und °मू (Karaka 6,4) m. *Eclipta prostrata.*

भृङ्गराज m. 1) **eine grosse Bienenart.* — 2) *ein best. Vogel* Karaka 1,27. — 3) *Eclipta prostrata* und *Wedelia calendulacea* Mat. med. 181. — 4) *ein best. Genius* Varâh. Bṛh. S. 53,44. Hemâdri 1, 651,19. — 5) **eine Art Opfer.*

भृङ्गराजक m. *ein best. Vogel.*

*भृङ्गरिटि, *°रीट und °रीटि (Hariv. 9556) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*भृङ्गरोल m. *eine Art Wespe.*

*भृङ्गवल्लभ 1) m. *Nauclea cordifolia* Râgân. 9, 103.105. — 2) f. आ *eine best. Pflanze,* = भूमिजम्बू Râgân. 11,30.

भृङ्गवृत्त m. nach einer Glosse zu Suçr. = वातक्रवृत्त.

भृङ्गसार्थ m. *Bienenschwarm* 294,31.

*भृङ्गसोदर m. *Eclipta prostrata.*

भृङ्गाधिप m. *Bienenkönig,* d. i. *Bienenkönigin.*

*भृङ्गानन्दा f. *Jasminum auriculatum* Râgân. 10,97.

*भृङ्गाभीष्ट m. *der Mangobaum* Râgân. 11,10.

भृङ्गाय्, °यते *sich wie eine Biene benehmen* Prasannar. 6,4.

भृङ्गार 1) m. n. *Wasserkrug, Giesskanne* (häufig von Gold). सीधु° Prasannar. 43,11. Angeblich auch *ein bei der Weihe eines Fürsten gebrauchtes Gefäss aus achtfachem Stoffe und von achtfacher Gestalt.* — 2) *m. = भृङ्गराज. — 3) *f. ई *Grille, Heimchen.* — 4) *n. *a) Gewürznelken.* — *b) Gold.*

भृङ्गारक m. = भृङ्गार 1).

*भृङ्गारि m. *eine best. Blume* Râgân. 10,118.126.

*भृङ्गारिका f. *Grille, Heimchen.*

*भृङ्गारीट m. = भृङ्गरीट.

भृङ्गारु m. = भृङ्गार 1) Hariv. 2,22,57.

भृङ्गाली f. *Bienenschwarm* 294,25.

*भृङ्गाह्व 1) m. *a) Eclipta prostrata* Râgân. 4,140. — *b)* = जीवक Râgân. 5,11. — 2) f. आ *eine best. Schlingpflanze* Râgân. 7,47.

भृङ्गि m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

भृङ्गिन् 1) m. *a) *der indische Feigenbaum.* — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) Pl. einer Völkerschaft. — 2) *f. भृङ्गिणी *ein best. Baum* Râgân. 11,211.

भृङ्गिरिट, °रिटि (Bâlar. 28,19. fgg.) und *°रीटि m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. Du. °रिटी (so ist wohl Hariv. 13421 zu lesen) und °रिटी (Hariv. 3,104,15) Bez. zweier solcher Wesen.

*भृङ्गोफल m. *Spondias mangifera* Râgân. 11,172.

भृङ्गीरिटि m. = भृङ्गिरिटि Hariv. 2,83,6.

भृङ्गीश m. Bein. Çiva's.

भृङ्गेशसंहिता f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 76.

*भृङ्गेष्टा f. 1) *Aloe indica* Râgân. 5,46. — 2) *Clerodendrum siphonanthus.* — 3) = काकजम्बू Râgân. 11,28. — 4) = तरुणी Râgân. 10,128.

भृज्ञायन (!) m. Patron.

*भृज्ञ् Adj. (Nom. भृट्) *bratend, backend.*

भृज्ञ in *उद्भृज्ञ.

भृज्ञन n. *Bratpfanne* Kap. S. 30,8.

भृज्यकण्ठ m. *eine best. Mischlingskaste* Gaut.

*भृणीय्, भृणीयैते = क्रुध्यति.

*भृणिटका f. *eine best. Pflanze.*

*भृणिड *Welle.*

°भृत् Adj. 1) *tragend.* — 2) *an sich habend, innehabend, besitzend, versehen mit.* — 3) *darbringend, bringend, verschaffend.* — 4) *erhaltend, unterhaltend.*

भृत 1) Adj. s. u. 1. भृ. — 2) m. *Söldling, ein für Lohn arbeitender Diener.*

भृतक Adj. 1) *herbeigeholt* in *द्राग्भृतक. — 2) *besoldet, Lohn empfangend;* m. *ein besoldeter Diener,* — *Lehrer.*

भृति und भृतिं (27,25) f. 1) *Herbeiholung, Herbeischaffung* in इध्मभृति. — 2) *Unterhalt, Verpflegung.* — 3) *Löhnung, Lohn.* — 4) *Dienst für Lohn.* — 5) *aufgetragene Speise, Kost.*

भृतिन् Adj. *getragen habend* in संवत्सर°.

*भृतिभुज् m. *ein besoldeter Diener.*

°भृत्त्व n. Nom. abstr. zu °भृत्.

भृत्य 1) m. *Diener;* auch von den *hohen Beamten eines Fürsten, den Ministern* gebraucht. — 2) f. या *a) *Lebensunterhalt, Lohn.* — *b) Pflege* in कुमार°.

भृत्यता f. und भृत्यत्व n. *die Stellung eines Dieners.*

भृत्यन्न n. Sg. *Lohn und Kost* Kathâs. 27,94.

भृत्यभाव m. *die Stellung eines Dieners* 291,30.

भृत्याय्, °यते *sich wie ein Diener benehmen.*

भृत्यी Adv. mit भू *in die Stellung eines Dieners treten.*

*भृत्र m. Siddh. K.

भृथ् 1) *Darbringung;* wohl m. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 13ten Manu Hariv. 1,7,32. घृत v. l.

भृम् m. *Verirrung, Versehen.*

भृमल् Adj. *betäubt, torpidus.*

1. भृमि 1) Adj. *flink, beweglich, munter.* — 2) m. *Wirbelwind.* Nach Sây. *eine schweifende Wolke* oder *ein musikalisches Instrument.* — *b) *Strudel.*

2. भृमि f. *Flinkheit, Beweglichkeit.* Nach Sây. Adj. *schweifend.*

भृम्यश्व m. N. pr. eines Mannes.

*भृम्, भृशति *gewaltig —, stark —, heftig werden.*

भृश 1) Adj. *gewaltig, stark, mächtig, heftig, reichlich* (244,2). — 2) भृशम् und भृश° Adv. *a) heftig, stark, in hohem Grade, überaus, sehr.* Compar. °तरम् (Conj.). — *b) ohne Zaudern, ohne irgend ein Bedenken.* — 3) m. *ein best. Genius* Varâh. Bṛh. S. 53,43. Hemâdri 1,651,17. 654,5.

भृशता f. *Heftigkeit.*

भृशदण्ड Adj. *strenge Strafe verhängend über* (Loc.).

*भृशपत्रिका f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,86.

भृशाय्, °यते *gewaltig —, stark —, heftig werden* Bhaṭṭ.

*भृशी Adv. mit भू dass.

भृष्ट s. u. भ्रस्ज्.

भृष्टकार m. *Bereiter von gerösteten oder gebratenen Speisen.*

1. भृष्टि f. *Zacke, Spitze; Kante, Ecke.*

2. *भृष्टि f. *das Rösten.*

3. *भृष्टि f. *ein verwilderter Garten.*

भृष्टिमन्त् 1) Adj. *zackig.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

भेक 1) m. *a) Frosch.* — *b) *Wolke.* — *c) *ein furchtsamer Mensch.* — 2) f. ई *a) Froschweibchen*

Kap. 4,16. °पति m. *Froschmännchen.* — *b) *Hydrocotile asiatica.*

*भेकपर्णी f. *eine best. Pflanze.*

*भेकभुज् m. *Schlange.*

भेकुरि f. Pl. Bez. *bestimmter* Apsaras VP.² 2,82.

भेड 1) m. *a) *Schafbock.* — *b) *Floss, Nachen.* — *c)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई *a) *Mutterschaf.* — *b)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भेडगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

भेडर m. N. pr. eines Agrahâra.

*भेड्र m. *Schafbock.*

*भेण्डा f., *भेण्डी f. und *भेण्डीतक m. *Abelmoschus esculentus* Râǵan. 4,159. *भेण्डा f. auch *Same des Lotus* 10,191.

भेतव्य n. impers. *timendum, sich zu fürchten vor* (Abl. oder Gen.). न भेतव्यं च भेतव्ये *auch darf man sich nicht fürchten, wenn es Etwas zu fürchten giebt.*

भेताल m. = वेताल Ind. St. 15,228. 234. 236.

भेत्तृ Nom. ag. 1) *Zerbrecher, Spalter, Durchbrecher, Sprenger, Durchbohrer.* — 2) *Besieger.* — 3) *Unterbrecher, Störer, Vereiteler.* — 4) *Verräther, Ausplauderer.* — 5) Bein. Skanda's. — 6) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

भेत्तवै Dat. Infin. zu 1. भिद् Çat. Br. 9,1,2,12.

भेत्तव्य Adj. 1) *zu spalten, zu zerbrechen.* — 2) *zu verrathen, auszuplaudern.*

भेद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) Nom. act. zu भिद्, भिनत्ति. *a) das Zerbrechen, Spalten, Zersprengen, Durchbrechen, Durchbohren, Einbruch.* — *b) Trennung, Scheidung, Theilung.* — *c) Bruch, Verrath* (eines Geheimnisses). — *d) Unterbrechung, Störung, Verletzung.* — *e) Entzweiung, das Abwendigmachen, Herüberziehen eines Bundesgenossen auf seine Seite.* — *f) Verführung.* — 2) Nom. act. zu भिद्, भिद्यते. *a) das Bersten, Springen, Bruch.* — *b) Verletzung, das Verletztwerden.* — *c) das Auseinanderklaffen.* — *d) das Aufbrechen,* so v. a. *Aufblühen.* — *e) das Hervorbrechen, Hervortreten* (des Bartes) Bâlar. 61,18. — *f) Reissen* (in den Gliedern). — *g) Oeffnung, Stuhlgang.* — *h) das Sichverziehen* (der Brauen). — *i) Zwiespalt, Uneinigkeit,* — *zwischen* (Instr.), *in* (im Comp. vorangehend). — *k) eine best. Conjunction beim Planetenkampf.* — *l) Aenderung, Wechsel.* — *m) das Unterschiedensein, Verschiedenheit, Unterschied.* — 3) concret. *a) Theil.* — *b) Spalte, Ritze* Çulbas. 2,22. 23. Du. *die weibliche Scham.* — *c) Art, Species.* — *d) Hypotenuse* Çulbas. 3,145. — *e)* N. pr. α) eines Volkes. — β) eines Mannes.

भेदक 1) Adj. *a) zerbrechend, durchbrechend, einbrechend, durchstechend.* — *b) zerstörend, vernichtend* (Grenzzeichen). — *c) verführend.* — *d) unterscheidend, einen Unterschied machend,* — *annehmend.* — *e) unterscheidend,* so v. a. *näher bestimmend.* — 2) *f. भेदिका *a) das Zerbrechen, Spalten.* — *b) das Zerstören, Vernichten.* — 3) n. *Adjectiv.*

भेदकार Adj. (f. ई) 1) am Ende eines Comp. *durchbrechend, durchstechend.* — 2) *Zwiespalt —, Uneinigkeit bewirkend,* — *bei* oder *in* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

भेदकारिन् Adj. 1) *Zwiespalt —, Uneinigkeit hervorrufend.* — 2) *unterschieden, anders als sonst seiend* 308,22.

°भेदकृत् Adj. *zerbrechend, erbrechend.*

भेदतस् Adv. *getrennt, einzeln, separat* Kathâs. 107,86.

भेदधिक्कार m., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1), °प्रकाश m., °सत्क्रिया f. und °कारान्यत्कारकुंकृति f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

भेदन 1) Adj. *a) spaltend, zerbrechend, zersprengend, durchbohrend.* — *b) einen Durchbruch —, einen Abfluss bewirkend.* — *c) Reissen verursachend.* — *d) lösend.* — *e) Stockungen* oder *Anhäufungen der Excretionen des Körpers lösend.* — 2) *m. *a) Schwein.* — *b) Rumex vesicarius* Râǵan. 6,129. — 3) n. *a)* Nom. act. zu भिद्, भिनत्ति. α) *das Spalten, Zersprengen, Zerbrechen, Aufschlitzen, Aufschneiden, Durchbohren* Spr. 7616. — β) *das Spalten,* so v. a. *das Durchgehen* durch ein Gestirn. — γ) *das Verrathen, Ausplaudern.* — δ) *das Veruneinigen, Bewirken von Zwiespalt.* — *b)* Nom. act. zu भिद्, भिद्यते. α) *das Zerbrechen, Zerspringen, Aufspringen, Bruch.* — β) *Uneinigkeit, Zwiespalt.* — *c)* concret. α) *ein lösendes Mittel.* — β) *Asa foetida Râǵan. 6,75.

भेदनक in *घटभेदनक.

भेदनीय Adj. 1) *zu spalten, zu durchhauen.* — 2) *zur Ausscheidung ungesunder Stoffe aus dem Körper dienlich* Karaka 1,4.

भेदपञ्चकधिक्कार m. (Opp. Cat. 1,5287) und भेदविभीषिका f. Titel zweier Werke.

भेदवादिन् m. *ein Bekenner der Verschiedenheit von Gott und Welt* Verz. d. Oxf. H. 255,*b*, N. 5.

भेदसह Adj. *verführbar, bestechbar.*

भेदाभेदवादिन् m. *ein Bekenner sowohl der Verschiedenheit als auch der Identität von Gott und Welt* Verz. d. Oxf. H. 255,*b*, N. 5.

भेदित्व n. *die Eigenschaft des Aufspringens.*

भेदिन् 1) Adj. *a) spaltend, zerbrechend, durchstechend, durchbohrend, ausschlagend* (Augen). — *b) durchbohrend,* so v. a. *durch Mark und Bein gehend.* — *c) öffnend, fliessen machend, lösend, zertheilend.* — *d) brechend, verletzend* (eine Abmachung u. s. w.). — *e) trennend —, scheidend von* (Abl.). — *f) in Zwiespalt —, in Aufruhr versetzend.* — *g) derjenige, welcher unterschieden wird.* — 2) *m. *Rumex vesicarius* Râǵan. 6,129. — 3) f. °नी *ein best.* Çakti *bei den* Tântrika.

*भेदिर n. *Donnerkeil.*

भेदीय in दोषभेदीय (Nachtr. 4).

*भेड्र n. *Donnerkeil.*

भेदोक्तिजीवन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भेदोज्जीवन n. desgl.

भेद्य 1) Adj. *a) zu spalten, zu durchbohren.* — *b) mit Schneiden oder Oeffnen zu behandeln, wo es zu schneiden oder zu öffnen gilt.* — *c) widerlegbar.* — *d) zu verrathen.* — *e) zu verführen, abtrünnig zu machen.* — *f) was näher unterschieden —, bestimmt wird.* — 2) n. *Substantiv.*

भेद्यक in उत्पलभेद्यक.

*भेन m. 1) *die Sonne.* — 2) *der Mond.*

भेपुर n. N. pr. eines Dorfes.

भेय n. impers. *timendum, sich zu fürchten vor* (Abl.).

*भेयपाल m. N. pr. eines Fürsten.

*भेर m. *Pauke.*

*भेरण्ड Adj. fehlerhaft für भेरुण्ड.

भेरि (selten) und भेरी f. *Pauke* Gaut.

भेरीक am Ende eines adj. Comp. von भेरी.

भेरीघ्नत् (Conj.) m. *Paukenschläger.*

भेरीभांकार m. 1) *Paukenlärm* Daçak. 3,4. — 2) N. pr. eines Dichters.

भेरीभांकारीय n. Bherîbhâṁkâra's *Gedicht* Opp. Cat. 1.

भेरीस्वनमहास्वना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भेरुण्ड 1) Adj. (f. आ) *schrecklich, Grausen erregend.* — 2) m. *a) ein best. Vogel* Harshaṅ. 202,18. — *b) ein best. Raubthier.* — *c) *eine Form des* Çiva (?). — 3) f. आ N. pr. *a)* einer Göttin. — *b) *einer* Jakshiṇî. — 4) *n. *Schwangerschaft.*

भेरुण्डक m. *ein best. Thier, Fuchs* (nach der tibetischen Uebers.) Lalit. 383,6.

भेरोत्स in पुष्पभेरोत्स.

भेल 1) *Adj. *a) furchtsam.* — *b) dumm, einfältig.* — *c) gross von Wuchs.* — *d) beweglich, unstät.* — *e)* = लघिष्ठ. — 2) m. *a) *Nachen, Boot,*

Floss. — *b*) N. pr. eines Arztes, = भेड Kâśa.

*भेलक 1) Adj. = लघिष्ठ. — 2) m. n. *Nachen, Boot, Floss.*

*भेलु *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*भेलूपुरा f. N. pr. einer Vorstadt von Benares.

भेश m. *der Regent eines Sternbildes, — eines Zodiakalbildes.*

*भेष्, भेषति, °ते (भये, गतौ).

भेषज 1) Adj. (f. ई) *gesund machend, heilend.* — 2) n. *a*) *Gesundheitsmittel, Heilmittel, Arzenei, — gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b*) *die Heilsprüche des* Atharvaveda. — *c*) **Wasser.*

भेषजकृत Adj. *geheilt* Kâṭh. Up. 4,17,8.

भेषजचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

भेषजता f. *heilende Wirkung.*

भेषजागार n. *Arzeneikammer, Apotheke.*

*भेषजाङ्ग n. *was mit oder nach der Arzenei getrunken wird.*

भेषज्य Adj. (f. आ) *Heilkraft enthaltend.*

भैक्ष 1) Adj. *von Almosen lebend.* — 2) n. *a*) *das Betteln, Bettel.* भैक्षं चर् *betteln gehen, betteln, — um* (mit °भैक्षम् componirt 68,14). भैक्षाय गतः *auf den Bettel ausgegangen.* — *b*) *Erbetteltes, erbettelte Speise, Almosen.*

भैक्षक am Ende eines adj. Comp. = भैक्ष *Almosen.*

भैक्षचरण n. *das Ausgehen auf den Bettel* Gaut. °चरणां चर् *betteln.*

भैक्षचर्य n. und °चर्या f. dass.

*भैक्षजीविका f. *ein Lebensunterhalt durch Almosen.*

भैक्षभुज् Adj. *von Almosen lebend.*

भैक्षव Adj. *des Mönchs* Harshaṃ. 213,4.

भैक्षवत् Adv. *wie Almosen* 67,32. 68,24.

1. भैक्षवृत्ति f. *das Leben von Almosen, Bettelstand.*

2. भैक्षवृत्ति Adj. *von Almosen lebend.*

भैक्षान्न n. *erbettelte Speise.*

भैक्षाशिन् Adj. *erbettelte Speise geniessend.*

भैक्षाश्य n. *das Leben von Almosen.*

भैक्षाहार Adj. *erbettelte Speise essend.*

*भैक्षुक n. *eine Menge von Bettlern.*

भैक्षोपजीविन् Adj. *von Almosen lebend* 40,9.

भैक्ष्य fehlerhaft für भैक्ष.

*भैडक und *भैण्डक Adj. *vom Schafe herrührend* Râśân. 15, 66. 78.

*भैदिक Adj. = भैदं नित्यमर्कति.

भैम 1) Adj. (f. ई) *zu* Bhîma *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von Bhîma. Auch Pl. oder am Anfange eines Comp. im Sinne des Pl. — 3) f. ई *a*) *der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha. — *b*) Patron. der Damajantî. — *c*) Titel einer Grammatik Opp. Cat. 1.

भैमगव m. Patron.

भैमरथ Adj. (f. ई) Bhîmaratha *betreffend.* निशीथिनी f. wohl = भीमरथ 3) Harshaṃ. 140,2.

भैमरिक m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP. 5,32,1.

भैमसीनि m. fehlerhaft für भैमसेनि.

भैमसेनि und *°सेन्य m. Patron. von भीमसेन.

*भैमायन m. Patron von भैम.

भैमि m. Patron. von भीम.

भैमिसेनि m. fehlerhaft für भैमसेनि.

भैमीपरिणाय (wohl n.) Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

1. भैरव 1) Adj. (f. आ und ई) *grausig.* °म् Adv. — 2) m. *a*) *eine Form* Çiva's, die wiederum achtfach unterschieden wird. Auch = उग्रभैरव. — *b*) **Schakal* Râǵân. 19,8. — *c*) *ein best.* Râga. — *d*) N. pr. α) des Anführers einer zu Çiva gehörigen Schaar. — β) eines Sohnes des Çiva. — γ) eines Schlangendämons. — δ) eines Jaksha. — ε) verschiedener Männer. — ζ) eines Flusses. — 3) f. आ *a*) Bein. der Nirṛti Vaǵân. Jogaj. 6,10. — *b*) Pl. *eine Klasse von* Apsaras VP.² 2,82. — 4) f. ई *a*) *eine Form der* Durgâ. — *b*) *ein zwölfjähriges Mädchen, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.* — *c*) *eine best.* Râgiṇî oder Râga.

2. भैरव 1) Adj. (f. ई) *zu* 1. भैरव 2) *a*) *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. *eine best. Secte* VP.². — 3) n. Titel eines Tantra.

भैरवतन्त्र n. Titel eines Tantra.

भैरवतर्ज्जक m. Bein. Vishṇu's.

भैरवत्व n. Nom. abstr. zu 1. भैरव 2) *a*).

भैरवदीक्षिततिलक m. N. pr. eines Autors.

भैरवदीपदान n. und °दीपन n. Titel von Werken.

भैरवनाथतन्त्र n. Titel eines Tantra.

भैरवनामावली f. Titel eines Werkes.

भैरवमिश्र m. N. pr. eines Autors. °मिश्रीय n. Titel *seines Werkes* Opp. Cat. 1.

भैरवसपर्याविधि m. und भैरवसकल्पनामन् n. Pl. Titel von Werken.

भैरवस्तव m. Titel zweier *Lobgesänge* Bühler, Rep. No. 476. fg.

भैरवाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers* Harshaṃ. 71,13.

भैरवानन्द m. N. pr. eines Jogin Bhâvapr. 4,30.

भैरवाराधन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 477.

भैरवार्चन n. und भैरवार्चापारिजात m. Titel von Werken.

भैरवाष्टक n. Titel *einer Sammlung von acht* Tantra Ârjav. 160,17.

भैरवीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

भैरवीपटल Titel eines Werkes.

भैरवीय Adj. *zu* 1. भैरव (dem Gotte [Bîlar. 29, 14] und einem Gelehrten) *in Beziehung stehend.*

भैरवीयपञ्चसंधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भैरवीरहस्य n. und भैरवीसपर्याविधि m. Titel von Werken.

भैरवेन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

भैरवेश m. Bein. Vishṇu's.

*भैषज 1) Adj. *zu* भैषज्य (Patron.) *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) *Perdix chinensis.* — 3) n. *Arzenei.*

भैषज्य 1) *m. Patron. von Bhishaǵ und Bhishaǵa (gaṇa गर्गादि in der Kâç.). — 2) n. *a*) *heilende Wirkung, — Thätigkeit.* — *d*) *eine auf Heilung bezügliche Begehung* (im Ritual). — *c*) *Heilmittel, Arzenei, — gegen* (Gen.).

भैषज्यगुरुवैडूर्यप्रभा f. Titel eines(buddh.) Werkes.

भैषज्ययज्ञ m. *ein Heilung bezweckendes Opfer* Gop. Br. 2,1,19.

भैषज्यरत्नावली f. Titel eines Werkes.

भैषज्यराज und भैषज्यसमुद्गत m. N. pr. zweier Bodhisattva.

भैषज्यसेन m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,16.

*भैषज्ञ Adj. von भैषज्य. v. l. भैषज.

*भैषज्य m. Patron. von भिषज्. v. l. भैषज.

भैष्मक m. Patron. von भीष्मक. f. ई Patron. der Rukmiṇî.

भैस् s. u. 1. भी.

भो s. भोस्.

भोक्तर् Nom. ag. (f. भोक्त्री) 1) *Geniesser, Esser, Verspeiser.* भोक्तारम् als Fut. R. 1,59,13. — 2) *Benutzer, den Genuss —, den Vortheil von Etwas habend.* — 3) *Empfinder* (von Freude oder Schmerz). — 4) *Benutzer des Landes, Fürst.* — 5) **Gatte.* — 6) fehlerhaft für श्रोतर्.

भोक्तव्य 1) Adj. *a*) *zu geniessen, zu essen.* — *b*) *zu geniessen, zu gebrauchen, zu benutzen* Âpast. — *c*) *zu benutzen*, so v. a. *auszubeuten.* — *d*) *zu beherrschen.* — *e*) *zu speisen, dem man zu essen geben muss.* — 2) n. impers. *zu speisen, die Mittagsmahlzeit zu halten.*

भोक्तृत्व n. Nom. abstr. zu भोक्तर् 1) 2) 3).

भोक्तृशक्ति f. *die Macht der Seele als Benutzerin und Beherrscherin der Natur.*

भोज्यक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,222.

1. भोगँ m. 1) *Windung, Ring* (einer Schlange) Maitr. S. 2,5,3 (50,9). LA. 91,20. — 2) *die sogenannte Haube einer Schlange.* — 3) *eine best. Aufstellung der Truppen.* — 4) *Schlange* Suparn. 8,3.

2. भोग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Geniessen, Essen, Speisen.* — *b) Genuss, Benutzung, Gebrauch, Verbrauch, Verwendung.* Bei den Gaina *einmaliger Genuss einer Sache;* vgl. उपभोग. — *c) fleischlicher Genuss.* — *d) Regierung, Herrschaft.* — *e) Empfindung* (von Freude oder Schmerz). — *f)* in der Astr. *das Durchlaufen eines Gestirns.* — *g) Nutzen, Vortheil.* — *h) Freude, Lust.* — *i) Gegenstand des Genusses.* — *k) Besitz, Einkünfte, Ertrag von Ländereien* u. s. w. — *l) der auf jedes Mondhaus fallende Theil der Ekliptik,* d. i. 13° 20′. — *m) *Hurenlohn.* — *n)* N. pr. eines Lehrers. — 2) f. भोगा N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,144. — 3) n. fehlerhaft für भोग्य und भाग्य.

*भोगक m. N. pr. eines Mannes.

भोगकर Adj. (f. ई) *Genuss schaffend.*

*भोगगुच्छ n. *Hurenlohn.*

भोगगृह n. *Frauengemach, Harem* Sâj. zu ṚV. 10,95,4.

*भोगग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

भोगत्व n. Nom. abstr. zu 1. भोग 1).

भोगदत्ता f. N. pr. eines Frauenzimmers.

भोगदा f. N. pr. einer Göttin.

भोगदेव m. N. pr. eines Mannes.

भोगदेह m. *der feine Körper, den ein Verstorbener annimmt und mit dem er, je nach seinen Werken im vergangenen Leben, Freuden oder Leiden empfindet.*

भोगनाथ m. N. pr. eines Mannes.

भोगनिधि f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,222. 444.

भोगपति m. *Gouverneur einer Stadt* oder *Provinz.*

*भोगपात्त m. *Pferdeknecht.*

*भोगपिशाचिका f. *Hunger.*

भोगप्रस्थ m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft.

भोगभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

भोगभुज् 1) Adj. *Genüssen fröhnend* Mârk. P. 23,115. — 2) m. *ein reicher Mann* Agni-P. 35,18.

भोगभूमि f. *ein Land des Genusses* (der früheren Werke), — *der Vergeltung.*

*भोगभृतक m. *ein Diener, der für blosse Kost dient.*

भोगलाभ m. 1) *Wohlhabenheit.* — 2) *der Genuss eines* (unbeweglichen) *Pfandes* Jolly, Schuld. 298.

1. भोगवँत् 1) Adj. *mit Windungen* —, *mit Ringen versehen* (Schlange). — 2) m. *a) Schlange, Schlangendämon* Suparn. 9,1. — *b)* N. pr. eines Berges. — 3) f. °वती *a) Schlangenweibchen, ein weiblicher Schlangendämon.* — *b) die Stadt der Schlangendämone in der Unterwelt.* — *c) der Fluss der Schlangendämone.* — *d)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) eines heiligen Flusses.

2. भोगवत् 1) Adj. *Genüsse habend, mit Allem, was Genuss verschafft, reichlich versehen, ein genussreiches Leben führend.* — 2) m. *a) *Tanz, Mimik.* — *b)* N. pr. der Wohnung der Satjabhâmâ. — 3) f. °वती *a) der Nachttheil des zweiten lunaren Tages.* — *b)* Name der Stadt Uǵǵajinî im Dvâpara-Zeitalter 129,27. — *c)* N. pr. einer (wohl fingirten) Stadt.

भोगवर्धन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

भोगवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

भोगवस्तु n. *ein Gegenstand des Genusses.*

*भोगसद्मन् n. *Frauengemach, Harem.*

भोगसेन m. N. pr. eines Mannes.

*भोगस्थान n. 1) *der Körper.* — 2) *Harem.*

भोगस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

भोगाय्, °यते *sich ringeln* Çiva-Up. 9,10.

भोगायतन n. *die Stätte des Genusses* 274,14.

*भोगार्क n. *Geld, Besitz.*

*भोगार्घ्य n. *Getraide.*

*भोगावती f. *die Stadt der Schlangendämone.*

भोगावली f. 1) *das Lobgedicht eines Lobredners von Profession* Bâlar. 183,3. 7. — 2) *fehlerhaft für भोगावती.

*भोगावास m. *Frauengemach, Harem.*

*भोगिक m. *Pferdeknecht.*

*भोगिकात्त m. *Wind, Luft.*

*भोगिगन्धिका f. *eine best. Pflanze.*

1. भोगिन् 1) Adj. *mit Windungen versehen, geringelt.* — 2) m. *a) Schlange, Schlangendämon.* — *b) *ein best. Strauch* Râǵan. 5,126. — 3) f. °नी *Schlangenweibchen, ein weiblicher Schlangendämon.*

2. भोगिन् 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *geniessend, essend.* — *b) geniessend, den Genüssen sich hingebend, reich an Genüssen, ein genussreiches Leben führend, wohlhabend.* — *c) empfindend, an sich erfahrend* Kap. 5,73. — *d)* * = वेयावृत्तिकर (!). — 2) m. *a) *Dorfältester.* — *b) *Barbier.* — *c)* N. pr. eines Fürsten VP.² 4,72. — 3) f. °नी (vgl. auch Comm. zu Hâla 605) *a) eine Art von Heroine.* — *b) *eine nicht geweihte Gemahlin eines Fürsten.*

भोगिनन्दन m. Patron. Çâlivâhana's Ind. St. 14,102. °नन्दन m. 130.

*भोगिभुज् m. *Ichneumon.*

*भोगिवल्लभ n. *eine Art Sandel* Râǵan. 12,7.

*भोगीन Adj. am Ende eines Comp.

भोगीन्द्र m. *Schlangenfürst,* Bez. 1) *Ananta's. 2) Patañǵali's.

भोगीन्द्रतनय und भोगीन्द्रनन्दन m. Patron. Çâlivâhana's Ind. St. 14,108. 158.

भोगीश m. *Schlangenfürst* als Bez. Ananta's u. Çesha's.

भोगेश्वरतीर्थ (भोगीश्वर°?) n. N. pr. eines Tîrtha.

भोग्य 1) Adj. *a) zu geniessen, zu benutzen, was genossen* —, *benutzt wird, nutzbar, brauchbar; auszubeuten; zu geniessen* auch so v. a. *zu ertragen.* Bisweilen auch von Speisen gebraucht; hier hat aber die v. l. richtig भोज्य. — *b)* in der Astr. *zu durchlaufen.* — 2) *f. भोग्या *Hure* Râǵan. 18,10. — 3) *n. *a) Besitz, Geld.* — *b) Getraide* Râǵan. 16,1. — *c) Edelstein* Râǵan. 13,144.

भोग्यता f. und भोग्यत्व n. *das Gebrauchtwerden, Brauchbarkeit, Ausbeutbarkeit.*

*भोग्यार्क n. *Getraide* Râǵan. 16,1.

भोज् Adj. in अभोग्घँन्.

भोजँ 1) Adj. *a) mittheilsam, freigebig.* — *b) den Genüssen fröhnend, ein genussreiches Leben führend.* — 2) m. *a) ein Fürst besonderer Art.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volksstammes. — *c) ein Fürst der* Bhoǵa. — *d)* N. pr. verschiedener Fürsten und anderer Männer. — *e)* * = भोजकट. — 3) f. भोजा *a) eine Prinzessin der* Bhoǵa. — *b)* N. pr. der Gattin Viravrata's.

1. भोजक 1) Adj. *a) essend* (s. बहु°), **im Begriff stehend zu essen.* — *b) speisend, zu essen gebend.* — 2) m. etwa *ein Aufwärter beim Essen.*

2. भोजक m. 1) *ein Priester der Sonne, der aus einer ehelichen Verbindung der* Maga *mit Frauen aus dem* Bhoǵa-*Geschlecht herstammen soll.* — 2) *Astrolog* Harshaṅ. 96,18. — 3) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,99.

भोजकट 1) n. N. pr. einer Stadt. — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Bhoǵakaṭa.

*भोजकटीय m. Pl. = भोजकट 2).

भोजचम्पू f. und भोजचरित्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*भोजदुहितृ f. *eine Prinzessin der* Bhoǵa.

भोजदेव m. N. pr. eines Fürsten. °शब्दानुशासन n. Titel eines Werkes.

भोजन 1) Adj. *speisend, zu essen gebend* (Çiva). — 2) m. N. pr. eines Berges in Krauṅkadvîpa

Bhâg. P. 5,20,21. — 3) n. *a) das Geniessen, Gebrauchen. — b) das Geniessen, Essen, das Einnehmen des Mahles.* Ausnahmsweise mit Acc. des Objects. — *c) Mahl, Mahlzeit. — d) Speise.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *sich nährend von —, — als Speise darbietend, zur Speise von — dienend.* त्रिद्येक° Adj. *jeden dritten Tag, jeden zweiten und täglich Speise zu sich nehmend. — e) was zum Genuss oder Benutzung dient, Habe, Besitz. — f) Genuss,* sowohl *was man geniesst* als *die daraus entspringende Befriedigung, delectatio. — g) das Speisen, Zuessengeben. — h) Bereitung von Speisen, Kochkunst.*

भोजनक m. *eine best. Pflanze* Kâśik. zu Suçr. 1, 219,19.

भोजनकाल m. *Essenszeit.*

भोजनकुतूहल n. Titel eines Werkes über *Kochkunst.*

भोजनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

भोजनगृह n. *Speisegemach* Sâj. zu ṚV. 10,95,4.

*भोजनत्याग m. *das Aufgeben des Essens, das Hungern.*

भोजनभाण्ड n. *Speiseschüssel.*

भोजनभूमि f. *Speiseplatz, der Ort, wo man speist.*

भोजनरेन्द्र m. = भोजदेव.

भोजनविधि m. Titel eines Werkes.

भोजनवृत्ति f. *das Essen, Speisen.* Auch Pl.

भोजनवेला f. *Essenszeit.*

भोजनव्यग्र Adj. *mit dem Essen beschäftigt, beim Essen seiend.*

भोजनाधिकार m. *Küchenmeisteramt.*

भोजनार्थिन् Adj. *nach Speise verlangend, hungrig* 124,26.

भोजनिधि f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,222. 444.

भोजनीय Adj. 1) *was gegessen wird;* n. *Speise. — b) zu speisen, dem man zu essen geben muss. —* 3) *dem ein Genuss zu gewähren ist, dem ein Dienst zu leisten ist.*

भोजनीयमृत Adj. *an Unverdaulichkeit gestorben* (Comm.).

भोजनृपति m. = भोजदेव.

भोजनोत्तर Adj. (f. आ) *nach der Mahlzeit einzunehmen* (Pillen) Kâraka 6,18.

भोजपति m. *Fürst der* Bhoǵa, *Fürst* Bhoǵa; Bein. Kaṁsa's und = भोजराज.

भोजपितृ m. *Vater eines Fürsten* Ait. Br. 8, 12. 17.

*भोजपुत्री f. *eine Prinzessin der* Bhoǵa.

भोजपुर n. und °पुरी f. N. pr. zweier *Städte.*

भोजप्रबन्ध m. und °सार (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*भोजम् Absol. von 1. भुज् P. 3,4,22, Sch.

भोजयितृ Nom. ag. *der Jmd Etwas geniessen —, empfinden lässt.*

भोजयितव्य Adj. *zu speisen, dem man zu essen geben muss.*

भोजराज m. 1) *König der* Bhoǵa. — 2) Bein. Kaṁsa's VP. 5,1,74. 3,29. — 3) N. pr. eines Fürsten.

भोजराजप्रबन्ध m., °राजविजय m. (Opp. Cat. 1) und °राजवृत्ति f. Titel von Werken.

भोजराजीय Adj. von भोजराज 3).

भोजम् in पुरुभौजस्, विश्वभोजस् und सुभौजस्.

भौजसे Dat. Infin. zu 1. भुज् ṚV. 1,55,3. 8,51,3. 65,3.

भोजस्मृति f. Titel eines Werkes Ind. St. 1,467.

*भोजाधिप m. Bein. Kaṁsa's.

भोजात्ता f. N. pr. eines Flusses Hariv. 9514.

भोजिक m. N. pr. eines Brahmanen.

°भोजिन् Adj. 1) *geniessend, essend, verspeisend. — 2) ausbeutend.*

1. भोज्य, भोजिय 1) Adj. *a) zu geniessen, zu essen, zu verspeisen, geniessbar, was genossen —, gegessen wird;* insbes. *was man schlucken kann ohne zu kauen* Bhâvapr. 1,13. — *b) zu geniessen, zu benutzen, auszubeuten. — c) fleischlich zu geniessen. — d) zu geniessen, zu empfinden. — e) zu speisen, dem man zu essen geben muss.* — 2) *f. आ *Kupplerin* Gal. — 3) n. *a) ein zum Essen sich eignender Gegenstand, Speise, Nahrung. — b) das Essen, Speisen. — c) Genuss, Vortheil.*

2. भोज्य m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig wohl भोज.

भोज्यकाल m. *Essenszeit.*

भोज्यता f. und भोज्यत्व n. Nom. abstr. zu भोज्य *Speise, Nahrung.*

भोज्यमय s. भक्त°.

*भोज्यसंभव m. *Chylus.*

भोज्या f. *eine Prinzessin der* Bhoǵa.

*भोज्योष्ण Adj. *zu heiss zum Essen.*

भोट m. *Tibet.*

*भोटगो m. *Bos Gavaeus* Râǵân. 6,131.

*भोटाङ्ग m. *Bhutan.*

भोटात्त N. pr. eines Landes.

भोटीय Adj. *tibetisch.* °कोशी f. N. pr. eines Flusses.

भोत fehlerhaft für भोट.

भोभवत्पूर्वकम् Adv. *so dass* भोस् *oder* भवत् *vorangeht* M. 2,128.

*भोमीरा f. *Koralle.*

भोलानाथ m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Scholiasten.

*भोल्लि m. *Kamel.*

भोस् (aus भवस्, Voc. von 2. भवत्) Interj. der Anrede. Vor Vocalen und tönenden Consonanten भो, sonst भोस् und भोः je nach Umständen. भोरिति und भो vor dumpfen Consonanten verdächtig. Mit भोस् werden auch mehrere Personen und Frauen angeredet. Häufig wiederholt (भो भोस्); im Selbstgespräch so v. a. *ach!*

भोक्तर् m. N. pr. eines Dichters.

*भोगक m. Patron. von भोगक.

*भोजकट Adj. von भोजकट.

भोजंग 1) Adj. (f. ई) *einer Schlange eigen, schlangenartig.* — 2) n. *das Mondhaus* Âçleshâ.

*भौजि m. Patron. von भोज.

भौजिष्य n. *Sclaverei* Supârn. 19,1.

*भौजीय Adj. von भौजि.

भौज्य n. *die Würde eines den Titel* Bhoǵa *führenden Fürsten.*

भौट m. *ein Tibeter.*

भौत 1) Adj. *a) die Wesen betreffend, ihnen geltend. — b) von bösen Geistern besessen, verrückt, blödsinnig;* m. *Idiot.* राज° *ein Einfaltspinsel von Fürst,* जल° *einer der seine Dummheit in Bezug auf Wasser an den Tag legt.* °प्राय Adj. *beinahe blödsinnig* Kathâs. 61,7 (भूत° gedr.). — *c) aus den Elementen gebildet, materiell.* — 2) *m. = देवलक. — 3) *f ई *Nacht.* — 4) *n. = भूतानां समूहः.

भौतक Adj. = भौत 1) *b).*

1. भौतिक 1) Adj. (f. ई) *a) die Wesen betreffend, ihnen geltend* Varâh. Jogaj. 6,19. — *b)* = भौत 1) *b). — c) aus den Elementen gebildet, dieselben betreffend, materiell.* — 2) *n. *Perle* Râǵân. 13,152.

2. भौतिक m. 1) Bein. Çiva's. — 2) *eine Art von Mönchen.*

1. भौत्य m. N. pr. 1) eines Manu. — 2) Pl. einer Dynastie VP.^{2} 4,93.

2. भौत्य Adj. *zu* 1. भौत्य 1) *in Beziehung —, unter ihm stehend.*

भौपाल m. *der Sohn eines Fürsten.*

1. भौम 1) Adj. (f. ई) *der Erde gehörig, — geweiht* (TS. 5,5,18,1. 6,21,1), *zur E. in Beziehung stehend, von ihr kommend, auf* oder *in der E. befindlich, irdisch.* नरक m. so v. a. *die Hölle auf Erden,* ब्रह्मन् n. so v. a. *der* Veda. — *b) aus Erde bestehend, erdig, irden. — c) *vom Lande einkommend* (Abgabe). — 2) m. *a) *Ambra* (?). — *b) *eine rothblühende* Punarnavâ Râǵân. 5,119. — *c)* Bez. *des 27sten*

Muhûrta. — *d*) Metron. α) *eines best. Erdgenius.* — β) des Atri. — γ) des Daitja Naraka. — δ) *des Planeten Mars.* Sein *Tag* ist *Dienstag.* — ε) *f. ई Metron. der Sitâ. — 4) n. *a*) Pl. *Erdenstaub.* — *b*) *Getraide* Âpast. — *c*) *Boden, Diele;* nur am Ende eines adj. Comp. — *d*) *Stockwerk;* nur am Ende eines adj. Comp.

2. भौम Adj. *zu Mars —, zu seinem Tage (dem Dienstage) in Beziehung stehend, an einem solchen Tage geschehend.*

भौमक m. *ein in der Erde lebendes Thier.*

भौमदेवलिपि f. *eine best. Art zu schreiben.*

भौमन m. Bein. Viçvakarman's. Richtig भौवन.

***भौमरत्न** n. *Koralle* Râǵan. 13,159.

भौमवार m. *Dienstag.*

भौमव्रत n. *eine best. Begehung* Verz. d. B. H. No. 1269.

भौमावतारवर्णन n. Titel eines Werkes.

भौमिक und **भौम्य** Adj. *auf der Erde befindlich.*

***भौर** m. Patron. von भूरि.

भौरिक 1) m. *Schatzmeister;* eher *Münzmeister* Harshaḱ. 30,5. — 2) *f. ई *Münzstätte* Gal. — **भौरिकी** s. auch u. भौरिकि.

***भौरिकायणि** m. Patron. von भौरिकि.

***भौरिकि** m. Patron.; f. ई. — **भौरिकी** s. auch u. भौरिक.

***भौरिकिक** Adj. (f. आ und ई) von भौरिकि Kâç. zu P. 4,2,116.

***भौरिकिविध** Adj. *von* Bhauriki *bewohnt.*

***भौरिक्या** f. zu भौरिकि.

भौर्ज Adj. *von der Birke kommend* Karaka 1,8.

***भौलिकि** m. Patron.; f. ई.

***भौलिकिविध** Adj. *von* Bhauliki *bewohnt.*

***भौलिक्या** f. zu भौलिकि.

***भौलिङ्गि** 1) m. *ein Fürst von* Bhûliṅgâ. — 2) f. ई *eine Prinzessin von* Bh.

***भौलिङ्गिक** Adj. (f. आ und ई) *von* Bhauliṅgi Kâç. zu P. 4,2,116.

भौली f. *ein best.* Râga *von sechs Tönen* S.S.S. 93. 99.

भौवन 1) Adj. *zur Welt gehörig.* — 2) m. Patron.

भौवँन (!) Suparn. 20,3. 22,1. 23,1. So heisst Viçvakarmans (Çat. Br. 13,7,1,14), Sâdhana und ein Sohn Manthu's.

भौवनायन m. Patron. von भुवन oder भौवन.

भौवादिक Adj. *zu der mit* भू *anfangenden Klasse von Verbalwurzeln —, d. i. zur ersten Klasse gehörig.*

भौवायन m. Patron. von भुव. So heisst Kapivana.

भ्यस्, भ्यँसते, भ्यँसात्, बिभस्यत्तस्; *sich fürchten, beben, — vor* (Abl.). — Mit उद् in उद्भ्यँस.

भ्यस Adj. in स्वभ्यँस.

1. **भंश्**, भशू, भँशते, भश्यति, °ते, *भृश्यति; 1) *entfallen, herausfallen, fallen, auseinanderfallen.* — 2) *prallen —, schlagen an* (Loc.), *abprallen von* (Abl.). — 3) *fallen, zu Fall kommen, stürzen* in übertragener Bed. — 4) *Jmd* (Abl.) *verloren gehen, entwischen; verschwinden, — aus* (Abl.); *vergehen, versagen* (von der Stimme). — 5) *von Jmd* oder *Etwas getrennt werden, Jmds* oder *einer Sache verlustig gehen, um Etwas kommen;* mit Abl. Mit Gen. *Jmd entschlüpfen* Kâd. 268,17 (430, 18). — 6) *weichen von* (Abl.), so v. a. *aufgeben, fahrenlassen.* — 7) भष्ट *a*) *entfallen, abgefallen, ausgefallen, herabgefallen, herabgestürzt, — von* (Abl. oder im Comp. vorangehend), — *in* (Loc.); *zusammengefallen* (Körper 177,28). दिव: *aus dem Himmel gestürzt,* so v. a. *vom Himmel auf die Erde verbannt.* — *b*) *gestürzt, von seiner Höhe gefallen, zu Fall gekommen, aus dem Himmel gestürzt, zur Erde verbannt.* — *c*) *losgekommen, entwischt, befreit von* (Abl.) 115,25. — *d*) *verschwunden, verloren gegangen, dahin seiend, vergangen, unterblieben.* — *e*) *getrennt von, gekommen um, einer Sache verlustig gegangen;* mit Abl. oder am Ende eines Comp. — *f*) fehlerhaft für भृष्ट (von भृज्). — Caus. भंशयति 1) *fallen lassen, — machen, abwerfen, herabstürzen* (trans.). — 2) *stürzen* (trans.) in übertragener Bed. — 3) *verschwinden machen, verloren gehen lassen, — machen, entwischen lassen aus* (Abl. 307,5). — 4) *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Abl.) *bringen.* उपवासात्, व्रतात् so v. a. *um den Lohn der Fasten und des Gelübdes.* — 5) *abbringen von* (Abl.). — *Intens. बनीभ्रंशीति, बनीभश्यते. — Mit अनु in अनुभष्टतेजस् (Nachtr. 2). — Mit अप in °भंश und °भष्ट. — Mit आ Caus. *Jmd in's Schwanken bringen, ein wenig irre machen* Bhâg. P. 3,22,34 (nach den Comm.). — Mit नि in न्यँनिभृष्ट. — Caus. *abfallen machen, abschlagen* oder *abbrechen.* — Mit परि 1) *entlaufen, entwischen* in अपरिभश्यमान (Nachtr. 4). — 2) परिभष्ट *a*) *entfallen, herabgefallen, — aus* (Abl.), — *auf* oder *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *umgefallen* (67,5), *eingefallen* (Brüste Spr. 7624). — *b*) *gefallen, gestürzt* in übertragener Bed. — *c*) *entlaufen.* — *d*) *verschwunden, dahin seiend.* — *e*) *um Jmd* oder *Etwas gekommen, einer Sache verlustig gegangen, carens;* mit Abl. (ausnahmsweise Instr.) oder am Ende eines Comp. (Spr. 3950). — *f*) *entkommen, sich befreit habend von* (Abl.) 103,12. — *g*) am Ende eines Comp. *sich enthaltend, unterlassend.* — Mit संपरि, °भष्ट *gekommen um* (Abl.). — Mit प्र 1) *entfallen, herabfallen.* प्रभष्ट *entfallen* 320,8. — 2) *Jmd* (Abl.) *entlaufen.* प्रभष्ट *entlaufen, entsprungen* 209,24. बन्धनात् *den Fesseln entsprungen.* — 3) *dahingehen, verschwinden.* — 4) *um Etwas* (Abl.) *kommen.* — Caus. 1) *ausstossen* Suçr. 2, 370,3 (wo wohl प्रभंश्यते zu lesen ist; Bhâvapr. 6,129 प्रभंस्यते die Ausg., प्रभस्यते Hdschr.). — 2) *Jmd stürzen, um Etwas* (Abl.) *bringen.* — Mit वि 1) *scheitern bei Etwas, keinen Erfolg haben in* (Loc.). — 2) *sich von Jmd losmachen, Jmd im Stich lassen;* mit Abl. — 3) विभष्ट *a*) *gefallen, gestürzt* in übertragener Bed. — *b*) *sich verlaufen —, sich getrennt habend von* (im Comp. vorangehend). — *c*) *verschwunden, dahingegangen.* — *d*) *gescheitert, keinen Erfolg gehabt habend in* (im Comp. vorangehend). — *e*) *vergeblich gewesen.* — *f*) *gekommen um* (im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *abschlagen, abbrechen.* — 2) *zu Fall bringen.* — 3) *Etwas verschwinden —, zu Nichte machen.* — 4) *Jmd von Etwas abbringen, um Etwas bringen;* mit Abl. — Mit सम् *entgleiten.*

2. *भंभ्, भंशति und भंशयति (भाषार्थे oder भासार्थे).

भंश m. 1) *Fall, Sturz* in übertragener Bed. — 2) *Verfall, Ruin.* — 3) *das Sichtrennen —, Sichverlaufen von* (im Comp. vorangehend). — 4) *das Verlorengehen, Verlust, das Zunichtewerden, Verschwinden, Weichen.* — 5) *das Kommen um* (im Comp. vorangehend). — 6) *das Abweichen —, Ablassen von, Aufgeben;* mit Abl. oder im Comp. vorangehend. — 7) in der Dramatik *das Sichversprechen in der Aufregung.*

***भंशकला** Adv. mit कर् u. s. w.

भंशथु m. *eine Nasenkrankheit, bei welcher Schleim abgeht.*

भंशन 1) Adj. *stürzend, zu Fall bringend.* — 2) n. *das Kommen um, das Verlustiggehen;* mit Abl. — 3) *das Bringen um* (Abl.).

भंशिन् Adj. 1) *entfallend, herabfallend, herausfallend, abfallend;* das Wovon oder Woraus geht im Comp. voran. — 2) *stürzend, zu Fall kommend* in übertragener Bed. — 3) *vergehend, zu Nichte werdend* in अ° (Nachtr. 4). — 4) *zu Fall bringend, zu Nichte machend.*

भंस् v. l. für 1. भंभ्.

***भकुंश** und ***भकुंस** m. *ein Schauspieler in weiblichem Anzuge.*

***भकुटि** und **भकुटी** f. *verzogene Brauen.* **भकुटीमुख**

Adj. *dessen Gesicht verzogene Brauen zeigt.*

*धन्, धन्नति, °ते, भृन्नति, °ते (घन्ने).

1. धन् Adj. in गिरिधँन्.

2. धँन् f. etwa *Steifheit* (des Gliedes), *rigor.*

धँन n. angeblich *Feuer* VS. 15,5. Çat. Br. 8,5,3,4.

धर्नस् n. AV. 7,90,2 fehlerhaft. Vgl. वँीत°.

1. धर्ज्ज्, भृर्ज्जाति, *°ते, *भर्ज्जते; *frigere, rösten,* insbes. Körner. भृष्ट *geröstet, gebraten.* — Caus. भर्ज्जयति *rösten, braten* Comm. zu Âpast. Çr. 8,6,3. भर्ज्जित *gebraten* auch so v. a. *zu Nichte gemacht.* — *Desid. बिभर्ज्जिषति, बिभर्क्षति, विभर्ज्जिषति und बिभर्क्षति. — *Intens. बरीभृज्यते. — Mit अव Caus. *rösten,* so v. a. *zu Nichte machen.* — Mit परि *rösten, braten.* परिभृज्जत् fehlerhaft für परिभृज्यत्. — Caus. dass. — Mit सम्, संभृष्ट *geröstet,* so v. a. *trocken, spröde.*

2.*°धर्ज्ज् Adj. *röstend.*

*धर्ज्जन n. *das Rösten, Braten.*

*धर्ज्, भृर्डति (निमज्जने).

*धर्ण्, धर्णति (शब्दार्थ).

*धर्भङ्ग m. = धूर्भङ्ग.

धर्म्, धर्मति (metrisch auch Med.), धार्म्यति (धर्म्यात् Pân. Gaṇ.); 1) *umherschweifen, sich unstät, ohne bestimmte Richtung bewegen, umherirren; unsicher sich bewegen, tappen, taumeln; hinundherfliegen* (von Bienen); *sich hinundher bewegen* (vom Kinde im Mutterleibe, von der Zunge im Munde, von den Augen), *sich unregelmässig bewegen* (von leblosen Dingen). भिक्षाम् *von Ort zu Ort betteln gehen.* — 2) *durchstreichen, durchstreifen, durchwandern;* mit Acc. — 3) *sich drehen, sich im Kreise bewegen* (auch von Gestirnen). — 4) *hinundher schwanken,* so v. a. *in Verwirrung sein, nicht im Klaren sein.* — 5) *irren, im Irrthum sein.* — 6) धान्त *a*) Adj. α) *umherstreichend, umherirrend; sich hinundher bewegend. taumelnd.* — β) *durchstreift —, durchwandert habend;* mit Acc. 134,28. — γ) *durchstrichen, durchwandert.* — δ) *sich drehend, rollend.* — ε) *verwirrt, betäubt.* — ζ) *im Irrthum befindlich.* — *b*) n. impers. धान्तम् *es ist umhergestrichen worden.* — Caus. धमयति und धामयति (metrisch auch Med.) 1) *umherstreichen —, umherirren lassen, hinundher treiben, — bewegen.* परिधम्, परिधोषणाम् und उद्धोषणाम् *die Trommel umhergehen lassen,* so v. a. *umhergehen — und durch Trommelschlag Etwas verkünden lassen.* — 2) *drehen, in die Runde bewegen, schwingen, kreisen lassen* (die Gestirne), *rollen lassen.* — 3) *zu Wagen durchfahren,* mit Acc. — 4) *in Unordnung bringen.* — 5) *verwirren, in die Irre leiten.* — 6) *umherirren* in der Form अबिधमत् mit der v. l. अबधमत् (!). — Intens. 1) बम्धमीति und Partic. f. बम्धमती; *umherziehen, sich unstät hinundher bewegen.* — 2) बम्भम्यते *a*) *umherirren.* — *b*) *durchwandern.* — *c*) *durchwandert werden.* — Mit उद् 1) *auffahren, aufspringen, sich erheben, aufgehen* (von der Sonne), *sich heben.* — 2) उद्धान्त *a*) *aufgefahren, aufgeflogen, erhoben, hinaufgerutscht, nach oben verdreht* (Augen). — *b*) *von unten durchbrochen habend, hervorgeschossen aus* (Acc.). — *c*) *entflohen, davongegangen* (Leben). — *d*) *umherstreichend, umherirrend.* — *e*) *wild geworden* (Pferde), *aufgeregt.* उद्धान्त° Adv. — *f*) *aufgeregt,* so v. a. *wo es aufgeregt hergeht.* — Caus. 1) *schwingen.* — 2) *aufregen, in Bewegung versetzen.* — Mit समुद्, समुद्धान्त *wild geworden, aufgeregt.* — Mit उप *hinschleudern zu* (Acc.). — Mit परि 1) *umherstreichen, umherirren, hinundher gehen, umherflattern.* परिधान्त *der sich umhergetrieben hat, sich hinundher bewegend.* — 2) *durchstreichen, durchirren, durchziehen.* मण्डलम् *einen Kreis beschreiben.* — 3) *sich drehen, sich im Kreise bewegen.* — 4) *umkreisen, einen Kreis um Etwas* (Acc.) *beschreiben.* — Caus. *hinundher bewegen* zu Spr. 7098. *umrühren, durchschütteln* Bhâvapr. 2,26. — Mit प्र 1) *umherstreichen, umherirren.* — 2) *durchstreichen, durchwandern.* — Mit वि 1) *umherstreichen, umherirren, sich hinundher bewegen, umherfliegen; schwanken, taumeln, zucken.* — 2) *durchstreichen, durchirren.* — 3) *in Unordnung —, in Verwirrung gerathen.* — 4) *auseinandertreiben, verscheuchen.* — 5) *hinundher bewegen.* — 6) विधान्त *a*) *hinundher gehend, rollend* (von den Augen). विधान्तम् n. impers. *es ist umhergeirrt worden von* (Instr.). — *b*) *verbreitet* (Ruhm). — *c*) *in Verwirrung gerathen, verwirrt.* — Caus. *verwirren, irre machen, der Sinne berauben* Hemâdri 1,757,6. — Mit सम् 1) *umherirren, umherschweifen.* — 2) *in Verwirrung gerathen, irre werden.* संधान्त *verwirrt, aufgeregt, bestürzt.* — 3) संधान्त etwa *belebt* (von einem Gange). — Caus. Pass. *irre werden, verzweifeln an* (Abl.). — Mit उपसम्, उपसंधान्त 1) *aufgefahren, aufgesprungen.* — 2) *aufgeregt, verwirrt.*

धर्म् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Umherstreichen, Umherwandern, Hinundhergehen, Sichhinundherbewegen.* — 2) am Ende eines Comp. *das Durchstreichen, Durchwandern.* — 3) *Drehung* Hemâdri 1,127,4. 6. धर्मं दा so v. a. *schwingen.* — 4) *wirbelnde Flamme, Lohe.* — 5) *Strudel.* — 6)* *Quelle, Fontaine.* — 7) * *Rinne, Kanal.* — 8) *Drehscheibe.* — 9) *Zirkel* Ârjabh. 2,13. — 10) *Schwindel.* — 11) *Verwirrung.* — 12) *Irrthum, Wahn.* स्थाणु° *der Wahn, dass es ein Pfosten sei.*

*धर्मकुटी f. *Sonnenschirm* Gal. Vgl. धर्मत्कुटी.

धर्मण 1) n. *a*) *das Umherstreichen, Umherwandern.* — *b*) am Ende eines Comp. *das Durchstreichen, Durchwandern, Besuchen.* — *c*) *das Wanken, Wackeln, Unstätigkeit.* — *d*) *Drehung, Umdrehung, Umlauf —, Bahn* (eines Gestirns). — *e*) *Schwindel* Hemâdri 1,758,14. 16. — *f*) *das Hinundhergehenlassen, Schwingen.* पटह° *das Umhergehenlassen der Trommel,* so v. a. *das Zusammenrufen des Volkes durch Trommelschlag.* — *g*) etwa *Kuppel* ÂsvP. 42,12. — 2) f. ई *a*) * *Spiel u. s. w. der Liebsten* oder *das Umherschreiten der Liebsten im Spiele.* — *b*) * *Blutegel.* — *c*) *eine der fünf* Dhâraṇâ, *die bewegende, die des Windes.*

धर्मणीय Adj. *zu durchstreichen, zu durchwandern.*

*धर्मत्कुटी f. *Sonnenschirm.* Vgl. धर्मकुटी.

धर्मत्व n. *das Irrthumsein.*

धर्मर 1) m. *a*) *Biene.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) * *Mädchenjäger.* — *c*) * *Knabe.* — *d*) * *Drehscheibe.* — *e*) *eine best. Stellung der Hand.* — *f*) N. pr. α) eines Mannes. — β) Pl. einer Völkerschaft VP.² 1,182. 5,388. — 2) *f. आ *eine best. Schlingpflanze.* — 3) f. ई *a*) *eine als Weibchen gedachte Biene.* — *b*) *eine Art Rundspiel.* — *c*) * *eine roth färbende Oldenlandia* Râgân. 3,115. — *d*) * *eine best. in Mâlava wachsende Schlingpflanze* Râgân. 3,131. — *e*) N. pr. einer Apsaras Bâlar. 89,8.

धमरक 1) * m. n. *Haarlocke auf der Stirn.* — 2) * m. *a*) *Biene.* — *b*) *Spielball.* — *c*) *Strudel.* — 3) °रिका *das Hinundhergehen* (der Augen). — 4) n. *Brummkreisel.*

धमरकधामम् Absol. mit dem Caus. von धम् *wie einen Brummkreisel drehen* Bâlar. 274,16.

धमरकरण्डक m. *ein Körbchen mit Bienen,* welches Diebe mit sich führen um mit Hülfe dieser Thierchen, die sie entschlüpfen lassen, ein Licht auszulöschen.

धमरकीट m. *ein best. Insect, Vespa solitaria.*

धमरकुण्ड N. pr. eines Tîrtha.

*धमरच्छली f. *eine best. Schlingpflanze* Râgân. 7,47.

धमरपद् n. *ein best. Metrum.*

*धमरप्रिय m *Nauclea cordifolia.*

*धमरमारी f. *eine best. Bienen den Tod bringende Blume* Râgân. 10,126.

विलसित 1) Adj. von *Bienen umschwärmt.* n. *das Umherfliegen der Bienen.* — 3) n. f. *n best. Metrum.*

संदेश m. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

ातिथि m. *Michelia Champaka* Râǵan. 10,58.

ानन्द् m. 1) *Mimusops Elengi* Râǵan. 10,64. *·othblühender Kugelamaranth* Râǵan. 10,95. *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,133.

म्बानेत्र n. N. pr. eines der Durgâ geheiligen *Gebiets.* °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

ारि m. = भ्रमरमारी Râǵan. 10,126.

ालक m. *Haarlocke auf der Stirn.*

ाष्टक n. Titel eines Gedichts.

ेत Adj. *mit Bienen besäet* Naish. 2,103.

ष्ट 1) m. *eine Art Bignonia* Râǵan. 9,30. — ा *a) Clerodendrum siphonanthus* Râǵan. 6, - *b)* = भूमिभम्बू Râǵan. 11,30.

ात्सवा f. *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,109.

त्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

य्, °यते wohl *anfangen sich zu drehen* u.s.w.

मक्क m. *Schwertfeger.*

f. 1) *Drehung* Naish. 4,4. 49. — 2) concret *·ehend.* — 3) *Drehscheibe.* — 4) *Strudel* Kâd. . — 5) *kreisförmige Aufstellung der Truppen von Truppen gebildeter Kreis.* — 6) **Irr-* — 7) N. pr. einer Tochter Çiçumâra's.

न् Adj. *sich drehend, wirbelnd.*

s. भ्रंश्.

मन् m. Nom. abstr. zu भृश.

ष्ठ Superl. und *भ्रशीयंस् Compar. zu भृश.

s. u. भ्रंश्.

क m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachn.*

ुद् Adj. *mit prolapsus ani behaftet.*

ज्य Adj. *zu rösten, zu braten.*

n. *Röstpfanne* Maitr. S. 1,6,11.

ष्यु m. falsche Schreibweise für भ्रंशथु.

भ्राजति (seltener) und भ्राजते; *glühen, strahnkeln, schimmern, glänzen.* Mit न so v. a. *nsehen haben.* — Caus. भ्राजयति *strahlen —, n machen.* — Mit परि *rundherum Glanz iten.* — Mit प्र *strahlen.* — Mit वि 1) *strahnkeln, glänzen.* — 2) *durchstrahlen.* — Caus. *en —, glänzen machen.* — Mit अधिवि *hinen über* (Acc.) RV. 5,61,12. — Mit सम् *funlänzen.*

f. (Nom. भ्राट्) *Glanz, Schimmer* Maitr. S. Âpast. Çr. 16,30.

1) Adj. *schimmernd, funkelnd* Maitr. S. 4, - 2) m. *a) eine der sieben Sonnen.* — *b) ein best. Feuer.* — *c)* N. pr. eines den Soma hütenden Gandharva. — *d)* Pl. Titel eines Werkes Mahâbh. (K.) 3,1. — 3) n. सूर्यस्य भ्राजाभ्राजे Name zweier Sâman Ârsh. Br.

भ्राजक 1) Adj. mit अग्नि m. und पित्त n. das der Haut *Glanz verlethende Feuer* (oder *Galle*) im menschlichen Leibe. — 2) *n. *Galle.*

भ्राजज्जन्मन् Adj. *eine schimmernde Geburtsstätte* oder *Heimat habend.*

*भ्राजथु m. *Glanz, Schimmer.*

भ्राजथुमत् Adj. *glänzend, schön* Bhaṭṭ.

भ्राजदृष्टि Adj. *funkelnde Speere tragend.*

भ्राजन n. *das Glänzendmachen.*

भ्राजभृष्टि Adj. Pân. Gaṇ. 2,6,16. Gobh. 3,4,20 wohl fehlerhaft für भ्राजदृष्टि.

भ्राजस् n. *das Funkeln, Schimmern; Glanz* 37,24.

भ्राजस्वत् Adj. 1) *funkelnd, schimmernd.* — 2) *das Wort* भ्राजस् *enthaltend.*

भ्राजस्विन् Adj. *funkelnd, schimmernd.*

भ्राजि f. *Glanz* Maitr. S. 4,9,5.

भ्राजिन् Adj. *glänzend, strahlend.*

भ्राजिर m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter* Manu Bhautja.

भ्राजिष्ठ 1) Adj. *in hohem Grade schimmernd, — funkelnd.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ghṛtaprshṭha.

भ्राजिष्णु Adj. *glänzend, strahlend.*

भ्राजिष्णुता f. *Glanz, strahlendes Aussehen.*

भ्राजिष्मत् Adj. *glänzend, strahlend.*

*भ्राजिस् n. = भ्राजस्; anzunehmen für भ्राजिष्मत्.

भ्राजोभादत्त्य (!) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

भ्रातर् m. 1) *Bruder.* Häufig als Bez. *eines nahe Befreundeten, eines Wesensähnlichen* oder überhaupt in der traulichen Anrede. भ्रातरौ **Bruder und Schwester;* 135,19 werden *Vater und Sohn* so genannt, darauf hin, dass der Vater die Tochter der Frau des Sohnes (die aber nicht die Tochter des Sohnes ist) geheirathet hat. पितृव्यपुत्रभ्रातरस् *Söhne des Oheims und zugleich Brüder,* so v. a. *Vetter.* — 2) in der Astrol. *das dritte Haus* Varâh. Jogaj. 4,16.

*भ्रातुर्जाया f. *des Bruders Frau.*

*भ्रातुष्पुत्र m. *des Bruders Sohn.*

1. भ्रातृक am Ende eines adj. Comp. f. आ = भ्रातर् *Bruder.*

2.*भ्रातृक Adj. (f. ई) *vom Bruder kommend.*

*भ्रातृज्ञ m. *des Bruders Sohn.*

भ्रातृज्ञाया f. *des Bruders* (uneig.) *Frau.*

भ्रातृत्व n. *Bruderschaft.*

भ्रातृद्वितीया f. *der zweite Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika, *an dem man die Brüder und andere Verwandte bewirthet.*

*भ्रातृपत्नी f. *des Bruders Frau.*

*भ्रातृपुत्र m. *des Bruders Sohn.*

भ्रातृभाण्ड m. n. *Zwillingsbruder* Hem. Par. 2, 230. 254. 270.

भ्रातृभार्या f. *des Bruders Frau;* Pl. *die Frauen der Brüder* Gaut. 6,8.

भ्रातृमत् Adj. *einen Bruder* oder *Brüder habend.*

*भ्रातृवधू f. *des Bruders Frau.*

*भ्रातृवत् Adj. *einen Bruder* oder *Brüder habend.*

भ्रातृव्य 1) m. *a) Vatersbruderssohn, Vetter.* — *b) ein feindlicher Vetter* (gewöhnlich mit einem Beiw. wie अप्रिय, द्विषत्), *Nebenbuhler, Gegner.* — 2) n. इन्द्रस्य भ्रा° Name eines Sâman Ârsh. Br.

भ्रातृव्यदंयणा Adj. *Nebenbuhler verderbend.*

भ्रातृव्यघ्नी s. भ्रातृव्यक्षन्.

भ्रातृव्यचातन Adj. *Nebenbuhler verscheuchend.*

भ्रातृव्यजन्मन् Adj. *die Natur eines Nebenbuhlers habend.*

भ्रातृव्यदेवत्य Adj. *den Nebenbuhler zur Gottheit habend.*

भ्रातृव्यपराणुत्ति f. *die Vertreibung eines Nebenbuhlers* TS. 6,2,8,2.

भ्रातृव्ययज्ञ m. *ein gegen den Nebenbuhler gerichtetes Opfer* Âpast. Çr. 13,9,1.

भ्रातृव्यलोक m. *die Welt des Nebenbuhlers* Çat. Br. 4,3,2,6. भ्रातृव्यलोक (!) TS. 6,2,8,3.

भ्रातृव्यवत् Adj. *Nebenbuhler habend.*

भ्रातृव्यसंक्षन n. *Besiegung des Nebenbuhlers* Kap. S. 7,8.

भ्रातृव्यक्षन् Adj. (f. °घ्नी) *Nebenbuhler niederschlagend.*

*भ्रातृश्वशुर m. *des Gatten ältester Bruder.*

भ्रातृसिद्ध m. N. pr. eines Mannes.

भ्रात्र 1) m. *Bruder* in मातुर्भात्र. — 2) n. *Bruderschaft.*

*भ्रात्रीय und भ्रात्रेय m. *Vatersbruderssohn.*

भ्रात्य n. *Bruderschaft.*

भ्रादिनी f. *eine best.* Çruti S. S. S. 24.

भ्रान्त 1) Adj. und n. impers. s. u. भ्रम्. — 2) *m. *a) ein brünstiger Elephant.* — *b) eine Art Stechapfel* Râǵan. 10,21. — 3) n. *a) das Umherstreichen, Umherirren, Sichhinundherbewegen.* — *b) eine Art Kampf.* — *c) Irrthum.*

भ्रान्ति f. 1) *das Umherwandeln, Umherirren* (Spr. 4026, v. l.), *das Sichhinundherbewegen, Treiben* (der Wolken), *Zucken* (des Blitzes), *das Taumeln* (294,27). — 2) *Drehung, Umdrehung.* — 3) am

Ende eines Comp. *das Umkreisen* 311,10. — 4) *Verwirrung.* — 5) *Ungewissheit, Unsicherheit, Zweifel* 291,22. — 6) *Irrthum, Wahn.* सुख° *der Irrthum, dass es Freuden gebe,* 172,25.

भ्रान्तिदर्शन n. *eine irrthümliche Wahrnehmung* Jogas. 1,30.

भ्रान्तिमत् Adj. 1) *sich drehend.* — 2) *umherstreifend* Bhag. 167,8 (पुलिन्दा वि° zu lesen). — 3) *in einem Wahne befangen.* स्वपतिभ्रान्तिमती *in dem Wahne seiend, es sei ihr Gemahl.* — 4) *einen Wahn schildernd* (Redefigur) Kuvjaps. 10,16.

*भ्रान्तिकर् m. *der Rathgeber eines Fürsten, Minister.*

भ्राम m. *das Umherstreichen, Unstätigkeit, Unbeständigkeit.*

भ्रामक 1) Adj. (f. °मिका) *betrüglich, trügerisch, falsch.* — 2) *m. n. *Magnet* Rigan. 13,39. 40. — 3) *m. a) *Sonnenblume.* — b) *Betrüger.* — c) *Schakal.* — 4) *f. भ्रामका (!) *eine best. Pflanze.*

भ्रामण 1) n. a) *das Schwingen, Drehen.* — b) *Schwindel* Hemâdri 1,737,7. 738,13. — 2) f. ई N. pr. einer Unholdin.

भ्रामर 1) Adj. *zur Biene in Beziehung stehend, der Biene eigen.* — 2) *m. n. *Magnet.* — 3) f. ई a) Bein. der Durgâ. — b) *N. pr. einer Jogini. — 4) n. a) *Bienenhonig* Rigan. 14,113. — b) *Rundtanz. — c) *Drehsucht, Fallsucht.* — d) *Dorf.

भ्रामरेय Adj. *mit der Drehsucht —, mit der Fallsucht behaftet.*

भ्रामित Adj. *verwirrt.*

*भ्राम्, भ्रामते. भ्रीम्यति. भ्राम्यते: *kommen, kommen.* — Caus. Aor. अबभ्रामत् und अबिभ्रमत्.

भ्राष्ट्र भ्रौष्ट्रिय Adj. *abrahmen, abrahmschlagen.*

1. भ्राष्ट्र 1) m. (*n.) *Bratpfanne.* — 2) *n. *Licht.*

2. *भ्राष्ट्र Adj. (f. ई) *auf der Bratpfanne gebacken.*

भ्राष्ट्रक 1) *Bratpfanne.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

भ्राष्ट्रकि m. Patron. von भ्राष्ट्रक.

भ्राष्ट्रज 1) *Adj. *aus der Bratpfanne hervorgegangen.* — 2) f. ई *Pfannkuchen aus Reismehl.*

*भ्राष्ट्रनिन्द् Adj. *die Bratpfanne schmähend, Bratpfannenfeind.*

भ्राष्ट्रनेमि m. N. pr. eines Mannes.

भ्राष्ट्रेय m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

*भ्रास् v. l. für भास्.

भ्रास्त्रेय m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

भ्रि. भ्रेणायते *verwirren.* Nach den Lexicographen *verwirren, mit Verwirrung und Trägheit.*

*भ्रेण und *भ्रेम्न् n. *ein Schauspieler in weiblichem Anzuge.*

भ्रेषे und भ्रेषो f. *verzogene Brauen.*

भ्रुकुटिबन्ध m. und भ्रुकुटिरचना f. *das Verziehen der Brauen.*

भ्रुकुटीकृत् Adj. *die Brauen verziehend.*

1. भ्रुकुटीमुख n. *ein Gesicht mit verzogenen Brauen.*

2. भ्रुकुटीमुख 1) Adj. *auf dessen Gesicht die Brauen verzogen sind.* — 2) m. *eine Schlangenart.*

*भ्रुङ्, भ्रुङति (संवृतिसंकृत्योः) Dhâtup. 28,102.

*भ्रुभङ्ग m. = भ्रूभङ्ग.

भ्रुव = भ्रू am Ende eines adj. Comp.

भ्रूँ f. *Braue.* Am Ende eines adj. Comp. m. भ्रू und भ्रु. n. भ्रु.

भ्रूक am Ende eines adj. Comp. (f. घा) = भ्रू Z. d. d. m. G. 36,369.

*भ्रूकुंश und *भ्रूकुंस (Mânâv. [K.] 2,196,6. fgg.) m. *ein Schauspieler in weiblichem Anzuge.*

*भ्रूकुटि und भ्रूकुटी f. *verzogene Brauen.*

1. भ्रूकुटीमुख n. = 1. भ्रुकुटीमुख.

2. भ्रूकुटीमुख Adj. = 2. भ्रुकुटीमुख 1).

भ्रूक्षेप m. und °क्षेपण n. (Âpast.) *das Verziehen der Brauen.*

*भ्रूघ्नात् m. wohl *die untere Seite der Brauen.*

*भ्रूण्, भ्रूणयते *schlagen, schelten, schimpfen, verschimpfen.*

भ्रूण 1) (*m.) n. *Embryo.* — 2) m. a) *Kind, Knabe.* — b) *ein auf einer best. hohen Stufe stehender Brahmane* Hemâdri 1,26,4. 28. — c) *eine schwangere Frau.*

भ्रूणघ्न Adj. *eine Leibesfrucht tödtend;* m. *Tödter einer L.*

भ्रूणनिह् Adj. dass. Vîrân. 5,2,38.

भ्रूणवध m. Hemâdri 1,37,3. 11), भ्रूणहत्या f. und भ्रूणहत्या f. *Tödtung einer Leibesfrucht.* Das letzte Wort wird auch durch *Tödtung eines schriftkundigen Brahmanen* erklärt.

भ्रूणहन् 1 Adj. a *eine Leibesfrucht tödtend;* m. *Tödter einer L.* — b *einen gelehrten Brahmanen tödtend. Mörder eines g. Br.* Âpast., nach dem Comm. — 2 Nom. act. *Tödtung einer Leibesfrucht* Gaut. 21,5.

भ्रूणहन् Nom. ag. *Tödter einer Leibesfrucht;* auch wohl *ein gemeiner Mörder* Kâtjây. 1,5.

भ्रूनड् m. adj. Comp. f. घा *das Verziehen der Brauen.*

भ्रूमध्य m. dass.

भ्रूमध्यिन् Adj. *von einem Verziehen der Brauen begleitet.*

भ्रूलता f. *Brauenranke, so v. a. Braue.* भ्रूलतालेख m. = भ्रूलेख.

भ्रूविकार m. und भ्रूविक्षेप m. *das Verziehen der Brauen.*

*भ्रूविक्षेपम् Absol. *unter Verziehen der Brauen* P. 3,4,54, Sch.

भ्रूविचेष्टित n. und भ्रूविभेद m. (Sâh. D. 196) *das Verziehen der Brauen.*

भ्रूविलास m. *Spiel der Brauen.*

भ्रूसंगतक n. *das Zusammenstossen der Brauen* Harshaç. 106,11.

*भ्रेङ्, भ्रेङते (दीप्ति).

भ्रेष् भ्रेषति, °ते 1) *wanken, schwanken, fehlten* RV. — 2) *zürnen. — 3) *sich fürchten. — 4) *गतौ.

भ्रैष m. 1) *das Schwanken, Sturz; Fehltritt, Verfehlung* Vaitân. — 2) *Verlust, das Abhandenkommen.*

*भ्रैङ्कारिक m. neben सूपकार्.

*भ्रौणघ्न Adj. (f. ई) von भ्रूणघ्न्.

*भ्रौणहत्य n. *Tödtung einer Leibesfrucht.*

*भ्लस्, भ्लसति, °ते (भक्षने).

*भ्लाघ्, भ्लाघते, भ्लाघ्यते = भाघ्.

*भ्लास् v. l. für भास्.

*भ्लेष्, भ्लेषति, °ते गतौ.

भ्व in घ्व.

Nachträge und Verbesserungen.

मकयान Adj. *keine Schüssel habend* Âpast. 9,15,2.

मकर्णगृहीत Adj. *nicht am Ohr gefasst* Âpast. Ça. 18,22,9.

मकर्मप्राप्ति f. *das Nichteintreten —, Nichtzustandekommen des Schicksals* Pâraç. 132,17.

मकलिप्रवर् Adj. *wo kein Hader stattfindet* Kâtjây. 27,92.

मकल्मषेक्षण n. *das Sterben eines Opferthiers vor der Opferung* Âpast. Ça. 3,18,6.

मकल्पन Adj. *Nichts zu leisten vermögend* d. d. m. G. 36,313.

मकल्पय Adj. *dumm (Person)* Mbh. 13,105, Bomb. P. 1,13,11.

मकल्पयत्क Adj. dass. Mbh. 12,197,16.

मकल्पयज्ञमय Adj. *der das erste Opfer nicht vollziehen hat* Baudhâjana im Comm. zu Âpast. Ça. 3,12,11.

मकल्पवाद m. *Nichtvorschrift* TS. 5,1,3,1.

मकश्मन् Adv. *ohne Lenden, — Bauchmuskeln* Pañc. 51,11.

मकाण्डतोद Adv. *zum Einsatz im Wurfholz* Kâtjây. 20,4,4. m. G. 36,312.

मकाण्ड m. *Wurfholzmesser.* — *jeder* Mbh. 3,39,

मकाण्ड m. *das Kantrum der Wagenmacher* Pâṇ. Gaṇ. 22,6. 7.

अखण्डमण्डल Adj. (f. आ) *sich im Besitz des ganzen Reiches befindend* Râǵat. 6,260.

अखाद्त् auch *nicht essend* MBh. 13,115,41.

अखिलेश्वर m. *Weltherrscher* Bhâm. V. 2,79.

अगिरिभिद् Adj. *keine Berge durchbrechend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,20,6.

अग्निभय n. *Feuersgefahr* Gobh. 4,7,28. MBh. 2, 5,123.

अग्निमद्न m. *das Feuer der Geschlechtsliebe* MBh. 4,14,24.

अग्निहोत्रप्रापण Adj. *mit dem* Agnihotra *beginnend* TBr. 2,1,5,1.

अग्र्यवभृथ m. *ein Reinigungsbad mit Anwendung von Feuer* Bhâradvâǵa im Comm. zu Âpast. Çr. 9,11,21. = अवभृथधर्मेणाग्निभिर्दग्धनम् Comm.

अग्र्युपसमिन्धन m. *ein beim Anzünden des Feuers gesprochener Spruch* Âpast. Çr. 6,13,10.

अग्र्युपस्थान m. *ein bei der Verehrung des Feuers gesprochener Spruch* Âpast. Çr. 6,15,12. 25,1.

अग्रभोज्य Adj. *das Beste von* — (Gen.) *geniessend* MBh. 13,35,9.

अग्र्यमक्षिषी f. = अग्रमक्षिषी Kathâs. 30,65.

अङ्काय्, °यते *den Fleck im Monde darstellen* Bhâm. V. 2,97.

अङ्गप्रग्रह m. *dämonisches Packen der Glieder, Gliederschmerz* Suçr. 2,231,15. सर्वाङ्ग° 1,281,9.

अङ्गभेद् m. auch *ein an der eigenen Person verübter Verrath, — Betrug* Kathâs. 39,156.

अङ्गलतिका f. *ein schlanker Körper* Uttarar. 56,6 (72,12).

*अङ्गुलीफणाकृन्तक Adj. *klumphändig* Vsutp. 204.

अच् mit समुद् *anbrechen, beginnen* Bhâm. V. 2, 45. — Mit नि *verstreichen, vergehen* ebend. — Mit प्रति *zusammenbiegen* TS. 7,5,8,2.

अचन्द्रार्कग्रह Adj. (f. आ) *ohne Mond, Sonne und Planeten* Hariv. 3,1,18.

अच्युतप्रच m. N. pr. eines Mannes Wilson, Sel. W. 1,140.

अजागाव (s. auch Nachtr. 1) n. *ein Gefäss für die Spende an* Mitra-Varuṇa Âpast. Çr. 12,1,11.

अजन्मन् n. (Nachtr. 2) auch *das Nichtgeborenwerden, Nichtentstehen* Comm. zu Âpast. Çr. 9, 3,3.

अजमथन Adj. als Beiw. Çiva's Hariv. 3,86,28 nach Nilak. = ब्रह्मशिरोकर्तर्.

अजितमनस् Adj. *dessen Verlangen nicht gestillt ist* Kâṭh. 10,10.

अञ्ज् mit प्रवि, प्रव्यक्त *deutlich*. Compar. °तर् Suçr. 1,258,20.

अञ्जनक 4) n. = अञ्जन 1) *d*) Gir. 12,19.

1. अञ्जलिप्रग्रह् m. *das Vorstrecken der hohl aneinander gelegten Hände.* साञ्ज° Adj. = 2. अञ्जलिप्रग्रह् R. 7,100,15.

2. अञ्जलिप्रग्रह् Adj. (f. आ) *die hohlen Hände aneinander legend* MBh. 12,342,124. 13,140,36.

अणुप्रियङ्गु m. oder f. Pl. *Panicum miliaceum und Panicum italicum* Çat. Br. 14,9,3,22.

अणूकाण Adj. (f. आ) *mit dünnen Halmen* Citat im Comm. zu Âpast. Çr. 11,8,1.

अत् mit अनु in अन्वत्य (= अनुगमय्य Comm.) Âpast. Çr. 9,10,15. Schon nach der Betonung TBr. 1,4,3,6 ist diese Trennung in अन्वत्यावर्तयेत् nicht denkbar.

अतथाकरण n. *das nicht so Verfahren* Comm. zu Âpast. Çr. 11,21,8.

अतिग्राह्यपात्र n. *ein zum* Atigrâhja *dienendes Gefäss* Âpast. Çr. 12,1,15.

अतिपिशुन Adj. *sehr niederträchtig, — bösartig* Kâd. 197,14.

अतिपेलव Adj. *überaus fein, — zart.*

अतिप्रपञ्च m. *zu grosse Ausführlichkeit* Sarvad. 71,9.

अतिप्रमाथिन् Adj. *viel zu schaffen machend, stark zusetzend* Hariv. 8158.

अतिप्रवृद्ध 3) *sehr hoch von Wuchs* R. 3,10,20.

अतिप्रवेश m. *heftiges Dringen in Jmd, das Sichaufdrängen, Sichmischen in fremde Angelegenheiten* Kathâs. 60,35.

अतिप्रिय (Nachtr. 1), Instr. *auf eine sehr angenehme Weise* Hit. 60,5, v. l.

अतिबन्धुर Adj. dem Sinne nach etwa *stark betäubend* MBh. 7,10,17.

अतिबल n. *grosse Kraft* u. s. w. Abl. *stark* (verwundet) MBh. 13,5,6.

अतिबलात्कृत Adj. *stark mitgenommen* MBh. 13,268. v. l. °लात्तनः.

अतिबलीयस् Adj. *viel mächtiger* Kathâs. 15,11.

अतिबीभत्सित Adj. *sehr widerlich, — ekelig* Bhâg. P. ed. Bomb. 5,26,22.

अतिभयंकरम् Adv. *über die Maassen fürchterlich* MBh. 1,19,7.

अतिमर्शम् Absol. *übergreifend* Ait. Br. 6,28,6.

अतिमहारौद्र Adj. (f. आ) *überaus furchtbar* Mârk. P. 12,5.

अतिमहासत्त्व Adj. *überaus edel* (Person).

अतिमूर्ख (Nachtr. 1), Nom. abstr. °ता f. *grosse Dummheit.*

अतिमृदुल Adj. *sehr zart, schwächlich.* Nom. abstr. °ता f. Prab. 37,6.

अतियाचित Adj. *mit Bitten bestürmt* Spr. 4384.

अतिरुष् f. *heftiger Zorn* Bhâm. V. 2,182.

अतिविभिन्न Adj. *stark durchschossen* R. 6,18, 44.

अतिव्यवाय m. *übertriebener Geschlechtsgenuss* Suçr. 2,147,7.

अतिशक्तिभाज् Adj. *mit grosser Kraft verbunden* AK. 1,1,3,29.

अतिसदय Adj. *sehr barmherzig* Gir. 5,15.

अतिस्रवण n. *starkes Fliessen.* उदरस्य als Erklärung von अतीसार *Durchfall* Comm. zu Âpast. Çr. 9,20,1.

अतुर्मुर्ख n. Maitr. S. 2,1,9 (10,18. 19). Roth vermuthet अत्तर्मुर्ख *innere Verwirrung.*

अतूपर Adj. *gehörnt* Âpast. Çr. 10,29,5.

अदनीय Adj. *essbar* in अनदनीय (s. weiter unten).

अदीक्षितवाद् m. *ein einem Geweihten verbotener Ausspruch* Âpast. Çr. 10,18,2.

अदेहबन्ध m. *das Nichtannehmen eines* (neuen) *Körpers* Ragh. 18,6.

अदेहभेद् m. *kein Wechseln des Körpers* Kathâs. 25,266.

अद्द, अद्दयोस् Loc. Du. *nicht in den zwei Geschlechtern, d. i. im Neutrum* Taitt. 1,2,9.

अधर्ईष n. *Zugvieh* TS. 6,3,3,7.

अधःकुम्भ Adj. (f. आ) *das dicke Ende unten habend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,7,5.

अधरय्, अधरित *übertroffen* Bhâm. V. 2,180.

अधिव्रतं n. *etwas zum* Vrata *Hinzukommendes* Maitr. S. 2,1,10 (12,1).

अधिषादम् Absol. *sich daraufsetzend* Kâṭh. 11, 4; vgl. Maitr. S. 2,2,2 (16,4. 6).

अधीलोधकर्ण (Nachtr. 2), f. ई Âpast. Çr. 10, 22,6.

अधोमुखमुख Adj. (f. ई) = अधोमुख 1) *a*) R. 5,26, 20. 6,7,12.

अधर्कल्प Adj. (f. आ) *einem* Adhvara *genannten Opfer gleichkommend* Maitr. S. 2,1,7 (9,8).

अनदनीय Adj. *nicht essbar* Comm. zu TS. 2, 738,4.

अनन्तर् 1) *b*) mit Acc. und प्रति R. 2,65,12.

अनन्तानुबन्धक (so nach Windisch zu lesen) Adj. *endlos —, ununterbrochen dauernd* Hem. Joc. 4,7.

अनन्यप्रतिक्रिय Adj. *keinen andern Ausweg habend* Spr. 4397.

अनन्यभाज् Adj. *keinem Andern in Liebe zugethan* Bhag. 9,30.

अनन्यभाव Adj. (f. आ) *keinen Andern liebend* R. 2,27,22.

अनन्यभेद्य Adj. *unwiderlegbar für Andere* Verz. d. Oxf. H. 248,*b*,36.

अनपदेाष्य Adj. *nicht zu verschwenden, — vergeuden* Maitr. S. 2,1,4 (6,8.9).

अनभिप्रीत Adj. *nicht befriedigt* Ait. Br. 2,12,2. 3,24,5.

अनभिभूत Adj. *nicht überwältigt* Sâh. D. 32,1 v. u. 33,1.

अनभिमृत Adj. *nicht durch den Tod befleckt* Maitr. S. 1,6,2 (89,14. 90,12).

अनभियुक्त (Nachtr. 1) auch *worum man sich nicht gekümmert hat* Bhâg. P. 5,9,6.

अनभिसंबद्ध Adj. *nicht zusammenhängend* Suçr. 2,58,16.

अनलीय्, °यति *wie Feuer erscheinen* Bhâm. V. 2,66.

अनल्पज्ञल्प Adj. *viel schwatzend* Bhâm. V. 1,98.

°अनवकाशिन् Adj. *wo kein Raum ist für* Gît. 10,10.

अनवक्लृप्त auch *nicht geeignet zu* (Loc.) TS. 7,1,4,3. 6.

अनवयव m. Instr. *ohne abzutrennen* Âpast. Çr. 9,13,7.

अनवार Adj. *kein diesseitiges Ufer habend* TS. 7,5,2,2.

अनस्विन् Adj. *auf einem Lastwagen fahrend* TS. 5,2,2,3.

अनादिष्टवृक्ष Adj. *wofür das Holz eines bestimmten Baumes nicht vorgeschrieben ist* Âpast. Çr. 12,1,5.

अनापृष्ट Adj. *worum man nicht gefragt hat* Bhâg. P. 3,7,36.

अनापृष्टकथ Adj. *ungefragt erzählend, — sprechend* Mârk. P. 20,20.

अनामर्षमाण Adj. *Etwas nicht geduldig ertragend* R. 4,12,38.

अनामुक्त Adj. *nicht angelegt* (ein Schmuck) Spr. 271, v. l.

अनाम्नातमन्त्र Adj. *wofür ein bestimmter Spruch nicht überliefert ist* Âpast. Çr. 12,1,6.

अनायत auch *nicht lang, kurz* Kathâs. 34,199.

अनायसित Adj. *nicht in Bewegung gesetzt* (Bogen) Spr. 2289.

अनायस्त Adj. *wobei man sich nicht anstrengt.* °स्तानन Adj. (f. आ) so v. a. *das Gesicht nicht verziehend.* °स्तम् Adv. *ruhig.*

अनायात Adj. *nicht hinausgegangen aus* (Abl.) Râgat. 8,2120. *nicht zurückgekommen* (von einem Klystier) Suçr. 2,214,20.

अनायान्त् Adj. *nicht zurückkommend* (von einem Klystier) Suçr. 2,214,19.

अनालेश Adj. *das nicht auf die Weide Gehen* TS. 5,1,5,5.

अनिमिषेक्षण Adj. *mit den Augen nicht blinzelnd, die A. nicht schliessend* MBh. 1,33,7. R. 3,75,58.

अनियन्त्रित Adj. *unbeschränkt, unbestimmt* Sâh. D. 18,10.

अनुकूलोक्त n. Pl. *eine Rede nach Jmds Sinn* Spr. 3559.

अनुज्ञापन n. (Nachtr. 1) auch *das um Erlaubniss Bitten* Comm. zu Âpast. Çr. 10,3,1.

अनुत्त nach Aufrecht (Kuhn's Z. 26, 610. fgg.) = अनुदृत्त *zugestanden.*

अनुदयभाज् Adj. *nicht aufgehend* (Mond) Spr. 2669.

अनुद्भावित Adj. *nicht geschaffen, — gegeben.* ईश्वरानु° *nicht von Gott gegeben* Sâh. D. 11,6.

अनुद्रवण m. *rasches Aufsagen* Comm. zu Âçv. Çr. 6,10,20.

अनुपनत Adj. *nicht eingetreten* Comm. zu Âpast. Çr. 5,7,13.

अनुपभुज्यमान Adj. *nicht genossen werdend* (Reichthum) Hit. 46,8, v. l.

अनुपमत्तत् s. u. अनुपमज्जत्.

अनुपमज्जत् Adj. *nicht untertauchend* Âpast. im Comm. zu Kât. Çr. 5,5,31. Die Handschriften des Âpast. Çr. lesen 8,8,14. 13,21,1 statt dessen अनुपमत्तत् (!).

अनुपयात् Adj. v. l. für अनुपयत् Spr. 1699.

अनुपृष्ट 1) Adj. s. u. प्रच्छ् mit अनु. — 2) n. *eine nachfolgende Frage* Nir. 1,4. 5.

अनुपेयमाना Adj. f. *der man nicht beiwohnt* Maitr. S. 2,2,7 (21,6).

अनुप्रसर्पक Adj. *nachschleichend* Comm. zu Lâṭ. 9,1,19.

अनुप्रसृप्तिन् Adj. *der nachgeschlichen ist* Lâṭ. 9,1,19.

अनुबोध m. auch *das Bemerken, Wahrnehmen* Comm. zu Âpast. Çr. 9,19,1.

अनुभाव 4) vgl. महानुभाव.

अनुभाषित n. *Rede, Worte* Bhâg. P. 7,7,1.

अनुमतवज्र Adj. *dem man den Donnerkeil bewilligt hat* Maitr. S. 2,1,3 (4,20). TBr. 2,7,8,3.

अनुमित 1) Adj. s. u. 3. मा mit अनु. — 2) n. *Schlussfolgerung* Cit. bei Pat. zu P. 3,2,123, Vârtt. 5.

अनुमेय AV. 6,137,2.

अनूचान m. *ein die 4te Stufe unter den Brahmanen einnehmender Mann, der zwischen* श्रोत्रिय *und* भ्रूण *steht,* Hemâdri 1,26,4. 17.

अनृतपशु (s. auch Nachtr. 1) bedeutet nicht *Thierfigur,* sondern *kein wirkliches Thier, was mit Unrecht zu den Thieren gezählt wird.*

°अन्तःपातिन् A
Comm. zu Âpas
अन्तरेष m. *der*
seln Âpast. Çr.
अन्तर्धान n. *di*
अन्तर्मुखम् Adv
अन्तर्वार्त Adj.
Comm. zu Âpas
अन्तःशान्ति f.
अन्तःस्मेर Adj.
अन्ध 2) c) eine
अन्धकारिन् A
अन्नभुज् m. *vie*
Mârk. P. 34,64.
अन्नीय्, °यति
10,16,13.
अन्यभाविन् A
Nom. abstr. °वि
अन्यमातृक A
bend Kathâs. 67
अन्योऽन्यमिथु
RV. 3623.
1. अपघन (vgl. a
7,26.
*अपथकल्पना।
अपदिबद्ध Adj
Çr. 10,22,9.
अपदेाष्य Adj.
अपभाषितवै I
grammatisch re
अपरामृष्ट Adj
gekommen mit (
अपरावर्त्य m.
अपरावृत्तभागा
mer ändert, ein
अपरिगम्य Ad
Kâtj. Çr. 17,4,
अपरिभक्षित
sogen worden i
अपरिभाषित
chen Bâlar. 11
अपरिभुक्त A
अपरिभ्रश्यमा
schend Kâm. N
अपरिमितदक्षि
gegeben werden
अपरिमोष m.
अपरीत्य Adj
17,4,5.
अपरुष auch

3,13.

अपर्काण n. = अपरिकाण (Nachtr. 3) Çâñkh. Br. 14. 16,3.

°अपकर् (f. आ) *entreissend, raubend* Bhâm. V. 1,25.

अपक्नवन n. *das Leugnen* Çilâñka 1,251.

अपादादिभाज् Adj. *nicht am Anfange eines Stollens stehend* RV. Prât. 2,31.

अपादान 3) m. *ein beim* Apâdâna 2) *gesprochener Spruch* Âpast. Çr. 2,2,1.

अपानर्दृक् Adj. (Nom. °र्धृक्) *das Einathmen fest (dauernd) machend* TS. 7,5,19,2.

अपापदर्शिन् Adj. *keine bösen Absichten habend* R. ed. Bomb. 2,73,12.

2. अपार् auch *kein jenseitiges Ufer habend* TS. 7, 5,2,2.

अपावरण n. *das Abbinden* Comm. zu Âpast. Çr. 10,9,10.

अपुनर्मृत n. *kein abermaliges Sterben* Bhâg. P. 5,19,25.

अपृथात्मन् Adj. *ohne* Judhishṭhira, *von J. erlöst* Vens. 97.

अपेतभी Adj. *furchtlos* M. 7,197.

अपोर्णावन n. *das Abbinden* Comm. zu Âpast. Çr. 10,9,10.

अपौरव Adj. (f. आ) *ohne* Paurava Hariv. 11081.

अपौरुषेय, Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 131,16.

अपौष्कल्य n. *das nicht vollkommen Ausgebildetsein, Unreife* Bhâg. P. 4,29,72.

अप्रकम्प्य Adj. *nicht zum Zittern zu bringen* R. 6,36,95.

अप्रकाण्ड, lies Adj. *stammlos* AK. 2,4,1,9.

अप्रकाशिन् Adj. *unsichtbar* MBh. 13,16,38.

अप्रक्षाल Adj. *sich nicht waschend* MBh. 14,92, 7, v. l. Nach Nilak. = शेषक्षीन.

अप्रख्याति f. *Nichtwahrnembarkeit, Unsichtbarkeit* MBh. 3,22,12. 9,4,2.

अप्रख्याल Adj. MBh. 14,2852. v. l. अप्रक्षाल und प्रसंख्यान.

अप्रगुण Adj. auch *störrisch, widerspänstig* Cit. bei Vâmana 4,2,7.

अप्रग्रह Adj. (f. आ) *ohne Leiter, — Zügler* Hariv. 2370.

अप्रचार m. *das nicht zum Vorschein Kommen* Bhâm. V. 2,120.

अप्रणय m. *Nichtzuneigung, Kälte* (des Herzens) Spr. 2991.

अप्रणोद्य Adj. auch *nicht zu verscheuchen, — beseitigen.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṅk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 222.

अप्रतापिन् Adj. *aller Würde baar* MBh. 3,183,72.

अप्रतिकर्ष m. *Nichtzusammenrückung, Nichtvereinigung.*

अप्रतिकल्प Adj. (f. आ) *unvergleichlich.*

°अप्रतिकाङ्क्षिन् Adj. *nicht erwartend, nicht hoffend auf* Lalit. 217,9.

अप्रतिकारसेविन् Adj. *keine Heilmittel anwendend* Suçr. 2,361,16.

अप्रतिकूलकृत् Adj. *sich nicht widersetzend* R. Gorr. 2,52,10.

अप्रतिकूलयत्तृ Adj. dass. R. 2,52,70.

अप्रतिकूलवाद् Adj. *nicht widerredend* MBh. 3, 120,7.

अप्रतिक्रूर Adj. *nicht wieder hart, Härte nicht erwiedernd* MBh. 12,278,8.

अप्रतिगज Adj. *keinen ebenbürtigen Elephanten sich gegenüber habend* MBh. 7,27,5.

2. अप्रतिघात Adj. *unbehindert, unwiderstehlich* Bhâg. P. 1,12,16.

अप्रतिबोधन n. *Unkenntniss* MBh. 12,304,9.

अप्रतिभान n. *das Nichtanstehen, Nichtpassen* Comm. zu Âpast. Çr. 9,11,1.

अप्रतिभेद् m. *Nichtverrath, Geheimhaltung* Kathâs. 12,70.

अप्रतिराधन n. MBh. 12,11325 fehlerhaft für अप्रतिबोधन.

अप्रतिवर्तन n. *das Nichtwiederkehren, Nichtwiedererscheinen* MBh. 12,307,17.

अप्रतिशासन Adj. *keine andere Autorität habend, keinem Andern gehorchend* Ragh. 8,27.

अप्रतिश्रय Adj. *keine Zufluchtsstätte habend* Kathâs. 52,295.

अप्रतिसंकृत Adj. *ungehemmt, unbehindert* R. 2, 22,10.

अप्रतिसर् Adj. etwa *keinem Ueberfall unterliegend* Hariv. 8048.

अप्रतीघातिन् Adj. *dem Niemand Hindernisse in den Weg legen kann, unaufhaltsam.* Nom. abstr. °तिता f. MBh. 12,255,8.

अप्रत्तदेवत und °दैवत Adj. *der Gottheit noch nicht dargebracht* Âpast. Çr. 9,15,10.

अप्रत्तसौविष्टकृत Adj. *dem* Agni Svishṭakṛt *noch nicht dargebracht* Âpast. Çr. 9,15,10.

अप्रत्ताप्रकृताद् Adj. *essend ohne Andern Etwas davon gegeben oder den Göttern davon geopfert zu haben* Bhâg. P. 5,26,18.

अप्रत्यक्त, Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 5,5.

अप्रत्यभिमृष्ट Adj. *nicht berührt* Ait. Br. 7,33,6.

अप्रत्याख्यानक Adj. *unbekämpft* (Leidenschaft) Hem. Jog. 4,7.

अप्रत्याहरत् Adj. (f. °न्ती) *nicht hinundher ziehend* Gobh. 2,6,9.

अप्रत्युत्थायिन् Adj. *nicht ehrerbietig aufstehend* Bhâg. P. 10,78,23.

अप्रत्यूह Adj. *ungehemmt, ungehindert* Bhâm. V. 2,135.

अप्रबुद्ध Adj. *unentfaltet, unentwickelt* Trigob. Up. 11. Verz. d. Oxf. H. 91,*b*,21.

अप्रमत्त 2) n. Bez. *der 7ten unter den 14 Stufen, welche nach dem Glauben der* Gaina *zur Erlösung führen.*

अप्रमत्तवत् Adj. *nicht fahrlässig* MBh. 12,245,6.

अप्रमद् m. *Unlust, Missstimmung* MBh. 12,284, 140. Nach Nilak. Adj. = प्रमदया स्त्रिया क्षीन: d. i. ऊर्ध्वरेतस्.

अप्रमा, Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 133,12.

अप्रयात् Adj. *sich nicht bewegend* MBh. 5,7178.

अप्रयातं st. अप्रयात्तं ed. Bomb. 5,180,16.

अप्रयुक्त Adj. auch *nicht am Platz seiend* Pañkat. ed. orn. 60,4.

अप्रयुज्यनान Adj. 1) *nicht beigefügt werdend* 229, 10. 237,26. — 2) *nicht ausgeliehen werdend* (auf Zinsen) Pañkat. ed. orn. 3,17.

अप्रयोग m. (auch Nachtr. 1) auch *Nichtbeifügung* (eines Wortes) P. 2,1,56. VS. Prât. 6,23.

अप्रयोज्य Adj. *nicht zu gebrauchen,* so v. a. *nicht in abhängigem Verhältniss stehend von* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 120,5.

अप्रवण Adj. *nicht demüthig* MBh. 1,89,4.

अप्रविलापित Adj. *nicht vollständig aufgelöst, — zu Nichte gemacht* Çaṅk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 816, Z. 1).

अप्रवृत्ति 3) *das Fehlen einer Nachricht über* (Gen.) R. Gorr. 1,4,71.

अप्रश्रय m. *das Nichtzusammensinken* Ait. Br. 4,19,2.

अप्रशंस्य Adj. *nicht rühmenswerth* MBh. 3,253, 22. R. 3,35,19.

अप्रस्तव m. *ein ungelegener Augenblick* R. ed. Bomb. 3,29,19.

अप्रस्फुट Adj. *undeutlich, unverständlich* Kathâs. 13,109.

अप्सानीय Adj. in einer Etymologie Nir. 5,13.

अप्सुमत् Adj. 3) Bez. *eines* Agni Âpast. Çr. 9, 3,22. — 4) *an diesen* Agni *gerichtet* ebend. 23.

अफूत्कार्य Adj. *worauf man nicht zu blasen braucht* Kathâs. 124,148.

अबन्धुदायाद् Adj. *nicht erbberechtigt* MBh. 1, 120,32.

अबन्धुर Adj. *erhoben, hoch* Uttarar. 114,2 (154,3).

अबलीयस्त्व n. *das Nichtvorwiegen* Vâmana 1,3,11.

अबर्भाव m. *das Nichtausserhalbsein* Comm. zu Kâtj. Çr. 9,1,8.

अबर्हिर्वासस् Adj. *ohne Obergewand* Bhâg. P. 9,8,6.

अबर्हिष्कृत Adj. *nicht verstossen* R. 3,77,17.

अबर्हिस् Adv. *inwendig, im Herzen* Bhâg. P. 3, 9,37.

अबलूपत्नीक Adj. *nicht viele Frauen habend* Comm. zu Kâtj. Çr. 9,3,11.

अबलूभाषिन् Adj. *nicht viel redend* Âçv. Çr. 1, 12,30. Nom. abstr. °षिता f. Spr. 740.

अबह्वृच Adj. *nicht vielsilbig* ṚV. Prât. 5,2.

अबाधा f. *Abwesenheit aller Leiden* Mârk. P. 22,2.

अबान्धव, f. आ Spr. 685, v. l.

अबालेय m. *kein Bâleja* Kâtj. Çr. 10,2,21 (अवालेय).

अबीभत्सा f. *Nichtekel, Nichtabscheu* TBr. 1,1,2,9.

अबुद्ध Adj. auch *unbemerkt, unbeachtet* Çâṅkh. Br. 26,3. R. 5,44,13.

अबृंहित Adj. *nicht gefördert* Bhâg. P. 6,4,20.

2. अबोध Adj. auch *nicht erwachend* MBh. 7,184,44.

*अब्भोगीन Adj. Mahâbh. 5,4,b.

अभङ्गश्लेष, vgl. Sâh. D. 644.

अभव्य Adj. (f. आ) auch *unschön, hässlich* R. 3, 52,14. *nicht gut, schlimm* (Person) MBh. 3,278,32. *unglücklich* (Person) Kathâs. 28,24. 53,35. 57,48. Dar. 2,1,36.

अभर् m. *Befreiung von einer Last* Bhâg. P. 9, 24,58.

अभावक Adj. 1) *Jmds Wohl nicht fördernd, Jmd* (Gen.) *schadend* MBh. 12,88,25. — 2) *sich Etwas* (Gen.) *nicht vorstellend.*

अभावना f. *das Sichnichtvergegenwärtigen, Sichnichtvorstellen.*

अभावयत् Adj. etwa *Etwas nicht fest im Auge behaltend* Bhag. 2,66.

अभिक्रुद्ध 1) Adj. s. u. 1. क्रुध् mit अभि. — 2) n. *Aeusserungen des Zornes* MBh. 6,46,32.

अभिच्छाया f. *die durch den Schatten einer Wolke gebildete Schattenlinie* Âpast. Çr. 11,20,8.

अभिज्ञनितोस्, lies Gen. Inf. (zu ergänzen ईश्वरः). Der Sinn ist: *es könnte ihm eine Missgeburt geboren werden* Çat. Br. 3,1,2,21.

अभिद् Adj. *keine Scheidung machend* Bhâg. P. 7,10,39.

अभिधर्म, °ज्ञानप्रस्थान, °धर्मस्कन्धपाद्, °प्रकरणशास्त्र, °प्रकाशसाधन, °विज्ञानकायपाद् u. °विभाषा Eitel, Chin. B.

अभिनिग्रोक m. = अभिनिग्लोचन Comm. zu Âpast. Çr. 9,1,15.

अभिनिष्पन्नत्व n. *das Schondasein* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,36.

अभिन्नकाल Adj. *zur selben Zeit vorsichgehend* Çâṅkh. Çr. 1,16,5.

अभिन्नात्मन् Adj. *unbeirrt* Bhâg. P. 3,22,1.

अभिप्लुत 1) Adj. s. u. प्लु mit अभि. — 2) n. *das Anspringen, Lossprungen auf Jmd* MBh. 6,46,32.

अभिभाषित 1) Adj. s. u. 1. भाष् mit अभि. — 2) n. *Rede, Worte* Bhâg. P. 6,2,1. 17,36.

अभिमत 1) Adj. s. u. मन् mit अभि. — 2) n. *Wunsch, Verlangen* Spr. 2810.

अभिवर्त m. = अभीवर्त 2) *b*) TS. 7,5,3,4.

अभिवातम् mit Gen. *mit dem Winde von* — Maitr. S. 2,2,1 (15,8).

अभिव्याकरणीय Adj. *auszusprechen, herzusagen* Sây. zu Ait. Br. 5,2,15.

अभिव्याकृत्य Adj. dass. Ait. Br. 5,2,15. 15,6.

अभिसमूकन n. *das Bedecken durch Zusammenkehren* Comm. zu Âpast. Çr. 9,19,13.

अभीतचारिन् Adj. *unerschrocken verfahrend* R. 5,37,39.

अभीरुक Adj. *furchtlos, unerschrocken* MBh. 7, 72,46.

अभीरुण, so richtig betont AV. 7,89,3.

अभुङ्क्ति s. भुङ्क्ताभुङ्क्ति.

अभुजंगवत् Adj. *ohne Schlangen* und zugleich *ohne liederliche Gesellen* Kâvjâd. 2,322.

अभुञ्जिष्य Adj. *Nichts gewährend, karg* Çâṅkh. Çr. 12,20,4.

अभूमिष्ठ Adj. *nicht in seinem Lande seiend* Kâm. Nîtis. 18,52. 55.

अभृतक Adj. *keinen Lohn beziehend* MBh. 7, 114,24.

अभेत्तर् auch *Nichtverräther* (von Geheimnissen) MBh. 12,231,22.

अभेद्य Adj. auch *nicht zu verführen, — abtrünnig zu machen* und *nicht zu verrathen.*

अभोज्य 3) *ungenießbar* Hariv. 3636.

अभ्युत्थान 4) *feindseliges Entgegentreten, Auflehnung* Hariv. 2,96,60.

अभ्युन्मोदनीय Adj. *wozu Jmd* (Instr.) *seine Zustimmung zu geben hat* Colebr. Misc. Ess. 2,311,9.

अभ्रंशिन् Adj. *unvergänglich, dauernd* Spr. 6844.

अभ्रंश्यमान Adj. *nicht zum Fallen gebracht werdend, nicht in die Lage kommend herabzufallen* Kâtj. Çr. 20,5,16.

अभ्रम m. *das Nichtirren* Bhâg. P. 3,11,15.

अभ्राय्, अभ्रायित *einer Wolke gleichend* Bhâm. V. 1,41.

अमङ्गलिक Adj. *infaustus* MBh. 6,112,19. v. l. अमाङ्गलिक.

अमज्ज्ञक; so zu betonen.

अमज्ज्ञन n. *das Nichtuntersinken* Kathâs 143.

अमज्जत् Adj. *nicht untertauchend* Kâtj. 5,31.

अमणिव Adj. wohl *keine Juwelen habend* Ç Çr. 12,21,1, 2.

अमतिपूर्वक Adj. *nicht beabsichtigt.*

अमत्सरिन् (Nachtr. 1) auch *nicht versessen* (Loc.).

अमदन m. Bein. Çiva's Bhâg. P. 4,11,27.

अमद्यमद्यत् Adj. *ohne ein berauschendes tränk muhter seiend* (Elephant) Kâm. Nîtis. 1 2. अमन्त्र 3) *keine Zaubersprüche kennend, — wendend* Bhâm. V. 1,109.

अमन्त्रज्ञ Adj. *die heiligen Sprüche nicht ken* M. 3,129.

अमक्रायज्ञयाजिन् Adj. *der kein grosses dargebracht hat* MBh. 3,261,8.

अमात्रा f. Instr. *unmässig, in hohem Grade* Thâs. 28,112.

अमात्सर्य n. *Freisein von Neid, — Miss* MBh. 5,43,20. °चित्त Adj. *keine Missgunst pfindend.* Nom. abstr. °ता f. Lalit. 569,15.

अमानुष्य m. MBh. 14,266 schlechte Lesar अमानुष.

अमिश्रण n. *keine Beimischung* Sâh. D. 15,

अमीमांसित Adj. *nicht erwogen* Bhâg. P. 6,

अमीलितदृश् Adj. *dessen Augen niemal schlossen sind* Bhâg. P. 3,8,10.

अमुद्र auch *keinen Siegelabdruck habend, sc sich nicht legitimiren könnend* MBh. 6,15,19. Hariv. 14461.

अमूर्त 1) Nom. abstr. °त्व n. Mârk. P. 26,19.

अमूलमन्त्रतन्त्र Adj. *ohne Grundspruch und Zauberformel* Hem. Joc. 1,5.

अमूल्य Adj. *unschätzbar.*

अमृग्य Adj. *wonach man nicht trachten so*

अमृदित Adj. *nicht heftig gedrückt, — angeg* Hariv. 4395.

अमृदुमयूख Adj. *heissstrahlig* Varâh. Bṛh. S. 2

अमृष्यत् Adj. *Etwas nicht geduldig ertra nicht ruhig hinnehmend* MBh. 14,29,21. 60,3

अमैत्री f. *Mangel an Wohlwollen* MBh. 14,3

अमोक्षणीय Adj. *unvermeidlich* MBh. 1,16

अम्बुधिकामिनी f. *Fluss* Bhâm. V. 1,58.

अम्लायिन् Adj. *nicht verwelkend* Kathâs. 56

अयज्ञवाकिन् Adj. *keine Opfer zu den Göttern rend* MBh. 13,18,22.

अयत्न vgl. पर्य्ययत्न.

अयत्नणा f. *das Nichtanlegen eines Verbandes* Suçr. 2,229,6.

अयमसू Adj. *keine Zwillinge gebärend* Kauç. 109.

अँयःशृङ्ग Adj. *erzhörnig* Maitr. S. 2,5,9 (59,16).

अयादव Adj. (f. ई) *von den Jâdava befreit.*

अयुक्तियुक्त (s. auch u. अयुक्ति) Adj. *unerfahren* (Arzt) Suçr. 1,94,16.

अयूप (Kâtj. Çr. 22,7,3) und °क (Âçv. Çr. 9,2,3) Adj. *ohne Opferpfosten.*

अँरत्नस् scheinbar Maitr. S. 1,10,20 (160,8). Es ist zu lesen अँरत्नोक्त *unversehrt von Rakshas.*

अरणाविकारिन् (Nachtr. 3) wohl verdorben. Man könnte आर्यवि° vermuthen; vgl. im Pâli अरियविकारो bei Childers unter ब्रह्मविकारो.

अरत्नोस् Gen. Infin. von रम् mit अ priv. ईश्वरो ह्यस्य वित्ते देवा अरत्नोः *es könnte geschehen, dass die Götter an seinem Reichthum keinen Gefallen fänden,* Ait. Br. 3,48,8.

अँराउ Adj. *langhörnig* Maitr. S. 2,5,9 (59,17). Vgl. अराडा.

अरिमित्रामित्र n. heisst in der Politik *der hinter dem* मित्रामित्र *herrschende Fürst* Kâm. Nitis. 8,16.

अर्कस्तुभ् Adj. *Lieder singend* Çâṅkh. Çr. 8,23,3.

अर्काङ्कृति f. Pl. Bez. *von 5 Spenden, die unter der Recitation der Sprüche* सुँवर्न घर्मः स्वाँहा u. s. w. (TS. 5,7,5,2) *dargebracht werden,* Âpast. Çr. 11,20,10.

अर्थमय Adj. *nützlich, Vortheil bringend* Bhâm. V. 3,14.

अर्थय् mit प्र. Die Lexicographen führen für प्रार्थित folgende Bedeutungen an: अर्दित, याचित, अभियुक्त, शत्रुसंरुद्ध, कृत und अभिकृत. — Mit सम् 10) *bestätigen, begründen, rechtfertigen* Comm. zu TS. Prât. — 11) समर्थित = समर्थ *im Stande seiend* Spr. 4005. — In den meisten, vielleicht in allen Bedeutungen Denomin. von समर्थ.

अर्ध् mit वि, व्यृद्ध (vgl. auch Nachtr. 1) auch *misslungen* Nir. 1,7.

अर्धनिष्पन्न Adj. *halb vollendet* Râgat. 5,403.

अर्धप्रदक्षिण n. *ein halbmaliges Umgehen von der Linken zur Rechten.*

अर्धप्रकरिका wohl *eine halbe Wache.*

अर्धभागिक und °भागिन् (v. l.) Adj. *einen halben Theil erhaltend* Jâán. 2,134.

अर्धभुक्त Adj. *halb genossen* Mârk. P. 22,38.

अर्धमीलित Adj. *halb geschlossen* (Augen) Kathâs. 20,50.

अर्धमुण्ड Adj. *zur Hälfte kahl geschoren* MBh. 7,93,47.

अर्धमुण्डित Adj. dass. Râgat. 4,179.

अर्धोपभुक्त Adj. *halb verzehrt* Kumâras. 3,37.

अर्यमँगृहपति Adj. Arjaman *zum* Gṛhapati 4) *habend* Maitr. S. 1,9,5.

अलतिका Adj. f. *keine Lianen habend* (Boden) Kâm. Nitis. 19,10.

अलौल्य n. *das Fehlen alles Verlangens in den Besitz von Etwas zu gelangen.*

अवदात्यम्, lies *einen Hieb versetzend.* Die angeführte Stelle ist Âpast. Çr. 10,27,6.

अवचर्, vgl. यज्ञावचर.

अवञ्चनता f. *Ehrlichkeit* Spr. 3129.

अवन्ध्यप्रसाद् Adj *dessen Gunst nicht ohne gute Folgen ist.* Nom. abstr. °त्व n. Râgat. 1,78.

अवप्लुत 1) Adj. s. u. प्लु mit अव. — 2) n. *das Hinabspringen* MBh. 9,57,19.

अवयुति f. *Trennung, Theilung.* Instr. etwa *besonders* Comm. zu Âpast. Çr. 10,7,6.

अवरुणँम् Adv. *ohne in* Varuṇa's *Gewalt zu verfallen* Maitr. S. 2,1,2 (2,9). 5,6 (55,15). Vgl. निर्वरुणँम् weiter unten.

अवरुँधम् (TS. 2,3,3,1. 5,4,4,2) und अवरुँन्धम् (Maitr. S. 1,10,12) Acc. Infin. von 2. रुध् mit अव.

अवर्धमान Adj. *nicht wachsend,* — *zunehmend* (Reichthum) Hit. 46,8, v. l.

अवर्षीम् Gen. Infin. von वर्ष् mit अ priv. ईश्वरः पर्जन्यो ऽवर्षीः *es könnte sein, dass* P. *nicht regnete,* Ait. Br. 3,18,11.

अवश्ययातव्यता f. *Nothwendigkeit des Marschirens* (gegen einen Feind) Kâm. Nitis. 15,18.

अवस्थितिचापल zu streichen; vgl. वद्धावस्थिति.

अवात्तरँ 3) °रँम् Adv. *im Unterschiede von* (Abl.) Maitr. S. 2,5,1 (47,3).

अवात्तरप्रकृति f. *relative* oder *partielle Norm.*

अवालेय (Nachtr. 1), wohl richtiger अबालेय.

अविकारवत् Adj. *keine Wandelungen zeigend, stets sich gleich bleibend.*

अविकृति f. auch *kein Product* Sâṅkhjak. 3.

अविब्रुवत् Adj. 1) *Etwas* (Acc.) *nicht aussagend* MBh. 15,8,24. *nicht Etwas* (Acc.) *zu Jmd* (Acc.) *sagend* 1,83,26. — 2) *seine Meinung über Etwas* (Acc.) *nicht aussprechend, nicht auslegend* MBh. 7,199,32.

अविभिन्न Adj. 1) *ungetheilt, ungetrennt* Spr. 4142. *nicht getrennt von* (Abl.) Kathâs. 27,57. 34,118. — 2) *unverändert* Kathâs. 33,8.

अविश्रब्ध Adj. *ungeschwächt.*

अविश्रान्त Adj. *unbeweglich* Bened. Chr. 199,4.

अविस्मित Adj. *ungemessen, unermesslich.*

अँवैभीदक Adj. *nicht vom* Vibhîdaka *kommend* Maitr. S. 2,1,6 (7,20).

अव्याप्त्येय Adj. (f. आ) *unaussprechlich* Bhâm. V. 4,17.

अव्यापन्न Adj. auch *nicht in Unordnung gerathen, in normalem Zustande sich befindend* Suçr. 1,77,3.

अँशरमय Adj. *nicht aus Rohr bestehend,* — *gemacht* Maitr. S. 2,1,6 (7,19).

अशा (Nachtr. 3) zu streichen; vgl. मांसाशी.

अश्वघोषक m. *Stallmeister* Comm. zu Kâtj. Çr. 15,3,7.

अश्वशफबुध्न Adj. *dessen Boden die Gestalt eines Pferdehufes hat* Âpast. Çr. 12,1,13.

अष्टमासिक Adj. (f. ई) *acht Monate vorhaltend* (तृप्ति), *a. M. hindurch Wasser habend* (नदी).

2. अस् mit व्यति, व्यत्यस्त auch *verkehrt, verworren* Bhâm. V. 2,82. — Mit आ Act. *werfen* —, *legen auf* (Loc.) TBr. 3,3,9,11. Kâtj. 32,6. Med. *sich (sibi) legen auf* (Loc.) Maitr. S. 1,4,8. — Mit उप *sich (sibi) unterwerfen* Maitr. S. 2,1,1. TS. 1,6,10,1. — Mit प्रणि, प्रणस्त *nach vorn niedergedrückt* TS. Prât. 2,20. — Mit परि Caus. in अपर्यासित (Nachtr. 3). — Mit प्रतिसम् *wieder an seinen Platz hinstellen* Âpast. Çr. 11,5,7.

असंयत्त Adj. *unvorbereitet, nicht auf seiner Hut seiend* Bhâg. P. 8,6,28.

1. असत्पथ, °जुष् Adj. *auf bösen Pfaden wandelnd* Bhâm. V. 4,37.

असमशील Adj. *unebenbürtig* Bhâm. V. 1,1.

असंप्रयुञ्जत् Adj. *keinen freien Lauf gewährend, hemmend* (die Sinne) Bhâg. P. 11,26,33.

अँसंमृष्ट 2) n. *eine noch nicht vollbrachte Reinigung,* — *Anschürung* u. s. w. (des Feuers) Çat. Br. 2,5,2,19. Kâtj. Çr. 5,5,6.

असहृदय Adj. *keinen Sinn für's Schöne habend* Siu. D. 24,18.

असाधु 4) mit मन् *missbilligen* Bhâg. P. 7,8,27.

असुरगोनिँ m. oder f. Asura-*Schooss* TS. 5,2,9,4.

असृजत् Adj. *nicht schaffend* Sarvad. 121,5.

असेव्य 1) Nom. abstr. °ता f. Bhâm. V. 1,19.

अस्थिभेदन n. *Knochenbruch.*

अस्फ्य Adj. *den* Sphja *nicht in der Hand haltend* Âpast. Çr. 11,9,7.

अस्वादु Adj. *nicht wohlschmeckend* Ait. Br. 5,22,1. MBh. 12,212,13.

अहःसंस्थाँ f. *Tagesabschluss* TBr. 3,12,9,6. Lâṭj. 10,5,13.

आतणिकँ (?) Maitr. S. 2,9,9.

आतिप्त 1) Adj. s. u. 1. क्षिप् mit आ. — 2) n. *Zerstreutheit* MBh. 1,212,9.

आखेदन n. *das Heranziehen* Comm. zu Âpast.

Çr. 10,28,1.

आग्निहोत्रिक Adj. *zum* Agnihotra *gehörig* Comm. zu Âpast. Çr. 9,1,15.

आग्रयण 1) *a*) °स्थाली f. TBr. 1,4,4,5. Âpast. Çr. 12,1,14.

2. आग्रायण n. Âpast. Çr. 9,14,5. 6.

आघातक Adj. in प्रधानाघातक.

आङ्गिरसपवित्र n. Bez. von ṚV. 4,40,5 Âpast. 1,2,2.

आचन्द्रार्कयक् Adj. Hariv. 11080 fehlerhaft für अचन्द्रा°.

आचार्य 1) *c*) *der Sohn eines ausgestossenen* Vaiçja M. 10,23 (nach Govindarâǵa und Nârâjaṇa) und Devala (nach Govind.). Nach Bühler.

आटिक m. Pl. *eine best. Schule des* Jagus AV. Pariç. 49,2. Vgl. परमाटिक.

आतृप्ति Adv. *bis zur Befriedigung* Bâlar. 74,20.

आत्मभय n. *Angst für sein Leben* Kathâs. 5,86.

आत्मभू m. auch *ein Brahmane* Bhâm. V. 4,24.

आत्ममान m. *das sich für Etwas Halten* P. 3, 2,83.

आद्वारम् Adv. *bis zum Thor, bis zur Thür* Mârk. P. 31,59.

आधवन Adj. *umrührend* Âpast. Çr. 12,8,4.

आनिशम् Adv. *bis zur Nacht* Bhâm. V. 2,40.

आनुपूर्वी f. bei den Gaina *eine vorschriftsmässig nach 12jähriger Vorbereitung inscenirte Todesart* Çilâṅka 1,344.

आपिन् Adj. in पश्चापिन्.

आबन्धुर Adj. *etwas vertieft* Paṅkar. 3,5,12.

आब्रह्मसभम् Adv. *bis zu* Brahman's *Hof* Ragh. 18,27.

आमभृष्ट Adj. *wenig geröstet* Kâtj. Çr. 5,3,2.

आमूर्धात्तम् Adv. *bis zum Scheitel* Kathâs. 65,119.

आमूलम् auch *bis auf den Grund, ganz genau* Kathâs. 32,83.

आमोदित (von आमोद) Adj. *mit Wohlgeruch erfüllt, wohlriechend gemacht.*

आयत * m. v. l. für आयति *Zukunft* AK. 2,8,2,29.

आयत्ती Adv. mit कर् *abhängig machen, in Abhängigkeit erhalten* Râǵat. 4,680.

आयाचित n. *Bitte* R. Gorr. 2,1,40.

आयासित n. *Anstrengung, Bemühung* Mâlatîm. ed. Bomb. 325,3. v. l. प्रयासित.

आयुःपति (besser आयुष्पति) n. *Herr des Alters* (सामन्) Âpast. Çr. 11,5,1.

आयुःपत्नी f. = आयुष्पत्नी Âpast. Çr. 6,21,1.

आयुत n. Maitr. S. 3,6,2.

आरामाधिपति m. *Gärtner* Bhâm. V. 1,30.

आलेश m. in अनालेश oben.

आवत्सरम् Adv. *ein Jahr hindurch* Mârk. P. 30,11.

आविक 3) f. ई *Schaffell* R. ed. Bomb. 3,43,36.

आशामुख n. *Himmelsgegend* Mṛǵkh. 85,2.

आशीःपद् (Comm. zu Âpast. Çr. 11,7,3) und आशीर्पद् (TS. 6,2,9,4) Adj. (f. आ) mit und ohne सू-चू Bez. *der Worte* दिवो वा विष्णो u. s. w. (TS. 1, 2,13,2).

आसीनप्रचलायित n. Râǵat. 1,371 (आसीनः प्र° fehlerhaft).

आसुत n. auch *eine Art Kelterung des* Soma Khând. Up. 5,12,1.

आस्यसंमित Adj. *der Höhe des Mundes entsprechend* Âçv. Çr. 1,7,6.

आकृत्यवचन m. = आकृत्यवाद् Comm. zu Âpast. Çr. 9,18,13.

आकृननप्रकार Adj. *zum Schlagen geeignet* Âpast. Çr. 12,2,15.

आक्लम् Interj. = आक्लक् TS. 7,4,19,3.

आकृतिभाग Adj. (f. ई) *dessen Antheil eine Opferspende ist* Ait. Br. 2,18,6.

3. इ mit प्रति, प्रतीत nach den Lexicographen auch *aufgebrochen, fortgegangen; ehrerbietig; klug.*

इदंमधुर n. *ein best. Lied* Kâtj. 34,5. Vgl. इदंमधु.

इन्दिरा auch *Pracht, Schönheit.* Am Ende eines adj. Comp. Bhâm. V. 2,160.

इन्दीवरदृश् f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 2,75.

इलामुता f. Metron. der Sîtâ Bhâm. V. 2,167.

इषुधि f. s. मकेषुधि.

इन् mit प्रत्युप, प्रत्युपेक्षित *nicht beachtet* R. Gorr. 2,6,21 (zu trennen वा प्र°).

ईर् mit वि. यदि–वीर्येत *wenn zerfallen sollte* Maitr. S. 2,1,8 (9,13. 14). Richtig wohl शीर्येत.

ईलय्, ईलयति *sich bewegen* TS. 6,4,2,6. Vgl. Caus. von ईर्.

ईशाचल m. *der* Himavant Gît. 1,47.

*ईषत्प्रमय vielleicht auch *leicht zu messen.*

उच्चैःप्रमोदम् Absol. *unter lauten Freudenbezeugungen* Spr. 879.

उच्छोफ m. = उच्छोथ Mâlatîm. ed. Bomb. 173,2.

उडिगल्ल (richtiger) und उडिल्ल *Cloake* Lot. de la b. l. 384. fg. Nach dem Pâli ओलिगल्लो hätte man ओडिगल्ल erwartet.

उत्क्रष्टर् Nom. sg. in बीजोत्क्रष्टर्.

उत्ताल 1) *d*) Gît. 1,47.

उदकप्रस्रवण Adj. *nach Norden einen Abfluss habend* Kauç. 72. Vgl. उदकप्रस्रवणान्वित (Nachtr. 3).

उदक्समास Adj. *mit der Verknüpfung im Norden* Lâṭj. 2,6,4.

उदङ्नीष (!) Adj. *mit der Deichsel nach Norden* Âpast. im Comm. zu Kâtj. Çr. 7,9,25.

उदचन m. = उदञ्चन 1) Âpast. Çr. 12,13,2. Comm. zu 12,5. 11.

उदञ्चि Adj. *aufgerichtet und schlüpfrig* (penis) TS. 7,4,19,1.

उदपुर् n. *Wasserbehälter* TS. 4,4,5,1.

उदयन 1) *c*) °तस् *am Ende* Tâṇḍja-Br. 13,12,1.

उदयव्ययिन् Adj. *steigend und fallend* (in übertragener Bed.) Spr. 5644.

उदर्चित् Maitr. S. 2,1,6 (7,17).

उदुम्बरपर्णी, lies Kaṭaka und *polyandrum.*

उद्भूतत्व n. *das zu mehr Gewordensein* Maitrjup. 5,2.

उद्भूतस्पर्शवत् Adj. *fühlbar* Bhâshâp. 55.

उद्यमम् Acc. Infin. *aufheben* (नाशक्नोत्) Maitr. S. 2,4,3 (40,13).

उद्वपनी f. in पिष्टोद्वपनी.

उद्वापन n. *das Ausgehenlassen* (des Feuers) Comm. zu Âpast. Çr. 9,9,7.

उन्मिषित 1) Adj. s. u. 1. मिष् mit उद्. — 2) n. *das Oeffnen der Augen* Ragh. 5,68. Pl. Kumâras. 5,25.

उन्मोचनीय Adj. *aufzubinden.*

उपकेतु m. N. pr. = उपकेतु Maitr. S. 2,5,1 (47,13).

उपगिरि m. auch *Vorberg* Nîlak. zu Hariv. 2, 39,56.

उपघ्रायम् Absol. *beriechend* (mit Acc.) Maitr. S. 2,1,3 (4,6).

उपनाम m. *Eintritt* Comm. zu Âpast. Çr. 5,7,13.

उपप्लुत 1) Adj. s. u. प्लु mit उप. — 2) n. *das Hinzuspringen* MBh. 9,57,19.

उपमर्दितत्व n. *das Beseitigtsein* Çaṅk. zu Khând. Up. S. 6.

उपरिदृश Adj. *mit den Fransen nach oben* Lâṭj. 2,6,4.

उपरिशय Adj. *über* — (Gen.) *liegend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,10,11.

उपरिष्टात्सेचनवत् Adj. *oben einen Ausguss habend* Âpast. Çr. 12,1,4.

1. उपसर्जनी f. s. उपसर्जन 2).

2. उपसर्जनी Adv. mit कर् *als Nebensache betrachten* Comm. zu Bhâg. P. 3,12,43.

उपसेक m. *Zuguss* Comm. zu Âpast. Çr. 10,3,7.

उपस्थान m. Bez. *der Sprüche, unter denen das Herantreten an die* Dhishṇja *geschieht,* Âpast. Çr. 11,14,8.

उपस्थापना f. bei den Gaina *Mönchsweihe* Çiksh. 1,95.

उपस्थावन् Adj. *zu beiden Seiten stehend* Çiksh. Ça. 16,3,3.

उपांशुपावन Adj. *den* Upâmçu-Graha *klärend* Âpast. Ça. 12,11,11. 13,1.

उपांशुसवन auch Adj. (zu यावन्) Âpast. Ça. 12,1,9.

उभ्, उम्भित *eingeschlossen, darin enthalten* Bhâm. V. 2,142.

उभयतःदंष्ण Adj. f. *zweischneidig* TS. 5,1^{3}2,4.

उरुत्रैप्स Adj. *grosstropfig* TS. 3,3,10,2. = बहुकुमारावयव Comm.

उरोज्ञ m. Du. Bhâm. V, 2,176.

उष्णीषभाजन^{3} n. *was die Stelle einer Kopfbinde vertritt* Çat. Br. 3,3,2,4.

उस्मित m. N. pr. eines Vinâjaka Mân. Gṛhj. 2,14.

ऊर्जपत्य n. *die Herrschaft über die Kraft* Âpast. Ça. 9,9,1.

ऊर्णाम्रद् Adj. *wollenweich* Kauç. 2. 3. 137.

ऊर्ध्वभासिन् Adj. *hinauf leuchtend, — flammend.* Nom. abstr. °सिता f. MBh. 12,255,5.

ऊर्ध्ववास्य n. *ein best. Kleidungsstück des Weibes* Âpast. Ça. 10,9,12.

ऊर्ध्वसद् Adj. *in der Höhe befindlich* Âpast. Ça. 10,10,4.

ऊर्ध्वसानु auch *mit erhabenem Rande* Âpast. Ça. 12,1,4.

1. ऊह् mit अभि^{3}परि *hinschaffen zu* (Acc.) TS. 5, 2,10,2.

1. ऋत^{3} 1) auch Maitr. S. 2,5,2 (48,14).

ऋत्वन् m. N. pr. eines Devagandharva MBh. 1,123,57.

ऋषि 3) nimmt die 7te Stelle unter den Brahmanen ein; steht zwischen dem ऋषिकल्प und dem मुनि Hemâdri 1,26,4. 27,1.

ऋषिकल्प m. *ein dem* Ṛshi *nahekommender Brahmane, der die 6te Stufe unter den Brahmanen einnimmt,* Hemâdri 1,26,4. 22.

एकगर्भ Adj. *nur ein Kind zur Welt bringend* Bhâg. P. 5,17,12.

एकतोमुख (Nachtr. 2) auch *nur auf einer Seite eine Schnauze habend* (Gefäss) Comm. zu Âpast. Ça. 12,1,18.

एकदुग्ध n. Vrata-*Milch von nur einer Kuh* Âpast. Ça. 10,16,6.

एकपात्र Adj. *in einem Gefässe enthalten* TS. 6, 4,10,3.

एकपार्श्वावदारित n. MBh. 6,46,32 nach Nilak. = वामपक्षाश्रितं यानम्.

एकभाग m. *ein Theil, ein Viertel* Pañkat. 1,14, 50.

एकभूमीश्वर m. *Alleinherrscher auf Erden* (Nâgârguna) Râgat. 1,173.

एकमास Adj. (f. ई) *in einem und demselben Monat befindlich* MBh. 6,3,32.

एकमूर्ति f. *eine Person* Spr. 4205.

एकयज्ञ m. *ein von einer Person dargebrachtes Opfer* Kâtj. Ça. 25,13,30.

एकविंशतिच्छदि^{3} Adj. *21 Dächer habend* TS. 6, 2,10,6.

एकविंशतिदक्षिण Adj. *wobei 21 als Lohn gegeben werden* Âpast. Ça. 10,26,4.

एकव्रत^{3} auch *nur einmal am Tage zu essen pflegend* TS. 6,2,5,3.

एणविलोचना f. *eine Gazellenäugige* Bhâm. V. 2,156.

*एवंयुक्त Adj. *so beschaffen* Mahâbh. 5,57,b.

एवंकृत Adj. *so festgesetzt, — vorgeschrieben* ṚV. Prât. 17,1.

एवंपरिणाम Adj. *einen solchen Abschluss habend* Mahâvîrak. 93,18.

एवंप्रत्यय Adj. *eine solche Ueberzeugung habend* Çaṅk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 231.

एवंप्रवाद Adj. *eine solche grammatische Form habend, in dieser gr. F. erscheinend* ṚV. Prât. 13,9.

1. एष्ट्र^{3}, f. एष्ट्री Âpast. Ça. 10,12,5.

ओडिगल्ल s. उडिगल्ल.

ओलूखल^{3} m. Du. *Mörser und Stösser* Maitr. S. 1,4,10.

कण्ठप्रणाली f. *Luftröhre* Bâlar. 50,16.

कतरथा Adv. *auf welche von beiden Weisen?* यतरथैवा क° च *gleichviel auf w. v. b. W.* Sharv. Br. 3,1.

कथाप्रबन्ध m. *Legende* Uttarar. 87,9 (112,5).

कथाप्रस्ताव m. *eine sich darbietende Gelegenheit sich zu unterhalten.* °तस् so v. a. *im Laufe des Gespräches* Kathâs. 33,183. 49,9.

कथाबन्ध m. *Knüpfung der Erzählung,* so v. a. *Einleitung* MBh. 1,59 in der Unterschr.

कनकदण्ड m. *ein fürstlicher Sonnenschirm* Gît. 1,80.

कनकासन n. *Thron* Gît. 7,26.

कनिष्ठतस्^{3} Adv. *von unten hinauf, vom Kleinsten an* Maitr. S. 2,1,9 (11,1).

कनीयःस्तन^{3} Adj. *weniger Zitzen habend als* (Abl.) Çat. Br. 6,5,2,19.

कन्दर 2) Gît. 12,24.

कपृष्ठ^{3} scheinbar n. ṚV. 10,101,12.

कपोलमूल n. *Backenknochen* Spr. 7001.

कर्णाभङ्ग m. 1) *Biegung der Ohren* Çik. 8, v. l. — 2) *eine best. Krankheit des Ohres* Suçr. 1,270,1.

कर्मबन्ध m. *die von den Werken herrührenden Bande* Bhag. 2,39.

2. कर्मबुद्धि Adj. *der des Menschen Arbeit anerkennt, die menschliche Anstrengung für das Wahre hält* Spr. 5323.

कर्मयोग 4) *der Zusammenhang mit vorangegangenen Handlungen.* °योगात् und °योगतस् so v. a. *in Folge des Schicksals* Kathâs. 43,193. 181.

1. कर्ष् mit उद्, streiche 6), da hier बीजोत्कृष्टा zu lesen ist; vgl. बीजोत्कृष्टर्.

2. कल् 9) *b*) कलितचरण Adj. *dessen Bein gebrochen ist* Pañkat. ed. Bomb. 1,6,12.

कलिन्दजा f. Patron. der Jamunâ Bhâm. V. 2, 118.

कलेवरपुष् m. *Mensch* Bhâm. V. 1,101.

कवलीकार m. *das Verschlucken* Bhâm. V. 1,54.

कव्य्, Partic. कव्यत्^{3} *klug, weise* TS. 7,1,20,1.

काकमृगगोचरित Adj. *die Weise der Krähen* (beim Trinken), *der Gazellen* (beim Essen) *und der Kühe* (beim Wasserlassen) *beobachtend* Bhâg. P. 5,5,34.

कादली f. *das Fell der* कदली *genannten Antilopenart* R. ed. Bomb. 3,43,36.

काननीय्, °यति *wie ein Wald erscheinen* Bhâm. V. 2,66.

कार्मनामिक Adj. *in Bezug stehend zu einem nach der Thätigkeit sich richtenden Namen* Nir. 1,13.

2. कार्य (!) Adj. (f. आ) *zu kaufen* Maitr. S. 2,4,2 (39,4. 5).

कार्यदम in अ° (s. oben).

कालयापना f. = °यापन Spr. 4397.

कालयोग auch so v. a. *Zeitpunct* Kathâs. 41,14. °योगेन *nach Verlauf einiger Zeit, einige Z. darauf* MBh. 12,117,12. R. 1,34,41.

कालसमापादनीय Adj. *zur Ausfüllung der Zeit dienend* Âpast. Ça. 9,7,3. 4.

कालेचर्या f. *eine der Zeit entsprechende Beschäftigung* Âpast. 1,31,21.

काव्यबन्ध m. *Dichtwerk* Sâh. D. 6,12.

किंप्रत्यय Adj. (f. आ) *welche Ursache habend? wodurch bedingt?* Lalit. 442,4. fgg.

किलासंभव m. *das Räudigwerden* Kâṭh. 33,4.

कुण्ठाश्ममालामय Adj. *aus einer langen Reihe stumpfer Steine bestehend* Spr. 3162.

कुर्भ^{3}, statt dessen TS. 2,1,5,2 उन्नत^{3} *ein grosshöckeriger Stier.*

कुमारपितृमेष m. *ein best. Dämon, durch welchen Kinder besessen werden*, Suça. 2,393,12.

कुम्भ्य Adj. *in Töpfen befindlich* Âpast. Ça. 11, 20,11.

कुरङ्गमद् m. *Moschus* Git. 4,6.

कुलभावन Adj. *ein Geschlecht gründend* MBh. 3,293,14.

कुलमृगदृश् f. *eine tugendhafte Frau* Bhâm. V. 2,77.

कुशप्रसू f. *ein blühender* Kuça-*Halm* Kâtj. Ça. 5,1,26.

कुशेशयलोचना f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 3,15.

*कुरूना f. auch *Neid, Missgunst* Gal.

कूयव m. Pl. *eine Art Körnerfrucht* TS. 4,7,4,2.

कृतप्रयोजन Adj. (f. आ) *der seinen Zweck erreicht hat* Kathâs. 13,158.

कृतमङ्गल Adj. (f. आ) *der ein Gebet gesprochen hat, über den ein Gebet gesprochen worden ist, zu einem bevorstehenden Unternehmen mit glückverheissenden Gegenständen angethan.*

कृतमनोरथ Adj. *dessen Wunsch erfüllt ist.*

कृतमूल Adj. *fest wurzelnd, festen Fuss gefasst habend* MBh. 1,202,11. 2,5,109. Spr. 6827.

कृतमूल्य Adj. *dessen Werth bestimmt ist, geschätzt.*

कृतमौन Adj. *Stillschweigen beobachtend.* Nom. abstr. °त्व n. Kathâs. 7,23.

कृतयत्नपर Adj. (f. आ) *sich Zwang anthuend, sich beherrschend* Kathâs. 61,294.

कृतयुगायँ, °यते *wie das goldene Zeitalter erscheinen* Prasâpar. 376,11.

कृत्रिममाणिक्यमय Adj. *aus falschen Rubinen bestehend* Kathâs. 24,133.

कृतस्रवीतँ Adj. *ganz umhüllt, — gepanzert* TS. 4,5,2,2.

कृष्णकर्णँ Adj., f. ई Maitr. S. 2,5,7 (57,18. 19).

कृष्णशबल Adj. (f. ई) *schwarzbunt* Maitr. S. 2,5, 7 (57,9).

केतन 6) Mâlatîm. 84,15 (189,5).

केशबन्ध 3) **Art und Weise das Haar zu binden, Haartracht* Hall. 2,375.

केशिन् 1) *d*) केशिनी दीक्षा heisst eine Collection von Sprüchen Âpast. Ça. 10,10,6.

कैटभ s. मधुकैटभसूदन.

कोकनदयँ, °यति *für eine rothe Wasserlilie halten* Bhâm. V. 2,149.

कौलकावर्तौ Nom. Du. m. N. pr. zweier Rshi Maitr. S. 2,1,3 (4,3).

कौलटिनेय und कौलटेर werden H. 548 von einander unterschieden; कौलटेय soll = कौलटिनेय und कौलटेर sein.

क्रम् mit परि Caus. (°क्रमयति) *treten lassen* Âpast. Ça. 9,3,23.

क्रिम्ण Adj. = कृमिण *Würmer habend* Âpast. Ça. 9,20,2.

1. क्री mit परि Med. *Jmd* (Abl.) *Etwas abkaufen* Maitr. S. 1,11,7 (169,11).

क्रीडारुद्रायँ, °यते *im Spiele* Rudra *gleichen* Z. d. d. m. G. 36,529.

क्षत्रवृद्धि f. *Zunahme an Kriegermacht* Âpast. 1, ,9.

क्षपक (Nachtr. 2) = कर्मक्षपणायोद्यतः Çiliñka 1,202.

क्षपकश्रेणि f. *das schrittweise Zerstören der sündhaften Zustände, von denen jeder die Ursache des folgenden ist*, Çiliñka 1,191. fg.

क्षमापन n. *das um Verzeihung Bitten* Bhâm. V. 2,63.

क्षामाङ्ग Adj. (f. ई) *schlank* Bhâm. V. 2,151.

1. क्षिप् mit प्रवि, °क्षिप्त *hinundher geworfen*, so v. a. *beunruhigt, gequält* (Herz) Mâlatîm. ed. Bomb. 306,4. v. l. प्रतिक्षिप्त.

क्षेत्रभाग m. *ein Stück Feld* Khând. Up. 8,1,5.

1. क्ष्विड् mit प्र Caus. = Simplex MBh. 4,54,26. 9, 19,43.

क्षाणिडन् Adj. auch zu *Nichte machend* in यशः°.

क्षैन्य Adj. (f. आ) *aus Gruben kommend* TS. 7, 4,12,1.

गणिँन् 1) Adj. auch so v. a. *mit Andern eine Schaar bildend, umgeben von*(Instr.) Maitr. S. 2,2, 3 (17,6. 7).

गतमनस्क Adj. *gedenkend*, mit Loc. Ragh. 9,67.

1. गद् mit परि *beschreiben* Bhâm. V. 2,75.

गन्धकारक 2) Hem. Par. 2,148.

गन्धपान n. *ein best. wohlriechendes Getränk* Mân. Gṛhj. 2,14.

गन्धमांसि (metrisch) f. = °मांसी Varâh. Bṛh. S. 51,15.

गन्धमृग Bilar. 64,14.

2. गर् mit प्रोद् in °प्रोद्गारिन्. — Mit विनि *verschlingen* Bhâm. V. 2,118.

गर्तमित्, TS. 6,6,4,2 Subst. *ein eingegrabener Pfosten.*

गाथानाराशंसी f. Du. Gâthâ *und* Nârâçañsî Maitr. S. 1,11,5 (167,3).

गाढ् mit परि, °गाढम् Adv. *in hohem Grade, mit aller Macht* Z. d. d. m. G. 36,535. — Mit प्र, प्रगाढ 1) *eingetaucht, eingeweicht, getränkt* —, *stark vermischt mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *viel, vielfach.* °म् Adv. *stark, kräftig, nachdrücklich, in gehörigem Maasse.* — 3) *reich an* (im Comp. vorangehend). — 4) *vorgerückt, spät* (Abendstunde) Daçak. 89,3. — 5) **schlimm, arg.*

गुणगणावत् Adj. *mit vielen Vorzügen ausgestattet* Bhâm. V. 1,19.

गुणग्रहीतर् Nom. sg. *Stricke empfangend* und zugleich *Vorzüge anerkennend* Bhâm. V. 1,8.

गुणातत्त्व Adj. *sich von Vorzügen leiten lassend, auf Vorzüge Gewicht legend* Mallin. zu Kumâras. 3,1.

गृहदेवता Sg. Bhâm. V. 3,12.

गृहीतवसतीवरीक Adj. *der die* Vasativarî-*Wasser geschöpft hat* Comm. zu Âpast. Ça. 11,20,12.

1. गौ 1) *Rinder* als *Kriegsbeute;* daher der Ausdruck गोषु गम् so v. a. *in den Streit ausziehen*, z. B. ṚV. 2,25,4. 5,45,9. 8,60,5.

गोमृगकाकचर्या f. *das Verfahren der Kühe* (beim Gehen), *der Gazellen* (beim Stehen) *und der Krähen* (beim Sitzen) Bhâg. P. 5,5,34.

गोधूमँ Maitr. S. 1,11,8 (169,18). Çat. Br. und Kâtj. Ça. *aus Waizenstroh gemacht.*

ग्रभ् 4) Pass. (Nachtr. 2). गृहीतँ Potent. in derselben Bed. Maitr. S. 2,5,2 (49,4).

*ग्रामणिभोगीन Adj. Mahâbh. 5,4,*b*.

ग्लुन्थ m. in मधुग्लुन्थ.

*घाटलिका f. *eine Art Laute* Sâj. zu ṚV. 10, 146,2.

घातक, f. ई nur in der Bed. 1) *c*), sonst घातिका.

घृतभाजन Adj. *berechtigt Ghee zu empfangen* Çat. Br. 6,6,2,11.

घृतमधुमय Adj. *aus Ghee und Honig bestehend* Spr. 6357.

घृतयाज्या f. *der bei der* Ghṛta-*Spende gesprochene Spruch.*

घ्रा mit प्रति *riechen gegen, wittern;* mit Acc. Maitr. S. 2,5,1 (48,3).

चक्रबन्ध m. auch *Alles was das Rad zusammenhält* MBh. 7,191,22.

चक्रमौलिन् Adj. *mit den Rädern nach oben gerichtet* Hariv. 3415.

चक्रैवृत्त Adj. *auf der Töpferscheibe gedreht* Maitr. S. 1,8,3 (118,3).

चतुष्प्रीति f. *Augenweide.*

चरुलयँ, °यति *hinundher bewegen* Bhâm. V. 2, 87. 97.

चण्डालसमवृत्तिमत् Adj. *mit dem* Kaṇḍâla *gleichen Lebensunterhalt habend* MBh. 13,48,27.

चतुरवर्त्तँ, lies *viermal abgeschnitten* oder *geschöpft, aus vier* Avadâna *bestehend;* n. so v. a. *vier* Avadâna.

चतुरवत्तिन्, lies *der Spenden opfert, die aus vier* Avadâna *bestehen.*

चतुर्गृहीतिन् Adj. *der viermal geschöpft hat* Comm. zu Lâṭj. 3,2,6.

चतुर्बिल, ऊधस् n. Çâṅkh. Gṛhj. 3,9. Âçv. Gṛhj. 2,10,6.

चतुर्भूमिक Adj. *vierstöckig* Pañkat. 228,11.

चतुर्भूयस् Adj. *um vier* (Silben) *länger* (Metrum) ṚV. Prât. 16,2.

चतुर्युक्त Adj. *mit Vieren bespannt* MBh. 5,86,6.

चतुष्पुट Adj. *vier Falten habend* Âpast. Çr. 12, 2,14.

चतुष्प्रस्थानिक Adj. Pl. *in vier Secten zerfallend* Sarvad. 24,8.

चतुस्त्रिद्वैकभाग Adj. Pl. *vier, drei, zwei oder einen Theil erhaltend* Jâṅ. 2,125.

चन्द्रि 1) Bhâm. V. 2,126.

चरणप्रसार m. *das Ausstrecken der Beine* Kull. zu M. 2,198.

चर्षाल n. auch *der scheibenförmige Rüssel* (eines Ebers) Maitr. S. 1,6,3.

चातुर्होत्रीयब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa Sâj. zu Taitt. Âr. 3,8,1.

चातुष्प्राकारिक und चातुष्प्राश्यै sind umzustellen.

चार्य 1) zu streichen; vgl. oben u. आचार्य.

चुबुकप्रतिष्ठित Adj. von einem Wagen Âpast. Çr. 10,24,4.

चुम्ब् mit परि Desid. °चुचुम्बिषति *unmittelbar zu berühren beabsichtigen* Bhâm. V. 1,93.

चुलुकी mit कर् auch *verschwinden machen* Bhâm. V. 1,120.

चूल्क oder चूल्की f. = चुल्ली *Kochofen* Çiliñka 2,221.

चेतोहर् Adj. (f. आ) *das Herz fortreissend, reizend* Bhâm. V. 3,10.

क्रदिर्दर्श (Betonung falsch) m. *das Sichtbarsein von Dächern* Maitr. S. 2,2,3 (17,9). Vgl. अक्रदिर्दर्श (Nachtr. 2).

क्रदिष्मत् Adj. *ein Verdeck habend* (Wagen) Âpast. Çr. 10,24,2.

क्रदिःसंमित Adj. *einer Decke entsprechend* Çat. Br. 3,5,2,9.

क्रन्दोभाग Adj. (f. आ) *dessen Antheil ein Metrum ist* Ait. Br. 2,18,6.

क्रवि, füge f. vor 1) hinzu.

क्राय, क्राया bedeutet nach J. Burgess auch *Abschrift, Copie.*

क्रिद् mit विप्र *trennen* Âpast. Çr. 10,15,12. 19, 14.

जगत् 4) *e) ein best.* Sâman. जगत्सामन् Adj. *dieses zum* Sâman *habend* Âpast. Çr. 12,14,1.

जगतीमध्य n. *die Erde* Bhâm. V. 2,128.

जठिलय् auch *erfüllen mit* (Instr.) Bhâm. V. 4,5.

जठराज्वलन m. *Hunger* Bhâm. V. 1,49.

जन् mit प्र, प्रजात *qui semen immisit* Kâtj. Çr. 20,3,20. — Mit परिवि *in der Fortpflanzung übertreffen,* mit Acc. Maitr. S. 2,5,1 (46,15).

जन्मन् 2) जन्म Acc. *das ganze Leben hindurch* Hem. Joc. 4,7.

जन्मवन्ध m. *die Bande der Wiedergeburt* Bhag. 2,51.

°जन्मभूमी Adv. mit भू *zum Geburtsland von — werden* Kâd. 171,25 (294,8).

जयपूर्व Adj. Hariv. 5429 fehlerhaft für जलपूर्ण.

जर्तिलयवागू f. *Brühe von wildem Sesam* TS. 5, 4,2,2.

जलधिकन्यका f. Patron. der Lakshmî Bhâm. V. 4,8.

जलधिनन्दिनी f. desgl. Bhâm. 4,2.

जलपूर्ण Adj. °पूर्णेन योगेन *so v. a. aus überfliessender Hingabe, aus vollem Herzen, aus unwiderstehlichem Drange* Hariv. 5196. Vgl. जयपूर्वेण योगेन 5429 und पूर्णेन योगेन 5425.

जलरुहेक्षण Adj. *lotusäugig* MBh. 1,129,27.

जाड्यवत् Adj. *keine Geschmacksempfindung habend* Suçr. 1,218,18.

जातबुद्धि Adj. *verständig geworden* Mârk. P. 74,49.

जातवेदस् nach Whitney (American Journal of Philology, Vol. III, No. 12) *having born or native wealth* oder *having whatever is born as his property, all-possessor.*

जान्वक्र Adj. = जान्वाक्र Âpast. Çr. 10,9,2.

जारजन्मन् m. *ein von einem Buhlen gezeugter Sohn* Bhâm. V. 4,46.

1. जि mit अप Act. auch *abgewinnen;* mit पुनर् *wiedererobern* TS. 6,3,2,1.

जैवातृक 2) *a)* Bhâm. V. 2,76.

*जोटिङ्ग m. 1) Bein. Çiva's. — 2) = मकाव्रतिन्.

*जोटिन् und *जोटीङ्ग m. Bein. Çiva's.

ज्याय m. s. नृज्याय weiter unten.

*ज्येय, das Sternchen zu streichen.

ज्येष्ठबन्धु m. *Familienhaupt* Maitr. S. 2,2,10.

ज्योतिर्भाग Adj. *dessen Antheil das Licht ist* Nir. 12,1.

डाल *Ast* Çiliñka 2,225.

डिक्करिका f. = दिक्करी Çiliñka 2,229.

ततोबृहतीक Adj. *an der Stelle die* Bṛhatî *habend* Çâṅkh. Çr. 11,12,1.

तदन्न auch *diese* (d. i. *dieselbe*) *Speise geniessend* R. 2,103,30. 140,13.

तद्वधि Adv. *von der Zeit an* (in Correlation mit यद्वधि *seitdem*) Bhâm. V. 2,56.

तद्भाव 3) *dessen Denkweise, — Absichten* Kâm. Nitis. 11,29. 18,3.

1. तन् mit प्र, प्रततम् Adv. *anhaltend, ununterbrochen* Suçr. 2,145,7.

तनु 3) *a)* m. Bhâm. V. 2,79.

तनुमत् 1) *b)* Âpast. Çr. 9,8,5. — 2) f. °मती auch *eine an diesen* Agni *gerichtete Darbringung* Comm. zu Âpast. Çr. 9,8,5.

तन्मूलत्व n. 1) *das dessen Wurzel Sein* Kâm. Nitis. 16,37. — 2) *das darin Wurzeln, darauf Beruhen* Gaut. 6,22.

तप्तव्रत Adj. *heisse Milch zur Weihe benutzend* TS. 6,2,2,7. Âpast. Çr. 11,2,2.

तमःप्रच्छादक m. *ein best. böser Dämon* Mârk. P. 51,90. 96.

तमोभाग m. *dessen Antheil die Finsterniss ist* Nir. 12,1.

तरणितनया f. Patron. der Jamunâ Bhâm. V. 4,7. 35.

तरी f. = स्तरी *eine unfruchtbare Kuh* Maitr. S. 2,5,4 (52,13).

तान्ति f. *Erstickung* Comm. zu Âpast. Çr. 12, 11,8.

तापिन् scheinbar TBr. 2,1,2,1. Es ist zu lesen उपारमतातापि (Aor.) वै.

तामरसेक्षणा f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 2,153.

तालभङ्ग m. *das aus dem Tact Kommen* Pañkar. 1,12,9. 10.

तिर्यगनूक n. *die Breite am Rückgrat des Feueraltars* Comm. zu Kâtj. Çr. 17,11,1.

तिर्यगपक्षेर m. *eine Theilung der Breite nach* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,4,37.

तिर्यग्ग्रीवम् Adv. *mit seitwärts gebogenem Halse* Bhâm. V. 2,130.

तिलमाष m. Pl. *Sesam und Bohnen* Çat. Br. 14,9,2,22.

तिलोत्तमीय्, °यति *die Apsaras* Tilottamâ *darstellen* Bhâm. V. 2,96.

तीर्थेनावा f. (sc. संकिता) Saṃhitopan. 22,1. तीर्थेनावापदं (!) विद्यते यस्यां सा Comm.

तीर्णप्रतिज्ञ Adj. *der sein Versprechen gehalten hat* Hariv. 7256. R. 2,21,46. R. Gorr. 2,79,28.

तुन्दिलीकरण n. *das Anschwellenmachen, Vermehren* Bhâm. V. 4,9.

तूपर Adj., f. आ TS. 7,5,2,2.

तृणोध m. *ein Feuer, bei dem Grashalme statt Brennholz angewendet werden,* Âpast. Çr. 9,9,12.

तौत्रप्रजित Adj. *durch einen Haken angetrieben* Çat. Br. 12,4,2,10. Richtig wäre °प्राजित; vgl. दण्डैप्रजित.

त्रिंशद्भाग m. *der 30ste Theil* Jâǵn. 2,180.

त्रिपुरुषी f. *drei Generationen* Einl. zu Âpast. Çr. 10,1,1.

त्रिभाग m. 3) *drei Theile*, so v. a. *drei Viertel* Pañkar. 1,14,50.

त्रिमल Adj. *mit drei Unreinigkeiten behaftet* Garbhop. 1.

त्रिमूढ n. = त्रिमूढक Bhar. Nâṭjaç. 18,118.

त्रियुक्त Adj. *mit Dreien bespannt* Kâtj. Çr. 15, 1,22.

त्रियूप Adj. *mit drei Opferpfosten* Kâtj. Çr. 15, 10,8.

2. त्रिवलि Adj. (f. eben so) *drei Falten (Einschnitte) habend* Kâtj. Çr. 7,3,29.

त्रिवृत्प्राय Adj. *dem* Trivṛt *ähnlich* Çat. Br. 12,3,2,5.

त्रिव्रत Adj. *dreimal am Tage zu essen pflegend* TS. 6,2,5,3.

त्रीरात्रीण Adj. *dreitägig* Âpast. Çr. 9,2,3.

त्रेधाभाव m. *das sich an drei Orten Befinden* Nir. 7,28. 12,19.

त्रेधासंनद्ध Adj. *dreifach zusammengebunden* Maitr. S. 1,10,7 (147,10).

दक्षक in मार्गदक्षक.

दक्षिणातउपचार Adj. *wo man von Süden hereingeht* Âpast. Çr. 11,9,4.

दक्षिणापूर्वायत Adj. (f. आ) *nach Südost gestreckt, — laufend* Kâtj. Çr. 25,8,3.

दण्डकलितवत् Adj. *als wenn man mit einem Stocke getrieben würde* Comm. zu Âpast. Çr. 11,12,6.

दण्डैप्रजित Adj. *mit einem Stock angetrieben* Çat. Br. 12,4,2,10. Richtig wäre °प्राजित; vgl. तौत्रप्रजित.

दण्डमुख्य m. *Heerführer* Kâm. Nîtis. 17,19.

दधिग्रहपात्र n. *das Gefäss zum Schöpfen der sauren Milch* Âpast. Çr. 12,2,1.

दर्भण n. *Geflecht* Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 11,8,5.

दशबद्ध Adj. Pl. *zu zehn verbunden* Hariv. 3507.

दशबन्धक am Ende eines adj. Comp. = दशबन्ध Jâǵn. 2,76.

दानाप्रम्, vgl. Geldner in Kuhn's Z. 27,216.

दावदग्धज्वालाकलापाय्, so zu lesen.

दिनराज m. *die Sonne* Svapnâd. 1,18.

दीक्ष् mit अनु *Jmd* (Acc.) *die Nachweihe ertheilen* Âpast. Çr. 10,11,1.

दीक्षितयाज्ञिक m. N. pr. eines Autors Verz. d. B. H. No. 246.

दीप् mit प्र, प्रदीप्ततर *heller flammend* Çat. Br. 2,3,2,10. प्रदीप्ततम *am hellsten flammend* Kâtj. Çr. 4,15,18.

दुरधीश्वर m. *ein schlechter Fürst* Z. d. d. m. G. 36,381.

दुरभि n. *Gestank* Maitr. S. 2,1,3 (4,8). Fehlerhaft dem सुरभि nachgebildet.

*दुर्मङ्कु Adj. *keine Reue empfindend* Vjutp. 70. 191.

दुर्मर्याद Adj. *keine Schranken kennend*. Nom. abstr. °ता f. Uttarar. 88,6.

दुर्योग auch *Vergehen* Uttar. 109,3 (147,14).

दुर्वञ्च Adj. *schwer zu betrügen* Z. d. d. m. G. 36,553.

2. दुष् mit अप Caus. in अनपदोष्य (s. oben).

दुष्परिमृष्ट Adj. *schlecht erwogen* Suçr. 1,30,20.

दुष्प्रक्रिया f. *geringes Ansehen* Râǵat. 8,4.

*दुष्प्रमय könnte auch *nicht leicht vergänglich* bedeuten.

2. दृढमुष्टि 1) *a*) Nom. abstr. °ता MBh. 1,134,31. °दृश्वरी Adj. f. *ansehend, betrachtend* Buhm. V. 2,178.

देवगव m. Pl. *die Götterstiere* Citat in Âpast. Çr. 11,7,6.

देवचित्ति n. *Götterwille* Çat. Br. 11,8,2,9.

देवमधु n. *der Honig der Götter* Khând. Up. 3, 1,1.

1. देवयोनि, so zu betonen.

देशभङ्ग m. *Ruin des Landes* Spr. 3084. 6080. Kathâs. 21,115.

देहबन्ध Adj. *mit einem Körper versehen* Hariv. 9030. Wohl देहबद्ध zu lesen.

देहभेद् m. *Verfall des Leibes, Tod* Çvetâçv. Up. 1,11. MBh. 2,44,11.

दोषभेदीय Adj. *auf den* दोषभेद् *bezüglich* Verz. d. Oxf. H. 304,*b*,2.

द्यूतभूमि f. *Spielplatz* Kâtj. Çr. 15,7,13.

द्यूतमण्डल n. nach Pischel erste Bed. *ein um einen Spieler gezogener Kreis, der ihn zur Zahlung zwingt.*

द्रढिमन् 1) Maitr. S. 2,2,3 (17,14).

द्रव्यमात्रा f. *Gold* Pañkat. 226,14. °मात्र n. ed. Bomb. 4,33,23.

द्वादशशतदक्षिण Adj. *wobei 1200 als Lohn gegeben werden* Âpast. Çr. 10,26,1.

द्विकालम् Adv. *zu zwei Zeiten* Comm. zu Âpast. Çr. 11,4,5.

द्विकोण Adj. *zweieckig* Comm. zu Âpast. Çr. 12, 1,11.

द्विदेवत्यपात्र n. Pl. *die Gefä* vatja-*Spenden* Âpast. Çr. 12,

*द्विधाकारम् Absol. *in zwei* 3,4,62, Sch.

2. द्विपौत्र (Nachtr. 3) auch *in halten* TS. 6,4,9,3.

*द्विधाभावम् Absol. *in zwei* 3,4,62, Sch.

द्विप्रतिकार Adj. *mit zwei P bunden* Lâṭj. 6,12,1. 7,4,1.

द्विभाग *ein doppelter Theil*

द्विव्रत Adj. *zweimal am Tag* TS. 6,2,5,2.

द्विव्रक्ति Adj. *zweieckig; n. ei Spenden an die* Açvin Âpast.

द्वेषोयवन auch Âpast. Çr. 1

*द्वैधंकारम् Absol. = द्विधाका

द्यनीक Adj. (f. आ) *zweireihi* धन्व् 4) *schwingen, spannen* V. 1, 3.

धर्मपुत्रक m. *Adoptivsohn* in

धर्मप्रेप्त Adj. *für das Rechte* R. 2,85,16.

धर्मभग्न Adj. *der seine Pflicht* 7342.

धान्यमिश्र Adj. *Korn misc* Jâǵn. 3,211.

धान्यराज im Spruch यवो ऽ Mit. 1,35,*a*,16 zu Jâǵn. 1,230.

1. धू mit समुद् Z. 5, lies समुद्भू

धाङ्क 1) *c*) Çlâñka 1,272.

नक्तंभोजिन् Adj. = नक्तभो 3,13734.

नेत्रशवस्, vgl. Geldner in

नडनेरि m., so zu lesen st.

नदीमार्ग m. *Flussbett* Spr. 6

नन्द् mit समा *sich freuen* B

नन्दकुमार (Bhâm. V. 4,32) u 4,29) m. Patron. Kṛshṇa's.

नयनप्रीति f. *Augenweide.*

नयनबुद्बुद n. *Augapfel* Suçr.

नर् 2) Bhâm. V. 3,16.

नलेध्म m. *Rohrschilf als Br* 9,3,22.

नवयोग Adj. *neunfach* MBh.

नातिद्रव Adj. *nicht zu flüssi*

नातिमुदावत् Adj. *nicht seh* Mârk. P. 69,12.

नातिसान्द्र Adj. *nicht zu zäh*

नानानर्घमकारत्नमय Adj. *aus*

schätzbaren kostbaren Juwelen bestehend Kathâs. 24,148.

नानाब्रह्मसामन् n. *Verschiedenartigkeit des* Brahmasâman Lâṭj. 10,4,4.

नानामन्त्रौघसिद्धिमत् Adj. *im Besitz von einer Menge wirksamer Zaubersprüche seiend* Kathâs. 70,55.

नानाविश्य् Adj. *aus mehr als einem Dorf (Stamm) bestehend* Maitr. S. 2,2,1 (15,20).

नाभि 1) *a*) auch *Nabelschnur.* °कृत्तन n. *das Abschneiden d. N.* Gobh. 2,7,17.

नाभिद्घ्नपाद् Adj. (f. आ) *mit bis zum Nabel reichenden Füssen* (Sessel) Âpast. Çr. 10,29,7.

नाल 5) *e*) *Nabelschnur* Comm. zu Gobh. 2,7,17.

नासापुटमर्यादा f. *Nasenscheidewand* Suçr. 1,126,7.

नासाभङ्ग m. *das Einfallen der Nase* Suçr. 1,270,1.

नित्यश्री Adj. *von beständiger Pracht* Bhâm. V. 2,76.

निभृत 3) f. आ *eine Art Räthsel* Kâvjâd. 3,102.

निभृती Adv. mit कर् *still halten, nicht bewegen* (die Augen) Z. d. d. m. G. 36,531.

निमन्त्र्य auch *dem Etwas* (Instr.) *anzubieten ist* Gaut. 2,48.

निरुत्तर् 1) *a*) Nom. abstr. °ता f. Kâd. 171,23 (294,8).

निराश 1) Nom. abstr. °ता f. Bhâm. V. 2,141.

निरोद्धर् Nom. ag. *Hinderer* Einl. zu Âpast. Çr. 10,1,1.

निर्जलमीनाय्, °यते *wie ein Fisch ohne Wasser sein* Bhâm. V. 2,66.

निर्मात Adj. *wohl unterrichtet* Çiçup. 1,344.

निर्मूषक Adj. *frei von Mäusen* Kathâs. 43,30.

निर्योगक्षेम Adj. *besitzlos* Bhag. 2,45.

निर्वरुणम् Adv. *ohne in Varuṇa's Gewalt zu verfallen* TS. 2,2,6,2. Vgl. अवरुणम् weiter oben.

निर्विशेषता f. *Ununterschiedenheit von, Gleichheit mit* (im Comp. vorangehend) Bhâm. V. 2,108.

निर्वीरि 1) Nom. abstr. निर्वीरिता Maitr. S. 2, 1,8 (10,4).

निर्वृक्षमृगपक्षिन् Adj. *ohne Bäume, Wild und Vögel* MBh. 1,120,12.

निर्वैलक्ष्य Adj. (f. आ) *schamlos* Z. d. d. m. G. 36,541.

निषादस्थपति m. *das Oberhaupt der* Nishâda Maitr. S. 2,2,4 (18,15).

निष्कावम् kann auch Adv. sein.

निष्पुत्री Adv. mit कर् *der Söhne berauben* Bhâm. V. 2,130.

नीरचर m. *ein im Wasser lebendes Thier, Fisch* Bhâm. V. 1,40.

नृव्यायम् m. *Männerbewältigung* Maitr. S. 2,1,3 (4,18. 5,3).

नृपमन्दिर् Râgat. 1,368.

नृपाट्य, lies (*Männer bergend*).

नृप्रजा f. Pl. *Menschenkinder* Spr. 862.

नेत्रपत्र n. *die Augenbrauen* Svapnak. 2,64.

नेमपिष्ट Adj. *halbgemahlen* Maitr. S. 2,1,4 (6,5). 5 (7,10). Verdorben citirt im Comm. zu Kâtj. Çr. 5,1,12. नेमपिष्टता f. Nom. abstr. ebend.

नौचक्रीवत् m. *ein Eigenthümer von Schiffen und Wagen* Gaut. 10,33.

नौमण्डे n. (Du.) nach Sâj. *Seitenwand eines Schiffes;* vielleicht *Ruder.*

नौयान auch Schiff R. 1,9,65.

न्यायप्रसूनाञ्जलि m. Titel eines Werkes, = न्यायकुसुमाञ्जलि Verz. d. Oxf. H. No. 599.

S. 264, Sp. 3, Z. 12, lies धर्मपाश.

1. प Z. 1, lies (f. आ und *ई).

पक्षपुच्छ n. Pl. *Flügel und Schwanz* Çat. Br. 7, 2,2,8.

पक्षपुच्छवत् Adj. *Flügel und Schwanz habend* Çat. Br. 6,7,2,7. 8.

पक्षभुक्ति f. *der in einem halben Monat zurückgelegte Weg der Sonne.*

पक्षसंमित Adj. *der Höhe des Flügels entsprechend* Kâtj. Çr. 8,8,8.

पङ्कजनयना f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 2,51.

पङ्केरुकाक्षी f. dass. ebend. 2,97.

पञ्चगृहीतिन् Adj. *der fünfmal geschöpft hat* Comm. zu Lâṭj. 3,2,6.

पञ्चबद्ध Adj. Pl. *zu fünf verbunden* Hariv. 3507.

पञ्चबन्ध, lies m. st. n.

पञ्चमकाकत्व Adj. Beiw. Vishṇu's MBh. 12, 338, No. 114.

पञ्चयाम Adj. *in fünf Gängen verlaufend* (Opfer) ṚV. 10,52,4. 124,1.

पञ्चवलि Adj. (f. eben so) *fünf Falten (Einschnitte) habend* Kâtj. Çr. 7,3,29.

पञ्चसार Adj. *fünf Bestandtheile habend* Suçr. 2,421,5.

पञ्चावत्त fgg. nach चतुरवत्त fg. oben zu verbessern.

पण्डक 1) Maitr. S. 2,5,5 (53,19).

पत्तोदश Adj. *unten mit Fransen besetzt* Âpast. Çr. 9,11,23.

1. पद् mit अति 3) *unterbleiben* Maitr. S. 2,1,10 (11,13. 14). — Caus. auch so v. a. *versäumen, unterlassen* Maitr. S. 2,1,10 (11,17). v. l. अपि. — Mit प्रत्या, °पन्न auch *zurückgekehrt vom Bösen, bekehrt, der sein Unrecht eingesehen hat* MBh. 12,291,8.

पद्मव्याकोश n. *eine Bresche von bestimmter Form* Mṛicch. 47,11.

पद्मेक्षण n. *das Waschen der Füsse* Comm. zu Âpast. Çr. 12,5,3.

पयस्याकृति f. *eine Opferspende in Milch* Çat. Br. 11,5,6,4.

पयस्विन्, f. °नी auch **Büffelkuh* (Râgân. 19,23) und * *Ziege* (42).

1. पर् Z. 13, lies *a*) st. 1). — Mit व्या (°पिपर्ति) *vergehen, verschwinden* Vikramâṅkak. 4,44.

2. पर् mit वि *mehr sein als* (Acc.) ṚV. 10,73,8.

परप्रयोजन Adj. (f. आ) *Andern nützend, — zu Gute kommend* Ragh. 8,31.

परभाव Adj. (f. आ) *einen Andern liebend* MBh. 5,178,45.

परभूमिष्ठ Adj. *in einem fremden Lande seiend* Hit. 115,16.

पराग्वदन Adj. (f. आ) *abgewandten Gesichts* Bhâm. V. 2,49.

पराग्वदनशालिन् Adj. dass. in der übertr. Bed. *unhold* (Schicksal) Bhâm. V. 3,1.

परिगम्य in अ° oben.

परिच्छिन्नत्व n. *Beschränktheit, Begrenztheit* Comm. zu Kap. 1,130.

परिणाय 2) Instr. so v. a. *ringsum.* Âpast. Çr. 10, 12,9. Nach dem Comm. soll परिणाय = साधुशब्द sein.

परिधास्ये Pâr. Gṛhj. 2,6,20 nach dem Comm. Dat. = परिधानाय *zur Anlegung.* Stenzler vermuthet Conj. Fut.

परिपुञ्छित Adj. *gefiedert* (Pfeil) Bhâm. V. 2,158.

परिप्लुत n. *das Umherspringen, Umherhüpfen* Varâh. Bṛh. S. 68,115.

परिबुभुक्षित Adj. *überaus hungrig* MBh. 9,27,41.

परिभावितत्व n. im Comm. zu ṚV. Prât. 2,5 bei Regnier fehlerhaft für परिभाषितत्व.

परिभाषितत्व n. *das Gelehrtwordensein* Comm. zu ṚV. Prât. 2,5 bei M. Müller.

परिमितत्व n. *Beschränktheit, Begrenztheit.*

परिवित्त auch = परिविन्न 2) Âpast. Çr. 9,12,11.

परिवृक्त (?) Kauç. 80.

परिवेष्य n. in पश्चात्परिवेष्य.

परिशैल (?) Kauç. 85.

परिष्कारसू Adj. f. *erst nach langer Zeit zum Kalben kommend* Cit. im Comm. zu TS. 2,287,14.

परोपसर्पण n. *das Angehen Anderer, das Betteln* Bhâm. V. 1,87.

पर्त्वा (!) TS. 7,5,2,2 angeblich = प्रीतिं प्राप्य.

*पर्यनुबन्ध m. *das Umbinden* Vjutp. 61.

पर्यावसथ m. = मठ Çiçup. 2,66.

पर्वतक 2) eines Fürsten im Himâlaja Hem. Par. 8,297.

पर्वमित्र m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 3,151.

*पलीश m. = पलाश Bhâvapr. (Hdschr.) 1,230. v. l. पालीष.

पलोल m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,30.

पश्चाल्लोक Adj. (f. आ) *die Menschen im Rücken habend* TS. 6,3,6,3.

पश्चिमद्वार Adj. = पश्चाद्द्वारिक Ind. St. 10,303. fg.

पाटलीपुत्र n. = पाटलिपुत्र 1) Hem. Par. 6,180. 8,215. 11,5. 12,242.

पाण्ड्वार्ति, so zu lesen st. पाण्ड्वाति.

*पालीष s. पालीश.

पित्र्य n. auch *die Natur des Vaters* R. 3,22,32.

पिनाकिन् Z. 2, lies *b*) st. 3). Z. 3, lies 3) st. 4).

पिल्ल, vgl. पैल्य.

पिशितप्ररोह m. *Auswuchs* Sûçr. 1,308,6.

पिशील in °मात्र Adj. Cit. im Comm. zu Âpast. Çr. 11,14,1 soll = बाह्वारत्तरालम् sein.

पुंरूप Adj. (f. आ) *Mannesgestalt habend* Maitr. S. 2,5,5 (54,4).

पुण्डरीक Bez. eines Adhjajana Hem. Par. 12,14.

पुण्डरीकिनी f. N. pr. einer Stadt in Videha Hem. Par. 1,391.

पुत्रभाण्ड auch Mahâvîraḥ. 36,7. Vgl. भ्रातृभाण्ड.

पुनर्निग्रन्थम् Z. 2, lies 5,15,9.

पुनर्मृत n. in अ° oben.

पुर 5) *d*) N. pr. einer Stadt Hem. Par. 12,334.

पुरश्चक्रम् Adv. *vor dem Rade* Âpast. Çr. 12,7,2.

पुरस्तादनूक n. = प्रागनूक Comm. zu Kâtj. Çr. 17,6,2.

पुष्पकेतु 3) *c*) eines Fürsten von Pushpabhadra Hem. Par. 6,94.

पुष्पचूल N. pr. 1) m. eines Mannes Hem. Par. 6,95. — 2) f. आ einer Frau ebend.

पुष्पभद्र 3) n. N. pr. einer Stadt Hem. Par. 6,93.

पुष्पयमक n. *Gleichheit der Endsilben aller Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,14.

पुष्पवत्, f. °वती auch N. pr. einer Fürstin Hem. Par. 6,94.

पूर्णाबन्धुर, so VS. 3,52 st. पूर्णावन्धुर.

पृथुदत्त m. N. pr. eines Frosches Pañcat. ed. Bomb. 4,10,6.

पृश्निवाल Adj. (f. आ) *buntschwänzig* Âpast. Çr. 10,22,4.

पृश्निशफ Adj. (f. आ) *bunthufig* Âpast. Çr. 10,22,4.

*पृष्ठतोभावम् Absol. P. 3,4,61, Sch.

*पेलुवास m. *Chamäleon* Râgân. 19,62.

पेश m. ṚV. 1,92,5. 7,34,11 *Bildner, Zimmermann* nach Aufrecht in Kuhn's Z. 27,219. fg.

पैतुद्रव Adj. Çâṅkh. Çr. 16,3,3 nach dem Comm. = दैवदारव.

पौद्गलिक Adj. *aus Substanz bestehend* Çilâṅka 1,286.

पौलोमीपति m. Bein. Indra's Bhâm. V. 1,45.

प्रखर Adj. auch *glühend heiss* Bhâm. V. 2,89.

प्रजापतिक am Ende eines adj. Comp. = प्रजापति Ait. Br. 8,12,1.

प्रजापतिचिति f. Prag*âpati's *Schicht* Çat. Br. 8,4,4,12.

प्रजापतिमुख Adj. (f. आ) Prag*âpati zum *Haupte habend* Çat. Br. 13,1,6,2.

प्रतिकञ्चुक scheint *Kritik, ein kritisirendes Werk* zu bezeichnen.

प्रतिडुक् n. Maitr. S. 2,2,7 (20,17. 18).

प्रतिपचनम् Adv. *beim jedesmaligen Kochen* Comm. zu Gobh. 1,4,23.

प्रतिपलम् Adv. *jeden Augenblick* Bhâm. V. 4,26.

प्रतिफलीकरणम् Adv. *bei jedesmaligem Reinputzen der Körnerfrüchte* Comm. zu Kâtj. Çr. 199,21.

प्रतिमकानम n. *jede Küche* Comm. zu Gobh. 1,4,24.

प्रतिमकाव्याकृति Adv. *bei jeder* Mahâvjâhṛti Kâtj. Çr. 20,5,16.

प्रतिमानयितव्य Adj. *zu beachten, zu berücksichtigen* Mudrâr. 135,15 (229,12).

प्रतिवृत्तान्तम् Adv. *der Erzählung gemäss, wie man erzählt* Spr. 6703. Râgat. 1,189.

प्रतिषेवण n. *das Annähen* Comm. zu Âpast. Çr. 10,8,14.

प्रतिसमासम् Absol. *wieder an seinen Platz stellend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,5,7.

प्रत्तदैवत Adj. *der Gottheit schon dargebracht* Âpast. Çr. 9,15,13. Comm. zu 10.

प्रत्यंश wohl so v. a. *der Einem zukommende Antheil, Tribut.*

प्रत्यनूकात्तम् Adv. *am Ende jedes den Rückgrat des Feueraltars bildenden Streifens* Comm. zu Kâtj. Çr. 17,6,2.

प्रत्याख्यान (so zu lesen nach Windisch) Adj. *bekämpft* (Leidenschaft) Hem. Jogaç. 4,7.

प्रथमप्लुत Adj. *zuerst abgesprungen* Âpast. Çr. 12,7,11.

प्रदात्रिका f. *Spenderin, Verleiherin* Maitr. S. 2, 5,7 (57,10).

प्रधानमन्त्रिन् m. *der erste Minister* R. Gorr. 2, 115,19. Hit. 49,18. 112,19. LA. 29,12.

प्रमित n. *Halle* Kaush. Up. 1,3. Vgl. विमित.

प्रमेतोस् (unaccentuirt) Gen. Inf. von 1. मी mit प्र *umkommen* TBr. 1,3,10,10.

प्रमोदम् Absol. in उच्चैः° (s. oben).

प्रम्लानी Adv. mit भू *verwelken* Pañcat. 3,5,

प्रयाण m. *ein bei der Abreise gesprochener Sp* Âpast. Çr. 10,19,8.

प्रयोक्तव्य Adj. auch *zu setzen, zu stellen* l 2,30, Sch.

प्रशंसनीय Adj. *zu preisen, zu loben* Kâd. 24 (186,8).

प्रसृत्वर Adj. *hervorbrechend* Bhâm. V. 4,1.

प्राग्जन्मक, f. °न्मिका = देवाङ्गना nach e Randglosse.

प्राङ्मुखम् Adv. *nach Osten hin* Sûrjas. 2,4.

प्राचीनकर्ण Adj., lies (f. आ) *die Holzaugen Osten habend* (ein Udumbara-Zweig) Âpast 11,9,13. 10,1. Comm.: कर्णाः नुद्रशाखामूलम्.

प्राप्तमनोरथ Adj. (f. आ) *dessen Wunsch erfüll*

प्रासाद्य Adj. *prächtig* Çilâṅka 2,168.

प्लु mit समति, lies *menstruirend.*

फलमूलवत् Adj. *mit Früchten und Wu versehen* R. 5,73,19.

फाल्गुनीपत्त, lies *dunkle* st. *helle* und füge l Çr. 15,3,49 hinzu.

बदक्सान Badachshân Bhâvapr. 1,248. v. l.

*बध m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Ait 347,13. Vgl. बाध.

बन्दित्व n. = बन्दिता Bhâm. V. 1,76.

बन्धुदायाद Adj. *erbberechtigt* MBh. 1,120,

बर्हिर्मुखी, lies भू st. भ.

बर्हिर्यूति Adj. so v. a. *vor die Thür gesetzt* B 7,69.

बर्हिष्पवमानास्ताव m. *der Ort, wo das* Bah pavamânastotra *abgesungen wird,* Âpast. 11,14,10.

बलुमौल्य Adj. MBh. 16,195 fehlerhaft fü ङ्गमौल्य.

बलुयाज्य Adj. *viele Opferherren habend, für opfernd.*

बाह्याशकर्ल m. *ein Splitter von der Aussens* Çat. Br. 3,7,1,8.

बुद्धियोगमय Adj. *aus dem Verstande und Contemplation hervorgegangen* MBh. 3,207,71

बुभूषु 3) *Etwas* (Nomin.) *zu sein wünsc* Hem. Par. 2,202.

*बैजवापि Maitr. S. 1,4,7 (54,15).

भग्नेत्र fehlerhaft für भुग्न°.

भङ्ग Âpast. Çr. 12,11,10 v. l. für भङ्ग VS.

भुजयोक्त्र n. *die umschlingenden Arme* MB 142,44.

भूरि (wohl f.; vgl. भूरी im Pâli) *Verstand, tellect* Lalit. 444,1. 445,12.

24) P. W. फाण्टाकृतायन m. patron. von फाण्टाकृति P. 4,1,150. — M. W. *Phāṇṭāhṛitāyana* m., a patronymic from *Phāṇṭāhṛiti*. — फाण्टाकृतायन Fehler für फाण्टाकृतायनि.

25) P. W. बाकु 1) *f*) बाकुफल *the result from the base-sine* Sûrjas. 2, 41. 46. *the sine of an arc of a circle of position contained between the Sun and the Prime Vertical* Siddhântaçir. 257, N. — M. W. giebt u. *Bāhuphala* beide Bedeutungen diesem Worte, während die zweite Bedeutung nur बाकु zukommt.

26) P. W. ब्रह्मदैत्य n. *ein in ein Gespenst verwandelter Brahmane.* — M. W. *Brahma-daitya, am*, n. a Brāhman changed into a Daitya. — n. Druckfehler für m.

27) P. W. ब्रह्मपर्वत n. Brahman's *Berg* (पर्वत), N. pr. einer Localität Verz. d. Oxf. H. 149,*a*,12. — M. W. *Brahma-parvata, am*, n. 'mountain of Brahmā', N. of a place. — n. Druckfehler für m.

28) P. W. ब्रह्मसूत्र 2) — Bâdarâyaṇa oder Vyâsa zugeschrieben. — M. W. *Brahma-sūtra* — ascribed to Bādarāyaṇa or Vyāsa. — Bâdarâjaṇa Druckfehler für Bâdarâjaṇa.

29) P. W. भद्रदेह् m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP. 439. — M. W. *Bhadra-deha* m., N. of a son of Kṛishṇa. — Kṛshṇa fehlerhaft für Vasudeva.

30) P. W. भरतद्वादशाह् n. — M. W. *Bharata-dvādaśāha, am*, n. — n. fehlerhaft für m.

31) P. W. भागापह्नारजाति f. *assimilation* u. s. w. Colebr. Alg. 15. — M. W. *Bhāgapahāra-jāti* f. assimilation u. s. w. — An der angeführten Stelle steht भागापवाकृजाति.

32) P. W. भारक n. — M. W. *Bhāraka, am*, n. — n. Druckfehler für m.

33) P. W. भुजगराज. Davon denom. °राजय्, राजयते *zum Schlangenfürsten werden* Vîsavad. 239,1. — M. W. *Bhujagarājaya*, Nom. A. *bhujagarājayate*, etc. — °राजय्, राजयते Druckfehler für °राजाय्, °राजायते.

34) P. W. भूरिषेकु oder °षाकु adj. *viel fassend:* रथ RV. 9,88,2. — M. W. *Bhūri-shah* or *bhūri-shāh*. Er hat die Stelle nachgeschlagen, da er die Erklärung Sâjaṇa's hinzufügt; der Text hat aber भुरि°.

35) P. W. भोजन 2) m. N. pr. eines Flusses Bhâg. P. 5,20,21. — M. W. *Bhojana* m., N. of a river. — Flusses fehlerhaft für Berges.

Diese Proben mögen genügen. Auch ich habe hier und da abschreiben müssen, weil ich ein Buch oder eine Handschrift, auf die verwiesen wurde oder aus denen die Wörter oder Wortbedeutungen geschöpft waren, nicht selbst einzusehen vermochte; aber in einem solchen Falle habe ich stets angegeben, woher ich das Wort oder die Wortbedeutung entlehnte. Hiermit hatte ich alle Verantwortlichkeit von mir abgewiesen.

Zum Schluss dieses unerquicklichen Themas will ich noch bemerken, dass Herr Monier Williams, da er einmal auf das Abschreiben angewiesen war, besser gethan hätte, die Beendigung des Petersburger Wörterbuchs abzuwarten, ehe er an die Vollendung seines Werkes ging. Auch war es eine grosse Unvorsichtigkeit, dass er unter den Verbalwurzeln nicht auch ihre Verbindungen mit den Präpositionen behandelte. Dadurch kam er häufig in die unangenehme Lage, seine Hauptquelle nicht benutzen zu können. Wer diejenigen Artikel, bei welchen Herrn M. W. das P. W. vorlag, mit denjenigen Artikeln vergleicht, bei welchen ihm diese Hülfe abging, wird alsbald gewahr werden, welche Rolle das P. W. in dem Wörterbuch des Herrn M. W. spielt.

Die Frage, ob der Dank für eine derartige, hinter dem Rücken der dabei zunächst betheiligten Personen, handwerksmässig betriebene Ausbeutung eines Werkes, an dessen Herstellung verschiedene Gelehrte, zum Theil im Schweisse ihres Angesichts, gearbeitet haben, mit dem am Anfange des Vorwortes citirten Worten des Herrn Monier Williams richtig ausgedrückt war, und ob überhaupt ein Professor des Sanskrit an der Universität Oxford und die Herren Delegirten der Clarendon Press zu ihrer und der Universität Ehre eine solche Arbeit veröffentlicht haben, — diese Frage mögen Unbetheiligte entscheiden. Nun aber zu etwas Anderem.

Unter ब habe ich nur diejenigen Wörter aufgenommen, deren Schreibart mit diesem Laute gut beglaubigt ist. Eine gute Autorität hatte in meinen Augen ein grösseres Gewicht als alle mehr oder weniger wahrscheinlichen Etymologien. Wenn die in Bezug auf Orthographie höchst zuverlässigen und mit der vedischen Schreibart fast ausnahmslos übereinstimmenden Bombayer Ausgaben des Mahâbhârata, Râmâjaṇa und Bhâgavatapurâṇa stets बन्दिन्, aber वन्द्, und stets वन्ध्या, aber बन्ध् schreiben, so folge ich ihnen ohne alles Bedenken. In den weuigen Fällen, dass die besten Autoritäten in der Wahl von ब und व schwanken, bin ich beiden Schreibarten gerecht geworden.

Man hat, wenn ich mich nicht irre, bis jetzt bei Conjecturen ein zu grosses Gewicht auf das Niedergeschriebene gelegt und dabei übersehen, dass manche Fehler auf dem Gehör beruhen können. Auf Verhören beruhen z. B. Verwechselungen von नियच्छति mit निगच्छति, von वर्धते mit वर्तते und umgekehrt, von त्रिविष्टप mit त्रिविष्टब्ध, von यद्योपपातम् mit यद्योपपाद्म् u. s. w. Sonst unerklärliche Discrepanzen in derselben Familie von Handschriften wird man sich vielleicht dadurch verständlich machen können, dass man annimmt, mehrere Schüler hätten zu gleicher Zeit einen vom Lehrer vorgesprochenen Text niedergeschrieben. Ich erwähne dieses hier, weil sowohl im grossen als auch in diesem Wör-

terbuch Conjecturen von diesem Gesichtspuncte aus gemacht worden sind.

Verzeichniss der in diesem Theile neu hinzugekommenen Citate von Werken nebst Angabe derjenigen Gelehrten, denen ich die Mittheilungen aus diesen Werken verdanke:

Bhâm. V. = Bhâminîvilâsa, Ausg. von Abel Bergaigne (Cappeller).
Çaṁk. Vió. = Çaṁkaraviǵaja in der Bibl. ind.
Cantor = Cantor, Geschichte der Mathematik (Windisch).
Gaṇita, Grahaḱḱh(âjâdhikâra) (Kern).
Gaṇita, Sûrjagr(ahaṇâdhikâra) (Kern).
Govardh. = Govardhana's Saptaçatî (Weber).
Kaṇṭhaçr. Up. = Kaṇṭhaçrutjupanishad in der Bibl. ind.
Kielhorn, Rep. = Report on the search for Sanskrit Mss. in the Bombay Presidency, during the year 1880—81. By F. Kielhorn (Roth).
Lokapr(akâça) (Jolly).
Pratiǵńâs(ûtra), herausg. von A. Weber.
Râǵan. 13 nach der Ausg. von R. Garbe.
Saddh. P. = Saddharmapuṇḍarîka (Kern).
Svapnaḱ(intâmaṇi) (Pischel).
Vîram. = Vîramitrodaja, Khadirapura 1815 (Stenzler).

Jena, den $\frac{\text{12ten Mai}}{\text{30sten April}}$ 1883.

O. Böhtlingk.

Stanford University Libraries
3 6105 011 833 691

PK
935
G5B73
f
v.4

Stanford University Library
Stanford, California

Return this book on or before date due.